UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera

In Qvinqve Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati restituta, & indicibus locupletata

In Passionem D.N. Iesv Christi Homeliae quinquaginta sex, Theoremata viginti octo, totidemque sermones. In Monotesseron Praeterea Eivsdem Passionis Dominicae, iuxta Euangelistarum & historiae fidem, Elucidatio. Conciones ad Haec Paraeneticae in praecipuis anni & Sanctorum festiuitatibus habitae

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, Anno M.DC.XXVIIII

urn:nbn:de:hbz:466:1-47113

Visual Library

Th. 2786.

H XII
6

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

D. IOANNIS IVSTI

LANSPERGII CARTHVSIANI,

NATIONE BAVARI,

IN PASSIONEM D. N. IESV Christi Homeliæ quinquaginta sex, Theoremata viginti octo, totidemq; sermones.

IN MONOTESSERON PRAETEREA EIVSDEM Passionis Dominicæ, iuxta Euangelistarum & historiæ fidem, Elucidatio.

CONCIONES ADHAEC PARAENETICAE IN præcipuis anni & Sanctorum festiuitatibus habitæ.

Estque hic.

SERMONVM TOMVS TERTIVS.

COLONIAE AGRIPPINAE.
Apud IOANNEM KREPS, Anno M.DC.XXVIIII.
In officina Quenteliana.

Collegii Soctis Jesu Paderborna

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ELENCHVS
HOMILIARVM ET SERMONVM HOC TOMO CONTENTORVM.

IN Passionem Christi Præfatio pag. 1
Iesus à suo discipulo venditus. Articulus & Homil. I. 4
Inuidia & ambitio quanta sint vitia, quîque ea vitanda sint 5
Iesus cum discipulis cœnam typicam seruauit. Artic. & Homil. II. 7
Paupertas, obedientia & Christi quanta in phase comestione appareãt: quiqúe nobis imitanda phase item mysticè comedatur 8
Iesus pedes suorum discipulorum, lauit Artic. & Hom. III. 9
Humilitatem vti basin omnium virtutum, Christum nos suæ humiliatione docuisse 11
Iesus corporis & sanguinis sui sacramẽtum instituit. Artic. & Hom. IV. 12
Ad dignã diuinæ Eucharistiæ sumptionem quænam requirantur, quique sint fructus dignæ communionis 15
Iesus tristatur pauidus Art. & Ho. V. 17
Tristãdum quibusnã de rebus sit, quẽnã item tristitia seculi gaudijs præferenda sit 20
Iesus orabat sedulus Art. & Hom. VI. 21
Afflictionis tempore vti ad orationem confugiendum: quomodo sit orandum, de & orationis modo ac fructu 23
Iesus sudore sanguineo madidus Artic. & Hom. VII. 25
Lachrymæ deuotionis & compassionis vti excitandæ 26
Iesus inimicis suis it obuius Arti. & Hom. VIII. 26
Voluntariè vt sit patiendum: voluntatis propriæ mala quæ sint: pax item qualis in aduersis habenda 28
Iesus osculo est traditus Art. & Homilia IX. 29
Inimicos nostros vti Christi exemplo diligamus eisqúe bona pro malis referamus 30
Iesus hostem curauit. Art. & Hom. X. 31
Mansuetudine & beneficentia quãta nos vti conueniat erga inimicos nosqúe persequentes 32
Iesus ab hostibus capitur Art. & Hom. XI. 33
Captiuitatem quãnam in nosipsos exercere debeamus, 34
Iesus fuit ligatus Art & Hom. XII. 34
Vinculis quibusnam mysticis quisque ligare sese debeat 36
Iesus fugientibus à se discipulis est derelictus Art, & Hom. XIII. 36
Mysticè quinam fugiatur, redeaturuè ad Deum 37
Iesus ad Annam ducitur Art. & Homil. XIV. 38
Obedientia & patientia Iesu vt nobis imitanda 39
Iesus ab Anna interrogatus, à seruoqúe alapa cæsus Art. & Hom XV. 39
Propria, aliorum & fama quando quomodoue defendenda iniuriam item paísi quî nos habeamus 41
Iesus à Petro ter est negatus Art. & Ho. XVI. 43
Negatio trina Petri quid nos instruat, quiqúe ex lapsu sit resurgendum 44
Iesus ad caipham ducitur Art. & Hom. XVII.

XVII. 45
Deus vti ſemper præ oculis ſit habendus 46
Ieſus à falſis eſt teſtibus accuſatus Art.& Hom XVIII. 47
Mẽdacium falſumqúe teſtimonium quã ſint execrabilia 48
Ieſus iniquè blaſphemiæ accuſatur Art. & Hom. XIX. 49
Accuſationem falſam quo animo feramus, quando quoque nos excuſare debeamus 50
Ieſus vt reus mortis damnatur. Art & Hom. XX. 50
Iudicia temeraria, detractationesqúe peruerſorum hominũ quo animo ferenda ſint 51
Ieſus facie cõſpuitur Art.& Hom. XXI. 52
Euchariſtiam indignè accipiẽs vt Chriſti faciem conſpuat: cogitationes item ſordidæ quando Chriſti vultũ polluunt, prælatis cur debeatur reuerẽtia & obedientia 52
Ieſus in faciem eſt cæſus Art.& Ho.XXII. 53
Palmæ alicui quînam dentur in faciem, itemq; iniuria & calumniæ quo animo ferendæ 53
Ieſus colaphis eſt cæſus Art. & Hom. XXIII. 54
Colaphos quomodo quis myſticè Chriſto præbeat 54
Ieſus illuditur facie velatus Art & Hom. XXIV. 55
Oculos Dei myſtice velantes qui ſint 55
Ieſus pilato iudicandus adducitur Art. & Hom. XXV. 56
Iudicia temeraria quantopere deteſtãda, quatenus item noſipſos iudicare debeamus 58
Ieſus iniquè accuſatur Art. & Hom. XXVI. 59
Accuſationes quo pacto vel exhibendæ, vel tolerandæ, vel execrandæ ſint 60
Ieſus ad Herodem mittitur Art. & Ho. XXVII. 61
Gloria inanis quantopere fugiẽda: item quænam bona ſint vel occultanda, vel palam exhibenda 62
Ieſus ab Herode ſpernitur Art. & Hom. XXVIII. 63
Simplices, & pij quique quomodo ſeſe habebunt dum à mundi amatoribus & prudentibus malè audiunt 63
Ieſus in alba veſte illuſus remittitur Art. & Hom. XXIX. 64
Veſtium præciſitas curioſitaſqúe quam ſit vitanda cuique Chriſtiano 65
Ieſus latroni comparatus, vt vilior reprobatur Art. & Hom. XXX. 66
Barbaram quinam myſticè exprimant, quique eundem Chriſto præferant 69
Ieſus ad flagella veſtibus nudatur Art. & Hom. XXXI. 70
Nuditas duplex vitanda vt ſit, quantaque caſtis mentibus verecundia ineſſe debeat. 70
Ieſus ad columnam ligatus flagellatur Art. & Hom. XXXII. 71
Flagellis quibuſnam Deus ſuos electos viſitet, quantoque amore eadem ab ipſo ſuſcipienda ſint 72
Ieſus indutus purpura ſpinis, coronatur Art. & Homil. XXXIII. 74
Ea quæ in Chriſti coronatione acta ſunt, quînam myſtice intelligantur 76
Ieſus illuſus, videndus producitur Art. & Hom. XXXIV. 78
In veſtium ornatu quãdo peccetur: patientia quænam cõtra oſores ſit neceſſaria: inuidia item quantum ſit peccatum 81
Ieſus ad tribunal iudicandus adducitur Art. & Hom. XXXV. 83
Iudicare quando, cui, quoſque liceat 84
Ieſus ad mortem damnatur Art. & Ho. XXXVI. 84
Ambitio in quæ mala præcipitet, placere proximo quando licitum, quandoque ſit illicitum 86
Ieſus, ſuam crucem portans, ad caluariam educitur Art. & Hom. XXXVII. 87

Crucem suam vti quisque diuersimodè portet 88
Iesus in caluariam crucifigendus educitur. Art. & Hom. XXXVIII. 89
Aduersa quæcunque quo animo ferenda quæ item propria voluntas mala in nobis operetur: & quomodo eadem mortificanda sit 91
Iesus myrrhato vino potatus, vestibus expoliatur Art. & Hom. XXXIX 92
Nundare nosipsos Christi exemplo, per externam & internam paupertatem quomodo debeamus 93
Iesus in cruce extenditur Art. & Ho. XL. 94
Extensione sua super crucem Christus quid nobis mysticè insinuet, quique nosipsos extendere ad anteriora debeamus 95
Iesus cruci affigitur art. & hom. XLI. 96
Sui crucifixione quid nos Christus docuerit quique ipsius quinque vulnera honorare debeamus 97
Iesus pro inimicis orauit art. & ho. XLII 98
Inimicis nostris vt benefaciamus, illorũq; erratibus vti ex animo compatiamur, & ignoscamus 100
Iesus in cruce leuatus, inter latones medius ponitur art. & hom. XLIII. ibid.
Crucifigi cum Christo mysticè quinam debeamus 101
Iesu titulus superscribitur art. & hom. XLIV. 302
Titulus cruci Christi affixus quantæ sit virtutis, quomodo eum honoremus illoq; nosipsos armemus 103
Iesu crucifixi vestimenta diuidũtur art. & hom. XLV. 104
Paupertatem quantam à Christo in sui crucifixione discamus quomodoq; mysticè vestes Christi scindantur 104
Iesus à Scribis Pharisæisque in cruce illuditur art. & hom. XLVI 105
Crux pœnitentiæ quomodo non sit deferenda, quam item derisiones prauorum probi quique patienter ferre debeant 107
Iesus latroni se inuocãti paradisum promisit art. & hom. XLVII. 107
Latronis conuersio & pœnitentia quæ nos instituant 109
Iesus astanti condolens matri, commẽdat eam Ioanni art & hom. XLVIII. 110
S. Maria vt omnium fidelium & maximè piorum curam à Christo singularem susceperit quomodoq; eã inuocare debeamus 113
Iesus se derelictum clamauit art. & hom. XLIX. 114
In omni derelictione & afflictione quomodo quiqúe pij ese gerere debeant 115
Iesus sitiens aceto potatur art. & ho. L. 116
Siti sua quænam Christus suos mysticè docuerit 118
Iesus consummata omnia testatur arti. & hom. LI. 118
Opera nostra cuncta quomodo perficienda atque ad quemnam scopum destinãda sint 119
Iesus clamãs validè expirauit art & ho. LII. 120
Mori vt debeamus mysticè cum Christo: quibusq; dum viuimus moriẽdum sit 122
Iesu mortem elementa hominesqúe plãgunt art. & hom. LIII. 123
Compassio qualis debeatur Christo mortuo: quiqúe ipsius passio sit memorãda 124
Iesu latus lancea aperitur art. & ho. LIV. 125
Vulnus cordis Christi, vti quibusque sit tutum in omni aduersitate refugium 126
Iesus de cruce deponitur. arti. & hom. LV. 127
Corpus Christi quonam pacto mysticè deponatur de cruce, sindonique inuoluatur 129
Iesus aromatibus cõditus sepelitur art. & hom. LVI. 130
Christum quinam spiritualiter sepeliamus. 131

Oratio de vita & passione Domini 132
Beneficiorum Saluatoris Iesu Christi per Theoremata concionesq; XXVII. Liber 138
De Iudæorum in Christi mortem conspiratione Theorema I. 138
Iesus vti in mundum venerit saluator, mortuorum viuificator, & benefactor. concio I. 138
De Christi venditione Theo. II. 143
Iesu fidelitas erga genus humanũ. Con. II. 143
Iesus infidelitatem quantam à Iuda cæterisque Iudæis acceperit 145
De cœna legali ac typica. Theo. III. 146
Iesus humilitatem, obedientiã, charitatemque quantam in omni sua vita prærogauerit. Concio III. 146
Iesus tanquam legis præuaricator, scãdalosus, odiosusque cur à Iudæis æstimatus sit 149
De testamenti noui & Eucharistiæ institutione Theo. IV. 150
Iesus amorem suum atque fidelitatem semper quidem, at potissimum priusquã transiret ex hoc mundo ad Patrem, vti erga suos declarauerit Concio IV. 150
Iesus ingratitudinem quantam à suis pro immensis beneficijs receperit 153
De pauore tristitiaque christi in monte olueti. Theo. V. 154
Iesus cur tristitia affectus sit vsque ad mortẽ, quo item sui in omnibus afflictionibus conuolare debeant. Con. V. 154
Iesu lõgaminitas vt tædium passa sit 155
Iesus lætitia vt contristatus sit 156
De oratione Domini in monte olueti Theo. VI. 157
Iesus oratione sua ad Patrem coelestẽ, quænam suos electos docuerit Con. VI. 158
De agone Domini Iesu & sudore. Theo. VII. 160
Iesus fortissimus omnium, cunctisque fortitudinem tribuens, vt velut infirmus constitutus sit in immenso agone mortis Concio VII. 160
Iesus quãtam suorum curam gerat discipulorum & amicorum 161
De captiuitate Christi Theo. VIII. 162
Iesus vt sit omnium ad se confugientiũ liberator potentissimus Con. VIII. 162
Iesu liberatori suo gens iudæorum, qualem talionem rependerit 163
De fuga discipulorum Theo. IX. 165
Iesus vt à suis domesticis, hoc est discipulis sit derelictus inter suos hostes. Cõ. IX. 165
De Domini Iesu Angustatione in domo Annæ & caiphæ Theo. X. 168
Iesus quã fuerit semper in angustijs fidelissimus liberator. Concio XI. 168
Iesus qui omnium potentissimus liberator vnusque est, vt angustetur arcteturque ab hostibus suis 170
De Christi ductione ad Pilatum The. XI. 172
Iesu sanctitas quãta & quomodo Deo ea creaturisque diuersim conueniat Concio XI. 172
Iesus quam Iudæis exitiosus, ignominiosus, & odiosus habitus sit 174
De Iudæorum accusatione ante Pilatũ Theo. XII. 127
Iesus sanctitas perfectioque virtutum omniũ quanta fuerit. Con. XII. 177
Iesus quam impiè mendaciterque fuerit accusatus & infamatus coram pilato 178
De Christi accusatione & accusationis modo Theo. XIII. 181
Iesus vt sit reuera iudex viuorum & mortuorum Con. XIII. 181
Iesus iudex vniuersorum vti contra formam iudicij tractetur iudicandus 181
De iniurijs accusantium Christum. Theo. XIV. 183
Iesu maiestas diuina blasphemata vt blasphemiæ accusetur Concio. XIV. 184
Iesus veritas æterna vti negetur, mendacijsque infametur 184
De illusione Christi apud herodẽ Theo: XV. 187
Iesu omnipotentia & maiestas vt illudatur

datur & contemnatur Concio. XV. 187
Iesus sapientia incomprehẽsibilis pro fatuo deridendus exponitur 188
Iesus eloquentissimus facundissimusq; vti obmutuit 189
De postulatione Iudæorum, qua latronem ad vitam, Christum verò ad crucem petebant, Theo.XVI 190
Iesus vt sit vitæ duplicis dator ac conseruator clementissimus. Conc. *XVI.* 190
Iesus vt homini impijssimo vitæq; extinctori æquiparetur & ad crudelissimam mortem poscatur 192
De Christi nudatione ad columnam ligandi. Theor. XVII. 194
Iesus erubescendi causam vt diuersam à nobis habuerit. Concio *XVII.* 194
De flagellatione Iesu, Theo. XVIII. 197
Iesus misericordiam quantam humanæ genti semper exhibuerit, quomodo peccatis hominum ignoscat. Conc. *XVIII.* 197
Iesus quam fuerit crudeliter flagellatus quomodoque item pij quique sese in eiusdem flagellatione exercebunt 198
De Iesu coronatione. Theo. XIX. 201
Iesu quare summus debeatur honor, quomodoq; & à quibus summè inhonoratus sit, Concio *XIX* 202
Iesus cuiusmodi & à quibus illusiones complures passus sit 207
De Christi productione ad populum. Theor. XX. 209
Iesus habitus de ambitione regni suspectus vti fuerit multifariam pœnis correptus, irrisus, & illusus. 210
Iesus quantumuis penè innumera citra meritum passus, nullo tamen pacto potuit Iudæos ad compassionem commouere. 212
Iesus amor, vti & à quibus odio habitus sit. 212
Iesus odio quanto apud Iudæos habitus sit 213
De Christi damnatione, Theo. XXI. 214
Iesus quanti vilitatem humanæ gentis æstimauerit. Concio *XXI.* 214
Iesu vita quam fuerit Iudæis vilis & prope nullius pensi, nobis autem quam necessaria preciosaq; fuerit 216
Iesu vita sanctissima & innocentissima vt petatur & damnetur ad mortem 217
De baiulatione crucis Christi. Theor. XXII. 218
Iesum amare & laudare, ipsoq; frui vt sit hominis creationis scopus & finis. Con. *XXII.* 218
Iesus quam ignominiosè latronibus sociatus educitur extra ciuitatem ad locum crucifixionis 219
De Christi nudatione ad crucem Theor. XXIII. 222
Iesus vti homines donis suis, multifariã ornat. Concio *XXIII.* 222
Iesus vt omni suo vestimento spoliatus, nudatus, & velut omnium hominum abiectio factus sit. 224
De Iesu crucifixione. Theo. XXIV. 225
Iesus vti corpus suum tenerrimum, lacerum, saucium, liuidum, indefensumqúe crucis confixioni obtulerit. Concio *XXIV.* 225
De Iudæorum blasphemantium exprobatione. Theo. XXV. 228
Iesus quantam clementiam & misericordiam exhibuerit suis inimicis & crucifixoribus. Concio *XXV.* 228
Iesu vt omnis potentia, clementia, beneficentia fidelitasq; sua illi in cruce pendenti exprobetur 209
De crucipendentia Domini Iesu. Theorem. XXVI. 233
Iesus vt in externis vitæ constitutus siti aruerit, felle atque aceto potatus sit. Conc. *XXVI.* 236
De Domini Iesu Christi morte. Theorema. XXVII. 237
Iesus vitæ triplicis dator posteaquam omnia consummauit, mortem oppetijt Con. *XXVII.* 237

IN

In Passionem Domini monotesseron iuxta quatuor Euangelistarum & historiæ fidem elucidatio 240

Conciones Paræneticæ in præcipuis anni Sanctorumque festiuitatibus habitæ 328

In solennitate Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi 328

Quæ pax promittatur hominibus bonæ voluntatis, & quomodo Christo debeamus conformari. Sermo I. 328

Quomodo fructum Natiuitatis Dominicæ obtinere debeamus. Serm. II. 331

Quomodo necessarium fuerit Christũ nasci, & quomodo eidem debeamus conformari. Serm. III. 333

Quid in natiuitate Christus nos sua docuerit. Serm. IV. 337

Quid lux, quidue tenebræ, quæ denique sit bona voluntas. Sermo V. 339

In solennitate apparitionis Domini nostri Iesu Christi. 343

Quæ munera Christo offeramus, & de stabilitate monachorum virtutisq; difficultate. Ser. I. 343

De stellæ conditione, Magorumq; fortitudine ac deuotione. Serm. II. 347

De tribus Magorum muneribus mysticis, & triplici myrrha. Serm. III. 350

De triformi Ecclesiæ statu, alijsque varijs per munera Magorum significatis, Sermo IV. 353

In solennitate Purificationis beatæ Mariæ virginis. 356

Cuiusmodi esse debeamus, vt Christum intra nos digni simus suscipere. Ser. I. 356

De septuplici inobedientiæ gradu. Ser. II. 359

De obedientia, vtrum melius sit opus ex propria lectione, an ex obedientia. Sermo III. 361

In solennitate S. Benedicti. 366

De linguæ procacitate, eius periculo, quîque eam refrænare oporteat. Sermo vnicus 366

In solennitate Annunciationis Domini nostri Iesu Christi. 370

De pietate & humilitate beatissimæ Virginis Mariæ Matris Dei. Sermo I. 370

Quantæ fuerit misericordiæ Deum incarnari & de virginitate humilitateque admirabili beatæ virginis Mariæ. Sermo II. 374

De benedictionibus beatæ Mariæ, & de nostra captiuitate. Sermo III. 377

De vera humilitate eiusq; conditionibus, vnde agnoscitur. Serm. IV. 381

De mirabilibus sanctorum operibus neque iudicandis, neque omnibus imitandis. Serm. V. 383

Quod rationibus naturæ humanæ nomen sponsæ conueniat Deo vnitæ Sermo VI. 387

In solennitate Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi 389

De gaudijs beatissimæ matris ex filij resurrectione. Serm. I. 389

Exercitium deuotissimum, quo spiritualiter cum Christo quis possit resurgere. Ser. II. 391

Quomodo mori, quomodoue in nouitate vitæ oporteat nos ambulare. Sermo III. 395

De sex nouis in Christi resurrectione gaudio nos afficientibus. Ser. IV. 399

De resurrectione nostra, tam corporali, quam spirituali. Sermo V. 403

Quomodo resurrectio nostra corporalis, quomodo etiam spiritualis dies sit, qua exultare & lætari deceat. Sermo VI. 406

In solennitate Ascensionis Domini nostri Iesu Christi. 409

De multiplici iubilo, quo Christus ascẽdit

dit in cœlum,& quæ via sit illum sequendi Serm.I. 409
Quod via abnegationis & patientiæ via est ascendenti post Christum in cœlum Serm.II. 412
De laude obedientiæ, & de tribus quæ ab obedientia retrahunt. Serm.III. 416
Duodecim gradus humilitatis, qui ad cœlum leuent,quinam sint.Serm.IV 421
De decem gradibus, quibus Christus in hac mortalitate descendit, in quibus nos eidem conformari oportet. Sermo V. 424
Quomodo Ascensio Domini absoluta, præcipuaq; sit festiuitas gaudio plena. Ser. VI. 426
Quomodo non habendo pacem externam,de pace interna gaudeamus. Sermo VII. 429
In solennitate Pentecostes 431
De præparatione nostri ad Spiritus sancti receptionem, qui tribus inuenitur modis datus.Sermo I. 431
De auctoritate Ecclesiæ,quam regit docetq; Spiritus sanctus.Serm.II. 434
Quod mundi oporteat amorem extingui,si Spiritum sanctum volumus recipere.Sermo III. 440
Conditiones aliquot,quæ locum Spiritu sancto parent.Serm.IV. 445
De vera perfectaq; humilitate, cui familiaris est gratia Spiritus sancti Sermo V. 448
Quæ in legis datione cum veteris tum nouæ similitudo, quæue sit differentia. Serm.VI. 451
In solennitate præcelsi Sacramenti Eucharistiæ 455
Quomodo se debeat homo præparare ad Eucharistiæ sumptionem.Serm.I. 455
Cuiusmodi dona diuina in se collata admiretur homo,quomodoue illis respõdeat.Ser.II. 459
De condigna communione Sacramenti menti Eucharistiæ,& de sedecim fructibus eius.Serm.III. 462
In solennitate sancti Ioannis Baptistæ. 467
De commodo laudeq; silentij ac solitudinis.Sermo I. 467
Quomodo sanctus Ioannes fuerit magnus & quod eius vita singularis omnium hæreticorum cauillos eludat. Sermo II. 469
De solitudine & silentio biformi, hoc est,externo pariterq; interno. Sermo III. 474
Quomodo magnus fuerit Ioãnes,quãq; nobis necessaria sit discretio. Ser.IV.477
Quibus imitari debeamus Ioannem Baptist.Serm.V. 480
De sancti Ioannis ortu vitæq; ordine planè mirabili.Quo pacto suam vitam auspicari debeat is, qui monasticæ vitæ instituto sese dedidit,deniq; de verecundiæ, discretionis hilarisq; obedientiæ laude. Sermo VI. 482
In solennitate Beatissimæ Mariæ Madalenæ 485
Quibus admiranda,quibusue imitanda sit beata Maria Magdalena. Serm.I. 485
Amoris erga Deum quinque conditiones quæ sint.Serm.II. 489
Duodecim in beata Maria Magdaleua reperiuntur cuiuis feliciter pœnitenti imitanda Sermo III. 494
Præeminentiæ decem beatæ Mariæ Magdalenæ quæ sint.Ser.IV. 499
De triplici osculo B.Mariæ Magdalenæ: conuersio vt fuerit planè mirabilis.de ipsius pœnitentia triplici, & in quibus eam imitari debeamus. Sermo V. 501
Vt beata Maria Magdalena bifariam optimam elegerit partem, & cuiusmodi fuerit eius post conuersionem vitæ institutum.Sermo VI. 503
In festiuitate beatissimæ Annæ matris gloriosissimæ semperq; Virginis Mariæ. 506
Quod religiosè Anna pluribus sit nupta viris.Ser.I. 506

D. Annæ præstantia & sanctitas, quanta, vita item eius & mores quam fuerint pietate pleni: quo item pacto sit à nobis honoranda. Serm. II. 510

Diua Anna vt laudetur à gratia, pulchritudine, Deiq; timore, & quam sit timor Domini bonus, vtilis & necessarius. Serm. III. 513

Vt ortus, vita, sanctitaq; probetur sanctissimæ Annæ testimonijs scripturarum ac ratione, & quo sit modo studioq; honoranda. Sermo IV. 516

In solennitate Assumptionis gloriosissimæ semper Virginis Deigenitricis Mariæ. 519

Quid Angeli in beata Maria admirati sint excellentiæ singularis. Serm I. 519

Quomodo in Euangelij lectione B. Mariæ vita describitur. Ser. II. 522

Quã multiplici iure dici regina debeat beata Maria. Serm. III. 525

Quomodo in singulis optimam elegerit partem beata Maria, quamque prona sit ad subueniendum se inuocantibus ex filij commissione. Sermo IV. 527

Quomodo peccatores quosque vel exemplo, vel oratione beata Maria reducit atque Deo reconciliat. Sermo V. 532

Vt beatissima virgo Maria per arcã veteris testamenti, eaq; quæ in ipsa continebantur figurata sit: deq; modo dormitionis & Assumptionis ipsius. Serm. VI. 535

In solennitate Natiuitatis gloriosissimæ semper Mariæ Virginis. 538

De beatæ Mariæ pulchritudine tam externa, quam interna Sermo I. 538

De multiplici benedictione Mariæ, exhortatioq; bonorum ad perseuerantiam virtutis. Ser. II. 541

Quomodo non nisi in pace habitet Deus, quantam item pacem B. Maria habuerit semper. Ser. III. 543

In solennitate sancti Michaelis, & omnium beatorum Angelicorum spirituum. 546

In tribus hic quomodo conformari debeamus sanctis Angelis. Serm I. 546

Quæ sit similitudo cælestis angelicæq; vitæ & monasticæ probè institutæ, ac sanctæ obseruatæ. Serm. II. 549

Tres Angelorum conditiones sunt, quibus in hac vita eisdem conformari debemus. Serm. III. 554

Præcellentia Angelicæ naturæ quanta, de ipsorum erga nos fidelitate, deq; multiplici scandalo vitando Ser. IV. 556

Quo pacto Angelorum solennitas colenda sit: vt angelos imitari debeamus, & de Angelorum erga nos beneficijs. Serm. V. 563

Tractantur diuersæ de Angelis bonis & malis quæstiones. Ser. VI. 568

In solennitate S. Brunonis primi instit utoris ordinis Carthusiensis. 572

De ordine Carthusiensium, deq; discretione ac obedientia maximopere viam Dei ingredienti necessaria. Serm. I. 572

Laus instituti Carthusiani, & quis eremitæ, quisue cœnobitæ sit finis atque perfectio. Sermo II. 577

De impedimentis in via Dei, deq; cauenda murmuratione. Serm. III. 580

De tribus speciebus ingratitudinis cauendæ Serm. IV. 582

Vt S. Bruno perfectè mundum contempserit, totum se ad Deum conuerterit, & in semel arrepto pietatis studio perseuerauerit, atque vt eum imitari debeamus. Serm. V. 584

In solennitate omnium Sanctorum. 589

De via Sanctorum planè mirabili. Sermo I. 589

Via mirabilis Sanctorum quæ sit, quam Christus prior, deinde Sancti omnes ambulauerunt, nosq; deceat imitari. Serm. II. 591

Quod Sanctis & meritum & mercedem operetur Deus: quomodoq; per viam ducat eos mirabilem. Ser. III. 594

De paupertate spiritus, de triplici pauperum genere, alijsq; huc pertinentibus. Serm IV. 598

De sectanda vera spiritus paupertate, & quibus eam liceat rationibus adipisci.

Ser.

Ser. V. 603
In solennitate sancti Hugonis Episcopi Lincolniensis Carthusiensis ordinis Alumni 709
De triplici vigilia & tribus hostibus. Serm I. 609
Quomodo quis iustus in proximum, quomodo & placere debeat Deo. Sermo II. 612
De tepore, quo hodie detinentur plerique monachi, & feruore deuotionis resuscitando Ser. III. 617
In solennitate D. Barbaræ Reginæ, martyris, virginis, sponsæq; Domini nostri Iesu Christi. 619
Amor inter sponsum & sponsam quidnam habeat proprietatis, quomodo item amor quiuis ordinandus sit. Sermo I. 619
De mystico vestimento triplici beatissimæ Christi sponsæ Barbaræ collato, & quo pacto eodem animam nostram ornemus. Sermo II. 623
Quo opera nostra omnisqúe intentio dirigi debeat, quomodo etiã opera misericordiæ exercere oporteat. Ser. III. 626
De duplici pulchritudine, famæ redolẽtia, vero decore, & virtutum splendore, quibus S Barbara ornata fuit. Serm IV 629
Vt S Barbara mundum contempserit Christi amore: & vt septem mirabilium in mundo hoc sensibili existentium contemplatione perueniatur ad cognitionem Dei, & ex Dei cognitione ad contemptum mundi. Serm. V. 634
In congregatione Patrum. Serm. In quo plangitur monasticæ religionis defectio & quibus possit eius redintegrari syncritas, insinuatur. 639
Exhortatio ad otium viiandum & ad Christi imitationem amplectendam breuis. 645
In die quo ordinis sodalitio iungendus est adolescens aliquis futurus monachus exhortatio.
Quis scopus, quisue religionis, sit finis, ab eo qui monachus cupit fieri quærendus 647

FINIS.

DE

DE CHRISTO CRVCIFIXO.

ME lege quisquis ades, si qua est tibi cura salutis;
Si tua diuinus pectora tangit amor.
Ecce cruci affixum, quo cuncta mouente mouentur;
Cuius cuncta bibunt fontibus, ecce sitit.
Qui fabricat brutis, auibusq́; sedilia, pendens
Nil sua quo ceruix sustineatur habet.
Est nudus, largitor opum, speciosior astris:
Liuet, & est iustus victima pro scelere.
Qui dat sceptra, gerit de sentibus ecce coronam:
Latrones inter gloria summa probro est.
Quiq́; refrigerium est, ipse est solaminis expers:
Et vitæ Dominus mortuus ipse iacet.
Hæc dixisse velim: sed tu memor esto, tot atque
Tanta tui causa sustinuisse Deum.

D. IO-

D. IOANNIS IVSTI LANSPERGII CARTHVSIANI, IN PASSIONIS AGONISQVE IESV CHRISTI DOMINI NOSTRI, Homilias LVI.

PRÆFATIO.

CHRISTVS passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius. *prima Petri secundo.*

Charissimi fratres, adest nobis illa tristitiæ, dies lachrymarum & mœroris, qua Deus pater iustissimus iudex, peccata nostra Filij sui humeris imposita, castigauit & deleuit: Dies iustitiæ & misericordiæ. *dies inquam iustitiæ & misericordiæ. Iustitiæ, propterea quod adeò non inultum relinquere voluit peccatum, vt potius traderet vnigenitum suum in mortem, quam non puniret peccatum. Misericordiæ vero, quod æque in mortem tradere maluit filium, quam damnare seruum. Nobis igitur pius ac clemens, in peccata nostra rigidus ac iustus, misereri voluit nostri, peccata vero nostra vlcisci. Quod cùm aliter fieri non posset, vt videlicet peccata nostra vlciscens, nobis parceret, misit Filium suum, cui omnia nostra imposuit peccata, eademq; in ipso puniuit.* Sic enim Deus dilexit mundum, vt vnigenitum suum daret *vsque in mortem, vt mundus* non pereat, sed habeat vitam æternam. *De hac passione Domini nostri filij Dei, quomodo nos redemerit de potestate diaboli, de inferni captiuitate & seruitute peccati, locu-* Ioan. 3.

turus, rogo inuocemus gratiam Domini nostri Iesu Christi, ad eiusdem honorem dicentes: Pater noster. Aue Maria.

1. Pet. 2. Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius. Duas hic assignat beatus Petrus rationes, quare pro nobis passus sit Christus, quas per vniuersam dominicæ passionis historiam filioli conabor vobis in singulis articulis commonstrare. Diuidam enim lugubrem hanc historiam in Homilias ac articulos LVI. in quorũ singulis singulatim duo hæc, quæ beatissimus Apostolus Petrus significat, tractabo. Primum est, quid passus sit Christus pro nobis. Alterum, quid patiendo nos docuerit. Nihil enim est in vniuersa passione Christi, quod expensum diligenterve inspectum, non habeat singularem, imo quod non multas secum adferat nobis eruditiones. Ideò enim Iesus Christus Dominus noster lux venit in mundum, vt nobis qui in tenebris ambulamus, lumen eruditionis, directionis, exemplique tribueret, quo tenebras odientes, veniremus ad lucem: qua illustrati, videremus sordes & maculas nostras: videremus quàm ambulauerimus vias difficiles, antequam lux iustitiæ luxerat nobis: inueniremus viam Domini mundam & semitas pacificas, quandoquidem Iesus ipse Dominus noster Christus factus erat nobis via qua ambulemus: factus est certe Dominus Iesus viuendi exemplar, quod viuendo in nobis studeamus exprimere: constitutus nobis est in speculum, quo contemplemur absurditates, vitiaque nostra, simul ac ipsius virtutes & perfectiones. Contemplemur quid malè hactenus egimus, & quam longo ab ipsius vita, quam nobis in exemplar constituit, distamus interuallo. Contemplemur cuiusmodi nostra debeat esse vita, vt illi conformis sit: quidve agendum, vt eius sequamur exemplum & vestigia imitemur.

Ioan. 3. Passionis Christi rationes duæ.

Sapient. 5.

Speculum cuiusmodi sit nobis Christus.

Quod vero passionis historiam in totidem diuiserim articulos, to-

los, totidemque homilijs breuibus explanauerim, adunctis cuiuis articulo ac homelijs suis eruditionibus, idcircò feci, vt lectori facile sit, quod discere, legereve cupiuerit inuenire, atque tam passionum quam eruditionum Christi varietates distinguere, siue eas in secreto illi meditari, siue de ijs alijs loqui collibuerit. Habet autem passionis dominicæ historia præ omnibus alijs gestis Christi efficaciam, siue meditetur, siue prædicetur, maiorem ad persuadendum, ad inuitandum, ad permutandumque ad salubriora. Vnde non iniuria mirandum est, cum & verba & acta Christi potissime sint nobis inculcanda, qui fiat, vt ipsa Christi passio, ipsa eius eruditio extrema, atque adeò ipsa beate viuendi summa, (omnes enim simul virtutes eius passio commonstrat) ipse denique redemptionis nostræ modus, non magis assidue ob oculos nostros à concionatoribus nostris ponatur. Vix enim semel in anno die quo passus est, de hac nobis prædicatur: ita tamen, vt quid patiendo nos simul docuerit, prorsus taceatur: cum æquissimum foret, vix sermonem fieri, quo non admoneremur de Christi eruditione amplectenda, potissimum ea, quam non ore tantum, sed opere quoque nos Christus docuit. Rarus inquam nobis fieri deberet sermo, cui nō inserta passionis Christi nostræque redemptionis memoria esset.

Passionis Christi efficacia quāta.

Passionem dominicam assidue ob oculos populo à concionatoribus esse ponendam.

Eam obrem, vt per totum annum quoq; de eadē dominica passione, nostræq; redemptionis historia (qua, vt purius viuamus ac deuotius excitemur: imitemurq; ad Dominum eundē, redamandum, & gratias agendum eidem benefactori nostro) possit prædicari, in articulos homilias q; eandem distinximus sex & quinquaginta. Siquidem à feria quarta quæ vocatur dies Cinerum, eandem diem simul computando, vsque ad cœnam Domini, eandem diem excludendo, totidem sunt per quadragesimam dies, si numerentur simul dominici dies. In quibus si quotidie fiat hinc prædicatio, passio Christi integre absoluetur.

IN PASSIONEM AGONEMQVE CHRISTI IESV SALVATORIS NOSTRI,

Homiliæ LVI.

IESVS A SVO DISCIPVLO VENDITVS.

Articulus primus in Dominicæ passionis historiam introductorius.

EVANGELIVM.

Matth. 26. Marc. 14. Lucæ 22.

TVNC congregati sunt principes sacerdotum, Scribæ & seniores populi in atrium principis sacerdotum, qui dicitur Caiphas, & concilium fecerunt. Et quærebant summi sacerdotes & Scribæ, quomodo Iesum dolo tenerent, & occiderent. Timebant vero plebem, & dicebant: Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo. Intrauit autem Satanas in Iudam, qui cognominatur Iscarioth, vnum de duodecim. Qui abiit & loquutus est ad principes & summos sacerdotes, vt proderet eum illis. Et loquutus est cum principibus sacerdotum & magistratibus, quemadmodum illum traderet eis, & ait illis: Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam? Qui audientes gauisi sunt, & promiserunt, & pacti sunt pecuniam ei se daturos. At illi constituerunt ei triginta argenteos. Et spospondit. Et exinde quærebat opportunitatem, vt eum opportune traderet sine turbis.

HOMILIA I.

IAm tribus annis magna constantia pariter ac labore Dominus Iesus Euangelium prædicauerat, multaq; signa fecerat, ambulans de loco ad locum, æstu ac frigore, reliquisq; naturæ incommodis affectus, fatigatusq;, quomodo voluit: turbam quoque habuit multam sequentem. At Iudæorum ij qui cæteris autoritate, ætate, officijs ac eruditione præminebant, Christi gloriæ inuidebant, nitentes omnia eius opera, omnes sermones, omniaq; signa calumniari. Tandemq; eorum illorum creuit inuidia, vt concilio congregato, primo statuerent illum interficere: deinde non post multos dies iterum conuenientes, quomodo dolose & absque tumultu ac seditione turbæ, illum occiderent. Timebant enim plebem, non propter scandalum, sed metuentes impetum. Quod vbi Iudas, ex duodecim Iesu apostolis vnus, instinctu dæmonis (vt creditur) didicisset, (erat enim tunc in Christum offensus, quod precioso se vngi passus fuerat à Maria vngento, nec vendi atque pauperibus præcium huius distribui iusserat, vnde Iudas ipse pecuniæ custos effurari partem potuis-

potuisset) abijt ad principes tunc collectos, damnum recuperare volens, & dixit: *Quid vultis mihi dare, & ego eum vobis tradam?* Vide quomodo non vocatus, concilium intrat ex malitia frontosus. Gauisi sunt autem vehementer pontifices, quoniam aptiorem nequibant inuenire opportunitatem, qua se & coram populo excusarent, & quicquid vellent secretiori agerent velamine, quàm hunc modum quo discipuli Iesu vterentur proditione. *Constituerunt* igitur *illi triginta argenteos.* Vilissimum erat hoc præcium, quo thesaurus inestimabilis venditur emiturq; Christus. Ex vilitate enim præcij, Christus contemnitur, quasi non dignus præcio maiore. Iniuriosior est igitur contemptus Iudæ, quo Christum spreuit, quàm Iudæorum. Siquidem improbus ille, in Iudæorum ponit arbitrium, quid sibi dare velint, adeò nihil æstimans Christum, vt nihil etiam pro illo ceu pro re vili ac contemptibili postulet. Obtulerunt itaque ei & sposponderunt triginta argenteos. Tanti namque Ioseph quoque, qui Christi figuram gessit, venditus fuerat in Aegyptum. Fertur quiuis horum denariorum decem denarios leuiores currentes, hoc est, quorum quotidianus erat tunc vsus, valuisse: vnde triginta illorum denarij, horum faciebant trecentos. His auaritiæ suæ resarciebat Iudas damnum. Dixerat enim, vbi vnguentum super Dominum vidit effusum: *Quare vnguentum hoc non venijt denarijs trecentis, & datum est egenis?* Non curam habuit pauperum fur improbus, sed studij sui plangit damnum. Subtracta enim hoc modo illi fuerat furandi occasio. Vide quantam merito tristitiam faciat hic contemptus Domino Iesu. Nimium enim diligebat omnes, à quorum tamen vno nō solum non amatur, verum ab eodem etiam contemptus tantam patitur iniuriam. Vide etiam quod illa die qua pontifices cum Iuda concilio interfuerunt. Iesus non iuit more solito Hierosolymam, ibi prædicans, quo minus sua turbaret impediretve præsentia concilium. Mansit igitur ea die (hoc est, feria quarta) in Bethania, sinens de nece sua impios tractare.

Gen. 37.

Argenteorum quibus Christus venditus fuit, valor

Ioan 13.

Inuidia & ambitio quanta sint vitia, quiq; ea vitanda sint.

DIscimus hic ex Pharisæis & pontificibus, quam sit pessimum vitium inuidia atque ambitio. Hęc enim duo vitia semper comitantur. Timebant Iudæorum pontifices & Pharisæi se minus honorari, minus audiri à plebe: Christum vero sibi præferri, quem turbæ laudantes sequebantur. Quamobrem inuidia & odio contra Christum sæuientes, in eiusdem necem conspirant. Vigiletur itaque à vobis filij contra hanc pestem pessimam, ne in corde vestro ambitio inuidiave sibi faciat locum. Sunt enim nonnulli ex naturæ corruptione inuidi (quod in cæteris quoque animalibus contingit videre) vt mox, vbicunque aliquid proximo audierint fausti commodive euenisse, tristentur ac inuideant. Si affectus ille siue animi motus sentiatur duntaxat, nec placeat nec consentiatur ei, præter molestiam impedimentumq; quæ secum adfert, nihil habet peccati. Est enim malitia naturæ. Sed vigilandum est, ne dentur arma tua ô fili arma iniquitati, hoc est, linguam cohibeas, ne loquaris quod inuidia iamdudum in te parturierit: ne impedias bonum proximo, ne eius famam bonam minuas, ne inuertas. Custodi etiam manus & reliqua membra, ne contristes, ne noceat, ne etiam charitatis vel officia vel seruitia subtrahas. Secundo disce hic, quam verissimum sit illud Apostoli: Ra-

Vigilandum vti sit contra inuidiam & ambitionē.

Auaritia quam detes-

ſtanda ſit. 1. Tim. 6.

dicem omnium malorum eſſe cupiditatem. Hæc enim in quantam cæcitatem perduxerit mentis apoſtolum hunc Iudam, hic cernis. Dum enim pecunijs cupit ditari, ſpoliatur moribus: in tantamq; veſaniæ duritiam venit, vt ſuum vendat magiſtrum in mortem. Huius enormis & deteſtabilis peccati occaſio fuit auaritia, quemadmodum aliorum eſt multorum. Vnde enim furta, latrocinia, deprædationes, vſuræ, ſimonia, & id genus reliqua oriuntur peccata, quàm ex radice auaritiæ & cupiditatis? Et mendacia, fraudes, doli, ſimulationes, iurationes falſæ mentium atque vendentium, vbi ſæpius committuntur, quàm vbi auaritia imperat & rerum temporalium cupiditas? Tertio inſtruimur, non vendere Chriſtum. Deteſtamur Iudam omnes quod vendiderit Chriſtum. Et quoties nos vendimus Chriſtum, nihilo ſecius deteſtandi? Interrogas quomodo? In quocunque mortali peccato Chriſtum vendimus. Quiſquis ſine peccato eſt mortali charitatem habens, Deum habet: quia *Deus*, Ioanne teſtante, *eſt charitas*. Si igitur charitatem habes, Deum habes in anima tua, animaq; tua Chriſti eſt hoſpitium. Aduertit iniquus ille negociator diabolus Deum eſſe tecum, negociari tecum quærit, & Chriſtum tibi tollere. Vult à te Chriſtum emere, non vt ipſe illum habeat, ſed vt à te illum ſeparet, hoc eſt, vt neque tu, neque ipſe illum habeat. Naturalis illi ineſt inuidia ex peccato, qua felicitatem Deumq; tuum tibi non fauet, ſed tibi eundem tollere nititur vbicunque poteſt. Idcirco varias creaturarum ſpecies tibi monſtrat, quibus illiciat te in concupiſcentias & delectationes rerum illicitarum, puta quæ Deo ſunt contrariæ, & quibuſcum commorari non poteſt Deus. Suadet igitur tibi de rebus cogitare obſcœnis, ſpeciem obijciens mulieris: ſuſcitat concupiſcentias & motus, in memoriam delectationem carnis, quam fortè aliquãdo es expertus, reducens: aut ſi virgo adhuc es, curioſitate te fatigat admirabili, vt experiri atq; ſentire cupias quod neſcis, veliſq; agere, quod obſcœnum eſt etiam cogitare. Hoc modo mercator ille verſipellis tecum cambium inſtituit. Vendit tibi harum rerum delectationes, quarum imagines & formas adducit. Et tu miſer Chriſtum pro illis fœdis, noxijs, viliſsimisq;, è domo & hoſpitio cordis tui expellis? Videiam, turpiuſne Chriſtum vendas, quam Iudas. Ille pro pecunijs, tu pro tuis fœdiſsimis deſiderijs aut oblectandis, aut explendis, illum vendis. Breuiſsima carnis voluptas tibi, quam Chriſtus charior eſt: & pro hac audes Chriſtum dare, quem intra te habebas. Hoc modo quoſcunque alios tentat diabolus, fallit: vt ſingulorum induſtrias, ſtudia, naturam, inclinationes, occupationesq; conſiderans, ibi apponat vehementiora tentamenta, vbi cuſtodiam inuenerit in homine minorem, vbi ve occaſiones labefactandi inuenerit potiores. Sunt quoque qui veritatem vendunt, alij vendunt iuſtitiam: & vtrique Chriſtum vendunt. Veriſsimum namque eſt illud Hieronymi, dicentis: Sicut Ioannes Baptiſta qui non pro Chriſti confeſsione, ſed pro defenſione veritatis occubuit, ideo tamen pro Chriſto, quia pro veritate martyrium ſuſcepit: ita econtrario qui charitatis & veritatis iura ſpernit, Chriſtum vtique, qui eſt veritas & charitas, prodit. Eijcit itaque à me Chriſtum, hoc eſt, Chriſtum à me ſeparat, quiſquis rem delectationem ve mihi dat temporalem, propter quam à me recedit Chriſtus.

Auaritiam eſſe occaſionem multorum enormium peccatorum.

Vendere Chriſtum myſtice quì contingat. 1 Ioan. 4.

Chriſtum quinam nobis tollant.

Negociator iniquus diabolus, vti cũ homine negociari quærat.

Leo Papa.

Hieronym. Matth. 14. Marc 6.

Ioan. 14.

Quarto, ex vilipenſione Chriſti non timeamus, ſed diligamus neſcire ac vilipendi. Diſcamus quoq; nullam affectare rem, adeoq; diligere, vt pro hac obti-

obtinenda amittēdave, cuiuis cōsentiamus peccato mortali, quomodo amittitur Christus. Quinto, quomodo non debes vendere, ita potius emere debes Christū. Emitur autē bona voluntate, hanc semper possideo hoc modo, vt æque paratus sis & dines esse, & penuriam pati, sanus, & infirmus esse: pati aut quiescere, quomodocunq; Christo placuerit. Hac voluntate bona emes Christum. Emitur etiam eleemosynis, operibus charitatis ac continentiæ, & oratione. Emitur quinam mystice Christus. Voluntas bona quomodo possidenda.

HIC INCIPIVNT VESPERÆ PASSIONIS DOmini nostri Iesu Christi, quæ dicuntur vesperæ primæ, quia sunt & secundæ aliæ, quæ depositionem Domini de cruce continent.

IESVS CVM DISCIPVLIS COENAM typicam seruauit. Artiiulus II.

VEnit autem dies azymorum, in qua necesse erat occidi Pascha Et misit Petrum & Ioannem dicens: Euntes parate nobis Pascha, vt manducemus. At illi dixerunt: Vbi vis paremus? Et dixit ad eos. Ecce enim introeuntibus vobis in ciuitatem, occurret vobis homo amphoram aquæ portans. Sequimini eum in domum, in quam intrat, & dicetis patrifamilias domus, Magister dicit tibi, Tempus meum prope est. Apud te facio Pascha cum discipulis meis. Vbi est diuersorium, & refectio mea, vbi cum discipulis meis Pascha manducem? Et ipse ostendet vobis cœnaculum magnum stratum, & ibi parate nobis. Et abierunt discipuli eius, & venerunt in ciuitatem. Euntes autem inuenerunt sicut dixit illis Iesus, & parauerunt Pascha. Et cum vesperæ facta esset hora, venit Iesus & discubuit, & duodecim apostoli cum eo. Et ait illis, Desiderio desideraui hoc Pascha manducare vobiscum antequam patiar. Dico enim vobis, quia ex hoc nō manducabo illud, donec impleatur in regno Dei. Et accepto calice, gratias egit, & dixit, Accipite, & diuidite inter vos. Dico enim vobis quod iam non bibam amodo de hoc genimine vitis, & de generatione vitis huius, donec regnum Dei veniat, & vsq; in diem illum, cum illud bibam vobiscum nouum in regno Dei patris mei. Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22.

HOMILIA II.

DOminus noster Iesus Christus quomodo in omni vita sua obediens, ita in finem vsque obedientissimus fuit, nihil eorum quæ legis erant, donec illam in se consummans terminaret prætermittens. Maxime autem Pascha hoc vltimum voluit obseruare, quo lex suum finem acciperet: nouumq; Pascha quod in ipso veteri hactenus significabatur, inchoaret, in veritate pro nobis & immolandum & edendum. Quapropter Dominus Iesus dum discipu- Pascha vltimum cur potissime seruauerit Christus.

discipulos duos misisset ad parandum sibi Pascha in domo cuiusdam occulti discipuli sui, cū reliquis ipse post meridiem secutus est ex Bethania, Hierosolymam vadens. Ibi cùm omnia forent parata, lotis omnium manibus, comedit Iesus agnum cum suis apostolis, quomodo in lege iussum fuerat. Stabant enim omnes lumbos accincti, calceis induti, tenentes baculos in manibus: atque per omnia vt ij qui ad ambulandum festinarent, erant parati. Agnus iste paschalis immolabatur in figura, significans quod venturus erat agnus verus, qui Paschali hoc tempore pro nobis esset immolandus, qui agnus cum adesset, scilicet Dominus ipse noster Iesus Christus, & vesperæ illæ instarent, post quas immolandum atque in manus se Iudęorum ac gentium tradendum sciebat, Pascha legale terminauit. Vesperæ namque in quinta feria, & dies cum nocte sequens, vna dies computabatur apud Iudæos. Proinde sexta feria quæ erat Parasceue, incipiebat ad vesperas quintæ feriæ, & terminabatur ad vesperas sextæ feriæ. Hoc modo eadem die Christus cum apostolis primo agnū typicum comedit, & agnum paulò post verum, edendum in sacramento instituit, ipsumq; agnum verū eundem, nocte sequente cœpit immolare. Hoc tempus expectauit desiderio feruentissimo Christus, quo vetera omnia quę figura tantum erant, tanquam in se impleta finirentur, nouęq; legis sacramenta instituerentur. Quamobrē ad apostolos dixit se desiderio desiderare, hoc est, valde desiderare, vt hoc Pascha, puta secundùm legem vltimū, post quod nil restaret, nisi vt veritas tanto tempore sub vmbra velata, atq; tantùmodo hactenus significata, manifestaretur. Vide nunc quid hoc Christi desiderium fuit aliud, quam vt tempus illud aduenire, quo pro nostra salute non in figura, sed vere pro nobis ex charitate posset immolari. Hanc horam semper desiderauit, ad hanc horam æstuanter cucurrit. Ideo dicit: *Baptismo habeo baptizari, & quousq; coarctor donec perficiatur?* Coarctatus Christus fuit, dum eius protelaretur desiderium per triginta tres annos, quibus ardentissima siti post nos currens, expectabat horam hanc, qua quod desiderabat, adeptus fuit. Vide quoque quia discubuisse referuntur apostoli ab Euangelista: quo intelligimus eos non agnum tantum Paschalem comedisse, quem non sedendo aut iacendo, sed stando comedebant, verum etiam alios post comestum agnum eisdem illatos fuisse cibos, ad quos discumbere liceret. Obseruandum quoque, quod Dominus de hoc veteri ac legali Pascha se asserit amodo non manducaturum nec bibiturum indicans hoc vltimum esse, post quod nouum instituatur.

Exod. 12.

Agnus Paschalis vti Christum figurarit.

Desiderium Christi quātum fuerit.

Pati pro nobis quam ardenter desiderārit Christus.

Luc. 12.

Discubuisse Christum & apostolos quod fuerit.

Paupertas, obedientiaq; Christi quanta in phase comestione appareant: quiq; nobis imitanda phase item qui mystice comedatur.

PAupertatis præbuit nobis exemplum Dominus, vtpote neque agnum quem iuxta legem ederet, nec domum in qua manducaret, habens. Sine igitur sollicitudine illa anxia, turbatiua atque diffidente, viuere debemus, omnem curam proijcientes in Deum: scientesq; nihil nobis defuturum de necessarijs, si tamen primum quæsierimus regnum Dei, & si pro temporalibus quoque necessarijs non prætermiserimus industriam, conatum, operamq; nostram ad acquirendum. Neque enim non operari, non vigilare, aut non cogitare debemus, quomodo, vbi ve necessaria conquiramus: quia & volucres cœli exeunt & colligunt ea quibus aluntur: formicæ quoq; ea quæ neces-

Paupertas Christi quomodo nobis imitāda

necessaria futuro sunt tempori, prouident. Sic nobis quoque non est prohibita prouidentia, agendorumq; cura, & colligendorum, seruandiq; industria: sed sollicitudo prohibetur diffidentiæ anxietasq;, quæ timet, vbi etiam fecerit quis quæ debet, necessaria sibi defore. Secundo discere debemus, obedientiam quam Christus in tanta etiam paupertate sua docuit, nos obseruare. Ideò enim ab amico rogauit sibi ea parari, ne legem vel pauper non obseruaret. Vide quam diligenter omnia legis impleuit Iesus mandata. Circumcisus fuit, oblatus in templum. Ad festa ascendit, Pascha obseruauit, nihil prætermittens, quo nobis obedientiam commendaret.

Obedientia Christi quãta.

Luc. 2.

Tertio attendas conditiones quibus agnum legis oportebat manducari, vt eas tunc potissime in te habeas spiritualiter, hoc est, earum significationes, cum agnum verum Iesum Christum sumpturus es manducandum. Succinctus esse debes lumbos vt luxuriæ fluxum continentia constringas. Debent quoque adesse lactucæ agrestes, hoc est, amare recordationes peccatorum, amaritudo pœnitentiæ, contritionisq; dolor. Tertiò abesse debet fermentum, hoc est, eijcere debes à te omnem peccati & voluntatis malæ corruptionẽ, ne mali aliquid in voluntate resideat, sed synceritas maneat incorruptaconscientiæ. Quartò, vt pedes sint calceis vestiti oporter, hoc est, vt affectus mundi seruentur à rebus terrenis. Quintò, baculi teneri debent in manibus, quod significat diligentem haberi debere sui custodiam, vt arceantur quæ noxia sunt animæ. Aut potius baculi teneantur in manibus, quibus innitamur, hoc est, vt verbum Dei habeamus in manu, operaq; Sanctorum & Christi vitam, quæ sunt nobis baculus aut baculi quibus innitamur.

Agnus paschalis verus quomodo manducandus sit.

Lumbi succincti spiritaliter quid.

Lactucæ agrestes quid mysticè.

Fermentum quid.

Calciamenta in pedib.

Baculi quomodo mysticè in manibus tenendi sint.

IESVS PEDES SVORVM DISCIPVLORVM lauit. Articulus III.

ANte diem vero festum Paschæ, sciens Iesus quia venit hora eius, vt transeat ex hoc mundo ad patrem, cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Et cœna facta, cum diabolus iam misisset in cor, vt traderet eum Iudas Simonis Ischariotis, sciens quia omnia dedit ei pater in manus, & quia à Deo exiuit, & ad Deum vadit, surgit à cœna & ponit vestimenta sua. Et cum accepisset lintheum, præcinxit se. Deinde misit aquam in peluim, & cœpit lauare pedes discipulorum, & extergere lintheo quo erat præcinctus. Venit ergo ad Simonem Petrum, & dicit ei Petrus: Domine tu mihi lauas pedes? Respondit Iesus, & dixit ei: Quod ego facio tu nescis modo: scies autem postea. Dicit ei Petrus: Non lauabis mihi pedes in æternum. Respondit ei Iesus. Si non lauero te, non habebis partem mecum. Dicit ei Simon Petrus. Domine non tantum pedes meos, sed & manus & caput. Dicit ei Iesus. Qui lotus est, non indiget, nisi vt pedes lauet, sed est mundus totus. Et vos mundi estis, sed non om-

nes. Sciebat enim, quisnam esset, qui traderet eum. Propterea dixit, Non estis mundi omnes. Postquam ergo lauit pedes eorum, accepit vestimenta sua. Et cum recubuisset iterum dixit eis: Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me magister & domine, & bene dicitis. Sum etenim. Si ergo ego laui vestros pedes dominus & magister, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplũ enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.

HOMILIA III.

DIscumbebat Iesus (vt audiuimus) magister cum discipulis, dominus cum seruis, cum filijs pater. Imo & vt amicus ac socius inter suos sibi pares, humiliter, suauiter atque familiariter. Voluit autem ostendere suam profundissimam humilitatem, charitatemq; suauissimam erga nos, quo simul nostram confutaret superbiam atque duritiam. Quid ergo fecit? Recolamus verba Euangelij, cum sciret se de hoc mundo transiturum, voluit ante in omnibus quæ agebat, suis relinquere, ostenderetq; quanta illa essent humilitate, quanta charitate, quantaq; benignitate ac bonitate plena, quo sui affectuosiorem illis tenaciusq; hærentem imprimeret memoriam. Studuit igitur cum esset tantus, sciretq; quantam apud Patrem gratiam autoritatemque haberet, se humilibus apostolis profundius humiliare. Nam surgit à cœna, surgunt & apostoli, ponit vestimenta sua, & linteo se præcingit. Aspicientes apostoli stupent, expectantq; quid facere decreuerit. Deinde aquam mittit in peluim, volens lauare pedes apostolorum. Venit itaque ad Petrum cum pelui, eius loturus pedes: Ibi enim incipere statuebat. At Petrus suam vilitatem & Iesu considerans maiestatem, in qua tantam eius humilitatem expauit, vt nullo consentire vellet modo, à maiestatis Domino sibi lauari pedes: *Non lauabis*, inquit, *mihi pedes in æternum*. Pro magna humilitate ac reuerentia, quam erga Christum gerebat, ita sentiebat Petrus, & putabat se iustè sentire. At Dominus vbi illi comminatur, nisi acquiescat ac se lauari permittat, non habiturum partem secum, totum mox corpus lauandum Domino, si velit, offert. Cui respondit Dominus non opus esse ei vt denuo lauetur, qui lotus est semel, præter pedes: significans eum qui baptizatus est, non esse rebaptizandum, sed ex prima baptismi lotione mundum esse totum, opus tamen illi fore vt pedes lauet. Nam baptismum quamuis baptismi gratiam quis conseruet, fieri tamen nõ potest, si vixerit aliquanto tempore, quin sensualitatis terrenæq; affectionis sentiat passiones ac motus, quibus mens ipsa quasi terræ puluere fœdetur. Hæc vt per pœnitentiam eluantur, iterum lauentur, opus est pedes. Vocatur autem hæc lotio pedum, quoniam pedibus (id est, affectibus) tangimus terram: qui vbi in nobis fuerint mundati, sumus prorsus mundi omnes: ij scilicet, quicunque gratiam seruamus baptismi, hoc est, quicunque post gratiam in baptismo receptam, innocentes ab omni lœtali crimine perseueramus. O quam rara est hæc virtus, quam rarum donum, quam rara gratia Dei, apud illos præcipue, qui hodie sunt Christiani. Nulli esse dubium potest, quod Petrus dicebat, vnumquemq; dicturum fuisse apo-

Humilitas Christi profundissima.

Baptizatum semel non esse rebaptizandum.

Pedes quomodo mystice lauãdi.

se apostolorum, si ad se prior venisset Dominus Iesus lauandum. Verum vbi correptum audiunt Petrum, pro eo quod restiterat lauanti, æquanimiter singuli Dominum se humiliantem admittunt. Vide autem perfectionem humilitatis Christi, quandoquidem ad pedes proditoris sui quoque lauandos, tergendos, osculandosq; sese inclinat mundi creator, vniuersorum dominus, iudexq; viuorum & mortuorum. Nullo enim modo à generali hoc beneficio illum excipi aut sequestrari voluit, crimen illius occultum, famamq; eiusdē illi seruans. Expleto humilitatis Christi ministerio, cum resumpsisset Iesus sua vestimenta recubuissetq; ad mensam sedens denuo, quare hæc fecerit apostolis reddit rationem. Nam *scitis*, inquit, *quid fecerim vobis?* id est, scitis cur me vobis adeò humiliauerim? cur pedes lauerim vobis? Absque ratione non est, quàm tamen nisi audieritis, fructuosum esse non potest quod feci vobis. *Vos vocatis me, magister & Domine*, &c. Explicat rationem quamobrem discipulorum lauerit pedes. *Vos vocatis*, inquit, *me magister & Domine, & bene dicitis*, &c. videtur se hic commendare Dominus, verum sciendum, vbi superbiendi aut sibi placendi abest periculum, sui commendatio non est illicita. In Christo autem nihil formidandum erat periculi, neque enim fieri potest vt extollatur qui summus est, cunctisq; præeminet. Dominus etiam Iesus vt hic se commēdaret, operæprecium erat, quo rationem suæ humiliationis inferret, & potentius humilitatis charitatisq; nobis persuaderet virtutem: Hoc enim infert: *Si ego* tantus, *Dominus & magister vester, vobis laui pedes, quanto magis vos alter alterius debetis lauare pedes? Exemplum enim* imitandi *dedi vobis*, hoc est, vt similia alterutrum faciatis, meo ego vos exemplo docui. Debet autem hoc non de pedum lotione duntaxat, sed de omni etiam officio humilitatis, charitatisq; obsequio intelligi vt seruiamus humiliantes nos alter alteri: & nemo se fratri præferat, sed simus omnes vnum in charitate. *Vnum enim corpus multi sumus.*

Humilitas Christi quā fuerit perfecta.

Commendatio sui quando non sit illicita.

Humilitatem vti basin omnium virtutum, Christum nos sua humiliatione docuisse.

ANte Sacramenti institutionem præcedere voluit Dominus in apostolis lotionem pedum, quo doceret, mundissimos nos esse debere nō solum ab opere illicito, verum à terreno etiam affectu, ituros ad altare. Deinde quanta nos coniungi voluerit charitate, discendum est. Nam adeò se humiliauit Dominus maiestatis, vt piscatorum etiam pedes lauaret, quo humilitatis suæ nobis ostenderet exemplū. Sine humilitate namq; possibile haudquaquam est seruari charitatem. Præcepturus igitur charitatem, præmonstrauit opus humilitatis quo doceret nos humilitati præcipuum impendere studium. Hæc enim est basis atq; fundamentum aliarum omnium virtutum, sine qua reliquæ virtutes omnes præcipuè autem charitas, ruent. Assuesce igitur ad obsequia fratrum humilia, eaq; cum magna hilaritate perfice, sciens eadem quo viliora sunt ad quę te humilias propter consolationem proximorum, tanto esse eadem nobiliora, potioraq; ad charitatem instrumenta. Est itaque Christi nos docentis intentio, vt per charitatem seruiamus alterutrum, adeoq; in hoc nullus sit respectus suijpsius, adeò omnis absit extollentia, vt qui maior sit nostrum, sit etiam minister noster.

Humilitati cur præcipuū impendendum sit studium.

IESVS CORPORIS ET SANGVINIS SVI sacramentum instituit. Articulus IV.

Matt. 16. Marc. 14. Luc. 22. COEnantibus autem illis, accepit Iesus panem gratias egit, & benedixit ac fregit, deditque discipulis suis & ait: Accipite, & comedite. Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur. Hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem postquam cœnauit accipiens, gratias egit, & dedit illis dicens: Accipite & diuidite inter vos, & bibite ex hoc omnes. Hic est sanguis meus noui testamenti, hic est calix nouum testamentum in sanguine meo, qui pro vobis & pro multis effundetur, in remissionem peccatorum, Et biberunt ex illo omnes. Et ait illis Iesus: Veruntamen ecce manus tradentis me, mecum est in mensa. Et quidem filius hominis, secundùm quod diffinitum est vadit. Veruntamen væ homini illi, per quem tradetur. Et ipsi cœperunt quærere inter se, quis esset ex eis, qui hoc facturus esset. Erat ergo recumbens vnus ex discipulis eius in sinu Iesu, quem diligebat Iesus. Innuit ergo huic Simon Petrus, & dicit ei. Quis est de quo dicit? Itaque cum recubuisset ille supra pectus IESV, dicit ei. Domine quis est: Respondit IESVS: Ille est, cui ego intinctum panem porrexero. Et cum intinxisset panem, dedit Iudæ Simonis Iscarioti. Et post buccellam, tunc introiuit in illum sathanas. Dicit ei IESVS: Quod facis fac citius. Hoc autem nemo sciuit discumbentium, ad quid dixerit ei. Quidam enim putabant, quia loculos habebat Iudas, quod dixisset illi Iesus: Eme ea quæ necessaria sunt ad diem festum, aut vt egenis aliquid daret. Cum ergo accepisset buccellam, continuò exiuit: erat enim nox.

Ioan. 13.

HOMILIA IV.

MVlta sunt quæ in cœna hac Dominus Iesus docuit. Nam post agni esum & cœnam illam typicam pedes lauit apostolorum, ipsos præparans ad alium cibum digniorem ad agnum scilicet verum & viuum, hoc est, ad corpus & sanguinem suum in sacramento sumendum, quod Pascha erat verum per agni legalis esum paulò ante figuratum. Hoc vbi instituit tradidit q; discipulis, prædixit Petro reliquisq; apostolis infirmitatem ac fugam eorum: præmonuit quoque Iudam qui scelus grauissimum erat patraturus, traditurus scilicet dominum & magistrum suum in mortem. Nouissime sermone discipulos roborat suauissimo, futuras illis calamitates prædicens, atque contra easdem suam illis præsentiam Spiritumq; sanctum promittens. Itaq; lotis discipulorum pedibus, cum recubuisset iterum, *accepit panem*, azymum scilicet, hoc

hoc est, non fermentatum, & oculis eleuatis ad Patrem in cœlum, eidem *gratias agens*, puta quod ad hanc veniſſet horam, quàm deſiderio deſideraverat, qua vetus Paſcha terminaret, nouum inciperet, *benedixit*, (verba conſecrationis pronuncians, quæ paulò poſt ſequuntur) fregit ac dedit diſcipulis ſuis, (hoc feciſſe intelligitur poſt verba conſecrationis) dicens: *Accipite ex hoc omnes, hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur*. Vide quàm perfectè explicat cuiuſmodi corpus loquatur, nempe verum quod habebat, quod loquebatur, quod traditurus erat pro nobis in mortem flagellandum & crucifigendum. Creditur tunc quando Dominus benedicendo ſiue panem ſiue calicem, tranſſubſtantiauit panem in corpus, vinumq; in ſanguinem ſuum, dediſſe eiſdem verbis virtutem idipſum faciendi quotieſcunque à ſacerdote tranſſubſtantiandi intentione dicuntur. Neque enim ſuo nomine, ſed tanquam in perſona Chriſti ſacerdos, hæc verba pronunciat. Semel quidem à Chriſto vocaliter hæc verba pronunciata ſunt, ſed huius pronunciationis efficacia verborumq; virtus per omnes menſas Eccleſiæ, & in omnibus altarium ſacrificijs, vſque in præſentem diem, & vſque ad conſummationem ſeculi perſeuerat. Vide etiam, licet Dominus dixerit apoſtolis, *Accipite & manducate* non eſſe tamen intelligendū, quod manibus attrectando panem conſecratū, hoc eſt, dominicū corpus apoſtoli ſibijpſis miniſtrauerint. Sed Dominus ipſe qui cōſecrauit, ipſe & miniſtrauit ſuis benedictis manibus, ſeipſū tradens illis. Vnde religioſa eſt apud Carthuſienſes conſuetudo, vt hoc die, ſcilicet dominicæ cœnæ, omnes ſubditi de manu ſui Prioris Sacramentum accipiant. Chriſtus quoque creditur ſumpſiſſe hoc ſacramentum, non quo effectum huius ſacramenti tunc aliquem reciperet, nec vt proficeret ſpiritu, ſed vt nobis ſumendi exemplum præberet. Sumpſit enim ſacramentaliter tantum. Deinde ſumit Dominus calicem cum vino, cui aquam mixtam dicunt, fortaſſe, propterea quod ibi nō ſoleat bibi vinum purum, ſed aqua temperatum propter regionis illius calorem. Egit vero Patri gratias pro dignatione miſericordiæ eius erga genus humanum, docens nos quoque gratias agere, ſumpturos tribulationum calices atque preſſurarum. Benedixit itaque calicem dicens: *Hic eſt ſanguis meus* (qui ſub vini ſpecie latet) *noui teſtamenti*, hoc eſt, quo firmatur nouum teſtamentum. Sicut enim vetus teſtamentum confirmatum eſt in ſanguine animalium, quæ immolabantur, ita nouum in Chriſti eſt ſanguine confirmatum. Verum dicis quis cur dicebatur Chriſti ſanguis effundendus pro vobis & pro multis, quod idem ſonare videtur. Dicendum quod Chriſtus ſuum dicebat ſanguinem fundendum pro apoſtolis, ideò dicit, pro vobis: deinde dicit, pro multis, imò & pro omnibus, quantum attinet ad ſufficientiam redemptionis noſtræ: at quantum eius effuſio pertinet ad redemptionis noſtræ efficientiam, fundendus erat ſanguis eius (vt ait) pro vobis, hoc eſt, pro electis tantum. Sciendum quoque, ſub ſpecie duplici vnum eſſe inſtitutum Sacramentum, ſub vtraque tamen ſpecie totum eſſe Chriſtum, non ex vi conſecrationis aut ſacramentaliter, ſed concomitanter. Sub ſpecie enim panis ſacramentaliter continetur corpus Chriſti, cuiuſmodi habet aut habuit tempore conſecrationis. Vnde quando Chriſtus inſtituit hoc Sacramentum, dedit corpus ſuum apoſtolis quod habuit, & non aliud, ſed idem, ſcilicet mortale, paſsibile, &c. cuiuſmodi habuit. Nos recipimus iam eius corpus glorioſum, immortale q;

Conſuetudo religioſa apud Carthuſi.

Totus Chriſtus vti ſub vtraque ſpecie ſit.

Corp⁹ Chriſti cuiuſmodi acceperint apoſtoli, & cuiuſmodi nos.

cuiusmodi habet in cœlo: quia dat nobis hoc quod habet, & quomodo habet: alioqui non esset eius verum corpus. Idem igitur corpus vi consecrationis sacramentaliter sub panis continetur specie. Porrò quia non potest Christus dare suum corpus aliter quàm habet, necesse est vt dando corpus det etiam sanguinem qui inest corpori, det animam quæ corpori coniuncta est, det seipsum filium Dei, qui incarnatus est. Et quia vbicunque est Verbum, ibi totam necesse est esse Trinitatem, sequitur sub specie panis hæc omnia esse & nobis tradi, corpus quidē Christi sacramentaliter, reliqua verò cōcomitanter, quia non absunt à Christi corpore. Simili contingit modo de specie vini, vt sanguis quidem sit ibi sacramentaliter, atque ex vi consecrationis: corpus verò, anima & diuinitas, sint ibi concomitanter. Proinde qui dominicum corpus sumit de altari sacramentaliter, sumit etiam sanguinem simul, non quidem sacramentaliter, sed concomitanter: quia corpori inest inseparabiliter. Mirabilia multo maxima fiunt in hoc sacramento, quæ fide, non intelligendi curiositate sunt perquiranda. Propter quæ hæretici (quia hæc ratione non possunt capere, deest autem & illis pietas fidei, humilitasq; qua suum captiuare deberent intellectum in obsequium Christi) negant in hoc sacramento verum esse corpus Christi. Verum siue negent, siue confiteantur, certum est hoc solum esse donum admirabile, à Deo nobis donatum, quo seruemur vt veri simus Christiani, vtq; in vero vnius Dei cultu maneamus. Qui enim hoc non habent sacramentum, necesse est vt à Dei gratia, ab influxu Spiritus sancti, à deuotione denique quacunque efficiantur extorres, aridi ac mortui. Itaque suadendum omnibus Christianis vt citra omnem disputationem sineq; vlla perquisitigandi curiositate, credant in hoc sacramento verum esse corpus & sanguinem Christi: difficultates vero omnes quę occurrere possunt in fide, à corde proijciant, atque indiscussas indubitatasq; relinquant. Hæc enim vita in qua sumus, fidei est, non cognitionis. Siquidem quotquot ingenijs suis fidentes, conati sunt Dei mirabilia inuestigare, hallucinati sunt, adeò vt dum veritatem se putauerunt adeptos, in errorum caligines præcipitati sint. Verum de hoc satis. Cæterum mirabilia quæ dixi in hoc esse Sacramento, sunt non minus decem. Horum primum est ita transsubstantiari panem in corpus Christi, vt tamen neque corporis neque animæ Christi, panis materia sit. Secundùm, corpus Christi quod sub specie panis continetur, non eisdem qualitatibus, colore, rotunditate dimensione metiri, cuiusmodi in pane videntur, sed suam habere quantitatem, suas dimensiones, conditiones, qualitates, quantitates & formas, licet non excedat exeatve illius formæ, videlicet panis, quantitatem, proinde corpus Christi totum ac integrum in sua quantitate, sub modica specie continetur panis, non coarctatum aut compressum. Tertium mirabile est, accidentia, videlicet figuram, quantitatem, albedinem, saporem, rotunditatem, reliquaq;, quæ pani non consecrato inerant ante vt subiecto, post consecrationem pane transsubstantiato, subsistere permanereq; sine subiecto. Neque enim Christi hæc corpori inhærent, quod suas habet dimensiones, figuram, colorem, &c. quamuis oculis ac sensibus nostris hæ non sint perceptibiles. Quartum mirabile est, in pluribus altaribus, locisve, vbicunque Sacramentum hoc habetur, idem esse corpus Christi, non similitudine, sed identitate, vtpote diuinitati vnitum.

Corpus Christi in sacramento cur negent hæretici. 2 Cor. 10

Eucharistia quam sit admirabile donum Dei.

Sacramentū hoc simpliciter esse credendum nō perscrutandum.

Mirabilia decem in sacramento altaris contenta.

Quin-

Quintum, vbicunque & quotieſcunque frangitur hoſtia conſecrata, ſub qua Chriſti continetur corpus, non propterea diuidi frangive corpus Chriſti: Manet enim corpus Chriſti in ſe integrum indiuiſumq; nihiloq; ſecius continetur idem totum in quauis partium hoſtiæ diuiſæ, quam ſub integra hoſtia ante continebatur. Sextum mirabile, ex multarum hoſtiarum conſecratione aut conſumptione, neque augeri neque minui corpus Chriſti, quia non eſt niſi vnum idemque corpus in multis ſiue paucis hoſtijs. Septimum, non eſſe maioris quantitatis corpus Chriſti in maiori hoſtia, quàm in parua: quia vt in ſecundo mirabili ſupradictum eſt, Chriſti corpus ſuam habet dimenſionem æque eandem in magna aut parua hoſtia: nec iuxta hoſtiarum dimenſiones metiri debet, vt ſit fiatve maius in magna, in parua minus. Octauum, licet loquendi vſus habeat, videri corpus Chriſti, tangive, haudquaquam tamen videtur aut tangitur illud: ſed quæ videntur, quæ tanguntur, quæ guſtantur, quod frangitur, quod in fractura ſonum facit, accidentia ſunt relicta eius, qui ante conſecrationem fuerat panis. Huius enim color & figura cernitur, guſtaturq; ſapor. Nonum, quamuis ibi poſt conſecrationem non maneat panis aut vinum, eorundem tamen accidentia quæ manent, eundem habent effectum cibandi, guſtum afficiendi, ſatiandiq;, &c. quem habebant ante conſecrationem. Decimum eſt, deſinere corpus Chriſti ibi eſſe, vbi panis ſpecies deſierint. Quicquid autem in his mirabilibus dictum eſt de corpore Chriſti, pari modo ſentiendum eſt etiam de eiuſdem ſanguine. Poſtquam apoſtolis omnibus ſuum tradidit corpus, ſuauiſsimum eſt exorſus ſermonem exhortans eos, illosq; qui per eoſdem erant in ſe crediturі, ad charitatem, ad pacem, ad conſtantiam, promittens ſe illis non defuturum, ſed Spiritum quoque paracletum ſe illis miſſurum. Commendat eos Patri, pro illis omnibusq; alijs ſuis electis orans.

Ad dignam diuinæ Euchariſtiæ ſumptionem quænam requirantur, quiq; ſint fructus dignæ communionis.

ADmonemur hic attendere, ſtupereq; Domini noſtri Ieſu Chriſti erga nos dilectionem. Amat nos, & quia amat, vult etiam amari, ne indignos ingratosq; amet. Nihil vtilis eſt illi amor noſter, ſed propterea tantum à nobis pro amore expoſtulat, quo iuſte etiam ſuam nobis impendere queat miſericordiam, beneuolentiam, amorem & beneficia. Eam ob rem ne ſui nos teneat obliuio, monimentum omnium ſuorum nobis reliquit mirabilium. Nam in ſuæ charitatis cunctorumq; beneficiorum ſuorum memoriam, ſeipſum nobis in hoc Sacramento dedit, vt videndo ſumendoq; illud, feruor, noſtri erga illum amoris recaleſcat, reuiuiſcatq; in nobis beneficiorum gratitudo. Non vulgare nec vile eſt donum, quod in ſui nobis Ieſus dedit memoriam: quia nobiliſsimum optimumq; quod habuit, nobis dedit, puta ſemetipſum. Vide igitur vt dignè illud ſuſcipias. Non poſsibile eſt vt teipſum facias dignum, ſed maximopere cauendum, ne te hoc nobili facias cibo indignum. Dignus tunc diceris, ſi te ſua gratia, hocq; tam nobiliſsimo cibo Chriſtus dignatur, dignatur inquam, hoc eſt, ſi te dignum facit & habet. Non eſt neceſſarium, vt te dignum ſcias, ſed confidas eius te gratia haberi & fieri dignum. Quemadmodum enim amore Dei odioue ſe nemo ſcit dignum, ita nemo hoc

Dilectio Chriſti erga homines ſtupenda.

Amari cur velit Deus ab homine.

Euchariſtiã quomodo quis dignè ſumat.

Pusillanimitas quorundam consolatur.

mo hoc se dignum Sacramento potest agnoscere. Repellenda igitur consolandáq; est quorundam pusillanimitas, ad huius Sacramenti accessum sumptionemq; semper trepidantium, idq; adeò, vt non audeant tanquam indigni accedere, quamuis certum nihil sciant in se quo indigni sint, vt cum periculo hoc Sacramentum manducent. Non hoc à te exigit Deus, vt propter hanc abstineas pusillanimitatem ab hoc cibo salutifero: quia plerunque tentatio est, bonam mentem à fructibus innumeris qui huic insunt Sacramento, abstrahentis. Non igitur sinas te deterreri ab huius sumptione, si in te bonam repereris voluntatem, qua cuncta singulaq; quibus Deum offendisti, displicent: si paratus es quoque confitenda confiteri, corrigere & pœnitentiam facere: si denique nihil in animo tuo & proposito versatur, vt aliquid videlicet statuas, eligas aut velis, quod Deum offenderet. Si inquam te hoc inueneris modo dispositum, accede reiecta pusillanimitate ad veniam misericordiæ indeficientem, ad bonitatisq; infinitæ scaturiginem securus. Semper enim indignus es & manebis, quicquid feceris etiam, nisi diuina te fecerit, cuius nullam habere potest certitudinem, misericordia dignum. Hoc est autem quod à te exigitur, & si defuerit, quod ab huius Sacramenti sumptione te repellit, ne certum aliquod in te reperias peccatum, quod vel præteritum tibi placeat aut futurum, id est, quod aut factum non doleas, aut futurum proponas. Non necessarium est, vt scias certusq; sis in nullo te esse peccato. Hęc enim certitudo nulli cõtingit, nisi per reuelationẽ: sed ne certus sis, oportet vt in aliquo teneris peccato. Quare non est opus vt te dignum scias, sed opus est vt non scias te indignum: hoc est, ne conscius tibi sis peccati, cuius te non pœniteat, aut quare certus sis te esse indignum. Nam si de nullo peccato aut causa, quare tibi non accedere ad altare liceat, constat, quamuis timeas, non debes tamen te subtrahere, sed tanquam dignum te confide, eo modo & quo omnes, licet peccatores, per diuinam misericordiam digni facti accedimus. Secundò, disce huic inesse Sacramento fructus maximos, & excita tuum desiderium ad illud sæpenumero sumendum. Si enim peccator es, & fragilis est virtus tua ad continendum, indies certe hoc Sacramento, quo aliena (hoc est, Christi) fulciaris virtute. Si tentationibus pulsaris, contra hostes hoc te munias Sacramento. Si Dei in te languet amor, huius Sacramenti sumptione ac desiderij tui ad huius sumptionem excitatione, illum excussa vt recalescas. Si pulsaris concupiscentijs, hoc firmes animum Sacramento, ne vitijs succumbas. Si inops & egenus es virtutibus ac meritis: diuitem hunc ad te inuites sub hoc Sacramento, liberalissimumq; dominum, qui cuncta quæ tibi desunt, administret. Neque enim ad te intrabit vacuus, nec te non dotatum relinquet, modo non prorsus indignè accesseris. Postremò, Deo tuo nusquam potes fortius suauiusq; vniri, quam huius Sacramenti sumptione. Ideo enim se per modum cibi sumendum instituit Dominus, quo ostendat, intime se tibi velle coniungi, aut potius te sibi: vt quomodo cibus conuertitur in eum qui cibum sumit, ita tu conuertaris qui Sacramentum hoc sumis, in eum qui seipso te pascit. Excita igitur in te reuerentiam erga hoc Sacramentum, per considerationem tuæ vilitatis & eius qui hic latet Maiestatis. Excita in te desiderium per considerationem tuæ necessitatis, & illius benignissimę beneuolentissimæq; bonitatis: & pro facili leuiq; causa non subtrahas te ab hoc cibo, ne simul quoque diuina te gratia, fructuq; quem assequi potuisses, priues.

Eucharistiã sumpturis necessarium quid.

Fructus Eucharistiæ maximi.

Cur per modum cibi sumendum se instituerit Christus.

Reuerentia qnam excitanda sit.

Desiderium quomodo sit excitandũ

COM-

COMPLETORIVM PASSIONIS DOMINI nostri Iesu Christi. Primum.

IESVS TRISTATVR PAVIDVS Artic. V.

HYmno dicto, egressus est Iesus cum discipulis suis trans torrentem Cedron, in villam quę dicitur Gethsemani in montem Oliueti, vbi erat hortus, in quem introiuit ipse, & discipuli eius, secundùm consuetudinem. Sciebat autem & Iudas qui tradebat eum, locum: quia frequenter Iesus conuenerat illuc cum discipulis suis. Tunc dixit illis Iesus: Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte. Scriptum est enim: Percutiam pastorem, & dispergentur oues gregis. Postquam autem resurrexero, præcedam vos in Galilæam. Respondens autem Petrus, ait illi: Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor. Et ait illi Iesus: Amen dico tibi, quia tu hodie in nocte hac priusquam gallus bis vocem dederit, ter me es negaturus, Et ille amplius loquebatur: Etiam si oportuerit me commori tibi, nõ te negabo. Similiter autem & omnes discipuli dixerunt. Et cum peruenisset ad locum, ait discipulis suis. Sedete hic donec vadam illuc & orem. Et assumit Petrum, Iacobum & Ioannem duos filios Zebedæi secum. Et cœpit pauere & tædere, contristari & mœstus esse. Et tunc ait illis: Tristis est anima mea vsque ad mortem. Matth. 26. Marc. 14. Lucæ 22. Ioan. 18.

HOMILIA V.

PRimum hic aduerte, quod ad ciuilitatem atque modestiam spectat Christi, quod expectare Iudam turbamq; hostium noluit in domo, vbi cęnauerat, ne huic viro sibi amico molestia turbatioue domus atque familiæ inferretur sui gratia, qui se hospitio receperat, neve pro beneficio charitatis, illi rependeretur species ingratitudinis: ideò pacatis adhuc omnibus, è domo secessit ad locum Iudæ optimè cognitum, vbi citra cuiuscunq; molestiam posset capi. Deinde aduerte quam fuerit voluntarius ad patiendum Dominus, qui locum elegit opportunum, illumq; propterea accessit, vt absque vllo negocio & sine seditione turbę caperetur. Considera tertiò Dominum tristẽ, & quomodo de illo refertur, cœpisse contristari, pauere & mœstum esse. Non ergo illum obruit, non nolenti accidit, nec rationem eius præuenit tristitia, sed tristatus est quia voluit. Causas tristitiæ puta grauitatem nostrorum peccatorum. Nos enim quamuis leuia arbitremur peccata nostra, ipse tamen omnium peccatorum nostrorum in se suscepit dolorem, contritionem, hoc est, odium, displicentiamq; ac tristitiam quomodo quoq; ipsa super se acceperat peccata nostra, & patri obnoxium in eorundem se fecerat satisfactionem. Ciuilitas & modestia Christi. Voluntarius quam fuerit Dominus. Tristitiæ Christi causa quæ.

Tristitiam Christi quę-nã auxerint Ingratitudo hominum.

Auxit autem hanc tristitiam excæcatio Iudæorum, scandalum ruinaq; discipulorum, Iudæ aliorumq; damnandorum perditio, & quod mors eius tam amara adeò erat paucis profutura: quia præsciuit ingratitudinem nostram futuram, hoc est, quam inter nos futuri sint multi, qui ne tantundem quidem Domino Iesu sint gratias acturi, vt dicant: Benedictus esto Domine, qui propter me tãta ex charitate toleraſti. *Cœpit contristari*, &c. significat, quia tristitia eius animo non dominabatur, nec obruit rationem, sed sensit quantum voluit, quomodo voluit, & quamdiu voluit. *Tristis est anima mea vsque ad mortem.* Excesit Christi tristitia omnium tristitias ab initio mundi, quia tristabatur pro omnibus. Tu tristaris pro teipso & propter amorem priuatum, puta quia vxorem, quia filiu[m] quia domum, quia rem aliquam dilectam amisisti. Non est tristitia hæc sa[lu]s. Multo tamen peior est adhuc tristitia in eo, qui voluntatem suam pr[æ]n non potest exequi, qui desideria mala non potest perficere, & propterea tristatur. Tristitia itaque tunc est laudabilis, quando pro peccatis siue tuis, siue alienis luges. Sic enim lugentibus beatitudo promittitur, Hoc modo lugentes consolabuntur. Hæc etiam tristitia ab Apostolo secundùm Deum tristitia vocatur, quæ salutem stabilem operatur. Igitur si pro Dei contemptu, si pro iustitiæ oppressione, si pro diuina offensione assumitur tristitia, vtiliter assumitur. Aliter tristari inutilissimum est. Considerandum, à Christo tristitiam vtilissime assumptam, puta ad cumulandam frugem satisfactionis nostræ. Voluit enim, vt dixi, tristari pro peccatis totius mundi. Mihi, si nisi vnum peccatum commisissem, debetur, infinita tristitia. Quantam ergo habere debeo tristitiam, qui millia peccatorum letalium cõmisi? Certum est autem, quod infinitam non possum habere tristitiam. Eam ob rem ego mea tristitia quãlibet sancta ac bona, peccata mea expiare non valeo. Christus autem tantum assumpsit tristitiæ quæ pro cunctis sufficeret peccatis vel totius mundi, qua satisfaceret nostro nomine Deo Patri, fructum tamen tristitiæ suæ largiens nobis. Vnde si ego propter peccata mea tristor, quantum ego possum tristari, hoc est, si propterea tristitia afficior quia peccaui, ita vt peccatum plus displiceat, quam damnum quoduis temporale, nec pro re quantumlibet præciosa consentire velim, vt non tristarer, hoc est, vt non damnarem quod feci peccatum: tunc Christus sua tristitia supplet, quicquid minus æquò in me fuerit tristitiæ quam esse potest. Non tamen de tristitia, quæ in sensibili hominis perceptione versatur, hic loquor: hæc enim tametsi bona vtilisq; sit, non tamen est necessaria. Porro ea necessaria est, quæ est secundum rationem, qua damnatur peccatum & abijcitur & seipsum luget homo, id est, seipsum iudicat pessime feciſſe Deum offendens, nec vult posthac pro re tam chara, quantam in mundo potest habere, hoc idem aliudve simile patrare peccatum. Videiam, quandoquidem Christus pro singulis & pro vniuersis peccatis satisfecit, quantam oportebat tristitiam, dolorem q; exagerari. Neque enim potestate, sed æquiualentia passionum nos voluit redimere: tantundem, pro peccatis offerendo pœnarum, quantum iuste exigeretur pro singulis & pro omnibus. Doluit igitur pro omnibus & pro singulis Dominus Iesus, vtpote qui in speculo diuinitatis omnia præuidebat peccata non minus futura quàm præterita. Doluit autem tanto vehementius, quo clarius vilitatem agnouit peccati, quantocunque magis eiusdem gra-

Tristitia vituperabilis quæ.

Tristitia laudabilis quæ. Matth. 4. 2. Cor. 1.

Tristitiam vtilissimè à Christo assumptam.

Tristitia homini ꝓ peccato suo necessaria cuiusmodi.

Tristitię doloriſq; Christi magnitudo & excellentia quãta

uitatem

uitatem penſauit & malitiam, & quanto ſciuit perfectius Dei dignitatem atque maieſtatem ſummam, quæ peccato offenditur atq; contemnitur. Iterum ex alia ratione quoque vehementius doluit. Nam quanto magis patrem dilexit, tanto amplius eius horruit offenſionem. Quanto ergo charitas in Chriſto perfectior, tanto triſtitia fuit maior. Quod verò pro perditione Iudæ doluerit quid mirum miſericordiſſimo eſt cordi? Adeò anima eſt nobilis, vt præſtaret mundum omniaq; creata irrationabilia perire, quam vnam animam damnari. Si ergo nobis dolendum foret pro vnius perditione animæ, magis quam ſi cœlum & terra perirent, quantum doluit putatis ille, cuius omnes ſunt animæ? Hæ namque cùm non eſſent, ipſe eas creauit: cùm inquinatæ & deſtructæ eſſent, ipſe reformauit, cùm damnatæ eſſent, ipſe eas redimendo ſaluauit. Animæ nobilitas quãta.

Triſtabatur igitur, ſciens multos futuros, qui non ſolum non gratias agerent per vulnera, per crucem & paſsionem ſuam etiam blaſphemarent & detererarent. Triſtitiæ Chriſti cauſa quæ. Triſtabatur præterea propter diſcipulorum ſcandalum & diſperſionem. Triſtabatur ob mortem ſibi imminentem, & propter ineffabilia tormenta ac pœnas, quas non modo vt futuras, ſed tanquam præſentes prænidit, quæ omnia horruit naturæ infirmitas iuxta ſenſualem appetitum, licet iuxta rationem & voluntatem deſiderauit, amanterq; ſuſcepit. Propter hæc dixit: *Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem*, hoc eſt, vſque ad mortem triſtor, vt non poſsit maior eſſe triſtitia, quæ non inferret mortem. Conſiderandum quarto, nihil ijs, quæ de triſtitia Domini loquimur obſtare verbum Eſaiæ de Chriſto loquentis. *Non erit triſtis neque turbulentus*: quia Eſaias loquitur de triſtitia quomodo in nobis eſt, puta quæ dominatur rationi ſiue animo. Aliter enim triſtitia omnesq; paſsiones fuêre in Chriſto, quam in nobis. In nobis feruntur ad illicita, in Chriſto autem nequaquam niſi ad licita. In nobis paſsiones hæ ſæpe rationis iudicium præueniunt, in Chriſto iudicium rationis ſequuntur, & ab ea diſponuntur. In nobis nequaquam greſſum ſiſtunt in appetitu ſenſitiuo, ſed impediunt etiam rationem: quod Chriſto abfuit, in quo paſsiones & motus naturaliter homini conuenientes, in appetitu duntaxat manebant ſenſitiuo. Non etiam quod Salomon dixit: *Non contriſtabit iuſtum quicquid ei acciderit*, Triſtitiam Chriſti impugnat: quia Salomon non loquitur de triſtitia, quę ſentitur, ſed loquitur de triſtitia, qua homo perturbatur, qua impeditur, qua denique inordinatum quid tractat, aut perperam agit. Sed quid dicendum eſt, quod nemo triſtatur niſi de re quam non vult? Quomodo autem paſsionem ſuam noluit Chriſtus, de quo Eſaias dicit: *Oblatus eſt quia*? Dicendum breuiter, ſi in Chriſto conſideretur voluntas naturalis, intuitu paſsionem ſimpliciter, vt paſsionem & grauamen naturæ, non ordinando ad finem, hoc eſt, ad redemptionem generis humani, hoc modo non volebat Chriſtus pati, quomodo infirmus nollet vri aut ſecari: vult tamen dum eam ordinat voluntatem ad conſequendam ſanitatem. Ita pati Chriſto non fuit optatum aut deſiderabile, niſi propter ſalutem noſtram. Quomodo ergo paſsio eius non ordinata ad finem naturaliter fuit ei inuoluntaria, ita quoque triſtitiam hoc modo habuit quaſi de re non voluntaria. *De hoc vide Dionyſium Carthuſianum.* Triſtitiam omnesque alias paſsiones fuiſſe aliter in Chriſto quam in nobis. Prou. 12. Eſaiæ 42. Eſaiæ 53.

Triſtandum quibuſnam de rebus ſit, quænam item triſtitia ſeculi gaudijs præferenda ſit.

ERudimur primo, Chriſtum veram fuiſſe hominem, vtpote qui mortem horruerit. Iterum conſolamur, ſi fortaſſe timorem, pauorem, triſtitiam ve ſentimus, vbi natura repugnat horretve, obedire Deo aut ſuperioribus noſtris in rebus arduis ac laborioſis, modo propter id quod ſentimus, nihil agamus nihilq; omittamus, quod diſpliceat Deo. Quapropter diſce voluntarius eſſe ad omnia, quæ licet naturæ ſint horrori, Chriſti tamen amor eſſe in te debet adeò fortis, vt amara omnia reddat dulcia: hoc eſt, vt ea quæ propter ſe ſunt terribilia, propter Chriſtum fiant optata. Nam propter ſenſum carnis nihil negligere oportet, quo Domini non perficiamus voluntatem. Quod vbi fecerimus, nihil obeſt nobis quicquid in ſenſualitate tantum verſatur naturæ. *Nihil enim damnationis eſt iis q̃ ſunt in Chriſto Ieſu.* Nam licet ſentiunt quæ illicita ſunt, animo tamen non conſentiunt. Hoc modo cura tu, vt quamlibet ſenſeris puſillanimitatem aut formidinem naturæ, animo & ſecundùm rationem conſtans maneas & inuictus. Neque enim nobis dictum eſt: Non ſit peccatum, ſed *non regnet peccatum in veſtro mortali corpore.* Ita nihil nobis nocet, ſentientibus quidem carnis aut etiam naturæ repugnantiam, modo à recto itinere, à veritate, à Dei dilectione, propter id quod ſentimus, non recedamus. Multo diſtant interuallo, ſentire & conſentire. Sentire, infirmitatis eſt humanæ & ex carne: conſentire verò, rationis eſt. Quicquid in te ſenſeris vitij, modo nõ conſentias, nullum tibi erit periculum. Vt non ſentias non potes prohibere, vitium: vt verò non conſentias, id auxilio diuino potes. Tertio diſcamus oportet, pro nulla re temporali triſtari: & hoc eſt, quomodo iam dixi, aliquid agere omittereve ex triſtitia, quod illicitum ſit, nec ſinere nos in exercitio virtutum, in Dei laude, in virtute orationeve propterea impediri. At pro peccato, pro Dei irreuerentia, pro Dei contemptu, pro damnatione animarum, vtique triſtandum eſt. Docendus eſt tamen qui propter peccata ſua triſtatur, vt non ſecum ſolus q; triſtetur contemplando peccatum atque ſecum corrixando: quia hæc triſtitia nubilum & horrorem perturbationemq; animæ generat. Sed conuertere tu ad Deum, & coram illo plange: ei te accuſa, ei conquere, ei expone id propter quod triſtaris. Hoc enim modo ſerenitas conſcientiæ reparabitur, & inter lachrymas quoque hilareſces, Deo magis confides, feruentiorq; poſt hac inuenieris atque conſtantior. Quarto, quomodo Chriſtus non pro ſe tantum, verum etiam pro alijs contriſtatus eſt: ita tu quoque te exerceas ad compaſionem, ad miſericordiam, contriſtare pro peccatis alienis, ora pro ſalute proximi vulneret te damnatio aliena, torqueat te ærumna proximi atque calamitas. Impartire quicquid potueris, afflicto aut deſolato tam conſilij quam auxilij. Quinto, quo noſtra fiat Deo acceptior triſtitia, eandem debemus vnire triſtitijs Chriſti, atque in laudem & gloriam eiuſdem, eandem omnemq; noſtram puſillanimitatem ſic vnitam cum ſuis triſtitijs offerre. Inde enim noſtra triſtitia virtutem ſortietur atque decorem, vt Deo digna fiat offerri. Sexto, quemadmodũ vides Dominum Ieſum pro tuis peccatis cõtriſtari, vides eum pauere & mœſtum eſſe, nunquid tu gaudijs mundanis operam dabis? Omnino non congruit,

Roma. 8.

Roma. 6.

Pro nulla re temporali triſtitiam habendam.

Triſtitiam habens propter peccata ſua, quomodo ſe ad Deũ conuertat.

Compaſsio quomodo erga proximum exercenda ſit.

Triſtitia noſtra vti cum Chriſti triſtitiis vnienda ſit.

gruit, vt ipse propter te tristitia afficiatur, tu vero gaudijs, ocijs, leuitatibus, rebusq; scurrilibus des operam. Disce igitur posthac te continere à consolationibus mundanis, à gaudijs, à iocis, à scurrilibus verbis, ab ociosis occupationibus. Noli ad hæc mania effundere cor tuum. Statue & conare ab huiusmodi abstinere, propter Dominum tuum contristatum. Memor esto. S. Elizabeth, quæ multa sibi gaudia subtraxit in ludis, in choreis, & alijs leuitatibus, mundanisq; gaudijs à quibus puella dum non prorsus potuit abesse propter alios, mox tamen retraxit se, dicens ad puellas siue ancillas nobiles alias: Satis sit nobis, aliquid de his gaudijs gustasse: quod reliquum hic est iucunditatis, propter Deum relinquamus. Septimo, non tristari oportet propter futura, quæ tibi an eueniant nec ne, incertus es. Inutilis est enim huiusmodi sollicitudo eorum quæ incerta sunt. Respondeigitur illis incidentijs, quæ turbare te nituntur per sollicitudinem atque timorem futurorum: *Sufficit diei malitia sua*, hoc est, satis est vt tunc tristitia me vel inuitum inuadat, cùm præsto adfuerint mala. Vt quid inutiliter timeo? In manu domini cuncta sunt. Ipse (spero) nihil sinet super me venire, quod vires excedat meas, aut in quo bonitas ipsius sua me adeò infirmum destituat ope. Si mihi imposuerit onus, addet tunc & vires, dabitq; animum sustinendi. Eius me prouidentiæ & bonitati sapientissimæ commendo.

Gaudijs mũdanis renuntiandũ esse.

S. Elizabeth vti gaudia mundi sibi intexdixit.

Timori futurorũ quomodo obuiandum. Matth. 9.

IESVS ORABAT SEDVLVS. Artic. VI.

DIxit autem Iesus ijs quoque discipulis: Sustinete hic, & vigilate mecum. Orate ne intretis in tentationem. Et ipse auulsus est ab eis quantum iactus est lapidis. Et cùm processisset paululùm, positis genibus procidit in faciem suam super terram, & orabat, vt si fieri posset, transiret ab eo hora, & dixit: Abba pater mi, omnia tibi possibilia sunt: Si possibile est, transfer calicem istum à me. Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Et cum surrexisset ab oratione & venisset ad discipulos suos, inuenit eos dormientes. Et ait Petro sic: Simon dormis? Non potuisti vna hora vigilare mecum? vt quid dormitis? Surgite vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem, spiritus quidem promptus est, caro autem infirma Iterum secundo abijt, & orauit eundem sermonem, dicens: Pater mi, si non potest hic calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua, Et venit iterum, & inuenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum grauati, & ignorabant, quid responderent ei. Et relictis illis iterum abijt, & orauit tertio eundem sermonem dicens: Pater si vis, transfer calicem istum à me. Veruntamen non mea voluntas, sed tua, fiat. Apparuit autem ei angelus de cœlo confortans eum. Matt. 26. Marc 14. Luc. 22. Ioan. 18.

HOMILIA VI.

Cæremonias quas orando seruârit Christus.

POst tristitiam ad orandum se contulit Iesus. Considera primo, quia solus voluit orare: deinde vide, inter orandum quas obseruet cæremonias. Oraturus namque, procidit in faciem: & deinde in genibus positus, orat. Orat autem patrem, vt si possibile sit, auferat à se calicem passionis. Orabat enim iuxta sensualitatem, cuius licet non sit orare, oratio tamen quasi aduocata exprimebat affectū sensualitatis, verbum pro eadē faciens. Quia verò in oratione addit. *Verumtamen non mea voluntas fiat, sed tua:* siue, nō quomodo ego volo, sed quomodo tu vis, indicat manifesto, affectum istum sensualitatis, rationi atque voluntati esse diuinę subiectum, secundum quam rationem idem quod pater eius voluit. *Et cum surrexisset ab oratione,* &c. Quanquam tunc vehementer esset afflictus, & pro seipso orando occupatus, haudquaquam tamen curam agere desijt discipulorum, ad quos intermissa oratione redit, eosq; admonens excitat. *Inuenit eos dormientes,* &c. Mirum est quod in tantis periculis constituti, dormire apostoli potuerunt, quia audiebant Dominum adeò contristari & pauere, expectabantq; iamiam hostes venturos in quorum accessu Dominus prędixerat eos fugituros: nisi quod excusat eos tristitia quæ super eos nimia irruerat, vnde in somnum trahebantur, quod tunc solet maximè fieri, quando non maxima simul adest solicitudo quę abigit somnum. Hic enim quamuis adesset tristitia discipulis, non tamen solicitudo quia quamdiu magistrum & Dominum habuerunt secum, omnem solicitudinem proijciebant in eum. *Simon dormis?* &c. Omnes dormiebant. Quare Simonem singulariter atque præ cæteris solum arguit? Erat Simon cæteris seruentior, in eo igitur reliquos quoque obiurgat. Simon etiam præsumptuosior fuerat alijs, dicens paulò ante: *Etsi omnes scandalizati fuerint in te, ego non scandalizabor.* Ideò quasi illum præsumptionis taxat Dominus dicens: *Non potuisti vna hora vigilare mecum?* Hoc est, Heu quam cito es immemor promissionis tuæ, à qua adeò excidere cœpisti, vt ne vna quidem hora possis vigilare mecum. *Vigilate & orate, ne intretis in tentationem.* Videte quod non sufficiat vigilare, suisq; niti viribus, nisi & vacetur orationi, adsitq; diuina protectio, diuinumq; auxilium, pro quo semper est orandum. Quis est qui vigilat? qui singulis sensibus suis adhibet custodiam, ne intret in cor vnde tentetur. Vigilat, qui ad quamuis suggestionem malam paratus est, quam cito illam senserit, non consentire, non admittere, nolle intueri, nolle audire: ne dissimulata seu admissa, crescat, validiorq; efficiatur & vincat. Est autem & pastorum prælatorumq; pro subditis vigilare, cauere omnes portas & ingressus malorum dogmatum, ne recipiantur intus quæ vulnerant quæ inquinant, quæ seducunt, quę inficiunt. Arcere quoque lupos, id est, seductores, ne gregem inuadant: postremo, prouidere ne peccata impunita, scandalum subditisq; cæteris imitandi relinquant malum exemplum. Hoc modo ter Dominus orauit: ad discipulos quoque rediens, ter eosdem visitauit. *Apparuit autem* illi *angelus, confortans eum.* Humilitatis fuit in Christo, quod volebat confortari à ministro. Confortabat autem hic angelus sensualitatem formidantem in Christo, quod & Christus ipsemet faciebat, iuxta illud in Psalm. *Quare tristis es anima mea? & quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi,* &c.

Quomodo dormire potuerint apostoli.

Cur Petrus solus reprehensus fuerit.

Matth. 26.

Vigilare quis mysticè dicatur contra vitia.

Pastoribus quomodo pro subditis sit vigilandū

Lucæ 22. Angelus quid in Christo confortauerit.

Psal. 41.

Affli-

Afflictionis tempore vti ad orationem confugiendum: quomodo sit orandum, deq; orationis modo ac fructu.

QVomodo legimus Christum dominum nostrum, tristem se contulisse ad orationem: ita nos quoque discamus, cùm virtus, consilium, amici & omnia nos alia destituunt ad Deum per orationem confugere: imò in nulla alia re debemus considerare aut spem ponere, præterquam in Deo. *Maledictus est qui spem suam ponit in homine*, &c. Quod tamen non sic est intelligendum, vt humanis consilijs auxilijsve non vtamur, aut vt à Deo miracula expectemus. Haudquaquam, sed vtamur humanis licitisq; remedijs in ijs quæ nobis necessaria sunt: non tamen spem nostram in illis ponamus, neq; ijs nitamur, aut eisdē tribuamus, sed in solo Dei beneplacito, cui omnia bona tribuenda sunt, confidamus. Per quæcunque enim media nobis subuenit, Deus est ipse qui subuenit. Vult igitur quæ desunt nobis, ea quæri à se (nam reuera ipse est, qui tribuit & auxilia communia, humanaq; iam parata, & singularia, vbi humana vsitatave deficiunt) vult agnosci, vult quæ dedit, sibi accepta referri: vult sibi gratias agi, quia ipse in omnibus operatur omnia. Faciamus ergo, vbi necesse est, iuxta consilium & naturæ ordinem, seu cursum à Deo nobis institutum: & concessis ad necessitatem beneficijs, remedijsq; præstitis, licito modo vtamur: semper tamen vt resignati simus Deo ad eiusdem beneplacitum, paratiq; habere & egere, agere & pati, tristari quoque ac lętari. Primum semper quod in omni euentu nobis occurrat, sit oratio, vt mens nostra primo & ante omnia conformetur diuino beneplacito, vniaturq; Deo: & tunc si eget, & si habet, licitis vtatur remedijs humanis; si desunt humana auxilia, commendet se Deo, in illiusq; offerat se beneplacitum: illudq; expectans longanimiter, cum gratiarum actione susципiat. Nullo tamen modo illicitum est, ea quæ nos molestant deprecari, quomodo Christus mortem deprecabatur: si tamen conditionem orationi nostræ, quam Christus adiecit, coniungimus: Veruntamen non quod ego volo, sed quod tu vis, fiat. Secundò discere habitare in adiutorio altissimi, vt in protectione Dei cœli semper commoreris. In minimis atque maximis nihil tibi confidas, nihil de ingenio, nihil de viribus, nihil de virtutibus aut donis tuis præsumas, sed in gratia & virtute Domini nostri Iesu Christi (hoc est, in adiutorio altissimi) confide. *Quando*, inquit rex Iosaphat, *nescimus quid agere debeamus, hoc nobis reliquum est, vt in cœlum manus leuemus.* Hoc enim sanctorum fuit remedium, hic clypeus, hæc arma aduersus omnia siue tentamenta siue certamina, oratio humilis fide & confidentia plena. Tertiò discere ceremonias non spernere, quandoquidem Christus, qui stans sedensve æquè potuit orare, vsus est ceremonijs, atque vti nos docuit, puta cadens in faciem & ad genua, oraturus. Vtrunque enim obseruauit. Haudquaquam igitur sunt contemnendæ ceremoniæ, hæ præsertim, quibus excitatur interna vel intentio vel deuotio. Neque enim frigidis ac mortuis vtimur ceremonijs, quomodo canes docentur ambulare vel saltare aut ministrare: sed viuis, quæ excitentur per deuotionem, rursusq; deuotionem excitent ac exerceant. Quomodo enim ceremoniæ nihil sunt, aut negligendæ sunt, quibus nobilissimi actus religionis atque cultus diuini exercentur, quibus latriæ cultus exhibetur Deo, vt sunt Deum adorare procidendo in

Tribulationis tempore per orationē ad Deum esse confugiendum. Hiere. 17.

Spes quomodo non ponenda in homine.

Resignatio cuiusmodi necessaria.

Oratio vti in omni euentu ante omnia nobis occurrere debeat.

Psal. 98.

Habitandū quomodo sit in adiutorio altissimi. 2. Par. 20.

Arma sanctorum contra omnia aduersa.

Ceremonię haudquaquā contemnendæ aut negligendæ quæ sint.

do in faciem, eidem genua flectere, reuerentiam exhibere, caput nudare, idq; non solum ei, sed etiam ministris eius, sanctis eius tam viuis quam defunctis, item sacris eius, eaq; omnia propter ipsum & in illius honorem? Inde leguntur ex certissimis historijs mirandæ reuerentiæ deuotionisque exhibitiones, vbi iuxta seculum in honoribus sublimes magnique constituti, reges & imperatores sancti, pro sui humiliatione, & Christi exaltatione, non solum altaria, sed templorum quoque pauimenta osculis madefecerunt: & hoc pro eius reuerentia, cui hæc loca dicata sunt, hoc est, in venerationem nominis Christi.

Reuerentiæ mirandæ locis sacris à quibusdam magnatibus exhibitæ.

Quartò docuit nos Christus orationis bonæ conditiones. Nam orauit solus Christus, tametsi eius oratio nec impediri, nec ab alio secum constituto potuisset iuuari. Secundo orauit cum sui corporis humiliatione, haud dubium cum profundiore adhuc humiliatione cordis. Tertiò orauit perseueranter, ter rediens ad orationem. Non tristeris tu neque deficias, licet sæpius contra vitium oraueris, & nihil tamen obtinere à Deo tibi videaris. Non est possibile vt nihil obtineas ab optimo fidelissimoq; patre, si fideliter oraueris. Obtines enim eadem quæ petis aut ijs meliora atq; magis necessaria quæ petis. Et quid si vitij agnitio, tuiq; inde humiliatio, atque tam cõtinua ad Deum oratio, spiritui tuo maiorem adferat fructum, licet impugnet vitium, quam si abhoc esses vitio immunis? Nouit sapientissima Dei prouidentia nonnunquam per ea, quæ omnino contraria & impedimenta tibi videntur, conferre quæ tu petis. Et quid quod interdum vtilius est (quod propter feruentes, non propter tepidos dico) non exaudiri, quam exaudiri. Nam si vitium in te illud, contra quod tu continuo Deum propugnatorem miseratoremq; inuocas, non esset: intermitteretur oratio, nec humiliatio te deprimeret, nec agnitio tui te tibi vilem redderet. Proinde viri eruditi atque non minus sancti, dicunt præstare interdum, quòd bonum est velle & quærere, nec tamen habere, quam habere aut scire se habere. Labora igitur & tu, non tamen in viribus tuis confidens. Conare quantumcunque potes, ad expugnationem extinctionemq; vitiorum. Deum inuoca, humiliate, ora, plange. Si impegeris aut ceciderit, fortior resurge, propositumq; tuum instaura, atque quasi nunc primum cœperis, vires resume. Vide infirmitatem tuam, aduerte labendi modum & occasionem, & vbiq; consilium atque remedium opportunum oppone occasione relabendi subtracta. Quartam, docuit conditionem orationis vt sit deuota. Nam ad patrem Christus affectuosa loquitur deuotione: *Mi Pater*, &c. Quinta est conditio, vt sit recta. Nunquam autem rectior esse potest, quam vt ea orando petas, quæ tibi Deus præcepit quæ certissime sunt illi accepta, quæ denique tibi ad salutem sunt necessaria. O quàm libenter hæc audit, quando rogatur pro ijs quæ ipse iubet. Scit enim ipse figmentum nostrum, quod non à nobis eadem habere possumus, sed ab eo quærenda sunt. Tu igitur aperi oculos eius paupertatem tuam, nuditatem atque nihileitatem constituas, illiq; lachrymando defectus infirmitatesq; tuas expande. Hæc vulnera, hanc tuam imbecillitatem ei detege, non quod nisi per te detecta non videat, sed vt per te detecta, benigne, misericorditer atque compatiendo videat, tibiq; quæ sunt necessaria tribuat. Quomodo enim si tu oraueris, si quoque conatus fueris ad ea quæ sunt saluti necessaria, ipse non audiet? quomodo non tribuet, quæ scit à se & non aliter nec aliunde te habiturum? aut quomodo vel ea quæ iubet, & à te

Orationis bonæ conditiones sex.

Orationem fidelem ac perseuerantem non esse sine fructu.

Non exaudiri esse interdum vtilius quam exaudiri.

Vitia quomodo sint expugnanda

Oratio quomodo debeat esse recta.

Psalm. 102.

Vulnera animæ Deo in oratione detegenda.

& à te requiret, rogatus dare nollet? Aut igitur si fideliter perseueranterq; petis, audiet te, & dabit quæ vis: aut si non exaudit, si licet dicere, non imputabit tibi, præsertim ad malum, quod non habueris, quia nondum accepisti. Aut igitur sit oratio pro ijs, quæ Deo placere certum est: aut si est de incertis, adiungatur conditio, si Deo placet quod petis, fiat: aut eiusdem voluntas fiat super ea re, pro qua tu oras. Sexta conditio, vt sit oratio charitate fraterna decorata. Qui enim sic orationi vacare volunt, vt ea quæ necessaria sunt, & quæ debent proximis, non impendant, horum est Deo oratio non accepta. Quod vt cauendum Iesus Dominus noster doceret, ter ad suos vadit discipulos, orationem intermittens & sui curam. Quintò docemur hic orantibus assistere angelos, imo angelorum Dominum. *Iuxta* enim *est Dominus ijs qui tribulato sunt corde*, præsertim ijs, qui in tribulatione sua clamauerint ad Dominum, & ad eius solius confugerint auxilium.

Orationem charitate fraterna decorandā.

Angelos astare orantibus. Psalm. 38. Osee 6.

IESVS SVDORE SANGVINEO MADIDVS
Articulus VII.

ET factus in agonia, prolixius orabat. Et factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. Et quum surrexisset ab oratione, & venisset tertio ad discipulos, inuenit eos dormientes præ tristitia, & ait illis: Dormite iam & requiescite.

Luc. 22. Matth. 26. Marc. 14.

HOMILIA VII.

FActus in agone, perhibetur Dominus Iesus prolixius orasse. Iste agon seu agonia non fuit in ratione, vt ibi inter duas voluntates esset concertatio, quomodo nobis sæpenumero contingit, quando duæ sunt voluntates in ambiguitate constitutæ rationis, per infirmitatem nescientis, vtram harum eligere debeat. Videntur enim ambæ bonæ. Et iterum vtraque non caret periculo, propter quod non videtur eligenda. Hoc modo non fuit agonia in Christo. Sciebat enim patris voluntatem, & mundi futuram redemptionem quam eligebat. Sed fuit agon in sensualitate mortem horrente. Ibi enim pœnis & morte ipsa secundùm se duntaxat consideratis, nō in quantum redemptiuæ erant humani generis, fuit colluctatio, sensualitate reluctante atque mortem nolente, ratione verò contra amplectente, imò præ desiderio moriendi ad obediendum Patri & ad redemptionem hominum etiam æstuante. Ratio namque clare ineuitabiliterque (vt Gersoni placet) sensualitati ostendebat passionum pœnarumq; genera, quæ paulò post erat toleratura, atque adeò mortem amarissimam, volens eandem sensualitatem hæc sustinere ad obediendum Deo, absque vlla fuga aut retrocessione cogitanda. Ex aduerso verò futuras pœnas tanquam iam præsentes sensualitas imaginabatur: quare aduersus mortem amarissimam, cunctaq; alia pœnarum genera, formidans atque pauens reluctabatur: tamen tanquam rationis ancilla atque in omnibus perfectè subiecta, eidem obediebat. Ratio vero Deo obediebat, ideoque & sensualitas per rationem Deo obediebat. Amor igitur diuinus, nostræque redemptionis desiderium, in Christi corde dum hæc esset colluctatio siue agon,

Agonia Christi vnde causata.

Ioannes Gerson.

Sudor sanguineus vnde.

timorem illum & trepidationem sensualitatis humanam vicit, vnde totus sanguis Christi exhilaratus commouebatur, quasi paratus effluere ex vi impellentis amoris, atque de corde Christi in totum corpus redundantis. Itaque pro desiderio humanæ salutis, pro feruore & excessu nimiæ charitatis, Christus sudauit sanguinem. Hoc enim desiderium, puta redemptionis nostræ,

Mortis Christi amaritudo quanta.

tanto æstuabat in ipso vehementius, quo erat morti Christus vicinior. O quam amara, quam anxia fuit mors Christi exhibita, si imaginatio sola naturam eius totam adeò concussit atque commouit, vt sanguinem pro sudore emitteret. Inspice itaque tu mitissimi illius cordis præssuram qua angebatur, quando totum corpus sanguinem sudabat. Neque enim corpus sudaret, nisi cordis anxietas sudorem excitaret. Vide igitur quomodo pijssimus Iesus angustia plenus, nusquam inuenit requiem. Nunc enim inter manus, nunc in terram caput reclinat, propter cordis internam pressuram, propterea in Psalmo loquens, dicit: *Factum est cor meum tanquam cera liquescens in medio ventris mei.* Peracto agone, redijt Iesus ad discipulos, &c. dicens: *Dormite*, &c.

Psalm. 21.

Lachrymæ deuotionis & compassionis vti excitandæ.

Orandum esse attentè & feruenter.

DOcemur in oratione nostra esse attenti & feruentes. Videmus enim quam attentus fuerit Dominus, vt sanguineum sudaret sudorem. Verum quia nos sanguineum sudorem non emittimus, saltem pro sanguine lacqrymas emittamus. Maximè enim Deo placent illæ lachrymæ, quæ pro eius compassione funduntur. Iterum consolamur quoq; hic. Nam quo-

Martyribus quomodo fuerit delectabile mori

modo martyres sancti libenter mortui sunt pro Christo, propter eiusdem amorem, licet secundùm naturam & sensum carnis nequaquam eos delectabat mori, quando voluissent potius non mori: veruntamen quia seipsos totos subiecerant Deo, etiam hanc voluntatem Deo subijciebant. Superabant igitur se, vt hoc quod secundùm naturam non erat voluntarium, per Christi amorem sibi redderetur voluntarium. Quamobrem affectus viuendi, aut moriendi timor naturalis, non solum illis non nocuit, sed profuit etiam multũ: quippe qui occasio illis erat se vincendi. Nam si secundùm sensum carnis delectabile illis fuisset mori, quemadmodum est comedere aut bibere, quid meruissent? Hoc modo teipsum consolare, si repugnantiam, si grauitatem, aut frigiditatem in Dei seruitio sentis, fac inuitus hanc sentias, & rationalis voluntas ediuerso agat quæ sua sunt, sensualem affectum tepiditatemqúe & acediam vincens, & se cogens ad exequendam non sui sensus sed Domini voluntatem.

Ad tempus matutinum Passionis Christi.

IESVS INIMICIS SVIS IT OBVIVS.

Articulus VIII.

Matth 26. Marc. 4. Lucæ 22. Ioan. 18.

TVnc ait discipulis suis, dicens: Sufficit. Ecce venit hora vt tradatur filius hominis in manus peccatorum. Surgite, eamus. Ecce qui me tradet, propè est. Adhuc eo loquente, ecce turba multa cum gladijs & fustibus missi à principibus

pibus sacerdotum & senioribus populi & scribis. Et qui vocabatur Iudas vnus de duodecim antecedebat eos. Qui autem tradidit eum dedit eis signum, dicens: Quemcunque osculatus fuero ipse est, tenete eum, & ducite cautè. Iudas ergo cum accepisset cohortem, & à pontificibus & pharisæis ministros, venit illuc cum laternis, facibus, & armis. Iesus itaque sciens omnia quæ ventura erant super eum, processit & dixit eis: Quem quæritis? Responderunt ei, Iesum Nazarenum. Dixit ei Iesus, Ego sum: Stabat autem & Iudas qui tradebat eum cum ipsis. Vt ergo dixit eis: Ego sum, abierunt retrorsum & ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogauit eos, Quem quæritis? Illi autem dixerunt, Iesum Nazarenum. Respondit Iesus, Dixi vobis, quia ego sum. Si ergo me quæritis, sinite hos abire, vt impleretur sermo quem dixit: Quia quos dedisti mihi, nõ perdidi ex eis quenquam.

HOMILIA VIII.

CVm paululum dormissent discipuli indulto somno à Christo, ab eodem denuo excitantur, qui præsentiebat Iudæ & hostium aduentum. A quibus ne improuisi ac subito, ex illorũ incursu terrerentur discipuli, eos excitatos præmonuit. Considerandа hic Christi venit misericordia, bonitas & compassio, qui discipulos dormire sinit & requiescere, quamdiu hostes abfuerunt, vt vix ante illorum accessum eos suscitaret, ne quietem interrumperet, aut turbaret. *Venit hora, ecce filius hominis tradetur in manus peccatorum.* Sæpenumero tractauerant Iudæi, quomodo Christum perderent, sed nihil potuerunt efficere, quia nondum venerat hora eius. Hæc est illa hora, de qua hic loquitur Iesus, & infra illis dicit dum comprehenderetur: *Sed hæc est hora vestra.* Hora Christi erat, in qua voluit capi & impie tractari: & Iudæorum hora erat, qua sinebantur malitia præualere in Christum, & quam vellent impie eundem tractare. *Surgite eamus* illis obuiam. *Adhuc eo loquente, ecce turba,* &c. Considera Iudæ Iudæorumq; astutiam in malo. Nam muniunt se potestate Romanorum & etiam pontificum aduersus plebem, ne raperetur ex eorum manibus, neve à quopiam illi fauente, calumniam paterentur. *Iesus* autem *sciens omnia,* &c. Considera tertio omnem illam turbam cum Iuda stantem, occurrente illis Iesu, nemo enim eorum nouerat Iesum, imò nec Iudas agnoscebat, qui tamen alijs quos adduxerat, puta satellitibus diaboli, hoc est, militibus Romanis & ministris pontificum, dederat signum, dicens: *Quemcunque osculatus fuero, ipse est, tenete eum,* hoc signo simulatæ amicitiæ volens indicare traderetq; illis Iesum. Quem vbi, inquit, vobis tradidero & assignauero, *ducite caute,* quasi dicat: Videte ne vobis elabatur. Ego postquam hoc fecerim, satisfactum puto, nec de ipso me hoc posthac intromittam. Iam tamen quando Christus obuians, eos interrogauit, & dixit: *Quem quæritis?* nec Iudas Dominum agnouit, nec alius quispiam ex hostium hac turma. Respondentes itaque Iesu interroganti quem quærerent: *Iesum,* inquiunt, *quæ-*

Misericordia bonitas & compassio Christi. Ioan. 8. 10.

Astutia Iudæ ac Iudæorũ.

Matth. 26. Marc. 14.

Ioan. 18.

rinus Nazarenum. Dicit eis Iesus: Ego sum. Dicente Iesu, *Ego sum*, quare illum non capiunt? quare manus in illum non injciunt? nisi quia nondum illis concessa erat facultas, & quo intelligerent, sua se malitia nihil posse, nisi vltro seipsum Christus in manus traderet. Discerent quoque, Iesum potuisse liberum abire ex eorum (si voluisset) manibus, quando illum ante oculos stantem prohibiti sunt agnoscere. Quomodo enim liber aut illæsus non potuisset abire, qui per hoc verbum, per quod se quæsitum manifestauit, dicens: *Ego sum*: tanta virtute omnes qui aderant prostrauit, vt nemo illorum stare potuisset? Quid putas factum esset, si vindicare se voluisset, si eorum verborum vim sustinere non potuerunt, quibus se illis eum quem quærerent, esse manifestabat?

Verba Christi quantæ sint virtutis.

Si adeò sunt terribilia verba Christi, nec impijs ferenda, quando seipsum obtulit in mortem, quando capi, iudicari & occidi voluit, quam formidanda sunt eius verba, quam grauiter eius sunt audienda verba, quando venturus

Matth 25.

est iudicare vindicareq; malos? Si tantæ est virtutis verbum, *Ego sum*, quantę erit potestatis. *Ite maledicti in ignem æternum?* Cum itaque surrexissent à terra, denuoq; interrogati quem quærerent, iterumq; respondissent vt ante: Do-

Ioan. 18.

minus Iesus, *Si*, inquit, *igitur me quæritis, sinite hos abire.* Considera hic, quia super se Iesus illis potestatem dedit, super apostolis autem nullam prorsus potestatem dedit. Ideo securi potuissent non fugere, hoc enim verbum: *Sinite hos abire*, fuit eiuscemodi virtutis, vt nemo illos contra prohibitionem Christi lædere potuisset.

Voluntariè vt sit patiendum: voluntatis propriæ mala quæ sint: pax item qualis in aduersis habenda.

Vti nos voluntarios offerre debeamus ad patiendum.

DOcemur Christi exemplo, nos voluntarios offerre ad ea quæ patienda sunt, aut enim Deus vt patiamur vult, aut non vult. Si vult, qui nos sumus, vt audeamus aut præsumamus resistere aut subterfugere? Non subterfugiemus, non euademus, sed facimus vt absque fructu patiamur, quicquid nolentes patimur. Si verò Deus non vult vt patiamur, vniuersus mundus non nocebit nobis, nec poterit quicquam aduersum nos. Omnino igitur diuinæ prouidentiæ nos resignemus, omnino eidem confidamus oportet, & de manu eius quæ nobis eueniunt accipiamus. Stultissimum est fugere à manu Domini. Quo fugies aut fugis? & vbi effugies? vbi euades? tecum portas teipsum. Vbique te comitantur passiones & infirmitates tuæ. Teipsum circumfers quocunque veneris. Intra te est, non in alio, quod pateris. Quis enim

Neminem lædi nisi à seipso.

1. Petri 3.

tibi nocebit, si bonus æmulator fueris? Si tu bonus fueris, quis te lædere potest? Non tu te lædas ipsum, & nemo te lædet alius. Vis scire quis te lædit?

Voluntas propria vti sola noceat homini.

Tua sola immortificatio, tua propria voluntas, qua non vis pati, qua optatis non vis carere. Tui priuatus amor, quem non niteris extinguere, tibi angustiam facit. Quocunque igitur declinas, nisi ad Dominum confugias, non euades manus eius. Si euadere vis, ad illum confuge. Vbique est tentatio, vbique aduersitas, vbique vasa infirma, vbique imperfectos inuenies homines.

Pax vera in quo cõsistat.

Et pax tua non consistit in non sentiendo, sed in patienter tolerando aduersitates. Pax tua non est extra te, sed intra te: & si volueris, in potestate tua. Si teipsum viceris, omnes inimicos tuos superasti. Neque enim maiorem habemus inimicum, quam nostrum proprium cor, & voluntatem nostram. Quã diu e-

diu enim hæc nobis sunt propria, quam diu nostra sunt, non sunt communia Deo neque proximis, quærunt solum quæ sua sunt, non quæ multorum, non quæ sunt Dei. Voluntas igitur propria, quam statuere conamur vel contra Deum, vel sine Deo, est quę nobis nocet. Reliqua omnia, tametsi vniuersus armaretur mundus, non queunt nobis nocere. Habeamus igitur cor rectum, habeamus voluntatem diuinæ voluntati conformem, & nihil formidemus. Eam ob rem præcipue vigilandum est super custodia cordis, pro reformatione & perseuerantia bonæ voluntatis. Semper pugnandum est contra peccata, semper toleranda aduersa. Recedente enim vna tentatione, mox sequitur alia. Nunquam igitur nobis pax est, nisi ea, quam habemus in Deo & cum Deo, qua discamus in pace esse, in pace viuere, in pace denique quiescere, idque tunc maximè, quum etiam foris, aut intus in pressura sumus. Nonne Christus hoc dixit: *In mundo pressuram habebitis, sed confidite, ego vici mundum. Hæc loquutus sum vobis, vt in me pacem habeatis.* Si pax foret, non sentire aduersa, nec Christus nec eius sancti pacem habuissent. Nemo enim illorum fuit, qui nullas contumelias, nullas derisiones, nullas contradictiones, nullas inimicitias hic sustinuerit. Sustineamus igitur nos quoque, atque vltro nos offeramus ad patienda aduersa. Secundò, Christus suo nos exemplo docuit, nobis vt rigidi & inclementes simus, proximis verò clementes & benigni. Nos in aduersitatibus Christo nos offeramus, à proximis verò vbicunque possumus aduersa amoueamus, ne simus de illorum numero qui alijs alligant onera grauia, vno tamen digitorum suorum nolentes eadem portare.

Pax vti semper in Deo & cum Deo sit habenda. Ioan. 16.

Matt. 23.

IESVS OSCVLO EST TRADITVS Artic. IX.

ET appropinquauit autem Iudas Iesu, vt oscularetur eum. Et cum venisset, statim accedens ad eum, ait: Aue Rabbi. Dixitque illi Iesus: Amice, ad quid venisti? Et osculatus est eum. Iesus autem dixit illi: Iuda osculo filium hominis tradis?

Matth. 26. Marc. 14. Lucæ 22. Ioan. 18.

HOMILIA IX.

NEque armati hostes, neque traditor in Dominum aliquid potuerunt, nisi accepta prius à Domino licentia, quam dederat iam dicens: *Si ergo me quæritis, sinite hos abire.* Post hæc igitur verba confestim accedens Iudas, osculatus est Christum, dicens: *Aue Rabbi.* Erat enim consuetudo Christo, discipulos quoscunque si abfuerant, osculo suscipere.

Ioan. 18.

Vide autem in hoc nequam perfidiæ cæcitatem. Tanto tempore cum Christo ambulauerat, signa eius multa viderat, audierat eum cordium arcana cognoscere; nihil tamen propterea credit in Christum, quem suam putat latere simulationem ac fraudem. Considera iterum quam dolorosa Christo fuerit hæc traditio: primò, quod à discipulo fiebat. Inde enim grauius exhonorabatur Dominus Iesus, cor quoque eius profundius sauciabatur, dolens propter discipulum. Secundò grauabatur, quia hæc à dilecto, eoque apostolo & honorato, facta est. Propterea in Psalmo Dominus de eo loquitur: *Quoniam si mi-*

Cæcitas Iudæ.

Traditio Iudæ quâ fuerit Christo dolorosa.

Psalm 54. *si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem vtique. Et si is qui oderat me, super me magna locutus fuisset. abscondissem me forsitan ab eo. Tu verò homo vnanimis, dux meus & notus meus. Qui simul dulces mecum capiebas cibos,* &c. Tertiò dolorem auxit, quod sub fraudulento signo pacis, & sub simulatæ fiebat amicitiæ figmento, quo simul Christo vehementer illuditur, eiusq; contemnitur sapientia. Nam quasi nescientem Christum, aut quid moliretur non intelligentem, credebat se fallere. Non igitur solum tradebat Christum, sed illum quoque despiciebat, imò negabat. Nam si verè eum, qui est, Dei filium & Christum credidissent, sciret proculdubio quod illum nihil cœlare potuisset. Vt vili igitur ac ignauo homini Christo imponere voluit Iudas, ac tanquã magum decipere, dum pessimum agendo hostem, simularet amicum. Quartò, quod à fœtido ore huius perfidi proditoris osculum recepit. Multò enim grauior Christo intolerabiliorq; erat fœtor oris illius, cuius cor diabolus iam malitia oppleuerat, quam eius qui putentem alteri cuipiam hominum anhelitum oris porrigit. Considera tertiò, quam benigne se Dominus ad osculum susciendum inclinat, osculumq; eidem (vt creditur) præbet, se osculanti, dicens: *Amice ad quid venisti?* Solet hæc dictio in sacra scriptura sæpenumero ironicè in malam accipi partem, vt ibi: *Amice, quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem?* Et alibi: *Amice, non facio tibi iniuriam.* Et hic: *Amice ad quid venisti?* Amicum tamen non nominat, quo se, si pœnitere voluerit, paratum ad recipiendum illum ostendat. Ad quid venisti? Oscularis, & sub amicitiæ signo tu insidiaris vitæ meæ. Veruntamen ne me falli putes *Iuda, osculo filium hominis tradis.* Scio quid agis, non mihi obscurum est quod versatur in corde tuo. Veruntamen fili mi reuertere ad pœnitentiam, & recipiam te: nec peccati tui recordabor amplius, sed sanguine te etiam meo lauabo, quem tu vendidisti.

Benignitas Iesu quanta.

Matth. 22.

Matth. 20.

Inimicos nostros vti Christi exemplo diligamus, eisq; bona pro malis referamus.

AVdita mansuetudine tanta Domini saluatoris, pijssimi Iesu, magni Domini, creatoris mundi, super nequissimo traditore suo, quis nõ emolliatur pietate in corde suo erga suum (si quem habet) inimicum) Quis posthac auersabitur suum proximum? Quis te læsit frater magis, quam læsus à Iuda est Christus? Indulsit ille, ignouit, ad osculum recepit, benigne allocutus est, peccatum illius non exprobrauit: sed quod occultum putauerat, se non latere ipsi manifestauit: atque ad pœnitentiam, ad gratiam, ad veram inuitauit reformandam amicitiam. Hæc sunt quæ Christus te docuit. Eius igitur amore, eius exemplo, in tuo proximo, si fortasse inimicus fuerit, tu quoque ipsum imitare. Magis stude inimicum tuum verborum lenitate officioq; charitatis, quam verbis pungitiuis placare. Dissimulando iniuriam ac obliuiscendo, ipsum tibi curato reconciliare, non aut verborum asperitate, aut retributione malorum, ad maiorem amaritudinem exasperare. Ibi enim illum lucraris, & te seruas. Hic vtrunque perdis. Magna nobis est (si rectè attendimus) ignominia, quod nos aduersus eos, vel qui nobis non arridenr, vel qui toruo aspiciunt vultu, aut verbulo aliquo offendũt, ira ita excãdescimus, vt vix valeat nos quis reconciliare. Quid enim faceremus, si nos proditorem

Inimicos nostros vti exemplo Christi placare debeamus.

quem-

quempiam qui in mortem nos traderet, in ipso actu exercitiove proditionis inueniremus? Nonne illum discerperemus? Verùm quid Christus fecerit audistis, erga quem non sumus digni vt vocemur terræ puluisculi. Eius igitur exemplo fraudes machinationesq; dolosas, simulatas quoque erga nos amicitias patienter prudenterq; discamus sustinere. Imò si Christo cupimus gratias agere, quod pro nobis est traditus, satagamus eidem conformari. Verbi gratia, si quid ab eo, in quem tu contulisti beneficia, aut de quo sperabas meliora, pateris infidelitatis, aut si alium se ille atque pollicebatur aut quam tu credebas, præstat, puta, verbis signisq; volens credi amicus, dum hostem se gerat clandestinum: hunc dum deprehendis, vt vicem Christo aliquam rependas, non auerseris: sed benignum vultum, sermonemq; eidem mansuetum cum officijs amicitiæ, ac si nunquam fuisset insidiatus, rependas. Secundò discendum est exemplo Christi, non palam confutare eos, qui in nos delinquunt, aut nobis iniqui sunt & infideles, præsertim quamdiu peccatum eorum occultum est: verum eorum improbitatem patienter feramus oportet propter Deum. Tertiò, Quomodo Christus sæpius Iudam generalibus & singularibus monuit verbis ad illius correctionem, ita nos quoque vbicunque possumus, benignis verbis & affectu charitatis studeamus, licet nos offendentes, ad meliora cohortari.

Traditioni Christi vti gratias agamus opere.

IESVS HOSTEM CVRAVIT Artic. X.

TVnc accesserunt, & manus iniecerunt in Iesum, & tenuerunt eum. Videntes autē hi qui circa ipsum erant, quod futurum erat, dixerunt ei: Domine si percutimus in gladio? Simon ergo Petrus vnus ex his qui erant cum Iesu, habens gladium, eduxit eum, & extendensque manum suam, & percutiens seruum principis sacerdotum, amputauit auriculam eius dextram. Erat autem seruo nomen, Malchus. Respondens autem Iesus, ait: Sinite vsque huc. Dixit ergo Iesus Petro: Conuerte gladium tuum, & mitte in vaginam in locum suum. Omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. Calicem quem dedit mihi Pater, non vis vt bibam illum? An putas, quia non possum rogare patrem meum, & exhibebit mihi modo plusquam duodecim legiones angelorum? Quomodo ergo implebuntur scripturæ? quia sic oportet fieri. Et cum tetigisset auriculam eius, sanauit eum.

Matth 26. Marc. 14. Luc. 22. Ioan. 18.

HOMILIA X.

DOmino Iesu per osculum à Iuda prodito, cum viderent hi qui cum Iesu erant, hoc est apostoli, quid esset futurum, hoc est, quod pararent se, accederentq; hostes ad capiendum Iesum, interrogabant Dominum, an vellet vt gladio percuterent. Petrus licet interrogasset, feruentior tamen zelo fuit

lo fuit pro Christo, quam vt expectaret Christi responsionem, & eum qui se furiosiorem exhibebat ad capiendum Dominum, percutit exempto gladio, & eius amputauit auriculam dexteram. Dominus reprehendens Petrum, gladium in vaginam iubet recondi, ostendens se non potestate vti velle mundana, nec ad pugnandum, sed ad patiendum se venisse. Hęc enim, per patientiam scilicet, speciosior, gloriosiorq; est victoria. Considerandum quoque, Dominum Iesum hoc miraculo Iudæis occasionem voluisse dare conuersionis ac resipiscentiæ. At ipsi magis sunt inde excæcati, vtpote qui nihil ad se luminis introire sinebant.

Mansuetudine & beneficentia quanta nos vti conueniat erga inimicos nosq; persequentes.

Matth. 5.

EXemplo Christus docet in se quod aliquando prædicauit ac iussit verbo. Quid iussit? *Benefacite ijs qui oderunt vos.* Benefecit suo persequutori, quia aurem abscissam restituit Malcho. Fons est bonitatis & compassionis Christus. De fonte autem quid fluere potest aliud, nisi id quo plenus exuberat. Quid igitur de Christo pietatis fonte emanare potest, nisi charitas, misericordia & benignitas? Hoc modo nos quoque eius sequamur vestigia iuxta ac eruditionem, vt ijs qui nobis mala nituntur inferre, bona rependamus, vt non vincamur à malo, sed vincamus in bono malum. Obseruemus quoque illud Apostoli: *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitierit, potum da illi, hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput eius.* Carbones super caput te odientis congerere, est mentem inimici odio frigentem, beneficio charitatis calefacere. Dum enim videt is qui te odiuit hactenus, ex mala sua voluntate ac prauis studijs te non ad vindicandum, sed ad benefaciendum moueri, quomodo non ipso quoque deposito odio, redibit in se conuersus, vt arguat se iniquitatis, quod diligentem se persequitur, sentiens reuera illum iustiorem se, quippe qui non solum innocentem, sed etiam inimicum non persequitur, imò & diligit, & eidem benefacit? Non longe hac de re petendum est exemplum, in Dauid videlicet & Saulo. Saul enim persequebatur Dauidem innocentem ac mansuetũ, motus inuidia, quoniam post se illum regnaturum cognouit. At Dauid persequentem, quomodocunque poterat, regem fugiebat. Accidit autem vt in locis Engaddi persequutionem tunc Saulis fugiens Dauid moraretur, atque in spelunca lateret cum viris quibusdam armatis. Quam, licet exercitu trium milium Saul stipatus, solus tamen aluum purgaturus cum intrasset, Dauid ei latenter oram chlamidis abscindens, continuit tam se quam viros secum armatos, ne in regem hic solum constitutum, iniicerent manus: surgentemq; Saulem sequitur Dauid, abscissam chlamydis eius oram in manu portans, atque post tergum ad illum clamans: *Domine mi rex.* Respexit autem Saul, scire, quis post se clamaret, volens. Quem respicientem Dauid humilis in terram inclinans adorauit, eiq; dixit: *Quare audis verba hominum loquentium, Dauid quærit malum aduersum te? Ecce viderunt oculi tui, quod tradiderit te Dominus in manu mea in spelunca, & cogitaui vt occiderem te, sed pepercit tibi oculus meus. Dixi enim, Non extendam manum meam in dominum meum, quia christus Domini est. Quin potius pater mi vide & cognosce oram chlamydis tuæ in manu mea: quam cùm præscinderem, nolui extendere manum meam inte-*

Benefaciendum odientibus nos.

Roma. 12. Prouer 25. Carbones ignis super caput odientis congerere quid sit.

Māsuetudo Dauid erga persecutorē.

1. Reg. 24.

Animad

Animaduerte & vide, quoniam non est in manu mea malum, neque iniquitas, neque peccauí in te. Tu autem insidiaris animæ meæ, vt auferas eam. Iudicet Dominus inter me & te, & vlciscatur me Dominus ex te: manus autem mea non sit in te. Quem persequeris rex Israel? quem persequeris? Canem mortuum persequeris, & pulicem vnum. Cum hæc aliaq; humiliationis verba complesset Dauid, dixit Saul: *Nunquid vox hæc tua est fili mi Dauid?* Et eleuans vocem suam, fleuit, dixitq; ad Dauid: *Iustior tu es quam ego. Tu enim tribuisti mihi bona, ego autem reddidi tibi mala. Et tu indicasti mihi hodie, quæ feceris mihi bona, quomodo tradiderit me Dominus in manu tua, & non occideris me. Quis enim cùm inuenerit inimicum suum, dimittet eum in via bona? Sed Dominus reddat tibi vicissitudinem hanc, pro eo quod hodie operatus es in me.* Vides quomodo carbones super caput Saulis Dauid congregauerit, quomodove ad mansuetudinem regem iratum beneficijs placauerit, atque in gratiam reduxerit? Neque tamen modo tantum, sed paulò post eundem denuò etiam iratum ac persequentem, simili mansuetudinis beneficio placauit. 1. Reg. 26.

IESVS AB HOSTIBVS CAPITVR. Artic. XI.

IN illa hora ait Iesus ad eos, qui venerant ad se principes sacerdotum & magistratus templi, & seniores; Tanquam ad latronem existis cum gladijs & fustibus comprehendere me: quum quotidie vobiscum in templo sedebam docens, & non tenuistis me, nec extendistis manus in me, Sed hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum. Hoc autem totum factum est, vt adimplerentur scripturæ Prophetarum. Matth. 26. Marc. 14. Lucæ 22.

HOMILIA XI.

COnsiderandum primo, Euangelistam hic referre Dominum Iesum loquutum fuisse ad magistratus & seniores populi & principes sacerdotum, hoc intelligi debere, ipsum locutum ad eos, qui illorum nomine & tanquam in eorum venerant persona. Horum enim iussu ac nomine omnia fiebant. *Tanquam ad latronem*, &c. quasi dicat: Frustra cum gladijs, frustra cum armis, frustra denique in nocte cum lucernis vt latronem me quæritis, quem sine defensione quotidie vidistis ob oculos vestros ambulantem in templo. Quare ibi nemine vobis prohibente, me non tenuistis, nisi quia non potuistis, prohibiti certè non hominis, sed virtute diuina? Intelligite igitur quia nec modo aliquid valeretis, nisi quia hora est iam vestra, qua me trado, & Pater me tradit in manus vestras. *Manus iniecerunt in Iesum, & tenuerunt eum.* Manus truculentas, oculos minaces, vultum dirum, animum crudelem exhibuerunt in Iesum. O silicibus rupibusq; duriores, ô homines efferatos & syluestres. Viderant tantam Iesu potentiam in sui prostratione, nec tamen animo sunt moti, nisi ad furorem maiorem. Viderunt Christi beneficentiam ac charitatem in miraculo iamiam facto, nec sunt ædificati. Senserunt eius benignitatem in sui allocutione, & non sunt emolliti, sed effecti ferociores. Sic, sic omnibus id impijs ac superbis vsu venit, vt quo magis illis condescenditur, quo plus tribuitur, eo vehementius insolescant atque tumeant. Matth 26.

Comprehēsio Iesu quā fuerit crudelis.

meant. Considera quoque hic iterum in Christi captiuitate, quomodo simul in ipsum irruunt omnes. Nemo non vult singularem Domino Iesu contumeliam inferre. Nemo est qui se non velit de sui prostratione in terram, vindicare. Omnes clamant, sæuiunt cuncti. Alius huc, alius trahit alio. Hic cædit, hic subsannat, hic blasphemat, alius maledicit, alius illudit. Agnum itaque mansuetissimum, vt rabidi canes furiosi ve lupi dilaniant. Considerandum tertiò, non solum dolorosam ac pœnis refertam hanc Christo fuisse captiuitatem, verumetiam contumelia & ignominia plenam. Qui enim captus est, sui esse desinit iuris: manetq; non liber, sed ad alterius cogitur ducitur q; voluntatem. Hanc tamen ignominiam Christus, quomodo cuncta alia spōte ac libenter tolerauit. Considera quarto, quo is qui captus est, habetur dignior, maior ac melior, eo est eius captiuitas indignior & probrosior. Nemo autem dignior Christo.

Captiuitas Iesu quam fuerit contumelio sa.

Captiuitatem quamnam in nosipsos exercere debeamus.

Quomodo nos ipsos debeamus facere captiuos.

QVomodo nostri amore Iesus captus, captiuum se quoque Iudæis tradidit, ita nos quoque debemus nos ipsius facere captiuos. Omnes sensus nostros, omnia membra, intellectum quoq; captiuemus in obsequium Christi. Captiuemus, hoc est, captiuos teneamus sensus nostros sub freno & disciplina, ne liberè se ad ea quæcunque appetunt, conuertant: ne recipiant noxia, ne occupent se ociosè, sed ad Christi amorem & laudem semper ferueant prompti. Captiuentur oculi, ne videant illicita, vnde tententur prouocenturve ad concupiscentias luxuriæ, gulæ, auaritiæ. Hoc modo sanctæ quædam virgines olim oculos captiuos tenebant, vt nuditatem corporis sui præter manus & pedes, amore castitatis nunquam conspexerint. Hoc modo viri sancti, vt Hugo Gratianopolitanus episcopus, Rogerius, &c. nullius mulieris tantisper contemplati sunt faciem, vt denuo occurrentem possent agnoscere. Nec tantum viri, sed etiam mulieres sanctæ, vt Gertrudis, seu Trutha Halberstattensis, aliæq; multæ eiusmodi, vbi viris locutæ fuerant, quod interdum erat necessarium, adeò refrenatis oculis redibant puræ, vt nunquam eorundem viderint faciem. Captiuas deinde teneamus aures, vt non audiamus rumores seculares, praua colloquia, verba scurrilia, minusq; pudica. Non audiamus quoque detractiones, quia omnia hæc conscientiam vehementer inquinant, malas vanasq; cogitationes gignunt ac nutriunt, quomodo Apostolus quoque dicit: *Corrumpunt bonos mores colloquia mala.* Captiuas teneamus manus à tactu illicito. Captiuam teneamus voluntatem nostram sub voluntate nostri superioris in voluntatem Dei. Captiuemus demum totum corpus nostrum in obsequium Christi. In multis enim qui Deo vult viuere debet seipsum mortificare, libertatem sibi pernicio sam adimere, & sub iugo diuinæ voluntatis in captiuitatem se redigere. Item roga Dominum Iesum, qui se tui amore tradidit captiuum, vt te quoq; sibi accipiat, teneatq; captiuum.

Sensus hominis vti refrenādi sint

Oculi quomodo captiuandi sint.

Aures vti tenendæ sint captiuæ.

1. Cor. 15.

IESVS FVIT LIGATVS. *Articulus XII.*

Ioan. 18.

COhors ergo & tribunus & ministri Iudæorum comprehenderunt Iesum, & ligauerunt eum.

HOMI-

HOMILIA XII.

SIngularem Domini Iesu ligatio habet articulum, quia singularem habet & pœnam & contumeliam. Neque enim omnes capti ligabantur, sed ij tantum, qui crimina sola morte expianda commiserant, cuiusmodi æstimabant, volebantq; æstimari Dominum Iesum, cui vincula adijciunt. Fuit igitur præter captionem hæc ligatio pœna & contumelia Iesu singularis: fuit aliunde quoque contumelia. Putabant enim vinculis posse teneri illum, qui omnipotens est. Detraxerunt igitur maiestati illius diuinæ, qui vincula Domino Iesu apponunt, quasi homini soli impotenti. Compatere hic Domino Iesu ex visceribus tuis. Iuste enim valdè compateris, quandoquidem pro peccatis tuis hæc patitur. Attende quoniam is, in cuius potestate, in cuius manu sunt omnia, adeò vt nisi ipse teneret, nihil in mundo, nec mundus, nec creatura quæcunque subsisteret, permittit se ligari tractariq; ab illis, quibus esse dat & viuere. & qui coram ipso cinis sunt & puluis, imò verius nihil. Sunt certè non minus eruditi, quam deuoti quidam, qui tribus funibus, aut trifariam Dominum perhibent ligatum, ligabantur eius manus, in collum deinde funem, seu (vt plerique contendunt) catenam ferream injciunt, tertiò fune circumplectuntur Christi corpus circa ventrem aut lumbos. Neque tamen fortasse Iudæi hæc egerunt, quod timerent Dominum sibi è manibus lapsurum: sed quia sciebant quod illi ad ignominiam hæc tam sedula multiplexq; ligatio esset futura, quasi insigniter scelerato: ideò multis eum vinculis ligatum strinxerunt. Tres alij ligationis assignant rationes. Vnam aiunt, ne manus eorum Iesus euaderet, admoniti à Iuda, vt eum cautè ducerent, quia veluti magus consueuisset ex intuentium oculis disparere. Altera causa erat, quia reum mortis volebant significare, Tertia, quia ipse vt ligatos nos solueret, ligari voluit. Omnes enim funiculis peccatorum trahebamur ligati. Considerandus est iuxta Anselmum & alios, ligandi modus atque iniuria. Quæcunque enim Christo inferebant, hoc faciebant modo, qui pœnam illi exaggeraret maiorem. Proinde interim dum Iesum comprehendunt, aiunt deuoti ipsum ad terram ab hostibus prostratum, atque adeò dure manibus ligatum, vt ex vnguibus eius (quod mirum non erat in Christo, vtpotè qui tenerrimæ erat complexionis) sanguis eliceretur. Prostrauerunt ipsum ad terram, quomodo fuerant ipsi prostrati. Appodiauerunt (vt sic loquar) super pectus eius. Spuerunt in faciem eius, & (vt nonnulli volunt) os Iesu violenter (ne claudi posset) apertum tenuerunt, donec sputa ingesserunt sua, ac phlegmata quibus pene illum suffocauerunt. Hæc quamuis in sacra non manifestè habeantur scriptura, ex Iudæorum tamen consuetudine possit hoc probari: quia ijs quibus potissimè erant infensi, ita faciebant. Ex figura quoque, quia olim Vt fratrem Aaron, quum in vituli nollet conflationem consentire, eorundem patres sputis suffocarunt. Quod Hebræi quoque ipsi confitentur. Certum est autem, nulli sanctorum irrogatam iniuriam, cuiusmodi Christo non fuerit illata maior. Vnde quia Christum Iudæi conspuerunt, quod Euangelium in domibus Caiphæ & Pilati astruit factum, nec sæpius alibi factum negat: ita conspuerunt, quam qui potuerunt grauissimè.

Ligatio Iesu quam fuerit contumeliosa.

Trifariam ligatū fuisse Christum.

Ligationis Christi rationes tres.

Anselmus.

Ligationis Christi modus.

Christum ad terram prostratum in captione.

Vt frater Aaron quomodo interemptus.

Matt. 26 27. Marc. 14. 15.

Vinculis quibusnam mysticis quisq; ligare sese debeat.

Funibus quibusdam seipsum mysticè ligare debet homo. Iacob. 3.

LIgatum tui causa Dominum videns, caue ne iterum te in vincula, hoc est, in peccata conijcias, potius autē vinculis charitatis Domino Iesu astringi petas. Liga temetipsum funibus præceptorum Dei, liga temetipsum nexibus charitatis, ne proximo facias quod tibi nolis fieri. Nihil adeò tenet hominem, ne perperam quid agat, nec prohibitum transgrediatur, quam charitas. Liga linguam tuam, cùm illius habeas potestatem, ne ad detractoria, ne ad contumelioſa, ne ad scurrilia denique laxetur verba. Lege apostolum Iacobum, quam vtile sit membrum lingua, si bene regatur, hoc est, si sub freno diuini timoris & silentij funibus restricta arceatur, quod religiosi faciunt boni: quam validùm item pestiferum q; sit malum, si liberum relinquatur. Nobilissimum tamen omnium est vinculorum charitas. O felicem, qui hoc vinculo Christo est alligatus. Hoc putamus vinculo alligatum Paulum, quando dicebat: *Quis nos separabit à charite Christi? tribulatio? an angustia* &c. Et infra: *Certus sum enim, quod neque mors, neque vita,* &c. *neque creatura aliqua poterit nos separare à Charitate Dei, quæ est in Christo Iesu* Hoc funiculo Agnes beatissima Christo suo fuit sponso alligata, vnde nullis muneribus, nullis promissis, non minis, non pœnis denique, vt præfecti filium respiceret, poterat auelli. His funibus Lucia sanctissima erat alligata, quæ multis boum paribus à loco, vbi Christo hærebat, ad lupanar non poterat abduci. His funibus pij ligauerunt se religiosi, puta obedientiæ, castitatis, atque voluntariæ paupertatis, quibus constricti, in multijugi virtutum operatione Christo semper cohærent.

Vinculorū omnium nobilissimum esse charitatem. Rom. 8.

S. Agnes.

B. Lucia.

Funiculo triplici bonos religiosos Christo esse astrictos

IESVS FVGIENTIBVS A SE DISCIPVLIS, est derelictus. Articulus XIII.

Marc 14.

TVnc (scilicet comprehenso Iesu) discipuli relicto eo, omnes fugerunt. Adolescens autem quidam sequebatur illum, amictus sindone super nudo, & tenuerunt eum. At ille relicta sindone, nudus profugit ab eis.

HOMILIA XIII.

Fuga discipulorum cur Christo fuerit dolorosa. Iob. 19. Psalm. 87.

IVxta hunc locum nulli esse dubium debet, Christo discipulorum fugam non leuiter fuisse pœnosam, de qua inter dolores suos singulariter etiam est conquestus in Iob: *Fratres meos longè fecisti à me, & noti mei quasi alieni recesserunt à me.* Item, *Elongasti à me amicum & proximum, & notos meos à miseria.* Quomodo enim Christo fuga atque recessio discipulorum, qui erant etiam filij sui, amici, & charissimi quos post matrem suam habebat in mundo, non fuisset dolorosa? Non tamen ideò fuit Christi cordi pœnosa, quasi discipulis eguerit, aut quod solatio aliquo optato propter illos priuatus sit: quin potius quia illos amabat, illis benefacere studebat, doluit pro illorum scandalo, doluit ipsorum infirmitatem, doluit illorum dolorem, quia sciuit eos dolentes atque orbatos magistro, in tristitia versari Fuit tamen præterea quo ad iudicium humanum, & in hominum oculis, narrabatur quoque probrosum Christo, quod ab illo discipuli quoque ipsius recessissent. Considerandum iterum, quod licet Petrus postea secutus fuerit à longe, & Ioannes sub

cruce

crũce steterit, in principio tamẽ fugerunt simul omnes. Considerandum quoque tertiò, quod de adolescente hic refertur, nesciri quis fuerit. Alij enim Ioannem, alij Iacobum, alij quendam ex domo vbi Christus cœnauerat, tradunt fuisse. Condolendum quarto discipulorum est tristitię, qui fugerant à Domino, à magistro, à patre, à charissimoq; quem habebant in mundo, & cuius amore tam parentes, quam vniuersa quæ vel habebant, vel habere poterant, reliquerant: ideò iam ambulabant tanquam oues sine pastore, expositi periculis & aduersitatibus multis. Erant enim sicut orphani & pupilli. Adolescens Christũ sequens quis fuerit.

Mysticè quinam fugiatur, redeaturuè ad Deum.

PRimo omnium admonemur non fugere à Christo. Fugit à Christo, qui propter rem quamuis mundanã timoremvè humanum, iustitiam aut veritatem relinquit. In omni mortali peccato à Christo receditur. Sunt qui propter commodum temporale, sunt item alij qui propter molestiam quamuis vitandam, à Christo recedunt. Et sunt qui tentationi succumbunt, Christum deserentes: quia fatigantur ex pugna & tædio diutius resistendi. Noli tu fatigari fili. Res tua agitur. Christus triginta tribus annis pro te molestias pertulit, & non est pertæsus labores & fatigationes, quas pro peccatis tuis perpessus est: & tu vna tentatione fatigatus deficis? Quin cogitas, quod dum molestiam & laborem breuem vis euitare, incidis in æternum? Secundò disce omnem humanam amicitiam instabilem atque fallacem. Disce nihil confidendum in homine. Atque ideò consolari debemus, si aduersitatis tempore à nobis recedant amici, aut deserant nos ij, in quibus fiduciam, vt in amicis habuimus: quandoquidem Christus ita sustinuit. Non igitur tristari, sed in occasionem hoc nobis conuertere debemus, spei nostræ non ponendæ in hominibus, sed in solo Deo, qui fidelis, constantissimusq; est semper amicus. Tertiò, ex fuga discipulorum discere debemus, quam nihil sit in homine, & quam nemo sibi aliquid debeat boni de se promittere, quando hi electi apostoli tam familiares, tamq; bonæ voluntatis, tentatione victi sunt. Nam Petri vbi nunc illa fuit constantia, qua, si omnes etiam scandalizarentur, se non scandalizandum promisit? Ioannes quoque quomodo memor non fuit singularis prærogatiuæ, qua Christus illum dilexit, ne à magistro atque consanguineo fugeret? Aut vbi illa tam ipsius quam Iacobi fratris tunc erat constantia, promittentium se posse bibere calicem, quem erat Christus bibiturus? Thomas quoque quomodo ab illa deuotione refriguit, qua iam pridem discipulos alloquens, dum ad Iudæam redire vellet Dominus, dixerat: *Eamus & nos, & moriamur cum illo.* Et quid reliqui omnes discipuli, dum ex ijs qui Dominum simul quoq; sequebantur, quidam eorum scandalizati ab Iesu retrocessissent: Christusq; his suis secum manentibus, dixisset interrogans: *Nunquid & vos vultis abire?* quid responderunt? Nonne per os Petri dixerunt omnes: *Domine, ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes.* Et intra non multas horas quid promiserunt Christo? nonne se paratos fore polliciti sunt cum eodem intrare carcerem & commori? Et quid modo? Nemo apprehenderat, nemo etiam eos lædere poterat, virtute verbi prohibentis, quod Christus dixerat, *Sinite hos abire:* solũ magistrum impie tractari videntes, ipso relicto, fugiunt omnes. Nemo igitur de se aliquid præsumat, nemo in se confidat, sed timeamus omnes & in Christo solo confidamus. Quartò, apostoli licet fu- Quis mystice dicatur fugere à Christo. Amicitia humana quam sit instabilis & fallax. Nihil boni habere hominem à se. Matth. 26. Marc. 14. Matth. 20. Ioan. 11. Ioan. 6. Præsumendum nõ esse homini de se.

Quomodo redeundum sit ad Deum.

cet fugerint, tamen ad Christum postea redierunt. Inde tu quoque disce, non semper iacendum in peccato. Si cecidisti, resurge. Si à Domino fugisti, redi ad illum. Pœnitendo de peccato, & malam reformando voluntatem, reditur. Dole quod fugisti, & propone posthac Domino fideliter constanterq; adhærere. Non spernit Deus militem, licet ex prælio fugerit, ad se redeuntem. Scit multo plures esse socios mensæ, quam laboris & certaminis. Audi clamantem:

Matth. 11.

Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.

Onus & labor peccati quanta.

A labore reuocat & onere. Certè peccatum cuiuis hominum magnum imponit onus. Concupiscentijs verò seruire, aut velle satisfacere, quantus est labor? Ab hoc labore, ab hoc onere nos reuocans Dominus vult liberare. Si vocat, quomodo dedignaretur redeuntes suscipere: Noli timere, non improperabit fugam, non exprobrabit beneficia, non objciet ingratitudinem. Non ipsum amarum inuenies. Quomodo igitur inuenies? pium, benignum, misericordem, occurrentem, te amplexantem, te osculantem, & pro reditu tuo festiuitatem, hoc est, gaudium angelis suis in cœlo instituentem. Recordare huius parabolæ in Euangelio, Christo declamante, propositæ. Esto certissimus. Haudquaquam Dominus pijssimus illam retulisset parabolam, nisi tecum quoque redeunte ad se pari agere vellet modo. Vt quid igitur differs redire? Cras præparabo me, inquis, & illud cras iterum in aliud cras differs, idq; tam diu, donec hora qua non putabis, hominis filius veniat, & te imparatum, licet diu expectatum, ante judicij sui tribunal sistat: & tunc senties terribiliter iratum iudicem, quem modo benignissimum noluisti agnoscere patrem. Redi igitur dum pœnitendi tempus est: ambula dum dies est, dum lucem habes, ne tenebræ te inuoluant.

Pœnitentẽ peccatorem quam benigne recipiat Deus.
Lucæ 15.

Pœnitentiã & conuersionem differre, quam sit periculosum.
Ioan. 12.

IESVS AD ANNAM DVCITVR. Artic. XIV.

Ioan. 18.

ET adduxerunt eum ad Annam primum. Erat enim socer Caiphæ, qui erat pontifex anni illius. Erat enim Caiphas qui consilium dederat Iudæis, quod expedit vnum hominem mori pro populo.

HOMILIA XIV.

Ductio hæc quam fuerit dolorosa iniuriosaque.

CApto Domino Iesu, festinarant ij, qui illum ducebant, licet vltro paratum & euntem, ad ciuitatem. Ibant autem ipsius ductores in via, Christum in lutum, in lapides, & ad inuia detrudentes. In itinere quoq; trahunt & retrahunt, cædunt & impellunt ambulantem. Heu quid pijssimus Iesus in hoc itinere passus est? ligatus enim erat, & sibi subuenire non poterat. Heu quoties in itinere ductus & ligatus, vno huc, altero illuc retrahente, cecidit? quoties dum cecidit, quia resurgere non potuit, super terram tractus est? Considera quoniam Iudæi quicquid in mentem sibi venerat, quo Christo calumniam, infamiam, ignominiamq; potuissent inferre, nihil enim eorum omiserunt. Vnde præsumendum est, innumera eos instigante diabolo exercuisse supplicia in Christum. Sunt qui volunt Iesum, cum transire debuisset torrentem Cedron, per amnem tractum, militibus per ponticulum euntibus: aquam quoque illi ad os intrasse, & horrido aquarum frigore affectum. Assumunt

Tractũ fuisse Christum per torrentem.

munt autem illud Psalmi in testimonium: *Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ vsque ad animam meam.* Et illud: *De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput.* Vulnerabantur præterea Iesu tenerrimæ plantæ. Si quidem per petrosa & aspera ducebatur, dedita ad hoc opera ab ijs qui illum ducebant, vt læderetur. Itaque Christo hæc ductio fuit violenta, ignominiosa & dolorosa. Violenta, quia tametsi sponte ibat Dominus vt agnus ad victimam, nihilominus tamen ab impijs trahebatur potius quam ducebatur. Circumuallatus quoque armata erat manu, puta tribuno & militibus. Vnde ductio hæc pariter ignominiosa reddebatur: ducebatur enim vinctus quasi latro aut malefactor. Tertiò dolorosa fuit Christo non minus in corde, quam in corpore. Quis enim non doleret, ad tantas iniurias verberum & tractuum? Quis non læderetur de ridentium blasphemantiumq; linguis? aut quem contumelia hæc non vulneraret & infamia, putà sic cum armorum strepitu inter hostium manus crudeliter opprobriosèq; duci? Neque enim defuerunt Christo vulnera, & plagæ, quandoquidem armis, pugnis, malleisq; cæsus impellebatur. Obserua hic, quod nouies legitur Dominus à noctis medio vsq; in meridiem ductus. Super ijs nouem ductionibus deuotum posset sibi vnusquisque formare exercitium, quo quid pœnarum opprobriorumque in singulis pertulisset Dominus Iesus itineribus, quidve tempore intermedio, contemplando expenderet. Primò ductus est Iesus ab horto ad Annam pontificem: de hac modo ductione loquimur. Secundò ductus est ab Anna ad Caipham. Tertiò, à Caipha ad Pilatum. Quartò, à Pilato ad Herodem. Quintò, ab Herode reducitur ad Pilatum. Sextò, milites eum introduxerunt in prætorium, vbi corona illi illudunt spinea. Septimo ipsum Pilatus educit foras illusum. Octauò producitur ad Pilatum sedentem pro tribunali. Nonò educitur ad Caluariæ locum, vbi erat crucifigendus.

Psalm. 68.
Psalm. 109.

Ductio hæc vti fuerit Christo violenta, ignominiosa & iniuriosa.

Itinera seu ductiones Iesu nouem quæ, & quo deuotionis exercitio veneranda.

Obedientia & patientia Iesu vt nobis imitanda.

Discere hic debemus, non solum duci, mitti q; ac remitti, vbi afficiamur ignominijs, probrisq; ac iniurijs, verùm etiam ad omnia difficilia esse patientes, atque subiecti omni creaturæ propter Deum, quomodo Dominus non solum Deo Patri, nec matri tantùm, verùm etiam inimicis & persecutoribus suis obediuit. Itaq; ô frater, si via lutosa, si tempestas, si nix, grando, aut pluuia irruerit, & iter tunc laboriosum carpere iuberis, recordare ambulationis & amari gressus pedum Christi, & labores fatigationesq; tuas his condias. Hoc modo in omni opere facito siue charitatis, siue obedientiæ, vt non quæruleris, non murmures, non sis impatiens, quia fortasse iuberis, mitteris, aut duceris quo tu non vis: sed huiusce modi cogita, propter eius amorem, qui propter me ductus, missus & remissus in multis doloribus & improperijs obediuit, ego humiliter, alacriter, vltroq; vadam & obediam.

1. Petri 3.

Labores nostri quomodo Christi laboribus condiendi sint.

IESVS AB ANNA INTERROGATVS, A SERVOQ; alapa cæsus. Artic. XV.

Pontifex ergo interrogauit Iesum de discipulis suis, & de doctrina eius. Respondit ei Iesus: Ego palam locutus sum mundo. Ego semper docui in synagoga, & in templo quo omnes

Ioan. 18.

omnes ludęi cõueniunt: & in occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas? Interroga eos qui audierunt, quid locutus sum ipsis, ecce hi sciunt quid dixerim ego. Hæc autem cum dixisset, vnus assistens ministrorum dedit alapam Iesu, dicens: Sic respondes pontifici? Respondit ei Iesus: Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo, si autem bene, quid me cædis?

HOMILIA XV.

Ductionis Iesu ad Annam ratio quæ.

QVod Iesum primum ad domum Annæ duxerunt discutiendum non otiosè factum est: alioqui Annas cùm non esset huius anni pontifex, quomodo præsumpsisset Iesum audiendum, discutiendum, interrogandum, iudicandumq; suscipere, nisi ante cum Caipha, cuius erat socer, huius anni pontifice condixisset, vt ita Iesus duceretur primo ad Annam quo Caiphę minus imputaretur delictum, maiorq; eius iustitia coram hominibus videretur, qui mortis damnaret reum, quem senior iam pontifex Annas, mortis reum statuisset iudicandum, vtpote qui vinctum ad Caipham (quod mortis supplicio reum indicabat) misisset. Videretur etiam Christi mors propterea iustior, & eiusdem fieret ignominia maior: quippe qui à duobus pontificibus morte dignus foret iudicatus. Præbebat autem huic consilio eorum acuto locum, quod Annæ domum præterire habuerunt, qui Iesum ducebant, cui quasi dignitati, senio atque autoritati, deferre volebant, vt statueretur coram illo Dominus, ab eodem primo examinandus: quamuis (quod dixi) ex vtriusque ante putandum est ordinatum esse vt ita fieri deberet, consilio, quo inuidiam celarent, simularent verò iustitiam. Ad hoc facit, quod à multis refertur, Dominum Iesum non per portam reductum, per quam ad montem Oliueti exierat, sed per aliam portam, quæ aurea dicebatur, vbi domus Annæ occurrebat prior, antequam ad Caiphę domum venirent. Quod si per aliam intrassent, qua Christus exierat, portam, non ita occurrisset. Vnde coniectura fit, pontificum studio sic factum, vt fieret occasio Iesum ad Annam ducendi. Interrogauit antè pontifex Annas Christum de doctrina & de discipulis eius. Ad quarum quæstionum alteram respondet, ad alteram tacet. Nam de doctrina sua Iesus respondens, pontificem mittit ad auditores quibus libentius credet, & qui dicere certius possunt quæ audierint, quidve docuerit Iesus, quandoquidem in secreto nihil docuit, sed in templo & in synagoga vbi multi cõuenerant qui possint testari. Remittit se Iesus ad testimonium aliorum, etiam qui hoc tempore videbantur inimici. Porro de discipulis nihil respondit. Hoc modo vbi Christus responderat, assistens vnus ministrorum qui domino voluit suo adulari, & zelum quem pro illo vehementem gereret ostendere, quasi qui iniuriam contemptumve sui non posset ferre Domini, dedit alapam Iesu, dicens: *Sic respondes pontifici?* Notare Dominum voluit superbiæ, qui temeritate vsus, irreuerenter pontifici fuisset locutus, atque proinde violenta alapa dignus. Dicunt hanc alapam adeò fuisse vehementem, vt dentes mouerentur, & sanguis Christo manaret è naribus: adeò sonoram, vt per totum audiretur palatium, adeò denique validam vt digitorum vestigia retineret Christi maxilla quod in Veronica Romæ tradunt cerni manifesto. Obser-

Per quã portam Christus introductus fuerit

Ioan. 18.

Alapa hæc quam fuerit vehemens sonora & valida.

ua iam

ta iam his, quis sit qui percutitur: quis, qui cædit. Nonne à luto figulus, ab infimo summus, à peccatore Deus, Dominus à seruo, creator à creatura, à vilissimo puluisculo vniuersitatis Dominus cædi se patitur gubernator atque redempror? Hic seruus fertur fuisse Malchus, cui in horto aurem Dominus restituit abscissam, pro beneficio hanc contumeliam recipiens. Verum quid Christus egit? Num igni mandauit vt de cœlo descendat, cremetq; istum blasphemum? Aut nunquid terræ dixit, quæ os suum aperiat & deglutiat eum in infernum. Haudquaquam. Potuisset profecto iubere & mox obedissent & terra & ignis & omnes creaturæ, ad vltionem sui creatoris. At noluit. Neque enim potentia, sed patientia nos voluit redimere: nec venit vt iudicaret mũdum, sed vt saluaretur mundus per ipsum. Noluit vti vindicta, sed suum maluit percussorem placare allocutione benigna: *Si male*, inquiens, *locutus*, &c. Vide quia Dominus iudicium subire vult cum seruo. *Si verò bene locutus sum quid me cædis?* Quid hac responsione benignius? quid benignitate hac dulcius? Vide tamen quomodo etiam seruum arguat, & quam modestè arguat peccati. Sic namque verborum lenitate placat seruum, vt nihilominus illi eius ostendat peccatum.

Contemplatio.

Seruus iste quis fuerit.

Patientia Iesu quanta.

Propria, aliorumq; fama quando quomodovè defendenda: iniuriam item passi qui nos habeamus.

DOcemur non tristari si male de nobis sentiatur. Quid enim? quandoquidem quasi perperam docuerit, qui sapientia est & veritas, examinatur. Si verò de nobis suspicio est, aut si iudicamur quoque esse mali, nulla nos afficiat tristitia, modo conscientia non accuset. Inde enim magis erimus boni. Nec grandi propterea opus est excusatione. Veritas enim nõ semper latebit, etsi ad breue quandoque tempus abscondatur. Perturbatur, sæpe homo nimium timens de se male sentiri: & pro sui iustificatione (quasi famã suam zelans) sæpe contendit & laborat, qui tamen patientia & humilitate, tacens, mansuetè atq; dissimulans, multo se præclarius excusaret, ageretq; vt nemo tantam patientiam humilitatemq; non crederet innocentem. Præstat igitur virtute, quam contentionibus se defendere. Secundò docemur proximorum famam tueri: quomodo Christus eo tempore, quo de suis nil potuit loqui discipulis quod ædificarent, tacuit: ita nos quoq; de absentibus bona duntaxat loquamur. Tertiò discere nos conuenit, verborum illatas iniurias aut obiurgationes duras, calumniosasvè æquanimiter ferre. Siue ergo iniuria, siue fiat nobis contumelia aut calumnia, quantum nostram attinet lęsionem, non grauiter irascamur, nec vltionem meditemur, sed mansuetudinem opponamus. Si tamen iniuriam Dei contineat hæc contradictio, vtpote quę fiat veritati, aut si scandalum generet pestiferę doctrinæ animabus: ibi est etiam arguendus calumniator, absq; tamen priuato amore & absq; zèlo vindictæ, sed zelo duntaxat diuini honoris. Quartò, si Christo pro alapa susceptа vis gratias agere, statue firmo decreto, & ora Dominum vt voluntatem hanc tuã confirmet iuuetqúe, ne tibi superbia præsumptiovè ex instituto hoc suboriatur: atq; tibi donum hoc largiatur, quo ab ociosis queas os tuum sermonibus continere. Si ociosis abstinendum est, quanto studio renitendum, quibus instandum precibus, ne permittaris à Deo labi in murmurationes, in detrectationes,

Tristandum non esse si malè de nobis sentiatur.

Famam proximorum defendendã.

Iniurias verborũ æquanimiter ferendas.

Iaiuriã Dei non esse tollerandam.

Alapa pro hac sua quomodo Christo regratiandum sit.

Lingua quãto sit studio refrenanda.

tiones, in aliaq; linguæ peccata? Ora igitur vehementer contra linguam tuã, & vim tibijpsi facito. Sancti viri vt linguæ malitiam atq; infirmitatem stringerent, aut perpetuum silentium seruarunt, aut lapidem in ore & hunc multis annis portauerunt. Quintò, de acceptis iniurijs non solum nos non debemus vindicare, & despectiua, iniuriosa, probrosa atq; contemptibilia verba non reddere, sed etiam iratum aut eum qui calumnia seu iniuria afficit, verborum lenitate placare. O quam longè sumus ab hac perfectione penè nos omnes. Heu quanta est superbia nostra. Sæpenumero nos offendimus, verbisq; alienam infirmitatem ad iracundiam aut impatientiam irritamus: vix tamen induci possumus, vt veniam petamus. Quoties auditur hæc vox superba inter nos: Ego non offendi eum, Ego nihil iniuriosum illi, vnde offenderetur, dixi. Ipse mihi hæc & hæc dixit. Ipse mecum contendere cœpit. Ipsius est veniam à me petere. Nunquid illi respondere non debui? Ah fili, desine discutere, an tu offenderis. Certè offensus est frater tuus, & tui occasione offensus est. Quid tibi nocet humiliari? Quin te delectat vtriusq; hoc est tuam & illius animam lucrari? Quam redderes te commendabilem, si vel innocens veniam petendo, fratrem placares? Esto, modo non agnoscat ille innocentiam tuam in perturbatione constitutus, quantum agnoscet postea laudabitq; innocentiam tuam cum humilitate coniunctam, tranquillitati restitutus? Tu tamen non ad laudem tibi venandam, sed ad illius lucrandam animam, & propter Dei gloriam debes fratrem tuum te humiliando placare. Verum quid de illis sentiendum est, si quando fratrem proximumvè quemlibet affecerint iniuria, contumeliavè perturbauerint, apud se gloriantur, & apud alios iactant, quam egregiè illum confutauerint, quam humiliauerint (vt aiunt) iusta ignominia proximum. Hi plangendi sunt, & oratio pro eis reuerà est necessaria: quia quoties de peccato suo (non dico) apud alios se iactitant, sed apud seipsos duntaxat gaudent toties reatum culpæ prioris sibi, si tamen id fiat deliberatè, renouant. Sexto erudimur quod erga nos delinquentibus possumus quidem ostendere peccatum eorum, eosq; reprehendere, non tamẽ ex ira vel impatientia. Atq; ideò quamdiu iram in corde sentimus, tam diu corripere neminem debemus. Siquidem correptio ex fraterna debet charitate prodire, non ex iræ aut furoris passione. Adeò namq; dulciter benigneq; debemus loqui inimico vel irato, vt verba nostra cor ipsius emolliant, & iram extinguant, non accendant. Septimo, discimus hic, verba Euangelij nõ semper intelligenda iuxta literam & quomodo sonant, alioquin Christus ipsemet hic contra suam egisset eruditionem. Docuit enim percutienti ad vnam maxillam, præbendam esse & alteram, nec tamen ipse id obseruauit hic: quin potius corripiens percussorem ob vnam alapam inflictam, nequaquam alteram maxillam præbuit cædendam. Verum absit vt dicamus, Dominum Iesum non obseruasse quæ docuerit, qui cœpit facere & docere. Sunt igitur hæc verba, vt alia multa in Euangelio, intelligenda in sensu in quo fiunt, non in sensu quem faciunt. Est autem verborum sensus in quo fiunt, ille quem intelligi vult is qui loquitur: vt verbi gratia, hic de præbenda altera maxilla cedenti. Cuius sensus verus est, non vt mox, vnam vbi alapam quis susceperit, alteram præbeat maxillam cædendam, sed vt vnam tam patienter susciplat alapam, vt paratus sit in alteram quoque cædi maxillam, aut rursus aliam su-

Iniuria nos afficientes verborum lenitate placandos esse.

Superbia multorum quanta.

Offensus proximus quomodo sit placandus.

Iactantia de peccato quã grauis sit culpa.

Correptionem ex fraterna charitate debere procedere non ex impatientia.

Euangelij verba quomodo sint intelligẽda. Matth. 6.

Maxillam alteram prębendam esse percutienti.

sciperc

ſcipere alapam, ſi detur. Pertinet itaq; quod de alia maxilla præbenda dicitur, ad præparationem animi, non corporis. Poſſet enim quis alteram præbere maxillam, poſt primam ſuſceptam alapam, fictè, & impatienter vtramq; ſuſtinere. Hic nequaquam verbo ſatisfaceret Chriſti, quia non ſatisfaceret intentioni Chriſti. Vult enim Chriſtus propter vnam alapam adeò nos ira non excandeſcere, nec de vindicta cogitare, vt parati ſimus etiam non hanc tantum, ſed plures patienter tolerare. Hoc modo ſuſtinuit ſe cædi Chriſtus tam patienter in vnam maxillam, vt paratus quoq; fuiſſet ſuſtinere ſe cædi in aliam, ſi data fuiſſet. Quod paulò poſt quoq; fecit. Nam alapas complures pertulit, & toto corpore cæſus fuit flagellis. Veriſimum ſanè eſt illud Ambroſij, dicentis: Nihil adeò confuſionem facit inferenti mala, ſicut fortis tolerantia ſuſtinentis, & neque in verbo, neque in opere reddere vindictam. Matth. 26. Ioan. 19. Ambroſius.

IESVS A PETRO TER EST NEGATVS.

Articulus XVI.

SEquebatur autem Ieſum Simon Petrus à longe, & alius diſcipulus. Diſcipulus autem ille erat notus pontifici, & introiuit cum Ieſu in atrium pontificis. Petrus autem ſtabat ad oſtium foris. Exiuit ergo diſcipulus alius, qui erat notus pontifici, & dixit oſtiariæ, & introduxit Petrum intro in atrium principis ſacerdotum. Et ingreſſus ſedebat foris in medio atrij, deorſum cum miniſtris ad ignem, & calefaciebat ſe, vt videret finem. Circumſedentibus autem illis, erat Petrus in medio eorum. Quem cùm vidiſſet ancilla quædam oſtiaria vna ex ancillis ſummi ſacerdotis ſedentem ad lumen, & calefacientem ſe, & cum fuiſſet intuita, aſpiciens illum ait, dicens: Et tu cum Ieſu Nazareno eras. Nunquid & tu ex diſcipulis, es hominis iſtius? At ille negauit eum coram omnibus, dicens: Mulier non ſum, & neſcio quid dicis. Neque enim ſcio, neque noui illum, & exijt foras ante atrium, & gallus cantauit. Dixerunt ergo ei: Nunquid & tu ex diſcipulis eius es? Rurſus exeuntem eo iamiam, vidit eum alia ancilla, & cœpit dicere circumſtantibus & his qui erant ibi, & ait. Et hic erat cum Ieſu Nazareno: & quia hic ex illis eſt. Et poſt puſillũ alius videns eum, dixit: Et tu de illis es. Petrus iterum negauit cum iuramento, quia non noui hominem, & dixit: O homo non ſum. Et poſt puſillum interuallo facto quaſi horæ vnius, acceſſerunt qui aſtabant, & dixerunt rurſus Petro: Vere & tu ex illis es: Nam & Galilæus es, & loquela tua te manifeſtum facit, Et alius quidam vnus ex ſeruis pontificis, cognatus eius, cuius abſcidit Petrus auriculam affirmabat, dicens: Nam & Galilæus eſt, & dicit Petro: Nonne ego vidi te Matth. 26. Marc 14. Luc. 22. Ioan. 18.

in horto cum illo? Iterum ergo negauit Petrus, & ait: Homo nescio quid dicis. Tunc ille cœpit detestari & iurare & anathematizare, quia non nouisset hominem, & quia nescio hominem istum, quem dicitis. Et continuo adhuc illo loquente, statim iterum gallus cantauit. Et conuersus Dominus, respexit Petrum. Et recordatus est Petrus verbi Domini Iesu quod dixerat ei, quia priusquam gallus cantet bis, ter me negabis, & egressus Petrus foras, cœpit flere, & flecuit amarè.

HOMILIA XVI.

QVæ de Petri referuntur negatione, licet de loco dubium habeant, parum tamen curandum est, an in vna domo, an in duabus ter negauit Christum, quandoquidem, quomodo illi Christus prædixerat, certum est, ter Petrum negasse eundem. Considerandum deinde, quod in textu Euangelistarum videtur dissonantia: quia aliæ ab alijs personæ adducuntur interlocutrices. Verum Euangelistæ non dissident. Accidit namq; vt ad ignem sedentibus multis, multi, vno incipiente, loquerentur Petro, nitentes probare ipsum esse Christi discipulum, vno hæc, alio alia verba dicente. Quo etiam factum est, vt Euangelistarum alius huius, alius alterius verba recenseret. Tertiò, commiseranda est infirmitas Petri, qui territus tam cito ad verba vnius ancillæ ostiariæ, negauit, magis tamen (vt videtur) animo compatiendi, quam auisandi atque terrendi, Petro loquentis. Vide etiam quomodo per moram creuit peccatum Petri. Primò enim negauit, deinde negauit cum iuramento: tertiò, execrando & anathematizando negauit. Obserua postremo, quod Petrus non redijt in se, peccatum suum detestans, nisi postquam à Domino est respectus: quod de spirituali est respectu, hoc est, de illuminatione mentis, intelligendum. Tunc enim exiuit domum pœnitens, fleuitq; amare, illuc non rediturus.

Dissonantia Euangelistarũ quomodo hoc loco non dissideat.

Peccatũ Petri quomodo per moram creuerit.

Negatio trina Petri quid nos instruat, quique ex lapsu sit resurgendum.

PRincipio hic discimus, nihil præsumere de nobis. Si enim tantus apostolus, tamq; feruens, & omnium caput, cecidit, quid nos faceremus? Erudimur deinde, non etiam desperare post lapsum quandoquidem hic apostolus post lapsum non solum veniam, sed magnam etiam gratiam assecutus est, nec post lapsum minus quam ante, fuit Christo dilectus. Adeo non imputat peccatum Deus pœnitenti. Tertiò, discimus, non virtute nostra nos posse à peccato resurgere, sed nobis fore necessarium, vt à Domino respiciamur, & ipse resuscitet nos. Nos quidem quamdiu in peccato sumus, non possumus etiam huiusmodi respectum mereri: possumus tamen impedire, possumus eum respuere, quia possumus diuinę aspirationi nõ acquiescere. Quartò, discimus ex loco, quo Christum negauit Petrus, vitandam malam societatem, peccandiq; occasionem. In cœtu namque apostolorum haudquaquam negauit Petrus, sed in curia pontificis, inter homines ociosos & ingluuiei deditos. Quintò, benignitatem Domini attendamus, qui apostolum dilectum, quem principem erat facturus Ecclesiæ, cadere permisit, illum tamen erecturus.

Desperandũ nõ esse post lapsum.

A peccato non posse hominem propria virtute resurgere.

Societatem malam esse fugiendam. Benignitas Saluatoris quanta.

rus. quo illum faceret humanæ fragilitatis expertum, & subinde misericordē erga infirmos & delinquentes. Sextò, quoniam omnes deliquimus, & quam Petrus multo grauius, flere cum Petro debemus ac pœnitere, vt Dominum reconciliemus. Septimò, infirmitatem nostram docemur ante oculos habere, qua adeò proni sumus ad lapsum, atque prorsus nihil absq; Deo. Non sufficit, si modo voluntatem habeamus bonam: quoniam leuissima tentatione atque auræ flatu mutamur. Voluntati igitur tuæ bonæ, tametsi modo habeas à Deo, non innitaris: quia instabilis est nimium, & nisi etiam à Deo roboretur conseruetur q; , cito periclitabitur. Octauò, quasi digito nobis monstratur, non diu morandum in peccato. Nam si perseueramus, coalescit, validior fit in nobis concupiscentia, spiritus infirmior', diaboli improbitas erga nos maior atq; potentior. Qui enim ab eo semel fuerit victus, nisi per Dominum fuerit iterum liberatus, eiusdem tyrannidi subiectus manet. Qui semel ab eodem captus est, infirmior iacet, atq; contra hunc, virtutem crudeliorē diabolus ostentat. Mora igitur omnis periculosa est in peccato. Tu verò principijs obsta. Cecidisti? coneris mox resurgere. Adiuuabit autem Deus, præsertim si petieris, conatum tuum. Peccatum namq; si vnum admissum fuerit, nisi cito per pœnitentiam corrigatur, in aliud mox præcipitat. Non longè petendum est exemplum, apostolus hic nobis occurrit, de quo loquimur, Petrus: qui quoniam primàm negationem non cito correxit, in secundam & tertiam quoque ruina mox grauiori cecidit. Melius igitur iuxta Ambrosium foret peccatoribus mori, quam in peccatis diu versari. Augustinus quoque: Audacior est, inquit, qui cum peccato mortali dormit, quam qui cum septem hostibus de morte sua inuicem obligatis, confligit. Nonò, discendum est, Christum non negare. Negat Christum, qui temporalis cuiusuis commodi emolumento inuitatus, aut timore perculsus, ne fauorem, beneficium, honorem, gratiam vè amittat hominum, aut ne sustinere habeat aliqua aduersa, veritatem quando debet nō confitetur: aut à iustitia declinat, seu etiam quomodolibet peccando mortaliter, Dei præceptum, quasi Deum non cognoscendo, impugnat.

Infirmitatē suam vnicuique ante oculos esse habendam.

Morandum non esse diu in peccato.

Mora in peccato quā sit periculosa.

Ambrosius. Augustinus.

Negare Christum q; mysticè dicatur.

IESVS AD CAIPHAM DVCITVR. Artic. XVII.

ET misit eum Annas ligatum ad Caipham pontificē principem sacerdotum, vbi omnes sacerdotes, & scribæ, & seniores in vnum conuenerant.

Matth 26. Marc. 14. Lucæ 22. Ioan. 18.

HOMILIA XVII.

ANnas non diu retinuit Iesum, quoniam ipse cum non esset huius anni pontifex, anditum Iesum atq; vinctū, hoc est, tanquā mortis à se reum habitum, mittit ad Caipham, qui dolosior erat. Ducitur ita q; Dominus Iesus eo impetu, ea crudelitate, eisdem q; iniurijs, quibus ante ductus fuerat, ad Caipham. Considerandum hic, quemadmodum scribæ, seniores, pharisæiq; conuenisse dicuntur, quam acuta inter se conquirunt consilia, expectantes in domo Caiphæ Iesum adducendum. Vide etiam quam tumidè (dum nunciatur Iesus adesse) ad iram & contemptum illius excitantur, superbeque

Ductio Iesu ad Caipham quibus facta sit iniurijs.

per gyrum se collocant, atque Iesum adductum in medium statuunt liuidis oculis ipsum intuentes. Nemo illi ad sedendum obtulit locum, nemo honorauit, sed vt vilissimum omnium contempserunt, atq; in sui medio statuerunt. Quam miserabile est cogitare, at videre quam multo erat miserabilius, Dominum Iesum adeò despectum, adeò vilem atq; facinorosum habitum, stare coram hominibus vilissimis, superbis, tumidis, & sibi inimicissimis, discutiendum, atq; iudicandum? Quam gloriabantur apud se corda superba, quod humiliatum ignominiaq; hac affectum, coram se stare videbant Dominum? Quam superbè in illum conuiciabantur, quam tumidè contemnebant, quamque indignum & vilem æstimabant Iesum, quem allocutione nisi per contemptum, & iniuriosa vix dignabantur? Si Christi maiestatem attendis & humilitatem simulq; eorundem hominum facinorosorum superbiam, auaritiam & inuidiam: mirum est quomodo non compati possis ex animo Domino Iesu, qui veluti probrosus ignominiosusq; stat ante hostes suos, sibi insultantes quasi victus & in eorum manibus conclusus. Stat itaq; Iesus in concilio malignantium ante omnem sermonem alium obiurgatus, reprehensus, contemptus & exprobratus. Vide autem quantum læsus fuerit Dominus, nequitiam fraudemq; cognoscens iudicis: & quod ab eo foret iudice iudicandus, qui conatu, viribus artibusq; omnibus conabatur peruertere iudicium, opprimere innocentem, damnare iustum. Erat quidem Dominus Iesus ad omnia hæc patiens, quippe qui ad patiendum vltro venerat: nihilominus tamen quia naturæ humanæ in se habuit veritatem, lædebatur cor eius: quod certè quanto tenerrimum, quanto nobilissimum, quantoq; fuit innocentissimum, tanto fraudibus, contumelijs, & id genus iniurijs alijs maximè lædebatur, non ex impatientia, sed ex naturæ tum veritate tum nobilitate. Ex zelo quoque offendebatur rectitudinis, quo iniustitiam impietatemq; omnem execrari cogebatur. Quamuis autem hæc omnia tanquam impia damnare, eisdemq; contraria vrgebatur sentire, voluntariè tamen, etiam iuxta sensualitatem rationi plenè subiectam, omnia quæ sibi irrogabantur, amplectebatur, Neque enim virtuti derogat patientiæ, læsionem sentire, siue corporalis ea sit, siue spiritualis: quin potius maioris est indicium virtutis, augetq; meritum, læsione non lædi, hoc est, sentire quidem dolorem, non tamen dolere propter dolorem, ita vt de patientia animiq; resignatione quid minuatur. Alioquin virtutis studiosum, fore oporteret stupidum ac insensibilem, quod certè neq; laudem, neq; haberet præmium. Habet (scimus) corpus læsiones suas, habet nihilo secius animus, vnde lædatur. Itaq; quomodo affligitur corpus, ita affligitur & animus. Si quis corporis sustinere potest afflictiones, potest & animi. Intelligendum est igitur, animæ Christi, pro nobilitate naturæ innocentiaq;, non minus fuisse dolorosas iniurias, quàm corpori fuere tormenta. Vtraq; tamen Christo non solum patienter, verum etiam desideranter ex amore & virtute sunt suscepta. Pari igitur modo in reliquis quoque omnibus intelligenda sunt quæcunq; (siue derisiones, siue opprobria sint aut tormenta) Christo dicuntur fuisse molesta.

Nequitia Caiphę quãtum læserit Christum.

Læsionem sentire quomodo non deroget.

Iniuriæ quã dolorosę fuerunt animæ Christi.

Deus vti semper præ oculis sit habendus.

DIsce Deum præ oculis habere, disce eum prouidentiam omnium habere rerum & curam: disce quoq; eius bonitati confidere & inniti, & dic: Domi-

Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo nihil enim humana sapientia, quæ est calliditas aut versutia, valet contra consilium Domini. Et certi sumus, eum qui habitat in adiutorio altissimi, in protectione Dei cœli commorari. Itaq; Dominus noster Iesus Christus ductus est de iudice ad iudicem, vt non timeant sui amici dum steterint ante reges & præsides propter nomen illius, nec solliciti formident quid loqui debeant. Ipse namq; propterea ante iudicem tacuit, vt suis daret os & sapientiam cui contradicere nequeant omnes aduersarij eorum. Psalm. 117. Psalm 90. Matth. 10.

IESVS A FALSIS EST TESTIBVS ACCVsatus. Articulus XVIII.

SVmmi vero sacerdotes & omne consilium quærebant falsum testimonium contra Iesum vt eum morti traderent. Et non inuenerunt, cùm multi falsi testes accessissent. Multi enim falsum testimonium dicebant, aduersus eum: & conuenientia testimonia non erant. Nouissime autem venerunt duo falsi testes & falsum testimonium ferebant aduersus eum, dicentes: Hic dixit & quoniam audiuimus eum dicentem: Possum destruere hoc templum Dei manu factum, & post triduum aliud non manu factum reædificare. Et non erat conueniens testimonium illorum. Matth. 26. Marc. 14. Lucæ 22.

HOMILIA XVIII.

DVm in concilio staret Iudæorum Dominus Iesus, satagunt Iudæi summopere inuenire, quo Dominum accusent. Eam ob rem multos adducunt testes, sed testimonia conuenientia nulla aderant. Hoc Euangelista dicit quoque. *Principes sacerdotum & omne concilium quærebant falsum testimonium contra Iesum, vt eum morti traderent: & non inuenerunt*, etiam *cum multi falsi testes accessissent*. Vides quia eum morti voluerunt tradere, ideò quæsierunt colorem, quo se fingerent id iuste facere, vt ipsorum celaretur inuidia. Neque enim quia inuenirent in Christo causam delictumve, propter quod morti esset obnixus, voluerunt eum occidere: sed quia volebant occidere, quæsierunt quo velamine malitiæ, quove figmento iustitiæ id possent. Dicis, cur adeò Christo fuerunt infesti, vt vitam tantopere eidem tollere molirentur? Non ob aliud aliquid eum odio habuerunt, nisi propter veritatem & iustitiam, quam Christus constantissime tenebat, loquendo, docendo, viuendo. Ipsi verò mali, iniqui, impij, crudeles, iniusti, superbi, auari, ambitiosi atque dolosi erant: quare sæpenumero durè eos Christus arguerat, ideo super se permittere nolebant viuere meliorem, ne ipsi degeneres arbitrati, impropria sustinerent. Considera quod pontifices erant de tribu Leui, & pharisæi pro maiori parte de tribu Simeon, idcirco hoc concilium Iacob pater horum prævidens, dicit moriturus: *Simeon & Leui vasa iniquitatis bellantia, in concilium eorum non veniat anima mea*, &c. Considera secundò Domini innocentiam

Odio cur habuerunt Christum Iudæi.

Concilium hoc vti olim à patriarcha Iacob præuisum fuerit. Gen. 49.

Innocentia Christi quãta.

tiam magnam, quod ne ab inimicis quidem sagaciter quærentibus inueniri potuit quicquam, quod accusationis haberet speciem. *Nouissime duo venerunt falsi testes, dicentes: Nos audiuimus, &c.* Quare horum non fuit testimonium conueniens? quia mutauerunt & verba Christi, & sensum. Neq; enim hæc verba dixit Iesus, neq; in hunc sensum locutus est, quem ipsi adducunt. Christus enim dixerat: *Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.* Ipsi eius verba peruertentes, mutant: *Nos*, inquientes, *audiuimus eum dicentem. Ego dissoluam templum hoc manufactum, & in tribus diebus aliud non manu factum ædificabo.* Volunt autem inde probare, quod rem homini impossibilem promittendo, Christus sibi diuinitatẽ arrogauerit, & propterea blasphemauerit Deum. Quomodo dixi, quærunt testimonium falsum, quia verum non habuerunt. Neque enim falsum quererent, si accusationis quid, quod mali haberet speciẽ, in se Christus habuisset. Vide quod hominem quemlibet falsa lædunt testimonia, de quo tamen scriptura dicit: *Omnis homo mendax.* quantum ergo putatis, veritatem ipsam accusationibus testimonijsq; mendosis lædi?

Ioan. 8.

Testimonia falsa quantũ læserint Christum.

Mendacium falsumq; testimonium quam sint execrabilia.

Mendacium & dolus quã sint detestanda.

DIscimus hic mendacium execrari, & omnem dolum, hæc enim qui sectatur, veritatem negat. Sunt qui fallere semper nituntur, vtentes verborum dolis & simulationibus. Cum enim ipsi verborum suorum & intellectum & sensum habeant clandestinum, iuxta quem verba eorum habere possint veritatem, non est hic idem sensus quem auditori infundunt, quemque ab auditore credi volunt: ideò iuxta id quod intelligi aut credi volunt, prorsus mendacium est. Neque enim veritas ibi est vbi res de qua alteri loquimur, & de qua alius se informari expectat, falsitatem continet, licet in occulto aliquo alio sensu, de quomodo auditori non fit sermo, possit habere aliquam veritatem, de hoc scriptura refert: *Qui sophisticè loquitur, odibilis est.* Secundò admonemur, iniquarum esse accusationum patientes. Nunquam enim prorsus iniqua est nostri accusatio. Si enim in eo quo accusamur, non deliquimus: in alio quo nemo nos accusat, Deo peccauimus. Nunquam igitur innocentes sumus, Christus verò totus fuit innocens, & in omnibus innocens. Ideò absq; grandi iniuria, absq; blasphemia, leuissimi cuiusuis peccati non potuit accusari.

Mendacium sophisticis locutionibus inesse. Eccl. 37.

Accusationem nostri nõ esse prorsus iniquã.

Discendum quoque est, falsum testimonium dicentem, multis fieri obnoxium. Primum Deo, quia contra veritatem loquitur, & Deum qui veritas est, abiurat. Secundò obnoxius fit iudici, quem mentiendo fallit. Tertiò innocenti, quem mentiendo impedit aut lædit. Quartò sibiipsi, quia *os quod mentitur, occidit animam.* Quintò exigitur ab eo restitutio & satisfactio, quæ raro fit. Neque enim de eiusmodi sufficit peccatis confiteri, nisi comitetur & satisfactio aut restitutio ei, quem læsit in rebus aut fama. Tertiò nos consolari debet in huiusmodi detractionibus oblocutionibusve, quas patimur, Christi verbum quo dicit: *Beati eritis cùm maledixerint vobis homines, & cum persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersum vos, mentientes, &c.*

Testis falsus quã multis fiat obnoxius. Sapien. 1.

Matth 5.

IESVS

IESVS INIQVE BLASPHEMIÆ ACCVsatur. Artic. XIX.

ET exurgens summus sacerdos in medium interrogauit Iesum dicens: Non respondes quicquam ad ea quæ tibi obijciuntur, & ipsi aduersum te testificantur? Iesus autem tacebat, & nihil respondit. Rursus autem summus sacerdos interrogabat eum, & dixit ei: Adiuro te per Deum viuum, vt dicas nobis, si tu es Christus filius Dei benedicti. Iesus autem dixit illi, Ego sum: Tu dicis. Veruntamen dico vobis: Amodo videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cœli. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua, dicens: Blasphemauit: Quid adhuc egemus testibus?

HOMILIA XIX.

TEstimonijs cum nullis posset Caiphas criminandi locum inuenire, ad aliam se fraudem versipellis iste conuertit. Sciebat namq; omnia falsa esse testimonia quæ fuerant adducta, quibus nil fidere posset. Pilatum quoq; prudentem esse virum, nec leuissimis illi esse accusationibus suadendũ. Videbat præterea ad omnia Christũm tacentem, nihil enim mitis Dominus respondebat. Frustra enim ibi responderet, vbi veritati non erat locus, vbi exquisita, quæcunq; dicebantur, erant mendacia, nec de veritate curabatur. Atq; ideò non discutiebatur quid Christus dixisset, sed quid in illum posset obijci, quidve criminari. Nihil igitur magis optabatur, quam Christus vt loqueretur, quo in hac multitudine concilij quispiam illum audire, deprehendere, notare, conuincereq; potuisset, vnde calumniandi, accusandiq; eum, strui posset eidem causa. *Surgens igitur*, &c. Impatientia pontificem de sede expulit, & motu corporis insaniam indicat mentis. Ad respondendum itaq; Dominum prouocat, vt ex occasione sermonis, locum inueniat accusationis. *Nihil, inquit, respondes*, &c. Non veritatem discere cupit, non locum tribuit excusationi, sed ad loquendum inuitat, vt respondentem in verbis capiat, vt noceat innocenti. *Iesus autem tacebat.* Sciebat Iesus quod quicquid dixisset, fuissent calumniaturi. Tacebat igitur non timore, sed mysterio. Quicquid enim erat dicturus, in occasionem sciebat esse pontificem sumpturum calumniandi. Maluit igitur fortiter tacere, quam excusando se, non solum nihil proficere, verumetiam vnde deteriores illos propria eorum faceret malitia, obtendere. Stans itaque pontifex Domino Iesu in faciem truculentus, furoreq; plenus: *Adiuro, inquit, te per Deum*, &c. Ad alia semper consilia versutus ille se conuertit. Vnde Christo opponit, quo illum loqui compellat, nunquam tamen respondenti (vt manifestum erit) crediturus: sed quo foueam Christo paret, vt si se neget Christum, calumnietur præsumptionis temerariæ in docendo: si fateatur, blasphemiæ incuset. *Adiuro te, inquit, per Deum viuum*, &c. Non veritatem discere, sed calumniam tendere cogitat.

Cur tacuerit Christus coram Caipha.

Malitia Iudæorũ quãta

Vide Iudæorum malitiam. Cum gladijs, cum fustibus, cum armis, vt latronem Christum ceperant, vinctumq; vt reum mortis duci iusserant: & nunc cum ad eius discussionem venitur, nihil potuerunt inuenire, quod vel speciem habeat accusationis. Sed falsos adducunt testes, tendicula opponunt quæstionum, vt aliquid vbi accusare quæant illum, inueniant. Christus licet ab inferiore esset adiuratus, qui grauiter ipsum adiurando deliquit, tamen ob reuerentiam diuini nominis dixit: *Tu dixisti quia ego sum*, &c. Scidit vestimenta sua pontifex hypocrita, tam religiosus, tam zelosusq; diuini honoris credi volens, vt absq; grandi execratione, non posset audire blasphemiam. Idem itaq; furor qui de sede illum excusserat, nunc vt vestimenta scinderet, rabidum agitabat. Vide quoq; iterum, quomodo hic Caiphas nescius prophetat. Nam sacerdotale vestimentum scindens, quid aliud indicat, quam quod legis velamentum abijcit? Exclamauit autem simul: *Blasphemauit*, Iesum putans, qui sibi videlicet, quod Dei solius est, tribuerit. Tam enorme peccatum Christo imponunt pessimi hi blasphemi. *Quid adhuc egemus testibus? pro nihilo laboramus.* Quod quærimus, ecce iam palam audistis. Miser tu, & licet princeps, nequam tamen: tu bis blasphemas, qui Christo Dei filio detrahis, & negas quod Dei est, qui (licet ilia tibi rumpantur) verè Deus est, & imponis eidem, quod nisi pessimorum est nebulonum, crimen blasphemiæ.

Caiphas scindendo vestimentũ suum quid nescies prophetauerit.

Blasphemia Caiphę duplex.

Accusationem falsam quo animo feramus, quando quoque nos excusare debeamus.

Tacendum esse ad malicioſi & furibundi accusationem.

DVm alium vides furore correptum aut malitia, te accusantem, tace. Silendo enim plus apud illum proficies, quam loquendo. Quis enim cõtra canes latrantes, aut anseres fibilantes inire vult certamen, vbi quo plus pugnaueris, tanto diutius impugnaris? Da igitur locum iræ, ne ad maiorem illum impatientiam atq; furorem, respondendo (quod nonnulli dedita etiam ad hoc opera impiè faciunt) proximum irrites, grauiusq; illum facias peccare. Deinde alios plus ædificas sustinendo, quam excusando aut renitendo: patientia enim maiorem probat innocentiam, quam contentio. Verùm hoc intelligitur de calumnijs leuioribus, & non grauiter infamantibus. Nam expedit interdum, pro fama tuenda moderatè & absq; contentionibus se excusare, aut propter conscientiam alterius modestè iniùriam arguere, præsertim vbi speratur vtilitas. Vtriusq; habemus exemplum à Domino. Verum hoc quando expediat, docebit Spiritus sanctus, non priuatus amor seu passio. Nunquam enim hic deest ijs, qui pure Deum, non semetipsos quærunt. Discendum quoque est, nomen Dei non blasphemandum, & ne per nos aut per alios illud blasphemetur, cauendum.

Excusare quando & quomodo se debeat homo.

Blasphemationem nominis Dei summopere esse cauendã

IESVS VT REVS MORTIS DAMNATVR. Articulus. XX.

Matth 26. Marc. 14.

ECce nunc audistis blasphemiam. Quid vobis videtur? Qui omnes respondentes condemnauerunt eum, & dixerunt: Reus est mortis.

HOMI-

HOMILIA XX.

CVm pontifex Dominum iudicasset vt blasphemum, blasphemus ipse pessimus, alios interrogat qui intererant concilio: *Quid vobis videtur? At illi respondentes dixerunt: Reus est mortis* Si vel sceleratis ac ijs qui propter facinora sua morti obnoxij sunt, graue est audire, se damnari reos mortis, quam putatis tristissimum fuit innocentissimo cordi Iesu, iudicari seq; reum haberi mortis?

Vide autem quia omnes clamauerunt: *Reus est mortis.* Quam dolendum est, ne vnum quidem in tanta inuentum multitudine, qui iniustitiam argueret, innocentiam tutaretur, iniquis reclamaret, pro Christo loqueretur?

Iudicia temeraria, detractionesq; peruersorum hominum quo animo ferenda sint.

DIsce hic non formidare iudicia humana, sed hoc time, hoc caue, ne in iudicio reus inueniaris diuino. Quid enim tibi iudicia nocere possunt humana? Quicquid de te iudicauerit homo, credere potest, facere non potest, vt ita sit. Hominis iudicium non te malū faciet. Es, & tantus es, quantus cuiusmodi ve coram Deo es. Detractiones igitur & iudicia iniquorum omnino non formides, potissimum si tibi benè conscius fueris. Neque enim te Deus iuxta id de te homines benè malève opinantur, iudicabit, sed secundùm quod in oculis ipsius tu fueris. Quid mirum si de te iniquè sentiant homines? quid mirum si nos iudicant, si detrahunt nobis, qui pleni sumus peccatis? Sed fortasse in hoc sumus, in quo detrahunt nobis, innocentes. Esto, quantum in alijs deliquimus, vbi nemo hic nos accusat? Ecce innocentissimus, & qui speculum est sine macula, in quem non cadit peccatum, vt blasphemus & proinde ac mortis reus damnatur. Quandocunq; igitur de nobis malè sentitur, quando iudicamur iniquè, quando nobis detrahitur perperam, recurramus ad conscientiæ testimonium. Et si verum est quod dicitur, quid ægrè ferimus? Si delicta malum est dicere, quanto peius erat facere? Aut si ægrè ferimus, vt dicatur quod malum fecimus, quare vt non diceretur, à malo non abstinuimus? Irascamur nobis malum operantibus, non malum de nobis quod fecimus, dicentibus. Doleamus tamen non quia nobis detrahitur, sed quod eiusmodi sumus, quibus iustè detrahitur. Porro si falsum est quod dicitur, gratias agamus Deo, qui nos custodiuit ab eo, quod perperam de nobis dicitur, admoneamurq; quam sint alia item multa, quorum iuste accusaremur, nobis & Deo cognita. Ea itaq; quæ patimur vel in vna re innocentes, deputemus ad alia illa centum millia, in quibus nemo nos accusat, quamuis non innocentes, sed reos. Nihil igitur consultius, quam omnes linguas, & infirmas & nequam & maledicas, sustinere: quia nemini possunt nocere, neminem malum efficere. Semel dixi: Si totus tibi detraheret mundus, & de te malè, siue ex errore, siue ex maleuolentia sentiret, si innocens es, non potest mille linguis te facere malum, Es, qui coram Deo es. Non potest tibi inquam nocere, sed potest (si vis) multum tibi prodesse detractio aliena. Potest enim te facere meliorem, quia potest te reddere humiliorem. Dum enim de nobis detrahitur magna nobis instat occasio nos cognoscendi, magna præbetur virtutum exercendarū occasio, puta humilitatis & patientiæ. Quotidiana igitur depressione indigemus omnes.

Iudicia humana non esse formidanda sed diuina.

Sapien. 8.

Detractio aliena quomodo homini nō nocere sed prodesse possit.

IESVS FACIE CONSPVITVR. Artic. XXI.

Lucæ 22. Marc. 14. ET viri qui tenebant eum illudebant ei cædentes. Et cœperunt quidam eum conſpuere.

HOMILIA XXI.

POſtquam principes Ieſum morti eſſe obnoxium damnauerant, miniſtri dominis ſuis placere geſtientes, ſuper innocentiſsimo Ieſu, non aliter atq; ſuper agno manſuetiſsimo, irruerunt: adeò, vt quicquid in eum quiſq; excogitare poterat, faceret. Primò itaq; in faciem Ieſu expuerunt. Familiare Iudæis erat, quem maximè omnium vilem voluerunt haberi, expuere in faciem eius. In maximum igitur Ieſu contemptum, conſpuunt ipſius faciem. Nec leuis huiuſmodi fuit conſputio. Siquidem non ſputa ſolum, ſed phlegmata etiam putentiſsima in Chriſti faciem iniecerunt. Conſidera neminem adeò eſſe ſtupidum, qui aliena non horreat phlegmata: quorum ſi tanta copia (quomodo Chriſto) eius faciei inijceretur, vt pene ſuffocari poſſet, quid moleſtiæ ſuſtineret ille? O quanta eſt horum ingratitudo peſsima: Chriſti faciem adeò indigne tractantium, pro qua eorum partes tantopere clamantes oſtendenda: *Oſtende*, inquit, *nobis Domine faciem tuam, & ſalui erimus.* Hæc facies plena eſt gratiarum, hæc deſiderata eſt cunctis gentibus: vtpote ſaluifica, amabilis, vitam dans atq; ſalutem omnibus. Et tamen adeò hanc ſputis deturpant impij, vt propheta prædixerit: *Vidimus eum, & non erat ei aſpectus.* Item: *Non eſt ei ſpecies neque decor*, &c. Fuit autem hæc conſputio vehementer Chriſto grauis, vtpote qui tenerrimam nobiliſsimamq; habebat complexionem cuiuſmodi nunquam homo alius quicunq; habuit. Porro quo aliquid eſt nobilius ſiue tenerius, tanto etiam facilius & grauius læditur.

Conſputio facici Ieſu quam fuerit grauis.

Ingratitudo Iudæorum.

Pſalm. 79.

Eſaiæ 53. Ibidem.

Euchariſtiam indignè accipiens vt Chriſti faciem conſpuat: cogitationes item ſordidæ quando Chriſti vultum polluunt, prælatis cur debeatur reuerentia & obedientia.

ADmonemur in faciem Dei non ſpuere. Spuit in Chriſti faciem, quiſquis ſacram Euchariſtiam indignus ſuſcipere præſumit. Sumit autem indignus, quicunq; cum mortali peccato ſcienter corpus Chriſti ſumpturus accedit. Sumit enim polluto ore, qui fœtente & inquinata ſumit conſcientia, vt ſunt omnes qui in mortali peccato vitam agunt, aut qui de mortali peccato non pœnitent, aut abſtinere nolunt, aut reſtituere famam aut res alienas ablatas recuſant, atq; nouiſsimè qui occaſiones peccâdi nolunt euitare, vt ſunt qui in domibus ſuis concubinas ſecum tenent. Hi, inquam omnes, ſi ad Chriſti corpus ſumendum vadunt, Chriſto in faciem ſpuunt.

Faciem Chriſti quis myſticè conſpuat.

Euchariſtiã quis indigñ accipiat.

Spuit item in faciem Chriſto, qui ſordidis cogitationibus conſcientiam ſuam, quam Deus inhabitare cupit, polluit. In hac enim Dei facies & imago relucet. Tertiò, in faciem Chriſti ſpuit, qui ſuum prælatum contemnit, qui ei in faciem reſiſtit, aut qui ſacræ ſcripturæ verba & monita deridet. Prælati namq; & prædicatores ſunt veluti os & vultus Domini, quia verba Chriſti enunciant: ideò tanquam vicarijs Chriſti, reuerentia & obedientia illis debetur. Obſerua quoque, quia ſupra dictum eſt, eos qui corda ſua & conſcientias

Cogitationes ſordidas admittentes Chriſto ſpuunt in facie.

Prælatis cur debeatur reuerentia & obedientia.

ſuas

ſuas fœdis obſcœnisq; cogitationibus inquinant, in faciem ſpuere Chriſti, intelligendum eſt, non eos tantum qui cogitant opera fœda, quę perpetrare volunt aut optant, ſi poſſent, perficere: ſed etiam qui de peccatis cogitant mortalibus, quæ nolunt opere (etiam ſi poſſent) patrare, delectantur tamen in peccatis cogitatis, & conſentiunt vt in cordibus ſuis delectationes hæ cogitatarũ rerum iniquarum verſentur. Hi enim nihilo ſecius peccant mortaliter: quia ſponte & ſcienter conſentiunt, vt affectus ſuus inclinetur, amicitiamq; habeat cum mortali peccato, licet duntaxat cogitato. Secus eſt de ijs, qui imaginibus cogitationibusq; obſcœnis inuiti inuoluuntur.

Cogitatio obſcœna quando ſit mortalis.

IESVS IN FACIEM EST CÆSVS. Artic. XXII.

ALII palmas in faciem eius dederunt. Matth 26.

HOMILIA XXII.

PAlmas dare, eſt extenſas manus ſeu alapas in faciem alicuius dare. Grauis eſt autem pœna, quandoquidem omnes ſunt, ſenſus in facie hominis maximè Chriſto, qui nobiliſsimæ tenerrimæq; (quæ facillimè lædebatur) fuit complexionis. Maior igitur eſt dolor cædi in faciem quàm cædi in collum aut humeros. Vnde veriſimile eſt, Chriſti faciem ob maximam eius teneritudinem & verberum violentiam non potuiſſe cædi abſq; cruenta effluxione ſanguinis ex ore & naribus. Iudæi enim quærebant Chriſtum replere doloribus. De hac iniuria Propheta in Chriſti perſona loquitur: *Faciem meam non auerti ab increpantibus & conſpuentibus in me.* Certum eſt quoque, multo plures quam Euangeliſtæ ſcripſerunt, Chriſto irrogatas eſſe contumelias. Nam Euangeliſtarum non fuit inſtitutum, omnia ſcribere quę ad compaſsionem deuotionem vè aliquid iuuiſſent audientium, ſed hiſtoriam tradere cõmunem, ſine circumſtantiarum varietate expreſſa.

Palmas dare quid ſit.

Faciei percuſsio quam grauis pœna fuerit Chriſto.

Eſaiæ 50.

Palmæ alicui quinam dentur in faciem, itemq; iniuria & calumniæ quo animo ferendæ.

ADmonemur faciem ac caput Chriſti nõ cædere. Interrogas qui cedant? Hi cędunt, qui Chriſti vicarijs, qui ſuis prędatis (hi enim ſunt in corpore Chriſti myſtico capita, erga alia inferiora membra, hoc eſt, erga ſubditos ſuos) in faciem obſiſtunt, qui eos confutare atq; ignominia moliuntur afficere, aut contumelijs exacerbare. Cuiuſmodi ſunt, qui abſq; reuerentia prælatos ſuos corripiunt, illis reſiſtunt, obſtrepunt: & in hoc gloriantur etiã eorum nonnulli, dicentes: Ego confutaui prælatum meum, ego illi ſilentium impoſui, hoc & hoc modo expediui eum. Neſciebat quid mihi reſponderet. Ne verbum quidem vnum mihi dicere audebat. Quid miſer dicis? Attende quid tibi pſalmiſta dicat) *Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate?* Pſalm. 52. Aduerte quid Dominus loquatur: *Quod vni,* inquit, *ex minimis meis feciſtis,* ſiue bonum ſiue malum, *hoc mihi feciſtis.* Hoc eſt, ita volo remunerare ſi bonum eſt, aut vindicare ſi malum, ac ſi mihi feciſſetis. Si de minimis hoc dixit, quanto magis pro maioribus & ſuperioribus noſtris ab eodem nobis conſtitutis, intelligendum eſt, admonemurq; vt illis obedientiam impendamus & reuerentiam? Ijs enim qui nobis prælati ſunt Chriſtus loquitur. *Qui vos audit, me*

Faciem ac caput Chriſti myſticè cædentes qui ſint.

Matth. 25.

Lucæ 10.

Exod. 20. *dit, me audit: & qui vos spernit, me spernit.* Ipsi enim in terra sunt dij nostri, quomodo scriptum est: *Dijs non detrahes, & principi populi tui non maledices.*

Facies dulcis iniuriam irrogantibus exhibenda. Iterum hic discendum est, quod cuidam sibi deuoto Dominus legitur obseruandum tradidisse, puta vt hominibus calumniam iniuriamve irrogantibus faciem charitate florentem, sui exemplo doctus, affabilem dulcemq; se exhibeat, nihil de pristina gratia fauoreq; tam intus quam extra, eidem subtrahens. Hoc est, non adeo lædi in interiore homine sese quis permittat, non offensionem intra se recipiat, vt improperantibus lædentibusve duram propterea indignabundamve faciem, vultum turbulentum, aut signa quæuis amaritudinis ostendat: sed potius manifestiora quam ante, indicia ostendat charitatis, benignitatisq;, veluti qui malitiam non intelligat alienam, non sentiat, non asscribat inferenti, non imputet homini, sed diuinæ tribuat dispensationi, quæ hoc ad patiendum tibi ô frater ex ingẽti amore miserit. Videatur tibi proinde ac si alteri, tuo videlicet proximo, foret mandatum à Deo, qui conuicia tibi irrogaret ac malediceret, &c. illeq; non aliterq; iussus à Domino, obtemperaret, tibi verò idem Dominus diceret: Fili, hæc propter me patere, quia misi illum. Hoc modo Dauid, Semei blasphemantem sustinuit, & ab ira vindictaq; optimatum suorum illum defendit. Ita Christus quoque maiorem adhuc multo patientiam & mititatem suis ostendit inimicis: *quippe cum malediceretur, non maledicebat: cum pateretur, non comminabatur.* Ita nos quoque faciamus. Si enim verè ex prouidentia Dei omnia discemus accipere, cum hominibus pacem habere & charitatem assuescemus. Nemini enim quicquam asscriberemus iniuriarũ, sed de voluntate tantum acciperemus diuina, quæ cunq; nobis aduersa contingunt.

Iniuriæ ac calumniæ quomodo ex diuina prouidentia sint accipienda.

2. Reg. 26.

2. Petri 1.

IESVS COLAPHIS EST CÆSVS. Artic. XXIII.

Matth 26. Marc. 14. Et colaphis eum ceciderunt.

HOMILIA XXIII.

Colaphi Christo illati quam fuerint contumelioſi. ALij dum faciem palmis pugnisvè Iesu cædunt, interim alij colaphizant, id est, in collum percutiunt. Vbi non solum Christi est læsio pensanda & dolor, verum etiam contumelia. Fatuis namq; huiusmodi fiebant percussiones. Illusio igitur diuinæ fit maiestati, quæ tam ignominiosè vt fatuus tractatur. Aiunt Iesum in hac nocte quadragesies percussum. Iudæorum verò qui congregati fuerant in domum Caiphæ, iudicantium Christum, dicunt septuagintaseptem fuisse numerum.

Colaphos quomodo quis mystice Christo præbeat.

ADmonemur Dominum non colaphizare. Colaphizat Dominum, quisquis minimo eorum qui Christi sunt, colaphum præbuerit. Qui autem colaphos præbeant, audi. Quisquis contumelioſa, quisquis irrisiones detractionesvè à tergo irrogat, colaphum proximo præbet. Qui prælatis etiam suis in faciem adulantur, & bonos se simulant, à tergo verò illorum vitam carpunt ac rodunt, hi Christum retro in collum percutiunt. Breuiter, quicunq; verbis Christum confitentur, factis negant: qui sancta verba loquuntur, pia prædicant: qui deuotos se in publico simulant, & in occul-

occulto prauis insistitunt operibus, cuiusmodi sunt hypocritæ: hi blandiuntur Christo in faciem, à tergo cædunt.

IESVS ILLVDITVR FACIE VELATVS.

Articulus XXIV.

VElauerunt eum, & percutiebant faciem eius, & interrogabant eum, dicentes: Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit? Et alia multa blasphemantes dicebant in eum. Matth. 26. Marc. 14. Lucæ 22.

HOMILIA XXIV.

PRimò hic vide cæcitatem Iudæorum, quod Christi faciem velant quam patres eorum tantoperè videre optauerant. Quomodo patres in limbo, quibusve desiderijs hanc optarunt videre faciem, clamentes? *Ostende nobis Domine faciem tuam.* Item, *Veni & ostende nobis faciem tuam, qui sedes super Cherubin, &c. appare.* Ecce venit, ecce ostendit faciem suam Iudæis, & sceleratissimi illi eius faciem velauerunt, non vt ille eorum non videret scelera, sed quia ipsi cæcutientes, nec in Moysi poterant faciem intendere, quanto minus in Christum? Immunditia enim eorum, auaritia, ambitio, & inuidia eos excæcabant, quare dulcissimæ faciei gratiam neq; optabant, neque sentire poterant. Quomodo enim optarent, quod non oblectabat eos, sed vnde torquebantur. Ita q; cùm esset velatus Dominus Iesus, alij in collum, alij in genas, alij in caput Christi percutiunt, dicentes: *Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit?* Propheta, inquiunt, magnus es tu, & cordium tibi secreta patent. Dic quis te percusserit, cùm omnes percussissent. Hoc modo ludibria in Christum per totam exercent noctem. Verum tu Christi hic miram patientiam considera, expende Christi dignitatem, potentiam, sapientiam, altitudinem, ac maiestatem, in cuius manu cœlum subsistit & terra, sine quo nulla quoque habet creatura perseuerantiam. Hic tamen tantus, illudi sibi permittit ab hominibus vilissimis q; nebulonibus. *Et alia multa blasphemantes dicebant in eum.* Quæ? Euangelistæ non scripserunt. Sed vide ne eiusmodi adeò sint verecunda, vt euangelistæ quoq; scribere erubuerint. Dicit enim Hieronymus, nunquam plene omnia manifestari, quæ hac nocte passus est Christus, præterquã in extremo iudicio, verisimile est enim, multo plura Christum atq; fortasse verecundiora passum, quam ea quæ scripta sunt, cuiusmodi prophetæ nonnulla insinuauerunt, vt est, *Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus.* Vnde quidam eliciunt, genas Christi ex petulantissima Iudæorum vesania vnguibus laceratas & vellicatas, barbam quoq; extractam seu euulsam, capillos extractos, &c. Quid enim non facerent vasa iniquitatis? Alij ex sua malitia, alij vt Iudæorum optimatibus placerent.

Cæcitas Iudæorum quanta. Psalm. 73. Ibidem. Exod. 34. Patientia Christi mirabilis. Hieronym. Esaiæ 50.

Oculos Dei mysticè velantes qui sint.

CAueamus ne Dei inueniamur velasse oculos. Qui sunt, inquis, qui velant? Qui absq; verecundia delinquunt. Sunt enim qui amiserunt Dei timorem, qui Dei reuerentiam abiecerunt, quibus deniq; & apud homines frons facta est meretricis, vt nesciant erubescere. Hi cùm sint impudentes Hier. 3.

dentes & absque honestate, libere & sæpenumero etiam ad maiorem damnationem suam impune peccant: atque ideò Deo, quasi non videret, aut non curaret, peccatis illudunt, quando scriptum legimus: *Qui plantauit aurem, non audiet? aut qui finxit oculum non considerat?* Item, *Scrutans corda & renes Deus.* Vbique igitur & omni tempore Deum reuereamur: & etiam soli, propter diuinam præsentiam, honestatem obseruemus. Attendamus semper faciem Christi, vbique nos videntem & cogitationes nostras: imò non solum cogitationes, sed intentiones etiam atque intentionum medullas intuentem, penetrantem, atque discutientem. Est tamen impudentia nihilominus singulare vitium, hominem dehonestans, superbum atque frontosum reddens. Posset hic de meretrice Thaide, postea tamen conuersa & sancta, & de Sancto Paphnutio abbate narrari, quomodo conuerterit illam. Vide in Vitis patrum, aut in Legenda de Sancta Thaide. Iterum hic discere debent puellæ & adolescentes, mulieresq; velare se, & ea quę ad amorem illiciunt carnalem, abscondere: incedere non petulanti facie, atq; oculis lasciuientibus & vagabundis, sed ad terram demissis, atque in omnibus pudicitiam ostendere moribus ac vestimentis.

Psalm. 93.
Psalm. 7.
Honestatem semper & vbiq; propter diuinā præsentiam esse seruandam.
Impudentia quantū dehonestet hominem.
Pudicitia quomodo semper in moribus & vestimentis seruanda sit.

HORA PRIMA PASSIONIS DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI hic incipit: circa quam ea quæ passus est, diuiduntur in articulos.

IESVS PILATO IVDICANDVS ADDVCITVR. Articulus XXV.

Matth. 27
Marc. 15.
Luc. 22. 23.

MAne autem facto, & vt factus est dies, conuenerunt seniores plebis, & omnes principes sacerdotum, & scribæ cum vniuerso concilio aduersus Iesum, vt eum morti traderent. Et duxerunt eum in concilium suum, dicentes: Si tu es Christus dic nobis. Et ait illis: Si vobis dixero, non credetis mihi: si autem & interrogauero, non respondebitis mihi, neque dimittetis. Ex hoc autem erit filius hominis sedens à dextris virtutis Dei. Dixerunt autem omnes: Tu ergo es filius Dei? Qui ait: Vos dicitis, quia ego sum. At illi dixerunt: Quid adhuc desideramus testimonium? Ipsi enim audiuimus de ore eius. Et surgens omnis multitudo eorum, cum vniuerso concilio, vinctes Iesum adducunt eum à Caipha, & ligatum tradiderunt Pontio Pilato præsidi in prætorium. Erat autem mane. Tunc Iudas videns qui eum tradidit, quod damnatus esset, pœnitentia ductus, retulit triginta argenteos principibus sacerdotum, & senioribus populi, dicens: Peccaui tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt, Quid ad nos? Tu videris. Et proiectis argenteis in templo, recessit, &

Ioan. 18.

sit,&abiens laqueo se suspendit.Principes autem sacerdotum acceptis argenteis dixerunt: Non licet eos mittere in corbonam, quia precium sanguinis est. Consilio autem inito, emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum. Propter hoc vocatus est ager ille,Acheldemach, hoc est, ager sanguinis, vsq; in hodiernum diem. Tunc impletum est quod dictum est per Hieremiam prophetam,dicentem: Et acceperunt triginta argenteos precium appreciati,quem appreciauerunt à filijs Israel, & dederunt eos in agrum figuli, sicut constituit mihi Dominus.

HOMILIA XXV.

IAm supra dictum est, quod postquam ab Anna Iesum Caiphas sibi missum receperat,concilium ibi congregatum expectabat seniorum;in quo discussus Iesus & damnatus est. Quia verò multi præsentes non fuerant Iudæorum, qui ad concilium vocari solebant in rebus arduis, postquam in primo Iesus est concilio damnatus, reliquerunt eum inter ministros illudendum. At vbi mane factum est,congregati sunt omnes, quorum ingens fuit multitudo,ad consilium,puta pharisæorum,scribarum,pontificum,seniorum atque septuaginta iudicum, vt omnes simul aut Christum damnarent, aut damnationem,quæ in primo præcesserat consilio nocte,confirmarent. Videte quam seriosa illis erat res,Dominum Iesum ad mortem iudici offerre,quando adeò mane (intermisso somno) omnes conuenerant, vt tractarent quid potissimũ Pilato accusationis,qua magis in odium Christi traheretur,inferrent.Audito enim rumore hoc,quod Iesus foret captus; Iuidorũ erat nemo,qui nõ gauderet. Omnes cõcilio interesse, omnes eidẽ illudere Christo cupiebant & exprobrare. Vide hic,quomodo Iesus è penu vel carcere,quo nocte aliquãdiu custoditus est,extrahitur fune quo fuerat ligatus. Vide quã humilis ingrediturante conspectum odientiũ se, quomodo super eius ignominia exultant, quomodo increpantes illum blasphemantesq; contemnunt, quibusve iniurijs afficiunt. Adductum itaq; Iesum in concilium, denuo de hoc interrogant, an se fateatur Christum, quod est dicere,regem. Nam ante se confessus fuerat Dei filium. Verum de hoc parum sperabant indignari aut moueri Pilatum, qui paganus erat. Ideo nunc sciscitantur de eo,quod magis tangeret Pilati officium, an videlicet se Christum regem diceret: hoc enim illicitum erat, vetitumq; à Romanis. Quod ipsum vbi Christus non negauit, surgit omnis multitudo, & vinctum illum ducunt à Caipha ad Pilatum in prætorium. Hæc ductio Christi grauior erat ignominiosorq; reliquis prioribus: quia paganus erat Pilatus, pleno fungens officio & autoritate iudicandi ac interficiendi. Iuit autem ligatis Iesus (vt multi volunt) manibus post tergum,& catenam magnam gestans in collo. Inde accidit,quod vbi Iudas vidisset Dominum Iesum damnatum ad mortem, pœnitentia ductus, reportauit triginta argenteos, dicens: *Peccaui, tradens sanguinem iustum.* At Iudæi non solum timuerunt, nec exterriti sunt de scelere patrato, verum etiam illum deridere videbantur, dicentes: *Tu videris* quid feceris. *Nihil ad nos.* Adeò excæcati erant Iudei, vt nihil ad

Ductionem Iesu ad Pilatum prioribus grauiorem fuisse.

Matth.27.

se pertinere putarent sanguinis innocentis effusionem. Adeò non læsam conscientiam suam sentiebant, vt sanguinem quem parabant fundere innocentem, licet reclamante atq; crimẽ suum reuocante traditore, nihilominus perficere satagerent. Deinde videquam infirmam vereq; pharisaicam habuerint conscientiam, vt non intrarent in prætorium, vbi super sanguine iudicatur, ne contaminarentur. Adeò volebant videri mundi, qui adeò fuêre etiam cęci, vt sanguine quem emerant & fundi procurabant innocentem, non contaminari se putarent. O stulta & cæca præsumptio. Deinde precium sanguinis, ne aliam inquinaret pecuniam, non finebant ad gazophylacium poni: & tamen multum laboris, quo ipsum sanguinem fundant, insumunt: nec vt inquinentur, metuunt. Adduxerunt eum Pontio Pilato præsidi, non vt discutiendum examinandumvè, sed quasi absq; vlla mora interficiendum.

Conscientia pharisaica.

Iudicia temeraria quantopere detestanda, quatenus item nosipsos iudicare debeamus.

Iudicare alios quam sit periculosum.

DIscamus nunquam velle hominem iudicare. Periculum enim ibi est multiplex, & facilis error: nam etsi qui ex officio (vt iudices constituti) debeant iudicare, reliqui tamen quibus hoc non incumbit officium, cur iudicant? cur tanto sese periculo committunt? Disce igitur tu neminem iudicare. Suspiciones fortasse licet inuito incidant, caue tamen sententiam qua definias, in animoq; tuo asseras aliquem esse malum. Periculum nunquid non satis tibi grandè videbitur, tantum te incidere peccatum, quantum illũ deliquisse iudicas, si temere indicas? Iudicas autem temere, dum non sufficiens, satisq; euidens adest testimonium, quo ita cogeris de proximo sentire. Vnde si proximum mortaliter iudicas deliquisse, iudicandoq; erras, tu ipse sic temere iudicando, mortaliter peccas. Firmo igitur animi decreto statue tibi neminem iudicandum, sed quicquid audieris, quicquid videris, stupidum tene cor tuum, atq; in ambiguo (si non potes benè sentire) suspensum. Scito quia te multa latere possunt, quæ proximum excusare queant à peccato: quibus tu non cognitis, temere iudicas, si iudicas. Dicis fortasse, hæc non cognoui, quod fuisset per hoc aut illud excusabilis. Quod si sciuissem, non iudicassem. Nihil facis, nihil te excusas. Præceptum tibi à Christo est, neminem iudicare. Cogitare igitur debueras, posse & proximum tuum multis excusari, & te pluribus falli: quare à iudicando, cor tuum debebas seruare liberum. Admonemur quoque nosipsos hic iudicare seuerius, quo iudicium extremum securi expectemus, non à Christo iudicandi, sed potius cum eodem iudicaturi. Quicquid enim in nobis iudicamus ipsi, in hoc non iudicabimur in iudicio Christi. Nihil igitur, ne minimum quidem, in se bonus sinat Christianus præterire indiscussum, nõ reprehensum, non iudicatum, aut nõ correctum, atq; ad limam reuocatum. Tu igitur in teipso vide, discute, & corrige quicquid in te compereris perperam dictum, factum aut neglectum. Omni tempore sta vigil super conscientia tua, vt vbicunq; te inueneris defecisse, tu prior mox accuses te coram Deo: & non accusaberis in vltimo iudicio, aut in termino vitæ, vbi multi erunt accusatores ijs, qui se hic à peccatis suis non purgauerunt in sanguine agni, puta Deus, angelus bonus, angelusq; malus, conscientia quoq; tua ipsius.

Iudicandum esse neminẽ

Iudicium temerarium quod sit, & quomodo vitandum.

Matth. 7. Lucæ 6.

Iudicare vti quilibet debeat seipsũ.

Accusatores impiorum in diuino iudicio qui sint.

IESVS

IESVS INIQVE ACCVSATVR. Artic. XXVI.

IEsus autem ſtetit ante præſidem. Et ipſi non introierunt in prætorium, vt non contaminarentur, ſed vt manducarent Paſcha. Exiuit ergo ad eos Pilatus foras, & dixit: Quam accuſationem affertis aduerſus hominem hunc? Reſponderunt, & dixerunt ei: Si non eſſet hic malefactor, tibi non tradidiſſemus eum. Dixit ergo eis Pilatus, Accipite eum vos, & ſecundùm legem veſtram iudicate eum. Dixerunt ergo ei Iudæi, Nobis non licet interficere quenquam, vt ſermo Ieſu impleretur, quem dixit, ſignificans qua morte eſſet moriturus. Cœperunt autem illum accuſare, dicentes: Hunc inuenimus ſubuertentem gentem noſtram, & prohibentem tributa dari Cæſari, & dicentem ſe Chriſtum regem eſſe. Introiuit ergo iterum in Prætorium Pilatus, & vocauit Ieſum. Ieſus autem ſtetit ante præſidem, & interrogauit eum preſes, dicens ei, Tu es rex Iudæorum? Reſpondit Ieſus, A temetipſo hoc dicis, an alij dixerunt tibi de me? Reſpondit Pilatus, Nunquid ego Iudæus ſum? Gens tua, & pontifices tui tradiderunt te mihi. Quid feciſti? Reſpondit Ieſus, Regnum meum non eſt de hoc mundo. Si ex hoc mundo eſſet regnum meum, miniſtri mei vtique decertarent, vt non traderer Iudæis. Nunc autem regnum meum non eſt hinc. Dixit itaque ei Pilatus, Ergo rex es tu? Reſpondit Ieſus, Tu dicis, quia rex ſum ego. Ego in hoc natus ſum, & ad hoc veni in mundum, vt teſtimonium perhibeam veritati. Omnis qui eſt ex veritate audit vocem meam. Dicit ei Pilatus: Quid eſt veritas? Et cum hoc dixiſſet, iterum exiuit Pilatus ad Iudæos, & ad principes ſacerdotum & turbas, & dicit eis: Ego nullam inuenio cauſam in hoc homine. At illi inualeſcebant, & accuſabant eum in multis, dicentes, Commouit populum, docens per vniuerſam Iudęam, incipiens à Galilæa vſq; huc.

Ioan. 18. Lucæ 23. Ioan. 18. Matth. 27. Ioan. 18. Lucæ 23. Marc. 15. Ioan. 18. Lucæ 23.

HOMILIA XXVI.

IAm ſupradictum eſt, tantam fuiſſe ſuperſtitionem quam cæcitatem Iudęorum, vt contaminari ſe putarent, intrando domum pagani, aut vbi ſuper ſanguine iudicatur: non contaminari autē, ſi ſuis ipſi machinationibus id agerent, vt ſanguis vel innoxius fundatur. Sed idipſum nunc propterea repeto, vt vel cogitandi, vel percontandi detur occaſio, quid hæ non auderent conſcientiæ, quæ adeò tenebris ſunt excæcatæ, vt domum incircumciſi hominis introire, peccatum arbitrentur: ſanguinem innocentem fundere, peccatum apud eos non ſit. Iam deinceps vide, quomodo tenebræ eos fecerint ſtolidos,

Superſtitio & cæcitas Iudæorum quanta.

Stoliditas Iudæorum quanta.

lidos, vinctum adducunt, atq; à se damnatum, quasi præses adeò esse possit aut iniustus aut stupidus, vt ab illis (hoc est, à Iudæis) auditum, discussum, damnatumq;, ipse citra vllam interrogationem aut cognitionem causæ debeat damnare, hoc enim moliuntur (astutia enim & impietas plerumq; comitatur) quãdo

Ioan. 18.

respondent Pilato, quam accusationem adferrent scisciranti: *Si non esset hic malefactor, non tradidissemus eum tibi.* Quasi dicerent: Non opus est, examinata atq; benè iudicata, in discussionem & iudicium reuocare. Sufficiat tibi, à nobis hunc esse traditum, examinatum atq; iudicatum: qui videlicet quam simus scrupulosi in huiusmodi tu ipse iam pridem didicisti. Scis enim nos tam esse timoratos, religiosos ac integros, vt non sit nobis familiare, quenquã tumultuariè aut necdum cognita causa, aut contra iustitiam iudicare. Verùm Pilatus his verbis stomachabatur, dicens: *Accipite,* &c. Si, inquit, vobis sufficere debet quod ipsi iudicastis, perficite ergo quod cœpistis, & punite illum. Neq; enim ego sum vobis necessarius. Vbi viderunt Iudæi Pilatum magis quam putabant oculatum, cœperunt eum accusare in tribus: quorum duo parum curabat Pilatus, tertium, quod se regem nominasset, inuestigare voluit. Quod vt posset liberius, Christum solum interrogauit, dicens: *Tu es rex Iudæorum?* Est hoc verum, inquit, te esse regem Iudæorum? Et Iesus interrogans: *A temetipso hoc dicis,* inquit, &c. Si de me quod regiam ostentet ambitionem, vidisti: an alij, dic, instigant te contra me? Quasi dicat: Scio nihil huiusmodi te vidisse à me, quæ ambitiosis familiaria sunt. Cætera vide ex textu & in passione, postea, hoc est, in tertio libro explananda.

Accusationes quo pacto vel exhibendæ, vel tolerandæ, vel execrandæ sint.

Accusare proximum ex charitate quo ordine & modo liceat.

DOcemur non accusare Christum in suis membris, hoc est, in proximis, nisi ex charitate & ordine ac modo quibus licet. Vis scire quando ex charitate accusas, aut quando malum de proximo dici liceat? Multa sunt charitatis fraternæ indicia. Primùm, si non dicis de proximo nisi quod verum est: deinde, si non exaggeras etiam, vt grandius id mali quod accusas, æstimari, atque in se est, queat, sed excusas extenuasq; potius. Tertio, si dicis ei, qui potest emendare, aut prodesse. Quartò, si delinquentis solam queris emendationem, non ignominiam. Atq; ideò quo fiat emendatio, atque illius correptio secretior, benignior q; eo magis delectaris. Quinto, si non oderis quem vis corripere. Neque enim corrigere potes, quem oderis. Sexto, si non indignaris homini, sed compateris delinquenti, atque simul pro eodem ex compassione oras, quem corrigi desideras. Secundò docemur, dum accusamur, si non multum fama lædit ur, humiliter tacere. Plus enim audientes ædificat humilis confessio, quam superba excusatio. Sunt enim qui nimium se volunt excusare, atque in omnibus se mundos ostentare. Hi sunt in quibus vix aut nunquam reperies, in quo se deliquisse confiteantur, quandoquidem in omnibus iusti volunt & vbique haberi. Tu ergo disce tolerare accusationes, aut nõ contentiosè te defendere, sed culpam agnosce tuam. Nam ad singula se propugnare obiecta, omnia velle diluere, signum est (quod dixi) superbiæ, non innocentiæ. Porrò, qui futilia obijciunt, & criminantur non accusanda, aut falsa studiosè obijciunt, ijs exemplo Christi, silentio respondendum est. Nam vbi

Charitatis fraternæ indicia sex.

Accusati quando humiliter tacere debeant.

non

non est audientia, quis excusandi erit fructus? Sustine igitur & tace, sciens quoniam plus te commendabit humilis pœnitentia, quam superba (hoc est, nimium excusata) innocentia. Tertiò ij Christum accusant, qui murmurant, qui obloquuntur contra eius prouidentiam, quare hoc, quare illud permittat, quare illud non vindicet. Accusant item, qui peccata sua naturæ adscribunt: qui, non potui me continere, inquiunt, neque hæc gratia mihi, qua contineam data est. Quasi Deus autor tui sit peccati, aut quasi ad peccandum cogaris inuitus. Si non habes gratiam continendi, ora vt habeas. Nunquam deerit auxilium tibi diuinum. Quod quoties tibi defuisse in peccato vitando, quoties ad peccandum te coactum, aut non potuisse non peccare te dicis, toties mentiris, ac Christum inique accusas. Accusantes Christū iniquè qui sint mysticè.

IESVS AD HERODEM MITTITVR.

Articulus XXVII.

PIlatus autem audiens Galilæam, interrogauit, si homo Galilæus esset. Et vt cognouit, quod de Herodis potestate esset, remisit eum ad Herodem: qui & ipse Hierosolymis erat illis diebus. Herodes verò viso Iesu gauisus est valde. Erat enim cupiens ex multo tempore videre eum, eo quod audierat multa de eo, & sperabat signum aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat autem eum multis sermonibus. At ipse nihil ei respondebat. Lucæ 23.

HOMILIA XXVII.

PIlatus Iesum à mortis tam noxa quam sententia pronunciabat coram Iudæis alienum. Inuenerat enim, calumnia, non veritate illum incusari. Quapropter commoti vehementius Judæi, instabant grauioribus accusationibus. *Commouit*, inquiunt, *vniuersum populum, docens à Galilæa vsque huc*. Vide, quid hic accusationis est. In quo commouit, & quomodo populum cō-mouit Christus? In docendo, inquis, in signis faciendis, in curatione infirmorum, in mortuorum suscitatione. Hæc sunt Iudæi opera Christi, quibus motus est populus. Propter hæc enim opera plebs illum sequebatur, quia docebat non sicut vos Pharisæi & Scribæ literam, sed spiritum. Docebat, inquam, sicut potestatem habens, & opera quæ nemo alius potuit operari, testimonium dabant de eo. Verùm vnde meruit de hoc accusari? Imo cur non meruit propterea laudari, nisi quia vos iniqui iudicem nitimini siniſtre informare, vt illum commouisse putet populum, fecisse seditionem, docuisseq; iniquam eruditionem? Veruntamen quanto iustior est Pilatus, atq; vos, qui inuenit, quæ dicitis, falsa. Nihil enim de huius mundi Christus quærit regno, quare imperatori contraire oporteret: sed vbi terrenus imperator non dominatur, Christus regnum habet, quod non est de hoc mundo. Constat igitur, nihil seditionis inesse Christo. Hinc Pilatus Galilæam (volens se ab Iesu iudicando excutere) vbi nominari audierat, & interrogans, Iesum didicerat Galilæum, ipsum ad Herodem, vt ad proprium mittit iudicem. Vide hic, quanto furore Iesum In quo ac quomodo Christus populum commouerit. Matth. 7. Ductio Iesu ad Herodem quibus iniurijs facta.

Ieſum arripiunt, & quia nihil ... ad Pilatum impetrauerant, idipſum in Ieſum moliuntur retorquere, pluribus ac grauioribus iniurijs in eundem inſurgunt, iraq; pleni, Herodi adducunt. Quo cum veniſſent, impiè pertinaciterq; de eiſdem, quorum apud Pilatum ipſum accuſauerant, incuſant. Cæterum Herodes viſo Ieſu gauiſus eſt. Non fuit hoc gaudium deuotionis, ſed curioſitatis. Sperabat enim ſignum videre ab Ieſu. Quod cum deſideraret, vt curioſus atq; nouarum rerum appetitor, gaudebat datam ſibi occaſionem, id quomodo deſiderabat impetrandi. Credebat enim ſe in manu ſua habere Ieſum, qui quicquid deſideraretur, eſſet facturus, vt regis obtineret gratiam & ſui liberationem. Itaq; interrogauit Ieſum multis ſermonibus, ſed nihil ad ſalutem conducentibus. Ad quæ omnia interrogata Ieſus nihil reſpondit. Neque enim Herodes reſponſione fuit dignus: quia non deuotus interrogator, ſed callidus explorator erat.

Gaudium Herodis cuiuſmodi.

Gloria inanis quantopere fugienda: item quænam bona opera ſint vel occultanda, vel palam exhibenda.

Gloria inanis quomodo vitanda.

DOcemur oſtentationem vt peſsimam peſtem fugere, atq; pro vitanda inani gloria, multa quæ celari abſq; ſcandalo poſſunt, celare. Quæris quæ ſint, quæ abſq; ſcandalo abſcondi non poſſunt. Ea dico eſſe, quæ abſque diuini præcepti tranſgreſsione fieri non poſſunt: ea item, quæ abſque Eccleſiæ contemptu fieri omittivè non poſſunt, verbi gratia: Si occaſiones fugis, ne locis temporibusq; ſuſpectis loquaris mulieribus: ſi renuis, ijs conditionibus ſtantibus, ſolus cum ſola morari benè optimeq; facis. Quamuis enim fieri poſsint abſq; vllo peccato, quia tamen non habent ſpeciem bonam, haud carent ſcandalo. Item in templum ire, ibi non fabulari, ſed orare, temporibusq; ſtatutis ieiunare, hæc aliaq; id genus omnia, quæ tenemur non negligere, non debemus abſcondere: quia ſi abſconderemus, daremus ſcandalum delicti à nobis. De ijs dictum eſt: *Luceat lux veſtra coram hominibus, vt glorificent patrem veſtrum qui in cœlis eſt.* Veruntamen non ſtudio debent fieri inanis gloriæ, ſed amore Dei, & ob ædificationem proximi, vt ex tuis operibus, ex tua obedientia proximus inuitetur conforteturve ad eadem opera bona, atq; ſaluti neceſſaria. Nam ſi eadem quæ fieri abs te pro tua ſalute neceſſarium eſt, celares, tranſgreſſor mox iudicaberis, hominesq; partim ad male iudicandum, partim ad ea quæ mala ſunt, imitanda inuitabis. Veruntamen quod alibi dicitur: *Neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextera tua*, ad hunc intellectum eſt dictum, vt inanis gloria, aliavè aut ſiniſtra corruptio, aut intentio vitioſa, neſciat, id eſt, locum non habeat aut partem in bono opere: imò adeò eſſe debet à bono opere excluſa ac aliena, vt quod bonum ſit in homine, ab ipſa etiá non percipiatur. Veruntamen ſunt alia quædam, quæ non iuſſa aut præcepta, nec omnibus ſunt communia, vt procidere in faciem orando, (extra monaſteria, in quibus forte commune & generale eſt inſtitutum ſic fieri) expanſis in modum crucis manibus orare, alios ſonoroſq; in oratione gemitus emittere, &c. illa palam non debent fieri, quia ſpeciem (quamuis abſit vitium) habent oſtentationis. Hoc modo non debemus coram alijs facere, quæ nullam habent ædificationem: puta ſingularia quædam, ad quę laus tantum & admiratio ſequitur hæc operantis. Atq; ideo Chriſtus coram Herode noluit ſignũ facere,

Opera bona quænam ſine ſcandalo abſcondi nequeant.

Matth. 5.

Matth. 6.

Opera bona cuiuſmodi abſcondenda ſint.

Signum aliquod cur fa-

facere, quia nihil inde fuisset ædificationis sequutum, nisi quod eius sibi amicitiam conciliasset & fauorem, & fortasse ex manibus Iudæorum liberationem, quod prorsus noluit: ideò quod suæ passionis præstaret impedimentum, agere noluit. Deinde quod tacuit Iesus, ideò fecit, quia noluit nobis relinquere adulationis speciem, vt putari potuisset pro fauore sibi impetrando, regis eiusdem acquieuisse petitioni, aut in aliquo fuisse adulatus. Verisimile est enim, Herodem inuitasse ad miraculum faciendum Christum: eidemque, si obtemperaret, vitam promisisse: si verò renueret, mortem esse minatum.

Cere noluerit Christus corã Herode.

Cur tacuerit Iesus.

IESVS AB HERODE SPERNITVR.
Artic. XXVIII.

STabant autem principes sacerdotum & scribæ, constanter accusantes eum. Spreuit autem illum rex cum exercitu suo. Luc. 23.

HOMILIA XXVIII.

QVomodo supra dictum est quoque, eadem fuit accusatio tam apud Pilatum, quam apud Herodem, nisi quod dolor nouus Christi cordi, verecundiaq; noua vtrobiq; generabatur. Quia verò neque promissa, neque blanditias, neque minas regis respicere voluit Iesus, sed omnino tacebat: idq; non minus ad ea quæ interrogabat rex, quam ad ea in quibus se audijt accusari à Iudæis, spreuit eum rex. Primò, vt hominem præsumptuosum, qui magnam de se spem sibi credentibus præbuisset, magnamq; de se iactasset opinionem, cum ad rem ventum esset, vt præstaret ostenderetq; virtutem, nihil inueniretur in eo. Iterum vt stultum spreuit, quandoquidem in tanto periculo constitutum eum, sibi non vidit humiliari, nec suam (hoc est, Herodis) gratiam quærere, quod data occasione hac miraculũ faciendi, aut respondendi, facilè potuisset impetrare. Ibi ergo Herodi videbatur Iesus stultum se monstrare, quod suæ, cum posset, saluti haudquaquam consuleret: Imò quod periculum, captiuitatem, salutemq; suam non pluris faceret: & dum posset, & offerretur gratia regis, liberandiq; se occasio, eadem non vteretur. Atq; ideò spreuit Iesum rex Herodes, tanquam ignauum hominem & imprudentem, cum curia sua, cuiusmodi enim rex est, huiusmodi est & curia sua. Quod verò Iesus tacuit, ideò fuit, quia rex quidem interrogans curiosè, alliciebat ad loquendum, Iudæi accusantes lacessebant iniquè. Neuter tamen dignus erat responsione: quia rex interrogabat curiosa & indigna, accusatores verò adducebant palam falsa.

Spretũ fuisse Christum tanquã præsumptuosũ & fatuum.

Silentij Iesu causa quæ.

Simplices, & pij quoq; quomodo sese habebunt dum à mundi amatoribus & prudentibus male audiunt.

DOcemur hominibus prophanis non euulgare sacra in quibus non ædificarentur, sed contemnerent ea, atq; inde propterea deteriores efficerentur. Item non adulari pro quacunq; re. Tertiò, contemptum fauorisq; humani amissionem, aliudve incommodum libenter sustinere, & hæc maximè tunc, quando propter synceritatem irrogatur. Quartò, qui simplex est ani-

Sacra prophanis hominibus nõ esse euulganda.

Simplicium consolatio.

Prudentia seculi quæ.

Simplices diligi à Deo, & à mundo despici, non esse mirum.

Gaudendū in contemptu sui.

est animo, nec callet prudentiam huius mundi, si propterea despicitur decipiturve, consoletur, quoniam Dominus Iesus spretus est quoq; , quia iuxta seculi prudentiam noluit agere vt se liberaret. Seculi consuetudo atq; prudentia est, adulari, loqui placentia, venari gratiam fauoresq; hominum, quæ sua sunt quærere, neminem velle offendere, & huiusmodi alia quæ non sunt syncera, quandoquidem conscientiæ, puritatiq; cordis repugnant. Simplicitatem enim Deus diligit. Verùm nihil hic mirum homines simplices, seculiq; prudentiam ignorantes, beatos haberi, amariq; à Christo, à mundo despici, quando Apostolus de seipso quoq; dicit: *Spectaculum facti sumus & angelis, & hominibus*, &c. *omnium peripsema vsque adhuc.* Proinde elige quicquid patiendum est, pati, antequam consentias, vt pœnas euadas, adulari. Quintò discehic, qui Christo vis conformari, gaudere in contemptu tui: & ibi tunc magis gaude, quanto minor est ratio quare contemnaris, hoc est, quanto simplicitas & innocentia est in causa, Deiq; timor, quare sperneris, & quare tui despectum tu non euitas. Tunc enim instat ratio merendi, dum Christus causa est quare pateris. Ama igitur nesciri & vilis reputari. Ita age in despectionibus & inter iniurias, inter dolos & fraudes, quasi qui non intelligas, aut qui non sentias. Et si homines patientiam hanc tuam cœperint deridere, stultitiæq; eandem imputare, tibiq; quasi stolido & ignauo, ac quasi ei qui non audeat, aut se defendere nequeat illudere, gaude quod virtuti hoc tuæ non asscribitur, ne virtutis non habeas hic remunerationem, nec gloriam super terram, sed in cœlo.

IESVS IN ALBA VESTE ILLVSVS REMITTITVR.

Articulus. XXIX.

HErodes autem illusit Iesum, indutumque veste alba, remisit ad Pilatum. Et facti sunt amici Herodes & Pilatus in ipsa die. Nam antea inimici erant ad inuicem.

HOMILIA XXIX.

Lucæ 23.

HErodes rex videns Christum nullum operari miraculum, aduertensq; se à Pilato honoratum, decreuerat eundem iterum honorare. Quamobrem remisit Iesum iterum ad Pilatum, sed illusum alba veste. Neq; enim superbiæ suffecit Herodis, vt Dominum Iesum ipse cum exercitu suo contempsisset, nisi & apud alios ipsum contemptum redderet. Idcircò quo ab omnibus, qui intuerentur illum, vt fatuus haberetur, contemneretur q; , induit eum alba veste, quam scapularis monastici tradunt formam habuisse: & erat vestis, qua ab alijs fatui discernebantur hominibus. Hoc modo illusum, remisit ad Pilatum. Vide tu iam, in quanta ducitur ignominia, quibus afficitur iniurijs inter eundum Dominus Iesus, cuius crescit tam opprobrium quam dolor in singulis ductionibus. Furiosi enim canes cum clamore & strepitu truculenter illum arripiunt, atq; per ciuitatis medium perducunt, omnibus Iesum vt fatuum, illusum, magisq; illudendum offerentes. Inter hos alij rident, alij insultant, cantant alij, iterumq; alij lutum, lapidesq; in eum tanquã in fatuum proijciunt. Deinde truditur, impellitur q; : & cum vestis esset longa qua indutus erat, super quam vbi calcauerat cadebat, trahitur etiam magis inter-

Vestis albæ forma quæ.

Ductio hæc Iesu quantis iniurijs plena fuerit.

interdum, quam ducitur. Neque enim se poterat erigere, ligatas habens manus. Hæc autem omnia contumelioſa palam illi irrogabant, quo illum cunctis deſpicabilem, quaſi ex mandato iudicioue Herodis, redderent. Vide iterum hic, & ex animo compatere Domino Ieſu, qui cum infinita ſit ſapientia Dei Patris, propter te ſtultus vocari, veſtiri, agi, illudiq; voluit. Attende in quo dolore ibat anguſtiatus. Accurrebant homines, rem nouam ſeu ſpectaculũ contemplantes, probroſa verba quæ in eum dicebantur, audiunt, videntq; Ieſum vt mutum, vt agnum, vt omnium quorum accuſabatur reum, fatuorum veſte amictum. Vident in eius facie ſputa, ſanguinem, tumores, liuoresq; inhærentes: quod nonnulli (vt fit) admirabantur, quidam gaudebant: alij verò (quod veriſimile eſt) tantam iniuriam opprobriumq; innocentis videntes, præ compaſsione lachrymabantur.

Compatiendum Domino Ieſu.

Veſtium præcioſitas, curioſitasq; quam ſit vitanda cuiq; Chriſtiano.

DOcet nos probroſa hæc veſtis Chriſti, ne precioſarum veſtium appetitus nobis ſubrepat, multo minus, vt imperet. Nam hic appetitus inordinatus, delectatioq; nouarum precioſarumq; veſtium, quamuis fœminarum potius ſit quam virorum, inueniuntur tamen viri quidam penè effœminati in hoc, quod veſtibus volunt ornari precioſis. Verùm quid tu precioſis Chriſtiane ornaris veſtibus, quando Chriſtus rex caputq; tuum, fatuorum veſtis patitur pro te illuſionem? Lege epiſtolas, tam Petri, quam Pauli, & vide quam damnarint precioſarum veſtium appetitum. Et quid dico appetitum, cùm vſum quoq; reprehendant, qui non eſt tamen reprehenſibilis, niſi propter appetitum, hoc eſt propter delectationem, aut propter ſcandalum? Poteſt enim fieri, vt quis propter officij ſtatusve excellentiam precioſiori vtatur veſte abſq; vllo peccato, ſoli conſuetudini aut ſtatui, non deſiderio ſeruiens: & tunc potiſsimè, ſi non fiat cum exceſſu & ſcandalo proximi, nec cum aliqua nouitate introducenda. Verùm quia dixi vſum damnabilem propter appetitum, cogor (quod facile eſt) oſtendere hoc ex pauperibus, aut etiam religioſis quibuſdam, qui ex voto profeſsionis ad paupertatem obligantur, quiq; vilitatem ruſticitatemq; profiteri tenentur. Horum enim multi adeò ſunt ſolliciti, vt de meliori panno veſtiantur, vt non deliciarum honorumq;, ſed ſimplicitatis & abiectionis potiùs videantur renegatores. Hæc igitur curioſitas, cum in cunctis ſit mortalibus vana ac reprehenſibilis, in monachis tamen præcipuè eſt damnabilis ac pernicioſa, quos non veſtium, ſed morum ornare debet pulchritudo. Neq; enim veſtium appetere debent gloriam ij, quos habitus & profeſsio monſtrant mundo velle eſſe deſpectos. Inter hos tamen, alioſq; pauperes multos reperiuntur nõ pauci, quos ſtudium hoc vexat vanitatis, vt pannos optent precioſos ad veſtes, præferantq; vilibus meliores. Certè monacho, etſi illi potiſsimè congruat, non tamen ſolis monachis, ſed cuiuis etiam Chriſtiano (cuius profeſsio eſt Chriſti ſequi humilitatem) conuenit, curioſitatem multitudinemq; aſpernari veſtium. Scimus veſtem, ad arcendum frigus & tegendam nuditatem, in vſum venire. Quid ergo quærit Chriſtianus precioſitatem in veſtibus? An melius corporis nuditatem precioſa, quam vilis veſtis tegit? Aut fortaſſe in precioſa veſte tu quoque es melior? Idem es, crede mihi, & in vili & in precioſa veſte, niſi quia precioſam

Veſtiũ præcioſarũ appetitus quã ſit damnabilis.

1. Petri 3. 1. Tim. 2.

Veſte præcioſiori quomodo quibuſdam ſine peccato vti liceat.

Curioſitas veſtium quã in religioſo damnabilis ac pnicioſa.

Veſtium curioſitas ac multitudo quam ſit cuilibet Chriſtiano aſpernanda.

si inordinatè appetis, efficeris ex concupiscentia hac vilior, quomodocunque fueris etiam amictus. Non inficias tamen eo, pro statu, conditionibusvè quibusdam, nonnullos esse, quibus liceat melioribus vti vestibus. Quod tamen quomodo liceat monachis, quorum habitus in signum portatur contemptus mundi, non video. Quomodo enim audet monachus pulchritudinem preciositatemvè cogitare vestium, quibus vestari debet mundum vniuersum sibi, seq; mundo mortuum esse? Vestis esse debet integra, munda, atq; honesta. At qua nobilitate panni (nisi ea vtens, officio dignitatevè præmineat singulari) vestis fiat, ne cogitetur quidem. Mundam tamen (vt dixi) habere decet vestem. Nunquid enim sordes sanctum faciunt? Fugiendæ sunt sordes in vestibus, seruanda mundities, ne ijs quibuscum habitamus, efficiamur onerosi. Videant iam Christiani, qui preciosas amant vestes, quas tamen in secreto non portarent, nisi ab hominibus videri deberent. Videant monachi, qui expensis monasterij aut mendicationibus ab amicis non parcunt, vt de preciosiori panno cappam seu cucullum habeant, an Christiana sit hæc aut monastica simplicitas. Hæc Christianis, maximè autem monachis curiosis dicta sint, in quibus turpissimus est appetitus hominibus placendi in vestibus: nec in vestibus tantum, sed in quacunq; re etiam alia. De quorum sunt numero, quibus quoties homines conuenire debent, maximè autem si mulieri habeant ad monasterij portam loqui, necessarium foret rasorem ante vocari, ne non satis compti procederent. Debemus igitur Dominum Iesum ante oculos nostros habere, contemptum, despectum, derisoria veste illusum, vt quo vestis nobis datur vilior, abiectior, pilosior & hispidior, tanto plus gaudentes, gratias agamus. Secundò, admonemur hic, vt discamus omnes qui piè volunt viuere in Christo, hoc est, qui spiritu, non secundùm carnem optant viuere, à mundi amicis persecutionem vt patiantur & illusionem necesse esse. Omnes enim huiusmodi ab amatoribus mundi fatui æstimantur. Nesciunt enim quid secundùm spiritum sit viuere ij, qui veterem hominem exuere nolunt. Spiritualis tamen homo propterea nihil debet turbari, nec à bono discedere proposito, sed cogitare. Si patremfamilias impiè mundus tractauit, quanto magis domesticos eius?

Vestes religiosorum quales esse debeant.

Sordes vestium cur fugiendæ sint.

Simplicitati Christianæ quid maximè aduersetur.

Appetitus placēdi hominibus quā execrabilis sit in religioso.

Piè viuere in Christo quid sit. 2. Tim. 3. Galat. 5.

AD HORAM TERTIAM PASSIONIS DOMINI nostri IESV CHRISTI.

IESVS LATRONI COMPARATVS, VT VILIOR reprobatur. Artic. XXX.

Luc. 23.

PIlatus autem conuocatis principibus sacerdotum & magistratibus & plebe, dixit ad illos: Obtuliſtis mihi hominem hunc, quasi auertentem populum: & ecce ego coram vobis interrogans, nullam causam inuenio in homine isto, ex his quibus eum accusatis. Sed neque Herodes. Nam remisi vos ad illum: & ecce nihil dignū morte actum est ei. Emendatum ergo illum dimittam. Et accusabant eum summi sacerdotes in

tes in multis. Et cùm accusarétur à principibus sacerdotum & se- Matth 27.
nioribus, nihil respondit. Tunc dicit illi Pilatus: Non respondes Marc. 15.
quidquam? Non audis quanta aduersus te dicunt testimonia? Vi-
de in quantis te accusant. Iesus autem amplius non respondit ei ad Matth. 27.
vllum verbum, ita vt miraretur præses Pilatus vehementer. Per Lucæ 23.
diem autem festum solennem consueuerat præses dimittere po-
pulo vnum vinctum, quem voluissent, & quemcunque petijssent,
necesse habebat dimittere eis. Habebat autem tunc vnum vin- Matth. 27.
ctum insignem, qui vocabatur Barrabas. Erat autem Barrabas la- Ioan. 18.
tro, qui cum seditiosis vinctus erat. Et erat propter seditionem Lucæ 23.
quandam factam in ciuitate, & homicidium quod in seditione fe-
cerat, missus in carcerem. Et cùm ascendisset turba, cœpit roga- Marc. 15.
re, sicut semper faciebat illis. Congregatis ergo illis, dixit Pilatus: Matth. 27.
Est consuetudo vobis, vt vnum dimittam vobis in Pascha. Quem Ioan. 18.
vultis vobis de duobus dimitti? Barrabam, an Iesum regem Iu- Matth. 27.
dæorum qui dicitur Christus? Sciebat enim quod per inuidiam
tradidissent eum summi sacerdotes. Principes autem sacerdotum, Marc 15.
pontifices, & seniores concitauerunt turbam, & persuaserunt po-
pulis, vt peterent Barrabam: Iesum autem perderent, & vt magis
Barrabam dimitteret eis. Exclamauit autem simul vniuersa tur- Lucæ 23.
ba, & clamauerunt omnes, dicentes: Non hunc, sed Barrabam.
Tolle hunc, & dimitte nobis Barrabam. Iterum autem præses Pi- Matth. 27.
latus iterum respondens, loquutus est ad illos, volens dimittere Ie-
sum, & ait illis: Quid ergo vultis vt faciam regi Iudæorum, & de Lucæ 23.
Iesu qui dicitur Christus? At illi iterum clamabant, & succlama- Marc. 15.
bant, & dicunt omnes: Crucifigatur. Crucifige, crucifige illum. Matth. 27.
Ait illis præses Pilatus tertiò: Quid enim mali fecit iste? Nullam Lucæ 23.
causam mortis inuenio in eo. Corripiam ergo illum, & dimit-
tam. At illi instabant vocibus magnis, postulantes vt crucifigere-
tur. Et inualescebant voces eorum.

HOMILIA XXX.

PIlatus Iesum denuo recipiens, doluit hac occasione Dominum Iesum, quomodo voluisset, nō liberatum. Tentare igitur aliam decreuit viam, qua Christum liberaret. In mentem namq; venit ei consuetudo Iudæorum, qua hoc tempore per Iudæorum priuilegium ex vinctis quispiam captiuorum liber dimittebatur, quemcunq; petissent. Manserat autē illis hęc consuetudo à priscis temporibus, in memoriam susceptæ beneficij atq; liberationis obtentæ per egressionem AEgypti. Hanc igitur hactenus obseruarant, Consuetudo dimittendi vnum vinctum vndè orta.

pro gratiarum actione eidem rependenda, cuius beneficio ipsi quasi de morte fuerant erepti. Siquidem Domino quoque vnum morti adiudicatum, vita donabant. Hæc consuetudo illis etiamnum permissa fuerat, dum sub potestate essent Romanorum: & sub huius occasione consuetudinis, meditabatur Pilatus quomodo Iesum liberaret. Proposuit igitur duos Iudæis vinctos, quorum alterum peterent sibi donandum, qui licet morte dignus, propter eorundem tamen precem & festi priuilegium, à morte simul & captiuitate liberaretur. Horum, quos Pilatus simul constituit, inter quos optio dabatur Iudæis, vnus fuit Iesus, agnus innocentissimus & sanctissimus: alter, Barrabas latro pessimus. Quamuis autem non sine ingenti iniuria, Dominus cum hoc facinoroso proponeretur, ceu eidem similis, Pilatus tamen hoc non impietate, sed studio liberandi Iesum ordinauit, vt si Iesum Iudæi non vt innocentem vellent liberum dimittere, saltem vt reo mortis donarent vitam: & veluti ei, qui non per innocentiam, sed per festum fuisset liberatus, alioqui interficiendus. Atq; ideò Pilatus malitia quem habuit insigniorem, Barrabam, & Iudæis magis infestum, cum Iesu, è quibus alter eligeretur dignior melioríq;, constituit. Vide quoq; Pilati diligentiam, quod ipse qui rogari debuerat iudex Pilatus, priuilegij Iudæos admonuit, quo ad liberandi Iesu veniretur occasionem. Vide quoq; quod pessimum quem habuit, cum Iesu proposuit: qua cõparatione tam scelerati Barrabæ, atq; Iudæis præcipuè exosi, Iesum redderet acceptiorem. Deniq; vbi ambos proposuerat, & electionem daret Iudæis, sollicitat in fauorem Iesu eos trahere, dicens: *Vultis dimittam vobis regem Iudæorum?* Hũc enim innocentem sciebat, & per inuidiam traditum. At plebs ingrata, duræq; ceruicis, nec memor quod Christus mortuos suscitasset, Barrabas viuos necasset, pestiferum postulant seruari, mundi verò necari saluatorem. Clamant enim: *Non hunc*, id est, Christum, *sed* dimitte nobis *Barrabam*. Et iterum interrogati, quid ergo de Iesu fieri cuperent, qui dicitur Christus, (pro maioribus enim beneficijs maiorem sibi Christus gratiam rependi meruerat benefaciendo, quandoquidem latro adeò honorabatur) exclamauit vniuersa turba: *Crucifigatur*. Quod hoc modo Pilatus Iudæos interrogat, ideò facit, vt Iudæis pudorem incutiat iniquitatis, qui latronem eligunt, rogantq; pro eo vt viuat: iustum verò ac innocentem reprobant, postulantq́ue contra eum vt crucifigatur. Considera hic dolorem cordis Iesu. Nam quamuis amaret contemni propter nos, sentiebat tamen iniuriam blasphemiamq;, quæ & sibi & patri suo fiebat, propter quam non potuit non dolere & detestari, propter turpitudinem & enormitatem peccati quamuis (vt dixi) æquanimiter ipse toleraret. Sanctissimus ipse, imo sanctitas comparatur latroni: simulq; ita cum eodem proponitur, vt Iudæis detur optio, vita digniorem melioremq; eligendi. Reprobatur ille, præferturq; ei qui pessimus est latro. Quis infandam hanc contumeliam satis potest expendere? Certè boni maliq; nulla est comparatio, vnde inter illa multò minus optio constitui debet eligendi. Quis enim bono præfert malum? aut quis malum eligeret, sciens malum? Et tamen in Iudæis tam grandis, tamq; cæca est inuidia, vt hoc faciant, hoc est, vt innocentem, sanctum, saluatoremq; reprobent, eligantq; homicidam. An ingens non fuit inuidia Iudæorum, qui Christum non dignabantur ipsius nomine, vt vocarent Iesum, aut honesto nomine alio, quomodo sceleratum nomi-

Diligentia Pilati Iesum liberandi.

Ingratitudo & duritia Iudæorum.

Dolor cordis Iesu.

Contumeliam quantam Iesus hic passus sit

Inuidia Iudæorũ quanta & quam cæca.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

mine illi proprio dignantur, dicentes: *Non hunc* (de Christo loquentes: Quasi dicant: *Non hunc*, ignotum nobis vnde venerit, liberes Pilate) *sed* dimitte nobis *Barrabam*. Quod quid aliud est dicere (expendas tu) quam, Tolle hunc vt occidatur, qui leprosos mundat, infirmos curat, & mortuos resuscitat: & liberetur à morte, qui innoxios necat?

Barrabam quinam mystice exprimant, quiq; eundem Christo præferant.

Barrabam quomodo quis mysticè Christo anteponat.

DIscere hic debent, qui in electionibus, prouisionibusq; malos scienter præferunt melioribus. Barrabam anteponunt Christo: animarum interfectorem, Christo æstimant digniorem. Illum enim exaltant, Christum deprimunt. Secundò, omnes discant, qui viuere Christo volunt, mundo id familiare esse, vt iniquitatem in suis alumnis foueat: eos verò qui odiunt iniquitatem, persequatur. Tertiò, tu discere hic debes, patienter æquanimiterq; ferre, si tibi vilior iniquus præferatur, licet non facilè iudicare, aut credere debes, te esse quemuis alium iniquiorem. Nullam ergo æstimaret, aut sentire debes iniuriam factam, quicunq; tibi præferatur. Hoc tibi facilè erit? si te omnium habueris viliſsimum, atque Deo ingratisimum. Discimus igitur quarto, profundisima humilitate nostram deprimere superbiam. Erubescimus locum inferiorem, erubescimus paupertatem, erubescimus cum pauperibus aut despectis sociari. Et quid est, quod non erubescimus, nisi quicquid apud mundi iudicium, inglorium est? Volumus enim glorioſi æstimari, de diuitibus parentibus, de magnis amicis, docti, prudentes atque honore digni, quando interim Dominum, creatorem, redemptoremq; nostrum non modo comparari homicidæ atq; latroni, sed illo etiam nequiorem, vita indigniorem, magisq; exosum cernimus haberi. Vtinam hoc infigeremus profundius cordibus nostris. Sperandum profectò esset, non adeò promptos nos fore ad inanem gloriam & iactantiam, nec adeò nobis foret amarum, siue despici, vituperariq;, siue non reputari. Vide, quamuis pessimi simus atque flagitioſi peccatores, nondum tamen contra nos dictum est, nihil in nos clamatum, cuiusmodi contra Christum clamatur, innocentem, vt crucifigatur. Quintò, quid inuidia faciat discendum est: quàm videlicet rationem perturbet, cæcasq; efficiat hominum mentes. Vide, si non hodie quoq; iniqui, si in peccatis suis arguantur, bonos moliuntur persequi, deturbare officijs, honoribus deijcere. Vide, si non quandoq; in visitationibus monasticis contra bonum prælatum clametur; qui prauorum desiderijs restitit, Crucifigatur, hoc est, Absoluatur. Quibus sic clamantibus si iudex dicat, Non inuenimus causam absolutionis: tanto magis clamant, Absoluatur: vt fortasse Barrabam aliquem, qui immortificatis ipsorum desiderijs acquiescat, præferant magis scientem animas occidere, quam sanare. Sextò admonemur Christum præferre omnibus, quem (eheu) in omni peccato æstimamus viliorem ea re pro qua peccamus. Heu quantus contemptus, quanta contumelia fit Christo, quando eidem cibus, quando gloriola, quando scortorum concubitus vè illi (hoc est, eius amore) præfertur.

Superbiam vti profundiſsima humilitate deprimere debeamus.

Inuidia quid efficiat.

Christus omnibus præferēdus quomodo contemnatur à peccatore.

IESVS AD FLAGELLA VESTIBVS NVDATVR.
Articulus XXXI.

ET exuerunt eum vestibus suis.

HOMILIA XXXI.

QVamuis Euangelistarum nullus Dominici corporis scripserit nudationem ad flagella suscipienda, tamen ij qui scripserunt eum, vbi damnatus fuerat ante tribunal, denuo suis indutum vestibus, manifestè confitentur illum ante fuisse nudatum. In quo sane non leuis fuit Christo contumelia irrogata. Eam ob rem verbis Euangelicis, nec quidem expressis, nec etiam tacitis vtimur. Et exuerunt eum vestibus suis. Super quibus verbis hoc dicendum videtur: Cùm plebs furiosa & cæca audiret Pilatum meditantem Domini Iesu liberationem, nec accusationes quas offerebant contra Iesum, sentirent ipsum recipientem, quomodo ante dixi, magis insaniebant: quia populus duræ erat ceruicis, & quod semel animo conceperat, non facilè mutabat. Clamabant igitur vt crucifigeretur, & inualescebant voces eorum. Pilatus autem sperans eos posse placari, si afflictum cernerent Iesum, quoniam miseris naturale est valdè misereri, apprehendit igitur Iesum & flagellauit, Ante flagellationem verò antecessit (quod triste fuit Domino) sui corporis nudatio. Itaque nudatur ludibriosa veste, qua fuerat ab Herode illusus: nudatur deinde & vestimentis suis, & qui *speciosus* erat *forma præ filijs hominum*, totus ante oculos hominum stat nudus. Certè si viro hoc cuiuis graui ac virtutis studioso molestum est, ante omnium oculos nudari, quanto grauius putas afflixit hæc nudatio Domini cor virgineum, pudicissimum, innocentissimum, maximeq; verecundum? Quanquam enim Dominus noster Iesus Christus, haud quaquam de infecta illa radice sit natus, de qua erubescibilis facta est nuditas nostra, de qua primi nostri parentes leguntur erubuisse, dicente Adam: *Vocem tuam Domine audiui & timui, eo quod nudus essem, & abscondi me*, quia tamen Dominus Iesus naturam & infirmitates nostras suscepit absque peccato, suscepit etiam erubescentiam, licet causam in se erubescentiæ nō haberet, nisi quod apud alios æstimabatur, qui hæc inferebant eidem, grandis confusio seu ignominia atq; erubescentia facta esse, quod eius esset honestas nudata, aut vt volebant, vt putabant, vtq; intendebant, dehonestata. Hoc modo erubuit Dominus nudari, nullam quidem in se habens causam erubescendi, nisi quia sic voluit, similitudine assumpta carnis peccati. Fuit tamen nihilominus etiam verecūdia (quatenus est virtus) maior in eo, quam in alia quacunq; pudicissima virgine, aut homine alio, aut potius quam simul in omnibus: quemadmodum castitas, pudicitia, reliquæ quoque virtutes ei inerant incomparabiliter excellentes, supraq; mensuram humanam.

Matth 27. Marc 15.

Nudatio hęc quantum afflixerit cor Iesu.

Gen. 5.

Erubescētia Iesu sui nudatione.

Verecundia virtuosa in Christo quanta.

Nuditas duplex vitanda vt sit, quantaq; castis mentibus verecundia inesse debeat.

HIc discе nuditatem, tam spiritualem, quam corporalem erubescere. Nuditatem horreas videri corporalem tuam, horreasq; videri propter amorem pudicitiæ, contra quam prælia & strages maximæ ex leuissimis

mis

mis occasionibus oriuntur. Tanta autem pudicitia inesse debet virginibus aut castis mentibus, vt seipsos quoq; erubescant videre nudos. Legimus sanctas virgines, præter pedes & manus, nihil in vniuerso corpore nudum videre voluisse. Inde fuit, vt apud priscos illos monachos (quod hodie quoq; adhuc apud Carthusienses obseruatur) celeberrime obseruaretur, vt balneis non vterentur, non ob aliud, nisi propter pudicitiæ custodiam. Cæterum, quod dixi nuditatem spiritualē vitandam, intelligi volo, ne à charitatis veste simus nudi, quemadmodum ille nudus inuentus est, qui non habens vestem nuptialem, ad cœnam ingressus est, & iterum ligatis pedibus & manibus eiectus est in tenebras exteriores. Est tamen nuditas quædam etiam spiritualis vehementer affectanda, quæ est puritas cordis, qua homo ab omni amore, ab omni propria quæsitione, à phantasijs, ab imaginibus & formis rerum visibilium totus sit nudus atq; purus, quo soli Deo nudè, purè atq; simpliciter inhærere queat. Secundò, discenda est alia minor nudatio atq; communior, Deo grata, vt vnusquisque suam nudet conscientiam confessori absq; pallio excusationis, vt non confundatur (quomodo scriptum est) pro salute sua dicere verū, offeratq; si quam sustinet, aut se pati arbitratur propter ignominiam in hac denudatione, in ignominiam Christi. Verum absit vt ignominiam dicamus confiteri peccatum suum, ac pœnitere, cū potius gloria sit. Peccare enim ignominiam habet, at pœnitere adducit gloriam. Scias quoq; certissimè, quod nō solum Deo, verumetiam confessori magis eris postea dilectus, quanto purius perfectiusq; te illi nudaueris. Tantum abest vt odium, displicentiam, contemptum, ignominiamvè tibi apud illum comparari putes.

Pudicitia quanta castis mentibus inesse debeat.

Balnea cur vitauerint prisci monachi.

Nuditas spiritualis cauenda quæ. Matt. 22.

Nuditas spiritualis vehementer affectanda quæ.

Nudatio quædam Deo grata quæ. Eccl. 4.

Confiteri peccatum non esse ignominiam sed gloriam.

IESVS AD COLVMNAM LIGATVS FLAgellatur. Articulus XXXII.

TVNC ergo apprehendit Pilatus Iesum, & flagellauit. Ioan. 19.

HOMILIA XXXII.

PIlatus paulò ante cogitans, Iesum quomodo liberaret per occasionem festi, dum nititur eum promouere vt peteretur ad vitam, magis illum infamat, latroni scelerato comparans, cui tamen à Iudæis postponitur, & vilior (cui vita foret postulanda) latrone habetur. Neq; enim ei latro solum antefertur, sed Christus tunc etiam ad mortem, dum latro ad vitam petebatur. Iam videte simili modo, quomodo ad maiorem Iesu cedit pœnam, quod Pilatus tentat ipsum seruare viuum. Siquidem per flagellationem Iesu Pilatus putabat mitigandos esse Iudæos, vt videntes vehementer afflictum, cessarent ab inuidia & persecutione. Verum haudquaquam ita factum est, sed gratis sustinuit grauissimam flagellationis pœnam, quia implacatis Iudæis, nihilominus tandem sustinuit mortem. Nulla enim pœna, sed mors sola Iesu implacabiles potuit pacare Iudæos. Proinde (vt dictum est) quæcunq; tentauit ad liberationem Iesu Pilatus, non ad liberationem, sed ad pœnæ & opprobrij exaggerationem illi venit. Crudelissimè itaq; flagellatur Iesus ad columnam ligatus. Neque enim leuiter flagellatur, sed fortissimè, idq; à validis viris, vbi flagellatoribus prioribus fatigatis, semper, alij noui succedebant. Vide au-

Flagellatio quam fuerit Christo iniurioſa atq; pœnoſa.

de autem flagellatio hæc Chriſto quam fuerit iniurioſa, quam item pœnoſa. Nam quod ligationem attinet probroſum fuit Chriſto, ligari tanquam impotentem aut magum, quem vincula tenerent, aut qui ſoluere ſe nequiret. Fuit præterea hæc ligatio pœnoſa. Siquidem ad columnam grandiorem (vt fertur) fuit ligatus, quam Chriſti brachia poterant amplecti. Proinde funibus brachia extracta perhibent nonnulli, quo manus Chriſti coniunctæ ligarentur ad columnam. Certè ambigendum non eſt, Iudæorum & eorum qui illis placere ſatagebant, crudelitatem fuiſſe tantam, vt abſq; vlla compaſsione, quicquid Chriſto poterant excogitate iniuriarum inferendarum, non omiſerint eidem irrogare. Atq; ideò inter omnia quæ Chriſto intulerunt, non ea ſola fuit eorum cura, vt inferrent Chriſto pœnas & opprobria, verum etiam maximopere curabant inferendo hunc præferre modum, quo aut grauiori torquerent pœna, aut maiori afficerent ignominia. Porro quod flagellationem attinet, fuit hæc pœnoſa nimium. Fuit enim Dominus Ieſus cæſus (vt multi aſſeuerant) virgis, flagellis & vncis ferreis, qui flagellis fuerant innexi, hoc eſt, ſcorpionibus, vnde corpus eius nobiliſsimum delicatiſsimumqúe, complexio item nobiliſsima, tenerrimaq; caro, lædebantur vehementiſsimè. Caro enim tenerrima non modo vulnerabatur, ſed diſcerpebatur etiam, lacerabatur, ſulcabaturq;, vt locis quibuſdam oſſa quoque nuda paterent. Tam diu autem hoc modo cædebatur & virgis & flagellis, ſiue in corpus, ſiue in brachia, crura atq; faciem, quomodocunq; illum pertingerent, donec à planta pedis vſque ad verticem capitis, non fuit in eo ſanitas. Proinde benè de illo Eſaias ſcripſit: *Diſciplina pacis noſtræ ſuper eum*: hoc eſt, diſciplina quo nos corrigi debuimus, cecidit ſuper eum: quia *quæ non rapuit, exoluebat: & propter iniquitates noſtras ipſe vulneratus eſt, & nos eius liuore ſanati ſumus.* O grauem diſciplinam noſtram, qua noſtra vulnera curabantur. Vide quantæ ſint grauitatis peccata noſtra, pro quibus Dei filium tantundem oportuit vulnerari.

Crudelitas in Ieſum iudęorũ quanta.

Flagellatio Chriſti triplex.

Eſaiæ 1.

Eſaiæ 53.

Pſalm. 68.

Eſaiæ 53.

Peccata noſtra quantæ ſint grauitatis.

Flagellis quibuſnam Deus ſuos electos viſitet; quantoq; amore eadem ab ipſo ſuſcipienda ſint.

Flagella Dei quam ſint humiliter ſubeunda.

NOn deeſt hic eruditio, quæ patientiæ nos admoneat, conſiderantes quã benignè, quã humiliter, quamq; promptè flagella Dei ſubire pro peccatis noſtris nos conueniat, quando Dominus noſter & iudex noſter, qui peccata deberet noſtra vlciſci, pro nobis ipſe flagellatur, ideoq; flagellatur, vt nobis parcat. Secundò erudimur, quam magna gratitudine debeamus flagella in præſenti vita ſuſcipere, intelligereq; ex amantiſsimo id corde venire patris qui *flagellat omnem filium quem recipit*, ſicut dicit: *Ego quos amo, arguo & caſtigo.* Hi enim qui futura vitæ indigni ſunt, nunc in laboribus hominum non ſunt, nec cum hominibus flagellabuntur: quantum pro operibus eorum bonis paucis, hic recipiunt mercedem ſuam. Gaudendum igitur eſt inter flagella, & dum multas tentationes inciderimus, *quoniam tentatio probationem, probatio autem ſpem operatur*, hanc videlicet, quod ſimus de eorum numero, quos per multas tribulationes oportet introire in regnum Dei, & de quibus Apoſtolus dicit: *Quis eſt filius quem non corripit pater?* Nam ſi *Chriſtum oportuit pati, & intrare in gloriam Dei*, quomodo nobis non inde gaudium bonæ ſpei oriatur, vt conſortes ſimus ei futuri reſurrectionis, qui ſocij fuimus paſſionis?

Flagella Dei cum magna gratitudine ſuſcipienda.

Prouer 83.

Apocal. 3.

Pſalm. 78.

Iacob. 1.

Hebræ 12.

Lucæ 24.

sionis? At vt intelligas ex amore id paterno venire, quando nos subijcit flagellis Deus, accipe huius rei parabolam. Tu si habes preciosum quid, charum, pulchrum, aut vehementer dilectum, haud quaquam finis illud inquinari: sed mox vt pollutum fuerit, aut macula super illud ceciderit, lauas, limas, tergis, &c. Pari modo Dominus quoq; facit, qui purgat, & mundos esse vult, quos amat. Ea propter non solum gaudere atq; gratias agere nos oportet pro tribulationibus nobis missis, quibus in hac vita purgamur à peccatis: verum etiã discere debemus, maximè esse sapientiæ, orare Deum vt in curia misericordię ac foro miserationum eius hic purgemur, nec vltio peccatorum nostrorum post vitam nobis reseruetur, quæ nimium erit acerba & grandis. Orandus est tamen Deus, vt interim dum nos flagellat, manum nobis supponat, nec permittat euenire super nos quod sustinere nequeamus, sed sustineat nos, ne deficiamus ex infirmitate nostra, nevè impatientia exorbitemus, sed in patientia possideamus animas nostras. Rogandus est Deus, ne mala nostra, hoc est, ne retributionem & vindictam malorum nostrorum, in futuram (post hanc) vitam nobis differat, puta ad curiam iustitiæ, vbi solutio à nobis exigetur vsq; ad minimum quadrantem. Hoc modo Mauricius Imperator Dominum rogauit, atq; obtinuit. Siquidem interrogatus à Domino sedente pro tribunali in visione Mauricius Imperator, in vita ne mallet sibi reddi mala sua, an post hanc vitam, respondit: In vita. Tradidit q; eum Dominus Phocæ militi cum vxore & liberis interficiendum. Per flagella autem Domini, intellige quæcunque aduersa, quæ Domino tibi mittente pateris. Queris, vnde scias quę flagella sint à Domino, quæ patiaris oporteat? Omnia molesta quæcunq; occurrunt, accipe tanquam de manu Domini vt peccatorum tuorum flagella. Si tamen fideliorem te præbere Domino cupis, accipe eadem pro illius amore, paratus eadem accipere pro eiusdem amore, honore ac beneplacito, etiam si nullum haberes delictum. Idcirco rectius videtur, vt tu Domino Deo patri pro tuis peccatis offeras Iesu Christi filij eius passionem, vulnera ac mortem. Ea verò quæ tu pateris, non æstimes precio aut æstimatione digna, vt per ea satisfacere cupias pro peccatis tuis, sed potius Christi offer satisfactionem pro peccatis tuis patri, ioq; lætius, & maximè supplici corde. Ea vero quæ tu pateris te cogita velle pati ad eius honorem, amorem ac beneplacitum, qui tui est passus amore. Tertiò, discendum est, quomodo aduersa multa sustinere, est felicitatis æternæ indicium: ita ad libitum omnia agere cuncta fausta sentire, atq; pro beneplacito euenire omnia, futuræ calamitatis est argumentum. Nemo enim de delicijs transit ad delicias.

Ex amore paterno electos suos Deus flagellat.

Mala nostra vt in præsenti vita purgentur orãdus est Deus.

Lucæ 21.

Matth 5.

Mauricius Imperator mala sua reddi sibi in vita petijt.

Flagella quænam de manu Domini suscipienda sint.

Passio Christi Deo patri pro peccatis nostris offerenda.

Felicitatis & calamitatis æternę argumenta quæ.

IESVS INDVTVS PVRPVRA SPINIS CORONATVR. Artic. XXXIII.

ET milites præsidis suscipientes Iesum, duxerunt eum intro in atrium prætorij, & conuocant ad eum vniuersam cohortem, Et exuentes eum, chlamydem coccineam circundederunt ei. & induunt eum purpura. Et plectentes coronam de spinis, imposuerunt capiti eius, & posuerunt arundinem

Matth 27. Marc. 15. Ioan. 19.

Marc. 15. Matth. 27.

in dextra eius. Et genu flexo ante eum illudebant, & cœperunt salutare eum, dicentes: Aue rex Iudæorum, & dabant ei alapas. Et expuentes in eum, acceperunt arundinem, & percutiebant caput eius: & ponentes genua adorabant eum.

HOMILIA XXXIII.

Coronatio Domini quę duo habeat cõsideranda.

IN coronatione Domini, duo inuenimus: & ipsum probrum illusionemq; in pœna, & pœnam in illusione. Hæc igitur duo veniunt consideranda: & ipsa illusio & pœna. Sustinuit enim Christus in illusione pœnam, & in pœna illusionem: quæ cum mixta sint, totam coronationem (hoc est, omnia quæ in coronatione euenerunt) pro vno articulo accipere, licet in plures diuidi possint, volumus. Principio igitur Christo illusionem pœnosam meditabantur milites inferre, vel ad Iudæorum petitionem, vel ob adulationem Iudæis faciendam, à militibus ipsis excogitatam. Suggerunt enim milites Pilato, Iudæos tunc maximè placandos, si pœna responderit delicto, hoc est, si quomodo accusatus est quod se fecerit regem, illusoriè ironicèq; coronetur spinis, aliaq; insignia eidem præbeantur regalia, quibus ad ingentem contumeliam maximamq; pœnam, saluetur quidem derisoriè vt rex, reuera autem puniatur, quod temerè sibi regium arrogauerit nomen. Chlamidem igitur coccineam circumdederunt ei. Illusoriè eum coronare volebant vt regem: ideò nihil hic in insignijs regijs locum habet veritas, sed tantum ironia & derisio, dolore excepto, cuius veritatem nimis est expertus. Quia igitur quicquid hic narratur de corona, de purpura, vel de sceptro regali, totum illusionem continet, & quia corona non vera erat corona, decorem habens, sed spinea, vehementem dolorem cum opprobrio inferens: ita quæ hic purpura vocata est, non purpura, sed vetusta chlamys coccinea fuit, quæ Christo illusoriè vt purpura, quæ regia est vestis, circumponebatur. Deinde coronam (rex enim necesse est vt coronam habeat) eidem plectunt de spinis, quam capiti eiusdem immenso nõ solum cruciatu, verum etiam opprobrio imponunt. Tertio sceptrum (hoc est arundinem seu calamum cauum, vehementer tamen durum) eidem ad manum præbent, illi volentes illudere, quod vacuum inaneq; haberet regnum, cuiusmodi foret & sceptrum. Spinæ in corona Domini durissimæ atq; rigidissimæ fuerunt, quæ (vt dicitur) calceos etiam, si calcentur, penetrant atq; vulnerant. Attende iam in capite tenerrimo Iesu Christi, quantam pœnam intulerint Christo hæ spinæ durissimæ, si nemo nostrum vel vnam posset ferre spinam continuè pungentem. Quanto magis tenerrimum caput Christi læditur, quod corona non tantum circulari, verum etiam rotunda atque totum caput in modum pilei ambiente, cingitur. Ad hanc tamen pœnam Christo inferendam, quia debebat simul esse illusio, vniuersam conuocauerunt cohortem, quibus omnibus spectaculum præberet illusio Christi. Arundo erat, vt baculus, dura atq; rigida, quam ad manum pro sceptro illi (vt dixi) dederant, indicare volentes, quod Iesus esset homo vilis, pauper, abiectus, tenuis, impotens, vacuus, nulliusq; virtutis, ambiretq; regnum, quod nequaquã tamen posset consequi, nisi fortè titulum vacuumq; regium nomen. Vide quomodo ex verbis Christi impij sumpserunt ansam calumniandi. Dixerat enim

Illusio hæc qua ratione à militibus fuerit excogitata.

Spinæ istæ cuiusmodi fuerint.

Corona spinea quantã pœnam intulerit Christo.

Arundo hęc qualis fuerit & quid ironicè signârit

Calũniandi ansam vti sumpserint

paulò

paulò ante Iesus Pilato, regnum suum non esse de hoc mundo. Quod vbi esset alibi, si in hoc non esset mundo, nequaquam intelligere poterant milites Romani: ideò fictionem inanem Christi verba arbitrati, & iactantiam arrogantium vocabulorum, propterea Christo pœnam simul & illusionem irrogant. Volebant quoq; Iudęis placere, qui accusabant Christum quod se filium Dei nominasset & Christum regem. Atq; ideo quasi reum de crimine lęsæ maiestatis, tria hæc illi insignia illusoria adhibent, ad opprobrium iuxta ac pœnam. Nam vbi hæc fecerunt, genu flexo ante illum, salutabant eum vt regem, dicentes: *Aue rex Iudæorum*. Adorabant quoq; vt Deum. At quo id facerent animo, mox inter salutandum adorandumvè ostendebant. Siquidem interea palmas dabant ei in faciem, alij eius faciem conspuebant, alij conuiciabantur. Alij deniq; arundinem ex manu eius rapientes, caput eius percutiunt: hoc est, coronam eius capiti profundius imprimunt, spinasq; penetrare ad interiora impellunt. Heu quanta fit mitissimo Iesu pœna, quanta item contumelia. Nam fatuorũ erat, vt in capitibus percuterentur. Quapropter in omnibus pęnis Christi, attendenda est simul contumelia, & quod eidẽ fit improperium. Possent hic articuli separatim septem diduci, videlicet purpuræ indutio, coronatio, arundinis præbitio, irrisoria salutatio, alaparum inflictio, consputio, & capitis percussio: quos in vnum nos coarctauimus omnes, quia in hoc omnes conueniunt, quod simul habent illusionem, licet varias distinctasq; pęnas iuxta habeant. Pensanda est charissimi afflictio hæc Christi, quia pœnosa est grauiter, contumelioſa est, nec minus iniurioſa. Si enim consideramus eũ qui patitur, inuenimus Deum & creatorem ipsum esse nostrum: in cuius manu sunt omnes fines terræ, cui soli honor & gloria omnis debetur. Ipse verus rex cœli & terræ, Dominusq; omnium, absq; cuius nutu nemo nec viuere, nec operari, nec esse potest. Hic tamen à perfidis, à vilissimis, à nequissimis indignissimisq; creaturis suis, alapis cœditur, conspuitur: huic spinæ acutissimę, arundinis violenta percussione in caput eius impelluntur. Ah cogitetur dolor super dolorem, cogiteturq; patientia Iesu super patientiam. Proh duritiam & ingratitudinem cordis nostri. Pro nobis iustus hic patitur. Noster est pater, noster Deus. Innocens, & propter nos duntaxat patitur. Vbi est igitur nunc compassio nostra? vbi dilectio nostra? vbi nostra gratitudo? Si canem catellumve quempiam, si bestiolam aliquam propter nos indigna grauiaq́e patientem videremus, nonne cor nostrum compassione merito scinderetur? Iesus patitur, Deus patitur, & pro nobis patitur: Num duro & frigido corde absq; compassione præteribimus? num siccis oculis ridentiq; ore aspiciemus? Itaque post insignia data regalia, quibus illudunt Christo, accedunt quoque ironicè adorantes eundem, ac salutantes: *Aue*, inquiunt, *rex Iudæorum*. Regnare voluisti, at nequis. Modo rex es, modo regijs es ornatus insignijs. Assecutusne es satis de honore regio? Hæc autem verba quam amaro prodierint animo, quamq; ira pleni fuerint & minis hi qui ea loquebantur, testantur ea, quæ sequuntur. Siquidem faciem Christi dum hæc loquerentur, alapis cędebant, & conspuebant, & coronam cædendo profundius impellebant. O bone Iesu, quam horribilis hæc est pœna tua, neque tamen aperis os tuum magis quam agnus coram tondente se obmutescit. Fluunt sanguinis riuuli per diuersa loca ex vulneribus coronæ spineæ, fluunt per faciem & circumquaque

impij ex verbis Christi.

Coronationis Christi articuli septem qui.

Psalm 94.

Ingratitudo & duritia nostra deplangitur.

miſcetur cruor ſacer ſputis, efficiturq; facies tua vt hominis leproſi. Hanc faciem in ſpiritu olim Eſaias intuens: *Vidimus*, inquit, *eum, & non erit ei aſpectus: & deſiderauimus, nouiſſimum virorum, virum dolorum & ſcientem infirmitatem, vnde nec reputauimus eum.* Et iterum: *Non eſt ei ſpecies neque decor*, &c. Caput Ieſu tot erat tunſionibus plenum, vt præ dolore vix aerem poſſet tolerare. Nihilominus tamen miris ſemperq; nouis cruciatibus impletur, pungitur, vulneratur, cæditur atq; vndecunq; affligitur. Baculis beſtiæ ſolent percuti, vnde dum Chriſti caput baculo cæditur, præter læſionem doloremq;, etiam ignominia Chriſtus afficitur. Caput itaq; venerandum atq; ſpiritibus angelicis tremendum, perinde ac caput canis viliter tractatur. O quam terribile erit videre hoc caput in iudicio iratum, potentia & maieſtate fulgidum, atque ad confutandos omnes qui ſe contempſerunt, æternoq; igni cremandos, paratũ.

Eſaiæ 53.

Ibidem.

Ea quæ in Chriſti coronatione acta ſunt, quinam myſticè intelligantur.

Purpura quid myſticè

CHriſtus noſter antequam ſpinis eſt coronatus, purpura veſtitur. Per purpuram rectè veſtis intelligitur charitatis, qua omnes qui cœleſtibus voluerint intereſſe nuptijs, indutos reperiri neceſſe eſt. Oportet & illos omnes hac eſſe veſte amictos, qui à Chriſto præ ſuis volunt laboribus paſsionibusq; coronari. Spinæ enim tribulationum, paſsionum quoque ac tentationum nobis in coronam à Domino conuertentur, quia *ſi compaſſi fuerimus, & conregnabimus.* Et ſi ſocij fuerimus paſsionis, & reſurrectionis erimus. Tunc autem in coronam nobis vertentur, quandocunq; purpura (id eſt, veſte charitatis bis tinctæ) fuerimus induti, vt patienter in Deum omnia quæ patimur referamus, aduerſa cuncta de eius manu hilariter accipiamus, eademq; ob ipſius amorem portemus, vt ipſe finis ſit & cauſa omnium quæ facimus, patimur, aut intermittimus, & qua re proximum aliamvè quamcunq; creaturam diligimus, ſit finis & cauſa. Spinæ etiam tribulationum nobis in coronam vertuntur, ſi ea quæcunque nos trahunt aut illiciunt à Deo, fortiter à nobis repellimus ac profligamus. Itaque quotquot tentationum ſpinas toleramus, quotquot vincimus, tot gemmas in coronam noſtram precioſas locamus. Vide iam quia tentationem ex aliqua parte tolerare cogimur, ex altera q; parte propulſare. Duo enim ſunt in tentatione qualibet. Vnum eſt ipſa tentatio, qua tentaris: aliud, id ad quod tentaris. Tentationem, hoc eſt, tui impugnationem, laborẽ certandi, timorem labendi, vigilantiam te cuſtodiendi, exercitium confligendi, non conſentiendi ſtudium, & quicquid huiuſmodi eſt, quo virtus impugnatur defenditurq;, ferre debet homo, quamuis moleſtiam & laborem exigant vehementem, & quandoq; vires & ſanguinem exhauriant, dum tentatus præſſuram ſuſtinet, antequam appetitui poſsit dominari ſenſitiuo, qui tentationem fouet, & inimicis conniuet, atq; corridet tanquam clamdeſtinus in ciuitate, quæ oppugnatur, inimicus. Hanc, iniquã impugnationem, pugnam, laborem confligendi atq; ſe defendendi, homo patienter debet ſuſtinere. Non debet quidem optare tentationem aut petere, ſed Deo ſe debet committere, in eodem confidere, non in ſuis viribus: ſed in Chriſti virtute ad bellum procedere, Deoq; ſe in eius beneplacitum reſignare, contra inimicos ab eodem ſibi fortitudinem, virtutem atq; auxilium præcari, Deoq; fidere ac inniti, nihil ſibi aſſcribere, ſed Deo totum, quicquid eſt laboris, pro-

Roma. 8. 2. Cor. 2.

Spinæ quomodo vertantur nobis in coronam.

Tentatio quæna duo in ſe habere.

Tẽtationes quaten⁹ ſint tolerandæ.

Tẽtationes vti virtute Chriſti vincere debeamus.

ris, profectus aut laudis, tribuere: quicquid vero infirmitatis, defectus, impotentiæ, lapsus aut delicti, debet suum agnoscere. Alterum quod in tentatione versatur, est illud quod illicitum, proponitur, & ad quod animus tentati per varia media, per concupiscentias carnis, per consilia & suggestiones diaboli sollicitatur alliciturq; vt eligat, consentiat, velit, non impugnet aut non dissentiat ad hoc, quod Deus prohibuit, aut vt non velit, impugnet, fugiat, damnet, intermittat ve, quod Deus præcepit. Ad hoc non debes dissimulare, nec consentire, aut te resignare: sed illud persequi, propulsare, proscindere, fugere atq; eradicare. Eam ob rem dixit: tentationes, quo ad aliquid, sunt tolerandæ: quo ad aliquid, repellendæ. Tolerare oportet vt tentemur, hoc est, vt impugnemur, licet non expediat hoc rogare à Deo vt tentationes nobis mittat. Nescimus enim virtutem nostram, & nimium inconstans est infirmitas nostra. Itaque quod dixi tolerare debemus vt impugnemur: sed nequaquam tolerare seu admittere debemus ea, ad quæ illicita tentamur. Hæc namq; viribus omnibus persequi debemus. verbi gratia: Luxuria te persequitur, nusquam requiem habes, non minus te in templo quam loco prophano fatigat. Itaque vt hoc modo tenteris, vt fatigeris, vt tentationi resistere cogaris & laborare, ne consentias, ad hoc Deo resignatum habeas animum, tentationem videlicet hanc, hoc est, laborem, pressuram atque vim qua impugnaris, sustinendi sub auxilio eius gratiæ diuinæ: ita tamen ipsum tentationis exercitium atq; pugnam sustineas, nequaquam sustineas, nequaquam admittas, nequaquã tibi propterea placeat id, ad quod tentaris. Quicquid enim illicitum est ad quod tentaris, summopere vitandum est licet (quomodo sepe dixi) vt tenteris tolerandum sit, idq; propter Dei amorem. Vt verò vincas tentationem, meminisse debes baculi arundinei, in manum Christo dati: hoc est, cogitare debes tuæ virtutis imbecillitatem, mutabilemq; mobilitatem, vanitatem, infirmitatem, nihileitatemq;: ne in te, sed in virtute Iesu Christi cõfidas, atq; propositum conatumq; tuum omnem illuc colloces. Quisquis eim in seipso confidit, quisquis arundinem se non cognouerit, periculosè pugnat: quia nihil restat ei nisi vt vincatur. Heu quot fuêre confidentium in se, hoc est, in sua virtute, in sua scientia, in sua prudentia, aut naturali aliqua virtute, & ceciderũt: vbi alij gratissimis tentationibus inuoluti, implicatiq;, interim in sola Dei virtute & bonitate firmiter sperantes, & de sua diffidentes virtute, euaserunt, luminaq; virtutum facti sunt?

Tẽtationes quaten⁹ sint repellendæ.

Tẽtationes petere cur nõ expediat.

Baculus arũdineus quid mystice.

Tẽtationes virtute Christi nõ nostris viribus esse vincendas.

Est item alia eruditio: quomodo Christus cruentatus & vulneratus, operiri voluit purpura, ita nos quoq; nostra vulnera operiamus purpura charitatis. Scitum enim est, *charitatem operire multitudinem peccatorum*. Tertiò admonemur, spinis compungi peccatorum nostrorum. Quod pungit memoriam fricat. nec facilis erit eius, quam diu pungit, obliuio. Hoc modo peccatorum nostrorum non debemus obliuisci. Scire enim debemus, quod quæcunq; hic nos pungunt aduersa, si Dei contemplatione patienter tulerimus, in coronam vitæ nobis æternæ vertentur. Quotquot ergo spinas passus fueris tribulationũ, tot gemmæ præciosæ in corona tua fulgebunt. Tertiò, erudimur, ne Christo illudamus, dum illum aut salutamus, aut adoramus. Quando, inquis, Christo illudimus. Nempe tunc, quando foris magnam prætendimus deuotionem, aut humiliationem ostendimus, & intus aridi, acedioſi, superbiq; inueni-

Vulnera animæ nostræ cuiusmodi purpura sint operienda. Iacob. 5.

Quomodo spinis peccatorũ nostrorum compungi debeamus.

Quãdo quis Christo illudat.

Orationis tempore phantasias inutiles admittere quàm sit temerarium.

uenimur. Inclinamus profunde corpus, sed cor manet erectum: os loquitur cum Deo, à quo cor interim auersum est ad mundana, aut peccata. Rogamus Deum vt intendat orationi nostræ, cui nosipsi non intendimus. Petimus multa, at phantasijs implicati, nescimus ipsi quid petimus. Quomodo ergo Deus exaudiet nos, quando nosipsos non audimus? Nonne res derisione est plena, loqui cum rege pro ardua causa, aut aliquid petere magni ab eodem, & interim eidem vertere dorsum, ludereq; cum catello? Nunquid non rectè illi diceretur à rege, Cur illudis mihi? An magis tibi non est res cordi quam petis, aut desiderio, vt interim dum mihi loqueris, cum bestia ludas? Hoc tamen modo nos facimus orantes, quippe qui cum phantasijs prorsus inanibus ludimus, cùm videlicet inter orandum cogitationibus vilium perituramq; rerum, Deo interim cordis nostri vertentes dorsum occupamur. Porro si eo tempore quo Deum adoramus, quo genua flectimus quovè cultum in exteriori homine quemlibet alium impendimus Deo, intra nos malis, obscœnis, impurisvè cogitationibus occupamur, Christum quidem salutamus: sed interim tamen in eius faciem aut spuimus, aut alapas ei damus. Spuit enim in faciem Christi, qui immundas tractat cogitationes in suo corde. Cædit, qui inuidiæ iræq; tenet impios affectus. Quartò, falso Christum adorat, quisquis verbis Christum confitetur, factis negat, ore Dominum honorat, blasphemat moribus. Hoc proh dolor multi faciunt, cum sacerdotes tum monachi, qui labijs Dominum honorant, quando cor eorum interea longè est ab eo, nempe qui inter laudandum Dominum, tractant quomodo sua perficiant studia iniqua. Hoc modo iniqui faciunt sacerdotes, qui completorium legentes, dicunt: *Dignare Domine nocte ista, sine peccato nos custodire*, paulò post ingressuri in eundem lectum cum suis quas in delicijs habent concubinis. Quid hoc aliud est, quam Dominum irridere? Verum dicit quispiam: Quid igitur faciam? Num, ne irrideam Dominum, debeo orationem intermittere? Haud quaquam, sed voluntatem malam corrigere debes, & immunditias cordis abijcere. Quintò, quomodo Christus arundine illuditur, quasi is qui solum nomen habeat regis, idq; vacuum absq; honore & autoritate: Ita tu potius de teipso sentiens, expende quam instabilis, vacuus, absq; integritate, sine constantia, sine virtute infirmum & miserabile sis figmentum, qui neque operari, neque velle possis bonum absque Deo. Arundo es, quæ nisi dextera Dei teneatur, pro fragilitate tua cito contereris, aut conquassaberis. Sextò, percutere caueamus caput Christi, arundine. Arundine percutit, quisquis per vitam ociosam ac bono fructu vacuam Christum offendit. Dolet enim Christus ocium nostrum, quod ad sanguinis vsque fusionem illum vulnerat. Quare, inquis, Christum ocium meum vulnerat? Ideò profectò vulnerat, quia in te atque in tua vita nihil videt, quo suæ respondeas vitæ, per quam & erudire & prouocare ad sui imitationem te studet, se tibi ponens in exemplum. Caue igitur esse, vt arundo, vacuus.

Faciē Christi conspuere aut cædere quis mystice dicatur.

Adorantes Christū falso qui sint.

Esaiæ 29.

Arundinem vti se quisq; reputare debeat.

Caput Christi quis mystice arundine percutiat.

Ocium nostrum cur Christum vulneret.

IESVS ILLVSVS, VIDENDVS PRODVCITVR. Articulus. XXXIV.

Et post-

ET postquam illuserunt ei, exijt iterum Pilatus foras, & dixit eis: Ecce adduco eum vobis foras, vt cognoscatis, quia in eo nullam causam inuenio. Exiuit ergo Iesus portans spineam coronam, & purpureum vestimentum. Et dicit eis: Ecce homo. Cum ergo vidissent eum pontifices & ministri, clamabant, dicentes. Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum vos, & crucifigite. Ego enim non inuenio in eo causam, Responderunt ei Iudæi. Nos legem habemus, & secundùm legem debet mori quia filium Dei se fecit. Cùm ergo audisset Pilatus hunc sermonem, magis timuit. Et ingressus est prætorium iterum, & dicit ad Iesum. Vnde es tu? Iesus autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus. Mihi non loqueris? Nescis, quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? Respondit Iesus. Non haberes potestatem aduersus me vllum, nisi tibi esset datum desuper. Propterea qui tradidit me tibi, maius peccatum habet. Et exinde Pilatus quærebat dimittere eum. Matth. 27. Marc. 15. Ioan. 19.

HOMILIA XXXIV.

CVm omnem suæ crudelitatis vim milites nequam & pessimi nebulones in Iesum exercuissent & flagellis, spinea corona, sputis ac sanguine faciem totumq; corpus oppleſſent, adeò vt nulla iam esset corporis pars à tumore, liuore, læsioneve aut vulnere libera, adeoq; Iesus miserabiliter foret tractatus, vt ne species quidem ei adesset hominis: Pilatus sic illusum atq; miserabiliter afflictum, produxit secum foras, vt viso Iesu adeò miserabiliter afflicto, Iudæorum furor mitigaretur, nihil enim magis familiare est naturæ, quam miseris & miserabilibus compati, præsertim consortibus naturæ eiusdem. Itaq; sperabat Pilatus, vbi Iesum ludibrijs pœnisq; adeò afflictum vidissent Iudæi, quod ipsum post tantam ignominiam susceptam, deinceps de regni ambitione suspectum non haberent, nec tam crudeliter afflicto ac misero inuidere, aut eius possent sanguinem sitire. Itaq; Pilatus eduxit Iesum foras ostendendum populo. Quare Iesum foras eduxerit Pilatus.

Mirum quomodo pius Iesus ambulare poterat in quo mirabile erat, post tantas pœnas, post tot cruciatus, post tantam denique sanguinis effusionem, viriumq; exhaustionem, quomodo vel stare potuit, ne præ debilitate virium caderet ad terram. Dicit itaq; Pilatus ad Iudæos: *Ecce adduco eum foras, vt cognoscatis quia nullam in eo inuenio causam. Emendatum ergo eum dimittam.* Si nullius est mali causa in Iesu Pilate, quid in eo emendabis? Si innocens est, cur innocentem affligis? cur flagellas? cur spinis coronas? nequaquam ab iniustitia excusaris Pilate, qui ad gratiam hominumq; instantiam innoxium affligis, licet enim vt liberes illum à morte, propterea sic punieris innocentem, non tamen à delicto totus excusaris. Idipsum enim nihilo secius facere debueras & poteras, hoc est, innocentem debueras liberare absque flagellis, obstre- Pilatus flagellando Iesum ab iniustitia non excusatur.

pen-

pentibus quantumlibet Iudæis, præcipue quia teste ore tuo, innocentem tenebas.

Eductio hæc Iesu quam fuerit lamẽtabilis. Ioan. 19.

At vide quam miserabile, quam sit flebile, quamq; lamentabile quod sequitur: *Exiuit ergo Iesus portans coronam spineam & purpureum vestimentum:* hoc est, coccineum. Dicit ergo Pilatus, *Ecce homo:* aperiens chlamydem Iesu coccineam, quo viderent Iudæi, quomodo flagellatus, quomodo vulneratus, quomodo denique sanguine esset Iesus rubricatus. Interim verò dicit: *Ecce homo* q. d. Videtis ne Iudæi, quomodo expedierim eum, quomodo lacerauerim eius corpus flagellis & virgis? Videtis ne quomodo propterea quod Christum se regem nominauerit, quod in eo accusastis, illum coronauerim? *Ecce homo.* Videtis in eo speciem hominis? Vidistis ne vnquam hominem sic afflictum? Videturnè vobis habere formam speciemq; hominis? Quid formidatis eum futurum regem, qui hominis speciem amisit? *Ecce homo.* Dissimilis factus est homini. Nequaquam est futurum vt timeatis in eo maiestatem regiam. Nolite igitur formidare regem, qui homini factus est dissimilis. *Ecce homo.* Ecce quam laceratus, quam consputus, quam pollutus sanguine. Ecce quomodo stat, hominis non habens speciem, Parcite vel eidem, quem adeò deiectum videtis. Flagellatus est, consputus est, vellicatus est: hoc est, barba priuatus est & capillis per euulsionem pro bona eorundem parte: coronatus est spinis, ludibriosa amictus est veste. Patent eius vulnera vsq; ad costas. Spinæ impulsæ sunt vsq; ad verticem. *Nulla est in eo à planta pedis vsque ad verticem capitis, sanitas.* Nunquid adhuc inuidetis? num satiamini pœnis? Quiescite nunc, quandoquidem pœnis & laboribus repletus est, tam impiè, tamq; crudeliter tractatus, vt magis non possit. Vide autem iam, inuidæ mentes quomodo indurtuerunt. Siquidem videntes Iesum Iudæi, nulla penitus compassione sunt moti. Sentiebant enim hoc Pilatum egisse propterea, vt Christum emendatum ex eorum manibus liberaret. Eam ob rem vehementiori arserunt ira, induratiq; sunt inuidia acriori, clamantes: *Crucifige, crucifige eum.* Quasi d. Nequaquam nos pœnis eius satiabis. Nunquam nos, quantumlibet afflixeris eum, placabis, nisi crucifixum viderimus. Non quiescemus, donec animam eius mors extorserit. Vide quam pertinax Iudæorũ nequitia. Nunquam mederi potest malitiæ vbi semel obstinata fieri cœperit. Magna certè est contumelia, magna persecutio Domini, magna iniuria facta est Christo, qui tam malus existimatur, tamq; pestilens ac exitiosus, vt nulla eidem posset inferri pœna adeo magna, qua placari vellent Iudæi, adeò eum habuerunt exosum. Vide iam quam doloroſum fuerit Christo, ante oculos statui inimicorum suorum humiliatum (iuxta opinionem hominum) & ignominia affectum, pœnisq; & vulneribus atq; doloribus toto corpore plenum. Sciebat Iesus Iudæos exultaturos in sua passione, atq; suæ insultaturos afflictioni. Quã putatis igitur dolebat, se videns tam exosum haberi, qui tam fideliter & perfectè amat omnes, vt nulla sibi compassio exhiberetur, omnes in ipsius pœnis exultarent, nemo satiaretur pœnis eiusdem, nec quantumuis etiam sibi miserabiliter afflicto & innocenti parceretur, sed maximopere ab omnibus instaretur clamaretur; vt crucifigeretur. Vide quam stat verecundus ante oculos odientium se, ab eisdem quos amabat tantopere exosus. Vidit sui illusionem suamq; pœnam præstare gaudium inimicis, nullamq; se inuenire aut compassionem

Esaiæ 1.

Nequitia Iudæorum quã fuerit pertinax.

sionem aut misericordiam apud eos, quos innumeris extulerit beneficijs. Recordare quod haud fieri potuerit, quin mater eius benedicta tunc in populo fuerit, clamantiumq; audierit voces, quas aduersus filium suum impij clamabant: *Crucifige, crucifige.* Hęc quotquot clamantium audiuit voces, tot in virgineo pectore suo sensit gladios. Porrò Pilatus audiens Iudæorum obstinatã malitiam, stomachando illis dixit: *Accipite eum vos, & crucifigite.* Quasi dicat. Non est meum, homines innocentes crucifigere. Vos hoc facite. Cum Iudæi audissent quod Pilatus accusationes eorum hactenus adductas non curaret, ad aliam se accusationem conuertunt, dicentes: *Nos legem habemus,* &c. In Leuitico habebatur de blasphemo occidendo. Veruntamen Christus haudquaquam blasphemus fuit. Confitebatur enim quod verũ erat, esse se Dei filium. Cum autem Pilatus hos audisset sermones, Iesum videlicet esse filium Dei, magis timuit, puta quod filium Dei indignè nimis tractasset. Persuasibile enim erat Pilato, Iesum filium esse Dei: quandoquidem cum esset paganus, apud quos multorum est Deorum assertio, facilè potuit Pilatus credere, de semine Iesum esse diuino. Quamobrem Iesum introduxit, quo certior fieret cuius esset filius, solum ipsum vnde esset interrogans. Quo nihil respondente, (vel quia Pilatus nihil horum intellexisset, si generationem illi suam Dominus etiam voluisset exponere: vel quia noluit fauorem gratiamve aucupari Pilati, vnde eius passio simul & nostri redemptio impediretur) Pilatus seculari fastu tumens, ægrè tulit ac dixit: *Mihi non loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te?* His verbis seipsum iudicat damnatq; Pilatus. Siquidem quem toties innocentem pronunciauerat, iudicare atq; ad mortem damnare non debuit, præsertim cum in sua (vt fatebatur vltro) situm foret potestate, Iesum dimittere aut crucifigere. Respondit Iesus illum potestatem non habere maiorem aliamvè, quam eam quæ data illi foret desuper: eumq; qui Pilato se tradidisset, hoc est, tam Iudæos quam Iudam suum discipulum maius habere peccatum, grauiusq; deliquisse, quod innocentem ad mortem tradidissent. Hæc verba expendens Pilatus, inuenit se quoque peccasse, licet minus quam alios, qui Iesu mortem procurabant. Ex hac igitur occasione ne delinqueret, reusq; Christi inueniretur mortis, statuit omninò Iesum liberum dimittere.

Leui. 24.

In vestium ornatu quando peccetur: patientia quænam contra osores sit necessaria: inuidia item quantum sit peccatum.

COgita hic illusum Christum vestibus atq; insignijs derisorijs. Disce tu non gloriari, non ostentare te in vestibus, non in clenodijs auri & argenti, non in gemmis & ornamentis. Hoc enim ad omnes pertinet Christianos, præcipuè tamen ad monachos, quorum vestes schemate huiusmodi vt simplicitatem, vt mundi contemptum, vt sui despectionem præ se ferant, fiunt. Quærere verò superbiam, gloriam aut ostentationem in monasticis vestimentis, quæ signa instrumentavè sunt humilitatis, quam grandis est abusio? Habent certè monachi vestium genus quod humilitatem prædicet, quomodo fatuorum vestimenta prædicant stultitiam. Si itaq; fatuus de præcioso panno quæreret indui in signum suæ insipientiæ, quis non argueret eum stultitiæ fictæ? Monacho ergo quomodo congruit vestis superba, humi-

Gloriandũ non esse in vestibus aut ornamentis.

Vestimenta monastica quo schemate fiant.

Vestis superba quantum dedeceat monachos.

litatem suiq; contemptum profitenti? Itaque quomodo fatuum, si vestem respuit lineam, & è serico petat sibi vestem, non dices fatuum: ita si monachus in vestibus quærat æstimari præciosis, monachus non est. Quare? Quia non inuenitur seculi contemptor, non abiq; sui cura viuit, temporalia diligit, & de ijs quæ mundus miratur, discernit & appetit. Hæc enim omnia monachorum sunt professioni contraria. Quare si te contemptorem vis profiteri seculi, hispidam necesse est vt feras vestem, non sericam. Hæc te magis ornat, quia tuæ congruit atq; quadrat professioni. Iterum disce nihil referre, lingua gladiove quemuis occideris, quandoquidem Iudæi crucifixisse ab Euangelista feruntur Dominum, idq; (vt intelligas de Iudæis eum loqui) hora tertia, quæ hora fuit quando Iudæi ante Pilatum clamauerunt, *Crucifige, crucifige eum*, tunc enim linguis suis Christum crucifixerunt Iudæi, hoc est, crucifixionem Iesu à Pilato impetrarunt, quam à militibus alius refert Euangelista sexta videlicet hora completam. Tribuitur igitur crucifixio Iesu plus Iudæorum linguis, qui hora tertia hanc obtinuerunt precibus & minis: quam militibus, qui hora sexta manibus eam perfecerunt. Custodi igitur tu linguam tuã, ne cuiquam noceat, ne per linguam tuam tu fias reus omnium peccatorũ quorum tu præbuisti occasionem. Tertio disce patientiam in benignissimo Iesu, si non omnes tibi faueant, si habes qui te odiant, qui inuideant. Noli te aliter quam patientia ac silentio defendere. Quid enim hominum gratiam concupiscis? aut cur tristaris, si mundus te oderit? Scito quia Iesum priorem te odio mundus habuit. *Non est* igitur *discipulus supra magistrum*. Si discipulus vis Christi esse, oportet te, quomodo Christus ambulauit, ambulare. Nihil æstimes igitur, si tibi multi inuideant: nec tunc rem desideratu dignam te æstimes obtinuisse, si mundi habeas tibi conciliatos amicos: quin potius recole quod *amicitia huius seculi inimica est Deo: & qui vult amicus esse seculi huius, inimicus Dei constituetur*. Cura igitur tu vt amicum habeas Deum, teq; seruies in eiusdem amicitia: quantum ipse prior quomodo te dilexit, ita à te prior non recedit, nisi tu prior recesseris ab eo. Quartò animaduerte & disce, quantum sit malum inuidia: malum, & implacabile malum. Superbia placatur per humiliationem aduersarij: ira quiescit, si videat mansuetum, ignominiosum aut calamitosum eum cui irascitur. At inuidia nullo potest placari modo, si consummata fuerit. Hoc namq; in Saule Iudæorum rege compertum est, qui quoniam inuidebat Dauidi, persequebatur illum, aliam ipsemet nesciens causam, nisi quia inuidebat ei, qua inuidia putabat malum, quicquid Dauid innocens egisset: atq; ideo per inuidiam existimabat se iustam habere persequendi Dauid occasionem, prorsus inuidia excæcatus. Inuidiæ autem huius erat occasio, quod se reprobato propter inobedientiam suam, illum Dominus vnxerat regem. Quam inuidiam in eo fecit acriorem, quod Dauidi cum prostrasset Goliam magnum turmæ canentium quæ Sauli obuiarant reuertenti ex prælio, cantabant: *Percussit Saul mille, Dauid autem decem millia*, maiorem fortitudinis laudem Dauidi, quam Sauli, tribuentes. Quod Saul iratus audiens, Inuidiam quoq; palàm fatebatur, dicens: *Dederunt mihi mille, & filio Isai* (hoc est, Dauid) *decem millia dederunt. Quid superest ei nisi & regnum?* Omni igitur tempore vitæ Saulis, vt inimicus exosus & exul à regno manfit Dauid, innocenter inuidiam passus. Caue igitur, vt diabolum pessimum, inuidiam: quia inter omnia mala maximè est pestiferum atq; insanabile.

Lingua gladiove aliquẽ occidere nil referre.

Ioan. 19.

Patientia cõtra odientes necessaria.

Ioan. 15. Lucæ 6. 1. Ioan. 2.

Iacob. 4.

Amicitiam Dei ambiendam esse. 1 Ioan 4.

Inuidia quã sit implacabile malum.

Inuidiæ Saulis contra Dauidẽ quæ fuerit occasio. 1. Reg. 15. 16 1. Reg. 18.

HO-

HORA SEXTA PASSIONIS CHRISTI IESV.

IESVS AD TRIBVNAL IVDICANDVS ADDUcitur. Articulus XXXV.

IVdæi autẽ clamabant, dicentes: Si hunc dimittis non es amicus Cæsaris. Omnis enim qui se regem facit contradicit Cæsari. Pilatus ergo cum audisset hos sermones, adduxit foras Iesum, & sedit pro tribunali, in loco qui dicitur Lithostrathos, hebraice autẽ Gabbata. Erat autem parasceue Paschæ hora tertia & quasi sexta. Sedente autẽ illo pro tribunali, misit ad eum vxor sua, dicens: Nihil tibi & iusto illi. Multa enim passa sum hodie per visum propter illum. Et dicit Iudæis. Ecce rex vester, illi autem clamabant. Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus. Regem vestrum crucifigam? Responderunt pontifices: Non habemus regem nisi Cæsarem. Ioan. 19. Marc. 15. Matth 27. Ioan. 19.

HOMILIA XXXV.

VIdentes Iudæi Pilatum, quod omnino Iesum quæreret liberare, opposuerunt se eidem, adijcientes minas quoq; *Si*, inquiunt, *hunc dimittis, non es amicus Cæsaris*, &c. Eos foues qui contradicunt Cæsari, & qui eius mandata contemnunt. Nihil igitur dubites quin Imperator percipiat tuam infidelitatem: propterea tibi prospiciendum est, ne dum Iesum eripis, temet ipsum in accusationem & vincula conijcias. Pilatus itaq; cum hos audisset sermones, timens se accusari apud Imperatorem, atq; ab officio deijci, adduxit Iesum foras: & sedit pro tribunali, vt iudicij seruaret formam. Cogitate hic Domini humilitatem, cogitate mansuetudinem omnipotentis, licet in sua habeat manu cœlum, terram & omnia quæ in eis sunt, ante iudicem tamen paganum, vt malefactor ac reus mortis, permisit se statui & iudicari. Dum sic staret Iesus ante iudicem, dicit Pilatus ad Iudæos: *Ecce rex vester*, verecundiã Iudæis volens incutere, quare eis quasi improperando dicebat: *Ecce rex vester*. Quæ insania est hæc vestra ô Iudæi, vt regem vestrum ita persequamini, vt ne in modico quidem placari possitis? Aut ita, vt ironicè loquatur Pilatus: *Ecce rex vester*. Quasi dicat: Quam misera est plebs, quæ formidas & inuides huic homini? *Ecce rex vester*. Videtis quam bellè sit coronatus? formosus est rex, potens & inuictus, qui iustè timeatur, cuius felicitati iure inuideatur. Quid in eo est gloriosum, propter quod ei inuidetis? Imò quid non probrosum, & quid in ipso non dolorosum est, & quod ad compassionem nõ inuitet, quodve non excitet commiserationem? merito multum eum timere habetis, sic vilem, deformem & laceratum, multum eius inuidere calamitati, Responderunt Iudæi: *Tolle, crucifige eum*, tolle eum ex oculis nostris, grauis enim est nobis ad videndum. *Dicit eis Pilatus: Regem vestrum crucifigam?* Hoc ignominię vobis esset, regem vestrum crucifigi. *Non habemus*, inquiunt, *regem, nisi Cæsarem*. Tanta in Christum Iudæorum erat inuidia, vt quamuis Romanorum Humilitas & mansuetudo Iesu quanta. Ioan. 19. Sapien. 8.

Inuidia Iudæorum cõtra Christũ quanta.

ditionem hactenus semper inuiti toleraſſent, reſtitiſſentq; vbicunq; potuerunt, tamen modo ne Chriſtus rex vocetur Iudæorum, vltro ſeſe ſubijciunt Cæſari, omni ſeſe libertate abdicantes. Malunt enim perpetuæ addicti eſſe ſeruituti, quam ſuam nõ ſtatuere accuſationem calumniamq; contra Chriſtum. Cæſaris eligunt iugum, hunc ſibi vnum confitentur dominum: Chriſti abnegant imperium, quo ad ſententiam dandam contra Chriſtum, Pilatum vrgeant, niſi maluerit apud Cæſarem infidelis accuſari, atque, quod eiuſdem non

Matth. 27. Vxorem Pilati fuiſſe à diabolo inſtigatam.

zelatus fuerit & honorem & præceptum, apud eundem periclitari. Sedente itaque pro tribunali Pilato, miſit ad Pilatum vxor ſua, præmonens virum, ne ſuper Ieſum mortis ferret ſententiam, quandoquidem illius gratia eodem mane multa per viſum paſſa fuiſſet. Diabolus nimirum pœnitere cœpit, quod Iudæos in Chriſti necem inſtigaſſet, ſentiens ipſum eſſe Meſsiam, per quem ſua truncaretur tyrannis, tollerenturq; ſibi ſpolia inferni. Ideò quomodo per mulierem induxerat nos vniuerſos in omne malum, ita nunc à generali redemptione nos omnes impedire voluit per mulierem.

Iudicare quando, cui, quoſq; liceat.

VIdens pijſsimum Dominum, aliquando iudicem iuſtum terribilemq; rediturum, ſtare ante tribunal iudicis iudicandum: compatere ei, & ingemiſce in teipſo, quod peccata tua in hanc illum miſeriam perduxerunt. Propter tua enim peccata ſtat verecundus ante iudicem iudicandus. Noli igitur tibijpſi cum deliqueris, parcere. Sed ſeuerè dijudica temetipſum. Nõ abire tua finas peccata inulta. Expende vilitatem, malitiam, & ingratitudinem tuam. Iraſcere tibi, quod tam miſericordi, tamq; bono ac optimo Deo tantas ingeris contumelias, toties illum ſpernis. Vide quam procliuis ſis ad malum, quam inconſtans, quam fragilis, quamq; totus miſer & miſerabilis.

Iudicare vti debeat homo ſemetipſum.

1. Cor. 11. *Si* (inquit Paulus) *noſtipſos dijudicaremus, non vtique dijudicaremur.* Iam verò non noſtipſos dijudicamus, ſed proximum, in illius defectus oculati, in noſtros talpei: quare graue admodum à Domino iudicium expectamus. Non ergo nos excuſemus, ſed noſipſos iudicemus, iudicariq; nos patiamur, vt à delictis hic noſtris purgemur.

IESVS AD MORTEM DAMNATVR.

Articulus XXXVI.

Matth. 27. VIdens autem Pilatus, quia nihil proficeret, ſed magis tumultus fieret, accepta aqua, lauit manus coram populo, dicens: Innocens ego ſum, à ſanguine iuſti huius. Vos videritis. Et reſpondens vniuerſus populus, dixit: San-

Marc 15. Lucæ 23. guis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros. Tunc Pilatus volens populo ſatisfacere, adiudicauit fieri petitionem eorum. Dimiſit autẽ illis Barrabam, qui propter homicidium & ſeditionem miſſus fuerat in carcerem, quem petebant: Ieſum vero flagellatum tradidit

Matth. 27. voluntati eorum, vt crucifigeretur.

HOMILIA XXXVI.

VIdit Pilatus quod gratis pro Iesu laboraret liberationem, quodq; laborando non solum nihil proficeret, verum etiam huius occasione in populo tumultus fieret: atque demum ipse coram Cæsare, si accusaretur, periclitaretur. Existimans autem & paruum piaculum, quod nulla vltio, nulla censura sequeretur, si Iesus quamuis innocens, occideretur, cùm persona esset vilis ac despicabilis, de qua nemo interrogaret: accepta aqua lauit manus, iterum palam testatus Iesu innocentiam simulq; suam, vt qui cogeretur ad sententiam inuitus in Iesum ferendam, dicens: *Innocens ego sum à sanguine iusti huius.* Verum Iudæi, quamuis Iudex paganus innocentem Iesu mortem agnosceret, quamuis Christo inferre eandem formidaret, vtpote qui Christū iustum asseuerabat & insontem, nihilo tamen Iudæi inde moti, tam liberè, quam temerè clamauerunt: *Sanguis eius super nos & super filios nostros.* Manuum lotione nititur excusare se Pilatus, quo se innocentem testetur: ideo enim lauit manus, licet nihil illi hæc lotio profuerit. Neque enim agere quicquam debuit contra conscientiam suam. Nec propterea quia dicit: *Vos videritis,* (hoc est, vos Iudæi hunc à vobis damnatum mihi obtulistis. Iuxta allegata vestra, non iuxta meam sententiam, ago iudicem.

Matth. 27.

Lotionem manuum Pilato nil profuisse.

Vobis ergo, non mihi eius damnatio iniusta imputetur) ipse Pilatus sit innocens, quæritum quem tenens pronunciat ipse innocentem, tandem ad mortem damnat. Porrò Iudæi dum in medijs sunt tenebris, prorsus nihil vident periculi sibi fore, si innocentem perimant. Ideo exclamant: *Sanguis eius super nos,* &c. Verbum erat saluberrimum, si bona fuisset intentione prolatum. Ita enim nos oramus omnes, vt Christi sit super nos sanguis, hoc est, vt sanguinis Christi, virtutisq; ac efficaciæ eiusdem efficiamur participes. Iudęi verò non fructum neq; medelam, sed vltionem effusi sanguinis Christi sibi imprecantur: nec sibi tantum, sed (quod crudelissimū est) etiam filijs suis. Quod ita, quomodo precati sunt, vsq; in hodiernum apud illos diem manet. Huius enim tam culpa quam vltio sanguinis semper illis inhæret. Itaq; Pilatus Iudæorum precibus atq; clamoribus cedens, quibus noluit displicere, relicta iustitia, relicta æquitate, oblitus prolati sæpius sæpius testimonij sui pro Iesu innocentia, magis timens Cæsarem quam Deum, & veritus ne apud Cæsarem à Iudæis accusaretur tanquam rebellis, suspicans præterea nil mali, si pauperem hominem, licet innocentem, cuius nemo videretur amicus pro quo nemo qui zelaretur, aut qui Iudæis contradiceret, morti traderet. *Adiudicauit* igitur *fieri petitionem eorum*, hoc est, sententia diffinitiua statuit, pronunciauitq; Iesum (vt aiebat) pro culpa affectati regni crucifigendum. Sententia impijssima atque crudelissima contra innocentem, contra saluatorem & redemptorem mundi, contra Christum Deum & Dominum nostrum. *Iesum itaq; tradidit voluntati eorum.* Hæc autem erat Iudæorum voluntas, vt Iesus crucifigeretur, cui annuit Pilatus. In Euangelio Nicodemi legitur sententia hæc à Pilato dictata, Gens tua comprobauit te regem, propterea præcipio te primum flagellari secundùm principum statuta, deinde in cruce leuari. O lugubrem sententiam, quam Dominus verecundus & absq; contradictione humiliter accepit, ac si de omnibus in quibus fuerat accusatus, esset conuictus ac

Sāguis Christi quomodo veniat super nos, & quomodo super Iudæos.

Sententia Pilati contra Iesum dictata quæ.

reus. Heu cuiusmodi cadit tristitia super cor virgineum matris. Heu quis ibi tunc erat luctus amicorum, flentium super innocentissima morte Iesu prædilecti sui magistri. E diuerso autem inimicis Christi ingens erat lætitia, quod voluntatem suam obtinuissent in Christum. Porro Domino Iesu vtrobique dolor & compassio. Compatiebatur enim non minus inimicis quam amicis.

Ambitio in quæ mala præcipitet, placere proximo quando licitum, quandoq; sit illicitum.

Ambitio in quanta mala precipitet

ADmonemur hic exemplo Pilati, quam fugere debeamus ambitionem, quæ in quanta præcipitet mala, in hoc præside videmus Pilato. Hic enim quamuis alioqui vir videatur iustus atque suo officio idoneus, quia tamen officium & honorem prætulit synceritati, in graue hoc crimen lapsus est, vt Iesum quem innocentem sciebat, damnaret iniustè ad mortem. Multum diuq; pro Christi laborauerat tutanda innocentia. At quando eidem minabatur de ira Cæsaris, qua (nisi Iudæis consentiret) ab officio deijceretur, conscientiam deseruit propriam, consentiens iniquitati. Secundò hic discite, ne cari pendi, ne magni æstimari, neve ab hominibus habere optes fauorem quandoquidem Saluator tuus, mortis propter te subit sententiam. Hic enim cum ante tribunal iudicatus patitur se iudicari, atq; iuxta formam aliquam iudicij damnari, haberi vt sceleratus morteq; dignus, quid tu de te flagitas bene sentiri? aut cur tristaris, si de te malè sentiatur? Dicis fortasse: Ego id desidero, ne proximum scandalizem. Certè charitas id fraterna exigit: vt (quantum in te est) nemini des vel delicti vel turbationis occasionem. Ita igitur viue, ne scienter scandalum præbeas, hoc est, ne agas aut prętermittas quippiam, quo proximo occasionem tribuas delinquendi. Non tamen propterea est necessarium, vt eidem placere affectes, nisi hoc fieret ex charitate, non propter te, sed propter Deum aut propter proximum. Vtrunq; enim monens Apostolus: *Si*, inquit, *hominibus placerem*. i. placere affectarem, *Christi seruus non essem*. Scriptum enim est: *Dissipauit Dominus ossa eorum qui hominibus placent*. Iterum autem alibi idem monet. *Vnusquisque placeat fratri suo ad ædificationem*: hoc est, ideò placere velit vt caueatur peccatum, seruetur charitas, promoueatur q; gloria Christi. Sit Christus finis & causa, quare cupias placere homini, non vt ipsam placendi vanitatem, commodumvè aliud proprium quæras. Tertio inspice quomodo Christus se habuerit iudicatus, condemnatus q; ad morte, & mortis reus ab ijs, qui tunc aderant existimatus. Num ab vno ad alium discurrens, satagebat se purgare, excusare at q; quam innocens foret, quantaq; iniuria esset damnatus, alijs referre (quomodo nos facere solemus) ne scandalizarentur in se, aut ne malè sentirent de se atque de sua prædicatione? Haud quaquam. Quomodo ergò fecit? Tacuit, & perinde ac si omnium esset reus, ne vno quidem verbo se excusauit, purgauitvè: Hoc modo & nos faciamus: Si aliena malitia infamamur, si iudicamur, si damnamur quoque, præsertim cum malitia hominum aut temporum non recipit excusationem, sustineamus patienter omnia in silentio, & committamus Deo causam nostram: vt quomodo velit & possit, homines custodiat à scandalo. Nos enim sæpe putamus nos propterea solicitos, ne proximi in nobis scandalizentur, cum coram Deo aliud inueniatur quod nos moueat, puta ne despiciamur, aut ne

Fauorē hominum non esse optandum.

Charitas fraterna quid requirat.

Placere velle proximo quando sit laudabile & quando vituperabile. Galat. 1. Psalm. 52. Roma. 15.

Taciturnitas Christi quomodo imitanda.

mali

mali æstimemur. Tunc enim nos magis amor priuatus, quam charitas vrget ac premit.

IESVS SVAM CRVCEM PORTANS, AD CALVARIAM educitur. Artic. XXXVII.

SVscęperunt autem Iesum, & exuerunt eum chlamyde & purpura, & induerunt eum vestimentis suis, & eduxerunt eum, vt crucifigerent illum. Et baiulans sibi crucem exiuit in eum, qui dicitur Caluariæ locum Hebraicè autem Golgatha. Exeuntes autem cum ducerent eum, appræhenderunt hominem quendam Cyrenensem nomine Simonem, venientem de villa, patrem Alexandri & Rufi. Hunc angariauerunt vt tolleret crucem eius: & imposuerunt illi crucem portare post Iesum. Et perducunt eum in locum qui dicitur Golgatha quod est interpretatum Caluariæ locus.

Ioan. 19. Matth. 27. Marc. 15. Ioan 19. Matth 27. Marc. 15. Matth 27. Lucæ 23. Marc. 15.

HOMILIA XXXVII.

IEsu damnato, gaudentibusq; omnibus impijs, student Iudæi rumorem mox euulgari hunc nouum per omnem ciuitatem cum pessimis criminationibus atque derogationibus famæ Christi: quas dedita ad hoc opera spargebant, vt iustè videretur damnatus Iesus. Vnde quia Iesus omne nouit secretum, nihil poterat tam secreto de illo dici quod ignoraret. Vidit itaque in omni sibi loco detrahi, vidit iniqua de se narrari vbiq;, vidit mortis suæ causas ab inquirentibus inuestigari, nec alia de se quam pessima responderi: vidit denique super se rideri, & ea quæ narrabantur sibi in passione, vel obiecta, vel inflicta, laudari: videbat exhilarari suos inimicos de sua calamitate. Nunquid non putas cor eius pijssimum atque verecundum inde fuisse sauciatum? Deinde quamuis multitudo magna fuisset Iudæorum ante Pilatum stans aduersus Iesum, dabatur tamen (quod creditur) signum, vt hodie fit eo tempore, quo malefactores ad supplicium solent educi, quo agnosceretur Iesus confestim ad mortis supplicium educendus. Vnde innumerabilis colligebatur turba confluentis populi ad rei spectaculum, cupientes eiusdem videre finē. Quo autem Iesus fieret notior, cuius erat facies ex cruore, sputis, liuoribusq; ac afflictionibus deformata ac oblita, vt cognosci nequiret, exuerunt eum chlamyde coccinea seu purpura, & induunt eum proprijs suis vestimentis, vnde ab omnibus cognosceretur. Hoc autem absq; ingenti cruciatu, & vulnerum renouatione fieri haud potuit, quandoquidem vestis coccinea sanguine congelata atq; compacta in vulneribus Iesu, nisi violentia miserabili ac pœnosa non poterat euelli. Vide quomodo Iesus vestimenta exuit, quomodo stat totus nudus ante deridentium se oculos, quomodo sua vestimenta circa locum vbi flagellatus fuerat, disiecta colligit, quomodoq; seiterum induit humilis & verecundus. Certè non absque grandi tum dolore, tum verecundia id fieri potuit, vt Iesus & priores vestes exueret, & nudus suas colligens, denuo indueret.

Cur vestibus suis induerint Iesum.

Vulnerū Iesu renouatio

Verecundia Iesu.

Vide

Crux cur Iesu soli imposita fuerit, non latronibus.

Vide iterum quomodo ignominiosum lignum crucis, Iesu dorso ferendum imponunt, quod vt maledictum, nemo tangere dignabatur. Neutri autem latronum cum Iesu crucifigendorum, crucem ferendam imposuerunt, quo Iesus tanquam sceleratior æstimaretur, vtpote cui soli suum supplicium (quod antehac nulli factum erat) impositum cerneretur. Hoc enim ad exaggerandam Christo ignominiam, ad augendam quoq; infamiam eiusdem, à Iudæis fuerit excogitatum, vt Christus solus suam ferret crucem, non item latrones, quo latronibus sceleratior crederetur Christus: nec aliam ob rem latrones simul crucifigendi, eidem coniuncti sunt, quam vt Iesus eorum consortio, & in eorum pœna infamaretur, vnde similis quoq; ac insignior crederetur latronibus fuisse in scelere. Producitur itaq; interea agnus mansuetissimus Dominus Iesus, crucem ferens in dorso mirę & magnitudinis & longitudinis, qua onustus humi deprimebatur, quæ Iudæorum studio illi (vt dixi) imposita est, vt sceleribus eius purgandis mors violenta, quam sustinere parem habuit cum latronibus, putaretur non sufficiens, sed facinoribus eius singularibus, pœna quoq; ac probrum, singularia & antehac inaudita, deberentur. Ideò quam flagitiosus nullus ante, ipse est ferre coactus suam crucem. Impletum est autem illud Esaiæ: *Factus est principatus eius super humerum eius* Principatus enim Christi, crux est eius, dicente quoq; Apostolo: *Humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est, &c.* Quomodo igitur in signum nobilitatis excellentiævè, alij balteum, alij coronam, alij mitram, alij auream portant catenam, ita in signum sui imperij Christus suam portat crucem: neq; enim aliter in nobis regnat Christus, quam per crucem, id est, per asperitates & tribulationes, quibus signat ornatq; suos quos in hoc mundo habet amicos. Eam ob rem ij quoq; qui delitias sequuntur, ab Apostolo crucis vocantur inimici. Impletur hic figura Isaac, ignem & ligna pro sui immolatione portantis. Contemplare tu hic, quomodo Iesus incedit portans suam crucem: anhelus, anxius, incuruatus, humi depressus, viribus exhaustus, doloribus & vulneribus plenus, adeò vt pedem vix posset mouere, gemens ex alto corde & suspirans. Plus tamen Iudæorum doluit cæcitatem, quam suam vel passionẽ vel ignominiam. Fatigatus itaq; & exhaustus, lento incedit gradu, nec progredi tanto sub onere potuit: imò vt alij volunt, deficiens viribus corruit, licet percussus, impulsus, tractus atq; calcatus progredi vrgeretur. Quapropter ne inter manus eorum deficiens, moreretur genere mortis quam volebant mitiori, nevè suam Pilatus sententiam reuocaret, & quo citius ad eius necem, quam æstuanter sitiebant, pertingerent, angariauerunt Simonem quendam Cyrenæum, vt ferret crucem post Iesum: in hoc quoq; insultantes Iesu, quod qui Deum se omnipotentem iactasset, auxilio egeret humano: nec ferre crucem posset, nisi adiutus.

Esaiæ 9. Principatus Christi vt sit crux. Philip. 2.

Christus vti regnet in nobis per crucem. Philip 3. Gen. 22.

Crucem suã quãdo portauerit Iesus.

Cur Simonẽ angariauerint portare crucem Iesu

Crucem suam vti quisq; diuersimodè portet.

Vita omnis Christiani hominis quomodo non sit aliud quam crux.

TOta vita hominis Christiani, si iuxta Euangelium viuere decreuerit, nihil est aliud, nec aliud esse debet, quam crux & martyrium. Abstinere enim à delectatione sensuum, amœna voluptuosaq; sibi interdicere, deside ria sua mortificare, frangere voluntatem propriam, seipsum non quærere, sed

re voluntatem propriam, seipsum non quærere, sed abnegare: odientem diligere, inimico benefacere, nonne crux est interna & occulta? imò quo secretior, nonne eo & grauior? Si ergo Christum volumus sequi, voluntariè eidem sacrificemus nos (quomodo scriptum est) oportet. Qui enim aliud præter Christum desiderat, si propterea habet pati, non Christo, sed concupiscentiæ suæ crucem portat. Multi, imò penè omnes crucem in hoc mundo portamus. Veruntamen hi soli propter Christum portant, qui Christum sequuntur. Quotquot certè Christum sequimur, crucem habemus portare: non tamen quotquot portamus crucem, Christum sequimur. Aliter enim (vt dictum est supra) non dominatur nobis Christus, nisi paratis sequi crucem, hoc est, aspe-ritates & tribulationes ferre post ipsum. Hoc enim est Christi vestigia sequi, quomodo ipse ambulauit, ambulare: & quomodo Petrus dicit: *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius.* Quicunque igitur vult haberi Christianus, non fugiat crucem, sed amplectatur: quia crux est vestis, qua suos vestit milites in hac vita Christus. Secundò aduerte, quod Christus sui imitatores non admonet vt Christi ferant crucem, nec generaliter crucem, sed vnumquemq; admonet vt tollat crucem suam, hoc est, propriam. Quid est crucem ferre tollerevè suam? Nempe hoc, vt vnusquisque eam tollat quæ à Domino sibi affertur portãda. Neq; enim crux mea, est crux alterius: nec quod alium torquet atq; illi crux est, propterea etiam me torquet, aut mihi crux est. Sed vnusquisq; suam habet crucem, vnusquisq; vnde grauatur habet. Hoc ergo quod illi molestum est, crucem esse suam cogitet, à Domino sibi missam: hanc Christi ferat amore, vt quod alioqui horreret, quod recusaret, iam propter Christum ferat. Quapropter si crux, vitæ virtutisq; propositum dicitur, quod Euangelio quadrare debet, maximè illa in abdicatione propriæ voluntatis, & in veteris hominis mortificatione sita est. Non est igitur omnibus vna, sed sua cuiq; crux est metienda, quæ viribus eius sit temperata. Inde itaq; monemur, ne stulta æmulatione velimus æmulari quorumlibet sanctorum abstinentias afflictiuavè exercitia, quæ ne ipsi quidem nisi singulari gratiæ dono adiuti, ferre potuissent. Tua igitur tibi crux est tollenda, hoc est, iuxta vires tuas, & quantum ferre vales. Neque enim iuberis iuxta alterius mensuram & vires agere (quasi vna sit crux omnium) aut ferre, sed iuxta tuas vires, quas reliquis multis impares fortasse habes aut inferiores.

Psalm. 53. Crucẽ concupiscentiæ suæ quis portet.

Crucẽ propter Christũ portantes qui sint.

Vestigia Christi sequi quid sit. 1. Petri 1.

Lucæ 9. Crucẽ quomodo quisque suã portare debeat.

Crux vti cuique sua metienda portandaq; sit, non alterius

Tertiò discutiendum est, non abijciendam suapte voluntate crucem semel assumptam. Verùm si vires tibi deficiunt, si vltra quemadmodum hactenus tuli, sufferre non vales, licet tibi adiutorium sumere, licet tibi sumere eum qui te iuuet. Vides enim Christum quoq; admisisse adiutorem, non electum, non petitum, sed eum qui illi fuerat datus.

Crucẽ propter Deum semel assumptam, non esse abijciendam.

IESVS IN CALVARIAM CRVCIFIGENDVS educitur. Artic. XXXVIII.

SEquebatur autem illum multa turba populi & mulierum, quæ plangebant & lamentabantur eum. Conuersus autem ad illos Iesus, dixit: Filiæ Hierusalem, nolite flere super me,

Lucæ 23.

sed super vosmetipsos flete, & super filios vestros, quoniam ecce venient dies, in quibus dicent, Beatæ steriles, & ventres quæ non genuerunt, & vbera quæ non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus, cadite super nos, & collibus operite nos. Quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet? Ducebantur autem & alij duo nequam cum eo, vt interficerentur.

HOMILIA XXXVIII.

Cum quãta ignominia eductus fuerit Iesus. Matt. 21.

EDucitur Dominus Iesus opprobrio crucis prægrauatus, latronibusq; sociatus, ceu cunctis ignominiosior malefactoribus, per medium ciuitatis, in quam ante paucos fuerat introductus dies cum palmis, cum laudibus, cum cantu occurrentibus eidem obuiam turbis & clamantibus: *Osianna filio Dauid, benedictus qui venit in nomine Domini.* Heu quomodo voces populi, quomodo eiusdem est circa Iesum nunc æstimatio mutata? Tunc agnoscebant eum regem Israel, filiumq; Dauid benedicunt. Modo, *Non habemus*, inquiunt, *regem nisi Cæsarem.* Sequebatur autem turba multa populi. Tunc enim ex omni Iudæa & Galilæa, & vbicunq; Iudæi habitabant, ad diem conuenerant festum. Non pauci quoq; ex gentibus illis iungebantur, quî pro familiaritate vt vicini aduenerunt. Vnde confluxerat populi maxima multitudo. Omnes autem Christi cupiebant videre finem. Fama namq; eius omnes penetrauerat regiones. Atq; idcirco etiam Iudæorum populus Christum voluit in omnium horum præsentia crucifigi, vt qui aduenerant peregrini & præclara de Christo multa audierant, nunc eius damnationem ignominiamq; & mortem videntes, vbiq; diuulgarent & infamarent. Erat autem affectus varius sequentium Christum, variaq; studia. Quidam enim ridebant, alij gaudebant, subsannabant alij & improperabant, nonnulli lapides & lutum in Iesum projiciebant, ferè omnes conuiciabantur. Amici pauci clam dolebant, qui tamen propter metum Iudæorum sese non audebant manifestare. Inter hos nonnullæ mulieres sequebantur, quæ liberius flebant, quando quidem & à lachrymis se continere haud poterant, inter quas credenda est fuisse mater Iesu virgo Maria. Sed quid cogitare, quid dicere potuit, filium suum intuens pallidum, cruentatum, consputum, vulneratum, cæsum, damnatumq;, & cruce prægratum, adeò miserabiliter afflictum atq; curuum incedere, adeò crudeliter tractari, interq; furentium clamores & verbera propelli? Aestimanda est certè præ dolore, ne verbum quidem potuisse loqui. Ipsa enim videns filij sui laborem iuxta ac dolorem, pariter cum ipso dolens tabescebat, penèq; exanimabatur. Nemo enim Iesu dolorem pensaurit alius, quomodo ipsa expendere potuit sola. Ipsa enim sola eum agnouit. Dominus itaq; licet doloribus & angustijs plenus, conuersus tamen alloquitur mulieres flentes: *Nolite*, inquiens, *flere filiæ Hierusalem super me*, id est, super mortem meam, *sed super vosipsas flete & super filios vestros*, hoc est, super vos & super peccata vestra flete, quæ & vos faciunt miseras, & mihi causam faciunt patiendi: flete super filios vestros, qui modo gaudent, quia nesciunt quid futura illis pariat dies. *Ecce enim venient dies, in quibus dicent: Beatæ steriles*, &c. prædixit calamitatem, non multo post tempore futuram, sub obsidione Titi & Vespasiani imperatorum, quam

Affectus studiaq; sequẽtium Christum varia.

Lucæ 23.

in die

in die quoque Palmarum flens super ciuitatem Iesus prædixerat: quæ idcirco erat illis (vt ibi dicebat) euentura, quia non cognouerunt tempus visitationis suæ. Itaq; Dominus hic non arguit fletum & affectum, sed modum & ordinem instituit flendi. Adiungit quoq; magnitudinem tribulationis futuræ: *Si*, inquiens, *in ligno viridi hæc faciunt, in arido quid fiet?* Hoc est, nolite super me flere, sed super vos, Nam si ego qui lignum sum viride, innocens & absq; culpa, tanta habeo pati: quid patientur ij quorum innocentia aruit, quorumq; perijt sanctimonia? Aut si *arbor* omnis *quæ non facit fructum bonum, excidituur & in ignem mittitur*, quantum ardebit quæ pessimos etiam & contagiosos affert fructus? Vide autem hic, quomodo veritas respondeat figuræ. Nam vt in Leuitico scribitur, vitulus & hircus qui solennissimo sacrificio in expiationem offerebantur multitudinis, extra castra comburebantur. Sic Iesus qui semetipsum obtulit in redemptionem vniuersi generis humani, extra castra (id est, extra ciuitatem) voluit pati, quo simul intelligerent gentes, passionis ipsius fructum nolle ipsum inter septa Iudaicæ gentis includi, sed sacrificium esse commune omnibus profuturum.

Lucæ 19.

Luc. 23.

Matt. 3. 7.

Leuit. 9 10.

Pati cur voluerit Christus extra ciuitatem. Hebræ. 13.

Vide quoque hanc ductionem prioribus cunctis & probrosiorem fuisse, & dolorosiorem Christo. Ignominiosa fuit, quia ad locum vltimi supplicij ducebatur. Quis enim non ignominiam sentit, cum ducitur ad patibulum? Deinde, quia ducebatur cum sceleratis, quorum societas Christo parabat infamiam. Tertiò, quia comitante populi multitudine ducebatur. Sequebatur enim, vt supra cœperam dicere, vario affectu multiplex turba. Quidam ex inuidia, nonnulli ex curiositate. Christus enim quia signa multa fecerat, cupiebant multi quid in extremo vitæ eius fieret, videre. Suspicabantur enim, si vlla in ipso esset maiestas, potestasvè, aut si illi fieret iniuria, quod absq; signo aliquo mirabili non esset traditurus spiritum. Sequebantur etiam aliqui ex pietate. Fuit quoq; hæc Christi eductio pœnosior reliquis. Siquidem Dominus noster Iesus Christus ex præcedentibus pœnis, fatigationibus, vulneribus atq; verberibus, adeò laborauerat, adeoq; se viribus exhauserat, vt vel liber vix potuisset incedere: iam tamen grauissimam crucis sarcinam cogitur portare: atq; ideo humi depressus, curuus & gemebundus, sub onere ambulauit crucis. Accesit ad pœnam, quod trabem illam crucis, quæ illi fuerat imposita, tradunt fuisse nodosam, inæqualem, atq; non curiose, sed neglectim paratam, vtpote præ festinatione non dolatam ieu complanatam. Quia verò propterea quod Dominus per viam indirectam ducebatur, trahebatur, protrudebaturq;, necesse erat tam ipsum quam crucem eius, quam humeris suis ferebat impositam, moueri atq; agitari, (eius namq; crucis aliquanta pars oportebat, quandiu solus hanc portabat, vt per terram (quia longa erat) protraheretur, atq; continuè in eius humeris moueretur) conquassata in vnum grande vulnus fuerunt multa vulnera parua, inter flagellandum susceptæ. Hoc vulnus fertur graue inter scapulas habuisse Dominus Iesus, vt quibusdam Deo deuotis est reuelatum atq; quam sit illi acceptum, si fuerit honoratum.

Ductionem hanc Christo fuisse prioribus dolorosiorem.

Pœna Christi in portando crucem quanta.

Crucis nodositas & inæqualitas.

Vulnus graue in scapulis Christi vnde.

Aduersa quæcunque quo animo ferenda: quæ item propria voluntas mala in nobis operetur: & quomodo eadem mortificanda sit.

Passionis dominicæ recordatione, tribulationes nostras dulcorari.

SI tribulatio, tentatio, aduersitas, incommodumve aliquod tę corporiæ anguſtauerit, recordare crucis Dominicæq; preſſuræ, quo ea quę tibi moleſta ſunt, dulcorentur, leuiusq; feras. Quis enim non ferat, quod in recordatione dominicæ amaritudinis tinctum fuerit? Nihil eſt quod nos patimur, ſi paſſioni Domini fuerit comparatum. Secundò diſcamus oportet, inter omnes eſſe aduerſitates quæ nos cruciant, potiſsimam, voluntatem propriam, hanc quamdiu in nobis circumferimus, nihil iuuat nos, homines locum vè mutaſſe: quia cauſam preſſuræ noſtræ quæ premit nos, nobiſcum ferimus. Si ergo preſſuram omnem aut euadere, aut æquanimiter optamus ferre, abdicare debemus propriam voluntatem. denudationemq; ac exutionem, non ſolum eiuſdem propriæ voluntatis, verum etiam proprij ſenſus, iudicij atq; conſilij maximoperè ac conſtantiſsime in nobis amplecti, obedientiam ad mortem vſq; præſtare. Tertio diſcere debemus, quamuis obedientia contraria atq; moleſta videatur homini, ipſa tamen eſt quæ hominem in via Dei ambulantem, ſecurum reddit: nunquam enim errare, nunquam falli, nunquam ſeduci poteſt, quiſquis ſub lege vixerit obedientiæ. Ipſa enim eſt lex, ipſa ductrix, ipſa lumen, ipſa eſt via qua Chriſtum ſequimur, qua ducimur ad Deum. Ipſa timóres multos aufert, ſcrupulos prohibet, ambiguitates tollit omnes, & in tranquillitate mentem ſeruat. Huius exemplum obedientiæ vide cuiuſmodi nobis Chriſtus dederit, obediuit patri, cuius facere voluntatē, ſuum dicit cibum, obediuit matri & nutritio, quia ſubditus erat illis. Obediuit autem & inimicis ſuis, ac tortoribus. Nam patitur ſe duci & reduci, de loco ad locum, de iudice ad iudicem, de pœna ad pœnam, de paſsione ad paſsionem, nihil renitens, nec contradicens vnquam, quamuis vno potuiſſet nutu, ſi voluiſſet, omnes terra abſorbere.

Voluntatē propriā eſſe preſſurarū omnium cauſam.

Abdicatio propriæ voluntatis, ſenſus, iudicii atq; conſilij quam ſit neceſſaria.

Obedientia quam ſecurum reddat hominem.

Ioan. 4.
Lucæ 2.
Obedientiæ exemplum in Chriſto.

IESVS MYRRHATO VINO POTATVS, VESTIBVS EXPOLIATVR. *Articulus* XXXIX.

Lucæ 23.
Matth. 27.
Marc 15.

ET poſtquam venerunt in locum, qui vocatur Caluarię, dederunt ei myrrhatum vinum bibere, cum felle mixtum, & cum guſtaſſet, noluit bibere, & non accepit.

HOMILIA XXXIX.

CVm Ieſus poſt labores maximos & dolores in Caluariæ peruenisſet locum, Iudæi ad ipſius illuſionem, quaſi poſt labores exantlatos fatigato atq; refocillando, ei vinum præbuerunt myrrhatum potandum, felle mixtum. Pro deuotione quarundam, vt conſuetudo erat, mulierum deuotarum, vinum bonum datum erat pio Ieſu, pro ipſius confortatione in vltimo ſupplicio ſuſtinendo. At nebulones peſsimi illud ebiberunt, & pro illo propinauerunt illi vinum myrrhatum. Quibuſdam tamen vna eademq; fuiſſe potatio videtur, hęc quæ Chriſto ad Caluariam venienti oblata eſt, & illa quę poſtea in cruce paulò ante quam tradiderit ſpiritum, refertur. Sed alijs aliud videtur. Hic enim de vino myrrhato refertur, ibi de aceto. Cum itaq; ad Caluariæ peruenisſent locum, expoliauerunt Ieſum veſtibus nudantes. Hic expende quam fuerit dolorosa, quamq; verecunda Chriſto hæc denudatio, gra-

Nudatio hęc Chriſti quā fuerit dolorosa ac verecunda.

uior

nior scilicet quam ea quam ante sustinuit flagellandus. Ibi enim coram paucis est nudatus, hic coram omni populo. Ibi solam sustinuit nuditatis ignominiam, hic præter ignominiam in denudatione magnam sustinuit quoque pœnam. Nam in vulnera eius congelauerant vestes sanguine exiccato hærentes, quæ dum violenter extraherentur, renouabantur tam vulnera quam dolores. Cuius renouationis dolor non est credendus fuisse minor, quam primæ inflictionis. Stabat itaq; Iesus, renouatis vulneribus, & fluere incipientibus, nudus atq; totus sanguine rubricatus, donec matre eius virginea, filij virgineam verecundiam intelligente peplum seu linteum quoddam, cuidam viro pio tribuit circa verenda Iesu contegenda circumligandum. Vide præterea quem dolorem Iesus in capite receperit. Siquidem corona si propter enudationem vestium deposita atq; reimposita fuit, non minorem habuit Iesus dolorem, quam si bis fuisset coronatus. Porro, si inter exuendas vestes in eius capite mansit corona, non potuit fieri quin spinis hic ibiq; vestes exuendæ inhærerent, à quibus cùm immodestè abstraherentur, spinæ mouebantur, atq; nouis doloribus eius vulnera diffecabant. Compatere hic Iesu, quoniam vilissimis etiam quibusuis hominibus, tametsi nudentur, circa velanda tamen secreta nonnihil operimentorum relinquitur. At Domino Iesu nihil est relictum, sed nudus totusq; videndus exponitur, nisi quod pudicissima eius mater, eius verecundiam agnoscens, eidem consuluit. Volebat pius Dominus remedium congruum apponere morbo. Primus enim Adam, cuius delicto cecidimus omnes, nudus peccauit. Sic Christus secundus Adam, cuius satisfactione ac redemptione resurgimus, nudus pro nobis satisfecit. Vide postremo (vt à multis perhibetur) quomodo Dominus nudatus, super quodam lapide, seu petra, aut rupe sedit, aspiciens quomodo crux sibi vltima pararetur, multas interim sustinens iniurias, dolores, irrisiones, insultus, blasphemias & opprobria. Heu quid pijssimum eius cor tunc meditabatur videntis tam angustum, tam pœnosum sibi stratum mortis parari.

Capitis Christi dolor in hac denudatione renouatus.

Nudari cur Christus pro nobis voluerit.

Nudatus Iesus sedet super lapidem.

Nudare nosipsos Christi exemplo per externam & internam paupertatem quomodo debeamus.

REcordare quoniam Dominus Iesus redemptor tuus, spoliatus fuit vestibus vsq; ad corporis nuditatem, & disce in paupertate, atq; rerum penuria habere patientiam, quandoquidem Dominus Iesus necessaria non habuit, & quid tam necessarium, quã alimenta & ea quibus operimur? Christus adeò est nudatus, vt illi deesset quoq; quo verenda tegeret, nisi verecundiæ eius mater consuluisset. Paucis esto igitur contentus, in omnibus patiens. Ama paupertatem. Est enim paupertas amica quietis, solicitudinumq; expultrix. Contemne quæ temporalia sunt, si pacem vis possidere tranquillam. Secundo attendenda est Christi paupertas, qui omnibus expoliatus, in crucem ascendit. Totus enim nudus, atq; ab omni re quæ mundi est, voluit mori alienus, vt perfectum voluntariæ nobis paupertatis relinqueret exemplum. O charissimi, quæ est paupertas nostra voluntaria? Certè aliam non video, quã vt nihil nobis desit. Omnia volumus habere, non solum ea, sine quibus viuere non valemus, & quæ ad corporis pertinent necessitatem, verum etiam ea, quæ pertinent, aut ad corporis voluptatem, aut ad curiositatem oculorum. In

Nudatio Christi quid nos doceat.

Paupertatis voluntariæ perfectum exemplum Christo.

hoc non imitamur Christum, sed Adam primum parentem nostrum. Dominus Iesus compatitur nobis, nec à nobis tantum postulat, quantum ipse pro nobis exposuit. Ideò non requirit vt prorsus nudi incedamus, sed superflua interdicit nobis. Quocirca multa nobis possumus subtrahere, idq; non solum absq; vllo periculo corporis, sed cum magna etiam laude discretionis, puta ea, in quibus nihil est nisi concupiscentia, & amor inmortificatus. Verbi gratia: Est qui cochlear vult habere argenteum. Quare habere id vis? Non inquiro de cochleari, sed de argenteo aut aureo cochleari: quare vt sit argenteum inquiro. Quot enim & præstantes & sancti interim viri comedunt, nec esuriunt quamdiu cochlearia habent lignea? Quot reges sunt, qui ex ligno, si esuriant, non queant comedere? Est alius qui de ligno rem habet necessariam, verum de ligno vult habere nobili. Vana est curiositas. Tertius mantile spernit, aut mappam, nisi de panno precioso floribus intexto. Et quæ maior esse stultitia posset, pro tergendis manibus quæri preciosa? Est qui cultrum contendit mutare, vt alium fortasse recipiat, qui capulum habeat nobiliorem & pulchriorem. Hæc omnia stultitiæ sunt & concupiscentiæ, quæ inaniter fatigant homines ocioſos.

Concupiscētias superfluas & curiosas propter Deum esse mortificandas.

HORA SEXTA PASSIONIS DOMINI nostri IESV CHRISTI.

IESVS IN CRVCE EXTENDITVR. Artic. XL.

Marc. 15. Lucæ 23.

ET crucifixerunt eum.

HOMILIA XL.

INgens pœna & longus Domini cruciatus, breui enarratione paucisq; describitur verbis. Fuerunt enim in hac crucifixione Domini, duo: Extensio & affixio, quę duos faciunt articulos. Primum igitur extensionem Domini tractemus. Cum Dominus Iesus sedens expectaret, donec crux foret parata, intereaq; illuderetur illi ab hominibus nequam, cum foramina iam essent parata, rapitur furibundè Iesus à militibus, qui vltro erat ad omnia paratissimus: statuiturq; ad ima crucis, & dorsotenus protrusus, proijcitur super crucem. Heu crudelitatem iniquam. Cœlum & terra, ingemisce super huiusmodi violentia, super crudelitate impiorum, & super miserabili hac ruina Christi.

Quã crudeliter super crucem proiectus sit Iesus.

Vide igitur quomodo mansuetus Dominus nihil irascitur, nō cogitat vindictam, sed æquè ac si omnia hoc modo fieri deberent, imperturbatus manet. Expandit vltro manus super cornua crucis, pedesq; super lignum inferius ponit. Audi clamores ac strepitus crucifigentium, tumultuantiumq; Iudęorum. Iacet agnus mansuetus super crucem: & vna affixa manu, quia foramina sine corporis mensura tortores distantia nimis fecerant, dum aliam volunt affigere, non potuit foramen paratum attingere, quoad funibus appositis traheretur violenter ad foramen. Pari quoque modo cum pedibus actum est, qui protracti sunt deorsum ad foramen. Fuit autem hic tractus membrorum Christi non leuis aut modicus, sed tantus, tamq; violentus, vt iuncturæ compagesq; ossium soluerentur Christi, dinumerari quoq; possent, iuxta Dauid,

Manſuetudo Iesu.

Extensionis Iesu super crucē dolor quantus.

Psalm. 11.

omnia

omnia eiusdem ossa. Heu bone Iesu, quam amara tibi fit hęc tua passio, quantos labores, quantas tristitias, quantos deniq; cruciatus parit tibi hæc charitas tua, qua nos redimis. Venite omnes & videte redemptoris vestri dolorem. Videte quomodo vt cithara extenditur in cruce, animaduertite quibus redimamini doloribus. Væ væ peccatis nostris, quæ tam diros pœnarum Christo inferunt cruciatus. Reuelatum est quibusdam, pœnam tunc cordis Christo fuisse maximam, extensis omnibus membris, tamq; gratum Christo fore, si oratione honoraretur in eiusdem doloris memoriam dominica, ac si balsamo tunc perungeretur suauissimo.

Extensionis Christi dolor oratione cuiusmodi honorandus

Extensione sua super crucem Christus quid nos mystice insinuet, quiq; nosipsos extendere ad anteriora debeamus.

CVm in Christi situm esset voluntate ac potestate, quo vellet mortis genere nos redimere, id elegit, quod asperius erat, quod ignominiosius erat, & quod maiorem, non solum exhiberet, sed in Christi etiam corpore figuraret charitatem. Quid enim extensio membrorum Christi indicat aliud, quam summam diffusionem largitatis, ex summa affectione charitatis erga nos emanantem? Extensione namq; hac brachiorum & membrorum, ostendit se nos tantum diligere, quantum amare potuit. Omnem namq; suæ dilectionis vim in nos effudit, exponendo se totũ pro nobis, atq; semetipsum totum nobis dans, sibi nihil seruando, quod non daret in vsus nostros. Quicquid potuit, quicquid erat, totum nobis tradidit: & quod verbis non potuit exprimi, quantum scilicet daret nobis, figura & signo corporis explicauit. Ideo enim brachijs in cruce extensis voluit mori, quo ad recipiendos peccatores quoscunq; ad se venientes paratissimum, ad amplexandos pœnitentes maximè desiderabundum sese ostenderet. Quamobrem B. dicit Bernardus: Quis non rapiatur ad spem & fiduciam impetrandæ salutis, dum in eius cruce considerat corporis dispositionem, videlicet caput inclinatum ad osculandum, brachia extensa ad amplexandum, manus apertas ad largiendum, latus apertum ad diligendum, pedes clauis affixos ad nobiscum commanendum, totiusq; corporis extensionem ad se totum nobis impendendum? Hæc ille. Fecit itaq; Christus, quomodo pueri solent interrogati quantum diligant. Interrogas puerum, dicens: quantum diligis me? ostendit respondens ad mensuram palmæ, vel cubiti, vel brachij: aut si indicare vult, quantum sit possibile se amare, atq; ex toto suo corde te amare, ambo extendens brachia: Tantum, inquit, diligo te. Vide quomodo Christus quoq; ita fecerit, qui expansis brachijs & manibus, ipsa forma crucis loquitur, dicens: Tantum diligo vos, quicquid sum, quicquid possum, vobis tribuo, in vestros vsus profundo, & si verbis amorem quem ad vos habeo, minus explico, signo hoc passionis quam pro vobis sustineo, hoc est, expansis in cruce brachijs, id vobis commonstro.

Extensione membrorũ quid nobis Christus insinuet.

Brachijs extensis cur mori voluerit Christus.

Bernardus.

Dilectionis suæ magnitudinẽ quibus signis indicauerit nobis Christus.

Secundò, admonemur Dominum Iesum è diuersò diligere, atq; ostendere quomodo ex toto corde, ex omnibus viribus, atq; ex tota virtute, & toto posse parati simus illum amare, eidemq; nos totos exponere. Hoc autem tunc facimus, quando in eius amorem, in eius beneplacitum, in eius honorem, in eius obsequium omnia corporis nostri membra conuertimus. Hoc autem iustissimum est, vt quemadmodum membra nostra exhibuimus seruire im-

Dilectionẽ nostrã quibus signis Christo declaremus.

Rom. 6.

mun-

Membra nostra quomodo in obsequiũ Christi conuertenda.

munditiæ & peccato, iuxta desideria & concupiscentias carnis: ita eadẽ nunc conuertamus in sanctificationem, ad seruiendum Deo iuxta deuotionem spiritus. Manifestum est certè, quantum seruierimus diabolo, membra nostra eidem in eius obsequium præbendo, ad explendas concupiscentias nostras vitiosas. Iam igitur diabolo abrenunciantes, ex membris nostris hostiam Deo

Roma. 12.

placentem, rationabilẽq; obsequium, hoc est, quod seruata discretione, & absque corporis destructione per immoderatum feruorem, Deo soli sacrificetur.

Ioannes Cassianus.

Docet Ioannes Cassianus, quod omnibus (potissimè autem monachis) conueniat, vt mane surgentes, antequam quicquam faciant, antequam ad alia quæcunq; se moueant, aut sese occupent, primo omnia Deo sua membra locent, omniumq; membrorum suorum primitias & actus Deo offerant. Os primò ad

Primitiæ omnium membrorum nostrorũ omnium manè Deo offerendæ quæ.

Dei aperiatur laudem, genua ante Deo se incuruent, quam ad prophana terrena q; moueantur: pedes antequam quoquam ambulent, in Dei se aut laudem, aut obsequium moueant: oculi primo cœlos suspiciant, cor ad Deum suspiret: & hoc modo singula membra hominis operationum suarum quotidiè exordia Deo impendant. Tertiò admonentur acediosi, qui de lecto manè non

Acedia quorundam vti superanda.

possunt, desidia illis imperante, recedere: vt animaduertant, cuiusmodi lectũ habuerit Dominus Iesus, quo ipsi compuncti, suam acediam superent. Quartò admonemur, contemptis prioribus operibus nostris, nouo quotidiè fer-

Extendere ad anteriora quomodo se quisq; debeat quotidiè.

uore ad anteriora (hoc est, ad perfectiora) nos extendere. Debet enim, si vicem aliquam Christo desideramus rependere, esse & desiderium & studium nostrum, omnia corporis nostri membra, omnes vires quoque tum animæ, tum corporis, in Dei seruitium, in Dei laudem & beneplacitum expendere.

IESVS CRVCI AFFIGITVR. *Artic. XLI.*

Matth. 27. Lucæ 23.

POstquam venerunt in locum qui vocatur Caluariæ, ibi crucifixerunt eum.

HOMILIA XLI.

DOminus noster Iesus Christus quo suam erga nos indissolubilem ostenderet charitatem, dignatus est in cruce non solum extendi, verum etiã clauis affigi, vt securum præberet cunctis ad se refugium, atq; accedendi fiduciam, tanquam ad saluatorem: commonstraret quoq; se non solum paratum, sed etiam charitate captũ, vinctum, ligatum, atq; affixum, vt aliter nõ posset, quam ad veniam & misericordiam recipere. Ideo enim manus & brachia habuit expansa, quo paratum se ad omnes recipiendos ostenderet: habuit & manus affixas, quo sis securus, quod vim illi facere queas, tanquam ei qui superatus sit charitate. Potest enim cogi, quia vult cogi: & quo intelligatur velle cogi, ac aliter se non posse quam velle reconciliari, permisit se expansis brachijs ad crucem figi, vt quicunq; velit, se insinuare possit eius amori. Itaq; quod supra dictum est, extensis neruis, venis, membrisq; omnibus, dissolutisq; membrorum compagibus, cruci affixus est Dominus Iesus. Homo enim primus accedendo ad lignum præuaricationis, tangendoq; & manus extendendo, manibus vsus fuerat ac pedibus, ad scribendum chirographum damnationis nostræ: quod vt Saluator noster deleret, affixit illud cruci, dum

ci, dum manus ac pedes ſuos, propter delendum hoc chirographū, crūci permiſit affigi. O quam libenter Dominus Ieſus pro ſalute omnium crucem aſcendit. O quanta mox patientia obediuit. O quanto amore cuncta pro nobis ſuſtinuit. O quantum in obedientia ipſius pater delectatus fuit. Sic, decebat nos ingenti obedientia redimi, qui ſuperba nimis tranſgreſsione fueramus præuaricati. Extendit itaq; Chriſtus manus ſuas in ligno vitæ, quomodo Adam ſuas extenderat manus ad lignum inobedientiæ. Neq; enim lignum ſcientiæ boni & mali, immerito vocatur lignum inobedientiæ, in quo tranſgreſsio illa contra Deum prima patrata eſt: nec iniuſtè crux Saluatoris, lignū vocatur vitæ, nempè in quo triplex data eſt vita. Eius namq; virtute, ad vitā naturæ reſurrexerunt homines mortui: eius operatione homines compuncti, reſurrexerunt ad vitam gratię: eius denicq; efficacia latro atq; omnes patres in lymbo, recepti ſunt ad ſtatum gloriæ.

Lignū vitæ vocatur crux Chriſti triplici ratione

Meditare quantum doloris ſuſtinuit Ieſus, dum claui (vt quidam ſentiunt) obtuſi per palmas manuum & pedum, vbi nerui colliguntur, violenter impellebantur, qui ſecum cutem & carnes intro ad foramina trahebant. Vnde manibus & pedibus circa clauorum loca intumeſcentibus, pro eodem tempore dum ſanguis geſtiret effluere, nec exire valeret, per totum feruidus ac turbulentus diſcurrit, donec cum cruce eleuatus eſt Ieſus. Tunc enim laxatis membris, vulneribusq; ampliatis, ſanguis erumpens ceu quatuor fluminibus decurrit ex Chriſti membris, crucemq; rigat & terram. Poſſent hic quatuor adhuc articuli colligi: perforatio videlicet dexteræ manus, finiſtræ manus, dextri pedis, & finiſtri pedis. Tradunt Deo deuoti quidam, viginti ſex ictus ad perforationem manuum: & triginta ſex ad clauos pedibus infigendos factos. Quem numerum cum totidem venijs orationibusve reddentes, Chriſto agamus gratias.

Crucifixio Ieſu quanto dolore facta

Perforatio manuum ac pedum Ieſu quot ictibus facta.

Sui crucifixione quid nos Chriſtus docuerit, quiq; ipſius quinque vulnera honorare debeamus.

DOcemur carnem noſtram crucifigere cū vitijs & concupiſcentijs, hoc eſt, pro extirpandis vitijs carni non parcere, ſed clauis (id eſt, præceptorum & beneplacitorū obſeruationibus) cruci Chriſti affigere. Ita enim Chriſto debemus eſſe affixi, vt ab eodem non valeamus ſeparari. Hoc modo Paulus confixus erat cruci, qui dicebat: *Certus ſum* enim, *quia neque mors, neque vita, neque præterita*, &c. *poſſunt nos ſeparare à charitate Chriſti.* Interdicas tibi multa quæ libent. Subtrahas quoq; tibi multa quæ licent, ad mortificandas in te concupiſcentias tuas. Hoc modo ſanctus Dauid delectationem ſibi ſubtrahens, poſtquam è ciſterna Bethleemitica aquam bibere popoſcerat, & illi fuerat allata, non bibit, ſed eam Domino libauit. Auguſtinus orat ſe clauo charitatis configi, & cum Chriſto affigi inſeparabiliter cruci. Dauid timorem Dei nominans clauum: *Confige*, inquit, *timore tuo carnes meas.* Tam Domini timor, quam charitas, ſuauiſsimus eſt clauus, Chriſto nos affigens crucifixo, quibus multa etiam licita nobis ſubtrahamus, illicita vero omnia. Secundò admonemur cauere, ne Chriſtum crucifigamus. Crucifigunt, qui peccata ſemel ſibi dimiſſa repetunt, ſicut Apoſtolus dicit, *rurſus crucifigentes filium Dei.* Nam qui cauſam crucifixionis Chriſti iterat, Dominum denuo crucifigit. Sci-

Quomodo carnem noſtram crucifigere debeamus. Roma. 8.

2. Reg. 23.

Clauis cuiuſmodi cōfigamur Chriſto. Pſalm. 118.

Chriſtum qs ſpiritualiter crucifigat. Hebræ. 6.

mus autem Dominum ac redemptorem nostrum, non aliam ob causam cruci affixum, quam propter delenda peccata nostra. Toties igitur Dominum crucifigis, quoties passionis eius causam iteras. Tertiò, qui opera bona & studia sancta impedit, manus Christi (quo autore omnia bona in nobis & nobiscum fiunt) crucifigit. Et qui in Christi membris desideria prava excitat aut stabilit, Christi pedes cruci affigit. Quartò, ad vulnera Christi præcipua, exercitium tibi formare debes sanctum huiusmodi: Si te premat tentatio, aduersitas, persecutiove quælibet, ad sinistram confugias manum: ibi virtutem & protectionem inuenies in vulnere Christi. Ibi enim virtutem te oportet haurire, qua tolleres aduersa, omniaq; tentamenta superes. Porrò, si blanda, delectabilia, voluptuosaq; alliciunt: si honores, gloria, diuitiæ, cæteraq; huius mundi gaudia te cupiunt inescare, atq; à via arcta ad latam, quæ ducit ad perditionē, abducere, ad dexteram Iesu confugito manum. Ibi in eius vulnere abscondere, ibi immergere, atq; virtutem exhauri, qua omnia huius mundi arbitrera contemnas q; vt stercora, vt Christum lucrifacias. Potes etiam in his duobus vulneribus recondere opera tua. In sinistræ manus vulnus repone peccata tua, quæ ibi eluantur, & à quibus munderis, donec super niuem dealberis in sanguine agni. In dexteræ verò vulnus recondas Dei dona, opera quoq; tua bona, vt ibi sanctificentur, & à vento custodiantur inanis gloriæ, ne tibi quicquam asscribas, arroges, tribuas vel vsurpes, sed in Deum solum purè omnia referas. In sinistro pede cunctas affectiones tuas prauas, concupiscentias q; tuas vitiosas include. Ibi cogitationes noxias compesce. Porrò, in pede dextro desideria sancta reconde, quibus vt perficiendæ præbeatur facultas, quæ Deo sunt beneplacita, pete. De quinto vulnere lateris, quamuis hic non sit loquendi locus, tamen vt integrum fiat exercitium, per anticipationem dicimus, quod in vulnus hoc, quod in latere post mortem Dominus recepit, & ad cor vsq; pertingens, illud vulnerauit: cor tuum offeras, paratus per resignationem nudam ac plenam, omnimodis & ad omnia, quæcunq; super te permiserit, aut quicquid tecum fecerit Deus. De horum vulnerum virtute Augustinus loquens: Cum me, inquit, pulsat aliqua turpis cogitatio, recurro ad vulnera Christi, & sanor. Cum me premit caro, recordatione vulnerum Domini mei resurgo. Cum diabolus mihi parat insidias, fugio ad viscera Dei mei, & recedit à me. Si ardor libidinis moueat membra mea, recordatione filij Dei mei extinguitur: vnde in omnibus aduersitatibus meis non inuenio tam efficax remedium, quam vulnera Christi. In his dormio securus, & requiesco intrepidus. Iterumq; dicit: Quicquid mihi ex meipso deest, vsurpo mihi ex viscеribus Domini mei Iesu: quoniam inde misericordia mihi affluit: nec desunt foramina, per quæ fluant misericordiæ Domini, quas in æternum cantabo. Iterumq; subdit: Vulnera Iesu Christi plena sunt misericordiæ, plena pietate, plena dulcedine, plena charitate. Per has rimas licet mihi gustare, quàm suauis est Dominus, Dominus meus, Deus meus.

Manus ac pedes Christi quis mystice crucifigat.

Exercitiū ad quinq; vulnera Christi.

Manus sinistra.

Matth. 7.

Manus dextera.

Philip. 3.

Psalm. 50.

Pes sinister.

Pes dexter.

Vulnus lateris.

Augustinus.

Vulnerum Christi virtus quanta.

Psalm. 88.

IESVS PRO INIMICIS ORAVIT. Artic. XLII.

Lucæ 23. IEsus autem dicebat: (scilicet dum crucifigeretur) Pater, dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt.

HOMI-

HOMILIA XLII.

INter omnes quas pijssimus Dominus Iesus sustinuit iniurias, inter omnes dolores ac pœnas, inuictam ad inimicos suos semper tenuit charitatem, pro malis reddens bona. Cum enim malediceretur, non maledixit: cum torqueretur, non se vindicauit: sed tortoribus suis intime etiam compatiens, eosdem apud patrem excusans, orauit pro eisdem, dicens: *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* O misericordiam, ô abyssum pietatis, ô bonitatis & clementiæ venam. Extenduntur membra, rumpuntur nerui, compages soluuntur, separantur ossium coniunctiones, pedes fodiuntur clauis & manus, irrogantur blasphemiæ Christo. Inter hæc omnia nunquid murmurat Christus? Quid contra hæc omnia ipse obijcit? quomodo pugnat? quæ eius sunt arma? Nempe patientia & charitas. Ita enim ac si nullos prorsus dolores sentiret, iniuriarum omnium immemor, & perinde ac si alius foret à se qui torqueretur inter malleorum ictus, inter cruciatus quos sentiebat durissimos clamauit: *Pater dimitte illis, nesciunt enim quid faciunt.* Reuera quid faciant nesciunt: faciunt enim malum sibi, Christo bonum. Et hoc modo quicunq; persequuntur proximos, nesciunt quid faciunt. Malum enim putant se proximo inferre. Verum nihil mali proximo, sibi verò mala inferunt grandia: quæ tamen dum sibi comparant, nesciunt: quomodo etiam ignorant, quam coronam ijs quibus mala se putant inferre, parent, quodvè bona illis accumulent. Potest tamen sic quoq; intelligi: *Nesciunt quid faciunt.* Sciunt quidem quod me crucifigunt, nesciunt tamen quem crucifigant. *Si enim cognouissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent.* Neq; enim omnes qui Christum crucifigi ante Pilatum postulârant, iniquo erant in eundem animo adfecti, sed multi erant inter eos, qui à pharisæis suasi atq; seducti, quasi pro zelo legis ad hoc obligarentur, vt Christum, quem audierât à pharisæis seductorem esse & temeratorem legis, interficiendũ procurarent. Hi non malitia, sed ignorantia persecuti sunt Christum. Pro his orauit Christus, pro ijs quoq; à patre exauditus est. Neq; enim decebat, orationem tanta charitate pro inimicis fusam, non exaudiri, aut inanem & sine fructu fieri. Hæc igitur oratio impetrauit, vt in die Pentecostes conuerterentur ad Christum tria millia, & quinque millia hominum. Huius orationis virtute in morte Christi factum est, dum viderent permulti quæ fiebant signa, vt tunderent pectora sua compuncti dicentes: *Vere filius Dei hic erat.* Solent qui varios sentiunt dolores, hunc potissime conqueri, aut pro illo quærere remedium vehementius, quo gratius torquentur. Hoc modo Christus quoq; fecit. Grauissimum enim quo torquebatur dolorem conqueritur, cui vt mederetur, clamauit: *Pater ignosce,* &c. Dolebat enim vehementissime pro peccatis nostris, potissimè autem pro hoc tam enormi peccato suæ crucifixionis. Idcircò tacens omnes alios dolores, huic tantum dolori cordis sui, quem pro peccatis ferebat se crucifigentium, à patre mederi petit. Ideò sanctus Bernardus ait: Christus flagellis cæsus, spinis coronatus, clauis confossus, crucifixus, opprobrijs saturatus, omnium dolorum immemor, ait: *Pater ignosce illis.* Et Anselmus: Qualis, inquit, est hic, qui in omnibus pressuris suis nec semel os suum aperuit, vt aut querelæ aut excusationis, aut comminationis, aut maledictionis verbum aduersus

Charitas Christi inuicta. 1. Petri 2.

Arma Christi quæ.

Persecutores proximorũ nescire quid faciant.

1. Cor. 2.

Orationis Christi in cruce virtus quanta. Act. 2. & 4.

Matth. 27

Dolor Christi in cruce vehemẽtissimus quis.

Bernardus.

Anselmus.

maledictos illos proferret? & nouissime verbum benedictionis, quale à seculo non est auditum, pro inimicis suis effudit. Quid hoc viro mansuetius, quid benignius ô anima mea vidisti? Considera pectus illud dulcissimum, quam tranquillitatem pietatis obseruauit. Non suam ostendit iniuriam, non pœnam reputat, non sentit contumelias, sed ipsis potius à quibus patitur, ille cõpatitur: à quibus vulneratur, ille medetur: vitam procurat, à quibus occiditur. Hæc ille. O quam dulcis melodia hæc inter malleatorum audiebatur ictus, qua nimirum se Iesus Dei ostendebat filium. Quippe qui diuinam potius quam humanam benignitatem crucifixoribus expressit, mansuetudinem miram in cõtumelijs, patientiam in aduersis retinens, auditur eos qui se crucifigebant excusare, & pro eisdem orare.

Inimicis nostris vt benefaciamus, illorumq; erratibus vti ex animo compatiamur, & ignoscamus.

Quomodo filij Dei efficiamur. Matth. 5.

QVid hic discimus aliud, quam vt simus filij Dei, simus misericordes, simusq; perfecti, sicut pater noster cœlestis perfectus est, *qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos*, diligendo inimicos nostros, benefaciendo eis qui oderunt nos, & reddendo pro malo bonum, pro nulla offensione quærentes vltionem? Nihil enim discere possumus nobilius, nihil cõtemplari magis eximium, nihil deniq; fructuosius imitari, quam quod hic docetur, vt inimicis compatiamur nostris, qui se grauius quam nos lædunt, imò qui nobis, si volumus, ad patientiæ conducunt coronã. Quamobrem pro illis non aliter atque pro amicis, qui in multis prosunt nobis, oremus. Faciunt sollicitos, faciunt circumspectos, dant patientiæ occasionem, tollunt inanem gloriationem aut iactantiam, defectus quoq; & infirmitates nostras nobis ostendunt: & breuiter quicquid nobis adulatorum ficta blandities, quicquid laudantium nos turba nobis aduehit mali, hoc persequẽtes & inimici sanant. Exemplo igitur Christi, eiusdemq; amore, non solum absq; murmure & vindicta toleremus ingratos & inimicos, verumetiã honoribus & beneficijs animo syncero eos prosequamur. Quapropter recondein corde tuo verbum hoc salutiferum Iesu Christi, vt quotiescunq; tibi sentiris aduersari inimicos, atq; contra te aliquid machinari, respicias mansuetudinem patientissimi Iesu, & eius amore, eiusq; studio imitationis excitatus, nõ sinas vt ira, vindictæq; appetitus, huc te impellat, vt pro malo consentias inferre malum. *Recogita eum qui aduersus semetipsum sustinuit contradictionem*, ne fatigeris animis tuis. Recordare quid pater atq; spõsus tuus de inimicis suis dixerit, quomodo in eos fuerit vltus, Nempe excusauit eos, pro illis orauit, quia eos, licet essent ingrati, licet duri essent ac mali, nunquam amare desijt. Tu itaque pari modo congemisce, condoleq; illis, quia capti vel à propria passione iræ, vel à tentatoris laqueo, agunt quæ nesciunt.

Inimicis cur sit compatiendum. Inimici quãtum prosint homini. Inimici honoribus ac beneficijs prosequẽdi. Hebræ. 12.

IESVS IN CRVCE LEVATVS, INTER LATRONES medius ponitur. Artic. XLIII.

Matth 27. Lucæ 23. Ioan. 19. Esaiæ 53. Marc. 15.

ET cum eo crucifixerunt hinc & inde duos latrones, vnum à dextris, & alterum à sinistris: medium autem Iesum. Et impleta est scriptura, quæ dicit: Et cũ iniquis deputatus est.

HOMI-

HOMILIA XLIII.

IVxta opinionem communem doctorum, qui Iesum in terra super ligno crucis iacentem, tradunt extensum crucifixumq; (sunt enim & alij, qui Iesum per scalas cum crucifixoribus, crucem antea erectam ascendisse, atque crucifixum esse putant) vbi in terra quicquid volebāt, in Iesu crucifixione expleuerant, eleuarunt tortores impij cum clamore atq; strepitu magno crucē, Dominumq; simul Iesum in cruce affixum, in altum. Addunt autem nonnulli, quod verisimile est, quando Dominus Iesus erat crucifixus, eundem de crucifixionis loco ad foramen cui erat crux imponenda atq; firmanda, super terram & super lapides cum ligno crucis fune appositio protractum. Ibi erexerunt crucem, ipsumq; in cruce fixum eleuarunt in aera, vt ab omnibus conspici, ab omnibus videri, ab omnibus posset subsannari. Itaq; fossa parata, vbi crux erat firmanda, immittunt crucem eandem in foramen motu atq; casu violento, vnde singula Christi tremuerunt membra, renouatiq; sunt dolores eidem ac pœnæ, ampliata vulnera, fluxit quoq; sanguis copiosius de ejus corpore emanans, & crucem terramq; rigans. Crucifixerunt autem cum eodē duos latrones, medium verò inter illos ponunt Iesum, opprobrium Christo atq; infamiam augentes, quo crederetur ab ignorantibus horum fuisse duorum latronum caput & princeps. Attende hic matris virgineæ tristitiam atq; mœrorem, quandoquidē oculos leuans, suum videbat dulcissimum vnigenitum, pœnis atq; doloribus repletum, tribus clauis irremediabili cruciatu ligno adhærentem. Videbat nulli eius corporis membro præstari requiem. Videbat caput eius spinis obsitum, quocunq; illud Iesus verteret, quocunq; reclinaret, nihil nisi exaggerationem inuenire doloris. Heu bone Iesu, quam dulciter cum hominibus conuersatus es, quam magna abundantissimaq; eis es largitus, quam dura & aspera pro eis es passus, dura verba, duriora verbera, durissima crucis tormenta, & hæc in omni parte corporis tui. Attende hic quoq; rationes, quare inter cœlum terramq; Dominus voluerit in aere suspēdi. Prima ratio fuit, vt figura quoq; suæ suspensionis, monstraret se Dominus mediatorem inter cœlum & terram, inter homines & Deum, quos sua esset reconciliaturus morte. Alia fuit ratio, vt ipsa sui exaltatione à terra, traheret omnes ad seipsum. Voluit enim docere, eos qui sua essent morte patri reconciliandi, à terra (hoc est, à terrena conuersatione) esse abstrahendos, atq; ad superna appetenda exaltandos, quomodo idipsum ipse quoq; testatus est: *Si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum.* Tertia est ratio, quo euidenter pro quibus pateretur, & quis sequeretur passionem suam fructus, ostenderet, nempe quia pro angelica est ruina restauranda passus, pro animabus item ex limbo educendis, pro amicis quoq; in mundo ad se colligendis, & pro inimicis sibi reconciliandis: eam ob rem pati moriq; voluit, quasi in medio inter cœlum terramq; exaltatus.

Crucis Christi erectio quibus doloribus facta

Latronū in medio cur crucifixus sit Iesus.

Matris Iesu dolor sub cruce quantus.

Bernardus.

Suspēdi voluit Christus inter cœlum & terrā propter tres rationes.

Ioan. 12.

Passionis Christi fructus quis.

Crucifigi cum Christo mysticè quinam debeamus.

DIsce hinc tibi in cruce viuendum, idq; hoc modo, vt suspensus Christo inhæreas inter cœlum & terram. Quamdiu enim desideria tua adhuc sunt in terra, id est, terrena, nōdum es cum Domino exaltatus, neq; ad Dominum tractus. Si igitur sentis quod non traheris, ora Dominum vt traharis.

Viuendum quomodo sit nobis in cruce.

haris. Ora vt cogitatio tua, affectio, locutio, amor, intentio, ac conuersatio tua leuetur, fitq; in cruce, imò in Christo, atq; in eiusdem vulneribus tu habites, vt veluti mũdo mortuus, nihil extra Deum diligas, nihil scias, nihil (nisi propter necessitatẽ, obedientiam, charitatem vè fraternam ad aliud, quod tamẽ licitũ sit, cogaris) in cor tuum recipias. Secundò docemur Christi exemplo patientiam habere, si contra nos aut cõtra innocentiam, contraq; famam mali quippiam machinantur homines. Vide quam longè fuit Christus viuendo alienus ab ijs operibus facinorosis, quorum tamẽ accusationẽ & infamiam sustinuit. Nos nunquam esse possumus omnino innocentes. Nam si etiam de aliquo opere malo, vnde innocentes infamamur, fuerimus immunes, non sumus tamen omni ex parte innocentes. Sunt enim multa delicta alia, de quibus nemo nos accusat, horum maximè sumus rei.

Patientia vti nobis Christi exemplo sit seruanda.

Tertiò, exercendum est desiderium nostrum studio imitationis Christi, quo optemus nesciri, viles reputari, abijci, contemni, quandoquidẽ Dominus noster cum iniquis reputatus est. Quis dignior Christo? quis latrone vilior? & tamen Christus Dominus noster, Deus & homo, non modo latro: sed iniuriosissimè latronum etiam caput & princeps habitus est. Patiens igitur esto, quando tu despiceris, quandove cum vilibus sociaris hominibus. Absit tamẽ vt viliorẽ te quemuis arbitreris. Magis alijs arbitrare fieri iniuriã, si tibi socientur, quam vt doleas si tu contemptibilibus socieris. Tantum tua debet esse vilitas in oculis tuis, vt præter te neminem interim arbitreris vilem.

Desiderium nostrum vti studio imitationis Christi exercendum sit.

Vilitas vniuscuiusq; in suis oculis quanta esse debeat.

IESV TITVLVS SVPERSCRIBITVR.
Articulus XLIV.

Ioan. 19. Scripsit autem & titulum Pilatus, & posuit super crucem, & imposuerunt super caput eius causam ipsius scriptam. Erat autem scriptum: Hic est Iesus Nazarenus Rex Iudæorum. Hunc ergo titulum legerunt multi Iudæorum, quia propè ciuitatem erat locus vbi crucifixus est Iesus. Et erat scriptum Hebraice, Græce, & Latine. Dicebant ergo Pilato pontifices Iudæorum: Noli scribere Rex Iudæorum: sed quia ipse dixit, Rex sum Iudæorum: Respondit Pilatus: Quod scripsi, scripsi.

Luc. 23. Matth 27. Ioan. 19. Lucæ 23. Ioan. 19.

HOMILIA XLIV.

CONsuetudo Romanis erat, damnatorum causas (hoc est, quare essent damnati) scribere, scripturamq; ponere super capita eorundem. Hæc tamen non omnibus scriptio fiebat, sed sceleratis insignioribus. Nam de latronibus cum Christo crucifixis, nihil eiusmodi legitur, quod aliquid eorundem cruciibus inscriptum sit, quasi ijs qui pro leuiori crimine quam Christus, forent damnati. Christo tamen superposita est causa scripta, Iudæis nimirum Pilato supplicantibus, vt super scriberet tanquam insigniter flagitioso, crucifixionis eius causam: vt vel per hoc Christum infamarent, grandiusq; fieret illius opprobrium, cum illi soli, vtpote magis pestifero, non autem cæteris secum crucifixis, causam eius iudex super scribi fecisset, Iudæi namq; inuidisi-

Titul⁹ quare cruci Iesu impositus.

nidissimi cùm omnia facerent, hoc est, cùm procurarent omnia, per Pilatum tamen fieri cuncta voluerunt, quo ipsi innocentes crederentur. Scripsit itaq; Pilatus titulum quidem, non tamen quomodo voluissent Iudæi. Hic est autem titulus Christo in cruce superpositus: *Iesus Nazarenus, rex Iudæorum.* Quẽ Iudæi legentes, ad sui confusionem hunc scriptum mox intelligunt. Instant igitur apud Pilatum, vt tituli mutèt inscriptionem. Recusat hoc Pilatus dicens: *Quod scripsi, scripsi.* Non mutabo, sed ratum fixumq; manebit quod scripsi. Nolebant Iudæi Christum vocari regem Iudęorum. Tantum enim honoris inuidi illi canes Christo nequaquam fauebant, nec sibi quoq; ignorabant probrosum, quod eorum rex, & propterea quod eorum rex foret, esset crucifixus. Ideò dicunt Pilato: *Noli scribere Rex Iudæorum*, id est, noli eum vocare regem Iudæorum: sed scribe quod propterea sit crucifixus, quia ipse temeraria ambitione sese iactauerit regem Iudæorum: atq; ideò cùm sit rex, tanquam tyrannus regniq; inuasor, crucifixus sit. Pilatus nescíens, nec intelligens, verum scripserat: quare Deo sic in corde ipsius ordinante, tituli scriptionem mutare noluit. Prouidentia igitur diuina, hic titulus (cuiusmodi Christus dignus foret, & in quo nobis esset gloriandum) vt Christo inscriberetur, ordinatum est, vnde agnoscere cogerentur Iudęi, vt ne occidendo quidem Christum, facere possent, quin eorum rex, qui in lege & prophetis fuerat illis promissus, & esset & scriberetur.

Titulũ Christi prouidẽtia diuina ordinatum fuisse.

Titulus cruci Christi affixus quantæ sit virtutis, quomodo eum honoremus, illeq; nosipsos armemus?

DOcemur quotidie, & mane & vesperi, hoc titulo nos signare in fronte. Sub hoc enim titulo Christus vicit, & nos ipsius virtute sub eodẽ diabolum vincimus. Est etiam reuelatione traditum diuina, magnã huic inesse titulo, si legatur, virtutem diuinam: multumq; ipsum diaboli frangere depellereq; virtutem, vbicunq; homo se Christo deuotus hoc consignauerit. Debemus enim omnes qui Christo assignati sumus milites, sub eius vexillo atq; titulo contra inimicum pugnare, si non ociose atq; inaniter pugnare voluerimus. Iterum docemur hic ex eo quod adeò studiose excutere tentauerint Iudęi Christi iugum, eundemq; negare voluerint Christum esse atq; Messiam, nihil tamen obtinere (quantumlibet multa propterea machinarentur) potuerunt, quin vellent etiam aut nollent, à gentibus Dominus Iesus & diceretur & scriberetur tum Christus, tum rex Iudæorum. Hinc inquam discimus, quantumuis impugnetur veritas, tametsi ad tempus videatur oppressa, nunquam tamen eiusdem lux adeò obscuratur, quin tempore opportuno refulgeat, pręualeat, omnibusq; nota fiat. Tertiò disce, quomodo plerunq; contingit, vt hi qui alijs ignominiam machinantur, non illis quibus ignominiam volunt, sed eandem sibijpsis parant. Hoc modo Iudæi qui Christum ex superscriptione tituli conspurcare voluerunt, Deo in corde Pilati operante, non Christum, sed turpissima semetipsos ignominia affecerunt. Omnibus enim legentibus inde manifesta fiebat Iudæorum crudelitas, qui in regem suum insurgentes eundem interemissent.

Titulo Christi quomodo signari debeamus eiusq; virtus quanta.

Veritas quomodo semp prævaleat.

IESV

IESV CRVCIFIXI VESTIMENTA DIVIduntur. Artic. XLV.

Ioan. 19. Matth. 27. Marc 15. Lucæ 23.

Ioan. 19.

MIlites ergo cum crucifixissent eum, acceperunt & diuiserunt vestimenta eius, sortem mittentes super eis, quis quid tolleret. Et fecerunt quatuor partes, vnicuiq; militi partem. Et tunicam. Erat autem tunica inconsutilis desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad inuicem: Non scindamus eam, sed sortiamur de illa, cuius sit. Vt impleretur scriptura, & quod dictum est per Prophetam dicentem: Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortē. Et milites quidem hæc fecerunt. Et sedentes seruabant eum. Et stabat populus expectans.

Matth. 27. Ioan. 19. Psalm. 21. Matth. 27. Lucæ 23.

HOMILIA XLV.

QVod Christi vestes milites diuidunt, vel hinc eiusmodi haudquaquam milites credendi sunt, cuiusmodi equites dicuntur aurati, illi enim nequaquam probrosa & vilia hæc egissent, quæcunq; in Christum egerunt hi in Iesu flagellatione & crucifixione: &c. Fuerunt igitur milites, hoc est, homines robusti, stipendiarij, atq; ad omne malum expositi, qui hominibus sceleratis aut reis quibusq; capiendis puniendisq; erant constituti: Hi itaque quia inopes erant & facinorosi, Christi vestes diuiserunt. Credendi sunt quoq;, ludibrium Christo in hac vestium diuisione inferre voluisse, atq; ludæis in fauorem, Christo verò in opprobrium feciſſe id spectaculi dum Christo quasi regi, qui regalia vestimenta reliquerit preciosa, illudunt: quæ pro suo iure ipsi in prædam sibi data vsurparent, atq; quasi de præda diuiti per ironiam gloriantes, Christi irrident paupertatem. Christi verò tunicam ideò non diuiserunt, quod inconsutilis erat & desuper contexta per totum. Videbatur enim illis indignum, hanc diuidi, qua diuisa, nulla pars sua prodesset. Erat enim textrino opere & reticulato facta absq; sutura, & desuper contexta propter frigus cuiusmodi in Palæstina pauperes vti solebant. In quo Euangelista subindicat nobis Christi paupertatem. Vide quia in cruce & tormentis Christus positus, intuetur suæ illudi paupertati. Videt quoque pia mater, super tunicam quam suis ipsa filio fecerat manibus, sortem mitti, atq; in prædā verti. Videt præterea in opprobrium filio paupertatem verti, atq; propterea subsannari.

Ludibrium Christo in eius vestium diuisione illatum quod.

Paupertati Christi quomodo illusum sit.

Paupertatem quantam à Christo in sui crucifixione discamus, quomodoq; mysticè vestes Christi scindantur.

DIscamus derisionibus hominum non moueri, quo minus diligamus paupertatem ac vilitatem: imo tunc beatos nos existimemus, si Christo conformes fuerimus paupertate: maximè autem, si propterea, quia Christo studemus placere, quia gestimus illum imitari, hominibus vertimur in sibilum atq; opprobrium. Non igitur propter hominum complacentiam

Paupertatis amorē propter hominum derisiones non esse perdendum.

à via

à via Dei recedamus, nec propter mundanam honestatem aliquid agamus, quo minus placeamus Deo. Sed Deo placere, studium nostrum sit, quod si obtinere potuerimus, feliciter viuimus, quantumlibet à mundo miseri, inopes atq; contemptibiles iudicemur. Iterum docemur, ante omnia seruare vnitatem, concordiam, pacem, vt idipsum velimus in Domino omnes, & non sint in nobis schismata. Nemo autor sit dissensionis, nemo dissidij, sed charitatem & pacem sectemur omnes. Pro ijs noster zelus adeò vigeat, vt pro charitate, vnitateq; ac pace, parati simus sustinere iniurias, contemni, pati damna, iuriq; nostro cedere, ne scindatur vnitas, nevè charitas lædatur. Dicis fortasse: Ego inter eos habito, à quibus iustitiæ via non frequentatur, vbi nemo est qui Dei semitas non transgrediatur. Dicunt enim bonum, malum: & malum, bonum. Nunquid iam vt cum eis seruem charitatem, illorum moribus me conformabo contra conscientiam meam? Minime. Neque enim est dicenda charitas, quę scita est in communione peccatorum, aut quæ participat in transgressione præceptorum Dei. Porrò si tu verbo, si exemplo alios potes excitare, vt se tibi in bono conforment, optimam & Deo dignam rem facis. Si verò nihil proficis, & illi fortasse virtutem in te etiam persequuntur, sustine patienter, noli verbis contendere, sine eos in adinuentionibus suis ambulare, tu non relinquas viam Dei. Noli deserere virtutem, pro qua si persecutionē iniuriasq; sustinueris, in pace sustine. Non reddas malum pro malo, esto tu in pace, vt sis non qui persecutionem facit, sed qui patitur: non qui inutiliter aut contentiosè obiurgat, sed qui obiurgatur. Hoc modo Christi tunicam, hoc est, congregationem illam in qua viuis, non scindes, sed ipsi qui malis suis moribus abstinere nolunt, scindunt.

Zelandum quantum sit pro charitate & pace.

Esaiæ 5.

1. Tim. 2.

Tunica Christi quomodo mystičè non sit scindenda.

IESVS A SCRIBIS PHARISEISQVE IN CRVCE illuditur. Articulus XLVI.

PRætereuntes autem blasphemabant eum, mouentes capita sua, & dicentes: Vah qui destruis templum Dei, & in triduo illud reædificas, saluum fac temetipsum. Si filius Dei es, descende de cruce. Similiter & principes sacerdotum deridebant illum, illudentes ad alterutrum cum scribis & senioribus, & dicebant. Alios saluos fecit, seipsum non potest saluū facere? Si rex Israel est, descendat nunc de cruce, vt videamus & credamus ei. Se saluum faciat, si hic est Christus Dei electus: Confidit in Deo, liberet eum nunc si vult. Dixit enim, quia filius Dei sum. Illudebant autem ei & milites, dicentes: Si tu es rex Iudæorum, saluum te fac. Idipsum autem & latrones, qui crucifixi erant cum eo, improperabant & conuiciabantur ei.

Matth. 27. Marc 15. Lucæ 23. Matth. 27. Marc 15. Lucæ 23. Matth. 27. Luc. 23. Matth. 27.

HOMILIA XLVI.

MAgna hic inauditaq; Iudæorum probatur crudelitas, qui ne vlla quidem cōmunione naturæ Christo condolent patienti: sed feris etiam imma-

Crudelitas Iudæorum magna & inaudita.

immaniores, Christum in extremis vitæ, atq; inter acerbissimas pœnas constitutum, vnde, vt ipsi putabant, sese eximere non poterat, adhuc persequi nõ desinunt: & quia opere iam facere plura non poterant: persequuntur saltem lingua, Christo sua beneficia improperantes. Præteribant enim Dominicrucem, mouentes capita sua ad alterutrum tam scribæ, quam seniores, milites quoque ac principes, & omnes qui doloribus Christi & cruciatibus merito compati debebant, adeò non sunt compassi, vt etiam irriderent, & exprobrarent ei mansuetudinem eius atq; patientiam, quam pro infirmitate accipiebant, quasi qui huiusmodi cogatur pati, nec sese aut vlcisci aut liberare possit. Quæcunq; illis ad eruditionem dixerat, eidem in contumeliam vertunt. Quicquid beneficiorum infirmis contulerat, quicquid fecerat signorum, ad ignominiam ei exprobrant. Dicunt enim: *Vah qui destruis templum Dei, &c. Si filius*, inquiunt, *Dei es, descende nunc de cruce*, quasi dicerent. Nunc apparet tumis te esse deceptum, qui filium te Dei iactabas, quandoquidem à patre (vt nominas) tuo nihil habes auxilij. Aut ergo te non amat pater, aut te non agnoscit filium. Neq; enim in his te pœnis fineret discruciari, si te filij nomine dignaretur. Atq; rursus dicebant: *Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere?* Beneficia contulit sanitatum: veruntamen qua virtute id fecerit satis cõstat. Sua enim virtute non fecit. Quomodo enim sua alios posset virtute curare, qui seipsum non potest? Minimè existimandus est (si posset aut si virtute aliqua donatus foret à Deo) seipsum negligere, qui alijs se finxit succurrere. Non igitur sua virtute alios liberauit, quandoquidem liberare semetipsum non potest. *Si rex Israel est, descendat nunc de cruce, & credimus ei.* Regem se fatetur & Christum atq; Messiam, qui redempturus sit Israel. Redimat se ante de pœna crucis, & confestim credemus ei. Credemus nos quoq; per eundem liberandos si primum in eo viderimus virtutem, qua se redimat. *Confidit in Deo, liberet eum nunc si vult.* Vana est eius spes & fallax, quam habet in Deo, qua præsumit se Dei esse filium aut amicum. Ostendat hoc Deus, quod illi sit cura de ipso, quemadmodum vtiq; cura esset, si filius Dei ille foret. At vbi nulla est cura Deo de illo, quis non videt figmentum mendacium q; esse temerarium, qua se Dei hic filiũ iactitat? *Descendat nunc de cruce, & credimus ei.* Fraudulenta atq; dolo plena est hæc promissio, Maiora enim signa fecerat Iesus, quibus non crediderunt Iudæi: vnde conficitur, quod tametsi descendisset, nullo tamen pacto credidissent. Dixissent namq; arte magica, aut virtute dæmonum se liberasse, quomodo alia eius sunt miracula calumniati, ascribentes virtuti principis dæmoniorum. Quis enim dubitat, maius esse miraculum, mortuos resuscitare de sepulchro, quam viuum licet cruci affixũ, descendere de ligno? Illud enim miraculum in Lazaro à Christo factum viderunt, cui noluerunt credere. Quomodo ergo crederent, si vel Christus de cruce descẽderet? Si credere velint, credant vel saltem resurgenti à morte, ac prodeunti clauso sepulchro: quod haud dubium multo est maius, quam descendere de crucis ligno. Christus enim quomodo multos suscitauit, licet iterum morituros: sic semetipsum resuscitauit resurgens, nunquam moriturus. Nunquam tamẽ propterea Iudæi vel postea credere illi voluerunt. Aduerte iam & expende, quam iniurioſum sit, Dei filio, imò cuilibet morituro, seu ad mortem damnato, illudere: quanto magis innocenti & filio Dei? Vide etiam quam sit doloroſum,

Promissio Iudæorum fraudulenta

Morituro illudere quã sit iniurioſum.

quam

quam vulneretur quoq; quoduis cor hominis pij, si infirmus sit, si patiatur, si derelictus fuerit & miser, nemo tamen illi in doloribus compatiatur, nemo illum infirmum consoletur, nemo illi credat. Nonne hæc cordis duritia, quam apud eos qui illi cohabitant, aut illi astant, erga se sentit infirmus, plus ipsis corporalibus doloribus eundem affligit? Iam vide quantum tunc affligatur infirmus, vbi est non solum non creditur, verùm etiam in doloribus irridetur, despicitur, illuditur atq; eidem exprobratur. Super omnia autem & maximè vulnerat, si ab ijs subsannatur, quorum nomine, pro quorumq; salute vel calamitatem vel dolorem sustinet. Vide ergo iam, quomodo Christus subsannatur, irridetur, exprobraturq; ab ijs, quibus animam & corpus dederat, quibus seruabat vitam, quos pascebat, quibus sanitatem, robur, diuitias, honoresq; ac omnia reliqua tribuebat. Ad hos redemptor, à quibus blasphematur, venerat: ex eorum sanguine atq; gente fuerat natus, pro ijs patiebatur ipsos colligere atq; saluare volebat, ipsis beneficia cum animarum tum corporum præstiterat: pro ijs tamen bonis omnibus ipsum occidebant. Ipse sanauerat eorum languidos, sed hoc ipsum iniqui ei peruertebant, quomodo omnia exprobrabant ei beneficia, nihil moti quod paulò ante pro illis rogauerat. Fuit autem hæc machinatio ac instigatio diaboli, qui linguas Iudæorum excitabat, vt vel Christum ad impatientiam, vel ad desperationem moueret, aut vt per vanam gloriam de cruce descēderet. Timebat enim diabolus multum, ne Iesus saluator fortasse esset mundi, videns in eo miram patientiam, idcò nihil non tentauit, quo eius passionem impediret.

Illusio in cruce Christo facta quā fuerit dolorosa.

Crux pœnitentiæ quomodo non sit deferenda, quam item derisiones prauorum probi quiq; patienter ferre debeant.

DOcemur autem hic, à cruce pœnitentiæ, cœptoq; opere bono non desistere, propter obtrectantium deridentium vè linguas: sed constanter longanimiterq; in via virtutis perseuerare. Iterum discere debemus, ad derisionem virtutis aut patientiæ nostræ gaudere. Nam si Christo volueris vicem rependere aut gratias agere, non respondeas tu quoque exprobrantibus tibi verbum. Si verò propterea, quia sustinendo patientem te exhibes, amplius deridet mundus: si haberis pro asino, velut qui iniurias non intelligat, & qui se aut non possit, aut non ausit vindicare: asscribaturq; ignauiæ tuę quod est virtutis, gaude, quia Christo conformaris, & quia virtutem custodis, quoniam hic non habes honorem, præmium aut gloriam virtutis, sed in futuro accipies seculo.

Crucem pœnitentiæ nō esse derelinquendam.

Gaudendum esse ad derisionem virtutis nostræ.

IESVS LATRONI SE INVOCANTI PARADISVM promisit. Artic. XLVII.

VNus autem ex eis qui pendebant latronibus, blasphemabat eum, dicens: Si tu es Christus, saluum fac temetipsum, & nos. Respondens autem alter, increpabat eum dicens: Neque tu times Deum quod in eadem damnatione es. Et nos quidem iustè: Nam digna factis recipimus. Hic

Lucæ 23.

verò nihil mali gessit. Et dicebat ad Iesum: Domine memento mei dum veneris in regnum tuum. Et dixit illi Iesus: Amen dico tibi: Hodie mecum eris in Paradiso.

HOMILIA XLVII.

NOn parum admodum mirandum est de Pharisæis, quomodo Christum alioqui ad mortem vsq; afflictum, lingua potuerint persequi, atq; blasphemijs & conuicijs eidem exprobrare. Sed non minus est etiam mirandum, quod vilis sceleratusq; homo, atq; adeo ad mortem damnatus, iam iamq; pro suis sceleribus moriturus, insultare ausus fuerit Vitæ autori. Quo enim exprobrantis erat persona vilior, eo blasphemia atq; exprobratio Christo irrogata fuit indignior. Verũ quo latro ille fuit magis iniuriosus in Christũ, eo pius magis fuit alter, qui Christũ cõfitetur, atq; socij blasphemantis arguit delictũ. Agnoscit enim sese iusta atq; peccatis suis debita pati, Christum verò à delicto excusat, atq; innocentem confitetur: eidemq; tandem vt sui reminiscatur, vbi in suum venerit Iesus regnum, supplicat. Confitetur palam Christum, dum apostoli tacent. Quis illum docuit, nisi qui ei ad latus iuxta in cruce pependit? Christus eum docuit & vnxit intus, quod ille protulit foras. Vide tamen quia mirabilis erat latronis confessio. Potuissent enim multa ipsum à fide atq; à confessione Christi retraxisse. Timor enim obstare potuit astantium, ne quod etiam crederet, auderet fateri. Reprehensio item socij blasphemantis, quid aliud erat, quam omnium pharisæorum & scribarum correptio? Si enim correptione dignum erat quod Christum latronum alter eius socius blasphemaret, reprehendendam igitur simul prætereuntium blasphemiam monstrabat, eorundemq; simul impietatem, quam in eo quem arguebat palam, tacitus confutabat. Mirum igitur fuit, quod astantium timor illum non retraxerit. Deinde retrahere potuisset vnanimis penè totius mundi in Christi mortem consensus, negatio Petri, Iudæ item etiam apostoli traditio, discipulorum deniq; omnium fuga atq; desertio, doloris proprij acerbitas, socij blasphemia, postremo Christi patientis in carne infirmitas. Hæ inquam omnia cor huius latronis tentare potuerunt, ne credens confiteretur, nullo tamen horum motus, socium & in eodem Iudæos increpauit blasphemantes. Christum quoq; moriens inuocauit morientem, regemq; illum cognoscens non de hoc mundo, sed in cœlesti beatitudine, vbi omnium viuorum atque mortuorum rex est constitutus, cui danda erat à patre potestas, dum acciperet regnum suum, in cœlo & in terra. Habuit igitur fidem, quia Christum credidit nõ periturum, sed iturum in regnum non alienũ, sed suum, hinc abiturum. Habuit spem, quia ab eodem sui memoriam (hoc est, misericordiam) rogauit. Habuit charitatem, quia Christum prædicans exaltauit, & pro eodem zelans, socium blasphemantem arguit. Vide iam quid responderit Christus. Num dissimulauit? num tacuit? num respondere distulit? Nequaquam. Pronior erat Iesus ad dandum, quam ille ad accipiendum. *Amen*, inquit, *dico tibi, hodie mecum eris in paradiso.* In paradiso eris, hoc est in fruitione gaudijs beatitudinis cœlestis mecum eris.

Confessio latronis mirabilis.

Matth 28.

Fides, spes & charitas vti in latrone fuerint.

Largitas Christi quanta.

Vide quam beneuolum, quam largum, atq; fermè dicerem, quam prodigũ, sese exhibuit Deus. Latroni plus, quam petierat ille, dedit, vt semper eius so-

let di-

Iet diuina clemetia. Ah quantum exemplum suæ miserationis nobis reliquit, quantum ad veniæ spem nos peccatores erexit. Quid conferre potest regnans, si tantum contulit moriens? Quam magna est multitudo misericordiæ tuæ super nos Domine, ijs præsertim qui confidunt in te? Bonitas es, misericordia es, fons miserationum es. Et quid mirum, si ex te aliud fluere non potest, quã misereri & parcere, diligere & consolari? Psalm. 30.

Latronis conuersio & pœnitentia quæ nos instituant.

CHristus iniurias atq; blasphemias à vilissimis quoq; hominibus indignisq; cuiusmodi alter erat latronum passus est: quo doceret nos, non à magnis tantum, sed à vilibus quoq; vilia patienda, ne nostra patientia fit propter homines, puta propter illos qui eiusmodi sunt, circa quos non audemus amaritudinem vindictam vè exhibere. Quamobrem si Christus causa est, quare nos exhibeamus patientes, æquè mansuetudinem seruamus, siue nobilis sit siue vilis, qui premit. Secundò discimus, quamuis nostras patienter iniurias tolerare debeamus, non tamen ad Dei debemus dissimulare iniurias, sed exemplo huius venerabilis latronis, illas arguere, prohibere impedire, coercereq; debemus, vbicunq; licito modo, hoc est, absq; peccato eas repellere possumus. Tertiò docemur sperare de diuina misericordia, quia nec peccati magnitudo, nec multitudo scelerum, nec turpitudo, nec pœnitendi tarditas, hoc est, necq; in peccatis perseuerantia, possunt nos (si modo pœnituerimus de peccato, voluerimusq; ad Domini nos corrigere voluntatem) impedire à perceptione diuinæ remissionis, veniæ & misericordiæ. Quicunq; ergo peccator, quantuscunq; sit, quamdiu etiam peccando perseuerauerit, imò quam grauia etiam peccata fecerit. si vel in extremo vitæ doleat quod Deum suum offenderit, & quamlibet viuendi, finis adsit, si tamen diutius viuere aut deberet, aut posset, quod totum Deo committit, vellet omnem suam vitam mutare in melius, atq; tam peccata omnia, quam peccandi occasiones pro virili euitare, non dubitet se saluandum.

Patientiam vbiq; seruãdam esse.

Iniurias proprias patienter tolerandas, sed non iniurias Dei.

Peccatoribus sperandum esse de diuina misericordia.

Quartò, nemo tamen super hac spe diuinæ misericordiæ peccet, nemo vsq; in finem pœnitentiam differat. Est namq; Dei gratia hæc tam admirabilis, quàm rara, imò rarissima & singularis, vt qui male semper vixerit, nec pœnituerit, tunc primùm in vitæ extremo se corrigat, & verè salubriterq; pœniteat. Verè atq; salubriter pœnitet, quisquis non tantum dolet propterea, quod peccando sibi comparauerit infernum, verum etiam de hoc præcipuè dolet, quod pijssimum suum amantissimumq; offenderit patrem cœlestem, creatorem suum ac redemptorem: adeò, vt si nulla etiam foret peccatis pœna infligenda, nullus esset infernus, nullum peccatis deberetur supplicium, nihilominus doleret pœnitens ex toto corde, quod Deum offendisset, cui posthac integro fideliq; corde vult seruire obedireq; etiam (si possibile foret) gratis, hoc est, absq; mercede, & sola ex charitate, puta quia eidẽ Deus ipse, bonus dignusq; est cui seruiatur. Vbicunq; hæc pœnitentia inuenitur, huius latronis est pœnitentia, & veniam meretur cum latrone securam. Verum quomodo dixi rarissima est hæc pœnitentia: & timendum est, ex mille hominibus vix vnum esse qui hoc modo pœniteat, ex ijs videlicet, qui pœnitentiam suam in finem vsq; differunt. Siquidem eorum qui in fine tantum pœnitent, qui con-

Peccandum non esse super spe diuinæ misericordiæ.

Pœnitentia vera quæ sit.

Pœnitentia ad mortem vsque dilata cur raro sit vera.

confitentur, qui Ecclesię recipiunt sacramenta, maxima est pars, qui pœnitent ex timore duntaxat seruili, quia instat periculum ineuitabile, quod euadere optarent, quærentes quæcunq; sciunt remedia opportuna: quæ tamen remedia nequaquam quærerent, si abesset periculum, aut si vita adhuc longior illis certa foret. Pœniteamus igitur dum sani sumus, dum adhuc, si vellemus, delinquere possumus: vt pœnitentia nostra non sit ex necessitate, sed ex voluntate. Quod si neglexerimus, saltem in vltimo vitæ, quomodo supra dixi, verè & ex animo & corde Deo nos humiliemus. Doleamus itaq; (quicquid etiam nobiscum fiat) in primis, quod pientissimum offendimus patrem, quem nolle posthac offendere pro toto mundo, sit nobis propositũ atq; voluntas. Hanc si gratiam in nobis senserimus, non est vnde veniam desperemus. Sed vnusquisq; eiusmodi in fide & spe sua securus sit & constans, quia non damnabitur.

Dolorem de peccatis sensibilem non habenti quo modo sit dolendum.

Iuuat nihilominus eos quoq; qui sunt duri cordis, si sensibilem in se non percipiunt aut sentiunt dolorem, vt secundùm rationem doleant, id est, detestentur sua peccata atq; suam malitiam. Iudicent omni se pœna dignos, doleant quod nõ sentiunt lachrymas, compunctionem sensibilemq; contritionis dolorem, optent hũc habere, atq; in holocaustum Deo se posse per iuges lachrymas offerre. Quisquis hanc rationalem contritionem habuerit, etiamsi cordis sensibilem nequeat obtinere, vel propter corporis dolores, vel propter aliam causam Deo cognitam, quam tamen ex corde libenter vellet & optaret habere, non desperet: quia Dominus illum non abijciet, sed vt pater colliget filium.

IESVS ASTANTI CONDOLENS MATRI commendat eam Ioanni. Articulus XLVIII.

Ioan. 19.

STabat autem iuxta crucem Iesu mater eius, & soror matris eius Maria Cleophæ & Maria Magdalenæ. Cum vidisset ergo Iesus matrem & discipulum stantem quem diligebat, dicit matri suæ: Mulier ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in suam.

HOMILIA XLVIII.

QVando Domini mater ad Domini filijq; sui contemplandam accesserit passionem, incertum est. Hanc tamen in spiritu nunquam creditur ignorasse, vtpotè quam vel ex prophetarum lectione, quos perfectissimè intelligebat, vel ex filij præuia reuelatione didicerit. Certum est autem, dum

Matrẽ suam quib. de causis Christus passioni suæ interesse voluerit.

Iesus esset in cruce, illam astitisse cruci. Voluit autem illam Dominus in hac sua crucis passione secum habere, vt à dolore, à quo illam fecerat in partu immunem: & à pœna, à qua seruaturus erat illam in morte illæsam, (vnde dormisse potius dicitur, quam mortua, licet non dubitetur mortua, absq; tamen pœna mortis gustata) nunc sub cruce filij, & partus dolorem & mortis pœnã gustaret. Voluit eam quoque adesse sibi, vt illam commendaret, atque custodem illi daret Ioannem. Voluit, inquam, astare sibi matrem, quo & sua passio sibi grauior ex compassione & præsentia matris fieret, & nostri redemptio copiosior esset. Voluit tandem adesse sibi in doloribus matrem, vt ex ijs quæ

oculis

oculis foris cerneret, intus animo vulneraretur: & quod filius pateretur foris, ipsa intus pateretur, vt sic Christi passionis, redemptionis quoque nostræ fieret particeps & cooperatrix, quomodo incarnationis fuerat diuinæ. Stabat igitur iuxta crucem mœrore plena, lachrymis perfusa, toto corde ex doloribus filij sauciata. Videbat eum doloribus & angustijs plenũ, videbat eius corpus laceratum ac sanguine rubricatum, videbat plenum vulneribus: & Esaiæ 1. nihil in eo à planta pedis vsq; ad verticem capitis sanum erat aut non vulneratum. Videbat postremò pallidum, absq; decore, & speciem hominis non ha- Esaiæ 53. bentem, deformem vt leprosum, conspurcum, atque vt omnium virorum nouissimum. Hæc omnia dum vidit Maria, eius cor maternum per singulos aspectus intuitus vè eadem penetrarunt, vt gladius. Stabat tamen, quia decen- Maria honestissimis, grauissimis, itemq; honestissimis semper vtebatur moribus, vnde quantocunque tabesceret dolore, nihil tamen in opere, nihil in moribus, nihil in gestu corporis aut sermone indisciplinatum, nihil immodestum inuerecundumvè aut non sanctum, doloribus maternavè pietate superata exhibuit. Non igitur vociferata fuit, non eiulauit, nõ rugijt dolore, non se percussit, quomodo aliæ interdum desolatæ faciunt mulieres: sed virginalis disciplina, modestiaq; singularis, dolorem internum, ne turpiter erumperet foras, coërcuit. Nihilo tamen propterea minus, sed multò etiam vehementius intus dolebat, quo foris honestatis maturitatisq; causa suum non manifestabat dolorem. Stabat igitur: verùm non corpore tantum, sed fide stabat etiam: perfectè enim credidit, & absque vlla tenuit hæsitatione, Christum morte nõ penitus interiturum, sed tertia die sua virtute resurrecturum. Itaque *cùm Iesus vidisset matrem, & discipulum quem diligebat*, &c. Dilexit discipulum: multò magis dilexit matrem, quia erat mater singularis, plus omnibus reliquis matribus suum vnigenitum diligens. Nulla enim creatura suum potest tam diligere creatorem, nulla suum Deum, nulla mater suum filium, quam dilexit pissima Maria suum natum. Multis enim rationibus plus alijs matribus dilexit, quia plures diligendi quam reliquæ, occasiones habuit, nam & si de amore sit naturali loquendum, cogebatur Iesum diligere maiori amoris gradu, quã reliquæ matres suas amant proles. Erat enim hic vnigenitus, vnde in alia nõ potuit consolari prole. Sed hoc (inquis) posset alteri etiam matri euenire. Addam igitur aliam rationem. Erat ipsius solius filius. Neque enim in terris patrem habuit Christus, sed quicquid vtriusque esset parentis, quod ad naturam pertinet humanam, ex sola accepit matre. Vnde quomodo sola genuit Maria sine viro Christum, ita sola filij, qui in patrem atq; matrem apud aliorum parentes diuisus est, tenuit amorem. Tertiò dilexit ipsum Deum & creatorem suum: eoq; id vehementiori amore quo præ alijs omnibus fidelissima atque certissima illum agnouit. Quartò dilexit eum benefactorem maximum, adeò mirabilia enim & magna ab eodem recepit, adeò singulari dignitate, honore ac officio (vtpotè Dei mater) ab eodem exaltata est, vt ipsa quoq; eiusdem beneficijs victa, in suo diceret cantico: *Beatam me dicent omnes generationes. Quia* Lucæ 1. *fecit mihi magna qui potens est*, &c. Quintò, quia se multò maximè amantem, redamauit. Natura enim hoc habet vniuersa, vt amantes redamemus: atque eos qui vehementius atq; fidelius (nisi bestiæ, non homines simus) nos amant, fidelius amemus. Sciuit beatissima Maria, nec incompertum illi erat, præ homini-

Maria honestissimis morib. etiã sub cruce vsa fuit.

Multis rationibus filium suum Maria plus alijs matribus dilexit.

minibus cunctis qui super terram erant, à Christo se amari. Non potuit igitur non præ omnibus & super omnia illum redamare. Ingratissima enim, si aliter feciſſet, fuiſſet, quod à pijssima virgine & matre prorsus abest. Cæterum quomodo multum amauit, ita pro Christo etiam multum doluit. Amori enim respondet dolor: vt quantum amaueris, tantum etiam pro dilecto, si patiatur, doleas. Dolor enim compassionis ex amore nascitur, & iuxta amoris magnitudinem est metiendus. Itaq; quanto Iesus matri fuit charior, tanto videntis eum in pœnis maximis afflictum, dolor eius quoq; erat maior. Pro magnitudine enim amoris, afflicto compatiebatur. Cùm igitur (vt dixi) vidisset matrem suam sic afflictam stantem, matrem singularem, vtpote non cuiuscunq; hominis tantum, sed & Dei, virginitate quoque ac integritate singularem, cunctis matribus digniorem, commota sunt viscera eius super eam. Immiserat ipsa mater in cor filij amoris compassionisq; sagittas, vulnerantes Iesum vsq; ad mortẽ, rursus ab eodem filio amoris iaculo atq; passionis eius gladio vulnerata ac transuerberata. Hoc itaq; modo mutuum sibi augebant dolorem. Voluit enim eam Christus (vt dixi) cooperatricem nostræ redemptionis sibi astare, quam futuram nobis constituerat dare misericordiæ matrem. Debebat enim pijssima Christi mater sub cruce nos parere filios adoptionis, vt quæ naturalis (hoc est, corporalis) esset mater Christi, esset adoptione atq; spiritualiter omnium quoq; nostra mater: vt quomodo nos Christo sumus incorporati, vnde mystica eius vocamur membra: ita Mariæ simus quoque propterea filij, non carne, sed adoptione. Christo enim pro nobis patiente, nos quotquot credimus in eum, quotquot in baptismo ei incorporamur, efficimur eius fratres, atq; cum eodẽ, tanquam cum capite multa membra, vnum corpus, eam ob rem quomodo caput Christus, ita nos corporis eius membra, & filij sumus Mariæ. Huius spiritualis partus vt dolores sustineret astitit Maria mater nostra sub cruce. Hi autem dolores, quomodo partus, spirituales quoque erant. Neque enim gladio corporali, sed spirituali animam eius perfodiendam Simeon prædixit. quandoquidem eadem quæ in corpore passus est Christus, ipsa pertulit in animo. Proinde ediuerso quoque geminum Christus tolerabat dolorem, suum videlicet & matris. Matri enim non minus compatiebatur condolenti, atque propter se lugenti, quam sibi: nec leuius illum matris torsit dolor, quam suus, vidit enim in cor eius, & singulos virginei ipsius cordis gemitus agnouit. Itaque dum virginei lachrymabãtur matris oculi, cor eius gladio etiam continuò secabatur, nec cessabant suspiria & gemitus quos dabat in cœlum. Erat ei dolor intolerabilis, videre patientem filium, à quo tamen oculos auertere non poterat, licet lachrymarum fluxus cum esset continuus, quomodo Christum intueri posset, hoc est, quomodo eius visus non obumbraretur aut impediretur, fuerit mirum. Videbat Iesum, aspiciebat Iesum, quæ præ lachrymarum abundantia videre non poterat. Hoc modo stabat etiam & viuens plangebat, quæ præ dolore sæpius moriebatur. Moriebatur quidem, mortis dolores aut morte crudeliores sustinens: viuebat verò per Christum sustentata, vt sustinere præualeret: quæ tamen doloribus propterea non fuit liberata, sed patiendi est roborata virtute, vt ea quæ alioqui non potuisset, iam posset sustinere. Quoties hoc verbum in eius corde repetebatur, quod Dauid pro suo filio Absalon lugendo repetiuit:

Quis

Cõpassionis dolor in Maria quantus.

Iesus & mater eius quomodo mutuum sibi auxerint dolorem.

Maria vti mater spiritualis effecta sit nostra sub cruce.

Gladio cuiusmodi anima Mariæ perfossa.

Christum quantũ matris suæ dolor afflixerit

Quis det mihi, vt pro te moriar fili mi Ieſu? Quis det mihi, vt fili mi Ieſu pro te moriar? Inter hæc morti appropinquans Ieſus, matris curam habere voluit, implereq; quod mortalibus omnibus de honorandis parentibus præceperat, comendaturus ſcilicet matrem ſuam Ioanni, cuius curam quoque matri iniunxit ediuerſo. *Stabat* itaque *iuxta crucem* (vt dictum eſt) *Maria*, verè ſtabat, quia apoſtolicis viris fugientibus, omnibusq; alijs recedentibus, quando iam Ieſus ad dexteram conſiderabat & ſiniſtram, & non erat qui cognoſceret eum, ipſa in gloriam vniuerſi generis fœminei, inter tot preſſuras filij, conſtanter cum eodem ſolo perſeuerabat. Itaque *videns Ieſus matrem ſtantem*, &c. linguam habuit liberam ſolam & oculos Ieſus, & vtrunque in obſequium atq; miniſterium conuertit matris. Vidit enim eam, & collocutus eſt. Vidit commiſerando, locutus eſt commendando: Ait itaque: *Mulier, ecce filius tuus.* Mulierem vocat, non nominat matrem. Parcit enim virginis tenero amori, ne ſuauius loquendo, dum amicabile hoc nomen exprimeret matris, delicatum cor virginis corrumperet, puta ſi tam fidelem, tam amantem, tam benignum, tamq; digniſsimum filium iam iamq; à ſe receſſurum, ſibi audiret imaginaretur; loquentem: *Ecce filius tuus*, oſtendens nutu capitis Ioannem: atque rurſus ſimili modo Ioannem illi commendans, ſiue iniungens eidem, dicendo: *Ecce mater tua.* Propter hanc commendationem vtriuſq; qua virginem virgini ſociauit, ſub typo Ioannis nos omnes, hoc eſt, membra omnia corporis ſui myſtici, quorum ipſe eſt caput, matri commendauit, matremq; eorundem omnium noſtrum ipſam conſtituit.

2. Reg. 18. Exod. 20. Deut. 5.

Pſalm. 141.

Mulierē cur matrē ſuam Chriſtus in cruce appellauit.

S. Maria vt omnium fidelium & maximè piorum curam à Chriſto ſingularem ſuſceperit, quomodoq; eam inuocare debeamus.

IN hoc verbo haud modica nobis eſt conſolatio, ſcientibus, non Ioanni tantum, ſed omnibus Chriſti diſcipulis omnibusq; filijs gratiæ de Maria beatiſsima à Chriſto dictum: *Ecce mater tua.* O ſancta Maria, amodò non potes negare, deprehenſa es mater eſſe noſtra. Ad te clamamus exules filij quondam Euæ, ad te ſuſpiramus nunc filij miſericordiæ tuæ. Fac igitur quod decet matrem. Monſtra te eſſe matrem pro nobis loquendo, nos apud patrem excuſando, reconciliando nos, atque bona nobis omnia impetrando. Heu chariſsimi, nos quidem ad illam clamantes dicimus: Monſtra te eſſe matrem. Sed ipſa cuiuis noſtrum clamare poteſt, hoc eſt, reſpondere poteſt: Monſtra te eſſe filium. Semper quidem ſe nobis eſſe matrem commonſtrat, nos tamen eidem non præſtamus filios. Diſcimus hic ſecundò in omni periculo, in omni neceſsitate, hanc noſtram matrem nobis inuocandam: potentiſsima eſt enim, vtpote Dei mater, nec minus miſericors. Quantacunque tamen eſt, ex Deo tanta eſt, & ab eodem omnia accepit, & in eundem, hoc eſt, in eiuſdem gloriam omnia refert. Tertiò diſcendum eſt, quam diligentem curam tam carnalium quam ſpiritualium debeamus habere parentum: quandoquidem Chriſtus in extremo vitæ conſtitutus curam ſuæ matris agens, eidem cuſtodem delegauit.

Mariam in omni periculo ac neceſsitate inuocandā eſſe.

Parentum quanta cura habenda ſit.

HORA NONA PASSIONIS DOMINI nostri IESV CHRISTI.

IESVS SE DERELICTVM CLAMAVIT.

Articulus XLIX.

Matth. 27. Marc. 15. Lucæ 23. Matth. 27. Marc. 15.

A Sexta autem hora tenebræ factæ sunt super vniuersam terram, & obscuratus est Sol. Et circa horam nonam exclamauit Iesus voce magna, dicens: Heli, Heli, Lamma hasaphtani? Hoc est, Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Quidam autem illic stantes & audientes, dicebant, Eliam vocat iste.

HOMILIA XLIX.

CRucifixo Domino, & à sexta hora quæ meridies est, vsque ad nonam, quam nos vocamus horam tertiam post meridiem, tenebræ factæ sunt super vniuersam terram. Iudęi diem in duodecim partiebantur horas, Christo dicente: *Nonne duodecim sunt horæ diei?* & in parabola de ijs qui ad vineam conducti fuerant. ij qui nouissimi, hoc est, qui ad vndecimam vocati venerant, vna tantum hora laborauerunt, quo indicabatur, finem tunc fuisse diei, quando instabat operi danda merces. Si ergo duodecima est vltima, sexta erit meridies. Itaque tenebræ à sexta hora vsq; ad nonam horam erant, quia præter naturam, præter solitum morem cursumq; siderum, deliquium sol passus est. Verus enim sol iustitiæ quasi eclipsim patitur, quia agnus innocens patitur, mundi redemptor occiditur, autor creaturarum omnium interficitur: ideo sol iste visibilis, clarissimum mundi lumen, factori suo compatiens, lucis suæ radios retraxit. Noluit enim creatura in sui creatoris seruire iniuriam, noluit lucere, noluit suum Dominum pendentem in cruce, atque eius (quæ illi inferebatur) ignominiam dolorumq; cruciatus, suis radijs commonstrare. Circa horam nonam Iesus clamat: *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me?* Verba hæc Deitatis nō sunt, quia diuinitas nō est passa, sed humanitatis. Nec etiā intelligi debet quasi Diuinitas ab humanitate separata sit, sed ita humanitatē dereliquerit, vt sensualitas nullā cōsolationē, nihil refrigerij, nihil sustentationis susceperit, sed in sua derelicta sit infirmitate pati, quæcūq; erant patienda. Miraculosum enim fuit, vt cōsolationis gaudijq; redundantia, quę superiori rationis portioni influebat, in Christo suspēderetur, adeò vt sensualitas huius exors omninò fieret, atque in sua ariditate infirmitateq; relinqueretur. Nequaquam igitur intelligendum est, Diuinitatem deseruisse naturam humanam, vel ab eadem separatam. Christus namque Deum quem inuocabat, semper secum habebat, cui vnitus erat. Postquam enim humana natura diuinæ fuit coniuncta, nulla earundem fuit etiam in morte separatio. Nam licet anima à corpore fuerit separata per mortem, non tamen Diuinitas ab humanitate fuit separata, quæ tam animæ quam corpori mansit vnita. Dicit itaq; Christus se derelictum, quo pœnæ suæ ostenderet magnitudinem. Nihil enim plus consolationis, nihil releuaminis in hac pœnarum magnitu-

Ioan. 11. Marc. 21.

Quomodo derelictus fuerit in cruce Christus à Deo.

dine

dine humanitas eius quo ad sensualitatem recepit, propterea quòd Deus esset, sed omni dolori, omni pœnæ, omnique manst desolationi exposita. Nam redundantia delectationis ac gaudij superioris portionis rationis, miraculosè tunc suspendebatur in Christo, vt nihil inde sensualitas reciperet, sed in sua infirmitate arefacta, relinqueretur sudare ac pati: quod tamen in sanctis martyribus aliter contigit, qui tam pleni diuinis fuêre nonnunquam consolationibus, vt sensualitas quoque in eis per redundantiam consolationum superioris portionis rationis esset adeò particeps, vt patiens, aut nihil aut minus pateretur. Nihil igitur per quamcunque subuentionem humanitati Christi, quod maximè sensualitatem attinet, quo minus sustineret, succursum est: sed passus est Iesus quantum pati potuit absque vlla consolatione, infirmitati naturæ prorsus derelictus. In qua derelictione constitutus, nihil auxilij, nihil subsidij sentiens, nihilque releuaminis aut refrigerij, clamauit se derelictum. Hæc pœna derelictionis maior omnibus fuit pœnis. Siquidem sine hac pœna omnes aliæ pœnæ fuissent Christo tolerabiles, atque propemodum nullæ. Potest tamen hęc Christi exclamatio intelligi quoque, vt de fructu suæ passionis Christus quærulatus sit, qui tantis pœnis totque eius doloribus minor, atque debuit, respondit. Pro vniuerso namque mundo, pro singulis item hominibus, ab initio vsque ad mundi finem, satisfactionem dignam atque iustam Patri obtulit: in ipsa tamen passione neminem nisi latronem sibi adhærentem obtinuit, neminemque perfectè sibi fidelem perfecteque credentem in terris, præter solam matrem in fide constantissimam, reliquit.

Derelictionis Christi pœnam omnium fuisse maiorem.

Heu domina sancta Maria, quid in corde tuo sustinuisti, audiens filium tuum, à Patre, cui tam crebro illum commendabas, quoque derelictum? Omnes persequebantur illam vsque ad mortem: & cum manibus nihil plus persecutionis possent inferre, linguis illi insultabant blasphemantes. Amici & noti, imò & discipuli longè fugerũt ab eo. Tu sola in fide perfecta filio astabas, non tamen ad consolationem, sed ad exaggerationem pœnæ. Iuuare enim non poteras, neque etiam attingere. Poteras vero eius cor vehemeuter sauciare. Sed quid quando iam à Patre quoque audis illum derelictum, quando nihil in patientem naturam paternæ consolationis (quod alijs tamen sibi deuotis sæpenumero est impertitus) nec propter diuinæ naturę coniunctionem ac vnionem, pœna illi fuit tolerabilior? Multa verò erant quæ exaggerabant Christi dolores, de quibus supra dixi. Quod verò quidam circumstantes dixerunt, *Eliam vocat iste:* vel improperando hoc factum est, quo Christo obijcerent inutilem atque vanam inuocationem Eliæ, qui illum non curaret: vel ex errore, quia Christum audierunt, dicentem, Eli putabant in tumultu se audisse illum inuocantem Eliam.

Dereliction Iesu quantũ matrem eius afflixerit.

In omni derelictione & afflictione quomodo quisq; pij sese gerere debeant.

Discamus hic, in omni tribulatione, in omnique aduersitate confugere ad Deum, hortante nos quoque ad hoc idem Iosaphat rege: vt cum nesciamus quid agere debeamus, leuemus manus nostras in cœlum. Iactemus igitur cogitatum nostrum in Dominum, & ipse enutriet nos. Secundò, discamus, quantumuis frigidi, quantumuis desolati, quantumlibet tam ab hominibus quam etiam à Deo (vt nobis videtur) derelicti, perseueranter sperare in

Cõfugiendũ esse in omni aduersitate ad Deum. 2. Paral. 20. Psalm. 54.

Desolati à Deo & ab hominibus

quomodo perseuerãter in Domino sperare debeant. Heb. 7.

Domino: quia tunc maior occasio datur nobis fidelitatem nostram ostendẽdi, hoc est, an serui simus fideles tanquam filij in domo, an mercenarij atque muneribus conducti. Nam si omni etiam sensibili deuotione destituti, & nihilominus amaritudinibus atque tentationibus expositi multis, perseueramus in nuda spe atque sola fide atque charitate, hoc est, dilectione insensibili Christo adhærentes, filij sumus, non mercenarij. Inueniuntur enim amici Christi in mundo, qui omni deuotione destituti, omnibusq; adeò adminiculis atq; deuotionum exercitijs priuati, vt ne semel quidem aut vix in hebdomada spiritum suum leuare possint (licet desiderantissimè id optent) ad Deum, adeò repressi atque onerati deprimuntur quadam obscuritate cordis, quæ super illorum corda mira (licet ignota) Domini dispensatione relinquitur. Porrò si vitam eorundem spectes, adeò sunt timorati, adeò circumspecti, adeò vigiles super conscientia sua, adeò humiles & mortificati, vt nihil supra. Hi in sola fide ambulant, stantes in nuda fide (quomodo docentur) ecclesiæ, cui inhærent, & præter quam nihil habent vel sentimenti, nihil sentiunt deuotionis aut amoris: declinant tamen quęque vel minima, quæ cognoscunt Deo displicere, franguntabnegantq; voluntates suas maximè. Hi permagni sunt Dei amici, licet nesciant se Dei esse amicos: quia omnibus consolationibus, omnibus sentimentis, omnibus exercitijs priuati, adeò vt vix Deum cogitare possint, vix ad Deum vel rarissimè mentem leuare queant, æstimant se Deo, eiusque amicitia & gratia indignos, licet sint digni maximè: ideò maximam cordis propterea sentiunt pressuram atq; omni manent consolatione nudati, vtpotè qui terrenam respuunt, & cœlestem non sentiunt, in ariditate atque siccitate spiritus, Dei beneplacita iuxta eruditionem Ecclesiæ custodiunt. Huiusmodi nobiles animæ, quarum multas agnoui, Deo sunt dilectissimæ: quia Deo seruiunt non pro mercede, nec stipendijs consolationum diuinarum aluntur, sed nuda fide & sola charitate Christo adhærent. Hæ animæ in hoc articulo vehementer debent cõsolari, quod huiusmodi quid Christus quoque in natura humana, quæ sensualitatem respicit, sustinuerit: Tertio discimus, in omne beneplacitum nos Dei extendere, offerre nos Deo, nec pro sensibili consolatione eidem seruire, sed omnem etiam derelictionem spiritus (vt iam supra dixi) pro eius amore suscipere. atque vt ipsius, hoc est, tam diuina quam humana consolatione priuemur, consentire. Tunc enim primùm instat ratio merendi, quando homo à Deo non adiutus, quantum ad sensibilem deuotionem, nec donis sensibilibus fultus, Deo æquè seruit in sua derelictione, licet laborem habeat, difficultatem, ariditatem, atque seruiret multa vnctus consolatione. Quartò, discendum, vt Deo longanimiter confidamus, innitamur, atque inhæreamus, tametsi fortasse Domini auxilium non sentiamus, licet multum pro eiusdem adiutorio rogantes: quia ipse neq; nos derelinquit, neque non exaudit, quamuis videatur non exaudire, aut deliquisse. Semper enim aut eadem quæ petimus largitur, aut meliora, modo orantes perseueremus.

Amici Dei magni licet ipsi qui nesciant qui sint.

Fide nuda & charitate sola Christo adhærentes quid vehementer consolari debeat

Derelictionem spiritus pro amore Dei suscipere, quam sit meritorium.

Confidẽdũ esse Deo lõganimiter.

IESVS SITIENS ACETO POTATVR.

Articulus L.

Postea

POstea sciens Iesus quia iam omnia consummata sunt, vt consummaretur scriptura, dixit: Sitio. Vas autem positum erat aceto plenum. Et continuò currens vnus ex eis, acceptam spongiam impleuit aceto, & imposuit arundini & obtulit ori eius, & dabat ei bibere. Cæteri verò dicebant: Sinite, videamus si veniat Elias liberans eum. Ioan. 19. Matth. 27.

HOMILIA L.

QVomodo in superiori articulo dictum est, Domino Iesu ad Patrem clamante se derelictum, Iudæos non intellexisse verba Domini, aut fortassè milites Romanos, qui Hebræam ignorabant linguam, propter vicinitatem vocabuli, putasse Dominum Iesum cum diceret *Eli*, dicere Elia, idcircò dicebant *Eliam vocat iste*, exprobrare volentes Iesu spem vanam quam haberet in Elia, vtpotè qui inuocatus non succurreret: ita etiam ab illusione non cessant, Domino clamante: *Sitio*. Nam porrigentibus alijs acetum, clamarunt alij: *Sine, videamus*, &c. Verè Christus corporali siti premebatur. Exaruit enim totus, quia fuso sanguine, corporis humoribus totus erat exhaustus, vnde acerbissimam tolerabat sitim. Vide tamen quia sitienti illi adeò nemo refrigerabat eius linguam, vt etiam illuderetur eidem vehementer sitienti. Cõtinuo enim vnus accurrens, spongiam impositam arundini, atq; circumligato hysopo, impletamq; aceto cum felle mixto, porrexit illi bibere. Alij autem illudentes, dicebant: Sine, hoc est, expecta. Videamus an Elias quem inuocat, veniat ad liberandum eum. Vide cum Dominus Iesus non leui, sed grauissima torqueretur siti, nemo tamen eidem succurrit, qui vel aquæ vnam ei guttam porrigens, sitientem refocillaret. Quin potius afflictionis maioris inferendæ quærunt occasionem, nam potum illi offerunt amarum acerbumq;, non qui refocillaret, sed qui gustum amaricaret, & interiora torqueret. Iesus itaque sciens quid propinaretur sibi, adeò nos dilexit, vt licet non sumere vellet aut traijcere hunc potum, linguam tamen suam gustumq; voluerit amaricare, vt ibi inferret sibi tormentum, vnde ex nobis in gustu exierat peccatum. Vide præterea, quam patienter Iesus inopiam tantam sustinuit, qua vix esse potuit maior, quantum morienti ac sitienti quoq; defuit aqua vel modica in potum. Verum non satis fuit, vt deesset quod maximè foret necessarium, nisi etiam illi præberetur quod torqueret. Torquebat autem gustum fellis amaritudo, sed multò plus torquebat illata contumulia. Erat autem non leuis, sed validissima aridissimaq; Christi sitis. Feruntur enim minuti sitire. Porrò Christus minutus fuit nimio sanguine, omnem enim fermè exhauserat sanguiné. Scribunt nonnulli reuelatione esse diuina manifestatum, si centum quis orationes quotidie dominicas legeret, post * viginti annos singulis guttis sanguineis vnum dedisset, Pater noster. Feruntur etiam Christi vulnera fuisse quinque millia, quadraginta & sexaginta. Alibi tamen plura leguntur. Vide iam Domini Iesu cœnam vltimam in cruce, aceti scilicet & fellis, & compatere regi seculorum, qui omnibus & præcipuè tibi ingratissimo non solum ad necessitatem, verùm etiam ad abundantiam, omnia vsui congrua prouidet. Ipse tamen nihil sibi prouidit, sed extremam tulit inopiam. Fuit tamen hic Christo, quam

Sitis Christi in cruce corporalis acerbissima vnde.

Inopia Christi in cruce patienter tolerata quãta.

Guttæ sanguinis Christi effusæ quot.

* Alias VX.

Vulnera Christi quot

Cœna Christi in cruce cuiusmodi.

Sitis Christi spiritualis quæ.

sto, quam innuit hoc verbo, alia quoque sitis, aliudq; desiderium, amor videlicet salutis nostræ. Sitiebat nostram salutem, & ideò sitiebat quoque in nobis puritatem, charitatem, innocentiam & virtutem. Sitis Christi erat, vt nos sitiremus bona spiritualia, caducis contemptis. Sitis eius erat, vt nos sitiremus fontem viuum cœlestis gratiæ. Hæc sitis vehementer illum torquebat. Heu bone Iesu tu de siti clamas, de cruce siles: coronam spineam sustines, & omnium vulnerum tuorum obliuiscēris, & sitim solam conquereris. Quantum cruciat te bone Iesu nostræ salutis desiderium. Iudæi & gentiles tuum sitiunt sanguinem, te occidendo: tu eorum sitis salutem, pro eis moriendo. Quid ergo aliud dicis, cum dicis. Sitio, quam si diceres, Plus me animarum vestrarum tenet salus, quam corporis mei cruciatus? Magis opto salutem vestram, quam meam, sanitatem. Infirmus sum, sed propter vos: crucifixus sum, sed propter vos: toto sum corpore vulneratus, sed propter vos: sitio, sed propter vos: nec solum propter vos, sed sitio etiam, hoc est, desiderio crucior, amore æstuo, vt obtineam vos. Misereamini vestri, misereamini etiā mei, vt in hac parte sitim meam temperetis atque dolorem, hoc autem fiet, si vocem meam audieritis, neque obduraueritis corda vestra. *Tollite* igitur *iugū meum super vos, & discite à me, quia mitis sum & humilis corde.* Viuite innocenter, & sitim meam refocillabitis.

Sitim Christi quomodo refocillare debeamus. Psalm. 49. Matth. 11.

Siti sua quænam Christus suos mysticè docuerit.

Gulæ tentationes quomodo vincendæ. Thren 3.

QVotiescunq; te gula tentat, quotiescunq; abstinentia videtur onerosa, quandocunq; ieiunium grauat, aut si quando cibus videtur conditus recordare (quomodo scriptum est) absinthij & fellis, recole quomodo redemptor, tui causa sitiens, aceto & felle sit potatus. Certè si quis hanc Christi escam potumq; meditatus fuerit, parū de cibo delicatiori cogitabit. Quomodo enim nō meritò est erubescendum, vt Domino ac rege nostro esuriente ac sitiente, nec aliud præter fel acetumq; gustante, nos communes cibos fastidiamus, delicatiora suspiremus? Num æquum est, ipso esuriente, nos inebriari: ipso plorante nos ridere? Heu quam manifeste probat nos vita nostra, non esse regis huius milites, qui in cruce pro nobis esuriens sitiensq; pependit. Hi enim soli eius sunt milites, qui carnem suam crucifigunt cum concupiscentijs suis. De horum abstinentia, panpertate, afflictioneq;, multa in libris legimus, ab operibus autem nostris omnia longè absunt. Iterum discamus hic sitire salutem animarum, Dei gloriam ac beneplacitum, iustitiam quoque, & pro his nulli parcere labori. Tertiò, si Christus animarum nostrarum sitit adeò salutem, quomodo nos eandem debemus paruipendere? Optimè autem fecerimus, si benè sancteq; vixerimus. Tunc enim tanquam nectar preciosissimum Christo offerimus sitienti ad bibendum. Admonemur etiam gustus oblectamenta non quærere, sed vbicunq; possumus, euitare, & paucis esse contenti, vilibusq; gaudere escis, & vt appetitum nostrum excitet fames, non sapores.

Milites Christi qui soli sint. Galat. 5.

Sitis spiritualis cuilibet necessaria quæ.

Nectar præciosiss. quis Christo sitienti offerat.

Gustus oblectamenta esse euitanda.

IESVS CONSVMMATA OMNIA TESTATVR.

Articulus LI.

Ioan. 19.

CVM ergo accepisset acetum Iesus, dixit: Consummatum est.

HOMI-

HOMILIA LI.

IN superioribus verbis nobis significatum est, Dominum Iesum Christum fellis atq; aceti potatum amaritudine: quæ cum gustasset, dixisse hic fertur: *Consummatum est*, significans nimirum omnem illam passionum amaritudinem, quam pro nobis gustauerat patiendo, nunc finem accipere: expletum esse quicquid Pater illi iniunxerat, consummataq; omnia, & nihil vltra restare, quam vt patri tradat moriens spiritum. O quam laudabile hoc verbum, ô quanto preconio dignum, ô quam salutiferum nobis. Quæcunque scripserant Prophetæ, quæ figuræ præsagierant, quæ iniunxerat denique Pater: postremo, quæcunque nostræ erant redemptioni necessaria, Iesus obedientissimè consummauit. Non est dubium, cùm hæc verba Iesus diceret, quin corde fuerit vulneratus, vtpotè in summam cogens eas, quas redimendo nos, pro nobis exantlauerat, pœnas. Quamuis autem naturale sit cuiuis homini, dum recolit ea quæ patiendo superauit, propterea quod transierunt, gaudere, non tamen absque gemitu recoluntur quæ tristia sunt, licet finem habeant. Veruntamen hic, licet Christus omnia diceret consummata, non intelliguntur tamen ita consummata, vt iam patiendum nihil aliud restet, quia restabat adhuc amarissima mors. Vnde haudquaquam à pœnis omnibus liber fuit Christus dum hæc diceret: sed ex ijs quæ fuerat passus, non poterat non imaginari eam, quę iam instabat, pœnam amarissimæ mortis. Non igitur erat absq; dolore, dum diceret: *Consummatum est*. Cogitabat enim tunc de instante morte multò omnium maximè acerba. Quando igitur Christus ad Patrem dixit, *Consummatum est*, pro eo fuit, atque dixisset: Pater omnipotens, quæ scripta erant de me, perfeci omnia. Quicquid iniunxisti mihi, consummatũ est: hoc vnum restat, mori & ad te redire.

Opera nostra cuncta quomodo perficienda, atque ad quemnam scopum destinanda sint.

DIscamus longanimitatem tam in agendis bonis, quam patiendis aduersis seruare ac perseuerantiam, ne exercitij laborisvè nostri pereat fructus. Aliud est quod hic discitur, studia nostra atque opera pariter omnia, quomodo propter Dei amorem incipienda agendaq; sunt, ita in eius laudem esse refundenda. Verbi gratia, vt nihil tibi asscribas, nil tibi vendices, nil tibi reserues, in nulla re teipsum quæras, sed intentio, scopus, destinatio atque finis omnium sit tibi Deus. Tertiò discamus, omnia opera nostra Deo in vnione operum Christi offerre. Verbi gratia, si comedis, in vnione charitatis atque humilitatis Christi, qua dignatus hac humana refocillatione propter nos in terris vti, accedas ad cibum. Hoc modo facias in singulis necessarijs atque commodis, quibus corpori seruitur. Si vis orare, id facias in vnione illius deuotionis feruentissimæ, qua Christus orauit Patrem. Si item misericordiæ vis opus cuipiam exhibere, hoc ipsum facito in vnione misericordiæ Christi, qua egentibus miserisq; mirum in modum pronus est misereri, subuenire ac parcere. Qui opera sua hoc modo omnia in Deum dirigeret, atque Christo offerret, valdè ea nobilia redderet, & Christo eadem faceret, atq; alias forent, acceptiora. Quartò hic discendum est, ita nobis esse viuendum, vt in vltima hora vitæ nostræ securi atque cum gaudio conscientiæ dicere possimus:

Longanimitas ac perseuerantia seruanda.

Opera nostra vt propter Deum incipienda & in ipsum refundenda sint.

Opera nostra vti Deo in vnione operũ Christi offerenda sint.

Quomodo cuiq; viuendum sit.

mus: Consummatum est, hoc est, quicquid me Deus agere patiq; voluit, finem habet: omnia consummaui, omnia perfeci, omnia toleraui, nihil mihi superest aliud, quam vt egrediar ad Dominum Deum meum, à quo coronam vitæ recipiam. Hoc Paulus audebat dicere: *Bonum*, inquiens, *certamen certaui, cursum consummaui, fidem seruaui: reposita est mihi corona iustitiæ*, &c.

IESVS CLAMANS VALIDE EXPIRAVIT.

Articulus LII.

Matth. 27. Marc. 15. Lucæ 23. Ioan. 19.

ET iterum clamans voce magna Iesus, ait: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Et hæc dicens, inclinato capite, tradidit spiritum, & expirauit.

HOMILIA LII.

DOminus Iesus omnia propter quæ venerat, postquam consummauit, & patre iniunctam sibi perfecit obedientiam, appropinquans ad mortem, & venis propter sanguinis effusionem exhaustis, viribusq; deficientibus, cœpit oculos languescentes deprimere, facie palleſcere, & modis omnibus (vt cæteri hominum solent) ad mortem sese disponere. Nam cum in sua haberet potestate, quando vellet, ponere animam, & quando vellet, resumere eam: nec quisquam ei poterat tollere animam, hoc est, vitam, nisi vltrò eam ipse poneret, quando hora sibi ab æterno ad hoc electa atq; præfixa aderat, caput suum versus matrem inclinauit, quasi vltimum eidem Aue, seu Vale dicturus. Itaq; in angustijs doloribusq; multis tunc constitutus, hoc signo innuit, ac si matri eidem corpus suum vulneratum, dilaceratum, ac crudeliter nimis dissipatum, commendaret: rursusq; se erigens, & Patri se cõmendans, valido dixit clamore: *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.* Quibus verbis dictis, inclinato iterum capite, emisit spiritum. Indignum est ô filij, hic corde & animo non contremiscere, audientibus nobis quia propter nos Christus mortuus est, propter nos spiritũ inter angustias mortis emisit. Legamus igitur singuli ad genua procidentes, orationem dominicam: *Pater noster. Ave Maria.*

CHarissimi, omnem Dominicæ passionis historiam longa quidem serie ad hanc vsq; horam audiuistis: & audiendo, Christo estis compassi. Nunc extremum quoque Domini Iesu clamorem audiuimus, quo moriens se Patri commendauit. Post multos enim labores, post fatigationes cõtinuas, post durissimas grauissimasq; pœnas, post opprobria, conuicia q; varia, post innumera vulnera recepta, post sanguinis deniq; sui effusionem, hora qua sibi placuit, aduocat mortem, & clamore valido emittit spiritum. Benè quidem in manus Patris tradit spiritum. Ante enim Christi mortem, in manum inferi recipiebantur omnes animæ, nunc verò per ipsius mortem *Iustorum animæ in manu Dei sunt.* Se etenim non solum, sed omnes nos in sua morte viuificatos patri commendat. Sumus enim omnes eius membra, iuxta illud Apostoli: *Omnes vnum estis in Christo Iesu.* Hic igitur in diebus carnis suæ, preres cum clamore valido & lachrymis pro nobis offerens, *exauditus est pro sua reuerentia.* Obserua quod multa terribilia q; Christus legitur passus, nihil tamen

Col. 3

Hebræ. 5.

men terribilius, nihil amarius, nihil quod maiorē illi inferret cruciatum, sustinuit, quam mortem. Omnium enim pœnarum acerbissima est mors, quæ cùm omnibus mortalibus, Christo tamen præcipuè erat amarissima, propter personæ nobilitatem ac dignitatem. Si enim propter naturalem inclinationem in cæteris mortalibus, quam habet anima ad corpus, difficilis eorundem est separatio, multò erat hæc naturali modo difficilior in Christo atq; pœnosior, vtpotè dum talis esset vnio soluenda, vbi anima tam digna ab hoc Christi corpore, cui vtriq; Diuinitas fuerat singulari coniunctione in vnitate suppositi vnita, debebat separari. Accessit præterea vnde Christi mors omnium erat acerbissima, quod solus ipse pro omnibus gustauit mortem: solus mortis acerbitatem, distinctim q; singulas eiusdem siue torsiones, siue pœnas sensit. Nos enim antequam ad hoc tempus peruenimus, quo anima est egressura, sensibus viribus q; deficimus: vis quoq; apprehensiua, qua discernere inter pœnas deberemus, in nobis tunc desijt. Vide præterea in Christi morte quam singulare fuerit, quod clamans expirauerit. Validus namque hic erat clamor ac potens, atq; (vt dicunt) ad infernum vsque (quod tamen de huius virtute, quā sono, magis debet intelligi) auditus, cœlum faciens tremere ac terram. Quare vox hæc clamorosa atq; sonora, miraculosa atq; Christo soli propria fuit, nō naturalis, reliquisvè morientibus communis. Homo namque alius passionibus longis atritus, destitutus q; viribus atque morti vicinus, haudquaquam anima egrediente sic posset clamare. Vide etiam quod inclinato tradidit spiritum capite. Neque enim absq; ratione putamus fuisse, quod Iesus inclinauerit caput. Solent enim primo ij caput inclinare, qui onere prægrauati deprimuntur. Hoc modo Christus, quia omnium super se peccata portabat, prægrauatus tanto nostrorum peccatorum onere, atq; mole, caput inclinat. Iterum, quod caput inclinaret, alia fuit ratio. Adeò enim fuit pauper, vt quo caput suum reclinaret, non haberet. Proinde caput suum reliquit nobis pendulum, in exemplum testimoniumq; suæ paupertatis. Tertiò, vt viam nos doceret humilitatis. In omnibus enim gestibus, signis atq; operibus vitæ suæ, Christus exhibuit humilitatem atq; verecundiam. Quapropter confidenter omnibus nobis dicit: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.* Scribunt sancti, quod valdè congruum verisimile q; videtur, hora eadē qua in Paradiso Adam peccauit, secundum hunc Adam, (hoc est, Christum) expirasse: vt eadem hora, licet multos post annos, qua mors super nos erat inducta, iterum per Christum destrueretur. Quod an verum sit, iudicio aliorum relinquo. Vos filij charissimi lugete super morte Domini nostri Iesu Christi, plangite occisionē agni innocentis. Propter vos enim occisus est, propter vos vulnera dolores q; sustinuit, peccata vestra ei fecerunt laborem. Sanare vos voluit, & de sanguine suo balneum vobis fecit, quo à peccatis vestris omnibus mundaremini, atque sanaremini. Videte quantum illi debeatis. Pensate quantum vos amauerit. Seipsum contempsit, vt vos honoraret: semetipsum afflixit, vt vos consolaretur. Dolores & pœnas sustinuit, vt à pœnis & doloribus vos liberaret: peccata vestra super se accepit, & pro eisdem satisfecit, vt vobis parceret, nec vos puniret. Videte eius misericordiam. In ipsum omnia peccata vestra ceciderunt. Contra ipsum scelera vestra patrata sunt. Ipsius erat punire & castigare peccata vestra. Et tamen propicius nimis erat vobis. Nam peccata vestra,

Mors cur fuerit Christo amarissima.

Clamor Christi morientis quam fuerit valid⁹

Capite inclinato Christū tradidisse spiritum propter tres rationes.

Matth. 8.

Matt. 11.

Hora qua Adam peccauit eadem Christum expirasse.

Quantū nos amauerit Christus.

Misericordiam Christus quantā nobis exhibuerit.

non solum non puniuit, non solum ijs veniam dedit, sed vt salua etiam iustitia veniam ijs daret, ipse pro vestris peccatis satisfecit. Ipse satisfactionē hanc grandem, quam audistis, pro vobis patri obtulit. Flete igitur ingratitudinem & miseriam vestram. Flete iterum eius erga vos charitatem: quandoquidem tam vilibus, tam indignis, tam ingratis tantam exhibuit charitatem. Væ grauibus illis peccatis, quæ filio Dei intulerunt mortem. Væ scelcribus his, quæ Christum crucifixerunt & occiderunt. Heu quantus erat morbus noster, cui nemo poterat mederi, sed pro illius sanatione filium Dei necesse erat occidi. Plangite igitur cœlum & terra, plangite omnes creaturæ. Sed tu homo præcipuè plange. Propter te enim Dominus & creator tuus in mortem occubuit. Væ tibi terra quæ tale homicidium perpetrasti. Væ tuis peccatis ô homo, quæ Dei filium interfecerunt. Verùm simul attēde, si pro tuis peccatis tuipse quoque doles, si damnes errata & grauia tua scelera, mors hæc Christi erit tibi in salutem: & non solum non væ peccatis tuis erit, sed plena etiam miseratio, plenaq; remissio.

Mors Christi quibus sit in salutem.

Mori vti debeamus mystice cum Christo: quibusq; dum viuimus, moriendum sit.

Mori cum Christo quid sit.

DIscere debemus commori Christo. Nisi enim eidem fuerimus commortui, non simul cum eodem regnabimus: Quæris quid sit mori cum Christo. Mundo te oportet mori, vitijs ac concupiscentijs mori oportet: amori denique priuato seu proprio, quo teipsum, non Dei honorem quæris aut proximi vtilitatem, debes mori. Moriendum est præterea tibijpsi, hoc est, proprio sensui, proprio iudicio, propriæ voluntati, vt ab omni proprietate exutus, quę tua sunt non cogites, imo quę tua sunt nescias, solius Dei voluntatem, beneplacitum, honorem atque gloriam quærens. De teipso non plus quam de re quę non est, solicitus esse debes, quem Domino Deo relinquere debes. Vna sollicitudo tibi sit, vt Deum habeas amicum atque propicium. Non ignoras quod is qui mortuus est, non loquitur, non audit, non delectatur, non interrogat, non desiderat. Hoc igitur modo si mundo fueris mortuus, autē tibijpsi fuerit mundus mortuus, de mundo non optas loqui audirevè, nō oblectaris ex illo, nihil habere de illo cupis: quia nihil illum æstimas, quia (vt dixi) apud te mundus tibi mortuus est. Hoc igitur modo discе mundo, discе quoque tibijpsi mori, vt nulla tibi pro teipso sit sollicitudo singularis, nisi ea quæ pro cunctis tibi esse debet, vt saluemur. Omnis namq; cogitatio tua, in Deum tuum debet esse effusa, illi cōiuncta, & pro illius honore ac beneplacito zelosa. Nihil in te sinas viuere, quod diuino sit honori contrarium. *Non regnet peccatum* (inquit) *in vestro mortali corpore*. Vide tamen quia non dicit, non sit. Nemo enim est in quo nihil sit peccati, sed dicit: *Non regnet*, hoc est, non imperet, vt tu peccato tanquam seruus obedias, peccatumq; tibi dominetur, & te pensum iniquæ seruitutis expostulet. Secundò discendum est mori dum viuimus. Iam enim de morte nobis cogitandum est, dum sani sumus. Curandum ne in nobis inueniatur, propter quod mori formidemus. Si enim mori formidas, teipsum interroga. Scrutare quid in te sit, quamobrem metuis mori. Si peccatum amorve rei cuiusuis temporalis, aliudvè quid in causa est quare mori metuis, illud à te abijcias: fac te liberum à causa huius timoris, & in hunc

Mortui hominis conditiones cuilibet habendæ quæ.

Mori vti debeat homo mundo & sibijpsi.

Rom. 6.

Mori discendum vt sit dū viuimus.

hunc ſtatum mentis teipſum reſtitue, quo non timeas mori. Tertiò iam in vita dum ſanus es, ſæpius præmeditare mortem, ne mors vnquam inopinata tibi aduenire poſsit, quin ſemper inueniaris paratus. Nunquam in eo ſtatu perſeueres, nunquam dormire præſumas in eo ſtatu, quo non audeas mori. Dum ſanus es. Deum inuoca, pro bona felicique morte Deum ora. Commenda teipſum Deo, offer pro peccatis tuis eidem paſsionem eius ac mortem, vt cum ad illam horam, qua exeundum eſt veneris, aſſuetus ſis doctuſque ad Deum te cõuertere, Deum inuocare, teque illi in eius manus offerre.

Mors quomodo præmeditanda ſit dum ſani ſumus.

IESV MORTEM ELEMENTA HOMINESQVE plangunt. Articulus LIII.

ET ecce velum templi ſciſſum eſt medium in duas partes, à ſummo vſque deorſum. Et terra mota eſt, & petræ ſciſſæ ſunt. Et monumenta aperta ſunt, & multa corpora ſanctorum, qui dormierant, ſurrexerunt, & exeuntes de monumentis, poſt reſurrectionem eius, venerunt in ciuitatem ſanctam, & apparuerunt multis. Centurio autem, & qui cum eo erant, cuſtodientes Ieſum, viſo terræmotu, & his quę fiebant, & quia ſic clamans expiraſſet, timuerunt valdè, dicentes: Verè hic homo, Filius Dei & iuſtus erat. Et omnis turba eorum qui ſimul aderant ad ſpectaculum iſtud, & videbant, percutientes pectora ſua reuertebantur. Stabant autem omnes noti eius à longè. Erant autem & ibi mulieres, quæ ſecutæ erant eum à Galilæa miniſtrantes ei, de longè hæc aſpicientes. Inter quas erat Maria Magdalenæ, & Maria Iacobi minoris, & Ioſeph mater, & Salomæ, & filiorum Zebedæi mater, & aliæ multæ, quæ ſimul cum eo aſcenderant Hieroſolymam.

Matth. 27. Marc 15. Lucæ 23.

HOMILIA LIII.

CHriſto mortuo, facta ſunt miracula multa, quæ Chriſti teſtabantur diuinitatem, & iniuſtam ipſius occiſionem. *Velum* etenim *templi ſciſſum eſt à ſummo vſque deorſum.* Iuxta quorundam opinionem, hoc velum templi fuiſſe perhibetur, quod ante ſancta ſanctorum pependit, quo velo arcebatur aſpectus vulgi, ne arcana viderent & ſancta templi, arcam videlicet & reliqua. Indicabat autem hæc veli ſciſsio, qua arcana nudabantur templi, legalia atque vetera, quæ figura duntaxat erant futurorum, iam eſſe finita atque impleta. Significatio enim eorundem, erat in morte Chriſti euacuata atque impleta. *Terra* verò *mota ac petræ ſciſſæ ſunt*, vt impleretur quod Chriſtus dixerat Iudæis, quando ipſum Iudęi hortabantur, vt pueros Oſianna clamantes prohiberet, eo die quo cum palmis recipiebatur in ciuitatem: *Dico vobis*, inquiens, *ſi hi tacuerint, lapides clamabunt.* Factum eſt, homines tacuerunt Chriſtum. Non confeſsi ſunt etiam Apoſtoli, & lapides clamant Chriſtum. Petræ

Veli templi ſciſsio quid ſignificarit.

Petræ in morte Chriſti ſciſſæ qd clamarint.

enim sciſſæ in Chriſti morte, quid aliud clamant, quam Chriſti innocentiam, quam iniuſtam eius mortem? Verum eſt igitur quod Chriſtus dicebat, quod hominibus Chriſtum tacentibus, irrationales creaturæ confiterentur. Monumenta quoque aperta ſcribuntur, & egreſſi ex illis homines, apparuiſſe mortis. Quòd reſurrexerint mortui, non ante Chriſti reſurrectionem exiſſe monumenta, aut reſuſcitati intelligendi ſunt: quia Chriſtus primitiæ reſurgentium, qui ante omnes reſurgens, aliquot etiam ſecum in reſurrectionis ſuæ teſtimonium fecit reſurgere. Deinde quoque ex ijs quæ fiebant, hoc eſt, ex terræ motu & alijs ſignis, timore perculſi nonnulli homines pœnitentes, ſeipſos damnabant, tundendo pectora ſua, quod innocentis ſeſe mortis fociſſent participes, atque contra iuſtum Dominum Ieſum à Pilato mortis impetraſſent ſententiam. Ex ijs Centurio & ij qui cum ipſo erant, fuerunt: qui non parum hinc moti, quod clamans ſic expiraſſet Ieſus, dixerunt: *Vere filius Dei erat iſte.* Virtus enim orationis Chriſti, qua pro illis orans dixerat: *Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt*, operabatur eorundem illuminationem. Impleta ſunt nihilominus, quæ ante paſsionem Ieſus dixerat ad turbas, verba: *Cum exaltaueritis*, inquiens, *filium hominis, tunc cognoſcetis quia ego ſum.*

Compaſſio qualis debeatur Chriſto mortuo: quique ipſius paſſio ſit memoranda.

Cõpaſsione quanta debeamus affici erga Chriſtum.

DIſcere debemus, quanta debeamus erga Chriſtum compaſsione affici, quandoquidem inſenſibilia illum plangunt: quantum ergo nos plangere debemus, quanto dolore Chriſti debemus lugere mortem, qui omnium quæ idem paſſus eſt, cauſa ſumus? Propter te ô homo afflictus, propter te eſuriuit & ſitiuit, propter te ieiunauit: propter te feſſus, imbres, aſtum, geluq; ſuſtinuit. Propter te verba audiuit probroſa, conuicia, contumelias, deriſiones, blaſphemias: propter te tulit vulnera, verbera, liuores, plagas, opprobria, tandem crucem, clauos & mortem. Vide nunc quam iuſtum ſit, vt tu illi compatiaris, vt illum diligas, vt ei agas gratias, vt caueas quæ ille tibi prohibuit, quæve illum offendunt. Certè hæc Chriſti mors à tua nunquam recedere deberet memoria nunquam à corde tuo eius dilectio. Semper enim cogitare debes, quantam tibi Chriſtus exhibuerit charitatem, quantam tecum habuerit, & pro te quoque, patientiam: quanta propter te ſeruierit, quantavè tortoribus ſubditus fuerit humilitate, quam dura pro te ſuſtinuerit, quam acerba, quam vilia, quam denique ignominioſa. Reuerà haud gratis, ſed maximo nobiliſsimoque es precio emptus. Non igitur leuiter amittas, nec vile æſtimes, quod à Chriſto tanta tibi difficultate, tanta charitate eſt partum. Secundò, ſi non ſentis compaſsionem erga Chriſtum, cum inſenſibilia exhibeant luctum, argue temetipſum, quia petra es frigidior, petra durior, monumentiſq; fœdior, qui, illis compatientibus, non condoles Chriſto.

Paſsio Chriſti vt ſemper in memoria ſit habenda.

IESV LATVS LANCEA APERITVR.
Articulus LIV.

IVdæi ergo, quoniam Paraſceue erat, vt non remanerent in cruce corpora ſabbato (Erat enim magnus dies ille ſabbati) rogauerunt Pilatum, vt frangerentur eorum crura, & tollerentur. Venerunt ergo milites: & primi quidem fregerunt crura, & alterius qui crucifixus eſt cum eo. Ad Ieſum autem cùm veniſſent, vt viderunt eum iam mortuum, non fregerunt eius crura, ſed vnus militum lancea latus eius aperuit: & continuo exiuit ſanguis & aqua. Ioan. 19.

HOMILIA LIV.

PAraſceue erat Iudæorum, hoc eſt, ſexta feria ante ſabbatum magnum, quod erat præcipuè Iudæis feſtiuum, propter tempus illud Paſchale, & dies azymorum, in quibus illud ſabbatum occurrebat. Rogauerunt igitur Iudæi Pilatum, vt propter ſolennitatem Paſchalem, crucifixorum de cruce amouerentur corpora, eorundemq; (ne ſoluti, abirent liberè) frangerentur crura. Viuebant enim adhuc latrones. Prohibitum quoq; Iudæis erat in lege, ne ſuſpenſos in ligno ſinerent vſq; ad mane alterius diei manere, ne terra pollueretur. Circa illa minima hypocritæ iſti conſcientiam videbantur habere arctam: circa verò maiora, quod Chriſtus quoq; illis ſæpe improperauerat, cæci erant & ſtupidi. Inde fuit etiam hic, vt de occiſione Chriſti innocentis nullam ſibi facerent conſcientiam, quam tamen arctam ſibi fingebant, ſi occiſorum in patibulis corpora reliquiſſent. Venerunt igitur milites, inſtrumenta ſecum habentes ad frangenda crucifixorum crura. Hos vbi mater pia, quæ ſub cruce, aut circa crucem, reliquis mulieribus ſociata, adhuc manſerat, vidiſſet: quantus, putas, mœror eius cor virgineũ inuaſit, formidantis (quod futurum erat) eos venire ad nouam filio ſuo contumeliam inferendam? Itaque milites fregerunt vtriuſq; latronis crura, qui adhuc viuebant. Porrò ad Ieſum cùm veniſſent, vbi viderunt eum mortuum, nõ fregerunt ipſius crura, quia cauſa iam deerat, propter quam frangere voluiſſent. Hæc enim (vt prædixi) fractionis oſſium cauſa erat, vt de cruce depoſiti, viui non euaderent. Latrones igitur quia viuebant, eorum ſunt oſſa fracta. Porrò Ieſu non eſt os fractum aut crus, quia mortuus erat. Quid enim timeretur de euaſione mortui? Veruntamen vnus militum probare volens, an foret mortuus Ieſus, eius latus aperuit lancea, & continuò exiuit ſanguis & aqua. Non leue aut exiguum hoc vulnus erat, quod Chriſto mortuo fuit inflictum. Tantum namque erat, vt Chriſtus poſt reſurrectionem ianuis clauſis ad Apoſtolos intrans, & Thomam aduocans dubitantem, illi iuſſerit manum admouere, & ponere in latus ſuum. Si Thomas in Chriſti latus mittere potuit manum, quomodo digitos in loca miſit clauorum, magnum certè hoc vulnus lateris fuit, in quod Thomas manum potuit mittere. Indeq; non parum iuuatur ſanctorum multorum opinio, reuelationesq; nonnullæ, quod Chriſti non ſolum latus, ſed cor

Deut. 21.

Matth. 23.

Vulnus lateris Chriſti quam fuerit magnum. Ioan. 20.

Gazophylacium suæ Diuinitatis quomodo aperuerit nobis Christus.

quoque eiusdem fuerit lancea vulneratum. Voluit enim suum Christus aperire gazophylacium Diuinitatis, atq; in cor suum omnibus piè volentibus introeundi patefacere aditum, quod deuotis pijsq; omnibus est suauissimum. Huius vulneris Christus non sensit dolorem, sed pijssima eius mater hoc vulnus in suo sensit corde, quæ pro illo doluit. Fuit tamen Christo persequutio magna & iniuria, quod ne mortuo quidem illi parceretur, sed mucrone transfigeretur. Diuisit itaq; cum matre sua huius vulneris iniuriam, vt ipse quidē persequutionem & vulnerationem reciperet, non tamen dolorem sentiret: mater verò vulneris huius in se reciperet pœnam atque dolorem. Dolebat enim B. Maria, in anima sua cōpassionis vulnus sentiens, quomodo doluisset Christus, si viuus mucronis infixionem sustinuisset. Anima enim Mariæ magis erat vbi amabat, quam vbi animabat: ideò magis erat in Christo, quam in seipsa. De hac Christi vulneratione Bernardus deuotissimus dicit: Ad hoc latus tuum perforatum est bone Iesu, vt nobis pateſcat introitus veniendi ad te: Ad hoc vulneratum est cor tuum, vt in illo ab exterioribus perturbationibus absoluti, habitare possimus. Nihilominus & propterea vulneratum est, vt per vulnus visibile, vulnus amoris inuisibile videamus. Qui enim ardenter amat, amore vulneratus est. Quomodo autem hic amor ostendi posset melius, nisi quod non solum corpus, verum etiam cor lancea vulnerari permisit? Carnale igitur vulnus, spirituale ostendit. Ex sanguine & aqua quæ de latere Christi fluxerunt, efficaciam habent Ecclesiæ Sacramenta, potissimum Baptismus & Pœnitentia, quibus Deo renascimur. Militem qui in Christi latus infixit lanceam, tradunt fuisse Longinum, eumq; ante oculis caligasse: verùm dum eius oculos Christi sanguis forte per lanceam defluens tetigisset, clarum recepisse visum.

Lateris sui vulneris iniuriam vti Christus cū matre sua diuiserit.

Bernardus.

Latus & cor suū cur Christus vulnerari voluerit.

Sacramenta Ecclesiæ vnde habeant efficaciam.

Miles iste quis fuerit.

Vulnus cordis Christi vti quibusq; sit tutum in omni aduersitate refugium.

IN omni aduersitate & præssura ad vulnus recurre. Siue blanda illiciant, siue tristia te affligant, noli perturbari. Locum habes vbi tutus esse potes, nempè apertum cor Domini Iesu Christi. Illuc confugias, illuc introeas, ibi tentator te non accedet, ibi non appropinquabit malum tabernaculo tuo. Ibi requiescens securus. In hoc vulnus peccata tua reponas, vt Christi bonitate deleantur ac absorbeantur: ibi bona opera abscondas, vt Christi sanctificatione custodiantur: illuc omnia quæ à Deo recipis dona imponas, vt Christo conseruante, tibi augeantur. Secundò disce habitare in hoc vulnere Christi. Si enim amica aut sponsa est Christi tua anima, vbi dignior, vbi salubrior, vbi deniq; suauior est thalamus tibi dormienti, quam in hoc corde? Si verò columba es, ibi locus est tibi ad nidificandum. Si passer esse decreuisti, nusquam tibi magis cōueniens erit locus, vbi ab omnibus abstractam solitariamq; agas vitam, quam in corde Christi. Quod si turtur es, & castis varijsq; gemitibus ad Deum suspiras, hic locus tibi requietionis est. Hic deniq; esuriens manna inuenis quod edas: sitiens, hic fontem saluatoris habes vnde bibas. Est enim hic fons Paradisi, hoc est, de Paradisi medio egrediens, atque in corda sibi deuota sese diffundens, qui irrigat fœcundatq; vniuersam terram. Est etiam hic ostium arcæ, per quod intrant, non perituri diluuio. Sede igitur in hoc vulnere, & Christi passionem, Christi beneficia, Christiq; amorem vt columba meditare, expectans miserationem à Domino & consolationem.

Habitandū quomodo in corde Iesu

Cantic. 3.

Psalm. 53.

Gen. 2.

Cordis Iesu vulnus quā sit tutum refugium.

VESPE-

VESPERÆ SECVNDÆ PASSIONIS DOMINI nostri IESV CHRISTI.

IESVS DE CRVCE DEPONITVR. Artic. LV.

POsthæc autem cùm iam sero factum esset, quia Parasceue erat, quod est ante sabbatum, ecce venit quidam homo diues, ab Arimathia ciuitate Iudææ, nomine Ioseph: nobilis decurio, vir bonus & iustus, qui & ipse discipulus erat Iesu, occultus tamen propter metum Iudæorum, & expectans regnum Dei. Hic non consenserat concilio & actibus eorum, & audacter accessit ad Pilatũ, & petijt vt tolleret corpus Iesu. Pilatus autem mirabatur, si iam obijsset. Et accersito Centurione interrogauit eum, si iam mortuus esset. Et cùm cognouisset à Centurione, permisit Pilatus, & donauit corpus, & iussit reddi Ioseph. Ioseph autem mercatus syndonem, venit & tulit corpus Iesu. Et deponens eum, accepto corpore, inuoluit depositum illud in syndone munda. Venit autem & Nicodemus, qui venerat ad Iesum nocte primum, ferens mixturam myrrhæ & aloës quasi libras centũ. Ioan. 19. Matth. 27. Marc. 15. Lucæ 23. Ioan. 19. Luc. 23. Ioan. 19. Marc 15. Ioan. 19. Marc. 15. Ioan. 19.

HOMILIA LV.

VErisimile est, quando milites latronum crura fregissent, atq; ad Iesum venissent, vt illius quoq; crura frangerent, per mulieres quæ ibi perseuerabant cum ipsius matre, eos rogatos, potissime per beatam Magdalenam, vt Christo, vtpote mortuo, parcerent: quandoquidem non esset amodò timendi occasio, quod solutus à cruce, euaderet. Promittebant etiam se curaturas contra scupulum pharisæorum, vt de cruce deponeretur, antequam sabbati festiuitas mane illuceseret. Erant igitur mulieres sanctæ (quæ Christo ministrauerant prædicanti ipsumq; feruenter amabant, & cum eius matre alijs recedentibus hominibus perseuerabant) afflictæ atq; ambiguæ, quomodo Christus de cruce solutus, sibi ac matri redderetur sepeliendus. Deerant instrumenta, deerant vires, deerant auxilia. Interea Dominus qui propter se afflictis nunquam deest, inspirauit sancto, iusto ac diuiti viro Ioseph ab Arimathia, qui viuentem Iesum timuerat confiteri propter metum Iudæorum, licet occultus esset discipulus Iesu: confortauitq; illum, vt non formidaret adire Pilatum, petens corpus sibi donari Iesu. Animatus enim fuerat passione & sanguine Iesu, vt foras omnem timorem humanum pelleret, atque pro nihilo Iudæorum duceret minas. Pilatus primum vbi Christi audiuit mortem, admirabatur. Hic indicatur multas pœnas Christo fuisse irrogatas à militibus, quas Pilatus nescierit. Si enim omnia quæ Christus est passus pœnosa, didicisset, quomodo admiraretur ipsum tam cito mortuum? Admiraretur potius eum tam diu inter tot pœnas viuere potuisse. Cum itaque ex Centurione ad se vocato Iesum didicisset mortuum Pilatus, donauit corpus Ioseph.

ſeph. Ioſeph igitur mercatus ſindonem, aduenit. Aduenerat autem & Nicodemus, qui ad Ieſum venerat nocte, quando adhuc liberè prædicabat Ieſus, ferens mixturam myrrhæ & aloës, quaſi libras centum. Hi itaq; ad crucem venientes, primum adorant Chriſtum: deinde Mariam allocuturi, vt aiunt, accedunt. Quos vbi mœſtiſsima virgo vidit ſcalas & reliqua ad depoſitionem corporis neceſſaria habentes, paululùm reuixit ſpiritus eius, virosq; hos pios benedixit. Parati itaque, ſcalas ad deponendum corpus apponunt. Vno extrahente clauos, alter corpus, ne cadat, exanimè ſuſtinet. Beata quoq; Maria ad recipiendum hoc pignus ſuum dilectiſsimum, animè parat ſe in adiutorium quodcunq; poteſt. Stans namq; ſub cruce, in altum brachia leuat: & dum caput eius brachiaq; dependentia tangere potuit, ad ſe eadem traxit, & pro materno amore ac deſiderio eadem reuerenter oſculabatur, ſuſcipiens caput eius ac ſpatulas, poſtquam de cruce erat depoſitum, ſuo in gremio, Magdalena ad pedes Ieſu, vbi olim gratiam inuenerat, ſedente, plorante, & oſculante. Verùm quia de Nicodemo refert Euangeliſta, portaſſe eum ex myrrha & aloë mixturam, obiter hic dicam, vnguentum hoc, quod mixtura hic dicitur, propterea à Nicodemo compoſitum, ne corpus Ieſu putreſceret incinerandũ, hoc vnguento perunctum, non intelligente eo Chriſti corpus eſſe adeò vnitum diuinitati, vt non poſsit corrumpi aut putrefieri. Vnde liquet, etiam illum non credidiſſe, Ieſum non diu in ſepulchro perſeueraturum, ſed reſuſcitandum. Nõ igitur vir ille quamuis pius fuerit, acceptumq; Chriſto fecerit obſequium, integram de Chriſto perfectamq; habuit fidem, quia putabat eum non reſurrecturũ, nec niſi aromatibus conditum, à putrefactione corruptionevè liberum atq; immunem. Vide tamen quod beata Dei mater virgo Maria, licet ocioſam hanc ſciret fore vnctionem, putà quatenus attinet ad finem propter quem vngebatur Chriſti corpus, quia ſi centum iacuiſſet annis Ieſus in ſepulchro, vel non vnctus huiuſmodi vnguento artificiali, nequaquam tamen putrefieri potuiſſet, permiſit tamen ſua eum erga Chriſtum deuotione vti. Itaque duo hi viri miſericordiarum, Ieſu corpus ſoluerunt de cruce, & expanſa ſindone, reddiderunt illud in ſinum matri. Vide quam fuerit flebile, cernere modum depoſitionis, extractionem clauorum, corporis ſitum, brachiorum dependentiam, deportationem (vt ita dicam) ſacri funeris, vbi membra eius colligerentur, atque ſindone inuolueretur totum copus. Vide quoque quam flebilis ſit mox planctus exortus piiſsimæ matris, piarum mulierum, amicorumq; aliorum qui tunc aderant, flentium triſtè lugubreq; hoc ſpectaculum, puta Chriſti corpus, quod contemplatur ex ſpecioſiſsimo factum adeò indecorum, vulneratum, ſaucium, liuidum, cruore oblitum. Contemplantur luſtrantq; ſingula eius vulnera & fracturas in corpore, præſertim grandiores: detergunt ſputa & cruorem, attendunt capitis & barbæ depilationem, ſpinarumq; infixionem. In ijs autem alterutrum indicant, vbi fuerit Chriſti dolor aut plaga maior: & hoc modo inter lachrymarum imbres expendunt, quanta ſint, quoue luctu digna, quæ paſſus ſit Chriſtus. Inæſtimabili autem præ cæteris vulnerabatur dolore beatiſsima eius mater, cui maior quoque erat cauſa lugendi, vtpotè cuius erat ipſe qui iacebat mortuus, filius, atque caro de carne ſua. Dolebat etiam præ cæteris poſt matrem vehementius beatiſsima Maria Magdalena, quæ Chriſti erat amore tota ebria, atque idcircò cor eius maiori

Depoſitionis Chriſti modus meditandus quis ſit.

Nicodemũ nõ habuiſſe perfectam fidem de Chriſto.

Depoſitio Chriſti de cruce quam fuerit flebilis.

Planctus amicorum Chriſti quã fuerit flebilis.

maiori torquebatur dolore. Sunt qui tradunt post hominum recessum, ad sepulturam Iesu dum soli iam adessent amici, bonam redijsse Apostolorum partem, atque de sua fuga & pusillanimitate sese accusasse. Ibi enim tot fusæ sunt lachrymæ super reuerendissimo Christi corpore mortuo, vt nihil mirũ fuerit, si lachrymarum imbribus ablui potuissent vulnera plagæque eiusdem cruentatæ. Apostolorũ bonam partẽ sepulturæ interfuisse.

Corpus Christi quonam pacto mystice deponatur de cruce, sindoniq; inuoluatur.

VIdemus Ioseph deuotionem, qui Pilatum accedens, pro magno atque mirum in modum sibi precioso munere, petiuit donari corpus Christi. Disce quanto tu desiderio trahi debeas ad Christum, quanto studio ad illum te parare de altari suscipiendum, tanquam de cruce, vbi pro te est oblatus Christus. Neque tamen quomodo Ioseph mortuum, sed viuum verumque Dei filium suscipis: sed nec inter brachia tantum, verum etiam in cibum & animæ refectionem ipsum manducando intra te recipis. Cura igitur vt ipsius sit in te desiderium, deuotio, æstimatioque, ne vile aut exiguum quid te putes accipere. Cura, vt illi puræ conscientiæ, munditiæq; cordis sindonem emas. Emas inquam lachrymis, si penes te illum non inueneris. Nihil in te impurum, nihil obliquum inueniatur: omnis peccandi voluntas absit, absit quoque erga omnem proximum displicentia & rancor, vt munda Christi corpus repenas sindone. Iterum hic discitur, quomodo supra dictum est, ne hominum impiorum atque derisorum importunitatibus, suasionibusve debeamus de cruce pœnitentiæ descendere, sed laborem rigoremque disciplinæ, & mortificationes veteris sustinere hominis, donec aut post mortem naturalem soluti, aut post spiritualem, puta ex toto mortificati & languidi, aliorum iudicio & manibus deponamur ad statum laxioris vitæ, quo refocillandi, non ad voluptuosa simus reducendi. Tertiò disce, quemadmodum Christum is qui peccat & in peccatis suis perseuerat, denuo ac toties crucifigit, ita qui se pœnitendo corrigit, Christum de cruce absoluit. Miserere igitur saltem Christi in cruce pendentis, quem tu malè viuendo suspendisti, cui peccando vulnera pœnasque infligis. Dole de peccatis tuis, atque in statum innocentiæ teipsum per eius adiutorium, quod tibi semper offertur paratum, reducito, vt & Christo requiem, cui hactenus laborem fecisti, reddas. Quartò, si pœnitere volueris, Christumq; (vt dixi) de cruce deponere, fac illud ardenti corde atque deuoto. Accipe Iesum inter brachia, pectoriq; tuo astringe quasi captiuum. Tunc enim vbi sic eum complexus fueris, facere quæcunque vis potes cum eo. Libenter se tibi captiuum tradit: libenter quæ petieris ab eo, tibi tribuit. Nunquam enim sic constrictus repugnabit pœnitenti, sed paratior est tibi ad largiendum, quam tu esse potes ad recipiendum.

Corpus Christi quanto desiderio suscipiendum.

Sindoni mundæ cuiusmodi corpus Christi spiritualiter inuoluendum sit.

Crucẽ pœnitentiæ nõ esse descendendam.

Christum quomodo quis spiritualiter crucifigat, aut de cruce absoluat.

Pœnitens quomodo Christum pectori suo astringat.

COMPLETORIVM ALTERVM PASSIONIS Domini nostri IESV CHRISTI.

IESVS AROMATIBVS CONDITVS SEPELITVR. Articulus LVI.

Ioan. 19. Matth. 27. Marc. 15.

ACceperunt ergo corpus Iesu, & ligauerunt illud linteis cum aromatibus, sicut mos est Iudæis sepelire. Erat autem in loco vbi crucifixus est Iesus hortus, & in horto monumentum nouum. Et posuit eum Ioseph in monumento suo nouo, quod excidit in petra, in quo nondum quisquam positus fuerat. Ibi ergo propter Parasceue Iudæorum, quia

Ioan 19. Matth 27. Lucæ 23. Marc 15.

iuxta erat monumentum, posuerunt Iesum. Et admouit Ioseph saxum magnum ad ostium monumenti, & abijt. Erant autem ibi Maria Magdalenæ, & Maria Ioseph, & altera Maria, & subsequutæ mulieres, quæ cum ipso venerant de Galilæa sedentes contra sepulchrum, & aspiciebant & viderunt monumentum, & quemadmodum positum erat corpus eius.

HOMILIA LVI.

CVm nox appropinquaret, nec planctus ille longior durare posset propter instans sabbatum, & quia serotinum tempus erat, quo mulieribus, potissimum autem verecundiæ virginis, congruebat non diutius extra ciuitatem morari, Dominum Iesum aromatibus conditum, sindone inuoluunt, atque à matris abscondunt oculis lachrymantis. Monstratur in Scambriaco, quod est oppidum Sabaudiæ, inter reliquias pannus quidam lineus atque longus, miraculis haud mediocribus celebris: hic fertur Christi fuisse, quo fuerit sepeliendus inuolutus, cui etiam Christus tunc imaginis suæ omniumq; membrorum lineamenta atq; figuras, vulnerum deniq; paruulas cicatrices, atq; totius staturæ suæ similitudinem impressisse cernitur, per vuguenti quo perunctus fuerat, obscuritatem atq; colorem. Eius autem figura hoc modo est impressa: Cum Christus esset sepeliendus, linteum vnum statura Christi bis longius, in terra extenditur, Christusq; dorsotenus super eo ponitur in parte infima panni: ibi compositis Christi membris, pars altera panni eiusdem, quæ adhuc longior circa caput portendebatur, regyratur super faciem, ventrem & pedes, operiens totum corpus Christi. Vtriq; itaq; parti panni, & quæ super faciem erat extensa, & quæ dorso subiacebat, mediam corporis sui figuram, eam scilicet quæ parti illi cohærebat, Christus impressit, vulnerum quoque vestigia ac sanguinis, quæ in corona & in potioribus quinq; vulneribus idem susceperat, suis in locis iuxta situm corporis idoneis, panno eidem impressit. Color autem huius figuræ est eiusmodi, ac si quis vnctæ manus ac digitorum vestigia candido imprimeret panno, vtpote vnctuosus, obscurus, & cui rubedinis, vtpote ex vulneribus flagellorum contractus, color

Sindon Christi vbi modo reseruetur.

Sindoni quo modo corporis Christi figura impressa fuerit.

color interlucet modicus. Huius panni cum in eadem ciuitate veritatem atq; ostensione cerneret venerabilis religiosissimusq; vir Petrus Leydensis, multa deuotione insignis, Carthusiensium Coloniæ Prior, ordinisq; visitator, prece & precio non modico, illius sibi panni per pictorem imaginem similitudinem q; in figura longitudine q; & mensura, siue (vt vulgo dicitur) contrafactionem impetrauit: quam domum referens, suis ostenderet monasterij fratribus, hodieq; in suo monasterio seruat. Hæc ideò inserere placuit, quia infinitæ constat hoc hominum multitudini. Inuolutum hoc modo Christum atq; finteis modicis siue (vt Euangelista de Lazaro refert) institis circumligatum, deferunt viri prædicti ad monumentum nouum. Proprium enim non habebat, quomodo nihil in hoc mundo Christus proprium habuit, vtpote qui non sua quærere, sed semetipsum donare venerat, propter nos egenus factus. His sacrosanctis exequijs haud dubiè angelorum agmina multa interfuerunt, comitati sunt etiam omnes pij viri siue fœmineę Christi matrem, quotquot aderant, ad sepulchrum. Ibi repositio Iesu corpore, saxum magnum aduoluerunt ad ostium monumenti viri hi, qui Christū de cruce deposuerant: quod postea vbi resurrexerat Christus, clausoq; prodierat sepulchro, angelus mulieribus ad sepulchrum venientibus amouit. His itaq; omnibus peractis, tristissimam matrem reduxisse creditur Ioannes in ciuitatem, reliquis eandem comitantibus.

Sindonis Christi veræ similitudo apud Carthus. in Colonia, vnde.

Ioan. 11.

Paupertas Christi.

2. Cor. 8.

Christum quinam spiritualiter sepeliamus.

Disce hic paupertatem Christi, contemptumq; ambitionis. Christus enim nullum sibi parauerat, nec proprium habuit sepulchrum. Disce tu quoq; putrescere in sepulchro non nimis operoso aut sumptuoso. Vt quid enim tam inaniter superfluos ociosoq; impendis pro sepuchro nobili atq; superbo sumptus? Nunquid ambitio diuitiarumq; iactantia post mortem quoq; perseuerat? Non irreligiosum foret, locum sibi deligere sepulturæ, quod sancti quoq; veteris testamenti Pariarchæ fecerunt, maximè si eo id animo fieret, vt locum in vita sæpius adeas, tuæq; mortis ac status tui conditiones medite ris. Expenderes tecum animo, an modo paratus, rectęq; sis ordinatus ad Deum & proximum, vt moriaris. Hoc (vt dixi) modo sepuchrum sibi parare non inutile foret, si modo humilè sit nec sumptuosum. Legimus enim & Imperatoribus olim id consuetudini fuisse Christianis, vt quamprimùm essent coronati, à nonnullis adirentur viris, interrogarenturq; de quo marmore sibi constrtui iuberent sepulchrum: hoc nimirum innuentes, quo admonerentur suæ conditionis fore memores, & ita agere imperij fastigium, ne obliuiscerentur, vt cæteros, esse se mortales. Secundò disce tu Christi esse sepulchrum. Sit cor tuum candidum, sit nouum, in quo nulla finatur ingredi aut manere affectionum cogitationumvè spurcitia, quod soli consecres Christo. Tertiò, tu quoq; ediuerso in Christo tibi sepulchrum (hoc est, requietionis locum) eligas, in illum cogitationes tuas atq; affectiones transferas, in illo sensus tuos atq; totius hominis interioris motus atq; inclinationes contineas. Quartò, quomodo dixi circa depositionem Christi de cruce, cor tuum sepulchrum Christi sit, quo ipsum de altari recipias: & mundo mortuus, illi nunc soli viuas, cum quo aliquando, puta in extremo die, etiam corporaliter ad æ-

Sepulchrum Christi quomodo fiat cor nostrum

Sepulchrum quomodo nobis sit in Christo eligendum.

ternam felicitatem resurgas. Quod ipse tibi nobisq; omnibus præstare dignetur, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

Lectori pio S.

DEcreueram quidem, quod in præfatione quoque huius Libri sum testatus, Lector amice, passionem Domini vniuersam, in sex & quadraginta articulos Homiliasq; constringere, qui numerus dierum responderet numero quadragesimæ, sieretq; vt singulis diebus (tot enim sunt dies) proprius daretur sermo. At verò adhortantibus alijs tum pijs, tum deuotis, ne quicquam quod solitum est adijci, truncarem, puta cœnam, sepulturam, aliaq; huiusmodi, (exorsurus enim eram ab Oliueti monte, & ea quæ interim contigissent Christo, vsque dum tradidisset spiritum, narraturus) accidit vt quem statueram numerum articulorum homiliarumvè, excederem. Siquidem priori numero homiliarum, decem accesserunt, quibus iam liber quam institueram est auctior.

ORATIO DEVOTISSIMA SVCCINCTIM ET velut concluſiuè Christi Iesu perstringens totam vitam ac passionem, pro conformitate sacratissimæ vitæ crucifixæq; imaginis eiusdem Iesu Christi Domini nostri.

O Incomprehensibilis vnitas. O adoranda Trinitas Deus, obsecro te per assumptam, eandemq; crucifixi Domini nostri Iesu humanitatem, inclina abyssum Diuinitatis tuæ ad abyssum vilitatis meæ, omniq; profligata malitia mea, crea in me cor mundum, & spiritum rectum innoua in visceribus meis. ⊙ Iesu bone, per immensum illum amorem, qui te ex paterni cordis sinu traxit in vterum virginis illibatæ, per humanæ naturæ assumptionem, in qua mihi seruisti, triginta tribus annis, meq; ab æterna morte liberasti, trahe me extra meipsum in te Deum meum, recuperetq; mihi hęc charitas tua Deus gratiam tuam, & perficiat atq; augeat in me quicquid deficit mihi, collapsa erigat, destructa restauret, & me sanctissimæ vitæ & amabili conuersationi tuæ conformet, vniatq; te in me, meq; includat in te, atq; in tabulis carnalibus cordis mei, & cunctis moribus meis sanctam omniumq; virtutē conspicuam vitam ac morum tuorum exaret honestatem. Absolue Deus meus spiritum meum à cunctis rebus inferioribus, rege animam meam, & simul cum corpore meo sancta ac iusta opera operare. Per sanctam natiuitatem tuam purifica me in nouam vitam. Per sanctam conuersationem tuam, in cunctis me perfice virtutibus. Per sacram doctrinam tuam, illuminatis mentis meæ oculis, doce me compendiariam semitam veritatis. Per humilem pedum discipulorum tuorum, imò & ipsius proditoris tui ablutionē, quicquid in me est vitiosæ propensionis affectuum meorum munda purificaq;, & serua eos ne denuò peccatorum sordibus inquinentur. Per cœnaculi præparationem, excellentissimi sacramenti institutionem, in quo teipsum ex amore ineffabili æternum dedisti cibum atq; potum, adapta ac instrue commodum tibi locum in meipso per teipsum, faciasq; intra me cœnaculum tuum, omnigenis illud virtutum aromatibus floribusq; exornans, vt idoneum sit te ad te in-

te intra se recipere, idq; ex tuis dignissimis meritis ac præparatione gratuita atq; condigna: velisq; ipse & domus & paterfamilias, sacerdos & sacrificium, dator & susceptor esse, & me totum immuta, atq; consume ardentissimo amore tuo, transformaq; & vni mei in dilectione tua, vt mihi ipsi moriar, tibi verò soli viuam: & sis hinc ipse laus tua coram sanctissimo patre tuo in cœlis & in terris: mihiq; præsta Iesu vita atq; dulcedo mea, vt huic charitati tuæ nunquam ingratus inueniar. Per immensam humilitatem tuam, qua à proprio te discipulo vendi passus es, da mihi Deus meus, vt pro nulla vnquam re caduca, aut inanis gloriæ flatu veræ inani te Deum meum vendam, omnemq; mei contemptum pro benedicti tui nominis honore pia mansuetudine ferre contendam, & vt meipsum tibi pro regno cœlorum nunquam non venali, semper diuendam, exhibeamq;, ac me totum diuino quodam commercio tibi tradam: quandoquidem tu dicis: Præbe fili mi cor tuum mihi. Pro te ex amore vulneratus sum, præbe mihi cor tuum, & saluus ero: da mihi cor tuum, & me habeto præmium. Per intensissimam tuam tristitiam, pressuram atque pauorem, deuotam orationem, humilem voluntatis tuæ resignationem, & sanguineum sudorem, fac vt in omni aduersitate ac tentatione ad te semper recurram, in te solo confidam, meipsum relinquam, & tibi me totum offeram ac resignem. Per admirabilem illam charitatem tuam, qua te à Iuda non solum prodi, sed etiam hostibus tuis tradi permisisti, largire mihi bone Iesu, ne te vnquam vel in meipso, vel in proximis meis tradam, neque hostibus meis amoris officia obsequiaq; præstare recusem. Per amorem illum, quo à scelestis ac impijs hominibus capi ac ligari voluisti, absolue me à meorum nexibus peccatorum, rursumq; constringe me funiculis mandatorū consiliorumq; tuorum, atque vnione gratissimæ voluntatis tuæ: vt sic cuncta mei corporis membra & vniuersæ animæ meæ vires perpetuo in diuinæ maiestatis tuæ præsentia perseuerent, ne vnquam ad lubricam carnis sectandam libertatem mea culpa laxentur. Per ardentissimam dilectionem tuam, qua mei causa opprobria multa & confusiones ferre voluisti, & inhumaniter crudeliterq; tractari, miserere peccatricis ac reæ animæ meæ, ab omniq; eam exonera graui sarcina vitiorum, quibus heu diuinam imaginem tuam tam turpiter deformaui, sanctumq; nomen tuum in meipso iniurijs atq; contemptu affeci. Da mihi obsecro pijssime Iesu ob honorem sancti nominis tui, probra cuncta omnemq; mihi occurrentem confusionem sponte animoq; lubenti perferre. Per charitatem illam inæstimabilem, qua pro me diris non horruisti verberibus cædi, ignosce mihi clementissime Iesu, quod te heu sæpenumero prauorum actuum meorum manibus verberaui, & da mihi, vt te semper ore & corde confitear, cunctaq; opera mea per puram intentionem cum gratissima consonent voluntate tua, iuxtaq; eam fiant: & imago vultus tui in me illæsa perseueret. Per sputa illa tenerrima atq; execranda, quibus propter me ab impijs Iudæis venerandam atq; dulcissimam faciem tuam defœdari voluisti, remitte mihi benigne Iesu, quod faciem tuam in conscientia mea (quam tu inhabitas, & in qua lucidissimum vultum atq; imaginem tuam perspicuè radiare oportebat) innumeris cogitationibus malis, ac impuris desiderijs contaminaui, necnon sacratissimum corpus tuum sordidis phlegmatibus commaculate conscientię meæ absq; reuerentia excepi, simulq;

dona mihi vt elegantiſsimam imaginis tuæ faciem nullis vnquam intra me immundis actibus cogitationibusq; defœdem. Per amorem illum, quo meæ ſalutis cauſa glorioſum vultum tuum, in quem deſiderant angeli proſpicere, ſordido linteo obuelari paſſus es, vt imago diuini vultus tui, quæ in intimis mentis meæ operta & obfuſcata erat, rurſum in me detegeretur, puritasq; choruſcæ lucis tuæ denuò in me ſuboriretur, clareſceretq;, illumina me intrinſecus iucundo lumine cœleſtis gratiæ tuæ, & da, vt facies tua nunquam in me poſthac obnubiletur: ſed omne potius ignorantiæ atq; peccati velamen aufer à corde meo. O Ieſu patientiſsime, qui mea pro ſalute à iudice ad iudicem ductus es, impertire mihi, obſecro lumẽ veritatis, moderare omnes actus meos, inſtrue rationem meam iuxta gratiſsimam voluntatem tuam, docens eam lumine tuo, vti in regia virtutum via progredi debeat, de virtute eundo in virtutem. O Ieſu agne mitiſsime, qui propter me crudeliſsime flagellari, ac per omne formoſiſsimum corpus tuum horribiliter flagellari voluiſti, eo quod ipſe corpore ac vniuerſis membris meis ad peccata & noxias delectationes abuſus eram, largire mihi vt cuncta membra corporalibus expenam ſubijciam q; cruciamentis, & paternæ caſtigationis tuæ flagella patienter accipiam, nec vnquam te flagellem peccatis & vitijs meis. O Ieſu benigniſsime, qui mei amore ſpinis coronari voluiſti, vt imaginem tuam in mente mea peccando læſam reſtaurares curaresq;, vtpotè cui totam vniuiſti beatiſsimam Trinitatem tuam: (paterna namq; virtute, meam ſuſtentas memoriam: filia ſapientia, lumen eſt intellectus mei, & per ſancti Spiritus amorem meam occupas & inhabitas voluntatem, ita vt abſq; te nihil retinere, nihil intelligere, nihil prorſus boni agere poſsim, ſed totum hoc fit per ſanctiſsimam Trinitatem tuam, quæ cœlum ſuum intra me conſtituit, cuius regnum eſt anima mea: quam etiam ob cauſam irridiculè te adorari vt regem permiſiſti, & venerandam faciem tuam putentiſsimis commaculari ſputis hominum impiorum, vt ſcilicet ſacroſanctum vultum tuum intra me fœdatum repurgares abluereſq;.) Per hæc igitur da mihi, vt te verum Deum meum, in ſpiritu & veritate adorem, te regem meum congrua veneratione ſalutem, & vt regnum tuum in me ſtabiliatur, fundetur ac perfeueret, vt in beata æternitate coronam vitæ percipere merear. O clementiſsime Ieſu, qui pro generis humani ſalute crudelem mortis ſententiam innocens excepiſti, eo quod ipſe iudicij iuſtitiæ tuæ non pertimuerim, præſta vt te ſemper videam iudicem ſedere in anima mea, quæ eſt tribunal tuum, quo omnes cogitationes meas, verba & opera in iudicium adducas coram teſte conſcientia mea, quæ me de cunctis vitijs meis acriter mordeat ac reprehendat, vt in extremo iudicio ſecura apparream conſcientia, & iniqua hominum iudicia æquanimiter feram. O Ieſu omnis manſuetiſsima, qui mei cauſa graui crucis onere preſſus es, da vt pœnitentiæ crucem libens amplectar, cunctasq; cruces per humanitatem tuam in vnionem amoris diuinitatis tuæ ſubleuem, vbi me ab omni ſarcina exoneres, & ſentire me facias, reuera eſſe ſuaue iugum tuum, & onus tuum leue: quod etiam gratius tibi & iucundius eſt, quam ſi meis crucibus in impatientis meæ naturæ ſenſu hæream atq; perſiſtam. O miſericordiſsime Ieſu, qui propriis veſtibus eo quod primam innocentiæ veſtem perdiderim, & in ſaxo rigido ſedere es iuſſus, vento aſpero vrente lacerum corpus tuum, tuq;

cruci

crucis præparationem expectante, da vt veterem hominem meum pura peccatorum meorum confessione deponam & exuam, & in conspectu tuo virtutum induar vestimentis, ne nudus inueniar, nec non à cunctis rebus caducis ac temporarijs saluti meæ repugnantibus denudatus, in petra Christo, id est, in teipso fundari merear ac stabiliri. O dulcissime Domine Iesu Christe, qui tam inhumaniter ad crucem extendi voluisti, vt numerari possent omnia ossa tua, præsta vt cuncta membra, omnesq; corporis & animæ meæ vires, in dignissima tui laude semper intentas & erectas, tibi amanter vniam, naturaq; mea sic tuo hæreat fixa amori, vt nunquam à tuis recedam mandatis, sed clauis amoris tui cruci tuæ perpetuo affixus maneam. O inuictissime Iesu, qui in cruce subleuari voluisti, vt traheres ad te animas omnes, trahe me totum in te, vt à cunctis terrenis affectibus ac desiderijs sublatus, mente semper in cœlestibus versèr, ibiq; stabiliter commorer in intimis tuis Iesu vita, spes & salus mea, qui es cœlum delitiarum, spes & perfugium peccatorum, omniumq; oppressorum atq; afflictorum cordium. O Iesu benignissimè, obsecro te per dolorum acerbitatem, quos pro me in cruce perpessus es, & maximè quando nobilissima anima tua egressa est de corpore tuo, miserere animæ meæ in egressu suo, suscipe eam in manus tuas, & da illi prodesse merita sanctissimæ humanitatis tuæ, quò in me pacem, gaudium & delectationem habeas in tempore & in omni æternitate,

Amen.

FINIS.

D. IOAN-

D. IOANNIS IVSTI LANSPERGII CARTHVSIANI, IN THEOREMATA ATQVE CONCIONES XXVII. BENEFICIORVM A CHRISTO IESV humanæ genti collatorum, & è diuerso eorum quæ ab eadem gente recepit malefactorum.

PRÆFATIO.

Ingratitudo Iudæorum erga Christum quanta

MVLTA bona opera ostendi vobis ex patre meo, propter quod eorum opus me lapidatis? *Ioan.* 10. *His verbis Iudæorum genti Dominus noster Iesus Christus odiosam eorum obiecit ingratitudinem, qui post recepta ab eodem multa beneficia, post auxilia, protectiones, liberationes, dignitates, prærogatiuas, aliaque multa, quibus gentem vniuersam nationibus cunctis prætulerat: ingrati tamen semper perstiterunt, adeò vt etiam Mosi tempore* populus duræ ceruicis, contentiosus, *atque à Propheta* domus exasperans *vocati sint: nouissimeque dum Deus Dei filius, ex eorum semine secundùm carnem est natus, dum idem ipse benefactor & eorum dominus ad illos venit, ostendens viam eis salutis, erudiens verbo iuxta ac vitæ exemplo, atque quo eos ad spiritualia æternaq; quærenda inuitaret, postquam temporalia corporaliaque beneficia multa prærogauit, sanans infirmos, mortuos resuscitans, dæmones eiciens, & reliqua id genus beneficiorum multa conferens, nihil tamen gens illa suo more præter ingratitudinem, præter persecutionem, præterque calumniam ac mortis machinationem, benefactori, imò Deo, Domino & suo creatori rependit.*

Exod. 23. Deu. 9.10.31. Ezech. 2.

Nam

Nam vocando eum voracem, potatorem vini, amicumque publicanorum, eius calumniantur humanitatem: prædicationis feruorem, insaniam vocant: signorum & miraculorum virtutem, Deo soli à nemine non tribuendam, Beelzebub asscribunt. Eius denique arguentes modestiam ac humanitatem, vocant eum Samaritanum, vtpotè qui legem non custodiat: Dei quoque filium blasphemantes, fabri dicunt filium: nouissime inuidia eos excæcante, eo veniunt, vt de nece eius tractantes, nunc quidem velint lapidare, nunc de montis supercilio agere præcipitem, tandem capere & crucifigere illum tentent. Pius itaque Dominus, nullis eorum iniurijs adeò potuit lacessi, vt qui in mundum propter redimendos venerat peccatores, ab opere nostræ redemptionis cessaret, donec omnia quæ illi pater imposuerat, quæ etiam ille assumpserat, quomodo prædixerant Prophetæ, consummasset. Constans igitur prædicauit pœnitentiam delictorum, arguit phariſæorũ vitia, recepit peccatores misericors ad pœnitentiam, benignissimumque ac benefacientissimum se exhibuit omnibus, vt nemo esset qui non fieret, si vellet, bonitatis eius particeps. Propter hæc pluuiã, æstũ, friguſq; sustinuit: propter hæc fame sitiq; affectus est, fatigatusq; sæpenumero & prædicandi labore & itineris asperitate, nihil tamẽ propterea in alijs sibi pepercit, sed in oratione vigil, & in monte pernox, ieiunioq; seipsum afflixit. Verùm propter hæc aliud nihil ab hoc populo (vt dixi) recepit præterquam conuicia atque tandem persecutionem in mortem. Hæc itaque Iesus pissimus sentiens, illis eorum obiecit ingratitudem. Multa, inquiens, ostendi vobis beneficia, multa bona contuli, propter quod horum vultis me occidere? Pro gratia itaque Spiritus sancti impetranda, vt passionem Domini ostendamus, hoc est, Domini Iesu bonitatem, miserationibus & beneficijs exhuberantissimam, simulq; huius populi durissimi ingratitudinem conferentes, ad compassio-

Matt. 11.
Ioan. 10.
Lucæ 11. Marc. 3.
Ioan. 8.
Matth 13. Ioan. 8. 10. Lucæ 6.
Matth. 22. 27 Ioan. 8.
Ioan. 4.
Ioan. 10.

nem compungamur, dicamus supplices. Pater noster. Aue Maria.

Chariſsimi, quomodo dixi, ea mala quæ Ieſus Saluator noſter pro nobis eſt paſſus, cupio vobis enarrare. quæ vt fiant euidentiora, ſtatui quæ bona Iudæis nobisque omnibus prærogauit, opponere, ideo ante quemlibet ſermonem ſummatim primo quaſi præmiſſo argumento, paucis verbis conſtringam quæ dicturus ſum, hinc eadem latius explanaturus. Hoc itaque pro exordio prologo vè ſufficiat.

BENEFICIORVM SALVATORIS IESV CHRISTI DOMINI NOSTRI HVMANAE GENTI COLLATORVM: ET EORVM quæ ab ipſa is idem recepit malefactorum, per Theoremata concionesq; XXVII.

Liber vnus.

DE IVDEORVM IN CHRISTI MORTEM CONſpiratione Theorema. I.

ARGVMENTVM.

QVi in mundum ad ſalutem venit omnium, quique morte iam pridem corporali ſuſcitauerat multos, morte verò animæ ſaluare cupiens omnes: qui deque nemini potuit nocere, cunctis verò & potuit & voluit prodeſſe: peſtilens, exitioſus, vitaque indignus æſtimatur, adeo vt conſpiratione facta, ij de eius nece potiſsimum tractarent, quibus præcipuè benefecerat.

IESVS VTI IN MVNDVM VENERIT SALVATOR mortuorum viuificator, & benefactor. Concio I.

DVæ ſunt huius argumenti partes: quarum prior nobis ſubindicat quidam mundi aduenisſe Saluatorem. Quis iſte mundi ſit Saluator, aſſum ſcimus neminem, præter Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, quit Angelo reuelante ab æterno ſibi impoſitum habet nomen Saluatoris. Ec propterea nominis quoq; rationem exponens angelus: *Hic*, inquit, *ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorum*, hoc eſt, propterea in mundum veniet, propterea Deus homo factus eſt, propterea Ieſus vocabitur, quia ſaluum faciet popu-

Matth. 1. Filius Dei cur in mundū venerit.

lum

lum suum à peccatis eorum. Omnibus namq; Euangelium legentibus, aut causas Christi aduentus seu eiusdem incarnationis intelligentibus, non potest non esse perspicuum, Christum Iesum & vt seipsum appellat, filium hominis, veniisse vt quæreret & saluum faceret quod perierat. Venit enim, inquit Euangelista, vt filios Dei qui dispersi erant in mundo, in vnum congregaret. Vis agnoscere manifestius, quare Iesus in mundum venerit. Audi Euangelistam eundem: *Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret: vt omnis qui credit in eum, non pereat sed habeat vitam æternam.* Quod verò mortuos multos & hac luce functos suscitauerit, nemini debet esse ambiguum. Tres certè duntaxat legimus mortuos ad vitam, resuscitante Domino, redijsse: filiam scilicet archisynagogi, filium viduæ & Lazarum. Quod verò non plures suscitauerit prorsus incertum est. Neq; enim omnia, sed quædam duntaxat Christi signa esse scripta, Euangelista quoque Ioannes testatur. Quod verò tres tantum scripti sint, mysterij habet (quod Augustinus explanat) rationem. Sufficit nos credere, eum qui tres pluresvè resuscitauerit, etiam omnes potuisse, quod etiam facturus est in nouissimo die, resuscitare.

Luc. 19. Ioan. 11. Ioan. 3. Mortuos quot suscitauerit Christus. Matth. 9. Lucæ 7. Ioan. 11. Ioan. 20. 22.

At verò vt dixi, ad vitam animæ reddendam, resuscitaturus venit omnes, Quare enim adeò pium, adeò affabilem, adeoq; se exhibuit benignum peccatoribus pœnitentibus, nisi quia cupiebat (vt dixi) saluare omnes? Cum peccatoribus conuersatus est, cum eis manducauit & bibit, illorum intrauit domos, vt saluos faceret à peccatis eorum. Nonne ipse est qui Mariam Magdalenam à peccatis absoluit, atq; deuotissimam ex peccatrice sibi discipulam feruentissimamq; sui amatricem constituit? Quis adulteram absoluit verecundam, atq; ab accusatoribus liberauit? Nonne hic qui Zachæum ex publicanorum principe, in virum misericordiarū, peccatis dimissis mutauit, seq; metipsum in illius domum inuitauit? Nonne hic Matthæum quoq; in Apostolum, & telonis incubantem, conuertit in Euangelistam? Iudæorum quoque pharisæorumq; murmur, quod cum peccatoribus iniisset in Matthæi domo conuiuium, compescuit dicens: *Non est opus sanis medicus: sed malè habentibus. Euntes autem discite quid est, Misericordiam volo & non sacrificium.* Sic paralyticum curans: *Confide*, inquit, *fili, remittuntur tibi peccata tua*. Eum quoq; quem apud piscinam curauerat, postea admonet ne peccet denuo, vt non illi quid eueniat deterius. Quam pronus enim sit ad misericordiam, quamq; ad veniam omnibus præstandam voluntarius, in parabola centum docet ouium decemq; drachmarum: vbi eodem loco bis comparatione facta, *maius* dicit esse *in cœlis gaudium Angelis Dei super vno peccatore agente pœnitentiam, quam super nonaginta nouem iustis qui non indigent pœnitentia.* Taceo aliam parabolam prodigi filij, qui à patre hæreditatem acceptam consumpserat cum meretricibus: & egestate tandem compulsus, ad patrem pro venia supplicaturus redit. Pater verò non indignabundus filium expectat nec toruo vultu inspiciens alloqui recusat nec stultitiæ illum arguit atq; temeritatis, quod in nefarias delicias patrimonium suum profuderit: sed occurrit filio reuertenti, quem in amplexum recipit, conuiuiumq; pro eiusdem reditu symphoniam & choros instaurat & cætera. At cur quæso hæc omnia? Cur hanc Iesus parabolam dixit, nisi quia pari modo ipse quoq; redeunti ac pœnitenti peccatori sese spondet facturum? Quis enim pro venia peccatorum suorum illi supplicauit, quam non

Vitam animæ quam multis Christus reddiderit. Lucæ 5. Matth 9. Lucæ 7. Ioan. 8. Lucæ 19. Matth. 9. Ibidem. Ioan. 5. Christus quã sit ad misericordiam pronus. Lucæ 15. Matth. 18. Lucæ 15.

Ioan. 3. obtinuit? *Neque* enim *misérat Deus in mundum filium suum, vt iudicet mundum, sed vt mundus saluetur per ipsum.*

Constat igitur, Iesum Christum Dominumq; nostrum, ad omnium salutem venisse: saluareq; quantum in se erat, voluisse omnes. Liquet etiam manifestò, præsertim animaduertere volentibus, quam operatus sit feruenter (præcipuè vbi tricesimum ageret annum) salutem nostram in medio terra, quam nulli pepercerit labori, quam nulla eum itineris asperitas, nulla ventorum imbriumvè tempestas, non incommoditas corporis, non inimicorum persecutio, non fames, non sitis, non gelu, non æstus, neq; etiam laboris nimitas aut sæua pharisæorum inuidia, ipsum prohibentium hospitari nominivè Christum: ad extremum, nulla quoq; amicorum eius de synagoga ejectio, deterrere aut mouere poterat, quo vel ad regiones obambulandas tardior, aut ad prædicandum licet ingratis, segnior, aut inclementior ad beneficiendum inueniretur. Quoties à mane vsq; ad vesperam prædicans, sero, cum esset nemo qui vel fragmen ei panis offerret, ieiunus ciuitatem exibat: mane rediens, & hesternæ ingratitudinis erga se immemor, rursus vsq; ad vesperam prædicans, cum animabus, tum corporibus medicinam offerebat salutarem. Volebat enim (vt dixi) omnibus prodesse, qui omnium miserebatur. Eam rem non turbis solis prædicabat, sed vni aliquando homini inuigilabat, curans qua arte animam eius lucraretur. Et quamuis Euangelistæ pene hoc tacuerint omnes, puta quid singularibus locutus fuerit hominibus Christus, quidvè solus aut paucis sociatus amicis dixerit, egeritvè: Ioannes tamen scribens Iesum fatigatum ex itinere, sedisse super puteum mulieremq; aduenam Samaritanam ad hauriendam aquam, cum eaq; sola benè longum texuisse sermonem Christum, mysteriaq; illi gratia indicasse: quid aliud indicat, quàm sæpius hoc solere Dominum facere, vt vni loquens aut paucis, tempus & operam suam illis locaret, quoad fructum sentiret se colligere animarum, messemq; quod seminabat? Neque enim propterea non sæpe hoc fecit, quia sæpe non est scriptum. Si enim nihil nisi quod in canonicis est scriptum libris aut egerit, aut locutus fuerit Dominus Iesus: credere etiam necessum erit Dominum Iesum domi semper fuisse mutum, nunquam locutum matri, non quam Ioseph patri putatiuo, propterea quod Euangelistæ non scripserint. Quod quam ridiculum sit sentire, quis non videat? Deniq; à duodecimo anno vsq; ad tricesimum nulla prorsus eius fit mentio, & ne verbum quidem de illo nobis refertur. Multa igitur docuit, multa egit, præter ea quæ nobis scripta traduntur, potissimè pro animabus sibi lucrandis, quarum curæ & redemptioni vigilantissimè intendit. Ah quoties animabus sanandis, medendisq; Marc. 3. & corporibus & mentibus adeò fuit occupatus, vt tempus illi deesset sui corporis reficiendi, dicenti alium se cibum habere manducandum, suumq; esse cibum, facere voluntatem patris sui, qui est in cœlis. Quoties dum continuæ prædicationi, alijsq; admodum salutaribus per diem insudauerat, noctem quoq; coniunxit, in monte pernoctans, vacansq; pro nobis orationi? Verum satis iam dictum esse puto de hac prima parte, quam vtilem se, qui prorsus omnibus erat necessarius, mundo præbuerit: nunc alteram accedamus partem declarandam.

Salutem nostram quam feruenter Christus operatus sit.

Ioan. 9, 22.

Lucæ 28.

Lucæ 4.

Ioan. 4.

Lucæ 6.

Iesus cur apud Iudæos existimatus sit malefactor, vilis, odiosus, & vita indignus.

ALtera nunc huius pars declaranda est, scilicet quod tantus, tam innocens, tam fructuosus, tamq; necessarius, vtpote animarum salvator, resuscitator corporum, omniumq; largitor bonorum liberalissimus, vita habeatur indignus. Itaq; quomodo dixi, cùm se totum in vsus nostros Iesus impenderet, & nihil aliud atq; nostrã ageret felicitatem, odio habitus est (quomodo scriptum est. *Odio habuerunt me gratis*: hoc est, absq; demerito, absque causa) & vita existimabatur indignus. Heu cæca quid facis inuidia? Quomodo bonum dicis malum, & malum bonum? vtile, iudicas exitiosum: & quod pestilens est, vtilissimum esse contendis. Quid in Christo inuenisti, vnde vita indignus est iudicandus? Quem læsit innocentem? imò quem grauiter lœtaliterq; offendentem, sibi ipse non reconciliauit? Nonne quotidiè offendimus omnes? & quis delictorum nobis donat veniam præterquam Iesus? quis deinde vulnera nostra sanat nobisipsis inflicta, nisi Iesus? Quis conscientiarum nostrarum serenat obscuritates? quis scrupulorum tranquillat fluctuationes præter Iesum? quis rore nos perfundit deuotionis? quis adoptionis filiorum Dei præbet gustum? quis Dei nos amore inebriat? quis currere facit in Dei mandatis? quis omnia difficilia facit leuia, impossibilia facilia, quæ abominabilia fuerant, desiderata: grauia & molesta, suauia, nisi Iesus? Hiccine est vita indignus? hiccine nobis tollendus? hiccine interficiendus? Num inuidia adhuc contra te Domine Iesu prævalebit? prævalebit quidem, quia tu charitas, tu amor noster ipse voluisti. Nobis te auferet, ita tamen auferet, vt magis te præbeas nobis. Neq; enim tuos omnino vnquam potes relinquere, Itaq; charissimi, quia mundi lux, mundi vita, cœli via, medicina vitæ, Iesus Dominus noster ab impijs vita habetur indignus, atq; morti obnoxius: in mortem eius conspirant ij, quos à morte contendebat eripere: & de nece illius tractabant, quorum in ipsius manu erat vita: interficere statuunt eum, ex quo solo, præter omnia alia, sui generis & nobilitatem habebant & decorem. Quod autem dixi in eius mortem conspirasse eos, quos à morte conabatur eripere, manifestissimum est: quia nemo Christum odio habuit maiori, præter pharisæos, pontifices, scribas & seniores, Iudæorumq; magistros. Hos enim cùm præ cæteris videret delinquere, atq; in periculo versari, propter eorum superbiam, ambitionem, inuidiam, vanam gloriam atq; auaritiam, præ alijs etiam obiurgauit, atq; eisdem salutis iter & verbo in parabolis interdum loquens, interdum manifestius ipsos arguens, & opere commonstrabat. Inde stimulabat eos consilij inops, edaxq; cordis inuidia, quam ex beneficijs quoq; (quod crudelissimum est) Christi receptis, in eundem benefactorem conceperant. Videbant enim in eo miraculorum gloriam, sanitatum beneficia, remissionem peccatorum, dæmonum expulsionem, atq; resuscitationem mortuorum, à populo honorari: videbant eius sermonibus turbas oblectari, se verò curari minus: illum in ore esse omnium, se taceri. Inuidia igitur obcæcati, malebant sine illo fore miseri, quam sub eodem viuere felices. Malebant inquam, quantum in se erat, & sibi & suo generi beneficiorum venam excidere, quam vitæ datori & benefactori operum eius charitatem, signorumq; gloriam

Partis alterius Argumenti explicatio.

Ioan 15.

Psalm. 24. Inuidia quid faciat.

Iacob. 5.

Inuidiæ Iudæorum cõtra Iesum origo quæ.

gloriam non inuidere. Malebant poſtremo paralyticos domi habere & ægrotos, quam eorundem ſaluatorem non interimere. Certè videtis quanta fuerint inuidia excæcati. Certè Propheta regius minus adhuc quam ſatis erat, Chriſti perſonam agens, dixiſſe videtur: *Odio habuerunt me gratis.* Psalm. 24. quandoquidem cum debuiſſent impij (ſi foret poſsibile) Chriſto bona retribuere, vel ſaltem pro beneficijs gratias agere, è diuerſo eidem non ſolum innocenti, nulliqúe delicto obnoxio, verum etiam optimo, vtiliſsimo, beneficentiſsimo, & amore iuxta ac laude digniſsimo, mortem tentant inferre. Nam congregato concilio, odio & inuidia præſidentibus: *Quid facimus?* Ioan. 11. inquiunt. *Hic nanque homo multa ſigna facit.* O miſeri, quid vos cruciant Saluatoris ſigna? *Totus*, inquiunt, *mundus abit poſt eum.* Hoc eſt quod torquet vos, quod veſtris traditionibus & nenijs ſuperſtitionibusq; relictis, quas legi adieciſtis, & penè legi præfertis turbæ Chriſti flagitant eruditionem: & quod ambitionis forum, quæſtumqúe auaritiæ veſtræ amittere formidatis. Dicitis: *Si dimittimus eum ſic*, hoc eſt, illud grande de quo tractatis, quodque accuſatis in Chriſto malum. Si dimittimus eum, id eſt, Chriſtum ſic bene agere, benefacere egentibus, ignorantes docere, *Venient Romani, & tollent nobis locum & gentem.* Quid ô miſeri Chriſtus docet, vnde Romanos offendi formidatis? Nempe quæ Chriſtus docet, ſunt mundum contemnere, vitare peccata, ſeruare iuſtitiam, mundum & diuitias contemnere, veritatem ſectari, cauere ſuperbiam, miſericordiam impendere proximis, mitem & humilem eſſe, donare iniurias, inimicos diligere, vnicuique & benè velle & benè facere, quomodo ſibi vellet benè fieri. Hæccine ſunt crimina, ſiue doceantur, ſiue obſeruentur, propter quæ infenſos putatis fore Romanos, vt vobis & locum auferant & gentem? Mentitur vobis iniquitas veſtra ô Iudæi. Quid enim hoc Romanos offendet, ſi miſericordes in proximum, pios in Deum, mundi contemptores, obſeruatores fieri iuſtitiæ, innocentesqúe à peccato viuere doceat vos Chriſtus? Aut quomodo ex virtutibus veſtris laceſsiti Romani vos perſequentur? Eſtote omninò miſericordes, pij, mites atque innocentes. Hæc obſeruantia veſtra, hæc Chriſti eruditio, non rebellionem, non ſchiſma, non offenſionem aduerſus Romanos, ſed pacem, tranquillitatemqúe, vobis generabit.

Doctrina Chriſti quæ fuerit.

Marc 5. 6. 7. &c.

Verùm hypocryta quodam, licet Pontifice, Caipha ſcilicet, dicente: *Vos neſcitis quicquam nec cogitatis, expedit* enim *nobis*, vnum mori hominem, vilem præſertim & abiectum & qui nullos ſuperſtites relinquit, qui vlciſci queant, amicos, quam tota gens pereat. Hoc verò audito, ſtatuerunt Ieſum interficere, licet timerent plebem. Ioan. 12.

Præcatio pro morte vitiorum.

DOmine noſter Ieſu Chriſte, qui pro nobis vita iudicaris indignus, fac nos mori peccato: tibiq; viuere ſoli, qui es perpetuo benedictus. Amen.

DE

DE CHRISTI VENDITIONE. Theorema II.

ARGVMENTVM.

ILle qui maximè omnium est fidelissimus, imò fidelitas ipsa proditur ac venditur in mortem à suo, coque domestico ac discipulo: emitur verò ab his interficiendus, quibus præcipuè fidelitatis signa exhibuerat atque beneficia.

IESV FIDELITAS ERGA GENVS HVmanum. Concio II.

PRima huius argumenti pars, quæ est, Christum esse fidelissimum (neque enim alium hic, quam Christum loquimur) tum facilè omnibus erit manifesta, cùm quantam in hos proditores fidelitatem Christus locauerit, expenderimus. Adeò namque fidelis est Christus, vt genus humanum etiam vniuersum à crimine eripere cuperet læsæ maiestatis, proditionisq; diuinæ: quod olim consentiendo diuinæ maiestatis hosti, proditorioq; diabolo, commiserat, Dei transgrediens mandatum: quamobrem innumeris certè malis, atque æternæ sese morti fecerat obnoxium. Adeò inquam est fidelis Christus, vt pro eodem genere humano in se paratus esset Dei patris iram vltionemq; suscipere, proditores illos indemnes atq; innoxios reddere, ad satisfaciendum pro illis se exponere, illos à morte malisq; omnibus liberare, se morti pœnisq; omnibus tradere. Hanc itaque fidelitatem fidelissimus ipse Iesus dum ingratis ac infidelibus meditatur exhibere, illi ediuerso studiosè eius comparant, emunt, venduntq; innocentiam in mortem. Et quid dico quod illos à crimine læsæ diuinæ maiestatis, malisq; omnibus cuperet eripere, quando interea non solum hoc voluit, sed quod voluit, etiam perfecit? Nequaquam enim eorum offensus vel paruitate, vel ingratitudine, quicquam quod vel ad vnius, vel ad vniuersorum pertineret salutem, intermisit: sed omnia in redemptionē & illorum & nostram, quicquid sibi machinabantur mali, conuertit: adeoq; fidelis post inflictam quoq; sibi mortem perseuerauit, vt illis nihilo secius qui mortem sibi intulerant, quam alijs potestatem daret filios Dei fieri, ciues quoq; ac domesticos regni sui cœlestis ac cohæredes. Hanc fidelitatem etsi primo præcipueq; Iudæis, non ijs tamen solis, verum omnibus qui in se crediturі erant, exhibuit? præter hanc fidelitatem, amoremqúe omnibus communem, huic Iudæorum genti peculiarem aliam adhuc exhibuit, qui hanc gentem electione sibi adoptauerat singulari, quare ab hostibus, ab oppressione, à gladio, à peste, à fame, à calamitatibus, à captiuitatibus denique hostium multis & seruitute liberauit: idq; sæpenumero & potenti manu, & mira virtute, ac per signa prodigiaqúe terribilia, eorum opprimens aduersarios, delensq; vsque ad internecionem. Quid dicam? Si cubi essent qui vel tempore futuro in hanc essent gentem suam officium humanitatis collaturi, tametsi alienigenæ forent, ceu pro munere beneuolentiæ, quamuis nondum præstitæ, sed aliquando præstandæ, multo ante illos vita, salute, potentia, gloriaq; condonauit: ostendens quanti suam faceret gentem, cuius

Fidelitas Christi quanta.

Genes 3.

Ioan. 1.

Exod. 11. 12. Iudic. 4 7. Iudith. 13.

cuius vel adhuc futuros honoraret benefactores. Non longè est vnde hoc probemus. Cyri regis Persarum, Moysiq; recordemur infantiam: quorum vterq; expositus morti, propterea quod aliquando benè esset habiturus Hebræorum gentem, diuina prouidentia seruatus est, magnoq; postea honore donatus. Nam hic Cyrus quia Iudæorum erat captiuitatem Babylonicam soluturus, cùm infantulus ab auo fuisset necari iussus, ab eo verò cui id fuerat imperatum, miseratione commoto, pastoribus, vt feris beluisq; deuorandus exponeretur, traditus: prouidentia Dei id volente, à cane hubera infanti prębente, tam diu est alitus, atq; à cæteris bestijs defensus, quoad inuentus cuiusdam traderetur pastoris vxori nutriendus: nec diuina prouidentia destitutus, donec adultus, in regem Persarum potentissimum eleuaretur. Cæterum Moyses ex Hebræorum gente natus, quam captiuam de Pharaonis manu erat liberaturus, postquam aquis ex communi regis edicto esset iniectus infantulus, ab eiusdem regis filia (Deo hoc ordinante) aquis denuò est extractus, nutritus, atq; tandem suæ gentis principatu, alijsq; diuinis muneribus compluribus honoratus. Taceo Ismael, ex Abraam Agar ancillæ filium, de cuius semine hodie extant, qui sunt Agareni: licet ne videantur ancillæ filij, iniustè sibi vsurpato nomine, Saraceni, quasi à Sara & libera & vxore Abraæ geniti, malluerint vocari: qui verum nunc Abraæ semen, filios scilicet adoptionis, multis annis persequuntur. Nam supra nongentos (vt reor) annos Christiani semper sunt infesti. Horum perfidiam pessimam, legislatore quodam epileptico Mahumeto, Turcæ quoq; cùm alijs sunt compluribus regnis amplexi. Hos igitur cum ex Ismaele Deus sciret nascituros, atq; fidei suæ quam possint maximè inimicaturos, non tamen Ismaelem sua destituit gratia ac beneficijs, propterea quod ex Abraam & de semine erat Hæbræorum. Nam cum adhuc puer esset hic Ismael, & à Sara cum eius matre Agar ex Abraæ domo ejiceretur, cùm oberrarent in solitudine, deficiente aqua, puer prę siti in vitæ periculum venit. Quo sub arbore posito, matrem, ne morientis videret angustiam, procul stantem affatur de cœlo Angelus, fontem ostendit, puerum refocillari iussit & educari, promisitq; se hunc in magnam adhuc gentem facturum. Sed cur hoc, nisi quia Abraæ erat semen atq; gentis Hebræorum? Quid itaq; de dilitate diuina hic dicendum est, qui Ismaelem hunc tantopere seruare voluit, quem pessimæ gentis, fidei suæ atq; suis electis semper aduersantis, scirit fore radicem atq; propaginem? Quid enim boni ex Ismaele hoc expectauit aliud, quam hostes hos pessimos fidem suam persecuturos, in quibus licet nihil beneficio dignum reperiretur, nisi quod de electa sibi erant gente Hebræorum oriundi, his tamen in patre eorum ac propagatore conseruando consuluit ac benefecit? Hoc modo si exquisitè velimus inuestigare, cur Romulũ Remumq; vrbis Romæ fundatores, diuina seruauerit prouidentia, dum essent infantes feris deuorandi expositi, quos lupa reperiens, huberaq; præbens aluerit: tametsi lupam hanc non bestiam, sed pastoris autumant fuisse vxorem, alio nomine Acciam: non deerit certè, vnde pietatem diuinam miremur, vnde eius exosculemur fidelitatem. Compertissimum est certè, quod Deus præscierit, gente nulla alia suam Christianamq; gentẽ, quam à Romanis eorumq; imperio magis esse præmendam. Hi enim per vniuersum orbem, cui tunc dominabantur, Christianos sunt persecuti, fidem iuxta ac illius nomen maximopere moliter-

Exod. 2.

Cyro regi quam mirabiliter misericordia Dei subuentum.

Exod. 2.

Gen. 17.

Saraceni perperam sic dicti.

Ismael cur miraculosè cõseruatus. Gen. 21.

Romulus Remusque cur diuinitus seruati.

molientes extinguere. Quare igitur (dicere quis posset) illos seruauit infantes, qui Romam erant condituri, quandoquidem suæ sciuit religioni eos qui Romani ex eis erant futuri, maximè fore infestos? Qui Iudæorum oderit ingratitudinem, contra illos quoque, licet fortassè æquo accuratius, inueniet causam. Dicetq; huius vrbis conditores fuisse seruandos ac nutriendos, quia vrbem erant hanc ædificaturi, in quam suæ Ecclesiæ sedem, omniumq; Christianorum caput, rectorem atq; primatum ponere Christus volebat Iudæum Petrum, cui in adiutoriũ alium quoq; Iudæum Paulum dedit Tarsensem. Quod si ideò factum est, nonne hic quoq; & Dei fidelitas, & Iudæorum elucet ingratitudo? quorum gratia Deus ne eos quidem, siue Saracenos loquamur, siue Romanos, sinebat perire, quos tamen non ignorabat suis electis moturos non leuem persecutionem. Fidelissimus igitur cum omnibus, tum præcipuè Iudæorum genti, proditione indignissima venditur.

Iesus infidelitatem quantam à Iuda cæterisq; Iudæis acceperit.

VIdendum nunc restat, quis sit qui venditur: deinde, à quo quibusvè vendatur. Venditur is, qui solus omnium verus est Dominus, creator & conseruator: cuius imperio non solum ea quæ reguntur, verum etiam qui regunt domini, principes, reges & imperatores orbis, subijciuntur: cui vniuersa quæ sunt, propria sunt: quia ab eo solo sunt (habent enim ab eo & esse & conseruari, sine quo nequeunt subsistere) absq; cuius nutu nihil est & nihil fit, sine cuius eruditione nihil discitur, sine cuius lumine nihil cernitur, sine cuius bonitate nemini potest benè esse, extra cuius directionem nihil potest rectum esse, absq; cuius agnitione nulla est prudentia, sine cuius amore nulla iustitia, sine cuius auxilio nullius boni perseuerantia. Absq; huius obedientia nulla est virtus, extra huius fruitionem nulla est salus. O si quis nunc huius infelicissimi proditoris iniuriosissimam expendere posset iniuriam qua infinitus thesaurus, inæstimabile bonum, venditur à scelestissimo, nequissimo, vilissimoq; seruorum seruo, æternaq; morte sexcenties digno, Venditur inquam ab eo, quem in discipulum, quem in Apostolum, quem in procuratorẽ suum Christus asciuerat: & (si apocryphis esset libris credendum) ab eo venditur, quem, vt Moysem olim, aquis iniectum infantem seruauerat, quem regina quadam adoptante in filium, educauerat: cui deniq; parricidiorum crimina, quæ in filio nutricis suæ, proprioq; parente licet ignoto, ac stupri, quod in matre commiserat, ignoscens condonauerat. Venditur deinde hominibus vilissimis, perindeq; facinorosis, morti obnoxijs, & pro exiguo viliq; precio. Quis verò iam impijssimæ huius venditionis conditiones expendens omnes, videlicet cuius, à quo, quibus, quomodo, & pro quo hæc fiat venditio, iniquitatem ingratissimi proditoris, Simoniaci, sceleratissimiq; non mox inueniat inæstimabilem? quippè qui non modo sacrosanctam Christi carnem & sanguinem, quæ singulare excellentissimumq; sunt opificium gratiæ Spiritus sancti, vasq; & templum sacratissimum pariter ac viuificum sanctæ Trinitatis, in quo requieuit omnis plenitudo sanctitatis corporaliter: verum etiam essentialem sanctitatem totius sanctitudinis, Verbum Dei, filium Dei, ex quo Spiritus sanctus omnium sanctorum sanctificator procedit, Messiam, Christum, Emannelem, hoc est, in vna persona Deum & hominem, vendidit. O Iu-

Partis alterius Argumenti explicatio.

Iudas quantam Christo iniuriam irrogarit.

A quo venditur.

Exod. 2. Iudas quomodo puer seruatus & educatus.

Quibus venditur.

Iniquitas inde quam sit inæstimabilis Coloss. 2.

Christi dignitas quãta

da omnium nequissime, cur adeò prętiosum thesaurum vilipendis? cur vendis nobilissimum & incomparabilem: cur: inquam eum, qui nullo potest prætio æstimari, exponis venalem? cuius vel vna sanguinis guttula, pretiosior est mundo & omnibus quæ in mundo sunt. Quomodo enim non foret prętiosior, quę pro redimendis cunctis singulisq; mortalibus fusa in omnium satisfactionem peccatorum sufficisset? Quis te iudicem iudicis constituit seculorum? quis te illius instituit dominum, vt vendendi eius tibi arroges potestatem? nesciebas ipsum illum esse, in cuius femore scriptum est, *Rex regum, & Dominus dominantium?* An ignorabas ipsum esse, ante quem dominatio omnis est seruitus, cui omnis est subiecta libertas, cuius nihil est potestati exemptum? Quod si omninò vendere volebas, cur saltem non æquum prætium postulasti? Sed quis pro Iesu tibi dignum redderet prętium? Certè cœlum terraq; & omnia quæ in eis sunt, nullius sunt momenti, comparata ad illum: imò coram illo & nihilum & inane reputata sunt. Exaggerat enim vę ditionis tuæ crimen, maiestatis eius diuinæ contemptus, quod triginta tantum argenteis vendis incomparabilem: cuius tamen maiestas adeò est tibi vilis, vt inuidissimis ac sanguinem eius sitientibus, propterea q; nulli pecuniæ in eius necem parcituris, non solum venderes pro exigua pecunia vniuersorum Dominum, inæstimabiliter q; prætiosum: verum etiam in arbitrium exponeres ementium, dum eius sanguinem, dum pœnas, dum deniq; angustiam mortis paruipendens, quicquid pro illo darent, satisfactum tibi decernis, dicens: *Quid vultis mihi dare, & ego eum vobis tradam?* Ac si diceres: Quodcunq; dederitis, quantulumcunq; id sit, accipiam in traditionis mercedem. Heu Iesu bone, quam vilis æstimaris, qui nullo prętio, sed casto tantum comparari amore.

Apoc. 15.

Esaiæ 42.

Venditionis crimen quid exaggeret.

Matth. 26.

Præcatio pro Dei amore.

DA nobis benigne Iesu tui desiderium & amorem, quo te cunctis alijs præferentes, tibi soli casta feruentissimaq; inhæreamus deuotione, qui sis in æternum benedictus, Amen.

DE COENA LEGALI AC TYPICA.

Theorema III.

ARGVMENTVM.

IS qui verbo, opere, signo ac exemplo profundissimam humilitatem, obedientiam, perfectissimam q; charitatem docet & in se vsque in finem exhibuit, vt superbus, vt legis præuaricator, vt denique scandalosus à Iudæis inuidis, rectitudinis eius fulgorem non ferentibus, æstimatur.

IESVS HVMILITATEM, OBEDIENTIAM CHARITATEMq; quantam in omni sua vita præroganerit. Consio III.

PRima huius argumenti pars flagitat, vt ostendatur Christi humilitas, obedientiaq; eiusdem, præcipuè in legis obseruatione. Certè suam humilitatem

litatem mox vbi natus est, nobis ostendit. Pauper enim natus est ex paupere virgine, virtutibus licet & gratijs opulentissima, sub tuguriolo vili, in nocte & peregrino solo constitutus, atq; in hyemis asperitate. Si ea quæ in Christi occurrunt natiuitate, expenderimus singula, clamabitur certè ad nos vbique: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.* Nihil enim ibi fastuosum, nihil mundanum, nihil iuxta seculi prudentiam grandè ibi inuenitur, sed humilia omnia. Discurre iam per singula, quæ Christus dixisse egissevè legitur: quid quæso tumidi, quid superbi inuenies? Nihil profectò. Quomodo enim alios inuitare ad sui potuisset imitationem, aut quomodo auderet dicere, *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde:* nisi omnibus adeò perspecta eius foret humilitas, vt absq; controuersia cunctis in exemplum luceret? Neque enim gloriam suam vnquam quæsiuit, sed patris sui. Et ideò sui adeò patienter tulit contemptum ideò ad contumelias conuicia q; aut mansuetus tacuit, aut mitissimè, erudiens eos qui conuiciabantur, pauca respondit.

Humilitatē quantam nobis Christus verbis & factis ostenderit. Lucæ 2. Matth. 11. Matth. 11. Ioan. 8.

Porrò obedientia quando illi deesset, qui humilis semper fuit? *Exinaniuit,* inquit, *semetipsum, formam serui accipiens.* Et, *Humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis.* Quanta igitur signa humilitatis Christus exhibuerit, qua se obedientia legi subiecerit, cui tamen haud erat obnoxius, omnia quæ dixit, quæ gessit, quæ mandauit, Euangelio teste, satis enunciant. Circumcisus est, non quod peccatum aut circumcisionis in se haberet causam, sed propter nos, & ne quempiam scandalizaret. Quomodo enim formam serui exhibebat, ita speciem dum circumciditur, exhibuit peccatoris. Sistitur in templum, natus de purissima virgine, vtpote sine viro conceptus, tamen ne difformis à lege esset, & oblatus est & redemptus, nihil in se aut parentibus, hoc est, in matre, intermittens, quod ad humilitatem obedientiamvè legis pertineret. Obseruauit festa, ascendit quando debuit Hierosolymam in templum, celebrauit phase seu Pascha, & reliqua eiusmodi iuxta legis obseruantiam expleuit. Propterea dicit: *Non veni soluere legem, sed adimplere.* Nonne leprosis à se mundatis, præcepit: *Ite,* inquiens, *ostendite vos sacerdotibus, & facite quæ præcepit Moyses in testimonium illis?* Quo satis voluit monstare, legem se nolle destruere: quandoquidem quos curauerat à lepra, nihilo minus iuxta legem mittit ad sacerdotes. Nunquam est auditus contra legem quippiam dicere, nunquam visus obstrepere, licet hoc in pharisæis argueret, quod legi suas præferrent traditiones, quod turbis obseruantiarum plaustra imponerent, quæ digito nollent ipsi mouere: quod subditorum grauabant conscientias, dicentes peccatum vbi non erat peccatum, sicut in baptismatibus calicum & vrceorum, lotioneqùe manuum, &c. Arguebat item hypocritas ac Pharisæos, dicentes, quod hominem verbo sanum facere, violatio foret sabbati, quando ipsi boues asinosqùe suos, si in foueam cisternamvè caderent, extrahebant die sabbati absq; peccato. Obediuit igitur summoperè legi, quia obediuit suo Patri. Quomodo enim non obediret Patri, cuius facere voluntatem, suum esse dicebat cibum? Et duodennis adhuc puer, matri putatiuo q; patri, quando dolentes eum quæsierant, & iam inuenerant in templo, dicebat: *Quid est quod me quærebatis? Nesciebatis quia in his quæ Patris mei sunt, oportebat me esse?* Et quid sequitur? *Et descendit cum illis,* haud dubium hominibus, homo Deus, *& erat subditus illis.* Vides quia obediuit matri, &

Obedientiā quam Christus in omni vita sua exhibuerit. Luc. 2. Ibidem. Ibidem. Lucæ 22. Matth 5. Luc. 5. 17. Legem quā perfectissimè adimpleuerit Christus Matth 23. Luc. 13 14. Ioan. 4. Lucæ 2. Ibidem.

Lucæ 2. Matth. 17.

tri, & quomodo non obediret Deo? Aut cui non obediuit, vbi obedire virtutis erat, Christus? Nonne infans in vtero adhuc matris, paruit edicto imperatoris: maiorq; natu, didrachma soluit? Itaq; obedientiæ humilitatisve nihil est, quod non eius moribus, verbis, signisq; ad summum perfectionis doceretur, quod cùm ita indubitatum vobis omnibus sit, nequaquam id longius tractari operæ præcium est. Neque enim decreui ijs quæ circa eius vitam, sed quæ circa eius occurrunt passionem, immorari. Omissis igitur alijs signis, ea quæ circa cœnam vltimam, quam cum Apostolis, vtpotè amicis suis, quos habebat in mundo charissimos, contigerunt, quoniam plena sunt humilitate, plena charitate contueamur. Et primum quidem est, quod vniuersorum Dominus verus, item humilis, non erubuit mendicare, quod ad legis obseruantiam necessarium, sibi defuit. Siquidem pro esu agni paschalis nihil quod erat necessarium, habuit: non domum, non agnum, non reliqua iuxta legem necessaria. Videsnè quam studiosè legem voluit obseruare, quamdiu, noui testamenti lux nondum erat perfecta nec manifestata? Lex namq; veteris testamenti aliquando vt necessaria seruabatur, nec transgredi hanc licebat. Aliquando tolerabatur, quando neq; proficua, neq; damnabilis esset, vt in initio noui testamenti in plantatione fidei Christianæ. Tunc enim non ita subito lex erat abijcienda ne mala fuisse aut exitiosa putaretur, sed paulatim cum honore sepelienda. Modo verò legis obseruantia omnino foret damnabilis: quippe quæ significaret futura, quæ modo sunt præterita. Haudquaquam enim alius est nobis Messias cum Iudæis expectandus, quia Messias iam venit: & quod patribus nostris aliquando erat futurum, ideò etiam in figura eis contingebant omnia, nobis est præteritum. Christus igitur legem diligenter obseruauit: quam vt non negligeret vel per inopiam rogauit ex amicis suis quédam, qui ad agni esum quæ sibi forent necessaria, pararet, Edebat agnum stans succinctus, tenens baculũ in manibus, & reliquarum ceremoniarum legalium nihil est prætergressus. Sedebat inde post agni esum discumbens: quia fortasse alij quoq; cibi tunc sunt illati, ad quos sedere licebat. Sedebat autem ad mensam nõ vt is cui ministratur, sed qui ministrat discipulis, humiliter porrigens quæ manducarent & quæ biberent. In quo certè teneram ad illos dilectionem atq; suauissimum amorem monstrabat. Affectabant autem & discipuli hoc modo à dulcissimo magistro refici atque de eius manu capere, quicquid sumendum erat cibi. Hoc enim suauiter illos reficiebat, si manu benedicta Domini fuisset tactum: suauius autem, si ab eodem quoq; sibi foret porrectum. Sedebat itaq; in mensa, at solus non sedebat, sed assidebant ei discipuli. Quibus adeò se benignum, adeò familiarem præbuit, vt etiam super pectus suum discipulorum quidam dormiret. Porrò cœna facta, ipse surrexit: positisq; vestibus, præcinxit se linteo: & aquam mittens in peluim, ante singulorum se pedes in genua inclinauit, lutosos discipulorum pedes lauit, exterfitq; (vt creditur) & osculatus est. Peractisq; omnibus cùm recubuisset iterum, huius facti rationem exponens, imitandæ humilitatis exemplum eos amplexatus monuit: *Scitis*, inquiens, *quid fecerim vobis?* hoc est, Scitis cur hoc fecerim? Neque enim ocioſum est quod vobis ostendi. *Vos vocatis me magister & Domine: & benè dicitis*, quia verum dicitis. *Sum etenim. Si ergo ego Dominus & magister laui pedes vestros*, cum ediuerso æquius foret, vt discipulus lauaret magistro:

Matth. 26.

Legis obseruantia quãdo fuerit necessaria, & quando tolerabilis, & quando illicita.

Ioan. 4.
1. Cor. 10.

Matt. 26. Cœna legalis quæ.

Marc. 14.

Lucæ 22.

Dilectio Christi erga suos, quam sit tenera ac suauissima.

Ioan. 13. Pedũ lotio.

Humilitas Christi quo modo imitanda.

Ibidem.

ſtro: *quanto magis vos debetis alter alterius lauare pedes?* hoceſt: Si ego humiliaui me coram vobis, quanto magis vos debetis alter alteri humiliari, non in lotione duntaxat pedũ, ſed in omni etiam obſequio, in quocunq; officio charitatis? *Exemplum enim dedi vobis* omnibus, non tam lauandorum pedum, quam imitandæ humilitatis. *Diſcite* ergo meo exemplo, *quia mitis ſum & humilis corde.* Matth. 11.

Ieſus tanquam legis præuaricator, ſcandoloſus odioſusq; cur à Iudæis æſtimatus ſit.

COntra hæc omnia Iudæi, quos virtutum Chriſti luminoſus obfuſcabat ſplendor, propriaq; iam pridem excæcauerat inuidia, adeò vt ſanum de eo iudicium ferre nequirent, inſaniebant. Vocabant enim eum legis tranſgreſſorem. *Non eſt hic,* inquiunt, *homo à Deo, qui ſabbatum non cuſtodit.* Violari credebant ſabbatum, ſi egrotum Chriſtus quempiam, licet verbo, ſanaret, in ſabbato. Verùm hanc illorum ſuperſtitionem Chriſtus arguerat, illos interrogans: *Si licet ſabbato curare? At illi tacuerunt:* quia nullam habuerunt quam reſponderent, præter inuidiam, rationem. Dixerat enim arehiſynagogus quidam infirmis, ſalutem à Domino quærentibus: *Sex dies ſunt in quibus operari licet. In ijs ergo* vel aliquo horum *venite, non in die ſabbati.* Veruntamen Chriſtus pro infirmis loquens, & illius miſeratus cæcitatem, arguit eum, hypocritam nominans, & ratione conuicit. Nihilominus tamen legis pergunt ipſum vocare tranſgreſſorem & peccatorem. *Quomodo,* inquiunt, *poteſt homo peccator hæc ſigna facere?* Rurſusq;: *Nos ſcimus quia hic homo peccator eſt,* hoc eſt, qui infirmos ſabbato curat, & lutum facit, in eodemq; tolli lectum iubet. Verum quid dicit Ieſus? *Filius hominis dominus eſt etiam ſabbati.* Neque enim Chriſtus ſabbato, ſed ſabbatum Chriſto Deo atq; Dei filio inſtitutum eſt. Nullo igitur pacto violare potuit ſabbatum, nec delinquere in legem potuit autor legis q; lator. Veruntamen Chriſti vita optimè ſemper quadrabat legi, non aliter atq; ſubiectiſsimus fuiſſet omnium. Vocabant præterea illum Samaritanum, hoc eſt, eum qui legis quædam obſeruat, quædam tranſgreditur. Porro quod ſcandaloſum illum habuerunt, hoc eſt, illum qui ſcandali præberet occaſionem: ſimiliter accidit, quod dicta factaq; eius aut non omnino, aut perperam intellexerunt: vt quando de carne ſua manducandi, ſanguineq; ſuo potando loquebatur, multi qui ſecuti fuerant Chriſtum, quia non intelligebant eius verba, abierunt retrorſum, & amplius non ambulabant eum eo. Propterea enim diſcipuli inquiunt Ieſu: *Scis quia Phariſæi, audito verbo hoc, ſcandalizati ſunt?* Nam & feruorem eius in prædicando, furorem iudicabant. *Inſanit,* inquiunt, *quid eum auditis? Et ſcandalizabantur in eo.* Certè ex multis bonis neceſſarijsq; operibus ſequuntur ſcandala, quæ tamen non præbentur, ſed ſumuntur. *Neceſſe eſt* enim *vt fiant ſcandala.* Quamdiu alter alterius cor non videt, & in deteriorem nos partem omnia volumus inuertere iudicando, neceſſe eſt vt ſcandala ſequantur.

Hac infirmitate noſtra ſic ſtante, hac conditione permanente, *neceſſe eſt vt veniant ſcandala. Veruntamen væ homini per quem ſcandalum venit,* id eſt, qui occaſionem præbet vnde alij trahuntur ad peccandum. Neq; enim omne ſcandalum nocet, aut imputandum eſt in peccatum illi, ex cuius verbis, ſignis ſiue

Partis alterius Argumenti explicatio. Ioan. 9.
Lucæ 14.
Lucæ 13.
Ioan. 9.
Ibidem.
Marc. 2.
Ioan. 8.
Scandali occaſionẽ cur quidẽ ſumpſerint ex Chriſto.
Ioan. 6. Matth. 15. Ioan. 10. Matth. 13. Matth. 6.
Scandala cur aut quomodo neceſſe ſit fieri. Matth. 18.
Scandalum ſumere, & ſcãdali præ-

bere quomodo differant.

moribus occasio sumitur delinquendi. Potest enim bonus vir bonum a
quod & bene agere, quod tamen infirmis aut malis sit in ruinam, non ex co
ditione facti operis, nec ex intentione autoris, sed ex videntis aut infirmita
aut malitia. Hoc modo ex Christo sæpe scandalum sumptum est, non datu

Iudæi quomodo ex verbis operibusq; Christi scandali occasionem sumpserint.

Aliud enim est, sumere: aliud, præbere scandalū. Iudæi in omnibus pene q
Christus egit, quod pessimorum est & præcipuè inuidorum, scandalum sum
pserunt. Ex eius enim & verbis & operibus, vnde debuerant poenitentiæ
ficari, occasionem sibi maioris sumpserunt inuidiæ & caliginis, vnde semp
seipsis euaderent peiores. Hoc scandalum sumpserunt Iudæi, Christus ve
non præbuit: quia nihil egit quod speciem haberet delicti, vnde meritò q
deberet possetvè fieri deterior, nisi quod sua quemuis temeritas, sua inuid
aut odium superbiavè inexpugnata reddit corruptionem. De hoc scandal

Matth. 11.

Iesus loquens: *Beatus*, inquit, *qui non fuerit scandalizatus in me*. Porro, de scā

Matth. 18.

dalo de quo loquitur, quando dicit, *Væ homini per quem scandalum venit, Expe
dit ei*, &c. de scandalo vult loqui quod præbetur, vbi iniustè viuitur aut doc
tur, aut non corripitur, aut vbicunq; agitur quid illicitum, quod solet ex co

Scandalum nulli præbuisse Christū.

ditione operis, propterea quod malum illicitumvè sit, aut mali speciem h
beat, alicui esse offendiculo. Hoc modo nulli scandalum præbuit Christ
Inde fuit vt pharisęos eorum scandalizaret inuidia, qua Christi opera nequ
quam aliter nisi iuxta sui affectus corruptionem poterant iudicare. Quem
do ergo dixerā, humilis ac mitis corde Iesus, qui erat obedientissimus Pat
& legis obseruator obtemperantissimus, habitus est scandalosus transgres
legis ac superbus.

Præcatio pro obedientia & mansuetudine.

*Pijssime Domine Iesu Christe tribue nobis, nulla præbere scandala, nulla recipe
tui amore omnibus obedire, & aduersa omnia æquanimiter & mansuetissime
lerare, qui es benedictus in secula, Amen.*

DE TESTAMENTI NOVI ET EVCHARISTIÆ institutione. Theorema IV.

ARGVMENTVM.

DOminus noster Iesus Christus, licet omnium nosset sū
rum erga se defectionem scandalizationemque, multo
rum quoq; fidei ac charitatis extinctionem, ac nimiam
ingratitudinem: amorem tamen suum erga suos cum
semper, tum præcipuè ex hoc mundo transiturus ad Patrem, signi
clarioribus, verbis dulcioribus, maioribus promissis, potioribus
beneficijs ostendit.

*IESVS AMOREM SVVM ATQVE FIDELITA
tem semper quidem, at potissimum priusquam transiret ex hoc mun
do ad Patrem, vti erga suos declarauerit.*

Concio IV.

Hei

HVius argumenti iterum duæ sunt partes: cuius partem posteriorem primo explicari operæprecium est, quo clarior tunc eluceat pars quæ hic ponitur prior. Primò igitur explanetur oportet, quomodo circa finem Dominus Iesus dilectionem suam erga suos clarius vehementiusq; ostenderit. Nam quod semper dilexerit, nulli esse reor ambiguum. Nisi enim ipse nos diligeret, quis nostrum viueret? Quotidie, omni hora, omni momento beneficijs sustentamur Christi. Vnde enim in nobis est, perseueratq; vita, nisi beneficio Dei? Et si mille adduceremus alias rationes naturales, causam tamen primam, vnamq; ac potissimam inuenire non est aliam, quam Deum. Huius beneficio, huius gratia est, quicquid in nobis boni est: imò quod sumus, ab ipso solo est. Huius beneficio habemus, quicquid habemus, nec aliam est inuenire rationem, quare hoc faciat, nisi quia diligit nos, & elegit ante cõstitutionem mundi. Amorem ergo quem semper habet ad nos, hunc manifestioribus quomodo ostenderit signis, verbis, promissionibus & beneficijs circa finem, necessario habemus commonstrare. Quapropter eius verba, signa, & quæcunq; tunc operatus est, expendamus. Hæc licet singulos facerent articulos, singulosq; postularent sermones, tamen breuitatis causa in vnum coniungamus. Euangelium enim de ijs non tacuit, vnde quæ dicturi sumus, adducemus. Itaq; post lotionem illam pedum discipulorum suorum compunctione & amore plenam, quam nemo absq; lachrymis potuit vidisse: quis enim siccis potuisset videre oculis, Iesum Deum & Dei filium, ante singulorum pedes procumbere, illorum pedes lauare, extergere, & (quod putandum est) osculari? meritò Petrus hanc Christi humilitatem expauit, dicens: *Domine, tu mihi lauas pedes?* Scio quis sum. Peccator sum. Scio etiam quis sis. Deus meus es tu. Surge Domine, non possum sustinere hoc. *Non lauabis mihi pedes in æternum. Si non lauero te*, ait Iesus, *non habebis partem mecum.* Cito ad hanc vocem Petrus mutatur: & quod ante videbatur intolerabile, iam rogat vt fiat. Multo enim illi erat durius separari, quam lauari à Christo. Atq; ideò ne saltem hoc fiat vt separetur, hoc est, ne nullã sit habiturus partem cum Christo, offert & manus & caput: atq; totum se lauandum, nedum pedes solos. At *qui lotus*, inquit Dominus, in baptismo scilicet, *non indiget iterum* baptizari aut *lauari*: opus tamen est illi vt lauet pedes, quia mundos non potest seruare suos pedes, hoc est, suos affectus quibus terram tangit, & pulueribus propterea necessum est vt inquinentur, ac lotione egeant.

Beneficijs Christi omni nos momento sustentari.

Ephes. 1.

Dilectionẽ suam erga nos quomodo clarius circa finem ostenderit Christus.

Ioan. 13.

Post igitur lotionem illam maximam deuotissimaq; Christi humilitate insignem, recumbens iterum ad mensam Dominus, discipulos suos fecit venerabili lateri suo assidere: & eum quem præ cæteris familiarius suauiusq; diligebat, Ioannem (qui dilectionis Christi futurus erat testis non spernendus, videlicet postea dum Euangelium scriberet, dicens: *Cùm Iesus dilexisset suos, in finem dilexit eos*) ad sinum suum recipit, supra pectus suum fecit recumbere, brachium super illo suum expandit: & somno dulcissimæ contemplationis immissa, in Diuinitatis suæ dulcissimæ, pulcherrimæ ac gaudiosissimæ lucem traxit profundissimam atq; clarissimam. Cœperunt subinde, suauissimo Iesu loquente, ergo omnes tenerrimi amoris verba, velut matris præ affectu nimio se continere non valentis, ab eodem emanare. Siquidem inter loquendum nunc quidem amicos, discipulos suos vocat: nunc rursus blandius de-

Ioannes à Christo familiarius suauiusq; dilectus. Ioan. 13.

Amoris tenerrimi verba cuiusmodi Christus ad discipulos locutus sit.

mul-

mulcendo, nominat filiolos. Nunciat ſuum ad illos amorem, & ad redamã-
dum ſe illos potenter inuitat. Secreta Patris, vtpotè amicis intimis, illis re-
lat. Sermonem deniq; mellifluum illis contexuit, amore & conſolatione p-
num, quo certè ſuum indicat amorem, ſuamq; diligentiam, quo deſubli-
bus erudit, de futuris præmonet, de inſtantibus iamiamq; imminentibus i-
ſtruit. Charitatem præcipit, de qua ſæpius repetendo quanti hanc faciat co-
monſtrat: nec iniuria quidem, cum ipſe, vt Ioannes dicit, Deus ſit charit-
De hac loquens: *Hoc eſt*, inquit, *meum præceptum, vt diligatis inuicem.* Hanc qu-
que ſuæ militiæ dicit eſſe ſignum: *In hoc*, inquiens, *cognoſcent omnes quod
eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem.* Ad patientiam malorum q-
lerantiam ſummoperè exhortatus eſt, ſeipſum pro infirmorum confortat-
ne exemplum oſtendens: *Si*, inquit, *mundus vos odit, ſcitote quia priorem me
bis odio habuit. Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum. Si me perſecuti ſunt, & vo-
ſequentur.* Hortabatur ad perſeuerantiam, quia non relicturus eſſet eos orp-
nos, ſed ſe rediturum, iterum illos ipſum viſuros, iterum gauiſuros. N-
præterea eorum quo ſui arctius imprimeret memoriam, nihil quod ad am-
rem illos extimularet vehementius, nihil deniq; quod animi roboraret fi-
titudinem, apud illos intermiſit. Addit autem ad hæc etiam promiſſa, q-
rum multa compleuit, quædam verò adhuc implenda perficiet. Neq; enim
illa tempora (naſcentis videlicet Eccleſiæ) tantum, verum etiam vſque ad
nem mundi reſpexit: nec ſolis Apoſtolis, ſed nobis quoq; in illis locutus
Quæ autem promiſit, ſunt indeficiens erga illos ſua dilectio, viſitatio, co-
latio, inhabitatio, quod eos non ſit relicturus orphanos, quod mitteret eis
racletum, ipſe quoq; ad illos rediret, & ad ſui viſitationem gaudio forent
da eorum implenda. Promiſit quoq; ſe cum Patre venturũ, & apud eos ma-
ſionem facturum. Conſolabatur deinde eos ſuper orationibus eorum, q-
exauditurum ſe promiſit: patriq; dilectionem qua illos amaret, nuncia-
Quid multa? prædixit eis gaudium cordis futurum, pacem pectoris dulco-
nem fruitionemq; beatitudinis, cœleſtium poſſeſſionem gaudiorum, in ex-
mo deniq; iudicio aſſeſſionem ſecum in iudicio ad iudicandum illis pollic-
eſt. Roborauit præterea fidem eorum & facultatem confirmauit in miracu-
& ſignis faciendis, nec tacuit eis aſſequutionem glorioſi fructus in prædi-
tione fidei, & electorum conuerſione ac ſalute, aliaq; complura, quæ ad il-
rum tunc pertinebant conſolandam mœſtitiam, tunc quidem illis promi-
ſed poſtea etiam compleuit. Verùm tunc non promiſſa ſola dedit, ſed etia-
contulit munera. Dedit enim illis ſui poteſtatem, hoc eſt, ſuper carne & ſa-
guine ſuo, ſuper corpore ſuo vero, cui diuina natura inſeparabiliter eſt vni-
Conſtituit illos ſuper corpore ſuo myſtico. Dedit enim illis licet mortalibu-
cœli terræq; imperium. Dedit illis item principatum ſuper reges & imper-
tores, ſuper poteſtates & principatus terreſtrium & infernorum. Conſtitu-
eos iudices ſeculi, commiſit regni cœlorum claues, eorum iudicio ac diuino
mundum ſubiecit vniuerſum, ſacerdotes illos ipſemet ordinauit: & ſupra-
ctorum omnium autoritatem confirmans, impreſſo illis charactere con-
gnauit: fecit eos curiæ atq; politiæ ſuæ Chriſtianæ magiſtros, cancellario
theſaurarios, præfectos, iudices, duces, & (quo ſemel omnia complectar) ſuo
in terris vicarios. Præter hæc omnia, quo amoroſæ pietatis ſuæ ſolicitudo

Ioan. 14.

1. Ioan. 4.
Ioan. 13.

Exhortatio Chriſti ad patientiam & perſeuerantiam.
Ioan. 15.
Ioan. 14.

Promiſſa quænam à Chriſto non ſolum Apoſtolis, ſed etiam nobis facta ſint.
Ioan. 14.
Ioan. 16.

Ioan. 14. 15. 16. 17.
Conſolatus vti fuerit Chriſtus Apoſtolos.
Matth. 19.

Apoſtoli quantis muneribus ſublimati ſint à Chriſto.

Lucæ 22.

lis fieret manifestior, pro ipsis tum quando orabat, præsentibus atq; audientibus, ad Patrem ardentissimam fudit orationem, cupiens indiuiduæ eos Trinitati couiri. Quamobrem Patrem rogauit à malo eos præseruari, in bono conseruari, sanctificari in veritate, in veri luminis sanctificari claritate, per charitatem inter se, secumq; ipso vnum fieri, in perfectione consummari: ad extremum rogabat, vt in gentibus conuertendis, in Dei filijs colligendis, faceret fructuosos. Sed nunquid hæc omnia discipulis solis impartiri voluit? Haudquaquam, sed contulit eadem quoq; futuris etiam electis suis, sacerdotibus & animarum pastoribus, multa item cunctis electis suis. Sed videte adhuc mirabilius atque grandius aliquod beneficium, indiciumq; immensæ charitatis, quod omnibus electis generatim exhibuit, in quo reuera prorsus incomprehensibilem, ne solum dicam maximam, excellentissimam vè, charitatem suam nobis omnibus indignis profudit. Siquidem vtilissimo beneficio indicioq; dilectionis suæ copiosissimo, se totum nobis contulit, quando corpus suum nobis in cibum, & sanguinem in potum præbuit: cunctisq; vsq; ad consummationem seculi id ipsum in suæ dilectionis memoriam sumendum instituit, atq; in forma & specie sibi propria, licet recederet, sub Sacramento tamen & speciebus panis & vini, totus Christus, verus Deus & homo semper nobiscum manere voluit. Quare hoc? Certè vt suæ passionis, vt suorum mirabilium, vt suorum beneficiorum, suæq; copiosissimæ & feruentissimæ dilectionis erga nos memoriam in nobis relinqueret, in nobis seruaret, quotidiè refricaret, atq; ad sui nos amorem indies renouaret. Ad hæc vt nos in se transformaret, sibi incorporaret, sibi vniret, atq; cum suo spiritu, atq; per eundem subinde cum Trinitate sancta nos vnum efficeret. Quod quantæ sit dignationis, quantę charitatis, Christum nobis hoc facere, omnino est ineffabile: quātæ verò sit vtilitatis, eis potissimè notum arbitror, qui beneficio hoc dignè vtuntur. Vtuntur autem dignè hi soli, quos misericordia diuina dignos facit, aut ceu dignos habet: nempe ij qui humiliter cum odio suorum peccatorum, & bona voluntate nunquam posthac scienter Dominum offendēdi, accedunt. Et quamuis quidā ex propriæ infirmitatis experientia metuant se non perseueraturos in hac bona voluntate, si tamen bona voluntas bona manet, & quā diu manet, nihil eos impedit timor recidiui: quandoquidem peccare haudquaquam proponunt, licet continere se non diu posse timeant. Hi inquam in bona voluntate quamdiu constituti sunt, à Deo pro dignis habentur. Neminem tamen satis explicare posse arbitror, quæ virtus in hoc Sacramento lateat, quia totum est ineffabile: & quicquid de illo dicitur, aut nihil dicitur, aut nunquam satis dicitur. Inde igitur sit hoc beneficium charitatis Christi commendatum, quod ingenium humanum sua excellentia superat, & doctissimos quosq; mutos & elingues facit.

Oratio Christi ardentissima pro suis electis.

Ioan. 17.

Charitas Christi maxima in quo nobis exhibita sit.

Matth. 18.

Corpus & sanguinem suum cur Christus sub sacramento nobis reliquerit.

Psalm. 110.

Eucharistiæ virtus & excellentia quanta.

Iesus ingratitudinem quantam à suis pro immensis beneficijs receperit.

HAc secunda parte argumenti declarata, prior pars quæ nostram manifestat ingratitudinem, tractanda est. Vide enim quis sit, qui nobis hæc omnia fecit, nempe Deus & Dominus noster Iesus Christus. Quare fecit? *propter nimiam charitatem suam qua dilexit nos.* Quibus hæc beneficia contulit? nempe eis quos ingratos futuros sciebat. In eos inquam amoris beneficia con-

Partis alterius Argumenti explicatio.

Roma. 5.

cia conferebat, quos licet arctius ipse amaret, ab eis tamen erga se amoris no ignorabat defectionem. Sciebat enim ab vno suorum se tradi in mortem, a alio negari, ab omnibus fugientibus se relinqui. Et ij potissime erant sui, qu amabat. De ijs in sequentibus vbi data fuerit occasio, loquemur. Cæteru quia dixi, Dominum non solum in Apostolos hæc beneficia contulisse, sed a alios quoq; sacerdotes & animarum pastores: pensemus clericorum, sacerdo tum, nostram, totiusq; mundi ingratitudinem? pensemus inquam peccato rum enormitatem indignè celebrantium, impurè communicantium, qu rum peccatis tanto magis offenditur Deus, quanto maioribus illos donis h norauit. Horum tamen vel infirmitas, vel ingratitudo, aut impietas non p tuit charitatis huius obturare scaturiginem, quin totum se in nostram vti tatem nobis profunderet. Heu proh dolor, videamus hæc tempora, quot h reses, quot perfidiæ, quot cõtemptus, quot deniq; irrisiones nimium blasph mæ huic fiunt reuerendissimo Sacramento, quam indignè etiamnum ab i dignis multis sumitur, quam irreuerenter tractatur. Quæ omnia tum qua do hoc instituebat Sacramentum, Christus præuidit: non tamen (vt dixi) lectos suos propterea tanto charitatis suæ beneficio destituit.

Præcatio præparatiua ad Eucharistiam sumendam.

DOmine noster Iesu Christe, fac nos mundo humilq; corde, summore feruentissi deuotione casta & reuerentia ad hoc Sacramentum accedere, eiusq; recip fructum in vitam æternam, qui sis perpetuo ab omnibus benedictus.

DE PAVORE TRISTITIAQVE CHRISTI IN monte Oliueti. Theorema V.

ARGVMENTVM.

DOminus qui tristibus dat omnibus consolationem, m tuentibus securitatem, qui tædio quoq; deficientes co fortans erigit, hic vltro in pauorem tædiumque addu ctus, timet: & tristatur vsq; ad mortem.

IESVS CVR TRISTITIA ADFECTVS SIT VSQ ad mortem, quo item sui in omnibus afflictionibis conuolare debeant. Concio V.

ARgumentum hoc tres in se articulos habet, & tres peteret sermon Verum quia in materia sunt coniuncti, simul omnes in vnum sermo nem coarctabimus, ita tamen, vt singulatim singuli explanentur. Co tinet enim argumentum hoc, vt dixi, hæc tria: Securitas sibi metuit, Longa nimitas tædium passa est, Lætitia conturbatur seu tristis fuit. Hi tres articu sunt, quorum quiuis duas habet partes, hoc est, quilibet suum habet contra positum obiectum. Quamobrem vt singuli excutiantur oportet. Primus e rat articulus, Securitas sibi metuit. Cunctis est mortalibus manifestum, vbi cunq; fuissent homines, qui mortis essent periculo expositi, calamitatevè alic obruti, inter irruentes timores animiq; fluctuationes, id vnicum illis semper

Securitas vt sibi metuit.

remedi

remansisse solatij, vt spe omni alia destitutis, refugium esset ad Dominum, tanquam ad vnicum securitatis immunitatisq; asylum. Testatur hoc ipsum qui expertus fuerat, Iosaphat rex Iuda. Hic enim cum formidaret egredi in prælium contra filios Moab & Ammon, qui vtpotè fortiores, prouocare ipsũ audebant in bellum, huiuscemodi se verbis ad Dominum contulit, orans: *In nobis*, inquit, *Domine non est tanta fortitudo, vt resistere tantæ possimus multitudini, quæ irruit super nos. Sed cum ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, vt oculos nostros diriganus ad te.* Non inaniter sic orauit, nec eum sua spes fefellit. Domino enim fiduciam orantis acceptante, factum est vt hostes, in semetipsos arma conuertendo, caderent omnes, adeò vt ne vnus quidẽ superesset, qui necẽ potuisset euadere. Iosaphat verò à timore simul & periculo liberatus, Dominum benedixit. Hoc modo Ezechias quoq; regem Assyriorum, Sennacherib scilicet blasphemum, propter eiusdẽ minas metuens, dum in afflictione esset animi constitutus, & propterea ad orandum Dominum, cui soli spe innitebatur, sese contulisset, Assyriorum exercitus prostratus per manum Angeli, superbiæ suæ minas luit, timore Ezechiam leuauit, securitatem ciuitati restituit. Obsederant enim Assyrij ciuitatem, sed vna nocte centum octoginta quinq; millia virorum vnus Angelus percussit, Domino securitatem seruo suo Ezechiæ quia in Dominum sperauerat, reddente. Discipuli quoque Christi, vt de nostro quoq; testamento nonnihil afferamus, cum in mari essent, & surgente maris tempestate magna formidarent omnes, quippe, qui inter vitæ pericula versabantur: nonne Dominum in eadem naui dormientem & securum excitabant, maris tempestati illum obijcientes? Et quid excitato Domino, quid clamantibus in naui: *Domine salua nos, perimus*, factum est? *Surgens* (ait Matthæus) *Iesus, imperauit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna.* Timendi itaq; occasionem discipulis ademit, quia securitati restituit. Hæc alijs compluribus, imò innumeris penè possent probari exemplis, quomodo formidolosos Dominus à metu exemerit in se sperantes: quomodovè eos qui in periculis fuêre constituti, se inuocantes libertati atq; securitati reddiderit. Nunc verò idem ipse (vt eius contrapositam alteram partem inducamus) sibi, qui est aliorum securitas ad se confugientium, metuit. Metuit autem, quia voluit. passiones enim in Christo non dominabantur, sed Christo seruiebant: nec rationem præueniebant, sed sequebantur: ideò dicit Euangelista: *Cœpit pauere & tædere.* Cœpit igitur pauere, quando voluit, quia non est pauore obrutus, nec nesciens aut nolẽs, sed suaptè voluntate timori se subiecit, horrens pauens̃q; iuxta sensualitatem humanæ naturæ, quod sibi imminẽbat, hoc est, passionis multitudinem, dolorum immanitatem, multiplicitatem pœnarum, mortis̃q; acerbitatem.

Refugium in periculis habendum ad Deum.

2. Paral. 20.

Fiducia Iosaphat regis in Deum.

Ezechiæ spes qd cõsecuta.

4. Reg. 19. Esaiæ 37.

Periculis expositi quomodo per inuocationẽ Dei liberentur.

Marc. 4. Lucæ 2. Matth. 8.

Passiones naturales quomodo fuerint in Christo.

Marci 14.

Pauorem Christi voluntarium.

Iesu longanimitas vt tædium passa sit.

QVod verò secundo dixi comprehendi articulum hunc: Longanimitas tædium passa est, penè cum priore eandem rem explicat: quare breuiter est elucidandus. Legimus pusillanimes tædioq; aduersitatum penè deficientes multos, quos Dominus ad longanimitatem rursus erexit: è quibus, verbi gratia, adducere possumus Eliam. Hic enim cum prophetas Baal quadringentos & quinquaginta manifesto prodigio cælitus facto, victos occidis-

Pusillanimes tædioq; affecti quomodo diuinitus consolati sint.

2. Reg. 18.

cidiſſet, regina Iezabel cultrix Baal, illi mortem eſt comminata: propter q
ius minas cùm fugeret, & in deſerto triſtis, fameq; ac inedia confectus, ſub a
3. Reg. 19. nipero ſolus ac feſſus requieſceret, petens animæ ſuæ vt moreretur, in vmb
obdormiuit iuniperi. Mox autem illi dormienti aſtat angelus, qui à ſe excit
tum monuit, vt ſurgens comederet. Qui ſurgens, repertum ad caput ſubcin
ritium panem comedit, aquamq; in vaſe ebibit: rurſusq; obdormiens, ab a
gelo denuò excitatur, & vt comedat ac bibat, propterea quod grandis illi r
Elias quomodo diuinitus fuerit cõfortatus. ſtet via, admonetur. Sequiturq;, vbi denuò, ſiue bis comederat: *Et ambula*
in fortitudine cibi illius vſque ad montem Dei Oreb, &c. Ille enim qui cibum co
pori adminiſtrauerat, depulſo tædio, animæ quoq; fortitudinem addeb
Non prætereunda hoc loco eſt Sara Raguelis filia in ciuitate Medorum, q
Tob 3. cum ſeptem ſubinde fuiſſet viris deſpõſata, omnes ij à diaboſo antequam il
tetigiſſent, fuerunt præfocati. Hoc cum Sara ſibi improperij loco ab vna a
Saræ preces exauditæ. cillarum audiſſet improperari, puta quod ſeptem eſſet interfectrix viror
conſternata ipſa valde, in orationem ſola ſe dedit: tribusq; diebus ac noc
bus non comedens, hoc à Domino petiuit, vt ſe ab hoc liberaret impropri
aut certè ſi mallet, ex hac vita mortali euocaret. Quo tempore ſanctus qu
Tob. 2. Tobias cum cæcitatis plagam patientiſsimè à Domino ſibi miſſam ferret
Tobiæ cœlitus ſubuentũ nihilominus de vana ſpe ſua in Deum inſultante ſibi vxore malè audiret,
pace petijt recipi ſpiritum ſuum, propterea quod (vt aiebat) magis ſibi m
quam viuere expediret. Miſſus igitur à Domino Raphael Angelus, vtrum
curauit, vtriuſq; tædium abſtulit, vtriq; gaudium cumulatum auctumq; re
1. Reg. 1. tuit, ab illo dæmonium expellens, huic oculorum lumen reſtituens. Hoc m
Annarum duarum cõſolatio facta diuinitus. do Annam Helchanæ vxorem, propterea quod ſterilitatis opprobrium ab
mula ſibi obiectum dolebat, flentem non paulò poſt conſolatur ſancto pig
re, quo ſterilitatis careret opprobrio. Non diſsimili modo tædium ſanc
Ioachim & Annæ auorum ſuorum ex ſterilitatis probro conceptum abſtuli
atq; in gaudium quod triſtitia fuerat maius, per benedictum Annæ fructu
puta Mariam ex ſe genitam, commutauit. Vides iam (quod huius articuli
cundam partem reſpicit) quomodo is qui aliorum puſillanimitatem erig
qui depellit tædium, qui animo imbecilles confortat, ipſe puſillanimis p
pter nos factus, tædet?

Ieſus lætitia vt contriſtatus ſit.

HVic iam conſentit tertius articulus, qui erat, Lætitia contriſtata eſt. I
le namq; qui triſtes alios conſolatur, ipſe ad mortem vſq; fit triſt
Nam triſtes alios quis conſolatur, niſi ipſe qui lætitia & conſolatio
Quomodo Iudæos ſæpè conſolatus ſit Deus. mnium eſt mœrentium? Quomodo verò Iudæos ſæpenumero conſolatus ſ
vehentiſsima triſtitia affectos, teſtatur vetus teſtamentum in omnibus pe
libris, maximè tamen in Pſalmis & Prophetis: qui poſt mala, poſt comm
nationes, poſt captiuitates quas prædixerant, quas Iudæi quoq; captiui ſæpiſ
experti fuerant, multas etiam conſolationes à Deo promiſerunt. Atque ide
Eſaiæ 66. Dominus: *Sicut*, inquit, *mater conſolatur filios ſuos, ita & ego conſolabor vos*: &
alia innumera huiuſcemodi afflictis promittit. Quod Dauid quoq; ſenſera
ſæpiſsime afflictus, exul, triſtis & perſecutus, ſed conſolatione liberationeq;
Pſalm. 33. diuina nunquam deſtitutus, dicens: *Iuxta eſt Dominus ijs qui tribulato ſunt cor*

Con

Consilium quoq; ad prouocandam sibi Dei misericordiam præbet vir sanctus & expertus, dicens: *Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet.* Psalm 54.
Item: *Sperantem autem in Domino misericordia circumdabit.* Psalm. 31.
Cæterum, vt ex multis vel vnam historiam recenseam, vbi Dominus Iudæorum consolatus sit tristitiam, recolat qui diuinos legit libros, Esther reginam, Mardocheum, Esth 4. 5.
reliquosq; omnes Iudæos, in quantam tristitiam atq; expectationem mortis, Aman ex odio Mardochei illis exterminationem & vltimum excidium machinante, venerint: Deo tamen miserante, iterumq; in consolationem & gaudium cuncta vertente, liberati sint, adeò vt quasi de vinculis mortis ijs iterum Domino miserãte ereptis, noua lux oriri visa sit, gaudium & tripudium apud vniuersas gentes. Videatur historia (longa est enim) ex libro Esther, quia nos ad alia festinamus. Hoc modo in libris Iudicum, Ruth, Regum, Iudith, Machabæorum infinita reperies: è quibus discitur, tristes, afflictosq; quam libenter consoletur Deus. Deinde in nouo quoq; testamento Apostolis nonne pau- Tristes afflictosq; quam libenter cõsoletur Deus.
lò ante cum tristitiam eos passuros prænunciasset, consolationem mox adiungens: *Sed tristitia*, inquit, *vestra vertetur in gaudium?* Nonne omnibus electis, qui in hoc mundo per tribulationes eunt ad regnum cœlorum, qui hic per arctam ambulant viam, & per angustam intrare portam contendunt: qui per- Ioan. 16. Actor. 14.
secutionem, quoniam piè volunt viuere in Christo, hic patiuntur, reddet cõ- Matth 7.
solationem, tristitiæq; dabit finem? *Absterget enim Deus omnem lachrymam ab* Lucæ 23.
oculis sanctorum suorum, &c. Verùm non solum post hanc vitam, sed hic etiam 2. Tim. 3.
in tribulatione constitutis, nunquam deest consolatio diuina, Paulo dicente: Apocal. 21.
Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, Pater misericordiarum & Deus 2. Cor. 1.
totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. Hic igitur qui omnium sanctorum est gaudium, festiuitas & corona, qui tristes omnes consolatur, hic iam in tantam tristitiam est adductus, vt dicat: *Tristis est anima mea* Matth. 26.
vsque ad mortem. Hæc verba quomodo sint intelligenda, vndeq; tristitia Christo tanta orta sit, quia in prima passionis elucidatione dixisse me recolo, illuc lectorem remitto.

Præcatio pro mititate & patientia.

TIbi autem pie Iesu omnes tristitias nostras in tuas offerimus, illis quæsumus tu venias, & omnem à nobis leuitatem repellas. Fac etiam pie Iesu, vt nulla in nobis tristitia resideat, quæ propter te aut tui amore non concipitur, sed ex priuato aut mundi amore nascitur, vt ad omnia iuxta tuum beneplacitum, ad gloriam quoq; tuam, & agenda perficiamus, & patienda sustineamus, in te & per te alacres, atq; tui semper amore feruentes, qui es benedictus in æternum, Amen.

DE ORATIONE DOMINI IN MONTE OLIueti. Theorema VI.

ARGVMENTVM.

ILle cui subiecta sunt omnia, cuius omnipotentia cuncta quæ vult, potest in cœlo, terra, mari & vbique, velut omnipotens, & aliena egens ope, orat.

IESVS ORATIONE SVA AD PATREM COELE-stem, quænam suos electos docuerit. Concio VI.

Esaiæ 60. Phil. 2.

ILle cuius adorantur vestigia, quomodo scriptum est, *venient & adorabunt vestigia pedum tuorum*: ad cuius nomen vbicunq; fuerit auditum, *omne genu flectitur, cœlestium, terrestrium & Infernorum*: cuius Maiestati Angeli, Archangeli, Virtutes, Dominationes, Throni, Principatus, Potestates, Cherubin, ac Seraphin inclinant: quem in terris Principes, Reges, Imperatores, Prælatiq; vniuersi adorant & tremunt: cuius potentiam, imperiumq;, Cœli ac terra contremiscit, hic genibus flexis, in faciem procidit super terram: atque humiliando se, orat supplex ad Patris sui colendissimam maiestatem. Expende iam hæc verba, & vide, sit ne miserabile, Dominum maiestatis omnipotentem, qui verbo creauit omnia, qui omnia regit & gubernat, videre iacentem in facie super terram, supplicem afflictumq; tui causa, & ad Patrem pro se orantem? Vide diligenter & attende, quanta humilitate, quanta reuerentia quoque tu ad orationem accedere debeas coram diuina maiestate, cum sis homuncio vilis, vermis, cinis & puluis. Certè Dominus Iesus, Deus & Dei filius, patri hanc (vt vides) reuerentiam, hunc latriæ cultum exhibet. Erubescant igitur qui cæremonias omnes tam religiosas irrident, quandoquidem in Patris honorem tam studiosè ijs Christus vsus est.

Oratio hæc Iesu quantæ humilitatis fuerit.

Oratio quãta humilitate ac reuerentia fieri debeat.

Cæremoniarum irrisores, erubescant.

Certè non fuit vlla creatura, quæ tantam reuerentiam, quæ tantam subiectionem, quæ denique parem cum Christo honorem latriæ vè cultum Deo exhibuerit. Nemo inquam Deum Patrem, quomodo Christus, magnificauit: nemo tantundem illi honoris obtulit, & tamen blasphemiæ ab iniquis accusabatur: imò hoc solum fuit, quo coram turba Scribæ & Pharisæi Pontifices q; ac seniores Christum infamare, quovè fauorem & gratiam turbæ ab eo nitebantur auertere, quia blasphemiæ eum insimulabant, dicentes quod contra Deum se erexerit, quod Dei se filium dixerit: vnde necesse foret, illum iuxta legem mori. Inde enim turbæ motæ, illum lapidare volebant. indeà Pontificibus instructæ, ante Pilatum clamabant: *Crucifige*. Pontifices enim cùm nullam haberent mortis causam, quam alligarent apud Pilatum, quod suo dicetur loco, Iesum introduxerunt in concilium: & adiuratione super eum facta, extorquebant vt se filium Dei atque Christum confiteretur. Quod dum esset confessus, mox illi blasphemiæ crimen imposuerunt: & hoc illi pro causa mortis, quam sufficere iudicabant, intulerunt, dicentes: *Ecce audistis blasphemiam. Quid vobis videtur? dicunt omnes: Reus est mortis.* Nequaquam Dominus Iesus erat propterea reus mortis, quod id quod verum erat, hoc est, quod se Dei filium fatebatur: quin potius illi in concilio hoc contra Iesum congregati, blasphemi erant & morte digni, quia Christum adeò viliter tractabant blasphemantes. Christus quoque, si possibilè fuisset, vt se filium Dei negasset enormiter blasphemasset. Sed hoc longè abest à Christo, qui Patrem suum honorauit præ omnibus. Deinde Christi potentia quam sit dæmonibus quoque terribilis, quantumq; inferni hanc formident potestates, imò quam trementes nomini eius sancto genua incuruent, quamuis non diligant, ex energumeno illo constat, quem, Euangelista teste, dæmonum legio obsederat. Hic enim tantæ licet esset ferocitatis, vt neque cate-

Ceremoniarum irrisores, erubescant.

Christus quantum Deum præ omnibus honorauerit semper.

Blasphemiæ crimen quã iniuste Christo impositum.

Ioan. 10. Ioan 19. Lucæ 22.

Matth. 26.

Christi potentia quam terribilis sit dæmonibus Marci 5.

catenis ferreis teneri, neq; cippo posset ligneo constringi, solutus tamen tenentium se manibus, dum Christo occurrit, adeò illum non læsit, vt etiam adoratum roget, ne se torqueat, nevè extra regionem se expellat. Itaque hic cum omnibus alijs adeò factus esset terribilis, vt nemo non metueret illac transire, vbi illum nouisset morari, morabatur autem in mortuorum sepulchris & iugis montium: procidens tamen ante Christum, ipsum adorat. Metuebat enim Dominum, quamuis à nemine non alio ipse formidatus. Neque enim Iesu ignorabat potestatem, cuius agnouerat maiestatem atque virtutem, quandoquidem Dei altissimi nominat filium: adiurandoque illum rogat, ne se torqueat. Torquebat verò semetipsum quotidiè lapidibus tundens. Demum Christus quam sit in omnia potens, quamque elementa, mare & venti obediant illi, testatur quod super mare ambulauerit, quod discipulis in mari periclitantibus ac trepidantibus, ipse & ventis & mari imperarit, dicens: Obmutesce, quod tempestatem verbo sedarit, quod Petrum denique super vndas iusserit maris incedere, hæc inquam omnia nonne illius omnipotentiam satis manifestant? Hic igitur omnipotens qui solo verbo creauit omnia, qui nutu vniuersa gubernat, in quo omnia subsistunt, & qui omnia continet: qui etiam si vellet, subito vniuersa perirent: & quomodo ex nihilo sunt, in nihilum redigerentur: rursusque quoties vellet, quæ fuerant, ex nihilo eadem posset reparare, singula quoque in locum & ordinem suum quem ante habuerant, reponere: hic, inquam, quasi omninò foret infirmus ac impotens, orat. Orabat autem Patrem, si possibilè sit, transeat à se calix iste, passionem calicem vocans. Nam licet secundùm naturalem sensitiuum q; appetitum vehementer paueret & horreret passionem, cuius gratia hic orabat à se tolli calicem, si possibile foret: hoc est, si deceret congrueretque, vt alio genus humanum redimeretur modo, ne se pati ac mori foret necessum: nihilominus tamen quia ardenter passionem iuxta appetitum rationalem sitiebat, quomodo sitiens vehementer cupit potum, ideò passionem nominat calicem, quia iuxta rationem rationalemque appetitum, vehementer pro salute nostra illum bibere desiderabat. Huius rei gratia adiungit orans: *Veruntamen non quo ego volo*, iuxta sensualem appetitum, quem tibi subijcio: *sed quod tu vis*. nam iuxta voluntatem hanc rationalem ego idipsum quoque tecum volo. Fuit autem adeò ei oratio hæc cordi atque seriosa, vt ter licet eam ad discipulos iturus interrumperet, ter tamen quoq; ad eandem rediens, quod ante orauerat iterum oraret.

Omnipotẽtiam Christi quomodo elementa sint testata. Matth. 8. 24.

Matth. 26.

Calicẽ cur nominetur passionem suam Christus.

Oratio hæc Christi quã fuerit seriosa.

Precatio pro confidentia in Deum habenda.

BEnignissime Iesu, da nobis in omni pressura per orationem & fidem ad te confugere, in te solo confidere, tuo nos beneplacito resignare: omnia cum gratiarum actione, tam tristia, quam lata, de manu tua suscipere, atque perfectissime nos tua prouidentiæ committere ac resignare, qui es benedictus in æternum, Amen.

DE

DE AGONE DOMINI IESV ET SVDORE. Theorema VII.

ARGVMENTVM.

QVi alijs animi largitur fortitudinem ac ſtrenuitatem, hic trepidat: ſecumque colluctans, in agone mentis conſtituitur. Et licet in maxima tunc eſſet ipſe triſtitiæ ac preſſura conſtitutus, & orationi vacaret ſedulo, tamen ceu oblitus ſui, triſtitiam ſibi ſuorum præfert adeò, vt intermiſſa oratione, ter eat eoſdem conſolatum.

IESVS FORTISSIMVS OMNIVM, CVNCTISQVE fortitudinem tribuens, vt velut infirmus conſtitutus ſit in immenſo agone mentis. Concio VII.

ARgumentum hoc duos cõtinet articulos, puta quia fortiſsimus, alijs fortitudinem tribuens, in agone conſtituitur mentis: alius verò eſt qui in maxima conſtituitur preſſura, quaſi ſeipſo poſthabito ſuorum curat triſtitiam. Vterque etiam articulus ſuum habet obiectum. Primum igitur articulum hoc modo explanabimus, Chriſtum eſſe fortitudinem aut ſtrenuitatem, hoc eſt, vnde omnes alij eius ſerui confortantur atque animo robuſti fiunt, clarum fieri facilè oſtendetur. Strenuitatem hic animi vocamus fortitudinem, qua ſuos Dominus bellatores, tum in veteri, tum in nouo teſtamento excellenter confortauit. Et vt Abraam, Dauid, reliquosque Domini bellatores intermittam, Ioſue tantum & Gedeonem adducam: quorum ille poſt tranſitum Iordanis & expugnationem vrbis Iericho, cum exercitum miſiſſet ad expugnandam ciuitatem Ahi, fugit populus Iſrael hoſtes ſuos, & aliquot ex Iſrael cæſi ſunt. Quamobrem Ioſue afflictus animo eſt vehementer: ſciſſiſque veſtibus, ac puluere ſuper caput ſparſo, ante arcam Domini proſtratus orabat. Erat autem tunc cor omnis populi exterritum, & propter calamitatem quæ acciderat, diffluebat ſicut aqua fuſa ſuper terram. Confortauit igitur Dominus cor Ioſue, plagæ huius indicans cauſam fuiſſe quorundam delictum: quo deinde expurgato, conſtituit eundem animo reddito victorem, & ſuorum hoſtium contemptorem. Et vt videas in quantam rurſus ſit animi fortitudinem poſt illam trepidationem priorem erectus, quantamve poſthac de Deo ſumpſerit fiduciam, lege quod paulò poſt in pugna contra quinque reges Amorrhæorũ ſequitur. Nam dum hoſtes perſequeretur atque ad hoc diem ſibi videret deficere, ſoli ad occaſum vergenti atque lunæ, extenſa præcepit manu ſiſtere gradu, nec mouere ſe de loco, aut luminis iubar ſubtrahere, donec plenam de hoſtibus expetitam ſumpſiſſet vltionem. Quod etiam factum eſt, vt dies vna duorum haberet dierum tempora, Deo ad præceptum hominis obediente. Porro poſt mortem Ioſue cum populus Iſrael à Madianitis vehementer eſſet oppreſſus, qui in tanta aſcenderant multitudine contra Iſrael, vt multitudini poſſent comparari arenę maris: nonne Dominus Gedeonem parantem ſe ad fugam à facie Madianitarum, ſpiritu induit fortitudinis, vt cum puero

Fortitudinẽ eſſe Chriſtum, qua omnes ſerui eius confortamur.

Ioſue 7.

Ioſue quam excellenter à Deo confortatus fuerit.

Ioſue 10.

Iudic. 6. Gedeoni quanta diuinitus fortitudo data ſit

puero solo primum noctu intraret castra Madian, deinde cum trecentis viris vniuersam illam multitudinem penè innumeram conturbaret, persequeretur atq; cæderet? Quid de Machabæis referam, qui pro sanctis & pro legibus à Domino sibi datis pugnantes contra reges tyrannosq;, cùm ipsi essent pauci, innumeros hostes vicerunt? At quis hunc illis animum, quis hanc præstitit fortitudinem, nisi hic quem nunc dicimus per angustiam atq; pressuram mentis in agonem venisse? Quid de testamenti vtriusq; martyribus dicam? Quis matri & septem filijs Machabæis immensos variosq; cruciatus, Antiocho pessimo rege iubente, perferentibus, tantam animi constantiam ac fortitudinem præbuit, vt minis pœnisq; ac promissionibus blandis omnibus simul spretis, sponte sese traderent in pœnas & mortem, nisi hic ipse, cuius amore pati maluerunt, quam ipsius leges deserere? Nolebant enim contaminare se escis gentium, sed magis obedire Dei mandatis: idcircò hæc eodem Domino confortante, tolerabant. In nouo item testamento quis sanctorum martyrum enumeret multitudinem, qui corpora sua passi sunt laniari, vri, secari, atq; truncari: nec ad momentum quidem cedentes tyrannis atque tortoribus, sed inter ipsas pœnas Deo gratias agebant? Certè & horum quidam penè infantes puellæq;, blanditias non minus quam pœnas, imò mundum vniuersum cum parentibus & amicis spreuerunt, vt Christo placerent. Quis illos confortauit, vt accensis animis, flagrantibusq; desiderijs ad martyrium (vt alij adpulas) currerent, ad pœnas vltro sese offerrent, atq; pœnarum multiplicium immanitatem supra humanas vires ferrent? Quis inuictum hunc illis animum infudit, nisi hic cuius ob amorem seipsos contemnere didicerunt? Hac animi strenuitate indui nos cupiebat omnes, dicens: *Nolite timere eos qui corpus occidunt, sed eum timete, qui potestatem habet animam & corpus mittere in gehennam.* Itemq;: *Capillus de capite vestro vobis non peribit.* Et illud: *Dum steteritis ante reges & præsides, nolite præmeditari quomodo respondeatis. Ego enim dabo vobis os & sapientiam, cui non possunt contradicere omnes aduersarij vestri.* Idem tamen qui confortat alios, virtutem illis animumq; præbens atq; constantiam, in agone constituitur ipse, adeò vt præ cordis angustia (dum hinc pœnas horreret mortis ex naturali sensitiuaq; parte, istinc verò per rationalem voluntatem omnibus modis easdem desideraret propter nostri redemptionem) sanguinem sudaret naturalem, copiosumq;, licet præter naturæ consuetudinem, Angelicq; astantis admitteret confortationem. In omnibus enim, nobis voluit assimilari absq; peccato, & humiliari, discereq; ex ijs quæ patiebatur, non tam sapientia, quæ perfecta in eo fuit ac consummata, quam experientia, vt infirmitati nostræ quomodo compateretur, sciret.

1. Mach. 5. Machabæorum fortitudo vnde.

2. Mach. 7. Martyribus quanta fortitudo atque constantia à Deo collata.

Matth. 10.

Lucæ 21. Ibidem.

Hebr. 5.

Iesus quantam suorum curam gerat discipulorum & amicorum.

EX hoc iam articulo alius sequitur: Cùm esset in tanta mentis angustia atq; pressura cordis constitutus, cùm orationi tam vehementer instaret, cùm denicq; rem tractaret cum Patre non leuem, sed verè arduam: tamen ac si despiceret seipsum, suorum periculum sibi anteferebat: atq; ideò ter intermissa oratione, illos (hoc est, Apostolos) visitans excitabat. Videsnè iam quomodo ex hoc secundo articulo tertius quoq; exurgit, quem congruit vt mediteris vel apud temetipsum. Hic est, quomodo is qui omnium habet cu-

Partis alterius Argumenti explicatio.

ram, & pro omnibus vigilat, dormientibus etiam sibi amicissimis, hoc est, ijs
Matth. 26. qui se in carcerem & mortem cum eodem ituros spoponderant, neminem habet qui secum vigilet. Siquidem veniens ad Apostolos, *inuenit eos dormientes*
Marc. 14. omnesq; in vno corripiens, *dicit ad Petrum: Simon, dormis?* Num dormiendi nunc tempus est? Nonne paulò ante mecum intrare volebas in carcerem & mortem, & nunc *vna hora non potuisti vigilare mecum?* Haud quaquam fidem ostendis, quod promiseras verbo. Nam si vna non potes hora mecum vigilare, quid facies morte imminente? Cognosce vel modo animi tui infirmitatem.

Simon veteri appellatione cur Petrus à Iesu vocatus.

Vide hic quoq; quod Petrum vocat Simonem, cui tamen nomen ante impositum fuerat Petrus, quod erat nomen potestatis atq; superioritatis, subindicans huic illi nomen non quadrare modo, quia non potuit, quod erat pastoris, vigilare.

Matth. 26. Deinde omnes admonens: *Vigilate*, inquit, *& orate, vt non intretis in tentationem.* Vigilate, estote cauti ac prudentes, & omnem vobis occasionem ruinæ subtrahite: nec tamen tunc victores existimate vos, nisi de vobis, etiam cùm omnia feceritis, diffidatis: & desuper, hoc est, cœleste auxilium custodiam; orando impetraueritis, ne intretis in tentationem. *Nisi enim Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam. Spiritus quidem promptus est, volens patiens vo autem infirma*, passionis acerbitatem expauescens.

Pſal. 126. Matth. 26.

Precatio pro fortitudine ac resignatione.

Pie Iesu, da nobis animi fortitudinem, & in omni pressura angustia, q; nos confortata, vt mente alacri atque prompta deuotione, de manu tua qicquid super venerit, suscipiamus: nullaq; tentatione aut aduersitate à te separari valeamus, qui es benedictus in æternum, Amen.

DE CAPTIVITATE CHRISTI. Theorema VIII.

ARGVMENTVM.

QVi Hebræam gentem sæpenumero captiuam miseratus liberauerat, vtpotè qui omnium est captiuorum liberator, nunc ab eadem gente capitur, vinctusque abducitur.

IESVS VT SIT OMNIVM AD SE CONFVGIENtium liberator potentissimus. Concio VIII.

4. Reg. 25. IN quarto Regum volumine legimus, Ioachim regem Iuda anno captiuitatis suæ sexto supra tricesimum, liberatum eductumq; de carcere per Euilmerodach Babyloniæ regem, vestibusq; cultioribus honoratum, & supra cæteros exaltatum reges, factumq; conuiuam regis Babylonis: Deo haud dubium illi prouidente, qui humiliat & exaltat, præsertim quia voci Domini per prophetam sibi factæ olim obedierat Ioachim, & nihil repugnans, captiuum se regi Nabuchodonosor tradiderat. Quomodo autem Ioachim regem omnium miserator & misericors Dominus ex captiuitate liberauit, gloriosecauitq; liberatum: ita iam diu ante eiusdem auum Manassen regem, nimis flagitiosum, & propter scelera sua similiter in Babylonem, vinctum catenis, abductum, liberauit: tum videlicet, cum in carcere positus idem Manasses præ-

Ioachim regis captiuitas & liberatio vnde.

4. Reg. 14.

2. Paral. 33. Manasis pœnitentia quid impetrârit.

præteritæ vitæ pœnitens flagitia sua confiteretur Domino: atq; eundem vt sui misereretur, humiliter oraret. Itaq; Dominus pius ac misericors, quia continere non potest miserationes suas inuocatus, sed plus etiam tribuit quam rogatur, Manassen non ex carceris angustia tantum liberauit, verùm etiam regno & honori pristino vt potiretur, restitutum denuò exaltauit. Sic non minori clementia Ioseph patriarcham in carcere clausum soluit, adeoq; libertati restituit, vt hanc captiuitatem in occasionem magnæ & gloriæ & potestatis illi conuerteret per vniuersam terram Aegypti. Siquidem calamitate atq; carceris squalore subitò in maximam gloriam commutato, totius regni Aegypti præpositus, atque post Pharaonem secundus, Ioseph constitutus est. Per hunc etiam Dominus multos egestate atq; inedia pressos, præcipuè tamen Hebræorum gentem, à famis iniuria saluauit. Et quid quod eandem gẽtem post annos aliquot multiplicatam, atq; sub manu Pharaonis non minus afflictam, quam miserabiliter captiuam, ab omni molestia eripiens, de terra potenter eduxit Aegypti, & patria libertate ac opulentia donauit? Verùm quomodo populum hunc suum de graui seruitute & de Aegyptiorum manu primo liberauit, deinde insequente hunc Pharaone, cùm denuò captiuus concluſusq; Israel teneretur, vtpotè habens ante se ex aduerso mare rubrum, & hostes post tergũ armatos: quomodo eundem per mare diuidentibus se aquis, sicco pede traduxerit, Aegyptios verò illos persequentes, aquis relabentibus inuolutos submerserit, Exodus liber lucidè manifestat. Neq; tamen putanda est hæc gens ab hac duntaxat captiuitate, Domino educente ac protegente liberata: verùm ab alijs item multis est saluata, persequentibus hanc regibus, hostibusq; circumdantibus, quos Dominus ante eorum faciem humilians percussit, contriuit, atq; non paucas etiam gentes illis tributarias fecit. Verùm hęc omnia Iudicũ, Regum, Esdræ, Iudith, Esther, Machabæorumq; libri testantur, quomodo de omnium sint persequentium manibus, vbicunq; propter peccata sua circumuallati, cõclusi, capti, afflicti, subiugatiuè ab hostibus fuerant, à Domino clementer respecti, potenterq; erepti, postquam ad Deum conuersi pœnitentesq; redierunt. Nam & Babyloniacam illam diutinam captiuitatem illis soluit, & durissimum Græcorum abstulit iugum. Captiua namque eadem gente à rege Nabuchodonosor in Chaldæam abducta, atque multis ibi annis in Babylone detenta, tandem misertus Dominus populi sui, tam ipsum regem quam omne regnum Chaldæorum in manum Cyri potentissimi regis Persarum contradidit: qui Babyloniorum rege Balthasar extincto, mox Iudæorũ soluit captiuitatem, atq; ad patriam suam reuertendi Iudæis cunctis facultatem tribuit.

Ioseph captiuitas in gloriam cõmutata.

Exod. 12.

Captiuitas Iudæorum sæpissimè à Deo soluta.

Exod. 14.

Esdr. 1. 1. Mach. 13.

Iesu liberatori suo gens Iudæorum, qualem talionem rependerit.

AT verò Iudæi quos iam dixeram tot tantaq; à suo liberatore recepisse beneficia, libertatesq; restitutas, contra hoc quod ab hostibus, ab oppressionibus captiuitatibusq; multis, quibus sæpenumero fuerant angustati, à Domino eos miserante sunt liberati, pessimam atq; prorsus odibilem hic (vt in alijs omnibus) inuenti sunt rependere suo liberatori ingratitudinem. Nam eodem tempore, imò eadem quoq; nocte, licet annis multis interlabentibus, qua de captiuitate Aegypti, duraq; manu Pharaonis fuerant liberati atq; educti, ipsi eundem liberatorem, eductoremq; suum ac Dominum hosti-

Partis alterius Argumenti explicatio.

Captiuitatẽ Iesu eadem nocte factã qua filijsIsrael de Aegypto liberati sunt.

hostiliter, insidiosè, proditoriè, atq; nocturno tempore, quem in die palam
Matth 16. quietùm modestissimumq; secum cernebant ambulantem, violenta armatq-
que manu ceu latronem quæsierunt, tumultuosè ac truculenter inuaserunt,
atrociter tenuerunt, contumelioseq; veluti impotentem infirmumq; cui vl
arma vel vincula vim possent inferre, ligauerunt: non attendentes quod vi-
trò sibi oblatum atq; venientem obuium nequierant cognoscere, indicatum
non poterant nisi data sibi super illum copia attingere, imò nec etiam loqué-
tis vocem, qua seipsum illis nominabat offerens, nisi solotenus prostrati, va-
Ioan. 18. luerunt sustinere. Vnde meritò discere debuerant, quam facilè Iesus potuisset
elabi, qui dum voluit, non potuit agnosci: & si vellet, potuisset etiam non vi-
deri. Verùm horum omnium nihil considerantes, tanquam feroces lupi aut
rabidi canes, capto agno insultant: exultantesq; tanquam capta pręda, trium-
phabant, innocentissimumq; inter verba atq; blasphemias propellebant.
Captionis Christi modus quis. Porrò Iesum capiendi hic fuerat obseruatus modus. Abierat Iudas de cœna
Domini, postquam intinctum panem sumpserat, Iesu dicente, non tamen ani-
Ioan. 13. mo iubentis, sed desiderium suum patiendi indicantis: *Quod facis, fac citiùs.*
Abijt autem ad pontifices Iudæorum, petens auxilium armatamq; potestatem
ad tradendum Iesum sine turbis, quomodo pollicitus fuerat, illum vendens.
Et acceptis vtrinq; satellitibus, hoc est, à Romanorum potestate acceptam mi-
litum cohorte cum eo qui illis præerat tribuno, & à Iudæis pontificum pha-
risæorumq; ministris, ad hortum festinat, vbi Iesum sciebat inueniendum.
Matth. 26. Marc. 14. Lucæ 22. Videns autem Iesus cui nullum potest abscondi secretum, quia propè iam ap-
rat ad hortum, excitatis discipulis: *Surgite*, inquit, *Ecce appropinquat hora ut*
tradatur filius hominis in manus peccatorum. Qui enim me tradet ecce propè est. Ad-
huc illo loquente, aduenium armati cum gladijs, lignis, facibusq;. Quibus Iu-
Matth. 26. das qui comitabatur eos, tradiderat signum, dicens: *Quemcunq; osculatus fuero,*
ipse est, tenete eum. Neq; enim milites Romani Iesum agnoscebant, fortassis
pauci etiam ex ministris Iudęorũ, præsertim in nocte, cũ frater Domini Iaco-
bus Christo simillimus esset, & nisi à valde Christo familiaribus, haud facilè
poterat ab eodem secerni. Hoc verò illis signum tradere Iudas voluit, quo (vt
Osculo cur Christum tradiderit Iudas. putabat) Christum alios; apostolos lateret quid insidiarum machinaretur.
Siquidẽ osculo omnes aduentantes suos discipulos Christus excipiebat. Quo
igitur dolosius Christum falleret hic perfidus, hac voluit vti simulatione,
quasi ad turbam illam sceleratorum ipse minimè pertineret, sed casu fortè
accidisset, vt cum illis simul aduenire. Progrediens igitur Iesus illis obuiam,
Ioan. 18. quẽ quærerent eos interrogauit. *Iesum*, inquiunt, *Nazarenum.* Ante oculos vi-
dent stantem quem quærebant, sibiq; loquentem audiunt, non tamen agno-
scebant: quia nondum illis copiam in se dederat Iesus quæ vellent, agendi.
Iterum igitur illos, quem quærant, Iesus interrogat. Respondent quoque illi
denno: *Iesum Nazarenum. Si ergo*, inquit, *me quæritis, sinite hos abire.* Me vo-
bis trado, vt in me iram explearis vestram, & quicquid mihi volueritis facia-
tis. In discipulos verò meos nullam admitto vobis potestatem. *Sinite eos li-*
Perfidia Iudæ quanta. *beros abire. Tunc accessit Iudas & osculatus est Iesum, dicens: Aue Rabbi.* Falli pu-
tabat osculo simulato Dominum, vt quid ipse ageret, Iesus ignoraret. Quo
certè perfidia Iudæ nimis fit manifesta, qui sæpius & crebra Domini viderat
miracula, quæ non diuinæ tribuit potestati, sed ea (quod verius æstimandum
est)

est)magicæ deputauit arti. Porrò Iesus se non ignorare Iudæ simulationem ostendens,dicit: *Amice* (quoniam amicum te simulas, tu autem videris qui sis amicus) *ad quid venisti?* In quantam cæcitatem, in quam enorme corruisti facinus? ne putes me peccatum tuum latere. *Iuda,osculo filium hominis tradis?* Videbant itaq; ij qui aduenerant, indicatum hoc signo, sibi Iesum, & ad manus inijciendas se parant. Quod videntes discipuli, Dominum interrogant, si gladio iubeat pugnare, nec expectato responso, Petrus accelerat educere gladiũ, pontificisq; seruo amputat aurem. Animosior erat factus Petrus, vbi ad primum Domini verbum hostes viderat prostratos, confidens nõ inferiori virtute Dominum omnes qui contra se erigerentur, percussurum. Non est dubium quin Christus hic animum atq; ferociam hostium mitigauerit contra Petrum, vt nihil in illum possent, propter verbum suum prohibentis: *Sinite hos abire*: alioquin in centum mox diuisissent partes Petrum. Increpat verò Petrum Dominus, & in vaginam recondi gladium iubet, dicens se non egere duodecim Apostolorum protectione, si via vti vellet defensionis, qui duodecim Angelorum posset habere legiones. Aduocatoq; seruo, auriculam eius tetigit, abscissamq; restituit. Verùm ij qui aderant nihil mitigati, furore nimio Dominum inuadunt: & inijcientes illi sacrilegas manus, ipsum capiunt atque ligant. Matth.26. Lucæ 22.

Precatio pro liberatione captiuitatis vitiorum.

Domine Iesu Christe, tu qui propter nos capi impieq; sacrilegis tractari & cædi manibus voluisti, libera nos à vitiorum atq; delictorum nostrorum captiuitate, vt in libertate spiritus tibi seruientes, atque tui amoris tibi vinculis astricti, à te nunquam valeamus separari, qui es benedictus in secula, Amen.

DE FUGA DISCIPVLORUM. Theorema IX.

ARGVMENTVM.

DOminus Iesus, optimus suauissimusque magister, qui paulò ante discipulos suos & sermone & oratione præmunierat, eosdemque cum donis, tum honoribus, atq; adeò promissis muneribus honorauerat, hic ab illis contra pollicitationes suas fugientibus est exhonoratus: atque solus, omnibus destitutus amicis, inter medios hostes derelictus.

IESVS VT A SVIS DOMESTICIS, HOC EST, DIscipulis sit derelictus inter suos hostes. Concio IX.

PRima huius argumenti pars, in theoremate quarto supra explanata est pro maiori parte. Siquidem Dominus ad hortum egressurus, quo sciebat se capiendum, Apostolis prædixit eorum timorem, pusillanimitatem atque scandalum ex sua passione illis futurum: *Omnes*, inquiens, *scandalum patiemini in me in ista nocte: quomodo scriptum est, Percutiam pastorem & dispergentur oues gregis*, &c. Itemq; *Ecce venit hora, & iam venit, vt vnusquisque dispergamini in propria, & me solum relinquatis.* Petrus feruentior cæteris, mox Matth. 26. Zach. 13. Ioan. 16.

respondit: *Etsi omnes scandalizati fuerint in te, ego non scandalizabor.* Dominus autem illi prædicens ipsius infirmitatem, ne nimium præsumeret: *Amen,* inquit, *dico tibi, quia tu hodie in nocte hac prius quam gallus vocem bis dederit, ter me negaturus. Ego,* inquit Petrus, *paratus sum tecum ire in carcerem, & commori tibi,* &c. Non solus autem Petrus, verum etiam omnes Apostoli ita se facturos pollicebantur. Hi igitur quos præmunierat & præmonuerat, charissimi eius amici, ab ipso Iesu in eius calamitate defecerunt, licet (vt dixi) multa eisdem in cœna paulò ante contulerat beneficia. Nam ipsemet corpore suo & sanguine illos cibauit atq; potauit. Ipse potestatem angelis tremendam dedit, ordinando eos sacerdotes, animarū rectores, iudices, data eis autoritate aperiendi & claudendi cœlum. Quæ licet omnia, multoq; plura alia fecerit, nequaquam tamen humana infirmitate, exuti, cum Domino diutius perstiterunt, quam hostibus eum viderunt superiorem. Nam postquam se Dominus in hostium tradidit manus, vbi viderunt tam atrociter eundem tractari, atq; crudeliter cædi, in nullo se penitus defendente, scandalizati fugêre omnes. Hoc secundam huius argumenti partem nunc tangit. Quocirca cum sanctorum Apostolorum reuerentia eorumq; venia loquar, si fortassè peccatum eorum plus æquo exaggerauerim: quandoquidem nihil in illorum contemptum, sed in Christi loquar, quicquid dicturus sum, gloriam. Constat namq;, eos pœnitentia deinde facta, & pristinam eos fidem, & nunc maiorem gloriam esse assecutos: nec modo id illis esse probro, sed gloriæ, non propterea quod fugerunt à Domino, sed quod à fuga, dolentes super sua pusillanimitate atq; infidelitate, redierunt: indeq; fortiores effecti, Christo inseparabiliter adhæserunt. Itaq; post dulcem Christi amorosamq; sui exhibitionem, postquam illorum lauerat pedes, postquam eis corpus & sanguinem tradiderat, postquam longissimo deniq; eos sermone præmonuerat multa tribuens eis, multaq; promittens, vbi etiam & illi perseuerantiam fidelem, puta vsq; ad mortem promiserant iam visa Christi humilitate atq; patientia, quod sinebat se quomodo hostes volebant impiè tractari, territi fugêre omnes: & quicquid ante Domino promiserant, violauerunt, & facti sunt fidefragi in Dominum suum. Grauior est autem inde eorū infidelitas, quod memores esse debuerant, quod sui tantum copiam Christus hostibus dederit tractandi quomodo vellent: prohibuerit verò, ne quicquam inferrent mali in suos discipulos. Atq; ideò frustra Apostoli metuebant propterea quod Christi imperio seu interdicto nulla foret potestas super terram, quæ posset vel vnico nutu contraire. Quare inuenti sunt etiam Apostoli increduli Christo, hoc est, neq; fideles neque constantes, sed, si licet dici, fidefragi: quippe qui Christi prohibitionem, qua ad hostes loquens, vt suorum iniuria abstinerent, dicens: *Sinite hos abire:* irritam putabant atq; inanem, hoc est, nullius siue autoritatis siue virtutis. Nisi Christi his aliquid tribuissent verbis, nihil timuissent, tametsi in hostium medio perstitissent. Scirent namque virtutem sibi adesse, se inter omnia pericula protegentem atq; seruantem immunes. At promissionum suarum (vt dixi) immemores, nec Christi, verborumq; eius pensata virtute pristinæ illius sanctæ amicitiæ quam cum Christo habuerant, abdicant virtutem: & dum corpora sua saluare cupiebant, vitam dereliquerunt, animas suas grauiter sauciantes. Vbi considerandum præterea, si crimen læsæ maiestatis imponitur

seruo

Marc. 14.

Beneficia Apostolis à Christo in vltima cœna collata, quanta.

Fuga Apostolorū quomodo illis in maiorem gloriā versa.

Fuga discipulorum cuiusmodi peccatū fuerit.

seruo fugienti, atq; dominum suum in prælio deserenti, iuxta leges ciuiles: quantæ erit noxæ æstimandum, quavè plectendum pœnâ, Dominum cœli ac terræ creatorem (cuius sunt serui, domini terræ, reges & imperatores orbis, pro quo nulla creatura non merito se deberet exponere in mortem) derelinquere, seq; fugiendo ab ipso subtrahere? Meritò reminiscì debuerant, de quo paulò ante in illis gloriatus fuerat pius magister ac Dominus, quod ipsi forent qui permansissent secum in tentationibus suis, & propterea regnum illis disponeret, vt ederent & biberent super mensam suam, & sederent in duodecim sedibus, iudicaturi duodecim tribus Israel, ne hac gloria se priuarent, neve gloriæ suæ imprimerent maculam. At mihi minus est mihi in animo. quam vituperare Apostolos, quorum Christus infirmitatem præsciuit in hanc humiliationem eos quoq; sinens venire quo imbecillitatem nostram, qui grauiter quotidiè delinquimus, consolaretur, & ad spem nos veniæ erigeret. Ipsos enim cadere permisit, quia erigere atq; eos quam ante fuerant, facere, decreuit sublimiores. Nostrum est, qui Christi duntaxat inuestigamus afflictiones, hic expendere, quantam afflictionem Iesu cordi pijssimo atq; fidelissimo discipulorum hæc fuga intulerit, quantam tristitiam illi excitauerit, quantum deniq; compassionis illi infixerit vulnus. Siquidem dum in ipsum manus iniecissent sacrilegas inimici, dum furor eorum tumultusq; esset grandis, cædentium, ligantium, blasphemantiumq; Iesum, apostoli fugerunt relicto Iesu. *Adolescens* tamen *quidam sequebatur illum amictus sindone super nudo, & tenuerunt eum. At ille relicta sindone, nudus profugit ab eis.* Quis iste fuerit adolescens, Euangelista non explicat. Sed quidam Ioannem suspicantur fuisse, qui tunc quidem fugerit, recuperata tamẽ sindone aut alijs vestimentis indutus, redierit, Iesu cupiens finem videre. Alij Iacobum fuisse dicunt eius fratrem. Alij quendam ex domo vbi Christus cœnauerat, adolescentem. Quisquis fuerit certum est: illum feruentiorem animum constantioremq; cæteris habuisse Apostolis ad Christum: vt qui cæteris sibi fuga consulentibus Christum quoad potuit, secutus sit. Et hanc quidem infirmitatem omnes in se ostenderunt Apostoli erga Christum. Maiorem tamen omnibus ille, qui caput constituendus erat omnium, Petrus lapsum admisit. Hic namq; tametsi in eius corde adhuc non extinctus foret ad Christum amor, quem plus omnibus dilexerat, fugit tamen & ille cum reliquis Verùm paululùm resumptis animis, Christum sequebantur à longè: atq; adiutus consortio Ioannis, qui in domo Annæ pontificis notus erat, intromissus est in atrium pontificis. Hunc dum ancilla interrogaret ostiaria, compatiens illi, quia timidus introibat, esset ne & ipse ex discipulis vnus hominis istius, quasi volens illi suadere, prudentius eum facturum, si maneret foris, nec se exponeret periculo, statim respondit Petrus: *O mulier, non sum.* Christum negauit hac responsione Petrus, quoniam quidẽ se eius negauit discipulum. Et gallus cantauit, obaudiente tamen Petro. Cum verò ad ignem sederet, & calefaceret se inter ministros, multis interloquentibus, ipsumq; asseuerantibus esse Christi discipulum, negauit Petrus cum iuramento se cognoscere hominem, neq; quid dicerent se scire. Alijs verò contradicentibus, & vno hoc, alio aliud dicente, vt ipsum esse conuincerent vel ex sermone, quod Galilæus erat, vel quod cum Iesu visus fuerat in horto, Petrus anathematizare cœpit, detestariq; ac iurare, se non esse Christi discipulum.

Apostolos cur cadere Christus permiserit. Lucæ 22.

Fuga discipulorũ quãtam afflictionẽ cordi Iesu intulerit. Marc. 14.

Adolescens Christũ secutus quis.

Negatio Petri trina. Lucæ 22.

Denuò

Denuò igitur gallus cantauit. Conuersus itaq; Iesus, quasi qui dissimulando Petri oblitus fuisset, non illum protegens, sed labi finens, respexit eum oculo suę misericordiæ, atq; per internam illi insinuans inspirationem quid egisset, quomodoq; hunc illi lapsum prænunciasset *recordatus est Petrus*, rediens ad cor, *verbi* quod sibi Christus prædixerat: *Antequam gallus cantet bis, ter me negabis. Egressus igitur foras, fleuit amarè* quod dilectissimum suum atq; fidelissimum negauerat magistrum, cor Iesu duplici vulnere saucians: id est, negatione videlicet primo, deinde lachrymosa contritione. Neque enim pietas Iesu se continere potuit, vt compassione erga dilectum discipulum plorantem amarè in detestatione sui peccati, & præ amore magistri dilecti non vulneraretur.

Conuersus quomodo Christus Petrum respexerit.

Petrus vt cor Iesu duplici vulnere sauciauerit.

Precatio pro contritione peccatorum.

Psalm. 41. *TV ergo pijssime Iesu nos quoque misericordiæ tuæ oculis respice, veramq; & perfectam nobis contritionem pro peccatis nostris, quæ lachrymæ sint nobis panes die ac nocte, infunde: vt in fletu pœnitentiæ tibi reconciliemur & in roseo tuo sanguine pro nobis effuso, ab omnibus peccatis, vitijs ac negligentijs nostris emundemur, qui es sine fine benedictus, Amen.*

DE DOMINI IESV ANGVSTATIONE IN DOMO Annæ & Caiphæ. Theorema X.

ARGVMENTVM.

QVi in angustijs & necessitatibus nostris, tum nos omnes, tum potissimè gentem Hebræam concluſam consolabatur; latam aperiens euadendi viam, atque ex piens, propter nos & ab eadem gente nunc vndique angustatur.

IESVS QVAM FVERIT SEMPER IN ANGVSTIIS fidelissimus liberator. Concio X.

ARgumenti huius prior pars, ex sermone octauo supra habito, non parum confirmatur. Recordare enim quid ibi dictum fuerit, quomodo filij Israel Aegyptum egredientes, quando ex omni erant parte concluſi, ante se rubrum habentes mare, à tergo verò insequentes hostes, à lateribus vastam inuiamq; eremum angustati fuerint, clamauerintq;, nihil aliud expectantes, quam ex omni parte interitum: Dominus verò ex omni eos angustia eripuerit, viam illis per mare rubrum aperiens, qua sicco transirent pede. Pharaonem verò omnemq; eius exercitum post illos insequentem, dum in medio essent maris, fluctibus vndarum relabentibus, Israeleq; traducto, submerſit. Recole præterea quomodo eundem populum de hostium manu, de imperantium sibi tyrannide, deq; vastantium manibus, imò de quacunq; angustia calamitatevè (quibus sæpenumero peccatis suis id facientibus, fuerant comprehensi) liberauerit, illis rectores & iudices constituens, qui eos (dum alioqui vita eis morte fuisset amarior) tutarentur. In mentem quoq; veniat Dauid, quomodo illum suosq; quos habebat secum Dominus liberauerit, quando Saulem regem fugiebat persequentem, eratq; Dauid eo tempore cum suis in deserto

Quomodo gentem Hebræorũ Deus ex multis angustijs sæpè liberarit. Exod. 13. 14.

Iudic. 2.

Dauid concluſus à Saule, quomodo liberatus.

deserto Maon conclusus, angustatus, atq; adeò consternatus, vt iam desperaret manus Saulis euadere. Circumdederat enim cum suo exercitu Dauidem Saul, atq; in modum coronæ concluserat. Quomodo igitur illum Dominus liberauit? Dominus miserat Philistæos Israelitarum hostes, qui per omnem terram eorum diffunderentur. Cui malo, subito auocatus per nuncium Saul vt occurreret, à persecutione Dauid (quem iam conclusum penè q; vinctum tenebat in manibus) desinens, redijt, hac itaq; occasione Dauid, Domino illum protegente, est liberatus. Adde nunc quoniam de Dauid loquimur, quomodo idem postquam numerari sui regni iusserat populum, in seipsum rediens, atq; peccatum agnoscens dixerit: *Peccaui valdè in hoc facto, sed precor Domine vt transferas iniquitatem serui tui, quia stultè egi nimis.* Missus est autem Gad Prophetà à Domino, qui Dauid diceret: *Trium tibi datur optio*, è quibus quod volueris eligas. *Aut septè annis tibi veniet fames in terra tua, aut tribus mensibus fugies aduersarios tuos, te persequentes, aut certè tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo* dicebat Gad, *delibera & vide, quem rescondeam ei qui me misit, sermonẽ.* Dixit itaq; Dauid: *Coarctor nimis*, ac si diceret: *Angustiæ sunt mihi vndique*, nullum enim horum est eligibile aut non pernicioſum. Quia tamen iustus erat & ipse peccauerat, elegit hoc malum in vltionem sui peccati, à quo non magis ipse quam reliqui foret tutus. Nam à gladio & fame, licet populus pati habuisset, verisimile tamen est vt rex propterea in seipso benè potuisset, ne pateretur, seruari. At à peste non erat ipse magis, quam reliqui, securus. Ideò hanc elegit, dicens: *Melius est incidere in manus Domini (misericordiæ enim eius multæ sunt) quam in manus hominum.* Nam & cùm videret populum Angelo cædenti mori, dixit Dauid ad Dominum: *Ego sum qui peccaui, ego inique egi, isti qui oues sunt, quid fecerunt? Vertatur obsecro manus tua cõtra me & contra domũ patris mei.* Liberatus est igitur Dauid à timore & expectatione mortis, quam certè tanto formidolosior, quã cæteri habuerat expectare, quanto ipse, non alij, hanc plagam commeruisset. Verùm vt dixi, ab hac angustia Dominus illum liberauit, mortem dans illi videre suorum: ipsum verò qui reus fuerat, sed pœnituerat, humiliterq; se in manus misericordiarum Domini obtulerat, à morte liberans. Hoc modo alios multos recensere possem ex sacra historia, periculis calamitatibusq; adeò inuolutos atq; circundatos, vt nullo ipsis pacto relicta esset via euadendi, nisi Domini misericordia liberante. Verùm ne prolixitate sim onerosus, Susannam solam in medium adducam. Hæc enim quia mulier erat speciosissima, nec minori prædita castitatis virtute, cùm in pomario esset domus suæ, & emissis à se puellis lauaretur, (æstus enim erat) duo senes qui populi erant iudices, absconderant se vbi Susanna lauabatur in horto, libidinosa namq; succensi erant erga eam concupiscentia. Hi itaq; apud Susannam molestia & precum & minarum agebant, vt admitterentur ad explendam cum ea suam concupiscentiam, alioquin aduersus illam dicturos se testimonium minabantur, quod eam inuenissent cum adolescente in re obscœna occupatum. Susanna rem exhorruit nefariam, atq; constanter recusauit. Illis vrgentibus atq; comminantibus, dixit Susanna: *Angustiæ mihi sunt vndique. Si enim* vobis consentiens *hoc egero, mors mihi est: si autem non egero, non effugiam manus vestras. Sed melius mihi est incidere in manus hominum, quam peccare in conspectu Domini.* Exclamantibus itaq; tam Susanna, quam senibus, irruentes serui per

2. Reg. 3.

2. Reg. 24.

Gad Prophetà cur ad Dauidem missus.

Dan. 14.

2. Reg. 14.

Susannæ pulchritudo & castitas quanta.

Dan. 13.

posticam, accurrerunt, remq; turpissimam à iudicibus aduersus Susannam li-
cet innocentem, audierunt inuiti. Quid moror? Susanna ad iudicium voca-
est, testibus falsis & iniquis conuicta est, ad mortem, omnibus suis amicis la-
chrymantibus, damnata est. Erat autem cor eius erectum, fiduciam haben
ad Dominum, ideò exclamauit: Domine qui omnia cognoscis abscondita, t
nouisti quod nihil horum quæ isti malitiosè composuerunt aduersus me, fe-
cerim. Hæc cùm ad mortem innocentissima educeretur, misertus est Domi-
nus, qui omnes oppressos liberat de omni angustia, in se confidentes, spiritu
suo impleuit Danielem, qui populum iudices; illos senes ad iudicium reuo-
cauit, atque ex eorum ore falsum eos testimonium dixisse aduersus Susan-
nam, conuicit. Qui prolixiorem desiderat historiam, librum legat Danielis
prophetæ. Nobis tantundem citasse sufficiat, quo videatur Dominum es-
qui angustijs conclusos atque malis circumseptos liberauerit, viam eis euadi-
di aperiens. Hic tamen (vt secundam partem attingamus) iam angustatus, &
malis omnibus circumseptus, non habet qui se liberet. Voluntariè enim om-
nia sustinet propter nos, propterea nec ipse, nec pater illi subuenit.

Susaña quo-
modo ab
angustia &
morte libe-
rata.

Iesus qui omnium potentissimus liberator vnusq; est, vt angustetur arcte-
turq; ab hostibus suis.

Partis alte-
rius Argu-
menti ex-
plicatio.

COntra hanc eius misericordiam suo more plebs hæc Iudaica, populus
duræ ceruicis, contraria ei rependit. Nam Iudæi, ij tamẽ præcipuè, qui
peculiariter à vulgi infestatione immunes esse voluit ac liberos, suum
tantum legi obnoxios, hoc est, pontifices & sacerdotes, Christum angustarie
cerunt. Angustauerunt eum deinde pharisæi quoque cum senioribus in su
concilio, tentãdo omni ex parte, vt illum caperent in sermone, insidiosè ma
chinando, impellendo, adulationibus inuitando, atq; vias illi omnes obstru
endo, quibus conclusus euadere non posset, vt putabant, quin laberetur ver-
bo aut facto Christus, aut saltem lapsus apud ignorantes crederetur, quo spe-
ciem saltem accusationis inuenirent, vnde posset infamari. Hoc autem fabri
est apud Annam primum, qui illum interrogauit de discipulis & de eius do-
ctrina, paratus quicquid responderet Iesus, illum iuxta præmeditationem &
consilij sui conceptum capere in sermone, aut ignominia saltem dignũ osten-
dere. Verùm Iesus illius astum non ignorans, de discipulis suis obticuit: quo-
niam de illis iam, quia à se fugerant, parum loquendi & locus & tempus se of-
ferebant; ad alteram tantum interrogationẽ prudenter Dei sapientia respon-
dit, dicens iustius illum eos interrogare, quibus credere foret paratus, hoc est,
eos qui se audierant. Se quidem in templo & synagoga palam fuisse locutum,
nihil verò docuisse in occulto. Hæc quamuis sapientissima fuerit responsio,
qua etiam ab insidiantibus non posset capi Christus, nequaquam tamen con-
tumelia caruit. Nam seruus quidam pontificis adulator domini sui, dolum

Alapam Ie-
sus accipit à
seruo.

aduertens insidiasq́e, dum pontificem videt non obtinuisse quod intenderat,
hoc est, calumniandi occasionem qua Christum confutaret, ipse, quasi defen-
dere sui domini niteretur honorem, Iesum percussit in maxillam, dans ei den
alapam validissimam, simulq; Christũ, quem ac si de superbia notasset, ob-
iurgans: *Sic respondes*, inquit, *pontifici?* Iesus verò se à seruo illo & temere o-
stẽdens iudicari, & indignè cædi: *Si malè*, inquit, *locutus sum, testimonium perhi-*
be de malo: Si autem benè, quid me cædis?

Ioan. 18.

Verum

Verùm, Iesus pijssimus in concilio Iudæorum, vbi Pharisæi, scribæ & seniores ad domum Caiphę conuenerant, magis fuit angustatus: quippe qui circumsedentibus iniquis, & præira in ipsum frementibus, adductus, in illorum medium Iesus stabat, & post multas obiurgationes sibi factas humiliter tacēs, ad nullam quoq; interrogationem respondebat. Sciebat enim nihil eos aliud quærere, nisi occasiones quibus sui furoris in eum possent conceptus effundere. De hoc concilio quo Christum circumuallant impij scribæ & pharisæi, Dauid in persona ipsius dicit: *Concilium malignantium obsedit me. Circumdederunt me vituli multi, tauri pingues obsederunt me.* Iob quoque: *Concluſit me Deus apud iniquum, & manibus impiorum me tradidit.* Angustabant itaq; Christum Iesum ij qui illum circumsederant, inter quos ipse vt agnus stabat, atq; tanquam omnium esset reprehensionibus dignus, omniumq; obiectorum criminum reus, tacet verecundus. Angustabant autem intentione sua dolosa, animoque malignante ac versipelli, angustabant vultu minaci, truci aspectu, oculis & corde tumidis atq; liuidis. Angustabant simulationibus ac quæstionibus fraudulentis. Angustabant præterea obseruationibus inuidiosis. Et quid non agebant, quo eum angustare atq; capere possent? Testes adducunt iniquos & varios, quibus circumuallarent eum. Prouocabant ad loquendum, at ipse tacebat. Tandem vim illi inferentes, adiurant atq; per sanctum Dei nomen illum, vt respondeat, cogunt. Caiphas namq; quia tacentem videbat ad omnia Iesum: *Nihil respondes*, inquit, *ad ea quæ illi aduersum te testificantur?* Iesu verò adhuc tacente, quia nihil præter calumniandi occasiones quærebant, exurgens pontifex: *Adiuro*, inquit, *te per Deum viuum, vt dicas nobis, si tu es Christus filius Dei benedicti.* Angustat illum hic vanissimus, & verius sycophanta quam pontifex, audierat enim quod se Dei filium alicubi dixisset, quod coram maxima multitudine collecta in conclio audire cupiebat, vt iustam quomodo putabat, haberet causam aduersus Christum. Adiurat verò, credens Christum neq; tacere posse, neque velle subterfugere, propter maiestatis diuinæ reuerentiam, atque idcirco siue responderet, siue taceret Iesus, illum se iam conclusum tenere. Si enim responderet se esse, diceret blasphemum: si taceret, diceret impium, quippe qui adiuratus per Deum, non daret reuerentiam Deo, vt responderet.

Matth. 26. Caiphas cū suo concilio quirum angustauerint Christum.

Psalm. 21.

Iob. 16.

Matth. 26. Marc. 14. Lucæ 22.

Matth. 26.

Caiphas cur Iesum adiurauerit.

Vides quomodo Iesum angustat? Non tenebatur illi respondere Iesus, quia nulla fuit autoritate Caiphas Iesu superior, qua posset illi præcipere. Respondit tamen ob diuini nominis honorem Iesus, dicens: *Tu dixisti*, hoc est, verum in hoc dixisti. *Veruntamen* qui filium hominis nunc cernitis humilem atque vilem reputatis in primo eius aduentu, *à modo*, id est, post hunc aduentum, aduenientem secundo *videbitis in potestate magna & in nubibus cœli.* Hæc audiens hypocrita, scidit vestimenta sua, exclamans: *Blasphemauit. Quid vobis videtur?* Angustauerunt Iesum iterum omnes: *Reus est*, inquiunt, *mortis.* Præsciuit benignissimus Iesus hunc sibi constructum dolum, quo nō euaderet eorum linguas: præsciuit se propter confessionem veritatis in sermone capiendum, nec ignorabat iniquum impiorum erga se iudicium: voluit tamen sic fateri veritatem, licet humilitate id faceret modestissima, atq; se reum propterea mortis quamuis innocentissimum iudicari. Hinc quantis iniurijs quasi conclusum & circumuentum angustârunt, vix possibile est dicere. Nam in faciem

Adiuratus Iesus cur nō tenebatur respondere.

Matth. 26.

eius quidam expuerunt, alij genas eius alapis ceciderunt, alij colaphis percus-
serunt, alij vellicabant genas, alij barbam, plericq; capillis trahebant. Velam
præterea eius faciem: atq; vt pseudoprophetæ afflictione nimia eidem illu-
Matth. 26. dunt, dicentes: *Prophetiza nobis Christe, qui est qui te percussit?* Hoc autem fa-
cebant, quando simul omnes cædebant aut Christi faciem, aut collum aut ca-
put, aliudvè corporis membrum. Putasnè iam hac nocte Christum verè an-
gustatum, dum inter hostes vilissimosq; ribaldos manet conclusus, in cor-
pœnis hi facinorosi vniuersam expenderunt noctem? Itaq; visis quibus pœ-
nis, quibusvè modis Christi corpus foris afflixerunt, atq; eius sensus quibus
angustiauerint molestijs, adhuc præterea restat meditando expendere, quibus
molestijs, blasphemijs, calumnijs, improperijs, alijsvè modis ac vijs animam
eius sanctissimam angustiauerint.

Precatio pro aduersorum tolerantia.

*MAnsuetissime Iesu, qui vilissima quaq; per totam noctem es passus, qui illata
crudelissimeq; propter nos varijs improperijs ac pœnis es tractatus: da nobis
nostri contemptum diligere, & aduersa omnia hilariter ferre, qui es super
omnia benedictus, Amen.*

DE CHRISTI DVCTIONE AD PILATVM.

Theorema XI.

ARGVMENTVM.

ARcanum intimę sanctitatis vilipenditur, atque ad suiop
probrium ac contemptum, prophanis reuelatum atqu
nudatum est.

IESV SANCTITAS QVANTA ET QVOMODŌ

Deo ea creaturisq; diuersim conueniat. Concio XI.

QVando Gabriel Archangelus beatissimæ Mariæ virgini conceptū par-
tumq; nunciabat futurum, quo Christum Deum & hominem esset emi-
xura omnium saluatorem, post alia quæ locutus est, hoc adiecit: *Quod*
Lucæ 2. Christus vt sit essentialiter sanctus. *ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei.* Vide quia non dicit Angelus, qui na-
scetur sanctus, sed, *quod ex te nascetur sanctum*: vt ipsum essentialiter sanctum,
hoc est, ipsam sanctitatem intelligamus, à quo cæteri vt sancti sint, habent.
Reliquias sanctorum & alia sacra in quanta Deus veneratione haberi velit. Considerandum autem nunc, in quanta reuerentia, in quanta veneratione
Deus sacra reliqua omnia vsque ad seruorum suorum ossa & reliquias haberi
voluit, qui nisi cum deuotione ac reuerentia, timore pariter ac veneratione
ea non cerni, nec à quouis hominum genere tangi finit, adeò vt teste Magno
Gregorio, nonnullos propterea castigatos in reprobam visus sit tradere mor-
tem, quod magis curioso quam pio animo ad sanctorum reliquias videndas
sese ingesserant, aut opertas detexerant, aut quod vasa sacra contumeliosè
Coloss. 2. Ioan. 1. tractauerant. Quanta igitur reuerentia hic erat contuendus, aut quanto erat
venerationis cultu tractandus, in quo habitat omnis plenitudo diuinitatis
corporaliter, qui gratiæ recepit plenitudinem non ad mensuram, cui sanitur
in co-

in cœlis ac in terris: *Sanctus, sanctus, sanctus:* itemque: *Tu solus sanctus, tu solus Dominus, tu solus altissimus*, qui essentialiter ipsa est sanctitudo? Si inquam ea (vt dixi) oportet coli, quibus secundùm naturam aut essentiam suam congruè loquendo, nulla ineſt sanctitas, sed eatenus dicuntur sancta, quatenus ad illius qui verè naturaliterq; in seipso est sanctus, ministerium applicantur, quovè propius attingunt, aut certè (vt rationales creaturæ) per amoris vnionē coniunguntur: quanto magis ipsemet coli obseruarique debet, qui est Deus omnium omnipotens, cuius gratia & pro cuius honore reliqua honorentur oportet: nec nisi ipso sacrante, & propter ipsum, quæ dicuntur sacra, sacrantur? Certè Moysi, quando rubum videns ardentem, admirabatur quare non consumeretur, velletq; propius accedere, in persona Dei loquitur Angelus, admonens ne propius accedat, sed pedum soluat calceamenta, quandoquidem locus in quo stabat, sanctus sit. Territus Moyses, faciem abscondit, pedes nūdauit, & honorem in primis Deo, deinde etiam loco quo apparuisset Angelus, detulit. Simile quippiam Iosue accidit viro strenuo & Hebræorum duci. Iam igitur videamus, si locis vbi steterant aut vbi locuti fuerant Angeli, tantus est honor seruatus, quanta veneratione dignus habendus est non locus quo stetit Angelus, nec Angelus, sed Angelorum, imò vniuersorum Dominus, sanctitatisq; collator & creator omnium Deus? Sed quia de locis facere cœpimus mentionem, quibus Dominus ceu maiestatem quandam voluit seruari, pergamus ad alia ijs similia. In monte Sinai Dominus decalogi præcepta daturus, quid per Moysen populo præcepit? Nonne vt triduò sua vestimenta lauarent, à mulieribus abstinerent, & ne propius accedentes, montem aut montis pedem tangerent? Nam *qui* (inquit) *contrafecerit, siue homo sit, siue bestia, lapidibus obruetur.* Aduerte hic tamen quantus timor atq; præparatio fiebat propter Angelum Dei ministrum, qui in Dei persona, aut Dei nomine loquebatur. At quis non multò maiorem & metum & reuerentiam exhibendam fuisse dicit ei, in quo vera erat essentialisq; diuinitas, puta Christo? Sed perge nunc vltra ad arcam testamenti, & reliqua quæ intra sanctuarium seruabantur, vt sunt mensa propositionis, septem candelabra aurea, altare aureum incensi, &c. quę tanquam maiestate diuina plena, adeò abscondebantur, vt nemini etiam ex digniori, nobiliorique Leuitarum tribu, tametsi ministri omnes forent tabernaculi, & vasa Domini portare haberent, ea videre tangerevè liceret sub interminatione mortis, nisi duplici triplicivè essent velo obuoluta. Quid quod Iosue, sacerdotibus arcam fœderis Domini per Iordanem deferētibus, populo ad duo millia cubitorum (ne morerentur) accessum interdixit? Et Bethsamitas quid referam? Nonne quia arcam Domini nudam conspexerant, percussi à Domino curiositatis pœnas dederunt? Et quid erat arca testamenti, nisi figura Christi? Ita ne vmbræ atq; figuræ maiorem oportuit haberi reuerentiam quam veritati? Nunquid propter arcam Christus, an potius arca propter Christum. Tanta tamen (licet figura duntaxat esset Christi) seruabatur veneratione arca, vt ad illam soli duntaxat summo sacerdoti, accedere liceret: idq; non nisi in anno semel nec absq; magna ceremoniarum sacrificiorumq; singularium solennitate & apparatu. Hæc est arca, ad cuius honorationem vir secundùm cor Dei (Dauid loquor) cùm ædificare vellet templum, quantumuis alioqui Deo dilectus, prohibitus est tamen propterea quod

Esaiæ 6. Apocal. 4.

Sanctitas quatenus conueniat Deo & creaturis.

Exod. 3.

Iosue. 5.

Locis sacris quanta reuerentia exhibenda.

Exod. 19.

Arca veteris testamenti cum reliquis sacris in quanta reuerentia habita.

Iosue 3.

2. Reg. 6.

Arcam testamenti figuram esse Christi.

1. Paral. 17.

2. Reg. 7. vir esset qui multum fudisset sanguinem, quasi pro arcæ maiestate huic officio indignus, qui tamen Deo quoq; id iubente, Salomoni hoc filio suo commissit, qui patris expleret deuotionem, impensas eidem ad hoc præparans videlicet auri centum millia talentorum, argenti verò mille millia talentorum, & alia huic negocio necessaria absq; numero. Deinde quoq; ad ministerium coram arca Domini triginta millia Leuitarum ordinauit. Itaq; si arcę Domini, quæ nil erat aliud quam ligna deaurata, habentia in se tabulas Moysi, vrnam auream manna, virgamq; Aaron quæ fronduerat propterea tamen quod figura erat Christi, tanto colebatur honore, tanta obseruantia cælabatur, aut in tanta habebatur maiestate, quo decuit cultu honorari eum, qui vera vitulę Dei erat arca: qui non aureis laminis, aut velis varicoloribus, sed sanctissima humanitate vestitus, & cœlestibus intellectualibus, subtilibus, lucidis thronis Cherubim & Seraphim insidens ac præsidens, quanto altior est cunctis, tanto est etiam vniuersis sanctior atq; dignior?

1. Paral. 17.

Hebræ. 9. Arca testamẽti propter quid in magno honore habita sit.

Reuerentia & deuotio quanta erga Christi humilitatem habenda.

O quanto desiderio, quanto amore, qua reuerentia, qua humilitate, qua deuotione & gratiarum actione, quanto deniq; iubilo erat videndus, audiendus, tangendusq;, qui ex nimiæ pietatis suæ beneuolentia, qui ex benignissimæ dilectionis suæ exuberante, qui deniq; pro mansuetudine sua gratiosissima, cunctis adeo se præbuit affabilem, familiarem ac mitem, vt læprosos, immundos, peccatores, miseros, dæmonibus obsessos, despicabilesq; ad se reciperet, his loqueretur, sanitatem restitueret, absoluerer à peccatis, omniumq; procuraret salutem: Nam & eos qui ab aliorum hominum consuetudine arcebantur, ipse ad se admittebat, tangebat, præbebatq; se tangendum, nemini segnans, omnibus verò se cupientibus offerens. Postremò, ne hoc quidem tacendum est, quam magna diligentia (Iosepho teste) celauerint sancta sua Iudęi Iudaicis arcana, adeò vt non absq; grandi iniuria ab exteris gentibus aliquid horum videndum putarent: quamobrem alienigenas quoq; templum non sinebant intrare, ne arcana sua à prophanis cognita despicerentur. Quam multo igitur debuissent maiori studio à nationibus prophanis sanctissimum in homine latentem Deum abscondere, & sibi missum seruare, nec alijs traducere, ne apud eos qui sapere quæ Dei sunt, nesciunt, contemneretur seu negligeretur? Quare non potius curabant, vt sibi apprimè necessarius, vtpote tam animarum quam corporum medicus, mortuorumq; suscitator, vel ideo absconderetur, ne à Romanis cui subditi erant, sibi tolleretur? Iam verò ipsi prodiderunt hunc gentibus: nec solum non honorandum, sed illudendum etiam despiciendumq; quibus potuere modis curarunt. Tantum abfuit vt veneratione aliqua cęlandum iudicarent.

Sancta sua Iudęi quanta diligentia celauerint.

Benignitas Saluatoris quanta. Matth. 8. Lucæ 17.

Iesus quam Iudæis exitiosus, ignominiosus, & odiosus, habitus sit.

Partis alterius Argumenti explicatio.

ITaque cùm debuissent Iudæi Christum vti sanctum sanctorum venerari ac colere, teq; eius maiestate contuenda agnoscere indignos, contra cæcati furore ac inuidia, manibus sacrilegis, immundis ac sanguine plenis, comprehendunt, tenent, ligant, trahunt, trudunt, percutiunt, ignominijsq; ac contumelijs afficiunt. Et quemadmodum olim infantem sanguinario prodiderunt tyranno Herodi, ita modo post innumera ab eodem suscepta beneficia captum, vinctum, atq; vt mortis reum, iniquissimè à se iudicatum, pagano

addu-

adducunt Pilato. Ante quem fama, honore, veſtibusq; deinde, puta ad flagellationem & crucifixionem, eſt nudatus, ſpectaculũ & confuſionis opprobrium coram omni hominum frequentia factus. Quocirca Iudæis iuſto id quoque contigit iudicio. Nam quia Chriſti humanitatem innocentiſsimam, verecundiſsimam, atq; pudiciſsimam, nudantes, quantum in ſe fuit, dehoneſtauerunt, ridendamq; prauis expoſuerunt hominibus, puta facinoroſis, paganis atq; idololatris: omnia ſancta eorum, in quibus gloriantes ſtultè præſumebant, ſunt non ſolum reuelata, verùm etiam illis ablata & gentibus tradita. Huius rei manifeſtam in paſsione & morte ſua illis Chriſtus obtendit figurã, quando velum templi (quo ſancta eorum omnia abſcondebantur) ſciſſum eſt à ſummo vſq; deorſum & poſtmodum eadem eorum ſancta per Titum & Veſpaſianum (vt Ioſephi hiſtoria, arcusq; triumphalis Romæ propè Mariam nouam, manifeſtant) ſub gloria ſunt triumphi oſtentata. Videamus igitur nunc, quibus rex gloriæ, Dominus virtutum, & cui omnis debetur honor, cõfuſionibus, ignominijs, opprobrijsq;, & hoc multifariam, afficitur. Ducitur ad Annam, ceu de mala ſuſpectus doctrina diſcutiendus, examinandusq;, & ad ſaniorem erudiendus. Quis eſt qui ducitur imbuendus? Sapientia æterna Patris, Chriſtus Dominus, ſupremus Doctor veritatis. Et quis eſt hic Annas? Pontifex quidem ſuo tempore, ſaducæus tamen, & iuxta fidem Iudæorum peſsimus hæreticus, quod non vno tantum capite in Actis Apoſtolorum innuitur. Quid iam erat aliud quæſo, Chriſtum Dei ſapientiam & veritatem conſtituere diſcutiendum iudicandumq; de ſua doctrina & diſcipulis ante hominem hæreticum, ad cuius quaſi fidem & eruditionem corripi deberet Chriſtus, niſi eundem quoq; Chriſtum falſæ & iniquæ doctrinæ inſimulare, vtpotè qui correctione egeret, & crimen hæreſeos eidem dolosè impingere, quippè qui ad hęretici normam erudiendus, corrigeretur? Huiuſcemodi dolos nequiſsimos diſce etiam in reliquis multis, quæ circa Chriſtum geſſerunt, homines & nequitia & inuidia inſignes quoniam quantis potuerunt cum ingenijs tum viribus, & vt addam etiam ſimulationibus, Chriſti famæ glorioſiſſimæ maculam inurere moliebantur. Quod ſi fortaſſe vel ij qui Chriſtum ducebant, non tam exacte ſingula trutinantes, quantum Chriſto id aut aliorum quodlibet adueheret improperij intelligebant, generalis tamen intentio, ſtudiumq; & opera eorum qui ad ſummum nitebantur ignominioſum reddere Chriſtum, eo ipſos fecit reos omnium ſcilicet quę in Chriſti vergebant opprobrium ſeu improperium, quamuis hoc illud vè ſingulariter aut expreſſe eis nõ in mentem veniſſet, hoc eſt, quamuis non intendiſſent: quia ad huiuſmodi omnia, & ad illorum noxam cõtrahendam ac demeritum ſuppliciumq;, prava eis & conſummata ſufficiebat voluntas hæc generalis, quod quibus poſſent modis, Chriſto famam auferrent. Proinde per Hieremiam Dominus dicit: *Prauum eſt cor hominis & inſcrutabile, & quis cognoſcet illud: Ego Dominus ſcrutans corda & renes, qui do vnicuiq; ſecundùm fructum adinuentionum ſuarum.* Animaduerte quia non dicit, qui do vnicuiq; iuxta adinuentiones ſuas, ſed *ſecundùm fructum adinuentionum ſuarum*, vt intelligamus non ſolum quæ agimus mala, nobis imputanda: verùm etiam quæ ex multis noſtris operibus ſcandala aliavè mala quaſi operum noſtrorum fructus enaſcuntur, & hoc tunc potiſsimum, quando noſtra eſt hoc modo conſtituta voluntas, vt æquè facere-

Sancta omnia Iudæorũ quo iuſto eis iudicio ablata ſint.

Veli templi ſciſsio quid figurârit. Matth. 27.

Opprobriis quãtis Chriſtus in ſua paſsione ſit affectus.

Act. 4. 5. 29. Annas qualis fuerit hęreticus.

Hier. 17. Apocal. 2.

mus mala quæ agimus, tametsi præsciremus mala plura inde secutura. Hoc modo Iudæi omnium improperiorum Christi sunt rei quamuis plura fortasse quam putabant, aut intenderent singulariter, Christo accesserint ex eorum generali peruersa voluntate. Certum est enim, nec quisquam puto inficias ibit, scripturis præsertim hoc ipsum testantibus, Iudæorum omne fuisse propositum, omne cõsilium, omne studium, Christo detrahere famam, ignominiam componere, confusiones, quantas possent exaggerare, stimulante eos (qua pleni erant) inuidia, & ad nequitiæ dolos eorum ingenia erudiente. Aderat ipsis quoq; instructor sagacissimus, rector & eorum caput diabolus, qui in Christi persecutionem eorum animos exercuit, singula quaq; profundis subtilibusq; machinando instituens, quam humana posset simplicitas aduertere. Quapropter pro regula generali tenendum foret, non centesimam, imò ne millesimam quidem partem eorum quę passus est Christus, posse inuestigari. Verùm ad institutum redeamus: Annæ pontifici hæretico adductum esse diximus Christum, suæ doctrinæ rationem expositurum. Inde ductus est ad

Caiphas cur Simoniacus fuerit.

Caipham Simoniacum (officium enim & pontificatus dignitatem precio emerat à Romanis) ab eodem pertractandus, ipse ne esset Christus aut filius Dei. Adductus est tertiò ad Pilatum, audiendus an rex esset Iudæorum. Herodi quoq; regi proselyto missus est, perinde ac proprio iudici, in cuius foret prouincia conceptus & educatus. Hic Iesum tentat curiosus, scire cupiens, num supra naturam in illo aliquid esset, propterea satagebat Iesu potentiam in signo miraculoue aliquo experiri. Postremò populari turbæ, cæco videlicet & seditioso vulgò productus est, qui iudicaret, ipse ne morte dignior, an Barrabas latro esset: & vter horum seruari vitaq; donari esset dignior altero, qui esset interficiendus, vbi iniuria & contumelia ineffabili, latro prælatus dignioriq; ac melior habitus est Christo. Siquidem Christus ad mortis supplicium, latro ad vitam petitur. Aduertis, reor, modo quantum sit Christi opprobrium, quo satiatur Christus. Nam si infames, turpissimos, indignosq; atque nefandos iudices, ante quos statuitur iudicandus, rectè consideras, videbis non potuisse maiorem fieri contumeliam Christo, quam vt sanctitas ab impuritate, honestas ab iniquitate, à falsitate veritas, atq; vt ita dicam, Deus à diabolo iudicaretur. Nec absurdum putetur, quod Domini hostes diabolum vocamus. Quomodo enim non rectè diabolus vel diaboli vocãtur, qui Christum persequuntur, qui arma & diaboli sunt membra, quorum est diabolus caput, per quos etiam operatur? Dico igitur Christum sanctum Dei atq; sanctitatem ipsam, dum hæretico, dum Simoniaco, dum pagano, dum proselyto, dum denicq; cæco offertur populo iudicandus atq; huiusmodi nefandorum iudicum & iudicium fert, & sententiam, dehonestari atq; ignominiæ exponi.

Lucæ 22.

Surrexit enim omnis multitudo in domo Caiphæ, vbi mane omnes voluntate nonnulli esse conuocatos ad concilium, eosq; maximè qui nocte simul non affuerant in damnatione Christi vt vniuersorum communis, par, vnaq; esset sententia ac damnatio Christi. Dicitur à quibusdam, in domo Caiphæ congregatos fuisse in concilium sexcentos vndecim sacerdotes, principes Iudæorum, seniores, scribas & pharisæos: nec tamen quod tot illi fuerint, contra veritatem pugnare videtur, nam ex omni Israel præsentes erant adhunc festum diem, per vniuersam gentem suam quos habebant rectores, principesq; ac sacerdo-

Concilium in domo Caiphæ quot ex præcipuis Iudæorum interfuerint

cerdotes: qui omnes putandi sunt tunc vocati in concilium, propter turbam quæ tunc simul conuenerat, quamq; metuebant Iudæi, in pace ac tranquillitate tenendam, vt Christi damnatio, quasi totius Israel siue vniuersæ gentis Iudaicæ nomine fieret. *Surgens* itaque *omnis multitudo, duxit illum* vinctum *ad Pilatum.* Et illi qui comitabantur Christum, *non introierunt in prætorium Pilati, ne contaminarentur sed manducarent Pascha:* quasi domus pagani & incircumcisi hominis, aut locus vbi super sanguine iudicatur, pollueret eos: sanguis verò innocens, cuius effusionem machinabantur, imò studium, opera & praua voluntas eorum, quibus innocentem Christum moliebantur interficere, non inquinaret eos. Lucæ 23. Ioan. 18.

Precatio pro casta reuerentia.

TV Domine Iesu Christe, qui propter nos despici contemni, indigneq; tractari voluisti: da nobis in omni seruitio tuo, maximè autem in sancti Altaris tui ministerio atque laudum tuarum, & castam reuerentiam, & vigilantem sensuum custodiam, & deuotionis feruorem exhibere: & in spiritus nuditate, atque simplicitate, cum semper, tum præcipuè in illo tempore tibi inuertibiliter inhærere, qui es benedictus in secula, Amen.

DE IVDÆORVM ACCVSATIONE ANTE Pilatum. Theorema XII.

ARGVMENTVM.

VIrtus quæ nunquam potest satis laudari, accusatur: iniquè defertur, & perinde ac peccatis obnoxia traducitur.

IESVS SANCTITAS PERFECTIOQVE VIRTUtum omnium quanta fuerit. Concio XII.

COmpertum est, sanctorum nonnullos tantam obtinuisse virtutũ perfectionem, vt humanæ fragilitatis naturalem conditionem supergressi, quasi in quandam voluntatem Deiformem inducti viderentur. Siquidem adeò (verbi gratia) in quibusdam virtus viguit castitatis, vt pro illa obtinenda conseruandavè, non modo non cogerentur contra tentationes cõcupiscentiasq; carnis colluctari seu confligere, verùm etiam tentationum & rebellionis insensibilitate ferme adepta, motus carnis luxuriæq; delectationes penitus nescirent. Simili modo quoq; in fortitudine plerique adeò fuerunt roborati, vt pœnas immanissimosq; pro Christo cruciatus tolerandos non solùm non expauescerent, sed etiam æstuanter desiderarent, & secundùm mẽtem suauiter amplecterentur. At verò quantacunq; virtutum perfectione enituerint sancti, nulla tamen interim ipsorum virtus, Christi poterit sanctitati comparari. Cunctæ enim ac singulæ virtutes quæ in Christo locum inueniunt, (sunt namq; virtutes, quæ Christo ratione singularissimæ excellentissimæq; dignitatis eiusdem non congruunt: vt fides quæ credendarum, non apparentium est rerum, ignotarumq; & inexpertarum, quæ æternæ non congruit Hebr. 11.

Virtutũ perfectionem quantã sancti quidam obtinuerint.

Sanctitas Christi quãtũ alioru excellat sanctitatem.

Virtutes quædam cur Christo nõ congruant.

gruit sapientiæ) in eodem cumulatim non solum summum, nulliq; mortalium comprehensibilem obtinent gradum, verùm etiam in eo, vtpote viuo verò Deo sunt exemplares, æternæ infinitæ causæ formales, origenesq; omnium virtutum, quæ in rationabilibus possunt inueniri creaturis. Quemadmodum autem nemo potest metiri, quantum interfit spatij à cœlo in terram, nisi primum nouerit quantũ à terra distet cœlum: ita nullus potest emetiri, quam profunda Christi fuerit humilitas, nisi ante didicerit, eiusdem dignitatem quam sit sublimis. Porrò eius dignitatem capiet nemo, nisi comprehendat quoq; altitudinem diuinæ maiestatis: quæ cùm omnibus sit admirabilis, comprehensibilis nulli, nullus enim eam potest intellectus inuestigare: sequitur, humilitatis eius profunditatem æquè à nullo posse intelligi. Hoc idem simili modo circa patientiam eius diducitur. Siquidem iniuria quam Christus sustinet, nunquam satis rectè potest æstimari, nisi ante expendatur intelligaturq; eius innocentiæ, bonitatis, iustitiæ, benevolentiæ, mansuetudinis, sanctitatis, beneficentiæ, gratuitæ dilectionis, diuinæq; in ipso maiestatis magnitudo, propter quæ singula, iniquior maiorq; sepsa efficitur contumelia quatuis Christo illata. Hoc modo de omnibus est sentiendum virtutibus Christi. Quare non immeritò neq; incongruè dictum est: Virtus quæ nunquam satis potest laudari, accusatur, &c.

Virtutes quã excellenter in Christo fuerint.

Humilitas Christi quã fuerit profunda.

Patientia Christi quãta fuerit.

Iesus quam impiè mendaciterq; fuerit accusatus & infamatus coram Pilato.

Partis alterius Argumenti explicatio.

ITaque licet tam præclara, tamq; immensa fuerit virtus Christi, vt nunquam satis, quod dixi, etiamsi creaturæ omnes suas adhibeant vires, possit laudari: hæc tamen non modo laudata, neq; honorata est, ab ijs præsertim quibus præcipitur in vltimo Psalmo, dicente Propheta: *Laudate Dominum in virtutibus eius, laudate eum secundùm multitudinem magnitudinis eius*: sed est ei criminum, iniquitatum, pessimorumq; excessuum tam cõtra diuinam, quam contra humanam, puta imperialem maiestatem, in leges cum diuinas tum humanas, aduersus veritatem & communem reipublicæ tranquillitatem accusatus & perinde infamatus, licet non minus fictè atq; mendaciter, ac si quispiam fuisset è turba sceleratissimus. Quod vt euidentius fiat manifestum, partim ex Euangelistis, partim ex scripturis alijs non spernendis, ceu in vsum summam perstringenda sunt, quibus Dominum Iesum impij accusauerint, vt simul ei & mortem inferrent, & famam tollerent.

Pſal. 150.

Famam quomodo Christo Iudęi auferre conati sint.

Et primum quidem in famam eius debacchantes, conati sunt ei (qui de Spiritu sancto conceptus, & de purissima virgine fuerat natus) spurij maculam inferre, velut ei qui ex fornicatione esset natus. Eam ob rem dicebant: *Hunc autem nescimus vnde sit*, quasi incerto natum patre atq; ignoto, cùm non possent ignorare Ioseph coniugem esse Mariæ, cuius potius dixissent filium, cum alioqui falsè, si noluissent eum Dei filium confiteri, nisi mallent iniquè inuehendi quærere occasiones. Deinde criminabantur carpentatricis, hoc est, Mariæ filium, non solum quod illegitimus, sed etiam quod ex vili & ignobili natus foret matre. Quorum vtrunq; erat falsissimum. Nam in terris secundùm carnem non habuit patrem. Mater quoq; eius iuxta ac nutritius pater Ioseph, Mariæ castissimus sponsus, de nobilissima, dignissima sanctissimaq; stirpe

Ioan. 9.

Matth. 13.

Mariam & Ioseph de nobilissima stirpe genitos fuisse.

stirpe erant geniti, vnde ex matre nequaquam fuit vilis, sed valdè nobilis: nec ex Patre illegitimo natus, sed ex patre Deo, Dei vtpotè filius, genitus, Patri coæternus. Accusabant eum quod cùm faber esset lignarius, & vili progenie ortus regium ambiret & honorem & nomen: tametsi non ignorarent pessimi calumniatores, cùm à turba quæsitus fuisset constituendus in regem, eum fugiendo, se abscondisse: vtpotè qui (vt sæpè testabatur) non dominari, sed ministrari ac pati venerat. Accusabant quoq; ipsum sabbatorum esse violatorem, cùm tamen ipse & creator temporis esset & sanctificator. Ei namq; omne tempus seruit, & ob memoriam sanctorum operum eius, tempus sanctitatem ab eo recipiens, veneratione dignum efficitur. Inde calumniati sunt quoque, ipsum legis esse destructorem, & ab obedientia, quæ Deo in primis tanquam legislatori, deindè hominibus quoq; ceu vicarijs eiusdem, fieri debet, abductorem: item seductorem populi ac peruersorem, Romani imperij hostem, Cæsari non subditum, factiosum, seditiosum, turbatorem pacis: & qui innocentium paruulorum mox natus, necis tam causam quam occasionem dedisset. Hoc modo Christum accusabant mentientes coram homine pagano & Romano iudice Pilato, cùm tantum abesset à Christo legis destructio, vt solus ipse legem (quam testante Petro, neque illi, neq; patres eorum, quantumlibet zelosi, potuerunt portare) vsque ad vltimum apicem, omnem compleuerit. Adeò fuit obediens, vt per obedientiam eius iustificati sint sancti, peccatores Deo reconciliati: & ipse sit dux verus & doctor æternæ pacis, qui ingressurus mundum, non nisi in pace temporum voluit nasci, quo se pacis autorem venisse manifestaret, qui discordiæ & inimicitiarum causas tolleret. Siquidem ipse est pax nostra, soluens inimicitias in carne, faciens vtraq; vnum, pacificans per sanguinem suum, teste Apostolo, siue ea quæ in terris, siue ea quæ in cœlis sunt. Adeò vero subditus erat Romano imperio, vt sub huius obedientia, scilicet parendo Cæsaris edicto, in alieno solo pauper & peregrinus voluerit nasci. Prædictis omnibus addiderunt, accusantes eum blasphemiæ, puta quod filium Dei se nominauerit, secundùm legem propterea interficiendus. Cæterum quam alienus ab hac culpa (vt cæteris omnibus) Christus fuerit, superuacaneum est respondere: quandoquidem ipse reuera filius Dei, blasphemantium Iudæorum iniuriam in se non modo sustinuit, verùm etiam Patri pro contumelia blasphemantium tum Iudæorum, tum gentium satisfaciens, honorem restituit Deo, quantum neq; sanctorum neq; Angelorum aliquis, imò quantum nemo alius exhibere potuit. Postremò nitebantur eum, quo magus & maleficus crederetur, infamare. Nam virtutum operum eius, claritatem signorum, potestatem verborum & cætera, quæ hominis naturam atq; potentiam excedunt, cùm diuinitati debuissent asscribere, virtuti tribuerunt principis dæmoniorum, & pacto, quod cum illis Christum habere mentiebantur. *In principe*, inquiunt, *dæmoniorum*, Beelzebub scilicet, *ejicit dæmonia*. Et quia secreta eis cordium suorum reuelauerat aiunt: *Dæmonium habet*. Age nunc ô anima deuota, eum appellant maleficum, eum accusant pacti cum dæmonibus, qui secundùm naturam humanam plenus erat Spiritu sancto, secundùm diuinam verò tam à se quam à Patre, coessentialiter consubstantialiterq; procedit Spiritus sanctus. Iraq; Iesus Dei filius, cum vtroq; eiusdem naturæ, eiusdem est substantiæ Deus. Porro quod artis magicæ Chri-

Accusationes Iudæorũ iniquæ contra Iesum quæ fuerint. Ioan. 6. Matth. 12.

Actor. 15. Legem omnem quam perfectè Iesus cõplerit.

Obedientia Iesu quanta. Ephes. 2. Col. 1.

Blasphemiæ crimen quã longè fuerit à Christo.

Iesus quam impie à Iudæis fuerit infamatus.

Matth. 12. Lucæ 11. Ioan. 10.

Artis magicæ Christũ ab impijs insimulatum fuisse.

cæ Christum insimulauerint impij Iudæi, videre licet ex Legenda (vt vocant) maiori sanctæ Ceciliæ, ex epistola etiam Pontij Pilati, missa ad Cæsarem. Huius autem epistolæ meminit Eusebius *in sua Ecclesiastica historia*, cuius pariter in gestis Apostolorum Petri & Pauli mentio fit. Inde enim apud omnes paganos suspicio hæc generalis emanauit, quod magicis artibus imbuerentur Christiani, quibus tanquam mirabilibus signis præstigijsq; mentes hominum dementarent. Testantur hoc vbique quæ de sanctis martyribus aduleguntur, quantum de maleficijs fuerint falso suspecti, quod haud dubium ex iniquissimis Iudæis ortum constat, qui Christianorum caput, hoc est, ipsum Christum, operari miracula per diabolum calumniabantur. Hæc enim ex potentissimis diaboli machinationibus vna fuit, vt opera mirabilia virtutesq; signorum siue per Christum ea, siue per eius membra (virtute tamen nominis Christi) fierent, quæ testari alioqui sanam fidei doctrinam poterant, eiusdemq; veritatem comprobare, ipse diabolus, contra ad fidei impugnationem saluandorumq; impedimentum ea peruertit. Nam quod diuinæ erat virtutis, credi faciebat magicæ fuisse artis. Inde fiebat vt martyrum tolerantia supra naturam mirabilis, victoriaq; pœnarum insuperabilis, adeò de maleficij redderetur labe suspecta infamataque, vt non solum ad fidem suscipiendam tyranni colla non submitterent, verùm etiam duplici odio, puta Christiani & magici nominis, exterminare eam festinarent. Quicquid enim glorioſum, quicquid supra naturam faciebant Sancti, quicquid stupendum aut mirabile patiebantur, hoc à paganis magicæ arti adscribebatur, diabolo id suggerente, ne ex miraculis diuinam virtutem intelligentes, simul & idola contemnerent, & Christum adorarent. Quocirca fructus crucis in multis hac infamia iniquè per diabolum & organa eius, id est, Iudæos respersus, impediebatur. Erat autem in lege Iudæorum maleficij crimen morti obnoxium. Quocirca eo vehementius varijs accusationibus instabant Iudæi contra Christum, vt multis compositis, facilius quod cupiebant, apud Pilatum obtinerent. Decreuerant enim Christum non quocunq; mortis genere perdere, sed vt crudelissimo, ita & ignominiosissimo perderetur, quo famam iuxta ac vitam amitteret, fatagebant. Vt verò accusationum harum iniuria magis eluceat, videndum accusatores ij qui fuerint, aut quo schemate iustitiæ emineant, qui Christi innocentiam infamare accusareq; præsumunt. Vt supra iam semel recensiti sunt, hi sunt hæretici, simoniaci, pharisæi & hypocritæ, proditores, falsarij, homicidæ, imò (si verum dicrdebet) Deicidæ, morte propterea centies millies digni: qui die noctuq; scrutati fuerant iniquitates, vt quibus dolis, quibus mendacijs, quibus simulationibus & Christi innocentiam infamarent, & eiusdem vitam tollerent, ipsiq; nihilominus sub vmbra simulatæ iustitiæ propriam malitiam celarent. Vbi profectò magna Christi patientia elucet, qui tam iniquis accusatoribus quam falsis criminationibus nihil respondit, cum omnem illorum potuisset excogitatam malitiam, conspiratum q; concilium denudare, in se malignantes, mutuos efficere, & confidentes superbientesq; in mendacijs suis confutare. Sed sciebat tempus esse modo patiendi.

Miracula Christi & sanctorum eius cur ab infidelibus magicæ arti asscripta sint

Accusatores Christi quã quam scelerati fuerint homines.

Psalm. 63.

Patientia Christi magna.

Preca-

Precatio pro patientia in aduersis.

Piißime Domine Ieſu Chriſte, da nobis hanc patientiam, vt detrahentium, obloquentium, obiurgantiumq; tam linguas quam iudicia æquanimiter ſuſtineamus, & neminem nos iudicantes, de omnibus ſyncere pieq; ſentiamus, qui ſis in ſecula benedictus, Amen.

DE CHRISTI ACCVSATIONE ET ACCVSATIONIS modo. Theorema XIII.

ARGVMENTVM.

IVdex vniuerſorum, ſtans ante iudicem audiendus atq; diſcutiendus, contra iudicij formam tractatur.

IESVS VT SIT REVERA IVDEX VIVORVM & mortuorum. Concio XIII.

HIc articulus ex præcedenti oritur, cuius argumentum (vt auditis) duas resvè partes habet. Nam paucis multa indicans, dicit primum Chriſtum iudicem vniuerſorum, deinde (quod lamentabile eſt) iudicandum ſtare ante iudicem, tertiò contra formam iudicij tractari. Prima huius argumenti pars, quod Chriſtus ſit iudex viuorum ac mortuorum, nemo ignorat aut dubitat. Sæpenumero enim hac de re teſtatur ipſe Chriſtus, quomodo viſuri ſint homines filium hominis venientem in nubibus cum poteſtate magna & maieſtate: & quomodo aliquos ad dexteram vt oues, alios ad ſiniſtram vt hœdos locaturus ſit: quomodo deniq; eos qui ſecum in tentationibus perſeuerarunt, quiq; omnia propter ſe reliquerunt, ſedentes ſecum faciet in illo iudicio, iudicantes duodecim tribus Iſrael. Quomodo præterea cum ijs qui opera non habuerunt miſericordiæ, diſceptabit, quomodovè eos maledicet, quomodoq; eos qui habent, laudabit & benedicet, & huiuſmodi multa: vnde certiſsimum eſt, Chriſtum Dominum noſtrum Iudicem eſſe viuorum ac mortuorum: quandoquidem in domo ſtans Caiphę, in concilio iudicandus, non diffitebatur de ſe dicere, quod amodò eſſent viſuri filium hominis ſedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cœli.

Chriſtũ iudicem eſſe viuorum ac mortuorũ. Matth. 26. Matth. 25. Lucæ 22. Matth 16. Matth. 25. Matth. 26.

Verùm, ſecunda pars quod ante iudicem ſtet accuſatus & diſcutiendus, in proximo eſt ſermone ſuperiori tractatum.

Ieſus iudex vniuerſorum vti contra formam iudicij tractetur iudicandus.

DVabus prædicti argumenti prioribus partibus relictis, tertiam excutiamus: quæ fuit, Chriſtum iudicem contra iudicij formam tractari. Itaque contempletur iam quælibet anima deuota, quomodo iudex viuorum & mortuorum, iudex inquam omnium iudicium, cui ſubiecti ſunt qui alteri nemini ſubijciuntur, quem pauere habent qui neminem alium timent, cui rationem ſunt reddituri omnes, qui modo iudicant: quomodo inquam contra iudicij formam tractatur iudicandus, iudex inquam ille, cuius oculis nihil abſconditur, cuius ſapientiam nil latet, cuius ditioni nihil eſt

Iudex vniuerſorũ quomodo cõtra iudicij formam tractetur.

exemptum, cuius potestati nemo potest resistere: ante quem (teste Iob) cōlu-
Iob 26. *mnæ cœli cōtremiscunt & pauent ad nutum eius*: qui *apprehendit sapientes in astu-*
Iob 5. *eorum*. qui *adducit consiliarios in stultum finem, & iudices in stuporem*: qui *baltheum*
Iob 11. *regum dissoluit, & cingit fune renes eorum*: qui *ducit sacerdotes inglorios, & op-*
timates supplantat: qui *multiplicat gentes, & perdit eas, & subuersas restituet in mi-*
grum: qui *principes populi errare facit quasi ebrios*, & (vt ad tremendum eius ve-
niam iudicium) ante quem nemo iustus, nec infans vnius diei super terram, si
Iob 25. quo Iob: *Si*, inquit, *iustificare me voluero, os meum condemnabit me: Si innocen-*
Iob 9. *tem me ostendero, prauum me comprobabit*: hic modo stat ante iudicem iudican-
dus. Obmutescit, in cuius conspectu omnis eloquentia est muta: stat velut
infirmus, quem omnis virtus pauet, potestas omnis contremiscit. Stat ver-
cundus, quem honestas erubescit, innocentia q; metuit, coram quo cœli nec
sunt mundi, stellæ obtenebrescunt, sol verecundatur. Hic inquam coram iu-
dice, ac si omnium quæ in se iniquè obijciebantur, esset reus, stat verecundus
& tacet. Et is in quem ne minimum quidem peccatum cogitationis possit
cadere, de maximis sceleribus accusatur. Et quem leuissimum quodcunq;
Apoc. 22. peccatum non latet (ipse enim solus scrutatur, penetrat, nouit q; abscondita
cordium, vt vnicuiq; det secundùm opera sua) hic grauissimorum fert crimi-
num accusationem, eorum videlicet quę non solum honorem aut famam, sed
vitam quoq; tollunt. Moliuntur enim (quod sæpè dixi) non solum mortem
Iudicij ordo peruersus contra Christū tentatus. ei inferre, sed etiam ignominiosissimam crudelissimamq; deposcunt. Sed ne-
gligendum non est, quam peruersus quoq; iudicij ordo ab æmulis suis tenta-
tus sit. Antequam enim iudici adduceretur, iamiam inter illos fuerat mor-
damnatus: nec iudicis deposcunt audientiam, sed quod ipsi inter se iudica-
sent, à iudice rogant demandari executioni, quamuis necdum esset iudicio
gnita causa. Adeò enim tumultuariè cuncta fieri peroptant, vt priusquam iu-
dex causam (quæ nulla erat) agnosceret, Christus mortis supplicium tulisse.
Quocirca iudici indignabantur (verùm quam illud iustè, videtis) quod adu-
cti sibi Iesu ac vincti, exquirerent accusationes & causas, (videbat enim Pi-
latus, quod quem adducebant vinctum, morti peterent adiudicandum) nec ip-
sorum sequeretur iudicium, nec voluntati pareret, adeò vt ipsorum etiam sen-
tentiam iudicantium ad limam reducere vellet. Cupiebant igitur Iudæi, ex
tra vllam interrogationem de Iesu adducto, suam voluntatem expleri, ac
suæ nudæ postulationi in damnando Iesu à Pilato sibi obtemperari. Propter
ea enim vinxerant eum, quod mortis erat signum, ne Pilatus vltra quæreret,
sed confideret illorum iudicio. Metuebant enim (si Pilatus quæreret, ipsi q; ac-
cusarent) Iesum sapienter responsurum, eorum q; omnia mendaciorum & ca-
uillorum plaustra euersurum, omnibus q; tandem infectis, cum ignominia i-
bi à prætorio recedendum. Quamobrem à Pilato interrogati, quam acer-
Ioan. 18. rent accusationem aduersus Iesum: *Si non esset hic*, inquiunt, *malefactor, non*
tradidissemus eum tibi. ac si dicerent: Quid accusationem ac impetitionem no-
stram super hoc vincto interrogas?

Nunquid non sufficere tibi meritò deberet, hunc esse adductum à nobis sa-
cerdotibus, veracibus, doctis, potentibus, religiosis, iustis q; vt modo impiū sit
de nostra sententia quippiam hæsitare? Stomachabatur autem econtrario in
Stomachatio Pilati in Iudæos. Iudæos Pilatus, quod suam sententiam præuenissent Iudæi: & ideò, si satis ve-
sum

sum erat illis, Iesum audijsse & morte dignum iudicasse, admonebat vt perficerent quoq; in eum quod statuissent: ipse neminem foret damnaturus cuius non ante cognouisset causam. Ideò *accipite* (inquit) *eum vos, & iudicate.* Si potestatem habetis audiendi, iudicandi, damnandiq;, exequamini etiam quod iudicastis sumendo supplicium. Arguebat profectò eos præsumptionis, temeritatis, arrogantiæ atq; inuidiæ, idq; quasi ironicè & ex obliquo dicendo: Vos pontifices, quibus ex officij dignitate adhæret sanctitas: vos pharisæi, quorum tanta est autoritas in opinione vulgi propter religionem vestram: vos deniq; scribæ & legisperiti, qui diuinę legis scientiam habetis, & alios docetis: vos quoq; Saducæi, quibus propter zelum iustitiæ tam grandis inest seueritas: vos tandem septuaginta senes & iudices populi, qui ex Mosi, imò ex diuino instituto super alios iudicandi accepistis potestatem, vtpote ij in quibus est spiritus Dei: vos inquam omnes hanc habetis autoritatem, hominem non auditum iudicare, velut ij qui nequeant hallucinari. Nos vero Romani nihil horum præsumimus. Vos secundùm scripturas vestras dij estis, qui secreta cordium & arcana perspiciunt. Nos vero qui homines sumus deceptibiles, ideò perquirimus & informari in iudicando contendimus. Cæterum interea contempletur anima deuota, quam vilis æstimetur is, quamq; facinorosus (ad quem nihil sunt, cœlum, terra & cuncta quæ illis continentur) à pessima Iudæorum gente: quam deniq; cupiant legisperiti ab omnibus illum vilem, iniquum atq; facinorosum haberi, vt moliantur credantq; eum sine discussione, sine iudicio, sine audientia causæ damnandum & interficiendum. Magna fuit hæc iniuria, magnus contemptus in Dei filium. Nam si immodica contumelia erat, eundem innocentissimum qui peccare non poterat, ante iudicem sistere, iniquè accusare: maior tamen fuit iniuria, adeò flagitiosum decernere ac velle haberi, vt citra iudicij formam sine quæstione vlla foret interficiendus. Verùm hoc iudicium iniquorum Christus subire, & velut qui se purgare nequiret, tacere ad omnia voluit: vt nos in iusto ipsius iudicio nō confundamur, vbi non poterimus vnum respondere pro mille: nec pro minima parte vitæ nostræ rationem reddere.

Ioan. 18.

Temeritas præsūptioq; Iudæorum quanta.

Numer. 11.

Psalm. 81.

Iniuria contemptusq; Christo coram Pilato quanta irrogata.

Iudiciū iniquorum cur Christus subire voluerit.

Precatio pro linguæ continentia.

DOmine Iesu Christe benignissime, qui propter nos ante iudices ad omnes obiurgationes accusationesq; iniquas tacuisti, da nobis linguæ continentiam, vt ab omni murmuratione, ab omni contentione & dissolutione, ab omni deniq; verbo aut vitioso aut ocioso liberati atque immunes, in silentio sancto cordis & oris, in mansuetudine ac vera pace cordis tibi semper placeamus, qui es benedictus ante sæcula, Amen.

DE INIVRIIS ACCVSANTIVM CHRISTVM.
Theorema XIV.

ARGVMENTVM.

INnocentia, virtus, illeq; qui peccare non potest, cui soli peccant quicunque peccant, hic peccatorum ceu reus accusatur.

IESV

IESV MAIESTAS DIVINA BLASPHEMATA, vt blasphemiæ accusetur. Concio XIV.

ARgumenti huius multæ possent esse partes, quæ hic quidem latent in his verbis, sed ex ijs quæ in Christum (teste Euangelio) acta dictaque sunt, colliguntur. vnde duos hic articulos diducam, paucis explicandos, qui simul argumenti manifestabunt veritatem. Primus namq; est: Maiestas diuina in Christo blasphemata, blasphemiæ accusatur. Quicquid Christo, diuina natura indignum, iniquè irrogatum est, blasphemia diuinæ fuit naturæ. Quamobrem tota eius passio quid aliud, quantum ad eos qui molestias, pœnas, vulnera, opprobriaq; Christo ingerebant, quam blasphemia fuit? Hic tamen quamuis per omnem vitam suam à Iudæis (quibus nunquam defuit in quo Christum obiurgarent, stimularent, aut illi detraherent) fuerit blasphematus, accusatur blasphemiæ: hoc est, accusatur quod diuinam blasphemauerit maiestatem. Hoc enim & ante passionem, quando illum lapidare volebant, & in domo Caiphæ, Pilati ac Herodis, illi falso impingebant. Verùm prorsus erat impossibile Christo, Deum blasphemare, sed honorabat patrem suum. Quamuis enim Christus verus naturalisq; Dei sit filius, Deus de Deo, atq; cum patre essentialiter vnum, sui tamen humiliatione Deum plus honorificauit, plus glorificauit, quam vel aliqua creaturarum potuit. Contra hoc tamen impositum est ei ab iniquis crimen, quod nemo minus quam ille fecit, nemo præter ipsum solum facere nequiuit: imò cuius criminis oppositum nemo magis egit, agereq; potuit magis quam ipse. Et vt finiam, accusatus est de blasphemia in Deum, idq; ab impijs & blasphemis: qui in hoc quo Dominum Iesum blasphemum dicebant, multò maximè blasphemabãt ipsi Deum. In Christo enim solo, & in nullo alio homine personaliter (verè loquendo) blasphemari potest Deus. De tanto igitur crimine quod soli ei fuit impossibile, ideò ab eo quoq; alienissimum, infamatur Christus: & hoc ab ijs, quorum ipse blasphemias sceleratissimas tolerabat. Quomodo enim non grauissimè blasphemantes, potuissent Christo blasphemiæ crimen imponere? Atqui nemo blasphemiæ illum accusare, nemo peccatum quoduis aliud illi irrogare potuit absq; grãdi enormiq; Dei blasphemia. Duplex igitur iniuria, duplexq; Christo hic blasphemia irrogatur. Vna, qua blasphemiæ incusatur ipse Christus, hoc est, qua blasphemus impie iudicatur: altera, qua ab alijs sic iudicatus blasphematur. Dicitur enim iniquè blasphemus, simulq; ab ijs dum hoc dicunt, blasphematur.

Blasphemia quanta maiestati diuinæ in Christo irrogata.

Blasphemiæ quã iniustæ Christus accusatus sit.

Deum Patrẽ suũ vti Christus maximè semper honorãrit.

Blasphemiæ crimẽ Christo impossibile.

Blasphemia duplex Christo irrogata.

Iesu veritas aterna vti negetur, mendacijsq; infametur.

SEcundum hinc videamus articulum, qui est: Veritas negatur mendacijsq; infamatur, nihilominus tamen ipsa mendacij atq; negatæ veritatis accusatur. Hic articulus longius diductus, ita dilucidatur: Ille qui est essentialis veritas, vtpote Verbum Dei Patris, per quem cœlum & terra facta sunt atq; subsistunt: ille qui propter veritatem complendam natus est: quandoquidem quicquid patribus atq; prophetis fuit promissum à Deo, per Christum est adimpletum. Quam enim ob rem aliam venit in mundum, quam vt veritatem doceret, veritatis quoq; viam ostenderet, in seipso monstrãs quomodo in veri-

Partis alterius Argumenti explicatio.

Veritas essentialis vt sit Christus.

in veritate ambulare oporteat? nam hoc ante Pilatum ipse quoq; confessus: *Ego, inquit, in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeam veritati.* Hic etiam propter veritatem, hoc est, vt in se nobis pro veritate moriendi daret exemplum, ignominiosam, duramq; mortem pertulit crucis. Cui item omnes prophetæ, cui omnes scripturæ, cui denique ipse cœlestis Pater in voce, & Spiritus sanctus in specie columbæ testimonium perhibuerunt: cuius postremo verba adeò sunt certa atq; infallibilia, adeò solida & firma, vt si vniuersus mundus aliquid affirmaret veri, quod verum quoq; esset, ille verò diceret quod mundi foret assertioni contrarium, totus mundus erraret: facilius q; rediret in nihilum, quam Iesu verba cassa inaniave, aut ceu non veracia transirent: iam hæc veritas (quod huius secundi articuli altera est pars) ab hominibus mendacibus, non propterea tantum quod omnis homo sit mendax, sed quod studiosè atq; dedita opera in Christum mentiebantur, passa est obiectiones mendosas. Accusatur enim falsè Christus quod veritatem abnegauerit. Miraris quod dico Christum accusari, quod veritatem abnegauerit? Non mireris: ex Euangelio enim facilè potest ostendi: Postquam Pilatus interrogasset Iudæos, quam adferrent accusationem aduersus Iesum, & illi generalibus non potuissent iudici Pilato persuadere verbis, vt sibi non accusatum Iesum damnâret, sed potius Pilatus ipsemet eius vellet causam discutere, nec Iudæorum iudicantium atq; damnantium fidei stare: cogebantur Iudæi exponere accusationes, quibus magis iudicem sperabant mouendum Romanum. Dicunt igitur: *Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram.* Si Christus gentem vestram subuertit ô Iudæi, quod dicitis, in quo subuertit? *quia commouit, inquiunt, populum docens per vniuersam Iudæam, incipiens à Galilæa vsque huc.* Videtis ne quid in Christo accusent? Nempe, quod docuerit populũ, quod illum commouerit, quod subuerterit. Nemo reprehendit in doctore quod benè doceat. Adeò igitur prudentes fuere Iudæi, q̃ amuis inuidiæ malitia pleni, vt non præsumerent pro accusatione recipiendum, quod Christum dicerent docuisse, nisi (quod significãtius in verbis, subuertentẽ & commouit, expresserunt) voluissent, ipsum perperam ad seducendum q; (nam & post mortem seductorem illum vocabant, dicentes: *Recordamur quod seductor ille dixit adhuc viuens*) atq; ad subuertendam plebem docuisse. Quod quid fuerit aliud, non video, nisi quod Christum insimulant studio subuertendæ gentis atq; excitandæ commotionis gratia docuisse malè, hoc est, contra veritatem. Nam si docuit veritatem, locum non haberet accusatio. Hoc enim modo docere, non est gentem subuertere: sed volunt quod contra veritatem Iesus docuerit, quod est, veritatem abnegasse: præsertim si, quod dicunt, studio fraudis, hoc est, ad subuertendos auditores, ad plebis commotionem, hoc est, ad tumultum, seditionesq; ac rebellionem suscitandam docuerit. Est igitur Iudæorum accusatio, quod Christus qui est ipsa veritas, populum seducendo subuertendoq;, quod per falsam necesse fuisset fieri doctrinam, abnegauerit veritatem. Addiderunt deinde Iudæi in accusationibus coram Pilato, quod prohibuisset censum dari Cæsari, & quod nominasset se Christum regem. Omnia hæc mentiebantur Iudæi. Neq; enim Cæsari dari censum prohibuit, qui dixit: *Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.* Quod verò Christum se nominauit, quod erat regem se nominasse, nihil contra Romanum fuit imperium.

Ioan. 18.

Lucæ 3.
Ioan. 1.

Verba Christi quã sint certa æque infallibilia.

Psalm. 115.

Veritas mẽdacij & negatæ veritatis accusatur.

Ioan. 18.

Lucæ 23.

Accusationes mendaces contra Christum.

Matth. 27.

Matth. 22.

rium. Siquidem Christi regnum nihil commune habet cum hoc regno mundi, quod Romani affectabant: nec lædebantur hoc Christi regno, quod spirituale est, cuius imperium & potestas nihil demit imperatoris imperio. Propter hanc tamen vltimam accusationem ingressus Pilatus, Iesum solum interrogat de hoc tantum, an rex esset Iudæorum, alias namq; duas accusationes

Ioan. 18. spreuit, quia sciuit falsas. Respondens Iesus: *A temetipso*, inquit, *hoc dicis, an alij tibi dixerunt de me?* Quasi diceret: Puto à temetipso hoc non dicas Pilate. Nihil enim (scio) vidisti in me, quod regium ostentet fastum, aut quod regnum temporalis præ se ferat ambitum. Si verò alij hoc de me tibi dixerint, dicant quoq; necesse erit, vnde moueantur vt hoc de me dicant, aut quid de me huiusmodi viderint, quod accusationem habeant ambitionis, quod ex illis, non ex me habes interrogare. *Nunquid ego Iudæus sum*, ait Pilatus, vt regni regusq; nomen, stirpem, stemma & genus agnoscam? *Gens tua & Pontifices te tradiderunt mihi.* Non caret occasione. *Quid fecisti?* *Non est*, inquit Iesus, *regnum meum de hoc mundo. Si enim esset, adessent ministri quoque, qui defenderent me in manus non traderer Iudeorum.* Iam verò ipse tu vides, mihi nullos esse ministros. Quibus enim alijs imperarem? *Es ergo rex*, Pilatus dicit, si regnum habes, tamen scio Iud non sit de hoc mundo. Christus respondet: *Tu dicis, quia rex sum ego. Ego hoc enim natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeam veritati. Et quicunq; ex veritate est, audit me.* Non igitur veritatem negare possum, quin quod verum est, me fatear regem, licet non huiusmodi quem tu formides. Pilatus interrogat vltra quid sit veritas. Verum non expectans responsionem exit ad Iudæos, dicens se nullam in homine inuenire causam, nec mortedignum. Reclamant autem Iudæi, illum commouisse populum per mendacem, seditiosamq; doctrinam, qua populum subuerterit à Galilæa vsq; hu

Luc. 23. Galilæam audiens Pilatus, & inquirens, vbi Christum didicit esse Galilæum atq; de Herodis esse potestate, qui propter festum tunc erat Hierosolymis, misit Iesum ad illum, gaudens de occasione nacta, qua se de Christo iudicando liberaret, quem innocentem videbat, & per inuidiam alienam grauari. Multis enim (vt in sequentibus magis elucescet) quæsiuit occasiones Pilatus Christi

Matth. 27. liberandi. *Sciebat enim quod* Iudæi *per inuidiam tradidissent eum.* Hic iam quæso charissimi aduertite. Homo gentilis & paganus aduertit Christi innocentiam, reueretur virtutē, horret illi malum inferre, licet in Christo nihil sciat, nil aliud credat, quam de bono ac iusto homine. Ediuersò verò Iudæi, cum scirent Messiam venturum, scirent quoq; tempus Messiæ, quo venire debebat, impletum: ad hæc quicquid in Messia expectabatur, in Christo videbant impletum: sciebant quod Christus sæpè expressis manifestisq; verbis, sæpius verò obscuris atq; secretioribus verborum indicijs Christum se Dei filium manifestauit, Patre quoq; testimonium ei perhibente, quod vera loqueretur in voce, & per signa, miracula ac prodigia, quę Christus autoritate atq; sua potestate faciebat in expellendis dæmonibus, in languoribus curandis, in resuscitandis mortuis, quæ nullus hominum sua potuisset virtute aut quacunque humana fecisse. Nam etsi legantur in veteri quoq; testamento, qui suscitauerint ad vitam mortuos, hoc tamen fecerunt inuocatione diuinæ potestatis atque Dei nomine, non sua virtute. Nemo enim sua virtute vnquam legitur, quæ naturam potestatemq; excederent humanam, miracula fecisse: quemadmodo Chri-

Pilatus in quo Iudæis præferendus.

Miracula & opera Christi vti diuinitatem illius testentur.

4. Reg. 13.

do Christus per imperium faciebat sua autoritate, quæ cum Patre & Spiritu sancto illi vna fuit. Quapropter *si mihi non creditis*, dixit Iudæis idem, *operibus credite*. Illa enim testantur non solum me hominem esse, verumetiam Deum: quia quæ operor, humanam excedunt virtutem, & à solo Deo fieri possunt. Atq; iterum: *Si opera non fecissem in eis quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent*, puta Iudæi, quod non crederent. Iam autem operibus victi sunt atq; signis, vt cogantur nisi omnino stipites sint aut lapides, sentire virtutem mihi ineſſe diuinam, qua hæc facio. Itaq; vt cœperam dicere, cùm hæc omnia scirent Iudæi, humaniorem tamen multo homo ac iudex erga Christum se exhibuit paganus, quam Iudæi, faciente hoc inuidia Iudæorum, quæ eos prorsus excæcauit. Ioan. 10. Ioan. 15.

Precatio pro sancta simplicitate.

DOmine Iesu Christe, da nobis in veritate & sancta simplicitate cordis ambulare absque fuco, absque dolo, absque vlla simulatione, & in omnibus synceritatem præstare, ad laudem & gloriam nominis tui, qui es benedictus in sæcula, Amen.

DE ILLVSIONE CHRISTI APVD HERODEM.

Theorema XV.

ARGVMENTVM.

DOminus noster Iesus Christus, qui est omnipotentia & sapientia incomprehensibilis, contemnitur atq; illuditur: & qui eloquentia est facundissima, obmutuit.

IESV OMNIPOTENTIA ET MAIESTAS VT ILLUDATUR & CONTEMNATUR.

Concio XV.

SI hoc argumentum rectè est explanandum, operæprecium est illud diuidi in tres articulos: quibus distinctis, facilis & breuis erit omnium elucidatio. Primus articulus est: Omnipotentia & potestas illuditur atque contemnitur. Christum esse omnipotentem, esse etiam virtutem Dei atq; sapientiam, supra manifestatum est *Theoremate sexto*. De eo quoq; scriptum est: *Dum silentium tenerent omnia, omnipotens sermo tuus Domine à regalibus sedibus venit*. Item de seipso loquens, dicit: *Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra*. Et illud: *Qui dedisti ei potestatem omnis carnis*. Item: *Subest tibi cum volueris, posse*. Et alia multa, vt sunt: *Quis mensus est pugillo aquas? aut quis cœlos palmo ponderauit? Quis tribus digitis appendit molem terræ, & libraui in pondere montes, & colles in statera?* Et quæ sequuntur alia, quibus ostenduntur eidē comparata, aut coram eo nulla esse omnia, nec plus in illis esse, quam puluerem terræ exiguum, nec plus ab eo quam momentum stateræ reputari? Ipse enim est verbum illud *quo cœli firmati sunt*, quo etiam viuunt atq; subsistunt omnia, cui omnia obtemperant. Ille veluti infirmus, impotens, atq; cui desit virtus aut potestas vindicandi, contemnitur atq; illuditur. Nam vbi, Pilato illum mittente, it inter homines scelestos, latronibus nihilo meliores, vinctus ad Herodem. *Herodes viso Iesu*, vtpotè homo curiosus, *gauisus est*. Multo namq; tempore

Omnipotētiæ Christi testimonia. Sapien. 28. Matth. 28. Ioan. 17. Sapien. 12. Esaiæ 40. Psalm. 32. Omnipotētia & Sapiētia contemnitur & illuditur. Lucæ 23.

Silentij Iesu coram Herode causa quæ.

pore Iesum videre desiderabat, sperans signum videre ab eo, ob nihil aliud Iesum desiderans, præterquam vt noui aliquid videat. Hoc sciens Dominus Iesus, nequaquam illi placere affectabat, nec eius quæsiuit gratiam, imò subterfugit, quia non optauit à morte liberari. Quod fortasse fuisset factum, si esset è manibus Iudæorum liberatus, si gratiam obtinuisset (quod facilè potuisset) Herodis. Atq; ideò ne specimen nobis adulationis, aut affectandæ humanæ gratiæ exemplum relinqueret, interrogatus ab Herode multis sermonibus, nihil respondit: rogatusq; vt coram rege signum aliquod faceret, recusauit. Stabant autem ibi, quemadmodum coram Pilato fecerant, pharisæi Iudæorumq; principes constanter accusantes eum, contra quæ etiam nihil respondit. *Spreuit igitur illum Herodes rex cum exercitu suo.*

Ioan. 18.

Iesus sapientia incomprehensibilis pro fatuo deridendus exponitur.

Partis alterius Argumenti explicatio.

ALter articulus ex præcedenti argumento elicitus, talis est: Hic qui Sapientia est incomprehensibilis, pro fatuo spectaculoq; deridendus exponitur. Christum virtutem & Dei sapientiam, quomodo supra dixi, imo est qui nescit. Ipse enim est *qui comprehendit sapientes in astutia sua*, ipse est *qui à fine attingit vsq; ad finem fortiter, disponitq; omnia suauiter.* Ipse est denique *sapientiæ non est numerus*, regens & gubernans omnia, *scrutans corda & renes*: cui nihil absconditum. Omnia videt & intelligit, & nemo est qui illum docear. *Quis enim adiuuit Spiritum Domini? aut quis consiliarius eius fuit, & ostendit illi? Cum quo iniit consilium* (vt propheta dicit) *& instruxit eum, & docuit eum semitam iustitiæ, & eruditi eum scientia, & viam prudentiæ ostendit illi?* Hic tamen qui increata est Sapientia Patris, pro stulto habetur, despicitur, atq; pro fatuo illudendus exponitur. Nam postquam Herodi regi nihil respondere voluit in re tam ardua, puta vbi de vita aut morte eius agebatur, & accusatores habebat potentes, principes, quos hostes quoq; sibi maximè sciunt infestos, ac vehementer tam audaces, quàm importunos. In tanto igitur periculo constitutus, quia (vt Herodes secundùm humanam iudicabat prudentiam) seipsum iuuare noluit, nec vti gratia volebat amicorum, quæ hic apud Herodem vltro etiam illi offerebatur, rex Herodes cum exercitu suo illum spreuit, atq; pro fatuo habuit. Illusit quoq; ei in veste alba, quæ erat fatuorum, illudendumq; ad Pilatum remisit. Putasnè grauè fuerit æternæ Sapientiæ Patris, sic despectum, ludibriosaq; veste amictum, redire ad Pilatum, pessimorumq; ac puerorum ludum fieri? Remittitur autem sic in alba derisoriaq; veste Iesus illusus ad Pilatum. Quomodo per medium tunc fit ciuitatis ductus, quomodo pueri senesq; occurrerint, quot irrisionibus quasi fatuo Christo illusum sit, relinquo pijs animis meditandum. Quia igitur ad Pilatum remissus ab Herode fuit, Pilatus conuocatis principibus sacerdotum & magistratibus & plebe, dixit: *Obtulistis mihi hominem hunc, quasi auertentem populum. Et ecce ego coram vobis interrogans, nullam causam inuenio in homine isto, in quibus eum accusatis. Sed neque Herodes, vt videtis.* Nam quia fortasse me suspectum habetis, quod iusto clementior sim huic victo vestro, propterea ad alium iudicem vos misi, nolens contra conscientiam meam & iustitiæ leges à Romanis mihi præscriptas, agere. Verùm quomodo missi illum,

Sapientia Patris increata despicitur, atq; pro stulto habetur.

Ductio hæc Iesu quibus iniurijs facta

Lucæ 23.

lum, ita mihi est remissus. Videtis enim *quia nihil dignum morte actum est illi. Emendatum ergo illum dimittam.*

Iesus eloquentissimus fœcundissimusq; vti obmutuit.

Partis alterius Argumenti explicatio.

IAm tertius articulus occurrit eliciendus: Eloquentia facundissima obmutuit. Obmutuit, inquam, non ex infirmitate, sed ex voluntate. Christum se exhibuisse facundissimum ac eloquentissimum, non credo aliquem hac de re posse dubitare. Quid enim in Christo non erat (quicquid gratiarum, virtutis aut laudis fuit) excellentissimum? Necesse erat igitur, in hac gratia eum esse præstantem, qui in omnibus erat singularis. De eius singulari eloquentia atque loquendi virtute est illud apud Euangelistam, quod principes, pharisæi & huiusmodi genus hominum, miserunt qui comprehenderent Iesum, & adducerent eum ad se. Qui vbi ad illum venissent, & audissent illum loqui, nihil efficientes, nihil potentes, infecto negocio redierunt. Interrogati quare non adduxissent Iesum: *Nunquam*, inquiunt, *audiuimus hominem sic loquentem, quomodo iste loquitur*, indicantes ipsum non solum verba sonare, sed in verbis vim quoq; & virtutem committere, cui nemo contra eius voluntatem posset contradicere siue contraire. Propterea lætabantur etiam turbæ, quia loquebatur Iesus docens sicut potestatem habens, & non sicut scribæ & pharisæi. Hic tamen qui erat tam facundus, vt eloquentiæ ipsius nemo esset qui posset resistere, iam vbi maximè alijs hominibus incumbit loqui vt se liberent, ipse obmutuit, sustinens tanquam esset reus, impiorum accusationes omnes. Nam vbi (quemadmodum dixi) Pilatus animum suum exposuerat Iudæis, Iesum emendatum velle dimittere, exaggerabant & colligebant accusationes plures, quascunque inuenire poterant. Cœperunt igitur eum accusare in multis. Itaque cum accusaretur Iesus à principibus sacerdotum & senioribus, nihil respondit. Pilatus autem rursum interrogauit eum, dicens: *Non audis quanta aduersum te dicunt testimonia? Non respondes quicquam? vide in quantis te accusant. Iesus autem non respondit ad vllum verbum, ita vt miraretur præses* Pilatus *vehementer*, sciens Iesum virum prudentem & vehementer eloquentem, qui paucis verbis omnes contra se factas potuisset allegationes dissoluere, accusantesq; omnes confutare, mutos ac elingues facere. Hoc enim Pilatus admodum desiderauit, vt Christus innocens suos aduersarios confutaret. Verùm hæc hora erat Christo à Patre data, qua pati, non se defendere, & debuit & voluit. Ideò fiuit vt omnia aduersum se tàm mendacia quam accusationes iniquæ prævalerent.

Eloquentia Christi singularis.

Ioan. 7.

Matth. 7. Marc. 1.

Matth. 27.

Silētij Christi coram Pilato causa quæ.

Precatio pro humilitatis & patientiæ Iesu imitatione.

IEsu misericordissime, qui nos verbo nec minus exemplo erudisti ad humilitatem & mansuetudinem, qui patientiam (vt alias omnes virtutes) in temetipso docuisti, da nobis humilitatis ac patientiæ tuæ vestigia feruentissimo studio imitari, & à nulla tentatione, à nullaq; pusillanimitate superari, qui es benedictus in æternum, Amen.

DE POSTVLATIONE IVDÆORVM, QVA LA-tronem ad vitam, Christum verò ad crucem petebant. Theorema XVI.

ARGVMENTVM.

HIc qui vitæ est dator & conseruator, vtpotè clementia ac beneficentia ipsa pijssima, latroni vitæ spoliatori, seditionumque artifici postponitur: quo etiam vilior, nequior, atq; vita indignior habitus, ad amarissimam crucis mortem postulatur.

IESVS VT SIT VITÆ DVPLICIS DATOR AC conseruator clementissimus. Concio XVI.

POssent in hoc argumento duo articuli distinctim sequestrari, qui essent, quod vitæ dator latroni comparatus, nequior vitaq; indignior habitus sit, & quod clementia & beneficentia suprema ac liberalissima, ad mortem postuletur. Verum vtrunq; hunc articulum in vno adunatum, citius absoluere possumus. Dominus noster Iesus Christus, est nobis vitę dator, est vitæ seruator, est redemptor, est etiam saluator noster. De hoc quia diffidit nemo, non longa indiget comprobatione. Qui enim mortuos potuit resuscitare, haud dubium est, esse eum vitæ autorem & datorem. Præter tamen hanc naturalem corporalemq; vitam, est alia vita spiritualis, qua anima viuit in æternum. *Qui credit* (inquit) *in me, non morietur in æternum, sed habebit vitam æternam.* Huius vitæ pariter est collator. Ad hoc enim venit in mundum, vt *vitam habeant, & abundantius habeant*, vitam nimirum gratiæ iustificantis. De hac vita loquitur, quando dicit: *Amen, amen dico vobis, si quis sermonem meum seruauerit, non morietur in æternum.* Item: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, non morietur in æternum.* Item: *Nolo mortem peccatoris, sed magis conuertatur & viuat.* Hæc est vita qua viuunt etiam ij, qui corpore mortui sunt.

Ioan. 11. Ioan. 10. Ioan. 8. Ioan. 6. Ezech. 18.

Clementia quid sit.

Porrò quod clementia sit, atq; ipsa adeò beneficentia Dominus Iesus, non potest esse obscurum. Clementiam enim hic vocamus, benevolam inclinationem cordis animiq; compatientis affectum, quo aut alienam quis tristitiam commiserans, aut de felicitate aliorum gaudens, per dulcem quendam charitatis affectum, quem proximo communicat, quæ aliorum sunt, sua æstimatur. Videamus nunc, quam clementiam possideat Christus: nonne immensam? nonne infinitam? nonne eam quæ fons origoq; est omnium bonorum, de qua ad indignos quoscunq; beneficentia emanat? Hæc clementia illuminauit cæcos, curauit languidos, surdis auditum, claudis gressum, mutis restituit eloquium: energumenos, paralyticos, leprosos, sanitati, integritatiq; restituit. Pauit esurientes, sæpenumero ipse esuriens, afflictos confortabat, consolabatur mœstos, timidos tutabatur. Quid plura? Erexit cadentes, opprobrio affectos excusat, afficientes verò humiliat, tentatos defendit, honorat despectos, tyrannos arguit & seductores. Exaltauit humiles, & simplices docet,

Clementia Christi quâ sit immensa. Ioan. 9. Matth. 8. Marc. 7. Lucæ 14. Ioan. 6.

docet, mortuos suscitat, oppressosq; quauis molestia leuat. At quare qui propter salutem animarum venerat, sanandis corporibus, beneficijsq; corporalibus operam dabat? Certè præcipuum hoc ei fuit studium, colligendis electis, atq; in viam rectam reducendis, inuigilare. Ad hoc omnem nauat operam, docendo, discurrendo, cum peccatoribus manducando, pium misericordemq; se præbendo, calumnias & opprobria sustinendo, vt pereuntium animas saluet. Eam igitur ob rem in conferendis beneficijs corporum, in faciendis miraculis exterioribus, in modo viuendi communi sese exhibuit, quo cunctis fieret manifestum, non minus animarum ipsum esse curatorem ac saluatorē, quam corporum: nec minora: paucioraue, quin potius multò excellentiora se præstare paratum beneficia animabus, quam corporibus reformandis. Verum igitur est, non propter corpora curanda Iesum venisse in mundum, sed propter animas saluandas: corporalia tamen beneficia prærogasse, vt à se spiritualia quoq; petenda homines doceret. Animarum namq; ruinam & damna miserans, corporibus largitur beneficia, vt perceptis beneficijs visibilibus homines & benefactoris reciperent notitiam, & in eiusdem traherentur amorem: cognitione enim Dei & amore, salus paratur animabus: indeq; (quod dixi) sperare discerent se remedia accepturos animarum, vbi recepissent corporum. Itaq; in hoc clementissima pietas, seu pijssima clementia dulcissimi, misericordissimi atque compatientissimi cordis Christi sentitur, quòd Patri suo cœlesti tam sedulo, quàm indefesse intra animi sui præcordia æstuantibus desiderijs, pro nostra omnium salute semetipsum obtulit, exposuit, opposuit atq; exhibuit, cernens dolensq; nostrum errorem, nostram ingratitudinem, multiplicemq; transgressionem. Dolebat quoq; iustam iram & à nobis meritam indignationem Patris super nostras continuas iniquitates. Dolebat sui contemptum nostramq; ignorantiam, duritiam & iniuriam erga immensam suam fidelitatem & dilectionem. Dolebat postremò pro nobis, attendens nostra pericula, damna, pœnasq; reatibus nostris reddendas, quæ auertere à nobis satagebat, nos docendo, pro nobis laborando, orando, lachrymando, humiliterq; satisfaciendo, & iugem passionis animiq; sui dolorem præsentem & futurum, internum & externum, pro nobis sacrificando. In ipso enim non solum quæ coram & ante eius oculos erant, verumetiam quæ (iuxta id quod externam attinet corporis afflictionem) illi futura erant, secundùm propositum atq; intus in animo semper illi præsentia aderant: propter quæ omnia (vt nõnulli volunt) vita eius continua mors, mille alijs (vt dicam) mortibus maior fuit. Si enim huiusmodi quid (licet incomparabiliter minus) de beato Paulo Chrysostomus in libro de eiusdem laudibus scribit, & de seipso idem Paulus Corinthijs confitetur: quanto magis de Christo hoc ipsum compatientissimo sentiendum est? tam verò per istos animi internos motus, per affectionesq; doloris ac tristitiæ, per studia sancta atq; conatus, per externas quoque operationes, per fatigationes corporis, per defectus, inclementias, penurias, ieiunia, vigilias, prædicationes, discursus, orationes, pro fletus laboribus quoque huiusmodi, beneficijsq; alijs supra enumeratis comparare, recipere, ac pati detractationes iniquè peruertentium, tam facta, quam verba ac studia sua eiusmodi, recipere quoq; obseruationes, dolos, insequutiones, inuidias, iras, persecutiones, contumelias: nec propterea tamen siue beneuolentiam, siue

Studiũ Christo præcipuũ quod fuerit.

Beneficia corporalia cur in terris Christus contulerit.

Animas ad saluandas venisse Christum in mũdum.

Pietas clementissima dulcissimi cordis Iesu quanta.

Vita Iesu quomodo continua mors fuerit.

Chrysost.

Amoris cordis Iesu plenitudo quibus indicijs manifestata.

siue beneficentiam deserere, sed potius omnia in nostram & plerunq; in eorum qui huiusmodi malis atq; molestijs premebant, salutem conuertere: nunquid non hoc clementissimi, pijssimi, amoreq; plenissimi cordis indicium, euidentissimumq; est testimonium? Verum vbi hanc contingit verè diuinam clementiam inuenire in homine? Certè in nullo præterquam in solo Christo homine Deo.

Iesus vt homini impijssimo vitaq; extinctori æquiparetur, & ad crudelissimam mortem poscatur.

Partis alterius Argumenti explicatio.

COnsiderata igitur prædicta Christi clementia, aperi oculos ad stupendum mirumq; aliquid contemplandum. Contuere enormem pestemamq; iniquitatem, quantam puta ab initio seculi haud comperisti. Cerne quomodo ignobili ac vili populo Iudæorum, mortã alicuius sceleratissimi deprecaturo eregione collocati proponuntur duo: agnus videlicet mansuetissimus, & rapacissimus lupus: tenerrima, immaculata, patientissimaq; oui cula, iuxta fœtidissimum hircum: virtus inquam bonitasq; inuincibilis opponitur contra nequam flagitiosum: hinc Saluator, illinc constituitur latro: Dominus dominorum ac omnium regum Rex, erga vilissimum nebulonem Dei filius, cùm filio diaboli. Filius namq; non incongruè dicitur diaboli Barrabas ille latro, vel propter opera sua facinorosa ac studia, quomodo & Christus Iudæos vocat ex patre esse diabolo: vel quia (vt quidam volunt) Barrabas, si vno r & duplici b scribatur, significat diaboli filium. Proponuntur itaq; simul à Pilato (quomodo dixi) Dei filius & filius diaboli, daturq; vulgi discernendi iudicium, eligendiq; optio è duobus, eum scilicet qui sit melior, vitaq; dignior, cui propter festi priuilegium donetur vita. Electus igitur à populo est latro tanquã Christo melior, & vita donandus: reprobatus Christus, tanquam vita indignus. Postponitur Christus Dei filius, viliorq; æstimatur latrone: nec solum postponitur, verùm etiam dum latro postulatur ad vitam, Christus poscitur ad crucem. Hic Barrabas, vt Euangelista dicit, latro erat insignis & seditiosus, qui in tam sancta ciuitate, sancto tempore, & congregata vndiq; omnifariam innumera populi multitudine, tumultum excitauerat: vbi ex leui principio multorum millium potuisset strages euenire: quemadmodum Iosepho teste, alio quodam tempore milite stipendiario in derisionem Iudæorum nudata posteriora obijciente, supra triginta millia hominum, tumultu suscitato, perierant. Hic igitur Barrabas, quantumlibet sua esset vita reipublicæ pernicioſus, nihil tamen æstimasset multorum millium hominum innocentium mortem, modo suam facinorosam omnibusq; periculosam ac pestilentem vitam, patrandis malis alijs compluribus seruaret. Considerandum itaq; quomodo is per quem cœlum, terra, & omnia quæ in eis sunt, visibilia & inuisibilia, imperatores, reges, principatus, potestates, Angeli & homines creati sunt: in cuius manu subsistunt omnium corpora, spiritus, tempus, fortuna, substantia, esse & viuere, collocatur, comparatur adhunc fœdum vilissimumq; nebulonem. Porrò, cùm hic audax, effrons, nequam, eregione Christi, & Christus erga ipsum velut ei in malitia similis, populo peruerso proponeretur, vt alterum ad vitam, alterum eligeret ad mortem, quanto putas viuendi desiderio tenebatur pessimus hic latro, quamuis

Collatio Iesu ad Barrabam.

Barrabas cur benè vocetur filius diaboli. Ioan. 8.

Matth. 27. Lucæ 23.

Ioseph. bell. Iud. lib. 2. cap. 11.

Barrabas quanto viuendi desiderio tenebatur.

vitam

vitam turpissimam prorsusq; intolerabilem ageret? Profectò licet vitæ eius pestiferæ & indignissimæ conseruatio, foret extinctio saluberrimæ vitæ ac Deo dignæ vitæ Christi: quæ quidem vel vna hora melior, preciosior, Deo acceptior, glorioſiorq;, & hominibus vtilior est, quam mortalium cunctorum in vniuerso mundo esse potest vita: maluit tamen hic nebulo mille eiusmodi vitas salutares, quam suam cunctis noxiam, perire. At verò è regione Christus deflexo capite, demissis oculis, manibus compositis, mansuetissimo corde, maturo ac humili gestu, animo patienti, silenti ore stabat. Quantumq; Barrabas pestifer, impudens nebulo, aspirabat ad vitam, cupiens se, quamuis flagitiosum, innocentissimo Iesu præferri: tantum & multò plus ad mortem anhelabat Christus pro peccatoribus perferendam, quorum Barrabas vnus erat. Ita fit, vt virtus postponatur iniquitati, & latro præferatur fidelissimo propugnatori, Domino, tutori, datori vitæ præsentis sempiternæq;. Aduerte hic tamen, Barrabam non solum Iesu præferri ad vitam, ita vt Iesus, quamuis veluti latrone indignior, & Barraba vilior seu posterior, in vita tamen etiam seruaretur, sed pro maiori contemptu Iesu, ad vitam latro, Christus verò non ad vitam, sed ad ignominiosam mortem postulatur, tanto interuallo latroni postpositus, quantum interest inter vitam & mortem. Porrò maleuolis, miseris, maledictis Iudæis hæc inuidia, cæcaq; latronis conseruatio, saluatoris verò interemptio non impunè euenit: quandoquidem post passionem Christi mox Hierosolyma eorum metropolis latronibus & sicarijs adeò repletur, vt publico foro cunctis formido, & nulla esset viuendi securitas. Tantus enim omnibus metus aderat moriendi, vt iam interemptus quisq; superstite æstimaretur felicior, quod ille semel pœnam cum vita deposuisset, hic omni hora mortem expectans, vel ipso metu continuè moreretur. Quibus tamen nullum consilium, nullum suffragabatur subsidium, vtpotè qui sibiipsis hoc malum asciuerant, interficientes Iesum saluatorem, latronem vita honorantes. Quam innocentior adhuc Pilatus, qui tantopere pro liberatione Christi laborauit, propterea solum cum latrone nequissimo, & alioqui omnibus odioso Christum proponens, vt facilior esset occasio Christo vitam impetrandi? Cupiebat enim, vt si Iudęi Christo parcere nollent, tanquam innocenti, parcerent ei vel tanquam reo, sed ex Iudæorum supplicatione & propter festi priuilegium redempto: quod nisi interueniſſet, iam de sua vita actũ esse etiam ipse Christus intelligeret. Eam ob rem odiosissimum quem habuit vinctum sceleratissimumq;, cum Christo proposuit, quo omnino sperabat adhuc Christum acceptiorem. Ipseq; Pilatus vltrò admonuit Iudæos, vt vinctum aliquem sibi dimitti pro solito priuilegio peterent: interrogatq; quem è duobus vellent sibi dimitti, Barrabam, an Christum. Item si vellent, dimitteret eis Christum regem Iudæorum. At illi clamabant: *Non hunc*, scilicet nobis dimittas, *sed Barrabam*. Iterum Pilato interrogante, quid esset facturus de Iesu qui vocatur Christus: nam si latroni tantam misericordiam, tantumq; beneficium postularent, verisimile foret, grandius aliquid pro Iesu omnium maximo benefactore postulaturos: responderunt omnes: *Crucifigatur*. Quasi dicerẽt: Hoc singulare est quod meruit à nobis, quodq; illi debetur, & quod pro eo postulamus, vt crucifigatur. Iterum respondit Pilatus, volens dimittere Iesum. At seniores & pontifices instabant, instituebant confortabantq;

Christus quantũ pro peccatoribus mori desiderârit.

Interfectio Christi vti Iudæis non impunè abierit.

Pilatus vtIudęis innocẽtior fuerit.

Ioan. 19.

Matth. 27.

turbam in propositio vt maneret, petendo Barrabam sibi dimitti, crucifigi verò Iesum. Reclamauit Pilatus, dicens: *Quid enim mali fecit?* pro quo vllo crimine vt crucifigam illum? *Ego mortis non inuenio in eo causam. Corripiam igitur illum, & emendatum dimittam.* Quanquam verò Pilatus hoc pia intentione fecerit, vt cum latrone illum proponeret eligendum sperans Barrabam eligendum, propter nimia eius facinora, propterea enim Iesum cum eo adeò erat facinorosus, proposuit: quo si magis habuisset aliquem flagitiosum ac pestiferum, illum cum Christo eligendum improbandum vè proposuisset vt Christum tam scelerato comparatum, faceret minus exosum, magisque vitam eligendum. Hoc enim voluit Pilatus, vt si Iesum non dimittere vellent vt innocentem, dimitterent saltem vt mortis reum (quamuis eum reum non esse testabatur) ob priuilegium festi. Quod vt obtineret, pessimum quem habuit vinctū, cum illo proposuit, vtrum eligere vellent interrogans. Sed indelebilè fuit odium Iudæorum aduersus Iesum. Atq; ideò adeò malū non potuisset proponere Pilatus, qui non vita dignior habitus apud eos fuisset quam Iesus. Quomodo igitur cœperam dicere, tametsi pio animo, hoc est, studioso liberandi Christum, ita fecerit Pilatus, in maximam tamen accesit Christo ignominiam, in opprobrium q; maximum, quod tam scelerato comparatus latroni: cui vel adeò habetur similis, vt optio detur quæ etiam sit cum deliberatione habenda, vter sit præferendus tanquam melior ac vita dignior. Ignominia quāta Christo accesserit ex eius cum latrone cōparatione.

Et expende nunc quanta sit Christo contumelia, quanta q; blasphemia, quod latro pessimus illi antefertur, ipse deterior viliorq; illo iudicatur: imò latro vita adhuc seruandus iudicatur, Christus interficiendus: quod vt fiat, etiam summoperè clamatur atq; rogatur.

Precatio pro sui contemptu.

Domine mi Iesu Christe, qui adeò despici, adeò vilis voluisti haberi, vt non solum latroni comparari, verumetiam tanquam latrone nequior, vita q; indignior reprobari voluisti: da nobis, vt nostri ex animo diligamus contemptum, & tui honoris sitibundum in nobis perseueret desiderium, qui es benedictus in secula, Amen.

DE CHRISTI NVDATIONE AD COLVMNAM ligandi. Theorema XVII.

ARGVMENTVM.

QVi causam nullam habet erubescendi, propter nos erubuit nudatus.

IESVS ERVBESCENDI CAVSAM VT DIVERsam à nobis habuerit. Concio XVII.

COmpertissimum omnibus puto erubescentiam nuditatis nostræ nobis ex peccato per inobedientiam & præuaricationem primorum parentum nostrorum, nobis accidisse. Siquidem vt scriptura refert, anteq; peccarent Adā & Eua in paradiso, erant ambo nudi, nec erubescebant. Quare? Profecto quia nihil in carne eorum erat obscœnum, nihil turpe, nihil rationi repugnans: sed omnia tranquilla, subdita, rationi consentanea atq; obtemperā- Nuditatis suæ erubescentia vnde acciderit homini. Genes. 3.

perantia. Quamdiu igitur nihil erat indecorum in eis, sed virtuti omnia consentanea, nulla erat causa quare erubescerent. At postquam ipsi ab obedientia Dei recesserunt, passi sunt etiam à carne rebellionem, concupiscentias quoq; & passiones rationi obstrepentes. Itaq; vbi illam in carne senserunt deordinationem atq; inobedientiam, repugnantiamq; inter appetitum sensitiuum & rationalem, cœperunt erubescere, velareq; se & obtegere. Arguebat enim eos illa deformitas amissæ obedientiæ, & quam experti fuerant, pacis ac tranquillitatis: arguebat quoq; obstrepentium concupiscentiarum excitatus clamor insuetus: arguebat postremò peccatum, quod ipsi quoq; Deo fuerant inobedientes, quamobrem hanc sentiebant inobedientiam. Veruntamen in Christo, qui exors liberq; fuit ab hoc primorum parentum nostrorum peccato, certum est, quantum attinebat seipsum, nullam fuisse causam erubescendi. Neq; enim in eius fuit carne, quod spiritui: neq; in anima fuit, quod rebellaret Deo. Totus enim innocens, totus erat absq; vitio & sine defectu. Neque enim habuit in se (quemadmodum nos) quo erubesceret, vtpote qui de Spiritu sancto sanctus conceptus, virtute altissimi mirabiliter & supernaturaliter formatus, & ex Maria inuiolata virgine natus. Cæterùm quomodo alias naturæ nostræ infirmitates & passiones, citra peccatum, ita etiam verecundiam & erubescentiam propter nos assumpsit. Et verecundia quidem, in quantum est virtus, quæ sonat pudicitiam quandam & horrorem turpitudinis, quæ in sanctis & castis hominibus, puta virginibus, maximè viguit: tanto erat excellentior in Christo, quanto ipse fuit castior & pudicior. Erubescentiam quoq; habuit propter peccata nostra, quæ suo dorso imposita portauit, haud aliter ac si ipse commisisset, pro ijs erubescens ac pœnitentiam faciens. Cæterum quo ad seipsum, quoniam plenus virtute, plenus erat Spiritu sancto, non potuit cogitare, nedum facere, cuius gratia esset erubescendum, imò quo ineffabili non foret præconio commendandum. Erubuit tamen, siue (vt modo assueto loquar) confusus est in sui castissimi virginei corporis nudatione, secundùm æstimationem hostium suorum: qui propterea nudabant corpus eius, vt confusionem, improperium, ignominiamq; illi inferrent, & verecundia afficerent. Fuit præterea hæc ipsius nudatio verecunda propter amicos eius, licet paucos, qui pro magna confusione id Christo factum dolentes acceperant. Ipse tamen non est confusus, nec propterea ignominiosior fuit aut vilior, sed potius honoratior atq; glorioſior. His verò qui Christum ignominia putabant afficere, quoniam si ipsi fuissent nudati, pro magno hoc æstimassent opprobrio, in hoc quidem consolatio suboriebatur, quod Christum dehonestassent: at ignominiam sibi perpetuam propterea comparauerunt, Christo verò nihil penitus nocuerunt. Nemo enim honestatem dehonestare potest, sed studio suo prauo (certum est) non potest non sibi conciliare turpissimam infamiam, quisquis hoc molitur, vt honore dignum, ignominia afficiat. Pari modo cætera quoq; quæ Christo contigisse legimus patienti, tametsi opprobrium, ignominiam, improperiumvè indicent aut contumeliam, nihil tamē Christo intulerunt, vnde in se factus sit vilior Christus, licet vt inferentes non facti sint propterea ignominiosissimi, non potuerit fieri. In æstumatione quoq; hominum impiorum factus est vilior Christus, at pijs propterea glorioſior est habitus. Eam ob rem non terreri debe-

Erubescendi aliam fuisse Christo causam quam nobis.

Verecundiæ virtus quam excellenter in Christo fuerit.

Nuditas sui cuiusmodi Iesu confusionem attulerit.

mus, quando vilia de Christo quæ passus sit legimus, quandoquidem scriptura quoq; ijs verbis vtitur in persona Iudæorum: *Contumelia*, inquiens, *& tormento interrogemus eum, & morte turpissima condemnemus eum*: nec formidant, quod Christo propterea aliquid inhonestatis adhæserit, aut Christus subiectus ignominiæ vitiovè alicui fuerit: quin potius in oculis duntaxat hominum, atq; in corde & opinione infidelium, Christi perfectionem integritatemq; haud agnoscentium, fuerit putatum. Hoc namque modo ad Hebræos quoq; Paulus, passionem Christi nominat *improperium*. Tanto ergo nobis (secundùm Gregorium) charior, tanto æstimatior, tanto dignior nobis est debet Christus, quanto viliora propter nos non dedignatur.

Sapien. 1.

Hebr. 13.

Gregorius.

Passus est ergo Iesus confusionem secundùm inferentium opinionem, sustinuit opprobrium nostrum, sicut dicit in Psalmo: *Quoniam propter te sustinui opprobrium, operuit confusio faciem meam.* Item: *Tu scis improperium meum & confusionem meam, & reuerentiam meam.* Quocirca fuit quidem in Christo erubescentia, non autem quomodo in nobis, sed pro nobis. Neq; in se habuit quare erubesceret, præter nostra peccata, quæ tanquam sua fecerat. Proinde nim quomodo patiebatur, ita quoq; erubescebat. Quocirca verecundia quoque, quomodo omnes aliæ virtutes in Christo perfectissimę & incomparabiles sunt, ita hæc quoque, puta pudicitia quatenus virtus est, maxima perfectissimaq; fuit in Christo: imò quanto eius innocentia & sanctitas erat, quam aliorum hominum maior, tanto erat verecundia quoq; in eo perfectior. In plenitudine enim gratiarum atq; omnium virtutum quæ in illo semper fuerunt, neq; agere, neq; loqui, sed ne cogitare, aut velle quidem potuit Christus quicquam, quod non esset pudicissimum ac honestissimum, aut quod erubescentia, confusione, ignominiavè foret dignum. Veruntamen vt confunderetur afficeretur vè ignominia Christus, omnem mouerunt lapidem, omnes vires expenderunt Iudæi. Eam ob rem innocentissimum eius corpus, pudicissimum atq; virgineum nudantes, quantum in ipsis fuit dehonestarunt, iuxta intelligendi modum, quem paulò antè dixi. Siquidem eius nudatio, noditatisq; reuelatio, magnam Christo quoq; verecundiam ingerebat: non quod in se propter quod erubesceret, haberet: sed quia id quod in alijs est ad verecundiam & erubescentiam, in se quoq; ad sui confusionem ignominiamq; (secet nulla sibi esset) hæc fieri, sicq; ab alijs acceptari intelligebat. Est autem alijs virginibus, quo sunt verecundiores, imò comptiores castioresq; ac magis pudicæ, tanto grauior, tantoq; intolerabilior molestia nudari, atq; ea quę vel natura abscondit, reuelari. Vnde compertum est, quibusdam castis virginibus tolerabilius fuisse pro Christo subire mortem, quam reuelari (vt sic loquar) verecundam ipsarum honestatem, pudicitiam vè secretam nudari. Cum igitur Dominus Iesus verecūdia, pudicitiaq;, quomodo alijs (vt dixi) virtutibus in immensum fuerit ornatus: quomodo idem pro virtute verecundiæ, pudicitiæq; zelo propter astantes, qui eius nudationē aliter accipiebant, & propter aliud quoq; faciebant, hoc est, qui nitebantur eius verecundiam grauare, atq; illum despicabilem reddere atq; ignominiosum, non fu isset vehementer grauatus? Ipsi enim hęc contumelia multo omnium minimè debuerat fieri: quandoquidem verecundia vbiunq; ex virtute nascitur, tutanda, reuerendaque est maximè, nec vllo vnquam afficienda probro. Nihil tamen horum cessum

Psalm. 68.

Ibidem.

Pudicitia quarundam virginum quanta.

cessum est Christo. Nam nudatus est non minus ter suis in passione vestibus, puta flagellandus, coronandus, & crucifigendus. Porro si quis inter flagellationem & coronationem non reindutum vestibus contendat, sed antequam flagellatus reindueretur vestibus, ad coronandum dicat nudum in prætorium (hoc est, locum spatiosiorem) introductum, non repugnamus sed dicimus, vbi purpura clamideq; fuerat exuendus, suisq; reinduendus vestibus antequam ad locum exiret Caluariæ, necesse erat illum nudari: quam nudationem, si altera quam dixeram negatur, in illius locum supponimus. Cæterum hęc ipsa nudatio Christi, de qua in præsentiarum loquimur, propter eius fiebat flagellationem, quam Pilatus vt Iudæos placaret, ad Iesu ordinabat castigationem. Nudatio Christi tripla.

Precatio pro spiritus nuditate.

IEsu pijssime, qui propter nos nudari voluisti, da nobis affectum nudum ac ab omnibus terrenis, otiosis ac vitiosis exoccupatum ac liberum, quo extra te nil aliud cupiamus, sed tibi castissima, feruentissima, iugiq; dilectione semper inhæreamus, qui es benedictus in secula, Amen.

DE FLAGELLATIONE IESV. Theorema XVIII.

ARGVMENTVM.

QVi nostra nobis peccata & pœnas pro his debitas remittit, quiq; à flagellis Hebræos eripuit, pro peccatis nostris ipse flagellatus ab eadem gente pœnam luit.

IESVS MISERICORDIAM QVANTAM HVMANæ genti semper exhibuerit, quomodo peccatis hominum ignoscat. Concio XVIII.

DVos hoc argumentum in se habet articulos, puta vt is qui nostris ignoscit peccatis, pro nobis ipse luat: & qui à flagellis Iudæos eripuerit, à Iudæis flagelletur. Certè non obscurum est, misericordia Domini plenam esse vniuersam terram: quantum verò nobis parcat, quantum ignoscat misericordiarum Dominus, non solum exemplis veterum, sed nostro etiam experimento didicimus. Quanquam enim *multa flagella sint peccatoris, sperantem* tamen *in Domino misericordia* eius *circundabit*, & si iniquitates obseruaret (id est, ad condignum puniret) Christus, quis sustineret? id est, quis valeret sustinere? Testantur eius misericordiam languidi, quos curauit ipse Iesus ambulans in mundo, quomodo pœnas infirmitatesq; corporum pro peccatis sibi inflictas, Domino curante, euaserint: & simul eorundē peccatorum eodem Domino dimittente, veniam acceperint. Ita enim huiusmodi sanans Dominus, dicebat: *Vade, & amplius noli peccare.* Item latro quoq; qui cum Christo suspensus ad crucem fuit, nonne mortem alioqui paulò pòst tolerandam, sustinuit temporalem & fide quam habuit in Christum, euasit æternam? Magdalenam & alios cōplures à peccato redeuntes, sine flagellis, citra

Psalm. 32.

Psalm. 31.

Psal. 129.

Misericordiam suam quomodo Christus nobis manifestauerit. Ioan. 8. Lucæ 23.

Flagellatos Iudæos quã misericorditer Deus liberârit. Exod. 1.

improperium, absq; obiurgatione, Christus ad gratiam suscepit. Verùm vt alterius quoq; articuli primam partem attingam quam clementer, quamq; misericorditer Dominus noster miseros, afflictos, flagellatosq; Iudæos de manibus flagellantium eripuerit, flagellatores verò eorum, id est, regem Aegypti Pharaonem, Cenchrem nomine, qui Iudæos flagellari, & infantes eorum masculos in flumen proijci mandauerat, populumq; eius flagellauerit, id est, variis plagis, tenebris, ranis, grandine, locusta, &c. castigauerit, Exodi liber manifestat.

Iesus quam fuerit crudeliter flagellatus, quomodoq;, item pij quiq; sese in eiusdem flagellatione exercebunt.

Partis alterius Argumenti explicatio.

AT verò eodem tempore, elapsis licet interea multis annis, eadem gens olim ab Aegyptiorum flagellis liberata, nunc suum liberatorem, flagellis cædendum gentibus contradidit. Cuius quidem flagellatio perinde Iudæis ascribenda venit ac mors. Nam etsi gentilium manibus sit patrata, linguis tamen, clamoribus, obsecrationibus, minis atq; seditionibus Iudæorum, à præside est impetrata & extorta, neq; enim propterea minus est illis imputanda Christi flagellatio, quod Iesum non flagellandum, sed crucifigendum Iudæi postulauerint: quandoquidem eorundem petitioni dum satisfaceret Pilatus, crucifigendum Iesum damnaret, ante secundum consuetudinem Romanorum oportebat eundem & flagellari. Quanquam & illud verisimile est, quod à multis creditur, Pilatum ad mitigandum Iudæorum rabiem, inuidiq; furorem, Christum flagellis miserabiliter castigari voluisse, vt vel sic humiliato & afflicto parcerent, inuidereq; desiderent. Quomodocunq; igitur accipiatur Iudæi flagellationis præstiterunt occasionem, nos verò causam: id est, peccata nostra, pro quibus eluendis ipse voluerit castigari, & nobis parcere. Scriptum namq; est, *multa flagella esse peccatoru.* Itaq; si vni peccatori multa flagella, quot debentur peccatoribus multis? quot omnibus? Porro Esaias teste, *Omnes nos errauimus*, id est, peccauimus. *Dominus vero*, hoc est, Deus pater, *posuit in eo* (id est, in filio) *iniquitates omnium nostrũ. Et disciplina pacis nostræ super eum, cuius liuore sanati sumus. Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra.* Ex quibus verbis prophetarum Dauid & Esaiæ liquet, omnia peccata nostra dorso innocentissimi Iesu imposita, durissimeq; ac sine misericordia super illum castigata. Quocirca contemplare hic cum deuotione, gratiarum actione, & magna verecundia ô homo Dominum tuum, Deum tuum, iudicem tuum, contra quem peccasti, quem offendisti, à quo puniri, quẽ placare & reconciliare debueras: ad pœnam sustinendam, satisfactionemq; impendendæ se pro te substituere vicarium: flagella, verbera, dolores & liuores, pro te suscipere: cædi, trudi, trahi, crudeliterq; vulnerari, O quam iustè clamandum esset: O Deus pater æterne, ô iudex iustissime, parce innocentissimo puero tuo, parce sanctitati & puritati filij tui. Ipse non est qui peccauit, ipse nihil pœnarum commeruit. Ego ego sum qui peccaui, ego malum feci. In me vertendus est iustitiæ tuæ furor. Agnus hic innocens quid mali fecit? O clementiam Dei incomprehensibilem, ô malitiam humanam & ignauiam ineffabilem, vbi superbiæ ac petulantiæ locus, vbi delinquendi denique datur occasio, vnusquisq; accurrit, & prior fore contendit: at vbi patiendum, vbi satisfa-

Flagellatio Christi eur perinde ac mors Iudæis sit asscribenda.

Pilatus qua intentione Christũ flagellauerit.

Psalm. 32.

Esaiæ 53.

Flagellationis Christi causam esse peccata nostra.

Passio Christi quomodo contemplanda.

Ignauia & malitia humana quanta.

tisfaciendum, vbi est emendandum, ibi non aliter atq; formidolosi & pauidi equi retrogradimur: atq; in locum nostrũ, Iesum innocentem substituimus: cuius innoxium licet videamus pro nobis fundi sanguinem, siccis tamen oculis (quod impijssimum est) prætergredimur. Quo igitur magis compungaris ad verecundiam & compassionem, meditare primum quã dignanter, quamq; voluntariè sanguinem hunc precioſum atq; purissimum qui modo per flagella tã crudeliter funditur, tamq; impiè pedibus calcatur, de integerrima ac castissima Virgine assumpserit. Secundò, quam sublimiter per vnionem diuinæ personæ, eundem honorauerit, ac dignum effecerit. Tertiò, quam teneriter & aliorum puerorum more nutriuerit. Quartò, quam mundum integrumq; seruarit. Quintò, quam clementer, quam laboriosè, quam strenuè, quam continuè in hac valle miseriæ tibi seruiens, pro tua salute hunc exercuerit. Sextò, quam anxiè hunc in monte Oliueti esudauerit. Septimò, quod tam spontè, tam deuotè, nec parcè, sed largissimè, imò & omnem pro te patri offerre voluerit. Octauò, quod eundem nobis in iuge sacrificium, in nectar saluificum, in thesaurum precioſissimum, ad conformationem noui testamẽti, & pignus æternæ salutis, non minus pietate mirabili quam ardenti charitate, vsq; ad consummationem seculi reliquerit. Modo verò idem ipse sanguis crudelissima hac & maximè pœnosa flagellatione, virgis, flagris, ictibus validis, inter amarissimos dolores, ex tenerrimo corpore, ex nobilissimis artubus extrahitur: & tam impiè, quam indignè in terram funditur. Hic inquã sanguis Christi, cuius vnica gutta omnia peccata mundi delere, omnes animas pœnis eximere, & sempiternam eisdem salutem mercari digna est, sufficiens ac valens, ignominiosè nunc sceleratorum, & pro quorum salute funditur, pedibus conculcatur. O generatio viperina, ô genus syluestre, ô virulentia vilis, quam charè, quam laboriosè recuperata es, quanti æstimata es à Domino tuo, quantum dilecta ab illo, quia maxima & nobilissima pro te exposuit. Contra verò tu amatorem hunc tuum leuipendis, imò & vilipendis atq; contemnis. Nonò, meditare amarissimum dolorem gratioſæ ac mitissimæ animæ Christi, quæ corporis importabiles cruciatus tam longanimiter quam patienter tulit, quibus te æternis gehennæ incendijs atq; tormentis eximeret. Pensa flagellorum & virgarum acutissimarum verbera & ictus validissimos, quantum pœnarum corpori Christi tenerrimo ac nimium delicato, vtpotè nobilissimo atq; virgineo, inflixerint. Expende (quod à multis scribitur) quantum acus siue vnci ferrei, scorpionesvè flagellis innexi, carnem lacerauerint virgineam: & simul collige teneritudinem carnis, leuissimamq; cutis mollitiem, totius item corporis optimam habitudinem complexionis quoq; nobilitatem, quæ Christo naturaliter etiam inerat maior, ob tenerrimæ, nobilissimæ atq; Deo dignæ matris suæ virgineæ singularem integritatem, cuius lac virgineum, quo Christus ipse infantulus alitus est, nobilissimum fuit nutrimentum, quale infantium perceperit nemo alius, quippe quod ex virgine & supra naturam manaret. Deinde adde subtilitatem, perspicaciamq; tactus omnium sensuum ipsius ac sensationis, apprehensionem item fortem perceptiuæ cognitionis, potentias & vires animæ eius, quibus solus ipse claram, certam, perfectamq; cognitionem habere potuit, & discretiuam perceptionem singulorum ictuum, dolorum atq; pœnarum: idq; singulariter in singulis mem-

Flagellatio Iesu quomodo cum cõpunctione meditanda sit.

Gutta sanguinis Christi vna quã efficax.

Flagellationis pœna cur grauissima Christo fuerit.

Nobilitatis complexionis Christi quanta.

Anima Christi quantum dolorem in passione perceperit.

membris distincta & inconfusa cognitione. Quemadmodum enim anima reliquæ membri vnius aut vnius pœnæ percipiunt cruciatum, ita percipiebat anima Christi omnium & distinctè singulorum, quod probè per omnè eius passionem intelligendum est. Siquidem cæteris animabus id vsu venit, vt inter multiplices dolores pro eodem tempore, ad eius tantum se conuertat imaginationem, quem patitur vehementiorem, cæterorum quasi stupida obliviscens: quæ si ad plures simul conuertat se, distracta, cuiuslibet minorem accipit cognitionem. Verùm in Christo longè aliter factum est, vtpotè cuius cognitio, vires, sensusq; propter viuacitatis potentiam, subtilitatis acumen, perspicacitatis extensionem & virtutem naturalem, non poterant impediri in apprehendendo aut sentiendo. Dominus namq; potestatem suorum habuit sensuum, quos in suis actibus seruare potuit, sicut voluit. Quia vero passio ista prorsus voluntaria fuit, ad satisfaciendum Patri pro peccatis totius mundi idcirco tantum dolorem assumpsit in magnitudine, in acerbitate, in diuturnitate, donec iustissimę Patris æquitati esset satisfactum pro intolerabilibus æternis, immensisq; pœnis innumerabilium hominum. Proinde non contentus ijs quæ foris ad pœnam sibi exaggerabantur, sibijpsi dolores & tristias internas auxit, vt æqua lance mensuram pœnarũ omnibus peccatis meritis debitam, ipse solueret. Decimo, meditare blasphemiam, id est, contemptum

Blasphemia diuinæ maiestati irrogata in Christi passione quanta.

diuinæ maiestati in persona Christi irrogatum: quæ quidem blasphemia superioribus omnibus fuit maior, adeò vt hæc alia omnia quæ Christus patitur faciat magna, grauia & nimis iniuriosa. In his conspice Christum, contemplare humillimè tacentem, verecundum: & quasi verè omnium malorum reus foret, nihil contradicentem: sed perinde ac agnum mansuetissimum, patientissimum, ferentem tenerrimæ pellis suæ laceration em. Contuere gestus & mores eius honestissimos: miserabilem, sed amabilem vultum: capitis Deifici humiliationem, vulnerum multitudinem, verberum multiplicem crudelitatem atq; duritiam, quæ vsq; ad ossium patefactionẽ penetrauerunt: & dorsum secundùm Augustinum, ac humeros: secundùm Hieronymum verò, pectus Deitatis contentiuum, omniaq; corporis membra sauciabant, dilacerabant, lacerabant. Huius figuram tam nominis interpretatione, quam passionis conformitate Iob gerens, ceu in persona flagellati Iesu loquebatur, dicens: *Hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. Aperuerunt super me ora sua, & exprobrantes percusserunt maxillam meam. Satiati sunt pœnis meis. Concluſit me Deus apud iniquum, manibus impiorum me tradidit. Tenuit ceruicem meam & confregit me*, id est, dorsum meum: *& posuit me sibi quasi in signum. Circumdedit me lanceis suis, conuulnerauit* (id est, per totum vulnerauit) *lumbos meos. Non pepercit, & effudit in terra viscera mea. Concidit me vulnere super vulnus, corruit in me quasi gigas. Saccum consui super cutem meam, & operui cinere carnem meam. Facies mea intumuit à fletu, & palpebræ meæ caligauerunt. Hæc passus sum absque iniquitate manus meæ, cum haberem mundas ad Deum preces. Terra, ne operias sanguinem meum, neque inueniat in te locum latendi clamor meus. Ecce enim in Cælo testis meus, & conscius meus in excelsis*, &c. Hæc ibi. Vide itaq; fremitus tortorum, validosq; flagellantium ictus, qui delicatissimi corporis Christi tenerrimam cutem atq; carnem, quotiescunq; iterabantur, sulcabant: donec mitissimus agnus totus rubricatus sanguine, qui per corpus sacrosanctum decurrens in

Gestus & mores Christi patientis quales.

Iob vti figuram passionis Christi gesserit. Iob. 19.

Flagellantium Christum crudelitas quanta.

priorum

piorum pedibus calcabatur, totusq; vulneratus, non habuit à planta pedis vsque ad capitis verticem, locum in quo esset sanitas. Quid igitur modo tibi videtur? Est ne dignus cui compatiaris? Meruitnè vt pro eo lachrymeris? Attende pro quo patiatur, & vide num tibi non sit causa hic amarissimè lachrymandi. Expende quis est qui patitur. Si ouicula, si catulus pateretur innocens, eidem condoleres. Si homo, si princeps, si rex, si imperator pateretur vel pro seipso, aut factus miserabilis, aut ab hostibus captus, quid ageres? Nonne fleres? Quid enim minus posses? Iam patitur, & pro te patitur, maiestatis Dominus, Rex gloriæ, ante quem vel imperatorum mille terrenorum siue potestas, siue maiestas, non est æstimationis aut comparationis tantæ, quantæ foret coram Cæsare puluisculus terræ exiguus. Nihil enim sunt, omnia terrena Deo comparata. Vide igitur quia Deus est qui pro te patitur atq; despicitur. Vide etiam quia idē & homo est, qui pro te affligitur & cruciatur. Vide quia innocens est, quia peccatum nunquam fecit, sed pro tuis peccatis punitur, te à perpetuis tormentis vt liberet. Ideò inquam ipse tot pœnis torquetur, te vt amicum habeat ô vilissima sarcina, vtq; in te delectetur: vt tibi benefaciat, propter te vulneratur & cæditur: & vt cœli te ciuem, vt regni sui consortem, vt gaudiorum suorum participem, vt deniq; filium te adoptiuum ac cohæredem te habeat, in has omnes calamitates pœnarum & in mortē pro te se tradidit. Hoc autem fecit vltrò, desideranter, amantissimo corde, promptissima voluntate, gratuitoq; amore, vnde sibi nihil accrescit felicitatis, hoc tantum volenti vt tibi perpetuo benè sit. Vide iam dum hæc expenderis omnia, meritòne illi compatiendum sit, nonne iustè est amandus? nonne maximoperè ab eius offensione cauendum.

Esaiæ 1.

Compassio erga Christū quomodo excitanda.

Precatio pro remissione peccatorum.

AH Iesu misericordissime, tua vulnera, tuos dolores, tuum sanguinem pro nobis effusum, quæsumus in remissionem & expiationem omnium peccatorum nostrorum, atque in suppletionem negligentiarum nostrarum omnium, atque in extinctionem vitiorum passionumq; nostrarum omnium conuerte. In his tu nos purifica, tu nos tibi reconcilia, tu perfice, tu nos posside, atque in gloriam tuam iuxta supremum ac perfectissimum tuum beneplacitum nos conuerte, qui es perpetuo benedictus, Amen.

DE IESV CORONATIONE. *Theorema XIX.*

ARGVMENTVM.

DOminus noster Iesus Christus, qui omnium creaturarum licet sit princeps atque creator dignissimus, potentissimus atque sublimissimus, quique propter nos saluandos sua dignatione factus est ad seruiendum humillimus, & propter vtrunque maximo infinitoque honore dignus, pro sua tamen neque maiestate, neque fidelitate, neque humilitate, neque seruitio est honoratus, sed spinis coronatus acerbissimis, impieque illusus.

IESV QVARE SVMMVS DEBEATVR HONOR, quomodoq́, & à quibus summè inhonoratus sit.

Concio XIX.

Honorem summum Christo deberi propter duo.

DVo hic indicantur, quare Dño nostro Iesu Christo summus atque principuus debeatur honor: qui cum illi haudquaquam, quin potius eo uersò contemptus, illusio atque contumelia, impensa sint, iniuriis impijssima facta est. Certum est illũ esse, etiã si non fuisset Deus, omniũ hominum sanctissimum, innocentissimũ atque dignissimum. Iam verò cũ in eo sit persona & Deus & homo, infinitum ei deberi honorem nemo inficias ibit.

1. Tim. 1. Eccl 43.

Deo enim soli cum omnis debeatur honor & gloria, quis non potest dicere: *Exaltate eum quantum potestis, maior est enim omni laude?* Ideò humana laus ipsum non tanti est momenti, quanti picturæ seu figuræ ad veritatem. Quis enim illum satis posset laudare, quandoquidem nemo eius mirabilia enarrare potest, nemo eius potest capere magnificentiam, nemo inuestigare eius sapientiam? Quis potest laudando explicare quod inuestigando nequit intelligere? Sit itaque hoc in eius laudem dictum, quod maior est omni laude, qui in omnibus superat. Deficit enim ingenium, deficiunt vires: quia maior est studio quouis humano.

Laus humana quæ insufficiens sit ad laudandum Deum.

Porrò quum sit immensus, quum sit omnipotens, quum sit eius virtus infinita, quanta laude opus foret? quanto esset studio extollenda eius bonitas? Quamlicet sit optimus maximus, non tamen ad nos venit vt maximus, sed vt minister, vt minimus, vt humillimus: nec maiestatem exhibuit, sed paupertatem, infirmitatem, vilitatem propter nos: id est, attemperauit se nobis, omnem nobis formidinem depellens omnemqúe timorem: quia sic se exhibuit omnibus, vt accedere delectaret, non fugere. Exhibuit enim verè se optimum, ostendit se non propter se, sed in hominis vtilitatem aduenisse. Nam vt nemo formidinem incuteret maiestas, omnes verò eius alliceret bonitas, maiestatem occultauit, infirmitatem bonitatemqúe exhibuit. Idcirco enim adeò suam omnibus manifestauit humilitatem, vt auderet omnes nos ad sui imitationem inuitare. *Discite*, inquiens, *à me, quia mitis sum & humilis corde.* Quomodo ergo maiestas ex seipsa est cunctis venerabilis, ita vbi simul maiestati adest humilitas, maximè erit decora & honorabilis. Est enim virtus humilitas ex seipsa nemini non amabilis, nemini non grata. Siquidem iratos pacat, offensos placat, omniumqúe sibi gratiam conciliat. At verò hic solus est Dominus noster Iesus Christus, cui vbi maxima debuisset haberi gratia, repensa grandis est ab hominibus contumelia.

Bonitas Iesu quanto studio extollenda.

Matth. 11.

Humilitas quã sit virtus amabilis

Itaque sermonis huius argumentum hoc habet in se: Cùm Domino Iesu duabus rationibus, hoc est, tam propter maiestatem quam propter humilitatem, immensus debebatur honor ac cultus, nihil horum exhibitum est, quin potius, quod magis lædebat, falsi honoris illusio acerrimis plena doloribus, illi exhibita est, improperijsqúe nimijs contumelioſa. Circa cuius elucidationem primo considerandum, vehementer esse iniuriosum, si quis bonus ac humilis derideatur, etiam si nullo præminentiæ schemate sit exaltatus: sed si quis officio, dignitate aut aliâ quauis prælatione maiestateuê præmineat, quamuis minus bonus, non tamen absque grandi contumelia spernitur. Ita

Honorem immensum Christo deberi duplici ratione.

vera

Verò si vtrunque coeat in eundem virum, vt bonus sit ac humilis, simulque maiestate præclarus: quis dubitat, sicut maiori honore dignus est, ita maioris esse contumeliæ, si vel honore suo spolietur, vel (quod est iniquius) contumelia afficiatur? Crescunt enim alterutrum & mutuo sese decorant, humilitas sublimis & sublimitas humilis. Pulcherrima namque est illa humilitas, quæ fulget in maiestate, nec minus ornata maiestas quæ se inclinat in humilitate: coniunctæ igitur, maximum sibijpsis mutuo adijciunt decorem. Applica nunc eadem hæc ad Christum, in quo simul sunt excellentissima maiestas & profundissima humilitas. Quanta autem reuerentia colenda fuisset diuina in ipso maiestas, quantive criminis sit hanc contumelijs lædere, conijci potest vel ex legibus imperialibus, quid statuant contra humanæ maiestatis læsores (*parag. Et ff. ad legem Iuliam maiest. vnde de iniurijs & libellis famosis*) quam graviter puniant qui mortalem potestatē contempserit, quæ nihil ad diuinā æstimari valet. Colligatur iam ex ethnicorum hjstorijs, quanti æstimari ac coli voluerint maiestatem suam homines supra cæteros constituti, alioqui vt cæteri perinde mortales & infirmitatibus subiecti, peccatis verò (quod omnibus huiusmodi fermè accidit) plus quam reliqui homines, obnoxij. Nēpè qui Cæsaris (sub quo Christus fuerat natus) imaginem in annulo aut alibi formatam, gestasset ad locum inhonestum, imò qui fortè secum purgaturus aluum detulisset, obnoxius morti censebatur. Si quispiam imaginem nollet ferre Cæsaris, in periculo vitæ constituebatur. Si ferret at non tanto quanto Cæsar volebat, honore seruaret, perinde periclitabatur. Tāto autem honore præ oculis voluit haberi Imperator, vt in præsentia, non dico sua, sed imaginis suæ, nemo satisfacere, quamuis necessario, operi naturæ auderet. Qui fuerunt aūt hi, quorum imagines tantopere coli oportebat & obseruari? Nempe homines facinorosi, impij, abominabilibus flagitijs dediti, & (quæ nefas est cogitare) criminibus innaturalibus secundum leges igni exterminandis, implicati. Talis fuit Octauianus, sub cuius imperio Christus nascebatur. Huiusmodi Tiberius quoque, sub quo & sub cuius potestate flagellatus & crucifixus est Christus. Talis fuit Caius Caligula, qui Herodē Agrippam, à quo vinctus tenebatur in carcere Petrus, capite truncatus est Iacobus maior, quamuis læsæ maiestatis reum, eleuauit in regnum Herodem verò Antipam, à quo in passione illusus est Dominus, detrusit in exilium. Hic inquam Caius Caligula dum sororem suam Drusillam, cuius etiam obscœno potitus fuerat amore defunctam plangeret, nemini signa cuiuscunque lætitiæ prætendere licebat, quantisper dies huiuscemodi luctus durarent. Qui balnea petisset, aut amicis fecisset conuiuium, cogebatur mortis supplicium ferre. Domitiano quoque qui coram caluitiei mentionem fecisset, vel ante domūm ipso equitante, per fenestram deorsum prospexisset, tanquam læsæ maiestatis reus (caluus enim ille erat) morti addicebatur. Hic Domitianus quamliber pessimæ vitæ, Deum tamen se iussit & scribi & nominari, palam in verum Deum blasphemus.

Vide nunc quanti criminis æstimabatur, homines in potestate præminētes, quāuis criminoso, aut in seipsis, aut in signis imaginibusq; eorū non honorasse, nedum contempsisse: & hinc pensa, quam grauis, quamque iniuriosa fuerit derisio veræ diuinitatis in Christo, erga quam omnis honor

Humilitatis & sublimitatis quā sit decora coniunctio.

Maiestas diuina quanta sit reuerentia colenda, & quanta sit criminis hāc contumelijs lædere.

Maiestatem suam quanti æstimari voluerit homines prophani.

Imaginem suam quāta reuerentia coli voluerit Cæsar Augustus.

Imperatorū quorundam flagitia.

Actor. 12.

Lucæ 22.

Drusilla quantopere plancta sit à Caligula.

Derisio vere Diuinitatis in Christo quam fuerit iniuriosa.

mundanus, quantum ex seipso est, fumus est & vapor ad modicum apparens nihilq; aliud præter fecem & lutum. Hæc itaq; diuinitas licet immenso sit honore digna, non solum propterea quod omnem humanam dignitatem immensa parabiliter exuperet, verum etiam quod infinitam bonitatem, sapientiam, virtutem, potentiam, sanctitatem ac vniuersalem perfectionem in se continens atq; concludens, adeò profundè se inclinauerit atq; humiliauerit ergà miseros, ingratos & æternæ morti destinatos homines, exponendo se in illorum obsequium & redemptionis precium, currendo, ieiunando, vigilando, prædicando, pedes lauando, & in mortem se tradendo: pro hac tamen benuolentissima sui humiliatione, pro obsequiosa dilectione, pro amorosa cognatione, pro salutifera nostra redemptione, quam pro hominibus, inter homines conuersatus homo, humilis operabatur in forma serui, idem Deus maiestate incõprehensibilis: pro ijs inquam omnibus nihil ei rependitur aliud quam cruciatu plena derisio. Nam vbi solutus à columna, reuestire se-

Ioan. 19. luit, stans toto corpore dilaceratus, aduenerunt iterum milites, qui ipsum

Matth. 27. prætorium introductum suscipiunt: & vt spectaculum grande faciant, conuocata vniuersa militum cohorte, flectunt de spinis coronam, quam lesto capiti imprimunt: veste quoq; coccinea tanquam purpura induto, arundine pro sceptro præbent: procidentesq;, adorant, & genu flexo, salutant Iesum dicentes: *Aue Rex Iudæorum.* Denique faciem eius alapis cædunt, atq; conspuunt: & baculo, licet arundineo, tamen durissimo, è manibus eius recepto tremendum eius caput percutiunt: alijsq; sermonibus blasphemantes, Christo inter omnes pœnas mansuetissimo illudunt. Non prima hæc fuit Christi illusio. Ante quidem contumelias & derisiones multas in domibus Annæ Caiphæ, Herodis susceperat: sed omnes illas hæc quam præ manibus tractadam habemus, sui magnitudine & multiformi crudelitate vicit: quippe qua tam multa, quam varia confluunt, quæ Christo patienti tum contumeliam, tum dolorem exaggerant. Porrò nunc meditare singularem hanc & inauditam contumeliam quam Christo per coronæ impositionem inferre nabantur. Siquidem in signum superbiæ, ambitionis, stoliditatis, imposturiæ & vilitatis, quæ Christo improperabant, imposuerunt capiti eius coronam, & cætera regum insignia, illudentes velut ei qui ex præsumptione stolida regiam ambierit potestatem, ad quam tamen neq; prudentiam, neque virtutem, neq; facultatem vllam habuisset: qui voluerit quidem in regem, sed esse re, sed per impotentiam nebulo mansisset, vilis. Propter hanc ambitionem & regni anhelationem, persuasum est Pilato, dignum esse Iesum coronari, corona tamen illusoria, propter superbiam & insipientiam eius: pœnosa quoque, propter malitiam seu iniquitatem. Hoc tam nefario contumelioso improperio quis dubitet Christi cor sauciatum? quandoquidem iustis & sapientibus viris plerunq; molestius est, illusionem, improperium vè aut ignominiam ferre, quam mortem. Deinde quantum attinet ad coronationis eius dolorem, meditare quam pœnosa, quantoq; cruciatu plena fuerit hæc coronatio. Erat enim corona ipsa quæ Christo imposita est, ex spinis longis, horis, acutis & penetratiuis ita plexa, vt ex omni parte caput ambiens & pungens vulneraret: nec minus vertex, quam tempora, spinis tegeretur. Obseruandum est autem hic pia consideratione, quantis percussionibus, quot verberi-

Illusio hæc Iesu vt fuerit omnium grauissima.

Coronatio atq; illusio quam fuerit Iesu contumelioſa.

Coronatio Iesu quã fuerit pœnosa.

bus

bus & violentijs caput Christi, vel antequam coronaretur spinis, iam fuerit sauciatum: quandoquidem per totam noctem à ministris Iudæorum, crudelissimis scilicet nebulonibus, verberatum, cœsum, capillis tractum atq; adeò tractatum impiè fuit. Taceo autem interim ictus & verbera alia, armatis manibus siue chirothecis ferreis, item pugnis, lignis & armis in sui captione illata. Prætereo item tractus violentos barbæ capillorumq;, hinc & inde ribaldis ipsum trahentibus & impellentibus: iniurias denicq & molestias, quas ab Herodis ministris perpessus est: è quibus omnibus tam multijugis læsionibus, liuoribus & cruciatibus pœnarum adeò est Christi caput infirmatum, teneritudine quoq; complexionis cuncta doloroſius ferente, vt non solum manus, quod piè licet credere, verum etiam aëris lenis tactus, dolorem pœnamq; immodicam illi inferret. Itaq; in hoc caput, hoc modo debilitatum ac exinanitum, dolore ac ægritudine plenum, cùm superueniens spinea corona imprimeretur, quanta putas pœna cumulata est? nam si vel vna spina sano integroq; capiti vsquequaq; incolumi infixa, tantum pœnæ ingerit, vt nihil consolationis præ dolore libeat, quem putas cruciatum, aut quantum tormẽti intulerunt Christi capiti, iam plagis liuido ac prorsus infirmo, tot spinæ lacerantes atq; secantes? Verum ad excitandam maiorem compassionem, quo manifestius fiat, cunctas Christi pœnas iam antedictas, ab hac præsente multis conditionibus doloris acerbitatem cumulantibus, superari, pensanda sunt hic, pœnæ singularitas, probrosa illusio, continua doloris prorogatio, cruciatus innouatio, priuatioq; subsidij aut refocillationis. Quæ omnia vt fiant clariora intellectu, singulatim perstringam cuncta. Fuit inquam pœna hæc singularis. Nunquam enim auditum, nunquam lectum est, eiusmodi coronam cuipiam impositam. Multi quidem sunt flagellati, complures capti aut cæsi: at coronatum spinis ante Christi passionem, quem legimus? Post ipsius verò passionem, nonnulli forsan leguntur Sancti in Christi contumeliam coronati: quod tamen perinde passionem Christi exaggerat, puta quod ante illum nemo, ipse primus hanc contumeliam & pœnam luit: nec post ipsum quidẽ alius, nisi qui propter ipsum coronaretur, vtpotè Christianus. Deinde quicquid pœnarum ante iam toleraverat, quippe cùm non esset continuum, interpolationem ac doloris remissionem admittebat. At spinea corona vt semper tangebat, vt semper pungebat, ita nunquam non cruciabat. Reliquæ pœnæ postquam erant illatæ, vt præteritæ, aut desinebant, aut remittebantur: hæc autem semper perseuerabat, quandoquidem causa eius non desinebat. Adde nunc tertiò, quoties percussum fuit Christi caput, quoties corona mota, toties dolor renouatus in eo augebatur. Porrò Matthæus & Marcus aiunt, caput eius arundine percussum. Arundo verò baculus erat intus vacuus, sed durus nec flexibilis: quemadmodum hodie in Italia reperiuntur arundines duræ, quibus peregrini haud secus ac baculis in itinere vtuntur. Eiusmodi arundinem in derisionem Christo loco regij sceptri in manus tradunt, deinde illam resumentes, eadem caput compunctum ac saucium verberant, vnde (vt piè conijci potest) corona mota est, & dolor alioqui indesinenter sæuiens, excitatur, renouatur, & in seipso crescit. Accipi autem potest similitudo hominis in torturam, quæ fit ad extorquendam confessionem criminosis, suspensi: qui nonnunquam sustinet pœnam secreta celans, tametsi vehemens sit

Caput Christi quam impie fuerit tractatum.

Capitis Iesu dolores quanti.

Coronatio Iesu propter quas conditiones prioribus pœnis grauior fuerit.

Coronationis Iesu pœna singularis.

Coronationis dolor continuus.

Dolor coronationis quoties renouatus fuerit.

Matth. 27. Marc. 15.

Arundo hęc qualis fuerit.

Similitudo.

cruciatus, quem ob extenſionem membrorum tractus, per chordam ſurſum & per pondera deorsū retractus, patitur: multò tamē fit maior, ſi chorda qua trahitur atque ſuſpenditur, vel leui ictu virgulæ ſeu baculi concutiatur. Nam moto appenſo pondere corporis, dolor quoq; cruciatusq; omnis renouatur, ac ſeipſo intolerabilior multò efficitur. Eodem modo de Dñi Ieſu corona ſtatuire licet, vt præter eum quem continuè ferebat dolorem, quotieſcunq; corona tangebatur aut mouebatur, vt fieri ſolebat à percutientibus, impellentibus, trudentibus, veſtimenta extrahentibus, aut etiam ex tactu ligni incompoſiti crucis: toties acriorem & quaſi nouum cruciatum ſentiebat Dominus Ieſus. Quia verò agitata, truſa, percuſſa aut mota corona, ſpinarum ſuarum aculeos profundius ſemper infligebat, intelligimus proinde dolorem primum magis ac magis non ſolum creuiſſe, verum etiam ad omnem ſubinde motum coronæ, quoties ille iterabatur, dolorem quoque nouum, magiſque pœnoſum ac minus tolerabilem, acceſsiſſe.

Demum ne illud quoq; taceatur, in ſuperioribus pœnis aliquid Dñs Ieſus (ſi voluiſſet) potuiſſet ſubleuationis captaſſe, quanquam per Eſaiam dicat: *Poſui faciem meam vt petram duriſſimam*, ſcilicet quæ percuſsionibus nō cæderet. hic verò non potuiſſet (puta ſecundum humanum modum) ceſsiſſe, aut pœnā ſuam leniorem feciſſe. Quocunq; enim ſe mouiſſet, quocunq; vertiſſet, ſpinæ æquè omnes quas geſtabat infixas, non deſerebant caput. Hæc aūt pœna atrociſsima, perſeuerabat à tertia hora diei vſq; ad horam nonā, qua paſsio eius per mortem fuit conſummata. Et hoc ad prolixitatem pœnæ aſſeuerandam dictum ſit.

Eſaiæ 59.

Dolores capitis Chriſti ſummatim cōprehenſi.

Collige nunc in vnam ſummam circumſtantias omnes, ignominiam, deriſionem, acerbitatem pœnę, multitudinem, longitudinem, acumen ſpinarū, latitudinem & denſitatem coronæ, liuorem ex tunſionibus, percuſsionibus, caſibus, tractibus, violentijsq; reliquis in capite & coma: fatigationem, commotionem & læſionem cerebri, ex tumultu rabidorum hominum, ex verberibus in faciem, ex alapis colaphiſque illatis: & aduertes quantum doloris venerandum ac angelis tremendum Chriſti caput, perpeſſum ſit. Potentia enim ſeu virtus ſenſitiua, generaliterq; omnes ſenſus corporis ex cerebro manant, vnde alij quoq; ſpiritus vitales omnes originem ducunt. Tactus enim aut vis ſentiendi tangentem, per ſpinam dorſi, per coſtas, per medullas oſſium in omnia corporis membra circunducitur, proinde quocunq; membro pœna fuerit atrocior, cerebrum inde tormentum ſentit ac pœnam. Quod hic propterea dicendum fuit, vt non tantùm ex proprijs, verum etiam ex ſingulis pœnis & cruciatibus quorūmcunq; mēbrorum intelligamus caput Chriſti & cerebrum eius nobiliſsimum atque tenerrimum afflictum: nec ſolum ex pœnis membrorum, verum etiam per organa ſenſuum, per aures ex criminationibus iniquis & clamoribus hoſtium, per nares ex immundiſsimis ac fœtidis ſputo & phlegmate eius faciei iniectis, quæ propter Iudæorum iciunium præſentis diei, & propter crapulam prætéritæ noctis, ac propter eſum cepæ & allij, non ſolum Ieſu Olfactum ſeu cerebrum, verum etiam os eius piſsimum penè vſq; ad ſuffocationem aut exanimationem anguſtiabant. Hæc autem paſſus eſt Dominus Ieſus vt pro peccatis noſtris ſatisfaciens, contra ſuperbiam noſtram, quæ non ſolum criminale vitiū, ſed omnium

Cerebrum Chriſti quā multipliciter afflictū fuerit.

Sputa Iudeorum cur fœtidiſsima fuerint.

Superbiæ noſtræ vt æquiualentē pœnam remediumque oppoſuerit.

omnium est etiam criminum & vitiorum caput, æquiualentem pœnã remediumq; opponeret. Siquidẽ Christus quia voluit pro nostris puniri peccatis, non solum passus, verùm etiam illusus est omni genere, quo nos ambire aut superbire solemus, scilicet in potestate, in honore, in dignitate temporali aut spirituali, in vestibus, in familia, in simulatione sanctitatis, in hypocrisi, &c. Pungitur etiam spinis vt à spinis conscientiæ seu à syndaresi semper rodente, & à verme qui nunquam moritur in inferno, nos liberet. Marc. 9. Esaiæ 6.

IESVS CVIVSMODI ET A QVIBVS ILLVSIONES complures passus sit.

CAEterum, quia hic articulus illusionem simul ac pœnam in se continet Christi, & iam de cruciatu dictum est: nunc exponendum est, in quibus Christo Iudæi illuserint. Nam generaliter quidem loquẽdo, derisus est Dominus Iesus verbis, signis, gestibus, factis, fictis honoribus, vestibus simulatis, quasi spectaculum scenicum seu theatricum factus, ad contemptum, ad nihilipensionem, ad blasphemationem suæ virtutis, dignitatis, maiestatisq; diuinæ. Singulari tamen modo & occulto cõplura ad Christi illusionem à diabolo machinata sunt, quã ab hominibus. Ille enim ad impatientiam Christũ quibuscunq; potuit tẽtamentis lacessere moliebatur, ad quod sanè varijs vtitur & vijs & medijs Dñm irritandi. Quæ certè haud perspicua fuêre etiam ijs qui diaboli erant ministri, tentamentorũq; illius executores. Diabolus nãq; Christi hostis capitalis, ac Iudæorũ tortorumq; instigator, quia Christum sui persecutorẽ, captorẽ, victorẽ ac destructorẽ sensit, quæcunq; Christus patiebatur, quæcunq; Iudæi se autore & instigatore inferebant, ita singula ad oppressionẽ Christi q; illusionem, quomodo ea maximè potuit, aut euentura præscivit, ordinauit atq; direxit, vtpote callidissimus & iuxta Ezech. vaticinium à Dño plenus sapientia & Cherub extentus (hoc est, scientia plenus) vocatus, licet post casum hæc scientia in astutiã calliditatemq; pernicioſam ac pestiferam eidẽ inuersa sit. Hic inquã mille artium & fraudiũ magister, profundius astutiusq; Christũ cõfutare ac impedire quæsiuit, quã humana industria & ministri, qui ea tanquã diaboli mẽbra patrabant, poterant intelligere. Cõtra verò lõgè clarius, subtilius & penitius Christus diaboli intentionem & finem aduertit, quã diabolus ipsemet quiuerat se videre. Nitebatur enim diabolus nõ solũ per exteriora quæ Christo fuerunt illata, verũ etiã per eorundẽ (puta coronæ, vestrũ & huiusmodi aliorum) significationẽ, ad impatientiam (quomodo dixi) Christũ prouocare. Quæ omnia non ita intelligebant clarè ij, qui medij erant inter Christum & diabolũ, puta homines impij & scelerati tortores: sed ad nonnulla (vt creditur) se habuerũt, quo modo Ionathæ se habuit puer, afferens, vt iussus fuerat ab eodem, sagittas iactas: qui sagittis & verbis ad puerũ habitis, Dauidi clam latenti in agro, Ionathas aliud quod puer nõ intelligebat, vti inter se condixerãt, significabat: Dauidq; voluntatẽ Ionathæ, clam puero intelligebat. Vide Regum historiam. Hoc modo inter Christum & diabolum quædam erant latentia, quæ diabolus intendebat, Christus intelligebat, homines verò qui diaboli exequebantur consilium, etsi multorum, non tamen omnium quæ agebant causam finemque & intentionem diaboli, quidve in his machinaret, intelligebant

Partis alterius Argumenti explicatio.

Intentio diaboli Iudæos ad illudendum Christo instigãtis quæ fuerit.

Ezech. 28.

Illusionis Christi significationẽ non clarè intellexisse tortores.

2. Reg. 20.

Accipia-

Similitudo. Accipiatur similitudo: Si tibi essem hostis, quisquis es, sciens hoc illudve tibi molestum, quod abs te grauatè ferretur: si verbi gratia, hoc aliovè modo quippiam tibi diceretur aut fieret, ego itaq; te lædere volens, si huius rei ignarum hominem callidus subordinarem, à me instructum, qui hoc quod solum ego tibi scio molestum, ageret diceretvè: & hic iret, meam intentionem ignorans ac studium, agendo aut loquendo quę tibi molesta sunt, à me (vt dixi) missus & instructus: tu verò intelligens illū à me missum, sciens præterea ipsum non capere, quare illum ego miserim: nonne grauius à me hanc contumeliam feres, mihiq; acceptam referes, quam illi qui mihi obediens, intulit? Hoc modo in Christi illusione idipsum applica, quæ grauius nimirum vel in oculis inferentium fuit. Sciebant enim contumeliam esse quod fecerunt. Grauius tamen multo fuit apud eos, qui quare Christum illudebant, sciuerunt. At verò grauissima apud illos, qui illusionis huius causam finemq; prę sciuerunt, & simul hanc (vt Iudæi) Christo procurauerunt. Maximè autem omnium erat grauissima in subdolis malignisq; hostibus, qui hoc quod Christo in opprobrium, foris alioqui iniuriosum, inferebatur, ipsi per significationem aliam multò plus iniuriosam, in eiusdem persecutionem verterunt. Gentilium quidem intentio fuit, ei qui se regem & Deum fecisset, ad placendum Iudæis, quibus hoc magis tanquam occasionem præstantibus imputandum est, simulatorijs ac falsis honoribus, cum regijs tum diuinis, Christo illudere. Diaboli fuit, per hęc illusoria significare, Christi probitate, virtutem & veritatem vilipendendam & calumniandam Christumq; ipsum irritare seu lacessere per vestimenta, in quibus principalis erat color vestimentorum sacerdotalium, scilicet albus, rubeus & hyacinthinus siue purpureus: in quibus quomodo Christus illudebatur, ita diabolus eiusdem voluit institutionem, potestatem, ac virtutem in Christo & ministris eius vanam nullamq;, sed illusoriam ac simulatoriam tantum esse. Voluit igitur diabolus sacerdotalis potestatis, quę in Christi vicarijs maior omni potestate & dignitate est alia, & omnium quæ Christus instituerat, contemptum & derisionē insinuare. Nec sacerdotes tantum, sed multò magis ipsum Christum voluit deridere, eiq; quasi qui sine virtute esset, illudere. Itaq; per albam vestem innocentia ac puritas Christi illuditur, quæ cùm in omni prælato, aut potestatem iudiciariam habente, quippe qui aliena habet vitia castigare, fulgere debeant: in Christo fuerunt perfectissimæ, vtpotè qui solus quæ arguebat in alijs, ab eisdem & omnibus alijs ipse immunis fuit. Alijs namq; sacerdotibus omnibus, non minus pro suis quam pro alienis orare peccatis necesse est. Soli Christo est proprium, non pro suis, sed pro alienis duntaxat peccatis orare. Solus igitur ipse veram habet innocentiam, perfectamq; puritatem, quæ significatur in alba veste, quæ est vna ex sacerdotalibus vestibus ex lino facta, ad talos dependens, quæ Græcè (vt volunt) poderis dicitur. Eam ob rem alba hæc vestis nomina propter significationem magis quam Christo congruit, nemo enim tam egnè, iustè ac congruè albis est vestiendus, vt Christus. Quapropter cùm non ad verè significandum, sed ad ironiam, ad simulationemq; derisoriam, diabolus procurârit, vt Iesus illudatur ab Herode in alba veste, vult Christo obijcere falsam fictamq; puritatem atque innocentiam, quasi qui se innocentem voluerit credi cum nihil minus sit quam innocens, nisi, vbi pro timore

Illusionis Christi significatio à diabolo intenta quæ.

Innocentia & puritas Christi quātæ quomodoq; per albam vestem illusæ sint.

timore aut impotentia non posit mala agere. Pari modò ironicè per purpureum vestimentum eius exprobrat patientiæ, ac si nihil, pateretur, nilue passus sit ex virtute, præter ea quæ nequierit euadere, alia inuitus sustineat. Per chlamydem coccineam, Christi deridet iustitiam, quasi nihil sit boni Christus operatus, nihil pro hominibus ex charitate passus. Per sceptrum arundineum quod posuerunt in manus eius, intellige illusionem potestatis cum omnis, tum præcipue iudicandi, de qua Christus loquens: *Pater*, inquit, *non iudicat quenquam, sed omne iudicium, dedit filio* & Innuere nãq; volebãt, nullius potestatis, nullius ipsũ esse autoritatis: sed vacuã quandã duntaxat habere speciẽ aut figuram potestatis apud ignorantes, opera verò inania & nullius momenti. Porrò per coronam spineam, regiæ intelligitur dignitatis irrisio, quã sibi finxissent. At verò in adoratione & genuflexione, diuinæ se probabant iudere maiestati. Itaq; hæc omnia, scilicet vestes, corona, sceptrum, adoratio, &c. nobis quidem significant veritatem. Verè enim in Christo, quod significant, esse credimus. At diabolus ministriq́ue eius, signa hæc ironicè Christo applicabant, quasi falsa signa honoris, vera autem ignominiæ, quod inde satis est manifestum: siquidem quem salutabant regem accepto mox è manibus eius sceptro, in capite percutiunt vt nebulonem. Signa honoris vt sapienti offerunt, simul eidem tanquam fatuo illudentes. Adorant vt Deum & alapis ilico faciem eius cædunt, conspuuntq́ue. Et hoc de Christi sit coronatione dictum, qui amatores suos lilijs gaudiorum suæ incarnationis, fructibus innocentissimæ vitæ suæ, rosis sanguinis sui, margaritis ac gemmis meritorum passionis suæ, corona contemplationis seu clarè visionis Dei, diuinæq́ue pulchritudinis, maiestatis ac bonitatis fruitione reficiet & coronabit.

Purpureum vestimentũ, chlamisq́ue coccinea quid ironicè signârit.

Sceptrum arundineum quid. Ioan. 5.

Corona spinea quid.

Illusionis Christi signa quid nobis in veritate designent.

Corona Beatorum cuiusmodi.

Precatio pro conformatione passionis Christi.

DOmine Iesu Christe, spinas tuæ passionis cordibus nostris, quæsumus, imprimas: et vulnerum dolorum, virtutumq; tuarum iugis memoria in nobis semper infixa maneat, nos compungat. nos tui amore vulneret: vt quocunque nos vertimus semper te videamus. pro nobis flagellatum, coronatum & crucifixum, qui es benedictus in sempiternum.

DE CHRISTI PRODUCTIONE AD POPVLVM.

Theorema XX.

ARGVMENTVM.

QVi gloriam & maiestatem suam semper celauit, vt inuasor regni ambitiosusq́ue habetur, illuditur, atque illusus monstratur, & licet neminem ipse vnquam offenderit, offensus verò, pro delictis aliorum satisfactionem exoluit, nullam tamen apud impios ipse iniusti furoris mitigationem, quippe qui eius pœnis satiari non poterant, nullam commiserationis gratiam inuenire potuit.

IESVS VTI SVAM MAIESTATEM SEMPER celauit, quomodo fuerit habitus de regni ambitione suspectus.

Concio XX.

IN hoc argumento duo tresve articuli constricti sunt, quorum quilibet sibi haberet iustè argumentum & sermonem. Veruntamen vt in omnibus vitemus prolixitatem, in vnum sermonem coarctabimus singula. Inducetur enim primo, Christum, qui suam maiestatem celauerit, de ambitionem quoque inuasione habitum suspectum, propterea quoque illusum atque pœnis correptum, populo monstrari. Sequitur ex hoc alius articulus, quod is, licet neminem offenderit, sed pro offensionibus (quibus ipse contemptus affectus est) alienis magis satisfecerit, ipsi tamen afflicto nemo est compassus, sed dolor inuidiaque in hostibus eius æquè perseuerabat. Ex illo tertius sequitur, quod amor odio habitus est. Tres hos iuxta ordinem explanabimus breuiter. Christum non suam gloriam quæsisse, nec ostentationem vllam, sed humilitatem potius summopere celasse, testatur maxima eiusdem & profundissima, quam nullo creato intellectui incomprehensibilis humilitas. Hæc enim eius humilitas, quæ relucet ex absconsione diuinæ maiestatis suæ, tanto est maior, quanto diuinitas excelsior. Hæc inquam eius humilitas tanta foret laudanda, quantò maiestatis diuinæ dignitas est efferenda, ex hac enim illa crescit. Proinde cum nullus sit maiestatis ipsius terminus, sequitur humilitatis quoque nullam esse mensuram. Nec ijs aduersatur, quod (testibus Euangelijs) legitur dixisse maiorem se Salomone, maiorem, se templo, dominum sabbati, principium, iudicem venturum in nubibus cœli, à dextris virtutis sessurum, nec item quod diuinitatis virtutem operibus se dixit comprobasse: quia huiusmodi verba non faciunt ostentationem manifestationemque humilitati repugnat. Neque enim per quoduis horum, quæ dixit aut fecit, vnde virtus, sapientia, potestas atque maiestas eius agnoscebatur, gloriam propriam, quomodo nos homines hanc quærimus, quomodoque ei imputabatur, & falso imputabatur, quæsiuit: quin potius vbi eiusmodi quid se obtulit, fugit, declinauit: & quam non affectaret hominum siue fauorem, siue laudem, in hoc quod ijs qui à se curati fuerant, sæpenumero silentium indicebat, monstrauit. Nam & cùm turba illum in regem volebat constituere, fugit, se abscondit, & dæmonem ex energumeno illum filium Dei nominantem, tacere compescuit. Contemplare vitæ initium, medium atque finem: quæ quæso ambitionis, quid arrogantiæ, quem fastum, quam pompam, quas vanitias, imò quid terrenæ sublimitatis ostentationisue in illo inuenies? Quid in eo nisi paupertas, vilitas, humilitas, despectio iuxta mundi opinionem fuit? Nonne vsque ad tricesimum latuit annum, vt putaretur filius fabri? Nonnisi magnificum quid sentiens de eo, illum prædicabat. Ignotus manfit omnibus, latuit cunctos, cum tamen sit vniuersitatis dominus.

Humilitas Christi quanta.

Lucæ 11. Matth. 12. Ioan. 8. Lucæ 21. Ioa. 10. 14. 15.

Gloriam suam vt nunquam quæsierit Christus.

Ioan 6. Marc. 1.

Lucæ 3.

IESVS HABITVS DE AMBITIONE REGNI SUSpectus vti fuerit multifariam pœnis correptus, irrisus & illusus.

CONtra hoc tamen tanquam superbissimus, arrogantissimus, ambitiosusque habitus est adeò, vt pœnis propterea aut illum corrigere, aut furo-

furentis populi inuidiam accusationesque extinguere moliretur Pilatus per hoc, si acerbissimis cruciatibus Dominum Iesum malè tractaret, miserabilẽ redderet, atque insignijs derisorijs, veluti qui superbiæ temeritatisq; pœnas dignas dedisset, in oculis inuidentium humiliaret. Quamobrem Pilatus illũ educens vulgò palamq; omnibus commonstrans, nititur ad compassionem intuentes prouocare. Adeò namque Iesum afflixerat, vt non dubitaret Iudæorum post hæc iram quieturam. Nisi enim hoc speraſſet Pilatus, vt vbi Iudæi viderent Iesum punitum, atq; adeò miserabiliter afflictum, quiescerent pacati, haudquaquam illum flagellasset. Sed longè tamen aliter accidit. Potuerunt enim sustinere Iudæi, vt quoties voluisset, Iesum Pilatus flagellaret, alijsue modis affligeret. Veruntamen firmato ex malitia proposito, nullo volebant modo cedere aut quiescere, nisi viderent mortuum. Egressus itaque Pilatus, eduxit Iesum populo monstrandũ, vulneratũ, infirmum, illusum atque coronatum. Exiuit igitur Iesus, vt ab omnibus posset videri, quam miserabiliter foret tractatus. Itaque Pilatus Iesu discooperiens vestimentum, atque Iesum ostendens, dicit: *Ecce homo.* Ecce quomodo illum tractaui, vt humanam non habeat figuram, vt nõ sit homini similis. *Ecce homo.* Irascimini adhuc? Inuidetis adhuc? Non habet humanam speciem, nihil, quæso, timeatis quod se Christum regem iactauerit. Videtis quid vtilitatis, quid commodi, hæc si fuit arrogantia in eo, illi contulerit. Videtis quomodo, si voluit rex esse, illum coronauerim? Haudquaquam formidandum est, vt se post hac regem profiteatur, gustata regalium huiusmodi insignium suauitate. Hic modo articulus secundus locum habet, qui est, quod is qui neminẽ læsit aut contristauit, sed pro offensionibus alienis quibus ipse offensus erat, satisfecit: ipse tamen afflictus, nullam inuenit compassionem apud eos, qui nullis eius pœnis satiari poterant. Quod Christus neminem læserit, nulla eget probatione. Innocentissimus est, qui peccare non potest. Sapientia est increata, quæ nequit errare. Adeò namque neminem læsit, vt suis membris prohibuerit omnibus, neminem lædere qui inimicaretur, aut odisset aut persequeretur, sed orare pro inimicis, orare pro calumniantibus, & pro persequentibus se iussit, addens simul & consolationem obedientibus, & minas contemnentibus. *Quicquid*, inquit, *vni ex minimis meis feceritis hoc mihi feceritis*: hoc est, siue bonum, siue malum, iustum iniustũue feceritis, ita remunerabo, ita quoque castigabo, si iniuria facta sit, ac si mihi sit facta. Venit igitur ad nos: quia charitas illum traxit ad nos: à quo abest certè offendendi animus quandoquidem cupiebat nobis benefacere, & à malis omnibus liberare. Quomodo enim non bonitatis est nimiæ, quod peccata nostra quæ in illum ipsum commisimus, cùm deberet castigare atque vindicare, quò seruaretur iustitia & misericordia, hoc est, ne peccata nostra manerent inulta, nobis tamen parceret, eadem ipse suscepit super se, & pro illis satisfecit parcens nobis, quò nobis impenderet misericordiam? *Ipse* enim *vulneratur propter peccata nostra, atteritur propter scelera nostra, & disciplina pacis nostræ super eum*, disciplina quam nos debuimus, licet non potuimus ferre: hoc est, castigatio & satisfactio pro peccatis nostris super eum, quia ipse in loco nostro stans, pro nobis satisfecit: & disciplinam quam nos debueramus sustinere

Pilati Iesum affligentis intentio quæ.

Iesus illusus ostenditur populo.

Ioan. 19.

Læsio proximi quam aliena fuerit Christo.

Matth. 5.

Matth. 25.

Bonitas Christi nimia.

Esaiæ 53.

Disciplina pacis nostræ vti super Christum fuerit.

Inclementia Iudæorum quanta.

fustinere, pro nobis pertulit: quæ nobis facta est disciplina pacis, qtia nos ei tulimus satisfactionem, sed Christus pro nobis se ad satisfaciendum exposuit.

IESVS QVANTVMVIS PENE INNVMERA citra meritum passus, nullo tamen pacto potuit Iudæos ad com. passionem commouere.

HIc ita q; licet esset tam benignus, tamq; clemens, tamen quando in ipso etiam iam erat opere satisfaciendi pro hominibus, & pœnis afficerentur atrocissimis nullam tamen potuit ab ingratissima Iudæorum gente clementiæ scintillam obtinere, quo vel suis compaterentur doloribus, vel satiarentur pœnis: sed quidquid quantũuisq; fuisset passus, perinde impacati manebant, quã diu Iesum superstitem videbant. Quapropter cum Iesum flagellatum, coronatum spinis, & immodico probro, nec minoribus pœnis, quàm Iudsum vidissent, nulla moti compassione, clamabant: *Crucifige crucifige eum*, ac si dicerent: Nihil satisfecisti nobis Pilate, nec vnquam satisfacies, quantumuis illum afflixeris, nisi cruci illum affixeris. *Crucifige* igitur *illum, crucifige*, & tunc demum recedemus pacati. Iudæos inuidia tota obsederat, ideò nulla poterant compassione moueri. Erat enim in eis odium consummatum aduersus Iesum. Et quamuis naturale sit, atque adeò humanæ naturæ familiarissimum, iram remittere circa afflictos miserabilesq; homines: hoc quoq; non solis hominibus proprium sit, sed inueniantur etiam bestiæ quædam, quæ quantumlibet fremant, si hominem videant coram se humiliari, nec opponentem se aut erigentem, sed prostratum & quasi sibi subiectum, libius misereantur, nec lædant: hi tamen immites atque crudelissimi, bestiis nimirum ferociores, nulla potuerunt calamitate, nulla pœna, nulla miseria, nullo dolore, nulla denique Christi humiliatione mansuescere, vt vel innocentissimo parcerent, aut beneficentissimum non ad mortem persequerentur, aut amantissimum non odirent.

Ioan. 19

Odium Iudæorum cõsummatum contra Iesum.

Bestijs ferociores Iudæi.

IESVS AMOR. VTI ET A QVIBVS ODIO HABITVS SIT.

HInc sequitur tertius iam articulus: Amor odio habitus est. Verè amor odio habitus est, verè bonitas refutata est. Quid enim aliud nouit Christus, quam misereri, parcere & diligere? Quid verò libentius, quid delectabilius agit, quam quod iuxta suam naturam agit, hoc est, quàm quòd illi naturale est? Omni itaque tempore diligit, omni tempore amicus est. Proinde siue blandiatur, siue castiget nos Deus, vtrunque ex amore paterno susciendum est. Nam minus haud quaquam eo tempore diligit quando corripit, quam quando blanditur. Eius est etiam amor tantus ad nos, vt si omnes homines essent tibi patres, quilibet autem horum non minus amante, nihilo q; secius atque pater naturalis: esset q; singulorum amor conflatus in vnum amorem, non posset hic comparari, quo nos (hoc est, quo te & quemlibet nostrum) diligit Deus. Quid enim est aliud Deus, quam bonitas immensa, infinitus q; amor, nunquam amare desinens? Est autem adeò amabilis, vt si etiam odiret, quãuis odium propriè non cadat in Deum, sed zelus iustus & ver-

Prouer. 17.

Amor dei erga nos quantus.

Deus quã sit amabilis.

& veritatis quo deteſtatur malum, adhuc amandus eſſet. Hic inquam amauit eos, qui adeò ſunt odibiles, vt vel amantes redamari non ſint digni: propterea quod amor eorum quo Deum diligunt, impurus, magis ex priuato procedat amore, quo ſemetipſos quærunt, quam ex ſincera beneuolentia ad amatum. Amauit autem eos (cum nondum eſſent) ſuper omnia, vt ab eiſdem ſuper omnia & præ omnibus amaretur. Quocirca conſiderandum, cum nulli creaturarum plura beneficia, maioremve exhibuerit dilectionem Deus quam homini: contra verò nulla creatura tantam ingratitudinem, immodeſtiam, irreuerentiam contumeliamque eidem rependerit, quantam homo, nequaquam tamen propterea Deus dilectionis ſuæ vim beneficiaque continuit, nec aſpexit ingratitudinem noſtram, ſed intuitus eſt quid deceat bonitatem ſuam. Clementiam idcirco ſuam, quæ nunquam ab eo, perinde atque ex ſcaturigine, fluere deſinit, erga hominem non minuit: quin potius magis magiſque cumulauit, haud aliter, ac ſi benefaciendo expugnare vincereque malitiam contenderet humanam ſua bonitate: aut eam certando prouocare, ac ſi ignoſcendo, & benefaciendo diceret homini: Tu quod tuum eſt, tuam in me malitiam & infidelitatem exerce: ego verò tibi bonitatem meam, qua pro malis bona retribuo, opponam: & cerne tunc vtrius præualeat propoſitum. Vide an ego poſsim plus tibi benefacere, an tu plus male agere. Reuera ſic eſt, noſtram malitiam quantacunque ſit, vincit diuina bonitas: plura nobis beneficia, amoris nimirum ſui erga nos indicia, impendit, quam ſint peccata noſtra, tametſi innumera ſint nobis & grandia quæ commiſimus. Quamuis autem cunctis amorem ſuum communicet, populo tamen huic Iudæorum ſingulariſsima amoris indicia eſt impartitus, maximiſque beneficijs eum fouit.

Bonitas diuina vti noſtram malitiam vincat.

IESVS ODIO QVANTO APVD IVDAEOS HABITVS SIT.

COntra hunc amorem (vide nunc) quanto habuerunt eum odio ij, qui erant eius dilectiſsimi, vt ſine grandi auerſione animi, ſine diſplicentia vehementi abſque vulnere cordis & perturbatione, neque videre, neque audire quiuerint eum, præterquam in pœnis & confuſionibus, imo niſi ignominioſiſsima morte extinctum: ad quæ omnia illi comparanda, nunquam ſatiari, nunquam eorum poterat crudelitas fatigari. Inde fuit vt viſo Ieſu, doloribus & deriſionibus miſerabili, nullo commiſerationis affectu, ſed virulentiſsimo odio commoti, clamauerint aduerſus eū: *Tolle tolle, crucifige eum.* Et in lib. Sap. de Chriſto loquitur Philo ſub perſona Iudæorum: *Promittit ſe ſcientiam Dei habere, & filium Dei ſe nominat. Factus eſt in traductionem cogitationum noſtrarum. Grauis eſt etiam nobis ad videndum, quoniam vita ipſius diſsimilis eſt aliis.* Et in Pſalmo. *Aduerſum me lætati ſunt & conuenerunt*, ſcilicet, inimici mei: *tentauerunt me, ſubſannauerunt me ſubſannatione, frenduerūt ſuper me dentibus ſuis.* Quomodo aūt non fremuerunt dentibus, qui viſo Ieſu, licet crudeliſsimè flagellato, nullam prorſus miſericordiam impēderunt, ſed clamauerūt: *Crucifige crucifige eum?* Nam vbi & Pilatus ipſis reſpōderat: *Accipite eum vos & crucifigite, Ego enim non inuenio in eo cauſam:* ad aliā ſe conuertunt accuſationē Iudæi, clamantes: *Nos legem habemus, & ſecundùm legem*

Ioan. 19
Sapien. 4
Palm. 34
Ioan. 19

gem debet mori, quia filium se Dei fecit: hoc est, nominauit atque iactauit. Blas-
sphemi etsi lapidandi erant secundùm legem vestram ô Iudæi, quid vos co-
Leuit. 14. cumuenitis Pilatum, postulantes Iesum crucifigi? vbi scriptum est, blasphe-
mum crucifigendum? Verum absit vt, quomodo mentimini, Christum dic-
mus blasphemum: aut quomodo vos dicitis, credamus Christum Dei se filiu
temerè nominasse: sed credimus eum verum Deum ac Dei filium esse. Pilatus
audito Iudæorum sermone, magis timebat quod tam crudeliter tractass
Iesum. Atque ideò ingressus, interrogat Iesum vnde sit, discere cupiens filius
ne sit Dei. At Iesus nulla data responsione, tacuit. Quod Pilato quum dissi-
ceret, *Mihi, inquit, non loqueris?* Iam maximè opus tibi foret gratia mea. *An ne-*
Ioan. 19. *scis quia potestatem habeo crucifigendi te, & potestatem dimittendi te? Non haberes*
inquit Iesus, *potestatem super me vllam, nisi fuerit tibi datum desuper. Propterea qui*
me tradidit tibi, maius peccatum habet. Habes tu quoque peccatum, sed non tam
grande, quàm illi qui me tradiderunt tibi. Inde motus est Pilatus, audiens
à peccato non excusari, vt timeret damnare innocentem. Quamobrem quæ-
rebat dimittere eum. At Iudæi hoc videntes, ad minas se conuertunt, *Si hunc*
inquiunt, *dimittis, non es amicus Cæsaris. Quicunque enim regem se facit, quomo-*
do fecit ille, contradicit Cæsari: & qui hoc punire debuerat, quomodo tu debes
& dissimulans non curat, perspicuum est, ipsum Cæsaris non esse amicum.
Hos sermones audiens Pilatus, & Imperatorem timens, sedit pro tribunali
ad iudicandum.

Precatio contra inuidiam.

MIsericordissime Iesu, qui factus es propter nos opprobrium & abiectio plebis,
qui exosus atque vita indignus æstimaris, fac nos (quæsumus) ab omni inuidia
liberos, & ad fraternæ dilectionis officia & compassionis opera, toto corde &
deuotos, qui es benedictus in secula, Amen.

DE CHRISTI DAMNATIONE.
Theorema XXI.

ARGVMENTVM.

QVi vilissimos nos homunciones tanti æstimauit, vt se
metipsum in dolores maximos, & in acerbissimam i
gnominiosissimamque mortem pro nobis traderet,
huius mors, ceu nunquam vindicanda, adeò nihil æsti-
matur, vt ij qui eius mortis erant rei, quasi à Deo propterea bene-
dictionem meruissent & remunerationem, etiam exultent.

IESVS QVANTI VILITATEM HVMANÆ
Gentis æstimauerit. Concio XXI.

IN huius argumenti prima parte aduertere licet, vilitas nostra à Christo
quanti æstimetur, pro qua redimenda, licet nihil sibi profutura, (amor e-
nim solus huius est causa commercij) non aurum neque argentum, sed
quod

quod omni precioſius eſt metallo, imò quod creaturis ſimul vniuerſis melius digniuſq; eſt, vitam ſuam dedit in mortem. Non ignota nobis eſt vilitas noſtra, ſi modo præ verecundia oculos aperire liceret, ex conceptione, vita, operatione, & corruptione ſeu reſolutione noſtri corporis. Nam conceptio hominis qua eſſe incipit homo, nonne adeò impudica, adeò vilis, adeò denique eſt erubeſcenda, vt mundo cordi de hac re ne cogitationē quidem liceat admittere, ne inquinetur? Vita autem noſtra nonne immunditijs plena adeoq; ſordibus ſcatet, vt quæ munda intra nos recipimus, tanta mox corruptione mutentur, vt eadem denuò cernere non abſque abominatione & horrore grandi libeat. Et de cibo potuq; quid dicam? Quā delectabiliter ſumitur in corpus, quem paulò poſt præ fœtore, ſi euomatur, vix toleramus. Cibus enim ſeu potus quamlibet accuratè paratus & ſumptus, eo tamen fermè ipſo momento quo ſumitur, ex vaſis, cui infunditur, vilitate atque immunditia fit putredo, non tam oculis, quam cogitationi abominabilis. Maſticatio, digeſtio, mictio, purgatio cerebri, venti emiſsio, egeſtio, execratio, & reliqua omnia quæ ceu per rimulas corporis ſingula effluunt, quid aliud quam vilitatē abominationemq; vaſis immundi teſtantur? Item vſus ipſe cibi ac potus, ſine quo corpus nequaquam ſubſiſtere poteſt, ſiue nimius ſit, ſiue minus ſufficiens ægritudines quantas inducit vili & fragili ſacco, id eſt, corpori? Quamuis autem hominem propria non poſsit latere vilitas, inde tamen non humiliatur, quod vilitatis ſuperbiſsimæ dementiæq; indicium eſt: ſed aliunde ſibi precioſa comparat, gemmas, veſtes, aurum & ſimilia quæ ſibi apponit, vt quæ minus honeſta videntur, abundantiore honore veſtiat. Alienum namque ac mutuatum decorem ſibi tanquam proprium vendicat licet fruſtra ac inaniter glorietur, quiſquis alieno ſeu in mutuo (hoc eſt, in non ſuo) gloriatur. Porrò quemcumq; corpori noſtro ornatum adhibuerimus, alienus is nobis eſt, extraneus eſt, mutuatus eſt, & de alieno quærimus gloriā. Verum hoc ex fatuitate ſpiritus noſtri euenit, qui nondum reformatione, ſed plenus eſt vanitate, tumore, inflatione, ignorantia, præſumptione, ambitione, inuidia, odio, immunda concupiſcentia, auaritia, inſatiabilitate, mutabilitate, inconſtantia: nunc audax, tūc puſillanimis: nunc præſumens, tunc deſperans: iam ſtultè gaudens, mox iterum inſipienter mœrens: hic amans atque adulans, ibi iraſcens & conuicians. Magna ſane vtrobique & in corpore noſtro vilitas, & in ſpiritu inſtabilitas. Cæterum quam ſint operationes noſtræ viles, quam vilia, imo quam praua quoque ſtudia noſtra, & prona ad malum, quis explicet? Produntur tamen, dum ſyncere integreq; confitentes, noſmetipſos accuſamus. Poſtremò anima poſtquam à corpore eſt ſeparata, cadaueris quanta eſt vilitas? quanta reſoluti corporis in terra fœditas? Certè dum corporis quod reſoluitur putredo detegitur, huius quanta ſit vilitas, naribus magis quam oculis ſentitur. Iam igitur vide pro huiuſmodi ſaccis fœtore & ſorde plenis, pro ſterquilinio hoc, pro infidelibus nequitioſis, dominus maieſtatis, ſpeculum diuinæ claritatis, ſplendor æternæ lucis, tradidit corpus ſuum ſacroſanctum templum diuinitatis, in manus impiorum inhoneſtiſsimorum, ſanguinem ſuum mundi precium dedit effundendum in prophano loco Caluariæ, animamq; ſuam thronum diuinitatis & omnium virtutum, ſubdidit doloribus, anguſtijs, triſtitijs, ignominijs, & con-

Vilitatem ſuā ex quibus conſiderationibus homo cognoſcit.

Superbia hominis quanta.

Inſtabilitas humana quanta.

Corporis ac operationum humanarum quanta ſit vilitas.

Iudæorum gentem quam singulariter Christus honorârit. Psal. 147.

& confusionibus, loquendo secundum iudicium & intentionem hæc inferentium. Honorauerat autem Christus singulariter gentem illam Iudæorum, dignitate peculiari extulerat, quoniam ipsemet ad illam visitandam descendit, ex eadem secundùm carnem natus est, inter eos conuersatus est, vt illos docendo, illisq; subueniendo seruiret: non enim idipsum omni fecit nationi. Alijs gentibus per Apostolos salutem prædicandam misit. Iudæos tanti æstimauit, vt non per nuncium, sed per semetipsum illos doceret.

IESV VITA QVAM FVERIT IVDAEIS VILIS & propè nullius pensi, nobis autem quam necessaria pretiosaq; fuerit.

Partis alterius Argumenti explicatio.

IVdæi, tam Iesum, quam eius vitam adeò vilipenderunt, vt eius necem precibus & minis impetrare, quantumq; in se erat, hanc inferre, ceu rem abiectissimam, cuius nulla foret cura, quamq; nulla vindicta vlciscceretur, pro nihilo ducerent. Inde fuit quod tam audacter, quam temerariè, sanguinem innocentis mortis vindictam sibi & posteris suis imprecantur, dicentes: *Sanguis eius super nos, & super filios nostros.* Et hic quidem maximus fuit contemptus pretiosissimæ, saluberrimæ, & apprimè nobis necessariæ vitæ Christi quæ nisi fuisset, tolerabilius nobis foret, millies propria corporali vita priuari, aut nunquam natos fuisse, quam ad æternã nostri damnationem viuere. Hanc tamen vitam Christi cunctis salutiferam, Iudæi adeò contempserunt, adeoq; sunt exosi, vt pro illius extinctione, saluti suæ abrenunciantes, vitam diuinæ ac perpetuæ tam se quam posteros suos subiecerint, dicentes: *Sanguis eius super nos & super filios nostros.* Odium namque Iudæorum erga Christum tantum fuit, vt quid tunc dicerẽt: ipsimet nescirent. Pilatus igitur audiens minas ab eisdem sibi fieri, vnde se accusandum apud Imperatorem intellexit, timens magis homines quàm Deum, sedit pro tribunali. Et adducto ante se Iesu, adhuc pro eiusdẽ liberatione nonnihil tentauit, dicens ad Iudæos per ironiam loquendo: *Ecce rex vester.* Ecce quem formidatis regem, cuius solicitati inuidetis. Nunquid non insignis est & glorioſus quem formidant? Nonne præstans & regio schemate optimè ornatus? Heu vecordiam vestram, quod misero huic homini parcere non potestis. Respondunt Iudæi: *Tolle, crucifige eum.* Tolle eum ab oculis nostris ad crucem, ad mortem, qui grauis est nobis ad videndum. Vt quid moraris? Semel diximus, non pacatos habebis nos, nisi interfectum ac mortuum in cruce viderimus. Quibus Pilatus: *Regem,* inquit, *vestrum crucifigam?* Hoc quanto futurum sit vobis probro, non cogitatis? *Non habemus,* inquiunt, *regem,* sed solùm Cæsarem. Imperatoris solius potestatem, ditionem, imperiumq; agnoscimus. In hoc verbo quomodo responderunt, ita iuste illis euenit. Perpetuæ enim seruituti se addixerunt, quam iustè hactenus ferunt. Misit autem ad Pilatum vxor eius, vt abstineret à iusto illo, cuius gratia multa fuerat passa in somno, diabolo mirum illam tentante atque grauante, quo per mulierem nostri redemptionem (quam in Christo vix tandem suspicabatur) impediret, quomodo per mulierem damnationem intulerat. Pilatus igitur aqua accepta, lauit manus suas, dicens: *Innocens ego sum à sanguine iusti huius.* Noluit in se sanguinis inno-

Matth. 27.

Vita Christi pretiosa quam fuerit nobis necessaria & Iudæis exosa.

Ioan. 19.

Ioan. 19.

Seruitus Iudæorum perpetua vnde

Matth. 27. Vxorem Pilati fuisse à diabolo instigatam

Matth. 27. Lotionem manuum non excusasse Pilatũ.

cens

ter fusi culpam susciperé, sed in Iudæos detorquere, qui se ad iudicandum cõpellerent. Verùm nihil hæc verba Pilatum excusabant: dixerat enim paulò ante, in potestate sua situm, vt vel Iesum interficeret, vel illæsum abire sineret. Verùm Iudæi nihil hic delicti æstimantes, inuidia eos prorsus excæcante: *Sanguis eius*, inquiunt, *super nos, & super filios nostros.* Hoc est, propter hunc scrupulum nihil timeas Pilate. Hæc conscientia tua, licet paganus sis, erronea atque nimis stricta est. Quicquid hic delicti est aut esse potest, in nos suscipimus. Esto tu (vt vis) immunis liberq; à peccato. Totum in nos redunder & in filios nostros. Est tamen alius quoque verborum istorum adhuc sensus (quem nolumus præterire) æquè impius, vt ex furore inuidiæ odijq; letalis dixisse intelligantur, se paratos mala quæcunq; euenire possent, potius excipere, quam illi vitam fauere, vt sit sensus: *Sanguis eius super nos* &c. ac si dicerent: Occidatur, expectabimus quid sit nobis inde futurum: eueniat quicquid euenerit, fiat quod futurum est, modo interficiatur: si cui nocitura est eius mors, nobis noceat: in nos omne periculum excipimus. Hæc certè imprecatio non impunè Iudæis euenit. Post quadraginta namque annos malis vndique confluentibus circundati sunt. Capiebantur, cremabantur, præfocati sunt aquis, deuorandi obijciebantur bestijs, ciuitates eorum expugnatæ vastabantur: & qui gladium, famem, bestias, aut ignem euaserunt, venditi atque dispersi sunt per vniuersum mundum. Pilatus igitur audiens quia in se Iudæi reciperent mortem innocentis, adiudicauit fieri petitionem eorum. Tradidit enim Iesum voluntati eorum.

Sanguinem Christi quam impie Iudæi super se imprecati fuerint.

Sanguinis Christi vltio quam grauiter super Iudæos venerit. Lucæ 23.

IESV VITA SANCTISSIMA ET INNOCENTISSIMA vt petatur & damnetur ad mortem.

HInc sequitur articulus, qui ita potest formari: Qui tam innocentes quam reos morti destinatos, à morte misericorditer liberat, mortis nunc subijt sententiam. Quod innocentes morti destinatos Dominus liberet, si cupis scire, recole Danielem in lacu Leonum liberatum. Susanna quoque castissima tibi in mentem veniat: quorum Dominus intuens innocẽtiam inique damnatam, non modò liberauit à morte, verum etiam honoratiorem quam fuerat ante cunctisq; prædicandam effecit. Quod verò morti obnoxijs opem tulerit, misericorditer eos à morte liberans, & vitam quam debuerant amittere, illis seruans, testatur mulier illa in adulterio deprehensa, sibi adducta, cuius ipse mœstitiæ atque verecundiæ (vt est clementissimi cordis) compatiens, non à morte tantum liberauit, verum etiam aduersariorum & accusantium præsumptionem (vtpote scribens in terram, vbi vnusquisq; sua duntaxat legere posset peccata) confutauit. Nobis quoque omnibus æternæ morti destinatis, adeò pepercit, vt innocentissimus ipse, imò ipsa innocentia, mortis sententiam nobis auferret, sibi imponeret.

Dan. 8 14. Daniel. 13

Morti adiudicatos tam innocentes quam reos, misericorditer á Christo fuisse liberatos. Ioan. 8.

Precatio pro charitate erga inimicos.

INfunde nobis quæsumus, clementissime Iesu spiritum perfectissimæ charitatis, qua de omni proximo benè sentiamus, & ad omnes homines misericordes compatientesq; & debita quæcunque remittamus, & pro malis bona retribuamus, qui es benedictus in secula, Amen.

DE BAIVLATIONE CRVCIS CHRISTI.
Theorema XXII.

ARGVMENTVM.

QVi nos in regnum introduxit cœlorum sub titulo filio-
rum ac hæredum Dei, sub patibulo latronum, eiecto
extra ciuitatem, ducitur ad locum (vbi flagitiosi pu-
niuntur) ignominiosum.

IESVM AMARE ET LAVDARE, IPSOQVE FRV
sit hominis creationis scopus & finis.
Concio XXII.

NVlli dubium est, non ad hanc vitam nos esse natos tantum, sed ad hunc
finem esse creatum hominem, vt creatorem suum cognosceret, cogno-
scendo amaret, amando frueretur. Finis igitur est creationis nostræ
mare, laudareq; Deum, viuere Deo, & in hoc ad ipsius Dei gloriam eiusdem
esse felicitatis participem. At proh dolor *dum homo* in hoc *honore* constitutus
esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Ps.
inobediens factus, Deum eiusq; præceptum contempsit. Quamobrem beati-
tudo cœlestis ad quam creatus erat, ei præclusa est, sententiaq; mortis super
illum data, nunquam Dei regnum introeundi, nisi innocens veniret qui
qui huius peccati non particeps, satisfaceret naturamq; vniuersam in se
conciliaret Deo. Ad hoc cum Dei filius vt pro homine satisfaceret, se patri ob-
tulisset, necesse erat illum fieri hominem, vt in ea natura quæ peccatum fe-
rat, quæ etiam sententiam atque Dei iram tolerabat, satisfaceret. Venit ita
filius Dei in mundum natus homo, mundo prædicans & sanctè viuendi
exemplar præbens, *vt quicunque in illum crederet, non pereat, sed habeat vitam*
æternam. Venit itaque tollere peccata mundi. Venit nos patri reconciliare, in-
micitias q; soluere in sanguine suo, ablaturus à nobis chirographum debi-
vt nos in filios adoptaret hæredes regni sui constitueret, & in regnum quod
& gaudium suum introduceret. Itaque viles, exosos, morti adiudicatos, scele-
stos, furciferos, hoc est, damnationem suam in collo circumferentes, nos in
titulo filiorum Dei, quo neque honestius, neque sanctius nobis peccatis
dari nomen, in regnum suum introducit. Nobis enim contigerat, quod in
multis fit regionibus, vbi ea seruatur consuetudo, vt malefactoribus cum
ad supplicium educuntur, ea per quæ mortis damnationem sibi parauerunt,
aut signum supplicij quod commeruerunt, in dorso aut collo eorum appen-
datur. Hoc tamen solitum magis est priscis obseruari temporibus. Inde enim
accidit, vt furibus pro minori furto, leuiori etiam pœna multatis, dum vita
eorum parceretur, in signum commeriti supplicij cogebantur furcam, hoc
est, patibuli seu supplicij genus figuratum, in collo circumferre: quo quo-
pati meruissent, nisi magna interuenisset clementia, agnosceretur. Hi quoque
furciferi dicebantur, quod apud Comicos vsitatum est, si conuicium in
quispiam

Finis creationis nostræ quis. Psalm. 48.

Beatitudinem cœlestē quomodo amiserit homo.

Beatitudo cœlestis quomodo per Christū restituta sit nobis. Ioan. 3. Ioan. 1 & 2. Col. 1. & 2.

Furciferi qui & vnde dicti sint.

quispiam irrogare vellet. Hoc modo nos quoque quamuis triplici morti simus obnoxij, puta corporali, spirituali, æternæ seu gehennali, temperante se tamen diuina iustitia per misericordiam, ne obliuiscamur quid commeruimus, quidue donatum atque indultum sit nobis, in natura nostra furcam infernalem seu patibulum, quo fueramus suspendendi, in huius exilij miseria circunferimus, in quod sub vili titulo proditionis & præuaricationis in patre nostro Adam sumus detrusi. Est autem furca quam in collo, id est, in natura nostra portamus, & in qua perire (si iustè tantũ, & non misericorditer nobiscũ ageretur) deberemus, naturæ nostræ infectio atque corruptio, scilicet malitia, infirmitas, inobedientia, rebellio, bestialis & turpis concupiscẽtia, irrationalis iracundia, insatiabilis cupiditas, appetitus vindictæ non mitigabilis digna confusione elatio, & cæteræ virulentæ passiones innumeræ: quibus spurij & illegitimi conuincimur esse filij eius, qui matrem nostrã Euã seduxit: & ad id induxit, vt patri nostro & in eo vniuersæ eius posteritati cibũ æternæ mortis porrigeret. Hoc patibulũ, hanc mortalitatẽ, hanc infectionem, hanc denique malitiæ corruptionem in collo, imò in toto corpore nostro gestamus: verum denuo leuat & exonerat nos Dñs Iesus hoc infami signo (est enim certissimum transgressionis nostræ in patre nostro iudicium) per oppositā illis veneranda signa, scilicet sacramentorum & virtutum, quę per gratiam Spiritus sancti propter meritum passionis Christi nobis appenduntur & imprimuntur: quæ testantur nos Dei filios, ciues cœlestis Hierusalem, hæredes Dei, cohæredes & comparticipes Christi esse. Hi sunt tituli, hæc sunt nomina & signa honoris & honestatis, de quibus in Apocalypsi Dominus loquitur & de eo qui vicerit, dicit: *Scribam super eum nomen Dei mei, & nomen ciuitatis Dei mei nouæ Hierusalem, & nomen meum nouum*, &c.

Morti triplici obnoxium esse hominem.

Furca in collo humani generis imposita, quæ.

Gene. 3.

Furcam vti Christus à collo nostro abstulerit.

Roman. 4. Eph. 2. 3. Galat. 4. Apo. 14. 12 Apocal. 3.

IESVS QVAM IGNOMINIOSE LATRONIBVS sociatus educitur extra ciuitatem ad locum crucifixionis.

COntra prædicta verò, quod misericordissima eius dignatione ab illo signo ignominioso præuaricationis nostræ leuamur, sub quo rei ostẽdimur læsæ diuinæ maiestatis, & morte æterna (si Christus nos non liberaret) digni: non satis visum fuit impijs, Dominum de sua peculiari regia, pontificali & iudiciali ciuitate eijcere, in qua erat Dei cultus, Dei templum, schola diuinæ legis, sedes regni, sacerdotij, iudicij spiritualis & secularis potestatis: nec satis item erat, vt de sua illum hæreditate, quam sui antecessores & patres secundum carnem, fundauerant, construxerant, recuperauerant, vniuersaq; gloria gentis Iudæorum cumulatim adornauerant, extulerant & liberauerant, exturbarent, nisi ipsum & ad Caluariæ locum sociatum latronibus educerent, & (vt nihil ad exaggerationem cum ignominiæ tum pœnæ eidem deesset) supplicium illi suum ferendum imponerent. Nam vt præcipuus inauditusq; crederetur malefactor & iniquorum omnium caput, crucẽ illi, in qua ante fores ciuitatis non aliter atque ante fores domus patris sui erat suspendendus, in dorso ipsius portandam imposuerunt. Quid quæso maioris potuissent illi Infamiæ intulisse, quam vt, quod seculis erat inauditum, Domino Iesu suam crucem ferre iuberent ad supplici locum? Neque enim simul crucifigendis id fecerunt duobus latronibus. Et quare illis non imposue-

Partis alterius Argumenti explicatio.

Eductio Christi ad Caluariam quam fuerit ignomiosa.

Crux soli cur Christo imposita fuerit.

impoſuerunt, ſed Chriſto ſoli impoſuerunt crucem ſuam portandam, nũ quia Chriſtum volebant ceu ſingularem haberi malefactorem & præ alijs ſceleratũ: ideo præ alijs omnib. id genus cõtumeliæ eidẽ fecerunt. Educebatur igitur ingenti cõtumelia Dñs Ieſus per mediũ ciuitatis, improperijs ignominijsq; vndiq; illi occurrentibus inter blaſphemantiũ deridentiumq; turbas. Exibat curuus, vt pote grandis ligni pondere onuſtus, & cruciatu maximo viriumq; defectione exhauſtus. Hæc autem patiebatur ab illa ciuitate, quæ omnem gloriam ſuam, puta maximam, à ſe & propter ſe habebat.

Babylonica ciuitas myſtica quæ ſit.

Verum vt hæc Chriſti lachrymoſa eductio, cordi noſtro compaſſionis & amoris affectum vehementiorem imprimat, conſiderandum quam gratioſe, quamq; benigniter ex ciuitate Babylonica, (hoc eſt, ex eorum collectione qui ſub manu & iugo viuunt diaboli, qui damnationis æternæ, qui gehennæ ignis retributionem, qui immundorum ſpirituum ſocietatem, qui pœnas recipient ineffabiles) nos recipit atque educit, & in ciuitatem nos ſuam (hoc eſt, in vnionem Chriſti fidelium, in electorum communionem, in ſocietatemq; prædeſtinatorum, atqùe in familiam electorum, filiorum atque hæredum Dei) aggregans introducit: quorum vtrunq; vel ſolum (hoc eſt, alterum ſine altero) pro ineffabili poteſt beneficio computari. Verbi gratia. Si de numero conſortioqúe hominum reproborum ſegregatum me Deus eripiat de manu diaboli, de captiuitate peccati, de gehennaqúe ignis, quamuis non conjungeret electorum numero conſortioqúe coronandorum, eriperet tamen (quod dixi) immunemqúe redderet à pœna damnationeqúe, nulla alia felicitate remunerandum, quemadmodum pueris ante baptiſmum decedentibus euenire credimus, nonne pro maximo computare hoc deberem beneficio, pro quo dignas nunquam pòſſem rependere gratias? Aut ſi nulli vnquam fuiſſem periculo ſubiectus, nulli peccato vel originali, vel cuicunque alio, nulli etiam malo obnoxius, promouerer tamen gratis, ſuſcipererque ad felicitatem magnam, nedum ineffabilem, quando item huic benefactori dignas poſſem gratias agere, quomodo reſpondebo, aut quando gratus erg vtrunque beneficium ſimul conferenti, & mala tam grauia atque pœnalia pro me propterea ſuſtinenti? Non parum autem ad hoc Chriſti beneficium, eiuſdemque clementiam intelligendam facit, conſiderare eductionem patrum ex limbo gaudioſam, eorumqúe introductionem in Dei regnum illiqúe ſcomparare ignominioſam glorioſam (iuxta intentionem inferentium) atque confuſione & opprobrio plenam eductionem ſub cruce ad montem Caluariæ, qua illis hanc obtinuit felicitatem. Meditare præterea eductionem animarum ex ſtatu damnationis & poteſtate diaboli, in ſtatum gratiæ & adoptionis filiorum Dei, per baptiſmum & per pœnitentiæ ſacramentum, quam quotidie Dominus operatur & facit: & è regione ſimul intuere probroſam ipſius atque cruciatu plenam eductionem.

Liberatio de poteſtate diaboli quantum ſit beneficium.

Eductionis patrum ex limbo ad eductionem Chriſti cõparatio.

Poſtremò, quia Salomon typum gerebat Chriſti, compara Salomonis gloriam ad improperium Chriſti, & expende quam diſpari ſint cultu tractati Chriſtus Deus & homo, & rex Salomon, veritas & figura. Vide quantum ludæorum rogi, dum ad ſuſcipiendum introduceretur regnum, gloriæ & honoris contulerit Dominus: ipſe verò eductus ad patibulum, quan-

Chriſtus & Salomon quam ſint diſpari cultu tractati.

tum sit ignominiæ atque pœnarum passus. Rex Salomon antequam introducitur, fuit vnctus: Christus antequam educitur, fuit consputus, atque inter flagellantium manus cruore suo perfusus. Salomon gemmis auroque coronatur: Christo spinea corona imprimitur. Salomon quamlibet iuuenis & sanus, honoratus tamen, super mulam sedit regiam, vt molliter vehatur: Christus nimio pœnarum cruciatu cùm totam noctem expendisset, & tremulis vix stare posset cruribus, ad maius tamen opprobrium cogitur suum patibulum portare. Salomonem comitantur summus sacerdos Sadoch & Nathan propheta, à quibus fuerat vnctus in regem: Christo sociantur latrones, cum eodem crucifigendi. Salomoni assistebat princeps magnus Banaias cum militum legionibus: vt si quis obniti Salomonis voluisset proposito, arceretur: Christo adsunt tribunus & cohors militum, vt si quis illum liberare defenderêue, aut suppetias ferre niteretur, impediretur. Salomoni gratulantur eius mater & amici lætabunda voce clamantes: *Viuat rex Salomon.* Eius verò inimici, puta Adonias, qui se in regem eleuare fuerat conatus, cum sibi adhærentibus, formidine & cordis angustia premebantur. Porrò super Christi morte exultant hostes, mater verò eiusdem, discipuli, & perpauci amici vsque ad mortem tristantur. Rex Salomon cum gloria introducebatur in regnum, & in thronum patris sui collocabatur. Dominus verò noster Iesus Christus cum derisione ad mortem educitur, & inter latrones suspenditur. Hæc est igitur gratitudo Iudæorum erga Christum, pro beneficijs, pro honoribus, pro delicijs atque opibus, quæ omnia Salomoni Iudæorum regi Dominus contulerat, eidem singulis contraria, puta opprobria, persequutiones, amaritudines, pœnas & vestium exspoliationes rependere. Omnia enim quæ siue ad ignominiam, siue ad pœnam potuerunt excogitare, ei intulerunt. Itaque ad Caluariæ locum magna armatorum turba innumeraque populi multitudine comitante, suis reindutus vestibus, quo ab omnibus posset agnosci, qui ex facie, sputis & sanguine & liuoribus deturpata, haud poterat, educitur. Quod autem studebant vt agnosceretur, non vt cuiuspiam misereretur compassionem, fecerunt: sed, vt palam omnibus fieret, hunc, qui propheta magnus fuisset habitus, qui Messias foret & Christus creditus, inuentum esse magum, seductorem, malefactoremq; omnium perniciosissimum: & propterea Romanis quoque, qui nihili pendunt Iudæorum legem, intolerabilem visum, & ad mortem crucis adiudicatum. Addiderunt ei socios nequam, vt illis in sceleribus aut similis, aut nequior crederetur. Vrgent, impellunt, eius mortem sitientes, donec viribus deficientibus cunctis, non posset vltra procedere. Tunc enim non miseratione, sed accelerandæ eius mortis cupidine ducti. Simonem quendam post Iesum crucem portare compulerunt. Sequebantur quoque illum mulieres deuotæ flentes, quæ contemplabantur cruenta Iesu vestigia, audiebant eius singultus ac gemitus, videbant, audiebantque tortorum crudelium fremitus, atque clamores, & mœrore grauissimo vulnerabantur. Inter has (nulli dubium est) mater eius erat. Itaque conuersus Iesus, quamlibet in se supra modum infirmus & pœnis discruciatus, ad mulieres: *Nolite, inquit, flere super me*

3. Reg. 2. & deinde.

Vestibus suis cur Christum reinduerint Iudæi.

Matth 27. Lucæ 23.

Ibidem.

Ibidem. *me filiæ Hierusalem, sed super vosmetipsas flete, & super filios vestros.* Nam si in me qui sum vt lignum adhuc viride, tantas pœnas vndique conglobant, in arido hoc est, in peccatoribus) quid fiet? Futurum præterea est, vt tanta calamitas vos & ciuitatem vestram premat, vt felices tunc dicantur steriles, quæ non habeant filios, vnde duplici miseria (hoc est, tam pro se, quam pro filiorum calamitate) torqueatur. Tandemque in Caluariæ venit locum, vbi myrrhatum illum voluerunt vino potare: sed vt gustauit, noluit bibere.

Precatio pro sequela Christi.

DVlcissime Domine Iesu Christe, da nobis crucem veræ pœnitentiæ feruenter amplecti, tuæq; passionis vestigia imitando, per viam abnegationis perfectissimè te sequi: vt quæ in mundo sunt blanda aut delectabilia, execremur: & pro tui amore quæcunque dura & aduersa sunt, desiderijs sitibundis amplectamur, qui es benedictus in æternum. Amen.

DE CHRISTI NVDATIONE AD CRVCEM.

Theorema XXIII.

ARGVMENTVM.

QVi hominem multiformibus vestit donis, omniaque alia propter hominem ornat, hic ab hominibus vestibus nudatur.

IESVS VT I HOMINES DONIS SVIS MVLTIFARIAM ornat. Concio XXIII.

Homiuem quam mirabiliter exornauerit Deus.

NOn puto faciliter capi humano ingenio posse, quanta sint quibus hominem vestiat atque exornet Deus. Nam quis hominem quid sit, intelliget? Quis nobis animæ vires, memoriam, rationem & voluntatis potentias, quis sensus officiaq; singulorum nobis explicabit? Nam si in corpore tam varia, tam mira quoque videmus, quorum tamen ratio nos lateret, quomodo animæ intima nobis constabunt? Quis medicorum vnquam adeò peritus, adeò doctus, adeòve inuentus est expertus, vt vel corporalium naturaliumq; (præter coniecturas quasdam) plenam ausit polliceri, profiteriq; scientiam? Quam mira, quam stupenda sunt in homine, vt in sumptione decoctioneque cibi & potus, in digestione, in separatione optimi à vilissimo, in partitione administrationeque virtutis cuiusdam naturalis, quæ spiritualium membrorum cuiuis sua & conuenientia subparat atque transmittit, vt ad hepar, ad pulmonem, ad caput & ad singula quæque quæ illis in cibo sumpto congrua inueniuntur, singulis singula diuidens? Quis nobis horum scientiam certam (vt de ratione horum quam sic ordinata sint, taceam) adferet? Videte complexiones conditionesq; hominum tam varias, quam multas, atque nunquam prorsus conformes, alia item multa, quorum rationem reddere non possumus. Adde iam animi inclinationes, passiones, virtutes, desideria, intentiones, eorundemque medullas et pro-

Mira quænam sint in homine.

penitissimos motus, quomodo horum multa prorsus sunt nobis abstrusa, vt nosipsos quoque non cognoscamus, sed is solus intelligit ac planè videt, qui condidit nos, vtpote qui scrutatur corda & renes, Deus. Postremo meditare dona interna & externa, hoc est, tũ animi, tũ corporis, vt vix sit homo quin singulare habeat aliquod donũ, cæteris nõ in eadẽ vbertate cõmune. Vestit itaq; nos & ornat Deus omnibus ijs ad nostrũ decorem, ad virtutem, ad potentiam, ad operationem, ad eruditionem, ad actionem, ad refectionem, & ad requiem: nec nos tantum sic ornauit, verùm etiam cuncta quæ creauit, propter hominem creauit, dans eadem homini in cibum, in potum, in ministerium, & solatium. Contemplare cælum & tetram, & inquire, propter quẽ cœlum tanta stellarum pulchritudine, quanta varietate ornatum sit: terra verò cur tam multiformi paradiso & voluptate hortorum, pratorum, vallium decoretur: aut fundus terræ quamobrem tam abunde mineris metallorum & gemmarum multifariam; locupletatus sit, & comperies cuncta simul ab hominum amatore propter hominem esse creata. Propter te ô homo ingrate, creator tuus, amator tuus, vestiuit atque ornauit cœlum stellis, stellas vario distinctoq; lumine, lumen influentia, influẽtiam virtute, virtutem mirabili operatione, operationem verò varijs commodis homini congruentibus: adeò vt nihil sit otiosum, inane, infructuosumue inter opificia mirabilia artificis tanti: Itaque ô homo, propter te creauit, composuit, vestiuit, exornauitq; Deus omnia: huic tamen tu sicut omnium es creaturarum charissimus, ita inter opificia vniuersa es ingratissimus: ideò autem vestiuit, atque ornauit omnia, vt eorum vestes atque ornatus & quicquid illis inditum est, tibi seruiant, tuæq; sint vtilitati subiecta atque parata. Neque enim propter angelos hæc creata sunt, qui terrenis haudquaquam egent: neque propter bestias, quæ etsi egeant, non tamen eius sunt dignitatis, vt propter illas Deus cætera condiderit: quandoquidem corruptibiles sunt & irrationales, nullam Dei habentes cognitionem. Quapropter quia terrena omnia, quæ secundum Gregorium nihil aliud sunt quam corporis indumenta, in decorem, in vtilitatemq; hominis condidit Deus: tuum erit omnia hæc non aliter ac munera & indicia beneuolentiæ amatoris tui agnoscere. Non solum autem propria, verùm etiam aliena hoc modo accipere debes: ita enim fiet, vt aliena quoque tibi propria, & nonnunquam magis tua sint quam alterius cui largita sunt, vtpote quando negligit ea dona, aut non ad laudem vtitur creatoris. Quæ vt clarius liqueant: descende ad singula: vel vnum singulatim excutias: quo cætera quoque fiant notiora. Vide corpus tuum quod dedit Deus animæ pro vestimento, quomodo vestierit hoc vestimentum, quomodoue exornauerit. Corpus certè ornauit membris, membris indidit vires, sensus, & singula officijs distinxit. Sensibus parauit varia obiecta, obiecta vestiuit innumeris proprietatibus oblectantibus. Verbi gratia: Visui prouidit obiecta multiformia, eademque vestiuit tam multiplici colore, figura atque decore, vt humanæ industriæ sit impossibile, eiusmodi quippiam æmulari. Vnde & in lilij pulchritudine commendans sapientiam creatoris, dicit nec Salomonem vestitum fuisse in omni gloria, sicut vnum lilium. Sicut autem de visu, ita de auditu quoque est dicendum: Cui parauit in multiplici specie sonos, sonos item varijs dulcedinibus distinctis dotauit, scilicet in musica, in voce, cantu, fidibus

Dona Dei interna & externa homini quanta sint collata.

Omnia propter hominem esse creata.

Gregorius.

Corpus hominis quam mirabiliter Deus vestierit atque exornauerit.

Matth. 6. Lucæ 18

Animam humanam quomodo Deus vestiê rit ac ornauerit

fidibus ex metallo aut inteſtinis animalium, in calamis, fiſtulis, cymbal &c. Et ita de ſingulis ſenſibus dici poſſet. Veruntamen ſecundùm altiore conſiderationem, animam humanam veſtiuit potentijs ac viribus, virtu bitibus tam ſcientiarum quam virtutum. Verbi gratia: Intellectum ſcien ſapientia & deiformi fide: memoriam, cogitationibus mundis atque vtilib & ſpe æternorum liberum arbitrium, dilectione diuina. Sic quoque vir ornauit virtutibus, virtutes operibus, opera meritis, merita præmijs. Ite imperfectiones virium noſtrarum ornauit ſacramentis, ſacramenta grati gratias, gloria. Nec tamen putes q̃ naturã humanã ſolam Deus ornauerit, ac veſtierit, verum etiam ornauit elementa & alia corporea, idq; propter hom nem. Verbi gratia tellurem arboribus, arbores foliis & fructibus, eaſde quoque floribus, flores verò odoribus, coloribus & pulcherrimis figuris. S mili modo fructus decorauit. Et hæc poſſent extendi ſic in infinitum.

Elementa quomodo Deus exornauerit propter hominem.

IESVS VT OMNI SVO VESTIMENTO SPO. liatus, nudatus, & velut omnium hominum abiectio factus ſit.

Partis alterius Argumenti explicatio.

COntra hoc verò, quod tam nobiliter veſtiuit, ornauit, dotauit & m gnificauit nos Dominus, ipſe omni tegumento ſpoliatus, nudatus & velut opprobrium hominum factus. Ante quidem ſemel aut exutus eſt veſtimentis, ſcilicet ad flagellationem, & coronationem, & rend tus: modo verò ante crucem nudatur, veſtes non reſumpturus. Cõſidera verò, Dominum Ieſum (iuxta hoc quod ſupra dixi, quodlibet quod alter in decorem vel vtilitatem, eius dici veſtem) multipliciter eſſe nudatum ſpoliatum. Siquidem ſpoliatus eſt exultatione ſua, quam habuit ac habe ſet in fructu doctrinæ ſuæ & miraculorum: quandoquidem vbicunque p terant, æmuli ſui illa peruertebant iniquè calumniantes coram populo, q potuiſſet alioqui & debuiſſet inde ædificari. Spoliauerunt eum diſcipulis ſu capientes magiſtrum. Spoliauerunt honore, fama, inique accuſantes & m tientes ante iudicem. Spoliauerunt decore vultus, cędentes alapis maxill eius, & vultum conſpuentes. Spoliauerunt venuſtate & integritate teneri atque pulcherrimi corporis cædentes illud flagellis. Spoliauerunt digni corona illudentes: ſpoliauerunt vita, ipſum crucifigentes. Nitebantur (co inter omnia grauiſsimum eſt & crudeliſsimum) ipſum quoque ſpoliare fa citate, ſi potuiſſent, id eſt, vt animam cum corpore ſimul interimerent, m properantes & illudentes in cruce pendenti, quaſi ei qui fruſtrà in Deo ſp fideret, quo ſpem eius nitebantur extinguere. Quod etſi improperantes no in eundem finem verba hæc loquerentur, vt poſtea ſequetur: *Confidit in Do liberet eum ſi vult:* diabolus tamen eorum inſtigator hæc verba illuc ordi bat. Hinc iam manifeſtum eſt, Ieſum in omnibus contemptum, illuſum, ſp ſum & q. in quibus nos honorauit & nobis benefecit. Cibum potumq; præ nobis in conſolationem & refectionem dederat. Ipſi verò cibus qui m ſtrabatur, virtute refectionis priuatur ac nutriendi: potus, refrigerandi ſp liatur virtute: veſtimenta, ne contegant, adimuntur: & hoc modo ſingula ſuo ad quem ſunt creata, ſpoliantur. Siquidem cibum ipſius felle & aceto m ſcuerun

Nudatum ac ſpoliatum fuiſſe Chriſtum multipliciter.
Matth. 13.
Lucæ 11.
Ioan. 18.
Matth. 27.
Luc. 23
Ioan. 9.
Marci 19.
Matth. 27.
Ioan. 19.
Matth 21.
Marci 15.
Palm. 21.
Pſalm. 68.
Matth 27.

fcuerunt,& ante crucifixionem myrrha eius potum amaricauerunt. Nudatus eſt igitur omnibus non ſolum veſtibus,ſed vndecunq; conſolationem aut requiem habere potuit. Atqui in nudatione corporis præter verecundiam quam in oculis deridentium patiebatur , graues acerbosq; etiam ſuſtinuit dolores ex vulnerum renouatione, dum lanea veſtis vulneribus cruore agglutinata auellitur.

precatio pro paupertate ſpiritus.

Ieſu mitiſſime, fac nos pauperes ſpiritu vereq; humiles , qui noſtri contemptum diligamus, quæ mundi ſunt faſtidiamus, omnemq; defectum, omnem penuriam & neceſſitatem cum perfectiſſima patientia, hilaritate & gratiarum actione tui amore libenter ſufferamus, qui es benedictus in ſecula.

DE IESV CRVCIFIXIONE.

Theorema XXIV.

ARGVMENTVM.

DOminus Ieſus corpus ſuum tenerrimum, laceratum, ſaucium, liuidum , nudũ, atque indefenſum, ad pœnas obtulit crucis, his qui intus furoris immanitate, foris verò armorum ſtrepitu erant crudeles.

IESVS VT CORPVS SVVM TENERRIMVM, lacerum, ſaucium, liuidum, indefenſumq; crucis confixioni obtulerit. Concio XXIV.

DE crucifixione Domini parum habemus, quod ab Euangeliſtis nobis traditum ſit. Hoc enim ſolum recenſent . *Crucifixerunt eum , & cum eo duos latrones, medium autẽ Ieſum.* O quam breue verbum ,& longum ingenſq́e martyrium. O immane ſupplicium, quam paucis verbis enarratur. Denique ex ſacra ſcriptura incertum eſt , in terra cruce iacente, an erecta Dominus crucifixus ſit. Certum eſt tamen, lachrymabili Dominum Ieſum vultu crucem ſuam ſibi vidiſſe parari , puta ſtratum , lectumue doloris ſui, in quo debebat (quomodo voluit) mori. Non obſcurum eſt quoque Dominum ad crucem paratam vltro acceſsiſſe, tortoribuſq́e in omnibus obediſſe, brachia ſuper cornua crucis vltrò poſuiſſe , & aperuiſſe manus , easq; obiecisſe clauis perforandas. Crucifixerunt autem illum viri iniqui , & ab omni miſericordia alieni, extenſis interim eiuſdem brachijs, cruribus, manibus pedibuſq́e, diſtento quoque corpore toto, & compagibus oſsium ſolutis. Perforauerunt ei manus & pedes craſsis clauis obtuſiſq́e, quibus corpus ligno aſtrinxerunt crucis. Poſſumus autem pro crucifixionis huius deſcriptione duos treſue nobis formare articulos, in quorum ſimilitudinem deuotiſsimus quiſque multo ſibi formare poteſt plures. Itaq; primus ſit articulus Manus, quæ cœlos, terram maria & quicquid in his continetur, fecerunt: clauo perfoſſæ, affiguntur cruci. Iſtæ ſunt manus, quæ non ſolum opera, ſed operantes

Matth. 27. Marci 15. Lucæ 23. Ioan. 19.

Crucem quam voluntariè Chriſtus aſcenderit.

Crucifixionis articuli tres.

Manuum Chriſti perforatio.

etiam faciunt, & operantium opera faciunt: quarum propterea omnia op
ra sunt, quia ab illis vt opera ab alijs fiant, operandi gratia, facultas & co
datur. Istæ sunt manus, quæ ad humilia quoque opera humanæ facultati sub
iecta se inclinauerunt. Quemadmodum enim conijci licet ex eo quod Ioseph
improperauerunt ei secundum Matthæum, quod filius esset fabri, & secun
dum Marcum quod esset faber: verisimile est, ipsum siue patri putatiuo, si
matri, etiam cooperando adiutorium, operamq; suam contulisse, quamuis
sublimia & supernaturalia manibus illis tantum opera congruebant. O hu
militatem manuum ineffabilem, quæ stellas fulgidas firmamento cœli a
fixerunt: quæ terram gramine viridi, lilijs candidis, rosis rubeis, floribus va
ruleis, purpureis, croceis, varicoloribus venustârunt. Hæ sunt manus, qu
terram incultam intus varia nobilitate gemmarum, foris verò innume
fertilitate fructuum, arborum fruticum: intus, argento & alijs metallis di
ris, herbis odoriferis atque salutiferis dotârunt. Hæ manus solem rutilan
lunam splendentem, planetas micantes: & (quod his omnibus præstan
est) animam rationalem, sed & spiritus cœlestes, deiformes, nostri intellec
captum sua puritate, pulchritudine, nobilitate ac essentia supergredien
formauerunt. Manus hæ omnia nobis bona tribuunt, omnia faciunt, omn
prouident. Ex his manibus omne fluit bonum, oritur & conseruatur. H
nunquam malum potuerunt patrare. Per has patri offertur quicquid b
offertur. Harum manuum eleuatio ad Deum, acceptior ad exaudiendum
ficacior est ad impetrandum, quam omnium sanctorum & creaturarum, q
orationes, siue opera: vtpote à quibus nulla fiant bona Deo grata, nis
manuum istarum virtutem. Hæ sunt manus, quæ illuminauerunt cœcos, qu
mundauerunt leprosos, quæ surdis auditum, mutis reformauerunt eloqu
quæ dæmones è corporibus, ab hominibus morbos depulerunt. Inter
manus septem panes multiplicati, quinque millia hominum satiauerunt. I
manus pedes discipulorum lauerunt, aquam in vinum, panem in carne
non quamcunque, sed quæ dat vitam mundo, id est, quæ dignè se sumenti
vitam æternam confert, muta uerũt. Hæ manus tam sanctæ, tam dignæ, qu
innocentes, tam virtuosæ, seu potentes, tam liberales, tam laboriosæ, tam h
miles, tanquam malefactoris ligantur, torquentur, ligno crũcis onerant
& tandem extensæ & perfossæ, affiguntur patibulo crucis, haud secus a
nunquam ad bonum, semper verò ad malum fuissent expansæ. Verũm de
benedictis manibus satis sit dictum.

Operatum fuisse Christum non solum sublimia, sed etiã humilia. Matth. 13. Marci 6.

Manuum Christi virtus quanta.

Ioan. 9. Matth. 8 Lucæ. 17 Marci 7 Matth. 4 Marci 7. Ioan. 6. Ioan. 19. Ioan. 6.

Sequitur iam secundus articulus in hunc modum. Crura, quæ dicuntur
personam, id est, hominem, qui cum verbo est vna persona (cui
licet corpus & anima in vita manserint vnita, per mortem verè fuerint sep
rata, semper tamen vtrunque Verbo vnitum manfit vna persona) portau
runt: cui & in cuius nomine omne genu flectitur, cœlestium, &c. Crura q
gestant creatorem cœli & terræ, per quem visibilia & inuisibilia facta fu
crura quæ se Deo patri in laudem & gratiarum actionem & pro nobis ad
secrationem inclinauerunt, & quæ profundissima humi
litate sub onere crucis in amarissima pœna incuruata sunt: Crura, quæ p
nobis fatigata sunt in prædicationis discursu: hæc iam super ligno crucis e
tenduntur, genua quoque & compages distensa soluuntur: perfossa pe
ora

Pedum Christi perforatio.

cruci affiguntur: & hoc tanquam pro arrogantia, quasi ea nunquam se Deo humiliauerint, aut ad compatiendum pro hominibus sese fatigârint. Verùm hæc de affixione corporis Iesu dicta sint. Nam de eius extensione hic potest formari articulus tertius: Qui in natiuitate sua paruulus tener esse, atque in angusto præsepi locari voluit in fine vitæ suæ crudeliter, miserabiliterq; per omnia membra in cruce est extensus. Certè cuius magnitudo non solum orbe terrarum, verùm etiam ne latitudine quidem cœli potest contineri, hic se adeò fecit paruum, adeò exiguum, vt in natiuitate sua inuiolato, clausoq; virginitatis sigillo, claustra materni conporis exiret in mundum: natus verò in arctum poneretur præsepium. Tam paruum igitur se faciens, tam humilemque subinde se gerens, & nihil de hoc mũdo ambiens, vnde meruit quæso extẽdi & discruciari? Nã quũ hæc pœna ijs solis debeatur, qui quũ nihil sint, adeò tñ inflãtur adeò se magnificiũt, vt (quẽadmodum dici solet) oẽs arctare, omnes in saccum contrudere moliantur: quid ad Christum hæc pœna, qui nihil terrenum ambiuit? Nonne se in profundum super terram vsque ad stabulum iumentorum, ante pedes bouis & asini se humiliauerat, descensurus etiam ad infernum propter hominem liberandum, cuius tamen celsitudinem & maiestatem ne supremus quidem Seraphim potest attingere? Vnde ergò commeruit ad crucem figi, vel crucifixus super terram trahi, vel ad ignominam in altum in cruce eleuari? Compara nunc cætera quoq; infantiæ suæ ad hunc locum, panniculos scilicet pauperes, variamq; indigentiam corpusculi infantilis ac teneri, & nuditatem ac angustationem eius in cruce: lac virgineum, & fel amarum: iubilum, laudemq; cantantium angelorum, & derisionem exprobrantium Iudæorum condemnatorumq; latronum. Vide quomodo in noua natiuitate paruuli, nouum lumen in noua stella ad illuminationem gentium, puta trium Magorum, ortum est: modo verò cum idẽ Dominus exiturus de hoc mundo per mortem, adultus & vir occiditur, magna cœli lumina sol & luna sunt extincta. Hoc autem contigit illis in signum, quia Iudæi lumen huius mundi verum atque viuificum extinguere nitebantur, per quod omnis, eorum sapientia, omnis scientia, omnis dignitas, tam spiritualis, quam secularis, occideret. Verum, vt redeamus ad causam, Dominus Iesus vbi extensus, vbi est cruci affixus, apposuit super eius caput Pilatus titulum, causam significantem crucifixionis: *Iesus Nazarenus Rex Iudæorum.* Iudæi indignatione moti, quod hæc scriptio non Iesu, sed sibi cederet in infamiã, instant apud Pilatum, vt titulum mutet. At ille perstans in sententia, nihil mutare voluit, dicens: *Quod scripsi, scripsi.*

Membrorum Christi in cruce extensio.

Quam humilem se Christus gesserit in terra.

Matth. 8

Ioan. 19

Precatio pro spirituali crucifixione.

MIsericordissime Iesu, omnia quæ in nobis sunt, & nosipsos totos cruci tuæ, imò tibijpsi confige, vt memoria, voluntas, cor & anima nostra tota in te sola sint. maneantq; in vulneribus tuis cruci & tibi affixa, & in te solum omnia tendant, cunctaq; eant desideria nostra, qui es benedictus in secula. Amen.

DE IVDAEORVM BLASPHEMANTIVM exprobratione. Theorema XXV.

ARGVMENTVM.

QVi clementissimus, potentissimus & beneficentissimus est, erga etiam ingratos, qui ignoscens ac benefaciens nemini improperat, hic pro suis etiam collatis beneficijs non solùm ingratitudinem, verùm etiam contumeliam exprobrationemque calumnioſam sustinet.

IESVS QVANTAM CLEMENTIAM ET misericordiam exhibuerit suis inimicis & crucifixoribus. Concio XXV.

DE Christi clementia, potentia ac beneficentia minus est, quicquid dicatur, quam dici potest. De hoc enim omnibus compertum est ponere, nam singulariter velle explicare, quid misericordiarum Dñi quid ibi erogauerit, infinitam esset rem aggredi. Hic dicendum est tamen pro prima huius argumenti parte, quid in cruce fecerit, quomodo clementiam inter crucifigentium manus neque continere, neq; abscondere potuit. Nam dum pro crucifixoribus suis orat patrem, dicens: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*: quid aliud nobis ostendit, quam infinitam, immensam, inaestimabilemq; clementiam suam, non solùm erga hos suos persecutores, verum erga nos etiam omnes? In his namq; verbis nobis fiduciam tribuit, quam fidelem pro nobis oret aduocatus nunc ante Deum patrem, & mediator constitutus, quando in terris ipse adhuc infirmitatem & dolores sustinens, tam potenter pro inimicis & crucifixoribus suis orauit. Orauit itaq; pro crucifixoribus, ac si diceret: Clementissime pater tametsi in cruce ab hominibus suspensus, accuserq; tanquam is qui & te & imperatorem terrenum blasphemauerit, tu scis tamen quod mediatorem & reconciliatorem me, quomodo constitutus sum, ita me tibi offero, *Ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*. Cur hæc verba dixit, nisi vt agnosceremus quam sedulo quam clementer q; pro filijs & electis oret, quam tam misericorditer pro tortoribus orauit?

Clementia saluatoris quam sit immensa. Lucæ. 13.

Oratio Christi pro crucifixoribus quid nobis insinuet.

Lucæ 13.

Iterum clementiam ostendit benignissimam, quando latroni vt sibi memor esset oranti, quando in regnum venerit suum dixit. *Hodie mecum eris in paradiso*. Hic enim latro fide illuminatus, oculis internis fide plus intuitus lexit, quam oculis vidit. Ideoq; Christum in eadem sibi tam ignominiosa quæ pœna cohærentem inuocauit. Quasi diceret: Quamuis in pœna nobis similis, atq; in scelere (salua tuæ innocentiæ reuerentia) habearis æqualis, propterea enim inter nos medius suspensus es: tamen haudquaquam te sceleratum credo, sed Dei filium, quem sol, luna, aliaquè cœli lumina quæ mortem tuam lugent, testantur. Huius autem rationem quoque aliam video, quoniam illis te deridentibus ac blasphemantibus, tu oras pro eis & excusas & ex-

Ibidem. Latro vnde Christum agnouerit.

& excusas eos. Non potest hæc virtus inesse homini scelerato, neque tanta patientia nisi in homine inueniri sancto. Nolunt quidem tui æmuli, vt Iudæorum scribaris rex, quando etiam tam calumnioſe interim tibi imporerant regium nomen. Sed ego aduerto veri regis hæc esse indicia, mori pro populo suo, patientiæ & dilectionis virtutem nulla posse persecutione vinci, clementiæ non posse inter quascunque injurias obliuisci, mala sibi irrogata non vlcisci, sed misereri & obliuisci: nec persecutiones retaliare, sed excusare. Hæc sunt innocentiæ regiæque virtutis indicia. Quapropter rogo, *memento mei dum veneris in regnum tuum.* Verum quid illi respondit Dominus? Nihil crudele, nihil durum, nihil denique minatur, sed sinum illi expandit misericordiæ: *Amen*, inquiens, *dico tibi quia hodie mecum eris in paradiso.* Magna est fides tua, & eos qui tribus prædicationem meam annis audierunt, superas. Me enim confiteris, qui ante me nunquam nouisti, & nunc confiteris, quando amici mei dereliquerunt me, quando armatus quoque in mei persecutionem est vniuersus mundus. Propterea dico tibi, non post multos annos, sed *hodie mecum eris in paradiso.* Vtilius tibi erit mecum fuisse in pœnis, quam si in throno iuxta Cæsarem sedisses imperiali. Nam quomodo tu fide singulari audes me confiteri & prædicare, ita ego præmio te donabo præ alijs etiam excellentiori. Primus enim omnium eris meorum electorum, qui post mortem non videat inferni captiuitatem: præcedam enim te, & signo crucis meæ protegam te, vt nullum sentias impedimentum, sed liber euoles ad me in meum paradisum. Quis digne huius cordis pietatem, quis clementiam benignissimi redemptoris nostri satis prædicet? Verùm nondum omnia pietatis eius studia recensui. Nam quantæ fuit pietatis, quod matrem quoque videns in amaritudine animæ suæ, atque in dolore plusquam mortifero sibi astantem, ipse quoque cruciatu & doloribus plenus, non tamen dolore vllo potuit in obliuionem matris cor eius nobilissimum induci vt in extremo vitæ suæ non haberet curam matris. Nam omnium aliorum membrorum velut impotens, ea quæ libera potuit mouere, in eiusdem impendit obsequium. Oculis namque inspexit, corde ei compassus est, lingua commendauit. Hæc enim sola habuit libera. Dixit enim eam videns sub cruce stantem: *Mulier ecce filius tuus. Deinde dicit*, quem diligebat, *discipulo: Ecce mater tua*, clementiam benignissimi cordis sui commonstrans, quantum sibi videlicet curæ foret, ne mater sua omni orbata solatio viueret. Qui igitur clementissimus & beneficentissimus est, quod etiam iamiam in cruce moriturus monstrat, beneficiorum suorum calumniam sustinet & exprobrationem.

Innocentiæ regiæque virtutis indicia in Christo quæ

Lucæ 23.

Ibidem.

Fides latronis magna.

Latroni priuilegium singulare datum quid.

Pietas Iesu erga matrem quanta.

Ioan. 19.

IESV VT OMNIS POTENTIA, CLEMENTIA, beneficentia fidelitasq; sua ille in cruce pendens exprobretur.

Partis alterius Argumenti explicatio.

IMpijssimi Iudæi, Pontifices, Pharisæi, Scribæ & Seniores, quomodo alijs sit infirmis in extremis constitutis, vt boni ad consolandos confortandosque eos conueniant amici, conuenerunt ad crucem, ad deridendum improperandumque Christo omnem fidelitatem, clementiamq; ac beneficentiam. Nam primò eidem exprobrauerunt potentiam fictam, iactatam,

Potentiæ Christi exprobratio.

atque præsumptam, quasi qui posse aliquid se præsumpsisset, aut de se id credi voluisset, qui nihil potuisset. Improperant igitur ei infirmitatem & impotentiam, dicentes: *Vah qui destruis templum Dei, & in &c. Saluum fac temetipsum*, id est, adiuua te ipsum, ac si dicerent: Si tantæ es virtutis, meritò præ alijs te ipsum iuuares. Quod vbi non potes, palam est alijs te quoque nihil contulisse. Item: *Si filius Dei es, descende nunc de cruce, & credimus tibi*, Hæc tamen illudentes dicebant, quasi rem magnam æstimantes descendere de cruce, qui tamen illum non posse credebant. Si vis inquiunt, vt tibi credamus, descende de cruce. Si Christus descendisset, nonne magum dixissent? Scribæ quoque ac sacerdotes alterutrum dicebant: *Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere?* Magnam potentiam, magnam virtutem de se iactauit, tanquam omnipotens: verùm nunc probatur ipsius infirmitas, qui ne sibi quidem, cui haud dubium maximè velit, potest succurrere: quo perspicuum est, nec alij potuisse. Secundo, improperauerunt ei vilitatem & dignitatis regiæ temeritatem vel ambitionem, vel vindicationem, quando dicebant: *Si tu es rex Iudæorum saluum te fac & nos*: Ac si dicerent: Si es rex Iudæorum, quem te iactas, saluum fac teipsum & nos. Item Pontifices & Scribæ: *Si rex Israel est, descendat &c. & credimus ei*. Ac si dicerent: Ipse extulit & gloriatus est se non solum regem Iudæorum, verùm etiam omnium regum regem Christum, (ita enim Marcus insinuat) modo liquet quis sit, qui vt latronum princeps, medius inter latrones crucifixus pendet. Volebat in thronum regium & in solium regale se locare: at modo pendens, descendat (si potest) de patibulo. *Christus rex Israel descendat de cruce, & credimus ei*, ac si dicerent: Nunquam credere possumus te regem Israelis esse, pendentem in cruce. Quid enim tibi & regibus commune? quid patibulo ad thronum regium? Si vis vt credamus, descende de cruce. Non solent reges nostri in cruce pendere. Sed vt scripturæ nostræ prædicant Salomon rex noster thronum regium parauit, cuius non esset similis in vniuersis regnis: & non solum thronum, verùm etiam palatium incomparabiliter pretiosum. Salomon noster hortos & vineas omni genere nobilium arborum plantatas coluit: habuit familiam multam seruorum & ancillarum, duodecim millia equitum, & quadraginta millia equorum & curruum: auri rum & argentum sine pondere & vltra mensuram, diuitias regum & prouinciarum inauditas.

Matth. 27.

Marc 15.

Matth. 27.

Ambitio regiæ dignitatis Christo improperata.

Marc. 13.

2. Para. 8.

2. Para 9. Inter Christum & Salomonem collatio.

Vbi tua sunt pallatia? vbi hortus? vbi deliciæ? Nunquid Caluaria est hortus deliciarum? nunquid crux lectus eburneus? latronum furca nunquid thronus est regalis? vbi milites? vbi serui? vbi tota denique familia tua? nunquid piscator filius Zebedæi? vbi vinum Cypri & pocula aurea? num acetum & spongia? Salomon noster & cæteri reges, socios habuerunt & amicos regum terræ omnes circum habitantes, tu verò socios habes latrones. Reges nostri honorati sunt ab omnibus, non illusi: Et si quandoque contumeliam passi sint aut derisionem: iniuria hæc Deo ordinante mox est vindicata: quemadmodum Dauid de Nabal, Ammonitis & Semei, Salomon quoque de suis inimicis, vltionem acceperunt. At verò, vt nos credimus omnes, tu à nemine non derideris, vtpote opprobrium factus omnium. Omnes contra te vociferant, omnes tuam mortem clamant. Non est qui pro te zeletur, qui tuam calamitatem doleat, qui pro te vindictam expetat, quod procul dubio fieret, si is esset

is esses quem te profiteris. Tertiò, exprobrauerunt ei quasi iactantiam nobilissimi ortus, qui filium Dei temerè se gloriaretur & falsè, cum ignobilis & inhonestæ mulieris esset filius illegitimus. Quæ quidem opinio ceu hæreditaria vsque in nostra tempora apud Iudæos deriuata est, puta vt iniquè de Maria virgine sentiant. Dicebant ergo: *S filius Dei es descende de cruce*, ac si dicerent: *Si filius Dei es* &c. quod si nequiueris, iam non Dei filium, sed ex fornicatione natum te intelligimus. Quartò, exprobrauerunt ei iactantiam veritatis, velut ei qui mendax inueniretur, puta cùm obijcerent ei, quod dixisset se filium Dei & Christum regem, posséq; se templum destructum triduo reædificare: & tamen nihil horum esset verum, vtpote qui nihil posset: quod præcipuè inde manifestum fieret, quia de cruce non descendere posset, nec de extrema pœna mortis, quando nullus hominum est nec vlla creatura, quæ non omnem laborem subeat, omnem facultatem expendat pro redemptione vitæ, se liberare. Inferunt ergò quod sicut sibi tribuendo diuinitatem sit mẽtitus: (quia diuinitas omnipotens est, à qua longè abesse conuincitur, cum se à morte non posit liberare) ita in cunctis quoque alijs operibus ac verbis suis, deceptione, fallacia, dolo, fictione, ac mendacio vsus, mendaciter inaniterq; se magnificauerit. Deinde etiam exprobrationem fictæ clementiæ aut falsò iactatæ, à perfidis cogitur audire, idq; eo tempore, sicut supra dixi, quando maximam est clementiam elargitus. Vnus enim ex latronibus qui cum Iesu pendebant, blasphemabat eum quoque, dicens, *Si tu es Christus saluum fac temetipsum & nos.* Alter tamen illum increpans. *Neque tu*, inquit, *times Deum*, sic loquens, *qui in eadem damnatione es*, spiritum redditurus ei quem blasphemas? *Nos quidem digna factis nostris & quæ meruimus patimur: hic vero nihil mali gessit.* Et conuersus ao Dominum Iesum, quomodo supra dictũ est: *Memento*, inquit, *mei dum veneris in regnum tuum.* Cui Dominus maximè pronus ad misericordiam: *Amen*, inquit, *dico tibi hodie mecum eris in paradiso.* Itaq; & Iudæi & alter ex latronibus, pro multis magnisq; beneficijs, quæ circa eorum infirmos Iesus egerat, quæ sola potuerunt fieri virtute diuina, non gratiarum actiones laudesve, vt debebant, sed contumelias derisionesq; rependunt. Nam id quod ex veritate pietatis ac clementiæ factum fuerat, fictionis, hypocrisis, & falsitatis insimulant. Vnde quod Christo improperãt. *Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere*, dicere volunt: Videri voluit hic pius, qui omnibus opem ferret, at nihil pietatis, sed fictionis nimium habuit, ac præsumptionis. Nam si alios, multò magis semetipsum vellet, si posset liberare. Idipsum criminosus nequam à sinistris Iesu pendens, Christo improperabat, cuius exprobratio, vtpote hominis facinorosi, magis lædebat. Hic itaq; *Si tu, inquit, es Christus*, &c. hoc est, Si es Christus qui creditur dignissimus, omnipotens ac pijssimus saluator, ostende nunc potentiam & clementiam tuam erga teipsum simul & nos. Nunquam enim ita necesse fuit, pietatem exercere subueniendi vt modò, nunquam adeò opus fuit saluatore vt modo vbi si auxilium paululùm fuerit prorogatum, perimus qui opem flagitamus: Manifestum est, si non subueneris modo, te nunquam verè, sed apparenter tantum saluasse. Ideò iustè inter nos medius, vt caput deceptorũ, pendes. Hic enim sensus aut valor est verborum latronis, quem Christus aut loquente latrone, aut instigante diabolo, clarius intellexit. Contra hoc impropе-

Iactautia nobilissimi ortus Christo exprobrata. Matth. 27.

Iactantia veritatis Christo exprobratur.

Clementiæ Christi exprobratio. Lucæ 23.

Ibidem.

Matt. 27.

Lucæ 23.

Pietas Christi crucifixi incõparabilis.

properium in cruce maximam & incomparabilem exhibuit pietatem Christus: quippe qui ideò non descendit de cruce, vt saluaret non hos aut istos, sed omnes. Et ideò sustinere voluit mortem, vt mors sua omnibus esset vita. Exhibuit autem hanc clementiam palàm ante oculos derisorum suorum, pro tortoribus ac inimicis orando, atq; eos apud patrem excusando, latroni quoq; pœnitenti à dextris non modo veniam, sed paradisum fine mora, quasi cæteris illum præferens sanctis patribus, promisit & dedit. Nouissimè aurei spem quoque illi exprobrant, & confidentiam quam habuit ad Deum, quasi ad desperationem illum trahere niterentur. Euangelistæ quidem parum de irrisione Domini locuti sunt, quæ tamen tam varia, tam multiplex & diuersa fuit, vt incredibile sit cogitari. Opera verba q; eius calumniabantur, & in alienum sensum quam dixerat, detorquebant, Quæ non fuerat locutus, fingentes impingebant. Illudebant quoque in pœnis, quod cuiuis miserabili graue est. Nisi non compati sibi miseros torquet, quantum torquet in doloribus atq; rumnis etiam exprobrari atq; illudi? Verùm vt redeam ad id quod dicere cœperam, Domino Iesu confidentiam quoq; deridendo auferre molieba-tur. Ei nam q; qui spes est cunctorum fidelium quippe qui ex nominis indicio, ex omnipotentia diuinitatis, ex merito innocentissimæ passionis iustissimæ q; vitæ suæ, securitatem nobis præfert sperandæ salutis, abiecta & exprobrata est sua fiducia ab inimicis ad desperationem ipsum trahere conantibus. Idcirco enim blasphemantes dicebant: *Confidit in Deo, liberet eum nunc si vult.* Ac si dicerent: Potest quidem præstolari diuinum auxilium, at frustra. Siquidem ob suam præsumptionem confutandus à Deo derelinquitur. Addebant autem, *Dixit enim quia filius Dei sum.* Ea, inquiunt, ironicè quomodo pater filium suum derelinquet: ideò spe sua non est frustrandus. Verum filius Dei est, ipse Deus est: nec patris eget auxilio, cum ipsemet Deus sit & omnipotens, qui semetipsum liberet. Exprobrant autem, non solum spem in Deum, verùm etiam in sanctos: siquidem dum clamaret, *Eli, Eli, lamazabathani*, vt postea sequetur. Eliam æstimabant ab eo inuocari. Vnde aduertere licet, quam vilem, quam sceleratum Iudæi inuidia cæcati, Christum iudicauerint, vt illius quoq; vanam esse spem & inuocationem tam ad Deum quam ad Eliam decernerent: quando nemo est sceleratorum adeò malus, nemo adeò desperatus, qui deterreatur, imò qui non etiam instituatur, vt Deum & sanctos inuocet, nullatenusq́ue de Dei bonitate desperet.

Spes sua quomodo Christo exprobrata.

Matth. 17.

Matth. 27.

Christus quam vilis iudicatus à Iudæis.

Precatio pro vera confidentia.

CLementissime Iesu Christe, infunde nobis perfectissimæ confidentiæ donum, vt in te sperantes, tibi confidentes, ab omni abstineamus delicto, & in tuo continuo versemur beneplacito. Scis piss. me Deus figmentum nostrum, quam nihil sine te nec possimus, nec sumus: ideò de nobis prorsus diffidentes, in te nos proijcimus, qui es benedictus in æternum, Amen.

DE CRVCIPENDENTIA DOMINI IESV.
Theorema XXVI.

ARGVMENTVM.

CHristus qui ministros suos Iudæorum reges, eosque qui sui typum & figuram gerebant, varijs extulit dignitatibus atque honoribus: ipse tamen qui veritas est atque dominus omnium, afflictionibus, doloribus, anxietatibus, opprobijs, derisionibus & ærumnis innumeris afficitur propter nos, dum nimium nos diligit.

IESVS VT AB OMNIBVS CVM INTERNIS, tum externis quæratur se consolationibus derelictum.
Concio XXVI.

EGredimini nunc filiæ Hierusalem, & videte regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua in die desponsationis eius & in die lætitiæ cordis illius. Iuxta literam haud dubium est, de Salomone olim Iudæorum rege, hoc dictum esse, qui dictus est rex pacificus, quoniam bella nulla gesit. Verũ magis congruè intelliguntur de Domino nostro Iesu Christo, qui à matre sua nouerca, hoc est, synagoga Iudæorum spinis est coronatus: *in die desponsationis eius.* hoc est, quando sponsam sibi adoptauit Ecclesiam: *& in die lætitiæ cordis illius*, quando inter omnia tormenta & cruciatus quæ tunc sensit, fuit illi dies illa dies lætitiæ, propterea quod hominum redemptionem quam summopere affectabat, & cuius gratia venerat: tunc operabatur & consummabat. Vocatur autem reuera pacificus, vtpote qui pacem non solum obseruauit, verũ etiam fecit, inter Deum Patrem & humanam naturam mediator hominum factus, quod vel tunc in cruce præsertim consummauit. Atque propterea nos inuitandi ad compatiendum & ad gratias agendum, audimus: *Egredimini filiæ Hierusalem*, id est, animæ deuotæ, &c. Verùm magna vtrobiq; intercedit differentia inter istum & nostrum Salomonem, inter figuram & rem: siquidem illic ad ea quæ gaudij sunt, hic ad ea quæ sunt mœroris, contemplanda inuitamur. Nam Salomon ille rex terrenus, quanto honore, quanto gaudio, quanta vniuersi populi exultatione, gratulantium q; omnium lætabunda ad Deum gratiarum actione coronatus atq; exaltatus sit in regem, quantaq; gloria, potentia, diuitijs, imperio, familia, sapientia & delicijs omnes reges antecesserit, libri Regum & Paralippomenon testantur. Modo comparationem duntaxat faciamus ad paupertatem, opprobrium ac passionem Christi. Rex Salomon adulteri & adulteræ fuit filius, non per adulterium natus, sed quia adulterium eius parentes sociauerat, & coniugij illis præbuerat occasionem: & tamen delicatè in palatio regio educabatur ad dominandum: Dominus verò noster Iesus Christus, Dei & purissimæ Virginis filius, in magna paupertate & asperitate vitæ educabatur in exilio, ad seruiendum. Salomon vnctus, aureoque diademate coronatus, cum magno applausu populi intro-

Cant. 3.

Pacificus cur verè vocetur Christus.

3. Re. 1. 2. 3. 2. Par 1 2. 3 4 &c.

Paupertatis Christi ad Salomonis gloriam collatio.

introducitur ad sedendum in throno patris sui, qui alibi etiam thronus Dei
1.Para.29. dicitur: Christus verò flagellatus, spinis coronatus & illusus, ignominiosè
ducitur, ad patibulumq; suspenditur crucis. Salomoni omnes blandiebantur,
& adulabantur, laudantes illum: Christus, nisi illudentium & in se furentiu
3.Re.9.10. nullas audiuit voces. Salomoni cuncti reges vestes preciosas, vasa aurea, & a-
lia munera offerebant: adeò vt eius suppellex omnis ex auro esset, argen-
tumq; nullius precij reputaretur: Christo verò econtrario vestis humi
extrahitur, nudus cruci, affigitur, cui etiam in extrema ac vehementissima
siti non fuit qui vnam guttam aquæ porrigeret: (quum tamen quicquid in se
habuit sanguinis, pro nobis effudit, vt ab æterna siti nos liberaret) propi-
nauerunt autem sitienti myrrhatum vinum & acetum felle mixtum. De vo-
Matt. 27. luptate sua Salomon ipse in Ecclesiaste loquitur, & ex alijs scripturis con-
Eccle 2 stat, quam magna fuerit valdè, vt inde liquet, vbi de mensa, de conuiuijs
vxoribus & concubinis eius, quarum numerus fuit circa septingentas, fit lis-
mo: At Christus in tenero corpore suo nihil voluptatis, nil oblectationis ha-
buit totus doloribus, pœnis ac liuoribus plenus. Verùm oppone Christi pœ-
nis delicias Salomonis, vt magis ad compassionem mouearis: & vide quan-
pœnarum Christi ad Salomonis delicias comparatio
tum differat sedere & pendere, in mensa sedere, & in cruce pendere: in mensa
sedere preciose vestitum, in cruce pendere nudum: in mensa ferculis & deli-
cijs referta conuiuari, & in cruce sitire, nec præterquam fel & acetum aliud
gustare aut habere: in mensa cantores & cantatrices, & omne genus muscorum,
& quicquid lætificat animum, audire: in cruce inter angustias mortis
derisores contumelioso laceſſentes, & quicquid contristare posset, pa-
Quanta hæc sit differentia, nemo est, qui ignoret. Salomon in omnibus sen-
3.Reg.4. sibus delectabatur: Christus per omnes sensus affligitur. Salomoni quotidie
cibus inferebatur, triginta maldri similæ, sexaginta maldri farinæ, triginta
pingues boues, centum arietes, præter ea quæ ex venatu offerebantur, vitu-
& altilia, tantam enim habuit familiam. At mundi creator & dator cibi De-
minus noster, solus pependit in cruce, in qua tanquam in veru corpus eius
assatur in cibum seruorum suorum, sanguisque eius in potum effunditur: nō
3. Reg.11 tamen habuit vnicam guttam aquæ, qui vinum & aquam cunctis prouidit
abundanter. Porrò quantæ voluptatis in sensu tactus Salomon potitus sit,
mille mulieres, quarum fouebatur complexu, probant. At Dominus
noster quam voluptatem senserit in tactu, testantur claui ferrei, manibus pe-
dibusq; infixi, corona spinea, vulnera & liuores flagellati cruentiq; corpo-
3. Reg.10 ris, durum lignum crucis in dorso, Rex Salomon ab omnibus fuit laudatus,
cuncti, qui aduenerant, eius magnificentiam, opes, statumq; regium admi-
rabantur. At pius Iesus ab omnibus fuit derisus, adeò vt vilissimis quibusq;
Ioan. 19 è populo fuit cannare, illudere, caputq; in illum mouere liceret. Nam milites
quoque diuidentes Christi vestimenta, illi parabant derisionem, quasi diuer-
rent illudentes Rex est maximus, vestimenta eius nos regia habebimus, om-
nes ditabimur ex præda.

Derelictio Christi in cruce qualis fuerit. Matth 27.

In istis itaque doloribus ac pœnis omnibus dum ex omni parte, in om-
nibus sensibus ac membris torqueretur, & nusquam haberet vnde consola-
tionem refrigeriumve reciperet, clamauit ad patrem: *Eli, Eli, lammazabathani: Hoc est, Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me?* Subtraxerat enim

Pater

Pater quoq; Domino Iesu consolatione, vt humanitas nihil quod ad pœnæ pertineret mitigationem, quomodo martyres receperunt, susciperet. *Vt quid dereliquisti me?* Quomodo factus sum tibi tanquam abortiuus, proiectus, mortuusq; à corde? Non autem à Patre tantum derelictus est, sed etiam à seipso. Vociferabatur enim verba hæc non solum persona Filij ad Patrem, sed humanitas quoque ad diuinitatem, anima Christi ad verbum, natura humana ad personam diuinitati vnitam. Nam quomodo vna est operatio Patris & Filii, idemq; consensus, ita vna fuit etiam hic consolationis subtractio. Idem igitur erat dicere, Vt quid pater me dereliquisti: &, Vt quid ego dereliqui me? Fuit autem verborum sensus huiuscemodi, quasi diceret: Quomodo amor adeò me superauit, vt propter miseram, vilem & ingratam creaturam, in tantum me proieci cruciatum & in tam ignominiosam mortem? Hæc autem verba Dominus exclamauit. Cur clamauit? Nonne Pater vel desiderium æquè ac clamorem intelligit? Clamauit vt audiretur. Tot millia ibi hominũ erant, quos audire voluit atq; attendere. Quasi diceret: *Qui habet aures audiẽdi audiat.* Ita hic nos attendere voluit, in quantã calamitatem & desolationẽ, nostri amor ipsum præcipitauerit. Ascenderat namq; in altum, vt ab omnibus videretur: clamauit vt à nemine non audiretur: addidit quoque lachrymas, vt homo compungeretur atq; compateretur. *Sic enim Deus* (dicente Euãgelista) *dilexit mundum, vt filium suum vnigentum daret: vt omnis qui credit in illũ non pereat, sed habeat vitam æternam.* Itaq; dum hæc dixisset, aliud mox verbũ dixit: *Sitio.* Verè sitiebat Iesus, quia sanguis humorq; vniuersus ab eo manãs, illum exiccauerat: non tamen præcipuè ob corporalem sitim hoc clamabat verbum. Præuidebat enim sibi sitienti non potum præbendum refrigeratiuum, sed fel & acetum, eiusq; inimicos, propterea soluendos in risum ex huiusmodi illusione. Volebat igitur aliam sitim indicare, amoris scilicet, quam sitibundo nos desiderio amaret. Quomodo enim sitiens propter æstum cupit potum in se trahere, ita ipse amans, nos in cor suum trahere optabat: hoc est, desideria, cogitationes, affectus, omnesq; animæ nostræ vires interiores. Ita amabat enim, quasi felicitas sua penes nos foret constituta, cùm nullo omniũ egeat. Nos verò absq; eo esse non possumus, tantum abest vt illo non egeamus. Quod igitur nos amat, ex sola eius bonitate manat atque misericordia. Nos verò illum amamus etiam ex necessitate. Quamobrem ipsius amor, verus est, puta, amor amicitiæ, quo non solum sua, sed seipsum quoque impendere optat nobis. Quod etiam vt possit, hoc est, vt non tam misericorditer quam iustè possit, meretur, id est, meritum operatur in nobis, cui se debeat. Propter hanc sitim & propter æstum amoris, quo se in pœnas offert propter nos, passionem suam calicem vocauit. Quando ergo dicit, *Sitio*, intelligi voluit dicere: Quamuis calicem passionis ô Pater ebiberim, quem mihi ebibendum præbuisti, adhuc tamen sitio, adhuc plura pro hominibus pati desidero, si paternæ id tuæ placuerit voluntati. Porrò si hoc verbum vt Iudæis locutus sit accipimus, nihilo secius eius desiderium exprimit patiendi. Emisit hoc verbum quasi diceret: Ea quæ in prophetis & psalmis de me scriptã sunt præcipuè in psalmo xxi. impleuistis atq; consummata sunt, nisi quod psalmo sexagesimo octauo de me scriptum est: *Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potauerũt me aceto*, adhuc implendum restat iuxta literam. Videtur autem

Psal. 30.

Clamoris Christi in cruce ratio quæ.

Lucæ 8.

Ioan. 3.

Ioan. 19.

Sitis Christi corporalis vnde causata.

Sitis Christi spiritualis quã vehemens fuerit.

Psalm. 65.

autem sic loqui, quasi voluerit Iudæis in memoriam, quid de se scriptũ fuerit reducere.

IESVS VT IN EXTREMIS VITAE CONSTITVTVS SITI ARVERIT, FELLE ATQVE ACETO POTATVS SIT.

Articulus de siti Iesu notatu dignus.

CIrca hanc Christi sitim non incongruè huiusmodi articulus formatur: Is qui Iudæos vt potaret sitientes, aquam de petra eduxit, quique eisdem aquas amaras, ne præ siti deficerent, immisso ligno dulces reddidit atq; potabiles, in extremis vitæ constitutus atque siti arescens, non habuit qui aquæ sibi guttam porrigeret, habuit verò qui fel acetumq; ministraret sitienti. Hic articulus quamuis vt sermone deduceretur singulari, non indignus foret, paucis tamen vt intelligatur, potest explicari verbis: idcirco

Exod. 16. hunc eundem sermonem artabimus. In Exodo legimus, quomodo dum populus Hebræorum pro aquæ penuria murmuraret siti laborans, eduxerit illis per Mosen Dominus aquam de petra in Raphidim refocillaueritq; sitientes

Num. 20. borantes. Simile quid in Numeris legimus, quomodo sitientes eosdem aquæ de petra in deserto Syn educta, refecerit. Vide igitur nunc, quantam suo

Ingratitudo Iudæorum quanta benefactori Iudæi ingratitudinem rependant. Sitiebant illi, & bis ipse Dominus, quo eos molestia leuaret, aquam de petra eduxit sitientibus. Neque enim pietas eius diuina admittere potuit, siti populum suum diutius affligi, quin miraculo etiam illi prouideret, vt petra arida profunderet aquas. Sciebat quidem futuram Iudæorum erga se ingratitudinem, qua post multos annos erat retaliandus, puta vt quomodo illis aquam, quæ naturaliter modo obtineri non poterat, è petra eduxit, ita illi postea in cruce sitienti vinum à pijs hominibus sibi datum ebibentes essent subtracturi, aquam inuidentes negaturi, fel & acetum ministraturi. Licet enim acetum à militibus referatur Christo propinatũ; Iudæis tamẽ acceptũ referẽdũ est, quicquid persecutionis Christo in illorũ gratiam irrogatum est. Vide etiam quam appositè pro beneficio persecutionem, malumq; pro bono ingratissimi rediderunt. Cum Hebræorum gens in Marath ad aquas sitiret amaras, propterea

Exod. 15. quod nemo illis per amaritudinem posset vti, ostendit eis lignum: quo aquæ immisso, versæ sunt in dulcedinem. Eadem nunc gens congrua solitaq; sibi ingratitudine respondens Christo sitienti, liquorem quemuis potabilem subtrahit, felleum ministrat: Hæc inquam quamuis præsciret Dominus, nihilominus tamen in deserto ijs sitientibus, quærulantibus, atque adeò ipsis murmurantibus, potum dedit.

Precatio pro Dei perfecta dilectione.

CHriste Iesu misericordissime & clementissime, per amorem tuum immensum obsecramus te, & per cunctas miserationes tuas, aufer à nobis omnem proprium vitiosumq; amorem, & tuo nos amore potentissimo fernentissimoq; imple vt tædeat nos cuiuscunque gaudij, quod est sine te, & delectet nos omnis labor qui est pro te: in nulla re aliud quæramus nisi te: & plenissima fide & dilectione nos allegantes & relinquentes, proijciamus in te, qui es benedictus in secula Amen.

DE DOMINI IESV CHRISTI MORTE.
Theorema XXVII.

ARGVMENTVM.

VItæ autor, atque adcò ipsa vita Christus, postquam omnia consummauit, tradidit semetipsum proprer nos in mortem.

IESVS VITAE TRIPLICIS DATOR POSTEAQVAM omnia consummauit, mortem oppetit. Concio XXVII.

TRiplicem esse vitam, omnes nouimus: naturæ, gratiæ & gloriæ. Vitam nos habere naturæ à Domino Iesu, manifestum est. Ipse enim Dominus est vitæ & mortis, ipse est qui homini dat vitam. *Verbo* enim *Domini cœli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum*, Porrò in terra & mari quid est quod Dominus non fecit? Adeò autem hominem fecit, vt propter ipsum omnia alia faceret, propterea illi per Psalmistam dicitur: *Omnia subiecisti sub pedibus eius, oues & boues vniuersas, insuper & pecora campi.* Ad vtilitatem hominis, ad seruitium, ad sustentationem, ad exercitium denique creata sunt omnia. Non est quod mireris, cur hoc illud ve creatum sit: nec dicas. Si propter hominem creatum est, cur tanquam pernicioſum ab homine interimitur? Quomodo in vtilitatem hominis, quomodo propter hominem creatum est, quod homini contrarium est, quod homini nocet? Noli admirari, si nescias. Scit enim opifex ille summus quare creauerit, & quis sit fructus illius: Omnia enim eiusdem faciunt imperium. Placent nimirum ea quæ tibi in cibum, quæ in potum, quæ in ministerium, quæve in solatium creata, atq; ab optimo omnium creatore tibi data sunt. Non displiceant quoque quæ tibi molesta, quæ contraria sunt, quæ tibi aduersantur, quæ te postremò persequuntur, atque vitam tollere nituntur. Neque enim & hæc quoque absque fructu sunt, quandoquidē vt ita essent, propter te creata sunt. Quando enim te humiliares, quando Creatorem tuum agnosceres, quando infirmitatem atque insufficientiam, imbecillitatem, egestatem tuam agnosceres, nisi essent quæ timeres, & contra quæ creatoris indigeres protectione? Hæc igitur vt doceant te ne intumescas, creata sunt. Si discere volueris atque erudiri, non erunt tibi absque grandi fructu. Sed dicit quis Si Isidoro est credendum, multa hic genera enumerat serpentum, quorum quidam morsu, quidam sibilo, nonnulli flatu plerique visu inficiunt interimuntq; quosdam tetigisse, occidit. Nunquid & hæc aliaq; animalia pestifera, noxia, atque homini inimica, vt indicia diuini amoris beneuolentiæq; signa accipiam? His enim tam immundis virulentisque bestijs dari potestatem in me, puto iræ auersionisque diuinæ potius esse argumenta, quam gratiæ. Cui respondendum puto: Esto vt hoc iam ita concedam, sint offensionis, iræque seultionis diuinæ signa. Vnum tamen ex te quæro, cur Deus irascatur homi-

Vitæ triplicis datorem esse Christum.

Psal. 32.

Psal 8.

Creata esse omnia, etiā aduersantia ad hominis vtilitatem.

Isidorus.

homini. Nil potest respondere aliud, quam propter peccata. Interrog
Peccatum quid. quid sit peccatum. Dicis mihi, in obedientia transgressioque diuini pra
pti. Iterum interrogo, quod summum præcipuum: & sit Dei præceptum,
quo pendeant reliqua. Nihil respondere potes à Christo diuersum, sed qu
modo ipse inquit, hoc esse maximum præceptum. *Diliges Dominum De*
Matt. 22. *tuum ex toto corde tuo* &c. Iam igitur ex te quæro. Velle amari ab aliquo,
neque prodesse potest amans, neque nocere odiens, idq; solum propter
occasio detur eidem benefaciendi ex beneuolentia, an hoc sit amoris indi
nec ne, præsertim si etiam irascitur is qui amari vult, propterea si non a
Ira Dei vt ex amore procedat. tur. Quid hic respondes? Nonne cogeris hic fateri, iram eiusmodi quo
gnum atque indicium esse amoris: imò quo grandior est ira erga nos am
tes, eo maior est amor desiderans nos esse amantes, quo beneficiorum
ius exhibeamus dignos. Inde ergo conficiendum est, Dominum Deum
amatorem ex amore propter te omnia creasse, non ea sola quæ tibi plac
verùm etiam quæ displicent. Conuenientia tibi dedit, quibus ad amorem
toris inuiteris. Contraria atque horribilia propter te creauit, quibus co
piaris si quando è via amoris exorbitas. Omnia igitur propter tuum pr
ctum, in salutem & in vtilitatem tuam, creata atque donata sunt.

His omnibus vita Christus propter te dedit vitam, vt te seruaret in
In qua inquis, vita? Non in illa quam cum eisdem bestijs habes commun
Gratiæ vita quæ. Lucæ 15. sed in vita gratiæ. De hac vita, sacra scriptura plena est. Nam & Christus
rabolam loquens de filio prodigo, vbi illius pater pœnitentem atque re
untem ex peccatis recepit, dixit fratri eiusdem seniori: Gaudere te opor
li, quia hic frater tuus iunior mortuus fuerat & reuixit. Mortuus fuera
morte naturæ, sed peccato: reuixit autem vita gratiæ. Vtriusque vitæ larg
est Christus, imò si de posteriori vita loquimur, vita gratiæ scilicet Chri
Gloriæ vita quæ. Iob. 17. ipsemet est vita animarum nostrarum. Hic tamen semetipsum dedit in m
tem naturalem, vt vitam nobis (quæ tertia est vita) gloriæ compararet. *H*
est autem vita æterna, inquit ipse ad patrem, *vt cognoscant te verum Deum,*
quem misisti Iesum Christum. Hanc nobis in cruce comparauit. Nam vbi
nia quæcunque facere debuit, fecit, puta vitæ exemplum monstrando,
cendo, signa, & miracula faciendo, promittendo, benefaciendo, mala
rando, omnia quoque, quæ verus & perfectus exposcit amor, exequendo,
id sit in cogitatione, siue in opere, aut quomodocunque fieri aut potuit,
Ioan 16. Lucæ 23. debuit, dixit: *Consummatum est.* Post quod verbum immediatè iterum
mans voce magna: *Pater*, inquit, *in manus tuas commendo spiritum meum*, &
dicens, *inclinato capite, tradidit spiritum.* Hæc erat illa hora, de qua Euang
Ioan. 7 Ioan 10 dixerat: *Nondum venerat hora eius.* Et de qua ipsemet quoque dixerat: *N*
tollet animam meam à me, sed ego pono eam & iterum sumo eam. Posuit anim
Mors cur Christo amarior quã cæteris hominibus fuerit. suam in morte, quam solus pro nobis omnibus gustauit. Cum ineffabi
nim & incomprehensibili dolore tradidit spiritum. Nemo æstimare pot
nemo etiam gustare, quantam pœnam senserit Christus, dum sensibus om
bus adhuc in suo vigore constitutis, animam emisit, longè enim aliter m
atque ipse mortuus est, morimur. Nos enim paulatim antequam anima re
dit, in membris morimur, sensusque amittimus, atque tandem vltimo
anima recedit. Mors Domini nostri Iesu Christi, sit nobis vita salusque
pœna

petua. Post Domini mortem terræ motus factus est, velum templi scissum est, petræ ruptæ sunt, impletumq; est quod Dominus Iudæis in templo dixerat, admonentibus vt pueros clamantes, *Osanna benedictus qui venit in nomine Domini* arceret, prohibens illis clamorem laudis. *Si*, inquit, *hi tacuerint, lapides clamabunt.* Ita factum est. Nam in eius morte dum illum nemo confiteretur, terra tremens & petræ se diuidentes, illum prædicant. Hinc dum de cruce Iesum & latrones paulo pòst vellent deponere, & Pilatus illorum iussisset frangi crura ne euaderent, fractis amborum latronum cruribus dum ad Iesum venirent & viderent eum mortuum, omiserunt quidem eius frangere crura: sed vnus militum lanceam validè in latus Iesu infixit, vnde exiuit sanguis & aqua. Et sero Ioseph ab Arimathia cum Nicodemo Iesum depositum de cruce, sindoneq; inuolutum atque conditum aromatibus, sepeliernnt in sepulchro nouo, vbi nemo ante Iesum fuerat sepultus. Ioan. 19.

Precatio pro morte vitiorum.

BEnignissime Iesu Christe, qui propter nos amarissimam mortem sustinuisti da nobis hic feliciter mori vitijs atque concupiscentijs omnibus malis, & tibi soli viuere: da nobis per mortis tuæ consummationem ab omnibus peccatis nostris expiari, & in fine vitæ nostræ animas nostras, mox vt egressæ fuerint, requiem tecum sempiternam absque vllo impedimento recipere.
Qui es benedictus in secula,
Amen.

Beneficiorum Iesu Christi, Libri
FINIS.

D. IO-

D. IOANNIS IVSTI LANPERGII CARTHVSIANI IN PASSIONIS DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI MONOTESSERON, iuxta quatuor Euangelistarum & historiæ fidem Elucidationem.

PRAEFATIO.

COMMENDAT charitatem suam in nobis Deus: quoniam cùm adhuc inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filii eius. *Ad Romanos quinto.*

Diligere quid sit.

Charissimi fratres, nihil adeò humanæ est cordi genuinum ac naturale, quam diligentē se diligere. Quid autem est diligere, nisi ei quēm diligis, bene velle, benè fauere, benefacere? Cùm igitur omnipotens fidelissimusque pater ac Deus noster, excellentissima nos charitate perinde ac filios dilexerit, multo iam ante suum erga nos amorem beneficijs tam variis quam multis commōstrauerat, quibus ad sui nos traheret amorem (quamuis non plus amore, quam operibus egeat nostri is) occasionem quærens iustè nobis ac magis benefaciendi, vtpote se amantibus, sibi fidelibus atque amicis. (Simul enim omnia non minus iustè quam misericorditer agit) nos verò peccatis circundati, suis hostiumque nostrorum iugo captiui, cæci ac frigidi, nihilo plus charitatem quam beneficia eius attenderimus: voluit tandem per no nos beneficio excitare, quod tam foret immensum, quam ineffabili charitate plenum: vndeque dilectio eius erga nos non modo cognoscenda, sed videnda tangendaque etiam nobis præberetur. Hoc est aūt beneficiū illud, hæc est charitas illa de qua dicit ipse Dominus Iesus: Sic Deus dilexit mundum, vt vnigenitum

Amor Dei immensus erga nos quibus ex indicijs agnoscendus. Ioan. 3.

suum

ſuum daret: vt omnis qui credit in illum non pereat, ſed habeat vitam æternam. *Et Paulus*: Propter nimiam charitatem ſuam, qua dilexit nos Deus, miſit filium ſuum. *Et idem alio loco.* Deus proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum. *De filio quoque E-ſaias*, Dedit, *inquit*, in mortem animam ſuam, & cum ſceleratis reputatus eſt, & ipſe peccata multorum tulit, & pro tranſgreſſoribus rogauit. *In adducto etiam themate Apoſtolus*, Commendat, *inquit*, charitatem ſuam in nobis Deus, quoniam cùm adhuc eſſemus inimici eius reconciliati ſumus Deo per mortem filii eius. *Adeò dilexit, vt cùm inimici eſſemus, nos diligeret, nobiſq; beneficium immenſum impertiretur. Inimicus eras ô homo, quando te prior ipſe Deus amauit. Non eſt vt dicas, propterea, vel ob hanc rem me dilexit. Inimicus eras, non noueras Deum, non amabas, & dilexit te. Si modò tu amas illum, ideò amas, quia prior amauit te non amantẽ. Gratuitũ itaq; eſt beneficiũ caritatis diuinæ, quia gratis amat: prior amat, & ſe nõ amãtes, hoc eſt, adhuc inimicos, adhuc rebelles, adhuc peccatis obnoxios, amat. Vide aũt quam charitatem tibi exhibuit. Vide & expende amoris magnitudinem, qua tibi pereunti ſubuenit. In carcere eras, damnatus ad mortem, iam iamque interimendus: miſit Deus filium ſuum, peccata tua impoſuit humero eius: filiuſque quo te à morte liberaret, properans vltro ſe obtulit pro te in mortem. Dolebat pater ſi puniret, quia caſtigatione leui peccata tua haud poterant expiari, damnare autem omnino recuſabat: & tamen quò parceret, quò ſaluaret, iuſtitiæ quam non potuit deſerere, locus nullus erat. Dolebat igitur ô vilis homuncio pro te Deus, quia te amabat, adeóque dolebat, a deò te perdere ſicut merueras, horrebat, vt filium pro te ſuum in mortem daret. Dolebat inquam ſi te perderet. Quare dolebat? quia te amabat, quia te ſeruare cupiebat. Atque ideò quod*

Epheſi. 8. Roma. 8.

Eſaiæ 53.

Roma. 5.

Beneficium Dei gratuitum quod ſit.

Charitas Deus hominibus exhibita quanta.

seruus nequam, hoc est, quod tu commerueras, puniuit in suo fil
De hac Dei charitate filijq; Dei passione, quia loqui vobis
creui, in memoriam Dominicæ Passionis diuinæque charit
legamus pro gratia nobis cœlitus præstanda, vnam oration
dominicam cum salutatione angelica, dicentes: Pater nost
Aue Maria.

Commendat charitatem suam in nobis Deus, qu
Roma. 5. niam cùm adhuc. &c. *Multa in his verbis latent, quæ divi*
charitatis nobis magnitudinem insinuant. Primò enim dilex
Charitatis diuinæ magnitudinem insinuantia.
nos Deus dicitur. Deinde dilexisse refertur nos inimicos, at
sua dilectione indignos. Tertiò, ideò dilexisse, vt nos sibi cup
reconciliari, licet æquè sit ipse felix & beatus, siue nos amici
simus illi inimici. Illi enim nihil accedit, si nos simus amici: hu
dubium nec oberit, etiam si inimici fuerimus. Nobis est bon
malum ve, esse amicos aut inimicos Dei. Cupiebat tamen nos
reconciliari, tanti nos faciens, idque non ob aliud, nisi quia nos
mabat. Idcircò enim se cupiebat redamari, quo magis nobis
quam amicis benefaceret. De hoc studio reconciliationis nos
loquitur Paulus: Legatione fungimur tanquam Deo
2. Cor. 4. hortante per nos. Obsecramus pro Christo, reconci
mini Deo. *Heu charissimi, nos debueramus solitudinem, cu*
tum, operam, supplicationemq; & quicquid excitari posset in
bis humiliationis, impendere ad reconciliandum nobis Deum,
quando Deus ipse quærit nos prior, num segnes erimus &
cordes? Videtis ne quanto studio principis alicuius sibi grati
procurant aulici, quam exultant si se diligi à duce, si princip
habere gratiam aduertunt? Nunquid exultandum non est
audimus quod Deus prior dilexit nos, haud dubium quos dil
in finem vsque dilecturus? Quartò, cùm in sua esset potest
1. Ioan. 4. *quocunque vellet modo nos redimere, sibiq; reconciliare, hoc*
sus est, qui iustitiæ iuxta ac misericordiæ suæ potissimum
gra

grueret, & suæ erga nos dilectionis magnitudinem manifestius exprimeret, puta per mortem filij sui. Quod vt plenius intelligatur sciendum, Deum, qui in seipso solus bonus, solus beatus, solus perfectus, solus est diues, nullius{q} egens, quò suam communicaret beatitudinem, atque se totum ipsum quod est, fruendum daret, creasse hominem, posuisse{q}m paradisum voluptatis. Cui vnum duntaxat præceptum dedit: quod vbi seruaret, beatus ipse cum omnibus qui ex se erant nascituri, fieret. Fuit autem hoc præceptum, ne comederet de ligno scientiæ boni & mali. Verum quia mox inobediens præcepti transgressione factus est, hunc Deus iratus de paradiso expulit: & ipsum vniuersum{q} semen eius, mortis damnatione perculit: adeò vt neque ipse, neque aliquis de eius semine esset futurus qui videret Deum, aut ad illam ad quam creatus fuerat beatitudinem ingrederetur, nisi in hac natura quæ peccauerat, veniret quis pro illo peccato satisfaciens, humana{m}que naturam sibi hoc est, Deo reconcilians. Cæterum quia nemo erat, qui posset satisfacere pro hoc peccato: primum siquidem, quia peccatum eum offenderat, contempserat{q}, qui infinitæ est virtutis, infinitæ maiestatis, bonitatis{q}ue immensæ: ideò sicut is qui erat offensus, immensus est & infinitus, ita culpa quæ illũ offenderat, infinita erat, atque ideò nisi infinita satisfactione, hoc est, ea pœnitentia quæ infinitam haberet satisfaciendi virtutem, peccatum haud poterat expiari. Quæ autem est iam creatura, quæ infinitæ virtutis queat opus operari? profectò nulla. Ipsa igitur cùm sit finita, vt omnes sunt, nequaquam ad infinitum se potest opus extendere: neque quod infinitæ sit virtutis, quid operari. Hac itaque ratione nulla creatura potuit satisfacere. Adhæc, quia in Adam omne quoque semen eius peccauerat, & omnes erant homines sub delicto, quis pro omnibus, quandoquidem nemo pro seipso poterat satisfacere? Necesse enim erat, eum qui pro alijs esset satisfacturus, immunem esse à delicto. Hac ratione iterum

Hominem cur Deus creauerit.

Gene 1.

Gen. 3.

Pro peccato originali cur nulla pura creatura potuerit satisfacere.

Ephesi. 2.

Iob.15. *nemo hominum potuit satisfacere, quia nemo mundus à delicto. Erat autem nihilominus necessarium, fore hominem qui satisfaceret, vt in eadem natura quæ peccauerat Deus reconciliaretur. Homo fuit qui peccauerat, hominem quoque esse qui peccatum abolere, necesse erat. Conficitur itaque inde, nemini posse satisfacere, nisi & homo esset & Deus: homo, vt eiusdem foret naturæ quæ deliquerat, hoc est, cuius fuerat his qui primum deliquerat, puta homo qui debebat: Deus verò, vt esset qui satisfacere posset, quandoquidem homo (quod dixi) cuius virtus longe certo mensuram accipit, infinitum nihil potest operari. Atque ideò qui satisfactionem hanc, naturam humanam reconciliaturus, faceret, vt homo esset qui deberet, & Deus esset qui posset satisfacere, necessum erat. Vnum igitur hoc remedium exspectabatur, vt veniret homo Deus, seu Deus homo, qui nos redimeret nosque reconciliaret. Transierunt itaque plus quinquies mille anni, quibus vniuerso fermè orbi diabolus dominabatur: pauci exceptis, qui iusti & sancti, huius euadebant manus: vtpote qui per sacrificia & mandatorum diuinorum obseruantiã, Dei amici constituti sunt, non tamen adeò, vt cœlorũ possent ingredi regnum. Hoc enim neq; sibi, neque alijs poterant impetrare, irreconciliata adhuc natura humana. Hi itaque ad limbum, quem Dominus Abrahæ sinum appellat, recepti sunt omnes: reliqui verò qui non crediderunt Deo, descenderunt in infernum. Itaque Deus humani generis calamitatem videns, atque eidem compatiens misit Filium suum, qui homo fieret manens Deus, vtranque seruans naturam: hoc est, & diuinam & humanam, vt ex altera esset qui posset, ex altera qui deberet, satisfacere. Verbum igitur Dei in vterum descendit Virginis, & caro factum est: vt naturam haberet passibilem, qua satisfaceret pro nobis. Hinc iam vide homo, quanti fecerit te Deus, cum inimicus adhuc esses, tam propter Adæ peccatum, quod originale didicimus: quam propria*

Naturam humanam quis solus reconciliare potuerit.

Lucæ 16.

Ioan. 1.

tua peccata, fortaſsè etiam innumera, quibus alioqui æterna tibi ſupplicia comparaueras. Venit ipſe ad te factus homo, vt vulneraretur propter peccata tua, attereretur propter ſcelera tua: ipſe cæderetur, vt te eius liuores ſanarent, daret in mortem animam ſuam, vt tu vitam obtineres æternam. Verùm dicet fortaſſe aliquis: Quomodo pro meis peccatis paſſus eſt Chriſtus, quomodo pro illis vulneratus aut mortuus, qui nondum eram? Reſpondeo, apud Deum neque præteritum eſſe, neque futurum, omnia enim ei coram aſſunt tanquam præſentia. Ipſe vidit nos, omniaque opera noſtra ab æterno. Præſciuit morbum & ægritudinem noſtram, & quomodo pharmacopola, præordinauit non ſolum præſentibus nobis, ſed futuris etiam, atque ijs, qui vſque in finem mundi poſt nos ſunt naſcituri, remedia ſanitatum. Hoc remediũ, hanc medicinam parauit nobis pijſsimus Ieſus, Dominus & Saluator noſter Chriſtus per ſuam paſsionem, cuius virtus nobis in baptiſmo præcipuè, deinde etiam in Sacramento confeſsionis applicatur. Fuit autem modus hic congruentiſsimus noſtræ reconciliationis & redemptionis noſtræ, quam Dei Filius propter nos homo factus, in paſsione, & ſanguinis ſui effuſione nobis operatus eſt. Nam virtutes ibi elucent omnes, potiſsimè autem Dei charitas erga nos. Quomodo enim non diſcimus iuſtitiam Dei, quomodo non expaueſcimus eius æquitatem, qui antequam peccatum dimitteret impunitum, tradidit in mortem Filium ſuum, vt iuſtitiæ ſatisfieret ſuæ? Porrò eius miſericordia quomodo hic non enitet, qui homini adeò eſt clemens, vt peccata noſtra ſuper Filio ſuo vnigenito puniret, vt nos à damnatione per eius mortem liberaret? nempe Filium ſuum propter nos affligens, nobiſq; parcens? Reliquæ virtutes, humilitas, patientia, obedientia, mititas & huiuſmodi aliæ, in paſsione Chriſti ſatis erunt manifeſtæ.

Eſaiæ 53.

Paſſus quomodo Chriſtus fuerit pro peccatis omnium.

Redemptionis humanæ modus vti fuerit congruentiſsimus.

PASSIONIS IESV CHRISTI DOMINI ET SALVATORIS NOSTRI, IVXTA QVATVOR EVANGELISTARVM & historiæ fidem Elucidationis, Liber vnus.

DOMINVS noster Iesus Christus, fratres & filij charissimi, nobis volens misereri Deus, & homo, dum triginta esset annorum, cœpit prædicare pœnitentiam & regnum cœlorum: ambulauitq; propterea, vt salutem annunciaret omnibus, de ciuitate in ciuitatem, de loco in locum, fessus sæpenumero ex itinere, pluuia quoq; ac gelu, calore & frigore, siti fameq; afflictus. Confirmabat aũt ea quæ docebat, & signis & miraculis. Quare populus sequebatur eũ, exultans in doctrina eius. Porrò Pharisæi, qui erant superbi & auari, detrahentes illi inuidebant. Videbant enim suam gloriam per hoc minui, quod Christum plus præferebat. Auaritiæ quoque quæstus illis quotidie peribat. Ad hæc arguebatur à Christo pro ambitione, inuidia atque auaritia ipsorum. Vnde odio atque inuidia magna excæcati, contra Christum varia meditabantur, quomodo eiusdem sternerent gloriam. Tentabant interrogationibus, obseruabant dolo & simulatione pleni, submittebant qui eum deprehenderent in sermone, si fortasse non præmeditatum aliquid, & ex tempore loqueretur, quæ speciem haberet delicti accusatione vel apud præsidem, vel apud plebem digni. Verùm tanta erat sapientia plenus, imò ipsa sapientia Christus Dominus vt ne verbum quidem deprehendi in eo posset, cuius argui posset.

Ibidem. Ioan. 4.

Inuidia & odium Pharisæorum contra Christum vnde.

Matth. 22. Marci 12. Matth. 22.

Verum, quia inuidia nunquam quiescit, licet calumnia dignum in Christo nihil inuenirent Pharisæi & Scribæ, detrahebant tamen illi vbicunque poterant dicentes ipsum legis præuaricatorem, hominem esse, & fabri filium non ex Deo eius fieri opera, sed in virtute Beelzebub eijcere dæmonia. Prohibebant quoque turbæ, ne quis illum confiteretur Christum. Porrò, si quis confessus foret, extra synagogam illum faciebant. Eousque tandem inuidi eos deduxerat, vt post grandia illa duo miracula, quibus à natiuitate cæcum illuminauerat, Lazarumq; suscitauerat quatriduanum, propter quæ & turbæ frequentior ad illum confluebat, vt de nece Domini Iesu tractarent. (*Collegerunt ergò Pontifices & Pharisæi concilium*) aduersus Iesum (*& dicebant: Quid facimus, quia hic homo multa signa facit*) in populo? (*Si dimittimus eum sic*,) scilicet signa facientem, & populum ad illum confluentem, ipse deducet, ad se quoq; trahet quoscunq; potest, Et (*omnes credent in eum*,) relicta doctrina nostra spretisq; nobis. (*Et venient Romani, & tollent nostrum locum & gentem.*) Iudæos ad occidendum, Christum inuidia instigabat, quam simulato zelo Reipublicæ palliabant. Dicunt enim moneri se iustè, atque meritò prouidendum, ne permittendo Christum sic liberè prædicare, populumq; ad illum accurrere, aut tanquam Christum regem sequi, Romani excitentur ad iram, atque tanquam suorum edictorum contemptores, Iudæos puniãt, loco & gente ablatis. Prohibuerant enim Romani neminem, nisi à se constitutum, regem in Iudæa nominari. Trepidauerunt igitur Pharisæi timore, sed vbi non erat timor. Atque pro-

Ioan. 9. Matth 12. Lucæ 11. Ioan. 9.

Ibidem. Ioan. 11.

Inuidia Iudæorum sub specie zeli

Matth. 26

proptèrea quod ſummopere dicebant cauendum, quia per nefas illud moliebantur vitare, inciderunt. Neque enim ſi Chriſtum admiſiſſent prædicantem, veniſſent Romani, ablaturi eis locum & gentem. Nihil enim Romanis contrarium Chriſtus, qui temporale regnum haud quaquam ambiuit, agebat: quin potius quia Chriſtum interfecerunt, in hoc, vt venirent Romani, & ciuitatem deſtruerent, commeruerunt. Huius enim cauſam manifeſtè Chriſtus, flens ſuper ciuitatem, fuiſſe exprimit, quum quaſi ciuitatem alloquens, diceret: *Circundabunt te inimici tui vallo, & coangustabunt te vndique, & ad terram proſternent te, & filios tuos qui in te ſunt. Et non relinquent in te lapidem ſuper lapidem, eo quod non cognoueris tempus viſitationis tuæ.* Tandem huius excidij cauſam, dicens: *Eo*, inquit, *quod non cognoueris tempus viſitationis tuæ. (Vnus autē ex ipſis, Caiphas nomine, quum eſſet Pontifex anni illius,)* propter autoritatem & officij principatum, *(dixit eis)* prior loquens, quia erat ſummus Sacerdos illo anno. Ex lege enim quamuis vnum duntaxat debuerant habere ſummum Sacerdotem Iudæi, qui omni vita ſuo hoc officio ſolus fungeretur, tamen quia in manus venerant Romanorum, pontificatus quoque officium datis muneribus emebatur, Iudæorum multi ambitioſi, à gentibus hoc ſibi comparauerant, qui per vices ſibi ſuccedentes, ſummum ſacerdotium adminiſtrabant.

Lucæ 19.

Ioan. 11.

Erat itaque illo anno Caiphas ſummus Sacerdos, ſiue Pontifex. Hic conſilium dedit prior, dicēs: *(Vos neſcitis quicquam, nec cogitatis, quia expedit vobis, vt vnus moriatur homo pro populo. & non tota gens pereat.)* Quaſi diceret: Quid magni refert, vnum occidere & ſeruare multos? Quaſi liceret tantum nefas committere, occidere ſcilicet innocentem, vt boni aliquid enaſcatur, aut vt bonū conſeruetur. Hoc conſilium nequaquam contra ſuam vxorem aut filium dediſſet, quomodo contra Chriſtum dedit: quem licet aliter quam innocentem & iuſtum non potuiſſet dicere, videbatur tamen hoc ei conſilium iuſtum, quia odium quo tenebatur, eius peruerterat iudicium, vt rectè ſapere non poſſet. Hæc itaq; verba tametſi diceret animo liuido atque maligno, Euangeliſta tamen aſſcribit ſpiritui prophetiæ, qui propter pontificatus officium per eum loquutus ſit. & quemadmodum olim Balaam hariolus, prophetauerit. Et quamuis verba eius ſint verba prophetiæ, licet in alio ſenſu quam ipſe volebat, qui nobis eſt prophetia, & à nobis intelligitur, propterea tamē ipſe non erat propheta, nec animum habuit prophetandi: ſed, quomodo dixi, nobis verba eius in ſenſu quem inde hauriebamus, erant prophetia. Expediuit enim reuera nobis, vt vnus pro nobis moreretur Chriſtus, ne vniuerſi, quod certè euenisſet, periremus. Niſi enim mortuus pro nobis foret Chriſtus, maneremus omnes in morte, atque Deo irreconciliati. Obſerua tamen quod Euangeliſta tribuerit ei prophetiæ donum, non ob perſonæ meritum, ſed propter officij dignitatem, dicens: *(Hoc autem à ſemetipſo non dixit, ſed quum eſſet pontifex anni illius, prophetauit, quia Ieſus moriturus erat pro gente: & non tantum pro gente, ſed vt filios Dei, qui erant diſperſi, congregaret in vnum. Ab illo ergo die cogitauerunt vt interficerent eum.* Non modo primum Chriſti meditātur mortem Scribæ, Phariſæi, Pontifices & Iudæorum ſeniores: quia iampridem volebant eum lapidaſſe, & alio tempore de montis præcipitaſſe ſupercilio. Sed ab illo die firmato decreto, conſpirarunt in Chriſti mortem, quam patra-

Numer. 13. Caipham non fuiſſe prophetam.

Ioan. 11.

Ioan 10 Lucæ 4

patrarent audacter ceu rem iustam ac necessariam, quamprimum id perfici
Conspiratio Iudæorum in mortem Christi quãdo facta. re possent. Hæc conspiratio Iudæorum in mortem Christi, facta creditur altero post Lazari resuscitationem die: hoc est, sabbato ante Dominicam in Passione. In cuius memoriam dies sequens dominicus, ab Ecclesia vocari creditur Dominica in Passione quia tunc *Gloria patri* in Missa & Responsorio omittitur: & quæ tunc cantantur atque leguntur, Domini Passionem explicant. De hoc Pontificum Pharisæorumq; concilio, inuidia ac odio pleno in libro Sapientiæ sic scriptum legimus: *Circumueniamus iustum, quia inutilis est nobis, & contrarius operibus nostris, & improperat nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata disciplinæ nostræ. Promittit se scientiam habere, & filium Dei se nominat. Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum. Grauis est etiam nobis ad videndum: quoniam dissimilis est alijs vita illius, & in veritate sunt viæ eius. Tanquam nugaces æstimati sumus ab illo, & abstinet se à vijs nostris, tanquam ab immunditijs, & præfert nouissima iustorum, & gloriatur patrem se habere Deum. Videamus ergo si sermones illius veri sint, & tentemus quæ ventura sint illi, & sciemus quæ erunt nouissima illius. Si enim est verus filius Dei, suscipiet illum & liberabit eum de manibus contrariorum. Contumelia & tormento interrogemus eum, vt sciamus reuerentiam, & probemus patientiam illius. Morte turpissima condemnemus eum. Hæc cogitauerunt, & errauerunt. Excæcauit enim eos malitia eorum, & nescierunt sacramenta Dei.* Hæc omnia ibidem.

Sap. 2.

Ioan 15. Concilio hoc habito, & quia Iudæi conspirauerant, (*Iesus ergo iam non palam ambulabat apud Iudæos: sed abijt in regionem iuxtà desertum, in ciuitatem quæ dicitur Effrem, & ibi morabatur cum discipulis suis.*) Quod Iesus ab Iudæis secesserit, furorem illorum ad tempus euitans, non ex infirmitate id illi visum sit, neque ex timore mortis: sed quia non aduenerat situm tempus, quo etiam vltro se daturus erat in mortẽ. Voluit nos etiã suo docere exemplo, dum absque detrimento Reipublicæ Christianæ, dum absque periculo subditorum, dum denique sine detrimento, scandalove potest fieri pusillorum, fore licitum, cedere furori hostium, persequutionemqúe eorum declinare, ne grauioribus illos peccatis propter præsentiam nostram implicemus. Itaque locus est dandus huiusmodi persecutoribus, vt non visis aut inuentis nobis, eorum furor quiescat. Nemo etiam ad insolita atque vires suas excedentia, siue agenda sint, siue patienda, se debet ingerere, nisi ad hoc iusmodi se à Deo vocatum intellexerit. Proinde quẽadmodum dicit: *Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo &c. Et qui me erubuerit coram hominibus, hunc erubescet filius hominis coram angelis Dei.* Sic etiam dicit: *Si vos persequuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam,* hoc est, si quis Christianus fuerit interrogatus, sit ne Christianus nec ne, libere se esse Christianum respondeat. Ante verò quam fuerit interrogatus, antequã in hanc respondendi veniat necessitatem, persecutionem fugere potest & declinare. Stultum autem est, absque singulari instinctu Spiritus sancti se vltrò ingerere ad martyrium sustinendum antequam quæratur. Hoc enim plerique facientes, dum constanter se putabant passuros, defecerunt in tormentis: quia seipsos ingesserant, à Domino nondum vocati. Itaque Dominus omne genus eruditionis in seipso nobis voluit ostendere. Hic furorem declinauit persequentium, quia fuit vehemens. Nam quemadmodum Ioannes ca-

Perſecutionem quando liceat fugere.

Matth. 17.

Matth. 10.

cit:(*Dederant Pontifices & Pharisæi mandatum, vt si quis cognouerit vbi sit, indicet, vt apprehendant eum.*)Nec eius etiam venerat hora patiendi: quæ vbi venit, vltro ad patiendum se obtulit. Itaque docuit & quomodo persecutio quandoque sit fugienda, i& quomodo æquanimiter alio tempore sustinenda. Vtriusque enim quomodo verbo eruditionem nobis exhibuit, ita exemplo in se monstrauit. Paucis itaque diebus exactis, quia Effrem ciuitas erat parua nec populosa.(*Factum est dum complerentur dies assumptionis eius, & ipse faciem suam firmauit, vt iret in Hierusalem.*)Ante, vt dixi, prudentiam docuit, quomodo cũ inimicis sit conuersandum, quo minus peccent: nunc nos instituit ad fortitudinem, vt vocati à Deo, aut oblata necessitate, quomodo vltrò nos etiam offeramus, tradentes nos pro Christi amore in mortem. Itaq; regrediens, multa fecit in illo itinere miracula. Siquidem transiens per mediam Samariam, sanauit decem leprosos. Ibi ciuitas Samaritanorum Sebaste, eundem nolebat recipere hospitio, vbi Ioannes & Iacobus zelo pro Christo moti, postulabant à Christo vt annueret ignem vocari de cœlo, qui illius consumeret ciuitatis incolas. In hoc itinere Christus, assumptis discipulis suis, secreto passionem suam prædixit:(*Ecce ascendimus.*) inquiens,(*Hierosolymam, & consummabuntur omnia quæ scripta sunt de filio hominis,*) &c. Deinde ante ingressum ciuitatis Hiericho illuminauit cæcum secus viam sedentum. In Illa etiã ciuitate Zachæum vocauit: & ex principe publicanorum, fidelissimum sibi fecit seruum. Postquam verò ciuitatem est egressus, alios duos cæcos illuminauit. Sabbato itaque ante palmarum diem (*Bethaniam*) venit, vbi erat Lazarus, quem mortuum è sepulchro quatriduanum iampridem suscitauerat. Vocatusq; est in domum Simonis leprosi. Hic Simon olim fuerat leprosus, vnde leprosi nomen obtinuerat, modò verò mundus erat. Erat autem cognatus Marthæ, cuius domui sua quoque contigua erat. Ea propter (*fecerunt ei cœnam ibi, & Martha ministrabat.*) Magna deuotio nobilis fœminæ & diuitis, quia non ancillis solis ministerium commisit, sed ob Christi reuerentiam ipsa voluit seruire, & in Christi occupari ministerio. (*Lazarus verò vnus erat ex discumbentibus cum eo.*)Hic creditur enarrasse mortis acerbitatem, pœnasque inferni conuiuis interrogantibus, quas iampridem à morte suscitatus viderat. Legitur enim post sui resuscitationem hic Lazarus nunquam risisse, propter pœnas quas viderat damnatorum. Compatiebatur quoque post illam sui suscitationem peccatoribus vehementissime, sciens quæ illos, nisi resipiscerẽt, pœnæ manerent. Duxitq; propterea post Christi ascensionem asperrimam pauciſquę imitabilem vitam. Itaque, vt putatur, dum Lazarus acerbitatem recenseret mortis, Christus morti vicinus, quia sic voluit, pœnarum sibi instantium atque mortis in se recepit imaginationem, vnde pallescebat. Hæc feruentissima eius amatrix Magdalena considerans, pretiosum cõparat vnguentum trecentis denarijs. Nihil enim vehementer amanti charum aut pretiosum nimis, imò vile ac perexiguum videbatur, quicquid magistro dilectoq; suo impendebat.(*Venit itaque Maria Magdalena, & lauit pedes Iesu.*) quia ex itinere venerat, (*capillisq; terſit: & accepit alabastrum vnguenti nardi pistici pretiosi & fracto alabastro, effudit super caput ipsius recumbentis. Deinde vnxit pedes eius, & impleta est domus ex odore vnguenti.*) Vnguentum hoc liquidum seu fluidum fuit, quemadmodum apud nos aqua rosacea, siue oleum lauendulæ.

Ioan.11.

Lucæ 9

Lucæ 17.

Matth.20.

Lucę 18.

Lucæ 19.

Matth 20.

Ioan.11-12.

Matth.26.

Ioan.12.

Lazarus post resuscitationem cur, nunquã riserit.

Ioan.12.

Marci 14.

Matth 26.

Vnguẽtum hoc quale fuerit.

dulæ. Vtebantur autem huiusmodi diuites pro refrigerio tempore calor
Vnde potuit fieri, Mariam suspicatam fuisse Dominum ex itinere fatigatu
debilemq́, pallescere. Ideò pro eiusdem confortatione hoc comparasse u
Matth. 26. guentum. (*Videntes autem discipuli, indignati sunt, dicentes: Vt quid perditio h
potuit enim istud venundari multo, & dari pauperibus.*) Non ex amaritudi
præter Iudam reliqui indignantur discipuli. Siquidem omnem Christo
Indignationem discipulorum ex animo processisse. uebant honorem. Verùm quia sciebant Iesum his lautitijs non oblectari, p
tabant rem superfluam egisse Mariam, vtpotè quæ rem etiam Christo no
acceptam fecisset. Dolebant igitur pauperibus huius vnguenti perijsse pr
cium. Porrò quod Iudas murmurauit, ex infidelitate & auaritia eius accid
Ioan. 12. Vnde sequitur: (*Dixit ergo vnus ex discipulis eius; Iudas Iscariothes, qui erat
traditurus: Quare vnguentum hoc non venit trecentis denarijs, & datum est egen
Dixit autem hoc, non quia de egenis pertinebat ad eum:*) Hoc est, non intuitu
passionis, nec ex misericordia, hoc dixit quam haberet ad pauperes: (*sed q
fur erat, & loculos habens, ea quæ mittebantur portabat.*) Fideles qui Domin
sequebantur, præcipuè autem mulieres deuotæ, pecunias dabant in Chri
Apostolorumq́ alimoniam comparandam, atq́ in pauperum distributio
Curam Christo fuisse maiorē pro animabus quam pro temporalibus. Ioan. 21. super qua pecunia custos erat & distributor Iudas. Obserua Dominum quan
parum de temporalibus curauerit, quando furi loculos commisit. At quan
ei fuerit cura pro animabus, inde liquet, quod Ecclesiæ claues regimenq
nimarum ne Petro quidem committere voluit, nisi ter ante, vtrum se
est, Christum) diligeret, interrogato. Dicet hic quispiam [illegible] tasse, non debu
se Dominum pecunias committere Iudæ, ne simul quoque delinquendi p
beret occasionem, cum illum sciret furem. Respondendum, cùm ad Apost
Loculos cur Christus commiserit Iudæ. latum vocaretur, Iudam fuisse bonum, licet à Christo se postea, auaritiæ
ctus, auerterit. Quem tamen, quamuis non ignoraret reprobum, à dispen
tionis ministerio Dominus non deiecit: quandoquidem peccatum illius
tebat alios. Tradidit autem ei pecuniam, & emendi, recipiendi, expendi
eidem commisit officium, quo eius auaritiam, videntis omnem se pecuni
habere in manibus, satiaret: nec sibijpse eam ob rem, occasionem Domin
vendendi sumeret. Discipulis ita murmurantibus Dominus Mariam Mag
Matth. 26. lenam excusat, dicens: (*Sinite illam, vt in diem sepulturæ meæ seruet illud. Quid m
lesti estis huic mulieri? Opus enim bonum operata est in me. Nā pauperes semper ha
tis vobiscū: & quū volueritis, poteritis eis benefacere. Me aūt nō sēper habebitis. Qu
habuit, hoc fecit.*) Videtur hic Dns docuisse, præferendū quādoq́ minus bon
Bonū minus aliquando maiori præferendum. bono maiori, puta quia minus bonū huic tēpori magis cōgruū est & neces
riū, cui aliud fortasse tēpus nō ita succurrit, præsertim cùm ad maius bonum
alia tempora supperant. Verbi gratia, pro amico tractando honestas facu
impensas, aut propter aliud simile honestum, licet minus id sit, quam dare
leemosynam, est tamen huic tempori necessarium, & eleemosynæ præfe
dum. Neque enim omni tempore qui tractandus sit amicus, occurrit: quem
Opera bona non esse arguenda. do dandi eleemosynam, si in animo est, tempus occasioq́ nunquam deest. D
cere præterea voluit Dominus, opera bona pia intentione facta, tametsi m
rim aliud fieri potuisset melius, quoniam facta sunt, non esse arguenda, ha
antequam fierent, consulenda fuissent meliora. Certè si antè interrogat
fuisset Dominus, mallet ne vngi, an vnguenti precium pauperibus erog
respo

respondisset haud dubiè dandum pauperibus. At modò dum emptum dumque effusum erat, mulieris pietatem excusat.

(*Mittens enim hæc vnguentum hoc in corpus meum, ad sepeliendum me fecit.*) hoc est, præfigurauit me sepeliendum, aut expressius, (*præuenit vngere corpus meum in sepulturam.*) Ac si diceret: Tempus veniet quando me vngere voluerit mortuum, & non inueniet. Hoc in die resurrectionis Christi factum est, quãdo mane prima sabbati cum reliquis mulieribus venit Maria ad Domini sepulchrum, portans aromata, quibus vngeret Iesum, &c. Quod ergo tunc volebat & non poterat, (quia surrexisse à morte tunc quem vngere venerat mortuum, didicit) ideò licet nesciens, hoc modo præuenit. Aduerte quod Maria Domino se vbique commiserit vel excusandam, vel obiurgandam, dum argueretur studium suum ab alijs, nihil pro se respondens, nihilq; se defendens, idcircò Dominus illam nunquam non tuendam excusandamq; suscepit. Siquidem excusauit eam primo coram Simone, qui iudicabat eam peccatricem, immundam, atque tactu pedum Christi indignam. Deinde apud Martham sororem excusauit, quæ illam argui voluit à Domino vt ociosam. Et nunc apud discipulos defendit, qui iudicabant prodigam. Ipsa nusquam pro se respondit, sed Domino se commisit, in hoc multo facta glorioſior, quã si defendendo se, contentionibus seruisset. Pro huiusmodi Dominus respondet, sicut dixit Moses: *Dominus pugnabit pro vobis, & vos tacebitis.* Altera die mane Iesus de Bethania Hierosolymam accessit. Cum venisset autem Bethphage, misit duos de discipulis suis, qui adduxerunt ei asinam cum pullo, super quibus dum sedit, à turba cum ramis palmarum & laudibus est obuia receptus, & in templum introductus. Nunquam similis ante hac fuerat Christo honor exhibitus. Audierat enim turba miraculum illud præclarum, quod quatriduanum ex sepulchro mortuum Lazarum suscitauerat: ideò tanto illi honore occurrerunt omnes illi, qui festiuitatem magnam præuenientes, Hierosolymam conuenerant, vt cum reliquis purificaturi se ante, comederent phase. Quatuor Euangelistarum non verba hic, sed sensum duntaxat ponimus: idq; quo succinctius fieri potuit, vt sæpè numero etiam alibi fecimus, vbi vel Euangelistarum verba variantur tantum, nihil quod alij non dixerint inducentes, vel vbi historia alium habet diem, quo infra annum tractari solet. Erat autem varius ibi clamor honorantium atque laudantium Dominum. Aliorum ora Christum regem, aliorum Saluatorem sonabant. Alij vestimenta sua sternebant in via, alij ramos secabant de arboribus oliuarum. Vnusquisq; quod potuit, Domino exhibuit in honorem. Verùm quanto oblectaretur hoc honorantium studio Christus, indicant lachrymæ quas tunc super excidio ciuitatis futuro fudit: nec credendum est, Apostolos à fletu se potuisse continere, videntes magistrum suum lachrymantem. Itaq; quum ingressus esset ciuitatem, (*commota est vniuersa ciuitas, dicens: Quis est hic?*) Insuetum erat, tanto honore, cantu & laudibus Dominum Iesum introduci, atque ideò admirabantur. (*Populi autem,*) puta qui comitabantur Iesum, (*dicebant: Hic est Iesus Propheta à Nazareth*) ciuitate (*Galileæ.*) O quam paruo tempore interiecto, omnis honor iste & acclamatio populi mutata sunt studio contrario, vt qui modo clamarent benedictum venientem in nomine Domini, non multò post postularent magnis vocibus vt crucifigeretur.

Matth. 20. Marci 14. Matth 28. Marci 16 Luc. 24. Magdalena vti se Christo semper commiserit excusandam Lucæ 7. Lucæ 10. Exod. 14. Matth. 21. Ioan. 11. Honorantium Iesum studia varia. Lucæ 19. Matth. 21.

Ioan.19

Et intrauit Iesus in templum Dei, & eijciebat omnes vendentes & ementes in templo, & mensas numulariorum & cathedras vendentium columbas euertit.) Auaritiæ studebant Pharisæi & Scribæ, atque ideò pro aduenientibus longè diem festum Iudæis, & hostias secum non adducentibus, constituerant lumbas aliaq; hostiarum & sacrificiorum genera, vendentes in porticibus pli, ne quis sibi hostiam deesse, & ideò nihil habere offerendum, posse emi ri. Porrò, ne quis pecuniæ defectum conqueretur, nec propterea sibi esse vo hostiam comparet, allegaret: constituerunt nummularios Pharisæi, qui debita cautione petentibus pecunias mutuo darent, ita prouidentes pl vel deuotioni vel necessitati, vt suæ cupiditati plura & maiora semper cumularent. Proinde videns Iesus auaritiæ nundinas, non autem pr quæstum, eiecit illos de templo, dicens: (*Domus mea domus orationis vocabi cunctis gentibus. Vos autem fecistis eam speluncam latronum*) Speluncam ide tronum, malitia Iudæorum, atque auaritia Sacerdotum factum templ vocat, quia cogentes populum ad oblationes & munera, corrixabantur in venditione quoque ac solutione vel hostiarum vel pecuniarum mutuo rum, fiebant verba & contentiones: vnde locum orationis, versum dom in locum contentionis ac offensionis, &c.

Auaritia Phariſæorum quanta.

Spelunca latronum quomodo templum fuerit factũ.

Prædicabat autem docens in templo, hoc die & duobus sequentibus, mane vsque vesperam. (*& circumspectis omnibus,*) puta si quis foret, à quo edendum panem inuitaretur. Verùm quia nemo inuitauit, sero ieiunus (*quum iam vespera esset hora exyt in Bethaniam cum duodecim foræ.*) Videns l laborem, zelumq; prædicandi, simulq; paupertatem. In tanta enim vrbe habuit amicum, qui vellet, siue qui auderet illum hospitio recipere propt Iudæorum metum. Quem enim tanto introduxerant paulò ante hono nunc ingrati post tantum laborem turpiter ieiunum ex vrbe emittunt. S mili modo die sequenti & tertia feria à mane vsque ad vesperam, prædica in templo, sero exiens in Bethaniam. In his diebus multas est passus Iudæ infidias: qui aliud quam volebant simulantes, dolosè quæstionibus Iesu odiosis interrogabant, putantes se ita dolo posse circumuallare ipsum, vt nihil, quin caperetur in sermone, posset respondere. Verùm studium eorum, praua calliditas non potuerunt vincere sapientiam Christi. Ita enim sapien ter hic omnibus respondit, vt eorum nemo fuisset, qui non confutatus red deret, ignominiam cunctis pro astuta sua machinatione reportantibus. In diebus miserunt ministros Iudæi, qui Iesum caperent atq; sibi adducer Verùm audito dulcissimo Iesu sermone, rediêre ministri: per contantibus quare Iesum non adduxissent Iudæis, responderunt: *Nunquam sic homo locu est, sicut loquitur ille.* Itaq; tertia feria cum exiret Dominus ciuitatem, sedit monte Olueti contra ciuitatem, & ibi docuit Discipulos multa, loquens p riter de excidio vrbis q; calamitate futura, multa item de Antichristi per cutione, & extremo iudicio prædicens. (*Cum autem consummasset Iesus sermo nes hos omnes, dixit discipulis suis: Scitis quia post biduum Pascha fiet, & filius ho minis tradetur vt crucifigatur?*) Quasi diceret: Scitis post biduum Pascha fie rum. Verùm aliud nescitis, quod dico vobis filium hominis, id est, me, tradi dum, vt crucifigatur. Vos scitis, iuxta legis præceptum, agnum immolandu Agnus ille ego sum, pro vniuersi populi salute immolandus. Videbitis me

Marci 11.

Zelus Iesu in prædicando quintus

Matth.22.

Ioan.7.

Matth.26.

impleri,quod hactenus in figura gestum non intellexistis. Nominat autem se filium hominis,id est, Virginis:quia iuxta eam naturam, quam in Virgine susceperit,etiam passus est. Diuinitas enim semper in Christo impassibilis mānsit & immortalis, natura licet humana dolores incredibiles patiente. Nihilhominus tamen quicquid vni conuenit naturæ, tribuitur etiam alteri,propter vnitatem identitatemq; personæ, qnæ duas has naturas inconfusè in se habet counitas. Atque adeò in sequentibus quicquid opprobrij,quicquid pœnarū audieritis Christū patientē,cogitate non solū hominē, verū etiam Deū pro vobis (licet afflictus in humanaduntaxat sitnatura)pati. Hic pro vobis consputus,hic cæsus,hic crucifixus,hic mortuus est. Quibus,(scilicet,de passione eius)auditis,contristati sunt valde. Et venerunt in Bethaniam. Manfit feria quarta in Bethania Iesus. Quid ibi fecerit,quid docuerit, nemo Euangelistarum loquitur. Putandus tamen est, quomodo Apostolis suam prædixerat passionem, matri quoque & reliquis amicis hanc prænunciasse. In hac quarta feria(quia Christus feria tertia dixerat: *Non videbitis me amodo, donec dicatis, Benedictus qui venit in nomine Domini*) principes Sacerdotum & seniores populi,videntes Iesum non redijsse ad prædicandum, suspicati sunt ne fortasse fugeret,& è manibus eorum laberetur, quamuis illa verba nequaquā loquutus fuerat Dominus de corporali abscessione, sed de translatione testamenti:quia volebat ab eis ferre sacrificium & vnctionem, pontificatum,sacerdotium,templum,omniaq; sancta eorum, & eadem tradere gentibus,vt modo cernimus omnia, quæ ad Dei cultum pertinent, Iudæis ablata,nobis verò,qui ex gentibus venimus,collata.(*Tunc congregati sunt principes sacerdotum, scribæ, & seniores populi in atrium principis sacerdotum, qui dicebatur Caiphas: & consilium fecerunt, vt Iesum dolo tenerent, & occiderent.*) Quia nullam inueniebēt causam in eo mortis,ideò tractāt quomodo dolosè eū interficiāt, ne populi oriatur seditio, qui pro meliore parte benè Christo afficiebatur. *Timebant vero plebem. Dicebant autem: Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo.*) Hoc est, Non in die festo, quo tanta populi multitudo præsens est, hoc faciamus,ne vi de manibus nostris eripiatur, nosq; turba interficiat. Et quia turba quoque in se diuisa est, quum sit murmur virium de eo, alijs dicentibus quia bonus est,alijs verò hoc negantibus, sed dicentibus, quod seducat turbas: facilè etiam in populo dissidium posset suboriri tumultuosū, ideò expectemus donec festo peracto populus abscesserit. Hoc itaque statuerunt. Verùm paulò post oblata occasione,qua sine turbis posset comprehēdi, consilium hoc mutauerunt. Interea Iudas vnus ex duodecim, qui adhuc pro vnguenti effusione stomachabatur, quod pecunia illa non sibi distribuenda foret commissa,vnde decimam partem potuisset furari, agnouit per instinctum diaboli,principes simul esse in consilio,tractantes de nece Christi absq; populi tumultu patranda. Intrauerat enim diabolus (vt infra dicetur) cor eius,vt traderet Iesum. Hoc est,Iuda locum dante,id est,non resistente, intrauit diabolus in eum,non habitando in eius anima, nec ad consensum cogendo,sed per suggestiones malas illaqueatum vincendo. (*Intrauit autem Satanas in Iudam, qui cognominabatur Iscarioth, vnum de duodecim, qui abijt, & locutus est cum principibus sacerdotum, & magistratibus, quemadmodum illis traderet eum.*) Impudentem fecerat malitia & inuerecundum: idcirco non vocatus,con-

Exod. 13.

Deus quomodo dicatur passus.

Lucæ 13.

Matth. 32.

Matth. 26.

Lucæ 23. Matth. 26.

Ioan. 5.

Matth. 29. Lucæ 22.

Ioan. 13.

cilium intrauit Iudæorum, quasi dicens: Scio domini, quæ vos causa trahi da huc congregauerit. De Iesu consultatis, quomodo sit absq; turbæ tumult occidendus. (*Et ait illis: Quid vultis mihi dare, & ego eum vobis tradam?*) Qui timetis, iam ego mecum expendi quomodo faciam, vt non habeatis timor leuabo vos omni metu. Quid vultis mihi dare? Ego grande nihil postulo. Vi est mihi quod cupio vobis vendere. Ideò non statuo precium, sed vestro ar cio & voluntati relinquo. Quid vultis mihi dare? Detis mihi vel aliquid, e go vobis eum tradam. (*Qui audientes, gauisi sunt, & promiserunt, & pacti sun pecuniam illi se daturos, & constituerunt ei triginta argenteos. Et spopondit. Et ex de quærebat opportunitatem, vt eum traderet sine turbis.*) Hic dolere potest me pia anima pro vilipensione & contemptu, proque tam iniuriosa venditio Christi in mortem. Heu infelix auaritia, in quanta præcipitas tibi seruien peccata? Videtis ne charissimi, negociatores omnes, aduocatos, institores, osq́ue omnes, quicunq; inhiant diuitiarum lucris, quam turpem exercen quæstum, quomodo Christum, id est, veritatem, vendant mentiendo, fal iurando, mala pro bonis vendendo, fallendo, &c. Causidici verò, aduoca

Christum quomodo multi mysti cè vendant.

& iurisperiti, iniustas causas tuentur, ijs, qui iniustam habent causam, patro cinantes: aut si iustam partem adiuuerint, adinuentionibus tamen semp quibus possunt nobis litem protrahunt, ne ad finem causæ sententiam p niatur, quo ipsi diu interim suum negocientur quæstum ex sudoribus pa perum. Quamdiu habes quod illis impendas, iusta astruitur causa tua: & d nec promissionibus fictis te deceptum senseris, bona verba promittunt. E omnes Christum vendunt. Et nos fratres Christum vendimus, quoties de stabile aliquid quod concupiscimus, eius anteferimus voluntati. Malum enim Deum tunc ipsum offendere, malumus ab eo recedere, malumus eum mittere, quam delectationi nostræ non satisfacere. Hoc modo pro re vili sima sæpenumero vendimus Deum. In huius memoriam venditionis Chri sti. Deo deuoti multi ab esu carnium abstinent feria quarta.

Iudas autem accepta promissione pecuniæ, abijt, quærens opportunitat vbi traderet Iesum sine turbis. Redijtq; vesperi ad Iesum. Quem haud dubiu quomodo solebat pius Dominus, suscepit in osculo, dissimulans nescire (quod optimè sciebat) quid Iudas egisset. (*Venit itaque dies azymorum.*) Dies a zymorum erat quartadecima dies mensis primi, incipiendo à nouitate lun computationem dierum, in quo Iudæi immolabant phase,. Hoc phase anno erat illis à Domino præceptum, propterea quod à dura seruitute & captiui tate erant Aegypti liberati, in terribilibus signis & vltionibus diuinis, qu bus percussa fuit Aegyptus. Huius ne essent beneficij diuini immemores fi Israel, iussi sunt singulis annis decima quarta die mensis primi, qui iux quorundam opinionem erat Martius, iuxta aliorum Aprilis, immolare a vesperam agnum sine macula, quem comederent. Erat autem figura, quod t niuersum genus humanum (sicut olim genus Hebræorum) sub captiuitat diaboli detentum, redimendum erat à dura illius seruitute, per occisionem agni immaculati Iesu Christi. Itaq; quamdiu veritas non aduenerat, figur obseruabatur. Nam & Christus phase vltimum adhuc seruauit. At postquam ipse immolatus est iam non in figura, sed verum Pascha obseruamus; cons dentes eundem ipsum ac verum agnum, qui pro nobis immolatus est, id e

Exod. 13.

Agnus Paschalis vti Chrstum figurârit.

Christus

Christum, qui se nobis præbet in sacramento in cibum, in memoriam suorũ mirabilium. Aderat autem dies quo erat comedendum Pascha.

(*Et mittit*) Iesus ex discipulis suis (*Petrum & Ioannem, dicens: Euntes parate nobis Pascha, vt manducemus. At illi dixerunt: Vbi vis paremus?*) Quasi dicant: Mittis vt nos paremus Pascha. Vbi est domus? vbi agnus? vbi reliqua iuxta legem esui necessaria? Videtis quam solennem vsque in finem Christus paupertatem obseruauerit? Pauper in mundum venit, pauper vixit, pauper mundũ exiuit. Nudus intrauit mundum, nudus est egressus: adeò pauper, vt deessent illi necessaria ad tantam solennitatem, obseruantiamq; legis. (*Et dixit ad eos: Ecce introeuntibus vobis ciuitatem, occurret vobis homo quidam amphoram aquæ portans. Sequimini eum in domum, in quam intrat, & dicetis patri familias domus: Dicit tibi magister: Tempus meum prope est. Apud te facio Pascha cum discipulis meis. Vbi est diuersorium & refectio mea, vbi Paschacum discipulis meis manducem? Et ipse ostendet vobis cœnaculum magnum stratum, & ibi parate nobis.*) Homo ille haũd dubium discipulus fuit Iesu: quia per hæc verba, Dicit tibi magister, mox intellexit Dominum Iesum, cuius occultus erat ipse discipulus. Erat etiam diues & plenus fide, quippe qui non obstante Iudæorum prohibitione, recepit Dominum hospitio cum discipulis eius, tribuens eis necessaria. Prohibuerant namq; Pontifices & seniores Iudæorum, ne quis Christum hospitio susciperet. Quod adeò homo ille non curauit, vt Deum etiam benediceret, & gratiam sibi fieri magnam putaret, quod sua ipsum visitatione hoc modo Christus dignaretur. Verum dicit quis, Quur Dominus huiusmodi paraphrasi vtens, qua illum describit, non nominauit eum? Dicendum, vt quibusdã placet, à Christo nõ fuisse nominãdũ illũ discipulũ, Iuda adhuc præsẽte, ne mox ad Iudæos iturus, Dñmibi traderet. Voluit. n. Dñs ãtequã traderetur, Pascha legale seruare, deinde testamẽti noui sacramentũ instituere, sermone quoque longo discipulos confortare: atque tandem in locum Iudæ notum, vbi absq; turbis capiendus esset, se offerre. (*Euntes autem discipuli eius, inuenerunt sicut dixit illis Iesus: & parauerunt Pascha.*) Circa meridiem vel paulò post Dominus cum discipulis suis de Bethania vadit ad ciuitatem Hierusalẽ, Pascha cum suis comesturus. Credenda est beata Maria cum reliquis sanctis mulieribus, per aliquod spacium viæ fuisse filium comitatam. Vbi quum separarentur, mater videlicet à filio, & filius à matre, intolerabilis vtriusq; erat dolor. Nunquam enim posthac in hac specie erat mater illum visura. Sciebat namque adesse passionis eius tempus, sciebat Iudæos conspirasse. Idcircò tãquam vltimum cum eodem sermonem habitura, se illi, & illum patri commendauit cum maxima lachrymarum effusione. Quid autem ipse matri, aut mater illi dixerint, non scribunt Euangelistæ: huiusmodi enim, deuotis, pijsque cordibus meditanda reliquerunt. Nulli tamen est dubium, quin matri desideratissimum fuisset filio commori, si ipse voluisset: id enim tolerabilius ei fuisset, quam ab eo discedere, atque solum relinquere. Cor pium cogitet vtriusque hic separationem, hoc est, duorum feruentissimè purissimeq; se amantium diuisionem, videlicet matris & filij, imò Dei hominis à sua matre, quam fuerit dolore plena. Facta hac separatione, Christus cum suis ciuitatem domumq; intrauit, vbi Pascha erat comesturus.

Luc. 22.

Paupertas. Christi quãta.

Discipulum istum cur non nominauerit Christus.

Separatio Mariæ à filio quam fuerit dolorosa.

Hic

Hic incipiendæ sunt Dominicæ passionis vesperæ primæ, ab iis qui eiusdem passionem in horas distinguunt: ad quas ea quæ sequuntur, adnumeranda sunt.

Ioan. 11. Matth. 26 Marci 14. Luc. 22. Exod. 13. Lucæ 18.

ANte diem festum Paschæ, quum vesperi facta esset hora, venit Iesus & discubuit, duodecim Apostoli cum illo.) Paratis omnibus, Christus cum suis discipulis manibus comedebat Pascha iuxta ritum legis. Stabant autem accincti renibus, tenentes baculos in manibus, &c. Consummato esu & ritu obseruantiarum Paschalis agni, creduntur Iesu eiusque discipulis alij quoque cibi appositi. Propterea dicit Euangelista, discubuisse Dominum cum Discipulis suis, hoc est, sedisse ad mensam. Non potuit autem sedisse in esu Paschalis agni, qui à stantibus, & quasi ad iter accinctis iussus fuerat comedi, non discumbentibus. Sedebant autem in pauimento iuxta morem patriæ. (*Discubuerunt autem eis & manducantibus, ait Iesus: Desiderio desideraui hoc Pascha manducare vobiscum antequam patiar.*) Hoc est, ex intimo cordis desideraui semper hoc tempus, quo vltimum Pascha vobiscum comedam, & consummentur figuræ passionis meæ, termineturq; quicquid sub veteri testamento de me est in figura, & compleatur quod figuratum est in veritate, *Desiderio* igitur *desideraui hoc Pascha* vltimum, quo Pascha vetus finiam, nouum instituam, *manducare vobiscum,*) acsi diceret: Quanto filioli ad hanc semper horã desiderio aspiraui vt quod passionis meæ fuit hactenus figura, amoueatur: sicq; amoueatur, & posthac non figura, sed veritas consummata celebretur? Quanto desiderio vsque modo ô filij cruciatus sum, donec illa hora veniret, vt in me perficerentur omnia quæ scripta sunt in lege & prophetis & Psalmis de me? Quanto desiderio ad hanc horam semper cucurri, vt semel veniret vltimum Pascha, post quod non manducarem aliud in figura vobiscum, sed ipse ego Pascha verum immolarer pro vobis? Ibidem. Lucæ 22. *Dico enim vobis, quia ex hoc non manducabo illud, donec impleatur in regno Dei.*) Non manducabo deinceps Pascha hoc, quod passionis meæ sit figura: quia figura hæc mutabitur in veritatem, & implebitur in me confestim, quando agnus ipse viuus pro vobis immolabor, qui in regno Dei, id est, Ecclesia militante, comedendus à vobis sum. (*Et accepto calice,*) hoc est scypho, aut poculo, iuxta antiquum ritum, neque enim intelligitur hic quicquam de consecratione, aut sumptione corporis & sanguinis Christi, cum postea fiet mentio. (*gratias egit,*) id est, benedixit, non consecrauit: sed vt postea sumpturus, Deo patri egit gratias: quomodo piorum est hominum, benedictionem mensæ celebrare. (*& dixit: Accipite & diuidite inter vos. Dico enim vobis, quod iam non bibam de generatione vitis huius, donec regnum Dei veniat.*) Matth. 26. Lucæ 22. Marci 14. *vsque in diem illum, cum illud bibam vobiscum nouum in regno patris mei.*) Nihil hic aliud intelligitur, nisi quod Christus antiquum voluit finire testamentum, atque ideò post hac nihil figurale, quod tanquam futurum aliquid indicare debere obseruari, quia instituere voluit nouum testamentum, sumendum in veritate corpus suum in sacramento, & alijs simul sumendum tradere. Cum igitur cœna illa facta esset secundùm legem. (*Sciens Iesus quia venit hora eius vt transeat ex hoc mundo ad patrem, quum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos.*) Ioan 13. Hoc est, semper dilexit eos, ostendens eis etiam circa finem humanæ mortalitatis suæ, singularia dilectionis suæ beneficia. (*Quumque missum*

bolus in cor)Iudæ(*vt traderet eum Iudas Simonis Iscariothis.*)Nõ intelligendus est diabolus potestatẽ habere immittẽdi nobis cogitationes prauas, quæ potius à nobis oriuntur: quas vbi diabolus cognouerit per signa exteriora, succendit sufflando concupiscentiæ ignem, alliciendoq; instigat ad consensum: quem licet nequeat imperare, fallendo tamen hominem, persuadere potest. (*Sciens*) itaq; Iesus, (*quia omnia ei dedit pater in manus: & quia à Deo exiuit.*) in mundũ veniens, nec patrem relinquens, (*& ad Deum vadit,*) mundo quidem corporalem præsentiam subtrahens. sed nobiscum nihilominus vsq; in consummationem seculi per gratiam, atque in sacramento sub aliena specie verè permaneus. Vult igitur Euangelista dicere: Quum Iesus sciret, quis quantusq; esset, non tamen maiestatis nec domini, sed serui tantum formam exhibuit. Quid enim fecit? (*Surgit à cœna,*) illa videlicet legali & typica, descendens in inferiorem locum sub cœnaculo. Qui enim loca viderunt illius patriæ, Palæstinos hoc modo ædificasse referunt, vt cœnacula in sublimiori domus parte, in ima sint ad dormiendum cubicula siue aulæ, quod verisimilè propter æstum vehementem qui ibi est, putatur. Hoc modo in hac quoque domo distincta autumant fuisse loca, cœnaculum videlicet superius, in quo comederit Pascha Christus: & aulam vel cubiculum subtus hoc cœnaculum, in quo lauerit pedes Apostolorum. Nam in hoc inferiori loco perhibent fuisse Apostolos clausis foribus propter metum Iudæoru.n, tempore eo quo resurgens Iesus illis apparuit. Itaque Dominus surgens à cœna, & ad inferiora sequentibus discipulis descendens, (*ponit vestimenta sua.*) hoc est, supernum vestimentum siue pallium. Neque enim nudus manfit positis vestibus, quod necessariũ fuisset, si vnam duntaxat habuisset tunicam. (*Et cum accepisset linteum, precinxit se. Deinde misit aquam in pelum, & cœpit lauare pedes discipulorum suorum, & extergere linteo quo erat præcinctus. Venit ergo ad Simonem Petrum,*) volens ab eo incipere. (*Et dicit ei Petrus: Domine, tu mihi lauas pedes?*) Domine, tu rex cœli & dominus maiestatis, lauabis mihi peccatori, seruo infirmo ac vili pedes? Num magister discipulo, dominus seruo, rex militi, Deus creator creaturæ, vt lauet pedes, admittendus est? (*Respondit Iesus, & dixit ei: Quod ego facio, tu nescis modo.*) causam quur facio, iam nescis. (*Scies autem postea,*) quum exposuero. Petrus stupens Dominum maiestatis ante pedes suos procumbere, dũ suam vilitatem, & illius considerat magnitudinem, eamq; adeò humilem, non potuit, vt sibi à Domino lauarentur pedes, admittere. Ideoque (*dicit ei Petrus: Non lauabis mihi pedes in æternum.*) Non possum sustinere vilis & immundus ego peccator, vt tu mihi pedes laues. Neque enim possum videre Dominũ ac Deum meum ante pedes meos humiliatum. Quanquam pia intentione contra Domini humilitatem certauerit Petrus, debuit tamen obedire & acquiescere. Atq; ideò pro sententiæ suæ pertinacia arguitur, minis quoque adiectis à Domino. (*Respondit*) enim (*ei Iesus: Si non lauero te, non habebis partem mecum.*) hoc est, si obstinatus manseris in proposito tuo, mihiq; non obedieris, non habebis partem mecum. Humilitas vtiq; tua commendabilis est, qua tuam vilitatem mea dignitate sentis inferiorem: & quantum in te est, à me inhonoratam velis. Veruntamen si meæ tuam prætuleris sententiam, hæc superbia faciet obstinata, vt non sis habiturus partem mecum. Aut ita: *Quod facio, tu nescis modo.* Ego quidem lauo te, nõ propter eluendas sordes pulueresve

Cogitationes malas vtrum diabolus possit immittere. Ioan. 13.

Ioan. 15.

corpori hærentes, sed vt ostendam te mundum oportere esse animo atq; fectu ad cibi sumptionem, quam tibi ocyus daturus sum. Aut aliter: Tu q nescis quid ad lauandos aqua pedes vestros me inducat. Nescis quoque quan necessaria tibi sit ablutio non modo per aquam, verum in sanguine meo, a ius lotionis hæc lotio exterior duntaxat est signum. Itaque *si non laueroti* sanguinem pro te non fudero quo laueris, *non habebis partem mecum*, non e gloriæ meæ particeps, nec felicitatis meæ habebis communionem. Hæc diens Petrus, licet grauiter admodum ferret, Dominum ante pedes suos cu uasse genua, paratusq; se ad lotionem pedum: tamen intolerabilius mul rat, quod non esset habiturus partem cum Christo, si in hac perseueraret in bedientia. (*Dicit ergo ei Simon Petrus: Domine, non tantum pedes meos, sed & nus, & caput.*) Haud quaquam à te separari, aut partem tecum non habere patiar. Quapropter si ita res habet, satius mihi est & caput & manus cum dibus lauari, quam abs te diuidi. Quicquid voles, laua: saltem habeam partem tecum. (*Dicit ei Iesus: Qui lotus est, non indiget, nisi vt pedes lauet, sed est mundus tus.*) Qui lotus per baptismum haudquaquam eadem lótione iterum indi opus est, tamen illi vt pedes lauet. Assidua enim lotione egent pedes, qu dum calcatur terra, semper puluis eisdem adhæret. Per pedes enim signifi tur affectus motusq; hominis: & ij, quandiu viuimus, quantumlibet etia profecerimus, nequaquam ita possunt mundari, ne denuò moxinquina tur. Qui lotus est, inquit, hoc est, qui baptizatus est. Hic intelligimus Apos los baptizatos, haud dubium à Christo, tametsi scriptura nulla hoc explic quo haberet Christus qui baptizarent alios. Nam ex turba licet neminem b ptizaret Christus, suos tamen domesticos atque Apostolos quis alius cred retur, quam ipse Christus, baptizasse? Sequitur: (*Et vos mundi estis.*) Quantu ad caput, id est, intentionem: & quantum ad manus, id est, opera, licet non a affectus motusq; desideriorum. (*sed non omnes.*) peccatum enim adhuc in n

Humilitas Iesu affectuosissima in lotione pedum.

stro latet collegio. (*Sciebat namque quisnam esset, qui traderet eum. Propterea* xit: *Non estis mundi omnes.*) Vide clementissimi Iesu affectuosissimam humi tatem, lauantis singulorum pedes, linteo abstergentis, & osculantis. Inter b omnes humiliter proditoris quoque lauat pedes, non minora, sed maiora e iam, quam cæteris, illi pietatis officia impendens. Siquidem, vt plerique scr bunt, quum ante illius pedes genua flexisset, suauissimum emisit aspectum illius vultum, quo dulci intuitu, charitatisq; officio externo cor eius emo liret. Quidam scribunt, Dominum Iesum ante Iudæ pedes etiam fuisse chrymatum. At superbum illud cor, neque lachrymæ Iesu compatien neq; lauantis humilitas potuerunt compungere. (*Cœnantibus autem illis*

Matth. 26. Marci. 14. Lucæ 22.

ad mensam cœnæ Apostolis vna cum Iesu sedentibus, volens Iesus noua Pascha incipere, instituereq; Sacramentum corporis sui in cibum, sanguin que in potum, ad sui suorumq; beneficiorum memoriam, vt in illo eius be neficijs sæpius recogitatis, disceremus ipsius ad nos charitatem, indeq; re lescentes illum redamaremus. (*Accepit igitur Iesus panem.*) azymum, id est non fermentatum triticeũ. (*& gratias agens.*) tanquam homo Deo Patri, (*benedi xit.*) id est, omnipotentia virtutis suæ diuinæ consecrauit, atq; in sui corpo humanum conuertit, (*& fregit.*) Hic partes & Christi membra noli cogitare quando audis, fregit: quia post consecrationem dum hostiam frangis, non

Corpus Christi non diuidi, dum sacra frangitur hostia.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

diuidis corpus Iesu in partes, sed diuidis hostiam, hoc est, species panis in partes. Quæ partes & singulæ, & omnes simul, non sunt nisi vnus idemq; Christus, totus in toto, & totus in partibus singulis. Fregit autem Iesus panem, vt omnes assidentes discipuli inde participarent. Ideò sequitur: (*deditq; discipulis suis, & ait: Accipite, & comedite: Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur.*) Hic manifestè suum corpus nominat, non significatiuè tantum, sed verum *quod pro vobis*, inquit, *tradetur*: hoc est, patietur, crucifigetur, &c. (*Hoc facite in meam commemorationem.*) Hoc sacramentum consecrate, tractate, celebrate, sumiteq; in meam commemorationem, hoc est, in mei memoriam, in quo recordemini charitatis meæ erga vos, operumq; ac beneficiorum quæ vobis contuli: potissimum autem redemptionis vestræ quam passurus operabor vobis. Consuetudo est inter amicos, vt is qui recedere habet ab amico, in sui memoriam xenium, donumve aliquod relinquat, quo sui teneat memoriam amici. Hoc modo Dominus in corporali visibilique forma nos relicturus, sui relinquere voluit monimentum, atque donum nobis dare salutiferum, hoc est, quo nobilius non habuit, seipsum sub sacramento corporis & sanguinis sui. (*Similiter & calicem postquam cœnauit accipiens, gratias egit*) Deo Patri, qui glorificari voluit in filio, (*& dedit illis dicens: accipite & diuidite inter vos* (omnes, hoc est, quod sequitur: (*& bibite ex hoc omnes. Hic est sanguis meus noui testamenti. qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Et biberunt ex eo omnes.*) Multa hic possent non inutiliter dici. Verùm quia hoc Sacramentum sua habet festa, puta Cœnæ Domini & corporis Christi: ideò ad passionem, cuius hodie potior est memoria, festinandum nobis est. Hoc tantum dixisse modo sufficiat, duo sacramenta hic instituisse Christum, nempe Eucharistiæ & ordinis. Ordinauit enim hic Dominus Iesus Apostolos omnes sacerdotes. Vbi verò Dominus Iesus hoc modo corpus & sanguinem suum omnibus tradidit Apostolis iuxta communem doctorum sanctorum opinionem, dedit etiam inter illos in ordine suo Iudæ. Nulla enim erat ratio, quare à communi beneficio illum excluderet, cuius peccatum latebat omnes, soliq; notum erat Christo. Si enim à communione illum repulisset, eius læsisset famam, in hoc manifestans huiusmodi eum criminis reum, propter quod vt indignus, à Sacramenti huius perceptione fuisset repulsus. Iudas verò licet sumpserit bonum, non tamen factus inde fuit melior, sed neqnior & obstinatior: quia bonum non benè, sed malè sumpsit. Atq; ideò non ex Sacramento, sed ex Sacramenti irreuerentia ac contemptu maior illi cæcitas, indurationq; cordis irrepsit. Quia autem nulla ipsi beneficia Christi profuerunt, ex nullo enim horum resipuit factus melior, tentauit Dominus innominatũ corrigere, vtens verbis generalibus, vt vel Iudas agnosceret, suum crimen Christum non latere: & quantum in se foret, nihil Christus omitteret quo emendari Iudas, si vellet, potuisset. (*Dixit igitur ad omnes: Amen dico vobis, vnus vestrum me traditurus est.*) quasi diceret: Quamuis multis ego officijs pariter ac beneficijs, quanta vos charitate diligam, monstrauerim: in vobis tamen contratam ingens reperitur ingratitudo erga me, vt vnus ex vobis me sit traditurus. (*Et contristati valdè, cœperunt singuli dicere: Nunquid ego sum Domine?*) Vndecim Apostoli innocentes, tristitia magna affecti sunt, propterea quod tantũ malũ apud se inueniretur. Sciebant. n. ad singulorum pertinere ignomi-

Matth. 26. Marci 14. Lucæ 22.

Xenium nobilissimum à Christo nobis relictum quod.

Matth 26. Marci 14. Lucæ 22.

Marci 14.

Sacramenta in cœna hac instituta duo quæ. Corpus Christi Iudam quoque accepisse.

Iudas cur ex sacra communione factus sit nequior.

niam, si ex vniuersis vel vnus tantum facinus perpetraret. Et licet præterea dam nemo ex omnibus sceleris huius sibi conscius foret, sciebant tamen prorsus certum esse atque futurum, quod veritas loquebatur: quamobrem metuebant singuli, magis verbis Christi, quam suæ conscientiæ credentes. Non poterat enim non fieri, quod Christus perhibuit esse futurum.

Singuli igitur cogitantes intra se, ne forte sim ego, qui facturus tantum est malum contra Dñm Deum suum, interrogabant Dñm singulatim, dicentes: *Nunquid ego sum domine?* (*At ille respondens, ait: Vnus ex duodecim, qui intingit manum mecum in paropside, hic me tradet.*) Nondum intelligebant Apostoli, omnes enim ex paropside sumpserant, & panem ibi intinxerant: licet fortasse iam ex metu subtrahebant vndecim manus suas, non audentes iterum manus ad comedendum siue intingendum extendere præter Iudam, qui puraedus est audacia & mentis cæcitate adeò fuisse induratus, vt simul cum Christo intingeret, quo de hoc scelere se simularet securum, nec ad se pertinere hæc Christi verba. Hoc tamen reliqui Apostoli non considerabant, aliud ni cogitantes, quam quod singuli in paropside cum Iesu intinxerant. Continua Iesus sermonem, dicens: (*Filius quidem hominis vadit,*) id est, transibit ex hoc mundo, quia tradendus à discipulo est suo in mortem, (*sicut scriptum est de eo*, scilicet in Psalmo: *Etenim homo pacis meæ in quo speraui &c.* Et, *Oblatus est, quia ipse voluit &c.* (*Væ autem homini illi per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei si natus non fuisset homo ille.*) Hæc dixit ad terrorem Iudæ. Verùm nihil horum Iudas ad se traxit, sed impudens ac frontosus, quoniam reliqui omnes Apostoli interrogauerant Dominum, *Nunquid ego sum domine?* ne sua redderent taciturnitate suspectum, interrogat etiã, ipse dicens:) *Nunquid ego sum rabbi?* *Ait illi Iesus: Tu dixisti.*) Tu sponte confiteris. Inter illa enim verba, *Nunquid ego sum rabbi?* quæ interrogatiuè pronunciantur, si interrogationis vna fuerit dictio amota, reliqua verba sonant confessionem. Tollatur enim verbum hoc, Nunquid: quæ remanent verba, sunt: Ego sum rabbi. Itaque inter illa quatuor verba, *Nunquid ego sum rabbi*, dixerat Iudas quæ erant verba confessionis: Ego sum rabbi. Propterea respondit Dominus, *Tu dixisti.* Magna est patientia Saluatoris, qui nihil asperum, nihil exprobratorium suo respondit proditori. Cogita quid tu domestico responderes amico, similia in te machinanti & disce tunc redemptoris exemplo, quomodo vindictæ appetitum, quomodoq; continere debeas linguam. (*Erat ergo recumbens vnus ex discipulis in sinu Iesu quem diligebat Iesus.*) Ioannes hic fuit, qui vbi tantum scelus audierat futurũ, territus, in sinũ siue super pectus Saluatoris caput suũ inclinat. Sic debãt. n. in terra. (*Huic innuit Simon Petrus,*) signo aut nutu indicans eidẽ, vt Dñm interrogaret (quia ad latus Iesu sedẽs, super eius sinu aut pectore recubebat) quis esset de quo loqueretur. Hoc est quod Euãgelista loquitur, quod Petrus innuit Ioanni, (*dicens*) non verbo, sed nutu. (*Quis est de quo Magister loquitur?*) Ioannes itaq; applicans se ad Dominum, interrogat: (*Domine quis est qui tradet te?*) Hæc in silentio interrogat, Dominiq; audit in silentio siue intus secreto respõsionem. (*Respondit Iesus: Ille est cui ego intinctum panem porrexero.*) Vide, quoniam occulta non sunt manifestanda peccata. Atq; ideò cùm Ioannes per signum disceret à Domino, nequaquam Petro reuelauit peccatum Iudæ, quod tunc secretum adhuc erat. Quare autem Ioanni Dominus hoc

Pſal. 40. Eſaiæ 53.

Patientia Christi quomodo imitanda.

Ioan. 13.

Ioan. 13. Peccata aliorum occulta non esse manifestanda.

peccatum manifestauerit, si quis miretur, sciat expediſſe vt Ioannem futurũ Euangelistam, proditor non lateret. Operę precium enim erat, fidelibus cunctis compertissimum fore, quod Dominus traditorem suum præsciuerit, monuerit, pertulerit, dissimulauerit, terruerit, omniaq; quæ ad patrem spectant vigilantem, quo illum faceret meliorem, perfecerit, antequam Iudas crimen quod animo conceperat, Iudæisq; se facturum spoponderat, perficeret. (*Et cum intinxisset*) Iesus (*panem, dedit Iudæ Simonis Iscariothis,*) non panis erat consecratus, sed communis. Porrò Iudæ dando panem, (*ait Iesus: Quod facis, fac citius.*) Non iubendo consulendove hæc verba dixit Iesus, sed consensum suum non solùm ad mortem, verum etiam ad modum passionis, puta per traditionem discipuli sui vt moriatur, explicat: simul nobis indicans suum non solum consensum, verùm etiam desiderium pro nobis moriendi: quoniam peractis quæ agere & prædicare habebat omnibus, nihil magis desiderabat, quam pro nobis mori. Dicit igitur: *Quod facis, fac citius*, id est, non iubeo, non peto, non consulo: sed quod tamen facturus es, permitto & malo vt citius, quam vt tardius fiat. (*Cumque ille accepisset buccellam, tunc introiuit in eum sathanas,* id est, maiorem potestatem accepit in eum, propter obstinationem maiorem. Creuit enim peccatum Iudæ, quanto ille obstinatior ex Christi beneficijs & admonitionibus fiebat. (*Exiuitq; continuo,*) auditis his verbis Christi. Porrò hæc Christi verba non intellexerunt cæteri: Credebant enim à Domino illi his verbis obscuris præceptum, vt eleemosynam daret egenis, aut pro festo aliquid compararet. (*Erat autem nox.*)

Peccatum Iudæ cur Christus Ioanni reuelauerit.

Desiderium Christi pro nobis moriendi quãtum.

Hic vesperæ finiuntur primæ, in quibus articuli quatuor veniũt meditandi. Primus; legalis cœnæ obseruatio. Secundus, Discipulorum pedum lotio, Tertius, Eucharistiæ institutio. Quartus, proditoris præmonitio.

QVAE AD COMPLETORIVM RESPICIVNT primum hinc sequuntur.

Cum ergo exisset) Iudas scilicet, (*dixit Iesus: Nunc clarificatus est filius hominis, & Deus clarificatus est in eo.*) Tenebræ enim, hoc est, Iudas, exierant. Incipiens igitur Iesus suauissimum sermonem, dicit: (*Filioli, adhuc modicum vobiscum sum, Quæretis me, & sicut dixi Iudæis, quo ego vado vos non potestis venire.*) Ante prædicandum erat euangelium, quam Apostoli martyrij (hoc est passionis) via Christum sequerentur: Obserua quoque quod Dominus Iesus recessurus, solos bonos suosque tantum secum habens, propter amoris teneritudinẽ eos vocat filiolos. Hic sermo, quia prolixior est quam vt hoc loco aut tempore commodè possit tractari, ideò pauciſsimis desumptis prætergrediendus, (*Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem sicut dilexi vos, vt & vos diligatis inuicem.*) Ego dilexi vos prior, dilexi gratis, non propter meritum, beneficium, aut commodum: dilexi etiam non diligentes, dilexi quoq; ad æternã vt veniatis felicitatem. Hoc modo & vos alterutrum debetis diligere. (*In hoc cognoscent omnes quod mei estis discipuli, si dilectionem habueritis adinuicem.*) Principes ac reges genera coloresque habent distin-

Ioan. 13.

ctos vestium, quibus famuli sui ab alijs discreti, cognoscantur. Vestis Christi est charitas: quam qui habet discipulus Christi est: quisquis non habet Christi non est discipulus. Dicit igitur Iesus: *In hoc cognoscent* &c. per hoc signum cognoscitur quisque meus esse discipulus, non quia dęmonia ejicit, non quia languores curat, non quia illuminat cæcos, non quia suscitat mortuos, sed quia dilectionem habet ad proximum suum Petrus memor verborum Iesu supradictorum: *Quo ego vado, vos non potestis venire,* super his interrogat Dominum, dicens: (*Domine quo vadis? Dicit ei Iesus: Quo ego vado non potes me sequi modo. Sequêris autem postea.* (Non potes (vult dicere) sequi passionem, vt mecum crucifigaris, quod multò post tempore tibi eueniet: tunc enim sequeris me. (*Dicit ei Petrus: Quare non possum te sequi modò? Animam meam*) (id est, vitam meam) (*pro te ponam. Respondit Iesus: Animam tuam pro me pones? Amen amen dico tibi, non cantabit gallus, donec ter me neges.*

Ioan.13.

Lucæ 22.

Alius Euangelista ita locum hunc refert, Dominum inducens loquentem: (*Simon, ecce Sathanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum. Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Primo hic nobis sit manifestum, nihil diabolum in nos posse machinari, nisi quem permiserit Deus. Expetisse enim dicitur, id est, assensum à Deo petisse seu copiam ac facultatem cribrandi Apostolos, aliosque electos omnes: quemadmodū etiā contra Iob potestatē seu (vt dicūt) licentiā à Dño petiuit, accepit non quantū voluit, sedquantū Dñs illi permisit. *Ego aūt pro te rogaui* &c. dicat Petri lapsum futurū, licet nō ad damnationem extremā, neque enim obstinatus mansit, sed potius vt discat in seipso fragilitatē humanā: futurumque aliquando pastor Ecclesiæ, vel inde quomodo alijs compati debeat peccatoribus, cognoscat. Propterea sequitur: *Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Euangelista Matthæus sic refert: (*Dixit Iesus: Omnes scandalum patiemini in me in hac nocte. Scriptum est enim: Percutiam* &c. *Et respondit Petrus: Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego non scandalizabor* & Petrus loquebatur quomodo in corde sentiebat & volebat. præsumebat enim de amore quo tunc feruebat, quemque sentiebat ad Christum, qui donum est Dei, non præmeditans quod homo subtracto sit hoc dono. Proinde verum quidem hic loquitur, licet egerit aliter accedente tentatione. Nam qui fortior omnibus erat animo, ante quam hostis accederet, in primo congressu ab hoste vincitur, profundiusque & grauius quam cæteri sauciatur. Itaque loquebatur Petrus ex vehementia affectionis qua tenebatur ad Christum, & virtutis suarum præsumptione, vnde impossibile arbitrabatur, futurum vt Christum negaret. Quia igitur Petrus tantum præsumpsit de sui constantia, permissione Dei profundius cecidit quā alij Apostoli. (*Similiter omnes alij discipuli dixerunt Apostoli*) se paratos commori Christo. Post multa alia quæ in mensa cum suis suauissimo sermone Iesus locutus est, tandem dicit: (*Surgite eamus hinc.*

Diabolum nihil posse contra nos nisi Deus permittat. Iob.1.

Matth.16.

Ioan.14.

Continuat autem cœptum sermonem in alio loco, seu in itinere existens, hortum. Ibi hortatur eos inter alia permulta ad patientiam, dicens: (*Hæc mando vobis, vt diligatis inuicem. Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis, mundus quod suum erat diligeret. Quia vos de mundo, non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus.*) Mundus hic capitur pro reprobis, & iuxta carnem viuentibus atque prudentibus

Ioan.15. Mundus quomodo hic accipiatur.

Lucæ 16.

Qe

Qui alibi filij huius mundi vocati ſecernuntur diſtinguunturq; per Chriſtum à filijs lucis. (*Mementote ſermonis mei, quem ego dixi vobis: Non eſt ſeruus maior domino ſuo. Si me perſecuti ſunt, & vos perſequuentur. Si ſermonem meum ſeruauerunt, & veſtrum ſeruabunt*, &c. Finito longiſsimo ſermone pariter ac ſuauiſſimo, (*& hymno dicto,*) id eſt, dictis Deo Patri laudibus & gratiarum actione, *egreſſus Ieſus, ibat ſecundum conſuetudinem in montem oliuarum.*) Conſueuerat dominus Bethaniam iturus hac tranſire via, conſueuit & in monte ſæpius orare & pernoctare, (*Secuti ſunt eum & diſcipuli eius.*) Videte quomodo vadũt gregatim cum eo, ſine ordine eum circumuallantes, ex amore & deſiderio verbi Dei, vt gallinam circundant pulli. Vnuſquiſq; enim propior eſſe voluit Chriſto. Amanti namq; & triſti corde Dominum nunc vltimo conducunt ad locum, vbi illum erant amiſſuri, fugituri, atque relicturi: licet hoc in præſentiarum nequaquam haberent in animo, quippe qui ituros ſe cum illo credebant in mortem. Erat autem locus Iudæ notus, propterea Ieſus, quia ſe ibi ſciebat quærendum, exiuit vltrò ad locum, inimicis ſuis opportunitatem ſe capiendi tribuens, quomodo volebant, & ſine tumultu, & ſine turbis. (*Egreſſus eſt autem per torrentem Cedron,*) id eſt, per amnem rapidum ac vehementem, qui per vallem Ioſaphat (à rege Ioſaphat ibi ſepulto ſic dicta) inter Hieruſalem & montem Oliueti medaus fluit. Dicebatur autem torrens Cedron ſiue Cedrorum, ab hoc arborum venere, quod multum in ripa torrẽtis creſcit (*Et venit cũ diſcipulis ſuis in villã cui nomen Gethſemani.*) Hæc villa ſita eſt non longè à monte Oliueti, vbi hortus extra villam erat orationi aptus. Hunc intrauit Ieſus & diſcipuli eius. (*Tunc dixit*) octo (*diſcipulis ſuis.*) Iudas enim abierat, & tres ſecum erat ſumpturus. Manſerunt ergo octo. His dixit: (*Sedete hic donec vadam illuc & orem. Orate ne intretis in tentationem.*) Non dicit, ne tentemini. Hoc enim humanarum non eſt virium, ſed dixit, *ne intretis in tentationem*: quomodo mures intrant muſcipulam, & aues decipulam ac laqueum, aut quomodo piſces hamum intrant. Mox enim vbi intrauerint, capti ac victi ſunt, ita vos nolite intrare. Intrat autem tentationem, quiſquis animo conſentit. Sunt quoque in tentatione gradus quidam, quibus profundius ſemper deſcenditur, atque peccato turpius inquinatur. Verbi gratia: Gradus primus eſt: cogitationes malas habere infeſtas, ijſq́ue impugnari. Secundus eſt, cogitationibus ijs ſponte delectari. De hoc gradu in tertium profundiua caditur, hoc eſt, de delectatione in conſenſum. Deinde reſtat quartus gradus, de conſenſu in opus. Et quintus, de opere in conſuetudinem.

Ioan. 15. Matth. 16. Mar. 18. Lucæ. 22. Ioan. 18. Lucæ 12. Diſcipulorum amor erga Chriſtum quantus. Matth. 29. Tentationem quomodo quis intret. Tentationis gradus quinque.

Alijs Apoſtolis in quo loco erant remanentibus, (*Ieſus aſſumpto Petro & duobus filijs Zebedæi,*) Hos enim tres magis habebat familiares, & plura eiſdem reuelabat ſecreta, (*cœpit contriſtari & mœſtus eſſe,*) (Vel vt alius dicit Euãgeliſta, (*cœpit pauere atque tædere.* Non dicit, contriſtatus eſt ne putes obrutum triſtitia, vel nolentem, vel incautum: ſed dicit, *cœpit contriſtari.* Incipiebat enim quando volebat: & vbi voluit, triſtitiam à ſe abiecit. Dominus enim; non ſeruus, fuit paſsionum ſuarum ideò paſsiones non præueniebant in eo iudicium rationis. Aliter namq; in Chriſto atque in nobis fuêre paſsiones. In nobis enim ita ſunt, vt etiam nolentes nos moueant ad illicita: In Chriſto autem nullæ erant paſsiones quæ ad illicita mouerent. In nobis præueniunt rationis iudicium, ideò ſæpè etiam nolentibus adueniunt: in Chriſto ſequebantur

Matth. 19. Marc. 14.

tur rationem, nec nisi vocatæ adueniebant. In nobis denique passiones perturbant impediunt verationis iudicium: in Christo hoc non poterant, quæ quidem subiectæ eidem erant omnes & quietæ, quas non aliter nisi quando voluit, sensit. (*Tunc ait illis Iesus: Tristis est anima mea vsque ad mortem,* hoc est, adeò tristis sum, vt excepta morte, non possit tristitia esse maior. Nam maior foret, abriperet vitam. Tanta ergo fuit, quantam viuens potuit ferre. Matth. 26.

Tristitiæ Christi maximę, causa quæ. Ambrosius Ioan. 11.

Tristitiam Christi maximam fuisse, ex multis quæ pijssimo eius cordi tristandi administrabant, cõstat. Tristabatur enim primo pro peccatis totius mundi. Et quid miri, vt beati Ambrosij verbis vtar, si Iesus pro multis fleat, qui pro vno fleuit? Quid mirum, si pro omnibus tædeat morituros, qui Lazarum resuscitaturus illachrymatur? Vis scire quid sit pro peccatis tristari? Deum dilige. Non potest tristari, non potes scire quid sit tristari pro peccatis vel tuis vel alienis, nisi ante dilexeris Deum. Quomodo enim dolorem in tuo senties corde, quod Deus contemnitur, nisi diligas Deum quem nouis contemni? Quando, quomodove (inquis,) contemnitur Deus? Profecto tunc, quando eius voluntati peccatum antefertur, quando quod prohibuit diligitur, quando eius inimico magis quam sibi consentitur, magis obeditur: & quando voluptas praua ac vilis plus, quam ipsius gratia amatur.

Tristari pro peccatis quomodo quis possit. Deus quomodo contemnatur.

Secundò, tristitia eius tanto fuit quam aliorum pro peccatis maior, quanto agnoscebat omnibus clarius peccati & malitiam & fœditatem. Tantum nim quisque detestatur peccatum, & de illo displicentiam contritionem habet, quanto peccati agnoscit turpitudinem ac vilitatem: & quanto eiusdem Dei pensat, reuereturque colit, qui peccato offenditur, manifestarem. Ad tertio tristitiam Iesu, populi Israelitici ingratitudo vtpote electi ex gente totius mundi, quem signis ac prodigijs olim in manu valida & forti Aegypto eduxit, quem manna cœli pauit, quem quadraginta annis duxit per desertum, in die solis æstum per nubem refrigerans, per noctem in columna ignis eis tenebras illustrans. Eorum vestimenta & calceamenta nunquam fuerunt attrita, nemo in populo decubuit infirmus: aliaq; sunt multa, quæ fecerat huic genti, miracula. Dedit eis prophetas, ad extremum super omnes humiliauit, quando secundùm carnem de eorum semine Deus ipse Deorum dominus cœli ac terræ, natus est, inter eos cõuersatus est, eis prædicauit, eos sanans lãguidos, mundãs leprosos, mortuos suscitans. Quibus tamen omnibus beneficijs eius semper ingrati obstrepuerunt, murmurauerunt, atque proditionis mala machinati sunt: adeò vt non solùm non honorarent Saluatorem, verùm etiam tanquam malefactorem crucifigerent, & in latronum medio perinde ac illorum principem suspenderent. Hæc ingratitudo cor pijssimum Iesu afflixit.

Peccati detestatio vnde oriatur.

Beneficia quanta Christus Iudæis exhibuerit. Exod. 13.

Ingratitudo Iudæorum quanta.

Cæterum si pro Iudæorum cæcitate tanto est mœrore affectus, quanto potius est tristitia captus propter ingratitudinem populi Christiani? Horum enim est ingratitudo maior, quæ post omnia priora beneficia, etiam potissimum illud beneficium redemptionis nostræ non aduertit, aut parui pendit. Sciebat itaque Iesus, suorum laborum, beneficiorumq; ac passionum memoriam à cordibus Christianorum cito perituram. Sciebat paucos admodum futuros

Ingratitudo Christianorum cur maior sit quam Iudæorum.

futuros, qui gratias pro eiusmodi illi refunderent. Relinquebat se metipsũ vsque ad consummationem seculi in Sacramento, in memoriam suæ dilectionis. At quanta huic sacratissimo Sacramento futura erat contumelia irreuerentiaq; non ignorabat. Vulnera ac dolores erat passurus pro Christianis, quos sciebat per eadem sua vulnera, per crucem, per passionem iuraturos, ac se blasphematuros. Sciebat tam grandi variarum pœnarum immanitate, quas pro omnibus subire venerat, tam pancos se redempturum, propterea quod reliqui sua prauitate redemptionis huius se essent facturi indignos: dolebat, tantum amorem, tantumq; se dolorem impendere erga ingratos frustra: tristabatur de morte sibi imminente, atque amissionem nobilissimæ vitæ suæ plus omnibus lugebat. Plus enim vitam suam dilexit, diligereq; debuit, quàm alius quicunq; mortalium diligit suam: cuius etiam amissionem eo vehementius doleret, quo amaret valentius. Dolet igitur Christus suam amissurus vitam, vtpote innocentissimam, sanctissimam, vtilissimam: atque eo digniorem, quo erat ipsius persona nobilior ac dignior, puta Deus & homo. Vnde quæcunq; sustinuit, maximè fuêre dolenda, propterea quod illi tam inferebantur indigna. Tristabatur autem propter se, licet vltrò atque cum feruenti amoris desiderio omnia quæcunq; erat passurus susciperet: quia voluisset tantis doloribus laboribusq; suæ passionis non opus ad humanam fore redemptionem. Masuisset enim, si citra nostrum id esse potuisset detrimentum, non pati. Quis enim eligeret gratis ac frustra pati? Verùm quia redemptio non poterat fieri hominis absque illius passione, sponte in omnes sese pœnarum miserias propter nos saluandos coniecit. Accipite similitudinem. Est quispiam infirmus non potens sanari, nec à periculo grauiore seruari, nisi crus abscindatur, aut nisi vratur, aut secetur. Infirmus ille rogat medicum pro cruris aut vstione, aut absciſsione ex qua plenam recipiat sanitatem. Si rogat medicum, ergò vltrò petit & vult secari aut vri. Petit quidem & vult sentire pœnam breuiorem, incommodumq; suscipere minus, puta sectionem, quo maius damnum & quod minus vult (hoc est, mortem) euitet. Optaret haud dubiè absque cruris absciſsione remedium reperire sanitatis: optaret necessariam non fore vstionis aut secationis pœnã: optaret leuiori modo sanitatem, si possibile foret, recuperare. Verùm quoniam aliud nescit sanitatis recuperandæ remedium, libenter, licet tristis pauidusq; ex metu imminentium pœnarum crus extendit. Hoc modo, si cõgrua posset dari similitudo, Christus pro nostri redemptione seipsum in pœnas & mortem dedit, etiam desiderabundè, nedum sponte: quia alius non fuit liberandi modus, iustitiæ qui suæ congrueret, quam per viam hanc satisfactionis. Voluisset tamen causam nostram, multò fuisse meliorem, pro cuius reconciliatione non foret opus, se Christum Dei filium vulnerari ac mori. Sensualitas itaque in Christo, quandoquidem tristari voluit, futurarũ in se pœnarum imaginationem recepit, vnde Iesus cœpit pauere & tædere, tristus & mœstus esse. Tantum autem tristitiæ assumpsit, quantum voluit. Voluit verò tantum pati dolorem, siue externum, siue internum, quantus debebat fructus inde generi prodire humano. Quia verò fructus inæstimabilis erat Christi doloribus comparandus, tantundem igitur voluit siue internæ, siue externæ passionis assumere, quæ totius mundi peccatis par esset, &

Vitæ suæ nobilissimæ amissionem cur merito luxerit Christus.

Vitam suam sponte in mortem tradidisse Christum.

Christus vti iustitia non potestate redemerit.

qua tanquam precio iusto pro fidelium posset delictis satisfacere, neque eo potestate nos volebat redimere, sed iustitia. Atque ideò tantum patri voluit æqua lance afferre pœnarum, quantus fuerat reatus delictorum. Tantum quam voluit soluere, quantum vniuersi generis humani delicta commeruissent, vt satisfactio quadraret, æquiualeretq; delicto. Nam si patientis dignitas attenderetur, vna sufficeret sanguinis eius gutta pro omnium reconciliatione. Verùmtamen quod dixi, non hoc modo redimere nos Dominus voluit, sed perinde ac si omnia mundi peccata in vna iacerent lance, in alteram partem opponere voluit tristitias, dolores, pœnasq; pro nobis tantas, vtantam viam æquitatis & commensurationis, satisfactio (hoc est, pœna) quam

Iob. 6.

ferebat, quasi arena maris delictis quibus iram meruimus, grauior appareret. Inde factum est, vt non solum externas ferret pœnas corporisq; dolores,

Dolores internos cur vltro Christus assumpserit.

sed pati voluit etiam internas tristitias, animiq́ue dolores, quos vltro sumpsit, vt à tortoribus illata quanto minor foret pœna externa pro delictis nostris sufficiens, tanto plus internarum pœnarum, tristitiarum, & passionum q́ue assumeret, quantum secundùm æquitatem exigeretur pro omnibus & singulis peccatis expiandis, vt plenam Deo offerret satisfactionem. Neque enim attendit quantus esset passionis suæ valor propter diuinitatem sibi vnitam, sed quantum iuxta humanam sufficeret naturam, pro delictis satisfactione patientem. Meditare amabilem gratiosamq; faciem Christi, iusq́ue pijssimum cor, quam graue sit ipsum videre consternatum. Tristatur itaque pro seipso, pro nobis ingratis, pro perditione Iudæ, pro dilectorum scandalo, pro sua matre, pro electis suis, propter sui amorem, pro sui nomine passuris. Tristabatur pro omnibus doloribus nostris, quæ felicitatem sunt nobis non profuturi. Nemo enim seipsum tantum diligit, nemo sibi ipsi tantum compatitur, nemo suam tam diligenter curat salutem, quantum nos diligit, compatitur, curatq́ue Dominus. Verùm de hoc alias.

Matth. 27. Mar. 14. Lucæ 12.

Deinde his tribus Apostolis, quos secum assumpserat quoque dixit: (*Sedete hic, & vigilate mecum. Et progressus pusillum, quantum iactus est lapidis, positis genibus, procidit in faciem suam super terram & orauit.*) Quod oraturus ab hominibus secedit, secretum quærens, non propter se fecit, quasi humana posset presentia impediri: sed nos docturus, nostræ voluit tranquillitati prouidens, instruens nos ad orationem ituros, quomodo à cunctis nos abstrahamus rebus, quæ cordis solitudinem ingressuris, vbi Domino est soli loquendum cognoscere possent, atque orationis impedire fructum. Docuit nos quoque, quæ monias inter orandum seruare, quæ vel deprimant nos ad humilitatem, vel eleuent ad desiderium. Ipse enim Iesus orauit aliquando suspiciens in cœlum, hic verò genua flectit, & in faciem procidit. Verùm an primò hic genua flexerit, inde in faciem casurus: an in faciem ceciderit, antequam ad genua reposuerit oraturus, nihil refert. Certum est enim, vtrumque ab eo factum.

Abstractio orantibus necessaria quæ.

Ceremoniæ inter orandum seruandæ quæ.

Ioan. 17.

Matth. 17 Marc. 14.

Orabat autem sic: (*Abba mi pater, omnia tibi possibilia sunt.*) Infinitæ enim sapientiæ & sapientiæ. (*Transfer calicem hunc à me.*) Libera me de hac passione, ne sit necessarium me pati, quandoquidem omnia tibi possibilia sunt. Hæc fudit orationem Dominus, qua ostenderet verum se esse hominem, & insensualem naturalemq; appetitum horrere & passionem & mortem, ac gratia ad patrem orans, desiderium sensitiui naturalisq; appetitus

Si dicis. Huius appetitus sensitiui non est orare, sed rationic. Respondeo id verum esse & rationem quidem hic orasse, non tamen pro se, sed tanquã aduocatum & sensualitatis interpretem, quo nobis indicaretur, quis versaretur in sensitiua natura appetitus. Nam quod ex parte erat rationis, quæ per omnia diuinæ erat conformis voluntati, & cuius est orare, quid illa voluerit mox subiungitur, dum adijcit: (*Veruntamen non sicut ego volo*,) pro sensualitate loquens (*sed sicut tu vis*,) cui voluntati & ego secundum rationem consentio, & vt hæc tua voluntas fiat, oro. (*Et venit ad discipulos suos, & inuenit eos dormientes.*) Magna fuit charitas, magna solicitudo Christi pro suis discipulis Ideò licet in re tam seria quam graui constitutus, non tamen immemor fuit Discipulorum, quos ab oratione surgens visitauit, cunctis in hoc pastoribus animarum exemplum ac eruditionem præbens, non debere eos tam assiduè vacare orationi, aut contemplationi, lectionive, vt subditorum obliuiscantur, aut vt curam non impendant debitam subditis, inuigilantes ne à tentatore decipiantur, neve, si in peccatis, ita reliquantur. Debet igitur sua studia spiritualia pastor sæpius intermittere, vt quæ subditorum sunt, non sua tantũ, quærere videatur. Christus cùm discipulos inueniret dormientes, allocutus est primo Petrum, tanquam eum qui constantiam præ cæteris maiorem promiserat, dicens: (*Simon dormis? Non potuisti vna hora vigilare mecum?*) Quasi dicat: Dormis? Merito tu non deberes dormire qui promisisti te in carcerem & mortem mecum intraturum. *Non potuisti vna hora vigilare mecum?* Quod multo posses facilius, quam carcerẽ aut mortem mecum sustinere. Vbi nũc feruor est tuus? vbi nunc promissio tua? Deinde reliquos alloquitur, dicẽs (*Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem.*) Vigilate corpore & mente, vt stetis vnusquisque pro custodia cordis sui, ne vos sathanas tentans, inducat in laqueum. Non pugnetis tamen viribus vestris, nec vobisipsis confidatis. Propterea orate auxilium diuinum inuocantes, ne periclitemini. (*Spiritus quidem promptus est*,) ad manendum mecum & commoriendum mihi, (*caro autem infirma*,) quod dormiendo in tanto periculo probe ostenditis.

Charitas & solicitudo Christi pro discipulis quanta.

Pastores quantam subditis curã impendere debeant.

Matth. 26.

Marc. 14.

Iterum secundo abijt & orauit, dicens: Pater mi, si non potest transire calix iste, nisi bibam illum, fiat voluntas tua.) Si non potest aliter quam passione mea congrue genus redimi humanum, fiat voluntas tua. Dominus in sua oratione duo posuit, & oblationem calicis, & vt patris fieret voluntas: quantum ad secundùm, exauditus est, dans nobis orandi formam, vt in omnibus quæ petimus, si ambiguum incertumve fuerit, an ea prosint, an obsint, subijciamus voluntatem nostram semper diuinæ voluntati. Nam in ijs, quæ certum est Deo placere, vt sunt habere virtutes, dolere de peccatis, Dei habere gratiam, & huiusmodi: non est opus adijcere conditionem hanc, si placuerit Deo. Cõstat enim ea illi placere, quæ nobis ipse imperat, vt esse misericordem, humilem ac mitem &c. (*Et venit iterum ad eos*,) id est, discipulos, agens fidelissimi pastoris atque patris officium, (*& inuenit eos dormientes. Erant enim eorum oculi grauati, & dicit eis: Quid dormitis.*) in tanta necessitate constituti?

Orandi forma à Christo nobis data.

Arguendi veniunt Apostoli, quod adeò somniculosi in tanta, qua vigilare oportuit, necessitate inueniebantur. Debuerant enim quàm maximè potuisse somno resistere, atque Christo condolere tunc afflicto. Quod autem Dominus rursus eorum increpauerit torpore, subindicant verba quæ sequuntur.

Matth 26. tur,(*Et ignorabant quid responderent,*)scilicet præ verecundia. *Et relicto illis iterum abijt,& orauit tertio,eundem sermonem dicens: Pater, si vis, transfer calicem istum à me veruntamen non mea voluntas,*) id est, non desiderium inferens

Orationi conditiones sex necessariæ quæ. sensitiuiq; appetitus mei,(*sed tua*)quæ est etiam mea rationalis,(*fiat.*)Docens nos hic pius Dominus conditiones bonas,quas debeat habere oratio.Debet nim esse in secreto seu solitaria,quia solitudo mentis eleuationi & puritati mirum in modum confert. Ideò propter nostram eruditionem solitudinem uit.Secundò debet esse humilis,ideò Christus procidit in faciem suam. Tertiò,sit deuota,idcirco dicit: *Pater mi,si possibile* &c. Quarto esse debet frauta charitati consentanea,eam ob rem Christus orationem aliquoties intertens,visitauit discipulos,curam eorum agens. Quinto debet esse recta,vbi

Matth.6. voluntatem suæ anteferat,dicatq́ue Deo semper in animo: *Fiat voluntas*. Sexto,vt sit oportet perseuerans siue continua: quia Christus pro eadem ter orauit sub breui tempore. Sed cum Christus Dominus oraret ter

Lucæ 22. (*Angelus ei apparuit de cœlo confortans eum.*) Quidam hunc dicunt fuisse

Angelus Christum confortans quis fuerit, & quid locutus sit. chaelem, qui in specie apparuerit humana, & ad modum se habuerit confortātis.Quid verò dixerit, nō exprimit Euang.Sed iuxta deuotorū sensum in hūc modū angelus fortasse est locutus: Mi fili,tu scis quia charitate per

Hiere 31. tua diligo te,& quia in te mihi sēper benè cōplacui. Ego semper in te, & in

Lucæ 3. me manes. Tu peccatorum causam esse tuā voluisti. Suscepisti enim in

Ioan 10. uendum, quod non debebas. Quapropter congruit iustitiæ meæ, vt po-

Psal. 68. sper paternam tibi subtraham consolationem, atque velut mortuum a

Psal 30. de proijciam,sæuissimisq́ue te exponam tormentis. Omnium enim

Esaiæ 35. torum vindictam in te vnum retorqueri oportet. *Omnes quasi oues errauerunt,in viam suam vnusquisque declinauit.* Quia verò in mundum prospe descendisti,vt salues quod perierat: ideò ego quoque super te posuiti

Lucæ 19. tates omnium, & percutiam te propter scelus populi mei. Vulnerabo

Esaiæ 53. propter peccata eorum,vt tuo in sanguine lauentur,sanenturq́ue tuo li In vltionem enim peccati armabitur contra te vniuersus orbis. Trad

Sapien.5. voluntati inimicorum tuorum, vt quicquid doloris pœnarumq́ue eum tare potuerint,in te vnum coaceruent, donec satientur opprobrijs & pe

Iob.16. tuis.Ipsi quibus benefecisti,quos sanasti, te persequentur, & eris eis grauis ad videndum.Erit enim hæreditas tua tibi crudelis quasi leo in

Sapien.1. Replebo malis animam tuam, & à vertice capitis vsque ad plantam pe

Hiere.12. non erit in te sanitas.Sed esto constans fili & confortare,quoniam si pro

Esaiæ 1. pro peccato animam tuam,videbis semen longæuum, redemptionem

Esaiæ.53. torum,mortem tua morte mortuam, deuictum fortem armatum,

Lucæ 11. niuersa auferes arma quibus confidebat, spoliaq́ue captiuitatis eripies

Lucæ 16. uem denique perditam,quam volens quæsisti,inuenies, mihiq́ue in hu ris tuis reportabis. Huiusmodi esse potuit angelica confortatio, qua c magis passionis mortisq́ue Christo impressit phantasmata, vnde an cœpit,patris beneplacitum desiderans, & ediuerso pœnas horrens ac m tem.Ideò sequitur:(*Et factus est in agonia.*) Dominus Iesus in colluctatione

Lucæ 28. Agonia Christi vnde orta. venit,quæ erat in eo inter appetitum naturalem sensitiuumq́ue, quo pa tem horrebat: & rationalem superiorem q́ue, quo pro salute mundi pa

tus cupiebat mori. Inferiore enim appetitu sensitiuo pœnarum ac mortis imminentium tanquam iam præsentium imaginationem in se recipiente, exhorruit Christus pati: contrà verò appetitu alio rationali, suæ passionis fructum & electorum salutem præmeditante, anhelabat idem ad passionem hanc, propterea quod ipsam sitiret calicem vocans. Itaque appetiuum contrariam in se pugnam sentiens, in pressuram atque agonem venit mentis, adeò vt præ anxietate abundanter sudorem emitteret sanguineum. Propterea dicit Euangelista alius: (*Et factus est sudor eius tanquam gutta sanguinis decurrentis in terram.*) Sanguis iste naturalis erat: verùm effusionis modus per sudorem, erat supernaturalis. Vide Iesu humilitatem. Ab angelo recipit iuxta humanam naturam confortationem, quo doceret nos in angustijs nostris ac pressuris ad dominum confugere, vehementiusque tunc insistere orationi: perseuerantes quoque in expectatione diuini auxilij, à Domino adiuuari atque consolari. Cùm ab oratione surrexisset Dominus, aspice quam humiliter stat, quomodo faciem suam tergit, sudorem deponens: reditque ad suos electos discipulos, quos præ tristitia & cordis pusillanimitate iterum reperit dormientes. Videbat autem quod continere à somno non poterant: atque ideò somnum eis indulgens, dixit: (*Dormite iam & requiescite.*) Hæc verba intelligi bifariam possunt. Nam primò sensum faciunt quasi ironicè loquentis, vt proditore & hostibus accedentibus, dixerit: *Dormite iam & requiescite*, quasi dicturus: Excitaueram quidem vos ad orationem iam semel atque iterum, sed frustra. Semper enim in somnum estis relapsi. Iam si vultis, dormite. Scio enim quia non poteſtis, tametsi velletis. Appropinquant enim qui somnum purgabunt ab oculis vestris. Alius est sensus, vt reuerà ex compassione illis admiserit somni paululum, stans interea & & vigilans super eos, atque ideò dixerit. *Dormite iam & requiescite*, vt paulò pòst sitis animo fortiores hostium ferocitate accedente. Vide hic Iesu pietatem, concedit discipulis vt paululum securi requiescant, interea super eos perinde ac super gregem suum pastor vigilans. Hic solent Deo deuoti meditationibus suis finem pro completorio primo imponere, atque ad somnum sub vigili Domini Iesu custodia cum discipulis eiusdem se recipere.

Appetitum duorum colluctatio in Christo qualis fuerit

In angustijs quomodo ad Deum confugiendum sit.

Pro hoc autem completorio, ex superioribus articuli septem meditandi sumuntur. Primus, sermo Christi melliſluus, quo discipulos confortat, simulque indicat quam voluntariè ad passionem se obtulerit, egrediens ad locum proditori non ignotum, vbi reperiri posset sine turbis, & capi sine populi tumultu. Secundus est, eius pauor atque tristitia. Tertius, humilis oratio. Quartus, eius in voluntatem Patris plena resignatio. Quintus, ipsius ab angelo confortatio. Sextus in agone constituti, sanguinis sudatio. Septimus, concessio somni suis facta discipulis. Hic tu quoque vade dormitum, sub Iesu vigili custode & protectore quieturus.

Sequuntur hinc quæ ad tempus spectant Matutinum. Pro ijs enim quæ in nocte passus est Dominus, instituit ei Ecclesia laudes & gratiarum actiones, quod tempus vocat Matutinum.

Ioan.18. Itaque interea dum in horto oraret Dominus, (*Iudas*) non impiger malitia, accessit principes sacerdotum, ad perficiendum quod erat pollicitus sese offerens. Horum itaque cura & diligentia (*cum accepisset cohortem*, id est, armatam Romanorum militum multitudinem, (*atque tribunum*) qui huiusmodi militibus ad homines capiendos & ad violentiam vindicandam præerat, (*& à pontificibus ministros, venit illuc cum lucernis & facibus,*) vt in nocte agnoscerent Iesum. (*Sciebat enim Iudas qui tradebat eum, locum, quia frequenter conuenerat Iesus illuc cum discipulis suis.*) Ex vtraque potestate ille prouisum est. Habuit enim gentilium militum potestatem, habuit & ministros secum, quibus violentia, si fortè Christo aliqua ad ipsius defensionem accederet, posset repelli. Iuda igitur ad hortum accelerante cum ijs quorum ductor erat militibus, Christus discipulos excitauit, dicens: (*Sufficit.*) Scilicet dormisse. (*Venit hora, ecce tradetur filius hominis in manus peccatorum. Surgite, eamus*) illis obuiam. Vide benignitatem Iesu: extremum expectat tempus, quo penè iam hortum ingressuri erant inimici, & tunc primum discipulos suscitat, quo longiorem illis requiem tribuat. Hæc vbi dixit, cum tribus discipulis ad alios iuit octo pariter excitandos, dicens: (*Ecce qui me tradet, propè est, Adhuc eo loquente. Ecce Iudas & cum eo turba multa.*) hostium videlicet Romanorum & Iudæorum (*missi à principibus sacerdotum & scribis & senioribus populi.*) Hi pariter omnes animo feroci irruerunt in hortum feroces, ad capiendum Iesum. (*Dederat autem traditor eis signum, dicens: Quemcunque osculatus fuero, ipse est, tenete eum, & ducite caute.*) Hoc signum militibus dedit quo agnoscerent Iesum. Erat enim similis ei Iacobus frater Domini, quo, præsertim in nocte, nisi à valdè familiaribus discerni haud posset. Milites præterea Romani nullam Christi prorsus habuere notitiam. Quod autem hoc signum proditor pessimus atque versutus dederat, quis non miretur. Nam osculo pacis Dei filium tradere in mortem, vide quantæ sit audaciæ, quantæ temeritatis, quantæ impietatis. Tanto tempore consuetudinem cum Christo habuit nebulo sceleratissimus, tot eius potentiæ diuinæ viderat miracula. Audierat denique cogitationes eum videre cordium, & ad has respondere: quomodo putare potuit, consilium suum nequissimum simulatamque sub osculo pacis innocentiam, Dominum latere? Totus erat igitur impius ac perfidus, & propterea dicit etiam militibus, vt eum caute ducerent, ne forte vt olim dum eum lapidare volebant Iudæi, ex eorum manibus laberetur, quasi diceret: Ego quidem hoc signo tradam eum in manus vestras. Vestrum erit ducere illum cautè, atque tenere ne elabatur. Nam si vobis fuerit elapsus, mea non interierit.

Iesus discipulos excitat. Matth.26.

Marc.14.

Osculo tradere filium Dei, quare sit impietatis. Ioan.8.

Ioan.28. Iesus obuiam procedit hostibus.

Cum iam intra essent hortũ, *Iesus sciens omnia quæ ventura erant super eum, processit,*) scilicet, obuiam eis, quo patiendi ostenderet voluntatem, (*& dixit eis: Quem quæritis? Responderunt: Iesum Nazarenum.*) Oculi hostium parum ac Ie-

ac Iudæ tenebantur, vt videntes Iesum non possent agnoscere: quo Dominus, si voluisset, libere potuisse abire se nobis manifestaret. Quando enim comprehenderent quem non cognoscebant? Nihil igitur Domino Iesu inferre poterant, nisi volenti. (*Stabat autem & Iudas qui tradidit eum, cum ipsis.*) non cognoscens Iesum, quo miraculum foret manifestius. Nam etsi milites & ministri soli non agnouissent Iesum, nihil fuisset fortasse admiratione dignum, At quod discipulus familiaris nō poterat suum agnoscere magistrum, ante oculos suos stantē, & se esse quem quæreret confitentem, diuinæ fuisse solius potentiæ non inficiari potest. Quia itaque à Domino quem quærerent interrogati, (*responderunt: Iesum Nazarenum,*) Dominus seipsum manifestauit, dicens: (*Ego sum. Vt ergò dixit Iesus, Ego sum, abierunt retrorsum, & ceciderunt in terram.*) Quare in terram supini ceciderunt? quia non poterant verborum eius vim sustinere, licet enim Dominus ijs verbis ad mortem se obtulerit paratum, tamen quomodo in Exodo legitur, Dominus à Moyse quis esset interrogatus dixit: *Ego sum qui sum.* ita hic dicit, *ego sum.* Habet enim hoc nomen virtutem diuinitatis, quæ sola verè est, idcircò non potuerunt vel nomen eius diuinitati congruum ac proprium sustinere, sed abierunt retro cadentes in terram. Volebat etiam Dominus quantum in se foret, ostendere, quam malam indignamq; in animo rem tractarent, quam impium molirentur facinus, quàm temereq́ue vel suis machinationibus, & exquisitis confiderent consilijs, quum contra Dei sapientiam nulla sit neque virtus neque consilium. Nam qui hoc potuit vt ad vnum verbum imbecilles caderent retrorsum, potuisset etiam vt viuos eos terra absorbuisset omnes, & ipse abiret illæsus. Credendus est tamen quum diuina aliqua virtute sic hostes dejcerentur in terram, radius quidam terrificus ex Christi vultu processisse: vnde territi, non possent stare: quomodo eo quoque accedisse tempore putatur, quando ementes, vendentesq́ue de templo, connexis funiculis quasi flagello vtens, expulit. Noluit tamen pius Dominus lædi eos, qui ad lædendū & capiendum se venerant, nam sufficiebat ei ostendere potentiæ suæ virtutē, qua in se experta, si vellent, conuerterentur. Nam vbi iam ministri, vbi arma, vbi tribunus, vbi milites, quando seipsum illis manifestans, vno verbo omnes deiecit? Quid iuuarent excogitata consilia, quid copia præstaret armatorum, si viribus Christus reniteretur, quando eius verba humilia tantam habuere dejciendi virtutem? Quid potuisset, si potentiam ostenderet suam hostes percussurus, si hoc potuit hostibus tradendus? Iacentibus ad paruam moram hostibus super terram, & surgere iterum à Domino permissis, interrogantur denuò Iesu dicente: (*Quem quæritis? illi autem dixerunt Iesum Nazarenum*) O cæci & stupidi. Si Iesum (hoc est, saluatorem) quæritis, quid faciunt fustes & arma? An hoc modo quæri debet Saluator? Videtis ne quam nihil vos iuuent arma vestra contra Deum, si capi nollet? (*Respondit Iesus: Dixi vobis quia ego sum. Si ergo me quæritis, sinite hos*) id est, Apostolos (*abire.*)

Verbum hoc Christi ego sum. quantæ sit virtutis. Exod. 3.

Ecclc. 9.

Hic sui notitiam atque capiendi licentiam tribuit, prohibuit tamen ne Apostolis nocerent. Videte quàm nihil contra Dominum potuisseut, qui cōtra Apostolos nihil agere valuerunt, facta sibi à Domino hac prohibitione, videlicet: *Sinite hos abire.* Hoc est, nolite capere, nolite lædere, nolite illis molesti

lesti esse. Quæ certè nisi facta esset prohibitio, captos simul cum Domino discipulos atque abductos interfeciſſent, præsertim cùm viderent Apostolos sic exhibere se, vt parati essent defendere Dominum: quod mox in Petro manifestabitur. Itaque potestate illis data siue præmissa à Domino, vt quæ vellent, in se (hoc est, in Christum) agerent: (*Iudas confestim accedens ad Iesum*, qui absentes dum redirent ad se, osculo solebat excipere, (*osculatus est eum*,) figmento hoc doloso simulans innocentem se, nec ad rabidorum horum ac sæuientium se pertinere turbam ministrorum. Simulauit namq; se amicum & sub pacis signo propinauit venenum. Tradidit enim hoc signo magistrum, dominum, creatorem ac redemptorem suum in mortem: & infidelis ac perfidus existimabat Dominum hoc nescire. Accedens itaque, vt osculatus est, dicit: (*Aue rabbi*,) id est, sine væ sis ô Magister. O Iuda, quomodo tu nequam & simulator pessime, magistro salutem & sine væ tranquillitatem optas, qui in mortem illum tradis? Vide humilitatem, mansuetudinem q; Iesu. Non proditoris auersatur immundissimi osculũ, sed æquanimiter se ad illũ inclinans, susscipit: nec indignantis animo illi scelus improperat & simulationem, sed perbenignè adhuc ad pœnitentiam conatur reuocare, dicens: (*Amice ad quid venisti?*) Amicum te voco, quoniam paterna adhuc te dilectione, licet mihi insidiantem complector. Amicum voco, quoniam eiusmodi (quamuis tu quaquam sis) habendum te simulas. *Ad quid venisti?* In quantam infelicitatem vt sceleri tam grandi succumberes, venisti? Aut ita: *Ad quid venisti?* licet osculeris me, non tamen adeò tui sum cordis & secretorum insçius, vt me fallas. *Ad quid venisti?* non ad salutandum, non ad astandum mihi, non vt Apostolum præstes, sed vt proditorem exhibeas. Non arbitreris me fictionem tuam latere. Ideò enim venisti, quamlibet dissimules. (*Iuda, osculo filium hominis tradis.*) Quidam hæc volunt verba legenda cum interrogatione. Sed in eundem redeunt sensum. *Iuda, osculo filium hominis tradis?* hoc est, Tu quidem amicum te simulas, sed nunquid pacis osculo conuenit, te hominis tradere filium? (*Videntes autem hi qui circa ipsum erant*,) hoc est, Apostoli videntes turbam ministrorum & militum se ad hoc parare, vt manus in Iesum inijcerent violentas (*dixerunt ei*,) scilicet Christo: (*Domine, si percutimus in gladio?*) Absq; Christi imperio nihil facere Apostoli præsumebant, ideò ante interrogant quam percutiunt. Domine, si permittis vt te nosq; defendamus? Videbitur fortasse mirum, quomodo Apostoli pauci tantæ militum & ministrorum turbæ audacter fuerint se opponere. Sed respondetur, eos inde esse confortatos, dum vnduntaxat verbo magistrum viderant turbam illam omnem ad terram decidisse. Nihil igitur timebant, sperantes Dominum suæ diuinitatis potentia absque vllo negocio contriturum facilè omnes. Quia verò interrogauerat, præ feruore ac zelo, non potuit Petrus tam diu expectare, donec responderet Dominus. Videbat enim negocium vrgere ad festinationem. Propterea sequitur: (*Simon ergo Petrus habens gladium*,) non expectata responsione, (*eduxit eum & percussit Pontificis seruum, & amputauit auriculam eius dexteram. Erat autem seruo nomẽ Malchus.*) Hic seruus truculentiorem atque vehementiori se impetu festinantem exhibuerat ad inuadendum Dominum, ideò à Petro tanquam cæteris furiosior cæsus est. Duos Apostoli habuere gladios, ad significandum Ecclesiam duplici vsuram gladio: hoc est, binam habere iurisdictionem, spiritualem

Iesus osculo traditur. Matth. 26.

Simulatio Iudæ pessima.

Humilitas & mansuetudo Iesu erga proditorem quanta.

Lucæ 22.

Audacia hęc Apostolorum vnde.

Ioan. 18. Petrus auriculam seruo amputat.

Gladij Apostolorum duo quid mystice. Matth. 3.

ritualem videlicet ac temporalem. Petrus olim audierat à magistro: *Si quis percusserit te in vnam maxillam, præbe ei & alteram.* Matth. 3.

Interim tamen, quia Dominum in vltimo sermone audierat tam serio de diligendo proximo docentem, non aliud recordabatur præ feruore ingenti, quo pro Domino zelabatur, nisi quomodo illum defenderet, ideò præcipitanter gladio ducto, sine deliberatione est vsus. (*Et respondit Dominus*) ad verba scilicet, *Domine, si percutimus in gladio?* (*Sinite vsque huc,*) id est, nolite percutere, nolite resistere, sed finite vsque huc eos agere atque suæ voluntatis rabiē in me explere. Deinde ad Petrum conuertens sermonem: (*Conuerte*) inquit (*gladiū tuū in locū suū, omnis n. qui acceperit gladiū,*) id est, omnis qui nō amore iustitiæ, sed ad vindicādā iniuriā, vel vt iræ ac suo furori seruiat, aut qui sua volūtate, nō ex iussu & autoritate potestatis superioris acceperit gladiū (*gladio peribit,*) id est, facit se reū atq; gladio. dignū, propterea q; modo illicito vtitur gladio (*Calicem quem dedit mihi Pater, non bibam illum?*) Passionē suā calicē vocat. Tam ardenter namque humani generis redemptionem sitiuit, tam auidè susceptt passionem, qua nostri redemptionem compararet, quam vehementer sitiens appetit, quam auidè q; calicem siue scyphum recipit ad potandum. (*An putas quia non possum rogare patrem meum, & exhibebit mihi modo plus quam duodecim legiones Angelorum?*) Tu ne vis Petre passionem meam impedire, quam Pater tolerandam imposuit? Si tamen passio hæc mea deberet impediri, num indigerem duodecim tunc Apostolis, quando duodecim habere, si vellem, possem Angelorum legiones? Legionem aiunt esse sex millia sexcētos & sexaginta sex. Quicquid, quatenus numerum respicit, fuerit: certum est, magnam esse multitudinem, legionem. Quid putatis vel vna posset Angelorum legio, quando tempore Semnacherib regis Assyriorum, vnus angelus sub vna nocte percusserit centum octoginta quinque millia robustorum? Non indigebat angelis Dominus, sed angeli magis indigebant Deo. Nihil est enim vel angelica vel humana virtus absque Deo. (*Quomodo ergo implebuntur scriptura?*) quæ scilicet prædixerunt redimi per mortem meam debere genus humanum. Itaque amputata auricula ministri, quid fecerit Dominus Iesus, videte. (*Et cùm tetigisset auricubam eius, sanauit eum.*) Hoc est, auriculam restituit loco suo. Mira patientia Iesu, qui ne hostes quidem suos patitur vulnerari, sed illis pro malo bonum retribuit. Videte tamen obstinatam duritiā hostium, qui Iesu potentiam miraculo hoc insignem, eiusq́ benignitatem videntes nulla sunt pœnitentia compuncti. Fuit enim hęc vna ex reliquis ratio, quare miraculum hoc Iesus in seruo illo fecerit: vt qui aderant, visa eius maiestate atque benignitate, conuerterentur. Deinde vt in fide roborarentur Apostoli, ne in passionibus Domini scandalizarentur, videntes eum non virtute deficere, sed succumbere voluntate. Tertio, ad nostri ædificationem, vt Christi exemplo doceamur inimicis & persequentibus nos, benefacere. Quarto, id miraculi etiam faciebat Christus, quo loco Petri seruo isti aliquo modo satisfaceret, vtpotè à Petro læso. Quinto, ne Pontifex occasionem sumat, Dominum pro discipuli iniuria calumniandi. Sed quare Malchus qui plagam sustinuerat, aut alij astantes, Petrum non occiderunt? Respondendū proculdubio, illos hoc facturos, nisi frementium corda compescuisset Dominus sua virtute. Nihil enim contra hoc verbum poterant, quo illis prohibuerat,

Lucæ 22.

Matth. 26.

Ioan. 18.

Calicē cur vocet passionem suam Christus.

Legio quid.

4. Reg. 19.

Matth. 26.

Iesus hostem suum sanat.

Miraculi huius ratio quintuplex.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

buerat, pro Apostolis loquens, ne caperentur aut læderentur, dum dicere
Ioan.18. *Sinite hos abire.*. Post hæc conuersus Iesus ad turbam & ad magistratus &
niores populi & principes sacerdotum, loquitur. Non aduenerant ipsi
Pontifices & maiores Iudæorum, sed suos miserant ministros. Illis igitur
quam dominis loquitur eorum præsentibus, sciens eorundem dominorum
consilio & iussu omnia hæc fieri. Quid ergo dixit? (*Tanquam ad latronem*
Matth.26. quit) *existis cum gladijs & fustibus comprehendere me, cùm quotidie fuerim vo*
cum in templo, & sedebam docens, & non extendistis manus in me,) acsi dicer
fruſtra cum gladijs & fustibus nunc quasi ad latronem venitis. Nam si
dij & fustes vos iuuarent, iam dudum cum in templo eram vobiscum, tu
issetis me. Verùm quomodo neque tunc potuistis, ita nec possetis modo
ipse vellem. Superfluum autem erat quærere per proditorem, ambulan
quotidie ante oculos vestros. (*Sed hæc est hora vestra,*) vobis quidem
cessa mea etiam voluntate, qua vtamini ad omnem impetum cordis ves
effundendum in me, (*& potestas tenebrarum,*) prauorum hominum &
lorum spirituum, qui incitant vos ad praua hæc facienda. (*Tunc cohors &*
Comprehensio Iesu quam fuerit furiosa. *bunus*) qui præerat eis, (*& ministri Iudæorum iniecerunt manus in Iesum, & te*
prehenderunt eum.) Magna obstinatio impiorum, licet enim innocentiam
ramque Iesu viderent mansuetudinem, nullo tamen modo facti sunt anim
quiores. Sed posthabita omni modestia, omni humanitate abiecta, non al
quam lupi in mitissimum agnum laniandum irruerunt. Nihil eos mira
virtus, nihil ipsius mansuetudo emolliuit, qua aurem restituerat Mal
nihil denique ipsius terruit eos maiestas, qua vno verbo in terram supi
mnes fuerant prostrati: sed furore maiori potius (quod pessimorum
propterea excitati, vindicare in eum quasi receptam iniuriam mal
bantur.

Vide iam, quia reuerà est miserabile videre hanc Iesu calamitatem, vb
mnes irruunt in eum: nemoq; absque pugno, nemo absq; verbere iniur
illum tangit. Alij eius brachia tenent ac manus, alij capillis trahunt, alij
bæ manus inijciunt sacrilegas, alij insaniunt clamoribus, alij fremunt vo
ribus, alij deniq; protrudunt, alij retrahunt, alij ad terram deijciunt. O
enim furoris sui vim in eum festinant effundere, Aspice autem quoniam
lorosum est valdè, Dominum videre maiestatis tam impiè tractari, tam
humaniter laniari, tam viliterq; ac si nebulo foret aut scurra vilissimus
ludi.

Ligatio Iesu. Postquam itaque captum tenebant, (*ligauerunt eum,*) tanquam malefi
rem, vtpotè quem mortis reum haberi ab omnibus volebant, ideò ligat
duxêre. Scribunt deuotissimorum plerique, catenam præterea ferream
ipsius impositam. Heu quis pijssimo hic posset Iesu non compati, videra
vt agnum, dum inter sæuissimorum luporum venerat morsus, obmu
re: nihil reniti, silenter pati, nihilq; prorsus sibi molestissimis aduer
Mar 14. Verùm quàm est dolendum quod sequitur: (*Tunc discipuli eius relinquen*
Fuga discipulorum. *omnes fugerunt.*) Ostenditur hic magna discipulorum fragilitas, qui
quidem tam citò fuerunt promissionis immemores, qui in carcerem
mortem sese spoponderant cum Christo ituros: At modo solo timore
territi, & nihil adhuc læsi, imò quod credere animoq; retinere debeo
fo

securi, qui propter Domini prohibitionem lædi ab hostibus non poterant, fugiunt. Hanc autem animi imbecillitatem Dominus idcircò permisit in eis, vt inde discerent, quid ex se, quid verò ex Domino, eius gratia adiuti, forent. In hac fuga omnes peccauerunt discipuli, quia nutabant in fide pariter omnes, videntes Iesum nihil resistere, indigna pati, tamq; viliter tractari. Fides itaque hoc triduo sequenti inconcussa in sola perseuerabat virgine Maria. Hoc significare videtur Ecclesia his diebus, tempore matutino tredecim vtens accensis candelis, quæ paulatim, vna excepta, omnes extinguuntur: indicans fidem Apostolorum duodecim extinctam aut obscuratam, solamq; Mariam virginem in fide mansisse constantem. Altaria quoque his diebus nudantur, quo innuatur, Christum per altare significatum, nudari vestimentis, id est ornatu Apostolorum. Nec campanæ pulsantur, quia nemo erat cunctis hæsitantibus, qui Christum tunc palàm aut vellet, aut auderet confiteri. Nocturnum quoque officium diuinum alta cantatur ac sonora voce. Diurnū verò penè sub silentio dicitur: quo indicetur, prophetarum tunc oracula ac veteris testamenti figuras manifestari cœptas, intelligi ac compleri, Apostolos verò noui testamenti siluisse.

Candelarum tredecim accensio, quid mysticè.

Fugerunt itaque Apostoli omnes, relicto Iesu solo inter hostes. Tristes quidem ac timidi fugerunt, nec minus in seipsis desolati sæpius retrospicientes quid cum dilecto ageretur magistro. Domini quoque Iesu pijssimum cor vulnerabatur, suis discipulis magis condolens quàm sibijpsi. Sed quo fugisse putantur? Ad eius matrem credo, nuncium vnusquisque suum post aliud tristeilli adferens de filio capto, & narrans eidem quod prior iam dixerat alius. (*Adolescens autem quidam sequebatur eum, amictus sindone super nudo. Et tenuerunt eum, At ille relicta sindone, nudus profugit ab eis.*) Cum dicit nudum sola sindone vestitum, credendum est, intelligi debere nudum pro modicè vestito, quemadmodum in Iob dicitur: *Nudos spoliasti vestibus.* Creditur hic adolescens fuisse aut Ioannes, aut Iacobus frater eius, Ioannes enim præ cæteris se magistro ostendit fideliorem. Nam licet fugerit, reuersus tamen est cum matre Domini, sub cruce Christo astans patienti. Dolor autem, vt dixi, omnium corda penetrabat Apostolorum. Nam licet mortem timerent, Christum tamen magistrum suum maximè adhuc amabant, memores verborum eius, quibus fugam eis prædixerat, paulò ante dicens: *Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte,* &c. Ibant igitur mœsti, tanquam orphani, qui amisso dilectissimo Patre, quid fine illo vltra sint facturi, nesciebant: aut sine pastore, vt oues desolatæ, quo se diuertant, ignorantes.

Marc. 14.

Iob. 22.

Matth. 26.

Ducitur autem Iesus de horto captus, cum ingenti tumultu versus ciuitatem, nudo capite, nudis pedibus, ligatis manibus, velut latro atque mortis reus, habens catenas seu funem in collo. Ibat autem impulsus, retractus, cæsus, festinantibus militibus. & quum ad torrentem Cedron veniisset, credendus est per riuum, transductus, militibus per pontem transeuntibus. Heu quā impetuosa, quam violenta, quam ignominiosa, quam denique laboriosa fuit hæc Iesu ductio. *Duxerunt autem Iesum primo ad Annam. Hic autem erat socer Caiphæ:* ideò pro illius honore, eius domum non audebant præterire, nisi gratulando primum illi ostenderent prædam, quam magnopere sitierant, capam. Occurrebat verò eius domus vbi transire cogebantur, prior: ideò illam præte-

Ductio Iesu ad Annam quam fuerit ignominiosa.

Ioan. 18.

Iudicium sanguinis fuisse Iudæis ablatum. Actor. 7.

præterire non audebant. Iudæi iudicium non habuerunt sanguinis, vt quidā volunt: quod à Romanis eis fuerat ablatum. Habuerunt tamen iudicium examinis, quia delicta & causas ad legem pertinentes, examinabant: & vbi grande aliquid morte expiandum inueniebant, ad præsidem mittebant Romanum. Leguntur tamen posteà Stephanum lapidasse. Atque ideò fortasse quo manus suas hic seruasse coram plebe viderentur innoxias, maluerunt eum gentium potestati iudicandum tradere. (*Sequebatur autem Iesum Simon Petrus, & alius discipulus.*) Hic Ioannes fuisse putatur. Hi duo licet paulò ante fugerant, sequebantur tamen redeuntes à longè, de fuga sua nimium verecundi, & pro magistri captione tristes, quia cupiebant quid de suo fieret magistro dilecto, videre. (*Discipulus autem ille erat notus Pontifici.*) Qua causa apud Pontificem eiusque familiam notitiam fuerat adeptus, parum refert investigare, nisi quod hac occasione admissus est intrare in atrium Pontificis, vt sequitur. (*Introiuit cum Iesu in atrium Pontificis. Petrus autem stabat ad ostium foris,*) non audens, aut non permissus intrare. (*Exiuit ergo alius discipulus qui erat notus Pontifici, & dixit ostiariæ,*) hoc est, ancillæ quæ exterioris, hoc est, primæ erat portæ custos, rogando eam, vt Petrum intrare permitteret. (*Et introduxit Petrum,*) quo pariter viderent quem finem Iesus acciperet. (*dixit ergo Petro,*) timido ac consternato (*ancilla ostiaria summi Sacerdotis, quum videret Petrum calefacientem se, sedentemque ad lumen. Et tu cum Iesu Nazareno Galilæo eras? Nunquid & tu ex discipulis es hominis huius?*) putatur id compassione feminea interrogasse, quasi diceret: Videris mihi ex huius esse discipulis. Quod si fueris, suaderem tibi foris manere, aut citius recedere, antequam intuearis causæ eius, pereasque cum illo. (*At ille negauit illum coram omnibus, dicens: Mulier, non noui illum. Non sum, neque noui, neque scio quid dicas.*) Magna Petri fragilitas, ad vocem fœminæ ostiariæ sic terreri, vt Iesum negaret. Est tamen adhuc in eo venerabile, quod licet sic esset pauidus, pro amore tamen magistri sequebatur. (*Stabant autem serui & ministri ad prunas, quia frigus erat, & calefaciebant se. Erat aũt Petrus cũ eis stans, & calefaciens se in medioũ eor.*) Stabat inter ministrorũ medio, timorẽ, ne agnosceretur, dissimulans. (*Pontifex ergo, ad quẽ Iesus introductus fuerat in domũ,*) (*interrogauit Iesũ de discipulis suis & de doctrina eius.*) Iam pridẽ Christum Iudæi incusauerant, quod attraheret, seduceretq; turbam, & quod noua falsaq; doceret: propterea à Pontifice interrogatur de discipulis, quur eos collegisset, & vbinam illos reliquisset, si forte quid Iesum audiret respondentem, quo dolosè extracto, ad maiorem loci illi posset verti calumniam: puta quod conuenticula faceret separata, non doceret, & à communi doctrina legis Scribarumq; ac Pharisæorum traditionibus recederet. Iesus dissimulans ad interrogationem de discipulis facta respondere, (fugerant enim à se iam omnes, vnus quoque ipsum in mortem proditor tradiderat, alius negauerat,) ideò ad secundum duntaxat de doctrina, (*respondit ei Iesus: Ego palã locutus sum mundo, & ego semper docui in synagoga & in templo, & in occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas?*) Nequaquam vt aliquid quod nescis, ex me discas, interrogas. Cur me interrogas, cui tamen respondenti non credis? (*Interroga eos qui audierunt, quid locutus sum illis. Ecce ij sciunt quid dixerim ego.*) Quasi dicat: Nihil occultè docui, sed palam vbi est docendum, aut in templo, aut in synagoga, vbi omnes conueniunt. Hi igitur qui me audierunt, tibi quæ docuerim possunt referre. Hac itaque

Negatio Petri prima.

Examinatur Iesus ab Anna pontifice

Cur tacuerit Christus de discipulis

constanter non ex elatione impatientiave Christus respondet, sed veritatis zelo. Porrò de discipulis tacet, quia fugerant omnes: ideò neque illos laude, neq; vituperio cõmemorat, erudiẽs nos, de quibus nõ possumus loqui bonũ, non debere etiam loqui malum. (*Hæc quum dixisset, vnus assistens ministrorum, dedit alapam Iesu, dicens: Sic respondes Pontifici?*) Seruum hunc referunt fuisse Malchum, cui sanauerat Dominus auriculam. Hic beneficio ingratus, quia adulator erat, ad placendum domino suo, quem Domini responsionem grauatè videbat ferre, Dominum percussit Iesum, quasi ideò tumidè respõdisset, quod de stulta interrogatione notaret Pontificem. Hæc alapa adeò fuit grauis, quod sola (quemadmodum refert Ambrosius) sufficisset ad generis humani redemptionem. Impletum est autem illud Threnorum: *Dabit percutienti se maxillam: saturabitur opprobrijs.* Vide iam quis sit qui alapam hanc infert, quis etiam qui sustinet. Seruus & peccator est vilissimus, improbusq; adulator, is qui cædit: qui verò alapam fert, dominus est maiestatis. Sed quare non vindicat se? Nonne terræ potuit dicere, quæ aperuisset os suum ad deglutiendum nebulonem illum? Aut nunquid non imperare potuit igni, qui de cœlo descendens, illum consumpsisset? Nonne ipse est qui vniuersum creauit mundum ex nihilo? Est vtique. Verùm noluit vti potentia qua creauit mundum, sed patientia qua vincitur mundus. Videte quomodo nos confutamur vermiculi, qui adeò sumus impatientes, vt ne verbum quidem æquanimiter possemus ferre. Respondet tamen Dñs seruo, quasi satisfaciens, atque blandis verbis eius arguit temeritatem: quo daret nobis pro honore Dei, vbi exigitur, modum depellendi calumniam, aut malos corripiendi. Dicit ergo: (*Si malè loquutus sum, testimonium perhibe de malo. Si autem benè,*) locutus sum, (*quid me cædis?*) An benignius ministro potuisset vilissimo rationem reddere? Sed dicet fortasse quispiam, Dominum docuisse: *Si quis te percusserit in vnam maxillam, præbe et & alteram.* Cur igitur ipse non hic obseruauit quod docuit? Neque enim alteram cædenti præbuit maxillam, sed potius arguit cædentem, dicens: *Si benè loquutus sum, quid me cædis?* Dicendum, Euangelij verba non semper ita obseruanda in sensu quem faciunt, & quomodo sonant, sed in eo sensu in quo fiunt. Neque enim docentis fuit intentio, vt maxilla quoties cæsa vna fuerit, altera semper mox cædenda offerretur: quia tamesi vtramque exhiberet, posset tamẽ inuitus quis, & cum mentis amaritudine sustinere plagam. Sed sensus iste est: Si percussus fueris in vnam maxillam, hoc adeò feras patienter, vt paratum habeas animum, in alteram quoque si fueris cæsus maxillam, æquanimiter ac sine murmure sustinere. Hoc facto, statim (*misit Annas Iesum ligatum ad Caipham Pontificem, vbi scribæ, seniores & Pharisæi conuenerant.*) Confestim igitur Iesum rapiunt, non minori crudelitate, quam ante ceperant: & ducunt ad Caipham Pontificem. (*Petrus autem à longe secutus est eum vsque intro in atrium Pontificis.*) Iam semel negauerat præ nimio timore: cor tamen habuit adhuc Domino compatiens, atque non vulgariter amans: Quare eum quoque non libenter deseruit. Itaq; Dominus missus est ad Caipham, vbi omnes conuenerant Sacerdotes & Scribæ, quibus hoc anno præerat Caiphas, vtpote summus Pontifex, ante quos introductus humiliter ac verecundus stat Dominus, quasi iam in eorum potestate constitutus. Illi verò minaci vultu & corde tumido inspexerunt eum.

Ioan. 18.

Alapa hæc quam fuerit grauis. Thre. 3.

Patientia Iesu quantum nostram confundat impatientiam.

Matth. 5.

Euangelij verba in quo sensu obseruanda sint.

Maxillam vnam percutienti præbendam esse & alteram, quomodo intelligendũ. Ioan. 18.

Ductio Iesu ad Caiphã.

Iob.16. Palm.21. Vnde in Iob scribitur in persona Christi: *Inimicus meus terribilibus oculis inspexit me.* Et in Psalmo Dauid *Circundederunt me vituli multi, tauri pingues obsederunt me. Aperuerunt super me os suum,* &c. Itemq; *Quoniam circundederunt me canes multi, concilium malignantium obsedit me.* Non dubium est, vbi circumsedentes principes & Scribæ medium inter se haberent Iesum stantem, multis conuitij exprobrationibusq; eidem fuisse molestos, sermonibusque partim illusorijs, partim increpatorijs obiurgasse: quasi dicant: Impudens tu, superiores, seniores teque doctiores fæpenumero hactenus arguere præsumpsisti. Vbi modo tui sunt sermones? Vbi tui discipuli? Vbi denique indocta ac insipientis turbæ plausus? Cogitare debueras, seniorum ac scribarum cõtra te non lacessendam patientiam. Multo tempore stultitiam tuam tolerauerunt, dissimularunt temeritatem. Verùm quum nullum insipientiæ tuæ dares finem, coacti sunt, antequam in deteriora labatur res, finem tuæ præsumptioni imponere. Hæc autem tu ipse debueras præmeditari. Si enim noüisti futura, quomodo hæc non præuidisti? Si cordium tibi essent manifestæ cogitationes, vt simulas, haudquaquam modo hic stares. Longo enim tempore in te omnes amari, nostri contemptum tulimus. Multa item fecimus, vt à populi seductione cessares. Verùm in omnibus nimium turbis fretus, derisisti nos. Huiusmodi & durioribus adhuc alijs sermonibus Dominum obiurgant.

Conuitijs cuiusmodi Christus fuerit hic obiurgatus

Negatio Petri secunda. Ioan.16. Interea, (*sedebat Petrus cum ministris ad ignem, & calefaciebat se. Exeunte autem illo ianuam, rursus quum vidisset eum alia ancilla, cœpit dicere circunstantibus: Et hic erat cum Iesu Nazareno. Dixerunt ergo ei: Nunquid & tu ex discipulis eius es? Et negauit cum iuramento, quia non nouit hominem.*) O Petre, vbi iam sunt verba tua: Animam meam pro te ponam? Charissimi, non hic locus est Petrum obiurgandi, tametsi deliquerit vehementer: sed potius pro nobis gemendum, qui adeò sumus inconstãtes, adeò imbecilles, vt multoties Petro deteriora in vna die agamus. Nullo .n. timore perculsi, sed desiderijs rãtũ proprijs illecti, Christũ negamus impudẽter. (*Et post pusillũ interuallo quasi hora vnius, quidam qui astabant, dicebant Petro: Vere ex illis es. Nam & Galilæus es, & loquela tua manifestum te facit. Dixitque vnus ex seruis pontificis, cognatus eius cuius Petrus abscidit auriculam: Nonne ego vidi te in horto cum illo? Ille autem cœpit anathematizare, detestari, & iurare, quia nescio hominem illum quem dicitis.*) multum interloquentibus, & Petrum de falsa negatione conuincere tentantibus, Euangelistarum alij alios introducunt cum Petro loquentes, quia varia multorum erat alloquutio. Cœpit itaque Petrus anathematizare, id est, filios imprecari, aut fortasse etiam Christo, quia non nouisset hominem. Trina fuit Petri negatio, quæ semper cepit peccati incrementum. Nam primo negauit tantum: iterum deinde cum iuramento negauit: tertio cum sui execratione negauit. (*Et continuo adhuc eo loquente, iterum gallus cantauit.*) Post primam cantauerat negationem gallus, sed Petrus non aduerterat. Iam verò, quia Christus prędixerat *Priusquam gallus cantet bis, ter me negabis*: vbi gallum denuò cantantem audiuit Petrus, (*conuersus Dominus, respexit Petrum.*) Volunt quidam ita Domiuum tunc intra domum stetisse, vt Petrum posset respicere: ad quem vbi conuersus respiceret, Petrusque hæc videns, verborum eius Domini memor sibi prædictorum, quod antequam gallus bis cantaret, ter me

Matth.26. Marci.14. Luc.22.

Negatio trina Petri vbi ceperit peccati incrementum

Lucæ.22.

esset Iesum negaturus: propterea que se intellgeret à Domino respectum, seque veluti admonitum, atrium egreditur pontificis, flens amarè. Alij vero, quod verisimilius creditur, Dominum non corporaliter conuersum, ad Petrum respexisse: sed quod dicitur, conuersus, intelligendum est, quod Dominus quasi Petri ante oblitus, quia permiserit illum cadere, nunc vero ad compassionem, & ad misericordiam erga illum conuersus, respexerit eum oculo nimirum pietatis, quo reduxerit illum in sui agnitionem atq; verborum sibi prædictorum memoriam. Nam sequitur: *Et recordatus est Petrus verbi Domini sicuti dixerat, quod priusquam gallus cantet bis, ter me negabis. Et egressus foras, fleuit amarè.*) Curia hæc pontificum, vbi inter aulicos erat & ministros, obliuionem dominici timoris, atque delicti magni præbuerat occasionem: quod vbi agnouit, in se reuersus, exiuit, flens amarè, quod dilectum sibi negasset magistrum. Non tamen tunc solum amarè plorauit delictum suum Petrus, sed omni etiam tempore vitæ suæ potissimum autem noctu ad galli cantum surgens, fleuit. Itaque postquam negauit, abijt se abscondens, quo satis posset solus flere peccatum suum. Interea autem dum hæc fierent, stat Iesus inter iniquos, & in eorum concilio aduersus se congregato. (*Principes autem sacerdotum & omne concilium quærebant falsum testimonium contra Iesum, vt eum morti traderent, & non inuenichant, quum multi falsi testes accessissent.*) Videte innocentiam Saluatoris, qui adeo sapienter, adeoque sanctè ac instè vixit, vt nec falsis etianrac iniquis testibus locus in eius vita præberetur, quo illum calumniarentur sub aliquo colore, specieve zeli. Adeo inquã innocens erat Christus, vt in eius vita nihil inueniri posset vel ab inimicis, quod speciẽ aut colorem iustæ haberet accusationis. Quærunt testimoniũ falsum, quia verum, non erat spes, vt inueniretur contra Iesum: nec falsum etiam quærerent, nisi quia nihil poterant, licet falsi excogitare, quod in illum quadraret. (*Nouissimè autem venerunt duo falsi testes, & dixerunt: Nos audiuimus eum dicentem: Ego dissoluam templum hoc manufactum, & post triduum aliud non manufactum, ædificabo.*) Hęc Christi, quamuis non sint, dicunt esse verba: quia corrupta atque mutata sunt. Mutauerunt enim impij, tam verba Christi, quã sensũ. (*Ideò non erat conueniens testimoniũ illorum.*) Neq; n. Christus dixit, templum hoc manufactũ, &c. neq; de tẽplo loquebatur manufacto, sed de templo loquebatur corporis sui. Soluite, inquiens, hoc est, soluetis templum hoc, & in triduo excitabo illud. Atque ideò non minus sensum quã verba mutarunt hi duo falsi testes. At quur hæc verba testes producant, si fortasse miraris: scias per hæc verba illos Christo struere voluisse calumniam, quasi blasphemauerit, qui potentiam sibi tribuerit diuinam, vtpotè rem homini impossibilem, sibi arrogans. Quum ad hæc Iesus omnia taceret, (*Surgens princeps sacerdotum, ait illi: Nihil respondes ad ea, quæ isti aduersum te testificantur?*) Pontifex superbia simul ac ira exagitatus, surgit, & ad loquendum prouocare Iesum contendit, quo audire præsentibus multis quid possent, vbi illum in sermone caperent, aut quippiam inuenire, vnde accusandi haberent occasionem. (*Iesus autem tacebat, & nihil respondit.*) Quare tacebat? quia mẽdacia sola & incongrua testimonia producebãt, indigna prorsus ad quæ responderetur. Sciebat præterea calumniandi eos duntaxat quærere occasionẽ. & quicquid dixisset, paratos ad subuertendũ. Atque ideo illis occasionem

Respectus & conuersio Christi ad Petrum cuiusmodi.

Matth. 26.

Negationem suam Petrũ omni tempore vitæ suæ fleuisse.

Falsum testimonium contra Iesũ quæritur.

Innocentia Christi quanta.

Marci 14.

Ioan 2.

Matth. 26.

Silentij Christi ratio quæ.

Accusationes mendaces quomodo sustinendæ.

fionem præstare noluit calumniandi maiorem. Docere quoque nos voluit dum ab importunis accusamur hominibus mendaciter, dumque respondendo nihil proficimus, nisi quod grauius tunc irritantur aduersarij, sustinere debemus atq; tacẽdo pati. Hoc modo quũ nihil adhuc licet à pontifice admonitus, Iesus responderet, iratus pontifex quod nihil audisset accusationis dignum: (*princeps igitur sacerdotum,*) quia furor de sede illum expulerat, stans facie Christi, (*ait illi: Adiuro te per Deum viuum, vt dicas nobis si tu es Christus filius Dei benedicti.*) Non desiderio veritatis inuestigandæ, Dominum Caiphas adiurat, sed vt locum inueniat contumeliæ, audiatque vnde Christum quos accusare. Ideò tanta vrget Christum autoritate diuini nominis, cui Christus non reuerentiam daret respondendo, argueret eum rebellem, superbum Deo contumeliosum: si responderet, quod non dubitabat responsurum, blasphemiæ illi crimen imponeret. Hæc versutia Iudæorum semper fuit, Iesum ancipitibus laqueis quæstionibusq; dolosis circunuenire, vnde illum sperabant se non posse extricare. Dominus igitur Iesus, licet Caiphæ versutiam ignoraret malitiam, ne diuini nominis paruipendere videretur autoritatem, (*dicit illi Iesus: Tu dixisti, Ego sum.*) Ego hoc de me non iacto, sed tu dixisti quomodo est, quia scilicet ego sum. Ne tamẽ diuinam tantum me personam confiteri naturam, audi & humanam. (*Veruntamen dico vobis,*) non tibi ô Caipha soli, sed omnibus: (*amodò videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei.*) Amodò videbitis, hoc est, iam non statim post hæc verba, sed post hoc tempus in fine mundi, videbitis filium hominis sedentem in æqualitate ac maiestate Dei Patris. Videbitis autem eum (*venientem in nubibus cœli,*) hoc est, ad iudicandos viuos & mortuos. (*Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua, dicens: Blasphemauit.*) Iudæorum erat consuetudo, si quippiam sibi vehementer inimicum audirent, & vnde vehementer tristarentur, scindere vestimenta sua: quemadmodum dum blasphemiam audirent, quam vehementer contristati ob sermonis indignitatem ac Dei contemptum, scindebant vestimenta sua. Hoc modo Caiphas simulator & hypocrita pessimus quasi læsum se adeò vehementer propter, verba Christi, quem blasphemum iudicabat, fingebat: vt vestimenta scinderet, clamans: (*Blasphemauit. Quid adhuc egemus testibus? Ecce audistis blasphemiam. Quid vobis videtur? At illi respondentes dixerunt: Reus est mortis.*) Vide quam peruersum iudicium. Ipsi accusatores, ipsi testes, ipsi sunt iudices, ipsi ablq; ordine vllo iuris mox proferũt sententiam.

Versutia Caiphę & Iudæorum contra Christum quanta.

Matth. 26.

Vestimentorum scissio apud Iudæos, quid sibi velit.

Matth. 16.

Blasphemia quid sit.

Blasphemia est, si attribuitur creaturæ, q̃ solius est Dei: aut si Deo tribuitur q̃ solius est creaturæ. Nõ igitur fuit blasphemia, sed veritatis cõfessio, quæ Christus loquebatur. Erat.n. & Deus & homo in vna persona, q̃ impij illi quia non credebant, ipsi blasphemi erant. Neq; enim solũ non crediderunt Dominum Iesum esse Deum, verum etiam innocentem non iudicabant, quippè quem tanquam latronem moliebantur occidere. Cogitate filij, quanto merore Christi potuit cor tunc meritò vulnerari, quando tanti criminis reus iudicabatur, atque morti obnoxius. Itaque postquam Iesum audierunt adiudicatum morti, (*viri qui tenebant eum, illudebant ei,*) tanquam fatuo & mortis reo, ad placendum dominis suis, Quomodo autem eidem illuserint, sequitur: (*Tunc expuerunt in faciem eius*) non iputo tenui ac nudo tantum, sed pluri mate putentissimo Christi faciem teneram polluebant. Ita enim sordibus eam

Faciei Christi cõputio qualis.

eius impleuerunt faciem elegantissimam, vt non aliter atque leprosus appareret. Quo impleri cœpit illud Esaiæ: *Non est ei species neq; decor. Vidimus eum, & non erat ei aspectus. Et nos reputauimus eum quasi leprosum, & percussum à Deo & humiliatum.* Spuere alicui in faciem, apud Iudæos maximus erat contemptus. Quapropter quem vehementer vilem æstimabant atque ignominiosum, in huius faciem expuebant. Ideò alius dicit Euangelista: (*Cœperunt quidã conspuere eum*, quia ludibrijs huiusmodi tam ignominiosis, quam dolore afflictiuis, totam noctem in eum expenderunt. Sequitur: (*alij autem palmas in faciem eius dederunt,*) hoc est, alapis & palmis extensis eius faciem cædebant. Nõ solum pœna hic cogitanda est, verùm etiam iniuria ac ignominiã Christo, qui tam viliter tractabatur, illata. (*Alij colaphis eum cecidерunt,*) hoc est, in collum percusserunt. Hic iterum præter pœnam ignominia torquet, quandoquidẽ fatuis solis & vilissimis quibusque ac maximè despicabilibus hominibus hoc solet cædẽdi genus inferri. Cogitate hic Iesu patiẽtiã filioli, qui nõ aliter atque hominum vilissimus, dum indignè tractatur, nihil resistit, nihil conquæritur, nihil omninò loquitur, & discite quàm æquanimiter in silentio atque sine murmure, & quærimonijs iniurias sint sufferendæ. Hodie quoq; Christus in faciem cæditur, & colaphizatur, dum eius membra contemnuntur, iniurijsque afficiuntur. *Quicquid* enim *vni* (inquit) *exminimis meis feceritis, hæc mihi feceritis*, hoc est, perinde ego id accepto, æquè retribuo, siue bonum siue malum fuerit, quicquid exhibueris fratri aut proximo tuo, ac si mihi feciſſes ipsi.

Esaiæ 53. Spuere alicui in faciẽ quanti sit contemptus Marc. 14.

Alapis & colaphis ignominiosè Christus cæditur.

Alapis & colaphis quis mystice Christum percutiat. Matth. 25.

Deinde (*velauerunt eum.*) id est, eius faciem panno operuerunt, (*& interrogauerunt eũ, dicentes: Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit?*) Ac si dicerent: Propheta es, futura & secreta nosti reuelare. Iam videbimus quantum prophetare didiceris, imò tentabimus: & si vel præsentia noueris abscondita, videbimus. Deridebant enim eum quasi immeritò à populo habitum prophetam. Dicentes itaque: *Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit?* non vnus tantum, sed simul plures cædebant: quo non solum pœna, verùm etiã opprobrio Christum afficerent. Sub his enim verbis, atque sub hac interrogatione alius in faciẽ, alius in collũ cædebat, alius barba, alius trahebat capillis. Itaq; dũ multi cæderent, illusoriè Christũ interrogantes: *Prophetiza*, inquiunt, *nobis Christe, quis est qui te percussit?* Proheta es: secreta nosti: dic nobis quis te percusserit. Nam si hoc nescis, haudquaquam propheta es. Cogitate filioli, quis est qui hæc patitur. Nunquid non mirum est, quod ignis de cœlo non venerit, & perdiderit nebulones hos pessimos? Veruntamen qui zelo mouemur seuero in hos nequam pessimos, videamus ne illis deteriora nos faciamus. Contemptu enim atq; irreuerentia Domiuum in faciem cædimus: cordis immunditia vultum eius conspuimus: temeritate quoq; ac deliquendi impudentia oculos ei velamus: quia frontosi in eius conspectu, ac si non videret nos, peccare non erubescimus.

Faciei Christi velatio.

Matth. 26.

Faciem Christi quis mystice cedat, cõspuat siue velet.

Sequitur: (*et alia multa blasphemantes dicebant in eum.*) Puta cuiusmodi solebãt in eum loqui, quod esset Samaritanus, quod dæmonium haberet, quod nisi in virtute Beelzebub non ejiceret dæmonia: quod insanus, quod vorax, quod amicus publicanorum, quod illiteratus & fabri filius, quod legis transgressor, & vini sit potator. De istis iniurijs in Esaiæ persona Dominus loquitur:

Ioan. 8. Lucæ 11. Ioan. 10. Matth. 11. Matth. 13.

quitur: *Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus, faciem meam non auerti ab increpantibus & conspuentibus in me.* Vide iam & comparere pijssimo Iesu, inter vilissimos nebulones, impijssimosque ribaldos hac nocte sedenti, qui vt lupi multi mansuetissimum agnum sermonibus, illusionibus, improperijs ac verberibus circumsedentes, indignissima & quæ Euangelica verecundia erat exprimere, agebant. Totam enim noctem expendebant pœnis, in opprobrijs, & in blasphemijs Christo irrogatis. Propterea sequitur: *Et alia multa blasphemantes dicebant in eum.* Intereà autem ad quietem recurrunt se dedisse Iudæorum præstantiores, dimisso Iesu in manibus impiorum illudendo vsque mane. (*Tunc enim vbi factus est dies, mane consilium inierunt omnes principes sacerdotum & seniores populi aduersus Iesum, vt eum morti traderent.*) Nocte enim in prima illius discussione ante Caipham, non omnes de concilio erant, fuêre præsentes. Vnde expectato manè, de omnium voluntate Caiphas consensu Christum auditum iudici tradere. Ideò mane concilium rum collecto, (*adduxerunt Iesum in concilium, dicentes: Si tu es Christus, dic nobis.*) Allicere conantur Christum, vt omnes eum iam præsentes audiant, Christum se confitentem. Dic nobis inquiunt, absq; verborum inuolucro palàm, si tu es Christus. Nihil magis desiderabant, quam vt Christum se confiteretur, quod est, esse Messiam ac regem Iudæorum. Hoc enim solo sperabant Pilatum ad indignationem commouendum: quoniam hoc confiteri, Cæsaris repugnare videbatur edicto, qui regem prohibuerat nominandum, à se non constitutum. Et propterea intermissa nunc interrogatione de filio Dei, quem se nocte fuerat confessus, de Christo interrogant, quo occasionem habeant accusandi manifestiorem. (*Et ait illis: Si dixero vobis,*) scilicet me esse Christum, (*non credetis mihi. Si autem & interrogauero, non respondebitis mihi,*) vel ex imperitia, vel ex timore ac malitia, ne minus habeamini docti, aut à me victi, (*neque dimittetis,*) veluti innocentem, qui tamen verè sum innocens. (*Ex hoc autem*) id est, non diu post passionem, (*erit filius hominis sedens à dextris virtutis Dei.*) *Dixerunt ergo omnes: Tu ergo es filius Dei?*) Ex frequenti locutionis vsu dicebant, Christum de seipso loqui, vbi diceret filium hominis. Non tamen sequitur id quod ipsi dolosè hic inferunt, quia filium se vocat hominis, vt sit etiam filius Dei. Sed propterea ita concludunt. vt illectum sua ipsius confessione capiant in verbis. Ideò dicunt: *Tu ergo es filius Dei?* (*Qui ait: Vos dicitis quia ego sum. At illi dixerunt: Quid adhuc desideramus testimonium? Ipsi enim audiuimus de ore eius,*) puta quod filium se Dei atque Christum nominauit.

Esaiæ 52. Iniuriæ hîc quantæ Christo irrogatæ sint. Lucæ 22. Matth. 27. Marci 15. Lucæ 23. Lucæ 22. Ibidem

Hic finitis Matutinis, incipit Hora prima.

Lucæ 23. Ductio Iesu ad Pilatum quibus blasphemijs facta.

ET *surgens omnis multitudo eorum, duxerunt illum ad Pilatum.*) Minister vincientes Iesum, cum tumultu & armorum strepitu eum suscipiunt, multisque blasphemijs improbissimi cor eius pijssimum fatigant, hæc & similia dicentes: Veni mage & malefice, iam finientur maleficia & incantationes tuæ, quas diuina tu miracula coram indocta plebe iactitas: coram simplicibus voluisti apparere Christus. At principes nostri inuenerunt corruptionem & simulationem tuam, quibus ne vnum quidem potuisti respondere verbum. Hæc huiusmodiq; alia in itinere loquentes, mansuetissimum Dom

Dominum blasphemabant, atque in prætorium duxerunt ad Pilatum. *Erat autem mane. Et ipsi non introierunt in prætorium, ne contaminarentur, sed manducarent Pascha.*) Prætorium locum tradunt esse, vbi iudicium fiebat sãguinis. Et etiam quia domus ibi erat Pilati, hominis pagani & incircuncisi, timuerunt si pagani ingrederentur domum, pollui se hypocritæ scelesti. Timebant pollui, si locum vbi de sanguine iudicatur, fuissent ingressi. At quomodo non polluebantur, dum innocentis ipsimet fundunt sanguinem? Ita enim apud Pilatum Christo mortem procurant, ita Pilatum ad occidendum vrgent, vt magis ipsi sint qui Christum occidunt, quam Pilatus. Pluris namq; refert, apud iudicem per falsas accusationes innocenti mortis calumniam parare, quam morti adiudicatum interficere. Cæterum quæ ista simulatio, quæ ista vestra est Iudæi hypocrisis, pro tam arcta conscientia, non intrare domum hominis incircuncisi, nec locum vbi sanguinis agitur iudicium, ne contaminemini: & nullo conscientiæ moueri scrupulo, quod sanguinem innocentem ipsi funditis? funditis autem, quia cùm sciatis innocentem Iesum, licet inuidia cæci fitis, mortem tamen ei procuratis, imò viribus & minis quantum potestis, ad hoc iudicem, vt Iesum interficiat, vrgetis. An sanguinis effusio innocentis à vobis impetrata, non inquinat, domus vbi de sanguine fundendo tractatur, vos inquinat? Iustè reuera vocauit vos, iam pridem Christus sepulchra dealbata, qui quum intus pleni fitis spurcitia, omnique abominatione & hypocrisi, coram hominibus tamen propter vestram simulationem foris & iusti apparetis, & synceri. Benè obiecit vobis veritas ipsa Christus noster, quod mentham & holuscula minora decimatis, & graviora legis transgredimini, colantes culicem, & glutientes camelum. (*Tunc videns Iudas, qui tradidit eum, quod damnatus esset*) magister suus, quem tradidit. Considerare enim hoc potuit, Iesum videlicet esse damnatum, quoniam ligatum eum videbat, (*pœnitentia ductus,*) propter enormitatem peccati perturbatur pœnitens quidem, sed sine rememoratione diuinæ misericordiæ, & absq; spe veniæ in scipso obscuratus, nec ex amore Dei ad Deum pro peccato gemens, quomodo Petrus lachrymabatur, quod pijssimum offenderat negando Dominum. Sed desperans, (*retulit triginta argenteos principibus sacerdotum, & senioribus populi, dicens: Peccaui, tradens sanguinem iustum.*) Non omnes principes cum Iesu abierant tradendo Pilato, sed quidam ex illis in templũ iuerant, vbi Iudas illos inuenit, peccatum suum palàm confitens. Pœnitentia Iudæ fuisset salutaris, si spem habuisset veniæ. Modò verò quia desperauit, nõ salutem, sed damnationem ei operata est infelicissimam. (*At illi dixerunt: Quid ad nos? Tu videris.*) Quasi dicant: Nihil ad nos hoc pertinet, si nobis innocentem ac iustum tradideris ad mortem. Pro hoc enim tu, non nos respõdebimus. O cæcatam vestram conscientiam Iudæi. An nihil ad vos pertinet, iustum quod sanguinem fundi procuratis, quem dolo, ac dato propterea precio, vt commodum possitis, in manus vestras tradendum comparastis? An Pilati vos domus inquinat, hæc autem vos studiorum vestrorum iniquitas non pollut? Iudas autem videns eos non solum non curare, verum etiam se ab illis derideri cum pecunia: *proiectis argenteis in templo, recessit: & abiens, laqueo se suspendit.*) Hac desperatione multò plus, quam venditione Domini, Iudas peccauit. Suspensus quoque crepuit medius, & effusa sunt omnia viscera

Ioan. 18.

Hypocrisis Iudæorum quanta.

Sepulchra dealbata recte vocatos Iudæos. Matth. 23. Lucæ 11.

Pœnitentia Iudæ cur fuerit infructuosa & damnabilis. Matth. 26.

Desperatione Iudam plus peccasse, quam Domini venditione.

Actor.1. eius. (*Principes autem sacerdotum, acceptis argenteis, dixerunt: Non licet eos mittere in corbonam,*) hoc est, in gazophylacium, siue in locum cum alijs oblationibus, ad templi reparationem donatis, (*quia precium sanguinis est.*) Videre ergo

Conscientia Iudæorum pediculosa. sus pediculosam principum conscientiam: pecuniam non arbitrantur gnam aut mundam, qua venditus est Christus, vt in corbonam cum templi oblationibus mittatur, propterea quod precium sit sanguinis. Atrò se iudicant impollutos, qui Christum emerunt ad occidendum, atque opere sunt iam constituti, quo eius sanguinem fundant innocentem. Vt precium sanguinis cum alijs ponatur pecunijs, graue æstimant peccatum, atque prorsus illicitum. Verùm quod ipsi procurauerint, quod emerint, quod re ipsa moliantur, vt sanguis fundatur innoxius, nihili pendunt. (*Consilio autem inito, emerunt ex eis agrum figuli in sepulturam peregrinorum.*) Non ex misericordia hoc fecerunt ad peregrinos, sed quo Christi longius traduceretur improperium: hoc est, quo Christi traditio à suo discipulo, ex hominum memoria non pereat. (*Propter hoc vocatus est ager ille Acheldemach, hoc est, ager sanguinis vsque in hodiernum diem.*) Volunt enim semper hoc recinere

Zachari.11 ad Christi ignominiam, quòd à suo foret discipulo traditus. (*Vt impleretur quod dictum est per Hieremiam prophetam: Et acceperunt triginta argenteos precium appreciati, quem appreciauerunt à filijs Israel, & dederunt eos in agrum figuli, sicut constituit mihi Dominus.*) Cùm itaque non intrarent Pontifices &

Ioan.18. hiores in prætorium, propter diem festum. (*Pilatus*) volens eis condescendere (*exiuit ad eos foras, & dixit: Quam accusationem affertis aduersus hominem hunc?*) Consuetudo erat Romanis, à quibus Pilatus missus constituta

Actor.25. erat super Iudæam præses ac iudex, neminem damnare, nisi accusatum auditumque, & nisi accusato locum tribuissent defendendi se ad abluenda crimina. Quapropter Romanorum seruans Pilatus morem, aduersus Iesum accusationem scisciatur Iudæorum. (*Et dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum.*) Quasi dicant: Tantæ sumus auroritatis, tantæ fidei

Iustitia Iudæorum simulata. atque religionis, ad hæc denique tantæ iustitiæ & synceritatis, vt meritò tibi Pilato sufficere deberet iudicium nostrum, de quo nequaquam congruit dubitari. Adeò enim sumus conscientiosi, adeò integri, vt nequaquam, si non foret malefactor, illum traderemus. Sufficiat tibi quod vides illum in iudicio nostro damnatum, quem propterea vinctum adducimus. Hoc propterea dicunt, vt Pilatus vltra inquirere cesset, & soli eorum iudicio credens, Chri-

Ioan.18. stum supplicio damnet. Dicunt igitur: *Si non esset hic malefactor*, &c. Hoc est, Longissimè à conscientia nostra abest, innoxium vinctum huc adducere. Idcircò simplici nudoque testimonio ac verbo nostro deberes credere. Nihil singulari accusatione habuêre dignum Iudæi: ideò generalibus nituntur verbis iudici persuadere, vt examine suo intermisso, subscribat damnationi eorum. O miseri, caduci, atque liuidi Iudæi, quæ illa sunt Christi malefacta, quid mali vobis fecit mundi Saluator, vt illum malefactorem dicere audeatis? Num propterea malefactor est, quia infirmos vestros sanauit, illuminauit cæcos, suscitauit mortuos? Interrogentur, respondeantque à dæmonibus liberati, leprosi mundati, muti loquentes, ad vitam resuscitati, reliqui denique omnes languidi per eum curati, an Iesus malefactor sit. Iam pridem pro se loquens, antequam patiendi sua illi aduenerat hora, nonne vobis dixit: Multa bona opera ostendi vobis, propter quod horum vultis me

lapidare? Porrò, (*Pilatus*) nihil mali sciens de Iesu, Iudæorum proteruam animositatem, simulatamq; iustitiam auersatus, (*dixit eis: Accipite eum vos, & secundùm legem vestram iudicate eum.*) Si vobis illum audiuisse sufficit, sufficiat etiam vobis secundùm legem vestram illum iudicare.. Mihi, si iudicare debeam, tametsi non sim pharisaicæ religionis cultor, non sufficiat hominē infamari tanquam malefactorem, vt mox antequam quid fecerit mali, mihi declaretur, illum non auditum damnem. Igitur si volueritis vt discussio sufficiat mihi vestra qua illum audistis, sufficiat & vobis sententia vestra qua illum damnastis. Potuit tamen nihilominus fieri, vt seriosè, non ironicè hæc dixerit verba Pilatus, volens excutere de manu sua, ne super Dño Iesu iudicium facere cogeretur. (*Sciebat enim quod per inuidiam tradidissent eum.*) Multò profectò tempore audierat, quàm erant infensi Domino Iesu Iudæi. Ideò importunitatem accusantium ægrè tolerauit: & quomodo potuit, se excutiendi ab hoc negocio ne Iesum iudicaret, quæsiuit occasionem. Ideò dicebat: *Accipite eum vos*, &c. Quasi dicat: Mihi quidem vir iste religiosus & iustus videtur: ideò de eius non libenter me occupari velim iudicio, *Accipite eū vos, & secundùm legem vestram iudicate eum.* (*Dixerunt ergò Iudæi: Nobis non licet interficere quenquam,*) scilicet in die festo. Nobis etiam non licet quenquā crucifigere. Hoc enim genere mortis Dominum volebant mori. Propterea sequitur: (*vt sermo Iesu impleretur, significans qua morte esset moriturus.*) Sæpè enim Dns prædixerat se crucifigendum, & à terra exaltandum. Videntes igitur Iudæi Pilatum nolle in causa, aut damnatione Iesu quippiam agere, nisi querimonijs & accusationibus auditis, (*Cœperunt eum accusare, dicentes: Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram, & prohibentem tributa dari Cæsari, & dicentem se Christum regem esse.*) Has adduxêre accusationes, quibus potissimū Romanos, quorū autoritate præsidebat Pilatus, putabant offendendos. Omnia enim quibus incusabant Christum, eo torquent, vt Cæsari videatur egisse cōtraria. Nam quod dicunt plebis subuersorem, ita intelligi volunt, quod à lege & patrio cultu populum auertat, vnde dissidium plebis atq; contentio popularium sequatur. Hoc, quasi Romanis intolerabile debeat iudicari, primo in accusationem adducunt. Verùm id manifestum erat mendacium. Nā ipsemet legem obseruabat, quamuis cæcam Iudæorum hypocrisim nonnunquam arguebat, nolentium hominem infirmum curari debere in sabbato, quum ipsi bouem aut asinum cadentem in foueam cisteruamve, extraherēt absque violatione sabbati. Deinde adijciunt quiddam, imperatori (vt arbitrabantur) magis contrarium, quod prohibuerit tributa dari Cæsari. Hoc iterum manifesta calumnia impudensq; fuit mendacium. Neq; enim prohibuit vnquam dari tributum Cæsari, sed dixit: *Reddite Cæsari, quæ Cæsaris sunt: quæ autem Dei sunt, reddite Deo.* Et didrachma ipse pro se & pro Petro soluit licet non tenebatur, ne scandalizaret quemquam. Tertia fuit accusatio, quod profiteretur se Christum regem. Apud Iudæos dicere Christū, erat dicere regem. Verùm quia nomen Christus apud Pilatum quid significaret, erat ignotum, explicant, adijcientes regem. Hoc tanquam potissimum inter accusationes, in fine constituunt: quia Imperatoris id vehementer repugnare videbatur edicto. Nam Dominus Iesus licet rex, Christus & Messias foret, tamen tēporalem se noluit mundo exhibere regem. Siquidem turbæ ab eo pastæ, vbi

Ioan. 10.

Ioan 18.

Matth. 2.

Ioan 18

Lucæ 22. Accusatio Iesu ante præsidem iniqua triplex

Lucæ 14.

Matth. 22. Matth. 17.

Ioan 6. Ioan.18. volebant eundem facere regem, ab eis fugit in desertum. (*Introiuit ergo iterum in prætorium Pilatus, & vocauit Iesum, & dixit ei: Tu es Rex Iudæorum?*) Introiuit, vt solus cum Iesu loqueretur, audiretque illum. Ex tribus autem accusationibus vltimam duntaxat discussit. Nam quod à lege populum auerteret, nihil habuit pensi Pilatus. Erat enim gentilis atque idololatra: ideò legem non curabat Iudæorum, quos superstitiosos potius iudicabat. De tributo non præstãdo Cæsari, quod altera faciebat accusatione, pariter nihil aduertit. Sciebat enim id esse mentitũ. Neq; enim vt præses à Romanis institutus, ignorabat quid dolosis respõderat Iudæis, videlicet: *Reddite Cæsari, quæ sunt Cæsaris*, &c. Tertiam solum accusationem discutere voluit, interrogans Christum si rex esset, hoc est, si de stẽnate natus esset regum cui regnare competeret, aut si ambiret regiam digeitatem. Hoc namq; specie prætendebat accusationis, cui vt inuigilaret iuxta Romanorum edictum Pilatus, & ne id fieret, caueret, suum esse ducebat. Eam ob rem igitur interrogauit Pilatus, si rex esset iuxta maiorum genealogiam. Nam officio vt præsideret regem, nihil suspicabatur, videns Iesum pauperem, & iuxta seculi iudicii vilem, Aut fortè ironicè illum interrogat: *Tu es rex Iudæorum?* quasi dicat: Tu pauper ac despicabilis, nec vllo fultus auxilio, rex esse cupis Iudæorum?

Lucæ 20. Matei 11.

Ioan.18. *Respondit Iesus: A temetipso hoc dicis, an alij tibi dixerunt de me?*) Vidistine tu ipse Pilate, quicquam de me, quo ambire videar regnum, an alij de hoc me tibi accusant? (*Respondit Pilatus: Nunquid ego Iudæus sum?*) vt sciam quis natus sit regio sit stemmate, aut vt te sequutus sim, prædicationes tuas audiens, vitam obseruans. (*Gens tua & Pontifices tradiderunt te mihi.*) Quod alioq; euidenter putatur factum ratione. Nam vbi tanti te viri tradunt, haud innoxium te esse necesse est. (*Quid fecisti?*) Quod tuum est delictum? Quare traditus es? Ad hæc Dominus respondere potuisset: Interrogas me Pilate quid fecerim? Cælum terramq; & mare, simul & quæ in eis sunt omnia, verbo feci: imperauerem & subulcum, vtrunque ego feci. Veruntamen hoc non dicit Dominus Iesus, sed ad priorem respondet interrogationem, puta, sit ne rex, dicens: *Regnum meum non est de hoc mundo.*

Ibidem.

Nihil mundanum quæro, nihil desidero temporale caducumve. Proinde non suspiceris Imperatoris me aduersari potestati. *Regnum* namque meum *non est de hoc mundo*, quod vel Romanos, vel offendere queat Iudæos. (*Nam si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei vtique decertarent,*) id est, pugnarent pro me, (*vt non traderer Iudæis.*) quod quũ tu palàm vides non fieri, absq; timore potest esse vllo quod ambiens me ingeram ad regnum. (*Nunc autem regnum meum non est hinc. Dixit itaque ei Pilatus: Ergo rex es tu?*) Si (quod insinuare videris) regnum habes, tametsi de hoc mundo illud non sit, es igitur rex. (*Respondit Iesus: Tu dicis, quia rex sum ego.*) Neq; ego id iacto, neq; regem me esse nego, sed quomodo tu dicis, rex sum ego. (*Ego ad hoc natus sum,*) temporaliter, (*& ad hoc veni in mundum,*) per carnis assumptionem, (*vt testimonium perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate, audit me,*) corde credendo, & obediendo opere. (*Dicit ei Pilatus: Quid est veritas?*) Interrogauit quidem de veritate Pilatus, sed responsionem non audiuit, ob id fortasse, quia satis iam Christum de temporalis regni ambitione didicerat innocentem, festinatoq; exiuit, quia Iudæi timebant Pilatum, si cum Iesu loqui diutius permitteretur in

Ioan 18.

tur in eiusdem fauorem trahendum atq; Iesum absoluturum. Ideò excitato foris tumultu atq; sono, vbi Pilatus de veritate interrogauerat, statim sequitur: (*Et quum hoc dixisset, iterum exiuit ad Iudæos,*) Iesu interim solo in prætorio relicto. *Et dicit eis: Ego nullam in eo inuenio causam,*) morte videlicet dignam. Nihil enim eorum quæ proposuerant in accusationem Iesu, Pilatū mouebant, quia falsa eos dixisse nouerat. Solam hanc acceptauit accusationem de regno, quam iam quoque discussit, ac pariter nullam inuenit. Vnde placatū se ostendit, atq; ad Iesum dimittendum se paratum. (*At illi inualescebant, dicentes: Commouit populum, docens per vniuersam Iudæam, incipiens à Galilæa vsque huc.*) Videbant Pilatum Iudæi de accusationibus parum curare: idcircò clamoribus nituntur impetrare, quod accusationibus non poterant. Sed quid clament videte. *Commouit populum docens.* Pro magno illi crimine obijciūt, quod docuerit populum: quo certè non accusationem meruit, sed laudem. Ipsi tamen inuidi Iudæi hanc propterea querimoniam inducunt, quod volebant inferre ex hoc, ipsum excitasse populum ad tumultum, seditionem & rebellionem: quamobrem Pilatum quasi admonitum volunt, vt prouideat hoc auertendum, si præses velit haberi Cæsari fidelis. Ah bone Iesu, neminem hic habes aduocatum, nemo pro te loquitur, nemo excusat, nisi eos qui inimici videbantur præcipui, proditorem & iudicem: hoc est, Iudam & Pilatū: quorum ille dicit: *Peccaui, tradens sanguinem iustum:* hic, *Ego nullam causam inuenio in eo. Pilatus autem audiens Galilæam, interrogauit si homo Galilæus esset. Et vt cognouit quod de Herodis potestate esset,*) qui rex erat super Galilæam constitutus, *remisit eum ad Herodem, qui & ipse Hierosolymis erat illis diebus,*) scilicet propter festum. Siquidem Iudæus erat. Nam eius Pater vxoris amore, quæ Iudæa erat, relictis idolis & gentilium ritu, ex pagano factus est Iudæus. Ad huius filium Herodem, misit Iesum Pilatus, quia patri successerat. Misit autē illum ad Herodem, occasionem cupiens euitare, ne ob Iudæorum improbam cogeretur importunitatem, sententiam dare in Iesum, sperans simul hac occasione Iesum liberandum. Sperabat enim Iesum, præsertim innocentem, facilius apud Herodem misericordiam inuenturum, propterea quod in terra, quæ sub eiusdem esset ditione, conceptus foret & educatus. Videte denuò quomodo concurrunt iam turbæ, & vna cum principibus sacerdotum agnū suscipiunt mitissimum. Tanto enim maiori furiunt crudelitate in Iesum, quanto gratis se ante Pilatum vident laborasse, non obtentis votis suis sacrilegis, quæ machinabantur in Iesum. Acceptum itaq; Iesum inter multas contumelias blasphemiasq; ducunt ad Herodem. Vide (vt dixi) populum vndiq; occurrentem, tanquam rerum nouarum studiosum, & Iesum videre cupientem. Hic enim adhuc quomodo in domo fuerat Caiphæ illusus, consputam, cæsamq; circunferebat faciem, humiliter incedens, & quasi omnium foret criminum reus, tacebat. Cæterum quis putas quantusve fuerit luctus, & dolor matris, quæ certè non erat nouissima, quæ filij sui audiret calamitatem? Quæ etsi non sequebatur de iudice ad iudicem, fortasse virginea honestate præpedita non poterat tamen fieri, vt quid de filio ageretur nesciret. Quinimò putanda est in aliquo tunc fuisse loco congruenti aut domo, vbi omnia percipiebat. Erubuerunt quoque amici nonnulli Iesu, licet pauci admodum, dolentes vehementer super ignominia quæ prædilecto fiebat magistro.

Lucæ 23.

Aduocatos cuiusmodi in passione Christus habuerit.

Ductio Iesu ad Herodem

Iesum qua ratione ad Herodem miserit Pilatus.

Ductio hæc Iesu quibus sit facta cōtumelijs.

Dolor matris Iesu & amicorum eius quantus.

(*Hero-*

Lucæ 23. Curiositas Herodis quanta.

(*Herodes autem viso Iesu, gauisus est valdè. Erat enim ex multo tempore cupiens videre eum.*) Herodis gaudium non fuit deuotionis, nec propterea Iesum videre cupiuit, vt animæ suæ salubre aliquid ex eo hauriret, sed nouitatis tantum studio cupiebat illum videre. Curiosus namque & vanus, Iesum videre, audireq; cupiebat, (*eo quod multa audierat de eo, & sperabat signum aliquod videre ab eo fieri.*) Totus namque erat curiosus Herodes: ideò vt coram se aliquod faciat Iesus signum, instat, fortassè magnum æstimans Iesum, (*Interrogabat ergo eum multis sermonibus,*) ex eodem curiositatis ac vanitatis ritu manantibus. Quid interrogauerit Iesum Herodes, nescitur, nisi quod salutis suæ vtile nihil creditur interrogasse. Ideò nullam meruit responsionem. Quis tamen curiosè quid Herodes interrogauerit scisciatur, dicatur illi Herodes interrogasse, fuerit ne Iesus puer ille, quem pater suus quærebat ad perdendum. An etiam Messias sit, in lege promissus: an deniq; vera sit fama, quam de ipso audierit miraculis & an ipse sit, de quo Ioannes prophetauerit. (*At ipse nihil illi respondebat.*) Non ambiebat, imò deuitabat Herodis fauorem scilicet. Quare? Nempè si miraculum Iesus in conspectu fecisset Herodis, aut si blandè prudenterq; illi voluisset loqui, tantam regis adeptus fuisset gratiam, vt absolutus omni querimonia Iudæorum liberq; permissus fuisset abire. Et Christus qui propter nos passurus venerat, cuiuscunq; recusabat gratiam hominis, per quem sua fuisset passio impedita. Voluit præterea nos docere, gloriam, laudem, fauoremq; non quærere humanum. Deinde credendum est etiam Herodes Iesu non synceram habuisse fidem, sed credidisse ipsum aut fortassè magum, aut esse incantatorem. (*Stabant etiam principes sacerdotum, & scribæ constanter accusantes eum.*) pertinaciter accusabant apud Herodem, quomodo apud Pilatum, & eisdem vtrobique criminationibus vtuntur.

Herodes quidnam interrogârit Iesum Matth. 2. Deut. 18. Matth. 3. Ioan. 1.

Fauorem Herodis cur deuitârit Christus.

Lucæ 23. Accusatio Iesu.

Porrò Iesu nullum signum faciente, neque ad Herodis interrogata, neque ad accusationes Iudæorum respondente, (*Spreuit eum Herodes cum exercitu suo,*) æstimant eum tanquam fatuum. Quippe qui vti nollet occasione sibi data se liberandi, aut qui calamitatem suam pro insipientia vltro ferre. Spreuit igitur eum. & quo alijs quoque quid de Iesu sentiret, suum declararet animum: (*& illusit indutum veste alba.*) Hæc vestis qua Christum induit, modum scapularis monastici facta refertur, & fatuorum fuisse dicturgenus indumenti. Hoc itaque modo Christum habuit Herodes perinde ac stultum, qui sibi nihil prouidus regis gratia, vbi maximè egu isset, noluisset. Illusum igitur alba veste vt fatuum, (*remisit ad Pilatum.*) Conuincitur Herodes in necem Domini consensisse. Nam suæ ditionis hominem innocentem debuit absoluere, non alteri iudicandum remittere. Hic denuò & Iudæorum ferocitas & Iesu patientia creuit. Nam Iudæi impatientes quod minus quomodo voluissent obtinuerunt apud Herodem, in Iesum suam effundentes iram. Tu interim vide quanta est Iesu patientia, quantaq; obedientia. Vadit de iudice ad iudicem missus, reditq; remissus, vbique accusatus, vbique tamen innocens infamatur. Tacet tamen mitis ad omnia, nec irascitur vilissimis istis, à quibus ducitur nebulonibus. Imò non solùm ducitur, sed à quibusdam trahitur: atque tener fatigatusq; & viribus exhaustus impellitur, nempe nimirum eiusdem non aliter atque canibus sanguinem sitientibus. Hoc ne modo angelorum dominum regem vniuersorum, increatam sapientiam

Vestis hæc cuiusmodi fuerit.

Herodem consensisse in mortem Domini.

Obedientia patientiaque Iesu quanta

reducunt, clamoribus & derisionibus omnes vicos implentes, atq; contemptui Christum habentes, dum alij pugnis, alij armis percutiunt, alij irrident, subsannãt itẽ multi, nõ pauci rident, dũ lõgior qua illusus incedebat, esset vestis: adeò vt super illã calcans, quia manibus ligatis nihil se iuuare poterat, Iesus sæpènumero cadebat. Comitabantur seniores Iudæorum, & turba multa vilium atq; leuissimorũ hominũ, quorũ nonnulli (vt eiusmodi solet hominũ genus) lutum, ligna aut leuissima quæq; alia in ipsum iecisse creduntur. Pauci qui Iesu ærumnas miserati, potissimè mulieres, in cordibus suis gemebant, aut etiam taciti flebant. Inter hæc demisso Iesus capite, verecundus atque quasi reus omnium incedebat. (*Et facti sunt amici Herodes & Pilatus in ipsa die. Nam antea inimici erant adinuicem.*) Fortasse quod Pilatus aliquos (vt volunt) iudicauerat, qui de potestate fuerunt Herodis. Sic modo quos nulla potuit aut virtus aut iustitia reconciliare consensus in Christi persecutione concordat. Luc. 23.

Reductio Iesu ad Pilatum quam fuerit opprobriosa.

Hic hora finitur prima, in qua articuli bi septem sunt meditandi: Primus, damnatio Iesu ad Caipham in concilio. Secundus, ductio eiusdem ad Pilatum. Tertius, eius accusatio stantis ante præsidem. Quartus, ad Herodem illius ductio. Quintus, Herodis inuestigatio, Iesu silentium, ac Iudæorum accusatio. Sextus, Iesu contemptus, atque ab Herode sibi in alba veste facta illusio. Septimus, ad Pilatum opprobriosa reductio.

Hic modò incipit hora Tertia.

POstquàm ad Pilatum Dominus Iesus redijt, videns Pilatus quod Dominum Herodes damnare noluerit, & fortasse missa ab Herode simul epistola significabatur Iesus magis fatuus quam mortis reus, tentabat Pilatus Iesum absoluere, & pro eo laborabat vsque dum sedit pro tribunali. Nam quod illum ad Herodem miserat, primus eiusdem fuit conatus, aut Iesum liberum facere: aut saltem, ne super innocente cogeretur iudicare, seipsum eripere. Verùm quia hæc via nihil neque Iesu profuit liberando, neque sibi de Iudæorum importunitatibus excutiendo, aliam qua Christum liberaret, aggreditur viam. Siquidem (*Pilatus conuocatis Principibus sacerdotum & magistratibus & plebe, dixit ad illos: Obtulistis mihi hominem hunc quasi auertentem populum,*) scilicet ab obedientia regni. (*& ecce ego coram vobis interrogans, nullam causam inuenio in homine isto ex his in quibus eum accusatis: sed neque Herodes,*) qui tamen insidiatus fuerat eidem ante eius captiuitatem, (*nam remisi vos ad illum, & ecce nihil dignum morte actum est illi. Emendatum ergo illum dimittam.*) Quasi dicere vellet: Causam non habet mortis homo iste. Verùm scio quod inuidiam sibi apud vos comparauit. Vt igitur & vos sitis pacati, & ipse non occidatur innocens, emendabo illum: hoc est, verberibus aut plagis affligam, quo humilior post hac in oculis suis, studeat vobiscũ redire in gratiã. Ad hæc obsistebant vehementer Iudæi, pluribus accusationibus obstrepentes, proprerea sequitur: (*Et cùm accusaretur*) scilicet Iesus (*à principibus sacerdotum nihil respondit.*) Neque enim tempus tunc erat defendendi, sed patiendi, patientiæque nobis exemplum relinquendi. Hoc enim ipsum Isaias quoque propheta de illo prædixerat: *Tanquam agnus*, inquiens, *coram tondente se obmutescet, & non aperiet os suum.* (*Pilatus ergo*) eidem compatiens, sciensque ipsum facunnũ

Quantis conatibus Iesum liberare studuerit Pilatus. Luc. 23.

Matth. 29. Esaiæ 53.

Marc.15. & præterea innocentem, (*rursus interrogauit eum dicens: Non respondes quicquid Vide in quantis te accusant.*) Quasi dicat: Quid taces, qui tantopere sapiens eloquens q; ab omnibus habitus es? Quare te non excusas, cùm innocentiatibi præstet animum, atque respondendi fiduciam? Cur ea quę testificantur aduersum te, non refellis? (*Non audis quanta auersus te dicunt testimonia? Et non respondit ei ad vllum verbum.*) pro hoc scilicet tempore, & ad has accusationes, (*ita vt miraretur præses vehementer,*) sciens Iesum vno se posse defendere verbo, atque omnes accusatores, si vellet, confutare. Itaque quomodo dictum est, quamuis Pilatus ex manibus niteretur Iudæorum liberare Iesum per hoc, quod Iesum corriperet atque puniret, in mentem tamen mox illi subijt modus alius adhuc facilior. Nam (*per diem solennem consueuerat præses dimittere populo vnum ex vinctis quem voluissent.*) Hac via meditabatur Pilatus Iesum liberare. Ideò nondum rogatus, Iudæos admonet consuetudinis, vt liberandum petant. Vltrò igitur eos in hūc modum affatur: (*Est consuetudo vobis, vt vnum dimittam vobis in pascha.*) Olim antequam in manus Iudæi venirent Romanorum, propter celebrationem huius festiuitatis paschæ iucundiori, captiuos aliquos & mortis reos, absolutos, vita ac libertate donabant. At vtrò Romanis vbi fuêre subacti, pro homine saltem vno impetrârunt priuilegium, cui licet mortis reo, à præside Romano vita donaretur. Huius itaq; priuilegij eos Pilatus commonefacit. (*Habebat autem Pilatus vinctum insignem,*) hoc est, malitia vulgatum. (*qui dicebatur Barrabas. Eratq; Barrabas latro, qui erat propter seditionem quandam factam in ciuitate & homicidium, missus in carcerem.*) Quamobrem exosus erat omnibus. Hunc Pilatus, propterea quod putaret quia nemo propter odium illius peteret vita donari, cum Christo proposuit, vt ex his duobus vtrum mallent, vita donarent. Si enim nequiorem aut magis habuissent exosum, cum Christo illum proposuissent, quo Christo liberando subueniret. (*Congregatis ergò illis, cùm ascendisset turba, cœpit rogare sicut semper faciebat illis.*) Hoc est, quomodo solebat nunc quoque faceret, donans aliquem illis ex vinctis. (*Pilatus autem respondit: Quem vultis vobis dimittam? Barrabam, an Iesum qui dicitur Christus?*) Alios habuit plures vinctos Pilatus, sed hunc Barrabam, quia à cunctis odio habebatur tanquam sceleratior: ideò cum Iesu illum proponit, sperans Iesum à turba Barrabæ longè antęponendum atque vita donandum. Neque enim tantum suspicabatur Iudæorum esse odium contra Iesum Pilatus, vt Barrabam Iesu præeligerent dimittendum. Atque ideò præueniens eos, interrogat: (*Vultis dimittam vobis regem Iudæorum?*) Quasi dicat.

Matth.27. Matth.27. Ioan.18. Matth 27. Lucæ 23. Iesu cum latrone comparatio. Marc.15. Matth.21. Marci 15.

Ignominia vobis esset omnibus, referri, regem vestrum esse ad mortem iudicatum. Quod tamen etsi non foret, scitis tamen quia mortem nō meruit, quomodo alij vincti multi. Sed quia vos offendit, habeatur quidem sic quasi mortis reus, & vt, nisi propter vestrum priuilegium & ad vestram vobis fa-
isset petitionem donatus, mori debuisset. Videtis Pilati prudentiam atque studium bonum, si hoc animo perseueraſſet. Primo excusauit enim dicens causam quare moriatur non habere: deinde conatur suadendo inducere Iudæos, vt si non tanquam innocentem velint illum abire absolutum, saltem donent vt quasi per preces & propter festum à morte cui (vt illi dicendum sperat) fuisset obnoxius, sit liberatus. Quod vt facilius impetraret, odiosum fe-
mul

mul proponit latronem, quem multo minus sperabat quam Iesum à morte liberandum. Ideò postquam vtrunq; proposuit, pro Iesu mox hortabatur: *Vultis* inquit, *dimittam regem Iudæorum? (Sciebat enim quod per inuidiam tradidissent eum summi sacerdotes. Principes autem sacerdotum & seniores populi persuaserunt populo, vt peterent Barrabam, Iesum verò perderent, Exclamat autem simul vniuersa turba, dicens: Tolle hunc, & dimitte nobis Barrabam.)* Admirandum valdè est, quomodo turba tam cito tamq; potuit leuiter mutari, quæ paulò antè maximo cum honore Iesum in ciuitatem introduxerat, sedentem super asino, nunc contra eundem clamat. Ante paucos dies clamabat: *Benedictus qui venit in nomine Domini*: hodie iudici clamat, *Tolle hunc & crucifige*. Vide quoque simul, ad quantam Iudæi displicentiam venerint Iesu, quanto ve odio eius tenebantur. Nam Barrabam suo exprimunt nomine, Iesum verò non volunt nominare, sed tantum clamant: Non hunc dimittas Pilate, sed tolle eũ de medio, & dimitte nobis Barrabam. Sed de turba nihil mirandum. Quid enim non potuerunt impij Pontifices & Iudæorum prælati, qui suis mendacijs turbæ persuaserunt, Iesum esse blasphemum, hominem esse non à Deo, contra Moysi legem docere, populum ab eo seductum esse, & contra rempublicam, dum Romanos ad indignationem prouocat, agere? Hæc turba mutabilis audiens, quid mirum si contra Iesum clamat? Tu meditare hic tametsi Pilati animus non fuit malus, propterea quod Iesu putabat id venire in suffragium, proponens tamen eum & quasi comparans cum latrone, vt è duobus vnum eligerent, quantum est Iesu per hoc factum opprobrium? Bone Deus, *quid luci ad tenebras? quæ Conuentio Christi ad Belial?* Quid Christo cum latrone? Vide in quantum educitur Iesus improperium latroni comparatus? Verùm adhuc illi contemptus accedit maior, dum latrone ad vitam electo, ipse non solum reprobatur, verùm etiam tanquam latrone vilior, sceleratior ac vita habitus indignior, postulatur ad crucem. Vide præterea quanta Iudæorum fuerit erga Christum inuidia, vt quomodo Pilatus illum nominauerat cum Barraba proponens, ipsi neque Iesum, neque Christum, neque regem voluerint nominare Iudæorum, sed *tolle hunc*, inquiũt, qui iuxta illud Sapientiæ, *grauis est nobis etiam ad videndum*. Quid enim aliud est dicere, *Tolle hunc & dimitte nobis Barrabam*: quàm, Tolle & perde hunc qui nostros resuscitauit mortuos: qui nostros languidos sanauit: qui peccatores saluat: patriq; reconciliat: & dimitte nobis viuere Barrabam, serua latronem, defende homicidam, liberum abire sine hominem nequam & seditiosum? *Dicit illis Pilatus: Quid igitur faciam de Iesu qui dicitur Christus?)* Quid pro illo qui vestros sanauit infirmos, qui beneficia vobis multa præstitit rogatis, quando homicidæ & latroni tantum postulatis beneficium? Meritò regi vestro & benefactori gratiam rogabitis, præstaturi etiam beneficia si petierit, quando Barrabæ vestro inimico adeò fauetis? Si enim ad vitam seruandus est latro, quo est beneficio donandus, qui mortuos suscitat? *Quid igitur faciam de Iesu qui dicitur Christus?* Quæ illi erit gratia, quæ retributio vestra pro illius beneficijs? *Dicunt omnes: Crucifigatur,*) hæc est gratia quam illi optamus, hæc quam ei precamur retributio, hæc illi pro beneficijs futura est merces. Neque enim nobis id solum curæ est, vt Iesus moriatur, verùm etiam ignominiosissimo mortis genere vt interficiatur, volumus. Videte quid odium, quid faciat inuidia. Nam

Matt 27. Iesus latrone vilior habitus. Lucæ 23.

Matth, 22.

Odium Iudæorum contra Iesum, quantum.

Opprõbriũ Iesu cum latrone comparati quantum. 2. Cor. 6.

Sapien. 1.

Matth. 27.

Lucæ 16 si Christus (quemadmodum nimis impiè illum insimulant Iudæi) etiam fuisset blasphemus, haudquaquam tamen crucifigendum eum iussit lex, sed

Lucæ 13. lapidandum. (*Iterum autem Pilatus locutus est ad illos, volens dimittere Iesum. Et illi succlamabant dicentes: Crucifige, crucifige eum. Ille autem tertio dixit: Quid enim mali fecit iste?*) putà, vt crucifigi debeat aut mori. Vestrum si est qui estis

Ioan. 28. religiosi & præ cæteris hominibus Deum colentes, innocentem occidere meum verò hoc non erit licet paganus, aut sicut vos putatis, sine Deo sim, eũ qui mortis non habet dignam causam causam, interficere. Proponite igitur vbi occidi commeruerit, aut vnde reus factus sit mortis. (*Ego enim nullã mortis mortis causam inuenio in eo,*) tamen si fortè deliquit erga vos in aliquo, ego inultum hoc abire non finam. (*Corripiam ergo eum & dimittam. At illi instabant vocibus magnis, & magis clamabant, postulantes vt crucifigeretur, & inualescebant voces eorum.*) Clamoribus & tumultu nitũtur obtinere, quod via iustitiæ non

Matt. 27. Ioan 19. poterant. (*Tunc apprehendit Iesum Pilatus, & flagellauit.*) Non debuerat hoc Pilatus facere, vt innocentem flagellaret, licet accusantium ad hoc vrgeret improbitas. Quanquam enim pio id fecerit animo, vt Christum per hoc liberaret à morte, non tamen prorsus ab accusatione & peccato est liber. Quippe qui iudex erat & præses, potens absque afflictione absoluere vel contradicentibus Iudæis innocentem. Hanc Domini Iesu flagellationem vno verbo Euangelista tranſit: nos tamen non tam cito hinc debemus recedere, sed modum considerare flagellationis. Excesserunt enim nimis ribaldi, nebulonesq; vilissimi, qui Christum flagellabant, & supra quam ipsis Pilatus commiserat, cædebant, vel pecunia inducti à Iudæis, aut ex sua volentes malitia eidem complacere, si miserabiliter Iesum laniarent, tractarentq; crudeliter. Itaque primò veste alba qua ab Herode fuerat illusus, alijsq; suis vestimentis exutus vsque ad carnem stat nudus Dominus Iesus, præ filijs hominum speciosissimus atque virgineus.

Nudatio Iesu ad flagella quam fuerit illi grauis.

Verùm quantum grauaret animum eius verecundum hæc ignominia, q in conspectu nudaretur tot hominum impudicorum, non satis posset explicari. Quomodo enim pudicissimus Iesus non læderetur, qũod nudaretur coram leuibus hominibusq; impijs, quando puduciſsimis quibusque hominibus, maximè autem virginibus incorruptis, tanta sit pœna corpore denudari, vt nõnunquam hac ignominia leuiorem ferrent mortem. Legimus sanctã

Nuditatem corporalem castis mentibus ipsa morte fuisse grauiorem. Agnetem, sanctamq; Barbaram, ignominiosè nudatas: sed hanc deprehendimus quoq; calamitatem morte illis fuisse grauiorem. Siquidem à morte nequaquam vt liberarentur, compertæ sunt aliquando orasse. At verò vt earum à Dño protegeretur nuditas, deuoto corde & orauerunt & impetrauerunt. Nam vbi à crudelissimis tyrannis nudatæ fuerant, Christus earum sponsus ipsas nobiliter stola cœlitus missa vestiuit, atq; ab impudicorum tyrannorum hominumq; aliorum aspectibus exemit. Et quamuis Dominus Iesus de mundissima fuerit carne immaculatæ Virginis ac matris suæ conceptus ac natus, nec contradictionem rebellionemve carnis vllam senserit,

Verecundiã aliasque virtutes, in summo gradu habuisse Christũ. aut sentire potuit propter quam erubesceret, habuit tamen verecundiam pudicitiamq; quomodo reliquas habuit virtutes in summo ac perfectissimo gradu in se, eoq; perfectius, quo cunctis alijs virginibus pudicitior fuit ipse, castior ac verecundior.

Nudã-

Nudatum Dominum ad magnã alligauêre columnam, quæ fertur fuisse maior quam vt Christi brachia, quibus illam amplectebatur, potuissent coniungi. Vnde brachia Iesu chordis & funibus contracta & colligata sunt. Vide autem Dominus Iesus quomodo suam amplexatur sponsam. Certe nullus vnquam sponsus suam tanto desiderio amplectitur sponsam, quanto amore pro suæ sponsæ redemptione Christus sua extendit brachia ad complectendam columnam. Non caruit autem pœna etiam singulari hæc ligatio, quia dura fuit, atrox ac contumeliosa, Ligato Domino Iesu, accesserunt qui erant Dominum flagellaturi duo aut quatuor viri robusti, qui virgis ac flagellis &(vt quidam dicunt) vncis quibusdam ferreis, quos scorpiones vocant, innexis, Christum cædebant. Nam non solum carnem Domini tenerrimam vulnerabant, verum etiam lacerabant. Flagellatoribus autem primis fatigatis, alij succedebãt robusti. O si quis cogitare cordeq; vulnerato posset expẽdere, quãta Christo fuerit pœna in sui tenerrimi, nobilissimi, delicatissimique corporis flagellatione. A planta enim *pedis vsque ad verticem capitis, nulla fuit* Christo *sanitas*. Nullus corporis eius fuit locus qui non vulneraretur. Aut enim vulnus erat fluens, aut plaga tumens, aut liuor dolens. Voluit enim in toto corpore suo nihil sanum nihil non vulneratum habere: quando quidem in suo corpore mystico pro quo patiebatur, nihil fuit sanum aut non vulneratum. Itaque crescente vulnere super vulnus, doloreque addito doloribus, immensus factus est Domini cruciatus. Auxit autem Domini Iesu pœnam tenerrima nobilissimaque Domini Iesu complexio, quæ citissimè atque vehementissimè pro sui nobilitate lædebatur. Dicunt nonnulli, tam crudeliter Christum in hac flagellatione tractatum, vt omnia eius potuissent ossa numerari. O si nobis daretur verè sentire in animoque, expendere, quanta fuerit pœna Iesu ad columnam ligati. Totus apparuit roseus & rubicundus, vbique per corpus eiusdem sanguinis fluentibus riuulis, qui fuerat candidus & speciosus, & cunctis illum amantibus, electus ex millibus. Vide quomodo sanctissimus quoque eius sanguis funditur, atq; sub pedibus conculcatur, Soluto Domino Iesu à columna, cum præ debilitate virium vix stare posset, atque se reinduere vellet, iniqui quidam Pilato suggesserunt, Iudæorum populum magis placãdum, si vt rex ironice atque illusus coronaretur: idque & instè fieri, & optimè quadrare aiebant, quãdoquidẽ se nominasset regem, responderetque tunc pœna delicto. (*Tunc milites præsidis suscipientes Iesum in prætorio,*) Hoc est, in patentiorem locum prætorij; hinc apparet, Iesum extra prætorium flagellatum, (*congregauerunt ad eum vniuersam cohortem.*) vt omnes interessent spectaculo ac ludo, quem cum Iesu agere contendebant. Primo igitur (*exuentes eum, chlamydem coccineam circunderunt ei.* (Hæc vestis erat antiqua & rubea, quam Iesu ad collũ derisoriè suspendunt, dicẽtes hanc esse purpurã regiã. Deinde (*plectentes coronam de spinis, imposuerunt capiti eius,*) & hanc diadema vocabant regium. Coronam aiunt fuisse de spinis marinis, quæ durissimæ atque rigidæ sunt vehementer, sunt etiam acutiores alijs spinis, ac profundius propterea penetrant. Adeò autem rigidæ esse perhibentur, vt etiam si calcentur, calceos penetrent. Inde coronam fortasse non circularem, sed (vt quibusdam placet) quę totum ambiret caput, plectentes ad modum pilei, Iesu caput eadem corona operiunt, Ita autem operiunt, vt

Ad columnam Iesu ligatio.

Flagellationis Iesu modus quis.

Flagellationis Iesu pœna quanta. Esaiæ 1.

Cant. 5. Psal. 44.

Matth. 27.

Spinis cuiusmodi coronatus fuerit Christus.

hanc quoque capiti imprimant. Cogitet hic vnusquisque se, quomodo spinam vnam in robustiori validiorique posset membro infixam sustinere, puta in manu aut pede. Quomodo ergo tolerauit Dominus Iesus tot spinas in capite, ante per noctem fatigato, tuso, cæso, percusso, ac doloribus liuido? Verùm ne regiæ quid deesset maiestati, dederunt ei arundinem in dextera eius pro sceptro, arundinem scilicet duram ac rigidam, Illudere autem per hæc omnia ipsi volebant, quasi temerario regiæ dignitatis inuasori & ei qui foret ambitiosus cum omnium esset indignissimus, ab omnique honore & potestate sicut arundo, inanis & vacuus. His insignijs regijs vbi Dominum exornauerunt milites, veniebant ad eum, & derisorie vt Deum adorabant, quod filium Dei se nominasset: deinde vt regem salutabant. Propterea sequitur: (*Et genu flexo ante eum, illudebant ei, & cœperunt salutare eum, dicentes: Aue rex Iudæorum.*) Illudebatur autem non solum à militibus, qui eum ducebant: qui nequaquam milites ex aliqua nobilitate dicebantur, sed stipendiarij, pessimique ac vilissimi carnifices, tortores ac ad exercendam propulsandamve erant violentiam ministri Hi inquam qui Christum ducebant, simulque cũ vniuersa cohorte hoc est, sui generis hominib. alijs pluribus aduocatis, Dño Iesu illudũt. Nã postquã adorauêre, & salutauêre, surgentes (*& expuebant in eum dabant et alapas.*) Tanquam vilissimam personam tractant Dominum maiestatis, quasi dicentes: Tu vilissime hominum, pannose & miser, num esse rex voluisti? Vnde tanta tibi præsumptio? Ecce coronauimus te regem, ecce te adoramus, ecce honor tuus & insignia, quibus dignus es, regia. Proh hominem te insanum ac stultum. Vnde tibi ambitio regiæ dignitatis, qui vt arundo totus es vacuus, inanis, miser & calamitosus? Videsne quantum præsumptio te decepit? Vides quo superbia te adegit? nempe huc, vt monstro qui homini appareas nunc similior. Hæc itaque dicentes, (*acceperunt arundinem, & percusserunt caput eius*) Baculum rapiunt arundineum, non fragilem, sed durum. caputque eodem reuerendum Iesu valida manu percutiunt & spinas vertici atque circunquaque eius capiti impellunt. Vide nunc quomodo ornatur Dominus Iesus. Consputa enim madet facies, sanguneis riuulis de capite defluentibus, sputisque ac phlegmatibus iniectis, sese cruori in facie miscentibus. Quo factum est, vt tota Iesu facies operiret immunditia, nec aliter atque leprosus appareret Dominus maiestatis. Heu quantæ contumeliæ, quantæ blasphemiæ, quam truces vultus, quam verba minacia inter opprobriorũ aceruos, interque pœnas inexplicabiles ac cruciatus immensos sustinet pro nobis ingratis ac impijs Dominus maiestatis. Heu quem laudant angeli atque archangeli, ante quem tremunt virtutes & cœlorum potestates, quem dominationes adorant, in cuius quoque femore scriptum est, *rex regum & dominus dominantium.* Atque postremo, *in* cuius *nomine omne genu flectitur, cœlestium, terrestrium ac infernorum,* illuditur, blasphematur, torquetur, & à viris cedi-tur totius malitiæ & iniquitatis. Vide Iesum vt agnum inter tot pœnas & cumulata improperia tacentem. Vide in oculis eius lachrymas, spinas in capite, in dextera arundinem, vulnera in corpore, in facie sputa & alapas, & per genas amabiles sanguinem roseum defluentem. Vide & ingemisce, Accede tu plorans, & supplici corde eundem inter opprobria despectum, sed omnipotentem cœli terræque dominum, atque pro te hæc patientem adora.

Matth. 27.

Matt. 27.

Apoc. 19.

Phil. 2.

Mirum

Mirum est valde, quomodo perditissimi illi homines sic potuerunt crudeliter Dominum tractare, sic absque vlla compassione, tacentem, humilem, patientem, vt agnum mitem ac mansuetum affligere. (*Exijt iterum Pilatus foras, & dicit eis: Ecce adduco eum vobis foras, vt cognoscatis quod nullam in eo inuenio causam.*) quasi dicat: Quanquam innocentem agnoscam, tamen vt sitis tranquilli, pro desiderio vestro eum afflixi quantum potui. (*Exijt ergo Iesus, portans coronam spineam & purpureum vestimentum.*) Meditare quanta fuerit tristitia pijssimo cordi, sic miserabiliter afflictum ignominioseque illusum, suis se ostendi hostibus, quos in suis pœnis non ignorabat exultare. Itaque dum egressus cum Pilato fuisset Iesus, mirum quod stare potuit, nedum gradi. *Pilatus itaque (dicit eis: Ecce homo,)* quasi diceret: Videte hunc miserum, & condolete ei. Satietur vel nunc animus vester in eius pœnis, quem adeò miserabiliter videtis afflictum. Si in aliquo vos offendit aut deliquit, ecce punitus est, & supra quam meruit castigatus. Videte pro verbis quam acerbissimas plagas, quamque cruenta vulnera ac verbera suscepit? *Ecce homo* non elatus imperio, sed ignominiosus opprobrio. Si illi, quia regem se dixit, inuidetis: iam saltem parcite, quia vt conspicitis, summè deiectus est, flagellatus, spinis coronatus, ludibriosa veste amictus, conuitijs amaris illusus, alapis cæsus, toto corpore flagellatus ac vulneratus. Cesset ignominia, frigescat inuidia. *Ecce homo.* Vos incusastis illum quod iactasset se regem. Ecce quomodo humiliaui eum, quomodo attriui, quomodo afflixi, vt non solũ non regi nisi per illusionem sit similis, sed speciem quoque non habeat hominis. Placamini. Cernitis certè quid ei contulerit regij vsurpatio nominis. quid conduxerit ei desiderium regni. Ecce quam est ornatus regio schemate ac cultu. Quiescatis nunc. Non est vt amplius posthac timeatis quod sese exaltet in regem. Aut ita: *Ecce homo.* Insipientiam vestram miror ô Iudæi. Hunccine timetis regem? huic ne inuidetis, qui tam miser est & miserabilis, vt prorsus ei inuidere fas nõ sit? Videtis ne quomodo expediui, quomodo illũ tractaui? speciem hominis non habet, rationali creaturæ apparet dissimilis, & vos timetis eum vt supra vos se eleuet in regem? Sequitur:

Ioan. 16. Ostensio Iesu miserabilis.

Cum ergo vidissent eum pontifices & ministri clamabãt dicentes Crucifige crucifige eum.) Quasi dicant: Pilate, quantumlibet afflixeris eum, nulla nobis pœna sufficiet vt placemur. Tunc enim solum nos videbis placatos, cùm in cruce viderimus suspensum. Propterea aliud à nobis non habebis, aliud non audies, quam crucifige, crucifige eum. O quantum cor Iesu pijssimum afflixit hæc Iudæorum inuidia. Credẽdi tamen sunt non omnes de turba hoc clamasse, verum paucos etiam ibi fuisse à Domino olim curatos, qui fleuerunt præcompassione. Maxima tamen pars hominum clamauit. Omnibus afflictis, licet ante ira in illos desæuierit hostium, naturale est intuentium animos ad compassionem prouocare. Nemo enim tam iratus, vbi inimicum suum adeò viderit miserum & infirmum, adeoque ob sui gratiam humiliatum ac castigatum, qui vel misericordia non moueatur erga illum, & cuius ira deinceps non quiescat. Solus dominus Iesus nullam potuit mereri compassionem. Inexplebilis enim erat ira Iudæorum, insatiabilis vindictæ appetitus, & sitis impatientissima ad eius fundendum sanguinem, vtpote quæ nunquã deficere potuit, nisi Iesu viderent mortem, Heu pijssimam eius desolatamque

Iesus ad crucem postulatur.

Ira Iudæorum inexplebilis.

què matrem, cui hæc verba, *Crucifige crucifige*, gladius erat, ipsius cor pertranſiens, Itaque Iudæis clamantibus, (*dicit eis Pilatus*) ſtomachando & deridendo: (*Accipite eum vos, & crucifigite. Ego non inuenio in eo causam.*) Iudæi videntes quia accuſationes, quærimonieve priores nihil mouebant Pilati, adducunt accuſationes alias. Quapropter (*Reſponderunt Iudæi Nos legem habemus, & ſecundum legem debet mori, quia filium Dei ſe fecit.*) In Leuitico habetur de eo qui blaſphemat, lapidando. Et quia blaſphemi illi peſsimi Chriſtū arbitrantur blaſphemum, nihil ex lege ſequeretur, etiam ſi non perperam iudicarent, quam vt lapidaretur. Quare igitur nunc ô nequiſsimi Iudæi clamatis, *Crucifige crucifige?* Quamobrem illud genus ei mortis poſtulatis vt crucifigatur? profectò non ob aliud, niſi quia ibi eſt mors acerbior, pœna prodictior, ignominioſiorq; cruciatus. Scriptū eſt enim, Maledictū eſſe qui pendet in ligno. Inuidia vos ſola torquet, ideò ad ſummum ſe extendit omnis conatus veſter, vt Chriſtum & fama ſpolietis, ſimul & vita. Non vobis ſufficit illū affligi, nō vobis ſufficit illū mori, ſed vultis illum in pœna maximā ſimul & ignominioſiſsima mori. *Pilatus cùm audiſſet hos ſermones, magis timuit.*) Non timuit Iudæos, ſed timuit illicitam ſe rem perpetraſſe, quod tam crudeliter Ieſum flagellauerit. Timebat enim verum eſſe hoc, ſcilicet Ieſum eſſe filium Dei, facilè namque potuit hoc perſuaderi Pilato, vtpote viro pagano, qui multos credebat eſſe Deos. Nam etſi etiam veriſimile credidiſſet, Ieſū eſſe vnius verique Dei filium, nihil mirum fuiſſet: quandoquidem ſigna eius & miracula audierat magna, de quibus etiam ſcripſit ad imperatorem. Ne ergo magis delinqueret Pilatus, decreuit de hac re latius inueſtigare: quod vt faceret liberius, (*ingreſſus eſt iterum in prætorium,*) adducto ſimul Ieſu, (*ad quē dixit Vnde es tu?*) Nō de patria querit, ſciebat enim iam Galilæum eſſe, ſed de parentum ſciſcitatur conditione, volens occaſionem præbere amplius de eius conditione perquirendi. (*Ieſus autem nihil reſpondit.*) Ideò non reſpondit Ieſus, quia ſe dimittendi noluit occaſionem dare Pilato: quam certè dediſſet, ſi reſpondiſſet, Conciliaſſet nanque ſibi Pilati fauorem, vnde eius fuiſſet paſsio impedita, Alia quare Pilato Chriſtus non reſpondit, ratio potuit eſſe quia quæſtioni huiuſcemodi ſi ſatisfacere voluiſſet Chriſtus, ſupra captum ea quæ dicenda erant, fuiſſent Pilati. Nā fruſtra audiret de generatione diuina, & quomodo de Deo patre genitus ſit filius, patri nihilominus coæternus cum nihil horum intelligeret. (*Dixit ergo ei Pilatus: Mihi non loqueris?*) Quaſi dicat. Ineptam rem facis. Vides ne quantum pro te laborem a Iudæis reſtimēdo, & tu mihi non loqueris? (*Neſcis quia poteſtatem habeo crucifigere te, & poteſtatem habeo dimittere te?*) Inflabatur aliquid ex poteſtate Pilatus, vt putaret ad ſui pertinere iniuriam, ſi ſibi Chriſtus non reſponderet, Veruntamen quid tu hic dixeris Pilate, attende. Poteſtatem dicis te habere liberam, ſicut verum eſt, Ieſum dimittendi. Iam tu ipſe ſæpius pronunciaſti illum innocentem, nec morti vllo modo obnoxium. Quare ergo illum, cùm debeas innocentes abſoluere, non dimittis? Quare, cùm in tua ſitum (vt ais) ſit poteſtate, illum dimittere, paulò poſt addicis morti, contra conſcientiam tuam agens, contraque teſtimonium tuum ſæpius iteratum, quo certe eius te reum mortis ipſe fateris? An factum eſt ex iuſtitia, vt latronem dimiſeris Chriſtum occidi iuſſeris? Itaque ſic gloriantem Pilatum præſumptionis arguit

Ioan.19.

Leuit.24.

Deut.21. Galat.3.

Ioan.19.

Reſponſum cur non dederit Chriſtus Pilato.

guit quoque Dominus Iesus, dicens: (*Non haberes potestatem aduersus me vllam, nisi tibi esset datum desuper.*) Hoc est, Nō glorieris, à teipso enim nihil habes, sed quidquid habes, à superiore habes, id est, aut Cęsare, aut potissimè à Deo. Potestatem omnem esse à Deo, Paulus quoque testatur, vnde propterea prælatis summopere est obediendum. Est etiam reuerentia atque honor eis debitus impendendus, quandoquidem à Deo sunt nobis constituti iudices animarum nostrarum. Sequitur: (*Propterea qui me tradidit tibi maius peccatum habet.*) Pilatum Iesus non absque peccato esse insinuat, licet alij quam Pilatus grauius deliquerint, tradentes Christum in mortem. Nam Iudas tradidit ex auaritia, Iudæi ex inuidia, Pilatus verò ex humano timore. Metuebat enim à Iudæis apud Imperatorem accusari, atque suo ab officio deijci. Vides ne quomodo pro se quidem Iesus tacet, pro Pilato autem, admonens illum peccati ipsius, loquitur. Nam quod dicit, eos à quibus Pilato traditus sit, grauius deliquisse: subindicat Pilatum etiam, quamuis non adeò grauiter vt Iudæos, peccare, quod Pilatus quia vir erat ingenio præditus ac prudens mox intellexit. Sequitur enim: (*Et exinde,*) id est, ex illa causa, vel propter illa verba, ne videlicet, peccaret, (*Pilatus quærebat dimittere eum.*) Non dicit, volebat, quia iam non primo cœpit velle. Ante enim sæpius volebat & tentabat liberare Iesum. At modo quærit, id est, firmato animo in opus liberationis conatur, atque suum Iudæis studium manifestat. Propterea enim sequitur: (*Iudæi autem*) videntes Pilati firmatum propositum, conuersi ad minas, (*clamabant: Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Omnis enim qui se regem facit, contradicit Cæsari.*) Ac si dicerent. Vide Pilate quid tibi faciendum, quove sit prospiciendum. Nobiscum enim solum non habes agere. Rom. 15. Ioan. 19. Ioan. 19.

Hæc res, hoc est, Christi absolutio, Cæsarem tangit. Nominauit enim hic (quod toties tibi hodie inculcari non potest) se Christum regem. Dic modo tu, quid nobis ab Imperatore prohibitum, quid tibi sit præceptum: Nonne hæc in Cæsarem redundat iniuria, iactare se regem? *Omnis enim qui se regem facit, contradicit Cæsari.* Contradixit hic itaq; vinctus Cæsari. Nunquid tu dissimulabis? Si id feceris, inimicum te Cæsaris accusabimus cum illo. Scis enim quàm prohibuerit Cæsar id vehementer.

Hîc hora finitur tertia, in qua hi sedecim articuli veniunt meditandi: Primus est accusatio discussioq; Iesu ante Pilatum. Secundus, cum latrone Iesu comparatio, eiusdemq; tanquam nequioris refutatio. Tertius, denudatio Iesu ad flagella. Quartus, ad columnam Iesu alligatio. Quintus, Iesu flagellatio. Sextus, sanguinis Iesu effusio, ac sub pedibus conculcatio. Septimus, Iesu illusio in veste purpurea. Octauus, coronatio spinea. Nonus, ludibriosa arundinis in dextera Christi portatio. Decimus, adoratio derisoria. Vndecimus, alaparum percussio. Duodecimus, consputio eius facici. Tertiusdecimus, capitis percussio. Quartusdecimus, rosei effusio sanguinis. Qintusdecimus, Iesu ostensio siue eductio miserabilis. Sextusdecimus, vt crucifigatur, postulatio clamorosa. Hi articuli possunt pro tertia dora deuotè meditari.

Incipit hic hora sexta: hoc est, tempus quod inter horam tertiam & sextam potest mensurari. Quod videlicet tempus vel ob initium tertia, vel propter finem sexta potuit nuncupari.

IVDæi igitur quia Pilatum sentiebant plus timere Cæsarem quam Deum, ideò nisi acquiesceret satisfacturus petitioni suæ, hoc est, Iudæorum, crucifigẽdo Christum, minabãtur ei accusaturos se illum apud Cæsarem, cui non posset respondere: quoniam certissimè illi quid Imperator vetuerat, constabat. A tque ideò minabantur ei per Cæsarem. (*Pilatus ergò cùm audisset hos sermones, adduxit Iesum foras, & sedit pro tribunali, in loco qui dicitur lithostrotos.*) id est, lapidum structura. (*Hebraicè autem gabatha,*) id est, collis siue sublimitas. Sedit pro tribunali Pilatus, quia exhibuit se iudicem, in loco sedem iudicij, Iesu adducto ante se. (*Erat autem parasceue.*) id est, præparatio ciborũ, videlicet pro futuro sabbatho crastino, in quo coquere Iudæis non licebat. (*hora quasi sexta.*)

Ioan. 19.

Marc 15.

Alius Euang. qui crucifixionẽ scribit Dñi, dicit eandẽ esse factã hora tertia. Quomodo ergo crucifixus est hora tertia, qui iudicatus est (hoc est, qui ad mortem crucis damnatus est) hora sexta? Nunquid hora sexta tertiam præcedit? Dicendum quomodo Augustinus sentit, tempus illud medium inter tertiam & sextam, posse quidem tribui aut horæ priori, hoc est, tertiæ vbi incipitur, aut horæ posteriori vbi finitur, hoc est, sextæ. Spiritu autem sancto ordinante factum est vt vnus Euangelista diceret Dominum crucifixum hora tertia, alius diceret sexta quasi hora Dominum stetisse ante Pilatum: quo intelligatur, Iudæos clamantes id ante Pilati tribunal importunis vocibus ac minis impetrasse, quod milites post hora sexta opere perfecerunt: nec minus reos propterea esse Iudæos crucifixionis dominicæ voce, quam milites opere. Iudæi namque crucifixerunt linguis dominum Iesum hora tertia, quia tunc eius crucifixionem clamoribus & minis importunis à Pilato impetrârunt: quod Marcus insinuans, tertia dicit hora Dominum crucifixum. Quod verò sexta quasi hora Ioannes ante Pilatum dicit stetisse Dominum Iesum, intelligi vult, quomodo dictum est, tempore medio inter sextam & tertiam, à militibus crucifixum. Vide tu modo Iesu humilitatem, stantis ante tribunal Pilati, ac iuxta eius voluntatem iudicandi. Quis potest autem sine dolore cogitare, Dominum cœli terræq; regem, qui est iudex viuorum ac mortuorum, duci ante tribunal tanquam furem & malefactorem? Quis sufficit tantam admirari mansuetudinem, vt is qui cœlum, terram, mare, elementa & omnia quæ in eis sunt, creauit, stet ante tribunal tanquã malefactor, vt sceleratus, vt flagitiosus, & vt vita indignus?

Crucifixio Domini quomodo hora tertia & sexta dicatur facta. Marc. 15. Ioan. 19.

Humilitas Iesu stantis ante tribunal quanta.

Vide igitur Iesum verecundum stantem, ac si omnium quæ in se dicebãtur, foret reus. Memor enim erat, quia omnium, hoc est, vniuersi mundi, in se receperat peccata. Ideò etiam pro omnibus peccatis verecundiã atque ignominiam, ac si perpetrasset eadem, ipse sustinebat. Sedente igitur pro tribunali Pilato, & Iesu ante illum constituto, tentat adhuc præses si Christũ queat liberare. Nam alloquens Iudæos, insipientiæ & vecordiæ, magis quẽ inua-

inuidiæ coarguit eos,dicens:(*Ecce rex vester*) Ecce quem timetis, hominem miserum & verecundum.Ecce infelicem: quid inuidetis?nonne cernitis tam miserum, tamq; abiectum,vt si iactasset etiam se Christum aut regem verbo nequaquã tamẽ illi tantum adesse auxilij,vt quouis modo id obtinere posset? Miror vos adeò dementes,vt illum timeatis ne se leuet super vos regem. *Ecce rex vester.* Videturne bene vobis idoneus in regem? Nonne egregie illum coronaui? (*Illi autem clamabant dicentes:Tolle tolle,crucifige eum.*)Tolle eum ab oculis nostris. Neque enim possumus illum diutius videre. Quid verbis diu moraris?Quid sermonibus nos protrahis? Tolle eum de medio, crucifige. (*dicit eis Pilatus*)eorum inuidiam deridens: (*Regem vestrum crucifigam?*)Hoc esset opprobrio vobis maximo. (*Responderunt Pontifices: Nos non habemus regem nisi Cæsarem.*)His verbis negauerunt Christum siue Messiam Iudæi,quem omnes Prophetæ prænunciauerunt,& patres iusti expectârunt magno desiderio.Renunciauerunt quoque libertati,& perpetua captiuitate sese Imperatori terreno subdiderunt.(*Sedente autem Pilato pro tribunali, misit ad eum vxor eius, dicens:Nihil tibi,& iusto illi,multa enim sum passa hodie per visum propter illum.*) Diabolus qui olim genus humanum per mulierem in miseriam & damnationem induxerat,nunc etiam per mulierem,Pilati scilicet vxorem,eiusdem humani generis impedire molitur redemptionem. Licet enim ad persecutionem,ad inuidiam,atque ad parandam Christo mortem Iudæos instigauerat, videns tamen Iesu tantam mansuetudinem, tantamq; in pœnis patientiam, cœpit suspicari Christum hunc esse, per quem è regno esset suo deturbandus.

Ioan 19.

Ioan.19.

Matth.27.

Vxor Pilati vnde mota loqui pro Iesu.

Senserat etiam iam pridem Lazarum tanta se virtute,dum àChristo ex sepulchro euocaretur,ex limbo & captiuitate illa excutere, vt suam merito timeret tyrannidem Christi virtute ad nihilum redigendam. Perpendit etiam diabolus patres in limbo gaudio solito maiore exultare, qui (vt putatur) sentiebant ex resuscitatione Lazari Christum prope adesse, vtpotè quibus iam effusi sanguinis Christi virtus robur, animum atque gaudium præbebat.Hoc itaque (vt dixi) perpendente diabolo, pœnitnit eum sui consilij, quo Christum Iudæis ante persuaserat interficiendum: atque ideò libenter iam ipsum,ne tyrannidem suam humani generis redemptione amitteret, à mortis instante periculo per vxorem Pilati reuocasset. Hanc enim somnijs tristibus adeò diuexabat, vt ad maritum sedentem pro tribunali mox mitteret,admonens ne super hoc iusto mortis daret sententiam. (*Videns autem Pilatus quia nihil proficeret,*) pro Christi scilicet liberatione(*sed magis tumultus fieret*) indignantis populi,& eadem continuò clamore repetentis: (*accepta aqua,lauit manus coram omni populo,dicens: Innocens ego sum à sanguine iusti huius:vos videritis.*) Quid profuit Pilato manuum lotio? Lauit quidem manus, sed conscientiam polluit.Nemo enim cogere illum potuisset, vt innocentem ac iustum damnaret: imò potius officium ac vitam debuit relinquere, quã contra suam conscientiam iustum morti adiudicare.

Ioan 18.

Matth 27.

Lotionem manuum Pilato nihil profuisse.

(*Et respondens vniuersus populus,dixit: Sanguis eius super nos & super filios nostros,*) quasi dicat:Quid times Pilate? Quid tibi cum conscientia illa fœminea? Sine mulieres timere,tu virum age.Quod si tu quoque absque timore esse nõ potes,nos sanguinem huius in nos recipimus.De manibus nostris & de manibus filio-

Sanguis Christi quomodo sit super Iudæos. Matt. 23.

bus filiorum nostrorum requiratur huius sanguinis fusio quam tu tantopere magnifacis. Hæc Iudæi clamauerunt, quid dicerent nihili pendentes. Verumtamen quod sibi imprecati sunt, illis euenit. Nam Christi sanguis est super eos, & de manibus eorum requiritur. Ideò enim sunt ac manebunt miseri Iudæi ac desolati, donec in fine mundi conuersi, resipiscant & dicant: *Benedictus qui venit in nomine Domini.* Acceperunt enim super se in vindictam Christi sanguinem. Nec solùm in se, verùm etiam (quod parentum est crudelium) in filios suos, quos simul vltioni subiecerunt diuinæ. Obseruandum quoque ea verba quæ Iudæi dixêre, non absque magna temeritate imprecites Iesu sanguinem, sibi imputari, nos posse, licet alio sensu, eadem verba salubriter vsurpare. Omnino enim Domine Iesu rogamus te, vt sanguis tuus super nos veniat & super filios nostros, lauans nos à peccatis nostris, redimés à captiuitate, saluans nos sua virtute. Pilatus igitur audiens Iudæos insecuari interfectionis Christi recepisse, & sese (vt putabat) egregiè per manuum lotionem purgasse, quasi exterior illum simulatio coram Deo excusare posset, cogitauit in Iesum dare sententiam. Existimabat enim Iudæos non quieturos. Formidabat etiam in se ad indignationem imperatorem prouocandi. Aspiciens denique Iesum, vt vilem hominem paruiducebat, propterea quod æstimaret eum non magnoperè curandum, aut à nemine requirendum tametsi innocens occideretur. Imperato igitur per præconem silentio, iussisunt omnes audire contra Iesum sententiam. Plebe igitur accurrente, & auscultantibus omnibus in silentio, Pilatus in hunc modum dictauit sententiam. Iesum Nazarenum, qui contra decretum Imperatoris, filium se Dei & regem nominauit Iudæorum, iussimus extra ciuitatem duci & cruci affigi. Et hoc est quod ab Euangelistis breuiter narratur: (*Tunc Pilatus volens satisfacere populo, adiudicauit fieri petitionem eorum,*) Voluit fauorem populi capere, ideò eorum petitioni morem gerit, quia (*dimisit illis Barrabam*) quem petebant: *Iesum verò tradidit voluntati eorum.* Data hac sententia exultatio fuit Iudæis omnibus, qui Christi sitiebant mortem, quod vel post grandes inuidiæ labores, desiderium suum vt impleretur, obtinuerunt, præsertim dum huius executio per ministros fieret Pilati, & ipsi haberentur innocētes. Verū hoc ita erat apud cœcos & stultos, non apud Deum. Erat aūt & tristitia ingens paucorum amicorum Iesu, potissimè autem matris animum damnatio hæc filij secuit. Nam & verisimile est, illam in turba stetisse, quando palàm Dominus eius idem & filius stans ante iudicem, vt malefactor sceleratissimus ad mortem damnabatur, & sententiam audiuisse iudicis. Fiebat autem tunc quomodo hodie (vt putatur) signum, vbi quispiam ad mortis supplicium erat educendus. Hoc signum cum tuba aut buccina aut alio quouis modo factum, ita creditur cor matris, vbi steterit, vulnerasse: vt non mirum fuisset, si in multa esset tunc frusta præ dolore diuisum. Heu quanta tristitia fuit in corde pijssimi Iesu. Neq; enim non potuit vehementer dolere, propter tantum mundi scelus in se perpetrandum. Vltrò tamen hanc sententiam tāquam de manu patris sibi impositam, acceptauit: & coram hominibus quāmalorum esset omnium reus, verecundum se exhibuit.

Quomodo Christi sanguinem salubriter imprecamur.

Sententia mortis contra Iesum à Pilato data quæ.

Marc. 15. Lucæ 23. Exultatio Iudæorum de damnatione Iesu.

Tristitia Mariæ de filij sui damnatione quanta.

Susceperunt autem Iesum milites,)in prætorium reducentes, ibi enim suaexuerat vestimenta. (*Et exuerunt illum purpura.*) hoc est, vestimento aut chla-

myde

myde illa rubea, quam in derisionem Domino Iesu loco purpuræ, quæ regia est vestis, circundederant, (*& reinduerunt vestibus suis.*) Dominus Iesus totus laceratus ac vulneratus stabat, & credenda sunt vulnera ei multa ex mutatione vestium, id est, dum hæc extrahuntur, illa induuntur, renouata. Fertur autem nudus in oculis se deridentium stetisse, atque vestes suas passim dissectas collegisse, atque seipsum induisse, Voluerunt autem Iudæi Iesum in suis educi vestibus, ad illius ignominiam. A turba enim & quibus erat notus in facie, iam non potuisset agnosci, vtpotè consputus, cæsus, cruentatusque, nullam habens hominis speciem. Vt igitur ex vestibus cūctis fieret notus, & ex eius notitia ignominia quoque fieret ei maior cùm euulgaretur quod Iesus ille qui à populo propheta magnus fuisset habitus, nunc tandem apud iudicem Romanum seductor atque flagitiosus fuisset inuentus, quamobrem educeretur cum sceleratis crucifigendus, suis eum reinduunt vestibus. Interea dum se vestiret Iesus, impij & filij Belial crucem parauerunt, quindecim (vt nonnulli scribunt) pedum in longitudine, Christo imponendam, Interim etiam per vniuersam ciuitatem rumor diffunditur, Iesum prophetam, inuentum & conuictum esse fallacem ac seductorem, propterea quoque damnatum, iam iamque educendum, Accurrunt omnes quasi ad spectaculum, & congregatur penè ciuitas tota. Nemo enim erat qui nollet videre Iesum. Erat etiam turba ibi nimia, tunc præsens Iudæorum & gentium ex vniuersa Iudæa, propter festiuitatem Paschæ. Educitur itaque Iesus extra prætorium, vbi crux iacebat horribilis parata: quam videns Iesus, quomodo putatis non contremuerunt omnia viscera eius? (*Et suscipientes Iesum, eduxerūt eum. Exuit igitur Iesus baiulans sibi crucem, in eum qui dicitur Caluariæ locum.*) Aduerte hic quanta Iesum suscipiunt indignatione, quo clamore, quibus iniurijs. Nihil enim omiserunt, quicquid vel ad pœnā, vel ad tristitiā ei exaggerandam fieri putabant. Postquam enim Pilatus data super illum sententia, tradidit eum Iudæorum voluntati, quicquid afflictionis, quicquid doloris, quicquid blasphemiæ, irrisionis ac infamiæ poterant excogitare, hoc illi faciebant citra omnem humanitatem, compassionem ac misericordiam. Vide quoque Saluatorem tuum tui amore & pro tuis sceleribus, onustum graui illa trabe crucis incedere, inter omnes illas derisiones, improperia, conuicia & verbera verecundū maxime, nihil loquentem, sed vt agnū mitissimū, quæ inferebātur ei, omnia sustinentē. Ibat aūt Iesus sub cruce curuus atq; depressus, gemebūdus ac totus infirmus. Oēs.n. vires eius præcedētib. passionibus ac pœnarū fatigationibus erant exhaustæ. Quare mirum esset valde, animam quancunque absque lachrymis posse hanc Domini & ignominiam & calamitatem meditari. Procurauerant etiam Iudæi, vt Christus suam cogeretur crucem portare: quod tamen alijs duobus latronibus simul eductis, non est factum. Omnibus namque modis CHRISTVM cupiebant turpiter infamari, quo suam famam proregerent, & vt iustitiæ zelo egisse iudicarentur cuncta, quæ in Christum essent machinati. Ob hanc rem duos quoque simul cum Christo eduxêre latrones necandos: quibus dum similis esset Iesus in pœna, par etiam crederetur fuisse in scelere. Imò vt tanquam multo putaretur sceleratissimus omnium, ei soli imposuerunt crucem baiulandam, quasi præ ceteris nequiori. Nunquam ante vel interim visum, nunquam est auditum,

Marc. 13.

Vestibus suis cur reindutus, fuerit Iesus.

Crucis Christi lōgitudo.

Eductio Iesu ad Caluariam quantis facta iniurijs.

Crucem suam quam patienter portauerit Iesus.

Latronum associatio.

Crucem suã cur solus Christus coactus fuerit portare.

vt quis suum patibulum, quantusvis fur aut malefactor fuerit, coactus fit portare, præter Saluatorem nostrum, cui supplicium suum extra vrbem portandum, ad sui infamiam ignominiamque, Iudæorum procurauit inuidia. Erat enim crucis lignum ignominiosum valdè ac maledictum, quod Iudæorum nemo tangere voluisset, propterea quod scriptum fuit: *Maledictus*

Deut. 21. Gala. 3.

qui pendet in ligno. Sic educebatur Dominus Iesus per medium ciuitatis, comitante infinita turba, quæ paucis ante superioribus diebus in ciuitatem illum grandi introduxerat exultatione, honore, ac laudibus. Festinabant autem qui Iesum ducebant, atque eum progredi, qui vix ire poterat, vrgebant. Ideò malleis percutiunt, funibus trahunt, pedibus illum protrudunt. Inter quas violentias cùm manus haberet, non liberas & incuruatas sub cruce, vestimenta sua calcaret, cogebatur in terrã cadere. Tradunt etiam qui huiusmodi scribunt, tam grauiter Iesum corruisse nonnunquam sub cruce, vt sanguis ei per os & nares subito sub huiusmodi casu erumperet. In turba autem quæ sequebatur aut præcedebat, dispar dissimilisque inueniebatur animus: maxima enim pars erat super morte Iesu gaudentium ex odio, quam diu desiderauerant, diuque quæsierant. H. Christum in via blasphemabant, deridebant, calumniabantur, conuiciantes in eum. Inter hos etiam pars hominum quædam lutum & ligna ac huiusmodi alia in Iesum proijciebant: quædam cantabant in illum, quod ex Psalmis & prophetis facilè potest manifestari. Alij sequebantur Christũ excuriositate, cupientes eius videre finem. Existimabant enim eum cuius vita plena fuerat miraculis, mirabilem habiturum finem. Tertij qui Christum sequebantur, erant pauci amici, qui ei condolebant, atque gemitibus secretis comitabantur, nolentes ei in extremis abesse, quem viuentem dilexerant. Nemo tamen eorum se audebat manifestare amicum, nemo auxilium solatiumve impendere. Inter quos erant mulieres, quæ magis sunt compassiuæ. Hæ liberius flebant. Hic credenda nequaquam est abfuisse eius mater virgo Maria, quæ vbi primum audiuit, filium suum ad mortem damnatum, festinauit quomodo potuit, adhuc semel illum ante mortem videre. Verùm cùm præ turba illi appropinquare non posset, vt fertur, sumptis secum Ioanne Apostolo, sororibus suis ac Magdalena, per itineris præuenit compẽdium: vbi pijssimo filio quasi in faciem veniret obuiam. Igitur pia mater videns filium incuruatum, inter multaque suspiria sub longissima trabe crucis gementem trahi, magnoque clamore atque insultu impelli: vidensque faciem eius deturpatam, cæsam, conspurcatam, cruoreque oblitam, adeò vt hominis vix haberet speciem, penè exanimata est præ dolore. Potuit autem tunc nimirum pia mater querebunda cogitationi ad Deum patrem clamare. O Deus omnipotens, iste ne est filius tuus ac meus? Heu pater æterne, in tali specie eum ego non genui. Esto tu pater ei propitius, quia ego illum adiuuare non possum. Hunc autem matris dolorem atque tristitiam sentiens Iesus eiusdem cor pertranseuntem, compatiebatur ei quoque ediuerso vsque ad mortem. Erant enim mutui aspectus duorum se vehementissimè amantium, quorum neuter alteri loqui præ amore ac dolore potuit. O quam libenter, si licuisset aut potuisset, domina nostra ac Iesu mater profilio crucem portasset. Quam desideranter id ipsum quoque feruentissima Christi amatrix Maria Magdalena feciſſet? Verùm quoniam hoc non poterant,

Quæ & quãta Christus portando crucem passus fuerit.

Sequentium Iesum animus dissimilis.

Psal. 69.

Maria quomodo filio suo cruce grauato obuiauerit.

rant, saltem Christi sunt rosea vestigia secutæ. Quocunque enim Dominus Iesus tunc ibat ex eius potuit vestigijs quæ cruenta post se relinquebat, aduerti. Itaque sequebatur mater filium, omnesque armorum strepitus & frementium insultus audiebat & voces.

Itinera decem quænam in passione sua Christus ambulârit. Ioan. 18. Matth. 26 Marc. 14. Lucæ 22. Ioan. 18. Matth. 27. Ioan. 19. Ibidem Matth. 27. Marc. 15. Lucæ 23.

Multum Christi tam animum quam corpus præ cæteris hoc iter afflixit. Ex eius namque colligimus passione, decem itinera Dominum ambulasse, postquam hortum intrauerat cum discipulis, in quorum quolibet singulares sustinuit dolores. Primum fuit iter, quando captus ducebatur ad Annam. Ibi præter ea quæ in itinere sustinuit, passus est alapam à Pontificis ministro. Secundum fuit, quando ad Caipham ductus est. Tertium, postquam fuit illusus mane, ducitur denuò in Iudæorum concilium. Quartum vbi ductus ad Pilatum fuit. Quintum iter est ad Herodem. Sextum, quando ad Pilatum remissus est in alba veste. Septimum, quando milites eum duxerunt in prætorium flagellandum & coronandum. Octauum, quando ad populum Pilatus eum foras eduxit, dicens: *Ecce homo*. Nonum, quo ante tribunal ad sententiam recipiendam ductus est. Decimum est iter omnibus laboriosius, quo modo ad Caluariæ ducitur locum. Legitur in quorundam deuotorum libris Dominus Iesus ex multis vulneribus in flagellatione receptis, & iam per lignum crucis graue, quod humeris eius imminebat, in vnum conquassatis, magnum inter scapulas habuisse vulnus, propter crucis longissimæ pondus: quæ super dorsum eius iacens, ex indirecta via, & quia Iesus sæpe huc illucque impellebatur, continuò agitata, multa parua vulnera in vulnus vnum contriuerat. Hoc solet vulnus à deuotis pijsque hominibus venerari, quoniam sic cuidam legitur reuelatum, id officio aliquo deuotionis honorari, Deo valdè esse gratum.

Vulnus magnum inter scapulas vnde Christo acciderit.

Defectio Iesu sub cruce.

Scribunt quoque nonnulli, Dominum tandem adeò defeciisse viribus, vt sub cruce super quendam lapidem corruens, nequaquam vltra posset procedere. Vnde & nebulones illi nequissimi, qui ipsum ducebant, moti, licet eidē forent infestissimi cædendo crudeliter, miserabiliterq; viribus destitutum tractando, cùm viderent se non posse procedere, quantumlibet Iesum vrgerent, dederunt eidem auxilium. Siquidem nulla compassione inducti, sed timentes ne in itinere sub eorum manibus, & quam vellent mitiori mortis genere moreretur, nec ad Caluariæ locum perueniens pœnarum immanium crucifixionis fieret expers: (*exeũtes inuenerunt hominem quendam Cyrenensem, nomine Simonem, venientem de villa, patrem Alexandri & Ruffi.*) Hi dicuntur discipuli fuisse Iesu. (*Hunc angariauerunt,*) hoc est, coegerunt, (*& imposuerunt illi crucem portare post Iesum.*) Simonem illum post Iesum portasse crucem, potest bifariā intelligi, vel vt post dicat, ordinē temporis, verbi gratia, vt Iesus primo crucem solus portauerit: deinde ipso viribus deficiente, Simon postea per reliquum itineris solus quoque vsque ad Caluariam portauerit. Alio potest etiam modo intelligi, vt simul cum Iesu crucem portauerit: sed ita crucis onus ambo simul diuiserint, vt Iesus præcederet, Simon sequeretur, crucis trabem eandem portantes. Potuit autem ideò quoque fieri vt Simonem angariauerint, quia nimirum feruenter Iesu sanguinem sitiebant Iudæi. Quamobrem vt negotium acceleraretur, coegerunt Simonem adiuuare in cruce portanda Dominum: qui viribus deficiens, vltra, solus præsertim, non poterat

Matth 37. Marc 15. Lucæ 23.

Simonem post Iesum portasse crucem bifariam posse intelligi.

rat hoc onus ferre. (*Sequebatur autem illum,*) vt supra cœperam dicere (*multa turba populi & mulierum quæ plangebant & lamentabantur eum*). Recordabantur enim dulcium eius sermonum & glorioſorum operum quæ facere consueuerat. (*Conuersus autem ad illas Iesus, dixit: Filiæ Hierusalem, nolite flere super me, sed super vosipsas flete & super filios vestros.*) Nolite eo modo quo fletis, super me plangere. Nequaquam enim periturus sum, tametsi moriar. Nam ego viuam, & vt vos quoq; viuatis omnes, morte mea id faciam. *Nolite flere super me*, hoc est, super innocentem mortem meam, qua vniuersum genus humanū sum redempturus, *sed super vosipsas*, hoc est, super peccata vestra, quibus mihi causam præbetis moriendi, *flete: & super filios vestros*, flete, qui ex odio mihi hanc procurârunt mortem, quorum tempore opportuno inuidia malitiaq; haudquaquam impunita manebit, (*quoniam ecce venient dies in quibus dicent, Beatæ steriles & ventres qui non genuerunt, & vbera quæ non lactauerunt.*) Hoc est, Beatæ quæ suam duntaxat habebunt calamitatem ferre. Intolerabilior namque erit eorum calamitas, quæ grauissima & incredibilia habebunt videre, ac eadem pati tam in se quam in liberis suis: quocirca beatæ tunc steriles habebuntur, propterea quod suam vnamq; duntaxat coguntur ferre calamitatem. Erit enim tunc tam grauis tamque grandis tribulatio, vt homines tunc dicturi sint montibus, *Cadite super nos: & collibus cooperite nos.* Hoc semel impletum est tempore Titi ac Vespasiani, qui licèt (vtpotè Rom.) alia intentione Iudææ & ciuitati Hierusalem calamitatem excidiumq; intulerint: supra modum tamen, & ciuitatem & populum Iudæorum quomodo Christus prædixit, Deo id in vltionem sanguinis Christi ordinante, vastauerunt. Adhuc autem semel complebitur, quando in fine mundi generalis omnium erit persecutio, quia ne ipsi quidem nos cognouimus tempus visitationis nostræ.

Lucæ 23. Mulierum lamentatio, & Christi consolatio.

Lucæ 23. Sequitur: (*quia si in viridi ligno hæc faciunt.*) hoc est, si in me & electis meis, in quibus viror est bonorum operum atque vernantis charitatis, hoc contingit, vt tanta habeamus pati, (*in aridо quid fiet?*) hoc est, peccatoribus hominibus ociosis, aridis ac infructuosis, quid eueniet? Si ego qui lignum sum viride atque arbor fructifera, tanta patior: quid patiētur ligna arida, hoc est, qui nullū boni operis afferunt fructum? (*Ducebantur autem & alij duo nequam cum eo, vt interficerentur*) vt supra dixi, quo facerent Dominum Iesum magis ignominiosum, quo famam quoque eius tollerent: & vt horum nequam complex in scelere putaretur Dominus Iesus, quibus foret in pœna socius, Iudæi hoc procurauerant. (*Et venerunt in locum qui dicitur Golgatha, quod est Caluariæ locus.*)

Ibidem.

Si Christus in itinere plano tantam angustiam tantamq; sustinuit præsurā, quid passus est in montis ascensu? (*Et dederunt ei vinum myrrhatum bibere cum felle mixtum,*) Partim id in afflictionem, partim in derisionem illudendo fecerunt homines scelerati. Siquidem damnatis ad mortem, dare vinum aromaticum consuetudo erat quibusdam deuotis mulieribus, quo supplicium tolerabilius ferrent confortati. Hoc vinum ipsi qui Christum ducebant torquebantq;, ebiberunt ad Iudæorum suggestionem, & aliud vinum pro Iesu procurantes, quod mirrhatum erat, felle mixtum, eidem scilicet propinandum, sicut scriptum est: Vinum damnatorum bibebant. Et in Psal. *Dederunt in escam meam fel.* Dederunt autem ei illud vinum bibere postquam ad montem peruenit Caluariæ, illudentes. Quasi dicerēt. Iam fatigatus es ex itinere, mul-

Fellea Christi potatio.

Amos 4.

Psal 68.

multum laborasti, congruit tibi igitur vt refocilleris. (*Et cum gustasset noluit bibere.*) Quid necesse fuit Domino gustare, quum nollet bibere? An quia amarus erat potus, Dominus hoc nesciens gustauit: & sentiens felleam amaritudinem, recusauit: alioqui si dulcem inuenisset, bibiturus? Nequaquam. Ante enim sciebat quam gustaret, quid sibi propinaretur. Quod verò gustauit, fecit ad maiorem suam pœnam, nihil enim euitare voluit, quod sibi pœnam augeret. Gustum igitur suum voluit amaricari: quia non solum ea quæ foris infligebantur, sustinere voluit, sed etiam sibijpsi aggrauandi passiones & pœnas occasionem quærere, quo plenior fieret patri satisfactio pro nostris peccatis.

Matt. 27. Felleum potum cur Christus gustare non bibere voluerit.

Vbi ad Caluariæ peruenerant locum, (*ibi crucifixerunt eum.*) Vide quam breuiter narrauit Domini crucifixionem Euangelista. Sed cur putas modum suæ non fecerit crucifixionis Dominus ab Euangelistis scribi? Credo equidē, vt deuotis occasionem tribueret meditandi. & vt pro deuotione sua vnicuique sic vel sic daretur occasio cogitandi. In ijs enim eiusmodi quę in scriptura non exprimuntur, neq; scripturæ inueniuntur contrariæ, nihilque certi diffinitum est ab Ecclesia, licet absq; periculo cuiuis sentire hoc aut meditari, vnde ad maiorem vel compassionem, vel deuotionem se potest excitare. Cogitet itaque deuotus, vbi ad locum supplicij ventum est quanta filiorum Belial fuerit occupatio. Nam alij foueam in quam crux stare debeat, parant. Alij clauos apportant & martellos: Quidam crucis faciunt foramina. Interea autem Dominus Iesus in omnium oculis, hoc est, coram vniuersa populi multitudine nudatur. Qui siue à seipso, siue ab alijs fuerit nudatus, non absq; vulnerum multorum renouatione, non absque multa sanguinis effusione, nō denique absque doloribus atque nouarum id fieri potuit pœnarum acerbitate. Laneam namque vestem, vbicumque vulneribus ceu agglutinata inhærerat abrumpere atque extrahere necesse erat: quare dolor nouus vulnerumque hiantium noua sanguinis effluxio sequebatur. Accessit & Christi cor verecundissimum torquens nudationis ignominia: quia coram omni populo sic totus stabat nudus ac laceratus. Aduertendus est denique postquam fuit coronatus Dominus, sæpius exuisse reinduisseq; vestes, sed vbi in huiusmodi vestium mutatione corona manserit spinea, non exprimitur. Nam si mānserit infixa capiti dolorem haud dubiè magnum extractio hæc vestium etiā capiti intulit. Neque enim fieri potuit, vt vestes integræ & non sciſſæ super caput quomodo necesse erat extraherentur, absque coronæ spinarumq; motu, quæ caput pangebant: atque sic motæ, præsertim quando vestis dum extraheretur per caput spinis illis inhærebat, dolorem nouum ac nouam faciebant pœnam. At verò si corona spinea ante vestium extractionem de capite Iesu deposita fuit, atque post reposita: cogita quam ineffabilis hic Iesu maiorque fuerit cruciatus. Cogitandum est etiam, quomodo pia mater fuerit exterrita, vbi filium suum vidit nudatum eiusque corpus vulneribus adeò plenum, vt nullus in eo foret locus à vulnere pœnaue alienus: quia etsi ipsum flagellatum sciret, si tamen fortasse illum nudum ante non viderat: eheu quam miserabilibus ac lachrymantibus illud corpus sic vulneratum, sic sanguine pollutum, sic liuidum, sic laceratum, oculis intuita est? Dum verò nudus staret Dominus Iesus in oculis deridentium atque se blasphemantium

Lucæ 23. Crucifixionis Christi modus cur non sit descriptus.

Crucifixionis Christi modus cuiusmodi meditandus sit.

Corporis Christi nudatio vulnerumque renouatio.

Corona spinea vtrum ante mortē Iesu deposita fuerit.

Mariæ filiū suum nudū vulneribusque plenum cernentis dolor quantus.

tium, putatis ne matrem illius pudicissimam filij sui intellexisse verecundiã, eiusque propterea angustiam & cordis præsturam aduertisse? Adeò enim nudus stabat Iesus, vt ne illi adesset quidem quo verenda sancta contegeret. Fertur igitur pia mater aut pannum, aut velum fortasse de capite suo aliarumve mulierum piarum sumpsisse, retroque accessisse filium, & illum circumligasse, aut fortasse pio seu honesto alicui viro pannum quo esset Dominus circumligandus, ministrasse: Gratum fuit nimirum Domino hoc ministerium. Sunt tamen qui Dominum Iesum vsque in finem vitæ & in cruce quoque nudum mansisse dicunt absque vllo velamine. Sed verisimilior prima opinio habetur, quia magis congruebat ita ante oculos pudicissimæ matris Dominum velatum pendere. Interea dum crux parabatur tradunt Dominum Iesum super lapidem nudum sedisse, & non sine multo gemitu atq; horrore naturæ, lectum suum vltimum quo mori debebat, hoc est, crucem, foramina, clauosq; sibi paratos inspexisse. Circunstabant autem illum impij multi, ipsum deridentes ac subsannantes, qui in eius gaudebant pœnis. Parata cruce cum rabie atque furore Iesum rapiunt, ad crucem ducunt, dorsotenusque, hoc est, retrorsum super crucem proijciunt. Super quam Dominus Iesus iacens, vltrò suas expandit ad crucis cornua manus, easq; clauo perfodiendas aperit. Primò namque vna manus clauo non multum acuto crebris malleorum ictibus perforatur. atque crucis affigitur ligno. Heu quantus hic oritur dolor pio Iesu, quandoquidem clauus crassus obtususq; neruos qui in manibus colliguntur, transijt, vnde maxima oritur pœna: & cutem carnisque partem, quod nonnulli deuoti sentiunt, secum per ligni foramen transduxit. Porrò cum altera quoque esset manus affigenda, inuentus est foraminis locus, vbi clauus debuit transire iuxta Iesu corporis mensuram minimè quadrare. Nimium enim distabat foramen, quod altera non posset manus attingere. Quàm impijssimi tortores, vt pertingeret, applicatis funibus extenderunt, protraxeruntq; tam diu quousque memoratum ad foramẽ se equaret. Tunc eandem quomodo priorem affixêre manum. Fuit autem hæc pœna Domino admodum grauis. Nam adeò erat violenta hæc extensio, vt nerui venæq; rumperentur, soluerentur compages, iuncturæq; ossium in pectore alijsq; membris se iungerentur. Reuelauit Dominus quidam deuoto, in pectore tũc sibi maximã fuisse pœnã, acceptissimũq; sibi fore, si à pijs hominibus, pro hoc sibi gratiæ agerẽtur. Quomodo cum manibus fecerunt, ita etiã pedes extenderunt, vsque ad foramen ligni protrahentes. Sunt qui dicunt, Domini pedes non cancellatim sed duobus clauis diuisim esse transfixos, alij vno aiunt clauo ambos simul pedes & cancellatim affixos. Et ij rationem, quoq; assignant, quod in crucifixione Dominus super crucem iacens, propter verecundiam pudicitiamq; crura pedesque cancellauerit, vt ita dixerim, quo naturæ absconderet secretiora. Tortores igitur ita pedes inuenientes, hoc est, alterum alteri superpositum, simul vno clauo (vt aiunt) illos affixerunt. Non parùm ad firmandam hanc sententiam facit horum opinio, qui dicunt Dominum Iesum absq; velamine atq; prorsus nude, ad sustinendam maiorem verecundiam cordisq; angustiam, pependisse. Porrò qui clauos non acutos, sed obtusos, quibus Dominus est crucifixus, scribunt, & qui Domini carnem & cutem clauis in foramina crucis aiunt transducta, ij per-

hibent

Nuditatem filij sui Mariam operuisse.

Crucifixio Iesu lamentabilis.

Extensio Iesu super crucem grauis & violenta.

Pedes Iesu vtrum vno duntaxat, seu duobus clauis affixi fuerint.

hibent quoque in hac crucifixione Dominum parum sanguinis emisisse. Nã vulnera tunc ita sunt carne pelleq; cum clauo, qui easdem secum in lignum transduxit, oppleta, vt sanguinis propemodum ibi nihil posset effluere: sed plagæ intumescerent, atque sanguis venarum loca discurrens, quæreret egressum, vnde pœna Christo maxima inferebatur, donec cruce in altũ erecta, atque corporis Christi pondere ad inferiora se submittente, vulneribusq; manuum ac pedum inde factis amplioribus, sanguinum riui laxarẽtur in abundantia per crucem descendentes. Cæterum ea vulnera quæ in flagellatione receperat Iesus, per corporis extensionem ampliata ac renouata, copiosum sanguinem propinarunt. Inter crucifigendum cum Dominus super crucem iaceret, extenderetuŕq; adeò quomodo Propheta prædixit, vt omnia eius potuissent ossa dinumerari, in silentio ad patrem orans, hæc simili-ave dixit: Pater sancte, pater æterne, suscipe sacrificium hoc quod tibi offero pro humani generis redemptione, in omnium peccatorum mundi satisfactionem. Neque enim tibi sicut in lege, vitulorum carnes, nec aliorum animalium sanguinem, sed carnem meam, animam meam, sanguinem meũ & vitam meam offero. Trigintatribus annis & vltra laboraui, te pro tuis & pro ijs quos dedisti mihi, continuè rogaui, mundo prædicans. Hanc semper horam expectaui, hanc desideraui crucem pro redimendis peccatoribus, pro saluandis animabus, pro cœlo aperiendo. Ideoq; rogo te (inde quæ sequuntur, alta voce orabat) (*Pater, dimitte illis, Non enim sciunt quid faciunt.*)

Psalm. 21. Oratio Iesu dum crucifigeretur.

Hoc primum est verbum, quod alta pronunciauit Dominus voce in cruce, hoc est, dum crucifigeretur. Sed interrogandum est, quare dum tantos pateretur dolores Christus, omnes tacuit, nullumq; est conquestus, sed quasi peccatum solum se crucifigentium torqueret, hoc verbum primo & palam emisit. Respondendum, patientibus hoc solere euenire, dum in varijs tenentur pœnis, vt primum potissimeq; de illa pœna conquerantur, quæ intolerabilior diriorq; est reliquis. Hoc modo Christus etiam fecit, quo intelligeremus Christi pœnam hanc fuisse maximam, quia pro peccatis doluit hominum: & cum inter peccata maxima hoc vnum ac ferè præcipuum fuit Christi crucifixio, filijq; Dei occisio, ideò pro hoc peccato tanquam pro grauiori vehemẽtius doluit Christus, ante omniaq; ad patrem pro eodem orauit. Neque enim pro peccatis nostris pœnas tantum illis debitas, verum pro eisdem etiam animi dolores, contritionem atq; tristitias assumpsit: ita vt pro maioribus peccatis maiorem dolorem internum, pro grauissimis maximum susceperit. Ostendit igitur vehementissimum adesse sibi dolorem pro maximo peccato. De hac Christi oratione quam fuerit necessaria, dicit Bernardus: Nisi Christus sic orasset, totum genus humanum non fuisset redemptum propter indignationem Dei patris in homines: quia filium suum adeò viliter, adeoq; inhumaniter tractauerunt. Hanc satis ostendit indignationem, quod cœlum & mundi lumina conuersa sunt in tenebras, petræ scissæ, fermentes creatori suo: & nisi Christus orasset, omnia perijssent. Hoc tamen intelligendum est, si iuxta commerita, & quomodo tunc mundus fuisset dignus, iudicare aut punire voluisset pater, creaturæ omnes haud dubiè propter tantum scelus in Dei filium patratum, perijssent. Sed tempus erat quo voluit Dominus non iudi-

Verbum Christi primum.

Quæstio cur pro crucifixoribus potius orauerit Christus.

Pœna Christi maxima quæ fuerit.

Bernardus. Oratio Christi in cruce quam fuerit necessaria.

Matth. 27.

Ioan. 3.

iudicare, sed saluare mundum. Quod vt perficeret, tam iustè quam misericorditer volente diuina prædestinatione, orauit Christus pro crucifixoribus suis: non pro ijs tantum qui manibus, sed & qui vocibus, qui prauis moribus, qui peccatis suis Dominum crucifigunt.

Oratio Iesu in cruce quibus profuerit, & quibus non. Matth. 27. Ioan. 19.

Iterum hic posset quis obijcere, orationē Domini non potuisse non exaudiri, verisimile tamen non esse, omnes fuisse conuersos, qui siue manibus, siue machinationibus suis contra Dñm egerunt. Respondendum, in illa turbā multos ibi fuisse, qui Dñm ex lege non cognouerunt esse Messiam, sed pro legis zelo motos, atque ad pontificum instigationem, contra Dominum clamasse ante Pilatum: eosq; eius virtute orationis conuersos, vel tunc quando eorundem nonnulli audierunt Dominum orantem, vel vbi Dominus Iesus

Lucæ 23.

expirauit, quando multi tundentes pectora sua, dicebāt pœnitendo. *Verè filius Dei, erat iste*, aut quādo misso Spiritu S. ad prædicationem Petri tria millia &

Matth. 23. Actor. 2. 4.

quinq; millia hominū sunt conuersi. Pro ijs itaque Dominus orauit, qui fuere electi à Deo Patre. Nam fuerunt alij qui visis tot Christi miraculis, intelligentes præterea scripturas, non potuissent ignorare Dominum Iesum esse Messiam ac Christum, nisi iudicium eorum inuidia excæcasset, qua nihil boni de Christo potuerunt cogitare. Illis non profuit Christi oratio, nisi mutati, sese redderent Idoneos quibus prodesset. Confiderandus quoque hic meror est & gemitus Virginis matris sub crucifixione filij. Nā quamuis fortasse videre non potuit propter turbæ compassionem, filium suum iacentem super crucem: audiuit tamen voces & fremitus torrorum, audiuit etiam tinnitus ictusq́e malleorum super clauos Domini manibus infigendos, qui certè tenerrimum eius cor penetrabant. Nunquam ictum audire potuit aut tinnitum, qui animam eius non vsque ad mortem vulneraret. Facta crucifixione, acceperunt milites crucem cum Domino Iesu desuper affixo, atque funibus illam ad foueam vbi erigi deberet, protraxerunt non aliter Dominum ac bestiam tractantes. Quo cum peruenissent, magnis clamoribus in altum crucem erexêre, vexillum vtique saluationis nostræ. Eleuatam cum Domino Iesu crucem, dum super foueam aut foramen ad hanc aptatum tenent, subitò in idem foramen cadere sinunt, tam validè, vt omnia Christi membra tremerent, eiusq́e interiora concuterentur. Tunc laxatis vulneribus clanorum, velut quatuor riuis, sanguis de corpore Iesu per crucem terram rigans ra, emanat. O quid sensit tunc pijssima eius mater, ad tam triste spectaculum in altum eleuans oculos. Heu Simeonis gladius quam miserabiliter eius tunc virgineum cor secuit? (*Et cum eo crucifigunt duos latrones, vnum hinc, & alium illinc,*) id est vnum à dextris, alium à sinistris eius (*medium autem Iesum,*) quasi eorundem principem ac antesignanum, hoc est, quasi in sceleribus patrandis insigniorem ac præcipuum. (*Et impleta est scriptura quæ dicit: Et cum iniquis reputatus est.*) Iudæi vbiq; tractabant, quomodo Iesum infamia ignominiaq; afficerent. Videiam si tam chara honesto est viro sua fama bona, vt pro ea seruanda aut non temeranda nonnunquam vitam periculo exponat, quam putatis dilectam Christo suā fuisse famā, idq; meritò, vtpote quā seruare debuit propter nos? Dum igitur tam innocenter infamia afficeretur turpi, putas eius cor pijssimum non fuerit afflictum? (*Scripsit autem & titulum Pilatus, & posuit super crucem super caput eius causam ipsius scriptam.*) id est, causam quare

Lucæ 2. Marc. 15. Ioan 19.

Marci 15. Esaiæ 53.

Gemitus & dolor Mariæ in crucifixione filij quantus.

Eleuatio crucis Iesu eiusque in foramen demissio lachrymabilis.

Infamia Iesu quantum cor eius afflixerit. Ioan 19.

Tituli super scriptio.

quare crucifixus fuerit Iesus, continentem. Consuetudo hæc erat Rom. crucifixis causam superscribere qua supplicium commeruisset. (*Erat autem scriptum: Iesus Nazarenus rex Iudæorum.*) Iesus proprium erat Christi nomen, Nazarenus à Nazareth, vbi conceptus fuit & vixit, dictus. Rex Iudæorum, causam indicat crucifixionis. Ideò enim quia rex & Messias, Christus & saluator quoque est noster, propter nos saluandos passus est se crucifigi. Quod Pilatus breuiter indicat, dicens: Rex Iudæorum, hoc est, ideò est crucifixus, quia rex est Iudæorum. (*Hunc ergo titulum multi legerunt Iudæorum, quia prope ciuitatem erat locus, vbi crucifixus est Iesus. Et erat scriptum Hebraice, Græce, & Latine.*) vt diuersarum linguarum quicunque transiret, posset legere. (*Dicebant ergo Pilato Pontifices Iudæorum: Noli scribere, rex Iudæorum, sed quia ipse dixit rex sum Iudæorum.*) AEgre ferebant Iudæi quod fecerat inscriptionē huiusmodi Pilatus. Vnde iniuria habebant erubescere, quod eorum rex esset crucifixus. Hoc enim ex scriptionis modo quem Pilatus dictauerat, ita intelligebatur. Quapropter Pilatum arguentes nitebantur impetrare, vt mutato titulo ita scriberet, vt causam crucifixionis Domini quisquis legeret, non cogitaret illum fuisse regem Iudæorum, sed propterea magis esse crucifixū, quod cum non esset, dixisset se regem Iudæorum. Timebant enim se ex hoc titulo, vituperio ac ignominia affici, quā libētiùs in Christum iecissent, volentes eum haberi tanquam superbum & ambitiosum ab ijs qui titulum hunc legerent. At Pilatus indignabundus, atq; veritate & Spiritu sancto (licet ipsemet nesciret) confortatus, noluit Iudæis vt titulum corrumperet mutaret ve, acquiescere, sed dicit: (*Quod scripsi, scripsi.*) id est, manebit fixum & immutabile quod scripsi, indicans Christum esse regem Iudæorum, nec morte etiam illi Iudæos hoc nomen & imperium posse extinguere. Hic est titulus sub quo omnes Deo militant deuoti Christiani. (*Milites ergò cùm crucifixissent Iesum, acceperunt vestimenta eius, & fecerūt quatuor partes, vnicuiq; militi partem.*) Hinc licet aduertere, quatuor fuisse præcipuos milites, qui Domini fuêre tortores. Hinc etiam conijci facilè potest, milites illos homines fuisse pannosos, vilissimosq; nebulones, qui nihil non audebant pro quæstu, pro fauore, & qui pro fragmine panis quoque perderent iustum, (*& tunicam,*) vestibus diuisis ad huc tunica restabat diuidenda (*Erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta per totum.*) Hanc tunicam à matre Iesu perhibent factam tempore eius infantiæ, atq; semper creuisse cum Domino Iesu. Hæc est etiam tunica, cuius fimbriam tangens mulier hæmorroissa, patiens sanguinis fluxum, curatur. (*Dixerunt ergo ad inuicem: Non scindamus eam, sed sortiamur de ea cuius sit, vt scriptura impleretur, dicens: Partiti sunt vestimenta mea sibi, & super vestem meam miserunt sortem. Et milites quidem hæc fecerunt.*) Quod milites Christo hoc fecerint, non solum propterea fecerunt, q; homines erant miseri, crudeles ac vilissimi, maximeque inhiantes ad lucrum: verùm etiam propterea quod Christo voluerunt illudere. Quasi dicerent: Hic potens est rex, hic omnes ditabimur ex præda. Nemo expers sit regiarum eius diuitiarum. Regalia eius vestimenta primum diuidamus. Sequitur. (*Et milites sedentes, seruabant eum.*) ne quis eum de cruce tolleret. (*Et stabat populus expectans.*) Bona pars populi, ex curiositate cupiebat Iesu finem videre, propterea quod putaret aliquid nouum in eius morte accidere, præsertim si verax & Dei

Ioan. 19.

Vestium Iesu diuisio.

Matth. 9. Ioan. 19. Palm. 21.

Matth. 27. Lucæ 23.

filius esset. Inde enim & Iudæi & pontifices Iudæorum moti fuêre, qui ex lege Dominum Messiam cognouerunt, & tempus aduentus Messię viderunt impletum, licet inuidia eos fecerit dubitare, vt iuxta illud Sapientiæ: *Contumelia & tormento interrogemus eum, si enim filius Dei est, liberabit illum:* pœnas acriores Christo adhibuerunt, vt est multorum opinio, explorare volentes an Dei esset filius: putabant enim si Dei esset filius nequaquã illũ sineret Deus mori: sed liberaret. Porrò si non liberaret, falso sibi arrogasset diuinitatis nomen: & propterea non peccassent ipsi tunc, qui mortem illi procurassent.

Sapien. 2.

Matth. 27. Blasphematur Christus ąpræter euntibus.

Prætereuntes autem blasphemabant eum, mouentes capita sua, & dicentes: Vah qui destruis templum Dei, & in triduo reędificas? salua teipsum. Si filius Dei es, descende de cruce. Similiter & principes sacerdotum, illudentes ad alterutrum cum scribis & senioribus, dicebant: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Si rex Israel est, descendat nunc de cruce, & credimus ei. Confidit in Deo, liberet eum si vult. Dixit enim, Filius Dei sum. Illudebant autem ei & milites, dicentes: Si tu es rex Iudæorum, saluum te fac.) Mirum videtur, quomodo illi homines, imò non homines, sed filij diaboli potuerunt tam esse crudeles contra Dominum, tamque feroces & non humani, quod in tantis pœnis mitissimo improperauerunt beneficia sua. Fecerant iam in eum quicquid potuerant: & cum omnẽ quam poterant, sui furoris vim in illum effudissent, adeò vt pœnarum nihil quod in eum non fuisset expensum, amplius potuisset excogitari, persequuntur lingua, illudentes, improperantes & blasphemantes. Nunquam legitur tam sęuerum fuisse iudicium, nunquam tanti malefactores, quibus vt fuerunt damnati ad mortem, non sit compassio exhibita. Itaque quando cunctis alijs sit misericordia & compassio, quando parricidis & sceleștis hominibus fit allocutio humana, pietatisque ostensio in extremis vitæ, soli Christo redemptori ac benefactori maximo, nulla fit compassio, nulla humanitas, nulla benignitatis misericordięve commonstratio.

Beneficiorũ Christi exprobratio.

Quod verò etiam contra omnem est pietatem, beneficia ei exprobrant: quandoquidem aliud nihil, quod obijciant, hãbent. Alijs quidem, si exprobraretur, criminosis, quæ flagitia patrassent, obijcerentur. At vero quã delicta nulla habuit Christus, beneficia eidem exprobrantur. Compatere tu igitur Christo, qui pro benefici js suis maximis, & ab alijs quibus benefecit, patitur exprobrationes, inuectiones, blasphemias, derisiones, iniurias: idque eo tempore, quo nec sceleratissimo cuique amplius improperantur crimina. Accedit quod pro eisdem qui sibi hæc irrogant, paulò ante ad patrem orauerat, pluris faciens eorũdem salutem, pro qua orabat, quam suam passionem quam patienter sustinebat. Cogita quomodo pijssimum cor Iesu penetrarunt hæ blasphemiæ, hę derisiones, hæc conuitia exprobrantium. Scitis quantum calamitosos ac miseros grauat, si nullã in suis ærumnis sibi videri exhiberi compassionem: multo magis autem vulnerantur, si etiam deridentur, aut si illis non credatur. Hæc enim derisio inuectioque quæ fit miseris, nõnunquã plus cruciat, intimiusque affligit, quam ipsa præcipua quam patiuntur calamitas. Attende tamen quam stulta eorum fuerit irrisio: exprobrant illi, in alios quam ostenderat virtutem, qua sanauerat infirmos, depulerat morbos, dęmones eiecerat, suscitauerat mortuos. Iam verò ne sibi ipsi qui-

Blasphemiæ istæ quomodo cor Iesu penetrãrint. Irrisio Iudæorum quam fuerit stulta.

quidem aliquid conferre posit. Non posit enim de cruce descendere, & ex tam grauibus se pœnis liberare.

Cùm ergo sibijpsi subuenire nequeat, cui maxime præsumendus est bene velle, inferre volunt, ergo omnia reliqua quæ visus est egisse miracula, non fuisse vera miracula cum Deo facta. quia si vera fuissent, nullo modo nunc deesset ei Deus, quando ipsemet auxilio maximè eget diuino. Sed stulta fuit hæc Iudæorum (vt dixi) obiectio. Multo enim maiora fecit miracula, si miraculis credere vellent Iudęi, quam vt de cruce descenderet. Num maioris fuit difficultatis, iubere clauos exilere è manibus atque pedibus suis, quam Lazarum quatriduanum mortuum ac sepultum reuocare ad vitam? Falsa igitur & mẽdacio plena est eorũ promissio qua dixerunt: *Descendat de cruce, & credimus ei*: quando quidem multo maioris virtutis miracula viderunt in eo, quibus tamen non crediderunt. Certissimè est enim tenendum, si credituros sciuisset Iudæos Dominus, qui omnium futurorum æquè ac præsentium certam habet cognitionem, pro salute illorum confestim descendisset de cruce, alio tempore denuò pro nobis crucifigendus. Nam si miracula attẽdere eius voluissent, maius fuit miraculum, quod ignorare non potuerunt, mortuum sepultumque clauso & signato rediuiuum prodire sepulchro, quam adhuc viuentem de crucis descendere ligno, Modo credant, quia ex morte resurrexit Iesus, clausum exiens sepulchrum: quod ipsi quoque sepulchri custodes tacere non potuerunt, licet vt tacerent, data fuisset illis à pontificibus pecunia. (*Et qui cum eo crucifixi erant, conuiciabantur ei.*) Hoc de vno intelligitur, qui Iesum blasphemans, ab altero increpatur. Propterea alius dicit Euangelista: (*Vnus autem ex his qui pendebant latronibus, blasphemabat eum, dicens: Si tu es Christus, saluum fac teipsum & nos. Respondens autem alter, increpabat eum, dicens: Neque tu times Deum, quia in eadem damnatione es,*) scilicet crucis & mortis? ac si diceret: Vides ne te esse damnatum ad mortem, quomodo Iesum, & in extremis vitæ constitutum, & neque adhuc times Deum? (*Nos quidem digna factis recipimus.*) hoc est, nos culpas luimus nostras, recipientes supplicium peccatis nostris debitum: quamobrem iuste patimur. (*Hic vero*) Iesus, (*nihil mali gessit.*) Nihil propter quod crucifigi, aut mori debeat, commeruit. O fidelem confessorem Domini. Petro ante ancillam ostiariam negante, hic palam in cruce Christum confitetur, O pœnitentem humilem. Nihil habuit liberum præter cor & linguam, & vtrunque Christo dedicat. Sequitur enim: (*Et dicebat ad Iesum: Domine, memento mei dum veneris in regnum tuum.*) Quasi dicat: Quanquam tuus populus te negat regem, ego tamen te regem non ambigo: scio quomodo sis rex, & cuiusmodi sit regnum tuum. Pateris iam quidem nobiscum abiectissimam durissimamque mortem, veruntamen citò venies ad gaudium & regnum tuum. Memento mei cum bene tibi fuerit, & profit mihi q̃ modo consors tibi fuerim in pœna, vt aliquando esse quoque tecum particeps merear in lætitia. Mirari nimirum quis posset, quomodo in cognitionem Iesu venerit hic latro, vt adeò illuminatus Christum palàm confiteatur, viris Apostolicis à Iesu fugientibus. Respondendum, vt putatur, hoc accidisse, quia Dominum audierat paulò ante pro inimicis & suis crucifixoribus orantem: viderat quoque eum tam molesta, tamque grauia adeò manuetè, adeòque tranquillè sustinentem, vt ne motu

Ioan 11.

Matth. 27.

Matth. 28.

Mattth. 27.

Lucæ 23.

Latronis confessio & conuersio.

Latro vnde ad cognitionem Christi venerit.

signove

signove vno quidem, vel indignationem, vel impatientiam ostenderet. Audiuit eum à prætereuntibus blasphemari, sed æquanimiter tacere, nec vllum exprobrantibus respondere verbum. Audierat quoque quod ad blasphemiam alterius latronis, conuiciantisque verba, humiliter taceret. Ideò aduertit adiutus diuino lumine innocentem Iesum, & plus in eo esse quam simplicem, purumve hominem, qui iniquè tractaretur. Ideò sui petiuit haberi memoriam, dum ex pœnis Dominus Iesus liber venerit in suum regnum. Paratus igitur, & ad misericordiam maximè pronus Iesus, mox illi maiora atque postulauerat promittit, quomodo sequitur. (*Et dixit illi Iesus: Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso.*) O quanta est misericordia redemptoris nostri. Neque enim latroni dixit: Vade furcifer, totum consumpsisti tempus in malitia, tanto tempore mihi contraria agens, me contempsisti: & nunc in extremo cum vita deficit, me inuocas? Nec dixit: Ieiunabis in pane & aqua tot diebus, alioqui te non recipiã. Nõ etiam respondit: Ad centum annos manebit in purgatorio, latrocinia tua expiaturus, antequam te recipiam. Nec impatientia concitatus: In tanta, inquit, ipse amaritudine sum & afflictione, vt neque matri, neque amicis hic astantibus, aut valedixerim, aut fim locutus adhuc. Sed quid ergo dixit? *Amen dico tibi*, &c. hoc est, Quia toto ad me conuersus es corde, *amen dico tibi hodie mecum*, &c. Pijssimus Dominus spem cunctis dare voluit pœnitentibus, vt nemo veniam desperet, quando in extremo vitæ latroni pœnitenti paradisum promisit. Veruntamen videat vnusquisque peccator, ne pœnitentiã conuersionemque suam differat vsque ad finem: quia in omni scriptura sacra Canonica non legitur, nisi de hoc latrone, qui in fine pœnitens saluatus sit. Loco enim miraculi refertur, sicut & merito habendum est, vbi conuersionem ad vitæ vsque extremum quis differens, tunc primum pœnitet, quando amplius peccare non potest, vt hæc pœnitentia sit vera quæ hominem saluet. Nam pœnitentia quocunque tempore fuerit, si tamen vera est, infallibiliter Deum reddit propicium, etiam si in extremo, qui pœnitet, constitutus sit spiritu. Sed rarissimum est valde, in fine veram obtinere pœnitentiam, eos videlicet, qui dum sani sunt, nolunt conuerti ad Deum, pœnitentiam semper differentes quandiu peccare possunt. Horum certè, si Hieronymo alijsque sanctis doctoribus creditur, vix milleſimus saluabitur: non quod eorum, aut cuiuscunque pœnitentia à Deo non recipiatur, sed quod vix tunc vera quomodo esse debet, pœnitentia inueniatur. Pœnitent enim tunc omnes & boni & mali: veruntamen longo interuallo distat, pro peccatis suis quempiã dolere ex charitate, quod Deum offenderit: & dolere ex timore tantum, quod pœnas sibi cõparauerit æternas. Hic enim dolor non iustificat, illi verè hominem & saluat. Propterea qui securus esse vult, doleat, pœniteat, conuertatur dum valet, dum adhuc potest peccare: quia hæc pœnitentia salubris est, peccatum detestari ac in se persequi cum possit amare, atque in ea peccati detestatione perseuerare: non illuc differre pœnitentiam, quando amodo non liceat viuere. Qui enim tunc à peccato vult cessare, quando non datur ei vltra viuere, ille non peccatum relinquit, sed potius ipse relinquitur à peccato. Ille inquam non relinquit peccatum, sed tempus peccandi deserit, pœnitetque tantum coactus, quia supplicium peccato debitum sibi comparauit: inde enim plus dolet, quam quia

Lucæ 23. Verbum Christi secundum, quantæ misericordiæ.

Pœnitentiã & cõuersionem non esse differẽda in finem.

Pœnitentia ad mortem vsque dilata cur raro sit vera.

Pœnitentia salubris quæ

quia Deum offendit, Nemo ergo delinquat super misericordia Dei, credens se pro voluntate sua velle peccare, atque iterum quando sibi placuerit, dolere. Nemo enim salubriter pœnitebit, nisi is, cuius cor diuina gratia visitauerit: quæ an in fine vitæ tuæ te visitauerit, omninò scire non potes præsertim cùm in vita dum sanus eras, toties te visitauit, toties te excitauit, toties ad cordis tui pulsauit ostium, sed tu intromittere eam noluisti. Timendum igitur est tibi, quia quum deberes, *non cognouisti tempus visitationis tuæ*: ne quã- Lucæ 19.
do iam ingruerit vltima necessitas, & tunc ibi occurrerit dolor, ibi solicitudo, hîc timor, illic etiam spes diuturnioris vitæ animum tuum obsederint, relinquatur domus tua deserta: vt quæ tunc agere deberes, non possis: quan- Matth. 13.
doquidem quum potuisses, noluisti. Certum est tamen & firmum, nulli de venia desperandum, quocunq; etiam pœnituerit tempore: sed omnino misericordiæ Dei confidendum, si tamen propterea doleat pœnitens, quod offenderit Deum, arguens & damnans semetipsum, tanquam eum qui in Deum suum impiè egerit. Sequitur: (*Stabat autem iuxta crucem Iesu*) Maria (*mater eius, & soror matris eius Maria Cleophæ, & Maria Magdalenæ.*) Alijs solet esse af- Ioan. 10.
flictis atque in pœna constitutis consolatio, si præsentes habeant secum amicos quibus confidunt. Veruntamen aliter Domino Iesu contigit. Neq; enim ad consolationem illi accesit matris suæ præsentia: quin potius ad pœnam, cordisq; afflictionem maiorem. Inde enim tanta est illi pœna, præter eam quam alioqui in se patiebatur, addita, propter matris dolorem compatientis, vt dura etiam corda in lachrymas potens sit commouere. Dicit itaque Euangelista: *Stabat iuxta crucem* Maria *mater eius*. Beatissima virgo Maria, quæ vniuersas supergreditur creaturas, in qua nullam contingit inueniri maculam, in qua nullum est vitium, nullum peccatum, nullus defectus, nihil obscurum, nihilq; imperfectum, quod mente semper steterit, nulli potest esse ambiguum. Meritò tamen hoc tempore stetisse dicenda est, quando Apostolis omnibus de Christo dubitantibus, quando Ecclesiæ columnis in fide nutantibus, ipsa sola fide constans perseuerauit. Quamuis enim Dominum viderit morientem, nequaquam tamen hæsitabat quo minus eundem tertia crediderit die resurrecturum. Hoc dum certissima teneret fide, nihilominus tamen vt pia mater vehementissimè condoluit filio. Passio enim filij, quam oculis corporis præsentem cernebat, tantum in ipsius corde excitabat mœrorem, tantum dolorem, vt nihil pro hoc tempore posset cogitare, nisi ea quæ in sensibus tunc versabantur, hoc est, quæ videbat & quæ audiebat, & quæ in cruciatum atque opprobrium sentiebat agi filij sui. Quod autem sola beata virgo Maria filio fide plena & constans astitit, subindicat in persona prophetæ Dominus, dicens: *Torcular calcaui solus, & de gentibus non est vir mecum.* Esaiæ 63.
Non dixit, Non est homo mecum: quia mulier vtiq; nihil nutans, sed constãs in fide, sub cruce illi (licet quomodo dixi, non ad auxilium, sed ad eius tormentum) astitit. Stabat etiam, tam corpore, quam animo erecto: quia in hac maxima sua turbatione, in hac tanta compassionis mœstitia ac dolore, quibus omnia eius interiora dissecabantur, & dum ante oculos suos cernebat, vnde gladius animam eius continuus transibat, cruciatusq; morte dirior cor eius sauciabat: nihil tamen non modestum, nihil quod virgineam dedeceret disciplinam, nihil denique quod fœmineam non commendaret honestatem,

Quomodo dicatur Maria stetisse.

Mariã tam corpore quã animo erecto stetisse sub cruce.

quamuis doloribus supra modum nimijs obrueretur, egit. Nunquam enim virginalis fuit oblita pudicitiæ, nunquam fœmineæ honestatis immemor, nunquam deniq; à resurrectionis fide adeò aliena, vt eiulatum, vocem, moresve in compassione sua alios, quam virginem decebat maturam, ostenderet. Propterea fuit eius dolor tanto acrior, quo secretior, quove intimior, quem clamoribus, eiulatibus, alijsve signis non audebat pro muliebri verecundia quomodo cæteræ solent, manifestare. Fit enim hæc manifestatio, qua tristis clamore, gemituve ac voce pressuram alijs quæritur suam, plerumque in solamen patientis, qua beata Maria carebat. Mirum est autem, quomodo beata Maria post & inter tantas afflictiones stare potuit. Quicquid enim Dñs Iesus tota nocte & die illa passus est, ipsa tametsi nõ corporeis oculis, in spiritu tamen vidit. Nihil enim minus, sed clarius multò quicquid in scriptura sacra habebatur de sui filij passione, beata Maria intellexit, quam Prophetæ, aut ij qui ea scripserunt. Nihil propterea Christus in corpore est passus, quod ipsa non pateretur simul in spiritu. Vnde mirandum videtur, quod nõ centies corruens præ dolore, tenero eius corde rupto, mortua fuerit, nisi quod diuina fuit virtute ad patiendum maiora, seruata. Sæpenumero enim licet mortem non sentiret, morte tamen dolorẽ experta est acerbiorem. At vbi stetit hæc pia mater? *iuxta crucem*, inquit Ioannes. Virgo sanctissima, virgo innocentissima, mundi domina, regina Angelorum, quid tibi & cruci? quid facit pudicissima virgo sub crucis patibulo? quid templum Dei, quid agit arca Trinitatis in loco cadauerum? O rem inauditam, reginam cœli, misericordiæ thalamum, in loco inueniri suppliciorum, vbi nequam interficiuntur! Non absque ingenti est ratione ô Domina, vt ibi inueniaris, vbi puniuntur latrones. Aliquem præstantem, aliquem permagnum, aliquem charum ibi habeas necesse est, cuius te dilectio illuc inuitauerit. Dominum, (inquit Maria) meum, Deum meum, creatorem meum, meum sponsum, meum vnigenitum hic habeo, quem virgo concepi, quem virgo & sine dolore genui: & miramini cur in Caluariæ monte inueniar? Hunc enim in cruce cùm videam extensum, cùm videam laceratum, vulneratum cùm intuear ac cruentatum, & ab vniuerso mundo eiectum, derelictum & persequutum, quomodo ego quæ eius mater sum, ab eo recedere possum? quomodo illum possem derelinquere, quem infantem dulciter lactaui, quem puerum sedulo nutriui, cui ministraui adolescenti, quem sequuta sum prædicantem, quem vidi gloriose potenterq; miracula facientem? Meritò astas ô domina creatori tuo, mater filio. Ipse enim vnicornis ille est, iam olim sanctorum patrum desiderijs fatigatus, qui tandem cùm seipsum vltra continere non posset, virgineo tui gremio captus est. Quomodo te ergo præ omnibus elegit creaturis in matrem, quomodo posthabitis omnibus, ad te solam venire, pudicissimoq; vtero tuo capi voluit: sic ediuerso nunc quando ab omnibus derelictus est, dignum videtur, vt vicem reddens, ei licet sola, adstes. Charissimi, si quis expendere cupit, quanta fuerit compassio pientissimæ matris, expendat primũ quantum dilexit mater filium. Tantundem enim pro eo doluit, quantum amauit. Hæc enim certa est regula, tantundem pro re amissa, aut amittenda dolere, quantum rem amauerit ipsam: tantum item condolere patienti, quantũ diligit patientem. Doluit igitur Maria vehementissimè de Christi morte, quia feruentissimè

Mirum esse quomodo Maria stare potuerit.

Interrogatio ad beatã Mariam.

Responsio Mariæ,

Compassio Mariæ erga filiũ quanta

simè diligebat eius vitam. Cogitationem enim de eius resurrectione futura, præsens quod ante oculos habebat spectaculum,& quem sentiebat mœror tũc absorbuerat. Dilexit aũt beata Maria filium suum, non solum plusquã reliquæ matres suos amant natos, verùm etiam sola plus quàm omnes simul amant, dilexit filium suum. Habuit enim multas rationes Iesum diligendi. Prima, quia quantum ipsa ab eo diligebatur, non ignorabat. Cuius certè amorem filij erga matrem præminentiæ, dignitates, gratiarum virtutumq; perfectiones & prærogatiuæ, quibus ab eodem se inuenit honoratam, atque præ omnibus electam, commonstrabant. Sciebat itaq; omnibus hominibus cunctisq; cœlestibus spiritibus se plus à Domino amari: quare non potuisset eundem non redamare, etiam super omnia. Alia fuit ratio amandi: quia ipsa sola perfectè agnouit, quis quantusve, hoc est, quantæ maiestatis, quantæ dignitatis, quantæve esset excellentiæ & bonitatis ipse Dominus Iesus, vtpotè immensus, infinitus, omnipotens & Patri coæternus. Sciuit prætereà quamobrem pateretur, hoc est, prorsus innocens, ex amore, & pro alienis peccatis. Tertiò, etiam naturaliter plus quàm reliquæ matres diligunt, amabat. In alijs namq; filijs, parentum amor diuisus est in patrem. Quia verò in terris non habuit Iesus patrem secundùm carnem, Maria igitur amorem vtriusq; habuit parentis, id est, tam patris, quam matris: ideò dolorem quoq; habuit vtriusq;. Iam cogitate quia Dominus Iesus sciebat suæ angustiam matris, quanto eius cor dolore vulneratum putandum est, quia eam sic propter se vidit affligi, quia vidit cor eius sua passione transuerberari, & quia illam habebat relinquere desolatam, quæ nunquam displicuerat, nunquam offenderat, semperq; fidelissimè sibi adhæserat. Quod verò adstare illam pius voluit filius, vt antè dixi, non ad suam consolationem, sed ad maiorem sibi afflictionem id voluit. Augere enim sibijpsi voluit pœnam per matris præsentiam, quo copiosiorem pro peccatis nostris Patri redderet satisfactionem. Quapropter inspiciens matrem, semetipsum torquebat. Respectus quoque à matre quoties ipse fuit, tot vulnera, tot punctiones gladiorum, tot denique cruciatus materno eius cordi imprimebat. Itaque cruci immobiliter affixus Iesus, dum nihil haberet liberum nisi oculos & linguam, de vtroque, quo præceptum de parentibus honorandis impleret, voluit obsequium impendere matri. Ideò sequitur. *(Cum ergò vidisset Iesus matrem & discipulum stantem quem diligebat, dicit matri suæ: Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce matertua.)* Quasi dicat: O mulier, Ego à te recessurus sum: ne orbatam te filio relinquam, pro me suscipe in filium Ioannem. Et tu Ioannes meam matrem accipias in tuam, hoc est, ita illi seruias, ita cures, ita illius agas solicitudinẽ, ita diligas, ac si tua foret mater. Dicit quis: Quare filius pijssimus tam seuerè loquitur matri, nominans eam non matrem, sed mulierem? Quare non dicit: Pijssima mater? Respondent sancti & doctores, in hoc tenerrimæ Christũ voluisse parcere matri. Nam si familiarius dulciusve illi fuisset loquutus, puta dicendo, Charissima mater, cor eius præ amore iuxta ac dolore ruptũ fuisset, quod eiusmodi tantumq; filium tam ignominiosæ morti traditum amitteret. Quamuis autem beatissimæ Virgini accepta foret hæc solicitudo filij, potuisset tamen non iniuria querulari ac dicere. Heu cuiusmodi hæc est commutatio cognatum recipere pro filio, discipulum pro magistro, filium

Diligẽdi Christum quasnam habuerit Maria rationes singulares.

Compassio Iesu erga matrem cõpatientem.

Exod. 20. Commendatio matris Ioan. 19.

Verbũ Christi tertium.

Mulierem cur vocauerit matrem suam Christus.

Zebedæi pro filio Dei. Heu quale est hoc cambium: Sequitur: (*Et ex illa hora accepit eam discipulus in suã.*) Hoc est, in sua custodia, atq; cura, tanquam matrem. Hæc dicta sint breuiter, quantam cordis tristitiam sibi axaggerauerit Dominus, per matris præsentis atque sub cruce astantis præsentiam. Exaggerata est autem & aggrauata Domini Iesu passio multis etiam ex causis. Primò namque creuit ex naturali complexione corporis, quæ in Christo delicatissima, nobilissima atque tenerrima fuit. Christus namque ex virgine natus sine humano semine, sed virtute Spiritus sancti obumbrante, nobilissimæ fuit complexionis. Quanto autem complexio fuerit cuiuspiam nobilior, quanto tenerior, tanto erit læsio eiusdem quoque acrior & sensibilior. Dolor enim pro corporis & complexionis nobilitate atque teneritudine citius sentitur, atque pœnosius toleratur. Videmus enim dolorem in oculo aliique membro tenero, multò grauius sentiri, quam si foret in calcaneo similis dolor aut alio membro robusto. Secundò aggrauabatur Christi dolor ex intentione, hoc est, voluntate satisfaciendi. Inde enim maiorem sustinuit dolorem, quia pro omnibus dolere ac satisfacere iuxta æquitatem voluit: quo certè dolorem eius omnibus doloribus mundi esse maiorem, erat necesse. Tertiò Christi dolor aggrauabatur ex passionis modo. Si enim patientis causam modumq; attendis, inuenies primò, quia nullam habuit rationem causam ve pro seipso, sed pro alijs ex charitate & gratis patiendi. Pro ijs enim patiebatur, qui erant inimici, & quos fore sciebat ingratos. Deinde si ignominiam passionis ac mortis eius intueris, atq; simul expendis, quod cum honorabilissimus sit omnium, sustineat tamen maximè ignominiosa, sustineat vilissimis, & pro vilissimis, & cum vilissimis, in vilissimo quoq; loco: videbis quanta illi ignominia, quantave pœna præ cæteris vndecunque exaggeratur. Quod pulchrè beatus Bernardus, dum vilissima quæq; cum dignissimis componit in Christo conuenientibus, admirans exclamat. O opprobrium hominum, & gloriam angelorum, ô humilem & sublimem Deum, ô altissimum & nouissimum virorum, ô Iesum Dei filium, tam viliter inhumaniterq; tractatum. Ipse siquidem rex regũ & dominus dominantium, vilissimo fuit precio pro nobis venalis expositus, à ribaldis vilissimis vilissima quæq; passus, in loco vilissimo suspensus, crucis supplico traditus, cum latronibus vilissimis sociatus modoq; vilissimo tractatus. Dominus etenim Deus, tanquam malefactor capitur: tanquam fatuus Dei sapientia irridetur: tanquam homicida, hominum vita morti damnatur, tanquam latro, mundi Saluator crucifigitur: tanquam vermis vilis, Deus summus abijcitur, conspuitur & conculcatur. Tertiò eius passio fuit dolorosissima. In omnibus enim membris passus est, & in omnibus sensibus singulares habuit dolores. Nam in capite passus est coronam, in facie alapas & sputa, in manibus vincula, in pectibus simul ac manibus clauos, in corpore vniuerso flagellationem: vnde nihil sanum fuit in toto corpore, quin foret aut tumidum, aut liuidum, lacerãtúve, aut vulneratũ. Passus est denique in sensibus, puta in auribus derisiones, cõuicia & blasphemias, in oculis velationẽ & lachrymas, in olfactu sputi putorẽ, lociq; Caluariæ & cadauerũ fœtore. In gustu fel & acetũ. In tactu per totum corpus flagella, colaphos & verbera. Passus est præterea Dominus Iesus in fama atq; honore, quæ Iudæi insidijs perquam dolosis ei auferre machinabantur

Passionem Christi aggrauantia quæ.

Nobilitas naturalis complexionis in Christo quanta.

Intentio Christi patientis quæ.

Passionis Christi modus & causa quæ.

Bernardus.

Passio Iesu cur dolorosissima fuerit.

bantur. Passus est in rebus, quæ ad vsum illi vehementer erant necessariæ. Nã spoliatur vestibus, qui vestit omnia. Fit nudus adeoq; pauper, vt ne in siti quidẽ maxima vnã habeat aquæ guttã. Accessit nihilo secius passionib. Iesu grauamẽ ex tẽpore, quia tẽpore sacro atq; maximè festiuo est passus, quãdo alijs erat hominibus commune gaudium. Ex ætate, quia in florida corporis iuuentute vitam amittit. Ex suæ passionis & infirmitatis manifestatione. Coram enim populi infinita damnatur, nudatur, crucifigitur q; multitudine. Ex astantium impia crudelitate: omnium enim misericordissimus, nullam sentit sibi fieri misericordiam, nullam compassionem, sed in pœnis quoque derisiones, blasphemias, improperiaq; audire cogitur. Ex persequentium ingratitudine. Patitur enim ab electa, sed ingrata nimium gente: quippe cui innumera largitus fuerat beneficia, pro quibus non solum nullas gratias recepit, sed etiam pro beneficijs malè audiuit. Ea enim quæ populo illi Iesus contulerat in salutem, eadem ipsi rursus ei vertunt in contumeliam. Dicunt enim: *Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere.* Marc. 15.

Fuerunt quoque aliæ rationes, vnde Christi grauior acerbiorq́ue facta est passio. Nam vulnera habuisse fertur quinquies mille, quadringenta, septuagintaquinque: quorum omnium singulorumq́ue sensit dolorem distinctum. Aliter enim in Christo fuit, aliter nobiscum sentientibus pœnas varias. Christus tametsi mille haberet pœnas, quamlibet harum sensit adeò distinctè, ac si solam hanc habuisset. Nos verò si in multis habemus locis partibusve corporis dolores, illum qui præ cæteris granat, & omnium est infestissimus, conquerimur, huncq́ue præcipuè sentimus, adeò vt aliorum omnium penè obliuiscamur. Itaque Christus omnes sensit pœnas & singulas, quod ei singulare erat, eiusq́ue passionem propterea maximè aggrauabat: nobis enim non ita accidit, vt singulos, & singulatim sentiamns dolores nostros. Sed vnum tantum vel aliquos qui potissimè affligunt, quorum aut cuius cruciatus sæpenumero tantus est, vt illo seuiente, minores interim pœnę non sentiantur. Adde iam quod Christus non solum in exteriori est passus homine, verum etiam in interiore, cuius multo fuit pœna tristitiaq́ue maior. Si enim in monte Oliueti passio sua tantum præmeditata, sanguineum illi excussit sudorem, quid fecit exhibita? Afflictus igitur in anima fuit pro matre, pro discipulis, pro suis electis, & pro obstinatis peccatorib. qui nõ erãt passionis suæ fructum recepturi. Vnde dicere illud Bernardi poterat: O homo, vide quæ pro te patior: non est dolor ficut quo crucior. Ad teclamo, qui pro te morior. Vide pœnas quibus afficior. Vide clauos quibus confodior. Vide lachrymas quas pro te fundo. Vide spinas quibus affligor. Vide sputa quibus cõfundor. Et cũ sit dolor tantus exterior, intus tamen planctus est grauior, dum tam ingratum his te experior. Quarto, Christi passio fuit dolorosissima præ omnibus alijs patientibus. Multa licet Martyres sancti passi sint, variaq́ue, habuerunt tamen etiam consolationes, quibus à Deo confortati, potuerunt ferre. Porrò Christus nullam in inferiori homine habuit consolationem, qua dolorem leuius ferret: quia in inferiorem hominis partem nihil consolationis diuinæ redundauit, quo leuius ferret quæcunque pertulit. Pater enim, quo ad hoc, consolationem filio subtraxit, atque ipsum in ariditate atq; d elolatione maxima dereliquit, vt infirmitas humana ac naturalis in

Vulnera quot habuerit Christus.

Pœnas aliter sensisse Christum atque nos.

Dolores Christi internos exterioribus fuisse maiores. Luc. 22. Bernardus.

Passio Christi cur omnium martyrum pœnis grauior fuerit.

eo perferret quæcunque toleranda erant: nec propterea quod Deus erat, quicquam leuius tolerabat, aut minus de dolore sentiebat Christus: sed magis hoc illi euenit, vt quia Deus erat, diutius potuerit in pœnis perseuerare, non per mitigationem pœnarum, sed per durationem naturæ. Nisi enim Deus fuisset, non tot tamque grandes sustinere potuisset pœnas, quin mortuus fuisset. Iam verò (sicut prædixit) nemo tollere potuit animam suam, sed ipse posuit eam: & iterum quando voluit, resumpsit eam (*A sexta autem hora vsque ad horam nonam tenebræ factæ sunt super vniuersam terram, & obscuratus est sol.*) Eclipsis hæc fuit supra naturam, hoc est, contra rationem naturæ. Naturali enim cursu solis & lunæ, tunc non erat possibile solis deliquium fieri. Erat enim tunc luna soli opposita, siue (vt dici solet) in plenilunio. O quanta passio tunc fuit creatoris, quando irrationales creaturæ retraxerunt suum lumen, quasi compatientes creatori suo ne aspicerent.

Ioan. 10

Eclipsis contra naturam.

Hic sexta finitur hora, in qua habuimus articulos viginti. Primus erat ductio Iesu ante tribunal Pilati. Secundus, Iesu damnatio. Tertius, reuestitio. Quartus, impositio crucis. Quintus, ignominiosa Christi eductio. Sextus, latronum associatio. Septimus, mulierum lamentatio & Christi consolatio. Octauus, Christi defectio & Simonis angariatio. Nonus, fellea potatio Christi. Decimus, corporis denudatio & vulnerum renouatio. Vndecimus, super crucem extensio. Duodecimus, affixio. Tertiusdecimus, eleuatio. Decimusquartus, tituli superscriptio. Quintusdecimus, vestium diuisio. Sextusdecimus, Christi pro inimicis oratio. Septimusdecimus, Christi à prætereuntibus derisio. Decimusoctauus, latronis conuersio. Decimusnonus, matris filijq; mutua compassio. Vicesimus, matris commendatio.

Hic Nona incipit hora, qua Dominus Iesus quæ sequuntur, passus est.

ET circa horam nonam exclamauit Iesus voce magna: *Eli, Eli, lama zabathani? hoc est, Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me?*) Hoc verbum Dominus præmagnitudine exclamauit pœnarum. Tribus enim horis penderat in cruce, & in tribus clauis. Hic dolor quem tunc sustinuit Dominus, nulli est comprehensibilis. Tota enim corporis moles tribus sustinebatur clauis: vnde vt cruciaretur immenso dolore necesse erat. Nulla n. ibi erat pœnæ interpolatio, nulla doloris intermissio, nulla requies, sed continuus dolor & pœna indeficiens. quia si manuum voluisset releuare dolorem, clauo pedum necesse erat pondus totius corporis inniti: quod quam fuerit intolerabile, ab vnoquoque potest satis æstimari. Porro, si pedibus parcere vellet, aut retrahendo eos, paululùm dolorem mitigaret, tunc in duobus clauis superioribus manuũ, quib. tota pendebat corporis moles, necesse erat vt molis (hoc est, corporis) granitate tanto acrius manuum vulnera dissecarentur. Simili modo de capite est sentiendum. Siquidem propter coronam spineã non inueniebat Iesus locum, vbi illud reclinaret. Quocunque enim reclinasset, non requiem, sed maiorem inueniebat dolorem. Spinæ enim vel leuiter tactæ aut motæ, intolerabilem Christo generabant dolorem. In hoc igitur dolore & reliquis, qui varijs ex causis Christo exaggerabantur atque crescebant,

Matth. 27. Marci 15. Verbum Christi quartum.

Dolores Iesu crucifixi cur incomprehensibiles sint.

bant, clamauit: *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me?* Derelictum se conqueritur Christus, quia infirmam naturam quo ad partem inferiorem, cunctis pœnis expositam reliquit pater, non consolatam inter quoscunque dolores. Ideò Iesus dicit: *Vt quid dereliquisti me?* id est, cur non adiuuas me in passione, confortando naturæ infirmitatem, sed ita me proijciendo in pœnas, ita auxiliũ subtrahendo, ac si non essem filius tuus, sed tibi alienus? Iesu sic clamante, aut Romani, quia linguam Hebræam non intelligebant, aut quia Iudæi in tumultu populi Christi verba imperfectè audierunt, perinde non intelligentes. aut fortasse quia intelligentes eius verba, ex malitia peruertebant & inuidia, ideò Christo illudebant, vt dicit Euangelista. (*Quidam autem illic stantes, dicebant: Eliam vocat iste.*) Ac si dicerent: hactenus filium Dei se nominauit, at modo postquam pœnis doctus est, relicto Deo, Eliam duntaxat inuocat. (*Postea sciens Iesus quia iam omnia consummata sunt.*) quę de se scripta erant, (*vt*) etiam (*consummaretur scriptura*, quæ est, *In siti mea potauerunt me aceto*, (*dixit: Sitio.*) Reuera maximam tolerabat sitim Dominus Iesus. Effuso enim sanguine & humoribus alijs, corpus eius aruerat, quomodo scriptum est: *Aruit tanquam testa virtus mea, & lingua mea adhæsit faucibus meus*, &c. Itaque Christus, vtpote totus exiccatus & aridus, licet vehementer sitiret, neminem tamen habuit, qui in extrema eius siti vel calicem aquæ frigidæ porrigeret desideranti. Fuit nihilo secius tamen alia quoque sitis in eo ad salutem animarum, multo quam corporalis sitis, fernentior: quã dũ omnib. quærit, omnib. conatur impartiri, præuidet tamen multorum negligentia, acedia malitiaqúe id futurum, vt perdita ac multis infructuosa sit omnis illa suæ charitatis pœnarumqúe magnitudo, & quicquid pro illis laborabat tunc, tolerabatqúe.

Matth. 27. Psalm. 21. Derelictus quatenus fuerit Christus in cruce.

Matth. 27. Ioan 19. Verbum Christi quintum Psalm. 68. Sitis Christi duplex quæ & quanta. Psalm. 21.

De hac siti Bernardus dicit: *Sitio*, ait Christus, non doleo. O Domine, quid sitis? Fidem vestram, salutem vestram, gaudium vestrum: plus enim animarum vestrarum quam corporis mei cruciatus me tenet. Et si non miseremini mei, saltem vestri misereamini. Et iterum dicit Bernardus: O bone Iesu, coronam spineam sustines, de cruce tua & vulneribus tuis taces, & pro sola siti clamas, *Sitio*. Quid ergo sitis? Certè solam redemptionem hominis & gaudium humanæ salutis. Dum Iesus pro siti clamaret, (*Vas positum erat aceto plenum.*) Quod hic acetum vocat, putatur myrrhatum illud fuisse vinum, felle mixtum, quod ante crucifixionem illi in derisionem propinauerant. (*Et continuo vnus accurrens ex eis, acceptam spongiam impleuit aceto: & hyssopo circumponens, imposuit arundini, & obtulit ori eius. Cæteri autem dicebant: Sine, videamus si Elias veniat ad deponendum eum.*) Videsne obstinatam pessimorum malitiam? Nulla prorsus est compassio apud illos, non maior quam apud feroces bestias: nam si decem millia haberemus inimicorum, si etiam inæstimabilia passi sumus, in eorum tamen extremis qui nos læserunt, ad pietatem flectimur. Hi verò nulla pietate ad compassionem mouentur: quin etiam ex Iesu mãsuetudine ad odium magis inflammantur.

Bernardus.

Idem.

Ioan. 18. Matth. 27. Fellea Iesu potatio

Malitia Iudæorum obstinata.

De hoc potu supra dixi ante crucifixionem, quomodo nebulones pessimi vinum à deuota aliqua muliere Domino iuxta morem donatum, ebiberunt: & vinũ myrrhatum eidem cum felle mixtum illius loco bibendum propinauerunt, quomodo Amos quoque dicit propheta: *Vinum damnatorum bibebant*,

Amos 2.

bant, & loco eius posuerunt acetem cum felle mixtum. Gustauit quidem Dominus Iesus potum sibi oblatum, attamen noluit bibere: Gustauit, non vt quid esset probaret, sed vt gustum amaricaret, nec tamen refrigeraret sitim. Quia vbi gustando iam illius vini aut aceti fellei sensserat amaritudinem, si etiam bibisset, saltem ad sitis extinctionem illi nonnihil potus ille contulisset. Sed noluit sitim refrigerari suã Dominus, licet voluerit gustum suum amaricari, quo ex potu id quod gustui pœnam inferebat, sumeret: ita tamen sumeret vt sitis nullum obtineret remedium. Gustauit nanque, non bibit. Quis vnquã charissimi adeò fuit pauper, vt in extremis vitæ non haberet quod omnibus abundat, ad bibendum pauxillulũ aquæ? Quid hic sensit pijssima eius mater? Quõ torsit eã filij sitis? Quõ Iudęorũ cõtumelia cor eius afflixit? Recolebat qua deuotione, qua suauitate cordis olim Iesum lactauerat infantẽ, & modo in extrema necessitate nequibat eidem subuenire, vt aquẽ porrigeret in siti morienti. (*Quum ergo accepisset Iesus acetum,*) id est, quum gustasset, (*dixit: Consummatum est,*) Postquam Dns noster Christus Iesus singulatim omnia quæ patienda erant, vsque ad mortem quæ adhuc restabat, esset passus, forentque quæ Pater iniunxerat, & de quibus scripserant Prophetæ, impleta omnia, *dixit:* (*Consummatum est.*) Dixit autem, *Consummatum est,* quasi simul omnia recolens quæ passus fuerat, atque eadem omnia Patri in opus redemptionis nostræ offerens, quasi diceret: Pater mi, omnia quæ mihi iniuncta sunt à te, quicquid scriptura aut prophetæ de me vaticinati sunt, quicquid in opus redemptionis humanæ facere debui, quicquid denique humanæ est saluti necessarium, consummatum tibi offero. Nihil restat aliud, quam vt me iubeas iam venire ad te: opus enim consummaui, quod dedisti mihi vt facerem. Rogabat autem etiam pro electis suis, pro ijs quibus hæc passio erat profutura. Licet enim pro omnibus esset passus, sciuit tamen fore paucos quibus sua erat passio profutura. Orabat autem, quomodo Apostolus dicit, *cum lachrymis & exauditus est pro sua reuerentia.* Quomodo enim non oraret pro omnibus saluandis lachrymans, qui pro Lazaro solo resuscitando olim orans, fleuerat? Inter istas orationes, quas in secreto ad Patrem fudit cum lachrymis, cœpit pallescere, gemere, tremere, oculos deprimere, atque speciem exhibere morientis. Itaque (*Iesus iterum clamans voce magna, ait: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Et hæc dicens, inclinato capite, tradidit spiritum.*) Procidatur ab omnibus ô filij, & gratias agatis pijssimo saluatori nostro, ingemiscentes ex toto corde vestro, quia peccatis vestris interfecistis Christum filium Dei.

Gustare cur tantum voluerit Christus felleum potum.

Sitienti Iesu quantum cõdoluerit Maria.

Ioan.19. Verbũ Christi sextum.

Ioan. 17. Oratio Iesu morti appropinquãtis.

Hebr.5.

Ioan.11.

Lucæ 23. Verbum Christi septimum.

Ioan.19.

DICATVR, PATER NOSTER.

Fuit hæc mors Christi acerbissima, cuiusmodi creatura aliqua nunquam fuit experta. Nullus enim hominum gustauit mortem, præterquam Christus, qui solus pro omnibus gustauit mortem. Nos enim antequã morimur, sensus in nobis viresque sentiendi deficiunt. Ideò in nouissimo vitæ, mortis non percipitur acerbitas: quia vis apprehensiua mortua tunc est in nobis, qua percipere deberemus dolorem. At Christus plenè viuacissimeq; oẽs vires, potentiasq; sentiẽdi retinuit omnes (ideò solus pro omnibus gustauit mortẽ) & virtus sentiendi, donec anima egrederetur, in omnibus manfit membris. Quamobrem quamdiu voluit, animam suam in se Christus retinuit. Nemo enim

Mors Christi cur fuerit omnium acerbissima.

enim ei inuito tollere eandem potuit. Hoc tamen nostræ haudquaquam est potestatis, quia morimur etiam inuiti. Porrò de Christo Augustinus: loquens Quis inquit, ita dormit (id est, tam faciliter) quando vult, sicut Iesus mortuus est? Quis ita vestem ponit, sicut Christus exuit se carne? De eius morte atque modo moriendi dicit beatus Bernardus: Ascendit Iesus in altum, vt ab omnibus videretur: clamauit, vt ab omnibus audiretur: clamori lachrymas adiunxit, vt homo compateretur. *Egredimini nunc filiæ Hierusalem,* id est, Christianæ animæ, *& videte regem Salomonem,* id est, Christum pacificum, *in diademate quo coronauit eum mater sua:* non mater, sed nouerca, infidelissima scilicet synagoga Iudæorum. In tertio Regum libro legimus, quomodo Salomon filius Dauid, gloria & diuitijs abundauerit super omnes reges, qui ante eum fuerunt & post. Per hunc Salomonem Christum nos intelligimus: quandoquidem & hic noster Salomõ est amabilis Domino, & hoc iuste quippe qui Dei patris est filius. Est & pacificus, id est, pacem faciens inter Deum & mundum. Eam enim ob rem modo suspensus est inter cœlum & terram medius. Sed videte quæ sint nostri Salomonis deliciæ. Saturatus est opprobrijs, derisionibus, doloribusqúe super omnes filios hominum. Rex est, sed vbi ministri regij? vbi pocula potusqúe? vbi aula? vbi vestes? vbi denique reliqua quæ regem deceant? vbi postremò diuitiæ & exercitus regius? Videtis quam nihil horum hic sit, quicquid mundanum aliquid ostentat. Vis tamen videre famulos exercitumqúe regi nostro seruientem? *Considerabam,* inquit, *ad dexteram, & videbam, & non erat qui cognosceret me.*

Ioan.10. Augustin.

Bernardus.

Cantic.3.

3.Reg.3.10. Christiv.per Salomonẽ designetur.

Inter Christum & Salomonem quanta sit differentia.

Threno.1. Psalm.141. Psalm.21.

Quid quæris de regio vestimento aut cibo? Nudus (vt dixi) pendet in cruce: quia *diuiserunt,* inquit, *vestimenta mea sibi,* &c. Deinde de seipso loquens per Prophetam: *Dederunt,* inquit, *in escam meam fel, & in siti mea potauerunt me aceto.* Organa quoque, cantus & musica in domibus regum sunt. Christus quõ ea habuerit Propheta dicit: *Oẽs videntes me, deriserũt me, locuti sunt labijs, & mouerũt caput, Speauit in Domino,* &c. Honorverò eius regius quis est? Vt ante dixerã: *Oẽs videntes me, deriserũt me,* &c. Itẽ: *Factus sũ cãticũ eorũ tota die.* Itẽ: *Ego aũt sum vermis, & non homo, opprobriũ hominum & abiectio plebis.* Sed fortasse cubile, lectumq; habet regium? Ad hoc ipse quoque respondet: *Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos: Filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet.* Videtis ne quam nihil veritas in hoc consonet figuræ. Videtis deinde quid similitudinis sit inter regnum temporale & cœleste, inter regem terrenũ & cœlestem? Ille in delicijs, hic in pœnis: ille in voluptate, hic in amaritudine: ille in honore, hic in opprobrio: ille in diuitijs, hic in paupertate: ille in auro & Sericis, hic in nuditate. *Egredimini* igitur *filiæ Sion, & videte regem Salomonem in diademate quo coronauit eum mater sua,* exaltans eum in solio regali, hoc est, in ligno crucis. Heu Domine mi, hæccine beneficia tibi collata sunt? hiccine tibi redditus est honor pro dilectione qua populum honorasti Iudæorum, beneficijs, protectionibus, prodigijsq; fouens, atque vt nutrix infantulum in brachijs portans, salutem primò eis annuncians, ad eos in carne ex semine eorum assumpta veniens, eos verbo erudiens iuxta ac exemplo? Heu amabilissime Iesu, quam dulciter cum hominibus conuersatus es? quam multa bona misericorditer illis largitus es? quam acerba pro illis mitissime passus es, dura verba, duriora verbera, durissimaqúe crucis tormenta: &

Psalm.21. Psalm68. Psalm 21. Iob 10. Psalm.21. Matth.8. Cantic.3. Num.11.

hæc tua est merces pro omni dilectione tua? O animæ fideles, accedite hoc & plorate super morte innocentissimi Domini Iesu, super effusione pretiosissimi sanguinis eius. Væ væ peccatis hominum, qui causa tantæ fuêre passionis tam amaræ & mortis, quæ nobilissimum in tantam miseriam, dignissimum in tantam despectionem, in tantam infirmitatem potentissimum, in tantam denique deformitatem pulcherrimum, atque tandem mundi vitam in turpissimam perduxêre mortem. Beata tamen vulnera hominis, quæ Christi lota sanguine, Christi quoque liuore sanantur. Mortuo Christo, (*ecce velum templi scissum est,*) id videlicet quod erat interius, teste Hieronymo, & pendebat inter sancta sanctorum & atrium. (*à summo vsque deorsum. Et terra mota est, & petræ scissæ sunt, & monumenta aperta sunt, & multa corpora Sanctorum qui dormierant, surrexerunt.*) Non statim post Christi mortem, sed cum Christo resurgente nonnulli resurrexerunt: ita tamen, vt Christus sit primogenitus ex mortuis. Reliqua signa, vt velum templi scinderetur, terræ fieret motus, petræ scinderentur, ad ignominiam nostram facta sunt: quia nos non compungimur corde, licet propter nos Christus tanta sibi irrogata supplicia pertulerit, cùm tamen videamus creaturas irrationales conturbari, atq; sibi præ se ferre, quasi Christo velint commori. *Centurio autem & qui cum eo erant custodientes Iesum, viso terræmotu & ijs quæ fiebant, & quod Iesus sic clamans expirasset,*) quod naturale non erat, vt egrediente anima de corpore, purus homo tantum posset emittere clamorem: (*timuerunt valde, dicentes: Vere filius Dei erat iste. Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud,*) vt qui sortiturus esset Iesus finem, viderent: (*& videbant quæ fiebant, percutientes pectora sua,*) id est pœnitentes errati huius magni, quia consenserant in Iesu mortem, hancq; ante Pilati tribunal postulauerant, videnteq; nunc Iesum innocenter crucifixum, (*reuertebãtur.*) Hanc cognitionem atque pœnitentiã operabatur in eis virtus orationis, quam pro eis Christus dum crucifigeretur, ad Patrem obtulit. *Percutientes* igitur *pectora sua, reuertebantur* vel in domos suas, vel ad saniorem mentem, damnantes quæ temere egerant, hoc est, quod Barrabam petierant dimitti, Iesum verò crucifigi. (*Stabant autem omnes noti eius à longè, & mulieres quæ secutæ erant eum à Galilæa, hæc videntes.*) A longè stabant, quo faciliùs suspicere possent ad crucifixum Dominum suum. Non obliuiscamur hic matris Christi, cuius cor quod præ dolore non creperit ad mortem filij sui, mirum est valdè. Fuit enim eius tunc dolor morte quacunque dirior.

Matth 27. Elementorum ac insensibilium turbatio.

Roman. 8.

Matth. 27.

Conuersio turbæ astantium que salubris vnde

Luc. 23.

Ibidem.

Charissimi, Iesus mortuus est, videamus & expectemus num quieti modò sint Iudæi, propterea quod leuati omni timore, Dominum vitæ interfecerunt, an adhuc persequi velint, instigante inuidia, defunctum. Sequitur. (*Iudæi ergo quoniam parasceue erat.*) hoc est, vt dici solet, profestum maximi sabbati, atque ad idem præparatio, (*vt non remanerent in cruce corpora sabbatho.*) Sabbatum, vt aliæ quoque festiuitates, dies quoque omnes, apud Iudæos incipiebantur die præcedenti de sero. & vsque ad finem diei alterius durabant. Hoc modo in die parasceues, hoc est, sexta feria serò, incipiebatur sabbatum. (*Erat enim magnus dies ille sabbati,*) cæteris sabbatis præclarior. (*Rogauerunt Pilatum, vt frangerẽtur eorum crura, & tollerentur.*) Hoc est, vt crucifixorum corpora tollerentur de patibulis, frangerentur autem eorum crura,

Ioan. 19.

Quid Iudæos ad deponẽdum crucifixorũ corpora mouerit.

neq; ea-

ne quoquam possent euadere. Iudæi coram Pilato in causam adducunt sabbatum illud magnum, quare deponenda sint de cruce crucifixorum corpora, reuera tamen inuidia & timor erat, quæ Iudæos mouebant. Audierant enim propter signa quæ in eius fiebant morte, turbam multam compunctam, pœnitereq; quod Pontificibus acquieuissent, clamantes ante Pilatum pro Iesu crucifigendo. Inde fiebat murmur, Deum hanc inultam non siniturum mortem innocentem, malaq; super ciuitatem propterea inducturum. Hæc audiētes Pontifices & seniores, volebant Iesum citò de conspectu amouere hominum, quo rumor populiq; musitatio obliuione Iesu periret. (*Venerunt ergo milites: & primi quidem fregerunt crura & alterius qui crucifixus est cum eo.*) Latrones adhuc viuebant. Putandi sunt duo fuisse milites crurifractores, & vterq; vnius latronis fregit crura, vt tandem in medium irruerent Iesum. Fractis itaque latronum cruribus, (*ad Iesum cùm venissent, vt viderunt eum iā mortuum non fregerunt eius crura:*) quia neq; hoc necesse erat, siquidē propterea duntaxat crura frangebantur damnatorum, ne euaderent de cruce amoti, & (*vt scriptura impleretur*) quæ dicit: (*Os non comminuetis ex eo.*) Deus enim impleri voluit scripturam. Ideò contrarium agere nequibant, licet ipsi scripturam neque scirent, neque attenderent. (*Et iterum alia scriptura dicit: Videbunt in quem transfixerunt. Sed vnus militum lancea latus eius aperuit,*) volens certiorem sealiosque reddere de Christi morte, (*& continuò exiuit sanguis & aqua.*) Vulnus hoc adeò fuit magnum, vt post Christi resurrectionem Thomas Apostolus manum imposuerit. Quod verò sanguis & aqua effluxerunt, significat duo Sacramenta, Eucharistiæ scilicet & Baptismatis, per idem vulnus quasi per ostium vitæ nobis emanasse. Huius vulneris dolorem Christus non sensit, vtpotè mortuus: sed beata Virgo eius mater, recepit vulneris dolorem in suo corde. Anima namque eius ad mortem vsque anxiabatur, propterea quod defunctum adhuc persequebantur impij, implebaturque tunc maximè Simeonis Prophetia: *Et tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Verè namq; cor eius gladius pertransiuit, quia animam eius hæc Christi perfossio vsque ad mortem sauciauit. Patiebatur enim in ea parte, qua erat impassibilis. Vnde huius compassio maior, dirior, intimior ac penetrabilior omni fuit pœna corporali. Recepit autem Christus hac perfossione atque lateris sui apertione & grande & profundum vulnus. Et apud deuotissimos quosq; pro constanti habetur, cor Christi lanceam militis tetigisse ac vulnerasse. Voluit enim Christus in maximæ suæ charitatis indicium, suum nobis cor aperire, vt cuncta quæ passus pro nobis fuerat, ex huius cordis amore intelligeremus prodijsse. Visis igitur doloribus Iesu externis, corporalibus & afflictiuis, postremo voluit vt misericordissimi fidelissimi amantissimiq; cordis sui perspiceremus & amorem, qui ad vniuersa se quæcunq; denique nobis est largitus, impulerat. Voluit præterea nobis cor summa aperire, vt in tentatione refugium, in mœstitia solatium in persecutione protectio, in aduersitate securitas: vt ignorantibus instructio, amantibus suauitas, atque (vt simul omnia dicam) quibuscunque introeuntibus in illud saluberrimum cordis vulnus, gaudium, salus, æternaque esset felicitas. Ille autem miles fertur Longinus fuisse, habuisseque debilem visum, seu in oculis dolorem: guttam quoque

Ioan. 19.

Exod. 12.

Zach. 12.

Lateris Iesu apertio.

Sacramenta duo ex latere Christi egressa quæ.

Lateris Iesu perfossio vti Mariæ animam pertransierit. Luc. 2.

Cor suum cur nobis aperire voluerit Christus

Longinus quis fuerit & qualis postea factus.

Dominici sanguinis vnam de latere Christi fluentis ad eius fortè peruenisse oculos, qua fuerit sanatus. Hic conuersus posteà, fidelium factus est Episcopus.

Hic finitur hora Nona, in qua octo habentur articuli. Primus, clamor Iesu quo quærebatur derelictum. Secundus, sitis qua premebatur. Tertius, fellea potatio qua amaricabatur. Quartus, quod dixit: Consummatum est. Quintus, Iesu ad patrem commendatio, & amarissima eiusdem mors. Sextus, elementorum atque insensibilium miraculosa turbatio. Septimus, turbæ astantiumque salubris conuersio. Octauus, latens apertio.

Nunc sequitur hora Vespertina, siue ea quæ in secundis acta sunt vesperis.

Maria vti maternos affectus erga filium defunctum monstrauerit.

ITaque primò meditandum hic est, turba abscedente, matrem Domini sub cruce filij mansisse solam, adiunctis Ioanne discipulo & deuotis quibusdam mulieribus. Mansit autem tota gemebunda ac tristis, videns filium natum tam miserabiliter ante oculos suos pendentem, totum aridum atque extenuatum, perinde ac si nulla in se haberet viscera. Sanguis eius namque, liquorque omnis, ab eo effusi erant. Heu pia mater (quia omnis iam turba recesserat, nec erat coram quo erubesceret verecunda) quam maternos posque affectus erga filium monstrabat. Quoties ad amplexandum filium brachia sua extendit, sed vacua iterum ad se recepit? Quoties crucem profusis amplectitur? quoties filio loquitur mortuo? sed non est qui respondeat illi verbum. Est quidem qui omnes eius gemitus cogitationesque intelligit, sed non est qui ad illa respondeat. Cupiebat illum de cruce soluere, atque in sinum recipere suum, at desunt instrumenta, desunt auxilia: nec restabat aliud præter hanc spem, quia prouideret filius & sibi & ipsi matri. Inter omnia tamen suspiria & cordis tristitias, hæc illi aderat consolatio, quod atrocissimis pœnis quas filius sustinuit, sua pariter ac morte, genus redemerit humanum. quodque tam miserabiliter passus, quam flebiliter mortuus, post hac non morietur, non patietur, sed viuet & dominabitur super omnia, regnabitque in æternum. Itaque (*Cum sero iam factum esset, ecce vir Ioseph nomine, qui erat decurio,*) id est, super decem milites. (*vir bonus & iustus, hic non consensit consilio & actibus eorum, ab Arimathia ciuitate Iudææ, qui expectabat & ipse regnum Dei, qui & ipse erat discipulus Iesu, occultus tamen propter metum Iudæorum. Hic accessit & audacter introyt ad Pilatum, & petyt corpus Iesu.* Secundùm leges imperiales non poterant deponi de cruce aut sepeliri corpora damnatorum. His Ioseph ante Domini mortem discipulus, sed timidus propter minas Iudæorum, fuit. Dederant enim Iudæi mandatum, si quis confiteretur Christum, extra synagogam fieret. At contempto nunc illorum mandato, Ioseph sanguine & morte Christi confortatus, nihil timuit, sed palàm ad Pilatũ accedit, corpus Iesu petit, & q̃ petit, impetrat: quia & fortasse Pilato, vt tam precioso impetraret munus aliquid donauit, & Christum, nemine contradicente, de cruce deponit. Sequitur: (*Pilatus autem mirabatur si iam obisset*) tam cito. Hinc conijcitur, multa à militibus tentata in Christum, quæ non iubente Pilato, sed Iudæis procurantibus & milites pecunia corrumpentibus Christo inflicta sunt.

Marc. 15. Luc. 23.

Ioan. 9.

Marc. 15. Christum multa passum quæ non iusserat Pilatus.

sunt. Nã si Pilatus sciuisset quãta sustinuisset Christus, nequaquã miraretur obijsse Christũ, imò potius miraretur, qui factũ esset vt tã diu viueret. Putãt .n. quidã, nequaquã Pilati volũtate factũ, vt clauis Iesus cruci affigeretur, sed velut alios duos latrones, chordis ac funib. pro mitigatione legis voluerit eũ ligno alligari. Verũtamẽ an latrones alij duo, qui crucifixi leguntur, funibus tãtum ligati sint ad crucẽ, incertum videtur, cùm crucifixionis vocabulum non ligationem, sed ffxionem ad crucem significet: nisi quis dicere velit, legẽ quidem & sententiam duriori vocabulo solere pronunciari: iustitiæ verò executionem, per misericordiam in hanc consuetudinem veniſſe, vt qui dicerentur crucifigi, funibus tantum cruci alligarentur. Verùm Christo quia Iudæi valdè erant infesti, quomodo vocabulum sonat crucifixionis, nulla obstante consuetudine alia, nulla commiseratione interueniente, voluerunt eum verè clauis cruci affigi. Sequitur. (*Et accersito centurione, interrogauit si iã mortuus esset. Et cùm cognouisset donauit*) scilicet Iesu (*corpus Ioseph. Venit autem cum eo & Nicodemus, qui nocte venerat ad Iesum.*) Hic olim iram Iudæorum metuens, nocte venit ad Iesum: & qui non audebat confiteri viuentem, nunc non solum confitetur, verum etiam obsequium præstat defuncto, eiusque se profitetur amicum. Venit autem (*ferens secum mixturam myrrhæ & aloes quasi libras centum. Ioseph autem mercatus sindonem,*) id est, lineum album pannum, (*& deponens eum, inuoluit syndone. Acceperunt ergo corpus Iesu,*) scilicet de cruce.

Latrones an ligati ad crucem fuerint.

Marc. 15. Ioan 2.

Meditare hic quõ sub cruce B. Maria sedebat, post filij mortem expectans à Domino subsidium, quo deponeret eius corpus de cruce. Vidit à longe ex ciuitate homines ignotos, venientes cum scalis, martellis, cæterisque instrumentis ad hoc necessarijs: animoq; vehementer consternato, metuebat ne denuo persecutionis quippiam Iudæi machinarentur in defunctum. Verùm cùm propius accessissent, consolata, agnouit viros misericordiarum: ac benedixit eis, qui magistri sui recordarentur, in quem hanc essent facturi pietatem. Nulli autem dubium est, matrem filium extensis brachijs amplexatũ, dũ de cruce deponeretur, accepisse in sinũ suum: Magdalenam verò ad pedes, vbi gratiã inuenerat, sedisse: quos modo nõ minus vbertim lachrymis lauit cõpassionis, quã ante lachrymis abluerat contritionis. Sedebant autem & reliqui, Ioannes Apostolus, deuotæque mulieres circumquaque iuxta corpus contemplantes cicatrices eius, plagas, liuores & vulnera. Cernebant clauorũ, flagellorum, spinarumque vulnera. Videbãt pellem carnis ruptam, compages ossium, membrorumque iuncturas solutas. Miratur alius vulnerum multitudinem, alius plangit acerbitatem, fiebatque communis planctus omnium qui aderant, & hominum, (& si dici debeat angelorum) Perhibẽtur autem & Apostoli tunc redijsse (præter Petrum qui in spelunca iam flẽs delictum suum, sese absconderat) ad Domini sepulturam, culpam suam lachrymis multis coram beatiſ. virgine Maria confitentes.

Flebilis depositio Iesu de cruce.

Planctus super defuncto Iesu quantus.

Hic finiuntur secundæ Vesperæ in quibus duo articuli habentur: Primus horum est, flebilis depositio Iesu de cruce. Alter est, planctus matris & amicorum præsentium super defuncto.

Sequitur hic nouissime Completorium secundum, quod ea quæ sequuntur, in se complectitur.

Ioan.19. Iesus aromatibus cõditus inuoluitur syndone.

ACceperunt ergo corpus Iesu,) scilicet Ioseph & Nicodemus, portantes illud ad sepeliendum (& ligauerunt linteis.) Primum vnxerunt aromatibus corpus illud sanctissimum ne putresceret scilicet. Erant enim deficientes in fide, sed placentes Deo ac commendabiles ex pietate. Nam hi duo viri reliquique omnes præter beatam Mariam, tractabant corpus Iesu reuerenter quidem, sed tamen vt puri hominis, non resurrecturi: quia vngebant illud ne putresceret, quod nequaquã illi erat necessarium, tametsi mille fuisset annis quieturus in monumento. Maria quoque Dei mater, etsi hoc ipsam non lateret, permisit tamen vt sua vterentur deuotione erga Christũ.

Magdalenæ affectus erga Iesum quantus.

Cruciabatur autem anxia præ amore fidelissima amatrix Magdalena, quod ipsa non haberet vnguenta, quibus Domini sui corpus perungeret. Nihil enim sibi videbatur satisfactum à viris illis misericordiarum, qui in corpus Domini vngendum quasi libras centũ absumpserãt vnguẽti, nisi de suis quoq; impensis singularia Domino compararet vnguenta. Atque ideò quod hoc die non potuit, post sabbatum implere, quando iam Dominus resurrexerat, voluit. Eam enim ob rem sociatis tunc eiusdem studij sibi mulieribus, prima sabbati mane ad monumentum venit vnctura Dominum, si inuenisset.

Sepultura Iesu. Ioan.1.19.

Cæterum hi duoviri corpus Domini vnctum aromatibusqúe conditum, (*ligauerũt linteis, sicut Iudæis mos est sepelire, Erat autem in loco*) id est, prope (*vbi crucifixus est, hortus: & in horto monumentum nouum, Et posuit eum Ioseph in monumento suo nouo, quod excidit de petra.*) Non est credibile, quanto sit mœrore pijssima Dei mater à sepulchro filij sequestrata, atque in ciuitatem reducta. Quid in corde denique senserit tristitiæ, videns crucem, aspiciens loca vbi passus fuerat filius, aut vbi sanguinea reliquerat vestigia, vos ipsi cogitate.

Hic secundi Completorij hora finitur & passionis historia. In hoc completorio sunt meditandi articuli duo. Primus est, quod Iesus aromatibus fuit conditus & inuolutus syndone. Alter est Iesu sepultura.

Peroratio.

Passio Christi quomodo quotidie Deo Patri offerẽda sit.

Hæc sunt charissimi, quæ dicere de Christi passione vobis volui. Nunc quotidie eandem Deo Patri pro nobis offeramus, dicentes: Amantissime pater, omnipotens, sempiterne, benignissime & clementissime Deus: ecce passionem dilectissimi filij tui agni immaculati, ecce vulnera, labores & opprobria: ecce alapas, sputa & verbera: ecce dolores eius & sanguinem, quæ omnia propter nos passus est: ecce gratuitam eius quoque charitatem, qua propter nos passus est. Hæc eadem nũc omnia benignissime pater tibi per suauissimũ cor filij tui offerimus, in vnione charitatis atque virtutis huius, quibus seipsum tibi obtulit obsecrantes te per misericordiæ tuæ viscera, vt eandem nũc omnibus electis tuis, tam viuis quàm defunctis, operentur virtutem & gratiam, quam operata sunt olim in ara crucis. Tuque eius amore tribuas nobis omnibus hic peccatorum omnium remissionem, gratiam tuam ac charitatem perpetuam, & post hanc vitam simul cum omnibus defunctis lætitiam sempiternam, Amen.

Precatio

Precatio dedicatoria autoris ad Christum.

ABsoluta est Christe Iesu hodie in die parasceues sanctæ, tum nostræ redemptionis, tum passionis eruditionisq; tuæ historia, quam tu pro nobis quomodo patiens consummasti, ita ego scribens eandem ad horam completorij eiusdem diei terminaui. Itaque hunc tibi soli, omnium redemptor pijssime & offero & dedico laborem meum, vt pro me omnibusque electis tuis, tu quoque Patri tuo offeras agonem tuum. Qui cum eodem Patre tuo, & Spiritu sancto viuis & regnas Deus, per omnia secula seculorum.
Amen.

Elucidationis in textum Passionis Iesu Christi,

FINIS.

D.IO-

D. IOANNIS IVSTI LANSPERGII CARTHVSIANI, CONCIONES PARÆNETICÆ, QVAS IN PRAECIPVIS ANNI SANCTORVMqúe festiuitatibus habuit ad monastici potißimum instituti professores.

IN SOLENNITATE NATIVITATIS DOMINI nostri Iesu Christi.

Quæ pax promittatur hominibus bonæ voluntatis, & quomodo Christo debeamus conformari. Sermo I.

GLoria *in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Lucæ II. Charißimi Fratres, nato Saluatore nostro cœleßis exercitus Deo gloriam, hominibus verò, non quibuslibet, sed bonæ voluntatis, cecinit pacem.

Marc 10. 1. Tim 6. 1. Cor. 16.

Et rectè quidem gloria Deo cantatur, quippe qui solus potens, solus bonus, solus sanctus, solus habet immortalitatem, solus est cui debetur omnis honor & gloria, tametsi homo quoque insipiens illam appetit indignè, cùm sit lutum & nihil, diligens nimirùm vanitatem, quærens mendacium, & frustra apponens magnificare seipsum

Esaiæ 64. Psalm. 4. Phil. 2.

super terram, cum ante se Deum videat humiliatum, atque sub forma serui exinanitum, natum videlicet infantulum, vbera virginis lactentem, pannis

Lucæ 2.

inuolui, in præsepio reclinari, frigoribus & inædia affligi. *Gloria* igitur *in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Adam vbi es?* Non modo

Gen 3.

dicere habes? *Audiui Domine vocem tuam, & timui, & tui, & abscondi me.* Ecce quem fugiebas, vagit infans, requiescit in sinu matris, quærit reconciliari, nescit irasci, etiam bona vult voluntate placari. *Pax*, inquit, *hominibus bonæ voluntatis.* Noli ab eo fugere. Accede potius & formam exemplarq; benè viuendi (adhoc enim natus est) in eo disce. Imitare humiliratem nascentis in stabulo, sectare paupertatem iacentis in præsepio, amplectere mansuetudinẽ in matris gremio recumbentis, admirare charitatem pro te vagientis. Si in his minus potes, ora infantem, vt possis. Nam etsi matris vbera fugat, te tamen & mundum vniuersum gubernat. Excita in te bonam voluntatem, deuotionis exercitium, studium imitandi, quandoquidem pax est hominibus, non solum magnorum operum, sed bonæ etiam voluntatis. In omni loco, in omni tempore, in omni statu, omnes homines optant pacem. Quam pacem! Vt nihil illis desit eorum quæ volunt, nihil adsit quæ nolunt. Hanc pacem charißimi fratres nolite quærere in hoc seculo, in quo tota *vita hominis est militia, labor & afflictio spiritus.* In futura autem vita hanc inueniemus: Non

Virtutum splendor quantus emicet, in nascente Christo.

Pax quanta ab Angelis hominibus promittatur Auguſt.

est in

est in hoc mundo hæc pax quærenda: nec bonæ est voluntatis optare ac niti, vt omnia tibi secundum tuam voluntatem eueniant, sed potius quicquid euenerit, discendum tibi est ferre, & propter Deum velle. Et si quid occurrit fortasse triste, quod propter seipsum non fuerit optabile, propter Deum fiat optabile & desideratum. Itaque non est pax in non sentiendis, sed in æquanimiter tolerandis aduersis. Quid ergò (quisquis es) conqueripotes, te non posse habere pacem? Si quæris euadere aduersitatem, nusquam pacem inuenies. Nam si aduersitatis impatiens es, intolerantia tua comitatur te, & extra pacẽ, vbicunque fueris, constituet te. Ad teipsum igitur redi, & hostes tuos inter nos, impatientiã dico tuã, voluntatẽ propriã, priuatũ amorẽ in te occide. Qua pace adepta, molestiæ quæ foris occurrũt, nõ erũt molestę, quia id vnde essẽt molestę: in te mortuũ est. Quocirca fratres charissimi, si multo nobis tẽpore condescenditur, si acquiescitur desiderijs nostris, si portamur & supportamur, si parcitur nobis, vt nihil quod nobis contrarium est, fiat, nemo nos molestet, non est pax vera nec stabilis. Vera pax in sola suijpsius abnegatione consistit. Quanto te ipsum abnegaueris, tanto pacem senties maiorem. Quanto autem propria in te dominatur voluntas, tanto à vera pace semper eris distantior. In omni igitur pressura, sub omni molestia cogita, quia sine Deo nihil fit: & eius amore patientiam habe, contemptum aut iniuriam dissimula. Esto quasi surdus & non intelligens. Sine alios exultare, si te humiliauerint, si te presserint, tu cum his qui oderunt pacem, esto pacificus, quia pax non impijs, sed hominibus bonæ voluntatis. Charissimi fratres, dies hic pacis & reconciliationis est. Deus enim & homo in Christo vnum facti, signat quod recordatus Dominus misericordiæ suæ, iustitiam quasi sepposuerit, & in mansuetudine saluare venerit animas nostras. Nulla ea propter in nobis resideat simultas, nullus rancor. Nec tamen sufficiet peccanti ignoscere, nisi eum à quo offensus es, etiam dilexeris. Non potes dicere: Ego non loquar illi, non occupabo me penitus cum illo, fugiam vbi ille fuerit. Quare hoc non licet? Quia constituit tibi Deus mensuram & modum cum proximo tuo, quẽ faciet ipse similiter tecum. Quomodo tu te exhibueris fratri, ita se tibi exhibebit Deus, Dicis itaque: Nolo colloquium, nolo communicationem habere amicitiæ cum hoc homine. Si gratia & amicitia Dei carere posses, forsitan hoc vitium esset dissimulandum. Vitium dico, quia si etiam non Deum, naturam tamen ipsam offenderet. Non vis consuetudinem seu conuersationem (vtaiunt) habere, cum fratre, faciat & hoc tibi Deus. Nam qua mensura mẽsus fueris, remetietur tibi: & qualem exhibueris te proximo, talem tibi facies Deum. Et quid si Deus quoq; propterea dicat tibi: Ego me non intromittam de te, nihil tecum habeo? Verè nihil habet nobiscum Deus, sed nos habemus cum eo: quia ipse sine nobis perfectus est, non nos sine illo. Ipse seruitio nostro non eget, sed nobis necessarium est, vt seruiamus ei. Et quamuis ita sit, charitas tamen eius non sinit illum, quin habeat etiam agere nobiscum. Itaque, si offendit te frater, offendisti & tu Deum. Si in gratiam redire vis cum Deo, reconciliare & tu proximo. Si offendit proximus, aut fortasse solum tu ita accipis in corde tuo, quasi te offenderit proximus, cogita quia tu Deum quotidie offendis multifariam, qui pro te non solum natus, sed etiam est & mortuus. *Diligamus igitur non solum lingua, sed opere & veritate.* Communia

Pacem nequaquam consistere in non sentiẽdis sed in æquanimiter tolerandis aduersis.

Pax stabilis quo pacto obtineri possit.

Pax vera in quo sita sit.

Psalm. 37.

Psalm. 119. Esaiæ 48. Lucæ 1.

Medelam vt frustra petat à Deo qui fratri suo seruat iram. Luc. 6.

1 Pet. 3. 1. Ioan. 3.

Charitatis signa proximo negare, vt fas nō sit.

signa charitatis non licet proximo negare, nisi cum amissione ipsius charitatis. Non oportet hic ad singularia descendere, quia nemo est qui ex corde suo non sentiat, quæ sint indicia dilectionis, quæ rancoris, tametsi rancor ipse palliet se sub specie aliena, & mentiatur zelum atque virtutem. At videt Deus, qui scrutatur renes & corda, penetrans & inuestigans intima nostra, intelligens motus intentionesque animorum & medullas cogitationum.

Sollicitudo cuilibet habēda quę sit

Charissimi fratres, sit occupatio nostra circa Christum: cura nostra, quomodo nihil contra beneplacitum eius agamus, quomodo nihil negligamus, quomodo eius beneplacitum discamus, eius honorem promoueamus, eius irreuerentiam auertamus. Sit nostra solicitudo, quomodo nobis sub distractionis & inutilium cogitationum occasionem non præbeamus, quomodo ledendæ charitatis materiam nemini tribuamus, quomodo turbationis, suspicionis, indignationis, amaritudinis & si quid eiusmodi est vitiosi, à nobis, & si fieri potest, à fratribus quoque, ne demus occasionem, excludamus, zeletur vnusquisque puritatem sui cordis. Nam pro aliorum contritione & pro sui emendatione nunquam zelari, quanta est cæcitas? Aliorum defectus explorare, in aliorum actus oculatum esse, seipsum non perspicere, quanta iniquitas? De coquina inuestigare, de sibi non commissis animum implicare, de cibo & potu iudicare, statuta sanctorum patrum & obedientiā negligere, de actibus alienis & rumoribus inquirere, de spiritualibus & animæ profectu nihil sollicitum esse, pro vitiorum extirpatione curam non agere, rebus diuinis non affici, fabulationibus & inutilibus recreari, & vacare, quanta infirmitas, ne dicam carnalitas? Hæc charissimi ideò recenseo, non quod hæc ineſſe vobis dicam, sed quod cauenda præmoniam. Nam de moribus vitijs, vt sunt murmuratio, detractio, conspiratio & eiusmodi, superfluum atque indignum puto, præsertim in hac solemnitate, loqui. Hoc tamen dico vt moneam, nihil nobis posthac commune debet esse cum vitijs, qui in puero Iesu nobis nato habemus exemplum & formam virtutis. Huius imitemur humilitatem, quæ est & gloriam non quærere, & contemptum æquanimiter ferre. Huius sequamur paupertatem, quę est penuriam atque defectum patienter sustinere, & extra Deum nullam etiam creaturam amare. Huius imitemur obedientiam, quæ est etiam non iussa, imò placita quæcunque superiorum præueniendo desiderantes, & nullam electionem aut voluntatem quàm Dei ac superiorum velle habere. Huius amplectamur mititatem, quæ est non solum contumeliam nullam inferre, sed etiam sibi irrogatam non retaliare, non vlcisci, sed patienter tolerare & obliuisci. Cuius charitatem & cæteras virtutes vt mereamur imitari, abscindamus à nobis occupationem atque occasionem non proficiendi, atque continuè orando, continuè ad Deum gemendo ei vim faciamus, vt vel importunitate nostra victus dignetur nobis largiri, quo illi debeamus conformari. Statutorum patrum sanctorum obedientiæ, religionis, disciplinæ, cæremoniarum ritus ac obseruantias & cætera id genus monastica, quālibet modica, non negligamus, absit vt contemnamus. Nam si ea quis paruipendit, quia sunt modica, ipse se accusat, quia nec seruat maiora. Nam interna deuotio, amor ad Deum, charitas ad proximum, obedientia ad prælatum, zelus obseruantiæ, custodia disciplinæ, exercitium religionis, quando probabuntur, aut credi possunt alicui ineſſe, si nec ea ib

Zelari pro aliorum, & non pro sui emendatione, quanta sit cæcitas.

Virtutum exemplum & forma in puero Iesu.

Humilitas quid.

Paupertas quid.

Obedientia quid.

Mititas quid

Qui in religione modica negligit, maiora seruare nequit.

ea ibi cernuntur, quæ manifesta debent lucere foris? Nemo se fallat, nemo decipiat, nemo credat se deuotum, nisi ad quæcunque Deo placita inuenerit se feruentem ac promptum. Nemo se putet religiosum, qui linguæ suæ non posuerit frænum. Nam *qui non refrænat linguam suam, huius vana est religio,* Iacob.1. Nemo se arbitretur spiritualem, si in corde portet amaritudinem. Nam si inter vos zelus & contentio, nonne carnales estis? Hæc charissimi fratres sæpe dicenda sunt, quia salutaria sunt. Acerba sunt fortasse hæc quibusdam auditu, verùm acerba est etiam quæuis medicina, fructum tamen adfert sanitatis. Declamationes & commendationes virtutum audiuntur fortasse libentius, at vitiorum mortificationes tam est salubre doceri, quam necessarium est vitia extirpari. Itaque sint hæc verba exhortationis, non correptionis: vt si non dictum est, quod emendetur, dictum sit vt caueatur. Cæterùm in tanta solennitate quasi modo geniti infantes, cum Iesu tam amabili, quã venerabili infantulo renouamini spiritu mentis vestræ, vt eidem nunc coniungi mereamini per gratiam, & postea per gloriam, eodem præstante Domino nostro Iesu Christo, qui est benidictus in secula, Amen. Ephes.4.

Vera deuotio quæ.

Religiosi quid cauere debeant.

IN EADEM SOLEMNITATE.

Quomodo fructum Natiuitatis Dominicæ obtinere debeamus: Sermo II.

Natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus dominus in ciuitate Dauid. Lucæ II. Charissimi fratres, si cor nostrum ad Deum esset purum & rectum, quomodo creaturæ rationalis debet esse ad creatorem, serui ad dominum, filij ad patrem, egeni ad liberalem diuitem, miseri ad saluatorem, non sine maxima concussione, commotione, compunctione & exultatione cordis, hęc possemus verba audire: *Natus est vobis hodie Saluator.* Si igitur nihil aut parũ mouemur, figusti est, quia neque desideramus Deum, neque sentimus, imò nec nosipsos cognoscimus. Nempè quia quid factum sit nobis, quid datum, non sentimus. Charissimi fratres, vtinam illuminet Dominus corda nostra, & expellat omnem malitiam à nobis, emolliat duritiam nostram, vt non solum pro nobis, sed etiam intra nos natum sentiamus, admiremur & gaudeamus. Charissimi fratres, vt ante dixi, vtinam optare possim & mihi & vobis cor purum, cor simplex, cor feruidum, cor deuotum, atque ad omnia Dei beneplacita paratum, in quo Dei filius nasceretur, vt ab eodm illuminati & accensi, pro exuberantia beneficiorum eius, in ipso & etiam intra nos ipsi gauderemus. *Ecce natus est vobis,* inquit angelus, non regibus loquitur, aut seculi huius diuitibus, non superbis & potentibus, sed pastoribus simplicibus & in nocte viglantibus. Itaque vobis, inquit, non dormientibus in mollibus lectis, non carnis luxũ & superflua quærentibus, non mundi amicis & læta sectantibus, sed vobis pauperibus, despectis à mundo, ignobilibus, humilibus, & super gregẽ vestrum, videlicet cogitationum, loquutionum, operum, affectionum, & intentionum vigelantibus, iustitiamqúe & virtutes esurientibus, natus est Saluator mundi. Quare Saluator? Vt eripiat & seluet vos ab omni miseria, egestate & calamitate. Induxerat enim vos o-

Quibus nascatur Christus.

Christus cur dictus sit Saluator.

lim primus homo, Adam pater vester secundùm carnem, in calamitatem, ex qua nec ipse, nec vosipsi potestis vos liberare. At *natus est hodie vobis saluator, qui est Christus Dominus in ciuitate Dauid.* Videamus in quantam calamitatem deue neramus, postquam per peccatum à Deo cecidimus. Eramus in paradiso immaculati, tuti, immortales, id est, non potentes mori, nõ corrũpi, non lædi, in beatitudinem cœlestem transferendi. At verò peccando facti sumus exules à paradiso extrusi, quibus regni cœlestis nec introitus patebat, nec aditus cognoscebatur. Verùm natus est hodie, qui exul propter nos, vt exules nos & dispersos colligat, & in patris sui regnum, in cœlestẽque paradisum nos introducat. Facti etiam peccando eramus impotentes, infirmi & imbecilles: quare hosti nostro diabolo haudquaquam potuimus resistere. Natus est, qui diabolum vincat & liget, adeoque eius frangat tyrannidem, vtnè volentibus nemini deinceps valeat nocere. Eramus etiam peccando facti impotentes, vt nullum bonum potuerimus facere, per quod iustificaremur: quandoquidem *vniuersæ iustitiæ nostræ* sunt *quasi pannus menstruatæ.* Verùm qui hodie natus est, factus est nobis iustificatio & sanctificatio. Eramus infirmi (vt parabola Euangelica sub typo eius, qui descendit ab Hierusalem in Hiericho, subindicat) spoliati & vulnerati, quia *à planta pedis vsque vertice capitis non erat in nobis sanitas,* nullaque integritas. At natus est, qui vulneretur propter peccata nostra, cuius liuore sanemur. Eramus spoliati innocentia, originalique iustitia, & mirabilibus bonis, quæ omnia peccando amisimus. Præterea capti & subiugati tenebamur: sed natus est, qui pro paradiso cœlum restituat, & spolia prædoni nostro auferat, nosque ab omni captiuitate liberet, & Spiritu sancto ac donis quam ante potioribus impleat. Eramus vulnerati, & infecti malitia atque concupiscentia mala, sed natus est, qui vulneretur propter iniquitates nostras, deleat vt nubem iniquitates nostras, proijciat in profundum peccata nostra, sanetque omnes infirmitates nostras. Eramus ignari, cæci & errabundi: sed natus est, qui est lumen oculorum nostrorum, qui est nobis via, veritas & vita, sapientia, ductor, doctor & protector. Itaque charissimi fratres gaudete & exultate, quia natus est vobis hodie Saluator. Si quis adhuc infirmus, si quis ignarus, si quis egenus aut calamitosus, si quis durus, aut malis passionibus infectus, si quis denique peccatis fuerit oneratus, accedat & supplicet huic infantulo, remediumque accipiet, quia in ea ætate voluit Deus noster apparere, in ea forma videri, & ijs conditionibus nasci, vnde non possit timeri. Nihil regale, nihil fastuosum, nihil magnificum, nihil mũdanum præ se tulit, sed infantiam cum paupertate, solitudinem in exilio, simplicitatem in matris gremio, vt omnibus liceat accedere, & nemo trepidet à maiestate ipsius. Agite quæso charissimi fratres, & singulari deuotione vos erga Christum excitate, vt non solum quod dicit pro vobis, sed intra vos etiam Saluator nascatur. Nemò sit hodie adeò infœcundus aut sterilis, cuius cor non salubre aliquod propositum concipiat ac pariat hodie. Nemo tam frigidus, qui renouatione bonæ voluntatis non recalescat. Nemo tam negligens, qui ad vitia curanda, & restaurandas negligentias suas sese non accingat. Scit vnusquisque vnde (si hodie à mundo deberet euocari) sibi metuat. Scit si omnia eius secreta nudentur, vnde erubescat. Scit quantum adhuc à verarum virtutum perfectione distet, quanta à sanctorum

Gen 3
1.Cor.15.

Quantam homo peccando incurrerit calamitatem

Esaiæ 64.
1.Cor.1.

Lucæ 10.
Esaiæ 1.
Esaiæ 53.

Lucæ 13.

Esaiæ 53.
Esaiæ 44.
Mich 7.

Psal. 102.
Ioan.14.
Deut.31.
Ioel.2.
Eccli.51.

Dignatio Christi erga nos quanta

Quomodo natalem Domini digne celebremus.

ctorum vita,ac viuendi modo disimilitudine torpeat.Erigat se igitur contra se,& sibi emendationis vitæ formam instituat,proponat,incipiat, & ad progrediendum orationibus,gemitibus, conatibus atque quibuscunque potest stimulis,in via proficiendi semetipsum vrgeat. Hoc est festum diem Domino agere,hoc est Dominum Saluatorem digne salutare,hoc est,in cœlis gaudium angelis facere,hoc est,Christo intra nos conuiuium instruere, quando renouatione hominis interioris,quicquid Deo in nobis displicet,ipsi damnamus, abijcimus,fugimus:& quicquid ei placere noscitur,quærimus,amplectimur, custodimus. Ad hæc nos excitet æterna etiam solennitas, vt si per totum annum in vetustate & tepore ambulauimus, hodie quando cœli melliflui facti sunt,& misericordia Domini plena est omnis terra: hodie,inquam,quando ostendit nobis Dominus misericordiam suam, & salutare suum dedit nobis,in nouitate spiritus renascamur, abijcientes omnem inordinatam delectationem,omnem alienum amorem & consolationem quamcunque extra Deum in creatura. Persequamur vitia & prauas inclinationes nostras,abnegemus desideria propria,custodiamus omnes sensus nostros sub fræno timoris,ne non solum ad illicita, sed etiam ne ad ociosa & inutilia se conuertant. Custodiamus linguam ab occasione loquendi, quia *in multiloquio non deest peccatum.* Volat irreuocabile verbum, & vno momento sæpè effunditur,vnde aut in se, aut in alijs incurabile vulnus infligitur. Tempora ociosa non transeant: nec talis sit nostra occupatio, quæ vel non propter Deum assumatur,aut in Deum dirigatur: vt si etiã in actione fuerimus externa, mens tamẽ nostra semper ad Deum redeat,nec vnquam,vt redire non possit, se adeò effundat,quin potius inter externas occupationes transeunter versata,ab intimis non recedat: sed quæcunque foris occurrunt, ita foris relinquat, vt nihilominus etiam quicquid in illis potest inueniri, quod ad Deum valet referri,intus trahat:præstante Domino nostro Iesu Christo, qui est benedictus in secula,Amen.

Esaiæ 6. Psalm.84. Roma.6.

Prou 10. Horatius.

IN EADEM SOLENNITATE.

Quomodo necessarium fuerit Christum nasci, & quomodo eidem debeamus conformari. Sermo III.

ECce annuncio vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, quia natus est vobis hodie saluator, qui est Christus Dominus in ciuitate Dauid. Lucæ 2. Magnum nobis gaudium nunciatur, quia magni regis introitus expectatur. Magna nobis solennitate occurrendum est, magna reuerentia est suscipiendus, & magnopere nobis prospiciendum, ne fœdum indecensve quid in nobis maiestatis eius offendat oculos,quare nobiscũ non maneat,sed sine benedictione, sine gratia, imò cum offensione iratus aut recedat, aut prorsus ad nos non diuertat. Charissimi fratres, quod quisque amauerit, de hoc gaudet. Quod amat quis & desiderat, desiderat quidem dum abest, amat autem & lætatur cum adest. Qui mundi gloriam amant, qui opes & honores desiderant, semper in desiderijs æstuant: & dum assequuntur, gaudent ac felices se arbitrantur. Habet tamen hic amor infelicitatem hãc secum quod quantũlibet assequatur,nõ decrescit, sed continuè cupiditas

Amoris mundi infelicitas quanta.

ditas augetur. Vnde tam infelix est, tamque inquietus, qui caduca hæc & temporalia habet, quam qui non habet. Siquidem *auaro tam deest quod habet, quam quod non habet* Et, (*Crescat amor nummi quantum ipsa pecunia crescit.*) Pari modo de honore, de voluptate, & cæteris id genus rebus mundanis sentiendum est, quæ momentanea quidem lætitia, dum affluunt, recreant: sed mox iterum ad plura desideranda insatiabilem appetitum discrutiant. Inter hæc etiam id longè miserrimum est, qui hæc temporalia amant, Deum amare nō possunt. *Amicitia* nanque *mundi huius inimica est Deo.* Et *quicunque amicus vult esse huius seculi, inimicus Dei constituetur.* Quamobrem sancta Christi natiuitas, non Herodi, non auaris Scribis & Pharisæis, non diuitibus huius seculi annunciata est: sed pauperibus, pastoribus, simplicibus, humilibus & vigilantibus. Si enim diuitibus & seculi potentibus atque amicis nunciaretur, nonne margaritæ ante porcos spargerentur? Nunquid non sanctum canibus daretur? His igitur annuncianda erat, qui illam crederent, qui amarent, qui susciperent, qui gauderent. Videte modo vos charissimi, quomodo corda vestra, id est, vniuscuiusque vestrum cor sit affectum. Ecce dico vobis: *Euangelizo vobis gaudium magnum, quia natus est vobis hodie Saluator.* Introspicite in corda vestra, vtrum exultetis, vtrum exiliat cor vestrum in lætitiā & deuotionem nec ne. Si non exultat cor vestrum, dolete, quia non gaudetis de eo, de quo & in quo gaudere solo deberetis. Et occurrite nihilominus ei humiliter, offerentes pro lætitia hunc vestrum mœrorem. Potens est enim facere, vt tristitia vestra vobis vertatur in gaudium, & tale sit gaudium, quod nemo auferat à vobis. Audimus autem hinc simul gaudendi rationem, seu materiā gaudiorum, quia dicit: *Natus est nobis hodie Saluator.* Nulla gaudendi materia potior, quam si à magna periclitatione quis liberatur. Quanto salus nostra inter fluctus in ambiguo versatur, tanto si ad tranquillitatem fuerit restituta, saluatio erit suauior. Quum igitur certa nobis damnatio interminata fuerat quanta est gaudiorum occasio, quod natus est nobis, qui nos redimat, & pro morte nobis vitam, pro cruciatu consolationem, pro captiuitate æternam libertatem, lætitiam, & plenam beatitudinem largiturus sit perpetuam? Charissimi ab initio mundi, mox vt peccato natura vitiata fuit humana, generali damnationis sententia perculsa iuit ad mortem: nec vnquam ad Deum redire, nunquam beatitudinem, ad quam creata fuerat, recuperare posset, nisi natus esset Dei filius, qui in ea natura, quæ peccauit, & quæ debitrix fuit, pro peccatis innocens ipse satisfaceret. Non ergò potuimus saluari (vt dixi) nisi ea natura, id est, humana, quæ peccauit, satisfaceret. Oportebat igitur eū, qui pro peccatis satisfaceret, hominē esse: Oportebat etiā eiusmodi esse, qui peccatū nullū in seipso haberet, & satisfactionē quæ immēsa foret virtutis, Deo immēso, pro peccatis, quæ vltionē infinitā, id est, interminabilē exigebant, offerret. Sed non fuit vlla creatura, quæ hoc posset. Venit igitur idem, qui est naturæ humanæ creator, & quo culpam, quam punire debuit, iustè dimitteret, parceretq; nobis, peccata nostra in se punienda suscepit. Quod, vt cōgruè fieret, factus est homo, vt in se haberet naturā, quæ debitrix erat: quæ tamē in seipsa, id est, sua sola virtute ac mensura nō habebat vnde satisfaceret, nisi diuinæ naturæ vniretur. Itaq; naturam humanam, vt dixi, Deus

Ecclē. 10. Iuuenalis.

Iacob. 4. Deus cum mundo amari non potest.

Natiuitas Christi cur pastoribus primo nunciata fuerit. Matt. 7. Lucæ 2.

Ioan. 16.

Luc. 2.

Exultationis in Christi natiuitate occasio quanta. Augustī.

Incarnatio Christi quā fuerit necessaria.

Ioan 1.

Deus assumpsit, vt per eandem esset homo, qui deberet satisfacere, & per suã propriam naturam maneret simul Deus, qui posset. Neq; n. aliter iustè potuit misereri homini, ita vt iustitia simul cũ misericordia cõsentirẽt, q̃ per viã satisfactionis, q̃ tamẽ nemo alius potuit, q̃ Deus: nemo alius debuit, q̃ homo. Factus est ergo Deus homo, vt esset & qui posset, & qui deberet satisfacere. Nobis igitur sub sententia æternæ damnationis constitutis, & nullam spem liberationis in nobisipsis habentibus, nobis, inquam, iam desolatis, damnatis, à Deo elongatis, & in captiuitatem diaboli mancipatis, hodie dicitur: *Euangelizo vobis gaudium magnum, quia natus est vobis hodie Saluator.* Si viscera in nobis sunt humana, nonne gaudebimus? Nonne gratias agemus? Nunquid non redamabimus eum, qui prior & gratis dilexit nos? de quo scriptum est: *Propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos Deus, misit filium suum in similitudine carnis peccati.* Hoc est: Deus Pater misit Filium suum, & Filius vltrò se obtulit pro nobis, veniens in veritate naturæ humanæ: in vera quidem carne, sed non in carne peccati, quia non de illa infecta massa peccati carnem assumpsit, quæ in Adam peccauerat. Habuit tamen (vt dixi) veram carnem, id est, nobis connaturalem ex Mariæ Virginis purissimo sanguine intra eius vterum Spiritu sancto formatam, quæ non fuit caro peccati, sed similis carni peccati. Natus est, inquit, vobis, qui vos redimat. Natus est vobis, qui vobis in seipso viam ad regnum cœlorum imitabilem ostendat. Inuisibilis in sua natura Deus, factus est homo visibilis, qui vobis loquatur, vos doceat, vobis exempla viuendi in seipso, & itinera beatæ vitæ ostendat.

Natiuitas Christi quã fuerit necessaria.

Lucæ 2.

1. Ioan. 4.

Galat. 4.

Caro Christi vera sed à delicto immunis.

Leo Papa.

Videamus igitur nunc dilectissimi, quid in vitæ suæ exordio, quid in mũdi ingressu nos infantia Saluatoris doceat, & quid in se nobis imitãdum proponat. In hoc ipso, quod propter nos venit, quod naturæ incommoda suscepit, quod nostra peccata portare, & sanguine suo expiare voluit, seipsum in mortem tradere, nosq́ue perinde à morte redimere, quantæ charitatis exemplum nobis ostendit? De obedientia deinde quid? *Exijt*, inquit Euangelista, *edictum à Cæsare Augusto.* Adhuc in vtero matris portabatur, & pro obediẽtia prophano homini, tamen in potestate constituto exhibenda, matrem voluit impregnatam peregrinari, & se in exilio nasci. Videtis ne, quod matrem parturi vicinam maluit viarum periculis exponere, quam obedientiam desetere? Nonne mater creatoris dicere aut cogitare potuisset: Ego terreno homini obedire non teneor, quæ omnium creatorem ac dominum gesto in vtero: Cur obediam mortali, quæ mater sum Dei omnipotentis? Nequaquam hoc dixit, sed humiliter (licet dignissima) vili homini, propter potestatem & diuinam ordinationem, tanquam superiori obediuit. Profectus itaq; Bethleem Ioseph cum Maria coniuge sua, virgine pregnante, profectus cum nobilissimo suo thesauro, quem non decuit post se aut se extra curam suam relinquere, quid fecit? Quæsierunt in oppido hospitium, sed non fuit, quia mun pauperes recipere posset. Diuitibus terrena seruabantur hospitia, quia mundo mundus arridet. At Christi parentes, quia de hoc mundo non erant, extra oppidũ ad diuersorium pauperum ipsi pauperes se receperunt. O beata paupertas in Dei filio & parentibus eius consecrata. Quid multa? Venit nox illa sanctissima, qua diuites & mundi amici in lectis mollibus quiescebant: Virgo autem hæc præ omnibus mulieribus benedicta, cum suo sponso seiunctim in ca-

Infantia Saluatoris quid nos doceat. Esaiæ 53.

Charitas Christi quanta.

Lucæ 2.

Obedientia Christi quãta.

Christi paupertas quanta fuerit.

Partus virginis Mariæ qualis fuerit.

in casula seu tigurio illo pernoctabant. *Completiq; sunt dies Mariæ vt pareret, & peperit filium suum primogenitum*, id est, ante quem alium nullum genuerat, nec post hunc alium erat genitura secundùm carnem. Peperit autem sine dolore, saluo pudore: ante & post partum virgo intacta, virgo inuiolata, virgo integra & perpetua permanens. Nemo obstetricum hic adstitit, nemo iuuit, quia nullius hominis ope indiguit, quæ de homine non concepit. Et sicut sine carnis delectatione concepit, ita sine dolore etiam genuit. Nihil sibi pro

Confidentia & resignatio B Mariæ quanta.

partu, nihil pro diutina peregrinatione, nihil pro infante nascituro parasse, aut ad iter sumpsisse secum putanda est: sed quæ præter communem naturæ legem conceperat, fortassis pariendi etiam tempus secundùm legem non computabat. Omnia Deo committebat, quomodo, quando & vbi vellet nasci: propterea nihilominus licet prægnans & mox paritura confestim peregrinari. Nec tamen propterea improbamus, si quis dicat eam non ignorasse consilium Domini, vt peregrè & extra patriam constituta pareret. Christusq; in Bethleem Iudæ nasci vellet: atque ideò mundos saltem panniculos ob infantis, quem inuolutura erat, dignitatem, præparatos compertasset: reliqua sibi necessaria futura Deo commendans. Adueniente itaque illa hora & nocte, qua Deus voluit nasci, non est ipsa credenda ignara fuisse mysterij, sed potius tenemus totam in Deo raptam, subitoq; cum admiratione vehementi ante se in terra vidisse nudum infantulum ineffabili modo

Mariæ obsequia infantulo Iesu exhibita.

ex se genitum, hunc q; adorasse cum lachrymis, & reuerentia (qua decuit) iuasse, atque eundem aut præparatis, aut suis pannis, quibus se velare solitam erat, illum inuoluisse, lactasse, amplexatumq; & osculatum in præsepe (quia alia cunæ deerant) posuisse. Si expenderentur singula, quantam quæso, & in

Quid in vitæ suæ exordio Christus nos doceat.

quam multiplici genere cerneres paupertatem, verecundiam, humilitatem, simplicitatem, modestiam, fortitudinem & compassionem: quæ omnia in Saluatoris natiuitate enitent? Vide quomodo carnis delicias, quomodo blanda & mollia, quomodo pomposa, quomodo honores, quomodo hominum fauores, laudes ac nominationes, quomodo potentatus aut opes, quomodo denique omnem gloriam mundi Saluator adhuc infans contempsit, respuit, fugit: quomodoq; paupertatem, carnis afflictionem, vilitatem, subiectionem elegit, eligendamq; nobis non verbo sed exemplo prædicauit, quum in potestate eius esset nascendi & tempus & locus. Omnia ad mundi contemptum, & ad carnis molestiam retulit. In hyeme, in nocte, in exilio, in solitudine, in stabulo, vbi nec focus, nec stupha, vbi nec opertoria essent nec pellicia. Peregrè etiam & pauper voluit nasci, & pauperem condolentemq; matrem affligere, afflictus denique ipse etiam matris dolore voluit amplius affligi. Fratres mei hæc via est regia ad regnum cœlorum. Quisquis aliam docuerit,

Via regia ad regnum cœlorum quæ. Roma. 8.

quisquis aliam sequutus fuerit, non Christum sequitur, nec spiritum Christi habet. Væ nobis, qui præ cæteris hominibus vocati sumus, vt imitatores essemus Christi, si contingat nobis exprobrari in hora mortis nostræ, quod plus cæteris, aut cum cæteris commoda & consolationes carnis simus sequuti. Emendemus obsecro per infantiam Christi, si qui in nobis curam carnis faciunt in desiderijs, si qui pro cibi ac potus lautioris refectione, si qui pro carnis & commodorum propriorum solatijs sunt solliciti. Nam pro his murmurare, digladiari aut detrahere, omnibus, præcipuè Monacho impijssimum

Carnis desiderija mortificanda quę vti sint.

atque

atque nimis est damnabile : qui iubemur ne de crastino quidem etiam pro necessarijs esse solliciti, sed Deo ac superioribus nos committere : atque de prouidentia diuina, (in quam omnem curam debemus nostram proijcere) cuncta expectare, susc ipere, & illi gratias agere. Hoc nobis largiatur pijssimus Iesus Dei & Virginis filius, Amen. Matt. 6. 1. Pet. 3.

IN EADEM SOLENNITATE.

Quid in natiuitate Christus nos sua docuerit. Sermo IV.

Multifariam multisq; modis olim loquens Deus Patribus in Prophetis: nouissime autem diebus istis loquutus est nobis in filio. Hebræ. I. Longa expectatione fratres charissimi distentabatur populus Deo amicus, hoc est, & ij qui in mundo viuebant & ij, qui erant in lymbo præstolantes sui redemptionem: & vtrorumq; affligebatur animus desiderio redemptionis. *Spes enim, quæ differtur, affligit animam.* Sed ecce, qui olim multifariam, id est, per somnia, per imaginariam, & per apertam visionem, per vocem, & in spiritu Patribus loquebatur, iam non vltra dicit: *Expecta, reexpecta*: sed: *ego, qui loquebar, ecce adsum.* Prou. 11. 13. Esaiæ 28. Esaiæ 52.

Magna fratres charissimi gratiæ erga nos diuinæ est hic commendatio. Quoniam quidem cùm sub damnationis maledicto omnes nos viueremus, moreremurq; præuaricatores, cùm tenebris eslemus ignorantiæ obnubilati, cùm à patria exules, cùm peccati denique lege quasi cathena ac funiculis Adæ duceremur captiui: & ad extremum cùm diabolicæ seruitutis iugo nimis miserè teneremur prægrauati, *propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos Deus, misit filium suum* ad nos, qui damnationis à nobis maledictum tolleret, faceretq; vt posthac *nihil* foret *damnationis his, qui sunt in Christo Iesu.* Misit, inquam, filium suum, qui doceret nos iter rectum & vias iustitiæ, per quem à tenebris erepti ignorantiæ, & in admirabile lumen suum vocati, ambularemus in lumine ipsius: & soluta nihilominus captiuitate, in gratiam ac libertatem adoptionis filiorum assumpti, ad patriam festinaremus, sequentes, quo præcursor ipse pro nobis introijt Iesus Christus Dominus noster. Naturæ humanæ calamitosissima conditio quæ. Osee 14. Ephe. 2. Rom. 8. 1. Petr. 2. Gala. 4. Hebræ. 6. Matt. 9. Lucæ 5.

Itaque venit filius Dei in mundum peccatores saluos facere, venit quærere ac reducere, quod perierat, venit dispersos congregare ab Oriente & Occidente, vt recumbant cum Abraham, Isaac & Iacob in regno cœlorũ. Venit vt nos doceret vias suas, & vt nos ambulemus in semitis eius. Quapropter fratres charissimi, si non auribus surdi fueritis: *hodie*, inquam, *si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra*, sed suscipite in silentio vobis insitum verbum, quod possit saluare animas vestras. Loquitur enim hodie infans in stabulo, quod postea docuit vir in templo. Docet hodie puer exemplo, quod post triginta annos prædicauit verbo. Quid docuit? Hoc ipsum, quod discipulus ille, quem diligebat Iesus, dixit: *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Qui enim diligit mundum, non est charitas Patris in illo. Transit mundus & concupiscentia eius. Qui vult amicus esse seculi huius, inimicus Dei constituetur.* Clamat vile stabulum clamat arctum præsepium, clamat alienum & cõmune hospitium: *Nisi quis renunciauerit omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* Videte fratres infantulum, quale nobis dedit exemplum. Omniũ Lucæ 19. Ioan. 11. Matth. 8. Esaiæ. 2. Psal. 94. Iacob. 1. Quid Iesus infantulus nobis in se imitandum proponat. 1. Ioan. 2. Mundus fugiendus vti sit. Lucæ 14.

Paupertas nobis imitanda relinquitur a Christo infante.

rerum diuitijs prætulit paupertatem. Videte quale iudicium sint accepturi, qui, cum omnibus renunciauerint, quæ possidebant, inueniuntur non solū habere necessaria sed superflua, & ea, quibus nō indigent: nec ob aliud habere, nisi vt habeant.

Charissimi fratres si paupertatem vouimus, discamus hanc ex Domino nostro Iesu Christo, cui multa defuerunt etiam ad magnam necessitatem, quia non est paupertas, vbi nihil deficit. Non simus igitur quæruloſi, & murmurando impatientes, alioqui frustra hic sumus, vtpotę votorum nostrorū neglectores & propterea iram Domini præstolantes. Iterum nos docuit infans noster, quod gloria mundi est vt flos fœni, & vapor ad modicum apparens. Ideò clamat ad nos nox, item loci & omnium rerum, quibus vsus est, vilitas, vt discamus ex eo humiles esse & mites corde, discamus amare nesciri, & viles reputari: discamus in oculis nostris nihil esse, & a bonis, quantum in nobis est, aut quantum licet, vt ipsi contemni. Tertio, docuit, quod prudentia carnis mors est, & si secundùm carnem vixerimus, moriemur. Propterea elegit ipse, quæ carni sunt superiora. Et quisquis aliter eligit, non est imitator Christi. Nonne clamat hoc noctis, hyemis, frigoris & peregrinationis asperitas? Clamat fames, clamat eius vagitus & lachrymæ. *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me. Abneget*, inquit, *semetipsum*, hoc est, quæ carni sunt mollia, amœna, voluptuosa, delicata atque suauia subtrahat, & desideria in se occidat. *Tollat*, inquam, *crucem suam*, id est, non quæ sua sunt, sed vitrò, quæ carni molesta sunt, subeat, & ita *sequatur me*. Eia fratres mei, si milites volumus esse Christi, hoc est, vexillum, quod in se nobis Christus erexit, crux & tribulatio, has amplecti, hoc vexillum sequi, velimus nolimus, necesse est, nisi Christo abrenunciare, & eius inimico malimus (quod absit) militare. Atqui per multas oportet tribulationes introire in regnum Dei. Et si *qui volunt piè viuere in Christo, persecutionem patientur*. Et, *accedens ad seruitutem Dei, sta* (inquit) *in timore: & præpara animam tuam ad tentationem*.

Gloria mūdi quam labilis ac momentanea sit. 1. Pet. 1. Matt. 11.

Carnis prudentia mors vt sit Rom. 8.

Marc 16. Abnegatio sui qui fiat.

Vexillum Christi vt crux sit & tribulatio. Act. 14. 2. Tim. 3. Eccle. 2. Ioan. 12.

Iam denique Christus Deus æternus & infans clamat: *Qui amat animam suam, perdet illam. Qui amat*, inquit, *animam suam*, id est, qui sensualem suam vitam, satisfacere cupiens desiderijs naturæ, hoc est, sensualitati, non necessitati, & propterea aduersa fugiens, *perdet illam*. O vtinam hoc aduerteremus, & vtinam ad cor reciperemus, qui ex professione crucem sumus amplexi, & mortificandæ carni ex voto tenemur incumbere, quoties propositi nostri inueniamur transgressores. Proh pudor, quale exemplum videmus in Christi infantia, & Christi vita, in eiusdem denique passione nobis præmonstratum. Postremo in sua morte nudus & dilaceratus, quale nobis testamentum reliquit. Quarto, docuit per hæc amorem nostrum transferri ab huius mundi rebus & caducis ad cœlestia: quippe qui nihil carnale, nihil mundanum, nihil temporale in hoc mundo habere voluit. Siquidem & in propria venerit, & sui eum non reciperent, tanquam aduena & alienus per mundum transiuit. Idcirco nobis clamat & verbo & exemplo: *Thesaurizate vobis thesauros in cœlo, vbi nec erugo nec tinea demolitur, & vbi fures non effodiunt nec furantur*. Quinetiam

Vt quis amando animam suam perdet illam.

Cœlestia caducis omnibus valefacbis a nobis pure diligenda. Ioan 8. Matth. 6.

eruditis

erudit nos legē charitatis. Ipse.n.cū diues esset, propter nos pauper factus est. Charitas
pse*humiliauit semetipsum propter nos, formam serui accipiens.* Ipse nobis natus, Christi quā-
nobis datus, nobis annunciatus, seipsum tradidit nobis & prō nobis. Ipse cla- ta.
mat ab infantia, vt alterutrum diligamus, *non verbo, aut lingua, sed opere & ve-* 2. Cor. 8.
ritate. Itemq; *Hoc est*, ait, *præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut ego dilexi* Phil. 2.
vos. Qui vtique dilexi vos, non secundùm sensum carnis, sed spiritu & veri- 1. Ioan 3.
tate, benefaciens vobis etiam adhuc inimicis, & liberans omnes oppressos à Ioan. 15.
diabolo. Dilexi, inquam vos, quia tradidi memetipsum pro vobis. Sexto, do- Acto. 10.
cuit nos proijcere omnem tristitiam & diffidentiam. Siquidem ipse factus est Tit. 2.
nobis, hostia & redemptio pro peccatis nostris. Accedamus igitur cum fidu- Confidētia
cia thronum gratiæ eius, credentes quicquid in nomine eius petierimus, da- in Deum
bit nobis pater: quandoquidem in hoc nobis vnigenitum suum filium dedit, ponenda.
vt omnis qui credit in illum non pereat, sed habeat vitam æternam, Quomodo non om- Hebræ. 4.
nia dedit nobis cum illo? Septimo, si priora hæc omnia etiam nobis deficiant, Ioan 16.
docuit nos bonæ tantummodo esse voluntatis: quia hodie per suos præcones Lucæ 11.
cani fecit pacem, non his tantum qui magnorum sunt operum, sed etiam o- Ioan. 6.
mnibus bonæ voluntatis, id est, ijs qui bona sunt voluntate, licet operatione Rom. 8.
adhuc infirmis, vtpote se arguentibus, & infirmitatem suam dolentibus atq; Bona volū-
accusantibus. Quapropter fratres charissimi nemo se negligat, nemo decipi- tas quid va-
at, nemo obduretur, quandoquidem salus nostra tam propè est, imò nobiscū leat.
est. *Renouemur* igitur *spiritu mentis nostræ.* Paratus est ille nobis occurrere, non Luc. 2.
minus quàm pater illi filio prodigo, sed & (si dici potest) multò clementius Rom. 11.
infantilia brachiola extendere, & pœnitentes peccatores ad se constringere, Ephes. 4.
propter quos factus est homo, quibus hodie factus est frater. Itaque nemo
terreatur magnitudine delictorum, nemo terreatur, propria infirmitate, ne- Quantum
mo paueat ex labendi assiduitate, nemo desperet etiam conscientiæ obscuri- in Christo
tate. Nouit puer Iesus omnibus his finem atque remedium ponere, qui venit Iesu paruu-
delinquentium peccata dimittere non vindicare, qui vulnera nostra venit lo confidere
non spernere, sed curare. *Nulla est* enim *damnatio his qui sunt in Christo Iesu*, nul- debeamus.
la damnatio his qui bonæ sunt voluntatis. Et licet quotidie septuagies etiam Rom. 8.
& septies peccent ex infirmitate, nequaquam tamen desperent, modo non Matt. 18.
iaceant vltrò in peccatis: sed mox resurgant, & propositum, ac si nunquam
cecidissent, renouando, cæteraq; delicta per confessionem damnando, fauo-
rem bonæ voluntatis restaurent, *Væ ijs qui perdiderunt sustimentiam*, hoc est, Eccles. 2.
qui ex desperatione aut dedita opera, atque ex omnino deliberato proposito
se auertunt à Deo, quod Deus à nobis auertat, qui regnat per secula benedi-
ctus, Amen.

IN EADEM SOLEMNITATE.

Quid lux, quidve tenebræ, quæ denique sit bona voluntas.
Sermo V.

Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam. Esaiæ IX. Omnes nos fratres mei in tenebris esse & natos, & aliquando vixisse, nemo est qui nesciat. Videamus tamen ne in tenebris maneamus vsque adhuc, postquam nobis ortus est sol iustitiæ, qui hodie nobis natus est Christus. Gau-

Lucæ 2. Colo 1. Ioan. 1. Psal. 33. Lucæ 2. Hebr. 6. Bernardus. Religiosi vt præ cæteris ad omnem perfectionē astringantur

deamus potius, quia eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit nos in admirabile lumē suū. Ipse. n. est *lux illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum*. Accedite igitur charissimi fratres puerum natum, & illuminamini, & quoniam inuenietis eum in præsepio pannis inuolutum, atque ante ora iumentorum positum, nolite trepidare, quia in tali forma eum videbitis vnde facies vestræ non confundentur. Illuminamini inquam, vt potetis eligatis q; meliora ac viciniora saluti. Neque enim nostrum est (quod Bernardus ait) quemadmodum aliorum, circa communia præcepta laguere, sed inuestigare quæ sit Dei voluntas beneplacens & perfecta. Aliorum itaque est Deum diligere, nostrum adhærere. Aliorum est Dei præcepta seruare, nostrum eius consilia ac beneplacita tenere.

Luc. 1.

Venit itaque Christus illuminare ijs, qui in tenebris & in vmbra mortis sedent ad dirigendos pedes eorum in viā pacis. Quibus tenebris? Quicquid in intellectu est, quicquid in voluntate est, quicquid in memoria nobis est, q Deus non est, aut cuius causa Deus non est, id est, quod propter Deum in nos non est, hoc inter Deum & animam medium est, tenebræ sunt. Itaque odium & inuidia tenebræ sunt, rancor & amaritudo tenebræ sunt, superbia & animositas tenebræ sunt, gula & acedia tenebræ sunt, otium & dissolutio tenebræ sunt, propria voluntas, suijpsius quæsitio, & amor proprius tenebræ sunt. Hæc vt à nobis expellantur. Christus lux venit in mundum. Sed proh dolor, *dilexerunt homines magis tenebras quam lucem*. dilexerunt magis peccata sua ac vitia, quam virtutem. Et ideò qui eiusmodi sunt, isti ad tenebras illas horribiles Aegyptiorum perueniunt, quando resistitur lumini, quando contradicitur veritati, quando amantur tenebræ, aut quando (quod pestilentissimum est) tenebræ ignorantur tenebræ, sed censentur, defenduntur q; pro lumine. Inde indurantur insipientia corda eorum, & magis obiurgatur iniquitatem arguens, quam faciens. Quis cæcos istos illuminabit, qui cæcos se nesciunt, & se dicunt videre? *Si enim cæci essent*, inquit Saluator, id est, si cæcitatem suam attenderent & se pro cæcis haberent, si se plangerent, *peccatum non haberent*. Porrò modo quia dicunt se videre, peccatum eorum incurabile manet. Adhæc enim lux ista mirabilis venit in mundum, vt qui cæci sunt, videant: & qui vident, cæci fiant, hoc est, ideò Christus venit, vt qui gloriantur in lumine se esse, atque ideò illuminari se non petunt, nec luce egere se credunt, inde magis quotidie obtenebrescant. Qui verò ignorantiam, suam infirmitatem, suam prauitatem, suam denique (vt ita dicam) nihileitatem verè cognoscunt & odiunt, ij ad lucem venire satagunt, ij lucem quærunt. Hi, inquam, ad Christum veniunt, qui eius flagitant opem, qui ipsum sequi cupiunt. Quisquis enim Christum sequitur, non ambulat in tenebris. Ea propter non his qui tenebras suas amant, non his qui peccata sua defendunt, non his qui seipsos dicunt non delinquere, aut non errare, non his denique qui se non plangunt, quia plangenda non vident, sed *exortum est in tenebris lumen rectis corde*, non his tantum qui iam iusti sunt, sed rectis corde, qui est, qui conuersi recto corde Deum quærunt, & boni fore student: quamobrem quidem, *non veni*, inquit Christus *vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam*. Non eos iustos ad se Christus trahit, qui se iustos existimant, qui aliena, non propria peccata vident, qui alijs, non sibi delinquentibus irascuntur. Neque etiam peccatores quærit, qui sua amant peccata, qui voluntatem delinquendi

Tenebræ animæ quænam sint.

Ioan. 1.

Exod. 10.

Cæcitatem pro lumine defendere quam sit periculosū. Ioan. 9. Ibidem.

Quomodo contingat vt qui cæci sunt videant & qui vident cæci fiant.

Ioan. 8.

Psal. 111. Recti corde qui dicātur. Luc. 5 Iusti fallaciter qui sint

non mutant: sed eos qui ea, quæ prioris vitæ sunt obliuiscuntur, & ea quæ hactenus benè agere videbantur, contemnunt, & ad anteriora se indies nouo semper feruore extendunt: qui postremò quamlibet satagant benè agere, quamlibet omnibus studeant delictis abstinere, desideria tamen & vitiosos motus inclinationesq; malas plangunt, quas vel inuiti sentiunt. Sentiunt tamen, licet non ita vt regnare permittant in suo corpore. Itaq; hæc illi non minus plangunt & emendare studeut, quàm alia quæcunq; grandia peccata. Hoc modo non reprobat Dominus peccatores se plangentes atque corrigentes, nec fastidit bonam voluntatem, si ferueat, licet in venialibus (quibus tamen nulla detur opera) ex infirmitate succumbat. Ediuersò quoque non recipit iustitiam quam arrogantia inquinat, aut quam superbia comitatur. Peccatum igitur tenebræ sunt. Veruntamen his qui se extricare contendunt peccatis, qui suam vincere prauitatem conantur, qui Deum, non seipsos habent præ oculis, hoc est, vobis timentibus Deum, ortus est sol iustitiæ: Vobis inquã super conscientia vestra vigilantibus, & super custodia gregis affectionum cogitationumq; vestrarum stantibus annunciatur: *Ecce Euangelizo vobis gaudium magnum, quia natus est vobis hodie Saluator mundi.* Itaque Christus nobis attulit lucem in semetipso, qua videamus peccata nostra, qua odiamus tenebras nostras. Voluntaria enim eius paupertas, qua non habuit locum in diuersorio, nobis lux est, qua iam discamus beatos pauperes spiritu, quorum est regnum cœlorum. Charitas eius qua semetipsum pro nobis obtulit ad docendum & ad sustinendum pro nobis incommoda, exilia, persequutiones, plagas, crucem & mortem, qua orauit denique pro suis crucifixoribus, nobis lux est, vt discamus & inimicos diligere. Humilitas eius qua *seipsum exinaniuit formam serui accipiens*, qua contempta mundi gloria, non in palatio, sed nasci voluit in stabulo, mori ignominiosè in patibulo, nobis lux est, qua videamus quam sit detestabile crimen lutum, id est, vilem homuncionem superbire, extolli aut nolle subijci, dum videmus Deum immensum humiliari, contemni, & hominibus subdi. Eius mititas nobis lux est, qua famem, sitim, frigora, verba, verbera & vulnera tolerans, *sicut ouis ad occisionem ductus est, & sicut agnus coram tondente se non aperuit os suum.* Inde enim videmus quã nihil prosit irasci, quàm nihil minari: vbi passioni propriæ acquiescitur, vbi non Christo pro seruanda disciplina seruitur. Inde discimus quam requiratur à nobis, vt in silentio & mansuetudine lugeamus peccata nostra, & si quid patimur, patientes simus, quando is, qui non pro suis, sed pro alienis peccatis afflictus, tanta mititate & longanimitate sustinuit. Ita charissimi fratres, de omnibus eius virtutibus cogitate, quas suo nos docuit Christus exemplo, suo suadet consilio, atque imitabiles suæ facit gratiæ adminiculo. Hortor igitur vos, accedite Christum, contemplemini infantem, videte paupertatem, attendite humilitatem, cognoscite mansuetudinem, admiremini patientiam: ad extremum respicite eius charitatem, virtutesq; omnes, quas tanquam in speculo lux nostra Christus in seipso nobis monstrauit imitandas. Nihil salubrius hac meditatione, nihil contemplatione hac vtilius, quam deuota mẽs suam deformitatem ac difformitatem videns compungitur, lugetq; propterea quod tanto adhuc interuallo, tanta distat dissimilitudine à virtutibus quæ sibi in puero hoc monstratæ sunt. Atq; ideò maiori desiderio accenditur

Peccatores cuiusmodi quærat Christus.

Quomodo Christus quosdam peccatores suscipiat, quosdam vero iustos reprobet.

Peccatum tenebræ quî dicantur.

Lucæ 2.

Lux Christi vt virtutes in ipso tutilantes sint.

Ibidem.

Matth 5.

Luc. 23.

Luc. 6.

Phil. 2.

Luc. 2.

Ioan. 19.

Mititas Christi quãta.

Esaiæ 53.

Infantia Christi vt sit deuote meditanda.

ditur imitandi, propositum innouat, neglecta restaurat, atque pro adiutorio ipsum (in cuius luce suas videt tenebras) inuocat. Itaque charissimi fratres, nemo sit hodie qui tenebras suas non illuminari à Christo flagitet, nemo qui Christi tanta dignatio non compungat, nemo quem charitas tanta non moueat, nemo cuius duritiam tanta benignitas non emolliat, nemo qui se non vsquequaque emendare atque illi conformare studeat. Hoc propositum, hæc institutio voluntatis, hanc festiuitatem decorat. Siquidem huiusmodi festorum celebratio placet Deo, gaudiumq; in cœlo Angelis facit. Animarum namque in festiuitatibus magis, quàm altarium exornatio quærenda est. Et sicut suæ cognitio paupertatis, vilitatis, instabilitatis, infirmitatis, accendere debet sancta desideria, ita desideria in nobis non debent esse otiosa, id est, nō tantum manere debent desideria: verùm etiam sequantur oportet conatus & opera, quorum frequentia atque assiduitas generet habitum mentis, hoc est, virtutem. Scio, omnes quidem desideramus, sed nobisipsis, id est, vitijs nostris, vim inferre nolumus. Conquerimur nobis gratiam deesse, aut instius multo gratia conqueretur sibi deesse factores. Omnes quidem (vt verbis vtar Bernardi) peruenire vellemus ad Christum, omnes hoc optamus. (Nemo est enim, qui non velit esse felix) at pauci post Iesum volumus ire, hac via qua ipse ambulauit, ambulare. Inde quotidiana est nostra querimonia, hoc nos grauat, hoc molestum est, hoc nimis arctum, hoc nimis fastidiosum, hoc pati nolumus, illud abnuimus facere, quasi in nostra sit optione constitutum. In quo debeamus Christum imitari. Conregnare Christo optamus omnes, sciētes quoniam *delectationes in dextera eius*. Et vtique cum eo regnabimus, si tamē hic fuerimus compassi, id est, si ea quæ molesta, quæ dura, quæ vilia, quæ denique ignominiosa secundùm sensum carnis videntur, propter Christum libenter, vt eius efficiamur imitatores, amplectimur. Itaq; accedamus ad Christum, vt ambulemus in lumine eius. Quod enim gaudium nobis esse potest, si in tenebris ambulamus, & lumen iustitiæ non lux erit nobis? Quæ potest nobis esse consolatio, si nobis conscientiæ deest tranquillitas, si cordis puritas, si pax animi, pietas mentis? In quo, inquam, gaudere, aut foris hilarescere possumus, si interno à gaudio nostra mens vacat? Nam si conscientiæ gaudium defuerit, quid nos lætos efficere poterit? Deest autem conscientiæ gaudium, si in tenebris & vitijs nostris manemus. Nullum enim est gaudium nec esse potest conscientiæ, nisi in lumine, & nisi in veritate, qua diligenda quis diligat, odienda odiat, plangat plangenda, fugiat vitanda, quærenda inquirat, salutaria teneat. Hoc modo fiet, vt conscientia imperturbata maneat atque tranquilla serenitate gaudeat. Quod vel hoc die conuenit maximè, quo melliflui facti sunt cœli, quo pax nunciatur hominibus bonæ voluntatis, hisque euangelizatur natus adesse Saluator. Fratres, si pax & Saluator ipse hominibus adest bonæ voluntatis, quid expectant hi, qui sunt malæ voluntatis? Auertat hoc Dominus à filijs nostris, pro quibus Dominum magis rogamus, vt illuminet vultum suum super eos vt & ipsi conuersi ambulent cum luce habent antequam tenebræ eos exteriores inuoluant, si (quod non speramus) quos tenebræ nunc interiores tenent. Auertat inquam, hæc à nobis pius Dominus noster, ne inter nos sint, qui tenebras ament suas magis quam lucem. Confidimus autem de vobis meliora, vicinioraq; saluti fratres, tam-

Luc. 15. Festorum digna celebratio qualis esse debeat.

Desideria absque operibus otiosa vt sint.

Bernardus. Gratiam sibi deesse frustra querūtur homines.

Psal. 15. Rom. 8. Christo cōpati quid. Ioan. 12. Ephes. 5.

Gaudium verum in quo cōsistat.

Luc. 2

Psal. 66. Ioan. 12.

Ioan. 3. Hebr. 6.

tametsi ita loquimur. Non enim solùm culpas arguimus perpetratas, sed ne fiant, etiam prænonendo impedire desideramus. Propterea enim plerunque contra vitia prædicamus, ne singularia capitula & reprehensiones crebras facere cogamur, putantes bonis mentibus sufficere vel pro emendatione, vel pro vitiorum euitatione, prædicationem quæ sit ad omnes. Bona enim mens, bona voluntas, non expectat singularem sui reprehensionem: sed mox vbi didicerit in se labem aliquam, vltrò occurrit vt emendetur. Propterea enim prædicationes fiunt, vt auditoribus vitia & peccata ostendantur, arguantur, arceantur, emendentur aut caueantur. Atque ideò auditoribus ea quæ conueniunt dici debent. Nam si contra vsuras, si contra adulteria, si contra negotiatorum fraudes vobis prædicarem fratres, quid agerem? prorsus nihil. Monachis monastica sunt inculcanda instituta, atque vt sui sint iurisiurandi (quod Deo fecerunt) memores, discantq; spiritu viuere, & mortificatis vitijs Deo vacare instituendi sunt: & quamuis alia fortasse libentius, non tamen fructuosius audiuntur. Si enim in sermonibus fortè quispiam tangitur, vt sentiat sibi hæc esse quæ dicuntur necessaria, gaudendum est, quod sermo ociosus non fuit. Sed si bona sit voluntas, locum etiam inueniet vbi quiescat, & gratia Dei accedente fructum producat. Quod si mala sit audientis voluntas, is qui prædicat, si veritatem doceat, absq; culpa est, si auditor scandalizatur, hoc est, si sua obstinatione peior efficitur. Sic enim contigit & Domino Iesu, quod quidem audientes illum scandalizati sunt, quidam abierunt retrorsum. Et nos cum Paulo Apostolo odor sumus vitæ bonis in vitam, & odor mortis malis in mortem. Verùm, sicut prædixi, non vt hæc ita sint in vobis, hæc loquimur: sed ne tentet vos Satanas, vestram filij imbecillitatem prænonendo erigimus. Cuius vt astutias euadamus, præmuniat quæso nos sua gratia Iesus Christus Dei & Virginis filius, qui est benedictus in secula, Amen.

Prædicationum vtilitas & effectus qui sint.

Rom. 8.

Monachi qualiter instituendi sint.

Verbum Dei prædicãdũ quamuis auditores aliqui scandalizentur.

Matt 15. Ioan. 9. 2. Cor. 2. Acto. 1.

IN SOLENNITATE APPARITIONIS DOMINI nostri Iesu Christi.

Quæ munera Christo offeramus, & de stabilitate monachorum virtutisq; difficultate. Sermo I.

OBtulerunt Magi Domino munera, aurum, thus & myrrham. Matth. 2. Quicquid ad historiam festiuitatis hodiernæ attinet fratres charissimi satis Euangelium, eiusque elucidationes nobis significant. Hoc nobis tantum restat inquirendum, vt quid nobis in his eruditionis proferatur, intelligamus. Tres Magi primitiæ sunt gentium in fide, qui cum muneribus quæ fierunt adorare Deum. Nullam hi receperant legem, nullam promissionem à Deo, præter eam quæ Balaam hariolo reuelata fuerat: cuius notitia ad eos putatur peruenisse, quandoquidẽ astrorum contemplationi insistebant. Hi itaque dum stellam singularem, & præter aliarum morem fulgentem ac situatam cernerent, in eius admiratione attoniti, quid per eam significaretur edoceri cupiebant. Quam cum regis esse magni, regis Iudæorum didicissent, illicò eadem duce, & Spiritu sancto trahente, vbi Christus natus fuerat, ad locum peruenerunt, offerentes eidem regi

Tres Magi primitiæ gentium. Num. 24.

regi infanti munera. Gharissimi fratres, nos sumus, qui huc stella duce, id est, qui diuina gratia nos illustrante, peruenimus. Neque enim aliud quid nos huc ad Christum pertraxit (si tamen purè Deum quæsiuimus) nihil aliud nos conuertit, quàm lux diuinæ gratiæ, hac sumus vocati, hac etiam sumus tracti ad Christum. Non igitur iam simus gratiæ Dei ingrati: offeramus oportet munera, reddamus vota Domino, quæ distinxerunt labia nostra. Quæ: Castitatem, paupertatem, obedientiam. Castitatem, vt non solum ab omni opere carnis impolluti, verùm etiam à cogitatione & affectione mundi simus. Os contineat se à verbis impudicis & scurrilibus, manus atque omnia membra à lasciuia abstineant. Cor à delectatione quacunque carnali temperet. Atque vt breuiter dicam, profligata vndecunque atque omnium tam carnis quam spiritus illecebra, in castitate, in puritate & syncerirate templum Dei sanctum efficiamur. Quam breuis est delectatio, pro qua amittitur æterna beatitudo, quam vilis, quam spurca, quam denique nulla? Certum sit vobis charissimi, si quis in corde suo vltro volutet retineatque cogitationes de luxuria, aut alio quocunque peccato mortali, propterea quod consentit in delectationem rei cogitatæ, tametsi opere nolit, quamuis posset perpetrare ea quæ cogitat: sed sponte delectatur, inquam, in delectatione peccati cogitati peccat mortaliter, & Dei se facit regni exhæredem: secus si inuitus atque renitens patitur. Videte igitur quanta mundicia velit templum suum seruari Deus, quando non finit, sed vetat sub æternæ damnationis pœna, ne ore, ne corde, ne mente, neve quocunque alio modo consentiamus peccato, neve sponte post deliberationem rationis permittamus, vt aliquid fit in nobis (cuius habemus potestatem) quod amicitiam habeat cum hoste suo, id est, cum peccato. Omnia namque membra, omnes cogitatus, omnes affectus, omnem denique intentionem nostram vult esse in nobis sancta, casta & munda. Videant igitur nunc, qui confitentur, quomodo clarè exprimant, si vel cogitationis delectationem, id est, peccati cogitati amorem ac voluptatem in corde retinuerint volentes, quamuis faciendi nullam habuerint voluntatem: quia si habuerunt voluntatem cogitandi, idque propter delectationem quæ est in re cogitata, quæ res si in suo foret genere peccatum mortale, etiam delectatio cogitationis voluntaria, erit mortalis. Porrò ijs qui inuiti phantasijs vexantur carnalibus atque renituntur, magis est ipsa tentatio ad virtutis exercitium, quam ad peccatum. Quicquid enim contra voluntatem nostram sentimus, quamlibet malum sit, nos non inquinat. Itaque Christo munus impollutæ castitatis offeramus. Deinde alterum quod vouimus, est paupertas, qua nullius rei dominium aut proprietatem habeamus, sed vsum tantum ad prælati voluntatem mutabilem ac reuocabilem. Vnde absque voluntatione nulla est monacho copia (nisi administrationem sibi aliquam habeat commissam, quam bona fide pro voluntate prælati exequatur) quippiam magni parui ve dandi, aut à se alienandi. Alienandi dico, non solùm à monasterio, sed etiam à seipso. Quapropter nequaquam absque vitio proprietatis monacho licet dare vel monacho alteri, vel fratri quicquam sine licentia, quia nullius rei habet potestatem sed tanquam eorum quæ sibi accommodata sunt à prælato vsum duntaxat habet solum, siue sit cibus, siue potus, siue res alia quæcunque. Quem vsum si retinuerit, fas illi non erit alteri, quàm prælato

Munera à religiosis Deo offerenda quæ sint. Psal. 65.

Castitas quomodo sit seruanda.

Cogitationes quando peccatum mortale pariant.

Quantam a nobis mundiciam Deus exigat.

Paupertas religiosorum qualis esse debeat.

Prælato aut ei à quo iussu prælati accepit, reddere, nisi consensum prælati aliter habuerit faciendi. Ad paupertatis prætereà obseruantiam necessarium est omnium quæ ad vsum habet, aut quorum vsum habet monachus, esse animo liberum atque alienum, quo paratus sit non solum absque verborum contradictione, sed etiam absque animi murmuratione atque tristitia ad præsidentis voluntatem liberè resignare atque relinquere quicquid habet. Si ita se monachus inuenit coram Deo, is gaudeat & gratias agat quod munus sanctæ paupertatis Christo offerendum habeat. Porrò se aliter se inuenerit, vt aut det recipiat ve quippiam sine licentia, aut vt clam velit esse prælato quod tractat, aut vt æquanimiter ferre non possit, si ab eo prælatus aliquid tollat, proprietarium non pauperem se cognoscat. Ideoq; pœniteat, & se antequam iudicetur à Domino, corrigat. Tertium quod Deo obtulimus & seruare debemus, est obedientia, vt nullius rei contradictionem aut electionẽ habeamus aliã, quã cã qua diuinæ obtẽperandũ est, aut prælati (si constiterit) voluntati. Hic truncatur omnis tergiuersatio, omnis excusatio, omnis exceptio, quia nudè, plenè ac integrè seruare debemus obedientiam. Non oportet te monache discutere, quare tibi hoc magis quam alteri præcipiatur, nec quare illud fieri iubeatur, est perscunctandum: sed cauendum magis, ne præuaricationis incidas periculum, neve obedientiæ perdas meritum. Agendum est potius, vt abnegationis tuæ referas fructum. Hoc igitur tantum cura, vt sine murmure & tristitia per te fiat, quod prælatus iusserit faciendum. O quam fatui sunt & insipientes, qui licet obediant, cum murmure tamen faciunt, quæ debent. Laborem enim sibi augent, conscientiæ hilaritatẽ atque serenitatem tollunt, gaudium & pacem cordis à se procludunt & fructu atque mercede, imò gratia diuina (quam humiliter obtemperando sibi potuissent comparasse maiorem) se spoliant. Hæc sunt munera quæ Deo promisimus offerenda. Non tamen hæc tantum tria vota, sed alia etiam, puta conuersionem morum, stabilitatem ac perseuerantiam Deo promisimus. Conuersionem morum, vt videlicet vitam nostram regulemus iuxta statuta nostra, sanctionesq; patrum nostrorum. In quibus cum præcipua sint conuersionis instrumenta, silentium & solitudo, cum maiori dispendio profectus spiritualis hæc deseruntur. Ostendat mihi quis bonum monachũ, qui non seruet silentium ac solitudinem. Impossibile est dari. Nam absque silentio & solitudine, is qui ex sua vocatione ea debet obseruare, nemo fiet spiritalis. Quomodo enim fieret per diuinam offensam & statutorum suorũ transgressionem? Quocirca quisquis hæc contemnit, Deum contemnit, quia suam loquendi libidinem diuino beneplacito & propriæ saluti anteponit. Magis enim eligit Deum offendere, quàm homini fratri in transgressione eadem complici non acquiescere. Magis vult gratiam Dei à se, quam hominis amicitiam pernicioſam (quæ contra Christum, contraque eiusdem beneplacitum conciliata est) elongari.

Paupertas affectionis vt sit nec essaria.

Proprietarium quænã constituant.

1. Cor. 11.

Obedientia religiosorũ qualis esse debeat.

Obediendũ esse absque discussione & murmure

Conuersio morum quę sit.

Nemo absque silentio & solitudine spiritalis.

Amicitia contra Deũ conciliata quam sit pernicioſa.

Heu infelix quisquis ad transgressiones conuersionis tuæ facilis, leuis aut contumax, quisquis abiecto Dei timore, quæ Deum offendunt tractare, aut agere non formidas. Quid proderit tibi huius aut illorum fauor aut amicitia super Christum non fundata, nec virtutibus, sed tentationibus & transgres-

greſsionibus conciliata? Nonne cuncta, quibus homo innititur, Deo ſuo ex-
cepto, fallunt, deſerunt: nec tunc excuſabunt iuuabuntve nos, cùm ad Chri-
tribunal rapiemur? Non dicere potes: Ego alios ſic vidi tranſgredi. Nunquid
exempla praua te excuſabunt? Aut dicere ne potes? Metuebam perſecutiones
malorum, ideò cogebar me illis conformare. Metuebas homines, non me-
ebas Deum? Neſcis quia Paulus te præmonuit: *Omnes qui piè volunt viuere*
Chriſto, perſecutionem patientur? Sine ergo vt rideant te alij, ſine vt mu-
murent. Semina tu interim lachrymas: veniet tempus vt in exultatione me-
tas. Veniet tempus vt tu epuleris ab vbertate fructuum manuum tuarum. Il
verò, qui tuam deuotionem ſpernunt aut calumniantur, in tribulatione ma-
xima erunt. Siquidem quando omnis arbor ſterilis excidetur & in ignem
mittetur. tunc & ipſi non ſolum ocia, verumetiam & multò plus mala ſua lu-
gebunt. Verùm illis ficubi ſunt relictis, vos chariſsimi memores propoſiti
veſtri, tendatis ſemper ad perfectionem, nec regredi, ſed progredi ſemper
feſtinetis. Curate vt odorem ſancti feruoris, bonumq; exemplum noſtris
poſterisq; veſtris relinquatis, quo in vita veſtra non minus, quam in ſtatu
tis legant, quid liceat aut quid non liceat. Poſtremo, ſtabilitatem & perſe-
uerantiam Deo ita promiſimus nos & hoc in loco ſtabiliri, & in hoc viuendi
genere perſeuerare. Propterea nuſquam abſque tranſgreſsione fas eſt vel in
animum admittere cogitationem de mutando loco vel ſtatu. Videant quo-
ties contra ſuam profeſsionem agant, ſi qui ſunt, qui non ſolum intra ſe co-
gitant, ſed nihil etiam non tentant, mouentes omnem lapidem, vt ſui emiſ-
ſionem, rupta loci ſtabilitate, ad aliud monaſterium impetrent. Vt licet ne-
minem, qui ſua id auſus fuerit temeritate rogare abſque graui animæ iactu-
ra, emiſsionem huiuſmodi ſciant impetraſſe, neminem videant meliorem
inde, ſed infirmiorem multo factum, propterea quod ante à ſuis paſsionibus
ſit victus, quodque ea, quæ contra Deum & ſuam profeſsionem ſunt, impor-
tunitate ſua impetrauerit, atque ideò, quæ malè inchoauit, neceſſe ſit poſtea
conſummauerit, tamen alieno periculo nihilo doctiores aut prudentiores
facti ſuapte voluntate ruere volunt in ignem. Verùm vobis chariſsimi fra-
tres non ſic, non ſic vobis agendum eſt: quin potius quod ſemel Deo promi-
ſiſtis, vobis placeat. Atque id adeò, vt etiam quotidie renouetis feruorem
bonæ voluntatis. Impoſsibilè eſt enim animum ſtabiliri in aliquo bono pro-
poſito, quamdiu homo fluctuat, aut ſe non firmat in vno loco. Faciamus ig-
gitur hic, quod alibi neceſſe foret vt faceremus. Virtus vt virtus ſit, neceſſe
eſt vt habeat laborem, habeat quoque ſui perſequutionem. Familiare licet il
virtut, vt quamuis omnem operam nauet, nihil ſe feciſſe, nihil ſe paſſam exi-
ſtimet, quemadmodum ediuersò peculiare eſt iniquitati, vt cùm bonos cun-
ctos premat, ſe premi clamet, propterea quod boni eorum non conſentiunt
iniquitati. In perſequutione igitur virtus quæ vera eſt virtus, creſcit: quæ ce-
ſſa, deficit. Hoc enim ſolo pacto virtus probatur, ſi conſtans, dum perſequa-
tionem patitur, inuenitur. Et clarior quoque inter diuerſa nobiliorq; eſt, quæ
inter proſpera. Longè enim plura, atque excelſiora ſibi merita comparat,
quiſquis inter malos, quam qui inter bonos bonus eſt. Nemo tamen fratres
ſuos æſtimare debet malos, licet videat in eis, quæ non ſint imitanda, ſed re-
mittat hæc diuino iudicio, quamdiu eos ex officio non tenetur iudicare. Sed
domino

Errantium multitudo non facit errori patrocinium. 2. Tim. 3.

Pſal. 125. Matt. 3. Luc. 3.

Stabilitas & perſeuerantia religioſis neceſſaria quæ ſit.

Virtus vt circa difficilia verſetur.

Virtutis veræ probatio quæ.

domino ſtent aut cadant. Ipſe interim ſuam conſcientiam cuſtodiat: quam non cuſtodiet ſi vel alios iudicare, vel ex ore aliorum, aut fugiendo vituperium, aut expectando laudem, voluerit habere teſtimonium. Hoc enim nequaquam ſecurum aut firmum habebit, niſi conſcientia, niſi ſacra ſcriptura, niſi denique prælati iudicium conſentiant. Tunc enim his teſtantibus conſolari poteſt ſeipſum, quod ambulet in lumine, hoc eſt, in veritate, quod omnibus nobis largiatur Ieſus Chriſtus Dei & Virginis filius, in ſecula benedictus, Amen. Rom. 14. Teſtimonium vnde querendū. Ioan. 8.

IN EADEM SOLENNITATE.

De ſtellæ conditione, Magorumq́, fortitudine ac deuotione. Sermo II.

APparuit benignitas & humanitas Saluatoris noſtri Dei, ad Titum 3. Chariſſimi fratres, quomodo Dei gratia potuiſſet benignior nobis exhiberi aut maior, quam quod idem, qui eſt iudex & vindex noſter, factus eſt nobis Saluator? Antehac Deus vocabatur abſconditus, Deus vltionum, Deus exercituum, Deus iudicij, cuius omnipotens nomen eius, nunc vocari vult Emanuel, Ieſus Saluator. Nec hodie quemadmodum olim, cùm ad filios Iſrael deſcenderet ſuper montem Oreb, audiuntur tonitrua, nec micant fulmina, nec buccinæ clangor metum atque formidinem incutit audientibus, nec prohibetur, ne vel radicem quidem montis accedat quiſpiam: ſed monſtratur iucunda lux de cœlo, nox vertitur in diem, auditur Angelorum iubilus cantantium atque laudantium Deum, dicentiumq; : *Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Mittuntur ab Angelo paſtores, & ſideris ductu aduenium reges ab Oriente. Inuenitur infans quidem paruus, ſed amabilis nimis in præſepi, Deus & homo. Non iam gentes nobis improperant: *Vbi eſt Deus eorum? Ecce in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt. Ecce apparuit benignitas & humanitas Saluatoris noſtri Dei.* Apparuit, & ſicut pro omnib. venit, ita omnib. quantū in ſe fuit, hoc eſt, quærētib. ſe benignū ac piū exhibuit. Propterea, n. depoſita maieſtate, in humana natura, in infirmitate, in paupertate, in labore, & afflictione apparuit, in profundiſsima humilitate vixit, vt nemo ſit, qui illū nō requirere audeat, nemo qui accedere metuat. Adde nūc quāta apparuerit benignitas in gentiū vocatione, quarū hodie primitias in his Magis gentilitas ipſa Chriſto miſit. Quanta, inquam, pijſsimi Dei noſtri benignitas, quæ hos Magos, vt ſtellam obſeruarent, monuit: vt inuenirent, oſtendit: vt agnoſcerent, edocuit: vt ſequerentur, inuitauit: & ne cuiuſuis poteſtatem metuerent aut tyrannidem, confortauit? Quanta benignitas, quod illis non angelum, non prophetam, (quos fortaſsè reſpuiſſent) ſed (quod illis erat familiare, quod illos vtpote Aſtrologos permoueret) ſtellam miſit, quæ ſua nouitate curioſos in ſui admirationem cōuerteret, quæ ſua ſingularitate ad inueſtigandum alliceret: quæ denique mira, ſed occulta virtute quadam (quod vel in eius ſignificatione, vel reuelatione diſcebant) ad ſequendum illos attraheret? Mira ſanè diſpenſatio: & inſcrutabilis ſapientia Dei ſuper filios hominum, omnia diſponens ſuauiter: quæ nimirum & hominum & gentium moribus condeſcendens, omniū Sapien. 8. Esaiæ 45. Pſal. 93. Esaiæ 6. Esaiæ 30. Exod. 15. Esaiæ 7. Matt. 8. Exod. 19. Exod. 20. Benignitas Saluatoris quanta. Lucæ 2. Matt. 2. Pſal. 113. Baruc. 3. Tit. 3. Quare magos Chriſtus per ſtellam & non per angelū aut propheram vocauerit.

meditatur operaturq; salutem. Atq; ideò Magos hos per ea, quæ familiaris eisdem consuetudo fecerat, vocat: Ingens namque ac clarum illis astrum ostendit, quod à cæteris multum maximeq; discreparet, puta magnitudine, claritate, situ ac motu. Hoc eos de sua natiuitate, qui sidera obseruabant, informauit. Simile aliquid Ascalonitis olim atque Gazensibus legitur factum (arca Dei capta ac circuducta, dum plagam temeritatisq; suæ vltionem quandoq; sentirent ciuitates Philestææ) id quod in ipsorum remedium, eorum diuini fieri iudicabant, populique tunc illarum regionum credebant atque ordinabant, Deus benigna condescensione firmauit, diuinantium idololatrarum sententiam approbans. Neque enim maiestate sua putauit indignum, vt vel ibi, quod prophani consultantes definissent, in effectum operis perduceret: quemadmodum absurdum hic non iudicauit, vt astrorum contemplatiuis nouo sidere nouam suam natiuitatem monstraret. Stella igitur Magos, eosq; Philosophos (apud Persas namq; reges erant Philosophi) ad præsepe suum adducebat. At postquam adorauerant, postquam munera obtulerant, postquam in fide iam roborati erant, non per stellam, sed per Angelum illos præmonuit, quo Herodis cauerent insidias. Stella hæc quod non vna de cæteris, sed quædam virtus inuisibilis (quod Chrysostomo placet) in specie stellæ fuerit, vel inde liquet, quod singulari insolitoq; motu (quod reliquis stellis prorsus incongruum est) ab Oriente in Meridiem ibat. Deinde, quoque quod in die adeò erat luminosa, quod sole quoque fulgente videretur. Quam lucendi virtutem planè nulla alia stella, sed ne luna quidem obtinet. Vnde de stellis olim creatis, nullam fuisse credenda est. Accedit præterea tertia conditio, quod haud continuè videbatur: sed nunc quidem præcedens iter monstrat & conducit, nunc verò se abscondit, tandemq; iterum se manifestans, quo vult, sequentes se perducit. Postremò, quod non excelso situm habet situm atque motum, sed ad inferiorem aeris regionem descendens, oppidulum monstrat & domum: atque adeò locum ipsum, vbi natus erat puer, quomodo non singularis atque à cæteris difformis stellæ est indicium? Hæc enim nulla in excelso sita stella posset monstrare. Nam in excelso stans, quomodo posset tuguriolum illud, quod intrare debebant, monstrare? quandoquidem & oppidulum totum si fuisset monstrandum, stellæ cuiuis satis erat angustum. *Stabat* itaque (quod Euangelista ait) *suprà, vbi erat puer*, tam vicina sanè domui, vt quam ex omnibus designaret, non ambigeretur. Verùm hæc quidem de stella. Cæterum de Magis quoque quanta hos excitârit deuotio, quanta fides permouerit, non est tacendum. Nam vt tam longinquam adirent peregrinationem, quæ potuisset tantos viros alia ratio permouere, nisi deuotio, qua aliquid numinis credebant in infante, cuius tam singularem videbant stellam in cœlo? Neque enim, quem quærebant, suæ, sed alienæ erat gentis rex futurus: quare nullum fauorem, nihilq; temporalis gratiæ poterant hic venari. Accedit, quod nec patrem puer hic habebat regem temporalium regnantem: quem si habuisset, potuisset planè suspicari, quod in gratiam patris honorare voluerint filium. Aut si Christum in regia maiestate, inq; matura ætate conspexissent comperitantem, suspecti fortassè haberentur, quod ad conciliandum huius sibi fauorem amicitiamq; copulandam voluissent adulari. Iam verò, cuius patrem nesciunt, aut fabrum bonum Ioseph pu-

in pa-

1. Reg. 5.

Chrysost. Stella Magis exhibita conditiones quas habuerit.

Magorum deuotio & fides cuiusmodi fuerint.

Magorum intentio recta vt fuerit

in pauperis matris gremio latentem, nihil fastuosum, nihil magnificum ibi cernunt, hunc tamen credunt, hunc venerantur, hunc salutant regem. Quid, quod ad alienam gentem venientes, ciuitatemq; regiam intrantes, cuius rex etiam tum viuebat, præstoq; aderat, illo tamen quasi spreto, non metuunt de alio nouo rege nato sciscitari? Vbi est, inquiunt, qui natus est rex Iudæorum? Quomodo non mille mox gladios ô Magi contra vos metuitis nudandos, qui audetis alium præter eum, qui tunc regebat regem nominare? Iam verò non solum nominare auderis, sed, *Venimus* etiam, dicitis, *adorare eum*. Vnde hic vobis animus, vnde hæc fortitudo, nisi ex fide & deuotione? Credebant puto ab hoc, quem puerum quærebant sese posse defendi. Nec eos fefellit opinio. Postremo, vt omnino certum fit sola fide atque deuotione attractos, mox vbi adorauerant, & munera obtulerant, quasi peracto negocio (pro quo tanta terrarum spatia fuerant emensi) ad propria redierunt. Nihil scandalizati Domini infantia, nihil eius paupertate auersi, crediderunt regem, cuius insignia regni nulla viderunt. Obtulerunt munera ei, quem an denuò essent in terris visuri, ignorabant. Si tanta fides animauit hos, vt apud alienam gẽtem neque tumultum populi, neque persequutionem expauescerent regis tyranni, sed liberi, *Vbi est, qui natus est rex Iudæorum*, dicerent? quanta putatis illos constantia, quanto zelo suæ genti postea prædicasse vt ciuium suorum magistri & testes fierent Christi, idq; potissimè, cùm & post stellam ducem Prophetarum interim testimonia didicissent, & in somnis præmoniti, ab Angelo accepissent eruditionem? Videte quàm iustè gentium fidem (vtpotè quæ Iudæorum erat futura præstantior) hi viri fide insignes præfigurarunt: meritò propterea à nobis quoque honorandi, quos nõ tam sapientia & gloria mundi spectabiles quam fides (qua per longa terrarum spatia Christum quærunt) fecit præstantes. Verùm, quanti est facienda horum, qui de remotis terræ finibus adueniunt, deuotio, tantum nauseanda planeq; execranda est Iudæorum tepiditas, qui nec ad Magorum pietatem, nec ad fideris nouitatem, nec ad proprij testimonij sui (quod ex libris producũt) veritatẽ, de loco suo sunt moti, vt vel curiositate discerent, quis esset rex, qui illos liberare venisset, Pensemus nunc fratres charissimi, vtrum Magorum videlicet feruorem, an ignauiam Iudæorum malimus imitari. Decet nos (ni fallor) Magorum imitari feruorem, vt nos quoque, quæ in Dei nostri cultum sunt, prompta mente hilariq; corde offeramus. Torpor hinc abscedat omnis, abscedat ignauia, abscedat tepiditas, abscedat insipiditas, abscedat amaritudo: vt quæ diuina sunt, nos delectent, & in opere Domini feruentior sit, plusq; cupiat voluntas, quam facultas possit. Deuotio exuperet vires, nec alia adhæc nos moueat ratio, quam diuinæ vt placeamus voluntati, diuino vt obtemperemus beneplacito. Magi haud dubium in fide se ipsis continuè perfectiores gaudebãt, quod non frustra tantos labores insumpsissent, & quem hominem videbãt, Deum adorant.

Ibidem Magorum fortitudo quãta fuerit.

Ibidem.

Iudæorum tepiditas quam execranda sit.

Magorum feruor imitandus quis.

Nos quotidie in altaribus charissimi Christum inuenimus. Ibi adoremus, ibi noua quotidie deuotione ipsum salutemus, ibi munera, id est, nosipsos, hoc est, quicquid sumus, quicquid valemus, quicquid habemus, siue in bonis naturalibus, siue gratuitis, ab ipso nos accepisse cognoscamus, ipsi pleno

corde denuo offeramus in omne eius beneplacitum. eodem præstante, qui cū Patre & Spiritu sancto viuit & regnat benedictus in secula, Amen.

IN EADEM SOLENNITATE.

De tribus Magorum muneribus mysticis, & triplici myrrha. Sermo III.

Obtulerunt Magi Domino aurum thus & myrrham. Matthæi 2. Magna hodie charissimi est festiuitas, qua primitiæ gentium ad agnitionem filij Dei vocatæ eidem (licet infanti atque in matris gremio residenti) munera plena fide obtulerunt. Quorum non solum, vt illuminationi gratulemur, verùm etiam imitemur deuotionem admoniti, salutemus matrem gratiæ, dicentes: Aue Maria. *Obtulerunt Magi Domino aurum, thus & myrrham.* Sancti igitur viri isti, quos vocatio superna à regionibus longè distantibus ad Christum visitandum, adorandum, honorandumq; muneribus attraxit, sicut ipsi vniuersarum gentium, ex quibus sibi Christus elegit Ecclesiam, illuminandarum tenuere figuram, ita eorum munera, quid offerre debeamus, mysticè nos instruunt. Ipsi obtulerunt aurum, thus & myrrham. Nos verò fratres à diuersis regionibus aduocati, & ad Christum hic adunati, studeamus eadem quotidie offerre Christo, quæ semel ipsi obtulerunt. Principio offerendum est aurum. Per aurum intelligi charitatem quis nesciat? Neque enim dissonat, quod in Apocalypsi ciudam suadetur emere aurum ignitum, vt Deo locuples fiat: quandoquidem diuitiæ nostræ emnes (de internis enim loquimur) in sola æstimantur churitate. Tanto namq; vnusquisq; perfectior, tanto sanctior, tanto Deo acceptior, tanto denique meritis est ditior, quanto charitate est maior. Crescente enim charitate, crescunt reliquæ etiam virtutes: quemadmodum illa decrescente aut deficiente, deficiunt. Cæterum, sine charitate nullam esse virtutem, nullum meritum, vel ex Paulo ad Corinthios manifestissimum est. Est igitur auri oblatio necessaria, vt quicquid offertis aliud, quidquid agitis, non sine auro offeratis, hoc est, nihil vos ad agendum moueat, quam charitas, nullus respectus ad proprium commodum, siue id spirituale, siue naturale fuerit, sed pure (vt ita dicam) intentio placendi Deo.

Aurum mysticè charitas vt sit Apoc. 3.

Nihil sine charitate meritorium 1. Cor. 13.

Fertur Crœsus auri appetentissimus optasse vt quicquid tangeret, verteretur in aurum. Ego vobis non minora opto charissimi, vt quicquid corde tagitis, quicquid cogitatis aut desideratis, fiat aurum, id est prodeat ex charitate. Hoc inquam, opto, hoc vobis precor, & vt pro illo nitamini, suadeo, quo vestrum nemo sit, qui non in omnibus pure quærat Deum, & extra hunc aliud nihil intendat. Sit in vobis *fortis vt mors dilectio*, extra se alia omnia destruens & consumens. ipsa vero à nullo vincibilis aut corruptibilis, qua tanquā aurum in igne probati nunquam deficiatis. Quippe quos neque tristia neque læta possint separare à charitate, quæ est Christo Iesu, & iam non modo aurum offeratis, sed aurum etiam ipsi sitis. Altera est oblatio thuris, quam offerre debemus Christo. In thure denotionem intelligimus, quæ suauis ac pia est affectio cordis in Deum, feruentem ac promptum habens animum tra-

Crœsus

Cant. 8. Eccle. 2. Vt in aurum transformari debeamus Rom. 8

Thus my-

dendi

dendi se in omnia, quæ ad Dei pertinent honorem. O quam velociter ascendit hæc virgula fumi ad Deum, quam suauiter olet in conspectu Domini, quam benigne à Deo respicitur, quam potenter illum placat, qui ex sua natura vult misereri: quam dulciter allicit eum, qui sua sponte, vbi receptorē inuenerit, se effundit: quam violenter denique eum trahit, qui præ dulcedine bonitatis continere se nequit. At è diuerso, quam abominabilis est tepor indeuoti cordis, qui Deum à se auertit, & eidem nauseam prouocat. Hic est eorum, qui pacem & requiem quærunt in creaturis, qui naturæ commoda obseruant, qui stant in seipsis, nec suis desiderijs ac sensuum oblectationibus moriuntur, sed cum priuato amore Deo seruiunt. Quare licet, quæ faciunt, bona sint, ea tamen semper potiora ac chariora habent, quæ ex propria voluntate nascuntur. Sua magni æstimant, iudicantes aut aspernantes aliena. Hi parum habent de sui abnegatione: atque ideo thus eorum inquinatum est, deuotio impura. Verùm hi valeant cum suo tepore. Vos dilectissimi quicquid agitis, cum feruore & animi alacritate agite. (*Hilarem* enim *datorem diligit Deus*) vt ex thure deuotionis vestræ, suauitatis odor ad Deum ascendat, simulque vos reficiat, & proximos, vestros recreando ad Deum trahat. Satagite pietatis odorem, & bonæ ædificationis exempla alterutrum ingerere, vicissimque recipere. Atque si quid minus fortasse ad huius thuris cremationem, quod cordis vestri prunas debeat excitare, in viuentium conuersatione cernitis, ad sanctorum præcedentium, potissimè autem ad Christi exempla recurrite. Horum vitam inspicite, & fragrantissimæ sanctitatis odorem spiritu haurite. Haurite, inquam, & intra vos ita per imitationis studium trahite, vt ex vobisipsis postea proximis vestris idonei sitis deuotionis thura cremare. Sentiant vobiscū viuentes, quod non ignauiter, nec sine fructu sanctorum vitam didicistis. Sic legite, sic audite, vt imitandum semper aliquid in cor vestrum reponatis, Ad hoc iuuat, interdum signum siue (vt ita dicam) memoriale exterioribus oculis apponere. Vt quotiescunque illud præteritis propositæ virtutis admoneamini, vt vel imitandi recalescat desiderium, aut certè gemitus enascatur, quod ab huius virtutis fragrantia adhuc tam dispares, tam distantes, tam denique estis alieni. Anhelate tamen, vt ad hanc oblationem thuris pertingatis. Quam reuera mirum in modum felix est, quisquis interno ac iugi desiderio ad Deum feruet, quisquis animo semper parato aduolat, quisquis promptum sese offert ad quærendum ac diligendum Deum, & ad quæcunque alia, quæ ad eius attinent honorem, cultum ac beneplacitum. Verùm, id faciat oportet pure propter Deum, non propter dona non spe præmij, non metu pœnarum, non etiam propter gratias, aut aliud, quodcunque (quod tamen in incipiente toleratur) ab eodem recipiendum aut habendum, quod non est Deus, sed, vt dixi, sine vllo respectu sui ipsius, nude, pure, ac simpliciter propter ipsum. Rarissima est hæc deuotio, cui tam casta, simplex, pura, deiformisque insit intentio, vt nulla ex parte homo quærat seipsum.

Tertia est oblatio myrrhę: quā vel ideò nouissime recenso, quod sine auro ac thure recte nunquam offertur. Per myrrham enim amaritudinem mortificationis intelligimus, qui sine charitate & deuotione nunquam perficitur. Siue enim patimur, siue operamur, si in Deum ex charitate id non referimus,

ficè vt deuotionem designet. Cant. 4.

Deuotionis veræ efficatia quanta.

Tepiditas abominabilis coram Deo vt sit.

2. Cor 9.

Alacritas in diuinis Deo gratissima vt sit.

Christi & sanctorum gesta sedulò vt meditanda imitandaque sint.

Quanta puritate niteré debeat intentio nostra.

Mirrha mysticè quid sit.

feremus, laborem frustra insumimus. Sæpe enim huiusmodi opera, quãuis de genere sint bonorum, & speciem præterea pietatis habeant, si tamen ex charitate non prodeunt, adeo sunt inquinata, adeo corrupta, vt etiam pœnarum vltricium metu non careant: tantum abest, vt laude aut præmio donentur. Est autem, quæ Christo offertur, myrrha in triplici differentia. Prima est voluptatum ac delectationum sensibilium abdicatio, abnegatioque desideriorum propriorum, & mortificatio priuati amoris. Hæc, n. oportet cætera omnia vitia inde, hoc est, ex priuato amore nascentia, rescindere ac mortificare, alioqui Deum non inueniemus. Amarum est affecta relinquere, amarum est contra seipsum pugnare, amarum est amata abijcere, amarũ est desiderata sibi interdicere, atque amorem ipsum in se persequi vitiosum, amarum est, quod delectat, subtrahere, quod molestum est, sibi ipsi ingerere. Et tamen hæc est myrrha, quam offerri oportet, & neq; ad dextram neq; ad sinistram declinare. Est itaque myrrha amara & tanto amarior, quanto delectatio ad creaturam ante in te fuerat maior. Sed dicet aliquis: Quomodo vt sine delectatione viuã, potest fieri? Nunquid non edendum, nunquid non bibendum est? & quid esurientem aut sitientem æque delectat, ac cibus aut potus? Sic dum frigore lædor, quomodo absque delectatione calefiam? Non video, si natura manebit natura, quomodo hæc corporis commoda, sine quibus non viuitur, nullam etiam infra necessitatis metas admissa adferant consolationem. Respondendũ, longissimo à se distare interuallo, delectationem quærere seu amare, eamque ad interna recipere: super hac item gaudere, consolari aut requiescere, quæ omnia prohibita sunt à Deo. Et delectationem sentire quidem propter creaturas humanæ infirmitati necessarias, non tamen amare, hoc est, creaturis vti propter necessitatẽ, licet nõ sine delectatione, non tamen propter delectationem. Quia alia nõ restat euadendi via, quã vt creaturis necessarijs vtamur, quomodo creatæ sunt, ad finem, ad quem creatæ sunt, id est, ad naturæ sustentationem, siue delectent, siue non delectẽt. Itaque delectatio in exteriori sensu si versatur, ibi maneat, id est, ad interiora non recipiatur. Nec ibi maneat vt quiescat, aut ibi foueatur: sed ibi maneat, hoc est, interiora non penetret, sed cum actu præterfluat & transeat, atque ita pereat, vt huius etiam memoria & imago, si possibile est, ad mentem hominis non pertingat. Moriẽdum igitur est delectationi creaturarum, vt non quæratur, non ametur tãquam aliquid propter se delectatio. Non aut propterea moriendũ est casto vsui creaturarũ. Vnde quia sine creaturis viuere nequimus, si in harũ vsu delectatio non quæsita, non vocata occurrat, sentiatur quidem, sed quasi nõ sentiretur, sentiatur, id est, sẽtiatur foris in sensu exteriori, & intus nesciatur, id est, non ametur, nec super ea gaudeatur. Cæterum, non solum delectationi vitiosæ, verumetiam naturali vt moriatur, conãdum est: imo cuicũque etiam consolationi extra Deum abrenunciandũ, & omnia, quæ sub Deo sunt, superanda atque supergredienda: sint dona cõsolationesve à Deo, sint amicitiæ honestæ & familiaritates cum sanctis Dei hominibus, sintve alia quecunque inferiora Deo, in quibus omnibus neque gaudendum neque quiescendum est, sed in solo Deo. Ad quẽ cuncta alia, vt in finem vltimum, sunt destinanda. Inde liquet, quod volebam pro altera specie mortificationis dicere, videlicet vt non solum delectationibus abrenunciet,

Nihil esse siue charitate Deo acceptum.

Mirrha triplex Christo offerenda quæ.

Mortificationis difficultas quãta.

Quid interfit inter sentire & amare delectationes.

Creaturis quomodo vtendum sit.

Secunda myrrha quæ sit.

Voluntatis propriæ mortificatio quæ.

ciet, sed desiderijs etiam ipsis habendi moriatur homo, ad omnia paratus, & in vtramque partem resignatus: ad habendum scilicet & ad carendum, ad operandum & quiescendum, ad aduersa & prospera recipienda, quasi is qui nō habet opinionem nec propriam voluntatem, sed nutu atque ductu regitur alieno, hoc solum putans optimum, quicquid sua, hoc est, propria voluntate non fuerit enatum, vt in omnibus abnegatio sui habeat in eo locum. Itaque studet mori omnibus desiderijs, quæ ex priuato nascuntur amore, & soli diuinæ prouidentiæ sese credit, huicque innititur. Hinc tertia species mortificationis apparet, quando etiam in his, vbi quærit Deum, & quę secundùm scripturas, & iuxta sanctorum exempla videtur debere eligere, resistitur ei & impeditur, aut quasi etiā Deus eius profectui vellet resistere, ab eodem quoque relinquitur atque proijcitur: expositus denique omni tentationi non iuuatur ab eo, sed, vt dixi, quasi repugnaret eius studijs bonis diuina iustitia, ita quæcunque incipit, propulsantur, & intereunt, aut prohibentur, ac infirmitatibus intercipiūtur. Si iam inter hæc omnia potest mori proprio sensui, propriæque voluntati, vt non malit Deo seruire, quomodo sibi propria voluntas suggerit, aut quomodo suadet propria deuotio, aut quomodo suæ cōplexioni, ætati, naturæ, statuiue videretur magis accommodum: sed quomodo Deo placet vt seruiatur sibi, sequens illius tractum, & accipiens omnia impedimenta de eius manu, & nihilo minus tamen studium proficiendi non deserat, tametsi in nullo videatur proficere & progredi, sed ad imperfectiora semper destinari. Hic si interea confidat Deo, si innitatur prouidentiæ diuinæ, si mori denique studeat omni proprietati, eligens, si Deo ita placet, nouissimum pro Dei amore habere locum inter omnes saluandos, speretque omnia sibi optima à Deo euenire, nec diffidat de bonitate diuina, cui se totum credit, hic offert myrrham mortificationis probatissimam. Iam fratres charissimi oblationem puero facturi, pro his tribus muneribus Domino supplicemus. Rogemus puerum ipsum, vt in corda nostra ponat hæc tria, quæ illi offeramus munera. Neque enim alibi quærenda sunt, neque inuenienda, sed ab ipso petenda atque donanda. Donet igitur nobis puer Iesus, quod illi offeramus ad laudem Patris & Spiritus sancti, qui est Deus benedictus in secula, Amen.

Tertia myrrha probatissima quæ.

IN EADEM SOLENNITATE.

De triformi Ecclesiæ statu, aliisq; variis per munera Magorum significatis, Sermo IV.

Apertis thesauris suis obtulerunt Magi munera, aurum, thus & myrrham. Matthæi II. Si venerabilium Magorum fratres charissimi consideremus studium, vigilantiam, fidem, laborem, pietatem, munificentiam in Iesū, magna nobis oboritur confusio, quod hi vni suæ gentis crediderint vati, propter vnicum oraculum solliciti stellam expectauerint, sequuti fuerint, Christum quæsierint, eumque infantē ac pauperem, & in loco admodū vili inuenientes, adeo scandalizati non fuerint, nec trepidauerint, vt adorauerint etiam, muneraque eidem obtulerint. Nos verò post innumera Pro-

phetarum vaticinia, post Euangelij testimonia, post quotidiana deiec-
ti onita scripturarum, & inter beneficia innumera, quæ perinde nobis Chri-
stum prædicant, aridi & desides manemus. Itaque sermonem facturus, ne
quo cuiuspiam possim aut tentem oblectare deuotione, sed ne ordinis vide-
preterijsse consuetudinem, quanto lectiones hodie fuerunt prolixiores, tan-
Numer.24. to breuius ego dicam. Igitur prætergrediens Balaam vaticinium, stellæ
ortum, Magorumque tacens legationem, eorundem item deuotionem, gau-
Lucæ 2. dium, adorationem, cultumque, de munerum significatione, hoc vnum di-
cam. Sicut hi tres Magi (quod nostis) vtpote primitiæ gentium in fide, cu-
Magi tres eorumque munera quid mystice designēt. bus se puer Iesus, post reuelationē sui pastoribus Iudæis factā, cognoscendū
adorandumque exhibuit: sicut, inquam, hi Ecclesiam ex gentibus conuer-
dam significabant: ita tria eorundem munera, tres illos sanctiores Eccle-
status, seu viuendi ordines, quibus conuersa gentilitas Deum foret hono-
tura, præsignabant. Sanctiores, inquam, non officij genere (neque enim
prælatorum aut sacerdotum nunc excellentiam statuimus prædicare) sed
præeminentia vitæ. Sunt autem hi Martyrum, Virginum, Monachorum,
quos non aliter sane ac tria nobilissima munera nunc regi suo offert Eccle-
Status Ecclesiæ sanctiores tres qui sint. ex gentibus conuersa.

Et Martyres quidem per charitatem velut aurum rutilantes, patientia
stabiles, fide integri, confessione lucidi, qui in tormētis & passionibus per-
Proue 17. Eccle.2. Roman.8. inde ac aurum in igne probati, fideles inuenti sunt. Quippe quos nulla tri-
bulatio à fidei integritate potuit corrumpere, nullum genus mortis à charita-
te Dei separare. Vnde nihil mirum, si per aurum signentur, quando etiam
scriptura refert: *Tanquam aurum in fornace probauit electos Dominus, & quasi*
Martyres sancti cur recte per aurum designentur. *holocausti hostiam accepit eos.* Verùm ne quis putet hunc ordinem sanctorū, vi-
Sapien 3. delicet martyrum, Ecclesiæ his temporibus deesse, propterea quod olim in
Ecclesiæ nascentis initio solum, & iterum in fine mundi, velut in exter-
minio credantur pro fide martyres palam coronari, hac vero tempestate cum
fidei desit persequutio, omnesque sint Christiani, nemo martyrij possit di-
demate coronari, dicendum, profectò ne hodie quidem in cœtu credentium
martyres deesse, quandoquidem non solum pro fide, verum etiam pro in-
Martyrem quid efficiat. nocentia, pro iustitia, pro veritate, mors suscepta martyrem facit: Abel, Ioan-
Gene.4. Marc.6. nes Baptista, Thomas Cantuariensis, alijque multi in medium veniant, quo-
bus nemo martyrum non tribuit coronam, quorum tamen nullus pro fide
occubuit. Sed innocentem, iustum ac Deo acceptum Abel fratris inuidia, al-
terum, ideſt, Baptistam zelosum, quod illicitas nuptias arguisset, adulteræ
libido: tertium Ecclesiæ defensorem, ac iurium libertatumque eius propu-
natorem, crudelitas regis extinxit. Quæ quum ita se habeant, credendum est
Martyres etiam hodie in Ecclesia non deesse. Ecclesia etiam nunc Deo offerre complures, ceu aurum probatissimum, mar-
tyres, qui damna bonorum suorum, qui corporis dolores, qui pressuras cor-
dis, qui persecutiones, qui tandem mortem excipere malunt, quam iniquita-
Psalm.48. Martyrium spirituale quod sit. ti consentire ad iniquitatem. Quid quod multorum hodie, quos zelus domus
Dei comedit, corda intus tristitia tabescunt, videntes Christi contemptum,
Ecclesiæ opprobrium, damnationem animarum? Quid quod multorum vi-
tam grauis animarum periclitantium cura, aliorum, quod quasi sub præ-
tentationibus horrendis opprimuntur, anxius timor abbreuiat? Et quid in-
terea si

tereſt, ſubita violenta, ſúe morte necari, an diu patiendo, vitamqúe quaſi exhauriendo conſumi? Taceo nunc derisiones, iniurias, metum, exilia, perſecutiones, bonorum temporalium (& quod his grauius eſt) famæ ſpoliationes, quæ hodie ab hæreticis Lutheranis boni patiuntur Chriſtiani, & præcipuè monachi: vnde vitam ærumnoſam, ac velut infamem agere coguntur, cui plerique mortem præferrent. Prætereo quoque alia martyrij genera, quibus ſine ferro coronam comparari poſſe aſtruunt diui Gregorius & Bernardus. Hactenus de martyribus. Alterum Eccleſiæ munus, quod Chriſto, offertur, ſtatus eſt virginum, in thure præſignatum. Siquidem gratiſsimum Deo ſpirat odorem cãdida virginitas. Scribunt Plinius & alij, arbores thuris profructu & gummi colligendis non incidi licere apud Arabes, niſi à ſacris ſacerdotibus & religioſis: & hoc eo tempore, quo à mulierum complexu ſint impolluti, ſicqúe virtutem thuris fieri meliorem: quod quantũ huic noſtro intellectui faueat, facilè eſt videre. Accedit, quod thus ſicut contuſum in ignem ponitur, vt & odoris fragrantia fœtorem repellat, cerebrum confortet, & fluxum humorum reſtringat: ita virginitatem, ne vana ſit, expedit tribulatione tundi, & in puluerem, id eſt, in humilitatem, vt modica ſit in oculis ſuis, redigi, igneqúe deuotionis, hoc eſt, charitatis feruore cremari, vt libidinis fluxum extinguat, cerebrum, hoc eſt, rationem (quam luxuria brutalem efficit) confortet, ac boni odoris exemplo, ſeu fama alios reficiat. Vbi hoc quoque conſiderandum, quod thus in arbore nouella candidior eſt, in veteri efficacior, quod quantum conueniat virginitati, quæ in adoleſcentia pulchrior ac gratioſior, in ſenibus verò ſolet eſſe perfectior atque feruentior, quis non videat? Veruntamen in vtriſque haud dubium rarum valde, ſed longe precioſiſsimum Eccleſiæ munus. Poſtremo, per myrrham Monachorum genus, quod in pœnitentiali eſt vita conſtitutum, intelligitur, quodque mortificandis paſsionibus, reſtringendiſqúe affectibus inſiſtit. Siquidẽ huius vitæ profeſſores mundo penitus ſtudent mori, & Chriſto conſepeliri. Vnde liquet, vt quiſquis illorum ad hæc nõ adnititur, certum eſſe quia monachus non eſt. Et heu quotus hodie eſt, qui mortificandis paſsionibus: imò qui non potius fouendis proprijs voluntatibus totus inſiſtit? Inter cœnobitas igitur valdè pauci veri ſunt, quibus ſanctum hoc nomen ſolitarij, atque plangentis ſiue triſtis, ex opere & bona actione conueniat. Vides alios monaſticum habitum portare (& qui ſe etiam non paucis perfectiores æſtimant) ad chorum ire, & cæremoniarum onera veluti aſinos ſaccos portare: de mortificatione verò vitiorum, de interna vita, de ſpiritu, de eleuatione ac vnione mentis cum Deo, parum aut nihil ſentire. Verũ, reuertamur ad propoſitum. Dixerãm tres Eccleſiæ ſtatus ordineſve his tribus Magorum muneribus ſignificari. Probe quidem: Veruntamẽ licet tria hæc munera in tribus ſtatibus, quaſi tribus ordinibus Eccleſiæ diſtinctim Chriſto offerantur, nihilominus tamẽ à quouis homine ſingula ſimul Deo poſſunt offerri. Nam quiſquis per charitatem ita hæret Deo, vt nulla illum tribulatio ſoluere, nulla aduerſitas deijcere, nulla tentatio poſsit corrumpere: hoc eſt, quem *neque mors, neque vita, neque inſtantia, neque futura*, neque cætera quæ Apoſtolus enumerat, *poſſunt ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu*: hic profectò aurum Deo offert pur-

Gregorius. Bernardus.

Virginitas cur recte thuri comparetur. Plinius.

Monachorũ genus cur per myrrhã recte deſignetur.

Quomodo quis aurum myſticè Deo offerat. Roma. 8.

purgatissimum. Idem si voluptatibus carnis & sensualibus delectationibus (quatenus temperanter fieri oportet) abdicatis, sciuerit creaturis ad solum necessitatis ministerium vti, sciuerit quoque vas suum possidere in sanctificationem & honorem, non in passionem desiderij, castam interea ac mundã Deo vouens animam, thus candidum odoriferumq; credendus est obtulisse. Qui si denique proprias non modo voluntates sciuerit mortificare, verum etiam consilia & iudicia sua contemnere, carnem affligere, alterius iussionibus subijci, alieno consilio intrepidus inniti (quod alioqui tum doctis, tum deuotis haud exigua est pugna) proculdubio sanctæ mortificationis myrrhã exhibet Deo. Addendum postremo (vt etiam nobis nonnihil tribuamus) hæc tria munera tribus in religione monastica respondere votis. Siquidem per votum paupertatis non modo aurum, sed etiam mundum offerimus Deo vniuersum, quippe qui posthabitis omnibus, soli Deo innitimur, nihil de hoc mundo, quatenus ad dominium respicitur, habentes, & in Christo omnia, hoc est, nihil extra ipsum concupiscendo possidentes. Porrò per votum castitatis, quod dictum est, offerimus thus. Myrrham verò per obedientiæ votum, per abnegationem nostri & omnimodam mortificationem. Quæ omnia vtinam sicut à nobis exigentur districtè, ita fideliter soluamus & deuotè, præstante Domino nostro Iesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

Thus quomodo mystice offerendum sit Deo.

1. Thess. 4.

Myrrham quomodo quis mystice Deo offerat.

Vota monastica qui Magorum tria munera designent.

IN SOLENNITATE PVRIFICATIONIS BEATÆ Mariæ semper Virginis.

Cuiusmodi esse debeamus, vt Christum intra nos digni simus suscipere.

Sermo I.

Accepit puerum Iesum Simeon in vlnas suas. Luc. 2. Cùm sanctum Euangelium nobis nocte legeretur, nullum nostrum arbitror fuisse fratrem charissimi, quem non humilitas pudicissimæ Virginis, subiectio & obedientia Iesu infantis, alacritas deniq; & deuotio sancti Simeonis, ad compunctionem mouerit: quandoquidem virgo mundissima tota pulchra, & tota semper immaculata, sine viro fœcunda, sine dolore puerpera, & post partum manens integra, vt alia quæuis mulierum, & quæ fontem genuerat claritatis & puritatis, velut immunda, purificationis compleuit ritum: sed nullo volens gaudere priuilegio sanctitatis, nulla præeminentia fieri singularis, nulla prærogatiua cæteris haberi præstantior, sed inter alias mulieres peccatrices, corruptas & immundas, vt illarũ vna nõ erubuit reputari. Deinde filij Dei humilitatem, subiectionem & obedientiam quis non miretur? Iam pridè perinde ac si peccator esset, voluit circuncidi, quum legi non tam esset obnoxius, quam à peccato fuit alienus. Hodie verò, & vt peccator per hostiam expiari, & vt seruus quinque voluit siclis redimi. Sic iam primum ingrediens mundum, viam humiliationis non tam sermone, quam opere voluit docere. Atqui verbo quidem tacuit infantulus, quod exemplo nũquam non prædicauit. *Discite*, inquiens, *à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Cæterum, hæc meditari tametsi multum ad profectum nostrum attineat, tamen quasi supra virtutem est nostram tantam Saluatoris perfectionem imitari. Quantumcunque

Cantic. 4. Luc. 1. & 2.

Humilitas Mariæ virginis quanta.

Humilitas Iesu quanta.

Lucæ 2.

Leuit. 12.

Leuit. 17.

Actor. 1.

Matth. 11.

cunq; n. nos extẽdimus, quãtũlibet enitimur, quãtũuis deniq; vel proficimus, nihil humilitati Christi, sed ne Mariæ quidẽ nostra humilitas valet cõparari. Ad simplicẽ hominem, ad nobis similem, ad sanctum Simeonem (cuius laus est in Euangelio) nos conuertamus, ad decrepitum senem, in quo iuuenilis fidei ardor viget, in cuius corpore iamiam morituro deuotionis feruor repullulat. Senex diu ille vixerat, promissum habens à Spiritu sancto, nisi vitã vidisset, mortem non gustaret. Ad hoc quippe mors eius protelabatur, vt vitã videret, pro qua mortem non solum non metueret, verũm etiam desideraret. *Responsum* quippe (vt dixi) *acceperat à Spiritu sancto, non visurum se mortem, nisi videret Christum Domini.* Venit itaque Christus, aduenit & Simeon ilicò, gratulabundus accurrit senex: sed præ desiderio Christum videndi, oblitus tremulæ senectutis, annosæq; imbecillitatis immemor, venit profectò festinus ad Christum, senex ad infantulum, creatura ad creatorem, moriturus ad vitam. Accepit eum in vlnas suas, strinxit brachijs deuotionis. In quo cùm amorem suum pasceret, tanquam olor finem suum præsentiens, iubilum cordis sui dulci cantico manifestauit, dicens: *Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundùm verbum tuum in pace*, &c. O quam salutiferum esset fratres charissimi, senis huius deuotionem imitari, Christum ardenter desiderare, expectare longanimiter, suauiter amplexari, eidem coniungi feliciter, gustumq; ipsius suauissimum experiri. Heu quotidie nos Sacerdotes Christum quidem amplectimur, sed eidem non coniungimur. Corpus eius accipimus, sed spiritu ipsius non vegetamur. Ad ignem sedemus, & frigidi manemus. Vtinam nobis vel in vltimo termino vitæ nostræ contingeret experiri, quod hodie Simeõ sanctus senex persensit, exclamans: *Nunc dimittis seruum tuum Domine*, &c. Lucæ 2. Lucæ 2.

Verùm, nemo persuadeat sibi Christi dulcedinem posse gustare, nemo cum Simeone eadem munera expectet, nisi ipse quoque Simeonem spiritualiter in se exprimat. Et vt clarius dicam, si Christum in vlnas accipere, si cordis illum cupimus constringere complexu, eisdem moribus nos institui necesse est, quibus in Euangelio Simeõ prædicatur. Principio itaque consideranda venit nominis interpretatio. Simeon namque tristitiam audiens interpretatur. Porrò tristitiam audire dicitur is, qui super desolatione proximi sui compatitur, qui tristitiam fratris facit propriam: qui denique onera proximorũ non solùm patienter, verùm etiam benigniter portat. Hi vocantur in Euangelio misericordes, digni profectò qui cum sancto Simeone Christe Iesu te, non solum misericordem, verùmetiam misericordiam ipsam, hodie susci piant in medio templi tui Deus: quandoquidem non fallit quod ore tuo benedicto nobis promittitur, beatos misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Simeonẽ quomodo quis mystice in se exprimere debeat. Simeon quid interpretetur. Matth. 3. Psalm 47. Matth. 5.

Subiungitur autem Simeonem fuisse in Hierusalem, hoc est, in visione pacis. Sic enim qui norunt Hebræum interpretantur. Quo nimirum insinuatur, ei qui in templo Dei, hoc est, in corde suo (siquidem Apostolo monente, *templum Dei sumus nos*) Christum desiderat suscipere, necessarium fore, vt sit in visione, hoc est, in gustu pacis internæ, quandoquidem Christo nisi in pace non est locus. Si igitur ô frater (nouellis plantis loquor) vis in Dei templo, Hierusalem quid interpretetur. 1. Cor. 3. Psalm. 48.

hoc est, in corde tuo Christum suscipere, esto in Hierusalem, tene pacem. Pacem dico, cum Deo, cum proximo, cum temetipso. Quam vt triplicem habeas, aut perfectius habeas, serua Dei non solùm mandata, verùmetiam beneplacita. Esto sollicitus eidem fideliter reddere vota tua. Cura vt aut recte agentem, aut humiliter pœnitentem, non reprehendat te cor tuum in omni conuersatione tua. Nihil in corde tuo, reſideat, quod medium seu interstitium faciat inter te & Deum. Deinde, vt cum proximo pacem teneas. Serua obedientiam & reuerentiam superioribus. Concordiam in bono æqualibus, pietatem humilem omnibus. Postremo, vt solus quoque in pace possis habitare, noli animum tuum occupare his rebus, quæ te non attinent. Noli anxius sollicitari pro his, quæ tuam non exigunt curam, quorum ratio abs te non exquiritur. Neminem curiosè obserues: quin potius hoc tibi curæ sit, vt defectus & secreta aliena nescias. Nec omnia quæ vides, videas, hoc est, multa tanquam surdus, mutus & cæcus prætereas, ea potissime, quorum cura vana est aut perniciosa. Alioqui si in aliena oculum intendas, tui immemor factus, quomodo suspiciones, iudicia, cogitationes amaras, & cætera id genus pacem turbantia poteris excludere? Sequitur hinc in commendatione Simeonis, quod fuerit iustus. Iustus dicitur, qui talem se gerit ad alium, qualem ergà se alios vult haberi: non contemnit, quia sperni renuit: non facit iniuriam, quia pati recusat. Erat itaque Simeon iustus, erat & timoratus. Atque merito quidem, quippe cùm timorem Domini semper comitetur humilitas. Et Dominus haud donet se nisi trementibus atque humilibus brachijs amplexantibus. *Super quem*, inquit, *requiescet spiritus meus, nisi super humilem & quietum, & trementem sermones meos?* Verùm, quia à timore laudatus est, ne eum intelligamus *timorem*, quem *foris mittit charitas*, sequitur: *Et expectabat consolationem Israel.* Quam consolationem? Sanctam haud dubium atque diuinam. Namq; carnalem atque mundanam iam olim longè à se abdicauerat, detestans aliud exultare, præterquam in Domino Deo salutari suo. Quamobrem & Spiritus sanctus erat in eo. Nunc igitur charissimi, si Simeō esse voluerimus, si Christū intra nos suscipere cupimus, si denique desideramus spiritualiter obtinere in veritate, quod paulò post agere nos mysticè significabimus per susceptionem candelæ, quæ prædicta sunt, nobis erunt necessaria: videlicet vt simus compassiui, quieti, vnanimes, iusti, timorati, terrenarum voluptatum contemptores, expectantes in silentio salutare Dei. Veniamus denique non minus spiritu, quam corpore in templum (quod quid sit, scilicet in spiritu venire, alijs experiendum simul ac tractandum relinquo.) Vt tandem & nos quoque Christum Iesum Dominum nostrum, propter nos quidem infantulum, patri verò coæternum, intra vlnas cordis nostri suscipere mereamur, brachijs amoris ipsum constringere, pariterq; ab eodem astringi, eius gratia illuminari, & eius igneo amore accendi. Quod recipiendo candelam ardentem votis omnibus desiderare & petere debemus: atque reportando candelam, in mysterio illo ipsum pro nobis atque nos simul cum illo, patri in laudem & beneplacitum offerre. Quod nobis idem largiatur Dominus Iesus Christus, in æternum benedictus,

Amen.

Pax cum tibus seruanda qui sit. Iob. 27.

Iustus quis dicatur.

Esaiæ 66. 1. Ioan. 4. Lucæ 2 Lucæ 1.

Simeon quō quis mysticè fiat.

Thren 3.

IN

IN EADEM SOLENNITATE.

De septuplici inobedientiæ gradu.

Sermo II.

POstquam impleti sunt dies purgationis Mariæ secundùm legem Mosi, tulerunt Iesum in Hierusalem, vt sisterent eum Domino. Luc. 2. Fratres charissimi hodie festum agimus diem, quo purificationem recolimus beatissimæ Virginis Mariæ: non quod ab aliqua macula purgata sit, quippe quæ nullam habuit, alioqui immunda fuisset, quæ tota pulchra est, & immaculata: sed quod ritum purificationis quæ reliquis erat mulieribus necessaria, ipsa quoq; tametsi non egeret, suscepit tamen, quia legi cui non fuit obnoxia, & quæ ipsam manifestè eximebat, sese propter humilitatem, obedientiamq; custodiendam subijcere vltro voluit. Siquidem lex mandauit mulierem, quæ suscepto semine peperisset, purificandam. Quo manifestissimè constat beatam Mariã, quæ nullo semine suscepto conceperat, huic legi nequaquam fuisse obnoxiã, sed vltro humilitatem ac obedientiam nobis voluisse commendare, quamobrem haud aliter atque immundarum mulierum quæpiam alia ab hominum consortio se continuit, ab ingressu templi abstinuit, & hodie in templũ purificanda aduenit, filium obtulit, hostiam dedit, pro se & filio orari fecit, puerumq; redemit. Hic accipiamus fratres in Mariæ obedientiæ exemplum, & non sine graui periculo animarum nostrarum fore existimemus, si nos vel Dei, vel statutorum nostrorum leges, quarum alteri in baptismo, alteri in tam solenni professione nos addiximus, leuiter & quasi sine cura aut timore transgrediamur: quoniam beata Maria, quæ non debuit, soluit: & legi, cui non tenebatur, obediuit. Debueramus meritorum thesauros per obedientiæ obseruantiam, ac per voluntatis propriæ abnegationem cumulatim coacernasse, sed huius virtutis præuaricatione irremediabilia damnationis nobis lamenta comparamus. Videre quantæ sit infelicitatis inde damnari, vnde debueramus etiam glorioſissimè coronari. Quid enim monastica opera exornat aliud quam obedientia? Quanquam multa ac varia sint quæ agimus: vno tamen solo bono obedientiæ cuncta nobis profutura speramus. Varia sunt ac multa nimirum quæ facimus, quæ aliunde non habent virtutis speciem, nisi quia ex obedientia fiunt, quæ, quicquid ex suo genere malum non est, bonum facit. Quapropter religiosus edendo, dormiendo, surgendo, ambulandoq; si vult meretur.

Cantic. 4.

Leuit. 12.

Obedientiæ exemplum in Maria.

Obedientia quantum exornat opera monastica.

Et vt simul dicam, quicquid secundùm regulam suam, aut propter voluntatem sui superioris, ad obediendum illi propter Deum facit, gratia Dei, virtutis merito, corona ac præmij dignum efficitur. Itaque omni momento, omni loco, ac in omni re, vtram volumus: aut per obedientiam Dei, gratiam atq; amicitiam maiorem, aut per inobedientiam, ignauiamq; nostram, Dei iram nobis comparare possumus. Verùm, quam faciliter nunc meritorum diuitias obtinere possumus, tam miserè & infeliciter posthac plangemus, quod occasiones & tempora ad placandum Deum nobis donata modo negleximus, & tanto bono obedientiæ, tamq; fructifero nos spoliauimus. Multipliciter autem nos obedientiæ fructu spoliamus, nempe tot modis, quot

Inobedientiæ gradus septẽ

1. quot non obedimus. Itaque primus inobedientiæ gradus est, si quis prælati voluntatem cognoscit, quamuis nullum adhuc iussionis verbum audiuit, tamen, vt dixi, voluntatem eius cognoscit, cui nisi præcipiatur sibi acquiescere aut satisfacere, renuit: hic coram Deo haud dubium inobedientiæ reus est, licet in facie exteriori præuaricationis argui non possit. Grauius autem delinquit, si vel iussus vel monitus, iuxta secundùm gradum agit, quomodo potest hoc est, excusando, dissimulando, fictè alligando, aut importunè rogando, donec suam voluntatem obtineat, impetretq; vt non ipse prælato, sed prælatus obtemperet illi. Hic pari modo videtur in facie Ecclesiæ transgressionis pœnam euadere, coram Deo tamen ab inobedientiæ reatu immunis non est. Neque enim solùm quid extra agatur, aut quid dicatur, Deus iudicat, sed animum & intentionem totiusq; interioris hominis conditionem pensat. Ibi ergò inobedientiæ conspicit reum, vbi ab animo obediendi inuenit alienum. Est tertius gradus inobedientiæ, vbi nulla etiam lex, nulla prælati adhuc auctoritas quicquam iussit, sed obstinata subditi voluntas sua sponte seipsam præuaricatricem constituit, dum cogitando sibi statuit. Si hoc vel illud iuberetur quanquam non iubeatur, nollem obedire: & peccati reum facit ex mala voluntate, antequam causa quare delinquat, præbeatur.

O quot peccata huiusmodi mentalia etiam mortalia fiunt, quorum licet occasio, vt ab extra fiant, nunquam dabitur: & tamen per voluntatem proposita sibi conditione peccat mens hominis malis affecta, dum sibi statuit, quod statuendum non est: vnde peccati, quantum in se est, rea ex sola voluntate mala efficitur. Sic quotidie homines loquuntur: Si mihi hoc fieret, ego hoc ita vindicarem: ego ita illum expedirem: ego hoc aut illud agerem. Si mihi à prælato meo hoc præciperetur, ego refisterem & recusarem obedire. Vbi considerandum est, tametsi vt ita vindicet, aut expediat proximum, aut agat iniquè, occasio nunquam tribuatur: tamen si verè ita ac deliberatè statuit, & si id, quod decreuit, in suo genere peccatum est, voluntas iam coram Deo tanto peccati rea est, quanto ipsum, quod dicturus aut acturus foret, esset delictū. Et hoc modo, etiam si nihil imperetur, tamen animus sibijpsi dicentis: Si mihi hoc imperaretur, nollem obedire, iam inobedientiæ reus est. Quapropter charissimi, agite semper, vt cor habeatis vnusquisque syncerum, ac rectum. Nisi enim assiduo studio atque vigilantissimo oculo ad interiora sua quis respexerit, crebro & absque numero Deo intus, (vbi ipsemet non cōsiderat) delinquit. Et hæc est potentissima causa fratres, quare tam pauci religiosi hodie proficiunt, quia vbi à Deo se auertunt, non sentiunt: & si quandoque sentiunt, tamen abstrahere se ab his, & mori suis desiderijs renuunt. Quāobrem, si quotidie etiam de ijs confiteantur, quamdiu tamen voluntatem, studium, atque conatum suum non impendunt, vt se corrigant, nullam de ijs peccatis veniam recipiunt. Quia nullum peccatum vel in confessione dimittitur, nullum per absolutionem quamlibet papalem tollitur, nisi quod, vt peccatum agnoscitur & plangitur, & vitandum, fugiendumq; deinceps toto corde proponatur. Est quartus inobedientiæ gradus, dum quod aut prohibitum est scienter non vitatur, aut præceptum siue iussum negligitur, id tamen neque ex contemptu eius, qui præest, neque rei, quæ iubetur, sed ex infirmitate,

Cur tam pauci hodie religiosi proficiant.

Quæ sola peccata in confessione dimittantur

4.

firmitate,aut concupiſcentia,aut ignauia, aliunde ſiue illectus,ſiue retractus. Hæc inobedientia quaſi cum timore ac pudore agitur: quia licet obedientiã adhuc diligat,mens tamen infirma,ſuperatur. Eſt quintus gradus, dum vel manifeſtè quis contemnit vel interpretatiuè, puta quia non curat ſuam regulam,ſtatuta aut prælati iuſſa.Religioſus, qui ſic ambulat inter mortalium peccatorum pericula,verſatur,& ſatius foret ei religionem nunquam vidiſſe.Eſt ſextus gradus,quando etiam, quod probè inſtitutum aut iuſſum eſt,nõ ſolum contemnitur, verùmetiam impugnatur, aut etiam prælato per contemptum in faciem reſiſtitur. Septimus gradus, quando non ſufficit inobedienti regulam aut prælati præcepta contemnere, verùm alios etiam ne obediant,auertit atque inſtigat:aut ſi quos obedientes conſpicit, irridet, perſequitur ac contemnit. Contra hos omnes inobedientiæ gradus chariſsimi, Mariæ exemplum nos ad ſui imitationem prouocet, quæ vt non deſereret obedientiam,cum puriſsima foret & immaculata, voluit æſtimari immunda & corrupta:& ibi obediuit,vbi præceptum nullum habuit. Neque enim veliuſtam manifeſtamq; pro ſe legis interpretationem, à qua hic eximebatur,voluit admittere,ne fictas atque inanes contra obedientiam gloſſas ac allegationes nos quoq; quæramns.Mariæ igitur exemplo eruditi,diuina inſpiratione quoque admoniti chariſsimi fratres,*quaſi modo geniti infantes*, id eſt, nouo propoſito bono,noua deuotione, nouo feruore, nouo ſpiritu renati, veniamus purificandi in templũ.Sit hæc renouatio ſpiritus noſtri,qua hodie ſtatuamus odire, abijcere,& fugere õne peccatũ, & quicqd Deo diſplicere cognouerimus : amare verò rurſus, inquirere amplecti & ſeruare omnia eius mãdata,& quicquid illi didicerimus placere: Ad hæc duo oẽm vitam noſtrã, ſtudia noſtra, lectiones noſtras, occupationes,exercitia, quicquid habemus, quicquid poſsidemus,& quicquid ſumus, conuertamus:vt omnia Dei honori & beneplacito ſeruiant:in eius amore cuncta occupentur, & nihil in nobis à Deo alienum,ſed omnia eidem vacent. Cum hoc propoſito, hoc pacto,hac deuotione accedamus ſinguli ardentem candelam accepturi, id eſt, Chriſtũ, cor noſtrum ſuæ gratiæ ſplendore,ſuæ lucis radijs, ſua viſitatione diuina illuſtrantem,& amoris ſui igne ac flamma deuotionis vrentem, hymnum canentes,& gratias agentes Deo, quia Chriſtum portamus in cordibus noſtris: hunc non longo poſt tempore, iterum ſub typo ardentis candelæ Deo Patri pro nobis,ſimulq; nos in ipſo vnitos offeramus,in laudem, in gloriam,& in beneplacitum eius. Quod ipſe idem nobis largiatur Ieſus Chriſtus,Dei Patris & Virginis filius in æternum benedictus,Amen.

5.

6.

7.

1.Pet.2.

Renouatio ſpiritus cuilibet habenda quæ ſit.

Exercitia ac ſtudia hominis vniuerſa ad quę duo fine cõuertenda.

IN EADEM SOLENNITATE.

De obedientia, vtrum melius ſit opus ex propria electione, an ex obedientia. Sermo III.

CVmq́, *induceret puerũ Ieſum, vt faceret ſecundũ cõſuetudinẽ legis pro eo.* Luc.2 Legimus fratres mei cũ edictũ ab imperatore mũdi exiſſet, cùm ab homine, licet in poteſtate conſtituto, emanaſſet præceptum, imperatoris imperatorem, Dominẽ cœli ac terræ ſeſe hominis ſubieciſſe imperio. Pro-

pter nos enim homo, propter nos infirmus factus, non dedignatus est etiam propter nos esse humilis atque obediens: nusquam non innocentiæ vestigia, nusquam non sanctitatis nobis exemplaria relinquens. Ipse enim Saluator noster atque instructor, qui nō solum ad redemptionē, verum ad instructionem etiam nostri venit in mundum. Ipse nobis, vt dixi, virtutum exemplar, quo erudiamur, ipse obediendi via, qua ambulemus, factus est, vtpote non solum docens, sed & perficiens obedientiam vsque ad mortem. Siquidem obediuit terreni imperatoris edicto, necdum natus in vtero, obediuit legi infantulus, obediuit circuncidendus, obediuit in templum hodie offerendus & redimendus, obediuit adolescens parentibus subditus, obediuit facer doctori, obediuit præsidi ethnico, obediuit eius militibus, vtpote ductus atque actus, cædi & crucifigi se sinens, ac interim tacens, nec aperiens os suū. Postremo, obedisse patri suo quis hunc dubitet? quandoquidem ipse: *Non veni*, inquit, *facere voluntatem meam, sed voluntatem patris mei, qui in cœlis est.* Et rursum: *Meus cibus est, vt faciam voluntatem patris mei.* Itaque obediendo quid docuit te? Nempe, vt Deum tuum videns propter te humiliatum hominem subiectum, non recuses tu tete subijcere Dei legibus, non recuses obedire Dei nuncijs, Dei vicarijs, cū sis homo vermiculus. Christus mandatum sibi factū non discussit, sed impleuit. Obtemperauit enim legi, nō obnoxius legi, verū quoque de lege non disputes, sed legem obserues. Quam legem? Euangelicā, ecclesiasticam, monasticam, atque (vbi humana tacet eruditio, nec scriptura dissentit) legem inspiratam, digitoque Dei tibi inscriptam. Ad huius legis obseruantiam, quando omnes etiam neruos intenderis, quum vires omnes expenderis, seruum tamen te inutilem clama. Itaque ordine hoc obserua, vt lex Euangelica præferatur ecclesiasticæ, ecclesiastica monasticæ, vbi duæ pluresve pariter non possunt obseruari, minor cedat potiori: nec video quid bonæ voluntati tunc relinquatur disputandum, quæ videre habet magis quid inuitetur agendum. Pius nanque animus parum cogitat, parum discernit, quid præcepti, quidve consilij loco habeatur, quandoquidem ad omne beneplacitum Dei æque sitiens aspirat. De lege multum disputare, parum obseruare, hypocritarum est & Pharisęorum: porrò legem spernere hominum est impiorum. Nostrum igitur sit fratres charissimi ne minima quidem pati, uipendere propter Christum, cuius contemplatione nemo grauabitur quicquam, aut agere, aut pati, quisquis illum dilexerit. Neque enim respicit in eo qui præcipit, aut quem sustinet, sed illum meditatur cuius amore & obedit & suffert. Nequaquam domino suo seruus est fidelis censendus, qui tunc solū vult obedire, quando sub carceris expulsionisve periculo, aut quando sub amissione gratiæ domini sui perpetua præcipitur: sed potius, qui in omnibus se abnegat, & ea primum eligit, potioraque ducit, quæ à domino suo iubentur, nihil discernens qua pœna quove periculo fuerit transgressio prohibita, nec minus ibi obtēperans, vbi minor fuerit interminata vltio pro transgressione: sed hoc tantum curat, ne quicquam eorum, quæ dominus per eum vult, negligat. Quamobrem neque præceptum, neque consilium, imò neque signum aut nutum expectat, vbi constat sibi de domini voluntate. Charissimi, si à quoliber, qui fidelis vult esse ac haberi seruus hoc expetitur, vt ad obedientiam trahatur plus amore domini quam pœnarum metu, & vt magis ad do-

Obediendi quomodo sit nobis via factus Christus.

Luc. 2.
Matth. 26.
Luc. 23.
Ioan. 19.
Esaiæ 53.

Ioan. 5.
Ioan. 4.

Lex quadruplex obseruanda quæ sit.

Lucæ 17.

Seruum fidelem quid constituat.

ad domini reſpiciat beneplacitum, quam ad ſuum ſiue commodum, ſiue periculũ, quanto magis boni hoc debet eſſe monachi, qui Domino Deo ſe obtulit ſeruum, eidemqúe voto ſeſe adſtrinxit ſolenni? Atqui bonus monachus non diſcernit inter ſtatutum & ſtatutum, qui ſemel ſtatuit omne ſuæ profeſſionis obſeruare ſtatutum. Non propterea ſit ſegnior, licet tranſgreſsio habeatur venialis, qui tranſgreſsionem quamuis cauet, aut plangit, ceu mortalem Non diſputat, quando aut quantum obligetur ad legem, qui abominatur quicquid diuino aduerſatur beneplacito. Aduerſatur autem diuino beneplacito, quicquid contra eius legem, quicquid contra voluntatem agitur ſuperioris. Quem qui audit, Chriſtum audit, & qui ſpernit Chriſtum ſpernit. *Quicquid vni etiam ex minimis meis*, inquit, *feciſtis, hoc mihi feciſtis.* Nulli dubiũ quicquid maioribus noſtris, quicquid legi etiam humanæ Dei ſpiritu inſtitutæ exhibuerimus (ſiue reuerẽtia ſit hoc, ſiue contumelia, aut inobedientia) nihiloſecius Chriſtus atque ſibi æſtimat factum. Atque hoc non ſolum ergà dignos, ſed etiã indignos prælatos (vbi verbo Dei contraria non prædicant) maximè habet locum. Quibus vel propterea tanto obeditur vtilius, tantoqúe purius ac fructuoſius, quanto minus ipſi, aut propemodum nihil habent in ſe: ſed Deus eiuſqúe ſola voluntas nos mouet, quare illis obtemperetur. Cæterum, ſi nullum etiam foret tranſgreſsionis periculum, ſi nullum inobedientiæ peccatum, nonne vel abnegatio ipſa noſtrorum deſideriorũ, nonne propriæ voluntatis mortificatio in conſpectu Domini tam eſt precioſa, vt meritò nullum non dico præceptum, ſed beneplacitum, tum diuinum, tum, quod ſecundùm Deum fuerit, humanum, deberemus negligere? Quare non continua in auribus noſtris eſt vox illa Saluatoris: *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum*, ad moriẽdum priuato amori, ad propriæ voluntatis mortificationem nos extimulans. Difficilis ſane (vt ait Baſilius) eſt hic conatus, & præter naturam, quæ libertatem in primis appetit, tamen cunctis præſtãtior, ſine quo nihil ſanctum, nihil perfectum, monachus præſtabit. Quod autem difficilius, hoc & præclarius. Relinquere enim diuitias, præterea continentiam ac caſtitatem ſeruare, multis quidem philoſophis datum: ſe autem propriumqúe arbitrium negare, ex libero ſeruum facere, nulli prorſus, niſi qui crucem Chriſti ſequitur, eſt conceſſum. Hic enim abnegandi nos exemplum nobis relinquens, non propriam, ſed patris voluntatem eſt exequutus. Nec ſolum obtemperandũ, ſed alacri animo, & perpetuo obtemperandum. Apoſtolorum hæc in primis virtus fuit, qui ad prædicandum, quo ipſi fortè recuſabant, miſsi fuêre. Quod de Petro Euangelium plane docens: *Quum cõſenueris*, inquit, *alius præcinget te, & ibis quo tu non vis.* Apoſtolis verò cæteri viri paruêre, diuerſa in loca ad Euangelium diſtributi. Itaque virtus hæc, id eſt, alteri ſubiectum eſſe, preter communia præcepta, maximè ab initio Eccleſiæ fulſit, adeò vt idem ſublimioris exiſtat meriti iuſſum, quam ſponte facere. Hæc Baſilius. Quibus verbis hoc adijciendum: Quanquam hæc verba Chriſti ad Petrum, de Petri obedientia ad paſsionem intelligãtur, non tamẽ hoc ſolo, ſiue Petrus, ſiue cæteri Apoſtoli, ſed in omnibus niſi ſunt propriam voluntatem frangere, proprium ſenſum ſuperare, & Chriſti voluntatem ſuam facere: quandoquidem maioris fit meriti (vt Baſilius dicit) iuſſa, quam ea, quæ ſponte, id eſt. iniuſſa eligimus facere. Quod liquide veriſsimum eſt.

Lucæ 10. Matth. 25.

Voluntatis propriæ mortificatio quam ſit præcioſa in conſpectu Domini. Lucæ 9. Baſilius.

Ioan. 6.

Ioan. 21.

Baſilius.

Vtrum melius sit opus ex propria electione, an ex obedientia factũ.

Nam hoc, quod vltro eligitur, simplex habet meritum boni operis: illud vero habet & boni operis, & propriæ abnegationis. Hic fructum habet boni operis, cum consolatione propriæ voluntatis. Ille verò fructum habet boni operis simulque meritum abnegatæ propriæ voluntatis. Verùm hoc habet veritatem, si reliqua vtrobique paria sint. O igitur quanta vbertas merendi! Quantus virtutum ac bonorum operum poteſt colligi aceruus in monasterio aut sub obedientia viuentibus? quæ nullius alioqui erant meriti, si obedientia accedat, efficiuntur meritoria, quæ bona sunt, propter obedientiam efficiuntur meliora. Comedere, ieiunare, scopare, fimum exportare, aquam haurire, & alia id genus vilissima, quæ quatenus ex propria nascuntur voluntate, neque bona, neque mala sunt: si eadem ex obedientia fiant, bona sunt valde, tantoque meliora, quanto ex suo genere sunt despectiora. Verbigratia: Scutellas lauare ex propria voluntate, nihil habet meriti: porrò lauare ex obedientia nonnihil, sed plurimum habet meriti. Siquidem lauare nõ est actus virtutis, sed obedire, Atque ideò noli respicere ad conditionem operis, quod in sepiso sæpenumero inutile aut prorsus vile est, sed ad nobilitatem virtutis. Et contra: Si vile aliquid à prælato fueris iussus, puta clausum seruare ostium: si contẽnis, peccati reus efficeris, non quia ostium aperuisti, sed quia obedire noluisti. Cæterum, audio submurmurare hic aliquem: Satius puto extra monasterium, aut extra obedientiam viuere, & nihilominus bona operari non imperata, quæ insipida & fastidio sunt, sed libera, quæ iucunda & suauia sunt. Huic respondendum: Non eadem opera, quanto sunt iucundiora, animoque proprio dulciora, tanto etiam esse Deo acceptiora. Neque enim in operibus bonis suauitas est causa merendi. Quippe quę plerũque est naturalis, & ex naturali proprio amore nascitur, quia suo arbitratu quis viuere permittitur, & ex proprio delectu operatur. Hæc autem suauitas nullo modo spiritualis est deuotio, sed potius propriæ voluntatis immortificatio: cui quanto minus resistitur, tanto magis consolatur. Dulcius enim afficitur, & libentius fouet propria, quæ sibijpsi concepit & peperit, quam aliena. In ijs enim suo desiderio satisfacit, in ijs requiescit, dum ediuerso alius cogere se habet ad ea, quæ alieno iubentur imperio. Est igitur hæc dulcedo affectio magis naturalis, seu propria inclinatio, quam deuotio: quam plerũque comitatur periculosa suorum operum magnificatio, qua putat ideò maiora siue meliora sua opera, quo sentit ea dulciora, aut quo feruentiori ea facit affectu: quando tamen (vt dixi) ille feruor, non pietas est in Deum, sed amor proprius. Nam qui Deum quærit, qui Deum diligit, præfert ea, quæ iubet ille per se, aut per suos, cæteris omnibus alijs, licet alioqui bonis, posthabitis. Adhæc discernenda deuotione opus est rationali, non sensuali. Accipiamus huius exemplum:

Paradigma.

Duo veniunt adolescentes ad castrum regis seruituri. Primus regi dicit: Domine fideliter tibi seruiam, omni tempore curam rei tuæ familiaris agens, veruntamen id iuxta consilium & iudicium meum: faciam enim tibi cuncta, quæ mihi videntur bona, libertate hac seruata, vt quæcunque volo, eligam ministeria. Alter dicit: Domine seruiam tibi, sed nõ iuxta voluntatem & arbitrium meum: verum quicquid tu præceperis, quicquid tu iusseris, quicquid iuxta tuam didicero volũtatem, agam: quocunque iusseris ire, ibo: vbi stare præceperis, stabo. Tua erit mea voluntas. Ecce prior, quamuis multa & ingentia faciat ad domini sui gloriam seu vtilitatem, om-

nia tamen agit pro ſuo arbitratu. Quando vult in aula, quando vult in horreo, cum vult it iuxta regem, cum vult alibi pro rege operatur, omniaq; ſunt ei opera dulcia, quia pro ſui optione electa. Nullius enim imperium ſuſtinet. Alter verò, hoc eſt, poſterior, qui Domini ſe iuſsionibus addixit, & ſuo propterea arbitrio renunciauit, ſeruit domino, iuxta illius, non iuxta ſuum conſilium ac beneplacitum, vtpote in ſeruitio nihil propriæ habens electionis, ſed domini obtemperans in omnibus voluntati. Huic, dum in coquina vult operari, mandatur ire ad ſtabulum: ſi ibi eſt, ſubito ad granariū euocatur. Quid multa? imperantur varia: inter quæ alia & alia, complura etiam moleſta & inſuauia, quæ ſuo non elegiſſet arbitrio, ſi iuxta ſuum voluiſſet, vt prior ſeruus arbitrium famulari. Hæc tamen officia, licet ex ſe non placeant, placet tamen Domini imperium, pro cuius amore, vel moleſta & inſipida ſuſcipit, & facit ſibi non moleſta, non quia ipſa, quæ iubentur, delectant, ſed quia Domini facere voluntatem delectat. Et ideò quæ alioqui ex proprio arbitrio noluiſſet, iam vult propter domini voluntatem. Iam interrogo vos, vter ſeruorum videtur eſſe melior? Prior certè ſeruit ſuauius, veruntamen hæc dulcedo (vt dixi) non eſt ex domini amore, ſed ex proprio, dum libertate ſeruata, retenta etiam propria voluntate, ſatisfacit ſeruiens proprijs affectibus, atque iudicijs, licet ad domini ſui honorem conuerſis. Facit enim, quæ ſibi videntur bona, quandoquidem ſeipſum, id eſt, ſua conſilia, ſuas voluntates non cogitur abnegare. Alter verò ex ſui, id eſt, ſuarum voluntatum, & conſiliorum abnegatione, licet interdum reniſum, aut moleſtiam in cogitatione ſentiat, vincit tamen: quia etſi quod iubetur, non placet, placet tamen & ſuauis eſt domini voluntas, quam præfert ſuæ inclinationi. Nulli igitur dubium, quin ſit domino ſuo fidelior, & propterea etiam ſeruus melior. Pari modo nobiſcum, qui ſuæ obedientiæ degimus voto, agitur, qui non iuxta propriam voluntatem agimus, ſed quæcunq; facimus, ad noſtri abnegationem, & propter obedientiam facimus. Atque ideò meremur omni penè momento, quando ea, ſiue quæ omittere, ſiue quæ cauere, ſiue quæ agere iubemur, explendo obtemperamus. ſi tamen, vt dixi, animum intentionemq; noſtram illo dirigimus, vt quæcunque facimus, propter obedientiam, ipſamq; obedientiam propter Deum facimus. Hoc dico adijciens, propter quoſdam (vt vocant) deuotarios, qui circa propriam voluntatem immortificati: vtpote quæ eis obedientia, atque ſui relictione ſuauior eſt: & iuxta hanc ſuauitatem (quam deuotionem putant) licet deceptoria ſit, & ex immortificatione ſuijpſius oriatur, multas habent orationes vocales, aut alia exercitia, in quibus amorem & confidentiam ponunt, adeò vt propter illa ſæpenumero obedientiam aut proximi charitatem, hoc eſt, obedientiæ & charitatis opera negligant. Hi ſeruire Deo, iuxta ſuam propriam voluntatem, & in exercitijs, quæ ſibijpſis ſtatuerunt, non in ijs, ad quæ à Domino vocantur: & propterea non purè quærunt, quæ Chriſti, ſed quæ ſua ſunt. Itaque fratres, diſputent alij de ſtatutorum tranſgreſſione, quando venialis, quando ve mortalis ſit, & interim non abſque periculo 1. Cor. 10.
ſuis ſeſe diffinitionibus haud aliter atque rupto ponti committant: nos in ſimplicitate cordis, in omnibus obedientes, nihil (quod diuus Bernardus v- Bernardus
bique admonet) diſcutientes, non iudicemus, non diſcutiamus, certi, quod

suo nũnquam vulo fine (qui est legis obseruatio) legislator frustrari. Frustratur autem, quando legi, aut insioni eius non obeditur: non potest autem carere culpa, quod contra legis intentionem patratur. Nec obijci potest, nisi apud omnes, nec passim locum habet, transgressionem rationabili excusari causa, quandoquidem difficilè non esset, cuiuis sibi causam singere, & hanc etiã rationabilem credere, si vnicuiq; suo admitteretur viuere arbitratu. Consulendus est igitur superior, cuius iudicio committendum, credendumq; est quando deserenda, aut differenda, aut mitiganda sit legis austeritas. Si is animaduerterit necessitatem, rationabilem ve causam, quamobrem non debeat seruari, sed dispensari lex, excusabitur, atque à peccato immunis erit consultantis humilitas, modo non importuna fuerit, sed prælato iudicium liberum reliquerit. Siquidem circa propria iudicanda cito (quod Terentius quoque non ignorauit) fallimur, propterea quod metu aut amore, passione ve alia præpediti, à vero iudicio hallucinamur. Hæc loquor fratres charissimi, non quod obedientiam vestram minus probem, aut quod alicuius animum suspectum habeam: sed quod sicut ex obedientia vobis loqui debui, ita eandem vobis opto me loquente commendari. Ad laudem Domini nostri Iesu Christi, qui est benedictus in secula.

Terẽtius.

IN SOLENNITATE S. BENEDICTI.

De linguæ procacitate, eius periculo, quique eam refrænare oporteat. Sermo vnicus.

DIxi, *custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea.* Psalmo XXXVIII. Fratres charissimi solennitatem beatissimi patris, atque omnium fermè monachorum abbatis Benedicti agimus, quo hodie in gloriam Domini sui intrauit, vtpote fidelis dispensator & prudens, quem constituerat Dominus super familiam suam. Et quia est super pauca fidelis inuentus, dignus planè fuit, vt super multa constitueretur. Porrò hunc diem, si volumus, adhuc multo agemus celebriorem, sanctiq́ue memoriam præclarius multo celebrabimus festiua, si eius virtutes non solum prædicamus, verumetiam imitamur. Ibi namque reuerà proficemur, *quoniam sanctum fecit illum Dominus*, si adeò nobis eius actus & studia placẽt, vt ea salutaria desiderabilia, ea denique imitatione nobis digna arbitremur. Tunc, inquam, patrem hunc S. Benedictũ rectè colimus, hoc est, veneramur, si eius vitam imitari gestimus, si eius sequi vestigia conamur, si denique vita nostra illius nobis comparatione displicet, si teporem nostrum execramur, & illius feruore incalescimus. Legimus sanctum patrem mundi vanitatem omnem fastidisse, atque sese omnibus abdicatis in solitarium specum, anteqnam alijs præesse voluisset, abdidisse, discentem in solitudine & silentio quomodo vel postea loqui, quomodo homines regere deberet, aut inter homines incontaminatus conuersari. Itaque flagrans eremiticæ vitæ amore, viuebat in silentio solus, atque mundo ignotus, vt linguæ euaderet pericula atque peccata. Sciebat profectò à lingua primum sibi mouendum bellum, quam primo studuit domare, & ad cætera hinc extirpãda vitia progre-

Matth. 23.

Sanctorum memoria quomodo maximè festiua celebretur.

Eccli. 15.

Conuersionis initium quale habuerit S. Benedictus.

Progredi. Legerat nimirum: *Si quis putat se esse religiosum, non refrænans linguã suam, huius vana est religio.* Legerat etiam beatum esse, *qui nõ fuerit lapsus in verbo.* Legerat nihilominus, de omni verbo ocioso reddendam rationem. Non ignorabat præterea & illud: *Qui est inconsideratus ad loquendum, sentiet mala.* Propterea statuit & dixit: *Custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea.* Propterea silentiũ posuit custodiã ori suo, & timorẽ Dei ostium circunstãtiæ labijs suis. Propterea denique elongauit fugiens & mansit in solitudine, docẽs nimirum, si linguę volumus fræna imponere, si eius lubricitatem superare, fugiendos esse homines, fugienda loca, fugiendas occasiones loquendi. Et quum omnia fugerimus, adhuc oratio sola est necessaria, si linguam domare debemus. Est enim (teste Iacobo) inquietum malum, plenum veneno mortefero, quod nullus hominum domare potest. *Quisquis* enim in *verbo non offenderit, hic perfectus est vir.*

Iacob.1. Eccli.14. Matth.12. Prouer.13. Psalm.38. Psal.140. Psalm.54. Lingua quibus modis refrenanda sit. Iacob 3.

Hoc modo si omnes etiam sacræ paginæ libri consulantur, si sanctorum perueſtigentur monita & eruditiones, si denique monachorum audiantur regulæ, vna est omnium sententia, absque continentia linguæ monachorum neminem, imò ne Christianum quidem quemuis perfectũ fieri posse. In hac enim lingua, quemadmodum facilius delinquitur, ita sæpius homo vulneratur, grauiusqúe & lethalius periclitatur. Vnde quanto est linguæ custodia laboriosior, tanto rarior etiam inuenitur. Lingua membrum est corporis in vtramuis partem vehementissimum. Non igitur errauit, qui dixit: *Mors & vita in manu linguæ.* Siquidem in ipsa benidicimus Deum, & maledicimus proximum. In ipsa oramus & blasphemamus. In ipsa proximos erudimus, & etiam seducimus. In ipsa ædificamus, & destruimus. Quid multa? Si bene vtamur lingua membrum est vtilissimum. Si vsi fuerimus male, membrum est pestilens, contagiosum, atque plus omnibus reliquis pernicioſum. Quocirca dixi linguæ difficilem custodiam, quandoquidem si hæc etiam continua si vigilantissima, si denique arctissima sit, adhuc labitur, quãuis longo à se interuallo distent is, qui licet nolens, incautus tamen labitur, & is, qui ex loquendi assiduitate aut occasione præstita ruit. Varios in scriptura sacra legimus defectus linguæ, varia pericula, varia delicta, Quis omnia dinumeret? Refert enim nobis eadem scriptura, linguam dolosam, linguam magniloquam, linguam furentem, linguam iniquam, linguam mendacem. Inuenitur ibi lingua detrahens, lingua duplex, lingua tertia, lingua superba, lingua falsa. Sunt (inquit) qui exacuant linguas sicut serpentes. Sunt quorum linguæ gladius acutus. Sunt qui referuntur cecidisse, & hi plures per linguam nequam, quam in ore gladij. Sunt qui loquuntur pacem cum proximo: mala autem in cordibus eorum. Est etiam qui per blandimenta linguæ decipit. Est qui malum abscõdit sub lingua sua, & seminat inter fratres discordiã. Est susurro & bilinguis, & est qui in silẽtio detrahit. Est præterea qui lingua percutit, est qui lingua vulnerat, est qui ociosa, est qui sophistica loquitur: & est qui Deo gratias agens, *A lingua*, inquit, *iniusta, & à verbo mendacij, & à lingua conquinata liberasti me.* Hæc omnia & alia huiusmodi in scriptura nobis referuntur linguæ vitia & incommoda, quæ non nisi silentio fugantur. Vna itaque ac sola custodia est linguæ silentium, quo obmutescat homo vt non aperiat os suum, & sileat à bonis quoque tamdiu, salua tamen charitate, donec

Linguæ pericula ac delicta multiplicia quę sint. Psalm.108. Psal.11. Proue.6. Prou.23. Eccle.28. Psal.139. Psal.56. Eccl.28. Psal.27. Proue.28. Iob.10. Prou.6. Eccl.28. Hiere.18. Hiere.9. Eccle.37. Eccle.31. Silentium quam sit pro linguæ custodia necessarium. Psal.38.

discat

discat non loqui mala. Hanc linguæ custodiam, id est, silẽtium prisci illi patres in Aegypto, & post hoc sanctus pater Benedictus affatim custodierunt pro hac obtinenda nõnulli lapidem aliquot annis in ore portauerunt. Hanc beatus pater Benedictus in regula sua statuit, hanc reliqui ordinum præceptorunt institutores, præcipue autem beatissimus Bruno Carthusiensium primus, eremitico quodam atque perpetuo fermè silentio domandam linguam instituens. Ceterum huius continentiæ commoda, huius silentij fructum, atque ediuersò loquacitatis pericula, damnaque si nescimus, si non ex sacris libris, si non ex sacris historijs, saltem ex his qui hodie viuunt nobiscum, merito disceremus. Cernimus ante oculos eos qui silentij sunt obseruatores, & qui dum loqui etiam licet, à murmuratione, à detractione & omni verbo illicito temperant, quantum in vita proficiant spirituali, quomodo linguæ sue custodia in compunctione seruet, quomodo eorum deuotionem nutriat, à quantis tentationum & perturbationum procellis eos præseruet, quamque eis pacem conscientiæ generet quantaue conscientiæ tranquillitatem fraterna eos charitate custodiat. At contra, eos qui linguosi sunt, qui gnemin lingua fouent, qui omnia explorare nituntur, ad cuncta parati respondere, qui omnia volunt audire, vidimus, inquam, eos corruptis iudicijs infectos, nihil non damnare, vbique offendi, vndique perturbari, semper labi in deteriora, pacem amittere, contentionibus & dissidijs diuidi, inquietos fieri suspicionibus angi, amaritudinibus repleri, ira morderi & rancore, atque tandem tumultuantibus inter se cogitationibus non posse dormire, non posse comedere, non posse puram orationem effundere, & si quando profeluanda huius amaritudinis tentatione, atque quam in spiritualibus patiuntur acedia, solatia quærunt, dum nouas admittunt fabulationes, dum querimonias, dum accusationes instruunt, maiores atque nouos indies sibi comparant morbos, donec ad eam nouissime veniant miseriam, vt & superiores & regulam, & monita salutaria, atque qui in his loquitur, Deum impudenter contemnant, ordinis ac status sui susceptí pœniteant, meliores in seculo sese futuros clament. Ab omnibus his malis liberi ac immunes sunt, qui silentio studeni, qui colloquutiones fugiunt, qui colloquia perniciosa rescindũt, qui linguam detrahentem audire renuunt, qui non recipiunt instigationes & consilia mala, qui bonos mores suis confabulationibus atque futuris pessimis corrumpi non sinunt, quorum est in silentio & spe fortitudo. Hi, inquam, non solum conscientiam, sed & famam puram custodiunt, hi in pace & tranquillitate, ac propterea semper læti Deo seruiunt.

Heu charissimi fratres quãta sunt mala, quanta pericula linguæ? Quãta in monasterijs, quãta in principũ curijs exitia malę operãtur linguę. Si terribile in ciuitate refert Sapiens hominem linguosum, quam terribilis est in monasterio, quam execrabilis in eremo? Inde (vt vrbiũ & monasteriorum euersiones, vt corporum animarumque cædes fileam) quanta dissidia, quæ tumultationes, quæ iurgia, quæ denique odia in congregationibus ex malis linguis congerminascant quotidie, quis non videat? Heu quam parui faciunt interdum hæc mala per linguas malas excitata, qui eiusmodi sunt assueti delictis linguæ, quæ sæpenumero nunquam postea resarcinari possunt. Quam parui mouet eos, quod de omni verbo ocioso reddendam orationem Christus, rõ

Silentij fructus multuplex.

Loquacitatis damna periculaque quam sint grauia.

1. Cor. 15. Isai. 30.

Quanta mala linguæ operentur prauæ. Eccle. 9.

Matth. 12.

solum

solum monachos, verum etiam quoslibet homines præmonet Christianos. Si de verbis ociosis, quibus precioſum interim abſq; fructu amittitur tẽpus, tam graue cunctis expectatur mortalibus iudicium, quid de perniciosis, quid de curiosis, quid de murmuratorijs, quid de cõtentiosis aut scurrilibus, qd de carnalibus ac detractorijs quid de arrogãtia ac liuore, aut odio plenis respondebitur? Vbi se continebunt monachi, quo tunc fugient, qui silentium Deo promiserunt? Quid (quod maxime plangendum est) quod ij qui eiusmodi vitijs linguæ sunt assueti, nec remorsum plerumque, nec conscientiã arguentem postea sentiunt, nec confessionem fortasse aut remedium, aut satisfactionem aliam faciunt, quam de verbis ociosis? Per totam diem (inquiunt) loquuti sumus, nemini verba nostra nocuerunt. Deus id faciat. Nemini certe ita nocuerunt, quia nemini corporeum vulnus lethale percusserunt, neminem occiderunt. At quid interea, ſicubi detractio fuerit, de anima agitur? Nunquid & ex illa detractione siue loquentis, siue consentientis conscientia vulnus nõ accipit? Nunquid nemini nocuisse dicendus est, qui & sibi & illi cui loquitur, vehementer nocet? tametsi forsan ille cui detrahitur, non magni faciat, aut nõ offendatur, quod homines absque iudicio, aut corruptis passionibus sibi obloquantur. Certè detrahentis lingua, dum vel auditur, anima interim audientis paulatim inficitur, & ipsamet nesciens à seipsa, hoc est, à bona habitudine (in qua olim erat) corrumpitur, deficit atque mutatur. Charissimi fratres declinemus igitur illicita colloquia, abscindamus & inutilia, etsi quando loquendum est, non diu immoremur, ne elongemur à Deo. Pagani & philosophici Ethnici quoties locuti fuerant, sese inferiores atque minores ad silentium redire conquesti sunt. Non simus nos segniores aut minus soliciti animarum nostrarum custodes quam pagani. Imò habeamus nos multò magis animæ nostræ rationem. Sentiamus Dei vbique præsentiam, omnia audientem, omnia contemplantem, ne in bonis hanc contristemus, aut à nobis fugemus. Loquatur vnusquisque pacem cum proximo suo & salutaria, non pestifera auribus illius infundat. Quod si post colloquiũ (vt semper sit bonæ conscientiæ) quis lęsum aut grauatum se senserit, ilicò se humiliet, & quibus est satisfaciendum, aut reuocando, aut veniam petendo satisfaciat, vt ad orationis tranquillitatem redire queat. Suauius tamẽ sit vobis loqui Deo quam hominibus, vt audiatis & vos, quid in vobis per internũ instinctum loquatur Dominus Deus. Bonum sit vobis in silentio præstolari salutare Dei. Statutum sit vobis loquendi occasiones vbique vitare, vt internæ loquutioni diuinæ (quæ inter humanos strepitus verborum adeò non sentitur, vt impediatur & fugiatur etiam) aurem & cor mundum præbeatis. Beatum silentium, quod suo alloquio dignatur Deus. Ibi enim animam erudit, ibi compungit, ibi cor lachrymis emollit, ibi illuminat, ibi amore illud accendit, ibi reficit, ibi inebriat. Hæc omnia non sentiet homo, nisi elongando fugiens, & in silentio solitudinẽq; Deo vacans. Hæc namque duo exercitia, nobilissima sunt exercitia proficientis vitæ, adeò vt euidentissimum sit argumẽtum futuri profectus, vbi inuenitur monachus solitudinem seruans & silentium: quemadmodum è regione certissimum sit testimonium, quod nullius profectus ibi spes sit, vbi nullum seruatur silentium aut solitudo. Quando enim monachus ad hanc intentionem venerit, vt exploret quid ibi

Colloquia illicita inutiliaque esse abscindenda.

Locutionis culpa quomodo detergenda.

Psal. 84. Tren. 3.

Silentium beatum quod sit.

Psal. 54.

Exercitia proficientis vitæ duo nobilissima quæ sint.

dictum, quid ibi factum sit, referatq; alijs, aut in corde suo, hoc ita debuit fieri, regens iam & disponens omnia, non quietè ac suauiter, sed amarè & luctuosè in corde suo, huius spiritus exalauit. De illo actum est. Ille peribit, aut iam perijt, si ita perseuerârit. Dominus noster Iesus Christus meritis beatissimi patris Benedicti tribuat nobis spiritum humilitatis & simplicitatis, quo à defectibus nostris possimus exurgere, nosq; emendare, vt initium atque fundamentum spiritalis vitæ, quod est abstractio atque interna conuersatio (quæ absque silentio & solitudine impetrari ridiculum est) apprehendamus, & sanctorum patrum monachorum vestigia sequamur, vt aliquando etiam mereamur peruenire, vbi eos nunc gaudemus esse. Ad cui laudem & gloriam qui est benedictus in secula, Amen.

Fundamitũ spiritualis vitæ quod.

IN SOLENNITATE ANNVNCIATIONIS Domini nostri Iesu Christi.

De pietate & humilitate beatissimæ Virginis Mariæ Matris Dei. Sermo I.

BEnedictus Dominus, *quoniam mirificauit misericordiam suam mihi in ciuitate munita.* Psalmo XXX. Magnam hodie fratres charissimi atq; mirabilem misericordiam humano generi fecit Deus, tanto impensius desideratam quanto necessariam: tanto magis gratam, quãto diutius dilatam: tanto deniq; suauiorem, quanto veluti inperatam subito & quasi impetu vno in mundum effusa est vniuersum. Siquidẽ supra quinque annorum millia ita se continuerat Deus, vt (quod sibi proprium est) penè oblitus fuerat misereri, adeò vt beata Maria quoque hoc ipsum sentiens, postquam magnæ illius pluuiæ hoc est, diuinæ miserationis sonitum, per angelum sibi nunciari audierat, imò postquam cataractis cœli apertis & misericordia Domini Dei filius in ipsam, sicut pluuia in vellus, & sicut imber serotinus super vniuersam terram, id est, humanam naturam descenderat, *Recordatus est*, inquit, *Dominus misericordiæ suæ.* Eius videlicet quã promiserat iam olim domui Israel. *Benedictus* igitur Deus *quoniam mirificauit*, id est, mirabilem seu mirabiliter fecit misericordiam suam, non sibi, sed mihi. Refert Lucas eodem ferme tempore Elisabeth tempus pariendi impletum, & vicinos atque cognatos eidem gratulantes, quod magnificasset Dominus misericordiam suam cum illa. Quæ fuit illa misericordia? Nempe quod sterilitatis ablatum erat illi opprobrium. Hoc magnam æstimabant misericordiam, hoc pro magno munere ducebant pij homines, in quo Elisabeth foret gratulandum. Cæterum, nos nihil miramur. Quid enim magni est quod mulier sterilis, efficitur fœcunda, pariens & ordine & modo fœminæ? Quod si mirum siue magnum cupiam videtur sterilem concipere, nonne maius atque mirabilius est virginem parere? Si magna fuit misericordia, vnam à sterilitatis opprobrio mulierem liberare, quanta est ab æterna damnatione vniuersum mundum saluare? Et hoc hodie factum est. Non ergo solum magnam, sed mirum in modum etiam mirabilem fecit Deus hodie misericordiam suam nobiscum, quãdo æternum propter nos temporale, immorta-

Lucæ 1. Gene. 7. Psal. 71. Osee. 6. Lucæ 1. Iudith. 13.

Lucæ 1. Iudith. 13.

Quanta sit misericordia generi humano per incarnationẽ filij Dei collata.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tale fit passibile, glorioſum efficitur vile, Verbum caro, materq; manet virgo. Celebrantur nuptiæ regis filio, & ea quæ damnata atque à regni ſedibus proſcripta fuerat, videlicet humana natura, recipitur in gratiam, efficitur adoptiua, & ex adultera fit ſponſa legitima. Conſiderate fratres chariſsimi, quanta ſit miſericordia naturæ humanæ adeò reconciliari Deum, vt damnationis ſententiam ſuper illam non modo ſuſpenderit, ſed reuocauerit etiã penitus: nec ſolum iram aduerſus illam omnem depoſuerit, ſed aſſumptam etiam eandem naturam ita ſibi vniuerit, vt manente vtriuſque naturæ proprietate inconfuſa vna ſit perſona, vnus ſit Emanuel, homo Deus, ſeu Deus homo. Et vbi hæc acta ſunt? *In ciuitate munita. Glorioſa* quidem *dicta ſunt de te*, at multo glorioſiora facta ſunt in te, ô *ciuitas Dei*. Fratres, hæc eſt ciuitas illa Dei (Mariam loquor) ciuitas regis magni, quam fundauit & inhabitauit altiſsimus. Ciuitas Dauid, vrbs fortitudinis noſtræ Sion, in qua Saluator noſter nobis poſitus eſt murus & antemurale, ſcilicet aduerſus aereas poteſtates, aduerſus principes & rectores mundi tenebrarum harum, contra ſpiritualia nequitiæ in cœleſtibus. Hæc eſt ciuitas illa refugij reis data, ad quam confugiant non ſolum qui inuiti, verum qui vltro etiam fuderunt ſanguinem, id eſt, qui voluntariè peccauerunt. Hæc eſt dulcis illa Virgo, reuerenda domina, quam quotidie ſalutamus miſericordiæ & reginam & matrem, vitæ dulcedinẽ, ſpẽ & aduocatã noſtrã. Sed quare dicitur munita? Nẽpe, quia portę eius, id eſt, cor & oẽs ſenſus eius (ne quicquam inquinatũ intret in eã) cõtra omnia peccata contra omnia noxia clauſa manent principi, id eſt, ad honorẽ principis, qui ſolus hodie in eam intrauit atque poſſedit. Quare non immerito in eius laudem canitur, quod *diligit Dominus portas Sion ſuper omnia tabernacula Iacob*. Portas Sion, id eſt, beatæ Mariæ, quam repleuit, iuxta Sapientis orationem, inenarrabilibus virtutibus ſuis. Hanc diligit ſuper omnia tabernacula, id eſt, corpora (ita enim accipit diuus Petrus: *Velox eſt*, inquiens, *depoſitio tabernaculi mei*) Iacob, id eſt, luctantium contra carnem, & fomitem ſupplantantium. Eſt ergo beata Maria ciuitas munita, cuius portæ, id eſt, omnes ſenſus clauſi atque muniti fuerunt contra omnia diaboli tentamenta, contra quælibet ſpiritui inimica. At modo de ea illud Eſaiæ intelligitur: *Portæ eius nõ claudentur iugiter, neque per diem, neque per noctem*, hoc eſt, omni tempore patent nobis ad conſolationem & ſubuentionem. Nam reſpectus miſericordiæ eius nunquam claudetur deuotè ad ſe clamantibus, ſed ſicut *oculi Domini ſuper iuſtos* ita oculi Mariæ ſuper peccatores ad ſe confugientes. Pari modo eius auditus nunquam obturabitur ad afflictorum gemitum, nunquam claudetur lingua eius, quin pro inuocantibus ſe, & confidentibus in ſe loquatur ad filium, impetrans lapſis vt reſurgant, tentatis ne ſuccumbant, benè gradientibus vt proficiant. Siquidem cura omnis illi pro nobis commiſſa eſt, & mater facta eſt omnium. Quare *ſicut mater non poteſt obliuiſci infantem vteri ſui, ita nec* ipſa noſtri memor ſi etiam mater carnalis oblita fuerit, ipſa tamen non obliuiſcetur, omnibus aperiens ſinum miſericordiæ, omnes in vlnas ſuas recipiens, omnes in gremio pietatis fouens, omnibus omnia facta, vt nemo ſit, qui ſe poſsit abſcondere à calore eius. Quis enumeret ô pacis alumna beneficia clementiæ tuæ peccatoribus exhibita? Quis imprimet dulcedinem beneuolentiæ tuæ? Quis inuocauit te ô benedicta intemerata gratiæ, nec exauditus eſt?

Ioan. 1.

Pſal 86.

Pſal. 47.

Eſaiæ 26.

Ephe. 6.

Deut 19. Ioſue. 20.

Sapien. 7.

Maria cur ciuitas vocetur munita.

Ezech. 44. Pſal 86. Eccle 36. 1. Pet. 1.

Eſaiæ 45.

Miſericordia Mariæ quanta.

Pſal. 33.

Eſaiæ 42.

1. Cor 9. Pſal. 18.

Quis in te sperauit & derelictus est? Quem fefellit spes in te collata? quem non promouit veneratio tibi exhibita? Sileat misericordiam tuam (inquit Cancellarius tuus deuotissimus Bernardus) virgo benedicta si quis est, qui inuocatam te in suis necessitatibus meminerit defuisse. Nos quidem seruulitem cæteris in virtutibus congaudemus tibi, sed in hac potius nobis ipsis. Laudamus virginitatem, humilitatem miramur: sed misericordia miseris dulcius sapit, hanc amplectimur charius, recordamur sæpius, crebrius inuocamus. Fratres, vtinam pariter omnes hodie ad tantæ virginis accendamur amorem, cultum & imitationem, Amorem, vt ex omnibus medullis cordis gloriæ sanctitatis atque innumeris excellentijs eius gratulemur. Cultum, vt pro modulo nostro eam prosequamur veneratione, honore, obsequijs, vt sunt orationes, salutationes, festorum & imaginum eius piæ obseruationes, & cætera id genus officia, quibus Deum præcipuè per matris eius venerationem colimus: quippe quam & ipse honorat, & à nobis vult honorari. Imitationem, vt satagamus eisdem, quibus ipsa placuit Deo, placere virtutibus. Hæ cùm variæ sint, vel vnam ex illis velim nobis esse commendatam, quæ sicut in Maria cæteris eius virtutibus attulit decorē, ita in nobis nostris addat negligentijs excusationem. Ipsa est humilitas tam pulchra, tam eximia, tam denique singularis in Maria, quam beatissima ipsa virgo gratijs, donis ac virtutibus omnibus & singulariter fuit cumulata, & excellenter ornata. Vnde cum ceteræ suæ gentis mulieres nuptias quærerent, propterea quod ex sua stirpe Christum sperarent nasciturum, ipsa virgo beatissima nil eiusmodi de se præsumpsit, pro ingenti beneficio ducens, si vel ancilla matris Domini fore mereretur. Propterea à nuptijs abstinuit, integritatem suam Domino consecrauit. Hæc autem eius humilitas palàm nobis iterum facta est ex obseruantia virginitatis. Nam dum illaudata esset adhuc virginitas, dum opprobrio haberetur infœcunditas, dum sterilitas malediceretur, maluit Virgo Deo gratissima in oculis hominum esse vilis, quam per sanctimoniam corporis Domino non placere. Siquidem virginitatis (cuius præconium tum ignorabatur) obseruantiam eligendo, exposuit se opprobrio hominum & maledictioni. Quæ cùm sciret animæ nihil obesse (quippe quæ apud homines tantùm, non autem apud Deum vituperaretur) elegit opprobrium esse, & maledictionem legis ferre, ne integritate careret. Eam ob rem Deus castissimæ humilitati eius largitus est, vt sterilitatis opprobrio careret, nec virginitatem amitteret, sed simul virgo & mater esset: nec vtcunq; cuiuslibet filij mater, sed Dei & hominis, in quo non solum ipsa maledictionem euaderet, sed benedicerentur etiam in ea omnes tribus terræ.

Bernardus.

Maria virgo quomodo sit amanda, colenda ac imitanda.

Humilitas Mariæ quā fuerit eximia.

Psal. 71.

Interea salutata ab angelo gratia plena, & benedicta in mulieribus, dum turbatur indigniorem se iudicans, quam quæ talia audiret, humilitas eius maxima sese prodidit. Similiter expetita in matrem Dei, quam profundissimæ quæso humilitatis fuit non aliter quam generalibus verbis consentire? *Ecce* (inquit) *ancilla Domini. Fiat mihi secundùm verbum tuum.* Ancillam se nominauit, quæ in Dei matrem postulata fuit: nec modo nominauit, verùmetiā cognatæ seni Elizabeth ancillam se exhibuit. Deinde iam Deo imprægnata, nonne dignitatem hanc suam (qua sub Deo nequit maior intelligi) adeò celauit, vt sponso etiam maliet in suspicionem venire, quam vterum Spiritu sancto

Luc. 1.

Ambrosius. Ancilla vt fuerit B. Maria. Lucæ 1.

sancto autore tumescentem (quod absque sui commendatione non poterat) excusare? Quantæ humilitatis fuit, tempore etiam partus sui tam ingentem paupertatem, tantam loci humilitatem, exilij contemptum, & cætera id genus vilia atque ærumnosa sustinere? Quid quod coram regibus adorare venientibus, atque omni comitatu illorum dominum cœli terræque quærentibus, nihil augustum, nihil ostendit mirabile, nisi mirabilem paupertatem, & angustam humilitatem? Accedit quod nihil horum, quæ mundus miratur, ambiuit, nihil, quod erubescit, celauit: sed etiam (quod non erat) velut corrupta & immunda haberi voluit. Nam in loco, quæ genuerat filium, ab hominum consortio separatim sese continuit, ritum purificationis suscepit, & in cæteris omnibus haud secus atque alia mulierum se gessit, nihil ob integritatem sibi præeminentiæ, nihil prærogatiuæ sibi vendicans ob tam singularem sanctitatem, ob tam mirabilem fœcunditatem. Hoc modo vsque ad filij ascensionem, imò ferè per omnem vitam suam ita se abscondit, tam humiliter egit, vt nihil præ cæteris matribus illi tribueretur, nusquam quod erat Dei mater, vocaretur: in Actis quoque post Domini ascensionem post Apostolos nouissima in Sanctorum catalogo recenseretur. Quid multis moror? Semel omnia dicam. Quicquid gloriæ, quicquid honoris, quicquid sublimitatis erat, vnde potuit commendari, celauit: quicquid in oculis hominum vile est & inglorium (tametsi non erat) haberi voluit. Heu charissimi fratres ab hac humilitate quam longè sumus nos, qui ad excusanda peccata, ad celanda vitia, ad honoris ambitionem, ad scientiæ & virtutum simulationem tam proni sumus? Hilarescimus si etiam contra conscientiæ nostræ testimonium commendamur: quibus mores aut facta nostra placent, eos cordialius diligimus. Auersamur qui nos corrigunt, subterfugimus qui nos monere, aut docere volunt, & ignorasse, neglexisse aut errasse nos aliquid dissimulamus. Metuimus ne vituperemur, & aliorum fauorem nonnunquam adulando venamur. Tristamur si laudantur socij, amaricamur si præferuntur nobis cæteri. Hæc & alia complura in nobisipsis cōperimur, quæ omnia manifesta sunt argumenta superbiæ. Cuius tot sunt filiæ, tot genimina, tam variæ species, vt vix eas sufficiat quis enumerare. Taceo quod adeò abstrusa interdum lateat hæc pestis, adeò subtiliter imponat multis, vt ante inueniatur dominari, quam cœperit cognosci. Oremus igitur per benedictæ matris suæ humilitatem Dominum, vt ab hac peste nos liberet, & qui propter nos *semetipsum exinanuit formam serui accipiens*, vt visibilirer in se ipso seruis suis rectè viuendi exemplum præberet, quod dignatus est docere, dignetur nobis infundere Iesus Christus Dei & virginis filius, corde mitis & humilis, in secula seculorum benedictus, Amen.

Luc. 2. Matth. 2. Luc. 2. Act. 1. Argumenta superbiæ diuersa quæ sint. Phil. 1. Matth. 11.

IN EADEM SOLENNITATE.

Quantæ fuerit misericordiæ Deum incarnari, & de virginitate humilitateq; admirabili beatæ Virginis Mariæ.

Sermo II.

Recordatus est misericordiæ suæ. Lucæ I. Verba sunt hæc charissimi fratres benedictæ virginis & dignissimæ matris, Deum in vtero habentis Mariæ, Quanquam omnipotens Deus fratres mei æque iustus vt misericors, vtranque, scilicet & iustitiam & misericordiam, ita administret, vt neutram deserat, ita temperet, vt nec sine misericordia iustus, nec absque iustitia sit misericors: ante tamen sui incarnationem veluti misericordiæ oblitus videbatur solam administrare iustitiam, quando humanum genus, in primo omnium parente vitiatum, à terrestri paradiso eiecit, à cœlesti regione prohibuit, in exilium huius miseriæ proscripsit, & vltra quinque annorum millia releuare distulit, adeò vt ne fidelissimos quidem amicos medio hoc tempore, alio quã ad inferorum lymbum relegaret. Illa, inquam, generalis sententiæ seueritas, qua humani generis redemptionem differebat quandoque exhibendam, tametsi non sine dispensatione erat misericordiæ, non tamen misericordia tunc sentiebatur ab ijs, qui miseriam tolerabant. Sentiebant nimirum iustitia, at misericordia quamuis non aberat, non elucebat. Nam quod misericordiam tam sæpe promisit, quod tam crebro pro misericordia clamatum fuit, quid aliud indicat, quã sub rigore eos ingemuisse iustitiæ? Crebro illam promisit, diu expectata est, hodie verò primum vberrimè effusa super genus nostrum effusa. Hodie namque opus nostræ redemptionis est inchoatum. Hodie Deus homo factus est. Hodie naturæ nostræ natura diuina in vnam personam est copulata, & perinde reconciliata. Hodie portæ misericordiarum Domini reseratæ sunt. Hodie cœli catharactæ apertæ sunt, & descendit misericordia, non modo *sicut pluuia in vellus*, sed etiam *sicut stillicidia stillantia super terram*. Hoc beata Maria in semetipsa experta, exultans spiritu, *Recordatus est* (inquit) *misericordiæ suæ*. Quid fecerit erogando misericordiam Deus, Lucas nobis enunciat, dicens: *Missus est angelus Gabriel ad virginem nam* sine dilectione quamlibet, non leuiter aut fortuito inuentam, sed ab æterno electam, supra quinque millia annorum desideratam, expectatã, quæsitam, & nunc inuentam, ornatum omnibus præciosissimis donis omnium gratiarum & virtutum, fragrantem suauissimo odore in conspectu Dei: sicut nardus, sicut balsamum, sicut cynamomum, sicut myrrha electa, sicut malum punicum, & omnipotentem Deum maximum in sui amorem suo decore allicientem, adeò vt oblitus Deus iræ suæ, immemor vindictæ, iam fœdus inire cuperet, non solum cum ipsa, sed etiam per ipsam cum vniuerso genere humano perpetuæ reconciliationis. Hoc modo, vt naturam nostram humanam diuinæ in vnam personam vnione inseparabili copularet, fieretque vt filius Dei vnicus simul esset & virginis vnigenitus.

Gen. 3.

Psal. 71.

Luc. 1.

Eccle. 14.

Cum hæc igitur beatissima Virgo immaculata, candida, rubicunda, electa ex millibus. (Candidal, inquam, velut lilium per virginalem innocentiam, rubicunda, vt rosa per ardentem charitatem, electa non ex millibus tan-

tum

tum, sed ex vniuersitate omnium creaturarum, etiam propter eximiam eius humilitatem) sic rutilaret in conspectu Domini, sic gratissima oculis eius esset: vocauit angelum non quemlibet, sed vnum ex principibus Gabrielem (vt pro maxima causa ad magnam dominam, & immensi regis præstans & præclarus esset nuncius) hæc aut similia (si conijcere licet) dicens: En Gabriel videsne virginem illam, cuius suauissimus odor deuotionis ad nos fragrans ascendit? Vides virginem, cuius ad nos amor rutilat? cuius decor, cuius puritas, cuius humilitas sic nos allicit? cuius pietas trahit? Vides puellam omnium virtutum pulchritudine venustatam? Videsne modo paradisum voluptatis quam plantauimus à principio? Cernisne fontem pietatis quo irrigabitur omnis terra? Videsne sacrarium dignum diuinitatis meæ habitaculum? En hortum conclusum, fontem signatum, rubum Mosi, virgam Aaron, Gedeonis vellus, arcam testamenti, portam Ezechielis clausam: &, vt simul omnia complectar, virginem, in quam omnia oracula meorum prophetarum sunt compromissa, in qua cunctorum vaticinia complenda *Hanc amaui, hanc exquisiui*, huius decorem concupiui, *hanc proposui mihi sponsam accipere, amator formæ illius*, vt vnigenitus meus, idem sit & vnigenitus eius, & spiritus meus habitator in ea fœcundus. *Ero* enim *quasi ros, & Israel germinabit quasi lilium*. Curre ergo cito & ex nobis eam saluta, plenam gratia prædica, insinua nostrum consilium, & exquire eius consensum.

Gen. 2. Cant. 4. Exod. 3. Num 9. Iudic. 6. Num. 14. Ezech. 44. Sap. 8. Ofee. 14.

Confestim igitur ad eam descendens angelus, inuenit (vt semper) solitariam, vtpote in cella se continentem, tacentem, & in contemplatione leuantem se supra se. Quapropter ad illam ingressus ait: *Aue gratia plena, dominus tecum, benedicta tu in mulieribus*. Non statui totum Euangelium, id est, omnia verba & responsiones Virginis exponendo percurrere, sed hoc tantum monuisse sufficiat, ex responsione Virginis duas præclaras (prætermissis cæteris) elucere virtutes, virginitatem scilicet & humilitatem, quibus dignam sese, vt mater Dei fieret, exhibuit.

Tren. 3. Luc. 1.

Virtutes duæ quibus Maria digna fuit esse mater Dei, quæ sint.

Et primo quidem, quanto virginitatis amore fragrârit, quanto zelo custodierit, vel inde notum est, vt ne altissimi quidem mater fore absque formidine consenserit amittendæ virginitatis. Sollicita nanque mox vt audiuit de filij conceptu, pro sua integritate interrogat, dicens: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* id est, non cognoscere propono. Mater quidem filij tanti fieri non abnuo, at virginitatem ne amittam, sollicita quæro: fœcunditatem opto, at carnis integritatem præfero. Cõsiderate fratres, virginitatem tunc Maria prætulit coniugali fœcunditati, quando illa apud homines esset opprobrio, hæc honori. In veteri nanque testamento dum omnes populum cultumque vnius Dei, qui in solo populo Iudaico vigebat, augere cuperent, dum omnes Christum ex sua stirpe nasciturũ sperarent, nemo suo stemmati non consulebat, nemo liberos non optabat, atque ideò minoris gloriæ ducebatur, esse virginem quam fœcundam. Quandoquidem virginitas carnis habet sterilitatem & stirpis abscindit propaginem, Quare tunc non erat in precio virginitas, quippe cuius adhuc splendor ignorabatur, & idcirco nec quærebatur huius margaritæ pulchritudo. Soli Mariæ hoc priuilegiũ (vt multa alia) seruabatur, vt noua & singularis virgo, noui filij noua mater, nouam suo exemplo nobis prædicaret virtutem, tantoque nobis plus placeret

Virginitas cur in veteri testamento non fuerit in magno precio habita.

ret virginitas, quanto excellentior erat, quæ illam prima cum voto decu-
set. Prima nanque beata Maria Deo vouit virginitatem, & parum de hom-
num opinione curauit. Siquidem malebat Deo cum puritate mentis, sanctimoniam integritatemque offerre corporis, quã de corruptione carnis, propagine nepotulorum gloriari. Neque enim dignam se æstimabat, vt deitas carne Messias nasceretur, nisi cœlitus in matrem ascita fuisset. Proinde quanta sit laude eius virginitas digna, perpendite. Nullum adhuc præceptum, nullum ex scripturis acceperat consilium, nullum viderat Deo deuotæ virginitatis exemplum, adeò vt populo Dei ceu insuetum ritum summus pontifex (vt Virginis votum didicerat) inducere trepidaret, remque diuino oraculo dignam duceret. Quid moror? Nondum prædicatum erat, felices eunuchos qui se castrant propter regnum Dei: nec scriptum, virginitatem sororem esse angelorum. Nondũ legerat Maria, virgines empyreas ex omnibus primitiæ Deo & agno, sequi etiam agnum quocunque ierit, & cantare singulare canticum cum alijs ignotũ. Quin potius legerat: *Crescite & multiplicamini.* Et *maledicta sterilis, quæ non parit.* &c. Et tamen castitatis amatrix malebat posteritatis gloria & fœcunditate priuari, quam vel libidine pollui, vel concupiscentia vri. Sciebat (nimirum Spiritu sancto edocta) maledictionem hanc sibi non obstare apud Deum, cui semper placuit castitas, nã & Helias virgo raptus est in cœlum, tametsi crescente adhuc mundo virginitatis præconium in scripturis tacetur. In fœcunditatis igitur hoc qualecunque apud homines opprobriũ subire præelegit, quam dispendium virginitatis, quam licet sanctè & pudicè, conjugio commutare potuisset.

Virginitas Mariæ quãta sit laude digna.

Matt 19. Apoc.14.

Gen.1.9.

4.Reg.2.

Agedum, si beatos prædicamus eos, qui cum potuissent transgredi, non sunt transgressi, & facere mala, & non fecerunt, quam felix, quam beata censenda es benedicta inter mulieres, quæ minori bono posthabito, summa & optima quæque amplecteris, nouam & angelicam virtutem inducis confusione contempta? In quo certè vna virginitate humilitatem coniunxit. Eia vtram in te plus mirabimur, felicissima mulierũ? Laudabilis plane virginitas quam Deo dedicasti, nullo aliarum mulierum exemplo ad hanc inuitata, neque scripturis, sed Spiritu sancto instituta. Longe aliter cogitasti quã filia Iephte, quæ virginitatem suam aliquot diebus fleuit: vtpote sine semine, sine fructu, absque posteritate, & quę Dei populum non auxerat, moritura. Nam carnis sterilitatem vt spiritu esses fœcunda, non admodum curasti. Quia ergo pro castitate fortiter egisti, quia virginitatem angelicæ puritatis prætulisti, non solum sterilitatis carebis opprobrio, sed benedicta etiam præ omnibus mulieribus habebis fructum, qui melior & nobilior est omnibus filijs mundi. Siquidem dabit tibi Dominus Deus tuus honorem matris & seruabit gaudium virginitatis, vt neque sterilitas neque corruptio tetangat. *Nam quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei.* At humilitas tua quãtum ædificat: Cum cæteræ omnes mulieres ex se sperarent Christum: sola tu nil tale de te cogitabas, æstimãs pro maximo tibi munere euenisse, si vel ancilla eius quæ paritura erat Christum, esse mereretis. Quapropter citra mãdatum diuinitus acceptũ renuebas viro despõsari, desponsata verò nec volebas cõniugi. Deinde salutata ab angelo, cum gratia plenam & benedictam te inter mulieres audires, turbata humilitas tua expauit, nil tale de se æstimans. Petita subito

Ecclc.51.

Iudic.11.

Humilitas Mariæ virginis quãta.

subinde in matrem altissimi, cùm pro tui laude, & pro tãta gratia etiã verecunda erubuisses, consensisti quidem: nihil tamẽ inde elata, nec ab humilitate deflectens priori, in ancillam te obtulisti: quam etiam tandem gestans Deũ in vtero, non tam nominasti quam exhibuisti, seruiens cognatæ tuæ mensibus tribus, Meritò igitur respexit Deus humilitatem huius ancillæ suæ, recordatus suæ misericordiæ. Quam nobis per orationes tuas dulcissima Virgo concedat Iesus Christus filius tuus Dominus noster in æternum benedictus, Amen. Luc. 1.

IN EADEM SOLENNITATE.

De benedictionibus beatæ Mariæ, & de nostra captiuitate. Sermo III.

Benedixisti Domine terram tuam, auertisti captiuitatem Iacob. Psa. LXXXIV. Diẽ hunc charissimi fratres facit nobis venerabilẽ & Dei incarnatio & Christi passio, & nostri ab æterna morte redemptio. His nanque & alijs multis præclaris hæc dies celebrior facta est. Terram hanc charissimi fratres, quæ singulariter Domini terra dicitur, cum ait: *Benedixisti Domine terram tuam*, non aliam intelligimus quam beatissimam virginem Dei matrem Mariam, quæ ex virginitate cùm esset sterilis, vt integritate manente fieret fœcunda, non aliter atque Domini benedictione culta est, vt germinaret Saluatorẽ, haud secus, quam reseratione cordis atque voluntatis consensu aperta est. Itaque *benedixisti Domine terram tuam*, quæ concepit sine tactu fœcunda, sine semine paritura. Benedixisti, obumbrasti, implesti. *Et terra* iam *nostra dabit fructum suum.* Eadem est terra hæc quæ est & tua & nostra: Tua, quia te fructũ suum singularem, benedictum, præciosum & genuit & aluit Nostra vero, quia fructum suum, hoc est, te nobis in salutem & in vtilitatem nostram donauit. Siquidem nobis es natus, nobis es datus ex intacta virgine. Et hoc iure ipsa etiam terra est nostra, quippe quæ te nobis germinauit. *Benedixisti Domine terram tuam.* Vt occasio iuuenibus nostris fratribus detur deuotionis aut exercitij alicuius spiritualis, atque dicẽtibus angelicam salutationem ad hæc verba, *Benedicta tu in mulieribus*, pium aliquid in mentem veniat, dicamus quomodo beatissimam virginem Mariam Dominus benedixerit. Sunt autẽ benedictiones hæ præminentiæ quædam singulares. Benedixit igitur Mariã Domunus primo in sua æterna prædestinatione. quia elegit eam, non modo vt ipsa salutem consequeretur, sed per quam totum quoque mundum patri reconciliaret: Cuius dulcedine peccatores attraheret, cuius pietate interueniente desperatis innumeris fiduciam, afflictis consolationem, captiuis liberationem, perditis, salutem omnibus denique afflictis atque egentibus gratiam & consolationem præstaret. Benedixit eam in conceptione, quia singulari gratiæ dono præ cunctis mortalibus ab omni eã peccato præseruauit. Benedixit eam in sanctitatis excellentia, quia non modo hominibus, verùm etiam angelis excellentia sanctitatis fecit præstantiorem, implens eam omnigena gratiarum ac virtutum plenitudine; tanta videlicet, quãta creatura posset vlla susscipere. Nam cùm (teste D. Hieron.) cæteris per partes gratia data sit sanctitatis, Mariæ totam se infudit gratiæ plenitudo. Benedixit eam in nati- Esaiæ 45. Psal 84. Esaiæ 9. Benedictiones Mariæ multiplices. Hieron.

uitate, cùm nobilissimo eam genere vtpote patriarchali, prophetico, regio ac sacerdotali illustrauit: parentibusque castis ac sanctis (quibus propter sterilitatis opprobriũ abstulerat) donauit. Benedixit eã in eius conuersatione. Nam corporis venustate, morum elegantia, & quicquid decoris aut gratiæ est quod humanis solet oculis esse acceptum, omni videlicet pulchritudine & donorum varietate singulariter ornauit. Benedixit eam in præsentatione, quia virginitatis propositum ac votum, hominibus illaudatum, mundo incognitum, ad innumerabilium salutem animarum, in Angelicæ conuersationis exordium, ad monasticæ vitæ institutum, in sanctorum omnium perfectum, qui ipsius erant imitaturi exemplum, eidem inspirauit. Benedixit ã

Luc. 1. in angelica annunciatione. Siquidem virginitati eius fœcunditatem addidit, in eius vtero & de eius carne corpus sibi assumpsit, ipsam vt Dei esset mater (quod excellentissimæ est dignitatis & quanta sub Deo non posset esse maior) fecit. Benedixit inprægnatam, quia mensibus nouem eius in vtero se continuit, sine grauamine & molestia hanc tumescente vtero seruauit: consolationibus præterea ineffabilibus tam corpus quam animam eius refecit. Benedixit in partu, quandoquidem carnis integritatem nascens eidem non abstulit, parienti dolorem nullum intulit. Benedixit eã in sua passione. Ipsam namque vt nostræ redemptionis sociam & cooperatricem sibi in cruce pen-

Ioan. 19. denti astare voluit, internis animi doloribus cunctis martyribus præstantiorem fecit, typum Ecclesiæ eidem indidit, matrem omnium filiorum adoptionis eam constituit, & in morte sua solam eam fide incolumi atque inconcussa constantem tenuit.

Benedixit ipsam in sua resurrectione, quia primo omnium eidem gloriosus apparuit, tristitiam depulit, maioribusq; ac suauioribus gaudijs refecit. Benedixit eam in sua ascensione, quando carnem ipsius pignus vteri eius,

Gen 2. hoc est, corpus suum (cui illa dicere poterat: *Hæc caro de carne mea*) videre imbuit eidem honorari, & super cœlos cœlorum exaltari. Benedixit eam in Spiritus sancti missione. Nam super Apostolorum prædicatione, super mundi conuersione, super Ecclesiæ propagatione, in gentium quoque vocatione

Matt. 2. (cuius figuram iam olim in Magorum intellexerat aduentu) atque in donorum Dei vberrima in credentes supereffusione hanc (vt erat charitate perfectissima) incredibili spiritus exultatione repleuit. Benedixit eam in ipsa dormitione, quandoquidem in egressu animæ à corpore requiem potius quam mortem eidem donauit. Quippe quàm à dolore fecit liberam, à timore securam, amore ebriam & beatitudine plenam. Benedixit eam in assumptione, quia corpori eius incorruptionem præstitit, resurrectionem prærogauit, & ipsam in vtroque in cœlum assumptam glorificauit. Benedixit eam in coronatione. Siquidem in cœlo omnibus superiorem constituens ad dextram suam hanc collocauit, modo post se honorabilissimam, amabilissimam, vehementissimamq; constituit, & gratiam consolandi, exorandiq; copiam pro cunctis eidem donauit.

Psal. 84. *Benedixisti* igitur *Domine terram tuam, auertisti captiuitatem Iacob.* Adeò exuberanter *benedixisti Domine terram tuam*, vt benedictio eius ad nos quoque pertingeret. *Auertisti captiuitatem Iacob*: Captiuitatem dico magnam hanc atq; duram generalemq; humani generis, quando ante Christi passionem tenuit potestas

poterat diaboli euadere tyrannidem, quandoquidem & iusti & impij illius captiuitate (licet conditione valdè impari) tenebantur omnes. Perseuerauerat autem hæc captiuitas à mundi initio supra annorum quinque millia, quando nemo erat interea qui non captiuus ab ingressu regni cœlestis prohiberetur, donec nos sua passione Christus, imò genus nostrum vniuersum ab hac captiuitate liberauit. Habebat namque diabolus (vt Bonauentura dicit) ante Christi passionem duplicem manum, videlicet impellentem & attrahentem. Manu attrahente quemlibet sanctum detrahebat ad lymbum. Hanc ei Christus in sua passione amputauit penitus. Manu impellente præcipitabat diabolus homines per fallaciam & violentiam in peccatum, adeò vt pauci tunc essent valdè qui eidem resisterent. Hanc eius manum Christus non omninò amputauit, sed debilitauit: dum intus per inspirationem lumine veritatis, & extra per eruditionem humanam atque scripturæ, eius nobis fallaciam manifestauit, ac virtutem potiorem in illum nobis tribuit: adeò vt nisi volentibus non possit iam improbus dominari. Vnde quantum ad vtramque manum, benedictæ terræ benedictus fructus captiuam ab eodem, hoc est, à diabolo, duxit captiuitatem.

Captiuitas ante Christi passionem qualis fuerit.

Bonauent. Manus diaboli ante Christi passionem duplex quæ fuerit.

Remanet tamen in membris nostris quædam captiuitas adhuc alia, & quasi peccandi necessitas, qua concipimur & nascimur, fomes peccati. Hanc Apost. legē peccati nominās, *Video*, inquit, *aliā legē in mēbris meis repugnantē legi mentis meæ, & captiuante me in lege peccati, quæ est in mēbris meis. Non n. quod volo bonū hoc facio, sed q̄ nolo malum hoc ago. Consentio enim legi Dei secundùm interiorem hominem. Nam velle quidem adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio.* Hanc legem, hanc captiuitatem peccando nos ipsi quoque improbiorē effecimus, & iugo paterno sub quo nati sumus, iugum proprium malæ consuetudinis addidimus. Inde in nobis tot vitia, tot passiones, tot inordinatæ sunt in nobis affectiones. Sed auertat aliquando Deus etiam hanc captiuitatē. Quibus? Iacob, hoc est, pugnantibus reluctantibus.

Captiuitas alia remanens in mēbris nostris quæ sit. Rom 8.

Lex peccati in membris nostris quæ sit.

Per assiduam namque pugnam, & per Christi gratiam, quandoque ad libertatem spiritus respirabimus, & reddemus legem hanc nos captiuantem infirmiorē, nō vt omninò non sit, sed ne regnet peccatum in nostro mortali corpore. Nam omninò non esse, non est præsentis vitæ, sed futuræ, quando nō solum auersa, sed penitus etiam soluta erit hæc captiuitas. Interim verò renitentibus auertit, id est, non imputat nobis Dominus hanc captiuitatem quasi captiuitatem. Ideò Paulus quoque se consolatur dicens: *Si autem quod nolo malum hoc ago, non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum*: Igitur semper est reluctandum. Circundamur enim à foris hostibus multis, qui tamen omnes nihil possent nocere, nisi haberemus intra nos, qui illis conniuerent. Homo namque à seipso dissidens, sibijpsi est inimicus maximè omnium pernicious. Experimur quotidie inter multos gemitus quanta sit persecutio nostri, quantum & à quot bellum indictum sit spiritui nostro, & quanta è regione contra hostes sit infirmitas & ignorantia nostra, quanta hostiū improbitas, importunitas & pertinacia. Egressi quidem sumus de Aegypto, liberati sumus de manu Pharaonis, liberi facti sumus à seruitute eius, id est, à collectione palearum, à constructione luti & laterum. Exiuimus viam trium dierum in solitudinem, sed insequitur nos multitudo maxima vitio-

Iacob quomodo quis mystice fiat. Rom. 6.

Rom. 7.

Exod. 11.

Exod. 8.

vitiorum, ad pristinam seruitutem, ad captiuitatem iterum reducerentur. Cuius videlicet seruitutis quanta fuerit duritia, quanta imperantium improbitas modo clarius videmus elapsi, quam olim detenti.

Non est igitur ira auersa captiuitas, vt à tergo non sequantur hostes qui capere moliantur. Et quid dico à tergo, à fronte, à latere, & ab omni parte vndique circundamur hostibus, qui nos impugnant. Verùm si Iacob, id est, impugnantes reluctamur, cadent à latere nostro mille, & decem millia à dextris nostris: ad nos autem non appropinquabunt. Pugnant quidem eminus, at rursùm repugnantes non expugnant. Et si dent interdum (vt in conflictu assolet) vulnera quædam leuia, non tamen perimunt: atque adeò non lædunt, vt victoribus post pugnam futura sint etiam in gloriam. *Nihil enim damnatum his, qui sunt in Christo Iesu. Et diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* Abbono namque & misericordissimo Deo, bonis, hoc est, qui contendunt fore boni, etiam tentationes ipsæ dantur aut permittuntur in bonum, id est, in profectum. Testis est Paulus qui tentationi carnis leuari se postulans, non est auditus à Domino, sed responsum est eidem: *Sufficit tibi gratia mea. Nam virtus in infirmitate perficitur.* Quod cum nonnulli de corporali intelligunt infirmitate, cæteri (vt diuus Bernardus) de spirituali: vtrique sanè intelligunt. Siquidem humiliant hominem bonæ voluntatis, & corporis afflictio, & animæ tentatio: imò vt plus dicam, spiritus ægrotatio. Quid ni humilietur spiritus humanus, alioqui ad tumorem, ad sui extollentiam, ad præsumptionem & inanem confidentiam impensè nimium inclinatus, si sentiat toties renouatum propositum suum semper accedente tentatione, aut occasione peccandi se ingerente labefactari? Quid ni humilietur, aut quid magni de se potest sentire homo, qui videt se non posse sibi sufficere ad leuia tentamenta sustinenda, vt immunis transeat à peccato? Itaque bonam mentem etiam peccata venialia humiliant, sed humilitate ipsa in maiorem profectum erigunt, vt virtus perficiatur in infirmitate.

Pſal. 90.

Rom. 8.

1. Cor. 12.

Bernardus. Virtus quo pacto perficiatur in infirmitate.

2. Cor 18.

Vtramque hanc humiliationem intellexit Dauid propheta, cum diceret: *Quoniam humiliasti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos vmbra mortis.* Locum afflictionis mundum hunc dicere voluit, in quo secundùm Ecclesiasten non est nisi vanitas & afflictio spiritus. De quo Christus quoque nos præmonuit: *In mundo* (inquit) *pressuram habebitis.* Itemque: *Si mundus vos odit, scitote quia priorem me vobis odio habuit.* Et rursus: *Si me persecuti sunt, & vos persequentur.* Itaque afflictiones corporis, pressuræ cordis, odia, contemptus & persecutiones quæ imponuntur à proximis, sunt quæ humiliant hominem & bonam mentem ad virtutem prouehunt. Sequitur: *Et cooperuit nos vmbra mortis.* Vmbram mortis vocat peccatum veniale, seu tentationem. Si enim lethale peccatum mors, veniale non absurdè vmbra mortis dicitur. Itaque tam peccata venialia quam tentationes, propterea quod vtrobique nostra nobis infirmitas ostenditur, bonam voluntatem humiliant, quippe cùm non possit peccare bona mens etiam quod vult bonum.

Pſal. 43. Locus afflictionis quis sit. Eccle 1. Ioan 16. Ioan. 15. Ioan 15. Pſal. 43. Vmbra mortis quæ sit.

Verùm hæc non ignauis, sed super custodia sua vigilantibus atque pro virtute pugnantibus loquor. Nunc (ne prolixo vos onerem sermone) regnemus beatam Mariam, terram vtique promissionis, terram cui benedixit Dominus

Rom. 7.

minus, vt precibus suis ac meritis auertat aliquando à nobis captiuitatem omnem, impetretq; à fructu suo dulcissimo, vt remittat iniquitatem plebi suæ, populo acquisitionis, hæreditati suæ quam comparauit sibi hodie sanguine suo, singulariter tamen huic sorti & funiculo suo, id est, huic congregationi, quam è cunctis penè nationibus & gentibus in hunc locum vocauit atque collegit, vt faceret sibi populum peculiarem atque acceptabilem imò & gregem ac portionem sibi singulariter electam. Operiat etiam omnia peccata eorum. Operiat, inquam, ne iustitia ipsius videat quod puniat, ne diabolus quo illudat, ne homo quo scandalizatus impingat. Porrò tunc operientur peccata nostra, quando illa deleuerit Dei misericordia, quando contriuerit pœnitentia, quando excusauerit sequens bona vita. Quæ omnia præstet nobis Dei filius, pro nobis hodie in vtero Virginis incarnatus, in cruce mortuus, & nunc cum Patre & Spiritu sancto in cœlis gloriosus, Amen.

Psal. 84. 1. Pet. 2.

Deut. 8.

IN EADEM SOLENNITATE.

De vera humilitate eiusq; conditionibus, vnde agnoscitur. Sermo IV.

Respexit humilitatem ancillæ suæ. Lucæ I. Cunctis virtutibus plena erat Maria, de nulla tamen gloriatur, quam ita respexerit Dominus sicut de humilitate. Hæc est enim virtus, ad quam cæteræ confluunt virtutes, qua exornantur & gratæ fiunt tam Deo, quam hominibus, qua denique ne exuflentur aut marcescant, conseruantur omnes. Ipsa est vallis illa ad quam fluenta gratiarum decurrunt. Ipsa est vallium vna, quam vtpote profundissimam implendam omnium virtutum varietate promittit Baptista Ioannes, dicens: *Omnis vallis implebitur.* Placuit haud dubium in Beata Maria Deo virginitas, placuit charitas, placuit patientia: solam tamen humilitatem diuinitus respectam Maria confitetur. Hac etenim digna facta est, vt fieret mater Dei, hac exaltata est adeò, vt maior esse non possit, nisi ipsamet esset Deus. Siquidē summæ est dignitatis, qua in creatura aliqua nō potest inesse præstātior, esse matrem Dei.

Cant. 5.

Luc. 3.

Imitemur igitur fratres charissimi virginis ac matris Dei humilitatem, & ne corde nostro superbiæ tumor aut elatio suboriatur, summopere vigilemus. Nihil enim ita nobis est necessarium (si ad virtutū fastigia anhelamus, imò si vel in modico cupimus proficere) quam fundamentū totius spiritualis ædificij humilitas. Proinde sciat sine fundamento se ædificare, quisquis non humilis pro virtutibus alijs sudat. Insidiatur religiosæ menti superbia, & licet aperto Marte sæpius repellatur, sub tegmine tamen virtutum palliata dum mentitur se non esse superbiam, sæpenumero quia admittitur, homini est in ruinam: facilius deprehenditur superbia illa, quæ ex donis externis nascitur, puta de voce, de veste, de venustate, de diuitijs, de nobilitate, & cæteris id genus bonis, propterea quod non liceat gloriari de huiusmodi omnibus. Dona enim sunt quæ non sanctificant, & bonis malisque sunt communia, nec vtilitatem animæ adferre possunt maiorem, quam vt contemnantur. At ea, quæ intus in anima latet superbia, & de internis aut gratijs aut

Humilitas Mariæ quomodo sit nobis imitanda.

Fundamentum spiritualis ædificii quod sit.

Superbia spiritualis vnde cognoscatur & cur periculosior sit quam carnalis.

virtutibus nascitur, multò est periculosior, quia secretior atque intimior, & ex bonis verè comendabilibus, imò ex ipsa humilitate seu potius humiliatione propria oritur. Facit enim hominem virtuosum (cui virtus nõ debet nõ placere) sibi ipsi placere, & amorẽ, qui esse debet virtutis, in proprium amorẽ mutat: facit sub specie ædificationis alijs velle placere, ab alijs imitabile iudicari, & eo securius decipit, quo zelus ædificandi proximum (si abesset amor proprius) magis est licitus. Superbia effert animum, vt aspernetur nõ modo, quod fas est, vitia & defectus, verùm etiam eum spernit, qui adhuc vitijs premitur & languet, licet fortasse inultus. Quod tamen haudquaquã faceret, si seipsum agnosceret, hoc est, si vere agnosceret, quod ea, quæ ipse habet (sint licet virtutes aut dona) non à se, sed à Deo habet. Si, inquam, animo saperet ea bona, nec sua, nec à se esse, quæ videtur habere, quomodo is de alieno superbiret? quomodo gloriam, quæ Deo soli debetur, de alienis furtim sibi vsurparet? aut quomodo proximum, qui hæc eadem non habet (licet fortasse, quod cogitare vnusquisque debet, humilitatem maiorem propterea habeat) iudicare aut aspernari auderet? Si enim de suo se comparauerit quis proximo, & non de ijs, quæ quasi accommodato recipit à Deo, quid inuenit in se vnde gloriari possit, cùm sit miser & miserabilis? quid in se reperit, de quo non merito sit gemendum & erubescendum? aut quid inuenit vnde proximo sit melior? cum ipsa elatio, etiam si in alijs præstaret, faciat eum proximo viliorem. Superbia cupit bene de se sentire (neque enim hic distinguo inter superbiam & vanam gloriam, cùm ita sint affines, vt vbi vna, ibi inueniatur & altera) cupit non vilis haberi. Pari modo sub fuco honorandæ. aut in precio habendæ virtutis, imponit amor proprius. Superbia erubescit humiliari, culpam agnoscere, aut veniam petere, & quasi de vitando scandalo ab huiusmodi actu abstinendum sibi persuadet. O quam magnum scandalum foret, si te exhiberes humilem, si te scires humiliare. Non sic hæc laudabilis, sed odienda exterminandaque procul verecundia, qua de sui humiliatione, aut qua de ijs, quæ nõ sunt peccata, quis erubescit. Erubescamus, si peccamus. Non erubescamus si pœnitemus, aut si satisfacimus. Quam procul ab hac superba verecundia abfuit sanctus Dauid, qui non de peccato, sed de bono opere reprehensus, quod suæ excellentiæ ac statui immemor, arcam Dei saltasset: *Ludam*, inquit, *& vilior fiam plusquam factus sum, & ero humilis in oculis meis.* Est igitur humiliatio maximè necessaria ei, qui adipisci cupit humilitatem. Sicut enim curuitatem, si induci debeat virgæ, necesse est vt præcedat cruatio, ita humilitatem oportet antecedat humiliatio. Quisquis igitur cupit esse humilis, non refugiat humiliari. Ideò scriptum est: *Quanto magnus es, humiliate in omnibus.* Itemque: *Humilia spiritum tuum valde.* Sicut autẽ odibilis Deo & hominibus est superbia, ita grata & amabilis humilitas. Humilis namque alios sibi præfert, alijs cedit, de alijs melius, quam de se ex animo sentit, alios reuereatur, alios mansuetè, patienter & benignè tractat. Humilis libenter se subijcit, confidenter credit, alacriter obedit. Quapropter obseruandum est, quod sanctus Bernardus admonet, dicens: Altiora aliorum semper attendas, quia in eo constat plenitudo humilitatis. Nam si tibi forsitan aliqua gratia maior collata videtur, quam fratri tuo, tamen in multis (si bonus æmulator fueris) iudicare te poteris inferiorem.

Verecundia quænam ex superbia nascatur.

Apoc. 3.

2. Cor 4. 1. Tim. 4.

2. Reg 6.

Humiliatio quam sit necessaria humilitati acquirendæ.

Eccl 3. Eccle 7. Eccle 10.

Humilitas ex quibus conditionibus cognoscenda sit Bernardus.

Humilitatis plenitudo in quo consistat.

Quid

Quid enim si laborare aut ieiunare plus illo potes, & ille te patientia superet, humilitate præcedat, superemineat charitate? Quid tota die circa id, quod videris habere insipienti cogitatione versaris? Esto magis sollicitus, vt scias quid desit tibi, quia hoc tibi plus expedit. Non ergo magnopere cogites bona quæ habes, nisi forte interdum, vt inde Deo gratias agas, & te noueris debitorem ei, qui dedit: aut gratia consolationis, dum necesse id fuerit, ne qualibet ex causa tristior fias. De cætero ea bona semper magis attendas, quæ alius habet, non quæ tu: quo hæc cogitatio in humilitate te custodiat, & à descensu tepiditatis elonget, atque accendat desiderio proficiendi. Vide enim quanta mala è diuerso hæc cogitatio illa parturiat, quod sedulo versas in animo bonum, quod tibi habere videris, & alterum quempiam æstimas nō habere. Hinc in superbiam eleuaris, dum alteri te præponis: hinc proficere negligis, cùm te magnum aliquem arbitraris: hinc demum & deficere incipis, dum tibi alterius comparatione etiam nimis egisse videris. Hæc ille. Itaque potius exempla sanctorum, fratres, ob oculos ponamus, & quantum ab illorū perfectione nostra distet infirmitas, pensemus. Valet nihilominus consideratio excellentiæ diuinæ, charitatis item eius ad nos, qui quum tantus sit, propter nos se humiliauit, tanta passus est vt ex nihilo & de stercore nos eleuaret ad regnum, regnum vtique sempiternum. Quod nobis largiatur Iesus Christus Mariæ vnigenitus, Dei Patris filius in secula benedictus, Amen.

Bona proximorum cur potius quā propria sint cōsiderāda.

Phil. 2.
1. Reg. 2.

IN EADEM SOLENNITATE.

De mirabilibus Sanctorum operibus neq; iudicandis, neq; omnibus imitandis.
Sermo V.

Respexit humilitatem ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Lucæ I. Merito exultat fratres charissimi, beata Maria non in se ipsa, sed in Deo salutari suo, quoniam quidem cùm genus humanum sub damnatione esset, & paradisi finibus adeò essemus extrusi omnes, vt nulla nobis vltra etiam foret spes ex nobis illuc reuertendi, sed filij essemus iræ, ac tanquam abortiui à Deo proiecti. Cum inquam, essemus primorum parentum nostrorum aspersi superbia (qui serpentis fraude persuasi, quod sibi à Deo prohibitum fuit inobedienter nimis rapere gestiérunt. volētes esse sicut dij, scientes bonum & malum) inuenit Dominus animam iuxta cor suum, humilem, puram, immaculatam: totam pulchram, vt lilium candidam, odoriferam vt violam, vt rosam gratiosam. Inuenit, inquam, in filiabus hominum, quę oculis suis placeret, quæ & ipsa non pro se tantum, sed pro vniuerso etiam mundo, apud ipsum gratiam inueniret, vtpotè cuius nō minus amaret humilitatem, quam parentum eius, id est, Adæ & Euæ superbiam olim auersatus fuerat. Huius igitur hodie dignationis diuinæ beneficium recolimus, quo ancilliæ suæ Mariæ, quo virginis pudicissimæ pariter ac pulcherrimæ, quo puellæ ac innocentissimæ, & Deo deuotissimæ respexit humilitatem, & nostram miseratus nō tam statuit, quam soluere cœpit captiuitatem. Quia verò præ omnibus ad hoc munus ô Virgo excellentissima electa es, vt Dei fis mater, ex cuius partu salutifico mundus accipiat liberationem

Lucæ 1.

Ephes. 1.
Gen. 3.

Cant. 4.

Lucæ 1. nem, iuſte beatam te dicunt omnes generationes. Videte hic fratres chariſſimi, quomodo beatiſsima virgo Maria inter omnes homines, & præomnibus humillima, de ſeipſa loquens exultãdo in Deo, nobis narret quanta gratia à Deo reſpecta ſit, quam magna ſibi contulerit Deus, & quod ab omnibus generationibus propterea beata dicenda ſit. Videte humillimam, quàm magnificè de ſe pronunciet: & hoc abſque vitio ſuperbiæ. Cur non timuit vanã gloriam? Non timet nec timere habet, quæ omnẽ gloriam in corde ſuo ſtruerat: imò in quam nullum vitium, neque acceſsit, neque accedere potuit. Vnde haudquaquam iactantiæ, quod loquitur, eſt, ſed magnificentiæ exultantis & deuotionis magnificantis Deum. Hi timeant ſuperbiam, ij vanam gloriam incidere metuant, qui paſsionibus adhuc & deſiderijs noxijs fatigãtur. Cæterum, ab his beatiſsima Maria libera eſt, quare citra iactantiam dicit: *Beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna, qui potens eſt*, &c. Diſcamus chariſsimi nos, qui tentationibus circundamur, qui vitijs pulſamur, quos adhuc gloria oblectat inanis, quos ignominia contriſtat, qui inſtabiles paſsionibus iactamur, qui lapſibus ſemper vicini, qui ad ruinam proni ſumus: diſcamus, inquam, ori noſtro imponere ſilentium, ſiue laudemur, ſiue vituperemur. Ponamus ori noſtro cuſtodiam, ne delinquamus in lingua, ne euolet irreuocabile verbum, quod vel nos inaniter oſtentet vel proximum mordendo contriſtet. Diſcamus item reperiri magnos ſanctos (qui exuti paſsionibus atque poſt innumeros agones à vitijs ſunt liberi) Deo adèo iam eſſe vnitos, vt non ipſi in ſe, ſed Deus in illis operetur. Diſcamus oportet propterea non iudicare aut ſpernere, nec eorum perfectionem ſynceritatemque calumniari, aut iuxta noſtram infirmitatem velle metiri (vt quaſi quod nos ſine vitio non poſſumus, illi quoque non poſsint) ſi fortè magna de ſe dixerint, ſi gratiam Dei in ſe prædicauerint, ſi vtpotè alijs in exemplum & adminiſtorium à Deo dati Deum timentibus atque requirentibus ſeſe donaq; Dei ſibi collata in eiuſdem gloriam manifeſtârint: quia ſicut varij ſunt gradus proficiendi, ita multiplicia ſunt etiam exercitia Deo placendi, multiformeſque vocationes Deo obediẽdi. Varij, inquam, ſunt gradus ſanctitatis, & quod ſæpè ſummis præcipitur, inferioribus prohibetur. Quod perfectis iubetur, hoc in conflictu pugnantibus adhuc & imperfectis (ſi vellent æmulari) improbaretur. Certè videmus in eodem homine diſparia eſſe ſtudia, diffor-meſque actus pro tempore, quo tentationibus ſubiectus vitia expugnat, & quo de vitijs triumphans virtutibus emicat. Sancta Catharina Senenſis, quod multo tempore vacaret ſilentio & ſolitudini, à Chriſto laudabatur vehementer. Verùm id bonum atque neceſſarium erat illi pro hoc tempore, quo vitia & paſsiones omnes expugnaret. Ad quum ſeipſam plenè à Deo adiuta viciſſet, iubetur ab eodem egredi hominibuſq; ſociari. Quippe qui in mundi vtilitatem vt conſtitueretur, iam erat idonea, quæ ante non fuerat idonea, idcirco alijs nunc exercitijs, quam ſilentio aut ſolitudini tradenda. Itaque quod dixi, infirmioribus huiuſmodi ſtudijs ſatis imbuta, & ad altiorem ſanctitatis gradum euecta, in quo iam non egeret infirmitatem propriam cuſtodire, iam per mundum de ciuitate ad ciuitatem vadens prædicabat, turbis hominum & diſcipulorum ſtipata. Fungebatur legationibus ſummi Pontificis, coram quo & Cardinalibus prædicabat, paciſque inter Papam & rebelles,

Lucæ 1. Maria cur non habuerit timere vanam gloriam.

Os noſtrum quomodo inter laudes aut vituperia cuſtodiendum ſit. Pſal. 140. Pſal. 38.

Matt. 7.

Sanctitatis gradus eſſe varios.

Catharinæ Senenſis virginis ſanctitas quanta.

belles ciuitates reformandæ legationes obibat: & alia huiusmodi tractabat, quæ sexui quædam fœmineo (nisi quo plena erat, instincti gubernaretur diuino) nequaquam quadrassent. Verùm, conuersatio hæc singularis, quantas apud homines nihil diuinum sapientes detractiones excitauit? Quantas quia cibo & potu naturali non vtebatur, propterea calumnias tolerauit, quasi esset seductrix, & quasi impostrix clam manducaret, palam inediam simularet? Quoties à sui fratribus ordinis, gratiam in ea diuinam non intelligentibus aut inuidentibus etiam, dum in exstasi rapta staret, & veluti lapis erat rigida, immobilisq; ac sine sensu extra templum violenter (tanquam lignum inflexibile) fuit portata, atque ad solem aut pluuiam posita, clausoq; templo sub dio relicta, donec post aliquot horas ad seipsam rediret? Hoc aũt ordinis sui fratres faciebãt quia iuxta suã mẽsurã proficiẽdi, illius sanctitatẽ atq; sanctitatis gradum æstimabant: & ideò Catharinæ opera non à Deo esse, sed illam aut deceptam, aut velle decipere alios putabant. Neque enim fratres eius illi credebant, propterea quod eiusdem sanctitas caliginem illis obducebat, qua videre, id est, in se sentire eiusmodi spiritum non poterant, & à sanctitate eius multo maxima superabantur. Nec hoc illis simplicioribus fratribus tãtum, sed etiam in Theologia magis litera, quam spiritu doctis confessoribus circa eandem virginem vsu venit, qui ad communes vias & regulas bonæ vitæ (quas iampridem longè excesserat Catharina) eam reducere nitebantur, eamq; molestijs propterea non paucis afficiebant, vel quod insolitus in hoc sexu viuendi modus, vel quod cæteris sanctis non communia videbatur. Neque enim cupiebant, sed inuidebant etiam quod se relictis Deus ad ma- 1. Cor. 1.
iorem gloriam suam per fragilem fortia operaretur. At quam tota aberrarent via, quam parum de spiritu diuinoq; tractu saperent, quam præsumptuosè denique ac temerè opera Dei dijudicarent vtpotè quæ nec intelligebant, nec experti fuerant, vix tandem circa eius finem, & post mortem cognouerunt. Noui quendam virum valdè alioqui pium, bonum ac doctum, licet in spiritualibus & in mystica illa Theologia tunc minus expertum, qui lachrymis multis conquestus est mihi, quod sanctam quandam virginem (cuius fuerat confessor & rector) singulares etiam à Deo tractus patientem occidisset: quia per vias illius spiritui contrarias ipse, id est, ad cõmunes regulas bonæ vitæ hanc impulerat, & indiscreto examinauerat regimine (quippe quæ terrenis delectationibus abrennnciauerat, & spiritualibus à confessore eodem priuabatur.) Hanc itaque obedientissimam, licet amoris diuini impatientem, cùm & exercitia ei quædam non admitteret, quibus spiritum debuerat suum refocillare Deoq; vniri, tabescentem atque natura deficientem reddebat, mortemq; illi (vt virgo prædixerat) sua indiscretione accelerabat. Hoc tamen faciebat confessor, licet pia, erronea tamen intentione, nesciens tunc, quod postea didicit, eam singularibus gratijs à Deo visitatam. Hæc edixerim, vt sanctorum actus & verba, si fortassè nostram mensuram excedunt, non iudicemus, nec ad eadem studia exercitiave cogamus omnes: quandoquidem variæ sunt vocationes, & impares gradus ac profectus sanctitatis. Porrò actus virtutum externi iudicandi veniunt ex virtutibus internis. Vnde quanto quis vera fuerit humilitate præditus, tanto etiam quicquid ex illa radice nascitur, magis erit præcio sum. Et contra, si

quis valdè etiã se foris humiliauerit, nihilo plus habebit hęc humiliatio laudis aut virtutis, q̃ ipsa interna humilitas habet, vnde exterior actus procedit. Inde cõtigit plerosq; SS. mirabiles, nec nobis (vtpote qui tãtæ perfectionis non sumus) imitabiles, aut etiã nobis illicitos virtutũ feciſſe actus: propterea q; vehementer laudatos, quod virtutis in se alicuius excellentiſsimã exprimerẽt perfectionem, dum occaſione data amore virtutis velut ebrij, non aliud iuſſum perperam putaret, nihil denique, niſi quod illius voluntati placere didiciſſet, bonum crederet. Hic vt eius obedientia probaretur, iuſſus eſt puerũ, quem ex ſeculo ad monaſterium duxerat, in flumen proijcere: ordinatis tamẽ fratribus, qui puerum proiectum clam aquis extraherent, ne periret. Mutius itaque obedientiſsimus mox nihil hæſitans de abbatis imperio, obtemperauit. Neque enim tum pueri periculum, nec quodcunque cogitabat aliud, quã vt obediret. Huiuſmodi actus apud vos ſtolidus (ſi ego id facerem) iudicaretur & illicitus, vtpotè qui non ſum hac virtute adeò ebrius, vt q̃nauis hæſitatio aut diſcuſsio eiuſmodi (ſi fieret) iuſsionis à corde meo ſit euulſa, quo aliud cogitarem nihil, quam obedientiam, quomodo eandem perficerem. Mihi enim antequam præceptum implerem, incideret de præcepti indiſcretione, & quod ſic obedire, eſſet hominem occidere. Eam ob rem haudquaquam in me idipſum foret licitum quod in Mutio erat perfectum. Quare etè quoque in me improbaretur, quod laudabatur in Mutio, propter eius obedientiæ excellentiam, cuius amore penitus fuerat abſorptus, vt aliud nunc nihil cogitaret. Ideò à Domino fuit laudatus & Abrahæ propterea comparatus. Nonne ſancta Catharina Senenſis ebria charitate & miſericordia in pauperes ſemel ordinis ſui habitum, id eſt, pallium ſuum, altera vice ex aliena etiam tunica manicas abſciſſas pauperibus dedit? Correptaq; à prælato, & quæſita, cur ſine habitu incederet. Malebam, inquit, ſine habitu, quam ſine miſericordia & charitate inueniri. Putatis hæc eadem nobis licere? Minimè profectò. Quomodo ergo hæc illi tum licuêre? Nempe quod altiſſima charitas, intima eius adeò penetrauerat atque abſorbuerat, vt pro illo tempore nihil aliud cogitaret, Spiritu ſancto etiam impellente, quam miſereri egenis. Neque enim tunc cogitabat de ſcandalo, ſi ſine habitu, id eſt, ſi abſque pallio domum rediret. Nec tunicam eſſe alienam eo tempore cogitabat (licet alienam, ſi rem diſcuſsiſſet non ignoraret) ſed charitate ebulliente, & miſericordia eam vrgente hoc ſolum cogitabat, quod videlicet arriperet, vnde egeno ſubueniret. Ea propter non ſolùm excuſatur, verùm laudatur etiam. Tu quiſquis es, eandem habe charitatem, & ſimiliter tibi licebit, quod illa ſic intus Deo ordinante faciebat. Quod ſi tantæ ſanctitatis tibi conſcius non es, vt alia opera tua te ſatis declarant: ſi charitate, inquam, fraterna non tanta, quanta Catharina Senenſis abſorptus es, noli hoc factum imitari, quia tibi, vt dixi, non licet, niſi quemadmodum huic ſanctæ licuit. Licuit autem ei, non ex generali conditione operis, quamuis quòd fecerat laudatur & ex eminentia atque exuberantia excuſatur virtutis. Propterea dixi ſanctorum quædam

Catharinæ Senenſis charitas.

opera

opera commendari aut excusari quia alter ad Deum aut virtutem fuerunt affecti, atque nos homines imperfecti, quæ in nobis non solùm non toleranda, sed etiam damnanda forent atque punienda. Videte Iob, quomodo loquatur Deo? Cui nostrum sic loqui liceret? Et quare non licet, nisi quia non sumus ea perfectione & innocentia, qua ipse fuit? Atque ideò eius amici illi tres, qui illum blasphemiæ arguebant, quandoquidem & verba eius hanc sonare videbantur, inferioris cognoscuntur fuisse perfectionis, nec mala loquuti sunt ipsi, licet Iob arguentes: quin potius errauerunt, quod Iob iuxta suam mensuram æstimabant, & blasphemantem aut præsumptuosum putabant, quem non intelligebant. Non licuisset illis profectò loqui quemadmodum Iob, quia reuera in illis, vt etiam in nobis imperfectis foret blasphemia præsumptio ve, eadem loqui, quæ Iob non ex blasphemia, sed sanctè loquebatur, propterea quod in Iob esset innocentia, synceritas, sanctitas atque conscientiæ maior securitas, vnde excusabatur. Alio enim corde loquebatur Iob, alio eius amici intelligebant. Adde quod Iob aliam quoque loquendi habuit causam, à qua sumus nos alieni.

Ad hunc modum B. Maria hic non iactanter, sed pro virtutis magnificẽtia (quæ humilitatem non lædit) dicebat: *Respexit humilitatem ancillæ suæ* Deus, &c. *Beatam me dicent omnes generationes, quia fecit mihi magna qui potens est,* Luc. 1. Alia sunt enim exercitia, alij sermones, alia opera eorum, qui incipiunt: alia eorum, qui proficiunt: alia perfectorum. Accedit quod & perfectorum quidam ad vitam actiuam, alij ad contemplatiuam, alij ad anachoresim quidam vt multis profint, ad eruditionem: nonnulli, vt singularem in ipsis munificentiam suam Deus ostendat, constituuntur. Quorum quilibet donis singularibus suæ vocationi idoneis exornatur. Ipsi itaque licet in donis dispares, licet non eadem via incedentes, in eo tamen, quod Deũ quærunt, Deum amant, Deum cuncti intendunt, habentur similes. Quos nostrum est venerari, non actus eorum discutere: nostrum imitari, non aspernari, præstante Domino nostro Iesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

IN EADEM SOLENNITATE.

Quod rationibus naturæ humanæ nomen sponsæ conueniat Deo vnitæ.
Sermo VI.

Simile est regnum cœlorum homini patrifamilias qui fecit nuptias filio suo. Matthæi 22. Charissimi fratres, festum beatissimæ Virginis Dei matris celebrantes, ad eius honorem modicum dicamus. Hæc enim est eius festiuitas, qua ipsa ex humillima virgine in Dei matrẽ, vt electa ab æterno fuerat consecrata est. Ipsa ad altissimum gradum perfectionis ad præeminentiam cuiuscunque dignitatis hodie super omnes mulieres exaltata est. Esse nanque matrem Dei, tanta est dignitas, secundùm Anselmum, vt maior esse in creatura non possit. Quemadmodum autem ipsa exaltata est, ita Dei filius humiliatus est. Deus nanque homo factus est, idque propter nos. Ineffabile est, incomprehensibile est, cum dicitur: Deus homo factus: Nam etsi magna valdè sit dignitas esse matrem Dei, multo tamen profundior est humilitas, Deum Anselm. Ioan. 1.

factum esse homine. Gratulemur igitur pijssimæ matris excellentiæ ac dignitati, sed non minus gratias agamus diuinæ charitati, qua semetipsum exinaniuit propter nos formam serui accipiēs, vt ex nobis non modo seruis, sed inimicis suis faceret amicos, filios adoptiuos & hæredes regni sui. Itaque hodie dissidium illud, quod inter Deum & hominem fuit, ablatum est, pax instaurata, reconciliatio consummata. Siquidem non solum propter nos hodie Deus factus est homo, verùm hoc ipso quoque, post aliquot annos, dix, Deus homo propter nos passus & mortuus est. Verum, quia de nuptijs præmiseram in themate, idcirco quæ istæ sint nuptiæ, dicendum est, Nam hominem patrisfamilias, Deum nobis patrem, qui homo propter humanitatē, id est, clemētiam & misericordiā hic dicitur, significare dubium nō est. Hic itaque Deus pater hodie nuptias fecit filio suo, quia naturam sibi humanam tanquam sponsam in vtero Virginis copulauit. Ex duabus nanque naturis, diuina & humana vnus Emanuel, vnus Christus in vtero Virginis factus est. At dicet quispiam fortasse: Quæ hæc similitudo nuptiarum ad Dei incarnationem? Respondendum, rationibus non paucis congruere hanc similitudinē. Nam sicut in matrimonio quouis vtriusque consensus est necessarius, ita Dei filius absque consensu benedictæ Virginis (licet nihil eiusmodi illa de se opinata fuerat, sed tamen quia typum personamque vniuersi generis humani exprimebat) noluit in eius vtero sociare sibi naturam humanam, adeò vt nisi consensisset: *Ecce ancilla Domini*, inquiens Deus non fuisset incarnatus. Deinde sicut in matrimonio tantus est amor inter sponsum & sponsam vt de sponso quolibet dictum sit, quod relictis patre & matre adhærebit vxori suæ ita filius Dei suæ sponsæ amore captus descēdit in terras multisque annis dura & aspera famem & sitim, æstum & gelu, opprobria & derisiones, vulnera & verbera: tandem ignominiosissimam mortem pro eadem sustinuit. Hæc tamen omnia parum existimans præ amoris magnitudine. Erubescamus charissimi, quod tanto tamque fideli amatori ingratitudinem, transgressiones beneplacitorum eius, iniuriam & contemptum pro tanto amore & beneficijs rependimus. Væ nobis si in extremis vitæ sic inueniemur ingrati: Nemo confidat de contritione & pœnitentia futura. Pœnitentia enim in hominibus huiusmodi nouissima æstimatur sæpenumero magna, atque propterea, quod cum multis lachrymis magnoque fiat eiulatu, tanquam optima laudatur, cum tamen coram Deo sit nulla: quādoquidem nō ex charitate, qua doleat se Deum offēdisse sed ex priuato nascitur amore, quo videlicet dolet homo, quod sibi malum fecit, sibique ipsi peccando malum atque damnationē perpetuam comparauit. ideò de peccatis nihil hæc delet tristitia. Quæ tanto distat à vera contritione, quę ex charitate oritur, & qua doletur præcipuè pro Dei offensione, quātum distat à terra cœlum. Tertia vxor in matrimonio summum à marito consequitur honorem. Ea propter vxor licet parum nobilis, si regi despōdeatur, efficitur regina. Hoc modo, maximam humana natura dignitatē adepta est ex incarnatione filij Dei. Quæ.n. maior posset esse dignitas, q̄ quæ incarnatione Dei filij naturæ collata est humanæ videlicet hominē esse Deū? Igitur charissimi fratres nō fœdemus quæso hāc nobilitatē, non amittamus hanc dignitatē nostram, vt relicto optimo, nobilissimo, omnipotenti Deo, subijciamus nos vilissimo peccato, aut vt prostituamus nos

Phil. 2.

Rom 8.

Nuptię inter filium Dei & naturam humanam factæ quæ sint.

Sponsæ nomen quibus rationibus conueniat naturæ humanæ

Luc. 1.

Genes. 2.

Ephe 5.

Pœnitentia ad mortem vsque protelata, cur sæpius infructuosa sit.

Dignitas quanta naturę humanæ collata sit.

nos tyranno, & crudelissimo hosti nostro diabolo. Tunc autem subijcimus, tunc prostituimus, dū timore Dei abiecto, dæmonis suggestionibus acquiescimus. Quarta, sicut ad vnum hominem in matrimonio generandum conueniunt duo, qui, iuxta testimonium Apostoli, *erunt in carne vna*, ita ex natura diuina & humana spirituali matrimonio vnus nascitur Christus, vnus Emanuel, Deus homo. Quinta, quemadmodum à sponso sponsa multis donis, xenijs ac muneribus in amoris testimonium, atque in fidei pignus dotatur, ita natura humana, hoc est, anima quæuis casta, quæuis sancta, munera ac dona recipit à Christo gratiarum & gloriæ. Multæ enim erunt & sunt beatæ animæ, quę longe potioribus donis gratiarū excedunt quoscunque, aut saltem multos angelos in gratia & gloria. Nec tamē inde erubescit, nec inuidet angelica natura sorori suæ id est, humanę naturę, quia videt eam Deo desponsatam in Christo sibiqúe incomparabiliter prælatam. Charissimi fratres, satagite, vt vnusquisque castam, fidelem, amantem atque obedientem exhibeat animam Deo, tanquam sponsam ornatam viro suo. Alioqui si desiderta motiua sectata fuerit, iudicabitur adultera. Super omnia nāque Deus diligit ac quærit in anima fidelitatem, puta hanc, qua seipsam, hoc est, suum commodum, sui honorem, sui æstimationem, suam pacem, suam quietem, anima non quęrat, sed post habita potius seipsa, aut sui omnino oblita, solū Dei sponsi sui intendat ac quærat beneplacitum & honorem. Hunc enim solū honoratum, non contēptum desiderat sponsa quæuis fidelis, pro hoc solo zelatur sui immemor: quandoquidem & se & omnia sua illi commisit, eius prouidentiæ securissima credens & bonitati, quod tāto copiosius sibi ab eodem prouideatur, tanto felicius dirigatur, quanto minorem ipsa sui curam gesserit, hoc est, quanto pro Dei honore & beneplącito se totam impenderit, illiqúe omnem sui curam reliquerit. Hanc, inquam, fidelitatem Deus in anima tanquam in sponsa sua diligit ac quærit. Quare charissimi, omnes inclinationes, omnes affectiones nostras, quibus tenemur, quibusve trahimur ad creaturas rescindamus, & mortificemus, vt ab omni occupatione cordis inutili, ab omni quoque affectione cordis ad creaturā quamlibet, cuius scopus, finis atque contemplatio non est Deus, nudi, expediti ac liberi, soli eidē spōso nostro Deo inhæreamus, qui est benedictus in secula, Amen.

Diabolo quando se prostituat homo. 1. Cor. 6.

2. Cor. 11. Apoc. 21. Fidelitatem eiusmodi anima spōso suo cœlesti exhibere debeat.

IN SOLENNITATE RESVRRECTIONIS Domini nostri Iesu Christi.

De gaudijs beatissimæ matris ex filij resurrectione.

Sermo I.

Regina cœli lætare, alleluia, quia quem meruisti portare alleluia: resurrexit sicut dixit, alleluia. Canticum est primum quidem ab angelis deinde etiam ab omni Ecclesia celebratum. Nemo fratres charissimi miretur, quod à benedictæ Virginis glorioſæ matris Dei alloquio exordiar, & primum sermonis verbum cum festiuitas sit filij, dedicem matri. Quia si in corda nostra oculos retorqueatis, probabitis in vobismetipsis, quam suaue quamque iucundum sit nunquam Virginis

huius præterire memoriam, inter diuinas laudes nunquam non prædicare honorem eius, inamorem denique eius cuncta conuertere. Et ideò cum semper, tamẽ modo præcipue visum est inter filij solennia non præterire matrem. Idque maximè quidem, quod filij resurrectionem annunciari nulli magis, nulli prius congruat quam matri, vtpote quæ sola ijs diebus sedens mœrore confecta, fide tantum & spe sustentatur, hos, quos nunciamus, gaudij rumores æstuantissimis desiderijs expectans. Cui enim potius resurrectionẽ prædicarem Saluatoris quam ei, quæ hanc sola firmiter credidit, certissima expectauit? Aut cui prius gaudendum acclamarem de vita redemptoris, qui ei quæ illius mortem omnibus vehementius doluit? Cuius maternum cor claui, lancea, malleorum ictus secuerunt. Omnibus igitur prætermissis, illuc ad Virginis thalamum primo fuit mihi properandum. Illuc eminus clamandum, *Regina cœli lætare alleluia*. Exulta mundi domina, gaude gaudium nostrum quia quem sine viro cõcepisti, sine labore portasti, sine dolore genuisti, resurrexit, sicut tibi prædixit, alleluia. En viuit quem mortuum planxisti, en fulget glorioſus, quem opprobrium hominum, & velut leprosum abiectum vidisti. En lumine choruscat, quem sputis oblitum & plagis liuidum aspexisti. Atque hoc cur à Maria exorsum sit, dixerim. Verùm si congaudẽdum nobis est Mariæ pro Christo: operæ precium esset non ignorare, cur, qua ratione, seu quibus sit gauisa modis. Et hoc docere me posse non profiteor, sed vobis, id est, deuotioribus & doctioribus relinquo. Cæterum simplicibus simplex dico. Gaudebat Maria primum, quod filius idem & creator suus à morte resurrexerat, quodque viuens vltra non moriatur, nec denuo mors illi dominetur quippe qui per mortem suam de inimico triumphauit, ipsius tyrannidem fregit, potestatem minuit, imò ad nihilum cassauit omnes superauit aduersitates & miserias, infernũ destruxit, filios suos patres nostros captiuos liberauit, genus humanum redemit, patri suo reconciliauit, æternæ mortis sententiam abstulit, cœlorum portas aperuit, ruinas angelorum restaurauit, Ecclesiam in sp̃osam sibi dignissimam formauit, prophetarum oracula compleuit, sicque immensa gloria fructuque infinito inuictam sibi à patre obedientiam consummauit. His quomodo beata Maria non gratulari potuit? Congaudebat itaque Maria filij resurrectioni, gratulabatur patrũ è limbo liberationi, exultabat pro humani generis redemptione, lætabatur pro discipulorum consolatione. Sic sic charissimi nobis est gaudendum, ea ratione lætandũ: quandoquidẽ crebrius inter diuinas hodie laudes exultare & gaudere monemur quod Christus resurrexit, quod Pascha nostrum immolatus est Christus. Cæterum, si qui sumus qui propterea duntaxat gaudemus, quod hyems trasijt, ieiunium abijt, oleum recessit, oua apparuerunt in mẽsa nostra (tametsi forsan ita gaudere, haud vsquequaque illicitum sit) non est hoc tamen gaudium mentis, sed vẽtris: nec tam spiritum renouat, quam obnubilat. Ad aliud nos gaudium sacræ lectiones inuitant, quod nisi purificato intellectu, inflammato affectu, & collecto vndequaq; spiritu sentire non possumus. Et ideò qui ad interna exercitia sumus inertes, solitis distractionibus implicati, dæuotionis quidem seu amoris sentimentum eth aliquod percipere possumus, verendum est tamen, ne forsan hoc acciderit magis ex cæremoniarum & canticorum nouitate, quam diuinorum vel operum, vel beneſi-

Psal. 21.

Esaiæ 53.

Maria cur in filij resurrectione gauisa sit. Rom. 6.

Luc. 24. 1. Cor. 5. Cant. 2.

beneficiorum contemplatione. Proinde vt spirituali gaudio cum Christo, cum Maria, cum sanctis Apostolis, cum beatis patribus, & postremo cum omnibus spiritualiter gaudentibus exultemus interiorem nostrum hominẽ (qui nisi indies studio ædificetur ad labefactionem sui festinat) renouemus. Quandoquidẽ propter hoc surrexisse Christum dicit Apostolus, *vt & nos in nouitate vitæ ambulemus.* Verum ad nouitatem vitæ nequaquam nobis attingere licebit, nisi vetustatis sentina obstructa, hoc est, nisi generali omnium vitiorum mortificata radice. Hæc radix est, nullius non experientia teste priuatus amor, quo ad seipsum quisque inclinatus sibi plus iusto fauet, placet, fidit, semetipsum quærit, præfert, defendit. Inde cùm sua sibi nimium placent, aliena omma displicent. Adeò autem pestifera est hæc radix, vt contraria etiam inde simul germinent vitia, videlicet amaritudo & adulatio. Inde etiam agitur vt qui hoc vitio laborat, iudicio careat. Nam cùm tacendum sit, loquitur, cùm loquendum, tacet. Aegrè fert alios laudari, quia minor timet haberi: vituperari verò alios æquanimiter sustinet, quia alijs cupit præferri. Non audet corripere, quia timet offendere. Monere formidat, quia non vult placere. Plura adderem, ni dies hic, non obiurgationis esset, sed consolationis. Circa hunc igitur priuatum amorem extirpandum vigilemus. Scrutemur, quæ in nobis vitiorum monstra generet, quas excitet concupiscentias, quos nutriat affectus, quos timores incutiat, quibus studijs oblectetur, quem sibi finem præfigat, & inueniemus procul dubio in nobis innumera prorsus vitia, quæ alioqui non excusis internis, syncera putabamus & sancta. Propriùs enim hic amor rationem adeò fallit & obfuscat, vt in vitia aliena oculatissimi quique sua videre nequeant. Cùm autem videre desinunt, ceu tempore pacis arma abijciũt, vitijs molestari se nõ credt, putãtq; se iã passionibus subiugatis dominari, dum contra ipsi vitijs subiectis seruiant, nec sentiant se impugnari. Proinde quia sui amor semper confusum ducit secum vitiorũ exercitum, & tumultum passionum (licet eadem sentiat repugnans duntaxat nõ victus) inquietudo & amaritudo excrutient eiusmodi hominem necesse est. Quando enim in Deo possit stabilis esse, qui nequit in se metipso quiscere? Quapropter circa huius mortificationem semper insistamus, si quæ sursum sunt sapere, si quæ sursum sunt quærere, si in Christo resurgere, & in eodem desideramus gaudere. Quod nobis largiatur Iesus Christus benedictus Dei filius. Amen.

Rom 6.

Colos 3.

IN EADEM SOLENNITATE.

Exercitium deuotissimum, quo spiritualiter cum Christo quis possit resurgere. Sermo II.

Si consurrexisti cum Christo, quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens, quæ sursum sunt, sapite non quæ sunt super terram. Ad Colossenses III. Festiuitates sanctorum fratres charissimi, cum omnium, tum præcipue sancti sanctorum, non modo ad gratulationem, verùm ad imitationem quoque nos inuitant. Surrexit Christus, ei gratulamur. Surrexit propter iustificationem nostram, gaudemus pro nobis: nec tamen hoc solum est cuius hoderna nos commonefacit solennitas, Aliud quod non minus curandum

Rom. 4.

dum est, restat, vt nos quoque à morte cum Christo consurgamus ad vitam. Quod nisi fiat, profectò nihil proderit nobis Christum surrexisse. Huius autem resurrectionis signum indicat nobis Apostolus, dicens: *Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt, quærite*, &c. Ac si dicat: Cupitis scire, cum Christo ne consurrexeritis? Perquirite, an quæ sursum sunt quæratis, an sola illa cœlestia, non autem terrena sapiatis. Inde enim discetis, vtrum in vetustate an in nouitate sitis: in carne, an in spiritu. Porrò resurrectionē, quod mors præcedat, nemo non intelligit. Quis enim resurgere diceretur ante nō mortuus? Moriamur ergo necesse est, vt resurgamus. Hinc etiam liquet, si resurrectio bona, mors, quæ præcedit spiritualis, erit bona: puta qua caro spiritualiter, non spiritus moritur. Est mors, inquam, quædam laude digna, & omnibus votis optanda, quam in eadem epistola subinde Apostolus commendans: *Mortui*, inquit, *estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo*: est autem mors hæc veteris hominis. Quocirca considerandum quinque esse in nobis, quibus quasi quinque columnis totum veteris hominis ædificium nititur, quæ nisi cadant, nisi mortua fuerint, nec verè resurgimus, nec quæ sursum sunt sapiemus. Hæc sunt affectus rerum temporalium, amor solarum, delectationum, & commodorum propriorum, impatientia aduersitatum, confusionum, tentationum & huiusmodi. Distractionum seu occupationū multiplicatio, quæ est inquietudo cordis, & irresignatio propriæ voluntatis. Hæc ita mortificari oportet, vt iuge bellum illis indicamus, continuè reluctemur, propositum contrarium statuamus, auxilium inuocemus diuinum: & quoties succubuerimus, mox cum gemitu propositum renouemus, donec tandem diutina pugna quinque alias columnas ad ædificationem siue resuscitationem spiritus in nouitatem vitæ erigamus: quæ sunt contemptus mundi, odium sui, aduersitatum patiātia, cordis atque oris silentium, & perfecta sui abnegatio resignatioq;. Ecce quinque sunt in nobis extirpanda, quinque rursus ædificanda. Ad hæc præter hoc quod nobis pugnantibus omni hora vsu venit, consultum foret quotidianum assumere exercitium, quo contra carnem spiritu confortato redderemur inuictiores. Proinde cùm nō sit virtus in nobis, non constantia, curramus & hauriamus de fontibus Saluatoris gratiam & virtutem. Credimus enim Christum hodie resurgentem quinque in corpore suo glorificato vulnera ceu cicatrices ad inenarrabilem sanctorum in patria lætitiam, ad immensam vtilitatem electorum in viatinuisse. Ad illa igitur curras (iunioribus nunc loquor) quisquis optas cum eodem resurgere, illic haurias, illinc exugas, vnde te vincere, vnde te quoq; mortificare. Principio igitur ad vulnus dexteri pedis Domini Iesu accedas, & meditans eius paupertatem, quod videlicet *in propria venit, & sui eum non receperunt*: imò quod tanquam aduena & accola in terra aliena nihil possederit, quod tanquam mendicus ab alijs, more humano vitæ necessaria acceperit, multis (ne dicam omnibus) egerit, gratiasq; agas eidem, atque vicem eius charitati reddere gestiens, resignes, & offeras te eidem humiliter in vnione paupertatis spiritus ipsius ad temporalium omnium subtractionem perferendam, ad sustinendam omnem penuriam. Veruntamen sic te resignes, vt fragilitatis propriæ ac nihileitatis haud immemor, ex illo vulnere suggeras, ores tibi largiri virtutem à Deo, qua simul omnium temporalium tibi infun-

Collos. 3.

Collos. 3.

Quinque columnæ veteris hominis destruendæ.

Quinque aliæ columnæ erigendæ.

Esaiæ 12.

Paupertas in vulnere dextri pedis Christi locanda.

Ioan. 1.

infundat contemptum, qua affectum tuum ita purificet, atque adeò in se trahat, vt extra ipsum tam in interiore, quam exteriore homine tuo, nihil quæras, nihil affectes, nihil intendas, nihil posideas, nec vllibi requiescas, sed ipsum purè solùm diligas in omnibus & super omnia. Itaque quotiescunque te contra hoc deliquisse deprehenderis, ad hoc vulnus recurre, veniam petens, propositum bonum restaurans, & denuò virtutem auxiliumq; veluti iam primum incepturus à Domino flagitans. Deinde accede ad vulnus sinistri pedis, gratias agens Domino Iesu pro castissima, innocentissima & sanctissima eius vita, quam in pœnitentiæ austeritate, in labore, in rigore, abstinentia temperantiaq; consummauit, quod carni molestius est semper eligens, quod altum hominibus fugiens. Itaque in vnione huius ipsius virtutis resigna te illi, ad sustinendam subtractionem, seu carentiam omnium voluptatum, propriorum commodorum, honorum, consolationum, & quarumcunque delectationum, quæ sunt extra Deum, aut non afficiunt secundùm Deum in vtroque homine: fugens ex hoc vulnere, & orans tibi donari tantam castitatem, puritatemq;, vt omnem delectationem impuram, quam habes aut recipere potes, detesteris, fugias, abijcias, & ipse solus sit delectatio tua castissima: castissima, in quam, ne vel in ipso aliter, quam propter ipsum delecteris. Inueniuntur enim, qui delectationibus terrenis renunciant, & delectationes quærunt diuinas: idq; propterea magis, quoniam delectatio ipsa spiritualis optata ac dulcis est, quam vt per hanc ipsi cupiant conenturq; Domino esse fideliores, seipsos non Dominum in hoc quærentes. Quippe, quoniam dona præferunt datori. Cæterum, tu quicquid contra huiusmodi tuã resignationem deliqueris, in huius vulneris fonte eluas, propositum primũ toties renouando, quoties neglexeris. Ad tertium vulnus, quod est dextræ manus, accedens, gratias age Domino Iesu pro ineffabili eius patientia, qua in exteriore homine persecutiones, ignominiam, contemptum, iniurias, cõtumilias, corporis dolores, tormentaq; acerbissima: in interiore verò tristitiam, pauorem, angustiam, compassionem pressuramq; tulerit. In vnione huius patientiæ & longanimitatis eius, resignate illi ad perferendas contumelias, iniurias, humiliationes, opprobria, infirmitates, & cæteras quaslibet aduersitates, propriæ tamen imbecillitatis semper memor: fugas ex hoc sacro vulnere, & petas tibi dari humilitatis & patientiæ perfectam virtutem, quibus longanimiter cuncta ad laudem & beneplacitum eius feras, ipsum solum pressuræ tuæ inspectorem & consolatorem expectans. Quartum vulnus post hæc sinistræ manus eius introeas, & gratias age eidem Christo Iesu pro incomprehensibili eius humilitate, tranquillitate, simplicitate ac paupertate spiritus: quam & in agendo & in patiendo seruauit. *Nam cum his, qui oderunt pacem, erat pacificus* & sicut agnus mansuetus ad victimam, & sicut ouis ad occisionem ductus ad mortem obmutuit, nec aperuit os suum. *Cùm malediceretur, non maledicebat, quum pateretur non comminabatur. Tradebat autem se iudicanti iniustè*, tortoribus suis non solùm non indignans, sed etiam miserationis affectum impendens, atque apud patrem illos tam oratione, quam excusatione commendans. Statue igitur & tu, dum aliquid sustinueris, non ad homines, sed ad ordinationem diuinam respicere, nec homini, sed tuis peccatis quod molestaris imputare: illudqúè quod pateris

Labor & rigor vitæ Christi in eius vulnere pedis sinistri constituẽdi.

Patientia in vulnere dextræ manus Christi collocanda.

Humilitas in vulnere sinistræ manus Christi locanda. Psal. 119. Esaiæ 53. 1. Pet. 2. Luc. 23.

haud secus, ac de manu Domini susc ipere, internum externumque silentium possidere, nemini alteri, quam Deo (nisi consilij fieret causa) super hoc conqueri. Sic statue in amico tuo, ad hoc te resigna, videlicet velle erga eos, qui te offendunt, aut malè tibi volunt, beneuolentiam & benignitatem ostendere, nec eis malum imputare: fugens & orans ex hoc vulnere tibi donari mititatis & mansuetudinis virtutem, qua inter omnes euentus & ad omnes homines pacem queas & tranquillitdtem seruare: quæ tibi & quæ alijs fiunt, cuncta in simplicitate cordis boni consulere, neminem iudicare, cor liberum ab amaritudine & suspicione seruare, qualitercunque tecum fuerit actum, sine querulatione contentum esse, exclusis omnibus anxietate & occupatione inutili, cor nulli creaturæ implicare. O si quis in tali silentio & simplificatione cordis quiesceret, qui sic in cunctis diuinam prouidentiam intelligens, omnia de manu eius acciperet, in semetipso & cum omnibus hominibus magnam proculdubio pacem possideret, nec contrarium illi vnquam fieret. Postremo, gazophilatium omnium gratiarum, cor videlicet suauissimum Dñi Iesu ingredere, in quo nobis quintũ vulnus aperuit: ad quod oẽs inuitat, oẽs recipit, omnes brachijs amoris sibi adstringit. Hic age illi gratias pro sui abnegatione & perfectissima obedientia, qua patri factus obediens vsque ad mortem, vbique se in eiusdem voluntatem resignauit: quippe qui non sua, sed quæ patris sunt, quærebat. In vnione huius obedientiæ resignes te omnimodis ad perfectam abnegationem in prosperis & aduersis, in proprijs & alienis, in amando & patiendo, in habendo & amittendo, in tempore & æternitate, vt semper stes in ipso per plenam relictionem & egressionem tui ipsius, ad nutum & omne eius beneplacitum resignatus, nil optans non aliud, nec aliud, nec aliter in te & in alia qualibet creatura fieri, quam quod illi summè fuerit placens: vt semper vnum velle idemq; nolle cum illo possideas. Quod vt possis, toto spiritu ex hoc vulnere fugas, petens hanc perfectissimam abnegationis & deiformis voluntatis virtutem tibi donari. Qui hoc modo in Christi se exerceret vulneribus quotidie, cum Christo aliquãdo in interiore homine resurgeret. Verùm dicit aliquis: Quotidie mihi instituo legem, quotidie me reprehendo, gemo, plango, oro quotidie, nec tamen queo meipsum vincere, eosdem in me defectus reperio. Quid igitur hoc mihi confert exercitium, cuius non sentio fructum? Confert profectò plurimum, quia virtutum imperfectiones vitiaq;, maximè naturalia, tametsi haud quaquam penitus extirpare possumus, facimus tamen renitendo, ne penitus nostri dominentur. Itaque redigimus ea sub tributo, vt non modo non noceant, verùmetiam profectui nostro seruiant: & pugnam, quam cum illis gerimus, gloriæ potius sit, quam ruinæ. Longo etenim nimis interuallo distant, is qui bellum quotidie contra se instruit, se plangendo & Deum contra se inuocando quamuis fortasse rarò aut nunquam plene se vincat, & è regione is, qui naturalibus inclinationibus suis quietus seruit. Nam ille quantislibet etiam defectibus molestetur (& quos fortasse, nisi per mortem non exuet) sub minore est tamen periculo, quam hic qui perinde ac securus nunquam emendat, quod nũquam plangit. Ille etsi aliquando tamen rarius peccat, cadit leuius, resurgit facilius, stabit firmius, vincet celerius: hic verò non solùm cadit, verumetiam gemper in defectibus supinus iacet, & interim sibi stare atque incolumis videtur.

Obedientia in vulnere cordis Christi collocanda. Phil. 2.

Ioan 7.

detur. Vnde fit vt illius culpa facilè vno gemitu eluatur, vtpotè quam ante & post conflictum tentationis auersatus, neque ex affectu, neque dedita opera, sed infirmitate victus admisit: hic verò cùm nunquam ex animo verè detestetur hæc leuiora peccata (tametsi perfunctoriam frigidamque de illis forsan faciat confessionem) neque delet admissa, neque cauet admittenda. Quapropter charissimi fratres non prætergrediamur quæso peccata nostra cæcutiẽtibus oculis tanquam leuia. Siquidem nullum leue est peccatum, nisi quod leue non æstimatur, nullum remissibile, nisi quod emendatur, aut emendandum proponitur. Itaque vt peccata nostra corrigamus, vitia, quæ sunt peccatorum radices, mortificemus, repugnando, vim nobis inferendo, auxilium diuinum implorando, post lapsum semper propositum pristinum renouando, nulla tentationis importunitate pugnam deserendo, nulla difficultate desperando, nec in nobis, sed in adiutorio & protectione altissimi habitando, ex vulneribus Christi Iesu tutelam atque pugnandi virtutem quærendo: & sic tandem cum Christo in nouitate vitæ resurgemus, sapientes quæ sursum sunt, non quæ super terram. E duobus namque vnum certissimum nobis sperandum est, vt fideliter certantibus, aut in hac vita, aut circa egressum animæ plena detur de vitijs victoria, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus in secula benedictus, Amen.

Psal. 90.

Coloss. 3.

IN EADEM SOLENNITATE.

Quomodo mori, quomodoue in nouitate vitæ oporteat nos ambulare.

Sermo III.

Sicut *Christus resurrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus*, ad Romanos VI. Charissimi non hodie tantum, sed omni tempore sumus nos admonendi, vt in nouitate vitæ ambulemus. Siquidem sæculo abrenunciantes, quid aliud fecimus, quam quod veterem nostram vitam vitijs subiectam habuimus exosam, quod ipsi nobis displicuimus, quod à nobis, hoc est, à malis moribus, à peccatis, à vitijs maluimus recedere, & ad Christum conuersi, eundem sequi ac imitari? Hoc itaque propositum nobis fuit, quando monasterium sumus ingressi, si tamen verùm atq; sanctum hoc nobis propositum fuit, hoc est, si Dei amor huc nos traxit, vt vita vitiorum, vita corruptionis (quæ mors potius est dicenda quam vita) relicta spretaq; deinceps in nouitate vitæ ambulemus. Non tamen huic iam proposito satisfactum est fratres, propterea quod in monasterio viuimus cucullo inuestiti: sed tota potius vita nostra omneq; tempus huic studio impendendum est, quo veteribus vitijs atque defectibus correctis, semper & ad anteriora, hoc est, perfectiora anhelemus, semperq; nobisipsis inueniamur meliores. Proinde quotidie omniq; hora *renouamini spiritu mentis vestræ*, noua semper deuotione, nouo feruore priora, id est, imperfectiora relinquentes, ad perfectiora vos extendite. Heu fratres charissimi, non inueniatur in nobis tepiditas illa, sanctitatis omnis aduersaria, pietatis destructrix, quæ in nonnullis monachis reperitur, quod à solo peccati mortali volunt continere:

Ephes. 4.

Tepor in religioso quã sit damnabilis.

Ideò semper disputant, vtrum sit mortale: quod si non esse didicerint, non timent Deum suum offendere, gratiam eius spernere, spiritu debiliores, carne validiores, peccandoq; frigidiores fieri. Non timent, inquam in anima sua peccatorum (licet vt dicunt venialium) sordes colligere, Deo displicere, ingrati inueniri, atque mortalium sese peccatorum periculis exponere. Fundamentum est maximè ruinosum, super quo nunquam aliquid boni potest ædificari, à solo peccato mortali velle abstinere, venialia non curare. Heu qui sæpè in tali homine, qui adeò est frigidus vt venialia non horreat, hoc est, qui Deum non pluris facit: quam sæpe, inquam in huiusmodi homine peccata mortalia, præsertim mentalia, pro venialibus admittuntur. Neq; n. tam frigida charitate gaudens diu potest se continere, quin ad mortalia labatur, qui venialia non vult cauere. Credite mihi, credite fratres, vbi monachus huiusmodi inuenitur, qui vltro, scienter, aut dedita opera conuertit se ad venialia peccata, aut qui non pari cauet studio venialia, quo mortalia euitat, de hoc nulla est spes, quod seculari Christiano fiat melior. Nimirum et enim Deo ingratus & eius gratia se facit indignum. Cæterum, bonus monachus, & Deo deuotus omnis Christianus, propositum habet, quodcunq; delictum, & quicquid Deo suo dilecto nouerit displicere, cauendi. Et licet fragilitate nihilo minus delinquat etiam sub hoc proposito, puta ignorantia, subrepone, fragilitate: nunquam tamen ex certa scientia atque ex proposito eligat peccatum. Et ideò quia nunquam inuenitur in affectu peccandi, eius peccata facillimè emendantur, purgantur, atque à Deo dimittuntur. Is verò, qui propterea quod veniale audit peccatum vitare contemnit, sicq; ex proposito peccat, quia non decreuit emendare, ideò nec in confessione eius, quamlibet venialia, dimittuntur. Nihil enim in confessione lauatur, nisi quod plangitur admissum, & quod instituitur deinceps non admittendum. Quo circa charissimi fratres, habentes Deum præ oculis, in timore eius teneamus nos perseueranter nullius delicti propositum habentes, in omnibus autem & super omnia feruentissimi atque studiosissimi amatores executoresq; diuini beneplaciti in nouitate vitæ ambulemus, superata omni vetustate peccati. Hoc licet subitò non veniat, illuc tamen tendere debet semper tanquam ad scopū conatus noster. Nam sicut Christus ante passus est & mortuus, quam resurrexit, ita nos ante vitijs debemus mori (vitam nostram veterem, hoc est, desideria nostra, quæ non sunt secundùm Deum, in nobis abnegando atque mortificando) quam ambulemus in nouitate vitæ. Et licet laboriosum atque graue interdum sit incipientibus, omnia sua desideria frangere atque relinquere propter Deum, amanti tamen Deum suaue est onus, ob gratiam dilecti carere omnibus, quæcunque ille auersatur. Itaque charissimi (nouitijs loquor) eruditionem beati patris Pinusij, qua nouitium ipse suum instituebat, nunc vobis adfero: quam etiam vobis dictam assumatis. Hic namque de abnegatione seu abrenunciatione, nouo tyroni monasticæ militiæ loquens: abrenunciatio, inquit, nihil est aliud quam crucis ac mortificationis indicium. Ideoq; noueris te fili, huic mundo & actibus eius ac desiderijs esse defunctū, teq; secundùm Apostolum, mundo huic esse crucifixum, tibiq; hunc mundū. Considera ergò conditiones crucis, sub cuius deinceps sacramento oportet te in hac luce versari, quia iam tu non viuis, sed ille viuit in te, qui crucifixus est pro

Peccata quænam in confessione dimittantur

Pinusij institutio ad nouitium.

Galat. 6.

est pro te. Et post pauca iterum: Crux nostra timor Domini est. Sicut ergo crucifixus quis iam non pro animi sui motu membra sua quæque mouendi vel conuertendi habet potestatem, ita & nos voluntates nostras ac desideria, non secundùm id, quod nobis suaue est, ac delectat ad præsens, sed secundùm legem Domini, quo nos illa constrinxerit, applicare debemus. Et sicut is, qui patibulo crucis affigitur, non iam præsentia contemplatur, nec de suis affectationibus cogitat, non pro die crastino sollicitudine curaq; distenditur, nulla possidendi concupiscentia permouetur, nulla superbia, nulla contentione, nulla æmulatione succenditur, non de præsentibus dolet iniurijs, non præteritarum iam recordatur, seq;, cum adhuc spirat in corpore, cunctis elementis credit esse defunctum, illuc præmittens sui cordis intuitum, quo se non dubitat ilico transiturum: ita nos quoque timore Domini crucifixos oportet his omnibus, id est, non solum carnalibus vitijs, verùm etiam ipsis elementis mortuos esse, illuc habentes oculos animæ nostræ defixos, quo nos sperare debemus momentis singulis migraturos. Gala. 1. Crux spiritualis quæ sit.

Atque post pauca rursus: Secundùm scripturæ sententiam egressus ad seruiendum Domino, *sta in timore Dei, & præpara animam tuam* non ad requiem, non ad securitatem, non ad delitias, sed *ad tentationes* & angustias. *Per multas* enim *tribulationes oportet nos introire in regnum Dei. Angusta* nanque *est porta & arcta via, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inueniunt eam.* Considera ergo te de paucis & electis effectum, & ne exemplo ac tepore multitudinis refrigescas viue vt pauci, vt cum paucis inueniri merearis in regno Dei. Itaque non leue noueris esse peccatum, perfectionem professum quempiam, ea quæ sunt imperfecta, sectari. Ne desit autem regula institutionis, qua ad nouitatem vitæ perueniatis, qua ambuletis quod idem Pinufius hortatur, adiungam. Sequitur enim. Principium igitur nostræ salutis eiusdemque custodia (sicut dixi) timor Domini est. Per hunc enim & initium conuersionis, & vitiorum purgatio, & virtutum custodia, his, qui imbuuntur ad viam perfectionis, acquiritur, qui videlicet Dei timor, quùm penetrauerit hominis mentem, contemptum ei rerum omnium parit obliuionem parentum mundiq́ue ipsius gignit horrorem. Contemptu autem ac priuatione facultatum omnium, humilitas acquiritur. Humilitas verò his indicijs cõprobatur. Primo, si mortificatas in sese omnes habeat voluntates. Secundo, si non solum actuum suorum, verum etiam cogitationum, nihil suum celauerit seniorem siue magistrum. Tertio, si nihil suæ discretioni, sed iudicio eius vniuersa committat, ac monita eius sitiens libenter auscultet. Quarto, si in omnibus seruet obedientiam, mansuetudinem, & patientiæ constantiam. Quinto, si non solũ iniuriam inferat nulli sed ne ab alio quidem sibimet irrogatã doleat atq; tristetur. Sexto, si nihil agat, nihil præsumat, q̃ nõ vel cõmunis regula, vel maiorum cohortantur exempla. Septimo, si omni vilitate contentus sit, & ad omnia se, quæ sibi præcipiuntur, vel vt operarium malum iudicauerit & indignum. Octauo, si semetipsum cunctis inferiorem, non superficie pronunciet labiorum, sed intimo cordis credat affectu. Nono, si linguam cohibeat & non sit clamosus in voce. Decimo, si non sit facilis ac promptus in risu. Talibus nanque & similibus indicijs humilitas vera dinoscitur. Quæ quùm fuerit in veritate possessa, confestim te ad charitatem, quæ timorem non habet, Ecclc. 2. Actor. 14. Matt. 7. Luc. 13. Eccle. 1. Timor Dei quid efficiat in homine. Humilitas quibus indicijs comprobetur. 1. Ioan. 4. Charitas vnde oriatur.

bet, gradu excellentiore perducet, cum vniuersa, quæ prius non sine pœnæ formidine obseruabas, absque vllo labore, velut naturaliter incipies custodire, iam non contemplatione supplicij vel timoris vllius, sed amore ipsius boni, & delectatione virtutum. Quæ omnia vt possis consequi, & sub regula spirituali perpetuo perdurare, tria hæc in congregatione necessario tibi custodienda sunt, vt secundum Psalmistæ sententiam: *Ego autem tanquam surdus non audiebam, & sicut mutus non aperiens os suum: & factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones*: tu quoque velut surdus ac mutus & cæcus incedas, vt absque illius contemplatione, qui tibi fuerit merito perfectionis ad imitandum electus, vniuersa quæcunque videris minus ædificationis habētia, velut cæcus non videas, ne eorum, qui hæc agunt autoritate, vel forma animatus ad id, quod deterius est, & quod olim damnueras, traducaris. Si in obedientem, si contumacem, si detrahentem audieris vel secus, quam tibi traditum est aliquid admittentem, non offendaris, nec ad imitandum cum tali subuertaris exemplo: sed vt surdus, qui hæc penitus non audieris, vniuersa transmittas. Si tibi vel cuiquam conuitia, si irrogatur iniuriæ, esto immobilis, & ad responsionem talionis, vt mutus auscultans, semper hunc Psalmistæ versiculum in ore tuo decantans: *Dixi, custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea.*

Tria in cōgregatione obseruanda quæ. Psal.37. Psal.38.

Verum & quartum hoc præ omnibus excole, quod, quæ supra diximus, tria ornet atque commendet, hoc est, stultum te, secundum Apostoli sententiam, facias in hoc mundo, vt sis sapiens, nihil scilicet diiudicans ex his, quæ fuerit tibi imperata, sed cum omni simplicitate ac fide obedientiam semper exhibeas: illud tantummodo sanctum illud vtile, illud sapiens esse iudicans, quicquid sibi vel lex Dei, vel præceptoris examen indixerit. Tali enim institutione fundatus, sub hac disciplina poteris durare perpetuo, & de cœnobio nullis tentationibus inimici, nullis factionibus deuolueris. Porrò patientiam tuam non debes de aliorum sperare virtute, id est, vt tunc eam tantummodo possideas, cùm à nemine fueris iritatus, quod ne posset non euenire non tuæ subiacet potestati, sed potius de humilitate tua & longanimitate, quæ in tuo pendet arbitrio. Liquet inde charissimi, volentibus in nouitate vitæ ambulare, volentibus cum Christo in nouitate vitæ resurgere, necessum fore, vt ante moriantur & sibi & mundo. Quis est, inquis, mortuus mundo? Ille vtique, qui nihil appetit huius mundi: non honorem, non gloriam, non diuitias, non vanitatem, non delectationem, non laudes, non voluptates. Nihil horum desiderat, nihil super aliquo illorum lætatur, nec sentit illa, quemadmodum mortuus non sentit. Num mortuus est ille mundo, num crucifixum habet mūdum, qui secularibus rumoribus oblectatur, qui obtrectationibus libenter auscultat, qui delicata cupit, qui molesta pro Christo susципere refugit, qui Dei seruitium & laudes fastidit, qui leuium hominum gaudet consortio, qui fabulationibus & otio, studet, qui voluntates suas implere festinat qui desiderijs proprijs contendit satisfieri? Nequaquam hic mundo, sed potius heu Christo est mortuus. Illud enim in eo est mortuum, quod illum non afficit, nō mouet. Si ergo Christus non afficit cor eius, nō viuit in eo Christus. Verùm quia hoc potius orando quam studendo impetrabitis, orate: Domine Iesu Christe, qui es via, veri-

2. Cor. 4.

Mundo mortuus quis sit.

Oratio. Ioan. 14.

tas

tas & vita, infunde mihi perfectiſsimam ardentiſsimam perpetuamqúe charitatem, qua ſimul cordi meo infundas omnium quæ extra te ſunt, atque mei ipſius contemptum, vt te ſolum deſiderem, te ſolum cogitem, tibi ſoli inhæream, tibi ſoli placere ſtudeam, & omne tempus vitæ meæ, omneſqúe vires animæ & corporis mei in laudem, in gloriam, in amorem & penetrale tuum expandam, qui es benedictus in ſecula, Amen.

IN EADEM SOLENNITATE.

De ſex nouis in Chriſti reſurrectione gaudio nos afficientibus. Sermo IV.

Dies boni nuncij eſt, ſi tacuerimus, ſceleris arguemur, 4. Regū 7. Vſque mōdo chariſsimi in triſtitia & luctu fuimus nō ſoli autem nos ipſi, verū omnis etiam Eccleſia fidelium nobiſcum, quæ pœnitentiæ lamentis occupata, lætitiæ tum cantica, tum ſigna alia intermiſit. Idque eo præſertim tempore, ante paſcha hoc præſens forſan, vt huius diei celebritas tanto foret feſtiuior, dulcior iucundiorqúe, quo omnes illæ priores triſtitiæ & pœnitētiæ luctus ſubito in gaudium mutarentur. Porrò (quia *aqua animæ ſitienti, bonus nuncius de terra longinqua*) ne diu fraudari ſe quiſpiam nuncio huius gaudioſi nouitatis quæratur (quandoquidem Chriſtus quoque cito eadem cupiens euulgari mulieribus, quæ noua diu tacere nequeunt, nuncianda commiſit) ſex noua vobis prædicanda habeo, conſolatione & exultatione haud dubium vſquequaque plena. Primum eſt, nobilis ille Chriſti triumphus, ſeu nobile trophæum, quo mortem ipſe moriendo ſuperauit, & vitæ nos mortuos reſtituit. Nos enim cum eſſemus inimici, per mortem ſuam ſoluens inimicitias Patri nos reconciliauit. Cùm eſſemus mortui reſurgens in ſemetipſo nos conuiuificauit, & aduerſarium noſtrum fortem alligans, ſpoliaqúe eius diripiens, atque (vt verbis vtar Apoſtoli) expolians principatus ac poteſtates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in ſeipſo. *Vicit* itaque *leo de tribu Iuda*. Pugnat agnus, expugnat vero & vincit leo, *dignus* plane *accipere virtutem & diuinitatem, & ſapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam & benedictionem*, De hoc trophæo hodie canit Eccleſia: *Mors & vita duello conſiſtere mirando, dux vitæ mortuus regnat viuus.* Conſiderandum verò in eodem trophæo quomodo vicerit Chriſtus. Vicit profectò non percutiendo, ſed patiendo: quādoquidē vt in libro Prouerbiorum dicitur: *Melior eſt patiens viro forti.* Vicit ſapientia, non violenta potentia. Nam teſte Iob: *Prudentia eius percuſſit ſuperbum.* Vicit denique nō litigando aut obnitendo, ſed tacendo quippe qui *quaſi agnus coram tondente ſe obmutuit, & non aperuit os ſuum.* Nouit ipſe ſuperbiam noſtram, quam ſimus appetentes victoriæ quam cupidi gloriæ, quam non libenter ſuperemur. En vincendi exemplum nobis prætulit ad ſui imitationem nos inuitans. Docuit nos (ſi contradictionis contentioniſve quippiam inter nos oriatur) quomodo pugnare debeamus. Par pari nō referamus. Nō dicamus: Ille mihi ollam, ego frangam ei hydriā cōtraria ijs quibus nos aduerſarij moleſtant, nō ſimilia expendamus. Ignē inſit quidam ſapiens non gladio fodiendum. Aqua eſt contra ignem pugnandū, & ſilentio cōtra garrulitatem. Prudentia ſtultitiā, patientia iracundiam, charitatis of-

Prou. 15.

Sex noua in Chriſti reſurrectione. Rom. 5. Ephe. 2. Luc. 11.

Coloſ. 3. Apoc. 3.

Quibus modis vicerit Chriſtus.

Prou. 16. Iob 16.

Hiere 17.

cio

ficio fratris iracundiam vincere ſtudeamus. Hoc pugnandi genus non modò Apoſt. verum etiam per Salomonem Dominus docuit: *Si* (inquiens) *eſurierit inimicus tuus, ciba illum, ſi ſitierit, potum da illi.* Filij hominum vſquequo fatui, quæ ante oculos hominũ magna apparent, tãtum quæritis? æſtimantes glorioſum eſſe, cenſeri non inferiorẽ, vim vi, iniuriã iniuria, conuitium cõuitio repellere? Si gloriam quæritis, *gloria veſtra hæc ſit teſtimonium conſcientiæ veſtræ.* Deinde quoque, non vinci à malo, ſed vincere in bono malum. Neque enim vincendi, neque gloriandi genus eſt aliud, aut honeſtius, aut ſpecioſius, imò (vt addam) facilius, quam quod quidam Cato (quiſquis ille fit) docet, cedere maiori, parcere minori, & (vt quidam addidit) ſubdi æquali. Siquidem ſi humiliari, ſuſtinere, ſi pati volueris, nemo repugnabit: at ſi cõtendere cœperis & inuadere, plures inuenies, qui ſtabunt ex aduerſo. Nonne veteres beatificamus eos, qui ſuſtinuerunt? Et noſtrum certè tempus modo non eſt triumphandi, ſed pugnandi. Pugnandi, inquam, per ſuſtinentiam, patientiam, humiliationem, ſubiectionem, donec pugnæ ſimul & vitæ finis adfuerit, & ſit laus vnicuique à Deo. Hoc modo Chriſtus quoque non in vita, ſed mortem vincens, triumphauit. Secundum nouum, gaudio plenum, quod ſanctos patres innumerabiles Chriſtus liberauit, fractis & contritis inferni portis. Eia quãtum gaudium contingit, vel ob vnum hominem, puta ſi quiſpiam captiuus carcerem euaſerit Saracenorũ, reſtitutus patriæ & ſuæ libertati. Atque licet nullum ſit in hoc mundo gaudium purum, nullum in hac vita plenum, nullum quod non multa etiam triſtitia comitetur: quanto tamen hoc qualicunque gaudio circumfunditur pro libertate ſaltem adepta, quamuis forſan quantocyus moriturus, aut poſt captiuitatem in mendacitate vitam finiturus? Quanto item fauore alij eidem gratulantur? Penſetur inde gaudium ſanctorum patrum, qui ex captiuitate illa diutina nõ modo erepti, ſed æternam etiam felicitatem conſequuti, omnem hodie timorem omnem defectum, omnem moleſtiam exuerunt. Quocirca (ſi viſcera nobis ſunt pietatis) neque illis poſſumus non gratulari: neque pro nobis non gaudere. Quandoquidem ipſi quoque nos à captiuitate ſuſtinenda (vt illi à tolerata) ſumus liberati. Tertium (quod Chriſtum caput noſtrum liberatorem noſtrum attinet) reſurgentis immortalitas, aut denuo nõ moriendi ſecuritas. Siquidem *reſurgens à mortuis, iam non moritur, nec mors ei vltra dominabitur.* Tranſijt quicquid moleſti durive hic ſuſcepit, conſummauit quicquid illi Pater impoſuit, *ſoluit* pro nobis *quæ non rapuit*, quorumque debitor non fuit. Idcirco ſuperatis nunc omnibus, rediuiuus, decoro lumine choruſcus, gloria & honore circundatus ſurrexit.

Rom. 12. Prou. 25.

1. Cor 1. Rom. 12.

Iacob. 3. 1. Cor. 4.

Liberatio Patrum ex limbo quãto gaudio digna.

Glorificatione ſui quantum gaudium Chriſto acceſſerit. Rom. 6. Ioan 17. Pſal. 68.

Quartum dulce & nouum, quod non minus pium ſe exhibuit Chriſtus in gloria reſurrectionis quam in ſtatu mortalitatis: nec minus fuit humilis reſurgens, quam moriens. Neque enim in ipſo locum inuenit quod vulgo dicitur prouerbium: Honores mutant mores. Nec ſicut pincerna ille Pharaonis ſuccedentibus ſibi proſperis, in carcere poſitorum, id eſt, noſtri in hoc mundo velut in exilio aut carcere degentium, eſt oblitus. Quin potius ſicut defuit illi poſt reſurrectionem miſeria, ita non abfuit, quæ cum illo ab infantia creuerat miſericordia. Nam (vt Marcus ait) ſurgens mane prima ſabbati, apparuit primo famoſæ illi quondam, ſed tunc pœnitenti peccatrici, de qua ſeptem

Pietas Chriſti reſurgentis quanta. Gen. 40.

Iob 31. Marc 16.

septem vitiorum dæmonia eiecerat, illamqee eueſtigio ad Petrum ſuæ negationis perinde pœnitentem, conſolandum, & ſuam illi reſurrectionem nunciandam miſit, quem poſtea ipſe quoque ſeparatim, & deinde nihilominus inter cæteros (quos fratres nominabat) recumbentem viſitabat: atque ad Thomam à ſcrupulo dubietatis liberandum, nihil eiuſdem duritia aut infidelitate offenſus, redijt. Ad menſam quoque cum diſcipulis aſſidens & cōueſcens, perbenignè eos docuit. Vnde nunc certo liquet nihil nobis reſtare formidandum poſt tantam reſurgentis clementer exhibitam pietatem. Quintum, quod ſua non tam nouitate quam felicitate nos lætificat, eſt, quia patria noſtra, ciuitas noſtra, à qua ſumus exules (cœleſtis Hieruſalem; vbi iuxta Eſaiæ vaticinium, ſedebimus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ & in requie opulenta, nobis recuperata eſt. Viæ Sion quæ ante luxerant, quod non eſſet qui tranſiret, aut veniret ad ſolennitatem nunc ambulabuntur. Siquidem modo viæ illius, id eſt, viæ ad illam pulchræ, & ſemitæ eius pacificæ. Nec deinceps quiſpiam inuitus in hoc itinere ſpoliabitur, nemo niſi venire contemnens refutabitur. *Fecit* enim *Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc conuiuium pinguium, conuiuium vindemiæ, conuiuium pinguium medullatorum vindemiæ defecatæ.* Et ipſe quidem præcingens ſe, facit ſeruos ſuos diſcumbere, & tranſijens miniſtrat illis. Peregrinemur igitur ad illam, hoc eſt tanquam viatores, aduenæ & peregrini, non incolæ, aut habitores ſuper terram contendamus ad ciuitatem noſtram cuius filij ſumus & hæredes. Inuitat nos ad peregrinandum Dominus ipſe hodie in ſpecie apparens peregrini. Inuitant nos ſancti angeli ipſo vſu allocutionis ſolito familiarioris & conſuetudinis clementioris gratia, quandam ſecum ex nobis ciuium vnitatem coituram præmonſtrantes. Propterea enim mulieribus hodie ad Domini monumentum properantibus adeò inſeruiunt, fragilibus lapidem monumenti remouent, timidas conſolantur, quærentibus reſurrectionem deſiderati nunciant, ad capienda denique reſurrectionis indicia ſtupore ac gaudio hæſitabundas aduocant: *Venite* (inquiunt) *& videte locum*, &c. Sextum, quia quemadmodum Chriſtus reſurrexit vita noſtra: ita & nos cum ipſo reſurgemus in gloria. Vtroque, hoc eſt, anima & corpore, ſicut modo illi ſeruimus, ita glorificati remunerabimur. Hæc itaque noua extimulent nos ad gaudium ſpiritus. Nam qui olim longè eramus: hodie facti ſumus prope per Ieſum. Gaudeant filij huius ſeculi in luxurijs, in ebrietatibus, in crapulis, in vanitatibus ſuis. veſtrum eſt chariſsimi gaudere in Chriſto, qui vocauit vos, adoptauit vos, iuſtificauit vos, & teſtamento beatæ promiſsionis vos dotauit. Gaudeant alij ad tympanum & ad ſonitum organi, nubant & tradant ad nuptias, ducant in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendant. Vobis gaudium ſit bonæ conſcientiæ, & fiducia non fallax in Deum. Quippe qui ſocij facti eſtis paſsionum Chriſti, poſtea & reſurrectionis eritis. Nolite ergo ad ſeculi huius lætitiam retroſpicere, & quod de captiuitate Aegyptiaca per Dei miſericordiam educti eſtis, pœnitere. Attendite (vt verbis vtar diui Auguſtini) in ſeculo gaudium quid eſt? Gaudere de iniquitate, gaudere de turpitudine, gaudere de dedecore, de deformitate, quæ omnia nō eſſent, niſi homines voluiſſent. Quid eſt ergo gaudium ſeculi? Seculi lætitia eſt impunita nequitia. Luxurientur homines & fornicentur, in ſpectaculis nu-

Luc. 24. Reſurrectione Chriſti vt paradiſi ianua reſerata ſit. Eſa. 32. Ioan. 20. Treno 1. Prou. 8. Eſaiæ 25. Lucæ 12. Luc. 24. Matt. 18. Ioan. 26. Marc. 16. Rom. 6. Reſurrectionem Chriſti cauſam eſſe noſtræ finalis reſurrectionis. 1. Pet. 2. Iob 20. Luc. 20. Iob 21. 2. Cor. 1. Exod. 20. Auguſtin. Gaudium ſeculi quod.

gentur, ebriositate ingurgitentur, turpitudine fœdentur, nihil malipatiantur. Et videte seculi gaudium. Ista mala quæ commemoraui non castigas frames, non belli timor, non aliquis morbus, non aliquæ aduersitates, sed fine omnia in rerum abundantia, in pace carnis, in securitate malæ mentis. Ecce vide seculi gaudium. Sed non cogitat Deus sicut homo. Magnæ misericordiæ est nequitiæ impunitatem non relinquere, & ne cogatur in extremo gehennæ damnare, modo flagello dignatur castigare, Nam vis nosse, nulla pœna, quanta sit pœna? Psalmistam interroga: *Irritauit Dominum peccator præ multitudine iræ suæ, non requirit*, Ideò non exquirit, quia multum irascitur. Magna est ira eius. Parcendo sæuit, sed iustè sæuit. Si ergo aliquando sæuit parcendo, bonum est nobis vt subueniat castigando. Hæc Augustinus. Vnde liquet qui non vituperanda, sed laudanda est Christi seruitus, in qua licet sæpius hic plures & acriores occurrant aduersitates, quam amicis mundi, qui ex sententia Iacobi Apostoli inimici Dei constituuntur: hæ tamen sunt xenia, quæ charissimis suis mittit Deus, vnde filij eius & amici constituuntur. Ipse enim *flagellat omnem filium, quem recipit*. Ipse *quos amat, arguit, & castigat*. Eam ob rem præmonuit nos quoque Christus dicens: *In mundo pressuram habebitis, sed confidite, quia ego vici mundum*. Itemque: *Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit*. Itemque: *Non est seruus maior Domino suo. Si me persecuti sunt, & vos persequentur?* Et alia id genus multa, quibus premonet Christus suos, in mundo (quia de mundo non sunt) quemadmodum se, tristitiam & persecutionem habituros. Hæc enim pati, vestis illa est regia, qua indutus Christus vicit & hodie triumphauit. Hac veste fidelissimos quoque milites suos insigniuit. Ideò magna cum gratiarum actione deberemus à Deo accipere cuncta aduersa tanquam paternæ eius charitatis erga nos maximeq; fidelitatis indicia, & gaudere in tribulationibus, quandoquidem diuus Iacobus etiam nos admonet, *omne gaudium existimare, si in varias tentationes incidertmus*.

Psal. 9.

Iacob. 4.

Hebr 12.. Apoc. 3. Ioan 16.

Ioan. 13.

Iacob. 1.

Sicut enim reprobis, vt cætera omnia, tentationes sunt in ruinam propter voluntatem eorum prauam vltrò ad peccandum paratam, ita hominibus bonæ voluntatis sunt adminiculo in magnum profectum virtutum. Extentationibus namque discit homo suam infirmitatem, ducitur ad sui cognitionem, deprimitur ad humilitatem: cogitur ad lectionem, videlicet vt recipiat eruditionem & consolationem: impellitur ad orationem, puta quia sentit bene diuino auxilio neque industriam propriam, neque remedia alia sibi conducere. Gaudete igitur charissimi, quia in statu estis ad quem non mundus, sed diabolus, non humana persuasio, non proprius denique instinctus, sed diuina vos gratia ac prouidentia vocauit. In quo eiusdem gratia faciente, & læta & tristia vobis cooperantur in bonum: adsit modo bona voluntas. Et vt interverbis loquar Augustini: Gaudete in Domino, non in seculo, id est, gaudete in veritate, non in iniquitate. Gaudete in spe æternitatis, non in flore vanitatis. *Mortui enim* iam *estis* mundo, *& vita vestra abscondita est cum Christo in Deo*, qui est benedictus in sæcula, Amen.

Tentationes reprobis esse in ruinam, electis autē ad profectū.

Augustin.

Colloss. 3.

IN

IN EADEM SOLENNITATE.

De resurrectione nostra, tam corporali, quam spirituali.
Sermo V.

HAEc est dies quam fecit Dominus exultemus & lætemur in ea. Psalmo CXVII. Non est ociosum fratres charissimi, quod adeo crebra hodie in diuino officio fit horum verborum repetitio, & ad gaudium nostri inuitatio. Est enim reuera dies in qua exultandum est vehementer. *Dies, quam fecit Dominus*, id est, dies, quem non sol ille visibilis, qui oritur iterumque occidit, sed sol iustitiæ, Christus Dominus Deus noster, occasum nescíes, de pœnarum tenebris, de mortis obscuritate, de inferni horrore, de clauso sepulchro rediens, ortu suo clarius fecit enitescere. Hæc est dies, inquam, non quem sol ille visibilis, sed impensi operis, & beneficiorum magnitudo illustrat. Quare tanto nobis debet esse celebrior, quanto nobis in illo non temporalia, sed æterna exhibita sunt beneficia. *Christus* Dominus noster (inquit Apostolus) *mortuus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram*, hoc est, lauit nos à peccatis nostris per sanguinem suum: viuificauit nos per mortem suam, iustificauit atque amissam beatitudinem nobis reparauit per resurrectionem suam. Quod factum est in capite, hoc membra expectant. *Saluatorem* (inquit) *expectamus, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratũ corpori claritati suæ.* Itaque dies hæc dominicæ resurrectionis diem illum nobis significat interminabiliter, diem quem nox nulla sequitur, quando consciso nostræ mortalitatis sacco, duplici stola gloriæ, induti circundabimur lætitia inenarrabili, gloria ineffabili, beatitudine interminabili. Rom. 4. Apoc. 2. Ioan. 5. Phil. 3.

Proinde magna nobis hodie lætitiæ & exultationis præstatur occasio. Primum, quidem lætitiæ seu gratulationis, quod Saluator noster, qui propter nos redimendos, dolores immensos, & tandem mortem sustinuit amarissimam, iam superatis omnibus doloribus & deuicta morte, immortalis gloriosusq; resurrexit. Deinde etiam exultationis, quod sicut passio Christi animæ nostræ plenam liberationem, ita eius resurrectio corpori nostro perfectam contulit sanitatem. Nam sicut caro Christi hodie resurgendo est glorificata, ita caro quoque nostra illi conformanda per eius resurrectionem est reformata, quippe quæ pulchrior quam olim in paradiso aliquando reflorebit: nec semper sit auditura quod terra sit, & in terram ibit, nec illud semper ei intonabit propheticum: *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi flos agri.* Quin potius qui suscitauit Iesum, & nos cum Iesu suscitabit, & reformabit corpus humilitatis nostræ, configurabitq; corpori claritatis filij sui, quatuor scilicet illis dotibus gloriæ, quarum prima est impassibilitas, quæ resultabit ex virtute animæ glorificatæ, suum corpus adeò potenter continentis, vt à nullo valeat exteriore agente immutari. Testatur idem Augustinus *ad Dioscoridem* dicens: Tam potentem fecit Deus animam, vt ex eius plena felicitatis redundet in corpus sanitas perpetua. Nam sicut ferrum candens aciignitum ex omni parte pulso frigore continet ignem, ita felicitatis æterna iucunditas omnes qui in illam recipientur, ineffabili dulcedine vsquequaque medullitus inebriabit, vt nulla ex parte passibilitati pateat accessus: adeò vt si Exultandi causæ quæ. Gen. 3. Esaiæ 40. Phil. 3. Dotes glorificati corporis quatuor quæ sint. Impassibilitas. Augustin.

Subtilitas. iuxta eiusdem Augustini sententiam, etiam in medio consisterent inferni, haudquaquam læderentur. Altera est subtilitas, qua corpore donatur, vt penetrare possit quoduis corpus solidum, vtpote cui nihil possit obstare, nihil non peruium esse, propterea corpus glorificatum vocat Apostolus spirituale. *Resurget* (inquit) *corpus spirituale*. Spiritualia autem, vt dicit S. Thomas, sunt corporum cuiuscunque spissitudinis, soliditatis seu densitatis penetrativa. Quæ etiam impalpabilia sunt, id est, possunt non tangi, quatenus sunt instrumenta animæ glorioſæ. Porrò secundùm naturam corporis (ita corpus glorioſum resistere valet non glorioſo) possunt etiam quando volunt tangi seu palpari. Ideò beatus Gregorius. In illa, inquit, resurrectionis gloria erit corpus nostrum subtile per effectum spiritualis potentiæ, sed palpabile per virtutem naturæ.

2. Cor 15.

Gregorius.

Augusti. Agilitas. Tertia est fragilitas, vt secundum Augustinum, vbicunque erit voluntas, ibi statim erit & corpus. Et quamuis hoc fiat, secundùm Thomam, in tempore, illud tamen propter breuitatem est imperceptibile. Quarta est claritas. Si iuxta Esaiæ vaticinium, claritas seu lux lunæ erit sicut lux solis (Claritas autem solis post iudicium mundi septuplo, vt volunt, augebitur) quantam claritatem corpora recipient electorum? profecto multo maiorem, quam et lunæ aut solis. Hactenus de resurrectione, quæ secunda dicitur. Cæterum, altera interim præcedit, de qua dicitur: *Beatus qui habet partem in resurrectione prima*, quæ est à peccato ad gratiam, seu etiam à carnali ad spiritualem vitam, quæ perinde per Christi resurrectionem significatur atque iuuatur. Itaque est alia spiritualis resurrectio, alia corporalis: & sicut resurrectionem corporalem ita spiritualem triplicem inuenimus in scriptura, scilicet fictam, imperfectam, & veram. Corporalis resurrectio ficta erat, non vera, quin pythonyssa suscitanit Samuelem. Saul enim vt Augustinus, *in libro* ait *de ciuitate Dei*, ita hebes factus fuit, quod dum putauit adorare se Samuelem, adorauit diabolum. Si enim Samuel verè apparuisset, vtique iustus adorare se non permisisset, qui prædicauit solum Deum adorandum: & quo modo homo Dei, qui cum Abraham in refrigerio erat, diceret ad virum pestilentiæ, ignum ardore gehennæ: Cras mecum eris? Imperfecta resurrectio eorum fuit, quos Christus ad mortalem vitam resuscitauit, iterum aliquando morituros, vt Lazarum. At vera resurrectio est Christi, qui *resurgens ex mortuis iam non moritur, nec mors ei vltra dominabitur*. Simili modo, quidam spiritu non tã resurgunt, quam resurrexisse se simulant. Alij resurgunt, sed imperfectè: nam accedente tentatione, ad peccata relabendo iterum moriuntur. At ij resurgunt verè, qui stabiles in bono per gratiam proficiunt, euntes de virtute in virtutem, de bonis ad meliora. Huius resurrectionis sunt eadem, quibus Christus suam resurrectionem veram declarauit, argumenta. Primum argumentum quo Christus suæ nobis resurrectionis veritatem persuasit, est, quod cicatrices vulnerum in manibus, pedibus, atque in latere ostendit. Cicatrices nostrorum vulnerum spiritualiter sunt signa & reliquiæ peccatorum, quæ sunt passiones malæ, vitiosæ inclinationes, affectiones prauæ, illiciti motus animi, corruptiones & infirmitates spirituales naturæ. Illas ostendere, id est, reuelare, & saluberrimum est, & omnino necessarium, illas abscondere est pernitiosissimum. Nisi enim manifestentur, fiet vt nunquam curentur.

Esaiæ 30. Claritas.

Apoc 20. Resurrectio prima quæ.

Resurrectio triplex. 1. Reg 18. Augusti. 1. Reg. 7.

Ioan. 11. Rom. 7.

Psal. 83.

Argumenta spiritualis resurrectionis quæ. Ioan. 20.

Nunquam

Nunquam ad veram & perfectam spiritualem resurrectionem veniet, quisquis ad spiritualem vitam se conferens, has animæ suæ cicatrices non studuerit reuelare. Frustra aliunde medelam sperat, quandoquidem neque scientia, neque ingenium, neque experientia denique ad sui curationem sufficit, sed nuda humilitas: quam Deus per hominem (si haberi potest) regere vult & illuminare. Ita Cornelius ad Petrum, ita Paulus ad Ananiam mittitur, ita innumeros ad perfectam sanctitatem Christus erudiuit per Antonium, per Hilarionem, per Benedictum. Hic non quæritur doctor eruditus, sed in homine interrogatur, & ex homine auditur Christus. Non fallet huius discipuli humilem simplicitatem Deus, sed per malum aut imperfectum etiam magistrum salutaria illi respondebit. Nouit hoc versutus ille animarum hostis & inuidet tam celerem tamq; securum nouo monacho profectum. Idcirco pestifer omni studio suo machinatur pernitiosam nouo discipulo inducere aut verecundiam aut superbiam, ne animi sui studia motusq; & passiones, exercitia quoque & consilia, siue bona siue mala, patri spirituali reuelet, quo facilius imperitum atque tentationum inexpertum iuuenem fallat, laqueis suis vallidius innectet, cùm fraudes illius hostis nemo sit qui imperito detegat. Quapropter sancti patres in Aegypto tentato & inexperto monacho nil esse periculosius autumabant, quam tentationes suas abscondere, proprio consilio fidere, propriam voluntatem sectari. Quæ omnia S. Antonius adeò monebat cauenda, adeò voluit nihil celandum, vt si possibile foret, monachus pedum etiam suorum passus numeratos patri suo deberet spirituali reuelare. Verum, sunt qui defectus suos aut tentationes reuelant, cõsilia petunt, & tanquam à Deo sibi responderi desiderant, sperantes interim placentia sibi dicenda. Nam si quæ nolunt ipsi audierint responsa, ilicò obstrepunt, contemnunt, & non diuino consilio se admoneri, sed humano supercilio se pungi obganniunt. Hi similes sunt reliquijs Iudæ Ioannan, videlicet filio Careæ Iconiæ filio Oziæ, & reliquo vulgo (post transmigrationem cæterorum in Babylonem relicto in Iudæa: qui accedentes Hieremiam prophetam, petierunt, pro se consuli Dominum, dicentes: *Sit Dominus inter nos testis veritatis & fidei, si non iuxta omne verbum, in quo miserit te Dominus Deus tuus ad nos, sic faciemus, siue bonum siue malum. Voci Domini Dei nostri, ad quem mittimus te, obediemus, vt benè sit nobis cùm audierimus vocem Domini Dei nostri.* Ecce consilium quærebant, Deumq; per hominem sibi responsurum expectabant, quia cum ipsi Deum non possent, hominem tanquam Deum consulebant. Quis non illam humilitatem, illam sapientiam commendaret? Sed audi, quia sperabant sibi desiderata placentiaq; nuncianda, ideò consulebant vt quasi ex diuino oraculo sua propria desideria atque consilia statuerent. Quod cùm sic non fieret, sed Dominus per prophetam, quæ ipsi nolebant, responderet, videlicet, ne abirent in Aegyptum, irati dixerunt ad Hieremiam prophetam, quem antea sibi pro diuino oraculo elegerant: *Mendacium tu loqueris. Non misit te Dominus, sed Baruch filius Neriæ incitat te aduersum nos.* Hæc ideò adduco in medium, quod vanum sit consilia quærere, eademq; nisi placita sint, nolle suscipere.

Consulere Deum in homine quam sit omnibus necessarium. Actor. 3. Actor. 10.

Simplicitas in reuelatione tentationum quam necessaria sit.

Hiere 42.

Hiere 49.

Secundum argumentum, quod Christus vere resurrexerat, fuit, quod se tangendum obtulit. *Palpate* (inquit) *& videte*, &c. Sic spiritualis resurrectionis signum est, si quis correptionis, & cuiuslibet alterius aduersitatis tactũ

Resurrectionis spiritualis signum sit tactus mysticus. Luc. 24.

æquanimiter sustinuerit, animaduertens, quod salubriora sunt diligentis
Prou. 27. verbera, quam eius oscula qui per blandimenta linguæ decipit. Supradictam vulnera & cicatrices animæ non celanda. At quid confert vulnera sua ostendere, & medelam non admittere? Beatus qui correptionem ab homine sustinet patienter. Beatus etiã qui quascunque molestias seu aduersitates vndecunque illatas didicit ferre æquanimiter. Porrò, multo beatior censendus est qui nihil ab hominibus se æstimat ferre, sed totum à Deo intelligit sibi impositum, non quod iustum sit alteri malefacere, sed sibi intelligit à Deo missam aduersitatem hanc, quam Dei amore ferat, & haud secus atque à manu Domini accipiat, nihil contra hominem obmurmurans, imò nihil ad hominem respiciens: sed totum ad diuinam prouidentiam referens, & quicquid sibi occurrerit, sibi salutare futurum sperans. Si huic contemplationi sui accesserit abnegatio, nil grauatè feret vnquam, quicquid etiam accidens: sed inter omnes euentus tranquillum imperturbatumque animum geret, quandoquidem qui secum pacem habet, eandem cum omnibus possidet: & qui à seipso non læditur, à nemine alio potest offendi. Quemadmodum è regione nihil mirum, si neminem possit ferre, qui semetipsum non valet comprimere: imo quomodo à cæteris non dissideat, qui in semetipso incompositus est. Tertium argumentum veræ resurrectionis in Christo fuit, quod
Luc. 24. cum discipulis cibum sumpsit. Spiritualem animæ cibum verbum Dei esse,
Cibus spiritualis quis sit quomodoque nemo est qui nescit, siue illud sit lectum, siue auditum, siue inspiratum. His cibus ita reficit, vt non fastidium sed famem generet. Quanto namque studiosius inspirationem quis obseruauerit diuinam, quanto sæpius fuerit affectus, tanto feruentiori semper desiderio illam recipiet, tanto crebrius inanitate eius pascetur. Cauendum tamen ne omnem instinctum boni, aut necessarium putet, aut à Deo inspiratum: quia interdum humanus, interdum à maligno sub aliena specie est inspiratus. Quippe qui diuinum se mentiens, inducta specie boni ad malum inducere conatur. Probandi igitur sunt spiritus qui ex Deo sint, sed probandi ab eo qui discretionem habet spirituum. Quod
1. Ioan. 4. nemo facile sibi arrogabit. Datur tamen quam sæpissime superioribus propter humilitatem subditorum, quæ per hominem meretur sibi respondere & dirigi, tanquam à Deo, qui est benedictus in secula, Amen.

IN EADEM SOLENNITATE.

Quomodo resurrectio nostra corporalis, quomodo etiam spiritualis dies sit, qua exultare & lætari deceat.

Sermo VI.

HAEc est dies quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea. Psal. CXVII. Quis dubitat fratres charissimi, omnem diē à Domino factum? Hæc tamen dies singulariter à Dño dicitur facta, in qua Dñs ipse resurrexit à morte, suaq; nos resurrectione resurgere fecit, cuius resurrectionis erit absq; nocte, absque tenebris, absq; occasu, absq; tristitia, absq; caligine, indeficiens & æternus dies. Itaq; hæc dies hoc est, ipsa diuina resurrectio, quæ significatur, & perficitur nostra resurrectio, diem nobis facit sempiternum, in qua semper exultabimus & lætabimur. Nihilominus tamen etiam in hac præsenti vita ex-

ta exultabimus in die & in lumine nostro, qui est Christus. Ipse enim gaudium est cordis nostri, vita & consolatio nostra. Propterea charissimi omni gaudio seculi abrenunciemus, lætitiam externam, quæ non ex creatore nostro, nec in creatorem nos ducit, ad cor nostrum non admittamus. Gaudere, epulari, immolare arietes, ridere, bibere vinum, & ad organum lætari, & huiusmodi id genus alia gaudia, sunt ad instar puncti, quæ velut fumus aut nebula transeunt. Non sunt igitur vera gaudia, nec ad hæc inuitamur, qui exultari & lætari iubemur: non tempus veris, non calices, non epulas, non societatem amicam, non conuiuia, non rosarum tempus, non delitias cogitemus. In his enim vera (vt dixi) gaudia non sunt, quia non semper sunt, nec mera gaudia, aut sine tristitia sunt. Nam etsi semper essent, iam mœrore afficerent In vna enim eademque re semper morari, non gaudium, sed tristitiam adfert. Adeò nihil est in mundo quod nos sanet, aut quod præter Deum sine fastidio sit. In solo igitur Deo exultemus & lætemur. Ipse enim est dies nostra, ipse est lux nostra, lux quæ non habet occasum, lux quã nõ præcedit hesternus, nec sequitur crastinus, sed semper dies est hodiernus Transeant, fratres mei tempora, voluantur dies seculi, veniant læta & tristia, sentiantur fausta & infortunata, mutentur tempora in tempora: dies saltem illa & lux interior nobis non deficiant, perseueret gaudium paxque interna. Quod gaudium generat charitas: quæ facit vt tristia non appareant tristia, aduersa non sentiantur molesta, dura nõ æstimentur grauia, & quæ alioqui sine charitate premerent atque opprimerent, per charitatem fiant facilia atque desiderata. Charissimi, si itaq; hodie est dies exultationis & lætitiæ, si tristitia mala fuerit in aliquo, expellatur, ne expers communis sit gaudij. Nulla hodie ira, nulla inuidia in aliquo resideat. Et si quis læsum se dolet, iam non doleat, sed quasi nihil sibi factum sit, pro Christo obliuiscatur. Si quis tentationem aut pressuram in corde senserit, propositum sibi firmum constituat malo non consentiendi, nec aliquid propter hanc cordis molestiam agat aut dicat, quo Deum offendat. Porrò, ad sentiendam pressuram quamcunque se Deo offerat, commendet atque relinquat, eligens excluso peccato, quo ad illi placuerit, pati atque affligi. Quod si in seruitio Dei, si in laudibus diuinis, vbi delectari debuerat sentiat tædium, ariditatem atque fastidium, non deficiat Deo seruire, non desistat sed insistat potius ad illa se cogere, quæ salutaria sunt, quantumlibet suauitatem non sentiat. Neque enim quid séserit, sed quid voluerit homo à Dño exquiretur. Signum optimum est, & diuinæ misericordiæ sibi cõciliãdæ indiciũ, laudib. affici diuinis, cultui Dei fauere, Dei zelari ac promouere honorem, libenter ac suauiter eius laudibus interesse, & eius cultui atque officijs nihil minuere, nihil subtrahere, sed ea vbi possit etiam augere. Verùm, si quis hæc in se non inuenerit, si tædium aut grauedinem quandã frigidã ac sterilitatẽ aridã in se senserit, bonã voluntatem tamen habuerit, qua hæc indeuotio atq; acedia sibi in se vehementer displicet, non propterea desperet: sed bona voluntate constans perseueret, prouideatque ne ariditate aut diuinorum tædio victus se Deo subtrahat, ne ad finem acceleret, ne aliorum pietati obsistat, ne Dei laudes vt festine absoluantur, vrgeat: & vt semel dicam, ne quicquam agat aut conetur, quo acediæ se consensisse sentiat, seu stimulante acedia in se natum id quod patitur esse deprehendat.

Gaudio sæculi abrenũciandum.

In solo Deo esse exultãdum.

Nam

Nam si deuotionem libenter haberet, licet sterilitatem sentiat, si fer-
rem ac piam affectionem erga Deum desideranter vellet, licet acedia interim
aut tristitia diuinis tentetur, nihilominus quamdiu in tentatione non victus,
malo alicui inde nascenti consenserit, ariditas hæc & cordis pressura, quam
propter Deum fert, atque longanimiter illius miserationem liberatorem
expectat, à Deo pro deuotione coronatur.

Ariditas quę quando pro deuotione coronetur.

Huiusmodi igitur qui hanc tentationem sustinent, nec tamen propter
eam aliquid, quod inde sentirent nasci, faciunt: sed vim sibi facientes ad
Dei cultum ac orationem se impellunt, consolatur beatus Bernardus, dicens:
Forsitan causantur multi, quod affectum hunc delectabilem & dulciorem
super mel & fauum rarius experiantur, nimirum quia tentationibus interim
exercentur multoqúe virilius agunt, si virtutes ipsas non pro delectatione
quam experiantur, sed pro virtutibus ipsis, & solo Dei beneplacito tota
intentione, & si non tota affectione sectantur. Nec dubium quin optime cō-
pleat qui eiusmodi est, prophetæ admonitionem, qua dicit: *Delectare in Do-*
Psal 39. *mino, & dabit tibi petitiones cordis tui:* quoniam non de affectu loquitur, sed de
exercitio, Affectus enim beatitudinis est exercitium vero virtutis. Deo gra-
tias, fratres, cui hac nocte hilares animos, & absque festinantia nimia laudes
obtulistis. Vtinam hæc voluntas, hocqúe studium semper in vobis perma-
neat. Quod si passionibus quisquam noxijs ac vitijs molestis impugnatus
succumbat, nec ea extirpare ac vincere vt vult atque conatur, pręualet, non
propterea non particeps esse debet huius diei lætitiæ, qua Pascha seu phase,
id est, transitus à vitijs ad virtutem, à veteri homine ad nouum agitur: quin
potius in Dei miserationibus debet gloriari. quod crebris erratibus & fre-
quenti lapsu non sit consumptus, & quod benignitas Dei ad pœnitentiam il-
lum sustinuit: si resurgere non cessat, id est, si ad Deum toties redire conatur,
quoties labitur, etiamnum misericorditer ipsum recipit: & si constanter
puguauerit atque fideliter, tametsi vulnera in prælio recipiat, clementer il-
lum intuetur, laborem atque dolorem eius considerans, & vulnera quæ pug-
nando incautus atque in expertus adhuc miles ceperit, sanans. Cæterum,
Tria quæna perfectioni studenti obseruanda. Psal. 9. quicunque ad cordis puritatem ad pacem veram & perfectionem virtutum
anhelat, tria custodiat quibus à noxijs tueatur se: aut si non præcauerit satis
mox sese eruat. Primum est, sensus suos & linguam sub continuo ac iugi fre-
no, hoc est, sub arctissima custodia ac circumspectione vigilantissima cu-
stodire: nec illis libertatem egrediendi aut se effundendi admittere, nisi vbi
certa fuerit ac iusta occasio, Dei honorem aut proximi vtilitatem propter
Deum præcurrens.

Alterum est assidua, iugi ac perpetua oratione te conuertere ad Deum,
nunc gemendo pro defectibus, pro lapsibus, pro infirmitate, pro instabilita-
te, pro ingratitudine, pro impuritate, pro infidelitate, pro tepore ac cæteris
id genus multis: nunc iterum supplicando pro gratia, pro virtute, pro mise-
ricordia, pro auxilio, idqúe pro se & vniuerso mundo. Discat igitur menta-
liter orare, & continue orando loqui ad Deum.

Tertium, quando delictum, quando tentatio, quando desideria aut cō-
gitatio mala, quando pressura, quando tristitia aut aduersitas sentitur, illicò
ad vulnera Christi, potissimum tamen ad eiusdem cor apertum confugere, i-
bi se

bi se abscondere, illuc se imprimere, & in recordatione diuinæ bonitatis impugnationis suæ obliuiſci, ab omnibus quoque ibi phantasijs, perturbationibus, imaginationibusque exui.

Tētati quomodo sese in Christi vulneribus abscondant.

Qui voluerit huius rei veritatem experiri, incipiat ac perseueret, & cœpti illum non pœnitebit. Itaque *hæc est dies quam fecit Dominus*, & ipse est dies, *exultemus & lætemur in ea.* Vtinam eo peruenissemus, vt nulla res alia nos gaudio posset afficere, præter hanc diem, id est, præter Deum, nulla mœrore, præter culpam siue peccatum. Hoc tribuat nobis Dominus Iesus Christus, pro nobis crucifixus, mortuus ac rediuiuus in secula benedictus, Amen.

IN SOLENNITATE ASCENSIONIS Domini nostri Iesu Christi.

De multiplici iubilo, quo Christus ascendit in cœlum, & quæ via sit illum sequendi. Sermo I.

Ascendit Deus in iubilo, Psal. XLVI. Ascensionem Domini fratres charissimi non minus cœlo quam mundo festiuam hodie recolimus: cuius lætitiam, quanta fuerit tum Christo ascendenti, tum angelis & electis omnibus, quantaque & hodie & perpetuo maneat, nemo potest explicare, nemo capere. In terris magna agitur celebritate gaudium, si rex, si princeps, si dominus nouus in regnum, ducatum, aut ciuitatem eligitur, instituitur, aut introducitur, atque adeo nihil non ostētatur festiuum, vt si quis tunc tristitiam ibi vel simularet, haudquaquam careret suspicione, ne inuideat, neue iniquum aliquod in dominū meditetur. Itaq; immenso gaudio, cœlum terraque tripudiat, quādo vniuersorum Dominus, quādo rex & redēptor noster: imò & frater noster cœlos petit, captiuam ducens secum sanctorum patrum, quam liberauerat, captiuitatem. Non minori quoque nos hodie gaudio debemus eidem congratulari: qui quamuis in terra licet detinemur incolatu hospites, adoptione tamen sumus cœli ciues. *Venite* igitur *exultemus Domino, iubilemus Deo salutari nostro.* Quandoquidē Deus ipse noster ascēdit in iubilo, iubilū dicūt sancti, inexplicabile gaudiū cordis: vel iubilus est ineffabile gaudiū, q̄ nec taceri potest nec exprimi valet (adde) q̄ habetur pro æternis. Multiplici iubilo ascendit Christus. Primum, in iubilo proprio. Siquidem iubilauit quod voluntatem Patris impleuit: quod diabolum non potestate, sed iustitia superauit: quod denique opus nostræ redemptionis consummauit. Nam si tam immodico ad patiendum desiderio arctabatur, vt diceret: *Baptismo habeo baptizari, & quomodo coarctor vsque dum perficiatur?* nimirum æstuantissima charitate salutem nostrā accelerari sitiens: quanto nunc putandus est gaudio exultasse, quando quod tam vehementer cupiebat accelerandum, vidit consummatum? Quantum exultabat, quando iam non modo quæ ad animarum remedia essent, sciuit parata, verùm etiam quæ ad sanitatem, quæ ad integritatem, quæ ad gloriam denique perfectam pertinerent, ingenti sanctorum exercitui suo vidit munere collata? Iterum, Ascendit Deus in iubilo angelorum. Iubilauerunt etenim angeli de hominum reparatione. Quid ni iubilarent de tot hominum plena feli-

Psal. 47.

Psal. 94.

Psal. 46.

Iubilus quid sit.

Christum multiplici ascendisse iubilo.

Lucæ 12.

Iubilandi Christo causa quæ fuerit.

Angelis quænam fuerit iubilandi ratio. Luc. 15.

felicitate, qui tantopere gaudent vel de vnius peccatoris conuersione? Iubilauerunt de suæ ruinæ restauratione seu restitutione, vtpote quod benigne fecisset Dominus in bona voluntate Sion, quando iam impleret ruinas, & ædificarentur muri Hierusalem. Iubilauerunt de sui regis exaltatione. Nam & eidem mox nato, & ad miserias nostras perferendas, ad passiones quoque tolerandas accincto lætabundi gloriam cecinerunt, quid iam cum spolijs victori ascendenti ac triumphanti ad patris dextram redeunti laudum, præconiorum, atque gaudiorum obtulere?

Psal. 50.

Luc. 2.

Apostolos iubilasse propter tria.

Tertio, iubilauerunt Apostoli etiam propter tria. Propter Christi glorificationem, propter Spiritus sancti promissi certam expectationem, & propter gentium vocandarum conuersionem. Quarto, iubilauerunt sancti patres redempti cum Christo ascendentes, tum quod ab infernali sunt carcere liberati, tum quod angelorum agminibus sunt associati tum denique quod beatitudinem ex visione sanctæ Trinitatis sempiternam sunt adepti. Iure hos nobis est etiam iubilandum gratulantibus Christo regi nostro, quod intrauit in gloriam suam. *Si diligeretis me*, ait Christus, *gauderetis vtique, quia vado ad patrem. Si diligeretis me*, inquit, non tantum amore concupiscentiæ videlicet quo vobis ex me bene optatis: sed amicitiæ, qua mihi, id est, corpori meo glorificationem fauetis: *gauderetis*, id est gratularemini mihi, quod vado ad patrem. Et reuera merito quidem. Nam Titum Vespasiani filium adeo lætatum referunt pro exaltatione patris ad imperium Roman. vt nimio mox gaudio corpus eius langueſceret: & anima Christiana, anima religiosa, pro honore, pro exaltatione, pro glorificatione domini & sponsi sui exultabunda & laudans non iubilabit, aut prædilecti casto non languebit amore?

Iubilandi patribus ratio triplex fuerit.

Ioan. 14.

Ascendenti Christo cur potissimum sit congratulandum.

Hebr. 6. 1. Ioan. 2. Ioan. 14.

Gaudeamus igitur, quia Christus vadit ad patrem. Gaudeamus, quia præcursor pro nobis introiuit in gloriam patris, vt aduocatum habeamus in cœlis. Gaudeamus, quia vadit parare nobis locum. Locum, in quo vt Augustinus ait, tanta est pulchritudo iustitiæ, tanta est iucunditas lucis æternæ, quod si non liceret amplius in ea manere, quam vnius diei mora, propter hoc solum innumerabiles anni huius vitæ, pleni delitijs & circumfluentia bonorum temporalium, rectè meritoque despicerentur. Hunc locum nobis parat, non qui modo non sit, sed quia illo nos dignos facit, & ius possidendi nobis tribuit: illum nobis aperiens, nobis ad illum iter ostendens, & nos in via deducens. *Ascendit*, inquit Micheas, *pandens iter ante eos.* Duo sunt Christi ascensus. Primus est (quem iampridem recolimus) quo vt pastor bonus pro ouibus suis animam suam positurus, ascendit in crucem. Alter quo hodie ascendit in cœlum, In primo ascendit super occasum, quādo in ligno nostram naturam in semetipso suspendit, & in cruce moriens, mortem calcauit. In altero ascendit in iubilo, quando naturam eandem super cœlos cœlorum ad patris dextram leuauit. Illic nobis iter pandens, quo sequēdum sit, monstrauit: hic se imitantibus in gloriam suam intrandi copiam fecit: in priori patiendi exemplum docuit, in præsenti gloriæ suæ vt consortes efficiamur compotes fecit. Vtrunque ascensum complexus est, ad vtrunque nos inuitauit, quando dicebat. *Oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam.* Nonne & multo magis oportet nos pati, si in gloriam intrare concedimus alienam? Si hinc sine flagello non exijt, inquit Gregorius, qui sine peccato

Mich. 1.

Ascensus Christi duo qui sint.

Ioan. 10. Psal. 67. Psal. 46.

Luc. 24. Gregorius.

peccato venit, quomodo illi flagello digni non sunt, qui cum peccato venerunt? Ascendit igitur Dominus noster Iesus Christus in crucem, iter pandens ouibus suis quo sequantur. Siquidem ipse est pastor ille, qui cum proprias oues emiserit, ante eas vadit, & oues illum sequuntur. Sequamur eum fratres, quia hæc via est, qua nos oporteret intrare in regnum Dei. *Omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes transierunt fideles. Ludibria & verbera sunt experti, insuper & vincula & carceres. Lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt. Circumierunt in melotis, in pellibus caprinis egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus, in solitudinibus errantes, in montibus & speluncis, & cauernis terræ* Hæc est via Domini, *hæc porta Domini & iusti intrabunt per eam.* Hoc modo in crucem ascendere, est post Dominum ire. Hæretici nostri & sine operibus bonis, & sine passionum, hoc est, aduersitatum tolerantia: imò & facinoribus pleni & flagitijs obruti, sperant se introituros regnum Dei. Verum hæc non est spes, sed inconsulta præsumptio. Adeò faciunt misericordem Deum, vt desinat esse iustus. Adeò putant bonum, quasi eorum flagitijs faueat. Verùm hoc non est esse bonum, sed pessimum. Non hanc viam elegit Dominus, non docuit. Nemo alia via præsumat quærere regnum cœlorum, præter eam quam & Christus docuit & ambulauit. *In mũdo* ait Christus, *pressuram habebitis.* Et iterum: *Mundus gaudebit, vos autem contristabimini.* Hæc est via arcta, quam paucis peruiam fecit Christus. Quapropter gaudium nostrum sit hæc tristia fortiter ac hilariter perpeti, expectantibus illud tempus quo simul finiantur tristia, & in gaudium vertantur omnia. Valeant cum gaudijs suis hi, qui terrena sapiunt, qui cœlestia neque expectant neque quærunt, quia non quemadmodum debent, quærunt. Vos autem charissimi fratres inter infirmitates, inter tentationes, in contemptu, in fame & siti: postremo, inter aduersa quæcunque per patientiam curratis ad propositum nobis certamen, *aspicientes in autorem fidei, & consummatorem Iesum qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta. Recogitate enim qui talem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem, vt non fatigemini animis vestris deficientes.* Scitis quanta passus est magister vester. Scitis quanta rursus passionis ipsius corona, quanta post eius dolores & gemitus secuta sint gaudia. Ascendit quidem ipse hodie in iubilo, sed nobis tamen vestimenta suæ passionis pro testamento hic in sui memoriam & pro sui imitatione reliquit. Cecidit Heliæ nostro in cœlum ascendenti pallium eius, quod nobis non modico desiderio est leuandum. Quod ais pallium? Nempe vestimentum illud quod angeli mirabantur in ascendente rubrum, dicentes: *Quare rubrum est vestimentum tuum?* Quibus Dominus quoque respondẽs: *Torcular*, inquit, *calcaui solus.* &c. Itaque pallium Heliæ nostri, pallium, inquã, Domini Iesu in hac mortali vita fuit torcular, hoc est, pati & despici, quicquid carni durius erat eligere, patris voluntatem magis quam propriam facere, vulnerari, sanguine proprio rubricari, crucifigi & mori. Hoc pallium cecidit Heliæ, eidem resurgenti & ascendenti quia *resurgens ex mortuis, iam non moritur, nec mors ei vltra dominabitur.* Hoc pallium cecidit Christo, relictum est nobis: quandoquidem *Christus passus est pro nobis, nobis relinquens exemplum, vt sequamur vestigia eius.* Non vult nobis sufficere, quod ipse passus sit pro nobis, nisi & nos aut bona operando, aut dura patiendo eius amore sustineamus.

Iudith. 8.
Hebr. 11.
Via recta ad cœlum ducens quæ sit.
Psal. 114.
Spes Luthe. ranorum qualis.
Ioan. 16.
Ibidem.
Matt. 7.
Hebr. 11.
4. Reg. 2.
Pallium Heliæ mystice quid.
Esaiæ 63.
Ioan 5.
Rom. 6.
1 Pet. 2.
Pallium cuiusmodi Christus nobis reliquerit.

neamus. Sequamur exemplum eius necesse est, & regnum cœlorum quæri illi constat, tanti nos quoque comparemus. Ita enim comparabimus: sed non hoc quidem, nisi per ipsum. Quid enim sunt opera nostra, quid patientia nostra ad regnum cœlorum? Sed proinde hoc dictum sit, si in primo ascensu socij fuerimus passionis, in altero consortes erimus & gloriæ. Ad hanc gloriam nos inuitat Christus, ad hanc nos expectat, ad hanc nobis viã quotidie parat, cũ nos castigando, cñ nostra desideria praua præpediendo, cũ conatus illicitos refrenãdo, cũ ad meliora nos impellẽdo fatigat. Quæ cũ hilariter de manu eius accipimus, cũgratias agentes, æquanimiter sustinemus, pallium quod Christo cecidit, leuamus. Hoc pallio tribulationum aquas, vt Habacuc, quæcunque occurrerint percutientes diuidimus, vt ficco, hoc est, inoffenso pede transeamus. Quippe, cùm nihil sic tentationum fluctus comprimat, nihil aduersitatum vndas adeò mitiget, nihil patientibus pericula tam excludat, quam Dominum nostrum Iesum Christum pro peccatis nostris ex charitate, vt nos redimat, patientem contemplari, omnia quæ super nos venire permittit, de manu ipsius accipere, ac in eius beneplacitum penitus nos illi resignare, vtpote qui nihil magis quam salutem nostram diligit, & cuncta in vtilitatem nostram instituit: propterea ab omni creatura benedicendus atque laudandus in secula, Amen.

2. Cor. 1.

A quæ pallio Christi quomodo diuidantur. 4. Reg 2.

IN EADEM SOLENNITATE.

Quod via abnegationis & patientiæ via est ascendendi post Christum in cœlum. *Sermo II.*

Ascendit iter pandens ante eos. Mich. 2. Charissimi fratres, ascensionẽ Iesu Christi Domini nostri in cœlum hodie colimus, vnde certam habemus fidem, hominibus quoque cœlorum esse referatam portam. Habemus nihilo minus spem firmam introeundi post Iesum, tanquam post regem milites, post caput membra. Aperta nobis est porta, & via quæ illuc ducit, nobis manifesta est, Christus ipse nobis est via. In se namque docuit, & monstrauit viam qua perueniamus ad cœlum. Vita eius via nostra est. Scimus, chartissimi fratres, quomodo vixerit, quomodo passus, quomodo mortuus sit Christus: quomodo deinde resurgens ascenderit in cœlum. Hanc imitationis viam necesse nos ambulare. Ipsa enim est arcta illa, quæ ducit ad viã, quã Christus non solis solitarijs, sed omnib. pariter beatã vitã ingredi cupientibus instituit. Non est quã inquiras alia via (etiam si in monasterio non fueris) nisi hæc arcta & angusta, quam Christus ipse prior ambulauit. Hanc non dedignetur ambulare homo peccator, qua præiuit homo Deus.

Ioan. 14.

Via post Christum ascendendi in cœlum quæ sit. Matth. 7.

Euigilia igitur nunc (vt verbis vtar beati Augustini) omnis anima Christiana, & si in te eminet virtus charitatis, quæ omnia sustinet, domini tui imitare vestigia. *Christus* enim, ait Petrus Apostolus: *pro nobis passus est, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius.* Et si ille propter te de cœlesti sede ad terrena descendit, tu propter te fuge terrena, appete cœlestia. Si dulcis est mundus, dulcior est Christus. Si amarus est mundus, omnia propter te sustinuit Christus. Via tibi factus est ipse Saluator. Vides etiam, & quæris quo ducat

Augustin.

1. Cor. 13. 1. Pet. 2.

ducat hæc ipsa via? Ad veritatem & vitam ipsa ducit. Si amas veritatem, & si amas vitam, & cupis ad veritatē & ad vitam venire, à via noli errare. Video, inquis, viam, sed amara est, aspera est. *Arcta enim & angusta est via, quæ ducit ad vitam.* Christus transiuit, & adhuc aspera est? Caput transiuit, & adhuc membra trepidant: Sed Christus, inquis, Deus est & homo, ego autem homo. Tot millia marytrum transierunt, & adhuc tibi aspera est? Transierunt senes, transierunt iuuenes, transierunt pueri, puellæ transierunt viam quam timebas, tritam tibi fecerunt. Ambula ergo viam, securus ambula. Quid enim metuis in hac vita? Mortem? Et mortem times, qui ad vitam curris? Hæc beatus Augustinus. Ioan. 14. Matth. 7.

Christo igitur per aspera incedente sanctisque omnibus per eandem viam, puta per tribulationes multas sequentibus, quis posthac super terrenarum consolationum inopia, quis quod societatibus atque lætitijs mundanis non debeat interesse, doleat? Quis pœniteat, quod relicto seculo, deserta etiam via illa lata, quæ ducit ad interitum, monasterium ingressus est? Quis grauatum se clamabit, quod sibi non liceat malè agere, & ad infernum currere? Quis murmuret contra benè agendi necessitatem? O necessitatem omnino felicem, compelli ad honestiora, ad meliora, ad beatam denique vitam. At rursus, quam infelix libertas, licentia dicerem, effreni cursu præcipitem se dare in amicitiam mundi, quæ inimica est Deo, & in Iatam viam quæ ducit ad perditionem: sic nihilominus miserum est pœnitere de inchoata pœnitentia, tristari aut conqueri de via cœpta ad regnum cœlorum. Sed via, inquit aliquis, displicet, quia angusta & carni contraria est: Et quare non cogitatur simul viæ terminus, vita beata? Nunquid & illa displicet? Porrò si patria, videlicet beata vita, placet, non displiceat etiam necesse est ad patriam via: idque non solum monacho, sed omni etiam Christiano. Proinde siue in seculo siue in monasterio viuatur, si post mortem volumus gaudere in cœlo, necesse est Christum imitari, qui per angustam nos ducit viam, quamdiu sumus super terram. Ambulemus igitur charissimi, & perfecto desiderio imitandi post Christum ambulemus, memores vocationis nostræ, memores primi propositi nostri, quod eam ob rem huc venimus. Amplectamur toto corde quicquid professio nostra, quicquid superiorū ordinatio, quicquid prouidentiæ diuinæ dispensatio, quicquid fraterna charitas, quicquid obedientia, quicquid communis vtilitas aut necessitas à nobis exquirit: idque qualecunque hoc fit, cum feruore & hilaritate, proprijs voluntatibus ac priuatis commodis quibuscunque anteferendo. Semper versetur in cordibus nostris sententia illa Bernardi, statutis nostris etiam nobis commendata: Spiritus sanctus illa hora gratum non recipit, quicquid aliud quam debes, neglecto eo quod debes, obtuleris. Saul, quia quod voluit, non quod iussus fuerat, fecit, à Domino reprobatus fuit. Et certè nisi propheta aliter mandasset, comparādo ipsa opera inter se melius (quod Saul elegit) videbatur, id est, Dño pecora sacrificare, quam absque diuino cultu ea mactare. At modo accedente dominica iussione per prophetam, ꝙ alioqui vilius fuerat, iam non vilius, sed dignius, nec deinceps arbitrarium, sed deinceps necessarium erat. Et idcò Saul peccauit, propterea quod offerendo Domini neglexit voluntatem: Actor. 14. Necessitas felix quæ. Libertas infelix quæ. Iacob 4. Matth. 7. Luc. 13. Bernardus. 1. Reg. 15. Saul cur fuerit reprobatus.

nec profuit ei, sed nocuit quod fecit. Quam timendum est fratres, quam dolendum, multos homines labores suos, orationes suas, opera sua liceralias bona non solum perdere, sed sæpenumero etiam cum Dei contumelia facere & pœna se reos efficere, cùm propter hæc propria, ad quæ illo tempore non teneanter obligati, alia interim omittunt quæ debent. Et hoc de bonis operibus interim dictum sit, quorum occasione intermittuntur debita. Quid de inutilibus, ne dicam pernicioſis, sentiendum est, propter quæ illa quæ interea deberent fieri negliguntur? Consultissimum igitur ac necessarium est quod

Ioannes Gerson. Psal. 15. 1. Reg. 15.

venerabilis Ioannes Gerson non monachus, sed monastico imo diuino spiritu præditus, scribit cuidam Carthusiensi, inter alia sic monens: Confidens religiosus quoniam bonorum nostrorum Deus non eget, atque proindemelior est obedientia quam victima. Propterea censeri debeat pro regula generali, illud esse melius, illud pulchrius, illud nobilius, illud vtilius, delectabilius & honestius, quod est obedientiæ proximius: sit illa res in qua obeditur, vilis, abiecta, turpis, inutilis, laboriosa, vana, stulta, quantumlibet inhonesta, solo peccato excluso. Hæc Gerson.

Vt ergo cœperam dicere, ad monasterium venimus, vt Christi sequamur vestigia, viam arctam & angustam ambulantes: quæ versatur potissime circa sui abnegationem, dicente Christo: *Qui vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam & sequatur me.* Non est crux maior, quam seipsum abnegare, amatoribus propriæ voluntatis: & cum torqueamur circa multa, & vndique angustemur (licet interdum leuissima ac propè nulla sint quæ nos angustant) has tamen angustias pariunt nobis priuatus amor, voluntas propria, & immortificatio nostra. Tanto igitur minus patitur, tanto pacem habet vnusquisque maiorem, quanto magis abnegauerit semetipsum. Quapropter cùm studium monasticæ vitæ ac scopus sit puritas cordis, exercitia & media religionis, omnia penè versantur circa sui abnegationem, sine qua nulla speranda est puritas. Huic propterea quod vberrimos omnium virtutum fructus germinet, maximè inuidet diabolus, ac omni malignitatis suæ studio nititur varijs modis inde monachum abducere. Suadet nouitijs (quos carnalibus non potest vitijs pellicere) in seculo multas esse occasiones præclariores benefaciendi, ac animas Deo lucrandi, ad quæ possit esse idoneus, at citra imperium alienum fore magis deuotus, quam vt se stringat ad has obseruantias monasticas frigidas, atque (vt mentitur) inutiles. Promittit in seculo autalio statu mendax futura omnia tranquilla, tolerabilia, suauia: hic verò cuncta dura & insipida: illic victurum sanctè, hic tepidè. Innumera eiusmodi exaggerat, vt ad displicentiam sui status nouitium inducat: suadens in seculo nihilominus (vt dixi) posse saluum fieri, atque animas præterea multas bono exemplo posse lucrari. Quare tandem hæc? Nunquid vt profectum suadeat, aut aliquem efficiat? Minime. Sed vt tepidum reducat ad vomitum, hoc est, vt à bono statu, à monasterio abducat) à quo nunquam abducere niteretur, nisi statum nouitio saluberrimum futurum inuidus cognosceret) Abductum autem atque iam semel victum in seruum possideat, & per eundem alios seruos multos obtineat. Verè si in monasterio tibi, quisquis es, molestum est angustam incedere viam, & Christum sequi, vbi omnes sequuntur, & vbi ad sequendum alij hortantur verbo, alij trahunt exemplo alij

1. Pet. 2. Matth. 7. Luc. 13. Luc. 9.

Via arcta ad regnum ducens cœlorum, circa quid potissimum versetur.

Monasticæ vitæ scopus quis sit.

Abnegationem euangelicam cur religiosis maximè inuideat diabolus.

Quibus modis religiosum ad status sui displicentiam inducere nitatur diabolus

alij societate inuitant, alij oratione iuuant, quomodo tu solus in seculo per angustam viam incedes, aut quid spei tibi esse potest, quod ibi religiosius viuas, vbi ante offendes centum, qui à bono abducant, quam vnum qui benè consulat? Si apud ignem positus calorem non sentis, in pruina & niue constitutus vnde calefies? Si Deo seruientibus mixtus in monasterio non compungeris, vbi lectiones, monita, exempla atque id genus alia permulta habes, quæ ad pietatem vrgent: sed manes ad diuina acediosus, fastidiosus ad omnia, quando inter mundanas societates: quando inter pocula & symbola, quando inter puellarum greges, quando inter nugas & ocia vana in seculo Deo efficieris deuotus?

Vana igitur & mendax est diaboli omnis illa promissio à felici statu & vocatione diuina machinantis abducere. Quippe (vt verbis loquar Gersonis) qui non habet efficacius malignandi machinamentum, quam si possit huiusmodi suadere displicentiam status sui iam assumpti iamq; professi. Et hoc facere conatur, nunc sub velamine maioris vtilitatis in alia vocatione, vt in prædicando, nunc sub figmento quietis contemplatiuæ, nunc sub arrogantia scientiæ amplioris, nunc sub vmbraculo, quasi omnia sint inutilia, quæ agit in vocatione sua, prosequendo singula & annihilando (ieiunia, vigiliæ, prolixitas cantus & horarum, solitudo grauis & iuge silentium cum similibus sint pro exemplo) subiungens quod Deus solum inspicit cor, & corporalis exercitatio ad modicum vtilis est, addendo: Vt quid denique perditio hæc? Poterat enim vnguentum suum, vt sibi videtur, venundari multo, & non sic deperiret. Hæc Gerson. Eiusmodi autem & alia dicit spiritus seductor instabilibus cellitis, vnumquemque secundùm naturalia & consuetudines illius, quibus perspicit infirmiorem, & ad lapsum procliuiorem tentans, vt de cella salutis in viam perditionis reducat, aut de feruore primo in acediam teporemq; inextricabilem pertrahat, quo videantur in monasterio grauia impossibilia & insipida omnia. Nec quæ passioni huic queant mederi, assumuntur remedia, videlicet legendi, orandi operandiq; assiduitas, & instantia resistendi: sed quæ morbum augent, vt sunt consolationes secundū carnem, ocium, euagatio mentis, curiositates, nouitates, confabulationes, edendi bibendiq; delectationes quæruntur, vt corpore quidem versetur nouitius in deserto, animo verò in Aegypto. Certè si semper nobis hic esset viuendum, non mirum fortassè videretur, pro abundantia, temporalium & rerum & delectationum niti. At cum vita nostra (cuius ne vnum quidem momentum nobis certum restat) via duntaxat est ad veram, stabilem perpetuamq; vitam, ita nobis viuendum est, hoc est, ita nobis ambulandum est, vt ad veram vitam, ad beatam patriam nostram peruenire nobis liceat. Atqui Sanctorum omnium sententia est, vt per tribulationes multas oporteat intrare in regnum cœlorum. Vltrò igitur hanc viam amplectamur, nec aliam quæramus. Consolabitur nos amor & desiderium patriæ cœlestis, vt propè nihil æstimemus, quicquid huius amore pertulerimus. Idipsum sentit, idipsum hortatur quoque diuus Augustinus dicens: Cum sequeris viam Christi, non tibi seculi prosperitates promittas. Per dura ambulauit, sed magna promisit. Sequere. Noli tantum attendere qua iturus es, sed & quo venturus sis.

1. Reg. 16. Prou. 14. 1. Tim. 4. Matt. 26.

Remedia contra tentationes. Fomenta tentationū.

Vita præsens comparatur viæ.

Act. 14.

Augustin.

Tole-

Tolerabis dura temporalia, sed ad lætitiam venies sempiternam. Si vis sustinere laborem, attende mercedem. Nam & operarius in vinea deficeret, nisi attenderet quid accepturus esset. Cum autem attenderis quid sis accepturus, omnia erunt tibi vilia quæ pateris, nec digna æstimabis pro quibus illud accipias. Miraberis tantum dari pro tantillo labore: Nam vtique fratres pro æterna requie, labor æternus subeundus erat. Aeternam felicitatem accepturus æternas passiones sustinere deberes. Sed si æternum sustineres laborem, quando venires ad æternam felicitatem? Ita fit vt necessaria temporalis sit tribulatio tua: qua finita venias ad felicitatem infinitam. Sed planè fratres posset esse longa tribulatio præ æterna felicitate: Verbi gratia, vt quoniam felicitas nostra finē non habebit, miseria nostra & labor noster & tribulationes nostræ diuturnæ essent. Nā etsi mille annorum essent, appende mille annos contra æternitatem. Quid appendis cum infinito quantumcunque finitum? Decem millia annorum, decies centena millia, si dicendum est, & millia millium, quæ finem habent, cum æternitate comparari non possunt. Huc accedit, quod non solum temporalem voluit laborem tuum Deus, sed etiam breuem. Paucorum dierum est tota vita hominis, etiamsi læta duris non misceantur, quæ plura & longiora sunt certè quam dura: & ideò breuiora & pauciora sunt dura, vt durare possimus. Si ergo per totam vitam suam in laboribus & in ærumnis esset, in doloribus & in tormentis, in carcere & in plagis, in fame & siti, omnibus diebus, horis omnibus per totam vitam suam vsque ad ætatem senectutis, pauci dies sunt tota vita hominis quo labore transacto veniet regnum æternum, veniet sine fine felicitas, venidt æqualitas Angelorum, veniet hæreditas Christi, veniet cohæres Christus. Pro quanto labore quantam mercedem accipimus? Hæc Augustinus. Nos igitur charissimi, quia arctã & angustam viam sumus amplexi, in ea ambulemus. Nulla nos tentatio vincat, nulla tribulatio frangat, nulla pusillanimitas deijciat, nulla nos accidia fatiget. Nunquam enim diabolus, nunquam mundus, nunquam propriæ carnis fragilitas poterit nobis nocere, si per bonam voluntatem noluerimus nobisipsis deesse. Nec Deo seruire erit molestia, vbi à corde excisa fuerit accidia. Videtur quidem arcta & angusta via, sed dilatatur spe & charitate. Est etiam breuis, quam sequitur gaudium beatæ & interminabilis vitæ, gaudium immensum & infinitum. Ad quod felicissimè nos vocauit, & huc nos in viã, imò quasi in portam., per quam mox introeamus in requiem illam beatam, constituit Iesus Christus Dominus noster in secula benedictus, Amen.

Labores huius vitæ quã sint parui respectu felicitatis æternæ.

2. Cor. 11.

Lucæ 20. Ephes. 1. Rom. 8. Matt. 7. Luc. 13.

IN EADEM SOLENNITATE.

De laude obedientiæ, & de tribus quæ ab obedientiam retrahunt.

Sermo III.

HVmiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu flectatur omne genu, cælestium, terrestrium & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus noster Iesus Christus in gloria est Dei Patris. Ad Philippenses 2. Christo ad Patris dextram exaltato charis-

chariſsimi fratres, nos gaudere conuenit. Siquidem eius aſcenſio noſtra eſt in cœlum aſſumptio. Vt enim propter nos de regalibus cœli ſolijs deſcendit, vt propter nos paſſus eſt, vt denique vſque in mortem crucis ſe humiliauit, ita rurſus hodie exaltatus præcurſor pro nobis introijt in gloriam ſuam. Conſolatur autem nos, ſequendiq; ſpem præbet, quod ipſe caput Eccleſiæ, quod primogenitus ex mortuis: nos verò membra eius ſumus & cohæredes. Adhæc quod non poteſt non eſſe efficax, quam ad patrem fecit oratio: *Volo* (inquiens) *pater vt vbi ſum ego, illic ſit & miniſter meus.* Miniſtros Chriſti credo eſſe nos omnes, ſi tamen illud, quod in epiſtola ſua diuus admonet Ioannes, nobisnon excidat: *Qui dicit ſe Chriſti eſſe, debet ſicut ille ambulauit & ipſe ambulare.* Atque illud Chriſti: *Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Satis hic inſinuatum eſt quid à fideli imitatore expetat Chriſtus. Satis intelligimus eis qui Chriſti cupiunt eſſe gloriæ conſortes, neceſſarium fore, vt vitæ ſint etiam imitatores. Igitur cùm Chriſtus propterea ſit exaltatus in gloriam patris, quod humiliauerat ſemetipſum, factus obediens vſque ad mortem, quid aliud conficitur, quam obedientiã viam eſſe regiã, qua ſequimur Chriſtum? qua aſcendimus in cœlum? Ab hac quiſquis recedit, Chriſtum deſerit. De hac vt nonnihil dicamus, aduertendũ tria eſſe quæ nos fallunt & ab obedientia detinent. Primum, quod in hominẽ nimis reſpicitur, velut hic ſolus ſit qui præcipiat, cùm potius ille, cuius loco & vice nobis præeſt, cogitandus ſit. Inde vſu venit vt prælatorum iuſsiones, hoc præſertim tempore, non aliter quam traditiunculæ humanæ accipiantur, quas contempſiſſe non magni referat. At rectius eſt nobis ſentiendum. Credendum potius Bernardo, Bonauenturæ, cæteriſq́ue omnibus Doctoribus ſpiritu ſancto plenis, quorum vna eſt hæc ſententia omnium: Quicquid vice Dei præcipit homo, quod tamen non ſit certum diſplicere Deo, haud ſecus omnino accipiendum eſt, quam ſi præcipiat Deus. Quid enim intereſt, vtrum ipſe, an per ſuos miniſtros, ſiue homines, ſiue angelos, hominibus notum faciat ſuum beneplacitum Deus? Ipſum proinde, quem pro Deo habemus, tanquam Deum in his quæ apertè non ſunt contra Deum, audire debemus. Credendum Paulo Apoſtolo, qui libertatem aut (vt verius dicam) ſeruitutẽ carnis interdicẽs, Rom. admonet, vt *omnis anima poteſtatib. ſublimioribus ſubdita ſit: non.n. eſt*, inquit, *poteſtas niſi à Deo, q̃ aũt ſunt à Deo, ordinata ſunt. Itaq; qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit. Qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationẽ acquirunt.* Et Hebræos vt obediant præpoſitis ſuis, Deo rationem animarum ſuarum pro ſe reddituris. Alterum, quod ab obedientia abducit, amor eſt ſui, quo ſibi vnuſquiſque hoc ſolum bonum ducit, quod propria eligit voluntate. Delicatam hanc & nimis moleſtam vocat obedientiam Bernardus, nũquam libenter obedire, niſi cum audire contigerit quod fortè libuerit aut quod non aliter licere ſeu expedire monſtrauerit vel aperta ratio, vel indubitata auctoritas: Hæc, inquit, obedientia non eſt quæ ex regula traditur obedientia ſine mora. Aduertendum igitur generatim, non quod delectabilius, ſed quod moleſtius, plerunque ac ferè ſemper plus adferre frugis, quanto magis verò mortificatio propriæ voluntatis ad obediendum præcioſum Deo efficitur holocauſtum? Deinde cum virtus circa ardua ſibi nomen vendicat & locum, non poteſt dici virtus, quicquid ex priuato amore naſcitur:

Leo Papa. Sap. 18. Hebr. 6. Colloſ. 1. Rom. 8. Ioan. 17. 1. Ioan. 2. Luc. 9. Matth. 19. Phil. 2.

Obedientia via regia ſequẽdi Chriſtum.

Ab obediẽtia hominẽ detinentia tria quæ ſint

Bernardus. Bonauent.

Obediendũ eſſe Dei vicarijs, tanquã ipſi Deo

Rom. 13.

Heb. 13.

Amor priuatus vti impediat obedientiã. Bernardus.

Obedientia magis fructuoſa quæ ſit.

quin etiam non potest non aduersari virtuti, quicquid extra Deum delectat. Delectat autem extra Deum omne, quod obedientiæ repugnat. Proinde qui ab eiusmodi se conatur ignauia extricare, vim sibi primo inferat necesse est, donec proprij sensus & voluntatis duritiam (quæ hunc sibi laborem & obediendi difficultatem pariunt) conterat & conscientiæ lætitiam quæ de obedientia nascitur, gustet. Nam quanto qui per obedientiam sæpius se abnegat, tanto quod imperatur dulcius portat. Atque rursus alienam iussionem sibi quisque reddit magis exosam, quo hanc aut tardius perficit aut segnius negligit. In hoc certamine præsidium est validissimum & victoriæ proximum, bona voluntas, stabilita, videlicet institutum firmum sibi facere, nolle obedientiam vnquam prætergredi, sed omnibus anteferri. Hanc debet nouus tyro primum, & si non ita suauiter, tamen fortiter amplecti, nec quod sensuali affectioni placet, sed quod rationi est consentaneum, quamuis insipidum eligere. Tertium est, quod etiam bonæ voluntatis nonnullos ab obedientia retrahit, dum rem quæ iubetur magis ex suo genere, quæ interdum vilis est, quàm ex obedientiæ virtute metiuntur. Cui, videlicet, rei imperat, dum aliquod nobilius quod interim in animo, aut præ omnibus habent, comparant, hoc suum studium & suam voluntatē magnificiunt, obedientiā contēnunt. Verum falluntur. Nam obedientia ipsa non ex dignitate operis quod iubetur, sed ex abnegatione eius qui obedit, virtutis nomen sortitur & meritum. Quæ etiam obedientia plerunque tanto est perfectior, quanto eius nomine res nobilior intermittitur, vilior agitur. Itaque nulla actio tam vilis est, quæ per obedientiam non efficiatur nobilis: imò quæ non plus sortiatur meriti, quam ea quæ ex propria interim voluntate fieri potuisset. Præferendum igitur quicquid à superioribus iubetur, quantumlibet vile ex suo genere quandoquidem per obedientiam ita nobilitatur, vt cæteris omnibus vel præstantissimis haud iniuria possit anteferri. Nec fallit quod venerabilis Ioannes Gerson doctor profectò Christianissimus, non minus constanter, quam veraciter cuidam Carthusiano scribens, ait: *Melior est obedientia quam victima.* Propterea censeri debet pro regula generali, illud esse melius, illud pulchrius, illud nobilius, illud vtilius, delectabilius & honestius, quod est obedientiæ proximius. Sit illa res in qua obeditur, vilis, abiecta, turpis, inutilis, laboriosa, vana, stulta, quantumlibet inhonesta, solo peccato excluso. Exemplum habemus in Domino nostro Iesu Christo, qui sacerdotali & regio genere, ac spiritu, prophetico insignis, nudis ambulabat pedibus, alijsq; maximè humilitatis gestis se deiecit hanc existimans (vt beatus Hieronymus finaliter innuit) summam nobilitatem, videlicet Deo patri obedire. Vnde & beata Agatha per iudicem suum inculpata, quod seruilem personam propter Christi seruitutem gereret, respondit prudentissimè theologizando dicens. Summa ingenuitas hæc est, qua Christi seruitus comprobatur. Hæc Gerson. Astipulatur huic veritati deuotissimus doctor Ioannes Tauserus, cuius verba ex vernaculo sermone versa, hunc faciunt sensum: Quodlibet, inquit, opus vel minimum vel vilissimum, quod ex pura & humili agitur obedientia, nobilius, Deo acceptius, meritisq; locupletius est, quam alia quæcunque quæ facere posset homo propria ex voluntate, quamlibet præclara illa æstimentur. Equidem in veritate vobis denuncio, non posse hoc ꝛuo offerri homen loca-

Amor proprius quomodo mortificandus.

Volutas in bono stabilita quam validissimū sit præsidiū.

Obedientia vndevirtutis nomen meritumque sorciatur.

Obedientiæ opera quantum excellāt quælibet alia.

Ioannes Gerson.

1. Reg. 15.

Nobilius, perfectiusq; opus quodnam sit.

Hieron.

S. Agatha.

Ioannes Tauserus.

locaustum Deo gratius, quam cor verè humile atque obediens. Adde quod tã humiliter tamq; purè posset obediendo quis propter Deum propriam abnegare voluntatem, seipsum relinquere, ac exire tam in spiritu quam natura, vt immediatè ac in momento citius, perfectius, puriusq; raperetur in Deum, quam si alio modo decem perstitisset annis in aliqua deuotione sublimis. Verbi gratia: Si tanta quis foret gratia præditus, vt consuetudine familiari, & (vt dici solet) personaliter Deum semper præsto haberet, euocatus autem ad obedientiam, vt deberet humiliter Deo diceret: Benignissime Saluator Domine Deus meus, sine vt tui nunc amore ad obedientiam abscedam. Hæc humilis sui relictio qua videlicet non quæ sua, sed quæ Dei sunt, quærens, obedientiam suæ præferret deuotioni, potior atque Deo gratior esset, quam si eodem momento angelis admixtus æternæ vitæ gaudia penetraret, Porrò quia exempla validè extimulant, addendum duxi quod sequitur, & eiusdem sunt verba Thauleri. Fuit in quodam monasterio virgo singulari castitate nitens, & Dei amore mirum in modum feruens. Hæc tanto ardebat sponsi cœlestis desiderio, tanta ad eundem vtebatur fiducia (quid enim non audet amor) vt quadam vice præ ardoris impatientia exclamans mente, huiusce-modi verbis Dominum alloqueretur: O dulcissime, ô vnice dilecte, ô fili Dei, ô redemptor animæ meæ, vtinam possibile foret, vtinam tibi placeret, vt vel vno ictu oculi in hac vita te possim contueri. Ad hoc amoris suspiriũ confestim ante oculos eius stat puero similis Dominus Iesus. Accidit tum fortè quandam è sororibus huius deuotæ cellam accedere, eamque nomine obedientiæ ad opus monasterij celeriter euocare. Quid faceret virgo Deo verè deuota? Molestum ei videbatur hospitem tam desideratum discedendo relinquere: impium, manendo per inobedientiam contemnere. Itaque rogat Dominum non minus simpliciter quam humiliter dicens: Mi Domine dilectissime atque desideratissime Christe Iesu, obedire mihi incumbit, quod tui amore libens faciam, & à te propter te recedam. Sed quæso (si tamen ita tibi placet) præstoleris me hic, quoad copia mihi fiat ad te redeundi. Hæc dicens ad opera monasterij abijt, & vultu tam hilari quam humili obediuit. Consummata obedientia, nihil magis ei cordi fuit quam cellam repetere, & celerrimè hospitem suum cœlestem reuisere. Itaque aperienti cellam lumen miro fulgore coruscum (& quod oculis vix ferri posset) offundebatur. Ibi intuita dilectissimum Dominum suum, stantem non iam in specie pueri vt ante, sed pulcherrimi iuuenis, puta quatuor & viginti annorum, exultatione nimia, ac iubilo quodam soluebatur in risum, dicens: Eia dulcissime Domine mi Iesu Christe, qui factum est vt breui interuallo, & è puero tam ætate quam forma sic creueris? Dic quæso cordis mei gaudium, dic cur pulchriorem & natu maiorem reperio, quem tantillum paulò ante reliqui? Huiusce-modi interrogationi Dominus Iesus per benignè arridens, O filia, inquit, profunda humilitas ac festina obedientia tua me venustauerunt, & vt cernis tam grandem fecerunt. Esto semper obediens mei amore, si mihi sine medio cupis vniri. His verbis disparuit visio. Hoc maximè contra eos est, qui suis exercitijs alioqui bonis (nam ociosa taceo) ita inhærent, vt ad obedientiam ceu rem vilem, & à proposito suo (vt ipsi dicunt) degenerem vix aduocari queant, fastidientes quicquid propria voluntate non est

Paradigma obedientiæ mirabile.

natum, quicquid amore priuato non est inquinatum. Quæcunque iubentur, grauant, quæ suapte ingenio eligunt, delectant. Hi Deo volunt seruire in proprietate, quemadmodum ipsi, non vt ille vult, cùm tamen ne homuncio quidem ferat seruum, qui aliter quam ad placitum suum contendat seruire. Omnia igitur propter obedientiam omittenda sunt, si Domino malumus, quam nobis seruire atque vt perfectius dicam: Scire Deum propter Deum relinquere, non mediocriter sapientis est. Siquidem, hoc non est aliquid amittere, sed lucrari. Nam quicquid obediendi studio intermittitur, per obedientiam duplicatur. Confirmat hoc beatissima virgo Maria ad Brigittam IV. Reuelationum libro, dicens: Si videris duos homines, quorum alter est sub obedientia, alter in libera potestate. Si ille qui liber est, ieiunat, simplicem habet mercedem: si autem ille qui sub obedientia comedit illo die ieiunij cæteres secundum institutionem regulæ, & secundùm obedientiam, attamen libentius ieiunaret, si non obsisteret obedientia: Ipse habebit mercedem duplicem. Vnam propter obedientiam, aliam propter dilationem desiderij sui & non impletionem voluntatis suæ. Item libro VI. Si alicui volenti ieiunare, qui desiderium haberet comedendi, sed voluntas resisteret desiderio, præciperetur à superiori, cui obediendum esset, quod propter obedientiam contra velle suum comederet: illa comestio maiori remuneratione digna esset, quam ieiunium. Hæc ibi. Videtis modo nunquam esse bonam voluntatem bene fructu bonis operis, quando non exignauia, sed altiori virtute, puta obedientia, præpeditur? Habet igitur obedientia proprium meritum, habet nihilominus interim quod intermittere cogitur bonæ voluntatis alienum. Vnde fit, vt bonum nunquam amittat, semper autem multiplicet. Cæterum, quemadmodum verus obediens propriam voluntatem deserendo, quam exequendo fit locupletior: ita qui obedientiæ suam præferens voluntatem, prælati iussionem contemnit, non solum omnis expers est meriti, verùm etiam reus peccati. Neque enim illud Spiritus sanctus gratum accipit, propter quod negligitur interim quod debetur. Dictum fuit Sauli: *Melior est obedientia, quam victimæ.* Certè non commiserat Saul, quod suo genere foret malum (quippe cùm sacrificium offerre Deo cœli non sit impium) sed bonum malo tamen, hoc est, contra obedientiam faciendo, deliquerat: vtpote qui suum iudicium, suam voluntatem (quamuis in re alioqui bona & laudabili) diuinæ prætulerat iussioni. Liquet nunc quam simus imprudentes, quando intermissa obedientia, existimamus nos rectius aliquid interim gerere, cùm sine obedientia prorsus nihil possit Deo placere. Vnde & ex statutis patrum nostrorum præmonemur, licet multa sint & diuersa, quæ obseruamus: vnum tamen & solo obedientiæ bono cuncta nobis fructuosa futura speramus,

per Dominum nostrum Iesum Christum, qui est
benedictus in secula,
Amen.

Deum relinquere propter Deũ quid sit.

Obedientia vti duplicẽ mereatur. mercedem.

Voluntas bona quando nunquã sit sine fructu boni operis.

Bernardus.

1. Reg. 15.

IN EADEM SOLENNITATE.

Duodecim gradus humilitatis, qui ad cœlum leuent, quinam sint. *Sermo IV.*

ORitur *sol & occidit, & ad locum suum reuertitur: ibique renascens gyrat per Meridiem & flectitur ad Aquilonem, lustrans vniuersa in circuitu.* Ecclesiastes I. Solem hunc fratres mei Christum Dominum & Saluatorem nostrum nobis significare, nemo est, qui ignorat. Siquidem ipse est sol iustitiæ, *qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, quique luminis sui radios transmittit super bonos & malos. Hic ortus est nobis angelo testante, cum dicit: *Natus est vobis hodie Saluator.* Hic iterum occidit per passionem & mortem, & ad locum suum reuertitur, puta in cœlum hodie ascendens. Ibique dum esset, quia noluit nos relinquere orphanos, renascens, id est, denuo mentibus humanis illabens: quippe qui nobis (vt promiserat) alium paracletum Spiritum sanctum mittens, qui nos induceret in omnem veritatem: per quem etiam charitas diffunderetur in cordibus nostris. Vnde sol iustitiæ Christus Deus noster, quasi est spiritualiter renatus in nobis, qui antè corporaliter fuerat natus propter nos. Itaque, quod dixi, ibi renascens gyrat per Meridiem, id est, per prædicationem Apostolorum, quos Spiritu sancto impleuerat, circuiens à Meridie reuertitur in Meridiem. Per Meridiem Iudæos insinuans, à quibus prædicationem exorsus est, ad quos missum pariter se fatetur, dicens: *Non sum missus nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel.* Et alibi. *De Sion*, inquit Propheta, *exibit lex, & verbum domini de Hierusalem.* Hi igitur Iudæi, à quibus Ecclesia incepit, quia salus ex Iudæis est, & ad quos in fine mundi reuertetur, sunt Meridies, per quos sol iustitiæ gyrat. Flectitur ad Aquilonem, hoc est, ad gentiles, & lustrat vniuersa, quia *non est, qui se abscondat à calore eius.* Hic, inquam, sol, qui oritur & occidit, hodie ad locum suum reuertitur. *Vado* enim, inquit, *ad eum, qui misit me*, Et iterum: *Exiui à patre & veni in mundum: iterum relinquo mundum, & vado ad patrem.* Venit sane in mundum, vt nos mundos faceret. Vixit ad tempus in mundo, vt nos imitandi ac sequendi se viam doceret. Iterum reliquit mundum, vt post se nos traheret. Hoc olim figurabatur in Iacob, qui profectus in Mesopotamiam, seruiuit Laban propinquo suo. Seruiuit autem illi pro Rachel formosa aliquot annis, quam tamen non recepit primo, sed Liam lippis oculis, fœcundam tamen, deinde Rachel sibi copulauit, Et licet abeuntem ex Mesopotamia hunc Laban persequeretur, nihil tamen nocere potuit aut impedire, quin in terrã suæ natiuitatis rediret, & vtrãq; familiã, Liæ videlicet & Rachelis, ad se reciperet. Hoc modo Christus in hunc mundũ veniens, seruiuit propinquo seu auũculo suo, hoc est, patri matris suæ, populo videlicet Iudæorum, ex quo natus est secundùm carnem. Seruiuit autem ei ambulando de ciuitate in ciuitatem: famem, æstum, frigus & alia id genus corporis incommoda sustinendo, prædicando quoque, miracula faciendo: & id amore Rachelis, id est, populi Iudaici, ad quos præcipue missus fuerat. Qui vel propterea speciosus, quia vnius veriq́e Dei cultor, erat. Verum subintrauit ad Christum Lia, hoc est, Ecclesia ex gentibus, lippis quidem oculis. i. errore paganitatis, & idolo-

Malach. 4. Ioan. 1. Luc. 2. Ioan 14. Ioan. 16. Rom. 3. Meridies cur mysticè Iudæos designet. Matt. 15. Esa 2. Ioan. 4. Ioan. 16. Ibid. Iacob pro vtraque coniuge seruiẽs quomodo figurauerit Christum. Gen. 29. Gen. 31 Rachel quid mysticè. Lia mysticè quid.

Esa 60. Rom. 12

rum cultu fermè obcæcata, in fide tamen fœcunda: quandoquidem in ea multitudo maris, & plenitudo gentium venit ad Christum. Deinde etiam Rachel eidem coniuncta est, duos habens filios. i. populum, qui ante Christi aduentum saluatus est, reliquias Israel, id est, eum populum, qui post Antichristi exitium saluabitur. Hic Iacob Christus iturus ad terram suæ natiuitatis, licet à Laban, id est, populo suo propinquo secundum carnem persecutionem pateretur, atque post mortem suam in sepulchro militibus vallatus custodiretur, non potuit tamen eius iter impediri custodibus in eius resurrectione perterritis, & veluti mortuis factis, sed solutis vinculis inferni, & captiua ducta captiuitate liber intrauit in ciuitatem suam, vt nos omnes, hoc est, sui imitatores faceret illius municipes. Sequamur igitur eum charissimi fratres. Ascendamus cum eo. Docuit enim nos ipse modum ac viam ascendendi. *Qui se* (inquit) *humiliat, exaltabitur.* Simus igitur parui, imò nihil in oculis nostris. Sentiamus de nobisipsis parum aut nihil, de alijs multum. Accusemus quotidie & lugeamus delicta nostra (quia nihil est nostrum præter peccatum) & arbitremur nos omni honore, omni verbo bono, omni beneficio, omniqúe consolatione cum diuina tũ humana indignos. Hæc enim humiliatio scala est, qua descendentes ascendimus, seu exaltamur in cœlum, cuius sanctus pater Benedictus duodecim gradus docet. Primum, timorem domini, eum videlicet, qui continet ab omni peccato, qui nihil negligit, & qui in mandatis domini cupit nimis. Alterum, abrenunciationem suijpsius, hoc est, qua non amat quis voluntatem propriam.

Laban mysticè quid designet. Matt. 27. Matt 28. Psal 67.

Luc. 14. 18.

Humilitatis gradus duodecim qui sint. Psalm 11. Bernardus.

Tertium, obedientiam. Hac enim excluſa nemo quidpiam mereri potest. Siquidem Spiritus S. gratũ nõ accipit, quicquid ei obtuleris, neglecto interim eo, quod debes.

Quartum, patientiam. Quintum, confessionem peccatorum: non eam, quæ solum vocalis est, sed quæ intus in corde detestatur, & cum gemitu plangit atque damnat peccatum. Sextum, contemptum sui. Sine hoc gradu frustra ædificatur, quicquid ædificatur. Est enim fundamentum spiritualis ædificij contemptus sui, siue amoris proprij mortificatio. Septimum, alios præferre sibi. Sunt nanque qui seipsos contemnunt, aut potius sibijpsis videntur contemnere se: verùm sustinere nequeunt absque amaritudine alios sibi præferri. Octauum, nil singulariter agere. Est quędam singularitas vitiosa, vbi aliter quam regula Euangelij, aut aliter à monachis, quam regula habet monastica, viuitur, & singulari quis specie vtitur deuotionis: idque ante oculos aliorum. Hæc singularitas, tametsi quandoque ex simplicitate veniat cordis, tamen accipitur vt fere semper, tanquam vana gloriatio aut hypocrysis: ideò scandalizat infirmas conscientias magis quam ædificat.

Singularitas vitiosa quæ.

Alia singularitas est, vbi quis ea, quæ tenetur facere, iuxta statum suum agit feruenter, perfectè, atque palam, cæteris delinquentibus, aut tepide remisseqúe agentibus. Hæc singularitas non modo bona, sed est etiam necessaria. Hoc modo omnes sancti fuêre singulares. Hoc modo quisquis es in congregatione, vbi alij transgrediuntur, necesse est non participem te fore alienæ præuaricationis, alioqui eris & damnationis. Necesse est, inquam, singularis sis seruans ea, quæ Deo, aut in baptismo, aut in professione promisisti. Ibi enim nequaquam oportet te moribus conformari tepidorũ aut perperam agen-

Singularitas bona ac necessaria. quæ sit.

agentium: quia nihil excusabit, sed magis aggrauabit te delinquentium multitudo, si tu simul delinquendo particeps dissolutæ eorum conuersationis fueris. Abstractam igitur, si tibi ita contingat necesse est ducas vitam, à delinquentium consortio alienam. Nam etsi, vt par esset, verbis non audes aut potes alienas transgressiones corripere, tuo exemplo bono, tua sancta singularitate, quam damnabiliter alij viuant, eis commonstra: seruato tamen interim humilitatem cordis, ne ad iudicãdum aspernandumque tenteris. Nonum, tacere vsque ad interrogationem. Philosophi, pagani, ethnici, sapientes cuncti, eremitæ, monachi, & regularum atque cœnobiorum institutores consentiunt omnes in multiloquio non deesse peccatum: sed eum, qui cupit philosophari aut (vt Christiane dicamus) qui Deo cupit vacare, in silentio oporteret expectare salutare Dei. Quam periculosa sit multa locutio, quã varia peccata linguæ quam vana absque refrenatione linguæ religio, inde liquet, quod omnes tam veteris, quam noui testamenti scriptores, atque adeò Christus ipse locutiones ociosas interdicunt: idque non solum monachis, verum etiam quibuslibet, Deo & non mundo seruire cupientibus. Testãtur omnes regulæ patrum, testantur ipsa statuta nostra quam velint à suis alumnis silentium districte obseruari. Contra quæ statuta aut regulas contraire quantum sit peccatum, indicat se veritas censuræ seu pœnæ transgressoribus infligendæ. Neque enim æqua seu pari pœna dignæ sunt statutorum quæuis transgressiones, sed ibi grauius delinquitur, vbi studiosior atque seriosior fuit voluntas superioris aut regulæ iubentis, vt seruetur, siue vt obediatur. Porrò constantiorem studiosioremque ac fortiorem præcipientis constat esse voluntatem, vbi non obtemperantibus maiorem minatur pœnam. Iam liquet ex sanctorum regulis, atque nostris statutis pro quauis fractione silentij pœnam debere grauem. Taceo quod legifer noster Christus omnibus suis militibus, hoc est, cunctis Christianis prædicit, de quouis verbo ocioso reddendam rationem in die iudicij. Heu si de verbis ociosis imò de omni verbo ocioso: quanta de verbo murmuratorio: aut detractorio, obscœno ratio reddẽda est? Huius rationis reddendę metus, hic timor diuini illius iudicij Carthusiensibus omnibus perpetuum indixit silentium. Beati qui illud seruauerint. At infelix prorsus & miser, qui illud contemnit. aut per incuriam seu assuefactionem relinquit. Sentiet, qui eiusmodi est, in egressu animæ quid fecerit. Decimum, non esse facilem ad ridẽdum. Scimus qui dicit: *Væ qui ridetis nunc, quoniam flebitis.* Hoc tamen dictum putamus de immoderato risu aut gaudio. Nam hilaritas moderata, risusque rarior ac modicus de re non improba aut inhonesta, non admodũ, si graue est delictum. fiat loco & tempore congruo. Vndecimum, vbi etiam loqui oportet, pauca & rationabilia loqui: nimirum propter linguæ lubricitatem, inconstantiã, ac ad mala pronitatem: cuius nemo, si inceperit loqui, facile est continens. Duodecimum, statu & habitu humilitatem exercere, hoc est, vt in moribus, in operibus, in verbis, in vestibus, in cibo, in obsequijs, in loco, in societate, in exercitio & postremo in omnibus, quantum amet vilitatem & paupertatem custodes humilitatis, Ipsa ostendat veritate. Hæc qui obseruauerit, qui ita se humiliauerit, qui cum Christo ad ima descenderit, cum eodem etiam ascendet, hic

Prou 10.

Treno.3.

Iacob.1.

Matt.12.

Ibidem.

Luc.6.

per

per augmentum gratiæ, & post per consortium gloriæ. Quod nobis omnibus largiatur Iesus Christus in secula benedictus, Amen.

IN EADEM SOLENNITATE.

De decem gradibus, quibus Christus in hac mortalitate descendit, in quibus nos eidem conformari oportet.

Sermo V.

NEmo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, filius hominis, qui est in cœlo. Ioan. III. Christi ascensionem ita hodie festiuam colimus tractemus charissimi, vt admoneamur pariter cum ipso, nunc quidē in spiritu & spiritualiter, subinde verò & corpore & spiritu corporaliter ascendere, tanquam membra, illuc quo caput nostrum principiumque præcessit secuturi. Verum quia Christus ad patris dextram ascendit, ideò quia ante ad passionem, & cætera quæque humillima descendit: ita nobis quoque ad supernam gloriam aspirantibus necessarium est ad inferiora primum humiliari. Quia vero vtrique suum est tempus, nunc quidem descendendi, postea verò ascendendi, ne tempus illud præoccupare videamur, quod futurum est, de ascensione interim .i. de glorificatione nostra taceamus & quod modo nobis incumbit, hoc est, quomodo nunc descendamus cum Christo inquiramus.

4. Reg. 20. Legimus Ezechiæ ægrotanti dum promitteretur à Domino sanitas, signum etiam additum, quo eiusdem promissionis infallibilis persuaderetur certitudo. Signum hoc fuit, quod sol in horologio decem lineis reuerteretur per gradus, quibus descenderat. Hoc signo accepto, futurum etiā crederet, quod promittebatur, hoc est, sanitate recuperata, lætum & alacrem se templum Domini ingressurum. Ezechias ægrotans significat humanum genus lapsum cuius iuxta Esaiam, *omne caput languidum, & omne cor mœrens, & à planta pedis vsque ad verticem capitis non est in eo sanitas.* Qui etiam interpretatur admirans, quia verè quilibet nostrum dicere potest: *Nisi quia Dominus adiuuisset me, paulò minus habitasset in inferno anima mea.* Huic itaq; ægrotanti Ezechiæ signum fuit promissæ liberationis consequendæ, decem lineis solem reuerti per gradus, quibus descenderat: quo significabatur naturæ humanæ vniuersum genus perfectam tum consequi sanitatem, cum sol iustitiæ Christus Dominus noster esset reuersus ascendendo ad gloriam patris per decem gradus, quibus ante humiliando se per incarnationem descenderat. Verum, quia nunc Christo debemus conformari in omnibus, quæ ad imitationem sui docere nos voluit: vnde si cum Christo volumus ascendere, necessarium sit nobis cum eodem ante descendere. Videndum est igitur nobis qui sint illi decem gradus, quibus ipse sol iustitiæ Christus Dominus noster descenderat, rursusque hodie reuertendo ascendit, vt illi, sicut ascendenti cupimus sociari, ita descendenti studeamus conformari. Itaque primus gradus est, quod descendit à patria in exilium huius mundi. De hoc descensu in libro Sapientiæ dicitur: *Dū medium silentium tenerent omnia, & nox cursu suo medium iter haberet omnipotens sermo tuus Domine exiliens de cœlis à regalibus sedibus venit.* Et Christus ipse de semetipso: *Exiui,* inquit, *à patre & veni in mundum.* Per hunc descensum suum com-

Ezechias ægrotans quid mysticè. Esaiæ 1.

Ezechias quid interpretetur. Psal. 93.

Gradus decem quibus Christus descendit, qui sint.

Sap. 18.

Ioan. 16.

commendare nobis suam voluit ad nos charitatem. Quod Ioannes in sua Canonica testatur, dicens: *In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam filium suum vnigenitum misit Deus in mundum, vt viuamus per eum,* Istum descensum nos imitamur, si mortificato in nobis proprio amore, non quæ nostra, sed primo quæ Christi, deinde etiam quæ multorum sunt, propter Christum quæramus: si non modo patriam, sed nosmetipsos etiam exierimus, temporalibus spiritualia, priuatis communia, commoditati charitatem præferentes. 1. Ioan. 4. Exuli propter nos facto quomodo conformemur Christo. Matt 20. Phil. 2.

Secundus gradus est, quo de dominio descendit in seruitium. Neque enim venerat filius hominis sibi ministrari, sed ministrare. *Qui cùm in forma Dei esset, & æqualis Deo, formam serui accipiens exinanuit semetipsum.* In hac descensione Christo conformamur, seruientes inuicem in charitate, & alter alterius onera portantes. Quæ onera? Infirmitates corporum, ineptias morum, defectus virtutum, impetus passionum, errores animorum, excessus verborum, quæ sępenumero etiam is, qui in se talia sentit, inuitus fert, ac veluti sub graui onere suspirat, dum vult, nec valet emendare. Tertius gradus est, quo descendit de diuitijs in paupertatem. *Scitis,* inquit Paulus, *gratiã Domini nostri Iesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est, cum esset diues, vt illius inopia vos diuites essetis.* Conformamur Christo hic, si paucis & his necessarijs fuerimus contenti, hoc est, si nihil ad luxum, nihil ad ostentationem, nihil ad curiositatem, nihil ad oblectationem sensuum possidemus. Si per concupiscentiam nihil accipimus, si cum amore nil possidemus, si cũ dolore nihil amittimus. Quartus gradus est, quo descẽdit de potentia in infirmitatẽ. Siquidem *vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. Languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Disciplina pacis nostræ super eum, & liuore eius sanati sumus.* In hoc descensu conformes Christo efficimur, si dolores, infirmitates, ac mentis angustias non modo patienter sufferimus, verum etiam ex charitate, aut pro cultu Dei, aut pro commoditate proximorum, ad sustinendum & portandum vltrò nos offerimus. Item si eum mala possimus euadere, cum pro malo malum possimus reddere, ab omni proximorum molestia veluti infirmi ac impotẽtes abstinemus. Quintus gradus, quo descendit de sapientia in stultitiam. Neminem latet quomodo is, *in quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ sunt absconditi,* in alba fuerit veste illusus, spretus, & tanquam fatuus electus. Conformamur ei non ob hoc tantum, quod falsum nomen scientię non appetimus, quod prudentiæ nihil nobis arrogamus, sed tum maxime quando proximorum aut contemptum, aut iniuriam ita æquanimiter sufferimus, vt ab impijs etiam propterea non intelligentes, & fatui iudicemur. Hoc fit, dum iniqui patientiam bonorum non adscribunt virtuti, sed stupori & stoliditati. Sextus gradus est, quo descendit de gloria in ignominiam, adeò vt de seipso dixerit per Psalmistam: *Ego autem sum vermis & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. Omnes videntes me, deriserunt me, locuti sunt labijs, & mouerunt caput.* Impij nanque eius persecutores desiderabant eum videre despectum & nouissimum virorum. Quapropter *morte,* inquiunt, *turpissima condemnabimus eum.* Conformamur ei & hic, si extra castra, id est, extra huius mundi ambitionem exiuerimus, Christi improperium portantes, i. desiderantes nesciri, vilificari & cõtemni, beatos nos æstimantes, si male dixerint nobis homines, & persecuti nos fue-

Paupertati Christi quõ nos conformemur. 2. Cor. 8.

Esa 53.

Quomodo infirmitati Christi conformes efficiamur.

Colloss 2. Luc. 23.

Stulti quõ propter Christum fieri debeamus.

Psal. 21. Esaiæ 5. Sapien. 2.

Hebr 2. Improperiũ Christi quõ nobis sit portandum. Matt. 5.

nos fuerint, & eiecerint nomen nostrum tãquam malum propter filium hominis hoc est, si despexerint nos, subsannauerint nos propter cultum iustitiæ & pietatem: nos sequestratos à communione eorum lollardos, hypocritas seductores, lupos & cæteris id genus nominibus probrosis cognominauerint. Septimus grãdus est, quod descendit de pulchritudine in deformitatem. Siquidem *speciosus forma præ filijs hominum, & candor lucis æternæ, & speculum sine macula, factus est velut leprosus, humiliatus & percussus à Deo, vnde non erat ei neque species neque decor.* In hoc gradu cum Christo descendimus, si hominibus placere non appetimus, si curiositatem, &, vt Bernardus nominat, forensem honestatem fugimus, si sanctam simplicitatem atque rusticitatem diligimus. Octauus gradus, quo descendit de gaudio in tristitiam, de requie in laborem. Certè qui non tam habet in se lætitiam, quam ipsemet lætitia est sempiterna, in cuius dextera delectaiones vsque in finem, propter nos laborauit sustinens, anxiatus, conturbatus & tristis factus vsque ad mortem. Conformamur ei quoque in hoc, si gaudio temporali sponte omni renunciauerimus, si vbique renuat consolari aut quiescere anima nostra extra Deum. Si tristitiam denique quamlibet, atque spiritualis consolationis subtractionem forti & plena animi resignatione superamus. Nonus gradus est, quo de vita descendit in mortem. Ipse nanque quam sibi nemo poterat tollere, vltrò tradidit in mortem animam suam, qui est vita nostra viuificans. Conformamur hic eidem, si ita nobisipsis in omnibus morimur, vt iam non ipsi in nobis viuamus, sed Christus: si vbique & in omnibus Deum quærimus, vt ipse sit nobis omnia in omnibus. Decimus gradus, quo descendit de morte crucis ad lymbum. Conformamur etiam hic ei, si quantalibet perfectione præemineamus, aut quibusuis vtilibus aut nobilibus exercitijs occupemur propter charitatem tamé aut necessitatem proximi, etiam ad infima & vilia descendimus: si Deum, propter Deum, hoc est, propter proximorum necessitates, quas Christus suas æstimat, ad tempus relinquimus: si tamen relinquimus, cum hoc non sit Deum relinquere, sed magis inuenire. Ecce charissimi fratres, hi sunt decem gradus, quibus sol iustitiæ Christus Dominus noster humiliando se descenderat, & hodie ad Patris dexteram exaltatus, gloria & honore coruscus, lætitia & exultatione plenus redijt, hoc ipso nobis perfectam salutem reparatam denuncians, ac veluti signo quodam infallibili æternam nobis beatitudinem promittens. Ad quam nos perducat ipse idem Dominus Iesus Christus, qui cum Patre & Spiritu sancto sine fine benedictus viuit & regnat, Amen.

Pſal.44. Sapien.7. Eſaiæ 33. Gala.1. Bernardus.

Pſal.15. Eſa.1. Mat.26. Marc.14.

Pſal.76.

Ioan.10.

Eſaiæ 53.

Morti Chriſti quomodo conformemur.

Malac.4.

IN EADEM SOLENNITATE.

Quomodo Aſcenſio Domini abſoluta præcipuaque ſit feſtiuitas gaudio plena. Sermo VI.

Aſcenſio Chriſti cur alias eiuſdẽ ſolennitates excellat.

Dominus quidem Iesus postquam locutus est discipulis suis, *assumptus est in cœlum, & sedet ad dextram Dei.* Marci vltimo. Inter omnia penè festa charissimi fratres, quæ de Saluatore nostro agimus, quod hodie celebramus, præcipuum videtur (quo post omnes labores passioneſque consummatis omnibus in gloriam suam intrauit) vtpote maiorem habens festi ratio-

rationem & gaudendi materiam vberiorem cæteris, quæ de redemptore nostro perhibentur. Nam alia cùm fermè omnia nonnihil habeant vel mœroris vel imperfectionis adiunctum, hoc integrum simul ac perfectum exhibet gaudium idque omnibus commune. Festum nanque dominicæ Natiuitatis quamuis celeberrimum sit nec minus iucundum, habet tamen quæ non gaudendi tantum, sed etiam compatiendi dolendique præbeant occasionem, vt infantis lachrymæ paupertas, teneritudo, virginis quoque peregrinæ verecundia, & (vt plus addam) huius natiuitatis necessitas, hoc est, peccatorum nostrorum enormitas. Pro quibus abolendis necessarium fuit mortalis vitæ miserias filium Dei amplecti. Deinde in Circumcisione, Apparitione, illatione quoque eius in templum, quam non sit sola lætitia, perspicuum est vnicuique gestorum ordinem penitus consideranti. Porrò resurrectionis eius solennitas, quanquam nihil habeat tristitiæ, gaudij verò plurimum: quamdiu tamen ad Patris dextram sessurus non ascendit ad cœlos, quamdiu nostram naturam cœlis non inuexit, quasi imperfectam etiam hæc solennitas habuit exultationem. At quæ hodiernum diem venustat Domini ascensio, non modo cuncta habet festiua, verum etiam omnium, quæ Christi sunt festorum consummatio est & finis. Quæ Christi sunt, dixi. Pentecoste enim aliqui iucundissimum festum, magis nostrum est, quam Christi.

Lucæ 2.

Ibidem.

Luc. 14.

Denique ad hodiernæ festiuitatis præconium accidit lætitia, vt dixi, multorum communis. Siquidem Christo ascendenti, quamlibet maximè, non tamen soli, sed etiam omnibus, qui ab ortu mundi ex hac luce demigrauerant, sanctis Patribus, Patriarchis, Prophetis, & electis omnibus à peccatis suis purgatis dies hic festus dedicatus est: quandoquidem ante hunc diem nemo Sanctorum illorum, hodie verò omnes cum Christo cœlos ascenderunt. Proinde si magna festiuitas Petri, si celebris Laurentij, aut cuiuslibet alterius, cur omnium Sanctorum, qui ante Christi dormierunt ascensionem, non magna simul vna sit solennitas, quorum vnius diei est triumphus & ascensus in cœlum? Adde iam, quod huius lætitiæ nullo modo beatam Mariam credere debemus exortem quæ carnem suam, hoc est, filium suum inter millia millū angelorum triumphantem cum in numero Sanctorum exercitu vidit ascendentem in cœlum, vsque ad Dei Patris consessum: tanto ex hoc gaudio perfusa, quanto forsan, ante hac nullo. Cæterum de angelis quid sentiendum? Num illis hodie festum non est? Imò nunquam maius fuit. Nam qui super vno pctōre pœnitētiā agēte tātopere gaudēt, nunqd cū sol iustitiæ, cū sanctus sanctorū ad cœlos victor ascenderit, quando ad dextram Patris collocandus Dei filius aduenerit, totis viribus non exultabunt? præsertim cùm ruinas exercituum suorum non parum restauratas, & vacuas sociorum sedes omnes etiam implendas abinde cernerent? An qui vel vni sanctorum ascendenti in cœlum occurrunt hymnis & laudibus congratulantes, quando rex suus, quando cœlestis curiæ dominus, imo cœlestium, terrestrium & infernorum, cum cœtu Sanctorum innumerabili aduenit gloriosus, festum non statuunt diem? Olim quando descendit (siquidem ipse est qui & ascendit) ærumnis nostris absque peccato susceptis, hoc est, quando in mundum intrauit ex Maria natus infantulus, nonne mox ei adfuit multitudo cœlestis exercitus laudantium? Multo igitur magis hodie credendus est, ne vnus qui-

Gaudium Sanctorum Patrum.

Gaudium B. Mariæ in Ascensione filii sui quātum.

Lucæ 15. Angelorum gaudium exultatioque.

Ephe 4. Ioan 3. Lucæ 2.

dem defuisse angelus, qui regi suo nõ occurreret, plauderet, iubilaret, psalleret, tripudiaret. Certè nos vermiculi Carthusiani nouum regem, hoc est, nouum super nos Priorem suscipiendo, totum diem gaudio dedicamus. Nõ ergo dubium, festiua & gaudijs plena cuncta fuisse agminibus angelorum, cũ regem suum, creatorem suum, dominum Sabaoth primo susciperent, & ad palatium ac thronum introducerent: dum simul etiam ex humana natura numerosus ascendentium comitaretur Christum exercitus, quandoquidem (vt dixi) vacuas lapsorum repleret sedes, & ruinas restauraret. Quapropter nihil super est nunc, quam vt etiam nobis festum hoc persuadeamus magna lætitia celebrandum præter alia, sumentes exultandi rationem, quod hodie nobis cœli porta reserata est. Hodie ascendente Christo via ad patriam (ad quam creati sumus) nobis præmonstrata est. Hodie natura nostra in Christo mirabili dignatione super omnes cœlos exaltata est. In quo adeò genus nostrum vniuersum est honoratum, vt etiam angelis omnibus perinde fiere venerabile. In hac igitur celebritate quoniam vna omnium est lætitia, cõmune nobis charissimi fratres sit gaudium, sed gaudium verum, taleq; quod de creatore, non de creatura concipitur, quod non voluptate aut risu, sed conscientiæ puritate fouetur. Si itaque, vt verbis vtar Augustini, rectè, si fideliter si sanctè Ascensionem Domini celebramus, ascendamus cum illo, & sursum corda habeamus. Sequamur corde, sequamur affectu, quo Christus præcessit quippe qui eleuatus est, vt nostra post se desideria traheret, ne quæ super terram sunt, quæramus, sed nostra conuersatio sit in cœlis. Ad quod sanè consequendum cordis puritas admodum est necessaria, quam tamen frustra sperat, quisquis vitia, passiones, desideria non modò noxia, verum etiam inutilia, & affectus pereuntium rerum in se non curauerit mortificare. Nam vnde nostræ omnes perturbationes, inquietudines, vnde tristitiæ nobis oriuntur, nisi ex immortificationibus nostris? Sit in animo mortificata superbia, quem grauabit sui contemptus? Sit eradicata inuidia, quem constristabit alienæ felicitas? Tolle vanam gloriam, nonne cogitationum verborumq; fastus peribit Tolle ambitionem, quanta mox pro honore auferetur solicitudo? Non sit vel auaritia vel curiositas, nonne mox tot laboribus, tot impensis, tot denique curis parcere licebit, quibus modo quærimus, siue quod sensum delectat, siue quod concupiscentiam non tam extinguat, quam refricet? Omnino itaque fratres charissimi, omnem hanc inquietudinem, quam patimur, facit quod concupiscentijs nostris non reluctamur, nec desideria frangimus quantoque plus nobis indulgemus, tanto infirmiores, & (vt ita dicam) concupiscentiores reddimur. Nam quanto desiderijs nostris satisfaciendo pacem quærimus, tanto eam longius propulsamus. Siquidem (vt dixi, & sæpè dicendum est) pax atque tranquillitas cordis, non obediendo passionibus, sed renitendo, retundendo, & diutino tandem exercitio superando conquiritur. At si omnibus cogitationibus patere cordis ostium volumus, liberumque nõ modo ingressũ, sed etiã regressum & transitũ permittimus, si quocũq; passionũ vel desideriorũ fert impetus, sequimur, hoc est, quando concupiscentia dicit: Bibe, bibimus, cũ dicit: Pete, petimus: vade, imus: loquere, loquimur, præter delicta, quæ in eiusce modi subrepere solent: nonne clamantium voces, disputantium tumultus in cordibus nostris nutrimus, & infirmiores in-

dicit

Cur magna cum lætitia festum hodiernum nobis celebrandum sit

Gaudiũ verũ quod sit.

Augustin. Quomodo nobis spiritaliter ascẽdendum sit cũ Christo.

Puritas cordis quam sit necessaria, & quõ detineatur.

Immortificatio quam germinet mala.

Pax vera quõ acquiratur.

dies reddimur? Et quæ inter hæc potest esse siue pax, siue puritas animi, præsertim cùm non semper quod desideramus, euenerit, sine pace verè gaudium dici potest? O si quis de nulla re pro qua Deo rationem non est redditurus, animum occuparet, nihil quod ad ædificationem spiritus aut corporis necessitatem non pertinet, quæreret, desideria & affectus inutiles nequaquam seruiendo, sed non audiendo compesceret, ille profectò in se pacem, & in pace Christum inueniret, ille ascensiones, non euagationes in corde suo disponeret, in valle modo lachrymarum, donec pertingeret ad montem gaudiorum, ductore Iesu Christo, qui hodie præcesit & sedet ad dexteram Patris qui est benedictus in secula, Amen. Psal. 29.

IN EADEM SOLENNITATE.

Quomodo non habendo pacem externam, de pace interna gaudeamus. Sermo VII.

Oportuit *Christum pati, & ita intrare in gloriam suam.* Lucæ vltimo. Ascensionem Domini hodie solennitate festiua celebrantes, id agimus charissimi, vt quo Christus caput nostrum præcesserit, nos qui eius membra sumus, sequi & desideremus & speremus. Quemadmodum namque omnia corporis nostri membra vnionem habent cum capite, sine qua putrescerent, membraq; esse desinerent, ita nos si Christi sumus membra, capiti nostro debemus cohærere. Nouimus autem caput nostrum hodie assumptũ in cœlum, sedere ad dextram Dei. Siquidem præcursor introiuit pro nobis, iter pandens ante nos si sequi delectat. En huius itineris normam ipse idem discipulis in specie apparens peregrini manifestauit: *Oportuit*, inquiens, *pati Christum, & ita intrare in gloriam suam.* Intrauit planè gloriam suam Christus: sed primum oportebat eum pati. Ecce viam. *Exaltauit* modo *illum Deus, & dedit ei nomen quod est super omne nomen:* sed propterea quod ante *humiliauerat semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis.* Quocirca cùm duo, ipsaq; diuersa de Christo legimus, non alterum sine altero, sed vtrunq; debemus amplecti. Verùm omnes quidem homines desiderare participes ac consortes fore gloriæ Christi nulli dubium est (quis enim non cuperet esse beatus) non ita tamen comites esse itineris, sociosq; passionum. Quemadmodum enim felicitatem nemo est qui non exoptat, ita viam ad illam, vtpote arctam & duram, pauci non horrent. Veruntamen qui dicit se Christi esse, *debet sicut ille ambulauit, & ipse ambulare:* atque qui membrum eius voluerit haberi, ab eodem nusquam diuidi, nunquam debet illum non imitari. Sumus enim cuncti milites Christi: *militia* quoque *& tentatio est vita hominis super terram.* Cuius militiæ dux & vexillifer Christus, qui suos præcedens: *Qui vult*, inquit, *post me venire, abneget semetipsum & tollat crucem suam & sequatur me.* Huic militiæ quotquot dederunt manus, *per multas tribulationes transierunt fideles.* Proinde considerandum, quid de seipso prædixit Christus: *Oportuit*, inquit, *Christum pati, & ita intrare in gloriam suam.* Passus est profectò, sed in Hierusalem. Intrauit prætereà gloriam suam cœlos ascendens, idq; ex monte Oliueti. Videamus vtrunque. Fortasse nonnihil hic nobis innuitur. Hierusalem est ciuitas pacis, sic enim interpretatur Fuit etiam persecu-

Hebr. 6. Mich. 2. Luc. 24. Phil. 2. Ibidem. Matt. 7. 1. Ioan. 2. Iob 7. Militiæ Christianæ signifer Christus. Luc. 9. Iudit. 8. Luc. 24. Hierusalem quid interpretetur.

tionis, vtpote in qua acerbissima ignominiosáq; passus est Christus & tãdẽ occisus. Vide nũc in ciuitate pacis quõ nõ habuerit pacẽ in semetipso aũt habuerit Christus. Animaduerte etiã, quõ discipulis suis dũ ante passionẽ pacẽ reliquerit, pacem commendauerit, & post resurrectionem suam iterum pacem obtulerit Christus, illi tamen ab extra pacem habuerunt nullam. Vnde liquet nos quoque posse pacem possidere, & ab extra non habere, hoc est, non habendo pacem in pace esse. Nam quod Christus aduersa quæque, puta iniurias, contumelias, persecutiones, mortemq; in ciuitate pacis pertulit, quid aliud significat, quam inter omnia hæc sibi illata (quæ nimirum non erant pacis) in pace illum fuisse, id est, pacem intra se ineffabilem possedisse? Sic Apostoli quoque suo modo in optima & tranquilla fuerunt pace, inter se & ad omnes homines, licet essent secundum exteriorem hominem (vt ita dicã) non in pace, hoc est, inter inimicitias mundi huius, inter receptas & tolerãdas persecutiones, pœnas, probra, iniurias. Eodem modo & nos Christo debemus compati, id est, simul pati, sed in Hierusalem, id est, in pace, vtquæcque aduersa, contraria, molestias, pressuras, vndecunque super nos venerint. Christi amore feramus, in pace & æquanimitate constituti: nec aliam pacem expectemus, quam nullam ab extra nobis quærere pacem. Pacem ab extra voco, ab omni quod molestum esset naturæ, liberum esse. Hanc eo minus assequimur, quo magis pro illa certamus.

Quõ pax interna haberi possit absque externa

Porrò hæc sola pax vera est, pax animi, pax interna, quam inter aduersa & prospera inconcussam, imperturbatamq; seruamus, vt inter vtraque, & siue dignè, siue innocenter patiamur, perinde tranquilli simus. Ad hanc maxima suiipsius abnegatio & mortificatio est necessaria. *Non* enim *inuenitur interra suauiter quiescentium*, nec rectè quæritur fugiendo quælibet grauamina, abijciendo molesta, procurando solatiosa, desiderata quærendo, voluntatem propriam obtinendo: sed semetipsum vincendo, desiderijs renunciando, naturæ inclinationes frangendo, aduersa fortiter ferendo, & nullam quietem, honorem, pacem ab extra temporalem discretè quærendo. O quam longè discedunt à pace homines (quam tamen omnes amant & quærunt) quantas animi perturbationes fouent, dum sibijpsis blandientes, suam (vt putant) pacem, suum bonum, suam quietem ab extra quærunt, videlicet vt sine molestia viuant, sine onere sint, dum vehementer curant, vt alij se emendent, ipsi portentur: alij intolerantiam ipsorum ferant, ipsi propriam immortificationem foueant, cùm certissimum sit (vt ante dixi) veram pacem non constare in non sentiendo contraria, sed patienter ferendo. Ad patienter autem, imò & gaudenter ferendum, amor Dei perfectus roborat, qui facit vt cuncta (alioqui grauia) æstimentur leuia. Si enim carnalis aut naturalis id facit amor, vt pro exigua siue honoris, siue gloriæ, aut etiam voluptatis, diuitiarumve consecutione, homines multa & grandia (tametsi molesta) subeant, fatigentur laboribus, corporis commodo atque quiete destituantur, vitam denique periculis exponant quomodo is qui Dei feruet amore, Christo placere, eundemq; imitari gestiens, omnem à se voluptatem, commodum temporale, & quicquid mundus miratur, non libenter abdicabit? Verum de hoc hactenus, quod Dominus passus sit in ciuitate pacis, quodque nos non debeamus hic expectare (iuxta eiusdem monita) pacem, sed gladium, quod in mundo

Pax vera quę sit. & quomodo obtinenda. Iob 28.

Matt 10. Ioan. 16.

pressu-

pressuram habebimus,& quod hanc pressuram in Hierusalem, id est, in pace feramus,hoc est,cũ nullam pacẽ habeamus,in pace simus,& in pace pati discamus.Reliquum est quod Dominus introiuit gloriam suam ascendens in cœlum.Locus autem vnde ascendit, erat mons Oliueti. Per montem altitudo significatur perfectionis,in qua anima super omnia creata ascendere,& quodammodo supra seipsam debet eleuari,ad Deum aspirans,eidemq; adhærens, & mundum & quæ mundi sunt, sub pedibus habeat, ac velut è sublimi cuncta despiciat.Nemo altum ascendens montem, absque fatigatioone & labore cacumen attingit: & qui contemplationis montem cupit ascendere,qui ad perfectionis anhelat fastigium, naturæ suæ primum inclinationes & retractus vincat,affectumq; à creaturis abstrahat necesse est. In quo sanè labore haud exiguo,nec immodica pugna sudabit.Si tamen hunc ascenderit(ipse est mons Oliuarum)in quo synceriſsimæ deuotioois, suauitatis, lætitiæ, pietatisq; oleum reperiet. Felix itaque hæc anima, quæ cum Christo passa in Hierusalem,id est,quæ ita mortificata, adeoq; in Deum est resignata, vt inter quæcunque occurrentia aduersa in pace semper sit & tranquillitate, omnia de manu Domini accipiens,in nullo semetipsam quærens, naturam superãs, à creaturis recedens,cum Christo, aut potius ad Christum montem hunc ascendit Oliueti,vbi nihil ei restet, nisi in cœlum subinde ascensus. Quo nos perducat qui cum Patre & Spiritu sancto Iesus Dei Filius viuit & regnat in secula benedictus,Amen.

Mons vnde Christus ascendit quid signet.

IN SOLENNITATE PENTECOSTES.

De præparatione nostri ad Spiritus sancti receptionem, qui tribus inuenitur modis datus, Sermo I.

Repleti sunt omnes Spiritu sancto. Actorum 2.Non propterea tantum charissimi hodie tam solenne agimus festum Pentecostes, quod olim ipso die discipulis missus sit, sed quod hodie quoque & omni tempore in orbem terrarum (vbi dignè præparatam inuenerit animam) mittatur Spiritus sanctus. Præparat autem se ad Spiritus sancti receptionem, qui desiderijs non minus ardentibus, quam humilibus eius in se aduentum exoptat, locumqúe tanto hospite dignum præparat. Neque enim ignauis illabitur, neque enim in immundum occupatumve hospitium se recipit: sed vt per multa fuerit desideria inuitatus, præoccupat eos qui se concupiscunt. Meritò autem est desiderandus, cuius adeò est necessaria vtilitas, vt sine eo ne ad momentum quidem anima viuere queat: quæ etiam cùm eius præsentia vegetetur, vitales tamen operationes, easqúe potiores ad quas creata est, scilicet actiui & vnitiui amoris in Deum, sicut nõ potest exercere nisi agente Spiritu sancto,ita eadem nisi in animam idoneã, digneqúe ad hoc præparatam non exerit Spiritus sanctus. Quapropter dixeram mundum nec occupatum Spiritui sancto hospitium præparandum. Verùm cùm de huius hospitij, hoc est cordis munditia loquor, non solum eam impuritatem abijciendam puto, quæ est abominabilium peccatorum, qua prorsus excluditur Spiritus sanctus, sed impurarum affectionum quoque

Præparatio ad Spiritus sancti receptionẽ necessaria quæ sit. Sapien.6.

Cor quõ mundum Spiritui sctõ præparandũ sit.

que, cogitationum, motuum, iudiciorum, intentionum, quibus præpeditur Spiritus sanctus, ne vel præsens dona sua exerat, nec animam vsquequaque possideat, Ad eundem sensum intelligi debet, hospitium ab eodem non visitari, nisi non occupatum. Vbi enim alios hospites inuenerit, quibus cum nihil sit sibi commune, subtrahit se, propterea quod anima secundùm varios affectus multipliciter diuisa, quam integram vult ipse, sibi vni fideliter nequeat adherere. Delicatus namque amator & zelator est animæ vehementissimus, corriualem non sustinens: aut enim solus, aut omnino non vult animæ vniri. Præparatio itaque ad Spiritum sanctum recipiendum est euacuatio eorum quæ ipse fugit. Vt enim vas aqua plenum, liquore interim alio, puta balsamo aut vino, non potest impleri nisi euacuetur: ita anima nostra donis Spiritus sancti non replebitur, nisi, proprium amorem, sensum, voluntatem item affectus ad creaturas inordinatos in te exuerit. Legimus aut sub Ecclesiæ nascentis primordio tripliciter datum fidelibus Spiritum sanctum: ad orationem, ad prædicationem, ad manuum impositionem. Ad orationem datus est Spiritus Sanctus, siquidem orante Iesu descendit Spiritus sanctus corporali specie ficut columba in ipsum. Hodie quoque in hymno canimus: Orãtibus Apostolis Deum venisse nũciat. Vnde docemur si Spiritũ sanctum recipere cupimus, operæpreciũ erit nos ad orationem colligere. Ea autem oratio ascensus mentis in Deum: atque ideò nõ de oratione vocali hic loquor, videlicet multorum psalmorum aut verborum, quæ suo alioqui tempore propter statutum Ecclesiæ aut ordinis persolui debet (quamuis etiam proprie loquendo) huiusmodi vocalia de se non sint vera oratio, administrant autem orationem, sed de mentali loquor, de qua in Euãgelio Christus: *Veri*, inquit, *adoratores adorabunt* patrem *in spiritu & veritate*. Porrò hanc orationem nescientibus & nouitijs (his enim duntaxat nunc loquor) præberi posset manuductio (qua discerent mentaliter orare) facilis, quam tamen longe nobiliorem in seipsis essent experturi, postquam incipiendo bonæ voluntatis studium applicarent. Et primus quidem scopus quem orantium vnusquisque sibi præfiget, est abstractio ab omni re, quæ non est Deus. Ad hunc autem scopum ita tendat, vt ante omnia generaliter penset, propria peccata, malas suas consuetudines interioris & exterioris hominis, cralsiora quoq; vitia quibus offenditur Deus, idq; cum odio & detestatione: statuat cum illis non redire in gratiam, sed iuge aduersus illa certamen sumere, donec eradicentur: proponat deinde nil quærere nisi Deum. Sic statueus inueniet mox latissimam materiam compunctionis & orationis. Cum enim omne propositum hominis sit fragile atque labile, propriam continue instabilitatem, miseriam, fragilitatem infidelitatem, ac prorsus omnem suam nihilitatem hic experietur. Hinc nisi propositum suum velit deserere, orandi orietur necessitas. Videns enim contra propositum suum quotidie se magis delabi, quamuis hoc ipsum non propterea sibi accidat quod per huiusmodi exercitium à bono deficiat, sed quod proficiens, inde illuminetur magis quotidie, complures (quos ante in se ignorauerat) cognoscendo defectus. Itaque videns se à proposito suo bono quotidie cadere, cernens etiam semetipsum sibi non prævalere, aut posse vincere, neque propositum exequi, cogitur clamare ad Deum, suam miseriam exponendo, contra se conquerendo, veniam peten-

Zelator animæ Spiritus sanctus.

Euacuatio necessaria quæ.

Spiritum sanctum tribus modis datũ fuisse. Luc. 3.

Oratio quid sit.

Ioan. 3.

Orationis mẽtalis pro incipientib. manuductio.

Orantium scopus pri-

petendo, offensum dominum reconciliando, eius gratiam requirendo, præsidium ab eo aduersus imminentem denuo pugnam inuocando, eius prouidentiæ se committendo, eius denique voluntati per omnia se resignando, atque postremo renouando toties suum propositum, quoties se nouerit transgressum. Attamē bonæ menti eueniet, vt leues transgressiones aut proprij lapsus contra ea quæ sibi statuit, dum ita planguntur ante Deum, dumque ita emendari curantur, occasio maioris sint profectus: quandoquidem per hæc indies sibi anima innotescit, indies vilescit, humilior præterea fit ad Deum: mansuetior, compatientiorq; ad proximum. Hæc omnia internum exercitium mentis agit per orationem & collocutionem spiritus cum Deo. Quæ si incipienti primum sint insipida aut forsan incognita, inferatur acediæ violentia, euagationum mentis arceatur libertas, & (si aliter non prævalet) ad obiectum vnum, puta articulum passionis dominicæ meditandum colligantur cogitationes, vt sic tractādi huius occasione per meditationē mens collecta hinc transeat in orationem. Qui hoc modo inciperet, tædiumque, ariditatem & insipiditatem longanimitate vinceret: & si quando (velut inter procellosos maris fluctus constituta) mens ab euagationibus non posset se stabilire, non tamen propterea quasi perditi temporis scrupulum admitteret, aut à studio mentaliter orandi desisteret, huc tandem, imò cito obtineret veram, tranquillam, simplicem, liberam ac deuotam orationem sui ipsius effusiuam in qua se exercens Spiritus sancti sētiret & dona & operationem. Secundo receperunt Spiritum sanctum fideles in prædicatione. *Loquente* namque *Petro, cecidit Spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum.* Videte, quod hoc quoque tempore interdum vsu veniat, vt ad vnius vocem loquentis omnem vitam subitò mutet aut meliorem efficiat aliquis, videatque ac detestetur, quod ante non videbat, nec in se detestabatur, recepto haud dubiū Spiritu S. huius mutationis tam felicis autore. Cæterū, qui ex prædicatione cupit ædificari, haud necesse est longè discurrat doctorem quærens, ab exterioribus ad interiora se conuertat, renunciet inutilibus curis, occupationibus, rumoribus, curiositatibus, euagationibus: atque interiori homini colendo inuigilet. Intra se inueniet sibi prædicantem: sentiet mox qui sese sibi ostendat, qui arguat, qui moneat, nunc retrahens, nunc extimulans, hæc mandans illa vetans. Plus proficiet solus in silentio, quam crebris prædicationibus externis aures duntaxat corporales accommodans. Accedit quod ex hac interna prædicatione actutum discet, quid sibi desit, quid sibi infeliciter adsit: quæ denique petere, aut quæ debeat orando auertere. At verò qui doctorem hunc, reprehensoremq; intra se non sentit, non perfectionis est indicium, perinde ac si eruditione non egeat, aut nihil in se emendandum habeat, sed est argumentū surditatis. Tertio, recipiebatur Spiritus sanctus per manuum impositionē. *Imponebant* enim *manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum.* Per manuū impositionem his temporibus (vt hoc munus nemini non conueniat) intelligere possimus gratiam quæ datur in sacramento confessionis. Ibi enim, diabolo expulso, recipitur Spiritus sanctus paracletus, siue consolator: haud dubium eorum lugentium, qui in Euangelio appellantur beati. Sentiunt planè qui ante confessionem sibijpsis irati morum suorum rigidi censores turbabantur, quantam consolationem facta confessione, quantam tranquilli-

Lapsus proprij quō fiāt homini maioris profectus occasio.

Act. 10. In prædicatione quo pacto recipiatur Spiritus sanctus.

Prædicationem internā audire desideranti quid faciendū sit.

Act 8. Quō per manuum impositionem detur Spiritus sanctus.

Matt. 5.

quillitatem, quantam pacem confestim obtineant, adeò vt veluti grauissima sarcina humeris abiecta fermè sensibiliter peccatorum onere leuentur. Hoc tamen non sentiunt fortasse qui eandem semper confessionem quotidie, sanè olim edoctam, nil mutantes (quamuis opera mutentur & locutiones) sicut pueri ante mensam, Benedicite, enunciant. Verùm relicta interim vnicuique sua consuetudine, optimum sanè donum, saluberrimum, ac bonis mentibus vehementer consolatorium prouidisse Deum constat, sacramentum confessionis: per quod tanquam ex secundo fonte renati & abluti mundemur, recreemur atque dignum Spiritus sancti habitaculum efficiamur, præstante Domino nostro Iesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

Sacramentũ cõfessionis quam sit saluberrimũ donum.

IN EADEM SOLENNITATE.

De auctoritate Ecclesiæ, quam regit docetq; Spiritus sanctus.

Sermo II.

EGo rogabo Patrem, & alium paracletum dabit vobis, vt maneat vobiscum in æternum, spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere. Ioannis 14. Dictum Spiritum sanctum Apostolis nouimus, & gaudemus fratres charissimi. Pro gaudeo autem testando, non modo hodiernum, sed dies octo continuos etiam festiuos ducimus: idque tanto alacrius, quanto cum nobis, tum posteris nostris, Spiritum sanctum vsque in finem mundi dandum credimus. Cæterum, vbi deest humilitas, Spiritum sanctum sperare infundi, tam est præsumptuosum, quam ridiculum. *Deus* enim *superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Et vt vulgaris habet citatio ex Esaia: *Super quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem & quietum, & trementem sermones meos?* Primo igitur conditio debet esse, atque præcipua eius, qui desiderat Spiritum sanctum, vt sit humilis. Permulta vitia sibi inimica vera habet humilitas. Verùm, neque de speciebus humilitatis, neque de vitijs eidem contrapositis hic loquar. Liquet enim quod humilitas detestetur animi extollentiam, sermonum iactantiam erubescat, morum caueat singularitatem, ostentationem fugiat, animositatem denique & proteruiam, contentionem, inobedientiam, obstinationem, & alia complura eius generis vitia superbiæ persequatur & deleat. Sustinet correptiones, fugit laudes, vitia sua aut defectus non excusat, non hominum gratiam affectat, timet prædicari, metuit honorari, vult nesciri, amat vilis ab omnibus reputari. Has omnes humilitatis species multi, non necessarias prætereo, propterea quod vitia hæc, quæ prædixi, humilitati aduersantia, cuncta adeò sint manifesta, vt non facilè possint imponere alicui, nec vllo prorsus fuco queant excusari. Vnum adhuc charissimi vitium reliquum est, à quo cauendum moneo quod clam sub velamine falsi nominis scientiæ humilitatem exterminat: & hoc tanto secretius se abscondit, quo omninò non vitij, sed virtutis ac veritatis vult nomine censeri. Hoc est vitium quod omni iam loco vsquequaque diffusum, mundum penè vniuersum seducit, temeritas proprij ingenij sibijpsi nimium credens atque confidens. Inde tam multi, antiquis spretis patribus, spretis prælatis & pontificibus, spretis sanctis doctoribus, spretis denique concilijs: ac postremo spreuit omni auctoritate, & diffinitionibus sacrosanctæ Ecclesiæ, homines (licet pau-

Humilitas quam sit necessaria ad Spiritus sancti receptionem. Esa. 16.

Humilitatis species diuersæ.

Ingenij proprij temeritas quam sit periculosum vitium.

Hæresis Lutheri vnde ortũ cœperit

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

sum docti) nouas quotidie effingunt opiniones, nouos meditantur errores. Nam dum vni volunt inhærere scripturæ, hac perperam intellecta, sensum, quem inde sibi eliciunt adulterinum, dicunt verbum Dei, cùm sit proprij capitis sui figmentum. Hoc tamen adeò sibijpsis persuadent, adeò credendum statuunt, vt mordicus etiam pro illo digladientur. Hinc fit etiam, vt natiuum ac genuinum scripturæ sensum, quem recepit & habet Ecclesia singulari priuilegio ex instinctu Spiritus sancti, ipsi abijciant, adeò vt quicquid iam olim in Ecclesia statutum est atque receptum, aut eliminent, aut permutent, aut interturbent. His deest humilitas, sine qua verbum Dei intelligi aut tractari non potest, Christo dicente, *Confiteor tibi pater, quia hæc abscondisti à sapiẽtibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis.* Itaque humilitatem in his, quos debet erudire, Spiritus sanctus requirit. Hi verò arrogantes, tot sanctis Patribus, tot seculis feliciter transactis, suas præferunt insanias, quasi in scripturis intelligerent, quod innumeri Sancti, imò quod vniuersa Ecclesia à Christi temporibus hactenus sub maximo periculo errans ignorasset. Vnde mirum valdè est, quomodo in hominibus etiam quibusdam, alioqui bonis, hæc temeritas insipientiaue nimis cæca quæat reperiri, aut quo pacto viris bonis id possit persuaderi, quod prisci doctores ac sancti, vita & miraculis glorioſi, perperam quid docuerint, idque generatim quod vniuersa receperit Ecclesia, recipiens & errauerit. Quod si admitteretur, vbi tunc Christi esset veritas, promittentis Spiritum sanctum se missurum, qui verè doceat inducatq; in omnem veritatem, puta obscura elucidando, & non reuelata manifestando, idq; non nisi per sanctos homines, spiritu Dei illuminatos? Quisuam credet hominum illos apostatas impleri Spiritu sancto? Certè cum hac peste hominum nihil rationis habet Spiritus sanctus, vtpote qui sua arcana (vt dixi) abscondit ab eiusmodi sapientibus, & in oculis suis prudentibus, & reuelat ea paruulis, hoc est, ea humilitate præditis, qui intellectum omnem captiuant in obsequium Christi, qui non vltra quam oportet, præsumunt sapere: sed sapiunt ad sobrietatem, & simpliciter concorditerq; consentiunt his, qui Spiritum Dei sanctum habuisse creduntur, metuentes vel tantillo ab illorum sententijs diuertere, quorum intra Ecclesiam vita est in honore. Credo vos fratres charissimi, quid dicere velim, aduertere. Quis enim in corde suo non sentiat, imò quem non torquere debeat, quod Ecclesia noui testamenti, quæ à Christo fundata, & inter varios hæreticorum turbines licet sæpius concussa, incorrupta tamen ad nos vsque peruenit? In qua etiam omnes, quotquot Sancti, quotquot fuere doctores, vixerunt: quorum tùm vita, tum doctrina adeò miraculis est coruscantibus confirmata. Et hanc extra Ecclesiam nullus claruit Sanctus, nullus est doctor receptus. Quis, inquam, non doleat, quod hæc Ecclesia & eius auctoritas (quasi nulla prorsus foret) adeò contemnitur, vt quicquid ipsa docuerit, quicquid instituerit, quãuis pium, quamlibet antiquum, vel etiam Apostolorum traditione nobis relictum, euertatur, abijciatur, exibileturpropterea (vt aiunt) si in scripturis non ipso digito monstretur? cùm tamen quid sit scriptura, & cui sit credendum scripturæ, necne, haud aliter atque ex iudicio Ecclesiæ sciri possit. Quis enim docuit nos, aut tradidit nobis scripturas? Christum nemo nostrum vidit, Apostolos non cognouimus, Euangelistas non vidimus. A nemine igi-

Verbum Dei intelligi nõ posse sine humilitate. Matt 11. Luc 10.

Matt 11. Luc. 10.

2. Cor. 10.

Rom. 12.

Scripturas habere auctoritatem suam ex Ecclesiæ sensu.

ne igitur alio, q̃ à matre Ecclesia verbũ Dei recepimus. Hæc ostẽdit nobis, q̃ sc verbũ Dei verum, cui fidẽ dare oporteat. Si n. nõ sit Ecclesiæ auctoritas, quare non parĩ modo credimus Euangelio Nicodemi? quare nõ Euãg. Bartholomæi & alijs id genus scripturis, quomodo Euãgelio credimus Marci? Profectò huius sola hæc ratio est, quia Ecclesia de scripturis iudicans, illa credenda præcepit, hæc abijcienda docuit. Itaque si Ecclesiæ iudicium sequimur, vt illi credamus scripturæ, cui credere ipsa nos iubet: Quare etiam non credimus Ecclesiæ, vbi mandat non contra scripturas, sed sine scripturis, aut pro scripturis, cuius authoritati tribuimus, vt iudicet de scripturis? Sine scriptura nil recipiunt à nobis hæretici, tametsi multa loquantur ipsi sine scriptura. Quando autem habent scripturas, tunc habent litteram, non spiritum. Habent, inquam, & adducunt verbum Dei scriptum, & prolatum, sed non habent vim verbi & spiritum. Nam quisquis ab vnitate Ecclesiæ decisit, quisquis scripturarum vno illo spiritali sensu Ecclesiæ communi, cuius auctor & doctor est spiritus sanctus, in aliena atque peregrina dogmata degenerat, eidem Spiritus sancti, qui docet omnem veritatem, & vni Ecclesiæ promissus est, se expertem facit. Quid ergo iam iuuat ingentem verborum syluam concernare, scripturas vndique congerere, spiritum autem & vim atque virtutem verbi, hoc est, sensum illum (qui doctore Spiritu sancto vnus & verus est, & ijs solus, qui vnius Ecclesiæ in vnitate fidei filij sunt, datur) non habere? Eam ob rem quemadmodum Ecclesiæ credimus, hanc vel illam esse scripturam: ita etiam credere debemus eidem, cum dederit huius nobis scripturæ hanc vel illam interpretationem. Idem namque atque vnus Spiritus est, qui in scripturis loquitur, & qui intus in corde operatur, hoc est, qui in scriptura nobis loquitur, & qui scripturæ nobis intellectum reserat, scripturæq; sensum atque notitiam nobis infundit. Atque ideò Ecclesia, cùm aliquid quod in scriptura non legimus, præcepto aut consuetudinis obseruantia nobis tradit, tanquam ab auctore Spiritu sancto, qui Ecclesiam regit, debemus accipere & obseruare. Quæ enim sunt illa, quæ Apostolis Christus tacendo tũc quidem, cum præsens illis erat, prædixit, quia portare non poterant: post Spiritum sanctum verò (quum veniret) illis reuelanda nisi ea, quæ generaliter omnis obseruat Ecclesia, licet in scripturis clarè nõ sint expressa? Dicit enim B. Augustinus *ad Ianuarium*: Illa, quæ non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarum orbe seruantur, datur intelligi, vel ab ipsis Apostolis, vel plenarijs concilijs, quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata atque statuta retineri. Nam quæ Christus docuit, quis scripsit omnia? Fatetur beatus Ioannes, neque opera neque signa Christi scripta esse omnia, imò scriptu penè fuisse impossibilia. Si intermissa sunt ne scriberentur permulta, quæ Christus fecit, quanto sunt omissa plura, quæ dixit? *Per quadraginta dies* (inquit Lucas) *præbuit seipsum viuum Apostolis, post resurrectionem suam apparens eis, & loquens de regno Dei.* Quid locutus est, quid docuit Christus de regno Dei? Vbi scripta sunt, quæ de regno Dei locutus est? Nihil horum ad nos venit, quia Apostoli, quod docti sunt, docuerunt, non scripserunt. Videte aũt ne de regno Dei, id est, de gubernatione & eruditione Ecclesiæ (quæ regnum Dei solet in scriptura dici) tunc docuerit & disposuerit Christus, vt sunt ea, quæ sola traditione per Apostolos ad nos venerunt?

Scripturas quõ habeãt hæretici.

Ioan. 16 20.

Ecclesiam solam habere auctoritatem interpretandi scripturam factam.

Ioan. 16.

Augustin.

Traditiones Ecclesiæ quantæ sint energiæ.

Ioan. 21.

Act. 1.

Quod

Quod si per regnum Dei futuram beatitudinem cœlestem intelligi debere quis contendat, perinde sequitur plura esse sine scripturis tradita, quum hac ipsa de re, id est, quid tũc locutus sit de æterna felicitate Christus, nusquam scriptum legimus. Quid autem quod aliquot etiam annis sub Christo, & Apostolis post Christum, Ecclesia noui testamenti gubernata fuit, antequam aliqua noui esset testamenti scriptura? Sancta enim Ecclesia antiquior est scriptura. Ecclesiam rẽ antiquiorem scriptura.

Vnde conijciendum est, quod ea, quæ tunc per Apostolos tradita, & recepta iam erant per omnes Ecclesias ante scripturam, vsu quodam ad nos continuo transmissa, & quasi per manus tradita manserunt, non scripta: & non solum ea, verúm etiam alia, quæ pro necessitate personarum, locorum & temporum fuerant subinde statuenda, dum statuerentur, eandem autoritatem accepisse inspirata & instituta, quam accepissent scripta: quia idem Spiritus est, qui docet Ecclesiam foris per scripturam. & intus per inspirationem.

Quod autem Apostoli multa, que non sunt scripta, instituerint, indicat Lucas in Actibus Apostolorum, referens, de Paulo, quod *perambulabat Syriam & Ciliciam, confirmans Ecclesiam, & præcipiens custodire præcepta Apostolorum & seniorum.* Quis dubitat hæc præcepta, quæ dicuntur Apostolorum & seniorum, alia fuisse à præceptis Euangelij? quæ sane præcepta Euangelij non Apostolorum, sed Domini dicta fuissent præcepta. Et denuo: *Cum autem pertransirent ciuitates* (intellige Paulum & eius comites) *tradebant eis custodire dogmata, quæ erant decreta ab Apostolis & senioribus, qui erant Hierosolymis.* Et quid quod Ioannes Apostolus in Apocalypsi initio refert se fuisse in spiritu in dominica die? Vnde liquido constat tunc sabbatum Christianorum à septima in primam feriam esse translatum. Nunquid vt hoc fieret, iussit scriptura? Deinde Paschæ obseruationem, in qua perinde à Iudæis recessit Ecclesia, quæ scriptura docuit? & (vt simul multa dicam) quando Christus, scriptura teste, venit non soluere, sed implere legem, quare Apostoli & maximè paulus abrogauere legalia? Atq; rursus quare quædã ex lege gentibus credentibus obseruanda sanxerunt Apostoli, vt desuffocato & sanguine, cæteris abrogatis, idque nulla mandante scriptura? *Visum est*, inquiunt, *Spiritui sancto & nobis.* Videtis quomodo regimen Ecclesiæ & sua instituta (vbi [nulla] etiam suffragatur scriptura) Apost. Spiritui S. tribuunt? Animaduertite etiam, quod quemadmodum illo tempore pro pace duorum populorum, id est Iudæorum & Gentium in eandem fidem coeuntium necessarium fuerit ita instituere: quandoquidem non potuerunt Iudæi ad fidem conuersi tam solenne præceptum legis de non esu sanguinis relinquere. Ea propter per dissimulationem (vt dixi) & propter pacem cum gentibus conuersis habendam, ij, qui ex Gentibus fuerunt cõuersi, iussi sunt Iudæis saltem in hoc se conformare. Hodie tamen dum huius institutionis ratio cessat, omnes vtimur esu sanguinis. Quis autem, quæso, aut tunc hanc Institutionem, aut nunc eiusdem instituti mutationem sine scriptura ausus fuerit inducere, nisi Ecclesia? Quæ sicut autoritatem pro tempore habet instituendi, ita quando expedierit, habet eadem rursus abrogandi: & hoc, quo autore, nisi Spiritu sancto, qui regit Ecclesiam, & docet eam omnem veritatem? Nemo

Act. 15.

Act. 16.

Apoc. 1.

Sabbatum quando trãslatum fuerit in die dominicũ. Matt. 3.

Act. 15.

Ecclesiam habere autoritatem statuendi & abrogandi.

Ioan.16. mo enim hodie necessarium sibi putat à suffocati sanguinisve esu semper abstinendum, nisi voto sibi interdixerit sua sponte. Tempus me deficeret, si recensere velim omnia, quæ ab Apostol. tẽpore seruat Ecclesia, de quibus nihil in scriptura explicatur, nisi quo vno aut altero verbo à Christo generatim simul omnia iubentur, dicente: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.* Item: *Super cathedram Mosi sederunt scribæ & Pharisæi: quæ dicunt vobis, facite, & quæ faciunt, facere nolite: dicunt enim & non faciunt.* Itemque *Qui vos audit me audit: & qui vos spernit, me spernit.* Neque enim omnia per se docere voluit Christus, puta modum vsumque sacramentorum, & similia: sed eadem Apostolis commisit Spiritu sancto erudiendis. Nam quod Eucharistia ieiunis offertur sumiturque, haudquaquam à Christo est præceptum, sed ab Apostolo Paulo putatur institutum, & ad nos mos iste pro Sacramenti reuerentia est deriuatus. Licet enim constet, quando primum acceperunt discipuli corpus & sanguinem Domini, non eos accepisse ieiunos, propterea tamen nemo (vt verbis vtar Augustini) calumniari Ecclesiam debet vniuersam, quæ ieiunis tantum sumendum instituit. Ex hoc enim placuit Spiritui sancto, inquit idem doctor, vt in honorem tanti Sacramenti in os Christiani prius dominicum corpus intraret, quam exteri cibi. Nam Saluator, quo vehementius commendaret mysterij illius altitudinem, vltimum hoc volnit infigere cordibus ac memoriæ discipulorum, à quibus ad passionem digressurus erat. Et ideò non præcepit, quo deinceps ordine sumeretur, quo Apostolis, per quos Ecclesias dispositurus erat, seruaret hunc locum. Nam si hoc ille monuisset, vt post cibos alios semper acciperetur, credo quod eum morem nemo variasset. Proinde Apostolus de hoc Sacramento scribens Corinthijs, quum dixisset: *Propter quod fratres, cùm conuenitis ad manducandum, inuicem expectate. Si quis esurit, domi manducet, vt non ad iudicium conueniatis*, statim subiungit: *Cætera autem, cùm venero, ordinabo.* Hæc enim scripserat eo tempore, quo post cœnam in Ecclesia, dum conuenissent populi, peractam, corpus Domini sumebatur. Ex qua re dum Apostolus scandala, peccatorumque occasiones, animarum item ruinam, & Sacramenti cerneret deriri contemptum, vetuit hunc morem, videlicet in Ecclesia cœnandi ante Sacramenti sumptionem post hac seruari, permittens tamen interea, vt domi antequam conuenirent, manducent quoad ipse veniret, & modum eis (qui hodie sumitur) sumendi persuaderet. Multum enim Apostolo videbatur optatum illum agendi ordinem in epistola insinuare, quem vniuersa per orbem nũc seruat Ecclesia, quẽ ab ipso postea ordinatũ esse (vti promiserat) facile intelligitur. Et non solum hunc ritum, sed alia etiam multa, quæ nulla morum diuersitate per Ecclesias variantur. Vides iam ab Apostolo sine scripturis Ecclesijs loquendo, non scribendo tradita multa? Porrò Christus nihil scripsit, sed ex multis, quæ docuit, Euangelistæ pauca tantum, & consentanea scripsere. Apostolorum bona pars nihil omnino scripsit, perpauci vnam aut alteram epistolam. Omnes tamen certum est, ministerio verbi & doctrinæ diu noctesque insudasse. Multa interea à Spiritu sancto sunt reuelata, multa ad huc pro tempore & necessitate Ecclesiæ reuelanda, & suo tempore tradenda, quæ si ante traderentur quam sunt necessaria, res inutilis & molesta fieret, & vitæ ad finem

Augustin.

Eucharistiã à ieiunis esse sumendã.

1. Cor. 11.

Tradidisse Apostolum Pauli plura suis discipulis sine scriptura.

ad mundi finem eam docebit & diriget. Quam temerarium est autem ac superbum, tam est etiam stultum, quoduis Ecclesiæ membrum hanc sibi arrogare gratiam, vt doctorem habeat Spiritum sanctum, quo liceat sibi quicquam aliud sentire ab Ecclesia diuersum. Non rectè sentit, quisquis aliter quam Ecclesia senserit, quamlibet suæ opinioni videatur adstipulari scriptura, quia qui in scriptura loquitur, non est Deus dissentionis, sed vnitatis & pacis. Et quis audeat polliceri se ex Spiritu sancto didicisse, vt in scriptura intelligat, quod cum periculo & detrimento sibi hactenus Ecclesia ignorauerit? hactenus perperam docuerit? Nemo credo adeò est insanus, qui dicat: Ecclesia hucusque errauit, ego recte sentio. Nemo verbis hoc dicit. Permulti tamen sunt, qui re ipsa ita loquuntur, dum quæ Ecclesia statuit aut docuit, ipsi damnant & euertunt. Hi vtinam attenderent, quod sanctus Augustinus dicit & habetur insertum in Decretis: In his rebus, de quibus nil certi statuit diuina scriptura, mos populi Dei & instituta maiorum pro lege tenenda sunt. Et *ad Ianuariũ*: Si quid per orbẽ frequentat Ecclesia, quin ita faciẽdum sit, disputare, insolentissimæ insaniæ est. Hæc ille. Sunt præterea, qui dicunt scripturam adeò esse lucidam, vt nulla interpretatione egeat, sed si dubium oriatur, ex alio loco inueniri, vnde mox ambiguitati aut obscuritati succurratur. Si ita est, quare igitur tot sectæ sibijpsis contrariæ inter eos quoque sunt, qui nihil nisi scripturas recipiuut, & quotidie plures suboriuntur, cùm tamen vnusquisque eorum sibi spiritum arroget, & verum sese scripturæ intellectũ habere clamet? Nemo certè habet verũ spiritũ, quisquis cum Ecclesia communem non habet. Non est enim nisi vnus Spiritus, qui Ecclesiam docet. Maneamus igitur charissimi in Ecclesiæ vnitate, & obedientiam præstemus pastoribus nostris, quos nobis præposuit Dominus, qui non minorem curam debent animabus nostris, quam parentes secundùm carnem corporibus nostris: & propterea nõ inferiorẽ in nos in his, quæ animæ saluti attinẽt, præcipiendi habent autoritatem, quam parentes secundùm carnem: & nos è regione spiritualibus his parentibus nostris maiorem debemus & reuerentiam & obedientiam, quanto potior est anima quam caro, generatio spiritualis quam carnalis. Admonet nos obedientię quod in veteri testamento, si quis sacerdotis summi detrectasset imperium, aut spreuisset mandatum, mortis supplicio puniebatur. Atqui noui testamenti sacerdotum iurisdictio, autoritas & dignitas spiritualis lõge sunt præstantiora. Quapropter dicere, summum sacerdotem prælatum, & animarum nostrarum pastorem nihil posse præcipere, nisi quod scripturæ explicitè iubent, planè ridiculũ est. Certè nihil potest præcipere cõtra scripturã: sed iuxta scripturã, aut pro scriptura, ꝙre nõ possit, vbi id flagitet animarũ (quarũ pastor est & pater) necessitas, aut euidens magnaꝝ vtilitas? Qui nõ est contra vos, inquit Christus, pro vobis est. Quod nõ est cõtra scripturã, pro scriptura est, & pro scriptura militat. Si ergo prælatus, & pater & pastor pro nobis reddet Deo rõm, vt in Ezechiele clarissimũ est, vbi Dominus pro eius negligentia se animarum sanguinem de manu eius requirere cõminatur, quomodo non possit præcipere nobis, aut quomodo non deberemus illi nos obedire? Habent sane quæque tempora sua pericula, quibus è regione suæ debentur à pastoribus etiam vigiliæ atque curæ. Nouis quotidie morbis emergentibus noua etiam parari remedia necesse est, ad

1. Cor. 14.

Augustin.

Idem.

Scripturam non posse ipsam interpretari.

Pastoribus animarum obedientiã ac reuerentiam esse exhibendã.

Deut. 17.

Luc. 9.

Ezech. 3.

est, ad quæ prælatis Deus autoritatem dedit, & Spiritum sanctum non negat, idque (ne tergiuersandi vllius pateat subditis locus) nõ pro merito præcipientis, sed in vtilitatem, quam Christus diligit, subiectæ plebis. Ideò non considerandum est, quis & cuius vitæ sit aut meriti, qui in Ecclesia præsidet nobis: sed cuius iussu, ordinatione atque autoritate prælatus sit nobis. Neque enim iusti sumus prælatorum imitari opera, sed seruare præcepta. Nec autoritas, & quam in subditis habent iurisdictio, sacerdotale qúe officium, super merito vitæ eorum, sed super verbo Christi fundata sunt. Cæterum, quam impium est, quæso pro republica & commodis temporalibus leges ferre, & pro saluandis animabus leges institutas non ferre? Fateri vni generali prælato Ecclesiæ (quod necesse est) vniuersalis regimen commissum esse, & nihil eundem posse subiectis præcipere, subditisque non obediendi libertatem adstruere? Nemo tamen propterea putet nobis vitam prælatorum omnem placere, nec abusus, qui perperam introducti sunt, laudari. Absit hoc à nobis. Pro ijs suadeo orandum, donec vel à Deo vel à concilio generali (quoniam aliud non possumus) corrigantur. Verúm hæc ad eos, qui foris sunt. Nos charissimi fratres quicquid Ecclesia instituit, quicquid vsu ac ritu longeuo tradidit, quicquid etiam prælati à Deo nobis dati mandauerint, humiliter amplectamur tanquam iussum à Deo. Quoniam quidem neque Papa, neque Episcopi, neque prælati reliqui, sed Dominus noster Iesus Christus, cuius amore hominibus nos subiecimus, obedientiæ reddet nobis mercedem. A qua neminem retrahat quæso aut reproborum vita, aut perfidorum persequutio, aut temporum calamitas, quia hæc omnia à Christo nobis futura prædicta sunt, & necesse est vt eueniant: nos quoque eius amore sufferamus, qui pro nobis sustinuit Iesus Christus benedictus in secula, Amẽ.

Ioan. 21.

Ecclesiæ obediendum esse tanquã ipsi Deo.

IN EADEM SOLENNITATE.

Quod mundi oporteat amorem extingui, si Spiritum sanctum volumus recipere. Sermo III.

CHaritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis. Ad Romanos 5. Gaudium nobis est hodie fratres charissimi non mediocre, quod Spiritum sanctum mundus, hoc est, Apostoli & credentes acceperunt. *Repleti sunt*, inquit, *omnes Spiritu S. quo diffusa est etiam charitas in cordibus eorum.* Quam magna res sit charitas, quam vtilis, non ignoratis ex Paulo Apostolo ad Corinthios scribente: *Si linguis hominum loquar & angelorum*, &c. Magis autem ex Ioanne Apostolo, qui *Deus*, inquit, *est charitas.* Quam benè nobis foret, quam feliciter ageremus, quam festus dies nobis hodie illuxisset, si nobis pariter, qui templa Spiritus sancti vocamur ab Apostolo, & esse debemus, idem Spiritus sanctus infunderetur, per quem charitas diffundatur in nobis, & è nobis exuberãs ad omnes. Sed vereor ne mali nostrum habeamus, quod dono tam nobili aduersetur, id est, cui Spiritus sanctus cohabitare dedignetur. Ipsum est mundi amor. Cùm dico mundi amorem non excludo priuatum amorem, quandoquidem omni amore illo, quo extra Deum quis se diligit, mundum diligit. Amorem igitur hic voco mundi

Actor. 2.

1. Cor 8.
1 Ioan 4.

1. Cor 3.

mundi omnem inordinatū affectum ad creaturam quamcūque. Hoc etenim amore impeditur charitas, ne possit diffundi. Hoc offéditur Spiritus sanctus, quo minus possit recipi. Scitis quam sancta fuit conuersatio Christi erga discipulos olim in terris, quam dulcis & munda. Familiaris tamen illa consuetudo & conuictus, quo discipuli amore sensibili ferebantur ad Christum, præpediebat illos, vt Christus insinuabat, ne paracletum, ne dona potiora Spiritus sancti acciperent. *Expedit vobis*, inquit Christus Apostolis, *vt ego vadam. Si enim non abiero, paracletus non veniet ad vos.* Hoc est iuxta sententiā beati Augustini: Non potestis capere spiritum, quamdiu persistitis secūdùm carnem nosse Christum. O si impediebantur Apostoli per affectionem illam sẽsibilem, vel, vt dicunt, cordialem, qua hærebant ad visibilem & corporaliter præsentem Christi humanitatem, ne fierent spirituales, sed manerent animales: quid de nobis sperandū est si qui corpore hic monasterio includimur, animo per totum mundum vagamur? Delectat nos cogitare, quæ etiam nec licet, nec secundùm rationem libet agere. Quam multa concupiscimus, quam in varijs hęremus, quæ etiam decies repulsa redeunt, quia illorum amorem ac delectationem intra nos retinemus: locum enim quem sibi in cordibus nostris vendicauerunt, quasi habeant ibi iuris aliquid, repetunt. Amor igitur iste necesse est vt in nobis moriatur, si diuinum illum amorem, quo hodie igniti sunt Apostoli, volumus in nobis vt ardeat. Itaque desiderio diuini amoris accincti, pergamus ad exterminandum extinguendumque in nobis amorem seculi. Corruant in nobis muri Hiericho, & vrbs ista detur in anathema obliuionis. Per vrbē Hiericho figurari mundū, nō nostra modo interpretatione verùm etiam parabola illa Euangelica didicistis: qua quidam ab Hierusalem descendens Hiericho, fertur incidisse in latrones. Porrò hæc ciuitas Hiericho (cuius rex in figura, aut vt Christus vocat, princeps diabolus est) inimica ciuitati Hierusalem, quomodo euersa perierit, scitis: corruentibus videlicet muris eius, dum septies circumiretur. Pari modo, qui per amorem in cordibus nostris ædificatus est mundus septem considerationibus, si vigilanter, quasi septē circumitibus circumeatur, muri eius iuxta septem capitalia vitia septuplices, quibus vallatus est, corruent. Ne igitur diu vos morer, primus circumitus siue cōsideratio esse debet breuitatis vitæ huius. Hæc namque consideratio non parum confert ad mundi contemptum. Facilè enim (vt quidam ait) cōtemnit omnia, qui se cogitat moriturum. Nam quid iuuat charissimi de mundo multa colligere, quādo constat, quod ab omnibus cōfestim cogemur discedere, mundum exire, hicque simul cuncta relinquere? Quid prodesse potest mundi amicitiam, hominumque fauorem sibi conciliasse, cùm certum sit ilicò se ab omnibus deserendum esse omniaque deserere? Concupiscimus multa & quærimus, & ante deficimus ipsi, quam obtinemus. Aut si quæ desideramus, vix tandem assequimur, retinere tamen non possumus. Ponè, contingat cuipiam huius mundi felicitas, tranquillitasque aliqua maximè fortunata circa euentus dubios vitæ præsentis: Non ne cruciatum habet mentis, quod hæc iucunditas mox finienda perseuerare non potest, quam calamitas sequitur q̄ æterna expectatur. Diuiti illi in Euangelio Lucæ, qui destruere voluit horrea sua, vt maiora repararet, pluraque colligeret, dicenti sibi ipsi: *Anima, habes multa bona posita in annos plurimos* Luc.12.

Amor mūdi quantum impediat charitatem.

Ioan.16. Augustin. 1.Cor 5.

Amor seculi vti exterminandus sit.

Iosue 6. Hiericoquid mystice figuret. Luc.10.

Iosue.6. Muri Hiericho quō mystice in nobis corruāt.

Hieron. Breuitas vitæ huius cōsiderata quā conferat ad contemptū secula.

requiesce, comede, bibe, epulare, quid à Deo responsum est? *stulte hac nocte animam tuam repetunt à te: quæ autem parasti, cuius erunt?* Quid dicent amatores mundi huius, qui voluptatibus atque honoribus hic se extulerunt, quando in morte illis aperiētur oculi, & videbunt quam infeliciter sint decepti, quod nihil sit quod amauerunt, quando omnia tunc contra se videbunt stare exaggerata ad perpetuam ignominiam ac damnationem, quibus olim sese oblectauerunt aut quæ impiè contēpserunt? Quomodo plangent se? *Erravimus à via veritatis, & iustitiæ lumen non luxit nobis, & sol intelligentiæ non est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis & perditionis, & ambulauimus vias difficiles: viam autem Domini ignorauimus. Quid nobis profuit superbia, aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Transierunt omnia illa tanquam vmbra, & tanquam nuncius præcurrens, & tanquam nauis quæ pertransit fluctuantem aquam: cuius cum præterierit, non est vestigium inuenire, neque semitam carinæ illius in fluctibus, &c.* Sapien. 5. sequuntur in libro Sapientiæ. Hæc igitur charissimi fratres (iuniores obsecro) cum mundus tentauerit nos, hoc est, quando voluptatum, honorum, gaudiorum ac gloriæ desideria nos stimulant, cōsiderantes obijciamus oculis nostris, q̄ infeliciter suis amatorib. mūdus imponat, quam blādè circumueniat, quam ærumnosè seducat, quam cito deserat, quamq; pro breuissimo, veno fallaciq́ue gaudio æternis cruciatibus tradat. Quid ergo volumus amare, quod tam carè emitur, quod tam infeliciter possidetur quodque quamplurimum licet non sine ingenti periculo animæ acquisitum fuerit, amittitur? Dicat potius sibijpsi anima comperiens se aliquid inordinatè aut amare aut desiderare, lætariq́ue dum possidet, tristari dum amittit, dicat, inquam, sibijpsi nobilis anima: Quid tu spreto Deo caducam hanc rem tanti facis, vt cum dispendio propriæ salutis, cum iniuria aut contumelia tui conditoris etiam illam ames, quam tamen quantocyus necesse est deserere? Et iterum: Ego volo hac re aut hac consolatione carere propter Deum, vt ipsum habeam ipsi placeam: cui placere, est felicem esse, quem amare, est omnia habere. Secundus circumitus est, consideratio angustiarum & dolorum quæ sunt in mundo. Putamus fratres, extra angustiam esse, qui latam huius mundi viam ambulant ad perditionem? Haud quaquam. Multa interim desiderant, quæ assequi nequeunt. Multa cum dolore amittunt. Semper in timore amittendi versantur. In cordis inquietudine plura semper concupiscunt. *Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem & laqueum diaboli, & desideria multa inutilia & nociua, quæ mergunt homines in interitum & perditionem.* Porrò, quæ voluptati indulgent (quæ apud ethnicos etiam inimica bonis est morbus) nunquam satiantur, & supra hoc quod inhonestè seruiunt, etiam in propria corpora sua peccant, ingenium, memoriam, sanitatem, famam, atque alia bona omnia in se destruentes. Quam fœda igitur, quam improba ac ærumnosa est seruitus illa, quæ vitijs & concupiscentijs seruit, quibus tamen quantumlibet acquiescas satisfieri non potest. Neque enim explendo desideria sic citra retundi aut sopiri possunt, sed irritata potius hoc modo, atque succensa vehementius sæuiunt. Proinde qui assiduè peccant, quid aliud quæso agunt quam legem ac necessitatem quandam sibi peccandi qua trahantur, quasi funem collo suo circumponunt. Taceo nunc curas alias, angustias atque pœnas curas cordis, quæ auaros, inuidos, ambitiosos præmunt. Taceo obscœnitates, sordi-

Tentationi quinam resistendum sit.

Quantis angustijs doloribusque amatores sui cruciet mūdus.

1. Tim. 6.

1. Cor. 6.

Seruitus vitiorum quā sit fœda.

sordes & opprobria, quibus Veneri ac luxui dediti se commaculant. Non ergo ametur, quod tanto labore, dedecore, dolore quæritur, habetur, amittitur. Tertius circuitus est, consideratio periculorum in mundi amore. Prætereo cætera damna atque pericula. Hoc vnum minimè negligendum est, propter quod potissimè nunc loquor. Aduersatur mundi amor Dei amori. Siquidem non possunt hi duo amores simul esse. Pro quanto enim, inquiunt Augustinus & Gregorius, cor tuum est ad aliquam rem, tanto minus est ad Deum. Repellit Spiritum sanctum mundi amor, quippe qui aufert se etiam à cogitationibus quæ sunt sine intellectu. Extinguit charitatem. *Si quis enim*, dicit Ioannes, *dilexerit mundum, non est charitas patris in illo. Inimicum Dei se constituit. Quicunque* enim *voluerit amicus esse seculi huius*, ait Iacobus, *inimicus constituetur*. Quis ergo iam desideret mundi amicitiam, quæ cum inimicitia Dei emitur? Quis caduca hæc quærat gaudia, quibus dolores & tormenta æterna succedunt.

Pericula dinaque in mũdi amore quanta. Augustin. Gregorius Sapien. 1. Ioan 2. Iacob. 4

Quartus circumitus est, consideratio eorum qui per amorem mundi perierunt. In mentem veniat dives ille epulo, cui nihil defuit, quo beatus prædicaretur super terram. Qualem finem sortitus est? Mortuus, in infernum sepultus, pro delectatione breuissima quæ olim transijt, iam amplius sesqui mille annis torquetur, nec vnquam torqueri desinet, in perpetuis flammis non habens guttam aquæ quo æstuantem refrigeret linguam. Hoc modo cogitetur de omnibus mundi amatoribus. Quorum præsentem atque terrenã felicitatem Iob per multa quæ mirari solet mundus, explicans, tandem infert: *Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt*. Hic eos quoque possumus recolere quos aliquando nouimus in Aegypto. Qui egredi nobiscũ renuerunt ad clausträle desertum pœnitentiæ, sed mundi oblectationibus detenti, vitam finierunt in peccatis suis, quod fortasse multis nostrum quoque contigisset, nisi misericordia nos Domini præuenisset, nisi benignitas Dei ad pœnitentiam nos adduxisset, nisi à consortio peccantiũm, de voragine, de tenebris, de captiuitate Christi misericordia nos extraxisset. Abfit igitur vt per amorem quis redeat, vbi periculum iam pridẽ vix euasit. Quintus circuitus est consideratio seruitutis in amore mundi. Iam paulò ante de seruitute illa animi interna ac perniciosa, quæ est in explendis concupiscentijs (quibus amatores mundi subiecti atque captiui tenentur) dictum est. Hic addendum est etiam de externa, de qua taceri non potest, quam oporteat eos qui terrena ambiunt adulari, oportetq; sæpius malè audire, & quanquam etiam mundi contemptores plerunque ab amicis mundi malè audiant, aliud est tamen pro virtute innocenterq; pati, aliud pro mundo. Illud enim in corde serenitatem atque lætitiam, hoc mœrorem atque conscientiæ obscuritatem parit. Oportet, inquam, mundi amatores simulare ac dissimulare: oportet molestissima pati, & diu, & multa: vt vel tandem quies modica, aut voluptas momentanea, aut gloriola breuis obtineatur. Quæ cùm fuerint etiam impetrata, mox cum vita pariter finiuntur. Et quare non quæritur pax animi, puritas cordis, tranquillitas interna (quæ minori labore ac sudore constant) gaudium habentia conscientiæ maximum: quod nec deseratur, donec introducat nos in plenitudinem, atque vt Esaias promittit, in pulchritudinem pacis, in tabernacula fiduciæ, in requiem opulentam? Sextus

Quam multi per seculi amorẽ pericrint. Luc. 16.

Iob. 21.

Seruitus mundi quã sit miserabilis.

Esaiæ 32.

Mũdus quã sit ingratus suis amatoribus.

circumitus est consideratio ingratitudinis mundi. Quid enim boni, imò quid non mali reddit mundus amantibus se? Imponit quibuscunque, seducit cunctos, deserit omnes. Nemo est amicorum eius, quem non prodat, & ad extremum relinquat, hoc est, quem non aut in vita calamitosum, aut in conscientia desperatum, aut in morte faciat miserum. Quid? quod multò tempore postquam pro gloria, honoribus, voluptate aut rebus alijs perituris sudatum est, nihil horum præstet mundus, sed perit labor & opera, manente interim reatu conscientiæ & diuina offensa. Septimus circumitus est consideratio obliuionis nostri. Pone, vt vniuerso quis imperet mundo, fruatur delitijs quibuslibet, gaudeat rerum omnium opulentia: cum ipse defecerit, cum isto simul intereunt omnia, nec est qui eius recordetur. Vbi sunt reges & imperatores, qui dum viuerent in ore erant omnium? Illis iam mortuis, vbi potestas & fastus eorum? Quis tremit, quis colit, imò quis cogitat nunc illos? Et hodie prædicantur qui viuunt, cras non erit memoria eorum super terram. Non igitur amemus, non desideremus quæ ita transeunt, quasi nunquam fuerint: imò quæ etiam quando sunt, sic sunt, quasi non sint: quandoquidem nos quoque transibimus quasi non fuerimus. Et nisi virtus nos immortalitate donauerit, non erit post nos nostri memoria. Itaq; his considerationibus agamus, vt mũdus in cordib. nostris pereat. S. Hugo Grationopolitanus in extremo vitæ cõstitutus, perẽs pro se orari, dũ interrogaretur, qd vellet pro il orari, respondit: Vt moriatur in me amor mundi. Ita nos ꝙq; orare debemus. Huius namque amore in nobis extincto, mox locus dabitur Spiritui sancto, qui cordibus nostris seipsum infundat, dona nobis sua distribuat, sui amoris in nobis ignem accendat, & sapientiæ suæ musto nos inebriet. Hoc namq; musto, ait diuus Augustinus, inflammantur hoc præclaro poculo inebriantur quotidie etiam corda fidelium, & animæ se conuertentium, quando pro desiderio salutis suæ parentes & patriam suam fugiunt: exeunt nullo compellente de terra, & de cognatione sua, & mortui huic mundo, alios spirituales animarum inquirunt parentes, & alteri sub iugo veniunt & paulò antè lati atque sublimes humilia affectant, superba fastidiunt, & cupiunt ea quod ante despexerant, & odisse incipiunt quod ante fuerant. Præsentium hospites, futurorum appetitores, æternam illam patriam, contemptatemporalium falsitate suspirant. Hoc itaque musto spiritales animæ inebriatæ, & penitus commutatæ, abstinentiam delitijs, vigilias dulcibus somnis, paupertatem diuitijs anteponunt: arduum contra vitia laborem iucundissimam computant voluptatem. Dulcescunt eis vilia, & quæ prius fuerant pretiosa, vilescunt. Diligunt inimicos suos & benefaciunt his qui se oderunt. Non obuiciantur indignantibus, non irritantur in opprobrijs, non franguntur in iniurijs. Prorsus horum nihil sentiunt propter feruorem Spiritus sancti, propter æternam retributionem. Hoc spiritali mero calebant Martyres, quando abijcientes & post se iactantes omnia seculi blandimenta, ibant ad passiones, obliuiscentes facultates & affectiones, patrimonia ac matrimonia sua: & vincentes armatam contra se paruulorum pignorum fletibus pietatem: vociferebantes spernebant parentes, puluerem mittentes in capita sua, & matres facies suas ungulis crinibus dilacerantes. Sed illis hæc omnia tanquam

Augustin.

Gen. 12.

Matt. 5.

quam ebrij non videbant, nec cognoscebant suos, quia infuso præcordijs suis Spiritu facto, ad dolores, ad supplicia tanquam ad consolationes & ad præmia festinabant. Hæc Augustinus. Quæ vtinam in nobis quoque dignetur operari Spiritus sanctus, vt mundi amore in nobis extincto ignem sui amoris accendat in cordibus nostris, Amen.

IN EADEM SOLENNITATE.

Conditiones aliquot, quæ locum Spiritu sancto parent.
Sermo IV.

Repleti sunt omnes Spiritu sancto. Actorum II. Quanquam magna erga nos Domini beneuolentia charissimi fratres in cunctis eius operibus reluceat, & propterea in omnib. festiuitatibus eius bonitatē prædicemus: hodie tamē ceu speciale festū, idq; dulcissimum, pietati s, benignitatis & charitatis eius erga nos celebramus: quādo post multa beneficia alia nobis exhibita Spiritū suū in homines misit, nō iam, vt Augustinus ait, per gratiam visitationis & operationis: sed per ipsam præsentiam maiestatis, quibus non iā visitator subitus, sed perpetuus consolator & cohabitator adesset æternus. Vbi tamen non hoc solum considerandum, quod in fideles suos Deus ipse venit, verùm etiam sollicite agendum, vt accipere & nos eundem digni efficiamur: quādoquidē non est personarū acceptio apud Deū patrē, sed promissa Apostolis etiam in nobis complētur, si desideria & actus gerimus, quæ Apostoli fecerunt. Quocirca vt simplicia scrutemur, videamus qualiter fuerunt inuenti, quando in eos descendit Spiritus sanctus, si forsan vtrunque imitando, mereamur, inuisibiliter (etsi non in tanta plenitudine) consequi, quod illi signo visibili sunt adepti. Legitur in Actis Apostolorum, quod hi quibus hodie datus est Spiritus sanctus fuerunt Christi discipuli, pariter vniti, sedentes & orantes. Hic quatuor nobis conditiones innuuntur ad recipiendum Spiritum sanctum necessariæ. Primo namque dicuntur Christi fuisse discipuli, per quod humiles fuisse & pauperes spiritu significantur, vtpote qui spreto mundo relictis parentibus, contemptis denique omnibus, non quæ extra se erant solum, sed etiam semetipsos abnegauerant, & Christo se subiecerant, hoc pro summo honore, pro ingenuitate maxima ducentes, si comprobarentur Christi & serui & discipuli. Hæc virtus quam sit necessaria ad Spiritus sancti gratiam anhelantibus, beatus Iacobus *in epistola* paucis exponēs: *Deus* inquit, *superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Nec mirùm. Dedignatur enim Spiritus gratiæ habere hospitium hoc, vnde sibi fit contumelia. Non ingreditur, nisi honoratus. Porrò sola humilitas Deum honorat. Nam qui virtutes suas numerat, facta magnificat, prudentiam iactat, errores suos non agnoscit, quomodo vel honorat, vel ad se Deum inclinat? Proinde in scripturis nō incongruè gratia Spiritus sancti aquæ comparatur: quæ ad ima fluens, montes nequaquam ascendit. Ita enim & Spiritus sanctus non ad superborum, sed humilium mentes descendit. Considerandum verò hic, multa esse indicia humilitatis, complureſque sibi videri humiles iuxta suam æstimationem, quorum tamen humilatatis signa ab alijs non inueniuntur.

Augustin.

Acto. 10.

Conditiones quatuor ad recipiendum Spiritū sanctum necessariæ.

Discipulum Christi quænam constituant.

Humilitas quam sit necessaria Spiritum S recipere volētibus.

Gratia cur aquæ comparetur.

Humilitatis veræ indicia quæ sint.

Bernardus.

Superbiæ indicia quæ sint.

Ne igitur quem sua fallat opinio, pauca recēsenda sunt. Humilitas semper de se minora sentit, nemini se audet præferre, nescit de se præsumere. Humilem nulla virtus potest erigere, nullo scientia inflare, nulla aduersitas frangere: semper sibi displicet, semper seipsum obiurgat: Et, vt verbis vtar beati Bernardi, vult reputari, non humilis prædicari, gaudet contemptu sui, hoc solo planè superbus, quod laudes contemnit, Quantòque plus proficit, tanto minus se putat profeciſſe, quia per humilitatem simul crescunt & sui cognitio, & sui despectio. At contra, si sua sibi tantum placeant, sibi adeò fidat, vt contra omnes suam defendat sententiam: propterea cæteros omnes existimet vel erroribus subiectos vel passionibus corruptos: de se verò, ac si spiritum Dei solus habeat, præsumat, lapsus ita excuset, vt etiam ipsum monuisse, iniuria sit: num ex humilitate Spiritu sancto illuminata id venire credēdum est? An forsan propterea huiusmodi Christi dicendus est discipulus, quia à nullo ii homine se monendum aut corrigendum (vtpote perfectum) credit? Sed de hoc satis.

Fraterna dilectio. Act. 2.

Ioan. 13.

Secunda conditio eorum, quibus hodie se infundit Spiritus sanctus, est, quia erant pariter vniti, hoc est, simul congregati, non tam coniunctione corporis, quam consensu amoris. Significatur autem, fraternam dilectionem habitaculum parare spiritui sancto. Proinde, vbi iurgia sunt & dissensiones, non credendus est ibi Deus pacis & consolationis habitaculum sibi delegisse. Pulchre autem sequitur, vt discipuli dicantur fuisse pariter, hoc est, eodem loco, & vna charitate coniuncti, quia in signum quo sui agnoscerentur esse discipuli, charitatem eis mādauerat Christus. Iturus namque ad passionem *In hoc*, inquit, *cognoscent omnes, quod mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem.* Ad quam sanè non solum pertinet, eorum cum quibus viuitur, onera & infirmitates patienter portare: verum etiam, ne alijs (quantum heri potest) sua portanda imponat, cauere. Vnde & is, quem cū ab omnibus portari necesse sit, ipse neminem vult portare, & qui non cauet vel turbationis vel scandali dare occasiones, vtpote fratres suos non metuens offendere, num pariter viuere nobiscum dicendus est? Obtenditur tamen hic sub specie magnæ mortificationis laqueus, vnde posset non nullos fallere patiētiæ perfectæ fucus quidam, dum quis nihil de locutionibus aut turbationibus fratrum suorum putet curandum, suamque sibi conscientiam (ac si decipi non posset) sufficere æstimet, nec petram scandali & offensionis credat lapidem amouendum, sed linguas & indignationes non sine magno etiam merito ferendas, & nonnunquam propter hoc prouocandas. Huic responderi posset: Probè satis ferendas esse iniurias, obloquutiones, odia, persecutiones, verùm occasionem ne dederis. Rectè quidem, à bono non est desistendum propter malenuolos, nec post datam informationem propter pusillanimes. At in his quæ fieri possunt & omitti, nolle propter quietem multorum & pacem proprium mutare propositum, vbi tamen tantus fructus non speratur ex propriæ voluntatis præsumptione, quanta mala sequuntur ex aliorum vulneratione & læsa charitate, non audim dicere charitatis id esse, & ex Spiritus sancti venire instinctu. Sed de hoc hactenus. At propositum redeundo, Erant, inquam, discipuli pariter corpore congregati & spiritu vniti: vtpote quibus

Dilectio fraterna quid requirat.

Patientiæ perfectæ fucus quidam vti fallat quosdam.

Verùm bono cessandum sit propter malenuolos aut infirmos.

Act. 4.

cor vnum & anima vna erat in Domino. Tertia conditio est, quoderant fe-

dentes,

dentes. *Sedete*, inquit, *in ciuitate, donec induamini virtute ex alto.* Quid est, sedete, nisi, estote quieti? quandoquidem corporis non tantum ad receptionem Spiritus sancti, quàtum animi quies est necessaria. Vnde & Esaias ait: *Super quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem & quietum?* Qui ergo seruit vitijs, qui subditus est peccato, qui ambit præesse, qui discordiam seminat, non est quietus, non parat locum Spiritui sancto. Quarta sequitur cõditio, quod erant orantes. Ab aliena quippe consolatione abstracti Deo se dedicauerant: & quia corporalis Christi præsentia ipsis erat ablata, per orationem dulce erat eis loqui cum illo, spem suam iactare in illum, promissa quoque eius expectare. Vt igitur & nos gratiam mereamur Spiritus sancti, simus discipuli Christi obedientes consilijs Euangelicis & statutis nostris, humiles in affectione, concordes & vnitatem fouentes in congregatione, quieti & pacifici simus etiam orationi instantes. Nulla nos ab orãdo tentatio deijciat, nulla cõcupiscentia abstrahat, nulla ariditas pusillanimes reddat: quia etsi non nobis, in bona voluntate constitutis, tamen Deo sapit nostra oratio. Et certè expedit nonnunquam nouitijs & etiam alijs feruidis sensibilem deuotionem subtrahi, vt in huiusmodi sentimentis discant non fidere, nec requiescere, sed ad Deum, etsi non suauiter, tamen fortiter se conuertere: quandoquidem non in huiusmodi sentimentis, sed in fide & voluntate bona Deo adhærente, meritum consistit orantis. Vnde & beatus Bernardus consolatur eos, qui iuxta desiderium suum affectum seu delectationem non sentiunt, siue virtutis, siue orationis, adhortans, ne ab orandi, propterea ac bene operandi studio desistant, quantacunque etiam sterilitate cordis prægrauentur. Ait enim in quodam sermone: Nemo vestrum, fratres, paruipẽdat orationem suam. Dico enim vobis, quia ipse ad quem oramus, non paruipendit eam. Priusquam egressa sit ab ore nostro, ipse scribi iubet eam in libro suo. Ita tamen sanè, si fecerimus quod monemur in Psalmo: *Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui.* Et post pauca: Causantur multi fortasse, quod affectum delectabilem & dulciorem super mel & fauum rarius experiantur, nimirum quia tentationibus interim exercentur, multoqúe virilius agunt, si virtutes ipsas non pro delectatione, quam experiantur: sed pro virtutibus ipsis, & pro solo beneplacito Dei, tota intentione, etsi nõ tota affectione sectantur. Nec dubium quin optimè compleant, qui huiusmodi sunt, Prophetę ad monitionem qua dicit: *Delectare in Domino* &c. quoniam non de affectu loquitur, sed de exercitio. Affectus enim ille beatitudinis est. exercitium verò virtutis. *Delectare*, inquit, *in Domino*, id est, ad hoc tende, ad hoc conare, vt in Domino delecteris, *& dabit tibi petitiones cordis tui.* Quod si fecerimus, tandem fiet, vt recepto Spiritu sancto, sicut dicimur, ita simus spirituales, præstante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & eodem Spiritu sancto viuit & regnat Deus benedictus in secula Amen.

Lucæ 14. Quies cuiusmodi necessaria sit. Esaiæ 66.

Orationis instantia quam sit necessaria.

Deuotio sẽsibilis cur aliquando vtiliter subtrahatur.

Meritum orantis in quo consistat. Bernardus.

Psal. 36. Eccle. 24.

Delectari in Domino quid sit.

IN

IN EADEM SOLENNITATE.

De vera perfectaq; humilitate, cui familiaris est gratia Spiritus sancti. Sermo V.

DEus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Iacobi 4. Non propteret tantum, fratres charissimi, festum Pentecostes recolimus, quod Apostolis olim Spiritum sanctum datum credimus, sed quod etiam in finem vsque mundi dandum non dubitamus, idque non solum hoc die, sed omni etiam tempore, licèt fortasse inficiandum non sit hunc diem aliqua praeeminentiæ singulatitate honoratum, quo dignis vberiora etiam gratiarum munera conferantur. Verùm, quia Spiritus sanctus non illabitur cordibus nisi dignis, & magis illabitur, id est, potioribus donis se infundit, magis dignis, rogandus est etiam, vt ipse nos dignos se efficiat, atque locum in nobis, quem sua illustratione habitationeq; dignetur ipse sibi præparet. Scimus quoniam *in malevolam animam non intrabit Spiritus sapientiæ, nec habitabit in corpore subdito peccatis:* quod Spiritus sanctus prætereà disciplinæ effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus quæ sunt sine intellectu. Audiuimus postremo quod *superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Vna est igitur humilitas, quæ præparat locum Spiritui sancto. *Super quem,* inquit, *requiescit spiritus meus, nisi super humilem & quietum & trementem sermones meos?* Est autem humilitas depressio quædam atque vilificatio suijpsius ex cognitione propriæ vilitatis, secundùm quam cupit etiam ab alijs æstimari. Humilitas quoque bifariam partitur, in externam & internam: quomodo etiam superbia ediuersò, est alia externa & prope carnalis, puta in exteriori fastu, ostentatione diuitiarum, honorum, vestium corporum & gloriæ mundialis se extollens: & alia interna, spiritualis & occulta, perniciosior quam prima, vtpote quæ nascitur ex virtutibus, id est, occasione virtutum: imò ex morte, id est, ex cineribus prioris superbiæ qua si iam extinctæ ipsa repullulat. Nam vnde quis se foris humiliat, inde extollitur intus. Et dum se à vitijs abijcontinet, dum voluntates suas mortificat, dum aliorum immortificationes sustinet, dum etiam illicita desideria ad puritatem frænat, dum superflua sibi negat, necessaria abscindit, illicita persequitur, ociosa cohibet, euitat mala, & bonis delectatur, ex optimis his studijs surgit interna spiritualisq; superbia, complacentia, & opinio de seipso: quæ nisi vigilantissimè repulsa fuerit, fiet etiam vt aliena carpat, iudicet, & vilia reputet: sua verò præferat, se amare cæteros virtutibus ac gratijs putet operibus pluribus ac melioribus se excellere credat, merita sibi arroget, asscribat dona alicuius precij etiam coràm Deo se existimet: & propterea quasi iam aliquid sit in seipso, delectatione aut gaudio aliquo requiescat, laudes sui tametsi nō desiderarit, tamen acceptet, aut inde exultet in se, quod de se alij benè sentiant, sibi gloriam fauens, non ad Deum referens: & si ostentare se palam aut iactare non audeat, tamen ab alijs manifestari ac quasi non dedita opera deprehendi, inueniri, reuelari, scirive in aliqua præeminentia, aut glorioso opere gaudeat: de vitijs verò sui doleat, quod verba sua aut facta non recipiuntur, quod ve aliquis laude, honore ac fauore sibi præfertur, contristetur: & cùm etiam omnia absco-

Sap. 1.

Ibidem.

Iacob 4.

Esaiæ 66.

Humilitas quid sit.

Humilitas bifaria.

Superbiæ genus duplex.

Superbia spiritualis quam sit perniciosa, & vnde oriatur.

absconderit sua, tacitus tamen in se glorietur, & aliquid sibi donatum præ aliis, aut se posse, quod cæteri nequeant, cogitet: sibi ipsi confidat, credat, innitatur: ad sanctitatem etiam maiorem, propterea quia alta seu præclara res est sanctitas, aspiret: ad perfectionem, quia magnum & gloriosum est esse perfectum, contendat. Hæc omnia, charissimi fratres, & similia reliqua ex pestifera radice superbia, veluti germina pernicioſa pullulant, vel in cogitatione vel in intentione, vel in affectu, vel in aliquo sentimento latentia, quæ nisi (vt dixi) prudentissime, vigilantissime atque sagacissime obseruentur, & mox vt nasci sentire ve cœperint, eliminentur, diabolus (qui per huiusmodi spiritualia vitia deuotis & à mundo abstractis maximè insidiatur) sub specie virtutum & mendacio sanctitatis imponet, & ad tristem finē & latentia mala seducet. Nam spiritualia illa vitia intus in intentione, cogitatu, affectu sensuve aliquo interno, quasi medullitus abstrusa (si non vigilatur, si non occurritur, si non resistitur, si dissimulatur) ad superbiam & falsam iustitiam, ad mentitam sanctitatem, imò ad cæcitatem & obstinationem cordis perducunt. Quam miserabile autem est, quod homines externa opera multa faciunt sanctitatis, sustinent multa, & tamen si intus intumescunt, si nō purè Dei gloriam quærunt, si in se ipsis gaudent ac requiescunt, si aliud extra Deum quodcunque quærunt, cunctos suos labores non solum amittunt, verùm etiam diuino iudicio obnoxij fiunt. Hi foris sunt pulchri, intus vacui & impuri, quibus expediret magis in manifesta cecidisse peccata, vnde humiliati resurgerent ac deinceps starent, quam in superba sanctitate, dum se stare existimant, corruisse atque damnabiliter iacere. Sed rogo nemo propterea fratrem suum iudicet, nemo de proximo malè suspicetur aut sentiat, quia hæc omninò interna & occultissima sunt Dei iudicio relinquenda. Ipse enim solus scrutatur corda filiorum hominum, intentiones motusq; dijudicat animorum. Nostrum verò est (etsi quandoque pro aliquibus timēdum sit, pro omnibus vigilandum) de proximis singulis benè æstimare, benè sentire, de nobis verò viliter atque indignè. Maximè enim insistendum est humilitati, sine qua quicquid spiritualis ædificij ædificatur, super fundamento ruinoso dissipandum & periturum construitur.

Vitia spiritualia quo hominem perducant

Porrò humilitatis duo sunt actus, quorum vnus versatur in cognitione, alter in voluntate. Illo videmus infirmitatem, prauitatem vilitatemq; nostram, quam instabiles, quam indigni, quam ingrati, quam malitiosi, quā pleni vitijs, quam infirmi, quam proni ad omne malum, quam desides ad quodcunque bonum, quam procliues ad peccandum, quam indigi diuini auxilij atque protectionis, sine qua continuo in grauissima peccata labemur: & postremo quam nihil prorsus in nobis ipsis, hoc est, quam digni omni ignominia, dedecore contemptuq; sumus. Altero humilitatis actu, etiam ab alijs tales videri, haberi, despici, ac contemni volumus. Prior, qui est cognitionis seu iudicij, non fuit in Christo, quia non inuenit se Dominus Iesus vilitate aut contemptu dignum: sed posterior voluntatis seu affectionis, qua elegit (cùm non esset) vilis haberi, despici, conuicia & contumelias pati. Ex hac namque humilitate prodijt quando dixit: *Discite à me quia mitis sum & humilis corde*. Corde, vt Bernardus interpretatur, hoc est, voluntate. Secundū vtrunque actum humilitatis studia atque exercitia sunt illis quæ paulò ante de su-

Humilitatis actus duo qui.

Humilitas cognitionis.

Humilitas affectionis.

Matt. 11.

Humilitatis exercitia vti superbiæ sint contraria.

de ſuperbia dixi, contraria. Humilitas namque conſiderando erga ſe diuinam charitatem, qua viliſsimum indigniſsimumq; ſe ſentit à Deo gratis dilectum conſeruatum, vocatum, redemptum, donisq; ac beneficijs infinitis donatum, atque in peccatis ſuis tot annis hactenus diuina benignitate toleratum: ea ratione verò penſando, ſuam ingratitudinem, miſeriam, prauitatem, inobedientiam, atque irreuerentiam erga Deum, non ſolum non poteſt gloriari in ſe aut aliquid de ſe opinari: ſed potius miratur quomodo terra illum ſuſtineat, quomodo omnes creaturæ contra ſe non inſurgant: omnibus enim ſe æſtimat indignum, nulli ſe audet comparare, deteriorem cunctis ſe iudicat, viliſsima quæque ſibi eligit ac deputat, honores ſibi exhibitos contumelias aut deriſiones putat, & Deum ſibi offenſum inde formidat, quando aliquis ſentit ſe æſtimari aut præferri: ideò vt ſeipſum contemnit, ita ab alijs quoq; contemni deſiderat, & cum deſpicitur, aut iniurias patitur, minus quam dignus foret ſe contemni aut ſuſtinere ſe putat. Hæc intus aguntur in animo, & coram Deo, quia & foris ita ſe habere debet, vt nulli ſcandalum, nulli præbeat iniurias, contumeliaſve inferendi ſibi (quantum in ſe eſt) ſed pro amore humilitatis aut patiendi deſiderio, occaſionem adminiſtret, præſertim quando nemo debeat ſibi virtutes colligere cum aliorum damnatione. Siquidem vtrunque præceptum eſt, & contemptum humiliter ferre, & proximũ nõ ſcandalizare, id eſt, nihil quod alteri delinquendi occaſionem adferat, agere, ſed ſi propter ſuã culpam deſpicitur, aut mala à proximis patitur, gaudere. Hoc dico, quia inueni quandoque nonnullos qui vltrò defectus admittũt, vt ſunt, malè agere, barbarè loqui iuſtitiamq; in conuentu ſimulare, vt ſic deſpecti ab alijs ſeipſos humilient: non conſiderantes quòd hoc deſiderium quamuis ſit laudabile, exercitium tamen huiuſmodi ſeu praxis, pro humilitate conquirenda, eſt illicita, qua præbent alijs per huiuſmodi defectus, quos cauere poſſent, occaſionẽ deridendi, indignandi, & proinde etiam peccandi: in hoc proculdubio agentes contra charitatem, quod offendicula ponunt infirmis fratribus. Cæterùm ſit & verè ſit perſeueretq; hoc deſiderium ſe humiliandi, non deerunt, profectò Domino ordinante, occaſiones, aliaq; licita exercitia humilitatis, quibus & ſe contemnant, & ab alijs contemptum recipiant: Deum verò colant, honorent, atque honorari ab omnibus æſtuantiſsimis deſiderijs exoptent. Hoc igitur ſit fundamentum, ſuper quod conſtruatur ædificium ſpirituale perfectum, quod aliud eſſe non poteſt (vt verbis vtar Caſsiani) quam timor Dei atque humilitas, quæ de mansuetudine ac cordis ſimplicitate deſcendit. Nullo enim modo (vt idem Caſsianus ſcribit) poterit in anima noſtra virtutum ſtructura conſurgere, niſi prius iacta fuerint veræ humilitatis in noſtro corde fundamenta, quæ quãmiſsime collocata perfectionis & charitatis culmen valeant ſuſtinere: ea ſcilicet vt fratribus noſtris humilitatem veram intimo cordis exhibeamus affectu, in nullo ſcilicet acquieſcentes eos contriſtare vel lædere. Quod nullatenus poterimus implere, niſi abrenunciatio vera quæ in expoliatione omniũ facultatum ac nuditate conſiſtit, in nobis fuerit Chriſti amore functa: deinde obedientiæ iugum & ſubiectio, ſimplici corde, ac ſine vlla ſimulatione ſuſcepta, ita vt præter ſuperioris mandatum, nulla penitus voluntas vltra

Matt. 3. Matt. 18.

Fũdamentũ ſpiritualis ædificij quod Caſſianus.

Humilitas quõ erga proximos noſtros exhibenda ſit.

Abrenũciatio vera in quo conſiſtat.

Obedientia ſimplex quo modo obtineatur.

nat in nobis. Quod non aliter obseruari poterit, nisi quis non solum se mortuum huic mundo, verùm etiam insipientem iudicauerit ac stultum, vniuersa quæ sibi fuerint à senioribus imperata, sine vlla discussione perficiens, sacrosancta ea credens ac diuinitus promulgata. In qua consistentibus qualitate procul dubio status ille humilitatis verè tranquillus atque immobilis subsequetur, vt nosmetipsos inferiores omnibus iudicantes, vniuersa quæ nobis fuerint irrogata, tãetsi iniuriosa sint tãq; à superiorib nostris illata, patiẽtissimè toleremus. Quæ qdẽ à nobis nõ solũ facillimè tolerabũtur, verúm etiã parua iudicabuntur ac nulla, si mente iugiter recolamus, vel Domini nostri, vel Sanctorum omnium passiones, considerantes tanto nos leuioribus iniurijs attentari, quanto longius à meritis eorum & conuersatione distamus: pariter etiam cogitantes in breui nos de hoc seculo migraturos, eorumq; celeri vitæ huius fine mox futuros esse consortes. Peremptoria namque est hæc contemplatio non solum superbiæ, verumetiam generaliter omnium vitiorum. Deinde post hæc eandem hanc humilitatem erga Deum firmissimè retentemus. Quod à nobis ita complebitur, vt nihil nosmetipsos absque illius opitulatione vel gratia, quod ad virtutum consummationem pertinet, posse perficere cognoscamus: sed & hoc ipsum quod istud intelligere meruimus, eius esse muneris, si veritate credamus. Hæc Cassianus. Quibus addendum, pro obtinenda humilitate hoc vnum inter præcipua esse præsidium, vt non aliter de se quispiam quam de superbissimo sentiat & conditiones ac genera omnia humilitatis sibi deesse credat: atque ideò constanter & feruenter pro humilitate sibi infundenda, & superbia ac inani gloria in se eradicãda Deo continuè supplicet, quod nobis largiri dignetur Dominus noster Iesus Christus excelsus & humilis, qui est benedictus in secula, Amen.

Humilitas vera quæ sit.

Iniurias seu aduersa quęlibet quomodo quis facilè toleret.

Contẽplatio omniũ vitiorum peremptoria quæ sit.

Humilitas quomodo erga Deum retinenda.

Humilitatis acquirendæ præsidium præcipuum quod

IN EADEM SOLENNITATE.

Quæ in legis datione cum veteris tum nouæ similitudo, quæue sit differentia.

Sermo VI.

Apparuerũt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis, seditque supra singulos eorum. Actuum 2. Festiuitas hæc omniũ fratres charissimi plena est gaudiorum, in veteri testamento præfigurata, in nouo exhibita, in vtroque celeberrima, videlicet Mosaicæ & Euangelicæ, quæ est gratiæ legislatio. Hoc namque die olim Iudæis lex in mõte Sinai data est. Hodie iterum Christianis lex Euangelica in monte Sion tradita est, quandoquidem is qui inspirator est legis, qui prædicantium est doctor, credentium eruditor, consolator trepidãtium, roborator infirmorum, rebellium expugnator, beneuolentium adiutor, gratiæ fons, charitatis diffusio, vnctio cordis, ad Euangelij propagationem, ad congregãdos filios adoptionis in vnitatem fidei mẽtibus sese infundit humanis. Hodie ignis ille diuinus, ignis, inquam, inuisibilis, Spiritus sanctus per speciem ignis visibilis significatus, de cœlo descendit, & humilium corda implens, depulsa ignorantia, expurgata quoque omnium vitiorum rubigine, excussa formidine, consumpto denique omni tepore, salutari eos omnium notitia illustrauit, conscientiæ puritate iuxta ac securitate perfudit

fudit, ad ardua quæque fortes atque constantes reddidit, & vt simul omnia dicam, ad quæcunque sibi placētia ardentissimos pariter ac obedientissimos effecit faciens à Christo prædicatam & ab Apostolis promulgandam legem Euāgelicam, cunctis qui Deo & eius hæreditate digni sunt, acceptabilem nemini onerosam, omnibus desiderabilem, nulli non suauem. Hunc ignem, id est, Spiritum sanctum beatus Augustinus ex verbis Dauidicis, ab effectibus eius definiens: Sicut ignis, inquit, venit Spiritus sanctus fœnum carnis consumpturus, aurum cocturus & purgaturus. Sicut ignis venit: Et ideò *nihil est qui se abscondat à calore eius. Lex Domini immaculata, conuertens animas* hoc est, Spiritus sanctus: *testimonium Domini fidele, sapiētiam præstans paruulis*, non superbis. Hoc est Spiritus sanctus: *Iustitiæ Domini rectæ*, non terrentes, sed lætificantes. Hoc est, spiritus sanctus. *Præceptum Domini lucidum illuminans oculos*, non hebetans, non carnis oculos, sed cordis, non exterioris hominis sed interioris. Hoc est, Spiritus sanctus: *Timor Domini*, non seruilis, sed castus, gratis amans, non puniri timens ab eo quem tremit, sed separari ab eo quem diligit. Hic est timor, non quem consummata charitas foras mittit, sed *permanens in seculum seculi*. Hic est Spiritus sanctus .i. hunc donat, hunc confert, hunc inserit, Spiritus sanctus: *Iudicia Domini vera iustificata in idipsum*, non ad rixas diuisionis, sed ad congregationem vnitatis. Hoc est enim in ipsum, hoc est, Spiritus sanctus. Ideò linguis omnium loqui fecit, in quos primo venit quia linguis omnium gentium in vnitate se congregaturum esse nunciauit. Quod tunc faciebat vnus homo accepto Spiritu sancto, vt vnus homo linguis omnium loqueretur, hoc modo ipsa vnitas facit, linguis omnibus loquitur. Hæc Augustinus. Cæterum ne figuræ veritas non respondeat, videte quam multa illic in veteris testamenti, quam multa hic in nouilegislatione correspondeant. Datur lex Mosi die post immolationem phasæ quinquagesimo in monte, in igne, in tonitru & sono buccinæ. Confirmatur atque promulganda traditur lex Euāgelica post veri agni paschalis immolationem quinquagesimo die itidem in monte Sion, in igne, in sono vehementi. Intercessit tamen hæc differentia, quod lex vetus in igne fumante: lex Euangelica declaratur in igne rutilante. Ibi clangor buccinæ & fulgura audientibus incutiunt formidinem, hic sonitus demulcet ad consolationem, quia & illa timoris, hæc lex est amoris. Illa tradebatur scripta in tabulis lapideis, hæc in tabulis cordis carnalibus. De hac lege iā olim per Hieremiā nobis fuerat promissum: *Ecce dies venient dicit Dominus, & feriam domui Israel & domui Iuda fœdus nouum, non secundùm pactum quod pepigi cum patribus vestris in die quando apprehendi manum eorum, vt educerem eos de terra Aegypti*: Intellige, quia illa fuit timoris, hæc amoris. Sequitur: *Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam: & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum. Et non docebit vir vltra proximum suum, & vir fratrem suum. Omnes enim cognoscent me à minimo vsque ad maximum: quia propitiabor iniquitati eorum, & peccati eorum non ero memor amplius.* Hæc ibi. Quæ omnia hodie completa sunt. Siquidem ab hoc die Euangelicæ prædicationis tuba intonuit, dum ignis ille Spiritus sanctus mentes illuminans omnium, corda inflāmans singulorū, suggerit & docet omnia (vtpote cū sit magister veritatis) velut vnctio amoris, quæcunque ardua essent & aspera, leuia facit & suauia. Nam cùm charitas diffusa fuerit in cor-

Augustin.

Psal.18.

Timor Domini castus quis sit.

Quæ sit in legis datione cum veteris tum nouæ similitudo. & quæ differētia.

2.Cor.3. Hiere.31. Heb.10.

in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis, quid tam rigidum, quid tam asperum, quid denique tam potest esse inhumanum, quod non tolerabile, leue ac prorsus optatum reddat charitas? Nam si amor rerum prophanarum, puta dominiorum, gloriæ, voluptatis, aut etiam hominum adeò valet, vt etiam impossibilia queat persuadere, quid de illo amore sentiendum est, cuius autor est Spiritus sanctus, cuius obiectum solum per se amabile, solum bonum, verum & immensum est? Exempla habemus clarissima, quid post Spiritus sancti infusionem ignea mox charitas in cordibus fidelium egerit. Venduntur bona terrena, & (quod mundi amicis tanto est mirabile, quanto insolitum) pedibus Apostolorum calcãda, & subinde in commune distribuenda à fidelibus subijciuntur: parentes, coniuges, liberi, vxores, patria (& breuiter quicquid mundus miratur, quicquid filijs seculi huius charum est) contempta deseruntur. Amantur carceres & persequutiones, in verberibus & plagis gloriatur, habetur mors in desiderio, & vita in patientia. Ad mortem pro Christo curritur, & quo quisque est in mundo contemptior, tanto in Christo plus gloriatur. Quis hanc nouitatem mundo induxit, quis cordibus humanis hoc persuadere potuit, nisi charitas Dei diffusa in cordibus hominum per Spiritum sanctum? Hac enim ingrediente, mundi & omnium quæ in mundo sunt amore cordibus humilium exiuit.

Charitatis efficacia quanta.

Actor. 4.

Hæc est (inquit Chrysostomus *super Matthæum*) spiritualis natura flammæ, vt nullam secum carnalium voluptatum ardere patiatur, sed in alium nos semper amorem accendat. Et idcirco talium rerum cupidus, etiam si cuncta quæ possider, cogatur impendere, si deridere gloriam, si exhorrere delitias, si ipsam postremo odisse vitam, cum ingenti omnia facilitate perficiet. Etenim præcipuus quidem illius ignis ardor, cùm alicuius mẽtem fuerit ingressus, totum inde torporẽ, ignauiamque depellit, & eum cuius semel pectus inuaserit, omni prorsus alite præstat esse leuiorem. Iamque iste talis ea quę vidētur, cuncta despiciens, in compunctione cõtinua perseuerat. Hæc Chrysostomus. Aduertendum autem non solum inde festiuitatem nobis hãc esse celebrem, quod olim discipulos & alios qui erant tanto munere digni, repleuerit Spiritus sanctus, sed quod omni etiam hora vsque in finem seculi in fidelium cordibus operetur, aut vbi iam habitat, largius dona sua cumulãs atque perficiens. Atque ideò vt nos quoque huius mereamur festiuitatis esse participes, vt ipsi etiã nobis in hac celebritate nonnihil gratulemur, Spiritui sancto vasa nos munda offeramus, quæ suæ gratiæ donis repleat vberioribus: quippe qui nihil dedignatur, nihil inane finit aut vacuum, quod à terrenis euacuatum inuenerit & mundum. Cæterum cùm non sit nobis iam sermo ad eos qui Spiritum sanctum prorsus non habent, admonere superuacaneum est, quomodo peccata vitentur, quæ Spiritum sanctum penitus excludunt, quin potius ad eos qui habent admonendos, vt abundantius habeant. Porrò ad hoc quoque necessaria est loci præparatio, quo digne tantus hospes recipiatur. Hæc autem (vt digna sit) præparatio, quemadmodum cætera omnia, est Spiritus sancti. Proinde rectè sentit qui Spiritum S. sibi ipsi (quamuis haud fine nobis id fiat) locum præparare dixerit: præparationem hanc non aliud putamus quam electionem seu euacuationem eorum, quibus cum purissimus ille Spiritus nihil habet commune. Quocirca dicere postumus duo

Chrysost. Spiritualis flammæ natura quæ sit.

Spiritus sancti esse opera, euacuare scilicet & replere. Euacuatio autem potissima est præparatio ad Spiritum sanctum: quanto enim quisque fuerit vacuus seu liber à terrenis, tãto est diuinorum capacior. Nam vas quodcunque ante effũdat necesse est, si quid in se habet, quam liquorem possit recipere alium. Si infundendum est vinum vasi receptam ante aquam nemo est qui nesciat effundendam, quippe qui cum duo liquores contrarij haudquaquam simul in sua essentia integri queant conseruari. Hoc modo creatorem quando volumus inhabitare nobis, necesse est exeat creatura. Porrò, eorum quibus debemus euacuari, potissima tria sunt, scilicet ad creaturas inordinata affectio, qua videlicet hæremus & quiescimus vbi non est hærendum siue quiescendum. Item propria siue suipsius quæsitio, quæ ex amore gignitur proprio, voluntate propria, sensu proprio. Inde fit vt tam in agendis quam omittendis intentio nostra nunquam satis fit pura, simplex & deiformis. Tertium est, inutilis occupatio seu distractio cordis, qua fit vt nusquam firma stabiles: & si quid nobis à Deo offertur, non custodimus. Hæc si à nobis foret excluſa, præparatus esset Spiritui sancto locus. Ad hoc tamen, vt dixi, iuuat nos, & priores partes agit Spiritus sanctus, si modo id nos totis præcordijs desideremus, si precibus quærimus, si moribus ei non contraimus, si operationem denique eius non præpedimus, si eius sequimur tractum, si nos relinquentes illi confidimus, illi nos credimus. Sicut enim qui in nullo audent Deo confidere, nec eius dispositioni se credere, maximè si aliter, quam ipsi sibi proprio suo consilio finxerunt, ducantur, quasi innumeras vias, quibus trahit suos, non habeat Deus, aut ipsi meliorem eligere, aut Deo viam præscribere sciant, qua velint dũci: cum Deus nolit eius esse ductor, qui sibi est ductor. Quapropter si à Deo & duci & regi volumus (sine quo profectò male nos regimus) oportet nosipsos relinquere nos, & in illũ proijcere nos, hoc ẽp bonũ æstimare quod super nos permittit, & ei credere ceu patri optimo (qui patre infinities plus nos diligit) quod sic confidentibus in se nõsinat ad malũ (licet malum videatur) super nos quicquam cadere. Nam cum Deum nemo nisi penitus se abnegans sequatur, oportet nos proprietatem omnem exire, & Deo, hoc est, eius prouidentiæ credere, qui ad finem cupit nos ducere perfectissimum, idque per media interdum prorsus absurda, & quæ nobis omnino nõ modo perfectioni, verũetiam saluti cõtraria videntur, puta per horribiles tẽtationes, per aridissimas cordis derelictiones, per cõfusiones maximas & aduersitates, etiam in his vbi quis Dei honorem aut suã salutem quærit, quibus quasi à Deo proiectus & derelictus sibi homo videtur, cum sit minime: quin potius tunc maxime vicinus ei sit Deus, cum longe nimis putetur abesse, atque tum præcipua instet ratio merendi, cùm totum putet esse perditum. Hæc enim est via, qua suos quos præcipuè diligit, & prouehere in altum contendit, prius in abyssum propriæ cognitionis defodit, & ad ima deprimit humiliationis, donec omnis eorũ superbia & præsumptio, que in abditissimis cogitationibus & intentionibus abstrusa latebant, conterantur, & sic tandem eos magnificet rursus & exaltet in die visitationis, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui est benedictus in secula, Amen.

Opera Spiritus S. duo quæ sint.

Euacuare à quibus se debeat homo

Affectio inordinata.

Quæsitio propria.

Distractio cordis.

A Deo duci ac regi volẽtibus quid faciendũ sit.

IN

IN SOLENNITATE PRÆCELSI SACRAMENTI Eucharistiæ.

Quomodo se debeat homo præparare ad Eucharistiæ sumptionem.
Sermo I.

PRobet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. I. Corinthiorum XI. Nihil charissimi de ijs modo dicturi sumus, qui in peccatis viuunt lethalibus, aut qui, vt Augustinus dicit, in affectu adhuc peccandi sunt, hoc est, qui nondum sui sunt compotes, vt scire queant quid sit sentire consentireve tentationibus, quibus fermè continuè inuoluuntur, sæpe succumbunt, quandoque resistunt, ita tamen vt vix ijdē ipsi sciant in tentatione constituti, an consēserint nec ne, vtpote passionibus in ijs adhuc vigentibus vehementer, & vitijs nihil mortificatis, præsertim cùm voluntas abstinendi à peccato in illis multum adhuc sit infirma. Cæterum ad eos mihi sermo est, qui non sunt sibi conscij de aliquo mortali peccato commisso, de quo non doleant, dolerentve si memoriæ occurreret. Habent præterea voluntatem per gratiam Dei abstinendi ab omni peccato, cauendi quicquid Deum offenderit. Veruntamen quia (Vt conqueruntur) deuotionem actualem non sentiunt, aut feruens desiderium, ad altaris sacramentum semper accedere metuunt, & ex metu incidunt cordis pusillanimitatem, imaginationesque quandoque periculosas, Hi reuera cōsolandi sunt admonendique, quod Dominus hoc Sacramentum instituerit, non ad irretiandas illaqueandasque, sed ad colligendas, sanandas perficiendasq; animas. Idcirco vbicunq; inuenerit hanc bonam voluntatem, quæ non gaudeat secundū iudiciū rationis de vllo peccato, nec statuat peccare, sed eligat mandatis suis voluntateque semper obtemparare, hunc nequaquam indignum habet perceptione huius Sacramenti. Qui tametsi non senserit affectuosam deuotionem illam quæ à multis (licet fortassè imperfectioribus) sentitur, desideret tamen eum habere, non ob sui consolationem, sed propter Dei honorem, & vt sua desideria vitiosa mortificare fortiusque opprimere queat, ac purior inueniri in conspectu Domini, Vbi si tunc deuotione quoque hac sensibili post multa desideria caruerit, perseueret in bona voluntate, quam dixi, humilietque se, suis delictis & negligentijs tribuens hanc insipiditatem aut frigiditatem, æstimetque se omni consolatione ac deuotione sensibili propterea indignum: & speret in sola misericordia Domini, super quā securus innitatur, præsertim, vt dixi, sentiens sibi neque præteritum peccatum ita placere, quin ad minus secundùm rationalem voluntatem velit propter Dei reuerentiam non esse factum: neque futurum se desiderare, vt illi ad Dei sui contumeliā velit acquiescere seu consentire. Qui in hac voluntate fratres se inuenerit (licet infirmus) accedat tanquam ad medicum, & hanc ipsam infirmitatem in sui excusationem quare accesserit, coram Deo adducat, id est, quia infirmus est, & medicina, hoc est, auxilio gratiæ eius (quæ hic exuberans scatet) egeat. Cæterum de præparatione forsan quis adhuc cōqueritur, quod indignus sit, nec (vt aiunt) quantum in se est fecerit. At qui si mil-

Deuotio sensibilis quam ratione desiderari debeat.

Præparatio potior quæ sit.

mille se annis quis præparauerit, indignus manebit. Quasi hodierna Sacramenti huius sumptio præparatio sit tibi ad crastinam. Dic igitur & ex animo dic te imparatum & indignum. Geme submisso capite & verecundo dolore, soqúe corde ante illum quem sumpturus es, propterea quod adeò es ineptus ac indignus, licet cõtra adeò sis indigus hoc sacramento, vt illo carere nequeas. Vtrobique igitur angustia tibi sit, dum neque propter vilitatem audes accedere, neque propter indigentiã te subtrahere. Itaque in hoc ambiguo versans, proijce te in eum qui nouit figmentum suum, super misericordia eius innitens sola. Vtsi à quopiam etiam angelorum cur audeas accedere, interrogatus fueris, dicas: Quia Domini misericordiæ sunt infinitæ, & quia infirmus sum, eiusqúe præsentia egeo: quantoque infirmior sum alijs, tanto minus carere eo possum. Hæc tamen omnia si etiam non potueris cogitare, mimia sterilitate aut obscuritate obrutus (vt dixi) caue nullius consensũ habeas peccati, & nihilo minus cum muliere Chananea clama (quamlibet etiam à durum ostendat, qui in veritate clementissimus est) post Dominum. Vbi nihil adhuc in corde perceptibilis deuotionis senseris, in fide Ecclesiæ nuda, quomodo instructus es, accede, ratione credens, & sublimiter de hoc sacramento sentiens. Porrò phantasias omnes fortasse irruentes perfidiæ aut blasphemiæ, per contemptum transi: imò quasi nihil inde motus eas deride, nec tibi eas vendices, imputes vllo modo aut ascribas, sed indignas, contra quas certari quibusve debeat responderi, æstimãs prætereas. Crede mihi, non deerit merces sterilitati huic tuæ, sic propter Deũ in fide nuda toleratæ. At verò ij qui deuotionem sensibilem in se quærunt excitare, eãdem nutrire etiam debent ac fouere per exercitia præcipuè mentalia, hoc est, per iuges aspirationes continuumqúe orandi, id est, mente cum Deo colloquendi vsum. Decet enim nos Iesus Dominus noster & saluator, semper quidem orare & non deficere. Apostolus quoque, *Sine intermissione*, inquit, *orate*. Hoc potest impleri, tametsi non cõtinuè quis ore preces fundat ad Deum (neque enim quæ litera sonat, sacra scriptura, aut in sensu quem verba faciunt, sed in sensu in quo fiunt, debet intelligi) Impletur autem dum sic viuendo vnusquisque agit, vt suis sanctis orationibus pijsqúe postulationibus mores sui non contradicant. Verbi gratia: Orans pro paupertate spiritus, si non cupiat thesaurizare super terram, sed in Deum dives fieri, licet ei temporales quoque diuitiæ non desint iustè acquisitæ si non intumescat superbia, si neminem spernat, hic semper orat, quamdiu sanctæ huius beatitudinis in eo desiderium perseuerat. Pari modo sentiendum est de cunctis alijs virtutibus: quarum quamdiu desiderium in homine perseuerat, tamdiu etiam pro illis ad Deum eius ratio perseuerat.

Deuotio sensibilis quomodo nutrienda. Luc. 18. 1. Thess. 5.

Orare semper quõ quis possit sine intermissione Luc. 12.

Quod cum ita sit, potest tamen fateor homo per studium aspirandi ad Deum ad hoc assuefieri, vt continuè orans mente, vel pro se vel pro alijs ad Deum, nunc quidem gemendo, nunc optando, nunc gratias agendo, nunc commendando, nunc sese offerendo aut resignando, nunc etiam malum deprecando: aliquando Deo & Sanctis, aut etiam proximis coram Deo gratulando: item, miseris compatiendo, & suas vel alienas ærumnas coram Deo exponendo, modisqúe huiusce modi innumeris ad Deum mente & spiritu loquendo: tandem ad tantum orationis (præsertim mentalis) vsum consue-

Orandi mẽtaliter exercitium quõ continuevaleat exerceri

tudi-

tudinemque veniat, vt cum Deo omni in loco non aliter quam cum homine loquatur, nihil secum solo, sed omnia cum Deo, id est, quicquid agendum actumve est pertractans, fitq; in eo nihil aliud quam continua iugisque oratio, puta ea, quæ fit spiritu & mente, licet quandoque etiam in verba prorumpat. Ad hoc mentale orandi exercitium summopere hortandi sunt pij ac Deo deuoti homines, propterea, quod magna virtus fructusque multi proficientis vitæ in eo contineantur. Neque enim oratio mentalis distractionem cordis vt vocalis sustinet. Et qui mentaliter orat, totus orat, at qui vocaliter orat, vnum ore potest proferre, aliud mente cogitare.

Orationis mentalis fructus virtusque quãta.

Itaque optimum est orandi genus, se ad mentalia desideria exercere sancta, meditari actus, virtutes, passionesq; vitæ Domini nostri Iesu Christi. Quæ vt breuiter, licet multa complectamur, consideranda est Christi vita, in qua septem cõtingit meditari. Primum, incommoda eiusdem corporalia propter nos susceptа, veluti sunt fames, sitis, æstus, frigus, corporis fatigatio ex itineribus & laboribus prædicandi, atque huiusmodi alia. Quæ homo meditari solitus, aut seipsum cogitur reprehendere, aut correctiorem vitam instituere, aut gemere pro sui dissimilitudine, comparata erga Christi vitam, aut Christo agere gratias, aut frequentioribus desiderijs æstuantioribusq; pro imitandi conformandiq; se Christo supplicare. Vnde fit continua iugisq; oratio. Alterum est eius charitas & sitis ad salutem animarum, qua nihil eorum omisit quo vel vnã animam conueerteret. Inde fuit, quod nulli labori pepercit, nulli fatigationi: orans, per noctem vigilans, per mundum discurrens, prædicans, affabilem se præbens, & manducans cum peccatoribus, curans infirmos, atque miraculis suæ prædicationis veritatem comprobans. Demum cùm esset ex hoc mundo discessurus, Sacramentum, quo se vsque ad finem consummationemq; seculi nobiscum mansurus, in cibum ac potum ministraret instituens. Atque nouissimè omnium post tam dira supplicia passionum, post crucis pœnas & dolores, nudum, vulneratum, ac inter latrones suspensum sese Patri per ignominiosam atque durissimam mortem pro nobis in precium nostræ redemptionis offerens. Hæc benè ac sæpius meditata, necesse est vt verecundiam ingratitudinis suæ homini ingerant, feruoremq; ac deuotionem, vnde multi gemitus, multa suspiria, multa desideria, aspirationes, præcationesq; cordis generentur ad Deum. Tertium est, quo meditandæ sunt virtutes actionesq; Christi, puta quam pauper spiritu, quam humilis, quam mitis, quam benignus ac misericors, quam denique iniuriarum patiens, & delictorum immemor, atque omnium ad se accedentium pœnitentium non aliter atque pater occurrens, & susceptor fuerit. Quibus omnibus se præbuit nobis in exemplum, instituens nos, quomodo oporteat Christianum viuere. Siquidem *qui dicit se in Christo manere, debet sicut & ille ambulauit, ambulare.* Eam ob rem excitentur oportet in corde meditantis desideria se conformandi Christo, indeq; gemitus, quod post tam frequentes lapsus, post toties iteratum propositum, post multiplices conatus, post deniq; inuocationem diuini adiutorij, tam crebrò solitam est expertus & experitur quotidie quotidie infirmitatem, instabilitatem, negligentiam, concupiscentiamq; suam fallacem. Experitur quoque quam prorsus nihil sit. Ideò cõqueri habet & rixari secum & aduersus se: idq; non secum solo, sed coram

Vita Christi quæ septem habeat in se meditãda.

Incommoda Christi corporalia.

Charitas sitisque Christi ad salutẽ animarũ.

Virtutes actionesque Christi meditatæ quid efficiant in nobis.

1. Ioan 2.

Domino per modum collocutionis & verecundæ humiliationis sui, vt hæc rixa non desperationem, pusillanimitatemq; generet, sed maiorem fiduciam, quo non in aliquo suo vel proposito, vel merito habet, vbi confidat, aut quiescat, sed in nuda solaq; Dei miseratione & pietate tantum. Quartum est multiformitas opprobriorum, detractionum, ignominiarum, despectionū, contradictionum, iniquarum accusationum, contumeliarum, blasphemiarum, confusionumq; quam propter te sustinuit. Vnde vocatur filius fabri & Mariæ per contemptum. Item amicus peccatorum & Publicanorum, vorax, potator vini, insanus dæmonium habens, Samaritanus, seductor populi, legis transgressor, blasphemus, & alia id genus multa: Nudatur, conspuitur, palmis cæditur, latronibus sociatur: imò latro illi præfertur, puta Barrabas, cui pessimo licet, vita à Iudæis redimitur, dum Iesus innocens ad crucem postulatur. Dènique qui forma fuerat speciosus præ filijs hominum, tam vilis, tamq; efficitur turpis: vtpote cuius facies illita erat sanguine, sputis, & liuore atque tumore, ex alapis & verberibus susceptis, vt neque humana species, neque decor esset in eo. Vnde *vidimus*, inquiunt, *eum despectum & nouissimum virorum, virum dolorum, & scientem infirmitatem, tanquam leprosum & percussum à Deo, ac humiliatum.* Ea propter quum Iesus ita deformis esset passione, educendus ad Caluariam suis reinduitur vestimentis, Iudæis id procurantibus, quo vel inde agnosceretur à populo & despiceretur: quasi qui mendax & seductor, latronumq; princeps, vtpote in eorum medio suspensus foret inuentus. Quintum est, varietas pœnarum, dolorum, passionumque, quam pertulit ab hostibus. Quippe qui colaphis, alapis, flagellis, spinis q; cruciatus, post multas tandem pœnas alias crucifixus, tribus horis, tribus clauis in alto suspensus, & interna consolatione paterna destitutus, atque humanæ infirmitati derelictus, sub aridissima siti, cui nemo erat, qui pauxillo aquæ præberet, acerbissimam mortem sustinuit. Sextum, internorum dolorum & tristitiarum enormitas. Siquidem pro omnium & singulorum peccatis doluit, præ compassione nostri aliquoties fleuit. Instante passione omnia, quæ sibi erant futura ac sustinenda per immanitatem Iudæorum singulatim in corde præuidit, tractauit atque suo modo in anima præsensit: dolens tantam passionem, tam paucis quæ pro omnibus sufficiebat, ob ingratitudinem ipsorum profuturam. Doluit præterea damnandorum impietatem & cæcitatem, doluit Parris sui irreuerentiam ex peccatis hominum, dolens quoque tam grandè enormeq; peccatum futurum, quo se, id est, Dei filium, mundus erat occisurus. Postremo, pro matre sua doluit in anima vulnerata: item pro corpore suo mystico, id est, Ecclesia, quorum membra electa multa pro suo nomine erant passura. Doluit autem & tristabatur, quia voluit. Neque enim sufficiebat suæ ad nos charitati exterior passio in corpore absq; illis sibi illata, sed voluit etiam intus torqueri: quia voluit nos non potestate, sed iustitia, redimere. Ideò licet vna allapa aut sanguinis gutta pro nobis fusa propter suæ diuinitatis maiestatem atque excellentissimam dignitatem sufficisset ad nostri redemptionem, non tamen hoc modo potestate redimere nos voluit, sed æquitate, æquiualentiaq; passionum internarum & externarum, peccatis omnibus vniuersi mundi commensurata ac debita, perinde ac si omnia peccata mundi in vna lancæ stateræ posita fuissent: in aliam lancem

Opprobriorum multiformitas. Matt. 13. Matt. 11. Ioan. 8 10. Luc. 13. Luc 11. Matt. 17. Marc 15. Ioan. 19. Psal. 44.

Esaiæ 53.

Matt. 17.

Pœnarum Christi varietas.

Dolorum internorum Christi enormitas.

Dolores internos curpati voluerit Christus.

lancem ipse tot pœnas à se tolerandas ponere voluit, quantas & quot peccata illa diluenda exigerent secundùm iustitiam & æquitatem, & non secundum personæ patientis dignitatem. Septimum est, vulnerum multiplicatio, & præciosissimi sanguinis sui effusio. Adeò enim repletus est vulneribus, vt à planta pedis vsque ad verticem capitis non foret in eo sanitas, sed per totũ corpus aut liuor, aut plaga tumens, aut vulnus erat. Sanguinem etiam adeò abundanter effudit, vt crucem terramq; rigaret: & vbicunque iuisset, vestigia post se cruenta relinqueret. Hæc diligenter omnia meditata compunctionem generant, cordis compassionem excitant, desideriaq; eliciunt se Christo conformandi. Ex his multiplicitas occurrit mentalium orationum. Vnde paululùm quis exercitatus assuefiat, vt vita eius nihil aliud sit, quam iugis oratio: & hac non est melior præparatio ad Eucharistiæ sumptionem. Posset tamen exercitium hoc frequentari quasi pro septem horis canonicis, ad renouandum mentis deuotionem. Quam si semper sensibilem etiam non recipit homo, nihilominus ab exercitio non desinat. Neque enim in sentimentis huiusmodi æstimatur perfectio deuotionis, sed in prompta voluntate, quæ se tradit in Dei cultum & honorem: parata etiam omni sentimento carere, & nihilominus vel ficco aridoq; corde Deo seruire, quamdiu sic Deo placet: quandoquidem nihil potest homo habere, nisi quicquid dederit Dominus. Patienter igitur longanimiterq; ipsum debet expectare, resignando, committendo atque credendo se diuinæ prouidentiæ, eiusq; beneplacito plena confidentia. Quod vtinam largiatur nobis Iesus Christus Dei & Virginis filius, in secula benedictus, Amen.

Vulnerum Christi multiplicatio. Esaiæ 1.

Præparatio ad Eucharistiæ sũptionem optima quæ.

Deuotio vera quæ sit.

IN EADEM SOLENNITATE.

Cuiusmodi dona diuina in se collata admiretur homo, quomodoue illis respondeat. Sermo II.

ACcipite & manducate. Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur. 1. Corinthiorum 11. Fratres charissimi scimus charitatem Domini nostri Iesu Christi, eiusque munificentiam & largitatem erga nos. Qui vbi omnia, quæ habuit, dedit nobis, tandem quia melius non habuit, nec dare potuit maius, dedit seipsum. Non ergo primum hoc eius est donum, quo nobis donauit corpus suum. Initio namque donauerat homini tam cœlum quã terram, omnesq; creaturas irrationales ad obediendum, *Omnia*, inquit Psalmographus, *subiecisti sub pedibus eius.* Ecclesiasticus quoque dicit: *Deus creauit hominem de terra, & dedit ei potestatem eorum, quæ sunt super terram.* Videte cœlum, videte planetas, videte solem & lunam, videte astra, influentias, motusq; cœlorum. Quibus hæc lucent? Quibus hæc seruiunt? Quis eorundem accipit vtilitatem & operationem? Nonne propter hominem omnia hæc creata sunt. Maximè. Videte deinde quot animalium & piscium, quot volucrum sint varietates. Videte prata, nemora, frutices, germina, agros, hortos, arbores, flores, fontes, amnes riuosq;, quo ordine, quo situ, quo ornatu distincta sunt. Quis ea condidit, aut cui conditor eadem condidit? Nã ipse enim ipse creator sua eget creatura. Propter hominem igitur creauit, homini dedit

Dona diuina homini collata quæ sint. Psal. 8. Eccles. 17.

Creata esse omnia propter hominem.

quædam in cibum, quædam in potum. Alia dedit homini in obsequium, alia in exercitium, alia in exemplum: nonnulla quoque in eruditionem, nonnulla in solatium. Non modica res est, tot tantaq; nobis donasse creatorem nostrum in commodum & ad instructionem nostram. Videte quomodo propter nos occidantur animalia, quomodo verberentur equi, quomodo fatigitur cuncta propter hominem. Videte, si etiam dignus sit homo, propter quem alia omnia moueantur aut patiantur. Certè si Deum creatorem suum diligit, si in præcio ac honore illum habet, si eius amore vniuersis tam vult carere, quam abundare, si solius Dei gloriam quærit, si nec propter se tantum et creaturis ministerium, solatium aut commodum quærit, sed purè admittit propter Deum, tunc dignus est. Non tamen hoc est, maximum, quod donat homini Deus. Sunt enim eius alia adhuc dona potiora, vnde creatores magis agnoscitur dilectio. Siquidem dedit homini, dedit vermiculo terreno creaturas cœlestes, atque nobilissimos principes suos angelos in ministerium. Nam *angelis suis mandauit de te*, ô homo *vt custodiant te in omnibus vijs tuis*. Et hi *omnes sunt administratorij spiritus in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis*. Nonne videtur maximè indignum, maximè incongruum tantos principes constituere ministros ac seruos hominis, qui saccus est vermium & putredo? Et qua ratione (si nobis liceret opera Dei discutere) id fieri decet, nisi per abundantiam diuinæ erga nos charitatis? Faciunt tamen & hoc angeli haud grauatè, imò cum exultatione, præsertim si sentiant ex suo nos ministerio proficere. Diligunt enim & ipsi nos vehementer, & saluti nostræ mirum in modum gratulantur. Vis igitur tu illis è diuerso quoque gratus esse? Vis habere eis gratiam? Vis eos honore afficere? Haud melius id efficere potes, quam eorum monitis obtemperando, eos crebris, vt ita dicam, nuncijs ad Deum fatigando, quæ offerant Deo, munera munda purissimis eorum manibus committendo. Caue quoque, ne cùm alij tui fratres in orationibus sunt constituti, cùm pro Dei amore vigilant, aut Deum laudant, cùm in obedientia occupantur, tu fis interim otiosus, aut iuxta desideria tua non laudabiliter occupatus. Tunc enim, quantum in te est, verecundia afficis angelum tuum, qui pro te zelatur: dum angeli custodes aliorum fratrum munera deuotionum, orationum, lectionum, obedientiæ & laborum, Deo offerunt, eisdemq; gratiam reportant, angelus tuus per tuam ignauiam verecundus erubescit, non habens quod tuo nomine cum angelis custodibus reliquis Deo offerat. Caue ne angelis bonis suorum opera bona adferentibus, & angelo tuo, vt dixi, propterea quod nihil ex te offerendum receperit, vacante, dæmon sit aliquis improbus, qui te malioperis, quod interea commiseris, aut boni, quod neglexeris, interim accuset. Tertio, dedit seipsum Dominus nobis, & hoc multifariam. Primo enim dedit seipsum nobis in socium exilij ac peregrinationis nostræ. Quod Baruch adhuc futurum testabatur, dicens: *Deinde in terris visus est, & cum hominibus conuersatus*. Quare cũ hominibus conuersatus est? Vt eius eruditemur sermone, eius instrueremur exemplo. Vide quid prædicando te docuit, quid agendo prædicauit. Ante per Propheras, per sanctos Patriarchas quoque populũ suum fecerat erudiri, vt non tam verba Dei audirent, quam opera quoque eorum sancta homines viderent. At verò nunc seipsum nobis dedit, nobiscollo-

Creaturis quando homo dignè vtatur.

Dona alia adhuc potiora.

Psal. 90. Hebræ. 1.

Angelorum obsequium erga homines.

Quõ grati esse debeamus S. Angelis.

Angelum suum bonũ quando verecundia afficiat homo

Seipsum vti dederit Deus homini multifariã. Baruch. 3. In socium.

colloquens, nobiscum viuens, cunctisq; clamans: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.* Discurrat homo deuotus per omnes actus & opera Christi, expendatq; quid egerit, quidve passus ille fuerit, vt nos doceret tam mititatē qnam humilitatem, quo studeat illum imitari. Secundò, se dedit in seruum necessitatis nostræ. *Seruire*, ait per Esaiam, *me fecisti peccatis vestris.* Quod est, pro peccatis vestris eluendis, pro vulneribus vestris curandis, pro languoribus sanandis exinaniui meipsum formam serui accipiens. *Vulneratus sum propter iniquitates vestras, attritus sum propter scelera vestra, & meo liuore sanati estis.* Discurri per mundum, vt sanarem omnes oppressos à Diabolo, vt euangelizarem his, qui prope, & his, qui longè sunt, vt ouem perditam requirerem, & inuentam humeris patri reportarem. Tertio, seipsum dedit in precium redemptionis nostræ. Vnde ad Ephesios Paulus, *Dilexit nos*, inquit, *& obtulit seipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis.* Et apud Matthæum ipse ait: *Filius hominis venit dare animam suam in redemptionem pro multis.* In hoc admirāda est eius benignitas, q; de sanguine suo lauacrū fecit, & antidotū, nō solū his, qui iā erāt vulnerati, sed etiā his, q; erant vulnerandi, prouidēs nō minus futuris, q; præteritis inimicis suis morbi remedium, peccatiq; antidotum. Charissimi fratres, sit nobis non modo quotidianum, sed continuum exercitium nostrum offerre Christi satisfactionem, Christi pœnas, Christi vulnera, Christi sanguinem pro nostris delictis, pro afflictis, pro tentatis, pro defunctis, & pro quibusuis necessitatibus tam nostris, quam alienis. Nihil enim est, quo reconciliari facilius, quo purgari citius, quo impetrare copiosius, cui deniq; possimus inniti securius, quam passio & vulnera Christi.

Matt. 11.

In seruum. Esaiæ 45.

Phil. 2. Esaiæ 53. Act 10. Ephe. 2. Luc 15.

In precium. Ephe 5. Matt. 20.

Benignitas Saluatoris admiranda.

Merita Christi pro quibusuis necessitatibus Deo esse offerēnda.

Quarto quod omnia dona excellit, dedit seipsum nobis in sacramento in cibum. *Panis* (inquit) *quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. Accipite* item, *& manducate. Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur.* Non solum autem ipse semel tradidit se in cibum, sed sumendum se etiam vsque ad consummationem seculi instituit, iubens nos hoc ipsum facere, hoc est corpus suum māducare, & sanguinem bibere in sui commemorationem, hoc est, vt suæ charitatis memoria, quæ in hoc beneficio admirabiliter omnem nostrum intellectum superat, à corde nostro nunquam recedat, sed huius aliorumque beneficiorum eius simus memores. Nihil illi prodest nostra memoria, nihil obest illi sui obliuio, sed nobis prouidet, & propter nos id iubet, qui sine eo viuere non possumus. Iusit autem (vt dixi) nos accedere, & corpus eius benedictum in sacramento sumere. Quod nisi iusserit, quis auderet Dominum suum māducare? Adeò autem iussit, vt simul quoque inuitet, & præmia promittit sumenti. Quapropter dicit de seipso: *Hic est panis de cœlo descendēs, vt si quis ex ipso manducauerit, non moriatur.* Adque iterum manifestius *Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendi, Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.* Et paulò pòst: *Qui manducat meam carnē, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam.* Et iterum: *Qui manducat meam carnem, in me manet & ego in illo.* Cæterum, quomodo sumenti præmia promittit, ita non sumenti adijcit minas: *Nisi*, inquiens, *manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, nō*

In cibum. Ioan. 6. Matt. 26. Marc 14. Luc. 22. 1. Cor. 11.

Memoriam sui cur Christus iusserit.

Præmia corpus Christi sumentibus promissa quæ.

Ioan. 6. Ibidem. Ibidem. Ibidem.

Minæ non sumentibus corpus Christi illatæ quæ.

Ioan. 6.

habebitis vitam in vobis. Videtis quomodo consolatur pusillanimitatem nostrã tepori quoque & acediæ minatur, vt si de conscientia nostra non simus certi, quod dignè sumamus: saltem non simus certi, quod indigni accedamus. Primũ .n. nõ requritur à nobis, vt sciamus nos extra mortale peccatũ cõstitutos (Quia hoc scire foret certũ se esse in gratia Dei, q̃ scire nemo potest, cũ nemo sit, qui amore an odio dignus sit, non ignoret.) Sed hoc necessarium est, vt non scias, hoc est ne certus sis te esse in peccato mortali. Hoc enim, scilicet se esse in peccato mortali, sæpe numero potest sciri, puta si nolueris à peccato mortali abstinere, aut si nõ doleas de peccato mortali, præsertim secundũ rationẽ illud detestãs, & teipsũ dãnans atq; dolẽs, ꝓpterea, etiãsi nõ sensibili dolore doleas propter peccatũ, hoc est, ꝓpter Dei offensionẽ. Tunc enim secundùm rationem non doleas, si secundùm rationem non iudices dolendum, & non libenter dolere etiam velis, si possis, in corde sensibili dolere propter mortale peccatum, aut si abstinere nolueris à peccato, certus esse potes, te extra gratiam esse diuinam, nec ad sacramentum hoc eo tempore tibi accedendum est. Non autem propterea abstinere te oportet, quod nescias te digne accedere, aut quia incertus es te immunem ab omni esse peccato lætali. Aliàs qui nemo vnquam deberet accedere: Quia nemo id scire potest, Propterea enim contra hanc pusillanimitatem tuam contra hunc quoque timorem Dominus te, vt accedas, inuitat, accedenti præmia promittit, abstinenti verò absque causa iusta minatur. Quo satis te corã Domino excusare potes temeritatis, teipsum humiliando dicendoque: Verum quidem esse & tibi compertissimum, quod ingratum, indeuotum, ad peccandum pronum, sæpe peccata iterantem, non amantem (cuiusmodi tu es) dedeceat indignumque sit ad Deum accedere. Veruntamen cùm magna rursus te necessitas vrgeat (quippe qui sine illo esse nõ possis) cùm magna tam paupertas, quam animæ tuæ infirmitas te compellat, ipsiusque ad hoc iubentis vt accedas, sit voluntas, abstinere non ausis, sed eius te velis committere misericordiæ, quæ exuperat omne iudicium, & in manus te præcipitare, non iudicis, sed clementissimi patris, qui tuam necessitatem attendat, mendicitatem videat, confidentiam tuam, licet tremulam admittat, accessumque tuum ad hoc sacramẽtum gratum habeat, non pro tua dignitate & merito, sed pro sua beneuolentia & pietate, qui est benedictus in secula, Amen.

Ecc 9.

In peccato mortali se esse, vnde quis certus fiat.

Eucharistiã accipiens quõ se corã Deo temeritatis excuset

IN EADEM SOLENNITATE.

De condigna communione sacramenti Eucharistiæ, & de sedecim fructibus eius. Sermo III.

Qui manducat meam carnem, & bibit meum sãguinem, habet vitam æternam. Ioan. 6. Charissimi fratres, non leue aut paruum aliquid dei, qui corpus Christi manducauerit, promittitur, quando vita promittitur æterna. Quis .n. nõ omnia, quæ in mundo sunt, vitæ posthabeat æternæ? Videmus igitur, quantam habeat erga nos charitatem Deus, qui adeò nos inuitat ad cibi huius sumptionem, adeò cupit benefacere, adeò nostram optat salutem, vt præmium quoque ad cibum hunc saluberrimum accedenti constituat, neque temporale, neque vile, sed optimum atque desideratissimum quod nemo

nemo non summopere cupit, nempe vitam æternam. Omnia pro nobis dedit. Corpus enim, vires, commodum, requiem, animam suam, & quicquid habuit, quo nos redimeret, dedit pro nobis, quædam in obsequium, quædã in redemptionis precium. Nam propter nos seipsum fatigauit, propter nos in itineribus discurrit, propter nos miracula fecit, propter nos prædicauit, propter nos denique esuriem, sitim, frigus æstumque tolerauit. Nouissime simul omnia in mortem pro nobis, atque in redemptionis nostræ precium dedit. Verùm non sufficiebant hæc omnia eius charitati, imò nec nostræ sufficerent infirmitati, nisi daret & seipsum. Pro ingẽti itaque charitate sua dedit seipsũ modo familiarissimo nobis in cibum, quo simul innueret, quod nihil nos permouere debeat ad hunc cibum, nisi charitas, & ipsius desiderium. Alia enim omnia propter ipsum quærenda sunt, non ipse propter alia. Quocirca cum multi credantur Eucharistiæ fructus, sintque in hoc cibo innumeræ operationes salutares: illis tamen omnibus Eucharistia ipsa nobilior dignior que est. Quia non solum virtutes & dona, verùm etiam virtutum & donorum, bonorumque omnium autorem in se habet. Debet igitur præcipuè ad hoc sacramentũ nos inuitare charitas, vt ideò accedamus, quia diligimus eum, cupientes hoc cibo cõfortari, & in charitate, & in huius cibi desiderio crescamus, quo eundem semper vehementius fortiusque diligamus. Desiderandus itaque est propter se amandus propter se, non propter alia. Licet tamen multa alia desiderare, licet quoque pro illis orare, licet conari, viresque pro illis extendere, quæ non sunt ipse, sed hæc tamẽ propter ipsum quærenda sunt, puta quo charitate ardentiori, firmiorique amoris nexu illi coniungamur, accipiamusque ab eodem dona, quibus magis illi placeamus, magisque eidem reddamur amabiles. Iustum namque est vt dona eius nõ propter nos tantum, nec propter aliud quodcunque, sed propter ipsum solum (vt his eidem efficiamur fideliores) optemus. Hoc modo multi assignantur fructus, virtutes seu effectus deotę sumptionis huius venerabilis sacramenti, quo pijs omnibus exercitium præstatur ante aut post sacramentum, eosdẽ à Deo petendi. Concluduntur autem his versibus:

Viuificat, purgat, minuit, quoque roborat, auget,
Restaurat, lustrat, præseruat, terret, imarrat,
Dulcat & impinguat, calet, vnit, gaudia tutat.

Quid nos ad Eucharistiæ sumptionem mouere debeat.

Dona Dei propter ipsũ solum esse desiderãda.

Eucharistiæ fructus sedecim qui sint.

Itaque *Primo* viuificat hoc sacramentum, eum puta, qui hoc reuerenter deuoteque recipit. Viuificat quidem, sed vita gratiæ, quomodo Christus dicit. *Qui manducat me, & ipse viuet propter me.* Accedens igitur ad hoc sacramẽtum, æstima te tanquam mortuum. Quomodo, inquis, me æstimabo mortuum? Nempe hoc modo, si desiderium, amoremve tanti boni in te non habes, si eius feruentissimam erga te charitatem aut nõ sentis, aut non æstimas, si redamare illum totis viribus non concupiscis, si gratum te exhibere toto corde nõ niteris, si eius gratiam, eius amicitiam eidem placere præ omnibus non gestis, puta te mortuũ. Si tamen bonæ es voluntatis, & hæc omnia in te inueniri affectas, non quidem omnino mortuus es, veruntamen vt mortuus accede, petens tibi ex illo donari vitam.

Eucharistia vt viuificet. Ioan. 6.

Quõ se quis tanquam mortuum æstimare debeat.

Secundo, purgat peccata. Est enim nobilissimum sacrificium, & quando pro peccatis offertur efficacissimum ad delenda expiandaque omnia peccata.

Eucharistia vt purget peccata.

Quid

Quid enim nobilius offertur pro peccato, & in peccati satisfactionem, quam
Ioan.13. iudex ipsemet noster idē & saluator, qui se pro nobis in hoc sacrificio offert
Patri pro peccatis nostris? Eadem enim est oblatio in quouis sacrificio Mis-
sæ: nec alia, q̄ eadem, vt dixi, quam Dñs noster Iesus Christus, in cœna insti-
tuit, Apostolis dedit, & paulo pòst pro omnium peccatis in cruce obtulit.
Reus itaque multorum delictorum, quorum pœnis obnoxius purgari atque
fieri liber cupis, hanc hostiā, hoc est, cruenta Domini vulnera, roseum eius sā-
guinem, tumidas eius plagas, liuores exhulceratos, tristitias, labores vniuer-
sos, atque adeò mortem Dei & Domini nostri Iesu Christi pro te offerto, ro-
ga per huius oblationem, vt tuorum non reminiscatur peccatorum, sed e-
rundem non solum tibi ignoscat culpam, sed & pœnam remittat. *Tertio* mi-
Eucharistia vt minuat fomitem peccatorū. nuit huius sacramenti perceptio fomitem peccati, hoc est, concupiscentias
malas inclinationes prauas, vitia, passiones inordinatas, motusque illicitos.
Scimus enim calida frigidis, & frigida calidis, hoc est, contraria contrarijs
curari. Cùm igitur nobis innata sit prauitas & corruptio, quid illis fortu-
ris possumus opponere remedij, quam cibum & medicinam illam, in qua so-
Sapien.8. la est puritas & sanctitudo: vtpote quæ *est candor lucis æternæ, & speculum sine*
macula? Sentiens igitur te grauatum vitiorum putredine, sentiens te lutosum,
tardū, grauem & acedioſum, noli fugere à Christo, noli abstinere à cibo hoc
Psal.9. saluifico, sed ingemisce te sentiens aliter quam oportet, atque ad eundem cla-
ma, qui solus miseretur gemituum pauperum. Dic: Domine Iesu, immundus
sum, fateor: Hæc mihi vna est causa, quare ad te venio, quia peccator & im-
mundus sum. Ad te igitur delictorum meorum mundatorem sanctificato-
remq́ue venio, te in domum meam immundam introduco, vt tua luce illu-
stres omnes tenebras meas, & tua puritate sordes meas omnes purifices: Tua
virtute omnes cupio meos sanari morbos: Tuo corpore, quod liuoribus ac
vulneribus cruentis ac salutiferis plenum est, meos opto curari languores.
Eucharistia vt roboret sumentem virtutesque augeat. Sana igitur pijssime Saluator animam meam, quia peccaui tibi. *Quarto* robo-
rat cor humanum ad grandia agenda, quemadmodum cibus corporalis for-
tificat ad laborem, sicut dicit Psalmista: *Panis cor hominis confirmat. Quanto*
hoc sacramentum gratiam auget & virtutes. Si tibi deest, aut minor est gra-
tia apud Deum, vbi eandem tibi comparare potes vberiorem, quam illum
inuitando ad te, atque deuotè eundem recipiendo? Nonne prudentes seculi
in suis id quoque mundanis negocijs, vbi grande est aliquid impetrandum,
faciunt? Nonne illis, quorum gratia, ope, consilio egent aut amicitia, sup-
plicant, se humiliant, atque eorum gratiam ambiunt? non ne ad continua
eos, quorum beneficijs cupiunt adiuuari, inuitant? Sic tu, quia sine Deo nihil
es, cuius in omnibus gratia & bonitate eges, in hoc conuiuio, quod non tu
illi, sed ipse tibi ministrat, ipsum inuita. Conare cum eo amicitiam familiari-
tatem q́ue contrahere. Disce ei colloqui. Narra si quid habes languorum, ærū-
mnarum, caliginumq́ue animæ. Stude ipsum propterea tanto humilius,
tanto verecundius ad conuiuium illud inuitare: quo eius gratiam tibi augeas
eiusq́ue amicitiam tibi compares grādiorē. *Sexto* restaurat, id scilicet, quod
Eucharistia vt restauret deperditum spiritum. tuo spiritui subductum aut deperditum est. Cōstat cibo corporali recupara-
ri seu restaurari, quod labore, aut ieiunio, aut ægritudine consúptione ve hu-
mido

midi radicalis perditum aut absumptum est. Videmus quotidie infirmos, vbi manducare cœperint, vberius aut suauius pristinam recuparare valetudinē: recuperatisq; viribus iā posse, q; olim haud poterāt. Hoc modo tu quoq; frequentatione delictorum spiritu factus infirmior, indeuotiorque quicquid virium spiritus, quicquid in te forditudinis sanctæ, quicquid virtutis ac constantiæ in te perijt, hoc cibo recupera Expende, quod absque hoc cibo non potes non quotidie labi, ac te ipso minor fieri. Roga igitur pium Dominum, ne importunitatem tuam ægrè ferat, si fortè infirmior, quam debes, accesseris. Accusās teipsum, roga vt boni cōsulat tuam necessitatem, quādoquidem tibi non liceat vsque ad extremam tui internecionem ab hoc cibo abstinere. Potius ita te restauret, vt semel adeò conualescas, tamque euadas robustus, ne te denuo infirmitas aut inopia spiritus grauet.

Eucharistia vt illustret mentes.

Septimo, lustrat seu illustrat intellectum. Ducit enim te cibus hic, tam ad tui quam ad Dei cognitionem: Quot videmus nonnunquam capite exinanitos, debiles, ac fermè amentes, quorum tamen post cibum sumptum ingenium & memoria reflorescunt: adeò capiti quoque nocet inedia. Et tu hunc cibū tibi vide ne subtraxeris, sed pete in eo tibi dari sapientiā, vt cognoscenda agnoscas, amanda ames, & odienda non diligas. Hic namque cibus ad tui te perducet cognitionem, vt quo sæpius hoc cibo non indignè fueris vsus eo agnoscas clarius delicta tua, videas culpam quam non videbas, caueas quod non vitabas, detesteris quod admittebas. Inde est quod deuotis accidere solet multis, vt quanto sint vigilantiores, vt ad dominicum hunc cibum dignè accedant, quantoque hunc sępius iterant, tanto semper in oculis suis sibi videntur deteriores. Quod tamen non ideò fit illis, quod cibo illo efficiantur ad peccandum proniores, aut fragiliores ad repugnandum: sed ideò, quod intellectus eorum fit clarior, atque purgatior affectus ad cognoscēda peccata, ad perspiciendos motus, ad discutiendasque intentiones. Vnde maior perfectiorque delictorum erumpit cognitio, qua manifestantur sua illis peccata, quæ ante latebant. Arguuntur quæ aliquando delicta esse nesciebantur: & vbi crassa magnaque non plangebantur olim peccata, nunc minutissima quæque spiritum contristant. Verum vnde hoc, nisi quia deuotè hoc cibo crebrius, vnde oculi eorum illuminantur, sese reficiunt? Heu verò, quam infelix eorum conditio, si quorum oculi ex huius sumptione sibi obscurentur. Prodigiosa res est, de lumine cæcutire. Misericordissimus hoc auertat à nobis Deus, illuminet ipse vultum suum super nos & misereatur nostri. *Octauo*, præseruat à languore, & à morte peccati. Id enim facit, quod cibus. Quomodo enim corporis membra externa suis munimentis aut armis proteguntur: ita vitalia ac interna, seu spiritalia membra, ne deficiant, cibo preseruātur. Hoc modo, ne tentationibus victi succumbamus inimicis nostris, cibum hunc sumimus, qui præseruet nos muniatque à ruina. *Nono* terret seu fugat dęmones. Si enim crux ipsa, seu dominica passio vel deuotè nominata timetur à diabolo, quanto magis Christus ipse in hoc sacramento, quod ad rememorandum dominicæ passionis mysterium institutum est, à diabolo formidatur: & si Deus fuerit, non dico solum pro te, sed & in te, quis contra te? Habemus igitur fiduciam hanc certam, quod Eucharistia prævaleat diabolo. Habemus

Eucharistia vt præseruet à malo culpæ.

Eucharistia vt terret dæmones. Rom. 8.

fidem hanc, quod diabolus nihil prævalebit aduersus Deum. Si igitur hoc metuis, introduc Deum in domũ tuam, & non timeas quid faciat tibi inimicus. *Decimo*, inarrat Deo animam eius spon sam. Nihil .n. aliud est donum eius, quod adeò securam reddit amantem animam, quam hoc sacramentum cuius sit perceptione, ne timeat anima, vt vana sit spes sua, aut vt confundatur ab expectatione sua: quin potius ex collatione præsentium munerum instruitur, quam firma sit expectatio futurorum. Transformat enim homo hoc sacramentum de timore in spem, de seruo in filium, de tepore in amorem, de tristitia in gaudium, quando in hoc sacramento quod cupiebat, quod quærebat, quod denique sperabat, accipit homo. Quare haud iniuria conferatur, quod huius sacramenti susceptio, quodam fit modo ei diuinæ fruitionis futuræ aut præguſtatio, aut promissio, aut certè præmonitio. Confidimus enim, quod is qui tanta charitate nos dignatur hic visitare, atque sic nos cibare, dum ambulamus lutulenti in terris, multo magis nos reficiet in cœlis, dum ficut scriptum est, transiens ministrabit nobis. *Vndecimo*, hoc sacramentum dulcat, hoc est, suauitatem, spiritualem q; dulcedinem sumens ex se infundit. Quod tamen non facit nisi vbi os & guſtum accedentis à terrenis inuenerit rebus defecatum, id est, vbi cor à priuato, à mundi quoque amore penitus inuenerit euacuatum ac liberum. Quocirca nos miseri & infirmi, si huius sacramenti non senserimus suauitatem, non ex defectu virtutis sacramenti hoc contingit, sed ex ignauia nostra, propterea quod guſtum terrenis rebus infectum, spiritum q; nostrum externis ac caducis implicamus rebus ad altare portamus. Sunt tamen hic consolandi, qui vbi omnem operam nauauerint pro mundicia cordis, nihil tamen dulcedinis consolationis recipiunt in hoc sacramento, sunt q; admonendi, ne propterea aut segniores fiant ad sui custodiam, aut ad huius sacramenti frequentationem tardiores, quemadmodum hi quoque monendi sunt, qui cordis delectationes sentiunt in hoc cibo, ne inde aut glorientur apud seipsos, aut ad sui mortificationem propterea efficiantur pigriores. *Duodecimo*, sacramentum hoc impinguat, hoc est, animam fœcundam fertilem q; deuotione facit. Innumera enim operatur in homine. Siquidem dona largitur, eadem q; multiplicat, rore deuotionis perfundit, spirituali lætitia inebriat, bonam confirmat voluntatem. Pinguis est enim panis Christi, & præbebit delicias regibus. Accede igitur & ora, vt spiritu impingueris, implearis q; donis Spiritus S. vt sis fertilis & copiosus ad opera charitatis, ad opera misericordiæ, & ad omne opus bonum. *Tertiodecimo* calet, hoc est, calefacit & inflammat ad charitatem. Sacramentum hoc dilectionis est, quo se totam charitas effudit ad calefaciendam animam, ad excitandam dilectionem, ad acediam propulsandam maximè idoneum. Quapropter quia in nobis semper charitas crescere potest, quæ nonnunquam adeò in nobis vt vix sentiatur tepescit, frequentemus cum deuotione hoc sacramentum, vt in nobis charitas non solum maneat, sed indies quoq; augeatur. Quemadmodum enim ignis igne admoto fit maior: sic charitas charitate accedente vehementius inflammatur. *Quartodecimo*, vnit hic cibus salutifer animam Deo. Sicut enim cibus corporalis vertitur in comedentem se, atque cum eodem vnum efficitur: ita ediuersò cibus hic comedentem conuertit in se, vt efficiatur deiformis. Quapropter admiranda est ineffabilis ce-

Eucharistia vt Deo animã inarret. Psal. 112.

Eucharistia vt impinguet animas

Eucharistia vt inflãmet ad charitatẽ mentes.

Eucharistia v. animas Deo vniat.

lis dignatio diuina, quod se in cibo voluit nobis ministrare atque per modum cibi suo nos corpore reficere. Cur enim hoc fecit, nisi vt doceret nos, quomodo cibus vnitur manducanti, vnumq; cum ipso efficitur, ita nos vniamur sibi in se absorpti? Supremam itaque omnium coniunctionem, quæ esse cum eo potest, nobis voluit impartiri, quando in cibum se nobis tradidit. Neque enim alius potuit excogitari modus, quo ei anima fieret intimior, vicinior, coniunctiorue, adeò vt non modo sociata diceretur Deo, sed etiam vnum esset cum ipso, quam in hoc sacramento.

Quintodecimo, gaudia dat spiritui. Qui enim leuitatibus abrenunciant consolationibusq; terrenis, iustum est, vt spiritali lætitia perfundantur, maximè autem conscientia testimonium illis perhibente, quod sint filij Dei. Verùm qui iocari, leuitatibus, risibusq; sunt assueti, magnam spiritalis sanctæq; & cõpunctionis & lætitiæ faciunt iacturam, propterea quod diuina consolatio nõ datur his qui admittunt alienam. Eucharistia vt gaudia spiritui conferat. Rom. 8.

Sextodecimo, hoc sacramentum tutat animam à pœnis purgatorij, protegens, iuxta tamen mensuram charitatis, qua sacramentum hoc sumitur. Sacramentum enim hoc non operatur semper iuxta virtutem, quam in se continet, sed iuxta congruitatem, decentiam, meritumq;, hoc est, iuxta deuotionis conditionem eius qui hoc sumit. Migrantibus autem quod omnibus profit vehementer, nulli debet esse ambiguum. Est enim cibus migranti vocaturq; viaticum, puta in cuius fortitudine sic migrans ambulat vsque ad montem Dei Oreb. Hos Eucharistiæ fructus, hos effectus atque virtutes charissimi fratres recensere volui, quo darem nõnullis cuiuspiam exercitij deuotionis, quod seruetur aut circa præparationem aut circa gratiarum actionem Missæ, occasionem, quo pro ijs effectibus impetrandis fusius sese Deo deuoti meditando desiderandoq; extendant. Ad laudem & gloriam eiusdem Domini nostri Iesu Christi, qui est benedictus in secula, Amen. Bernardus. Eucharistia vt protegat animas a pœnis.

IN SOLENNITATE S. IOANNIS BAPTISTÆ.

De commodo laudeq; silentij ac solitudinis.

Sermo I.

INter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista. Matt. 11. Hæc verba veracissimi testis, imò ipsius veritatis sunt Domini nostri Iesu Christi fratres charissimi, qui post multam commendationem qua cognatũ suum turbis prædicauerat abstinentem, constantem in fide, mundi & carnis contemptorem, pro Dei honore & legimus zelosum, Prophetã denique & plus quam Prophetam: tandem & Angelum, ac postremo veluti vno complecti volens omnia, nulli sanctorum inferiorem, multis excellentiorem, summis quibusque parem constituit, dicens: *Inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista.* Cuius quidem laudes à doctissimis, ipsisq; sanctissimis patribus scriptas nobis prætereuntibus, hoc vnum exemplo sit, quod ad imitationem nos inuitet, quod pro sanctitatis custodia & incremẽto idem, licet in vtero matris sanctus, eremi solitudinem ac silentium tam deuotus adhuc puer incolere cœpit, ac si nihil foret aliud quod seruandæ

Ioannes heremitarum omniū dux ac signifer.

cordis puritatem tam vtile, tamq; esset necessarium. In hoc sanè omnium solitariorum, omniumq; heremitarum dux & signifer factus. Vnde etiam (quod tam sanctorum gestis quam propria experientia discimus) tantum quique discipulorum eius profecerunt, quantum in ea re ipsum fecundè sunt imitati. Quod quidam sanctus pater adeò sensisse scribitur, vt discipulum (quod parum vtilitatis in cella faceret) contristatum, sic consolaretur: vt vel quatuor cellæ parietes propter Deum solus custodiret, vbi magnus mans est Antonius, post hanc vitam inueniretur. Hoc præterea ipsi in nobis quotidie experimur, quotquot mentis puritatem quærimus, vt quoties soli, melius: quoties verò inter homines sumus aut loquimur, minus valemus. Equidem inesse alijs puto, quod in me inuenio: Haud tria possum verba loqui, quin duo minus valeant. Quanquam è regione, me non loqui, aut minus loqui, aut etiam non arridere, id sentiam alijs molestum. Quapropter quicunque

Silentium ac solitudo quantum conferant puritati cordis.

cordis puritatem sectatur & pacem, nihil adeò curet, quam in silentio & solitudine citra ocium esse. Quicquid ibi fecerit (modo legibus Dei & obedientiæ non sit contrarium) ad ædificationem spiritus magis quam si inter homines interim fuisset, cooperabitur. Quamuis enim inter spiritualia & corporalia cellæ exercitia tantum sit discrimen, quantum inter spiritum & corpus: tamen vel corporis fatigatio, labor externus, horti cultus, & cæteri id genus, quæ vilia ducuntur, si recto fine assumantur fine fructu spiritus non sunt. Non enim in cellis propterea soli sumus vt laboremus, plantemus, pingamus, & cætera, sed potius illa facimus, vt in cellis soli simus. Virum autem facimus, hoc est, & laboramus & soli sumus, vt à contaminatione mundi & carnis abstracti, mundum, floridum, pacatum & quietum cordis lectulum Deo amatori nostri sternamus. Quo consolari merito possunt hi quibus capitis debilitate, siue naturalium importunitate prægrauati, non continuò vel non diu spiritualibus possunt animum applicare. Sint soli, sint extra ocium, sint occupati: currant etiam vel discurrant per omnes cellæ angulos, saltem à Dei offensa se contineãnt: quod debitum est, debito tempore & modo Deo ac fratribus reddant, cor suum immaculatum melius quo potuerint, siue fodiendo, siue imprimendo custodiant: Fiet vt Dei timore præ oculis habito, corpore ieiunijs & laboribus castigato, mente si non semper cum Deo, saltem propter Deum aut non contra Deum occupata, vincatur tandem quod carnale est, vigeat quod spirituale, & incipiatur fructus spiritus ex solitudine & silentio abundantior sentiri quam olim poterat intelligi. Amemus igitur charissimi cellæ solitudinem & silentium, occasiones exuamus magis fugiamus, quam quæramus. Cæterum, si cuipiam non admodum

Tædium solitudinis quō vincatur.

placeat solitudo, maneat, vincat seipsum: & quod primo cum tædio patitur, postea cum amore amplexabitur. Constat namque, ne eos quidem omnes qui perfecti & consummati euaserunt anachoretæ, ab initio conuersionis exacto desiderio solitudinis eremum quæsisse. Quinetiam nonnullos propter ingruentem necessitatem, primo quidem toleraſſe, deinde ob multiplicem eius fructum etiam ardentius amasse. Testantur hoc Paulus primus eremita, & aliquidam Moses eximius, quorum vterq; penè inuitus ad eremum confugit. Hic (vt fertur) quod ob latrocinium commissum ad supplicium quæreretur: ille quod ob fidei persequutionem se pauidus absconderet. Ambo tamen

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

necessitate paulatim in virtutem commutata, anachoreticæ conuersationis præclarissimi duces euasêre. Compertissimum quippe est solitarium quanto sedulius, quanto diutius, tanto libentius etiam, tantoq; suauius cellam inhabitare. Contra verò, quo cellam quis exire insueuerit crebrius, eo vehemẽtius indies horrebit. Non est tædij remedium, sed fomentum, exire cellam, aut alios sibi aduocare. Bonus cellita (ne solitudinis aut silentij ferat dispendia) si infra hebdomadam sibi quippiam expediendum occurrerit, quod dilationem sustinet, ad tabulam seu dicam consignat, donec communis colloqui dies aduenerit: qua signata, simul omnia exequatur. At verò cui cella carcer est, nulla deerit hora qua non habeat occasionem alios quasi ex necessitate conueniendi. Inquietis namque & immortificatis omnia desideria sua videntur necessitates. Hæc dico tum mihi tum omnibus: maximè quidem iuuenibus, quæ forsan etsi non libentius, tamen vtilius quam alia phalerata audiuntur. Siquidem bonæ menti (qualem vos omnes habere arbitror) quãquam non semper exhortatio aut correptio sit suauis, facit tamen, vt post se relinquat nonnihil quod commodo sit, aut non penitus inane. Quod nobis vtinam contingat, præstante Domino nostro Christo Iesu qui viuit & regnat Deus per infinita secula, Amen.

Cellita bonus quanto studio solitudinem colat & silentium.

IN EADEM SOLENNITATE.

Quomodo sanctus Ioannes fuerit magnus, & quod eius vita singularis omnium hæreticorum cauillos eludat.

Sermo II.

Erit enim magnus coram Domino, vinum & syceram non bibet. Lucæ I. Non latet fratres charissimi, de Ioanne præcursore Domini (dum olim cõcipiendus nunciaretur) ab ãgelo hæc verba prædicta. Quem deinde natu maiorem Dominus ipse fons & collator sanctitatis, præ cũctis sanctis laudauit: *Inter natos,* inquiens, *mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista.* Itaque Ioannes magnus. Et ne omnis magnitudo ceu laudabilis ambiatur, additum est, *coram Domino.* Ea namque magnitudo quæ in oculis proprijs, siue hominum sola opinione aliquid mẽtitur aut simulat, vana est & prorsus nulla. Est ergo Ioannes magnus coram Domino. Magnus in ortu, hoc est, suo in mundum ingressu, magnus in vitæ progressu, magnus in egressu. *Primo* dixi magnum in suo ortu. Nunquid vilis aut inglorius fuit Ioannis ortus, qui & loco & tempore sacro, ab angelo nunciatur? Nunquid non sanctorum parentum & prophetarum est filius? Nonne Ioannes hic magnus, qui ante est laudatus, quam conceptus? ante sanctificatus, quam natus? Spiritu sancto repletus in vtero matris, & domini propheta vnctus? Quid, quod à Christo & eius matre est visitatus? Quid quod Domini sui matrẽ, imò & Dominum suum virgineis claustris (vt ita dicam) circunseptum, necdum genitus agnouit, exultãs adorauit, & cum voce necdum poterat, quibus valebat motibus prophetauit? Quid denique quod tanta fuit spiritus plenitudine delibutus, vt gratia exundans, matrem quoque ipsius impleret, ac prophetissam constitueret? Adde nunc quod natiuitas eius vim intulit naturæ, parẽtibus abstulit opprobrium,

Matt. 11.

Ioannes vt fuerit in suo ortu magnus. Luc. 1.

Ibidem.

brium, muto patri restituit eloquium, mundo attulit gaudium. His aliisque

Ioannes vt fuerit in vitæ progressu magnus.

multis magnus est Ioannes censendus in suo ortu, seu vitæ ingressu. Iterum magnus est in vitæ progressu. Siquidē magnus fuit officio, magnus vitæ merito, nec minor enituit exemplo. Officium Ioānis fuit Christo præire, Christo viam præparare, Christi esse lucernam, Christum prædicare, Christum monstrare, Christum baptizare, indoctam plebem ad se vocare, & eruditam ad Christum mittere. Eam ob rem vocatus est angelus, lucerna sponsi amicus, Ecclesiæ paranymphus, vox Verbi, præcursor Domini, propheta, & plus quā propheta. Porrò quantus merito vitæ, quamque fuerit exemplo singularis, simul ostenditur, qui præ cæteris sanctis licet innocens, pœnitentiæ vitam duxit maximè austeram. Quis enim sanctorum alius adeò Spiritu sancto plenus, eremum puer adijt? Quis innocens pœnitentia tam graui se castigauit? Habitatio eius erat desertum, cubile antrum, lectus nuda humus, cibus mel syluestre atque locusta. Potus non vinum neque sycera, sed frigida aqua, vestis hispidum cilicium de pilis camelorum. Hæc omnia scripturæ testimonio nobis sunt manifestata. Propter hæc à Christo laudatur, & populis imitandus proponitur. Cæterum, obseruandum hic fratres charissimi, quid in vita hac eremitica Ioannis legatur, quod in nobis non rideant calumnienturque Lutherani. Nunquid & illum ridebunt? Sed Christus laudauit. Abstinuit Ioannes à cibis quibusdam, in lege tamen non prohibitis. Nunquid fuit superstitiosus? Num ideò abstinuit, quod ignoraret omnem creaturam Dei bonā, & hanc percipi posse cum gratiarum actione? Cur eremum solus incolit? Nunquid vt spretis cæteris hominibus se ipsum commēdaret? Singulare habuit vestimenti genus à cæteris discretum, & mundi huius amicis inusum. Nunquid propterea hypocrita fuit? Permansit virgo. Nunquid propterea nuptias illicitas putauit, aut periculum ei erit (quod Lutherus autumat insanus) quia sine vxore fuit? Hoc namque modo omnia continentiæ ac pietatis opera, quæ post præceptorum obseruantiam libertate quadam atque exuberātia spiritus supererogamus, Hæretici in nobis calumniantur, quasi hominum inuenta, quæ Christus non præceperit, quæ tamen nequaquam (licet illa eis rumpantur) audent in Baptistam Saluatoris improbare. Velint nolint legunt Ioannem magnum coram Domino, & quod vinum & sycera non biberit, legunt locustis & melle syluestri pastū, legunt à Christo laudatū, & spretis mollioribus, duro hispidoque (licet admodum singulari) sit vestimenti genere vsus. Eant nunc igitur & rideant pœnitentiam præcursoris, idque tanto magis, quanto peccata propria propter quæ se afflixerat, non habuerit. Dicant magistrum (quomodo discipulis eius, id est, nobis monachis impiè insultant:) magistrum, inquam, Ioannem, eremiticæ vitæ antesignanum idololatram, dicant propria sua ipsum opera adorasse, quibus voluerit mercari cœlum, atque ideò Christi redemptionē negasse. Dicāt ipsum Christi merita in se suis nisibus atque bonorum operum studijs euacuasse. Deinde dicant se Ioanne, quo nemo inter natos mulierum surrexit maior, sanctitate non inferiores. Dicant in gloria eidem pares futuros sese, qui facinoribus atque flagitijs obruti, in omni spurcitia vsque in extremum vitæ diem consenescunt: quādoquidem nulla apud eos est meritorum, ideò nulla etiam præmiorum differentia. Inde hac ratione nihilo plus putandum est contulisse

Vita Ioannis vti hæreticorum cauillos eludat.

Lutherani quænam pietatis opera calumientur.

Luc.1. Matt.3. Matt.11.

Ibidem.

Ioan.

Ioanni, quod abstinentiæ, solitudini, iugi orationi, cæterisque pœnitentiæ operibus, ac vastæ eremi molestijs, sese afflixerit, atque si (vt minus honesta taceam) calicibus interim epotandis omnem noctem expēdisset, inde quod vino sepultus in medium diem dormijsset. Verùm hæc sint impia absurdaque hæreticorum dogmata, fundata super lata via quæ ducit ad infernum, nos ad arctam illam viam quæ ducit ad vitam, inuitat & Ioannis exemplum, & Christi Ioannem laudantis testimonium. *Tertio*, Ioannem dixi magnum in vitę huius mortalis egressu. Siquidem omnium penè sanctorum coronas, & quicquid cæteris sanctis singulatim insigne est, vnus ipse simul obtinuit. Quid enim in cæteris sanctis coronatur, quod defuit Ioanni? Patriarcharum gloriam, lauream prophetarum, martyrum coronam, cōfessorum palmam, aureolam doctorum, virginitatis insigne, & quicquid aliud est quod in aliquo sanctorum emicat, in beatum Ioānem Christus vberius cumulauit. Magnus fuit in egressu, hoc est, illo genere mortis, quo spiritum reddidit, ad requiem eundo. Mortuus est Ioannes vilissima pariter ac glorioſissima morte. Hic prudentiam mundi quæ stultitia est apud Deum, iudicem nolo. In oculis hominum mors Ioannis fuit ignominiosa valde: quippe quæ in gratiam adulteræ illata est. Siquidem in præmium saltatricis puellæ tanti viri caput truncatum est. Ob incestum adulteræ statuendum vita tam viliter adēpta est. At in conspectu Domini tanti viri mors, quam sancta, quam glorioſa est? Neque enim quo criminis aliquid expiaret, neque vt naturæ debitum solueret, sed quia iustitiam & veritatem prædicabat, iniquitatem arguebat, vir sanctus interemptus est. Quam similis est hic miles regi suo? quandoquidem tam viliter morti addictus est vterque. Occisus est Ioannes rogatu ignominiosæ meretriculæ. Crucifixus est Christus hypocritarum, scribarum & phariſæorum importunitate. Vile nimis atque teterrimum vtrunque genus hominum, qui vel Christo, vel eius præcursori machinati sunt mortem. Quid vilius muliere adultera, quid detestabilius vno hypocrita, quorum vterque dum aliud est & aliud vult haberi, vterque dum est prauus, & pro iusto se gestit coli, bis est iniquus? Eiusmodi mortem Christo & Ioanni procurarunt. Christum hypocritæ, Ioannem adultera necauit. Ecce hæc fuit gratia Christi ad amicum suum Ioannem, sibi ipsum assimilare. Hæc gratia, hoc donum Dei Ioanni collatum, pro Christi amore ignominiosa morte perdi. Hæc munera præstantioribus amicis suis largiri solet Deus, quippe cui nihil adeò familiare, quam chariores fideliores(que) suos, quos in mundo habet amicos, pœnis, ignominijs, iniurijs(que) afficere. Cui hæc non dedit, propter infirmitatem eius non dedit, quod portare nondum potens sitis grauiora, qui minora patienter non potest. Veruntamen quisquis in se desiderium hoc sentit, vt cupiat se nesciri, contemni aut præmi, gratiam Dei agnoscat, felicior, si quod desiderat, id ipsum hilariter ferat. Curet tamen vt desiderium hoc patiendi in humilitate subsistat, potius ad prouidentiam diuini beneplaciti in hoc negocio se resignando, quam aliquid temere petendo. Curet vt memoria propriæ infirmitatis ab oculis nunquam pereat, ne viribus suis aliquid confidat, sed gratiæ & bonitati diuinæ se committat, confidens & orans, vt si vna manu à Deo feriatur aut humilietur, altera clementer foueatur ac sustētetur, vt calamitas sibi eueniat non perdens, sed erudiens, non exterminans, sed

Ioannes vt fuerit magnus in vitæ egressu.

Mors Ioannis vti vilissima simul ac glorioſissima fuerit.

Matt. 14. Marc. 6. Luc. 23.

2. Reg. 16.

Psal.33. sed ad perfectiora excitans. *Multæ*, inquit, sunt *tribulationes iustorum*. At multæ item sunt peccatorum. Vtrobique igitur præsens vita calamitosa. Verum nobis interea vel peccatoribus, id est, pœnitentibus: vel iustis (quorum tamen si qua est iustitia, panno menstruatæ comparatur) hæc oritur consolatio quod præcipuis Dei amicis & electissimis quibusque sanctis (quod dixi) persecutiones, calamitates & mors plerunque, cæteraque in oculis carnis ignominiosa, in conspectu verò Domini præciosa, euenêre. Quæ pijs quãtum cõsolationis adferre debeant, quantũve formidinis mundi amicis, beatus Gregorius super Iob indicat, dicens: Dum beati Iob vulnera cruciatusque cõsidero, repente mentis oculos ad Ioannem deduco, & non sine grandissima mentis admiratione perpendo, quod ille prophetiæ spiritu intra matris vterum repletus, atque (vt ita dixerim) priusquam nascer etur renatus. Illeamicus sponsi, ille quo inter natos mulierum nemo maior surrexit, ille tantus propheta & plus quam propheta, ab iniquis in carcerem mittitur, & pro puellæ saltu capite truncatur, & vir tantæ sanctitatis pro risu turpium moritur. Quando autem vel in cibo peccauit, qui locustas solummodo & mel syluestre edebat? Quid in qualitate sui tegminis deliquit, qui camelorum pilis corpus operuit? Quid in conuersatione sua offendere potuit, qui de eremo non recessit? Quid illum loquacitatis reatus polluit, qui disiunctus ab hominibus fuit? Quando illum vel silentij culpa notauit, qui ad se venientes tam vehementer increpauit, dicens: *Gemmina viperarum, quis vobis demonstrauit fugere à ventura ira?* Quid est ergo quod Iob Dei testimonio commendatur, & tamen plagis vsque ad sterquilinium sternitur? Quid est quod Ioannes Dei voce laudatur, & tamen pro temulentis verbis in saltationis præmium moritur? Quid est quod omnipotens Deus sic vehementer in hoc sæculo despicit, quos sic sublimiter ante secula elegit, nisi hoc quod pietati fidelium patet, quoniam idcirco sic eos præmit in infimis, quos videt quando remunerat in summis: & foras vsque ad despecta deijcit, quos intus vsque ad incorruptibilia perducit? Hinc ergo vnusquisque colligat, quid illic sint passuri, quos reprobat, si hic sic cruciat, quos amat. Aut quomodo ferientur, qui in iudicio arguendi sunt, si sic eorum vita præmitur, qui ipso iudice teste laudantur? Hæc Gregorius. His omnibus liquet magnum fuisse Ioannem coram Deo.

Esa.64. Cõsolationem quæna in afflictionibus constitutis adferant. Gregor.

Ioan.3. Matt.11. Luc 7. Marc 6. Matt.3.

Marc.1.

Matt.3. Luc.3. Iob 2.

Matt 11. Luc.7.

Luc.11. Nulli tamen dubium sit (quamlibet vel in vtero sanctus fuerit, quamuis in omni vita sua sanctitate perfectus, atque virtute fuerit consummatus) parum & nihil in oculis proprijs fuisse, sed sanctitatem suam (cum aljs penè omnibus foret manifesta) seipsum latuisse. Hoc modo, fratres charissimi, desiderijs, votis, studijs, industrijs, laboribus atque conatibus quibuscunque possumus, operam nauare debemus, ad obtinendam charitatis cæterarumq; virtutum perfectionem: nihilo secius etiam vigilare circa interna nostra, & discutere motus intentionesq; circa exercitia spiritualia, ne non humili, ne superbo, ne præsumptuoso atque impuro quodam appetitu, hoc est, ne spirituali ambitione moueamur ad desiderandam seu quærendam sanctitatem. Habet enim perfectio, habet sanctitas omnis adiunctam sibi magnitudinem, gloriam atque præstantiam quandam, quam contingit impurè desiderari. Habet spiritualis atque interna vita pulchritudinem & dulcedinem, vnde gene-

Perfectio quænam impura fiat.

generari posit lætitia, aut extollentia inanis, in qua contemplatiuus potest spiritualiter à Deo fornicari & seduci.

Eam ob rem vigilanter curandum est vnicuique ad spiritualis vitæ perfectionem tendenti, ne dum quærere se putet Deum, quærat seipsum, videlicet optando aut fauendo sibi altitudinem, magnitudinem & gloriam, quæ comitatur virtutes, & perfectioni aut sanctitati coniungitur: hoc est, prospiciat prudenter, ne appetitum sanctitatis reflectat in seipsum, & solum propter seipsum, quo desideret etiam aliquid esse, puta magnus, sanctus, aut illi vel illi sancto æqualis, quod periculosum est valdè, si ad magnitudinem tantam aspirauerit, licet spiritualem, aut potius spiritualiter carnalem. Quia sanctitas aut perfectio non ob aliud debet desiderari, quam vt ex se honoretur, ametur, colaturq; Deus: hoc est, vt cupiat faueatq; ex se Deo honorem, cultum, & si ita dici debet, delectationem & gaudium exhiberi, non se magnum fieri. Porrò, si inordinatus fuerit appetitus sanctitatis, quid mirum si ex vitioso principio, mali quoque sequantur effectus? vt sunt indiscretio, qua naturæ infirmitas non attenditur. Temeritas qua vilitas propria non cogitatur. Præsumptio qua singulare nouum aut inneceſſarium aliquid, quod petendum non est, aut alio modo iam donatum est à Deo, speratur. Pertinacia qua viris expertis ac à periculo præmonentibus, tanquam spiritus expertibus, aut à spirituali profectu retrahentibus non creditur. Spiritualis gula, qua sentimentis spiritualibus atque sensibili deuotioni impurè nimium insistitur, & propter ipsam obedientia negligitur, charitas fraterna relinquitur, hoc est, charitatis & obedientiæ opera dimittuntur, virtutes & veræ sanctitatis instrumenta deseruntur, atque voluptas illa spiritualis per abusum in Dei contemptum vertitur, dum dona eius donorum ipsi largitori præferuntur. Sequuntur enim superbia atque sui ipsius complacentia, dum quis profectum proprium considerat, ac inde sibi placendo, atque se magni faciendo gaudet, & in hac sui complacentia requiescendo semetipsum delectat, æstimans se iã peculiariter à Deo trahi, singularia in se Deum operari, & propterea leges atque vias communes se supergredi, quare institutis Ecclesiæ aut superiorum non debeat subijci, quasi nolit ipsum vlli Deus præterquam sibi obligari, sed Deus ipsemet ductor & consolator eius velit esse: vnde (quemadmodum cæteris quibusdam sanctis donatum est) posit etiam insueta aut impossibilia naturæ ferre, nec in his (quippe cùm nihil, vt ipse arbitratur, nisi Deum quærat) timendum aut periculi subesse. Hinc alia pericula complura superbiam mox sequuntur, errores, hæreses, aut sui ipsius destructio, obstinatio, desperatio, ad carnalia reuolutio, & tandem omnis boni desertio. A quibus omnibus periculis prorsus tuta ac libera est vera humilitas, quæ monitis atque consilijs alienis magis innititur, quam opinionibus proprijs, timens Deum offendere, gratiamq; eius amittere, si superioribus credere renuat, aut eorum directioni non acquiescat. Hanc humilitatem nobis infundat Dominus noster Iesus Christus, idem sublimis & humilis, cum Patre & Spiritu S. in secula benedictus, Amen.

Sanctitatis inordinatus appetitus quæ germinet vitia.

Temeritas quid.

Præsumptio quid.

Pertinacia quæ.

Gula spiritualis quæ sit.

Superbia & sui complacentia quid sit.

Hæreses vnde otiantur.

Humilitas à periculis tuta & libera.

IN EADEM SOLENNITATE.

De solitudine & silentio biformi, hoc est, externo pariterq; interno.
Sermo III.

SEdebit solitarius & tacebit, quia leuabit se supra se. Thren. 3. His verbis charissimi fratres, laudatum possumus accipere beatissimum Ioannem Baptistam, noui testamenti primum eremitam, mundi lucernam, Christi præcursorem, vniuersæq; religionis patronum, qui primus anachoreta, primus solitarius, multis imitandi se præbuit exemplum. Commendatur autem à tribus, à solitudine, à silentio, & à supernorum appetitione. Ipse namque fugiens, antra deserti teneris sub annis petiuit, ipse eremum solus incoluit, ipse in innocentia corporis sui membra, vel inedia, vel edulij vilitate tenuauit. Ipse vino & quicquid inebriare posset abstinens, aqua sitim temperauit. Ipse vile tegmen amplexus, regum purpuris præcelluit. Ipse delicatis molliculisq; omnibus abrenunciauit. Ipsi humus lectus, antrum habile fuit. Videmus charissimi, quid in Ioanne miremur, videmus quid imitemur. Fugit Ioannes sanctificatus, & puer mundum contempsit, fugit delinquendi occasiones, fugit non solum pericula, sed quæq; etiam, vt nos arbitramur, tutissima. Nam sanctos admodum reliquit parentes, eosque senes, ne vel tenui macula, aut nimium amando, aut remissius viuendo, aut confidendo sibi nimium, apud parentes cordis sui puritatem obfuscaret. In hoc nobis consulens, non solum peccata, sed peccandi etiam exempla, delinquendi occasiones, atque adeò à virtutum profectu tam retrahentia quam impedientia à nobis cuncta esse proscribenda, quo cordis puritas (sine qua nulla prorsus proficiendi spes nobis supereſt) imperturbata seruetur. Vixit itaque Ioannes & eremita, & solus, hoc vno (quod cœperam dicere) nobis solitudinem vehemẽter cõmendãs, quod cùm ipse sanctus ex vtero, cũ sanctis parentibus sanctè pariter viuere potuisset, nihil tamen humanæ sanctitati innitens, nec patris seniũ, nec matris lachrymas attẽdit, sed desiderio seruandæ puritatis, qua semper Deo placens inhæreret, vniuersis quæ mundi sunt, abrenunciauit. Hoc namque vnum quotidie meditabatur, quomodo nihil mundanum cordi suo, non dico insideret, sed ne etiam occurreret: sciens nimirum Deo nihil æquè acceptum, atque cor mundum supernorum desiderio atque amore Dei æstuabundum. Atque ideò puellus eremum intrauit, vt solitudine externa internam tutaretur. Duas namque constat esse solitudines, vnam corporis, alteram mentis. Illa hominum à se consuetudinem aspectumq; proclidit: hæc à terrenarum rerum cogitatu appetituq; mẽte secedit. Itaque propter hanc illa incollitur. Quare enim à conuersatione aspectuq; hominum tam seclusimus, nisi vt ab omni cura & inutili sollicitudine alieni, ab amore quoq; terrenarum rerum liberi, puro nudoq; corde soli Deo vacemus? Nam & qui corpore hominibus est dissociatus, & cogitatione atque desiderio mundo coniunctus nequaquam dici solus potest: quippe qui tot loquitur hominibus, tot videt, tot audit, quot cogitat aut imaginatur. Est tamen ad solitudinẽ illam mentis anhelantibus solitudo corporalis nobilissimum instrumentũ vtpote

Peccãdi occasiones esse vitandas.

Solitudo duplex quæ sit.

Solitudo corporis vti instrumẽtũ sit ad solitudinẽ mẽtis.

vtpote puritati cordis abundè conferens. Quare feruenter quærenda est solitudo, omniq; studio seruanda, potissimum quod multas delinquendi occasiones proscindat, concupiscentijs frenum inijciat (quæ enim ignoramus, nõ concupiscimus) mundi terrenarumq; rerum obliuionem inducat, mentis auertat perturbationem, conscientiæ serenitatem tutetur, tranquillitatem animi reddat, pacem cordis amissam restauret, & ad internã solitudinem, quæ est (vt dixi) obliuio quædam mundi terrenarumq; rerum omnium atque secessus mentis ad Deum, perducat.

Solitudo interna quæ sit.

Possent hic multa dici, quibus præconijs à scriptoribus Ecclesiasticis, quibusve patrum sanctorum exemplis nobis laudata sit solitudo. Verùm nihil attinet puto solitudinem vobis commendari, qui huius commoditates fructusq; omnes ipsi didicistis. Nemo nostrum est puto, quicunque suæ est conscientiæ cultor, qui nesciat quid solitudo cellæ, quid ab hominibus abstracta vita conferre, quid verò contra societas aspectusve hominum queat auferre. Quisquis ad Deum aspirat, quisquis pro virtutibus certat, quisquis ad cordis puritatem anhelat, nouit cuiusmodi in solitudine, quisve inter homines sit, hoc est, q̃ aduersus, q̃q; difformis à seipso, vt aut solus hominib. mixtus. Quã deniq; temperminor, animoq; impacatior à cõuẽtu colloquijsq; hominũ ad solitudinẽ redeat. Vnde scitum est tũ apud monachos oẽs: tum præcipuè Carthusienses antiquissimum, monachum vagum, hoc est, cellam ac solitudinem non seruantem, sed absque licentia, aut cum licentia (vt vocant) sine tamen iusta necessitate, aut vtilitate, euagandi occasiones quærentem, spiritu proficere, ac animo stabiliri non posse. Contra verò eum qui cellæ suę diligẽs est incola, assiduusq; solitudinis obseruator, magnum propterea præ se ferre spiritualis profectus indicium, tametsi aut naturalibus aut scientijs alioqui minus fuerit consummatus. Inde est illud abbatis Mosi ad fratrem petentem aliquid eruditionis: Vade, inquit, & sede in cella tua, & cella tua docebit te vniuersa. *Sedebit* igitur *solitarius & tacebit*, id est, in cella perseuerabit, non quasi captiuus & inquietus, sed tranquillus: non ociosus, sed mente quietus. Sedebit & tacebit. Hic pari modo vt ante de solitudine, duo silentia siue duo tacendi genera nobis explicanda veniunt. Vnum est silentium oris, cordis alterum. Illo lubricitas frenatur linguæ, ne ad pernicioſa ociosave defluat. Hoc dispersio colligitur cordis, ne inania cogitet, propter hoc etiam plerunq; loquendi facultas omnis interdicitur. Est enim lingua inter omnia membrum minus continens, minus domabile, fragile magis, citius labile, cuius malum vbi infecerit, contagiosissimum est, quocunque alio citius lædens, atque latius se diffudens. Testimonia ex Iacobo abundè ad manum sunt. At nos libenter sine testibus credimus, quod quotidie verum experimur. Vnde apud omnes monachos, maximè autem apud priscos illos eremitas, qui pro cordis puritate feruentius zelabantur, consultissimum fuit ora silentio frenare. Propterea Psalmista quoque: *Posui*, inquit, *ori meo custodiam*. Quam? *Obmutui & humiliatus sum & silui à bonis*. Qui enim ab vtilibus etiam & licitis abstinet, certus est interim ad illicita aut pernicioſa se non labi. At qui sibi confidens ad licita laxat linguam, vix potest fieri, quin effluat simul, cuius illum iure pœniteat post sermonem. Eam ob rem nonnulli sanctorum tam durè linguis suis imperabant, vt omnem prorsus loquendi sibi vsum interdicerent. Recolamus

Silentij genera duo quæ sint.

Silentium cur sancti tã rigidè seruauerint.

lamus ex lectione de inuentione corporis sancti Antonij, quale silentium viri illi cœlestes & cœnobitæ, vbi diui Antonij corpus fuerat humatum, obseruabant, vt & Agathonis, & Pauli, & reliquorum nos exempla compungant.

Sed quid viros commemoro, quando sexus etiam infirmior, cui naturaliter familiare est loqui, in hac gratia emicuit? Magdalenam, Mariam Aegyptiam, Pelagiam, sanctam Thaiden, & Mariam illam pœnitentem Abrahæ eremitæ neptem in exemplum habemus. Sed & viciniores habemus sanctas, Catharinam Senensem, & Mariam de Ognees: quarum prior octo annis continuis, ne vni quidem adhuc adolescentula locuta est, nisi domi fiteretur: altera vero, quia ad medium ferme annum, silentium integrè obseruarat, Spiritu sancto reuelante didicit, quod propter hoc super omnia Domino obtinuerit, vt ex hoc mundo transiens, post mortem sine purgatorio quantocius ad Deum aduolaret. Hæc non ideò recenseo quod probemus communitate singularitatem aliquam (vt est prorsus nunquam loquendi) sed vt videamus quam sit acceptum Deo silentium, quam pernicioſa loquacitas. Vtilissime itaque nobisipsis facimus & alijs, si iuxta patrum nostrorum voluntatem, silentium seruamus, si loquendi etiam (vbi facultas adest) occasiones aut vitamus, aut abrumpimus. Et hoc dictum sit de otiosis aut inutilibus verbis. Nam contra detractiones, murmurationes, turpiloquia, scurrilitates, superfluum puto vos præmonendos. Manifestum est nimirum quid debeant hæc cauere, fugere, execrariqúe veri eremitæ, q̃ debeãt etiã eloquentiã malè loquentium consortia colloquiaqúe declinari, ne infirmitas nostra scandalum inde, hoc est, occasionem sumat delinquendi. Est tamen aliud silentium multo felicius, multoqúe suauius internum, cui externum admiculatur. Hoc est silentium cordis, sensibiliumqúe rerum obliuio. Ad hoc silentium si quis cupit peruenire, necesse est vt mẽs ipsius à creaturarum amore abstracta, atque ab omnibus curis, occupationibusqúe animum distrahentibus libera, suspiciones, timores, sollicitudines, anxietates, dictorum & factorum rememorationes, phantasias, speciesqúe ac formas creaturarum, & rerum sensibilium imagines, à se fortiter excludat, & nudo intellectu, atque omni alieno amore libero, casto puroque affectu, in tranquillitate, puritate, ac silentio quodam soli Deo vacet & quiescat. Desideria namque sensualitatis, acvitia quæcunque in nobis immortificata, imaginationum quoque & formarum sensibilium reuolutiones sunt clamores, turbines, & inquietationes, spiritui obstrepentes, vt neque leuare se possit in Deum, neque stabiliter ac figere in Deo. Quæ si mortificata exclusaqúe à nobis quieuerint, succedet silentium, in quo iucundum est præstolari, suauissimum sentire salutare Dei, fietqúe tũc vt solitarius leuet se supra se. Quod nobis tribuat Dominus noster Iesus Christus in secula benedictus,

Amen.

Singularitas in communitate quam sit fugienda.

Silentium internum quod sit, & quõ obtineatur.

IN

IN EADEM SOLENNITATE.

Quomodo magnus fuerit Ioannes, quamq; nobis necessaria sit discretio.

Sermo IV.

INter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista. Matthęi XI. Testimonium hoc laudis à veritate meruit Ioannes, quo certissimè liquet ipsum incomparabiliter esse magnum, hoc est, cæteris sanctis excellentiorem atque præstantiorem. Claruit autem eius excellentia, siue (vt verbo vtamur Euāgelico) eius magnitudo in virtute, in honore, in opinione. In virtute, nam omisso virtutum eius catalago, vt ex quatuor capitalibus vel vnā recenseamus, qua conijcere liceat, qualis in cæteris fuerit. Prudentia fuit magnus, qua sibi cauit & alijs profuit. Cauit sibi ad eremū fugiens, non quo criminum (quæ nulla habebat) pœnitētiam ageret secretiorem, nec (vt opinor) quod homines admodum metueret seductores aut corruptores: quippe qui ex vtero matris sanctus, & Spiritu sancto plenus fuerat natus: non denique quod parentes (vtpote sanctos & prophetas) in itinere Dei scandalo sibi fore putaret: sed vt sanctitatis exercitia haberet liberiora, ne scilicet fulgoris ipsius singularitas in firmis aut tristitiam aut scandalum faceret, ne demum propter pusillos (inter quos si viueret) vel necessario fortasse animum à feruore relaxare haberet. Liquet enim permulta interdum à sanctis iustissimè atque pijssimè fieri posse, aut etiam debere in secreto quæ, tamen in aliorum, maximè pusillorum conspectu seu in publico non ita generatim licerent: quippe quæ non intellecta, aut nimium singularia, aut cæteris impossibilia, vel tristitiam generarent vel inuidiam. Hoc animaduertens beatus puer, quantum videlicet Deo, quantum ve deberet proximo, & metuens inter turbas, si hominum cœperit se cōsuetudini conformare, ne Deo infidelis gratiarum collata munera negligat, aut contra, si vitam alijs prætulerit non imitabilem, singularitate ipsa pluribus futuris sit offendiculo, quam exemplo, secretum elegit eremum adiens, vbi Deo fidelis, sibi liber, nulli esset onerosus. Vnde quam sit necessarium, sua exercitia præsertim singularia, atque hoc tempore celare vel inde liquido constat, quod olim inter monachos maximè laudatos expertus est beatus pater Macharius, quanta scilicet fuerit ibi immortificatorum, nescio an dicam, inuidia, an pusillanimitas. Nam paucis admodum diebus inter eos conuersatus, cum singulare quippiam (quod cæteri non æque possēt imitari) ipse fact itasset, omnes eiusdem cœnobij ad monasterij patrem conuenerunt, postulātes vt aut Macharium eijceret, aut cœtum omnem monachorum illinc mox cerneret abiturum. Sensit idipsum quoque beata Catharina Senensis, quam in raptu & mentis extasi constitutam, ita rigidam nō sine grandi periculo corporis fratres ordinis sui è templo sæpenumero efferebant, & clausis portis velut simulachrum ad solem statuebant. Neque enim ferre poterant singularem eius à Dño gratiam. Eam ob rem innumeris molestijs virginem afficiebant. Prudentissime itaque fecit beatus Ioannes, eremi secretum eligens, vbi nemo vel inuidus vel adulator coram adesset, cuius haberet oculos vereri. Prudentissime fecistis & vos charissimi fratres, ducem præstantissimum sequentes, ad eremum hanc conuolando, vbi austerioris

Ioannes vtribus modis fuerit magnus.

Prudentia Ioānis quāta fuerit.

Eremum cur Ioannes petierit.

Exercitia singularia abscondere quam sit necessarium.

Prudentiam Ioannis in quibus imitentur monachi.

vitæ tanta est singularitas, vt non modo secularibus, sed religiosis etiam facilè omnibus præemineat. Atque rursus viuentium inter se tanta vniformitas, vt sanctitatis arrogantia prorsus locum non habeat, quod certè in seculo vobis non ita vsu veniisset, atque in claustro. Nam etsi nonnulli inter vos sint, quorum innocentiam seculi non potuisset corrumpere malitia, potuisset tamen præpedisse sanctitatem. Quis enim vestrum in seculo palam faciens quæ modo profitetur Carthusianus, non statim aut vt sanctus honoribus laudibusque ad vanitatem duceretur, aut vt phantasticus melancholicusque opprobrijs ad impatientiam & instituti desertionem? quippe qui faceret solus quod nemo cæterorum. Et tamen hunc cum cæteris communia quantumvis ardua hic agentem, nemo est qui laudet, neque in cella singularia supererogantem quispiam est qui videat aut inuideat, sed Deum habet solum, & inspectorem & remuneratorem.

Discretio mirabilis B. Ioannis.

Verùm ad Ioannem reuertamur. Ad prudentiam eius eximiam pertinet, in tot tantisque virtutum exercitijs discretio marabilis (quæ factorum patrum testimonio auriga est omnium virtutum, imò sine qua virtus dicnò potest.) Hac enim viro abstinentissimo, abstractissimo, singularissimo, & cum primis zeloso vsu venit, vt neque nimium neque minus ac par esset, ageret. Neque enim supra vires suas, neque citra rationem (licet cæteris impossibilia ac insolita) aggressus est, quippe qui Spiritus sancti ductum sequebatur, & nobilissimam complexionem iuxta ac vires sibi adesse sentiebat.

Discretio B. Ioannis vti nobis imitanda.

Discretionem igitur eius imitemur, quæ non erit vt ei paria conferamus, nec vt similes ei nos futuros arbitremur (hoc enim vel erga alium quemlibet minorem sanctum præsumere grandis esset elatio) sed vt vires proprias metientes, nil vltra quam vsus naturæ potest ferre communis, nobis promittamus. In quo fideliter agenti si cuipiam singulare aliquid voluerit Dominus impartiri, ipse nouerit, quomodo, quando, quantumque talem hominem trahat: idque inter dum præter, aut contra hominis illius proprium consilium. Hæc ideò dixerim, ne quis audiens beatissimi Ioannis discretionem, indiscretissimè putet eandem simili modo sibi amplexãdam. Non eadem omnium est mensura, nõ idem modus non denique vniformis est omnium discretio, quandoquidem tam gratia quam natura dispar est in singulis. Alter excedit, vbi alter vix satis facit. Vnde pulchre huius admonet *in libro viarum Dei* (scilicet Elizabeth virginis) ad eremitas angelus loquens, cum dicat: Attendite vos qui in eremo vitam ducere elegistis, quam discretionem habeatis (Discretio enim omnium mater virtutum est) Glebis aspera est via vestra propter duritiam vitæ. Videte ne fortè offendat pes vester: quod si offenderit, cauete ne lumen quod in vobis est, euacuetur. Propterea autem necessaria est vobis discretio, vt non cito sequamini omnem impetum zeli vestri, qui vos ad altitudinem perfectionis impellit, neque supergradiamini mensuram virtutis vestræ. Multi in præsumptione spiritus sui ambulantes, vitam suam nimia afflictione extinxerunt & perierunt in adinuentionibus suis. Multi mensuram suam excedentes humanum intellectum in seipsi subuerterunt & inutiles facti sunt, & similes iumentis insipientibus. Multi per immoderatas fatigationes in tædium adducti sunt & elanguit virtus eorum, & reuoluti sunt ad voluptates carnales, factique sunt in derisionẽ spiritibus nequam.

Discretio quã sit homini necessaria.

Psal. 48.

nequam. Bona est vexatio carnis, quia aduersatur concupiscentijs immundis. Sed si mensuram exuperet, inutilis est, quia suffocat deuotionem cõtemplationis, & lumen eius extinguit. Propter hoc memento homo fragilitatis tuæ, vt cautè gradiaris in via dura, quam ingressus es, & patienter agas in festinatione tua, ne ruinam patiaris. Dirige in consilijs sapientium cunctos labores tuos, & non confunderis in exitu tuo, dominatorem cœli ne tentes, sicut qui incautè sui curam abijciunt, & habent fidutiam, q̃ mirificetur in eis potentia Dei secundũ dies antiquos. Hæc ibi. Cæterũ si discretio hæc cuipiam defuerit, si obstinatio in proprijs consilijs accesserit, quam miserabiles exitus pariat, quales prophetas cõstituat, venerabilis Gerson *in libro de distinctione verarum visionum à falsis* aperit, dicens: Ad par exitium vergunt abstinentia nimia, & crapulosa voracitas, nisi quod irremediabilior est excessus in abstinentia. Morbos enim adfert incurabiles ex læsione cerebri & rationis perturbatione, quo fit vt per maniam aut furiam vel cæteras passiones melãcholicas sic perfundantur, & intime radicentur phantasmata interius reseruata in cerebro, quod esse reputantur verè res extrinsecus apparentes, & audire se putat homo, videre vel tangere, quod nullo sensu exteriori percipitur. Inualescit autem hæc passio vsque ad hanc aliquando insaniam, vt iudicet se homo aliud esse quam est, quemadmodum repertus est qui se murilegum, alius qui se gallum, alius qui se asinum, alius qui se mortuum reputaret. Vnde fuerunt nonnulli doctorum, qui hac ægritudine percussum arbitrati sunt fuisse ipsum Nabuchodonosor, vt brutũ animal esse se crederet, & nõ veraciter indueret corpus beluinum. Pleni sunt medicorum libri portentosis huiusmodi apparitionibus, & iudiciorum corruptionibus ex læsione virium interiorum nascentibus. De his ait Hieronymus, quod magis indigent fomento Hippocratis, quam alio consilio. Multos talium vidi, multos etiam examinaui, quorum aliqui in plerisque negocijs saniſsimam videbantur habere sententiam, desipiebant tamen in certis casibus & responsionibus, vbi phantasiæ suæ læsio certius eminebat. Hæc Gerson. Verum hæc ipsa ad ferudos & scrupulosos. Nam ad vitam laxiorem vltro labentibus non est opus frena laxari, frustra discretio illi mandatur, qui vltro sectatur teporem. Perinde namque (vt verbis diui Bernardi vtar) virtus discretionis absque charitatis feruore iacet, sicut feruor vehemens absque discretionis temperamento præcipitat. Ad institutum igitur reuertamur. Ioannes vt cæteris omnibus virtute prudentiæ magnus, cauit sibi eremum incolens, vt in sanctitate excresceret liberior. Profuit autem alijs, illis scilicet qui tum ab eo vitæ sanctimoniam discebant, & hodie prodest non solum nobis verum omnibus etiam quotquot vsque in finem seculi feruido eius exemplo ad pœnitentiam, ad contemptum mundi, ad custodiam denique sui arctiorem accenduntur. Fuit etiam magnus honore: vtpote cui in signum seu testimonium virtutis, reuerentia quædẽ exhibita est, & exhibetur, cum à Christo, tum ab Ecclesia militante atque triumphante. Vix in aliquo sanctorum præeminentia vna fuit, vix dignitas aut titulus, quo beatus Ioannes non fuerit insignitus. Ordines atque gradus sanctorum simul omnes vnus ipse in se expressit. Quod cùm sanctorum multi eruditissimi explanauerint, non est nostrum fastidioso ser-

Indiscretio quam miserabiles exitus pariat, Ioannes Gerson.

Hieron.

Bernardus.

Magnus honore vt fuerit Ioannes.

so sermone hoc vos diu onerare. Tertium dicamus Beatus Ioannes fuit magnus opinione, tantus vt Christus putaretur, quo nescio quid maius potuisset de ipso homines opinari. Cæterum quia mendaces filij hominum in stateris, non solum coram hominibus, verùm etiam magnus coram Domino fuit, cuius meruit testimonium, scilicet, quod non surrexit inter natos mulierum semaior. Porrò si inter natos mulierum, hoc est, inter homines nemo surrexit maior Ioanne Baptista, concludendum est cũ diuo Augustino, quisquis Ioanne plus est, non tantum homo, sed &Deus est. Cui laus, honor, & imperium per æterna secula, Amen.

Ioan. 1. Opinione magnus vt fuerit Ioannes.
Psal. 61.
Matth. 11.
Augustin.

IN EADEM SOLENNITATE.

Quibus imitari debeamus Ioannem Baptistam.
Sermo V.

FVit homo missus à Deo cui nomen erat Ioannes. Ioannis 1. Absque dubio est, Domini præcursorem, mũdi lucernam, Baptistam Christi, præconem Euangelij, atque vt alia eius præconia prætermittam, anachoretarum principem, Carthusiensium patronum ac ducem missum esse à Deo. Itaque eam ob rẽ charissimi fratres, glorioſi patris ac patroni nostri hodiememoriam, non solum cantu & ferijs, sed etiam deuotione, idque multo maxima, celebrare debemus festiuam. Est autem deuotio hæc hodie Deo acceptissima, si virtutes, si vitæ ordinem, si actus beatissimi Ioannis honestos cõsideremus. Si eius nobis sanctitas placeat, si denique feruenti hanc desiderio, hilarique voluntate studeamus imitari. Quare enim sanctum Ioannem Baptistam ducem elegimus ac patronum, nisi quia in eo aliqua inueniuntur à Deo commendata, Deo accepta, quibus nos quoque commendemus Deo, eadem recipimus imitanda? Decet enim milites sequi regem, filios patrem suum. Commendatur autem nobis patronus noster primum, quod per angelum sit patri Zachariæ prænunciatus, quod sterili matre, patre sene, vtroque sancto, conceptus sit: & ipse ex vtero matris sanctus natus. Repletus enim adhuc in vtero matris fuit Spiritu sancto, nihil minus tamen infãs in vtero accipiens, quàm postea Apostoli erant accepturi, post passionem, resurrectionem atque ascẽsionem Christi. Hic nobis Ioannes mirabilis nõ imitabilis proponitur, quadonum Dei fuit præueniens eum in benedictionibus, nisi (quod pro imitatione nostra trahamus) vt nos quoque à conceptione nostri, hoc est, à die qua ordo nos recepit, & qua nos denuo renascituri in nouitatem vitæ, ordinem sumus ingressi, discamus nos conseruare, discamus vitam agere in innocentia, in simplicitate, in puritate quasi modo geniti infãtes. Proh pudor si post conuersionem nostram ad ea quæ seculi sunt, si ad ea quæ carnis sunt, reuertimur. Monstrosa planè res est, à vitijs, ab amore rerum pereuntium nos dici ad Deum conuersos & in medio vitiorum, in medio negociorum seculi, animo inueniri demersos. Quod dicimur fratres charissimi, sicbus, monachi, eremitæ, Carthusiani sumus. Quid quæso huic congruit professioni? Num ad hos spectat ociari, fabulari, dies pœnitentiæ datos & ad pœnitentiam assumptos infructuosè transigere, transgressionibus Deum offendere, obloquutionibus vacare, rumoribus & seculi nouitatibus occupari? Minimè

Deuotio Deo acceptissima quæ.

Ioannes Baptista in quibus nobis sit imitãdus. Luc. 1.

Psal. 20.

Ioan. 2.

1. Pet. 1.

Ergo

Ergo officium monachorum ſanctorum, ſanctorum eremitarum exercitia, ſtudium bonorum Carthuſienſium frequentemus. Ea quæ in ſancto Ioanne Baptiſta diſcimus, quæ prædicamus, imitemur. Hic ſanctus Domini in matris vtero conſecratus, non ſolum ſua, verùm etiam parentum ſanctitate, inſignis, non credidit ſibi, non credidit mundo, ſed ad eremum puer fugit, ne vitam ſuã vel leui occaſione pollueret: ſciens delinquendi occaſiones maximè vitandas, quæ niſi vitentur, nec Dei nobis ſuffragabitur adiutoriũ, nec naturæ opitulatur ſuffragium, nec prodeſt lectio, nec oratio fructuoſa eſt, nec voluntatis propoſitum firmatur: quia neceſſe eſt vt ardeat qui igni ſe admiſcet, & inquinari cogitur qui tangit picem. Chariſsimi fratres, non eſt fugiendum nobis, vt non habitemus inter homines, ſed ea quæ ab hominibus ad nos prodeunt, noſq; inquinant, fugienda aut proſcindenda ſunt: vt ſunt colloquia mala, exempla contagioſa. Vbique ſunt homines, & nos hominibus ſumus homines. Ita hominibus cohabitemus, vt vitijs eorum non conſentiamus, vt ea quæ in illis Deum offendunt, quæ ſpiritum noſtrum non ædificant, in nos non transformemus. Laudatur quidam quod habitet, vbi eſt ſedes ſatanæ. Alius quod cum ſtrutionibus moretur, & ſubuerſores habeat ſecum. Quid hic fuit laude dignum? An quod inter malos habitauerunt, an potius quod boni inter malos, incorruptiq; permanſerunt? Ita nobis chariſsimi faciendum eſt, vt ſi malum videmus, ſi malum audimus, memores ſimus quo cauti alienis malis non communicemus, neve alienis ſordibus polluamur. Nemo tamen ſuos conciues aut cohabitatores æſtimare deberet malos, ſed potius ſe, vbi nullum ſcandalum præbetur ſcandalum recipere, & ex bonis maliſq; aliorum infirmari, id fore tutius humiliusq; Decet quoque nos præcurſores eſſe Chriſti, vt bona docendo, mala arguendo, virtutumq; exempla præbendo, etiam delinquentibus lucernam ſanctimoniæ præferamus, atque Domino noſtro ex his qui nobiſcum habitant (quantum in nobis eſt) plebem perfectam paremus. Vbi etiam ſi nemo nos audiêrit, ſi nemo ſequutus fuerit, imò ſi irrideant etiam plerique, ſine fructu tamen nõ erit labor noſter. Habet ſtudium hoc, puta ædificandi proximos, quod ex charitate oritur, ſuum meritum, nec poteſt Deo non placere: imò non poteſt non remunerari à Deo eiuſmodi voluntas, quæ cupit, conaturq; multos excitare, qui præbeant ſeipſos Domino fideles ſeruos. At Herodiana atque prorſus diabolica res eſt, non ſolum pro lege Domini non zelari, ſed optare etiã comp ices habere tranſgreſsionis, atque ſiue verbis, ſiue exemplo ſuo aliorum animos in obſeruantia labefactare, tranſgreſsiones ſtabilire, ac conſuetudines ſanctas vel non recipere, vel receptas abolere. Verùm de hoc hactenus. Ad Ioannem redeamus. Vixit puer in eremo, vinum & ſyceram non bibens, camelorum pilis ſe veſtiens, atque humo nuda, ſi quando vrgebatur dormiendi neceſsitate, cubans. Nos quia non poſſumus tantam ferre abſtinentiam, nec duritiam rigoremq; ſuſtinere, ſaltem eius exemplo confortati, lautiora non quæramus. Scimus contenti ijs quæ apponuntur, & nulla intret in nos procibis & pro alijs oblectamentis murmuratio. Scimus vocationem noſtram, ſcimus propoſitum noſtrum, ſcimus leges & ſtatuta noſtra, quæ ſi attenderemus, tam ſobria nunquam videretur neceſſariorum adminiſtratio, quam non agnoſceremus gratiam, non debitum. Deinde ſi hominum pa-

Occaſiones delinquendi maximè eſſe vitandas. Eccl. 11.

Apoc. 2. Iob 30.

Præcurſor Chriſti quõ quilibet noſtrum eſſe debeat. Luc. 1.

Studiũ proximos ædificandi vti habeat ſemper meritũ ſuum

Matt. 11.

Rigoroſam Ioannis vitã vti nos pro modulo noſtro imitari debeamus.

riter nobiscum Christianorum ac pauperum in sudore vultus sui se suosq; liberos educantium,& crudo interdum pane duntaxat inter labores immaturè fesè refocillantium meditaremur,edendi penuriam vilitatemq;, quamcunque nostram tenuitatem,delitias putaremus. Porrò si acediam nostram,ingratitudinem, si negligentiam, si denique vilitatem nostram agnosceremus, omni prorsus beneficio indignos non inueniremus. Miraremur pratereà formidantes, quomodo fieret vt præ cæteris hominibus Deus nobis nihilo tamen plus cæteris sesè amantibus abundantius delicatiusq; prouidisset.Sanctus Ioannes,pro iustitia mortem suscepit, quia legem Domini constanter docuit,& præuaricationem Herodis arguens, pro lege Domini interemptus est.Nobis fratres gloriosum sit,nobis optatum sit, quicquid pro iustitia,quicquid pro Dei legibus,quicquid pro Dei amore,quicquid pro ordinis & sanctitatis obseruantia,quicquid denique,ne in Deum peccetur, sustinendum est:quia totum in martyrij nobis coronam computabitur, si quorum occasione & Christi amore tulerimus. Et tunc demum probabimur discipuli sancti Ioannis Baptistæ,si eius inueniamur imitatores vitæ,præsente Domino Iesu Christo,qui est benedictus in secula,Amen.

Martyrium Ioannis quō nobis imitandum sit. Marc.6.

IN EADEM SOLENNITATE.

De sancti Ioannis ortu vitæq; ordine planè mirabili. Quo pacto suam eam auspicari debeat is,qui monasticæ vitæ instituto sesè dedidit,deq; de verecundiæ,discretionis,hilarisq; obedientiæ laude. Sermo VI.

Quis putas puer iste erit? Lucæ 1. Festum diem agimus hodie charissimi fratres natiuitatis præcursoris & Baptistæ Domini nostri Iesu Christi.Cuius ortum,dum insolita quædam ac mira illustrarent, ij quibus oculi dati erant spirituales,futurum aliquid è puero insigne atque magnificum suspiciunt,dicentes: *Quis putas puer iste erit?* Nam sterilium parentum fecunditas prænunciata per angelum,natiuitas infantis, vitæ eiusdem ac officij prophetica descriptio, denique patri dubitanti cœlitus impositum silentium, atque rursus eiusdem in filij natiuitate linguæ reseratio, item infantis actus in vtero exultantis, ad Christi necdum nati, præsentiam deuotio, nomen quoque cœlitus impositum & parenti mirabiliter vtrique reuelatum, ac eadem immaturæ ætatis rigorosa castigatio,abstinendi studium, mundi fuga, eremi incolatus,quid aliud quæso sunt,quam magnæ & auspicatissimæ sanctitatis præsagium? Cæterum,quia nostrum nemo hic dubitat,& laudes huius beatissimi viri scriptura nulla tacet,adeò vt lectore magis,quam doctore opus sit,ijs tanquam manifestissimis prætergressis,thematis verba ad puerum quemlibet in religione,hoc est,nouitium,seu nouiter Christo renatum vertamus,dicentes: *Quis putas puer iste erit?* Nulla est ars,nullum studium,nulla disciplina,cui quis vt primo se cœperit mancipare, non præbeat mox certa indicia,quantum in ea professione futurum discipulum reddat. Sic in religionis schola non desunt nouiter conuersis, præsertim iuuenibus signa, quibus & de præsenti,& futuro animæ statu nonnihil conijci queat.

Sanc

Sunt autem tria, quæ illos ncommendant maximè. Primum est, casta quædã ac humilis verecundia. Secundum, feruor, discretione temperatus. Tertium, obedientia hilaris. Primò igitur dixi pueros, id est, nouitios in religione vehementer ornari casta quadam & humili verecundia. Hæc vbicunque affuerit, bonæ est indolis specimen, honestatis indicium, simulq; vitæ indies melioris promittit vbertatem. Hanc deuotissimus Bernardus excellenter commendat adolescentibus, nõ quia non sit & in prouectiori ætate omniũ studio retinenda (quæ est certè omnium ornatus ætatum) sed quod teneræ gratia verecundiæ, in teneriori ætate amplius pulchriusq; eniteat. Quid (inquit) amabilius verecundo adolescente? quam pulchra hæc, & quam splendida gẽma morum in vita & vultu adolescentis, quam vera & minimè dubia bonæ nuncia spei, bonæ indolis index? Virga disciplinæ est illi, quæ pudendis affectibus imminens, lubricæ ætatis motus actusq; leues coerceat, comprimat insolentes. Quid ita turpiloquij & omnis deinceps turpitudinis fugitans? Soror continentiæ. Nullum æquè manifestum indicium columbinæ simplicitatis: & ideò etiã testis innocẽtiæ. Lãpas est pudicæ mentis, iugiter lucẽs, vt nil in ea turpe vel indecorũ attẽtet, q; nũ illa ilico prodat. Ita expũctrix malorũ, & propugnatrix puritatis innatæ specialis gloria cõscientiæ est, famæ custos, vitæ decus, virtutis sedes, virtutũ primitiæ, naturæ laus, & insigne totius honesti. Rubor ipse genarum, quem fortè inuexerit pudor, quantum gratiæ & decoris suffuso offerre vultui solet? Quid denique tam proprium verecundiæ, quam proprias vitare laudes, vitare iactantiam? Hæc Bernardus. Nos verò, si quis speciatim verecundiæ cupiat nosse quæ sunt argumenta, mittimus eum ad frontositatis, seu impudentiæ vitium, vt illius videat signa, & contrarijs sibi ediuersò locatis, discat quid honestum, quid sit vitiosum. Porrò, inuerecundiæ signa hæc sunt: morum dissolutio, membrorum incompositio, garrulitas, alieni sermonis interruptio, proprij consilij iactatio, arrogãtia verborum, libido disputandi seu contendendi, nouitatum inuentio, præsumptio singularitatis, & cætera id genus: quæ omnia si in adolescentiore notantur, verecundiam procul abesse non dubites. Considerandum tamen, quibusdam vitia hæc naturaliter inesse, vnde vehementer sibi displiceant. Quippe qui aduersus illa nunquam non confligant, nec tamen valeant eradicare: ijs profectò & si non adsit verecundia illa naturalis, haudquaquam ideò semper moralis abesse dicenda est. Quinimò plerunq; fit, vt per humiliationes, per confusiones, per labores denique & iuges conflictus veniant perfectius ad virtutem quam illi, qui suis contenti naturalibus, conquiescunt. Hoc ideò dixerim, quod sicut nemo, quamlibet bona habeat naturalia, ignauus & desses laudandus, ita nemo bonæ voluntatis, nemo perfectioris vitæ studiosus, quantumlibet infirma aut etiam praua habeat, est damnandus: quia vt illi naturæ bonitas nihil confert, quem negligentia facit inertem, ita huic infirmitas non obest, quem tam labendi pronitas, quam emendandi studiositas reddit feruentiorem. Porrò optimus quisque est, quem verecundum atque bonum facit, & naturæ generositas, & virtutis studiosa exercitataq; voluntas. Accedat nunc igitur verecundo & bono adolescenti, quod secundo loco posueram, feruor scilicet deuotionis discretione temperatus, quo socordiam omnem,

Quænã tria commendet quẽuis nouiter conuersum.

Verecundia humilis in iuuenibus quã sit laudabilis. Bernardus.

Simplicitatis columbinæ indiciũ quodnã sit.

Verecundiæ humilis effectus qui.

Impudentiæ indicia quænam sint.

Vitia naturalia quõ emendãda sint.

Optimus quisnam dicendus sit.

Feruor deuotionis qualis iuuenibus inesse debeat.

omnem, pigritiam, carnalitatem & prorsus quicquid diuinæ adiersatur voluntati, execretur & fugiat: quicquid placere Deo cognoscitur, amet & quærat. Leue sit ei quicquid Dei contemplatione ferendum est, quicquid assiduè agendum. In hoc feruore alacriter currit: felix tamen, si discretionis habena cursum suum moderetur. Cæterùm, quid putamus de illo sperandum, qui initio torpet, qui nihil nisi carnem sapit, nihil præter humana solatia quærit? Cui laboriosius nihil, quam quod pro Deo agitur, nihil molestius quam vbi propter Deum sudatur. Cui tempus non videtur aliud longius, quàm ad Dei laudes canendas, aut alia quæuis veræ pietatis officia quod expendatur? Quis, inquam, ex illo sperandus finis, cuius adeò desidiosum est initium, vt incipiens quasi non incipiat? Hoc non tantum de pueris dixerim, quos probationis annus facit nouitios, sed eos etiam nouitios volo, qui facta professione, cùm feruorem non tam polliceri, quam præstare deberent, manent nouitij: Scilicet quales Diuus Bernardus taxasse fertur, dum cuidam illorum diceret: Si quadraginta annis in ordine stetisti & non profecisti, nouitium te reputo. Aduertendum autem, cùm hic aut feruorem commendamus, aut desidiam carpimus, vt nemo de hac sola, quæ sensibilis est passione, putamolitie quadam, aut econtra duritia cordis existimet nos loqui: quippe cùm hæc deuotio sensibilis non in hominis potestate sita sit, & tentationibus, aut probationibus diuinis, item occupationibus interdum perneceſſarijs, aut etiam naturalibus alijs intercepta, desideretur: sed de ea deuotione, de illo feruore qui rationalis est, quo animus voluntasq; ipsa rationalis prompta feruenter ad omnia, quæcunq; respiciunt Deum. Porrò circa feruorem præsertim insensibilem haudquaquam est negligendum, quod addidi, discretione temperetur. Siquidem perinde nocet aut sine feruore, aut sine discretione agere. De quo & scitum est illud Diui Bernardi: Virtus discretionis absque charitate feruore iacet, & feruor vehemens absque discretionis temperamento, præcipitat. Ideoq; laudabilis, cui neutrum deest, quatenus & feruor discretionem erigat, & discretio feruorem regat. Discretio namq; omni virtuti modum ponit, ordo modum tribuit, & decorem etiam, & perpetuitatem. Est ergò discretio non tam virtus, quam quædam moderatrix & auriga virtutum, coordinatrixq; affectuũ, & morum doctrix. Tolle hanc, & virtus vitium erit: ipsaq; affectio naturalis, in perturbationem magis conuertetur exterminij naturæ. Semper autem (vt verbis vtar Diui Ioannis Cassiani) æquanimitas quælibet fatigatio sustinetur, si interiecta ei necessitudo quædam, vel operis immutatio qualiscunq; succedat. Sed quo potissimum studio, dicet aliquis, hæc discretio comparabitur, vt nulla ex parte, hoc est, neque nimium, neque minus agendo peccetur? Profectò nulla re alia citius, si primorum patrum diffinitionibus fuerit credendum, atque humiltate. Testatur hocabbas Moses *secunda Collatione*, dicens: Vera discretio, non nisi vera humilitate conquiritur. Cuius hæc erit prima probatio, si vniuersa non solum quæ agenda sunt, sed etiam quæ cogitantur, reseruentur seniorum examini. Nullatenus enim decipi poterit quisque, si non suo iudicio, sed maiorum viuit exemplo. Et serpens teterrimus, velut è tenebroso ac subterraneo specu, virtute confessionis protractus ad lucem, & tradnctus quodammodo ac dehonestatus, abscedit. Et iterum post sanctorum enumerata exempla. Inde, inquit, proba-

Tyronis desidiosi qualis finis timendus.

Bernardus. Seniores vt nouitij censendi.

Deuotio rationalis quę sit.

Bernardus.

Discretio vt feruorem mentis tẽperet.

Discretio vt sit auriga virtutum. Ioan. Cas.

Discretionẽ veram humilitate obtinendam Moses abbas

Discretio vera quõ probetur.

batur nulli à Domino viam perfectionis ostendi, qui habens vnde valeat erudiri, doctrinam seniorum vel instituta contempserit, paruipendens verba illa. *Interroga patrem tuum & annunciabit tibi, maiores tuos, & dicent tibi.* Deut 31.

Itaque hac humilitate discretio, & non solum discretio, sed etiam quam tertio loco posueram, obedientia hilaris generatur: vnde scilicet puer in religione ceu futuri profectus quodam præsagio ornatur. Siquidem hæc miro modo nouitium omnibus reddit amabilem atque commendabilem, nec quisquam facilè potest non optima sperare de illo, quem viderit ad contemnendas proprias voluntates, & superiorum exequenda iussa, non vultu in rugas contracta, aut lento & difficili gradu, sed alacriter hilariterq; properare. Possent quidem multa in huius laudem virtutis dici, sed quia sæpius de ea dixisse me memini, hoc loco supersedeo. Tamen hortor, nedum nouitios sed & vos omnes alios fratres charissimi, vt nihil obedientiæ præponatis. Quicquid contra obedientiam Deo obtulerimus, non habebit laudem vel meritum, sed supplicium. *Multæ filiæ*, id est, virtutes *congregauerunt diuitias* meritorium, sed obedientia supergressa est vniuersas: quia si vera sit, nunquam suo caret etiam ingenti præmio: cùm tamen multa fiant bona, quæ quia ex propria voluntate profecta sunt, parum aut nihil meriti comparant ob vitia illis admixta. Præstet nobis Dominus Iesus per merita sanctissimi Præcursoris sui, vt quæ hactenus dicta sunt reipsa exequamur ad laudem & gloriam ipsius, Amen.

Obedientiæ quænam potissimum nouellas plantas decerat.

Prou 31.

IN SOLENNITATE BEATISSIMÆ MARIÆ Magdalenæ.

Quibus admiranda, quibusue imitanda sit B. Maria Magdalena.

Sermo I.

VIDES *hanc mulierem?* Luc. 7. In cæteris festis sanctorum fratres charissimi, tametsi celebritas ipsa diei nobis pariat gaudium, & sacra gestorū lectio ad emēdationis vitæ nos inuitet exemplum: est tamen quorumlibet fermè sanctorum solennitas eatenus nobis aliena, quatenus de illorum innocentia, & sanctitate duntaxat agitur, quæ à nobis peccato obnoxijs, vt imitari possit, penè desperatur. Porrò hodie sanctissimæ Magdalenæ, haud aliter ac proprio sancto ex ordine nostro, hoc est, ex ordine peccatorum festū agentes, gratulamur: & quod peccatrix conuersa ad summum sanctitatis gradum euecta sit, consolamur. Idcirco sacra Euangelicæ historiæ lectio ante mentis oculos hodie nobis spectaculum proponit, quod si accurata cōsideratione intro recipiatur, non potest cordis nostri duritiam non compungere, scindere, vulnerare. Introducitur namque mulier peccatrix, nō minus vanitate, quam nobilitate insignis, peccati laqueus, diaboli rete, seductrix animarum, ex prædicatione Domini atque occulta eiusdem inspiratione in vas electionis gratissimum conuersa, veniens ad Iesum & suæ turpitudinis conscia, non in faciem, non ante oculos creatoris sui audens comparare: sed præ verecundia stans retro, ex humilitate secus pedes Domini Iesu, propter dolorem, & contritionis abundā-

Luc. 7.

tiam lachrimis domini pedes rigans, ex feruenti deuotione lauans, & capillis tergens, præamore denique insatiabili eosdem domini sui pedes indesinenter osculans & vngens, vt obseruaret illud, quod postea docendum erat ab Apostolo, hoc est: Quemadmodum exhibuerat membra sua seruire immundiciæ & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibebat membra sua seruire iustitiæ in sanctificationem. Siquidem corpus totum ad Christi obsequium conuersioni & pœnitentiæ dedit. Animam totam pietatis affectibus liquefecit, spiritum denique totum diuinæ dilectioni atque dulcedini immersit. Hoc primum eius holocaustum. Hæc prima conuersionis perfectio. Hæc subito nascentis pœnitentiæ eius exordium. Quid de eius progressu speradum est, quæ iam iamque conuersa, multis, qui in lethale peccatum nunquã sunt prolapsi, inuenitur præstantior? Non ieiunia, non preces numerosas, non alia pœnitentiæ opera (quibus fortasse Simõ ille leprosus diuitem se putabat) habebat, sed tamen magnam habebat charitatem: qua sola fit vt iuuenia, orationes, & cætera id genus pœnitentiæ opera externa, ex charitate tãquam germina ex radice enata, Deo sint accepta. Proinde cum à peccato surrexerit altiori gradu charitatis perfectior etiam necesse est fuerit merito essentiali, omnibus, qui inferiori gradu stabant charitatis, quantumlibet alioqui bonorum numero antecederent. Quippe cùm essetiale meritum (cui & præmium beatæ fruitionis essentiale redditur) non ex operibus, sed ex charitate, qua opera fiunt, sit metiendum. Vnde liquet etiam quãtæ sit temeritatis, quanti periculi, homini etiam peccatori se anteferre, aut illum despicere, tametsi in illo non videantur opera bona aut exercitia bonis actibus alijs paria, quandoquidem fieri potest, vt subitò conuersus maiore surrexerit charitate, maiori ducatur deuotione ad ea, quæ facere iam incipit aut statuit, quam is, qui multo tempore, & multis sudauit operibus, & minori semper steterit charitate. Neque enim necessarium est, vt conuersus à peccatis ad Deum à primo seu infimo charitatis gradu incipiat, sed fieri potest, vt resurgendo subita mutatione à Deo in altiorem gradum statuatur, quam alius est, qui multis annis Deo seruiuit. Donum Dei est hoc: & cui licebit inde murmurare aut quærere, cur ille plus, alter minus accipiat? Nolo tamen quenquam blandiatur sibi de sola magna charitate, quæ nulla est si manet otiosa. Operatur enim magna, si est. Si verò operari renuit, charitas non est. Quapropter beata Magdalena charitate ardens summopere curauit in virtutibus seipsa exercere. Quippe quę totam se (vt dixi) Christo in obsequium mancipauit, totam se sacrificauit, totaque eidem semper deinceps adhæsit, ideò peccatorum suorum remissionem, obsequij laudem, tantamque à Domino saluatore suo gratiam obtinuit, vt non solum à peccatis munda prædicaretur, verùm etiam per omne tempus vitæ suæ familiarissima discipula, filia dilectissima, & tanquam sponsa castissima eius haberetur. Nusquam (quod puto) ex canonicis scripturis liquet, quod post beatissimam matrem suam Dominus Iesus, cuiuis sanctorum maiorem aut tantam familiaritatis dignatus sit gratiam impartiri, quantam vel Ioanni suo consobrino, vel Mariæ exhibuit Magdalenæ. Quis enim ita suauiter legitur ad pœnitentiam attractus? Cum quo ita amicabiliter est dominus conuersatus? Cum quo tam libenter hospitatus? Cui sic ad pedes sedẽti prædicauit? Quem ita sollicitus excusauit? Quem præsen-

Rom 6.

Magdalena quõ se totã Christi obsequio mancipârit.

Cõuersionis perfectio quanta.

Charitas opera nostra Deo accepta reddit.

Quantæ sit temeritatis peccatorem aliquem spernere, aut se illi anteferre.

Gala 1. Gregor.

Familiaritas Christi erga Magdalenã quanta.

tem

tem atque audientem adeò laudauit? Cuius orationem tam cito exaudiuit? Cui lachrimanti sic collachrimatus est? Quem ex peccatorum sordibus conuersum ad contemplationis apicem, ad omnis sanctitatis perfectionem subito sic euexit? Prætereo quod mundo dederit illam in conuersionis speculum, pœnitentiæ exemplum, virtutis simulachrum, & stupendum etiam summis anachoretis contemplationis miraculum Quam tamen non tantum admirandam quantum præposuit & voluit nobis imitãndam, dicẽs vnicuique nostrum: *Vides hanc mulierem?* Vides? Mirare & imitare. Mirare eius excellentiam in perfecta conuersione. Mirare eius vehementiam in lachrimosa compunctione. Mirare eius verecundiam in pœnitentissima sui cognitione. Mirare eius humilitatem in sui detestatione. Mirare eius synceritatem in ardentissima delectione. Mirare eius fidelitatem in castissima adhæsione. Mirare eius constantiam in feruenti deuotione. Mirare illius præeminentiam in amorosa contemplatione. Mirare & imitare. Non tibi virum propono, non immaculatæ innocentiæ tibi exemplar præfigo: sed mulierem & hãc peccatricem, hoc est, non tam sexu, quam peccati corruptione fragilem.

Luc.10. Luc.7. Matt.26. Ioan.11.

Luc 7. Quibus admiranda quibusue imitanda sit B. Magdalena.

Fratres, hanc cum omnibus tum præcipue nobis Carthusiensibus & pœnitentibus conuenit amare, venerari, imitari, ceu cuiuslibet propriam, vel saltem communem ordinis patronam. Patronam dico, non ob hoc tantum, quod eius exemplo statuerit ordo eremiticum seruare rigorem, se cretamque æmulari solitudinem, sed quod pene omnes quotquot ad ordinem venimus, ex magnis peccatis, ex innumeris periculis, non secus ad monasterium, quam ad Christi pedes confugientes cum Magdalena saluati sumus.

Quibus specialiter cõueniat venerari ac imitari Magdalenam.

Cæterum, quid prodest ad pedes Domini confugisse, quid iuuat multa peccatorum & vincula & retia euasisse, quid denique confert ad pœnitentiæ locum venisse, si pœnitentiæ opera & veræ conuersionis argumenta nos Deo non commendent? Inaniter gloriabimur Magdalenæ nos esse discipulos, Magdalenæ exemplo conuersos, si operum Magdalenæ non fuerimus sectatores. *Si filij*, inquit Dominus, *Abrahæ estis, opera Abrahæ facite.* Si sub Magdalenæ patrocinio sumus, si eius ad eremum exemplo confugimus, opera Magdalenæ faciamus. Ipsa feruentissimis lachrymarum imbribus peccata sua abluit, ipsa Deo semel reconciliata omnem deinceps noxam cauit, ipsa ardentissimo denique amore copulata Christo inseparabiliter adhæsit. Siquidem tanta eam absorbuit vis amoris, vt Christum nec relinqueret prædicantem, nec desereret manducantem, sed comitaretur patientem, morienti adstaret, sepultum curaret, nunciaret resurgentem, videret (vt piè credi potest) ascendentem. Quantæ dilectionis signum est, quod, moriente Domino in cruce, massam terræ cruore Domini madefactam collegit (vt hodie adhuc ostenditur) & in prædilecti memoriam sibi seruauit? Postremo, cum in cœlos assũptum corporeis non posset oculis cõtemplari dilectum, perinde ac si nihil in terris amodo sibi haberet relictum, è seculo cum non omnino posset corpore, recessit mente. Nam ad vastissimam eremum fugiens, etsi hominum aspectus latuit, Deo tamen & angelis sanctis non incognita mansit. Quibus super quouis etiam alio pœnitente exultantibus, quantum ipsa gaudij illic fecerit, vel inde potest aduerti, quod septenis horis quolibet die angelorum manibus subleuata, æthereos iubilantium admissa sit audire concentus. Tanta namque

Ioan. 8. Opera Magdalenæ nobis imitanda quæ sint.

Ioan. 19. 20. Marc 16.

Eremitica vita Magdalenæ qualis fuerit.

que angelorum reuerentia honorabatur mulier illa adhuc in terra cœlestis, vt quocunq; voluisset progredi, non pedum obsequio, sed ductu veheretur angelico.

Ad extremum, in gloriam Domini sui recepta gaudet nunc gaudio inenarrabili. Vbi, sicut olim in terris nobis profuit exemplo, ita nunc succurrit & fouet nos intercessione, merito ac patrocinio. Singulare namq; creditur habere exorandi pro nobis priuilegium, cui singularem familiaritatis gratiam donatum est habere ad Christum. Nam si adhuc in mortali corpore constitutam adeò dilexit Dominus, vt videns eam contristatam tristaretur, videns lachrymantem lachrymaretur, Lazarumq; ob gratiam eius, quæ nec dum verbo, sed affectu duntaxat orauerat, mortuum suscitaret, quanto magis diuinis amplexibus iam præuenta, ac super omnia bona Domini sui constituta, maiorem quoque impetrandi gratiam creditur consecuta, vt sicut eius conuersione Domini immensam benignitatem cognouimus, ita ex eius intercessione Domini misericordiam etiam sentiamus? Astipulatur huic sententiæ, quod beata quoque ipsa Magdalena per reuelationem cuidã Sepliano ordinis nostri olim sibi deuotè significauit, post beatissimam Dei matrem in cœlis non esse ad obtinendam veniam pœnitentibus se congruentiorem atq; potentiorem. Sed iam ad nos redeamus. Ecce, inquam omnes exemplo Magdalenæ sumus conuersi, omnes è seculo ad pœnitentiam vocati. Ecce omnes non aliter atq; preciosæ essemus gemmæ, à Deo sumus selecti, & in monasterium reconditi. Aspiciamus interiora nostra quantum pœniteamus, quantum & quid diligamus, quid nos moueat, quid afficiat, quid alliciat: & hinc pensemus quantum simus bonis secularibus meliores. Nunquid non meliorem partem elegisse dicimur? Nonne speciosa Ecclesiæ columna prædicamur? Et quis exemplo nostro conuertitur? quis aspectu nostri compunigitur? Contemplatiui vocamur, & penè quid contemplatio sit, ignoramus. Spirituales dicimur, & tamen (si alia non sunt) phantasijs, immortificatis desiderijs, & vaniloquijs præpediti, interna negligimus. Congemiscamus, simul emendemus, simul proficiamus, simul alter pro altero oremus, vt sicut modo in præsentis vitæ miseria iungimur, ita in futuræ beatitudinis gloria non separemur. Videamus vocationem nostram. Ad hoc desertum venimus, vt ab omnibus mundanis liberi, vni Deo placere curemus. Igitur quæ retro sunt obliti, ad anteriora nos extendamus. In via Dei, inquid Bernardus, non progredi, est retrogredi. Et alius quidam: In ascensu mõtis contemplationis quiescere, est descendere. Cauendum tamen ne vt quidam, ex his verbis Bernardi non satis sobriè intellectis sumat occasionem aliquis indiscretionis & sui destructionis: quasi in solis spiritualibus Deo oporteat semper vacare. Quod cùm plerique ita putant, volunt propterea adeò cibo abstinere, vt naturæ vim inferant, & digestionẽ non sentiant, hoc est, adeò tenui volunt vti alimonia, vt facto etiam prandio, cùm vis digestiua suam actionem habeat, ipsi eandem ingenij perspicacitatem, eandem spiritus libertatem atque agilitatem sentiant, quam sentiebãt in aurora. Hoc quid aliud est, quam naturę vim inferre? aut naturam non naturam facere. Non sine causa viri sanctissimi, Antonius, Basilius, Benedictus, cæteriq; patres in Aegypto omnes, instituerunt manuum labores fieri, idq; maximè post prandium, credentes nullum

Exorandi pro nobis priuilegium singulare. Ioan.11.

Matt.21.

Luc.10.

Phil.3. Bernardus.

Labores manuum cur in monasterijs institui sint

nullum posse sine opere monachum perseuerare: propterea quod aut spiritu, aut corpore aut vtroq; deficiat. Et certè aliter inuenire rarissimum est. Accedit quod ordo quoq; noster tempora distinxit, institutensq; externis, quæ item internis seu spiritualibus locanda sint. Siquidem neq; corpore solo, neque spiritu solo, sed vtroq; cõstamus, & vtrique morẽ gerere necesse est. Huic aut illi soli indulgere, est seipsum destruere. Adde quod anima finitæ est virtutis, & varias habet potentias, quarum si quando vna viget magis in actu suo, interim lentescunt aliæ. Aliter ieiuni, aliter post cibum excluso etiam omni peccato & crapulæ vitio, sumus dispositi. Quapropter (iunioribus loquor) viuite secundùm ordinis institutionem. Reddite quæ sunt spiritus, spiritui, & quæ sunt corporis, corpori. Quando dormiendum est, dormiatis: si vigilandum, vigiletis: si operandum, operemini: si vacandum, vacetis. Interpolationem exercitiorumqúe mutationem facere, item spiritus exercitia interrumpere, vt confortatus spiritus in vigore perseueret, denuoqúe ad sua redeat, non est deficere, non est retrogredi, non est descendere, sed progredi & proficere: quia hæc non agit dissolutio sed discretio. Admittãtur ergo manualia exercitia, sed honesta & vtilia: & quoad fieri potest in solitudine moderatè ac tempore statuto, atq; vt dixi, propter spiritualia. Et rursus exerceantur spiritualia, idq; feruenter alacriterq; tempore suo. Vbi etiam obseruandum est, vt quæ ex debito tenemur, omnino anteferenda sciamus cæteris quæ propria voluntas aut deuotio suggerit. Si ita fecerimus, & corpore & spiritu sani integriq; manebimus, præstante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto est benedictus in secula, Amen.

Ordinatè quam in monasterijs viuendum sit.

IN EADEM SOLENNITATE.

Amoris erga Deum quinque conditiones quæ sint.

Sermo II.

Remittuntur ei peccata multa quoniam dilexit multum. Lucæ 7. Speculum hodie charissimi fratres oculis nostris obijcit Euangelica lectio, veræ pœnitentiæ in se continens imaginem, Mariam scilicet Magdalenam, ex Aethiopissa in candidissimam, ex cornice in columbam, ex procaci in verecundam, ex superba in humilem, ex lubrica in castissimam, ex filia diaboli, in Dei filiam, in Dei amicam, in Dei sponsam electissimam subito conuersam: & (vt simul omnia dicam) ex luto & carcere mortalis vitæ, ad cœlestis regni solium translatam. Huius autem tam celeris tamq; felicis mutationis causa, fuit conuersio amorosa ad Christum, non quasi ad pium hominem tantum, sed etiam clementissimum Deum. Vnde factum est, vt dolore confestim vehementissimo cor eius scinderetur, quo simul omnia quæ ante gesserat mala, lugens detestabatur: Accederet etiam studium infatigabile placandi (quantopere posset) quem contempserat optimum: denique & deuotione vberrima tota liquefieret, satagens illi quem offenderat, commendare sese atque acceptam reddere, flendo, obsequendo, osculis demulcendo, & cætera id genus exhibendo, quibus pectoris sui feruorem ardentius excitaret, & futuræ probitatis ac fidelitatis erga Christum indicia clariora ostenderet.

Speculũ pœnitentiæ.

Nec id fruſtra: quandoquidem effecit, vt ex peccatrice deſpicabili, familiariſsima Chriſti diſcipula fieret, omnifariaq; ſanctitatis gratia tam excellenter quam ſingulariter ornata, in exemplum non ſolum pœnitentibus, verùm etiam iuſtiſsimis quibuſq; velut ſydus antelucanum conſtitueretur.

Nos igitur quoniam omnes ad hanc ſcholam conuolauimus, omnes ad pœnitentiam accincti ſumus, conuenit ſecundùm hoc exemplar quantumcunq; imitatione transformari. Quia verò non modo in pœnitentia, ſed in omni etiam eius vita Dei amor ſingulariter emicat, cætera nihilominus virtutum ac meritorum genera in ſe colligens, non abs re videretur (ſi poſſent) nonnullas dicere amoris conditiones, quas in beata Magdalena in promptu ſit inueniri, & nos non dedeceat imitari. Prima itaque conditio amoris eſt teneritudo, quæ nihil aliud eſt, quam mollities quædam animi & affectus dulcior atque profuſior, quo cito cor amantis beneuolentia ſoluitur in delectum. Inde teneri dicuntur amatores qui omnia eius quem diligunt, ſiue compatiendo, ſiue gratulando, & aduerſa & proſpera perinde ac propria ſentiunt. Hæc amoris teneritudo ne Chriſto quidem defuit, cum ſemper, tamen præcipuè in vltima cœna, quando lotis diſcipulorum pedibus, ipſiſq; corpore & ſanguine ſuo cibatis, præ nimia amoris teneritudine ſe continere non valens, longiſsimum pariter ac dulciſsimum habuit ſermonem, quo ſuos quos in mundo habebat chariſsimos nunc quidem amicos, nunc verò filiolos appellabat, nunc ne orphanos timerent ſe futuros, nunc ad illos reditum, nunc verò ipſorum ab hoc mundo gaudio plenum abitum, aliaq; multa conſolatione plena promittebat. Taceo autem aliorum ſanctorum teneritudinem amoris, qui in irrationabilibus quoque creaturis Deum contemplantes, tanto liquefiebant amore, vt abſque molestia animi ferre non poſſent, ſi vel vni, puta ouiculæ aut vermiculo, aut alteri cuiuscunq; creaturæ triſte aliquid occurriſſet. De beata Magdalena nobis in præſentiarum taxat ſit ſermo, quæ non tantum muliebrem aut naturalem, ſed etiam virtuoſam, amoroſam, ac cordis liquefactiuam habuit teneritudinem, compuncta lachrymis, delectata pedum Chriſti oſculis, aſsiſtens cruci, viriliter apoſtolicis fugientibus, rediens ad eundem ſepultum, manè cæteris dormitibus, perſeuerans ibidem, alijs mulieribus recedentibus, ſemper feruida, nequam non deuota. Commendatur itaque hic amoroſa pietas, & tener affectus, vt eſt quorundam qui facilè omnibus non rogati charitatis affectum expandunt, benefaciendi impendunt ſtudium, & quaſi omnium eſſent debitores, alienis oneribus (quantum licet) humeros ſupponunt. Laudabilis planè affectus miſericordiæ compatientis, ſi tamen hic diſcretè, prudenter, ſimpliciq; intentione in Deum directus fuerit: Sola namque naturalia non faciunt ſanctum. Reprehenditur etiam aliorum duritia, qui alienæ calamitatis (niſi fortaſſe peculiariter familiarum) increduli, non miſerentur ſuper contritione Ioſeph. Verùm ijs relictis ſecundâ amoris conditione attingâ, quæ eſt latitudo. Neq; enim abſq; ratione Deo dicitur per Prophetam de præcepto dilectionis: *Latum mandatum tuum nimis.* Latitudo dilectionis eſt, ſi non ſolum ad amicos verùm ad inimicos etiam, imò ad vniuerſas creaturas, beneuolentiæ ſinum extendas. Conſiderandum tamen, amorem ad creaturas quendam eſſe vitioſum, à Deo retrahentem, quando creaturas propter ſe dunta-

Amoris erga Deum conditiones quinque.

Teneritudo amoris quæ ſit.

Amoris Chriſti erga ſuos electos teneritudo quanta.

Ioan. 13.
Ioan. 15.
Ioan. 13.
Ioan 14.
Ioan. 19.

Ioan 19.
Marc 16.
Ioan 20.

Pſal 118.

Latitudo dilectionis habenda quæ ſit.

Amor ad creaturas quando ſit vitioſus.

duntaxat, hoc est, propter aliquid, quod secum adfert commodi, solatijve temporalis diligitur. Verùm de hoc amore modo non lobuor. Nihil enim diuino opitulatur amori, quin magis aduersatur. Est alius amor purus, sanctus, quo creatura diligitur non impediens, sed dilatans Dei amorem, dum in creatura aliquid inuenitur, cuius cõtemplatione proficit mens hominis in cognitionem seu dilectionem Dei. Hoc amore dilatati sancti Dei omnes, in omni homine Christum, in omni creatura venerantur creatorem. Hoc modo, quia non propter se creatura diligitur, fit, vt non aliud in ea quam Deus ametur. Quod idem testatur beatus Bernardus: Quicquid, inquiens, propter aliud amare videaris, id planè amas, quo amoris finis protenditur, non per quod tendit. Cum itaque B. Maria Magdalena licet molestata sæpius nusquã audiatur hominibus indignari, quid aliud quam dilectionis eius affectum dilatatum ad omnes intelligimus. Iudicatur à Pharisæo, accusatur à sorore, arguitur à discipulis, atque horum nihil iuste. Maria tamen semper tacet nec respondet exprobrantibus sibi verbum. Quare? Quia *charitas patiens est, benigna est, charitas omnia suffert. Charitas omnia sustinet.* Certè si nos pro tam sanctis operibus quispiam fortè argueret, num taceremus? Nota est vnicuiq; infirmitas sua. Ad Magdalenam redeo. Nonne ipsa est, quæ palam infidelibus, quamuis mulier, legitur prædicasse? Quid superauit in ea verecundiam huic sexui cognatam, vt quasi fœminam se nescíens, virum Apostolicum exhiberet? Profectò charitatis latitudo.

Amor ad creaturas quando sit purus & sanctus.

Bernardus.

Luc. 7. 10. Matt. 26. Psal 118. 1. Cor 13.

Progrediamur hinc ad tertiam (qua fouetur amor) conditionem. Hæc si vultis vt vno explicem verbo, vocatur charitas: Si multis, est magni æstimatio rei dilectæ, pro qua adipiscenda, obtinendave, vtpote chara atq; preciosa, nihil laboriosum, nil æstimatur durum: cætera omnia vilia dicuntur, cuncta libenter deseruntur, ne hoc vnum desit, quod solum est necessarium, quo dilecto fruatur, vtque dilecto placeat amans. Quod autem nihil propterea sit in amore difficile, diuus Bernardus testatur, dicens: Fateor, non sustinui pondus diei & æstus, sed iugum suaue, & onus leue pro beneplacito patrisfamilias porto. Opus meum vix vnius horæ, & si plus, præ amore non sentio. Augustinus quoque amore plenus: In eo, inquit, quod amatur, aut non laboratur, aut etiam labor amatur. Arguitur hic multorum tepidus amor erga Deum, aut nullus aut exiguus, vt vix modico velint ipsum comparare, haud secus Deum ac mancipium vile taxantes. Atq; licet & modico & nihilo ematur Deus à bona voluntate, ipsi tamen precium (quocunq; illis offeratur Deus) minuere conantur, causantes quæ petuntur omnia grauia, importabilia, nimia. Eiusmodi, vt Guilielmus Parisiensis dicit, si promitteretur Deus cum regno suo pro obseruatione ordinis Carthusiensis, ac si nimis carè exponeretur, aut precij nimium exigeretur, responderent se non tanti, sed minoris velle comparare. Vix certè vnus è multis reperitur qui nõ precio viliori, quam exigitur, Deum velit emere, hoc est, qui non minus velit pati, minus semetipsum abnegare, quam iubetur, plus carni indulgere, quam à Deo admittitur, tanquam precio quocunque minor sit Deus, aut periculũ sit ne tanti fortasse nõ valeat. Atq; vnde hoc, nisi quia vilem æstimant, cuius digna satis nunquam est æstimatio? Et hoc quidem illi, qui non gustauerunt, quam bonus & suauis est Dominus, quando interim nobis itidem

Charitas diuini amoris quæ sit. Luc. 10.

Bernardus. Matt 10. Matt. 11. Augustin.

Amor multorum erga Deum quã sit tepidus.

Guliel. Parisiens.

Psal. 33.

laborioſum eſt, ac difficile cenſetur, pro Deo habendo relinquere creaturas. Relinquere dico, non vt nullius rei habeamus vſum, ſed vt nulli hæreamus per affectum. Sentiunt hoc, qui illuc conatum ſuum transferunt, quam facilè ſit, quamqúe mallent (ſi liceret) creaturarum vſum in cõpluribus prorſus omnem ſibi interdicere, quam temperantiæ ſcopum attingere, aut vtendo creaturis nihil hærere. Animaduerte hic quantum dilexerit, quam charum, quamqúe precioſum habuerit, quãti deniq; æſtimauerit Dominum ſuum beata Maria Magdalena, pro cuius amore relictis omnibus non dico tantum amatoribus, illecebris, amoribuſqúe mundanis, non tantum falſis, vanitatibus, pompis, gloriaq; ſeculi, nec ſolum diuitijs & cæteris quæ ſuperfluunt, ſed cibo etiam ac potu, conſuetudine quoq; humana naturæ deſiderati ſiſſima, vaſtam ſolitudinem, arctum ſpecum eidem ſoli vacãs incoluit. Sequitur quarta amoris conditio, quæ dicitur immenſitas (intellige affectus ad anteriora ſemper ſe extendentis. Hæc facit, ne quis menſuram ſui terminumve ſtatuat proficiendi, quo velit quieſcere, quandoquidem propterea mandata ſua iuſſit Deus cuſtodiri nimis, vt quantumlibet profecerimus, ſcopum non attingamus præfixum, ſpatiumq; ſemper ſuperſit in anteriora nos extendendi. Quod cum in omnibus, tamen præcipuè in charitate locum habet: de qua præceptum habemus omnem noſtram facultatem excedens, nec vnquam in hac vita (ſi verborum vim penſare voluerimus, vt ſcilicet ex toto corde, ex tota anima, ex tota virtute, ex tota mente, ex totis viribus diligamus Deum) impletu poſsibile. Atq; hoc ideò vult Dominus, vt ad præcepti huius, licet ſemper diſtantes, apprehendendum ſcopum, ſimus feruentes: quem dum nunquam attingimus. (Semper enim nobis reſtat locus ad anteriora nos extendendi) ſimus humiles: neq; tamen propter præcepti implendi impoſsibilitatem (quamdiu proficiendi conatus non abijcitur) inducabimur tranſgreſſores. Eſt ergo immenſitas, hoc eſt, terminus nullus amoris, propterea in infinitum poſsit excreſcere (intellige quantum eſt ex parte ſui, id eſt, amoris vel charitatis, quæ nunquam tanta eſt, quin poſsit eſſe maior, non ex parte amantis, cuius omnis actio finem & limitem habet.) Teſtatur hoc idem beatus Bernardus, dicens: In dilectione Dei non alia ratio, non alia diſcretio eſt, niſi vt ſicut ille *cùm dilexiſſet nos, in finem dilexit*, ſic fieri poteſt, nos in infinitum diligamus eum, ſicut ſcriptum eſt: *Beatus vir qui in mandatis eius cupit nimis*. Sed cùm nullum finem vel terminum habere debeat deuotio amantis, tamen terminos ſuos & fines vel regulas habere debet actio operantis. Hæc ille. Quocirca conſiderandum, operationes & exercitia amoris non ſolum non eſſe infinita, ſed etiam poſſe fieri nimia, & propterea vitioſa. Veruntamen affectum & deſideria amandi in infinitum & ſine menſura poſſumus & debemus habere. Et hoc eſt quod Dominus ad S. Catharinam dicit Senenſem: Deſiderium veſtrum extenditur in infinitum, quoniam alias minimè valeret aliqua virtus mihi ſeruiens, ſolummodo cum aliquare finita. Nam ego qui ſum Deus veſter infinitus, à vobis volo mihi ſeruiri cum re infinita. Vos verò nihil habetis infinitum niſi deſiderium & affectus animarum veſtrarum. Quinta conditio amoris eſt ſtultitia ſeu dementia ſeculi. Sapientia mundi ſeu prudentia carnis quid ſit, norunt qui ea quę mundi ſunt, ambiunt. Ipſa eſt de qua Apoſtolus dicit: *Sapientia mundi ſtultitia eſt apud*

Quam charum precioſumque habuerit Chriſtum B. Magdalena.

Immenſitas amoris quãta ſit. Pſal. 118.

Matt. 22. Marc. 12. Luc. 10.

Amoris vt ſit terminus nullus.

Bernardus. Ioan. 13.

Pſal. 111.

Stultitia ſeculi quæ ſit. 1. Cor 3.

Deum

Deum: quemadmodum econtrariò, sapientia quæ desursum est (qua fulgent ante Deum qui eius flagrant amore) stultitia iudicatur à mundo. Quis non videat his præsertim temporibus, quomodo apud eos qui mundana sapiunt, stulti & insani iudicentur, qui voluptatibus renunciant, qui carnem macerant, qui honores fastidiunt, qui pro maledicto maledictum non referunt, qui de iniurijs lætantur, qui proprijs facultatibus se nudant, & cætera eiusmodi agentes (quæ sapientissimus Dei amor docet) laudem quidem habentia apud Deum, apud filios verò seculi ignominiam? Veruntamen non debent huiusmodi prudentissimi stulti mundanorum iudicia aduertere, aut suam deserere sapientiam: quandoquidem Christus quoq; vel prædicationi & doctrinæ adeò intentus erat, vt cibum negligeret, vel quia sublimia loquebatur, quæ sui non capiebant: quippe cùm amoris lingua, teste beato Bernardo, non amantibus sit barbara, insanus putabatur. *Exierunt*, inquit Marcus, *tenere illum, dicebant enim: Quoniam in furorem versus est.* Adde quod Petrus humanam tantum adhuc prudentiam edoctus, cùm audisset Domini excessum, quod gentibus paulo pòst idem esset tradendus, flagellãdus atq; crucifigendus, quasi Domino sapientiorem se constituens, consilium eius arguit, dicens: *Absit à te Domine, non erit tibi hoc.* Beata insuper Catharina Senensis amorem Dei erga humanum genus contemplata, pio quodam ausu familiaritatis alloquens, eundem dixit philocaptum & præ amore quasi infatuatum. Atquereuera consideranti quanta humano generi contulerit Deus, quanta pro eo fecerit, quam multa sustinuerit, quanta ignouerit, quanta tandem quotidie dissimulet, pro malis bona rependens, non mirum videbitur, si humano more loquendo, philocaptus aut fatuus (quippe qui vilissimos ac putridos sacculos gratis amans tanti fecerit) dicatur. Certè si Deus, vt dictis Guilielmi Parisiensis alludam, in conuetu proposuisset omnium angelorum dicens: In terris fornicariam quandam amo omni libidini prostitutam, nulla turpitudine non inquinatam, cui nulla meretrix alia, tum fœditate, tum vilitate potest æquari: hanc ducturus vxorem, statui reginam & parem mihi efficere, ipsam vsq; adeò amans, vt pro latrocinijs & impudicitijs eius eluendis, mihi cordi sit crucis affigi patibulo. Si, inquam, angelis hæc proponeret, nec salutiferæ huius stultitiæ sapientiam profundissimã ac inuestigabilem eisdem reuelaret, non stultissimum atq; insanum reputarent? Nonne Petro similia responderent? *Absit à te Domine, non erit tibi hoc.* Est ergo in amore (vt dixi) diuino sancta stultitia, quæ priuata commoda, quæ carnis voluptates, quæ reliqua id genus quoque alia, quæ mundus laboriosissimè ac periculosissimè quærit, propter Deum contemnat, ac prorsus nihili faciat: ærumnis ac calamitatibus se pro dilecto exponens gaudeat, ac solo tandem amore ebria, nil discutiens, crebro impossibilia præsumat. Testatur hoc B. Hieronimus dicens: Amor ignorat iudicium, ratione multoties caret, nescit modum, nec aliud cogitare potest quam quod diligit. Amor non accipit de impossibilitate solatium, neque ex difficultate remedium. Volebam hic dixisse, quomodo non modo secundùm seculi, sed etiam Apostolorum iudiciũ stulta fuerit beata Maria Magdalena vnguenta & aromata perdens: quomodo etiam circa sepultum, & vt putabat, ablatum Dominum impossibilia, vtpote fragilis, delicata, mœrore denique & inedia confecta mulier præsum-

1. Pet. 3.

Bernardus. Marci 3.

Luc. 9.

Matt. 16.

Catharina Senens.

Philocaptus quõ dicatur Deus.

Guil. Par.

Matt. 16.

Stultitia sancta in amore diuinæ sit.

Hieron.

sumpserit, nisi vererer ne longius forsan, quam placuit vobis, cucurrerit oratio. Proinde sermoni finem imponentes optemus omnes, vt quem commendamus amorem, faciat nos Deus magis experiri quam loqui, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui est benedictus in secula, Amen.

IN EADEM SOLENNITATE.

Duodecim in beata Maria Magdalena reperiuntur cuiuis feliciter pœnitenti imitanda. Sermo III.

Fecit Deus duo luminaria magna. Luminare maius vt præesset diei, & luminare minus vt præesset nocti. Genesis 1. Duas charissimi fratres constat (vt ita dicam) esse Marias: quibus, siue ad nominis interpretationem, siue ad vitæ seriem spectemus, non absurdum videbitur, hæc thematis verba tribuisse. Ipsas namque Deus in sexu fœmineo nobis constituit, haud aliter atque duo luminaria, aut duas benè viuendi normas: videlicet Mariam Iesu matrem, & Mariam Magdalenam. Innocentem vnam, pœnitentem alteram; quarum illa exemplo suo præsit diei, hoc est, iustis: hæc nocti, id est, pœnitentibus seu peccatoribus conuersis. Siquidem purissima illa virgo vt omnibus est innocentiæ speculum, ita hæc Maria Magdalena nobis data est pœnitentiæ in exemplum. Cuius hodie quoniam festiua non minus pœnitentiæ quam gloriæ recolitur memoria, & nos quoque veluti eiusdem imitatores, quia Pœnitentium sumus in ordine constituti, nouis pœnitentibus, id est, nouitijs, sermonem facturus, operæprecium duxi nonnulla recensere, quæ verò pœnitenti, hoc est, bono conueniant monacho, eadem omnia in sancta hac pœnitente nobis pariter ex Euangelio commendata. Primum itaq; omnium est, congruum pœnitentiæ locum deligere. Quod quam necessarium sit, vel inde liquet, quod loci opportunitas perinde vt fuit ruinæ, ita plerunq; etiam sit occasio correctioris vitæ. Accedit quod hac tempestate centum ante vltrò se offerant qui abducere, quam vnus reperiatur qui Christo lucrari animam velit. Ad tutiora igitur loca confugiendum est. Hoc fecit beatissima Magdalena, domum Simonis, quæ tum intra se Christum continebat, expetens. Credebat enim, nec sua eam fefellit opinio, hunc omnium, vbi peccata sua plangeret, locum maximè sibi conuenire. Ibi ad Christum accedens ab illo separari noluit: ipsum secuta est, & quantisper potuit, eius consuetudine vtebatur. Quo cœlos petente, ipsa quoque non diu morata, mundum deseruit, & sine Christo mundum nihil ducens, hominumq; frequentia pertæsa, vastam sese in eremum abdidit, vbi soli viueret Deo. Nihil hic opus est fratres charissimi, vt moneam vos pœnitentiæ locum quærere, quem fortiti estis, quo non possetis accepisse meliorem. At vnum hoc hortor, sicut corpore, ita mente huic loco simus addicti. Semel seculi contemptores effecti, non iterum illius expetamus ambitum. Deserti squalore semel electo, non denuo ad Aegypti suspiremus delitias. Quod quæsiuimus, quod elegimus, propter quod venimus, & vt simul omnia dicam, quod iam cœpimus, non segniter sed feruenter perficiamus. Secundùm, quod in ordine iam sequitur, vt mala admissa defleamus: cuius B. Magdalena exemplum nobis præbuit, quæ sua pro

Pœnitenti cuilibet duodecim habenda quæ sint.

Locum pœnitentiæ cõgruum eligere quam sit necessarium. Luc 7.

Numer 12. Mala admissa defle re vt debeamus.

pro delictis tanto cordis scindebatur dolore, vt lachrymarum immodicum imbrem Domini pedibus infunderet. Quos dum lachrymis lauit, prioris vitæ suæ vniuersas eluit sordes. Sic nos quoque domum pœnitentiæ ingressi lugere debemus peccata & propria & aliena, quod licet omnibus & omni tempore, præcipuè tamen nouitijs, & primo conuersionis tempore est agendum, vt iuxta Hieremiæ prophetæ monita, luctum vnigeniti sibi faciant, planctum amarum. Quæ vnigenitum luget mater, dolore maiori cruciatur: quippe cùm non habeat superstitem alium in quo consoletur. Luc. 5.

Hierem. 10. Luctū vnigeniti quō sibi facere debeat pœnitens.

Maximus igitur qui pœnitenti inducitur luctus esse debet, dum luctui matris vnigenitum plangentis similis imperatur. Atqui pœnitenti maior hic causa est lugendi quam matri, quandoquidem ille animam, hæc corpus plāgit emortuum. Adde, quod ille mortem propriam, hæc alienam. Sed dicet fortasse quis: Nullis obnoxius sum sceleribus, grauioribus delictis nō offendi Deum. quid igitur plangam? Profectò haudquaquam lachrymis abstinēdum reor, tametsi peccata non habeas grauia. Quid si propterea sint grauia, quod tu putes leuiora? Certè nunquam non grauiter delinquitur, quoties in Deum peccatur. Non inficior, peccata inter se vel maximo distare gradu. Sed illud magis cauendum, ne peccatum quoduis ceu leue contemnendo, dum nō plangitur, non remittatur. Atqui perpaucis donatum est, lethalia non commisisse. Porrò, si cui hoc datum est, sic gaudeat, vt nihilo secius lugeat, quod itidem is est, qui commisisset, nisi diuina fuisset gratia aut præseruatus, aut remotus. Quotidie, nisi omnino talpeus sis, huius rei intra temetipsum periculum facere potes, si rimari velis internos animi tui motus & affectus. Inuenies profectò quæ ad casum præcipitem te dedissent, aut olim datura sint, si immensa te Dei misericordia non continuerit. Nequaquam igitur tibi desunt peccata, tum præterita, tum hoc penè ipso momento nascentia. Adsunt vitia. Adest denique velut languor quidam & interioris hominis destituta nimium habitudo. Et quis singula recenseat, quæ cumulatim præbent flendi materiam? Itaq; cum id genus multa nobis insint ploranda, tertium necessarium est pœnitenti, seu monacho bono, verecundia. De qua Bernardus: Nescio, inquit, si quicquam gratius verecundia in moribus deprehendi queat. Verecundia est omnium ornatus ætatum: sed in tenera ætate āplius pulchriusq́ue enitescit. Et iterum: Quantum displicet Deo impudentia peccatoris, tantum pœnitentis verecundia placet. Huius legimus exemplum in beata Magdalena, quę retro post Dominum stetit. Neque enim oculis eius audebat se ingerere, adeò erat vilis in oculis proprijs. Considerandum verò verecundiam quandam esse superbiæ filiam, hic nequaquam laudatam, qua erubescit quis de paupertate, de ignobilitate, de cæteris naturalibus (quæ sine peccato sineq; scandalo eueniunt) defectibus, atque adeò de ipsis plerunq; virtutum exercitijs. Hanc verecundiam vera non habet pœnitentia. At fortasse dicit quispiam: De quibus ergo est erubescendum? Vereor, si dicam, ne cui stomachus moueatur, & me pungere velle existimet: eam ob rem verbis vtar non proprijs, sed diui Bonauenturæ, qui ea de re scribens complura enumerando, de quibus erubescere intra nos debemus: Signum, inquit, superbiæ videtur esse, nimis erubescere de illis defectibus, quos natura indidit, vt de deformitate corporis, vel ruditate vocis, & similibus. De vilitate autem vestis, vel humi-

Peccata grauia non habenti vtrum etiam plangendū sit.

Bernardus. Verecundia pœnitenti necessaria quæ sit. Luc. 7.

Verecundia superbiæ filia, quæ sit.

Bonauent. Erubescētia superba quæ sit.

humilibus obsequijs erubescere, in paupere religioso grauis superbia est. Vitium vel scandalum erubesce, vnde vel Deus offenditur, vel aliquis scandalizatur. Apud teipsum erubesce de peccatis tuis, de torpore in seruitio Dei, de negligentia bonorum, quæ posses facere & deberes. Quod tempus defluat, & profectus virtutum non crescit: de hypocrisi, quod foris vis putari melior, quam intus te inuenias. Quod vitia tua occultas, non timore nocumenti alterius sed timore displicendi, & ne vilipendaris. Quod per bona quæ ostendis, vis videri & placere hominibus, vt ex his suspicentur te multo plura & maiora in occulto habere, ex quo talia foris prodeunt quasi te dolente. Quod vix aliquem adeò familiarem habeas vnanimem, quem velles te in omnibus agnoscere sicut teipsum agnoscis: quod etiam fit in confessione quandoque etsi non audes peccata tua supprimere quin ipsa accuses, tamē in illis, in quibus te magis disciplicere times, ita ordinas verba præmittendo, subiungendo, colorando, vt minus appareant verecunda: vel si forte plus nude proferis, gloriaris & vis apud confessorem inde sanctus notari, qui tam humilis sis, vt te magis quam necesse sit studeas confundere confitendo. Quod cùm tentationibus vitiorum, maximè carnalium ita desidiose pugnas, vt solo timore periculi vel confessionis pudore eas repellas, & quantum audes in affectu carnis arrideas, solo consensu operis & morosæ delectationis excluso. Et in hoc apparet maior peruersitas, quod cùm facilè quandoque possis huiusmodi tentationes quasi muscas immundas abigere, ex negligentia eas permittas crescere, & callescere, & cōualescere, & donec cōfortatæ iā periculiores fiūt, & difficilius vincuntur, & conscientiam sæpius pulsando, cōfundūt. Quod ita desidiosus ad ea quæ Dei sunt, & ad virtutes vel quæ ad deuotionis studium pertinent, vt pudor humanus plura ex his magis à te extorqueat, quam amor diuinus. Quod ita es ingratus Dei beneficijs, vt non solum debitas non agas gratias pro perceptis, sed etiam gratiam oblatam & paratam in vacuum recipias, & negligas vtiliora ad quæ tunc sentis tibi arridere gratiam, & occupes te vanioribus studijs, quasi qui texit aranearum telas, quæ non prodesunt ad vestimenta salutis. Quod illa ad quæ teneris facienda, sicut sunt horæ canonicæ, & similia, ita negligenter & desidiosè persoluis, vt non tam meritum inde speres, quam supplicium inde expectes: quia etsi verba ore vtcunque proferas, corde tamen tam vagus es & affectu frigidus, quod nec sensum orationis percipis, & deuotionis affectum, & de ipsis verbis plurima defluunt accelerando: & vtinam non multa transilias omittendo, dum non attendas, si dixeris vel non dixeris, nisi forte ex coniectura alicuius verbi, quasi ex caudæ apprehensione reputes te dixisse. Deus autem etsi patienter dissimulat intendere nostras negligentias, tamen non minus odit eas, sed integrè dinumerat, districtè dijudicat, seuerè punit nisi nos præueniamus faciem eius in humili cōfessione, in forti satisfactione & in seriosa emendatione. Quod ad omnia quæ ad corporis curam vel commodum spectant, studiosissimus es: quæ vero ad spiritus profectum, vel ad supernæ charitatis exhibitionem, vel ad prælati obedientiam, vel ad carnis castigationem spectant, deses es. Quod etiā hos & similes plures in te aduertens defectus non terreris, non compungeris, non discutis, non corrigis, quasi Deus aliter tecum acturus sit, quam cum omnibus alijs, vt mala tua incorre-

De quibus sit meritò erubescendū.

Desidia in resistendis vicijs quāta nobis insit.

Ingratitudo erga Deum quanta. 2. Cor. 6.

Negligens debitorum persolutio.

Negligētias nostras dinumerat Deus.

correcta non puniat, & bona neglecta remuneret. Pro his & similibus erubescę apud te, & ab alijs ea in te dijudicari & reprehendi non mireris, nec indigneris, sed verecunderis semper. Hactenus deuotissimus pater ille Bonauentura. Quibus appositè quartum, quod pœnitentem exornet, nunc iungitur humilitas. Quæ enim pœnitentia sine humilitate? Humilis quippe (vt verbis vtar Bernardi) & verecunda debet esse satisfactio, qua emendatur superba transgressio. Est humilitas quædam in cognitione, qua quis verissima sui cognitione sibijpsi vilescit. Hæc etsi pœnitentem non mediocriter exornet, longè tamen nobilissima inter omnes virtutes iustos atq; ipsos perfectos venustat. Siquidem teste Bernardo: Magna & rara virtus est, vt magna licet operantem magnum te nescias, & manifestiam omnibus tuam te solum latere sanctitatem. Mirabilem te apparere & contemptibilem reputare, hoc ego ipsis virtutibus mirabilius iudico. Est verò altera humilitas in affectione, de qua Bernardus loquens: Verus, inquit, humilis vilis vult reputari, non humilis prædicari: gaudet contemptu sui, hoc solo planè superbus, quia laudes contemnit. Humilitatis exemplum præbuit Maria Magdalena, quæ Christi neque commendatione, neque familiaritate elata, ad Domini se pedes semper continuit. Quintum, quod congruit pœnitenti, est patientia. Abstinentiam, disciplinam, & quæuis alia castigationum genera suopte consilio assumpta perpeti, haud est difficilè. At ab alijs irrogatam sibi contumeliam æquanimiter ferre, alieno arceri imperio, aliena quam nolis molestia onerari, hoc patientiæ & virtutis opus est, tanto plus habens meriti, quanto laboris. Huius habemus exemplum in beatissima Magdalena, quæ Pharisæi indignationem, sororis accusationem, atque adeò Apostolorum murmurationem (vt cæteras interim quibus hæc vita plena est, molestias taceam) patientissimè tulit. Sexto, verum pœnitentem decet colere quietem. Quietem dico nõ inertiam, non ignauiam, non desidiam, sed ocium sanctum. Est enim quies quædam, ad quam peruenire, non exigui est negocij. Est quies cordis, videlicet ab occupationibus circa creaturas animo feriatum esse, à distractionibus mentis Deo vacare, imperturbatum Deo sabbatum agere. Huic quieti per multum confert negocijs similiter exterioribus, quatenus cum obedientia, tum charitas admittit sese abdicare, nulli rei nisi spiritualis, profectus nonnihil adferat animum dare. Siquidem qui rei cuilibet animum vult suũ implicare, tumultus etiam varios, perturbationes atque distractiones cordis ferat, necesse est. Primum, inquit, Seneca, argumentum mentis compositæ est, posse & consistere & morari secum. Maria Magdalena hic quoque suo non deest nobis. Sedisse enim ad pedes Domini, & contemplationi adeò perhibetur vacasse, vt à sorore quoque accusaretur.

Humilitas quantum exornet pœnitentem. Bernardus.

Humilitas cognitionis quæ sit. Bernardus.

Idem.

Humilitas affectionis quæ sit. Luc. 10.

Patientia quanta pœnitenti necessaria. Luc. 7. Luc. 10. Matt 26. Marc. 14.

Quies sancta pœnitenti colenda quæ sit.

Seneca.

Luc. 10.

Septimum, est silentium amare, Nam *si lingua*, teste Apostolo Iacobo, *ignis est, & vniuersitas iniquitatis, quæ maculat totum corpus, & inflammat rotam nativitatis nostræ inflammata à gehenna, inquietum malum, plena veneno mortifero.* Est enim *lingua non refrænat, vana est religio.* Quod frenum, quæso, vtilius possit pœnitens, præsertim nouus, suæ inferre linguæ atque silentium? Beatã Magdalenam cùm Dominus silentij cerneret cultricem, adeò vt ne accusatoribus quidem responderet, non passus est illam silendo famæ iacturam facere, sed respondit ipse pro ea exprobrantibus illi verbum, & probro eximit

Iacob. 3.

Silentium amare vt debeat pœnitens. Iacob. 1.

omni. Silentij tum laudem, tum vtilitatem non minus experientia quam lectione nôrunt, qui huius sunt obseruatores.

Psal. 118.

Octauum, si loquendum fuerit, vtilitatem sermonis brevitate exornat. Mariam Magdalenam vbicunque in Euangelio legimus locutam, aut cum Christo, aut de Christo sermonem, & hunc breuem habuit. Nonum, est obedientiæ promptitudo. Magdalena etiam inde commendatur, vbi vocari per sororem dicentem: *Magister adest & vocat te*, confestim vt audiuit, surrexit & occurrit. In quo vno ostendit, quam in cæteris ad obedientiam deuota fuerit. Vtinam sic nostra foret obedientia & integra & velox. Hodie permultum commendatur, qui vel longa persuasione inductus, tandem acquiescit. Nam eorum est omnino damnabilis abiectio, qui nunquam nisi quod pro eorum arbitratu iubetur, libenter parent, dicentium: Non ideò ad ordinem veni, vt hæc aut illa facerem. Quasi lege præscripta ante cauissent quam professurentur vbi vellent, vbi non vellent obedire: cùm potius si recto & simplici sunt animo professi, obedientiam promisêre licitam, rationabilem, sine exceptione omnem. Quam tamen etsi nemo fuisset professus, virtus ipsa sese commendaret, & imitandi Christum propositum abnegationem propriæ nemini non indiceret. Decimum, quod pœnitentem cumprimis iuuat, est Dei amor feruens. Hic omnem pœnitentiæ laborem, vniuersum pondus & æstus adeò leuia facit spiritui, vt propemodum carni etiam ipsi fiant suauia. Quare domandæ carni cùm semper magnopere sit insistendum, cõstantissimum est cunctis alijs pœnitentiæ exercitijs amorem præferre. Nihil enim adeò carnem domat, nihil sic eius æstum extinguit, nihil æquè concupiscentias illius cohibet, ac Dei amor: vtpote qui vnus plus potest in carnem vno die, quam exercitia castigationum alia sexcentis. Nam carnis castigationes vitia debilitant, at amor consumit penitus. Exemplum habemus in beata Magdalena. Hanc namque tam feliciter quam subito, quid mutauit? Quid tam perfectè purgauit? Quid contemptum & mundi & sui tam repentè introduxit? Quid cor eius tam profundè vulnerauit? Quid pristinas in ea carnis delecebras resecauit adeò? Quid denique Christo per omnem vitam tam familiarem reddidit? Profectò ardentissimus amor. Sed de hoc satis.

Loquendũ vti sit pœnitenti.

Obedientiæ prõptitudo. Ioan 11.

Matt. 20.

Amor Dei quam sit efficax ad domandam carnem.

Vndecimum, est compassio ad proximum. Hæc ex misericordia oritur, quæ adeò pœnitenti est necessaria, vt frustra suis delictis flagitet misericordi, ãnisi delinquẽti misereatur & ipse. Mãdauit aũt nobis Deus talẽ amorẽ habere erga proximũ, qualẽ ipse habet erga nos. Vnde cũ redamare Deũ nõ possumus, eo quo ipse nos diligit amore: quippe qui prior, q nõ accepto merito, qui indignos, qui deniq; gratis, hoc est, cõmodi nihil à nobis expectãs nos diligit, qui denique ignoscit nobis atque adeo benefacit: Nos verò nequaquam illius amorem præuenire possumus, vt amando simus priores: Sed neque gratis, neque sine merito illum amamus, nec velut indignum, qui amari dignissimus: item neque benefacere illi possumus, neque ignoscere. Constituit nobis proximum, in quem hæc omnia exercendo vicem suo rependamus amori. Quem pietatis seu compassionis affectum habuerit beata Magdalena, primum ad Christum, tanquam ad caput, deinde etiam ad eius membra, id est, ad proximum, significatur per effusionem vnguenti, quo caput Christi vnxit & pedes. Palam est etiam partim ex Euangelio, partim ex descriptione

Compassio ad proximũ quam sit pœnitenti necessaria. Matt. 7. Marc. 4. 1. Ioan. 4.

scriptione vitæ eius, circa crucem, circa sepulturam, circa conuersionem itē proximorum ad fidem, quam sollicita, quamq; sedula fuerit. Duodecimum, est deuotio ad Deum, qua mens prompta fit ad omnia, quæ Deo nouerit placere: Nunquam laude satietur diuina: nihil quod diuinum spirat cultum, fastidiat: nihil quod mortificationem postulat sensualis hominis, refugiat: detractet nihil, quod infert pro Christo laborem: non recusset quod tollit quietem: nullis impensis, nullis tandem viribus pro honore Dei parcat. Talis fuit beata Magdalena, propterea acceptissima Deo, qui est benedictus in secula, Amen.

Deuotio ad Deum vera quæ sit

IN EADEM SOLENNITATE.

Præeminentiæ decem beatæ Mariæ Magdalenæ quæ sint.

Sermo IV.

Vbi abundauit delictum, superabundauit & gratia. Romanorum 5. Ad comprobandam huius verbi veritatem, fratres charissimi, nō aliunde nobis testimonium petendum est, quam ab ea cuius hodie agimus memoriam, æquè nobis dulcem & festiuam. Siquidem ipsius vitam contemplantibus (si pensamus cuiusmodi ante, cuiusmodive post conuersionem fuerit) liquido constabit non minus gratiam in ea atque delictum abundasse. Tanta enim gratia, tanta in ea charitas abundauit, vt pleriq; nec immerito quidem post Ioannem Baptistam excellentiorem ei tribuant gradum sanctitatis. Porrò præter gratiam illam gratum facientem seu sanctificantem, qua multis illustrium fuit superior, alia decem à Christo meruit insignia, quæ priuilegia seu præeminentias atque prærogatiuas vocamus: vtpote quæ in cæteris sanctis aut non adeò perfectè, aut omninò non reperiuntur. Principio igitur, eius conuersionem plenam contritione locamus, & pœnitentiam non vulgarem. Siquidem paucis admodum sanctis donatum est, qui graui & multorum criminum sarcina abiecta, pœnitentiam perfectissimam sint assecuti. Nam si (vt diuus Augustinus refert) pauciss imi sunt tantæ felicitatis, vt ab ineunte adolescentia nulla damnabilia peccata commiserint. Et beatus Ambrosius dicat facilius se inuenisse, qui rectè seruauerit innocentiam, quā qui congruè egerit pœnitentiam (quod tamen de perfectissima pœnitentia, quæ non solum errata castigat, sed etiam vnde delicta oriūntur, peccandi affectiones extinguit, intelligendum est) conficitur pro singulari munere, beatæ Magdalenæ præstitum vt tam grandi vitiorum colluuie erepta, pœnitentiam faceret dignissimam, peccata simul ac vitia rescindens, mundanasq; affectiones diuinis amoribus commutans. Hæc autem eius pœnitentia quam grata fuerit Christo, quam execrabilis mundo, pœnitendi initia eius in Euāgelio laudatissima testantur, quibus elucet conuersionem eius (quippe quæ exuberantissimo feruore, singulariq; perfectione fuit inchoata) excellentissima charitate consummatam. Siquidem primo accessū mox illud perfectè cōpleuit, quod Apostolus monet: *Sicut exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem.*

Conuersio B. Mariæ Magdalenæ quam fuerit perfecta. Augustin.

Ambros.

Rom. 6.

Pœnitentibus in exẽplum vt sit B. Magdalena Gen.1.

Altera eius gratia seu prærogatiua est, quod sicut beatissima virgo Maria facta est innocentiæ speculum, ita hæc altera Maria pœnitens (puta Magdalena) constituta est pœnitentibus in exemplum. Quare non incongrue posset vtrique tribui, quod in Genesi legitur: *Fecit Deus duo magna luminaria, luminare maius vt præesset diei, luminare minus, vt præesset nocti.* Duo magna luminaria fuit mater Domini & soror Lazari. Illa præest diei, hæc nocti. Dum nim iustis ac sanctis quibusq; vitæ suæ splendorem obtendit Virgo immaculata, atque ad sanctitatis itinera capienda per sui imitationem aliis quasi perfectum lumen diei lucet. At peccatrix sancta velut luminare minus præest nocti, dum peccatoribus ac pœnitentibus conuersionis formam & correctioris vitæ præfert exemplum.

Dignatio Christi peculiaris erga B. Magdalenam quãta. Luc.7. Act.10. Matt.21.

Tertia, quod dignatione peculiari hanc Christus suscepit. Neque enim pharisæus ille, de propria iustitia tumidus, ipsam Christus auersatus est, sed benignè suscepit, quam misericorditer vocauit, pedes suos eidem rigandos, tangendos, abluendos, tergendos, osculandos, vngendosq; obtulit: pharisæi denique hanc despicientem arguit, Mariam verò non solùm excusauit, verum etiam laudauit, in hoc cunctis pœnitentibus fiduciam præbens, certissimumque signum, quam non sit personarum acceptor, quippe qui cum tantum vbique alibi iustitiæ Pharisæorum præferat gemitum publicanorum & meretricum, eosq; in regno cœlorum præcedere doceat. Superbis etenim iustis (si tamen superbus dici potest iustus) refutatis, humilium, id est, pœnitentium peccatorum consortia non spernit, familiaritatem conciliat, & pharisaicam iudicantium temeritatem vbique reprimens, verecundor potenter defendit. Non est ergo pius Dominus acceptor personarum, quæquidem qualis quisque fuerit, non admodum pensat, sed qualis iam sit. Vnde peccatricis huius humilitas ei placebat: Dum interim Pharisæi iustitia cui eo fœtgret. Quarta, quod de salute sua certior facta est atque secura. Cui enim tria sint homini ad salutem necessaria, quorũ incertitudo inter spẽ metumq; cunctos iactat, sæpenumeroq; affligit (videlicet peccatorum remissio, charitas & perseuerantia) de omnibus ijs beata Magdalena promissionem certam accepit. Nam de duobus prioribus certiorem eam fecit Christus, ad pharisæum dicens: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Quod ne formidaret pro illo duntaxat tempore, hoc est, præterito dictum, perseuerantiam quoque eidem promisit, alio loco eius sorori loquens: Optimam, inquit, *partem elegit Maria, quæ non auferetur ab ea.* Quinta, eius est gratia seu præeminẽtia, quod familiarissima atq; adeò singularissim adilectione illã Christus cõiũxit. Nã sui amore vulnerauit, atq; (vt ita dicã) ignuit cor eius feruẽtissimo, vt extra se, id est, Christũ, nihil amaret: præter se, nihil saperet, nihil sciret, nihil cogitaret. Porrò, sic amantem & ipse amauit, eius consortio sociatus, eius ministerio recreatus, eius deuotione oblectatus. Pascebat vacantem, exaudiebat orantem, amabat, excusabat, nec aliter atque domesticam & discipulam habebat. Vnde videns plorantem, collachrymatus est: auchem precantem, miracula operatus est.

Tria ad salutem homini necessaria quæ sint. Magdalena vti de salute sua facta fuerit secura. Luc.10. Familiaritas Christi erga B. Magdalenam quãta.

Ioan.11. Ioan 19. Ioan.20.

Sexta, quod multis hanc insignibus & honoribus Christus illustrem fecit. Siquidem moriturus sub cruce sibi assistere eam fecit, mortuus memoriam sui fidelissimo eius cordi viuam ac indelebilem inscripsit, amicam indefessam

entem vel sepultus habuit, resurgens post matrem suam primo eidem apparuit, Apostolis denique hanc Apostolam, postremo gẽtibus (puta Marsilien-sibus) dedit Euangelistam. Septima, quod hanc nõ modo supra sexus, verùm etiam supra naturæ facultatem extulit. Nam triginta annis in vasta eremo, non solum pœnitentiæ, sed anachoresis etiam speculum, ac prope initium, vixit mundo incognita: vtpote magis ãgelicam quam humanam vitam ducens, vbi (quod nulli sanctorum legitur donatum) septenis horis quotidie in æthera, manibus angelicis leuata, miris cœlestibusque recreabatur consolationibus. Octaua, est placidus, trãquillus, felicissimus, atque mirum in modum illustris transitus eius de hac vita misera ad brauium æternitatis. Nam dormitionis suæ die statuto (quem præsciuit atque prædixit) in oratorium beati Maximini angelorum manibus ducta, atq; in aere ante altare subleuata, vt Eucharistiæ sacramentum, radiosa facie, deuotioneque magna sumpsit, inter angelorum manus, velut obdormiens dulci somno, odore fragrantissimo corporis sui, non minus septem diebus accedentes refecit. Nona, quod inter Seraphin, supremo videlicet choro angelorum (vt pie creditur) non inferior Apostolis est coronata. Decet enim, vt quæ in terris olim charitate perfectior, gratia plenior, meritisq; fuit ditior, misericordia in cœlis ac gloria sit sublimior. Decima, quod ab Ecclesia vniuersa, generatim solenni honore, celebriq; memoria honoratur, idq; tanto deuotius, quo generalius nos omnes sumus peccatores, omnes nos oportet fore pœnitentes. Omnes igetur decet tam commendatam eius in Euangelio memoriam venerari, quos delectat tam felicis mutationis, puta ex peccatrice, & diaboli alumna subitò filiam Dei fieri, dilcipulamq; ac spõsam amicissimam Iesu Christi. Omnes, inquam, delectat, tam perfectæ conuersionis, tam feruidæ delectionis, tamq; perseuerantis fidelitatis memoriam festiuo cultu venerari, quibus cordi & desiderio est imitari, miserante atque iuuante nos Domino nostro Iesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

Marc. 16.

Vita eremitica B. Magdalenæ quã fuerit perfecta.

Mors B. Magdalenæ quam fuerit felix.

Beatitudo B. Mariæ Magdalenæ quanta sit.

Solennitas festi B. Magdalenæ quã celebris.

IN EADEM SOLENNITATE.

De triplici osculo, B. Mariæ Magdalenæ conuersio vt fuerit planè mirabilis: de ipsius pœnitentia triplici, & in quibus eam imitari debeamus. *Sermo V.*

Hæc postquam intrauit, non cessauit osculari pedes meos. Lucæ VII. Charissimi fratres, tria osculorum nouimus esse genera, quibus accedenti quidem ad Dominum seu principem, gratia aut quæritur, aut inuenta augendaque familiariter exercetur. Est enim osculum humilitãtis seu ad pedes cuius obtinere gratiam quærit, reconciliationis, aut gratiæ petendæ signum. Est aliud ad manus, quasi certioris iam fiduciæ de gratia præsumentis indicium. Est tertium ad os amicitiæ maioris, haud dubium fruendæ exercitium. Per hæc tria osculorum genera quibus B. Maria Magdalena siue corporaliter, siue spiritualiter Christum osculata est, tres status siue tres viuendi ordines intelligimus, in eadem sancta muliere repertos, extra quos nullus inuenitur alius Deo dicatus, aut saluti congruus, & ad hos omnes professio nostra nos instituit (tametsi non ab omnibus attingantur) quare, & forsan

Osculum triplex quod sit.

Oſculum triplex quid ſignet.

non incongruè beata Maria Magdalena ordinis noſtri patrona & habetur, & eſt, quod ſuo exemplo veluti dux præcedens, nos inſtruat, ſuo merito ducat & iuuet. Sunt autem ſtatus iſti, pœnitẽtium, actiuorum & contemplatiuorũ: qui alias incipientium proficientium & perfectorum dicuntur: Vita pœnitẽtiæ quomodo in ea reperiatur, hodiernum Euangelium luce clarius manifeſtat: quod conuerſionem eius vehementem ac integram, verecundam & lachrymoſam, humilem deniq; effert ac deuotam. Vehemens quippe fuit eius pœnitentia, quæ neque conuiuantium multitudine, neq; phariſæi tumida iuſtitia, neq; Chriſti vel maieſtate licet admodum humili, vel innocentia arcebatur, ſuper conuiuas ingreſſa, ægra Dominum inter epulas animæ ſuæ medicinam quæſiuit, lachrymarum aquam obtulit, ſanitatem vt expetijt, conſecuta eſt. Non poterat ſe diutius continere, quandoquidem præteritæ vitæ tam magno tenebatur odio, adeò mortem deteſtata, vitæ fontem ſitijt, tanta flagrauit ad Chriſtum charitate vt vel minima morula nimis ei protelata videretur, ſi Dominum, donec à menſa ſurgeret, vel ſolus inueniretur quantulũcunque præſtolari iuſſa fuiſſet. Integra, quia nõ modo peccata, ſed etiam peccatorum occaſiones, renunciando abdicauit, nec ſolum abdicauit, verũ etiam nihil ſibi reſeruans, cuncta, quibus ante ad iniuriam creatoris ſeruierat mundo, nunc mundo ſubtraxit, & Chriſto in holocauſtum obtulit. Genas, oculos, labia, crines, manus, vnguenta, facultates, & quicquid eiuſmodi fuit, quo iam pridem laſciuire conſueuerat, ad Chriſti pedes exuit, Chriſti miniſterio ſubiecit. Verecunda fuit etiam eius pœnitentia & humilis, quoniam quidem non audebat in faciem Domini accedere, vtpote quam ante longo tempore impiè viuendo cõtempſerat, veluti alter publicanus, qui ad cœlos ne oculos quidem audebat leuare, retro acceſſit, ſecus pedes domini ſtetit, procidit, illos lachrymis vbertim rigãtibus lauit, capillis, quibus preciolius aut charius olim non habuerat exterſit, indignam ſe ſentiens, cuius lachrymæ (quas tamen continere neque poterat neque volebat) ſanctiſsimos Domini pedes diu tangerent: rorãte præterea in ſe Spiritu ſancto, ceu tota liquefacta, oſcula imprimendo, gratiam exhauriendo non potuit ſatiari. In quo pariter quam lachrymoſa, quamq; deuota eius fuerit pœnitentia liquet. Hoc primum fuit oſculum, quo mulier amoroſa non minus corporaliter, quam ſpiritualiter ad pedes Ieſu gratiam eius ſibi conciliauit, hic ſtatus pœnitentium hoc exemplar incipientium. Hãc ſummopere imitari deberemus, quia reuera ad pœnitentiam vocati ſumus, pœnitendo incipimus, pœnitendo proficimus, pœnitendo conſummamus, quia tota vita noſtra pœnitentia eſt, licet proh dolor, quaſi magnorum iuſtorum opera haberemus, de peccatis noſtris parum anxij, parum ſolliciti ſumus: ne dicam quod forſan ea quandoque magis in oblectatione, quam amaritudine recolimus. Sed de hoc ſatis.

Pœnitentia B. Mariæ Magdalenæ vt fuerit vehemens.

Pœnitẽtia B. Mariæ Magdalenæ vt fuerit integra.

Pœnitẽtia B. Mariæ Magdalenæ vt fuerit verecunda & humilis. Luc. 18.

Pœnitentiã B. Mariæ Magdalenæ vt imitemur

Secundum & tertium ſtatum, actiuorum ſcilicet, ſeu proficientium, & contemplatiuorum, ſeu perfectiorum propter diuinæ gratiæ exuberantiam ſimul habuit, quia à perfectione inchoauit beata Maria Magdalena: vtrique tamen (quod facilè ex Euangelio conſtat) pro tempore operam dans, vſque ad Chriſti aſcenſionem, poſt quam contemptis omnibus terrenis, poſthabitis etiam quantumlibet ſanctis in publico actibus, contemplatiuæ vitæ, ſpiritualibus theorijs, mentalibus exceſsibus vſa eſt potius vacare. Deo quippe ſoli inhærens.

Vitæ B. Magdalenæ perfectio quanta fuerit.

inhærens, angelicam magis, quam humanam ducebat vitam in terra. Et hic duo fuerunt oscula alia: alterum quidem, quod in ordine esset secundum, ad manus, quasi per gradus ab imis ad summa se leuando, quod (vt dixi) proficientem, seu actiuam vitam significat, in qua beata Magdalena postquam ad pedes Domini peccata deposuerat, sanctitatē induerat, & (vt verbis vtar diui Bernardi) Aethyopissa pellem mutauerat, in nouum restituta candorem, Bernardus. fiducialiter ad manus Dñi se erigebat, siue spirituali dūtaxat, siue etiā corporali osculo, pro recepta gratia gratias agens. Cognoscebat.n.q̄ & q̄lis ante fuerat qualis modo, & per quem facta esset. Sciebat quoque, q̄ qui dederat ei pœnitendi voluntatem ac resurgendi facultatem, adderet etiam necesse foret continendi virtutem, quandoquidem nihil ei prodesset tunicam suam, si iterum indueret illam: aut postquam lauisset pedes suos, rursus inquinaret illos: quin potius opus fore vt sibi decorem adderet continentiæ, dignos pœnitentiæ fructus, opera iustitiæ, indumenta pietatis: quæ quidem à Christo accipiendo, & in illis se exercēdo, ad manus eius osculum secundum dedit (siquidem ita fieri cernimus, vt recipiendo munus dantis osculemur manus) quod quid aliud fuit (vt bis dicam) quam vt post singulariſsimæ conuersionis & familiariſsimæ conuersationis gratiam ad Christum inter excellentiſsimas virtutes, inter præcipua gratiarum munera sibi collata, nihil sibi ascriberet, sed eius nomini (à quo habebat omnia) daret gloriam. Sic nobis quoque ornatum vitæ eius actiuæ, hoc est virtutes, videlicet humilitatem, mansuetudinem, continentiam, compassionem, pietatis amore imitari satagentibus, sicut absque industrijs nostris & laboribus nihil est sperandum, ita de eisdem non est præsumendum, sed de manu gratiæ eius cuncta expectare, & pro receptis osculum gratitudinis decet nos non omittere, ne & quæ recepimus, & quæ recipere poteramus, vtraque nobis subtrahantur. Porrò, de tertio oris osculo quod beata Magdalena non tam dedit, quam accepit, quod verè contemplationis, mundi cordibus, perfectis tantum & Dei amore flagrantibus datur gustandum ego vt huius inexpertus, vobis tractādum, quærendum & experiendum (quandoquidem nemo scit, nisi qui accepit) relinquo. Quod vobis beata Mariæ Magdalenæ meritis concedat Iesus Christus eiusdem sanator & sponsus, qui sine fine viuit & regnat in secula benedictus Amen. Cant.3.

IN EADEM SOLENNITATE.

Vt beata Maria Magdalena bifariam optimam elegerit partem, & cuiusmodi fuerit eius post conuersionem vitæ institutum.

Sermo VI.

Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Meministis fratres charissimi isthæc verba tum locutum esse Dominum, quando Martha sororem suam B. Mariam Magdalenam, cuius hodie solennitate lætamur, tanquam ociosam, accusauit, quibus eam non solum contra sororis accusationem defendit, sed ipsum etiam illius trāquillum ocium inquieto Marthæ negocio antepositum. Non timemus ne fortè errauerit Dominus, quia sapientia est. Error enim in Deum cadere non potest. *Maria*, inquit, Luc.10.

opti-

Partem optimam vt elegerit B. Maria Magdalena in conuerſione

optimam partem elegit. Vbi nos conuenit paulò diligentius inueſtigare atque perſpicere, vt ipſa partem optimam elegerit. Et primo quidem eam elegit in ſui conuerſione: quia viam ſalutis viæ perditionis, honeſtatem vitijs, amicitiam & gratiam Chriſti iugo & ſeruitio diaboli, regnum cœlorum inferno prætulit. Præterea non ſegniter, non tepidè, non dimidio, ſed toto corde ad Deum conuerſa, adeò doluit, quod Deum offendiſſet, vt non ſolum lachrymas aut gemitus, ſed profluuium etiam lachrymarum emitteret, quo Chriſti rigaret, lauaretq; pedes. Euangelica hoc ipſum nos docet hiſtoria, quæ hodie in Eccleſia ſolenniter recitatur, quam ſapienter optimam elegerit Maria Magdalena partem, quæ abiecto diaboli lenocinio, facta eſt fidelis ſponſa Chriſti. Erat enim mulier nobilis, opulenta, nihilominus venuſtate, quàm diuitijs præſtans. Erat etiam iuuencula, atque prorſus ad voluptatum illecebras accommoda, prorſus ad capiendas animas non aliter atque rete diaboli idonea. Viuebat ſuo arbitrio & quicquid amatoribus ſuis iucundum gratumq; didicit, amplectebatur, gloriabatur (vt fœminarum mos eſt) ſe amari, appeti atque cæteris præferri. Corde obſcœna cogitabat, & oculis petulantibus, morum verborumq; laſciuia, atque adeò veſtibus cæteriſq; quibus poterat, ornamentorum lenocinijs ac fucis, adoleſcentes in ſui aſpectum, in admirationem, in amorem pelliciebat. Non fuit (vt piè credi poteſt) palam proſtituta meretrix: ita tamen viuebat, quod pudicitiam illius omnes mortuam iudicabant, omnes eam peccatricem, quæ obſcœnos amores in delitijs haberet, clamabant. Erat caſtis oculis illam videre faſtidium, impudicis venenum. Dum ſic perditionis iter diabolo, mundo & carni ſeruiens, ambularet, vehementer ſoror huius Martha laſciuiam ipſius atque impudentiam gemuit, atque ad vitam correctiorem illam reducere fruſtra tentauit. Cogitate nunc quomodo Martha Domini Ieſu prædicationem frequentans, eius verbis, moribus, aſpectu atque miraculis ſtupidabatur: quomodo Magdalenam ſororem ſuam his quoque oblectari deliderabat, atque vt ſe comitaretur, Dominum Ieſum viſura, auditura; mutabat. Contemplemini quomodo miſericors Dominus huius, id eſt, Marthæ pium ſtudium attendens, ſuper ſorore quoque eius miſericordiæ oculos non diu continuit. Loquebatur foris prædicando, & inſpirabat intus cor Mariæ Magdalenæ molliendo: terrebat & quaſſabat cor eius adhuc ſuperbum, & rurſus iaciebat ſagittas potentes, quibus amore illam (quæ tamen ad amandum tota prona erat) vulnerabat. Quid multa? Non deſtitit pius Dominus ſermonem eiuſmodi ad turbam vniuerſam huic negocio congruum facere, vt frigidum cor Mariæ, mundi amore videlicet congelatum, amore diuino ſolueretur ad huius ſolis ſplendorem calefactum. Non deſtitit etiam in cor Magdalenæ ſcintillas doloris & amoris immittere, donec corde eius mutato, tota perturbata, anxia, hæſitabunda, gemens atque ſibi diſplicens, domum rediret.

Martha uantopere ſororis leſnocinia doluerit.

Magdalenã vt Chriſtus ſtuduerit ſibi attrahere.

Itaq; dum cordis iam oſtium pulſanti inuitantiq; Ieſu aperiret, totus ipſe Dominus in cor eius ingreſſus eſt, adeoſq; in odium vitiorum & in amorem virtutum, mutatione felici ſuccendit, vt ne momento quidem carnali ſuæ conuerſationi inhærere vellet. Verum cum ſtatueret altera die ſequenti Dominum prædicantem accedere, tam diu ſe continere non potuit, ſed eum præ

Conuerſionem vt Magdalena incœperit.

relicta domo, quærebat quem in corde suo iam habitantem & operantem gestabat. Quem inuitatum discens in domo leprosi pharisæi, non potuit expe- Luc. 7.
stare donec ex prandio surgeret Dominus Iesus, sed ad conuiuas flens & gemens domum intrauit: quia odiebat peccata sua, detestabatur vitam suam malam, ex qua sanari optabat & liberari. Iesus autem dissimulabat, foris, & intus in corde illius ipsam trahebat. Maria accedebat tota verecunda, nō audens in Christi faciem stare, sed retro ad pedes eius accedens, erumpente fluuio lachrymarum, pedes eius lauit, capillis terfit, & oculis linxit. O quid tū sensit in corde suo? Certè elegit optimam partem in sua cōuersione, humilitatem, verecundiam, confessionem, quia etsi ore tacebat, opere tamen & lachrymis clamabat se peccatricem. Secundo, elegit optimam partem, quia e- Partem optimam, hoc est, Christū vt elegerit Magdalena.
legit Christum, elegit vitæ sanctitatem, dilectionis, contemplationis, & virtutum perfectionem. Quis ita conuersus post peccatum ad Deum, tanta integritatis perfectione perseueranter Deo adhæsit, vt Maria Magdalena? Quis tā feruenter Christum dilexit, vt Maria Magdalena? Quis tam fideliter constanterq; inter omnia aduersa eidem astitit, vt Maria Magdalena? Quis post eius mortem ita fidelitatem & dilectionem seruauit, vt Maria Magdalena?

Ipsa postquam semel in gratia suscitata fuit à peccato, non est lapsa, non Magdalenæ post conuersionem studia & exercitia qualia fuerint.
est auersa à Deo. Ipsa Christum vt indiuidua comes & discipula vbiq; secuta est. Ipsa omnibus curis & cogitationibus relictis, vni Christo vacauit, sedendo ad pedes eius, & auscultando prædicationes eius. Ipsa tempore passionis Luc. 10.
Apostolis fugientibus Christo morienti sub cruce astitit. Ipsa eum sepeliuit. Mat. 26. & 27
Ipsa sepultum quæsiuit. Ipsa die Paschæ recedentibus alijs & desperantibus Ioan. 19. &c.
de Christo, apud sepulchrum etiam vacuum sola mansit: vt quia amiserat Matt. 15. 16.
magistrum, saltem sepulchrum eius ex amore custodiret. Ipsa hortulano (vt Luc 23. 24.
putabat) loquens, dum illum Christum esse cognosceret, præ amore & gau- Ioan. 20.
dio oblita sexum fœmineum inter brachia rediuiuum amplecti & osculari voluit. Quod Christus non admittens, benedicta manu sua frontem eius tetigit, & ne id faceret prohibuit, dicens: *Noli me tangere*. Eam ob causam caro Ibidem.
illa, quæ in fronte mulieris sanctæ tunc à gloriosa manu Domini tacta est, incorrupta post mortem vsque hodie mansit. Ipsa post Pentecosten singulari Magdalena post Pentecosten quid egerit.
autoritate Spiritus sancti, quo vtebatur doctore & magistro, in Massiliæ partibus palam Christum euangelizauit. Ipsa tandem amatoris sui Christi desiderio flagrans, mundum pertæsa arctissimæ rupi se inclusit, in cuius specu XXX. annis mundo incognita Deo soli sola vacauit. Ipsa septenis horis in aera ab angelis eleuata cœlestes concentus audiuit. Ipsa ad purgatorium ducta, vt patientium ibi misereretur atque reducta, oratione atque sui castigatione multas inde animas liberauit. Ipsa triginta annis absque humano cibo, cœlesti tantum consolatione refecta, vixit. In omnibus igitur B. Maria Magdalena perfectissimam, excellentissimam, atque optimam partem elegit. O quantus, quam immensus Dei amor illius animum occupârat: Viuebat quidem in illa vasta eremo cunctis inaccessa mortalibus, & omni humano solatio destituta, sed ardentissimus Christi amor ineffabiles spiritus consolationes illi parichat. Sæpius diuinis recreatam esse visitationibus quis ambigat? Sed quia rursum sese dilectus abscondebat ad tempus, vt auidius desideraretur, miro cruciabatur pij amoris ardore B. Magdalena, nec sibi à lachry-

mis temperabat, donec optato sui sponsi, quem sibi ceu partem optimam elegerat, aspectu rursus frueretur. Interim necesse erat præ amore languere animum illius, & sæpius clamare ad ciues cœlestis Hierusalem: *Nunciate dilecto, quia amore langueo.* Hic autem amoris languor nihil erat aliud, vt ait sanctus quidam, nisi tædium impatientis desiderij sui, quo necesse erat afficiebatur illius vehementer amantem absente dilecto. O præsens absentia, & absens præsentia dilecti tui anima benedicta, qui simul perdebatur & habebatur. Non enim poterat satiari desiderio, quæ non nisi desiderare concupiscebat. Fames enim animæ desiderium est. Et licet ardentissimo illius desiderio crebrò satisfaceret ille quem vnicè suspirabat Dominus Iesus, non tamen erat illa perfecta satietas: siquidem rursus subtrahebat sese, donec tandem opportuno tempore ruptis corpore vinculis, iussit eam ad suos venire amplexus, & sua præsentia longe optatissima absque vlla interruptione perfrui in cœlis. Vbi nunc secura gaudet & regnat cum eodem dulcissimo sponso suo, parata omnibus ipsam sedulo implorantibus veniam & gratiam à Deo impetrare, cui est omnis honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Cantic 2. Languor amoris quid sit.

Fames animæ quid sit.

IN FESTIVITATE BEATISSIMÆ ANNÆ MAtris gloriosæ semperque Virginis Mariæ.

Quod religiosè Anna pluribus sit nupta viris.

Sermo I.

EGO quasi vitis fructificaui suauitatem odoris, & flores mei fructus honoris & honestatis. Ecclesiastici XXIV. Non ociosum putemus fratres charissimi, quod Anna Beatissima comparetur viti: quandoquidem non modicam habet Anna vitis similitudinem, præsertim in Ecclesia, cui ipsa fructificauit, id est, cui post flores fructus produxit in odorem suauitatis. Sint eius flores tres ipsius filiæ, sint fructus è floribus prodeuntes eiusdem nepotes, puta Iesus Christus Dominus noster cum quinque Apostolis, & Ioseph iusto. Non absurdè igitur viti comparatur Anna, quandoquidem sicut vitis dilatans ramos ac palmites suos dum floret, dulci reficit odore, fructumq; tandem producit suauissimum, quo Deum hominesq; letificat, ita Anna beatissima, palmites suos, hoc est, sobolem, stirpem, ac posteritatem suam in vniuersum propagauit orbem, vnde suauissimos Ecclesia collegit fructus. Nam Dominus noster Iesus Christus botrus nobilissimus, suauissimusq;, qui in crucis torculari expressus, suo nos lauat & inebriat sanguine, suo corpore cibat, vnde prodijt nisi ex palmite seu flore huius odoriferæ vitis, hoc est, ex pudicissima Maria virgine filia Annæ? Deinde Iacobus minor, Ioseph iustus, Simon Zelotes, Iudas Thadæus, vnde orti sunt, nisi ex flore huius amplissimæ vitis, hoc est, ex Maria Cleophæ, quæ Annæ fuit filia? Postremo neque Ioannes Euangelista idemq; Apostolus, neque eius frater Iacobus maior nobis essent, nisi pulcherrimæ huius vitis, puta Annæ flos (Mariam Salomæ loquor) eos nobis germinasset. Videtis nunc quomodo vitis hæc speciosa propaginibus, floribus atque fructibus suis mundum repleuerit, vnde Ecclesia hausit odorem suauitatis, fructumq; honoris & honestatis?

B. Anna cur rectè comparetur viti

Iudic 9.

Apoc. 1. Ioan. 6.

Dum

Dum enim odore bonæ vitæ & prædicatione Iacobus maior replet Hiſpaniam, Ioannes Euangeliſta Aſiam, Iacobus minor Iudæam, Simon & eius frater Iudas Thadæus Aethiopiam, Meſopotamiam, ac Perſidem, nonne Chriſtus vel ſolus mundum poſsidet vniuerſum? Hi ergo ſunt propagines, ex vite pulcherrima, Anna videlicet prodeuntes. Cæterum, quod ex eadem quoque vite prodierit vinum germinans virgines, homineśq; Deuḿq; lætificans, facilè reperiemus, ſi Chriſtum cogitemus, eiuśq; pudiciſsimam Virginem matrem. Quod enim in ipſis commendata conſecratáq; ſit virginitas, infra audietur. Interim ne hoc quidem tacendum eſt, vaſa munda, vaſa ſancta quis replet Spiritus ſancti guſtu, quis Dei amore illa inebriat, niſi Chriſtus floris candidiſsimi filius? Quis enim adeò eſt ſuauis ſe amantibus? Quis ita iuſtum reficit eſurientium, quis corda exhilarat gementium, vt Chriſtus? Nec mater eius Maria hic tranſeunda eſt. Num ipſa inſuauis eſt pœnitentibus? Nonne ex peccatis ad Deum redire cupientibus, ipſa eſt prima quæ occurrit? Nunquid non huiuſmodi peccatores ſua dulcedine allicit, ſua miſeratione capit, ſua benignitate fouet, fructu ſui ventris reficit? Nonne peccatores poſt infelicem huius mundi nauigationem, imò triſte poſt naufragium hunc portum placidiſsimum quærunt, ad hunc portum ſecuri applicant? Neſcit enim pijſsima indignari, neſcit exprobrare, neſcit repellere, nequit fatigari, quia tota eſt clementiſsima, tota miſericors. Verum de hoc ſatis. Eſt aliud quod tractandum ſupereſt de S. Anna, quomodo poſt primum maritum ex quo fructum valdè nobilem ſuſceperat, non vidua remanſerit. Quibuſdam enim magno videtur probro furſſe S. Annæ, quod pluribus ſubinde ſit nupta viris, nec in excuſationem admittunt opprobrium vitandum ſterilitatis, quæ ſub veteri lege erat maledicta, quandoquidem ex primo viro, puta Ioachim, iam fructum receperat nobiliſsimum, beatiſsimam virginem Mariam, qua poſteritatem ſibi comparauerat nunquam interituram. Suffeciſſet igitur, inquiũt, eidem, quo non eſſet ſterilis, imò quo foret etiam inter gentes benedicta, ex primo marito receptus hic fructus. Reſpondendũ, verè ſterilitatem in teſtamento veteri fuiſſe maledictam, maledictione licet etiam ſterili: vtpote qua apud homines inglorij eſſent ij coniuges, & potiſsime mulier, quæ cenſebatur maledicta à Domino, vtpote cuius vuluam concluſiſſet Dominus, & quæ prolẽ coniugalis vinculi honeſtationem non haberet, nec populi Deum verum colentis, auxiſſet numerum. Verùm ad animam hæc maledictio non pertingebat. Nihilominus tamen triſte odioſuḿq; erat mulieribus infœcunditatis nomen, quandoquidem quemadmodum arbor ſterilis & ſine fructu, contẽnebantur. Itaque dum ſterilitas ſic foret contempta ab omnibus, nec aliter atque maledictio, à mulieribus fugiebatur, timebatur, plangebatuŕq; (cuius habemus exemplum in alia Anna, vxore Helchanæ, alijśq; multis) fœcunditas quanto mulieris erat maior, tanto ipſa mater æſtimabatur felicior ac glorioſior. Vnde conſolatur Dauid beatos eos qui timent Dominum, dicens: *Vxor tua ſicut vitis abundans in lateribus domus tuæ, filij tui ſicut nouellæ olivarum in circuitu menſæ tuæ: ecce ſic benedicetur homo, qui timet Dominum.* Sanctiſsima igitur Anna cum timeret Deum, eíq; ſummopere placere deſideraret, nec cõtinentia illo tempore haberet aut laudem, aut præceptum, quomodo fœcunditas, didiciſſet́q; iam cum primo marito per reuelationem gratum Deo eſſe vt pa-

Zachar. 9.

Chriſtus quàm ſit ſuauis ſe amãtibus

Maria quam ſit dulcis Pœnitentibus.

Exod. 13.

Steriles quali maledicto fuerint in veteri teſtamẽto plexi.

Gen. 20.

1. Reg. 1.

Pſal. 127.

vt pareret, solius Dei contemplatione ac eiusdem beneplaciti intuitu instituta est, motaq; haud dubium accedente etiam Spiritus sancti instinctu, quidiu foret generationi apta, in coniugio viuere: quippe quæ paratior fuisset manere in cœlibatu si Deus id gratum sibi fore (quomodo vt pareret, monuerat) ei ostendisset. Eam ob rem mortuo semper priore marito non diu post alteri nupsit. Porrò, quod illaudata manebat virginitas in veteri lege, fœcunditas verò prædicabatur, tres sunt causæ, è quibus sanctissima Anna vehementer venit commendanda. Prima, quia præceptum erat ab initio mundi de hominum multiplicatione (*Crescite*, inquit, *& multiplicamini, & replete terram*) cui præcepto vt obediretur, solum coniugium præbere debuit suffragium: quare de virginitate alioqui Deo semper accepta, eiusq; præconio, tũ nihil manifestabatur, quia fuisset id ocioſum. Neq; enim per hanc nascenti adhuc mundo atque sui augmentũ cupiẽti succursum fuisset. Tacebatur igitur interea virginitas, fœcũditas laudabatur. Habitura certè erat virginitas suo tempore, hoc est, mundo decrescente, ingens præconium, habiturus quoque cœlibatus religiosè obseruatus, grande satis & meritum & laudem. Verũ priuilegium hoc, quo mundus angelicum disceret viuendi modum, sanctissimæ Mariæ Annæ filiæ Deiq; genitrici seruabatur: vt simul etiam mundus caperet, quãti foret meriti in nouo testamento virginitas, quandoquidẽ ea sola erat digna quæ gigneret Deum, sola idonea quæ Christum cuius gratia mulieres omnes veteris testamenti optauerant esse fœcundæ, pareret. Expectabatur itaq; puella, cuius animus suopte etiam amore & desiderio adsanctitatem, munditiam puritatemq; flagraret, opprobriumq; sterilitatis atque ingis maledictum (quandoquidem hoc non feriebat animam) aut nihili duceret, aut Dei & virginitatis amore subiret. Hæc fuit castissima illa puella beata Maria Annæ filia, quæ non solum ab infantia, sed nec in vtero tantum, verùm etiam antequam conciperetur ab omni peccato præseruata, benedictionibus Domini præuenta, & Deo soli est consecrata. Hæc profectò frustra expectaretur, nisi Anna sanctissima nuberet, nisi Anna eam pareret. Tacuisset igitur tacebatur virginitatis laus, tam diu fœcũditas amabatur, quoad Christo ex virgine nato, didicit mundus precium virginitatis ac præmium, didicit præterire figuram huius mundi, didicit denique eos qui iuncti sunt matrimonio, doceri vt vxores habeant quasi non haberent. Ideò offeruntur ei virgines post eam, id est, post virginẽ, Deiq; matrẽ Mariam, regi Christo Dño. Post, inq̃, quia tempore posteriori ad hoc institutæ, & Mariæ exemplo sunt inuitatæ. Vide nunc Anna beatissima, quomodo Deo maximè placuit, cui obedire maximopere in omnibus voluit, eligens id quod Deus imperauerat, hoc est, in coniugio esse atque filios ad ipsius solius gloriam procreare.

Virginitas cur in veteri lege fuerit illaudata.

Gen. 1.

Virginitas quanti sit meriti in nouo testamento.

Psalm 20.

1. Cor. 7.

1. Cor. 5.

Psal. 44.

Altera causa est, quare coniugalitas fœcunda expetebatur. Cum enim in solo populo Iudæorum (qui minima erat portio orbis) Dei viui & veri cultus exercebatur, reliquus vero populus mundi vniuersus, idolorum cultui deditus foret, magnæ erat laudis multæq; felicitatis æstimabatur, amplam relinquere sobolem, prolemq̃ numerosam habere. adeò vt religionis cultu, & colentium Deum augendo numero, etiam patres sancti & patriarchæ plures acceperint vxores, non lasciuiam, sed Dei cultum, aucto colentium numero dilatare, æq; maiorem facere meditantes. Quid ni cuperet etiam hoc

Qua ratione antiqui patres vxores plures acceperint.

hoc sanctissima Anna? vtpote quæ tota erat dedita cultui diuino, hoc solum meditans, quomodo honorem eius dilatare potuisset. Eam ob rem tertiam partem bonorum suorum in Dei honorem templo, atq; templi ministris, alteram pauperibus contulit. Nec satis hoc ei videbatur, nisi etiam vterum suum in Dei ministerium, sanctissimo vtens coniugio, & diuino seruiens præcepto locaret. Tertia causa deuotio fuit mulierum, virorumq; ad Christum: optabant enim omnes, optabant singuli, vt de suo semine suaq; familia nasceretur Christus: optabant item, vt si hoc honore ac gratia indigni forent (quandoquidem doctiores nouerant ex qua tribu Christus nasciturus esset) saltem de semine suo quispiam supereſſet, qui Christum videret, Christo seruiret. Ea de re quia cunctis odiosa vitandaq; videbatur sterilitas, votis omnibus cupiebant posteritatem, & (quod mulieribus vel naturaliter inditum est) prolium vbertatem. Quid faceret Anna beatissima? An ipsa cæteris minori prædita fuit erga Deum deuotione? Haudquaquam. Toto corde desiderabat videre Christum, toto corde æstuabat vt illum viueret diem, quo ex filia sua nasceretur Christus. Nunciatum namq; ei iam erat ab angelo, quod paritura esset filiam nomine Mariam, quæ virgo in templum Domino dedicata aliquando paritura esset Christum. Hæc audiens Anna beatissima adeò sibi propinquum fore & tempore & sanguine Christum, vtpote ex filia filium, quanto putatis cruciabatur desiderio, vt plures produceret in mundum proles, quo sancta soboles, copiosaq; tanto nepoti suo iungeretur? Quam optauit hæc sanctissima mulier, vt vel decem pareret filias è quibus omnibus haberet nepotes Christi consobrinos? Non gloriam quærebat ex societate & consanguinitate Christi, nec honorem nepotibus (quippe cùm Christus in hoc mundo nihil eiusmodi quęsierit, nihil habuerit, nihil deniq; suis reliquerit) sed optauit sancta hæc mulier vt multi ex vtero suo producerẽtur (quod maximè sperabat de nepotibus conterraneisq; Christi) qui Christo quanto forent viciniores carne & sanguine, tanto fideliores deuotioresq; eidem essent & fide. Hæc deuotio Annam quamdiu se fœcundam sensit, vt pluribus nuberet viris, feliciter induxit. Et nos charissimi fratres inducat deuotio, vt totis viribus fugiamus sterilitatem bonorum operum, memores verbi benedicto ore Christi nobis prædicati: *Omnis arbor quæ nõ facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur.* Hic namq; ocium omne malum excluditur. Nec solum ocium, verum etiam occupatio ociosa, vnde nullus fructus hauritur, & tempus adeò nobile vanè amittitur. Sumus nos præ cæteris hominibus vocati atq; de mundo electi à Deo, qui posuit nos in hoc monasterium, vt eamus & fructum adferamus, & fructus noster maneat. Eiusmodi igitur fructus operemur, qui permaneant in vitam æternam, quandoquidem occupationes & operationes aliæ omnes vanæ sunt. Quicquid agitur, siue dicendo, siue operando, edendo seu dormiendo, nisi Deus ibi quæratur, & pro eius gloria & beneplacito fiat, ociosum, inane & pernitiosum est. Videte nunc quæ vitanda sint nobis. Non opus est dicere, non opus prohibere. Ipsi attendamus quomodo ea, quæ in Dei non possunt gloriam referri, caueamus, & bonorum operum teneamus fœcunditatem, præstante hoc Domino nostro Iesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

Deuotio B. Annæ ad Christum quanta.

Ioan. 5.

Sterilitas bonorum operum fugienda.

Matt. 3.

Ioan. 15.

IN EADEM SOLENNITATE.

D. Annæ præstantia & sanctitas quanta, vita item eius & mores quam fuerint pietate pleni: quo item pacto sit à nobis honoranda.

Sermo II.

GRatia, super gratiã, mulier sancta & pudorata. Eccles. XXVI. Charissimi fratres, si vlla fuit mulier sancta, cui hæc verba potuerũt tribui maximè id fieri debet matri genitricis Dei S. Annæ. Quis enim de sanctitate hæsitet Annę, nisi qui dubitat quoq; de beatissimæ Mariæ sanctitate? Quis nõ credat Annam mulierem esse sanctam, nisi qui beatam Virginem negat sanctissimam? Aut quis derogabit matri, nisi qui filiam eius non veneratur? Si filij dedecus ignominia est patris, & ediuerso, quomodo gloriosimæ atque præomnibus dignitate singularis beatæ Mariæ virginis prærogatiuæ nonin suæ honorem redundant matris? Proinde si etiam omnia forẽt, quæ creduntur de sancta Anna, nobis obscura, si quæ leguntur, incerta omnia, quanta laus est, esse tantæ, virginis Dei genitricis matrẽ? Quomodo enim virginem Mariam tanta credemus gratia euectam, vt fieret Dei mater, si non credimus virginis huius matrem excellenti quoque fuisse sanctitate illustrem? Si enim sancta fuit in vtero matris beata Maria, quomodo non sanctum est vas illud, quod Mariam sanctitatis omnis decorem portauit? Beatissimæ eius filiæ Mariæ credimus conceptionem adeò sanctam vt tota fuerit pulchra, tota munda, tota absque peccato, & ab omni macula aliena: & eam quæ hanc concepit, non credemus sanctam? Aut quomodo (vt verbo vtar Ecclesiastici) sancta Anna non erit pudorata, hoc est, pudicissima atque castissima, quæ licet virili complexu filiam concepit, hanc tamen concepit totam immaculatam, atque ab originali peccato præseruatam? Si priuilegio singulari beatæ Mariæ cœlitus concessum est, vt illi dicere non liceat aut congruat illud Psalmi: *Ecce enim in iniquitatibus concepta sum, & in peccatis concepit me mater mea:* quomodo Annam sanctam non dicemus, quomodo tacebimus pudicissimam, aut quomodo ei derogabimus tanquam carnali seu libidini deditæ? Absit hoc à piorum cordibus, mulierem non sentire castissimam, tametsi tres subinde credatur habuisse maritos.

Sanctitas B. Annæ ex quibus probetur.

Eccles. 3.

Cantic. 4.

Eccles. 26.

Psal. 50.

Erat enim Anna sterilis, quæ sterilitas tanto animam eius cruciabat, quãto maiori prolis desiderio vrgebatur. Desiderabat autem prolem, non quam diuitiarum temporalium relinqueret hæredem, sed quam diuini nominis post se, hoc est, ex semine suo relinqueret cultricem, atq; auitę fidei maternæq; deuotionis successorem. Itaq; benignissimus Deus castissimum eius videns desiderium, intentionemq; deuotissimam, fœcunditate, hoc est, pariendi spe nihilo minus eam frustrauit. Eam ob rem cum propterea malè audiret quasi quæ populum Dei non augeret, & eam ob rem marito eius Ioachim sanctissimo ab ea separato, quem deuotionis atq; concipiendæ prolis gratia duntaxat acceperat, continentiæ vacabat, donec ab angelo prænonita maritum quoq; recepit redeuntem. Vtroque enim coniuge à Deo mandatum recipiente de conceptione sanctissimæ prolis sola obedientiæ causa, & nulla alia

Prolem cur desiderarit B. Anna

ratione

ratione inuitati conuenerunt. Hoc autem propterea dico, vt quam ſancta, quam pudorata fuerit ſancta Anna, quæ coniugali operi haudquaquam inſeruiſſet, poſtquam ſe infœcundam exiſtimabat, niſi à Domino per angelum id ei fuiſſet præceptum. Vides iam quod ſancta Anna libidinis cauſa virum nunquam concupiuit. Vides quod propterea duntaxat, ne inobediens, foret Deo, filiam concepit, Hæc itaque filia cùm in ipſo conceptu maneret pura ac ſancta, cùm à communi omnium infectione maneret ſola immunis & intacta quanta eius parentes pudicitia, quanto Dei timore putabimus conueniſſe? Ex ſanctitate namque prolis, quæ ante fuit ſancta quam nata, imò quæ nunquam fuit quauis peccati labe infecta, colligitur quam caſtus fuerit matris vterus, in quo proles hæc benedicta requieuit. Eſt præterea & aliud ſanctitatis indicium, quod haud parum ſanctam prædicat Annam. Vbi enim vnam habuit prolem (quam vel propterea quia vnica fuit, vel quia ex Dei munere, vtpote ſterilis, hanc genuit, vel quia Deo electiſsimam mundoque vtiliſsimam agnouit, tota virtute diligebat) hac tamen ſe maluit abdicare propter Dei amorem quam conſolatione materna, hoc eſt, iugi eius præſentia, ac intuitu potiri. Diligebat ſane vehementer filiam ſuam beata mater Anna, ſed eo tamen modo, vt in animo tota eſſet libera, tota exoccupata ob omni affectione inordinata, ſenſuali aut naturali. Idcirco Domino eam in templum obtulit, poſtquam annos hæc nata fuerat quinque, ſolatio quod in illa habere potuiſſet, ſeipſam priuans. Erat enim conſuetudo (vt fertur Epiphanius epiſcopus ſcripſiſſe) in templum decem recipere virgines, quæ mundæ atque diuino cultui deditæ, linteamina, vaſa reliquaque id genus templi vtenſilia lauabant, ac munda ſeruabant. Veſtes quoque ſacras pontificis, ſacerdotum, ac leuitarum reſarciebant. Inter has venerabilior fuit beatiſsima virgo Maria, vtpote nata de parentibus nobiliſsimis, diuitibus ac honeſtiſsimis, & puella venuſtiſsima, pudiciſsima, ſanctiſsima ac virgo in omnium oculis gratioſa. Hæc non vilibus, vt veſtiū lotioni, aut huiuſmodi operibus occupabatur, ſed textrino operi ex auro ſerico, & lino ſeu lana nobili vacabat, ad reficienda parandaque ornamenta miniſtrorum templi, cuiuſmodi noſtri quoque Eccleſiæ paupertas pannum (vt fertur) à beatiſsima virgine Maria in templo textū poſsidere gloriatur. Videte hic beatiſsimæ Annæ deuotionem. Gaudium cordis ſui à ſe abſtraxit, Deoque illud obtulit, malens illam quatenus ad ſuam conſolationem res ſpectabat, amittere, quam Deo non obedire. Chariſsimum igitur ſuauiſsimumque quod habuit, puta filiam ſuam, Deo obtulit ſacrificium, quando eam in templo Deo cœli dedicauit. Intelligebat enim mulier ſanctam, nō ſibi, ſed Deo pariter & vniuerſo mundo eam ſe genuiſſe. Propterea eidem, à quo per repromiſsionem eam acceperat, obtulit. Sciebat quid ab angelo ſibi fuerat prædictum, atque tempus, quo illud impleretur, deſiderabunda expectauit. Credendum namque eſt eam per reuelationem accepiſſe angelicam, vt non ſolum Dei genitricem foret paritura, ſed etiam filiæ filium Meſsiam verum Chriſtumque Domini oculis eſſet corporeis viſura. Si enim Simeoni ſeni admodum in Spiritu ſancto reſponſum eſt (quo intelligitur multis ipsū id precibus flagitaſſe) *non viſurum illū mortem, niſi ante videret Chriſtum Domini*, quid de beatiſsima putabimus Anna? Erat namque cœlitus inſtructa, quod matrem eſſet paritura Domini. Putatis ne igitur

Deuotio B. Annæ erga Deū quanta.

Cōſuetudo recipiendarum virginū olim quæ fuerit.

Operibus cuiuſmodi B. Maria in templo mācipata fuerit

Reuelatio de Chriſto naſcituro B. Annæ facta quæ fuerit. Luc. 2.

gitur fratres, quod non simul quoque ei fuerit promissum, vt non videret mortem, nisi ante videret Christum Domini, nisi videret Messiam futurum, nisi videret mundi saluatorem suum nepotem, suæ filiæ filium, suam carnem ex carne sua, hoc est, ex filia sua? Hinc cogitate, quantis cruciatur quotidie desiderijs, vt tempus illud aduenire, quo oculorum suorum desiderabile lumen, exuberantissimasq; cordis sui delitias videret. Quoties credenda est beatissima Anna in suis exclamasse orationibus: O si videre merear ex filia mea filium, mundi salutare, & decus gentis nostræ? O me felicem, si de vtero filiæ meæ salus nata fuerit omnium. O si me hac gratia dignetur Deus, vt sui filij ego efficiar auia. Quam beatam me dicent omnes gentes, si ex me per filiam natus fuerit Deus homo. Vtinam hunc viuam diem, quo in huius nepotis mei ruam oscula. Vtinam aliquando mihi liceat illum cordi meo infantem astringere. O quando erit, vt videam in carne mea, quem adoro Deum. Putasne videbo hunc oculis meis? O quam læta moriar, vbi hunc videro natum. O quanta mihi spes reposita est in hoc nepote meo venturo. O felicem diem, quo nata sum, vt tantam promissionem expectem, Vtinam tamdiu maneam superstes, vt videam his oculis meis te fili dulcissime.

Desiderijs quantis Christum videre desiderauerit B. Anna.

Gen. 30.

Itaque huiusmodi votis & desiderijs dum Anna sanctissima cõtinuis vrgeretur, postquam ex filia quam desponsatam, vt paulò post procul dubio impregnatam agnouit, hunc natum didicit, tametsi fortasse non plenè conceptus partusque mysteria sciret, quibus putamus desiderijs vrgebatur eito videndi filiæ infantem? Quomodo enim pro sua filia paritura minori sollicitudine vrgeretur S. Anna, quam reliquæ omnium fœminarum pro suis filiabus matres, idque potissimum, quod Maria sanctissima omnino adhuc tenerrima tunc erat iuuencula, & quæ ante nunquam peperierat, quamque eius pijssima mater Anna (vt reor) sine dolore parituram nesciebat. Et vbi, inquit, beatissima Anna mater filiam post partum visitauit? Siquidem Maria in Bethleem vsque ad tempus suæ purificationis mansit. Hinc cum puero à Ioseph virgineo, atque per omnia sanctissimo sponso suo in Aegyptum delata, septennio ibi mansit. Nunquid tanto potuit Anna expectare tempore, vt huius pueri nepotis sui differretur ruere in amplexus, dum ex Aegypto Ioseph mãsuetissimus, atque totus pijssimus cum credito sibi thesauro rediret? Nõ puto. Magis credenda est in Bethleem, quam primum filiam suam peperisse audiebat, aduolasse, quia non solum materna ad filiam pietas, sed etiam deuotio eam feruentissima ad nepotem vrgebat, vt quantocius atque fine dilatione tam filiam suam puerperam, quam suum mox natum nepotem videret infãtulum. Cupiebat filiæ, quam credebat, puto, aliarum fœminarum more debilem puerperam, quod matres solent, obsequia atque officia materna impendere: festinabat infantem in vlnas accipire, ei colloqui, ei adiocari, ei (vt solent auiæ) blandiri: O quibus oculis eum intuita est, ô quid dulcedinis quid lætitiæ spiritualis, quid luminis, quid amoris, quid inenarrabilis mox vbi illum contemplata est, sensit? O quam celeri fiducia, quam ardenti deuotione pignus illud in sua brachia accepit? O quam amantia eidem oscula impressit? Iam vide ediuersò quoque puerulum, vt solẽt infantes, brachiola sua extendentem, atque auiæ nitidum collum circumplectentem, eandem osculantem, super eius pectus se reclinantem, & Annæ felicissimæ auiæ suæ arridentem,

Sollicitudo B. Annę pro filia paritura.

Luc. 1. Matt. 2. Luc. 2.

Vbi filiam post partum visitauerit B. Anna.

Deuotio B. Annæ erga puerulum ieiun nepotem suũ. Puerulus letus quo pacto auiã suã amplexatus fuerit.

dentem. Quid inter hæc exultationis ac lætitiæ beatissimæ Annæ receperunt præcordia? Quantum exultauit eius tunc spiritus in Deo nepote salutari suo? Neque enim potuit non sentire, vt puto, hunc esse puerum, qui ante filiæ suæ conceptionem sibi fuerat olim promissus. Senfit ex admirabili cordis sui immutatione, sensit ex pinguedine ac dilatatione spiritus, sensit denique ex insolitis illuminationibus suæ mentis, hunc esse Deum & Dominum suum. Nolo autem in his, quæ dixi, obicijat mihi quispiam fortassis minus deuotus, hæc in nulla Canonicarum scripturarum haberi, atque ideò non credenda. Nam si ideò non credenda sunt, non est quoque credendum beatissimam Mariam filium suum vnquam osculatam fuisse, aut brachijs amplexatam, quia nusquam in veteri aut nouo testamento id legatur. Quod asserere quam ridiculum sit, quis ignoret? Dicendum potius Euangelistarum nulli id fuisse propositi, vt aliud vel de matre eius, vel de Ioseph, quanto minus de auis eiusdem, reliquisve historijs, quæ illo euenerant tempore (tametsi in Christi laudem dici potuissent) enarrare, præterquam de Christi humanitate ac diuinitate, eiusdemq; operibus, idq; parcissimè ac breuissimè, adeò vt à duodecimo anno Christi vsque ad tricesimum quoque ætatis eius, quid fecerit, quid dixerit Christus, tacuerint penitus. Propterea (quia nihil scriptum est de Iesu, quid his annis gesserit intermedijs) Dominus interim aut paraliticus mutus tacuit, aut continuè intereà dormiuit? Quomodo igitur tum pia de Iesu, ita etiam num de matre, de Ioseph, de Mariæ quoque parentibus licet opinari, ad laudem eiusdem Domini nostri Iesu Christi, qui est super omnia Deus benedictus in secula, Amen.

Scopus intentioque Euangelistarum in scribendis Euangelijs quæ fuerit.

IN EADEM SOLENNITATE.

Diua Anna vt laudetur à gratia, pulchritudine, Deiq; timore: & quam sit timor Domini bonus, vtilis & necessarius.

Sermo III.

Fallax gratia, & vana est pulchritudo: Mulier timens Dominum, ipsa laudabitur. Prouerb 31. Multa sunt fratres charissimi, à quibus sancta Anna Dei genitricis mater posset commendari, si commendanda foret mulier vel à pulchritudine, vel à nobilitate, vel à gratia hominum, puta quod est amabilis & gratiosa, vel ab alijs multis, quæ non solum bonis, verùm etiam malis inesse possunt. Nam quod sancta Anna mediocriter fuit diues, non tam in ea laudandum est, quam quod diuitijs cum timore Dei optimè fuerit vsa, partem cultui diuino, templiq; ministris, partem pauperibus tribuens, seruata nihilo minus sibi pro sua domo parte aliqua, qua cum parsimonia summa necessario vteretur. Vnde non diuitias, sed temperantiam Annæ laudadamus qua solis necessarijs vtens, reliqua quæ mundi sunt, in eius cultum, à quo recepit, reddidit. Hoc modo Annam quoque nobilissimam scimus. Nam si in Christi humanitatem quicquid humanæ fuit nobilitatis confluxit, puta patriarchalis, ducalis, regalis, prophetalis, sacerdotalisq; dignitas, id nequaquam aliter, nisi per Mariam virginem, ex qua carnem assumpsit, Annæ filiã necesse est ex Anna & Ioachim omnem hanc nobilitatem ante in Mariam

Diuitijs cum timore Dei vsa fuit B. Anna.

Tẽperantia.

Nobilitas S. Annæ.

emanasse. Sunt autem nobilium vxores eiusdem dignitatis honorisq; cuius sunt mariti. Quod eam ob rem dico, si quis fortasse contendere velit ex Iochim potius stirpis nobilitatem in Christum per Mariam deriuatam. Quomodo autem supra dixi de diuitijs, sic modo nobilitatem non prædicamus, sed id vehementer ducimus commendandum, quod mulier hac tam nobilis, fuerit humilis quoque & egenis supra modum misericors. Tertio commendari posset à pulchritudine. Certum namque est pulcherrimum fuisse (beatam Virginem stellam maris loquor) in sacra scriptura variis tum nominibus quàm figuris & comparationibus, tametsi magnificè, nunquam tamen satis laudatum. Tanta eius erat venustas, decor & gratia. Vnde nō immerito conijcitur Mariæ matrem sanctam Annam mulierem fuisse speciosissimam, quæ pulcherrimam atque se formosiorem gigneret filiam Mariam. Verum tamen ne id quidem prædicamus. Laudamus verò hoc, quod in tanto decore mulier fuit castissima, simulq; omni virtute decorata. Multo enim ornant virtus & pulchritudo, iuxta illud Poetæ:

Pulchritudo B Annæ quanta.

Virtus & pulchritudo quantum se ornent.

Gratior est pulchro veniens è corpore virtus.

Hoc modo gratior fuit in sancta Anna & virtus ex pulchritudine, & pulchritudo ex virtute. Quarto, laudanda est Anna à prolibus. Ex ea enim deinceps sunt mundi lumina. Genuit enim tres filias, quæ suprema Ecclesiæ culmina produxerunt, puta Christum totius sanctitatis verticem, Ioannem Euangelistam, Iacobum maiorem, Iacobum minorem, Simonem & Iudam, quos fuerunt omnes Apostoli, & Ioseph iustum Domini discipulum. Verumtamen proles sanctas generasse, non omnino certum est indicium sanctitatis perfectæ. Multos enim sanctos parentes reprobos habuisse filios, atque ediuerso nonnullos impios sanctas genuisse proles, compertum est. Quare non prorsus nec vsquequaque hac in re secura esse laus potest, quamuis Christus dicat, non posse arborem bonam malos fructus facere. Idem tamen dixit alibi quoque, dum ei nunciarentur mater eius, & fratres foris stare quærentes eum. *Et quæ est mater mea & fratres mei?* & circumspiciens eos, qui in circuitu eius sedebant, ait: *Ecce mater mea & fratres mei. Quicunque enim fecerit voluntatem patris mei, hic meus frater, & soror, & mater est:* videtis ne quàm parum laudis colligi voluit ex sola cognatione carnali, quando plus tribuit his, qui obediunt Deo.

Proles B. Annæ.

Matt. 7.

Matt. 12.

Quapropter sanctæ Annæ aliud euidentius est laudis testimonium, quod est vitæ sanctitas, quia perfectissimè fecit Dei voluntatem. Vnde non potest non sancta dici aut non laudari. Fuit enim ab æterno à Deo dilecta, digneq; præparata, quæ gigneret vas admirabile, opusq; nobilissimum excelsi virginem Mariam, quam prorsus mundissimam ab omni peccato indignum fuisset nasci ex peccatrice, aut nouem requiescere mensibus sub corde impio. Potius credendum est, ex filia adhuc in vtero constituta sanctificatam & matre. Quomodo post aliquot annos cum Ioanne Elizabeth Spiritu sancto statim vbi vocem salutationis Mariæ adaures recepit, legimus repletam. Neque enim Annam Mariæ matrem Elizabeth credimus fuisse inferiorem, quæ licet sancta, ex filiæ tamen sanctissimæ præsentia, assiduo colloquio, consuetudine, moribus, oratione, meritoq; non parū in sanctitate profecit. Et quis exprimet, quis nescier, quos radios, quos stimulos, quæ iacula illuminationis, deuo-

Laudis B. Annæ testimonium euidentius

Luc. 1.

deuotionis amorisq; in cor Annæ auiæ suæ Iesus eiusdem nepotulus adiecit? Non iniuria igitur credenda est sancta Anna post virginem benedictam filiã suam omnium mulierum, quæ viuebant, fuisse sanctissimam. Quapropter quomodo Salomon dixit: *Fallax gratia & vana est pulchritudo, mulier timens Dominum ipsa laudabitur*, ab hoc potissimum commendabilis est S. Anna quod timuit Dominum ab infantia. Hæc laus ad multa se extendit. Timor enim Domini non operatur malum: Timor quoque custodit se ab omni peccato: Timor prætereà Dei nihil negligit. Postremo, *beatus qui timet Dominum*, quandoquidem *in mandatis eius cupit nimis*. Sit igitur nobis S. Anna charissimi fratres commendata à timore Domini, quo se custodiuit, ne peccaret in Dominum: quo nihil eorum, quæ à se cognouit expostulanda, neglexit: quo denique mandata Domini custodire studuit nimis, per omnia placens Deo. Id enim est vnum atque præcipuum, in quo S. Annam possumus, Dei adiuti gratia, imitari. Id S. Annæ quoque acceptissimum est, & in hoc se æstimat maximè honoratam, si eius exemplo inducti timuerimus Deum, hoc est, si in omnibus solliciti, in omnibus vigiles, in omnibus strenui ac deuoti, nec eorum, quæ benè placerent Deo, quicquam negligamus. Ad hæc enim timor Dei vbicunque fuerit, hominem excitat. Timor Dei cauet omne delictum. Sciens enim Domini voluntatem hanc non vult negligere. Timor Domini non præterit statuta humana quia secundùm Deum sunt facta. Perinde est enim illi, siue Deus, siue homo Dei vice iubeat. Timor Dei vigilat, ne verba effundat scienter noxia aut ociosa. Timor Dei proximo cauet excitare cum iram tum tristitiam. Timor Dei proximo non appetit placere, nisi ne offendat Deum, aut nisi vt placeat Deo. Timor Dei non quærit quæ sua sunt, sed quæ Dei, cuius in omnibus affectat habere gratiam. Timor Dei necessaria accipit corporis cum discretione, ne Dei seruum, id est, corpus suum in eiusdem impediat obsequio, neue illum destruat aut inutilem faciat. Timor Dei paucis est contentus, curiosa atque superflua propter Deum fastidiens. Timor Dei in aduersis gratias agit Deo. Timor Dei magis vult pati, quàm inferre iniuriam. Timor Dei iniuriarum non recordatur, sed prompta offensoribus voluntate ignoscit. Timor Dei neminem supplantat. Timor Dei misericors est ad omnes, cupiens benefacere omnibus, quomodo sui Dominum optat misereri. Timor Dei cauet ociosè aut sine fructu transigere quodcunque tempus: quia vbique metuit Dei in se gratiam aut minuere, aut impedire, aut negligere. Hæc autem omnia facit Dei timor non æstimans Deum crudelem, aut durũ, aut malignum, sed pijssimum, optimum, fidelissimum, quem offendere, cuius beneplacitum negligere, cui non gratum semper aliquid boni offerre æstimat indecens, impium ac pernicioſum. Hæc enim omnia in homine Dei timor castus & sanctus (cuiusmodi in sancta Anna fuit) operatur, quia pati nõ potest animam minui, aut non crescere in gratia Dei. Atque ideò vbicunque Dei est timor, absque negocio, sine labore, sineq; tristitia reguntur homines. Intus enim regit & compellit eos Dei timor. Quam ob rem haud grauiter circa illos laboratur à rectore foris. Quicunque igitur Deũ timet, graditur feliciter, & benè ei erit in nouissimis. Quia enim in vita sua non rem leuem æstimauit Dei præterire voluntatem aut negligere, sed eandem sibi omnibusq; prætulit desideratis, ideò etiam gratiam & misericordiam inueniet apud

Prou 31. B. Anna vti à timore Dei laudetur. Eccl. 1.

Psal. 111.

S. Anna in quo præcipuè sit nobis imitanda

Timere Deũ quid sit.

Timor Dei castus quãta efficiat bona in homine.

Deum,& omne bonum. Scimus ergo quæso fratres chariſsimi, plus ſollicitos ad habendum ſeruandumq; timorem Dei. Timor enim Dei reuera res eſt, quæ eum, qui hunc habet, conſtituet in morte ſecurum atque beatum. Quocirca non ita faciles ſimus ad effundendum verba ocioſa, detractoria, aut pacis turbatiua, ſed circunſpecti, quid ad honorem Dei, quid ad proximi ædificationem dici congruat, ne offendatur Deus, neue lædatur proximus. Tempora noſtra ocioſa non pereant, ſed excitet, vrgeatq; nos Dei timor ſemper ſollicitos eſſe, quid interea negligimus, quo Deo non poſſemus interim commendare, aut quomodo ſpiritualis lucri nonnihil valeamus profectus noſtro adijcere. Pari modo in alijs tranſgreſsionibus quibuſcunque non ſimus nobis propitij, ſed vbicunque aliquid neglectum aut perperam actum reperimus, amaro illud luctu emendemus. Hoc nobis impetret S. Anna. Hoc donet nobis Dominus noſter Ieſus Chriſtus in ſecula benedictus, Amen.

IN EADEM SOLENNITATE.

Vt ortus, vita, ſanctitasq; probetur ſanctiſſimæ Annæ teſtimonijs ſcripturarum ac ratione, & quo ſit modo, ſtudioq; honoranda.

Sermo IV.

ORa *pro nobis, quoniam mulier ſancta es.* Iudith 8. Mirum fortaſſe videbitur, chariſsimi fratres, nihil in canonicis ſcripturis inueniri de S. Anna Dei matris genitrice. Verùm id imitandum non eſt. Nam ſi de Chriſti aut Mariæ geſtis plene inueſtigare cupiamus omnia, ad multa deeſt nobis ſacræ ſcripturæ teſtimonium. Nam de beatæ Virginis conceptione, natiuitate, in templum oblatione, deſponſatione, aut quauis illius operatione, de parentibus item eius nihil nobis refert canonica ſcriptura, niſi quod virginem nunciat deſponſatam viro Ioſeph eum, quæ ſalutata eſt ab angelo. Deinde de eius partu, aut partus conditione, quam parum refert? Tertio quoq; Luc. 2. quod eis in itinere proficiſcentibus in Aegyptum, quid ibidem in exilio commorantibus, quid denique in Nazareth redeuntibus acciderit, tacet ſcriptura Euangelica, niſi quod pauciſsimis verbis refert ab angelo monitos in Aegyptum iuiſſe, indeq; redijſſe. Iam quid à puero Ieſu geſtum ſit, vnde ſentiebatur creſcere ætate & ſapientia, prorſus nihil dicitur. Quin etiam de eo in vniuerſum, vſque ad duodecimum eius tacetur annum. Ibi narrata eius mira ac eruditione in templo, ac quod cum matre inuentus rediérit eidem ſubditus, vſque ad annum eius tricesimum prorſus adeò de eodem benedicto Ieſu, quaſi non fuerit, tacetur. Poſtea licet eius prædicatio, miracula, ac paſſio ſcripta ſint tanquam ea, quæ Chriſtianis ſcitu neceſſaria erant, multa tamen verſantur adhuc ambigua, propterea quod ab Euangeliſtis explanata ſunt, ea ſcilicet, vbi deſideratur, vt nonnulli actus Chriſti, aut agendi modus exprimeretur clarius. Denique in paſsione eius multis in locis, præcipuè autem in crucifixione, quamuis non poſsit dubitari, quin ea, quæ ſcripta ſunt, etiam facta ſint, non tamen expreſſum eſt nobis, quo modo facta ſint. De modo enim rei opinamur magis, quam ſcimus, quia & aliorum eſt opinio. Hoc propterea dico, quod de Ieſu, quod de beata Virgine quoque eius matre multa

multa ex canonicis scripturis ignoramus, scimus pauca. Nam & de beata Virgine, quid circa filij resurrectionem, quid circa eiusdem ascensionem fecerit, & an eisdem interfuerit, vbiue tunc fuerit, prorsus certi nihil nobis canonicè refertur. Postremo, si de Mariæ Virginis assumptione rogauerimus tacente sacra scriptura, putabimus eam adhuc superstitem alicubi esse, quia nihil de eius morte, nihil de eius assumptione nobis ex sacra scriptura profertur. Taceo quod quamuis credere cum Ecclesia oporteat eam in cœlum assumptam, & super omnes cœlos exaltatam, tamen quando huic mundo ablata sit, nisi ex apocryphis, quorum tamen diuersa est assertio, ignoramus.

Videtis quomodo multa ignoramus, in multis quoq; dubitamus, quæ circa Christum & beatam Virginem facta sunt nulla hæc nobis referente scriptura, quamuis vt impietatem horrendam execremur de Euangeliorum veritate, aut de maiestate Christi, matris quoque eiusdem sanctitate dubitare. Quid igitur mirum, si de sancta Anna præterquam in apocryphis nihil scriptum sit? Nunquid propterea Anna non fuit, aut sancta non fuit, quia Euangelistæ eam tacuerunt? Iam dixi de Christo & eius matre multo grandiora, atq; scitu optabiliora tacuerunt. Ea enim sola, quæ ad institutionem morum ac fidei eruditionem nobis sunt necessaria, quibus cognosceremus Iesum Dei filium propter nos hominem factum, natum, nostrum esse saluatorem, doctorem, redemptorem, qui verbo, opere ac passione nos redemerit, per paucis tradita sunt. Non fuit igitur Euangelistarum propositum, hæc, quæ ad salutem nobis non forent scitu necessaria, scribere. Quomodo ergo de Christo, & beatissima eius matre, vbi nihil recti ex scripturis habemus, piè credere, & ea, quæ fauent pietati, quamuis apocrypha, id est, incerta aut incerto autore scripta, non aspernari debemus, ita multo magis idipsum licet de sancta Anna, quam credimus vtiq; fuisse non solum sanctam, sed etiam sanctissimam idq; propterea, vt esset digna aula Christi, quæ ad hoc præparata à Deo fuerit, vel quod Dei matrem filiam suam primogenitam (cuius fuit concepto absque peccato & sancta) concepit, in vtero portauerit, Christumq; infantem suum nepotulum suauissimis atq; amore feruentissimo ignitis osculis sæpenumero honorauerit.

Vti sanctitas B. Annæ probetur testimonijs scripturarū.

Satis præterea eandem laudatam ex his, quæ in scriptura Christum & eius matrem figurasse leguntur, intelligimus. Nam si per virgam Aaron beatam intelligimus filiam eius Mariam, quæ diuinitus per se floruit, cuius florem quoq; non ambigimus significare Christum, nonne mox quoq; vt Annam intelligamus oportet? Est Christus flos, virga Maria. Arbor igitur illa bona, de qua virga excisa est, mater est virgæ, id est, Mariæ sancta Anna. Legimus alibi rubum ardentem, quem viderat Moses. Nec ibi beatam Virginem in rubo ignoramus intelligi. Si igitur rubus Maria, quid igitur Anna est sancta? Nonne terra sancta est, vt Mosi dictum est: *Solue calciamentum pedum tuorum, quia terra sancta est*, ea scilicet, q̃ rubũ ardentẽ germinãit? *Egredietur*, inqt Esa. *virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet.* Flos, inq. de radice eius ascẽdet. Flos est Christus, q nõ aliter a scẽdet de radice, nisi per virgã, Neq; n. immediatè radici adhæret flos, sed virgæ. Virga aũt, qua B. virginẽ intelligimus Mariam, germen est de radice surgens. Est igitur flos, vt dixi, Christus, virga Maria, radix S. Anna. Hic tamen negligenter prætereundem non est, quod:

Num. 17.

Exod. 3.

Ibidem.

Esaiæ 11.

dicit: *Et flos de radice eius ascendet*, quo honorare voluit Annam Propheta, ex qua dicit Christum non natum, sed ascendisse, vtique per virgam radicis, id est per filiam eius Mariam. Laudatur præterea beatissima virgo Maria in Canticis, admirabilisq; prædicatur, dicente Spiritu sancto: *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris & vniuersi pulueris pigmentarij?* Est Maria virgula fumi nimirum suauiter odoriferi. Sed quæ sunt, quæ suauem hunc, odoriferumq; fumum spirant aut generant, nisi myrrha & thus, hoc est, Ioachim & Anna, *& vniuersitas pulueris pigmentarij*. hoc est, vniuersa illa sanctitatis propago, quæ ad generationem pertinet Christi? Hæc aliaq; multa sunt, quæ satis indicant scripturam sacram non omnino tacuisse Annam, tametsi ex nomine eam non vocauerit. Nec etiam ingratitudinis Christus arguendus est, nec vilitatis est Anna accusanda, quod in scriptura sacra eius modica fit mentio, quandoquidem & Christo hoc in his, quæ ad fidem aut eruditionem non sunt necessaria, eiusq; pijssimæ matri idipsum contigit. Credendum potius diuina id dispensatione actum, vt dum excellentibus sanctis parum in canonicis scripturis inueniretur, quo credentium fides fieret maior, quo non historiæ certitudo, sed deuotio ad amorem cultumq; sanctorum nos induceret. Rogemus igitur charissimi S. Annam, vt nepoti suo Christo supplicet pro nobis. Libenter.n. auiã suam (quod multis est miraculis testatum) audit. Solent autem deuotorum multi ad hanc Annæ honorem tres quotidie orationes legere dominicas, quibus patrocinio se eiusdem commendant. Sed hoc multi sapientum huius mundi temere rident, dicentes: Quid oratio dominica congruit ad beatæ Annæ intercessionē? Respondeti potest non parum id conuenire. Principio quidem, quod orationem scimus dominicam à Christo nobis traditam, vt sic oremus. Quam quãto magis frequentauerimus, tanto maiorem & reuerentiam & obedientiam exhibemus Deo. Hoc enim illi cultus est & laus, quod eius orationem, quam nos docuit, iteramus ceu rem dignam sæpius. Est præterea obedientia. Nam quia sic orare nos voluit, eius facimus voluntatem orando. Stat igitur rem nos gratam facere Deo, sic orantes. Itaque si iam Deo rem quamcunque gratam offeras in honorem sanctæ Annæ aut sanctæ Barbaræ, alteriusve sancti cuiuscunque, nihil aliud facis, quam vt optes huius orationis tuæ munus acceptum à Deo referri illi sancto, eiq; imputari, ac si ille hanc reuerentiam aut obedientiam feciſſet Deo. Hoc est enim ad sancti cuiuspiam honorem aliquid offerre Deo, velle hunc sanctum magnificari, aut si fieri possit, coram Deo fieri honoratiorem: cui etiam hanc, siue orationem, siue laudem opusve bonum aliud cupis adscribendum atque eidem remunerandum, quod Deo tu in eius sancti honorem obtulisti. Sed inquis: Quid mihi prodest orare, si quasi orationis aut operis mei merito me spoliauero, atque id Deo in illius honorem sancti obtulero, atque pro eodem perinde ac si ipse olim in terris viuens inter mortales id egisset, illum remunerandum desideraueto? Multum profectò. Intuetur enim Dominus pium cordis tui affectum, quo tam piè optas sancto seruo eius beato, & non egenti. Nec solam hanc cordis tui intuetur deuotionem, verum etiam tam charitati vnde moueris, quam operi tuo bono, seu orationi sanctæ retribuet abundantius. Deinde obligatur vrgeturq; sanctus ille debito charitatis, qua nunc plenus & perfectus est, pro te salu-

Cant. 4

B. Anna quo sit modo ac studio honoranda.

Matt. 6. Luc. 11.

salutaria precari, vicem tibi redditurus. Neque enim minus, sed multo plus, quam tu ipsum te diligit. Verùm obijcis: Si fortasse quis Psalmum dicat aut hymnum, pro deprecãdo morbo aut alio malo, cuius cum nulla sit in Psalmo mentio, putas orationem esse ridiculam? Respondendum: Si hominem rogares mortalem, necesse foret, vt verbis vtereris huiusce modi, quibus tuum desiderium mentisque conceptum intelligeret. At modo tu loqueris Deo, opus non est, vt illum instruas, narresque quid velis. Affectus tuus clamet, desiderium optet, mens tua oret. Nihil enim refert, quibus verbis vtaris. Neque enim verba, sed mens tua loquitur Deo: nec verba, sed mentem tuam attendit Deus. Vtere igitur quibuluis verbis, hisque potissimũ, quæ cor tuum magis quietant, stabiliunt, eleuant, afficiunt, inflammantque ad Deum, siue ea sint ad tui humiliationem, siue ad Dei laudem. Haudquaquam enim verbis tuis, sed cordi tuo ac desiderio mentis tuæ respondet Deus, qui est benedictus in secula, Amen.

IN SOLENNITATE ASSVMPTIONIS GLORIOrioſiſſimæ ſemper Virginis Dei genitricis Mariæ.

Quid Angeli in beata Maria admirati ſint excellentia ſingularis.

Sermo I.

QVæ est ista, quæ ascendit de deserto, delitijs affluens, innixa super dilectũ suum? Cant. VIII. Admirantium verba sunt hæc angelorum de Mariæ excellentijs & gloriæ nouitate in eius assumptione inter se sciscitantiũ. Porrò nemo, quod antiquum aut multis commune est, miratur. permulta enim circa nos fieri conspicimus, quorum nulla possent ingenia ratione perscrutari: verùm quæ assidua sunt, nemo est qui miretur. At si nouum insolitumve quid euenerit, stupent & inquirunt omnes. Cùm ergo gloriosa Mariæ assumptio nõ mortales, sed æthereos spiritus in sui excitet admirationem, liquet nouum quid & præeminens in illa fuisse conspectum, quod vel tantos moueret diuinorum secretorum contemplatores, vt inter se disquirentes, *Quæ est ista*, dicerent, *quæ ascendit de deserto?* &c. Mirabantur autem (vt ex multis pauca recensearnus) pulchritudinem eius inæstimabilem dignitatem incomprehensibilem, & (quia de eius assumptione loquimur) incomparabilem sublimitatem. Mirabantur, inquã, pulchritudinem eius inæstimabilem. Quid ni mirentur? Quis non gratissimum eius miretur decorem, in qua à planta pedis vsque ad verticem capitis non erat macula? Quis non stupeat pulchritudinem eius nimiam, in qua nihil, quod reprehendi, nihil duod posset despici, nihil quod non beari, nihil conspicitur quod non certatim summis viribus debeat prædicari. Quis denique non laudet eius venustatem, quam in Canticis tam crebrò, tamque abundè Spiritus sanctus commendans, *Quam pulchra es* (inquit) *& decora charissima in delitijs. Pulchra es amica mea, suauis & decora.* Item: *Tota pulchra es amica mea & macula non est in te.* Item: *Veni columba mea, formosa mea*, & id genus cætera. Testantur autem pulchritudinem eius fœminæ illæ singulares (Sara, Rebecca, Rachel, Abisac, Iudith, Hester loquor) typum Mariæ gerentes, quas omnes

Quid Angeli in B. Mariæ assumptione admirati sint.

Pulchritudo Mariæ inæstimabilis.

Cant. 7.
Cant. 6.
Cant. 4.
Cant. 2.

Mulieres quænam gesserint typum B. Mariæ.

omnes eleganti forma, incredibili pulchritudine, & omnium oculis gratiosas pagina vetus commemorat. Si igitur illæ cæteris mulieribus præstant, quæ typum gerunt Mariæ, & imaginem: quantum ipsa, in qua veritas lucet, excellere & supergredi credenda est vniuersas? Cæterum non ambigimus corporalem eius pulchritudinem (tametsi eximia probetur) non tam in admirationem veniisse angelis, quam decorem eius spiritalem, qui vel inde quàm maximè creditur emituisse, quod Maria omni caruerit macula, plena omni fuerit virtute & gratia præfulgens, denique excellentissima gloria. Quia verò vt singula perstringam, Maria immunis fuit ab omni macula, non habuit in se, quod mentis possit pulchritudinem puritatemq; minuere, obfuscare aut præpedire, quin potius tota pulcha, tota candida, tota semper fuit immaculata, quippe quam decuit, vt verbis vtar Anselmi, tanta puritate nitere, qua sub Deo non posset maior intelligi. Vnde Augustinus ait: Maria mater Iesu electa est super omnes creaturas, & præelecta, vt de mundissima matre mundissimus nasceretur filius: quia sicut Christus habuit in cœlo patrem immortalem & incorruptibilem, sic & in terra matrem habuit omni corruptione carentem. Sicut igitur corporalis eius venustas veteri scripturarum serie per mulieres speciosissimas figurata est, ita mentis decor & puritas eius per creaturas mundissimas & apprimè decoras describitur, auroram, lunã, solem. Vnde in Canticis: *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra vt luna, electa vt sol?*

Decor Mariæ spiritualis quantus fuerit.

Anselmus. Augustin.

Puritas B. Mariæ per quasnam creaturas figurata sit. Cant. 6.

Verùm quia ad perfectæ pulchritudinis rationem non hoc solum sufficeret, nulla deuenustari labe, ne videlicet aliquid eius defit decori, gratiarum idcirco etiam donis (vt secundò loco posueram) & virtutum muneribus excellentissimè fuit ornata. Si quidem, teste Hieronymo, nihil virtutis, nihil gratiæ, nihil est candoris, quod non resplendeat in Maria. Nam cæteris quidem sanctis per partes datur gratia, Mariæ verò se simul infudit gratiæ plenitudo. Vnde de seipsa dicit: *In me omnis gratia viæ & veritatis, in me omnis spes vitæ & virtutis.* Cui & quod in eodem libro scriptum est, non incongruè tribuitur: *Quasi vas auri solidum ornatum omni lapide pretioso.* Perpulchrè quidem Maria vas dicitur, quippe ad gratiarum susciendam plenitudinem maximè idoneum. Tria namque sunt, quæ vas (quo præciosus liquor integer seruandus est) congruum efficiunt: profunditas qua multum recipiatur: puritas, ne qui receptus est liquor corrumpatur: soliditas, ne perfluat, quod reconditum est. Hæc electissimum vas, de quo loquimur, habet Maria, quando-quidem, profunda est humilitate, pura virginitate, solida integritate. Est verò & aureum quia claret puritate, rubet charitate, splendet nulla infectã rubigine. Et iterum: Solida est, & fidei & perseuerantiæ stabilitate omni lapide, id est, omni virtutum & gratiarum munere præciosissimo adornata.

Hieron.

Ecc. 24.

Ecc. 35.

Tria vas cõgruum efficientia vti fuerint in Maria.

Quid igitur mirum, si talis animæ tam pulchræ, tam speciosæ, tam candidæ cælestium agmina mirentur decorem. Nam si iustæ cuiuslibet animæ tanta est pulchritudo, vt omnium cœlestium corporum incomparabiliter vincat splendorem, quanta huius singularitatis animæ pulchritudo credenda est, quæ non communes, sed supremas omnium virtutum excellentias, omnium gratiarum extremas, quas potuit susciperе, in se collegit perfectiones. Accedit autem postremo ad decoris eius consum-

Animæ iustæ pulchritudo quãta.

mano-

mationem splendidissimus fulgor gloriæ incomparabilis. De omnibus quidem sanctis scriptum legitur: *Fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum.* Cui modo dubium, quin de cœli regina sanctorum sanctissima sublimius aliquid sentiendum sit? Si illi, quorum iustitia in hoc tempore panno comparatur menstruatæ, qui hic septies in die cadunt, in cœlo solis obscurant fulgorem, quomodo mater iustitiæ, in quam nihil inquinatum intrauit, sole amicta, induta stola gloriæ, fulgens ineffabili claritate, non exuperet omnia? Et tantum de primo. Secundum, quod Angelis Mariam fecit admirabilem, est incomprehensibilis eius dignitas, quæ tanta est, vt maior nec esse, nec possit intelligi. Siquidem extremam Deus potentiam suam in matrem volens ostendere, tantam eam fecit, quantam facere potuit. Inde enim quod maternitate Deo coniuncta est, tanta est effecta, tanto honore donata, vt nisi ipsa Deus esset, maior esse non posset. Summæ quippe dignitatis est, matrem esse Dei. Vnde deuotissimus virginis amator Anselmus. Mariam alloquens: Nihil, inquit, tibi domina est æquale, nil comparabile. Omne enim, quod est, aut suapra te est, aut infra te est. Quod supra te est, solus Deus est, quod infra te, est omne quod Deus non est. Et Bernardus: Hæc est virginis nostræ gloria singularis, & excellentissima prærogatiua Mariæ, quod vnum eundemq; cum patre filium meruit habere communem. Accedit autem huic dignitati & alia tam excellens tamq; singularis, vt nulli vnquam mulierum concessa sit, nec vlli vnquam speranda. Ipsa est virginitatis integritas cum fœcunditate. Siquidem cum in omni muliere honoranda sit virginitas, in matre est plus quam stupenda. Hoc considerans mellifluus commendator virginis Bernardus: Vnum est, inquit, in quo Maria nec similem visa est, nec habere sequentem, scilicet gaudium matris cum virginitatis honore. Quod si adijcias, cuius mater est, quæ iam lingua etiam angelica poterit dignis extollere laudibus Virginem matrem, non cuiuscunque, sed Dei? Item multa magna fecit Deus in creaturis mundi, nil tamen tam excellens & tam magnificum fecit opus digitorum Dei, sicut virginem matrem Dei, quam sol & luna mirantur. Sunt quidem & alia multa, quæ non mediocriter virginis excellentiam prædicarent, si non vel temporis angustia, vel deuotionis inopia sermonem nobis succideret. Quis enim exprimet quam singulariter electa, quam studiosè præsignata, quam diligenter fuerit vaticinata? Quis enunciet conceptionis eius puritatem, generis regij videlicet & sacerdotalis nobilitatem, vitæ sanctitatem, gratiarum plenitudinem, excellentiam virtutum, exuberantiam meritorum? Omitto castitatis votum, coniugij cœlibatum: taceo quod sine viro impregnata, sine molestia grauida, absque dolore puerpera, ante & post partum virgo semper mansit inuiolata: hæc autem omnia quid nisi mirabilem, vtpote dignissimam & vnicè singularem beatam Mariam prædicant? Et de hoc hactenus.

Fulgor gloriæ in Maria Mat. 13. Esaiæ 64. Matt. 18.

Dignitas Mariæ quãta.

Anselm.

Bernard.

Idem.

Postremò vt tertium attingam, Maria fuit Angelis mirabilis propter suæ ascensionis incomparabilem sublimitatem. Hæc autem, qua præpollebat sublimitas ex tribus comparabatur. Primum est, quod Maria fuit super omnes choros angelorum exaltata. Et congruè quidem. Nam sicut post Christum omnibus in hac vita & dignitate prior & meritis fuerat ditior, ita æquum erat, vt coronanda & throno sederet sublimior, & gloria cunctis fulgeret

Sublimitas ascensionis Mariæ ex tribus comparata.

præstantior. Deinde secundum, quia in gloria fuit consummata, hoc est, anima & corpore fuit glorificata. Dignum quippe erat, vt quemadmodum mēte & carne virgo permanserat integra, ita & ex hoc mundo transiens ab omni corruptione seruaretur aliena. Tertium, quia ex eius præsentia notis & perpetuis gaudijs curia cœlestis fuit inebriata. Noua quippe regina noui regis noua mater, nouiter adueniens, noua contemplantibus se & mirantibus non potuit non exerere gaudia dulcissimæ consolationis. Testatur hoc deuotus Bernardus, dicens. Dum glorioſa virgo cœlos ascendit, etiam superiorum ciuium gaudia copiosis augmentis cumulauit. Et si paruuli nondum nati lōgnis anima liquefacta est, vt Maria locuta est, quænam fuit illa exultatio cœlestium ciuium, cum & eius audire vocem & videre faciem, eiusq; beata frui præsentia meruerunt? Tantæ igitur ac talis reginæ charissimi solenne festum agentes, excitemus nos omni quo possumus studio ad amorosam cordis compunctionem, vt purificatis affectibus eius excellentiam dignè laudare, eius dulcedinem feruenter amare, eius sublimitatē humiliter venerari, eius diligenter quærere gratiam, eius deuotè imitari virtutem, eius misericordia abundè consolari, & (vt semel finiam) eius meritis feliciter mereamur saluari, præstante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus in seculorum secula, Amen.

Bernard.

Luc. 1.

IN EADEM SOLENNITATE.

Quomodo in Euangelij lectione beata Maria vita describitur.

Sermo II.

INtrauit Iesus in quoddam castellum, & mulier quædam Martha nomine, excepit illum in domum suam. Luc. 10. Cordi mihi esset charissimi fratres, ad Virginis dignissimæ honorem (si ingenij facultas suppeteret) in hac eius nuptiali festiuitate nonnihil dicere, sed non præsumo: quia cùm sanctissimi pariter & doctissimi viri, post multa præclara, quæ ad Virginis huiusce præconium extulerant, omnes adhuc ingenij sui vires, tantæ Virginis laude minores confessi sunt, quid est quod ego adijcere non dico ausim, sed nec possim? Attamen quia sermonem fieri exigit ordinis consuetudo, est quod dicturus ad nouitios & simplices me conuertam. Vbi interim doctiores (quibus sermo noster indignus est) patientia sua & Virginem laudent, & me rogo vel tantillo tempore loquentem sustineant. Quo fiet vt ne ipsi quidem (tametsi nulla accedat eruditio) sine profectu virtutis, aut merito saltem obedientiæ auscultent. Solet, scio, mouere nonnullos vestrum charissimi, Ecclesiæ consuetudo, qua hodie de Martha & Maria Magdalena Euangelium legitur, quod nullam de matre Domini huic maximè eius festiuitati congruam videtur habere mentionem: quamuis è regione constet Ecclesiam Spiritu sancto directam (cui obmurmurare non licet) nihil indecens, aut sine ratione instituisse, ijs puto ita responderi posse, Euangelium sanè hoc secundùm literam, nihil de domina nostra prædicare, at secundùm allegoriam haud vnum superesse, quod vitam nobis & merita Virginis tam plenè, tam graphicè, tam denique integrè ante oculos depingat, quam hoc quod præsens habemus.

Quō in Euāgelio vita B. Mariæ describatur

Quod

Quod vt verum probetur, considerandum primo, prudenti cuilibet pugnatori, siue alienam terram inuadere, siue propriam recuperare molienti, necessarium esse, vt tutam sibi munitionem, securumq; prouideat refugij locũ quo se recipiat, vbi se muniat, vnde in hostes armatus exeat. Sic in hunc modum, Dei filius ad debellandas aereas potestates dum se parat accingere, iturus ad expugnandum fortem, qui custodiebat atrium suum, hoc est, aduersus diabolum, & pro captiuitate suorum redimenda, arma capturus, castrum munitissimum sibi delegit, Virginem integerrimam Mariam, quæ diminutiue castellum, non propter imbecillitatem virium dicitur, sed ob eximiam humilitatem hostibus vehementer terribilem. Castellum autem (vt diuus Anselmus in eiusdem Euangelij explanatione testatur) dicitur quælibet turris, & murus in circuitu eius, quæ duo sese inuicem defendunt, ita vt hostes per murum ab arce, & à muro arceantur per arcem. Tale castellum fuit B. Virgo, quam corporis ac mentis virginitas non aliter vallauit ac murus, adeò vt nullus ad eam libidini vspiam esset accessus, nec sensus eius aliqua illecebra corrumperetur. Verùm, quia virginitatem (cum libido non possit) solet impugnare superbia, fuit etiam in eadem Virgine turris humilitatis, quæ à virginitatis muro omnem repellebat superbiam: ad hunc modum etiam econtrariò, deuicta superbia humilitatem si sola esset, posset impugnare libido, Maria circumamicta fuit muro virginitatis, quæ à turre humilitatis prohibuit omnem libidinem: Sicq; hæc duo in Maria, murus virginitatis, & turris humilitatis, ab alterutro muniuntur: vt nunquam in ea fuerit aut superba virginitas, aut inquinata humilitas: sed semper in ea permanserit & humilis virginitas, & virginea humilitas. Congruè ergò dicitur castellum Maria, quia sublimis est & munita, ad quam nullus impetus hostilis accederet, ex qua Deus amicis suis auxilium, protectionem & salutem ministraret, & in hostem eorum vindictã exerceret, qui vniuerso generi humano tyrannicè incubabat, & bonam partem sanctorum captiuam tenebat. Cum hoc itaq; filius Dei congressurus, vt prædam sanctam de manu eius excuteret, ipsumq; fortem, id est, diabolum captiuum alligaret, in Maria posuit tabernaculum suum, quando ex substantia eius carnem assumens (vt verbis vtar Esaiæ) indutus est iustitia vt lorica, & galeam salutis in capite. Indutus est vestimentis vltionis, & opertus quasi pallio zeli, sicut ad vindictam, quasi ad retributionem indignationis hostibus suis & vicissitudinem inimicis suis. Hoc per allegoriam insinuatur nobis, quando dicitur: *Intrauit Iesus in quoddam castellum*, non quodlibet, sed quoddam: hoc est, singulare à se prælectum, à Spiritu sancto præparatum, & per Angelum conductum, vtpote nobilius & melius hospitium, quod in toto posset mundo reperiri tanto principe dignum. In hoc castello duæ mulieres sorores, & vtriusque erga Dominum studia describuntur, Martha videlicet & Maria, per quas intelligendæ sunt duæ vitæ, quibus Deo seruitur, scilicet actiua quæ per Martham, & contemplatiua quę per Mariam significatur fuisse in matre Domini. Quæ per actiuam vitam, Christo homini, vt Martha ministrabat, & per contemplatiuam eidem Deo, vt Magdalena vacabat. Porrò Marthæ (quæ secundùm Isidorum prouocans interpretatur) officia hic tria numerantur. Primum, quod hospitio Dominũ susceperit, deinde circa Domini ministerium solicita fuerit: & postremo

Matt. 12.

Anselmus. Castellum quid sit.

Castellum cuiusmodi fuerit B. Maria.

Murus virginitatis.

Turris humilitatis.

Psal. 18.

Esaiæ 59.

Vitæ duæ per Marthã & Mariam significatæ, vti fuerint in matre Domini.

Isidorus. Martha quid interpretetur, eiusque officia tria quæ quô in matre Domini fuerint

quod pro Domino turbata fuerit. Hæc multo rectius, multoq; verius de matre Domini (quæ vt dixi per Martham significatur) prædicanda sunt. Ipsa namque virginitatis candore, & humilitatis suæ odore, altissimum prouocans, vsque in gremium suum inclinauit, adeò vt non modò cum ea, verùm etiam in ea habitaret, & ex ea carnem assumeret. In quo primum obsequium multo excellentius, quam Martha impleuit, quandoquidem tam mentis quàm ventris hospitio Dominum ita susceperit, vt etiam proprit carne vestiret. Quæ deinde licet absque dolore esset enixa, non tamen sine sollicitudine & diligẽti ministerio custodiuit, pauit, lactauit, baiulauit, cæteraq; matris officia exhibens, tum domi, tum foris & inter ignotos exul, ab infantia vsque ad ætatem adultam educauit. In quo quid aliud quam Marthæ, & plusquam Marthæ Christo ministerium exhibuit? Adde nunc, quod cum eodem infante, vel Herodem fugiens, vel Archelaum reditura metuens, cernens subinde conterni prædicantem, persecutionem ferre beneficia exhibentem, pro bonis mala recipientem, non ignorans denique in necem eius Iudæos conspirasse, postremo passionem eiusdem & mortem sub cruce maternis oculis aspiciens, quantum putatis turbata fuit? Omnibus ergo his vitæ actiuæ operibus studiosa beata Maria prædicatur, quando sub Marthæ nomine quomodo Christum susceperit, quomodo ministrando educauerit, quantum pro eo turbata in eius passione doluerit, nobis mysticè insinuatur. Sequitur autem mox de alia sorore Maria haud dubium Magdalena Euangelica narratio (per quam æque mater Domini significatur, quatenus officia attinet contemplatiuæ vitæ) quomodo scilicet, contemplationi vacans erga Dominum se & ipsa habuerit, tria similiter eius studia commemorans, quod videlicet ad pedes Domini sedens, verba eius feruenter audierit, quod vni Deo adhærens sororẽ sibi ministrantem reliquerit, & quod optimam partem nunquam amittendam elegerit. Hæc tria quam congruè tribuantur matri Domini, quam excellenter quoque solæ, nemo est puto, qui ignoret. Quando enim ipsa Domini verba neglexit? aut quando alteri occupationi quamlibet sanctæ Domino prædicante animum dedit? Imò quis Domini Iesu sermones auscultauit feruentius, retinuit fidelius, quam ipsa de qua Lucas ait: *Maria autem conseruabat omnia verba hæc, conferens ea in corde suo?* Vnum etiam quantum in omni vita sua à Domino petierit, quomodo acceperit, vni qualiter inhæserit, non solùm inseparabiliter, verum etiam inauertibiliter, non est mei ingenij posse explicare, sed ne intelligere quidem. Postremo optimam partem, gloriæ videlicet dona (quæ gratiæ & naturæ muneribus præferunur) hodie non tam elegit quam accepit. Accepit, inquam, gloriam, non corporis tantum, quæ bona pars esset, id est, non hanc solam, qua Deus corpora hic sanctorum glorificat, de qua in Ecclesiastico scribitur: *Corpora sanctorum in pace sepulta sunt, &c.* Nec animæ tantum, quæ melior est, de qua Ioannes ait: *Datæ sunt illis singulæ stolæ albæ*, sed vt optimam haberet partem, vtriusque & corporis & animæ. Ipsa si quidem est illa *mulier amicta sole*, quæ volauit duabus alis, id est, duplici gloria, in desertum, id est, in cœlum, quod desertum dicitur, vel ab angelis inde cadentibus, vel quia ante Christi ascensionem non habitabile fuit hominibus, quemadmodum exponitur in parabola Euangelica de centum ouibus.

Hospitio vti Dominum receperit Maria.

Sollicitudo Mariæ in ministerio circa filium suum.

Matth. 2.

Turbata vti fuerit Maria pro filio.

Ioann. 11.

Magdalenæ officia tria quæ quõ fuerint in matre Domini.

Verbũ Domini quam feruenter auscultauerit virgo Maria

Luc. 2.

Psal. 26.

Quõ vni inhæserit.

Pars optima electa à Maria quæ sit.

Eccl. 50.

Apoc. 6.

Apoc. 12.

Addent

Addendum verò quod non in hoc tantum, sed in cæteris omnibus cuncta supergrediens optima quæq; elegit, optima vbiq; accepit. Quicquid virtutū, quicquid est gratiarum, optima inde elegit Maria ex omnibus. Optima quātitate, quia totum habuit, quicquid cæteris sanctis, teste Hieronymo, per partes datur. Optima qualitate, quia excellentiora, meliora ac puriora quæuis accepit. Optima dignitate: Nam quæ nulli alteri concessa sunt, Mariæ data sunt. Conuenientissimè igitur & soli Mariæ verè tribuitur quod optimam partem elegerit, quæ cunctis sub Deo præeminens, qui sibi comparari possit, neminem habuit. Neque enim de Deo piè dicitur, quod optimam partem elegerit, qui totum semper habuit, neque de vllo sanctorum, quia omnibus Maria superior fuit.

Matt. 18. Optima quæque vti in omnibus elegerit acceperitque V. Maria.

Liquet ergo nunc tandem (vt credo) in Maria matre Domini, cum actiuæ, tum contemplatiuæ vitæ exercitia fuisse perfectius simul, quam in Martha & Magdalena separatim, quæ simul iunctæ vitam illius enunciant. Hæc dixi, vt ostenderem, quam conueniat Euangelium hoc legi de Maria virgine, cuius hæc vita per allegoriā plenè describitur. Et ob hoc maximè quidē (quia fini & cōsummationi omnis laus debetur) in Assmuptione eius potius quam in alio festo legitur, quando de præmio vitæ & corona eius agitur, & in Euāgelio præsenti, quemadmodum coronam ipsa meruerit, narratur. Cæterum nunc propter solennitatem, ad eius honorem aliquid adijciendum fuisset, nisi defectus ingenij & deuotionis (vt ante dixi) inopia, meritorum quoque eius magnitudo vetaret: Quibus fit vt nihil dignum, vel ab alijs non dictum possit dici. Non deest tamen etiam in hoc ipso vnde commendetur, quia tanta est, tam benigna, tam pia, tam potēs, tam misericors, tam digna, adeò sublimis, adeò gloriosa, tam pulchra, tam ornata, ita excellens, ita etiam ad nos humilis, vt ne ab vllo quidem humano ingenio dignè queat laudari. Benedictus ergo dominus Deus noster, qui eam hic talibus ornauit gratijs, & tot modo gloriæ coronauit triumphis, vt omnem exuperet intellectū. Vnde & victi, quia effari nequimus, quā libentissime filētio nostro eam laudemus, in Christo Iesu filio eius Domino nostro, Amen.

IN EADEM SOLENNITATE.

Quam multiplici iure dici regina debeat beata Maria.

Sermo III.

Astitit regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circundata varietate. Psal. XLIIII. Reginam non intelligimus aliam charissimi fratres, cui hæc verba magis appositè conueniant, atque ei quam quotidie cœli, atque (quod nos dulcius afficit) misericordiæ salutamus reginam, Dei matrem virginem Mariam, super cœlos hodie omnes exaltatam. Ipsa enim arca Dei, ipsa arca fœderis, ipsa Dei mater cum gaudio & iubilo in clangore buccinæ cum tubis, & cymbalis & nabulis, & citharis introducta est hodie in locum suum ab æterno sibi præparatū, hoc est, ad dexterā, id est, ad potiora bona filij sui, cui nunc astat pro nobis aduocata ad contradicēdum aduersarijs nostris (quibus terribilis facta est, vt castrorum acies ordinata) & vt loquatur pro nobis bona

Gen. 6. 1. Paral 15.

Cant. 6.

Reginam dici Mariam multiplici iure.

bona, auertatque indignationem Dei à nobis. Dicitur autem B. Maria (vt est) regina, multiplici iure. Principio quidem quod regia é stirpe est genita. Quicquid enim generositatis apud Patres veteris testamenti fuit, in eam confluxit. Iterum ex partu quoque, vtpote summi cœlestisq; regis mater, dici potest regina. Tertio, propter eius gloriosissimam coronationem qua hodie ex ancilla humili in reginam cœli assumpta coronata est, tanto gloriosior, quanto seruierat ante humilior, vbi vniuersis nunc post Deum proxima imperat. Postremo (vt cæteras conditiones regias prætereamus) propter regiam significationem regina prædicatur. Siquidem per sanctas mulieres reginas figuratur. Ipsa enim mater vera est Salomonis, cui thronus hodie positus est regius, vbi ad filij dextram sedens audit ab illo, pro nobis orans: Pete mater mea. Neq; enim fas est vt auertã faciem meã. Ipsa est regina Hester qui

Maria per quas sanctas mulieres reginas figurata sit.

3. Reg. 2. Hester 2. Psal. 71.

Assuerus rex potẽtissimus qui dominatur à mari vsq; ad mare, & à flumine vsque ad terminos orbis terrarum, accepit vxorem & voluit esse reginam, & posuit diadema regni in capite eius. Ad quam sanè coronam, ad cuius regni consortium, Trinitas eam beata elegit, & (vt in canticis exprimitur) inuitauit: *Tota* inquiens *pulchra es amica mea, & macula non est in te. Veni de libano sponsa mea, veni de libano, veni coronaberis, Veni* inquit *de libano*, hoc est, de candore virginitatis, & innocentissimæ puritatis, sponsa mea: *Veni de libano*, id est, de monte, de sublimitate, atque perfectione virtutum ac meritorum. *Veni, coronaberis.* Ter autem illi dicitur veni, propter mysterium Trinitatis exprimendum: quandoquidem Pater, filius, & Spiritus sanctus, eam inuitat ad coronam. Pater cui potentia tribuitur, eam vocat, vt pro eius humilitate potestatem & imperium ei retribuat in cœlo & in terra. Filius qui est sapientia, non habitans in corpore subdito peccatis, vt ei coronam imponat innocentiæ & sanctitatis. Spiritus sanctus qui est benignitas, inuitat vt reis qui diuinam iustitiam ferre nequeunt, constituat eam ciuitatem refugij, quo attrahendis peccatoribus faciat eam escam suauitatis (& cui totum suæ miserationis thesaurum committat) vas clementiæ pietatis, matrem, misericordiæ reginam.

Cant. 4.

Veni cur ter dicatur Mariæ.

Sap. 1.

3. Reg. 10. Regina Saba vti Mariã figurauerit.

Hæc est illa regina Saba, quæ Hierusalem hodie ingressa est cum comitatu multo & diuitijs & camelis portantibus aromata, & aurum infinitum nimis & gemmas præciosas. Et venit ad regem Salomonem. Cui rex Salomon dedit omnia quæ voluit & petijt ab eo, exceptis ijs quæ vltro obtulerat ei munere regio. Hierusalem quid significet non ignoratur. Comitatus nostræ reginæ est angelorum atque sanctorũ cœtus cum Christo occurrens & exultabũdus tantã vt decuit reginã veneratione deuotissima ad cœli palatia deducens. Diuitiæ eius sunt virginalis fœcunditas, fœcunda virginitas, humilitas, charitas, benignitas, misericordia, pietas, mansuetudo, & eiusmodi. Hæ sunt diuitiæ, à quibus in fine Prouerb. cõmendatur: *Multæ filiæ congregauerunt diuitias, tu supergressa es vniuersas.* Cameli gibbosi ad onera suscipienda se inclinantes, peccatores sunt humiliãtes se ad pœnitentiam. Hi pœnitentiæ & satisfactionis onera, puta ieiunia, vigilias, disciplinas, castigationes carnis, lachrymas, & cætera id genus aromata pœnitenti animæ salubérrima, aurumq; infinitum nimis & gemmas præciosas, id est, fulgorem charitatis & ceteras virtutes, proficiendiq; in illis desiderium, citra mensuram ac numerum portantes

Comitatus Mariæ.

Diuitiæ eius quæ sint.

Prou. 31.

Cameli quid mysticẽ.

tantes per reginam Saba, hoc est, per Mariam conuertentem & incendentem (Saba namq; conuersio siue incensio dicitur) per misericordiæ reginam Salomoni Christo adducuntur. Hæc est itaq; regina quæ sub cruce vt olim afflicta Christo astitit patienti, ita nunc gloriosa astat regnanti. *In vestitu deaurato*, id est, corpore glorificato, *circundata*, gratiarum, virtutum, meritorum, dignitatum, præmiorumq́ue *varietate*. Iungamus igitur nos huic reginæ charissimi fratres, & simus cameli ad regem Salomonem aromata & gemmas præciosas portantes. Iungamus nos, inquam pia deuotione, humili supplicatiõe casta veneratione, & feruenti imitatione. Nihil enim ita gratiam eius nobis conciliat, nihil nos magis illi commendat, quam si vitæ suæ non tam docendo quam imitando nos habeat commendatores. Ita enim verissimè eam honoramus, cùm non modo prædicamus, verum (quod supremæ est laudis) etiam imitamur eius virtutes. Tunc eam reginam veneramur, cùm de nobisipsis diffidentes, omnes fortunas nostras, omnes euentus, totum denique animæ negocium, ac prorsus vniuersa studia nostra illi disponenda regendaq; cõmittimus, plus in eius pietate quã omni industria nostra, licet ne hec quidẽ sit negligenda, sperantes. Proinde si nos humilitatis suæ, si mansuetudinis, si patientiæ, si denique castitatis cæterarumq́ue virtutum viderit imitatores, non solum benigno respectu, verúm etiam gratia singulari, atque adeò familiari nos dignabitur, tuebitur, fouebitq́ue. Neque enim alia requirit obsequia, neque Christo inueniuntur magis grata, quam vt vitam eius in nobis exprimentes, studeamus placere, in quibus placuit ipsa Domino nostro Iesu, qui est benedictus in seculorum secula, Amen.

Saba quid. Ioan. 29. Psal. 44.

Obsequia Mariæ gratissima quæ sint.

IN EADEM SOLENNITATE.

Quomodo in singulis optimam elegerit partem beata Maria, quamq; prona sit ad subueniendum se inuocantibus ex filij commissione.

Sermo IV.

Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Lucæ X. Sic beatissimæ virginis Mariæ matris Dei gloriam prædicare cupimus, fratres charissimi, vt quicquid in eius præconium dicatur, refluat in commendationem filij, qui eam sic fecit, sic exornauit, vt queat laudari, mereatur amari, digna fit honorari. Fuit enim plena gratia. Vnde quicquid in ea laudatur gratia laudatur, nõ tamen excludendo, sed maximè commendando in ea sanctæ electionis arbitrium, syncerum ac constans propositum, castissimum, feruens ac iuge Deo placendi desiderium, deuotum atque frequens benefaciendi studium, & postremo amoris contemplationisq́ue exercitium, tam sanctum, quam assiduum. Et ideò (contra hæreticos) quantum etiam attinet personam Virginis, fuit meritorum plenissima, quæ diuina gratia in ea vbertim, non tamen sine ea operata est, vnde non tantum sicut vna de reliquis fœminabus, sed propter gratiæ excellentiam multo præstantior, propter officium multo dignior fuit, quæ ab omni peccato semper purissimam se continuit, ne displiceret Deo indefinenter sollicita, vt placeret desiderantissima,

Maria vti meritorum plenissima fuerit.

ma, eidem inhærendo deuotissima, postremo vigilãtissima, prudentissima, feruentissima, vt nihil in ea vacaret, quod gratiæ Dei non cooperaretur, & responderet. *Optimam partem elegit.* Tres sunt status fœminarum. Esse matrẽ bonum est, esse virginem melius, esse matrem simul ac virginem, optimum, hunc elegit Maria. Tres sunt conditiones benè viuendi. Actiua vita bona est. Contẽplatiua melior. Vtraq; pariter optima. Circa quamlibet virtutem tres est inuenire gradus, quorum supremũ, qui optimus est vbiq; obtinuit Maria.

Optimam partem quõ in singulis elegerit Maria.

Triformia sunt bona, videlicet, Naturæ, Gratiæ, & Gloriæ. Ex his singulis optima quæque Maria habuit. Itaque si naturæ bona respicimus, optima habuit Maria, fuit enim nobilissima, puta regio, sacerdotali, patriarchali, atque adeò prophetali stemmate edita. Et hoc quatenus manat ex parentibus nobilitas. Siquidem alia est nobilitas quoque hac non inferior, quæ aut propter sponsũ, aut propter prolis nobilitatem cõtingit mulieri. Vtrinque præcipua nobilitas accedit beatissimæ Virgini. Habuit enim sponsum illustrissimum, eundem pariter & filium Deum, cui nulla potest generositas æquari, fuit, estque Maria venustissima, tota amabilis, benigna, dulcis, gratiosa, & ab omnibus amari digna, quam nemo potest horrere, nemo fugere, nemo formidare, nemo fastidire, vtpote cunctis necessaria, & ad alliciendos, trahendos, capiendos, conuertendosque peccatores ad Deum (quod beatæ Catharinæ Senensi reuelatum est) veluti esca suauissima in hamo posita. Porrò, quod fuit speciosissima, perinde ac nobilissima, nec tamen propterea elatior sed humilior, præstantiam indicat virtutis, quæ crescit ex abundantia donorũ. Neque enim illi necessario fuerant, vel corporales defectus relinquẽdi, quomodo nobis ad supprimendam humiliandamque superbiam nostram, qui raro efficimur humiles, nisi ante humiliati. Fuit tamen beata Virgo paupertima, non opulenta. Amor autem paupertatis virtus est, quemadmodum cupiditas vitium. Diuitiæ etiam non ita sunt dona naturæ, vt est nobilitas generis atque corporis pulchritudo. Hæ enim citra delectum hominis contingunt atque connascuntur proli, adeò vt parum, aut nihil ad hæc conferre humana industria. Istæ verò, id est, opes, atque diuitiæ, labore, æstu, cura atque solertia etiam humana parantur. Vnde si Maria fuisset opulenta, scandalum fortasse fuisset eius imitatoribus relictum. Vnde auarus quilibet imitatorem se posset gloriari Mariæ, dum colligendis diuitijs inhiaret, fingens se non auaritiæ studio hoc agere, sed ne deesset sibi, quod adfuisset Dei matri. Finge nunc cætera naturæ bona, quæcunque pudicissimam ornant virginem quæcunque sanctam decent Dei matrem, vt sunt verecundia, morum honestas, decor, modestia, ingenij perspicacitas, cæteraque omnia, & crede summo in gradu cuncta esse collata Dei matri. Sunt autem post hæc alia bona meliora, videlicet gratiæ, vt sunt virtutes, dona, charismata, consolationes spirituales, & quæcunque alia eiusmodi sũt. E quibus adeò nihil defuit Dei matri, quod vel vlli donatum est sanctorum, vt etiam teste diuo Hieronymo, quæ cæteris per partes donata est, Mariæ se tota infuderit gratiæ plenitudo, simulq; habuerit sola, quicquid habuerunt singuli, idque in gradu perfectissimo, & quæ cæteris negata sunt, alia ipsa obtinuerit multa. Proinde non immerito tribuitur ei quod dicat illud Ecclesiastici: *Ego in altissimis habitaui.* id est, quicquid in gratijs, quicquid in virtutibus, quicquid in actionibus sua contem-

Naturæ bona.

Nobilitas Mariæ præcipua.

Catharin. Senens.

Cur Maria non fuerit opulenta.

Bonis naturæ quam ornata fuerit Maria.

Bonis gratiæ quantum abundauerit Maria. Hieron.

Eccles 24.

contemplationibus est altissimum, in his est conuersatio mea. Et iterum: *In me*, inquit, *omnis gratia vitæ & veritatis. In me omnis spes vitæ & virtutis* Propterea vocatur etiam paradisus voluptatis, haud dubium, quia consita omni ligno pulchro germinantium virtutum, in cuius etiam medio, id est, in cuius vtero plantatum fuit lignum vitæ, id est, Christus, de quo qui manducauerit, viuet in æternum. Hæc est illa paradisus cœlo inferior, & terris superior, quia vt B. Anselmus: Nihil, inquit, in terris æquale Mariæ, nihil nisi Deus maius Maria. Hanc paradisum aquæ diluuij non contigerunt, quia sanctitas Mariæ altior est, quam peccati inundatio attingere posset. In hac paradiso, non est homo carnaliter editus, sed diuina virtute positus. Et Christus qui à Paulo secundus vocatur Adam de cœlo cœlestis, non carnali generatione in Mariam sed solo opere Trinitatis venit. Ideò increata sapientia, id est, ipse Christus in Ecclesiastico Mariæ vterum paradisum vocans: *Ego*, inquit, *quasi aqueductus exiui de paradiso.* Est igitur Maria paradisus, quia adeò plena delitijs, quæ sunt plenitudo gratiæ, exuberantia virtutum, & prærogatiua gloriæ singularis, vt angelis quoque videretur mirabile, quomodo huius mundi desertum, vbi est labor & afflictio spiritus, posset tantis delitijs præditam virginem mittere in cœlum, dicentibus: *Quæ est ista quæ ascendit de deserto, delitijs affluens?* &c. Quapropter in Prouerbijs quoque ei dicitur: *Multæ filiæ congregauerunt diuitias, tu supergressa es vniuersas.* Verùm non hoc tantum. Nam prærogatiua Mariæ est, vt non solum filias quasliber, id est, nō solum animas supergrederetur vniuersas (quæcunque spirituales congregassent diuitias) sed etiam puritate & gloria niteret super angelos & creaturas omnes. Multæ enim virgines, multæ animæ sanctæ domino obtulerunt, sed omnes post eam, id est, inferiora munera quam Maria. Ipsa enim sola potissima obtulit Domino virtutum ac meritorum munera, quibus nihil poterat comparari. Siquidem à nullo, siue hominum, siue angelorum allata sunt aromata tam multa, tamque preciosa, qualia regina Saba, id est, qualia domina nostra Maria suo obtulit regi Salomoni. Quapropter etiam (si de bonis gloriæ dicēdum est optimam pariter affecuta est Virgo beatissima partem, quippe quæ est mater Dei, imperatrix cœli, regina cœlorum, domina omnium. Cui positus est hodie thronus, iuxta filium suum multo quam Bersabee matri regis Salomonis glorioſior, vbi cum filio regnet, & pro nobis impetret, imperetq; in æternum. Nam (vt verbis vtar Bernardi) persuadet, imò compellit nos celsitudo tua credere, vt regno filij tui beatissima Virgo Maria ita imperiosè principeris, quod per angelorum ministeria, tuis sæpè deuotis subuenias. Si enim angelus angelum mittat, confidenter debet credere Christiana deuotio, quod imperatrix angelorum tanto magis habet angelos ad obsequium, quāto differentius præ illis nomen hæreditauit. Si enim Iosue dux Israel iussit solem stare, quomodo non omnia sidera ad nutum imperatricis gloriosæ discurrunt? Si Cherubim & Seraphim de fonte bibentes, inferioribus angelis quædam arcana reuelant, quanto magis glorioſa Virgo de oculis filij sui eius amplexu degustato mysteria angelis suis copiosius effundit? Hæc ille. Vbi hoc addendum etiam in tanta autoritate, in tanta potestate residere beatam virginem, & imperare in cœlo, vt in terris nulla alia sit potestas, nulla pressura, nullum grauamen à quo non liceat ad thronum huius Dei matris appella-

Gen. 2. Paradisus quam congruè vocetur Maria.
Ioan 6.
Anselm.
1 Cor. 15.
Eccles 24.
Eccles. 1.
Cantic. 8.
Prouerb. 31.
Psalm. 44.
3 Reg. 10.
Bona gloriæ Mariæ collata quæ.
3. Reg. 2.
Bernardus.
Zachar. 2.
Hebr. 1.
Iosue 10.
Autoritas Mariæ quāta sit in cœlo.

Clementia Mariæ quãta.

appellare: in tanta item clementia occurrere ad se confugientibus, cum tanta miserationum exuberantia succurrere, cum tanta autoritate iuxta ac pietate liberare, vt nemo vnquam accesserit illam tristis, qui non dulcedine viscerum misericordiæ eius fuerit consolatus. Sed cogitat quis illam purissimam, cogitat sole amictam, cogitat Dei matrem ac cœli reginam, se verò immundum, pollutum peccatis, atque vitijs innumeris inquinatum, vnde veretur illam accedere. Quid trepidas humana fragilitas? Quid formidas benignissima Virgine? Profectò Dei mater est, sed propter te, ô peccator, Dei mater effecta est. Dei mater non esset, si peccatores non fuissent. Quapropter in quadam reuelatione ipsa cuidam dixit: Peccatores sunt gloria mea. Est cœli regina, fateor. At est etiam mater & regina misericordiæ, est vita, dulcedo & spes nostra. In qua (vt Bernardus ait) nihil austerum, nihil terribile. Tota suauis est, omnibus offerens lac & lanam. Reuolue diligentius Euangelicæ historiæ seriem vniuersam. Et si quid fortè increpatorium, si quid durum, si quod denique signum, vel tenuis indignationis occurrit in Maria, de cætero suspectam habeas, & accedere verearis. Quod si, vt verè sunt, plena magis omnia pietatis & gratiæ, plena mansuetudinis & misericordiæ, quæ ad eam pertinent inueneris, age gratias ei, qui talem tibi mediatricem benignissima miseratione prouidit, in qua nihil possit esse suspectum. Denique omnibus omnia facta est, sapientibus & insipientibus copiosissima charitate debitrix se constituit, omnibus misericordiæ sinum aperit: vt de plenitudine eius accipiant vniuersi, captiuus redemptionem, æger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, iustus gratiam, angelus lætitiam, denique tota Trinitas gloriam, vt non sit qui se abscondat à calore eius. Hactenus Bernar. Itaque omnibus quacunque premantur molestia, ad thronum matris Dei, ad sinum misericordiæ eius confugiendum est. Et vt de certissimis historijs aliquid dicamus. Nonne Theophilus (quod Bernardus & multi sanctorum referuntur) Christum abnegauerat, & suæ perfidiæ chirographo penes diabolum deposito, dum ad huius misericordissimæ matris thronum appellaret, ipsa confestim succurrit, perditum filio reconciliauit, & ablatum à diabolo chirographum Theophilo restituit, diabolicasq; fraudes & acta omnia irritauit? Nonne sancti Basilij Maria preces audiens, militem, vt aiunt, Mercurium misit, qui Iulianum apostatam Imperatorem tyrannum occideret, & Basilium cunctosq; mœstos ab eius tyrannide liberaret? Quis B. Mariæ Aegyptiacæ, immundæ olim ac peccatorum sordibus plenæ, cùm à templo, vt erat indigna, ne posset ingredi, Dei virtute repelleretur, impetrauit animi reditum, cognitionem, contritionem, salutare propositum, templi ingressum, dominicæ crucis contuitum, amarissimæ pœnitentiæ fletum, peccatorum veniam, Dei gratiam, & vt præ dolore pariter ac amore iam mutata, pauimentum templi osculis lamberet, pœnitentiam institueret, mundum desereret, eremum q; intraret? Nonne beatissima virgo Maria cui ante fores templi coram eius imagine ipsa tunc peccatrix omni spe alia destituta, sese deuouit? Nonne prætereà quoties illa Maria Aegyptiaca in eremo, aut impia lege luxuriantis carnis grauaretur, aut prauæ consuetudinis illecebra tentaretur, quoties ad pudicissimæ Virginis memoriam se contulit, quoties misericordiæ matrem inuocauit, tentatio cessit, luxuria succubuit, castitas floruit, Dei gra-

Fiduciam accedendi ad Mariam vnde accipiat peccator. Apoc. 12.

Bernardus.

Sinum misericordiæ aperit omnibus Maria. 1. Cor. 9. Psal. 18.

Exempla misericordiæ Mariæ desolatis exhibita.

Theophilus vti per Mariam Christo reconciliatus fuerit

Basilius per Mariam à tyrannide Iuliani liberatus.

Maria Aegyptiaca vti conuersa fuerit.

gra-

tia triumphauit? Deficeret me non modo dies, verùm etiam annus, si enumerare velim tribulatorum, mœrentium, desperantium, aut quouis modo desolatorum gemitus, qui omni fiducia destituti, omni ex parte desolati, à pijssima Maria non sunt derelicti. Eam ob rem charissimi, diuus admonet Bernardus, dicens: Altius intuemini quanto deuotionis affectu à nobis eam voluerit honorari, qui totius boni plenitudinẽ posuit in Maria, vt perinde si qd spei in nobis est, si qp gratiæ, si qd salutis, ab ea nouerimus redũdare, quæ ascẽdit delitijs affluens. Hortus planè delitiarum quem non modo afflauerit veniens, sed & perflauerit superueniens auster ille diuinus, vt vndiq; fluant & effluant aromata, charismata eius scilicet gratiarũ. Tolle corpus hoc solare q; illuminat mundum, vbi dies? Tolle Mariam hanc maris stellam, maris vtiq; magni & spacioſi, quid nisi caligo inuoluens & vmbra mortis, ac densissimæ tenebræ relinquuntur? Totis ergo medullis cordium, totis præcordiorũ affectibus & votis omnibus Mariam hanc veneremur, quia sic est voluntas eius, qui totum nos habere voluit per Mariam. Hæc, inquam, voluntas eius est, sed pro nobis. In omnibus siquidem, & per omnia prouidens miseris, trepidationem nostram solatur, fidem excitat, spem roborat: diffidentiam abigit, erigit pusillanimitatem, Filioli, hæc peccatorum scala, hæc mea maxima fiducia est, hæc tota ratio spei mei. Hæc ille. Itaque veneremur Dei matrem, interponamus eius preces & merita inter nos & filium, petamus per illam quæ Deo placeant, gratiam Dei & virtutes, quandoquidẽ delectant & illam eiusmodi votis suffragari. Libenter nobis postulat quod nouit filium iubere vt petamus. Legimus Hester reginam (quæ Mariæ typum gesit) ad Assuerum regem iratum se contulisse placandum, audiuisseq; *Etiam si dimidium regni mei petieris, dabo tibi.* Regnum Dei quid est, nisi iustitia & misericordia? Hoc Deus diuisit cum Maria. Sibi enim retinens iustitiam, misericordiam delegauit matri. Quid putatis, charissimi, nunquid non ei quæ dignissima, aptissima, ac nobis desideratissima ad hanc prouinciam est? delegauit? Si nos peccatores, ad hoc misericordiæ officium quemqiam debuissemus eligere, nonne omnium vota collata essent in Dei matrem? Gratias igitur agamus Deo, qui dedit nobis q̃ volumus, quam desideramus, in qua gaudemus maximè. Quãdoquidem & ipsa pro benignitate sua nos libenter vult & amplectitur: vtpote sibi sub cruce in filios commendatos, officium q; suum fidelissimè simul ac liberalissimè exequetur, gaudens etiam hac in re, hoc est, in diuisione regni Dei, dimidium hoc, quod ad erogationem misericordiæ pertinet, id est, optimam partem sibi commissam, quæ nunquam auferetur ab ea. Eia igitur beatissima Maria, nunc salus nostra in manu tua est, respiciat super nos tantũ domina nostra, & læti seruiemus regi. Dic soror nostra sis, imo dic, obsecro, mater nostra sis, vt benè sit nobis propter te & viuant animæ nostræ ob gratiam tui,

Amen.

Bernardus. Quanto deuotionis affectu Maria nobis honoranda sit. Cantic. 8.

Psalm. 103.

Hester 4.

Regnum suum vti diuiserit Deus cum Maria.

Ioan. 19.

Gen. 47.

Gen. 18.

IN EADEM SOLENNITATE.

Quomodo peccatores quosque vel exemplo, vel oratione beata Maria reducit atque Deo reconciliat.

Sermo V.

QVæ est ista, quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij? Canticorum 3. Verba sunt Salomonis in persona beatorum spirituum, gloriosum Virginis ascensum admirantium. Legimus autem & alibi in Esaia, eosdem pro Christi ascensione vehementius admirantes, inter se dixisse: *Quis est iste qui venit de Edom?* &c. Qui ergo iamdudum Christi (nec id mirum) nunc matris quoque ascensionem admirantur, vnde singularem quandam excellentiæ notitiæ vtriusque ascendentis, licet imparem, aduertere licet, quæ spiritibus summis, quæ intelligentijs angelicis stuporem pariat atque miraculum. *Quæ ista* (inquiunt) *quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi?* &c. Virgulam fumi dicūt lineam gracilis fumi, instar virgulæ ascendentis ex speciebus odoriferis. Huic beatam comparant Mariam, propterea quod recta, subtilis, gracilis, agilis & odorifera sit, quemadmodum virgula fumi. Quorum omnium rationem præteriens, cur virgula diminutiuo nomine dictum sit, tantum miror. Virgulam paruam esse virgam ne grammaticus quidem ignorat. Fuit autem beata Maria (quod ad veram humilitatem spectat) parua in oculis suis; quamuis reuera magna esset apud Deum. Verùm, quo minor in sui ipsius æstimationne, tanto maior dignioŕq; habeatur apud Deum. Hæc parua maximam eam fecit, hæc humilitas super omnia eam exaltauit. Mirabilis tamen planè humilitas, qua inter immensa gratiarum charismata, inter virtutes excellentissimas, inter diuinorum munerum ineffabilem gloriam, sui æstimationem vilem non abiecit. Honorata, nihilo minus humiliter de se sensit. Electa in Dei matrem, ancillæ nomen sibi retinuit. Deum gestans in vtero incarnatum, ancillæ officium vsurpauit. Cuḿq; benedictam se inter mulieres audisset, seruilem personam exhibuit. Magna profectò & rara virtus, ô sancta Maria, vt magna licet operantem, ad magna electam, magnam te nescias, atque manifestam omnibus, tuam te solum latere sanctitatem: mirabilem te apparere, & contemptibilem te reputare, hoc ipsis virtutibus mirabilius est. Porrò multa sunt, quæ possunt ad huius virgulæ commendationem dici. Sed ad alia pergendum est.

Esaiæ 63.

Virgulæ fumi cur comparetur Maria.

Humilitas Mariæ quā sit mirabilis.

Luc. 1.

Maria virgula fumi est & odorifera. Verè odorifera, quæ humilitatis suæ odore altissimi filium attraxit. Odor autem eius *ex aromatibus myrrhæ & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij*. Per myrrham intellige castitatem. Cogor loquendo esse breuis, ideò rationem huius significationis explicandi (quia tempus absumeret) trāseo: hoc tamen vnum dico: Sicut myrrha electa dedisti suauitatem odoris, sancta Dei genitrix. Iam castitatis tuæ odore excitati, vbique offeruntur regi virgines post te. Iam non cum filia Iephtæ deinceps plangitur, sed prædicatur & coronatur virginitas, idq; adeò vt nec cadaueribus quidem virginum desint & serta & rosæ. Circumlustrate fratres mundum

Quam odorifera fuerit Maria.

Castitas vti per myrrhā designetur. Psalm. 44. Iudic. 11.

mundum vniuersum quantam odor ille vim sexui vtrique intulerit. Nesciebant aliud iumenta, quam putrescere in stercore suo. Venit Maria exemplum virginitatis suæ odoriferum spargens in vniuersum mundum, docuit myrrha mortificationis condiri & castificari corpora, & ex iumentis angelos fieri. Nam & vos ô fratres, quid ad hoc viuendi institutum attraxit? quis vt perpetuum bellum molestissimam sanè pugnam indiceretis carni vestræ persuasit, ac in mundo vitam æmulari cœlestem, nisi odor myrrhæ huius electæ, imò & probatissimæ? Psalm 1.

Sequitur: & thuris. Per thus accipimus charitatẽ, propterea quod eidem Virgini dicitur in Canticis: *Odor vnguentorum tuorum, sicut odor thuris.* Quorum vestimentorum? Eorum profectò, sine quibus intrare ad cœnam nuptialem inuitatis non licet. Loquitur tamen hic non de veste, sed de vestimentis. Sunt namq; duo vestimenta, odor vnus: duo præcepta, charitas vna. O quam odoriferam charitatem habuit B. Maria, cuius ad Deum feruor dirigebatur, sicut incensum in conspectu eius. Quis illam exprimet? quis explicabit charitatem eius ad homines? Hanc tamen eo audimus libentius, quo vtilius sentimus. Vtiq; ita nos diligit Maria, sicut mater vnicum filium: Quandoquidẽ & filij eius sumus omnes sub cruce eidem commendati, & spiritualiter ex ea (vtpote Christi membra) geniti. Huius autem matris duo sunt erga nos affectus charitatis, velut duo vbera quibus pœnitentes & nouiter conuersi (quippe cum sint teneri filij gratiæ, & quasi modo geniti infantes) lactentur, haud dubium meliora vino austeritatis, misericordia & pietas. Misericordia enim ad ignoscendum & recipiendum inclinat. Pietas verò ad subueniendũ & benefaciendum extimulat. Vbi etiam considerandum, vix aliquem sãctorum ad robur excreuisse perfectionis, qui non primum huius Virginis vberibus lactatus sit, imò (vt addam) vix peccatorum quempiam conuersum nisi primo thuris huius odore delectatum, vix ad innocentiam, vix ad Christum peruenisse nisi calefactum ante & fotum calore charitatis beatæ Mariæ. Siquidem potentissime ac dulcissime, sicut & desiderantissime peccatores trahit & recipit Maria. Vnde (vt dixi) fermè quotquot diaboli seruitutem abiurant, in schola Mariæ primo eruditntur, sub Mariæ cura, sub eiusdem custodia, tutela & educatione, conuersionem suam inchoant. Neque enim ad misericordiæ matrem accedere metuunt, vbi durum nihil inueniunt, vbi cum lacte opus sit, ad vbera pietatis eius libere se suspendunt. Accedit quod hoc illi sit officium, hæc ei obedientia commissa, vt nouitiorum ad Deum se conuertentium sit magistra & mater: imò (vt plus dicã) ad alliciendos, ad capiendos peccatores, laqueus sit & decipula saluberrima. Hoc enim ipsum Deus Pater testatur ad sanctam Catharinam Senensem in extasi de quodam quasi, desperatæ salutis per Mariam saluato, loquens: Non enim (inquit) obliuioni tradideram, amorem atque reuerentiam eius ad Mariam vnigeniti filij mei genitricem gloriosam. Cui concessum est à bonitate mea propter incarnati verbi reuerentiam, quod quicunq; iustus vel peccator recurrit ad eam cum deuota reuerentia, nullo modo diripietur vel deuorabitur ab infernali dæmonio. Nam ipsa est à me velut esca dulcissima collocata, & electa pro capiendis hominibus, & animabus præcipuè peccatorum. Hæc ibi.

Trahit autem (sicut dixi) non minus libenter quam suauiter: quippe con-

Charitas per thus designata. Cant. 4. Matt. 22.

Psal. 140. Charitas B. Mariæ quãta. Ioan. 19.

Vbera Mariæ duo mystice quæ. 1. Pet. 2.

Peccatores quo modo trahat recipiatque B. Maria.

Nouitiorũ magistram esse B. Mariã

Peccatores quo pacto fiant gloria & corona B. Mariæ.

testata cuidam sibi deuoto, peccatores gloriam suam esse. Nam quicquid gratiæ, quicqd dignitatis, quidqd habet præeminentiæ (vt fit genitrix Dei) propter saluandos habet peccatores. Qui si non essent, nec Deum vtiq; incarnari, nec ipsam necesse fuisset matrem Dei fieri. Quid vltra dicam? Peccatores sunt etiam in cœlo corona eius. Siquidem loco quodam inuitans eam sponsus, idem & filius suus de Libano, id est, de monte candoris, hoc est, de perfectione (vt summatim perstringam) candissimæ sanctitatis ad coronam percipiendam. *Veni* (inquit) *de Libano soror mea sponsa*, &c. *Coronaberis de capite Amana, de vertice Sanyr & Hermon, de cubilibus leonum, de montibus Pardorum.* Audistis vnde corona promittatur Mariæ, videamus etiam quid hæc significent. Amana interpretatur, iniquus ei, vel coangustans eum, & significat oppressores iustitiæ, & vim inferentes. Sanyr (vt dicunt) sonat idem quod fretor, seu auis nocturna, & significat luxuriosos, quorũ studium & volatus est in tenebris iuxta illud Iob: *Oculus adulteri obseruat caliginem.* Hermon interpretatur anathema tristitiæ, & significat peccatores enormes à fidelium communione excisos aut excommunicatos. Sequitur aũt de cubilibus leonum. Leones quid significent, ex B. Petri epistola capitur, dicentis: *Aduersarius vester diabolus tãquam leo rugiens circuit* &c. Est ergo diabolus leo, cubile leonis est anima vitijs adeò subdita, vt in ea diabolus non secus atque in hospitio proprio cubet. Cubilia ergo leonum, peccatores sunt impij, velut habitacula dæmonum. Porrò pardus varicolor, eam significat animam quæ partim virtutibus, partim vitijs seruit. Cum autem neq; virtus, neq; sanctitas sit sine integritate, quin potius væ homini sit duas vias ingredienti, eo pernicliosius peccat is, qui vel vni peccato obnoxius simul aliquod de genere bonorum agit, de quo sibi blandiens inani præsumptione extollitur. Montes ergo Pardorum sunt iusti de nouitate doctrinæ aut singularitate vitæ gloriantes: item hypocritæ & hæretici bona malis commiscentes. De omnibus autem ijs peccatorum generibus, & potissimè qui in sceleribus insignes ac excellentiores tanquam capita, vertices & montes, sunt peccantium, promittitur corona beatæ Mariæ. Quandoquidem per eius pietatem studia, preces, merita, per eius attractionem, & dulcedinem, peccatores quamlibet magni conuertuntur, primum quidem ad eius amorẽ & deuotionem, deinde vero etiam ad correctioris vitæ normam, hoc est, ad Christum. Montes igitur & colles per Mariam humiliantur, de feris fiunt homines, de tenebris lux, de peccatoribus iustic (Hæc enim est mutatio dextræ excelsi) ex lapidibus suscitantur filij Abrahæ. Ex bestijs creantur stellæ, vt corona capiti tantæ reginæ digna imponatur, ijs quidem in Canticis de feris, id est, impijs promissa, alibi verò in Apocalypsi ex stellis, id est, iustificatis exhibita. Sic enim legimus: *Signum magnum apparuit in cœlo, mulier amicta sole & luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim.* Multum quidem differrent cubilia leonum, & cætera eiusmodi à stellis, per Mariam tamen fit vt qui ante conuersionem erant montes, & cubilia ferarum, ijdem post vt stellæ in ipsius fulgeant corona. Quotquot enim eius pietate conuertuntur, quotquot eius cura saluantur in corona eius, id est, ad gloriam eius tanquam stellæ fulgebunt. Credo fratres charissimi, ne inter vos quidem deesse, ex quibus corona velut ex stellis fiat Mariæ, puta qui ad Mariæ sicut ad thuris odorem excitati, qui eius tracti amore primum ad

Libanus quid. Cant. 4.

Amana quid interpretetur.

Sanyr quid. Iob 24.

Hermon quid.

1. Pet. 5.

Cubilia leonum mysticè quid.

Pardus quid mysticè.

Eccles. 2.

Montes Pardorum mysticè quid.

Peccatores vti per Mariæ preces ac merita cõuertãtur.

Psal. 76.

Matt. 3.

Apoc. 12.

ipsam

ipsam tanquam ad ciuitatem refugij (vtpote scelerati, & iudicis sententia digni) confugerunt. Deinde per eandem reconciliati sunt Christo. *Olim quidē tenebræ, nunc autem lux in Domino.* Verùm de hoc satis, quare dicta sit virgula fumi ex thure. Conlludunt summatim angeli *& vniuersi pulueris pigmentarij*, expressius non vnam vel alteram, sed omnes virtutes commendantes. Nam quicquid pigmentarius ille Spiritus sanctus cæteris per partes distribuit, Mariæ totum simul infudit. Vnde sicut non defuit ei virginum continentia, ita nec sobrietas confessorum, nec constantia martyrum, non Apostolorum zelus, non prophetarum scientia, non patriarcharum fides, non puritas angelorum: quin etiam sicut meritis omnes ordines non solum attigit, sed supergressa est, ita super cunctos hodie præmiorum quoq; gloria est exaltata, ad laudem filij eius Domini nostri Iesu Christi, qui est benedictus in secula Amen. Ephe. 5.

IN EADEM SOLENNITATE.

Vt beatissima Virgo Maria per arcam veteris testamenti eaq; quæ in ipsa continebantur figurata sit: deq; modo dormitionis & assumptionis ipsius.

Sermo VI.

ABierunt Dauid, & omnes maiores natu Israel, ad deportandam arcam Dei de domo Obededom in ciuitatem Dauid, cum gaudio. Porrò Dauid accinctus erat Ephoth lineo: ipseq; & omnis domus Israel deducebant arcam fœderis Domini in iubilo, & clāgore buccinæ & tubis, & cymbalis, & tympanis & citharis cōcrepantes & constituerunt eam in medio tabernaculi, quod tetenderat ei Dauid. II. libro Regum cap. 6. & 1. Paralipomenon capite 13. Si in cæteris sermonibus & pro quouis alio opere gratiam per Mariam quærimus, multo magis id fieri conuenit cum pro eiusdem laude contendimus, quam rogamus. Salutemus ergo ipsam cœli reginam: gloria & honore præeminentissimam mente pia dicentes, *Aue Maria. Abierunt Dauid*, &c. vt supra. Charissimi fratres, quod olim figuraliter gestum legimus de arca veteris testamenti, intelligimus hodie in beatissima virgine Maria vera haud dubiè, & animata arca completū, quæ mundi huius calamitates corporaliter inhabitare desinens, de domo Obededom, id est, de domo terræ seruienti, hoc est, de hoc mundo ad supernā Hierusalem translata, lætabundo cœligenarum omnium occursu, iubilo, applausuq; in arcem Dauid, id est, in ciuitatem Dei, ad supernas cœli sedes à filio sibi præparatas introducta est. Siquidem per arcam Dei Mariam significari omnes, tum docti, tum deuoti consentiunt. Quod quamuis etiam nulli nostrum sit ambiguum, ne tamen desit nobis materia prædicandi, & vt gloriosissimæ reginæ nostræ in cœlum abeunti, vel quantulumcunque nostræ deuotionis accurrat obsequium, triplicem dicemus congruentiam, vnde clareat, quam non absurdè per arcam Dei Maria dicatur esse figurata. Prima congruentia est, à vi nominis. Arca quippe quasi ab arcendo dicitur, quod arcani nonnihil in se arceat, siue custodiat. Quia & in figurali arca quæ seruabantur, ita erant arcana siue abscondita, vt ne arca ipsa quidem omnibus, sed

Arca Dei vt signet B. Mariam Virginem.

Arca vnde dicatur.

sed filijs Aaron tantum conspicua fuerit. Porrò, spiritualis nostra arca ad secretissimum diuinæ incarnationis mysterium in se reponendum facta adeò absconsum id tenuit, vt etiam is qui reponendum nunciabat archangelus, modum ignoraret. Propterea enim (secundùm diui Bernardi expositionem) Mariæ salutatæ, & de incarnationis modo percontanti respondisse putatur: *Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi*: quod tantum mysterium ei soli esset per experientiam patefaciendum, cui mox erat credendum. Secunda congruentia est ab his, è quibus constructa fuit arca. Ex duobus compactam legimus arcam veteris testamenti, videlicet lignis setim & auro. Per ligna setim, tam spiritus quam caro Mariæ potest intelligi. Ligna namque setim, (præter alias proprietates, Mariæ aptissimè congruentes) sunt imputribilia. Et spiritus Mariæ quomodo incorruptibilis, imputribilis, integerq; non fuit, qui nulli vnquam vitio, nulli peccato subiacuit? Deinde etiam caro eius à communi infectione immunis, ab originalis peccati fomite intacta, non vidit corruptionem, non passa est consumptionem, nec in cineres resoluta, sed super choros angelorum, in decorem domus Dei est exaltata. Per aurum verò, quo exterius intusq; arca vestiebatur, excellentissima eius intelligitur charitas, rutilãs, indeficiẽs, omniũ virtutũ in se colligẽs venustatẽ interior quo ad Deũ, & exterior ad homines. Tertia congruẽtia est, ex cõtentis in arca: in arca. n. fuerũt vrna aurea, q̃ mãna Israeliticũ seruaret, virga Aaron, tabulæ Mosi, & Deuter. liber. Si intelligere rectè volumus, omnia hæc simul Christum nobis, in vtero virginis clausum. Nam vrna aurea in se habens manna, corpus Domini significat, in se habens manna diuinitatis: panem vtiq; viuum, qui de cœlo descendit, & veros Israelitas ad terram promissionis anhelantes saginat. Quæ quidem vrna ideò forsitè aurata velut arca, dicitur, vt discrimen inæqualitatemq; inter Christum & Mariam non ignoremus. Iam quod additur virga Aaron, nihil video, nisi quod Christum licet de sacerdotali genere secundùm carnem nasciturum, ipsum tamen & regem intelligeremus, qui *virgam virtutis* suæ *emittat ex Sion dominare in medio inimicorum* suorum. Postremo, per tabulas Mosi, & librum Deuteronomij Christum non solùm scientiæ legis doctorem, verùm etiam nouæ legis, scilicet, gratiæ promulgatorem, legiferumq; fore accipimus. Et ita tandem fit, vt hæc omnia sicut in arca typica Christum significabant, ita spiritualiter Christo adhærentia cum Christo in arca virginea recondita inuenerint. Accedit ad prædicta omnia, quod arca veteris testamenti, propter eadem quæ seruabat, arca fœderis Domini dicebatur. Porrò, Mariam noui testamenti quam congruentissimè arca fœderis dicatur & sit, aduertite ex fœdere illo magno & indissolubili, quod in virginali eius vtero inter Deum genusq; humanum initum est, atq; firmatum. Antequam enim Maria Dei arca fieret, Dei fuimus inimici, chaosq; magnum inter nos & Deum firmatum erat, vt qui hinc vellent transire ad Deum, non possent. Fabricata autem nostra, in ea se Deus recludens adeò reconciliauit naturam nostram, vt ex vtraque, hoc est, diuina pariter ac humana ibi conueniente, vnus fieret Emanuel, vnus Christus. Adde, quod quemadmodum inter homines ad firmius robur perpetuæ pacis fœdus nonnunquam contrahitur per copulam nuptiarum, ita nobiscum fecit Deus: quamuis & hoc parum Deo videbatur, quod natu-

Bernardus.

Luc. 2.

Arca testamenti è quibus constabat rebus. Exod 25.

Setim ligna quid in Maria mysticè designent.

Aurum arcę quid in Maria signet.

Arca quæna in se continebat.

Vrna aurea vt signet Christi corpus. Ioan 6.

Virga Aarõ quid mystícè designet. Psal. 109.

Tabulæ testamenti quid signent mystice.

Arca cur dicta sit arca fœderis Domini. Luc. 15.

Fœdus inter Deum & homines qui fuerit firmatum.

naturam noſtram ſibi copularet, niſi & in vnam perſonam inſeparabiliter ſibi vniret. Quod totum in arca fœderis, in mediatrice & domina noſtra Maria factum, completumq; nouimus. Idq; ideò, vt ſi poſt hac pater rurſus cogitationes cogitaret contra nos, non pacis ſed afflictionis, animaduertens nos filij ſui fratres, contineat manum à genere ſuo. Liquet ergo quam non immerito arca fœderis dicatur Maria, ex qua mediator Dei & hominum prodijt, pacificans omnia, & quæ in cœlis, & quæ in terris ſunt: vtpote pax noſtra, Deo mundum reconcilians, & faciens vtraq; vnum. Colloſſ. Epheſ. 2.

Addendum poſtremo, quod ſicut illa, ita & hæc dicitur arca propiciationis, imò verius miſerationis, & totius conſolationis: quandoquidem quicquid gratiæ, quicquid virtutis, quicquid muneris Deus nos habere voluerit, teſte Bernardo, per canale hoc gratiæ exuberantiſsimum, per manus dulciſſimæ matris ſuæ tranſeat, neceſſe eſt. Et de hoc ſatis. Reliquum eſt nunc, vt quod equidem nulli dubium puto, paucis oſtendamus, quomodo longo maiori honore, gloria, exultatione, iubilo, concentu cœleſti, arcam noſtram in cœlum, quam illam in domum Dauid deductam eſſe. Placet namque non minus doctis quam deuotis, quod beata Maria inſtante dormitionis ſuæ tempore, quo ad filium (cui creberrimis ſuſpirijs & deſiderijs flammigeris conIungi indies æſtuabat) vocari aſſumiq; deberet, congregatis vndiq; ad ſe Apoſtolis, depulſis quoque ex aere cunctis malignorum ſpirituum agminibus, vehementiſsimo amoris igne liquefacta, & ſuauitate contemplationis inæſtimabili ad Deum ſuſpenſa, nullum ſenſerit dolorem (etiam in diuortio ſpiritus à carne) nec lecto (vt pictores fingunt) debuerit, ſed genibus in oratione flexis (quod moriendi genus ſpecioſiſsimum eſt, atque nonnullis minoribus ſanctis conceſſum) ſpiritum ſenſim colligens, Chriſto filio ſuo dulciſsimo tradiderit. A quo quanta reuerentia, qua charitate, quam caſtiſsimis complexibus ſuſcepta, quanto honore, quali triumpho, quibus gaudijs, quantis exultantium choris, quibus occurrentium tripudijs, &, vt ſemel finiam, quam iubiloſa, celeberrima, nobisq; ineffabili feſtiuitate deducta ſit, in quãtum gloriæ decorem ac præeminentiam ſubleuanda conſcenderit, quomodo demum aut quando corpus integerrimum ſibi reuniendum acceperit, veſtrum cuiuſque deuotioni meditandum relinquo. Hoc tantum admonens, vt ſpecioſiſsimæ atque glorioſiſsimæ reginæ noſtræ, imperatrici noſtræ, matri noſtræ, toti ſpei & conſolationi noſtræ hoc gloriæ munus faueamus, incomparabili eius præeminentiæ congratulemur, de lætitia eius inenarrabili exultemus: quandoquidem & ipſa omnem noſtram ſalutem ſollicita agit & promouet, abiecta & vilia noſtra non deſpicit, peccata noſtra quantumcunque enormia (modo nobis diſpliceant) & confuſiones non horret, nec vnquam deſinit nobis curam impendere, donec vbi nulla egeamus cura, mereamur peruenire. Quod nobis eiuſdem meritis præſtet, qui propter nos peccatores eius dignatus eſt fieri filius, Ieſus Chriſtus Dominus noſter, in ſecula benedictus, Amen. Arca Moſis cur vocetur arca propiciationis. Bernard. Dormitionis B. Mariæ modus quis fuerit.

IN SOLENNITATE NATIVITATIS GLORIOSISSIMÆ SEMPER MARIÆ VIRGINIS.

De beatæ Mariæ pulchritudine tam externa, quàm interna.

Sermo I.

QVAM *pulchra es amica mea, quam pulchra es & decora* Canticorum quarto. Chariſsimi fratres, quum in creaturarum multitudine mira ſit pulchritudo, omnique ex parte varietas, indeque maxima emineat gloria conditoris, excitetur denique admiratio contemplantibus Dei potentiam, Dei ſapientiam, Dei bonitatem ac prouidentiam, nihil dubitandum eſt in beatiſsima Maria pulchritudinem, decorem, virtutes, gratiam, dona, gloriam, atque vt ſimul dicam, omnia ſingulariſsimè, excellentiſsimè, incomparabiliterque enitere, quicquid in vlla micat creaturarum, & præterea multa quæ nulla alia attingit creaturarum. Quando enim æterna illa ſapientia matrem ſuam omni pulchritudine, ſingulari decore, admirabili excellentia, incomparabili gloria non exornaret, cuius perfecta, admirabilia, inueſtigabilia omnia ſunt opera? Quando operum ſuorum digniſsimum præſtantiſsimumque negligenter accuraret? Quando domum ſuam, quam decet ſanctitudo, quam ædificare voluit, non faceret omnibus nobiliorem atque ſplendidiorem? Proinde certiſsimum relinquitur ea quæ omnes deberet excedere creaturas, quæ proxima foret Chriſto, atque adeò Dei mater, tanta eſſet (teſte Anſelmo) quæ non poſſet fore maior, niſi eſſet Deus. Tanta, inquam, eſſet, quantam eam facere omnium conditor Deus ſua potuit ſapientia. Itaque decebat vt ſpecioſiſsimi præ filijs hominum, mater eſſet ſpecioſiſsima præ filiabus hominum, tota pulchra, tota immaculata, tota gratia plena, tota virtutibus perfectiſsimis exornata, tota glorioſa. Eſt autem duplex pulchritudo, externa ſeu corporis, & interna quæ eſt animæ. De corporali pulchritudine Mariæ multa diſputat venerabilis Albertus, tribuens ei quæcunque medici corpori aſſcribunt encratico. Quanta verò ex dictis Epiphanij Epiſcopi, item ex aliorum deuotorum libris colligitur, erat beata Virgo Maria decora facie, elegantis formæ, & ſtatura optima. Caro eius coloris lactei cum rubedine, & deſiderabilis aſpectu. Caput eius erat aliquantulum oblongum, frons non lata, ſed plana, quadrata, moderatæ magnitudinis, decens, humilis, atque demiſſa. Oculi erant pulchri, clari & lucentes, aſpectu delectabiles. Viſus mitis, benignus, humilis ac manſuetus: pupilla oculorum nigra, & valdè lucida: ſupercilia nigra, nec plus ſatis denſa. Naſus rectus ac mediocris, æquali deſcendens linea. Genæ eius ſacræ, neque pinguiores, neque macilentiores quam ſat eſt, ſed formoſæ nimis, albæ ac rubicundæ, quomodo ſi lacteo roſeus color miſceatur. Os eius ſacratiſsimum delectabile erat ac amœnum, omnique ſuauitate plenum. Labia rubentia habuit, eaque aliquantulum tumentia, quorum inferius pauxillum exuperabat ſuperius, non ſine magno decore. Dentes erant candidi, æquales ac recti. Mentum quaſi ad quadrum decenter menſuratum & vallicula diuiſum. Collum candidum non admodum carnoſum, nec etiam macie nimis confectum.

Pſalm. 92.

Anſelmus.

Pſal. 44. Cant 4. Luc 1.

Pulchritudo duplex quæ ſit.

Albertus. Epiphan.

Pulchritudo corporis B Mariæ quanta.

Manus

Manus erant mundæ, digiti tornatiles, recti, longi ac graciles, atque hoc modo totius corporis schema manu sapientiæ Dei mirificè formatum. Vestes habuit purpurij coloris, palliũ ætherij. Gressus eius planus, modestus erat & compositus. Capite incedebat paululum demisso, vtputa pudica virgo ac humilis. Vox eius erat sonora, sed pudicissima pariter ac dulcis atque iucunda. Silentium semper amabat. Proinde loquebatur rarius, secretum solitudinis quam maximè obseruans. Erat miræ patientiæ, nunquam visa irasci, nunquã ridere, nunquam verbum proferre ociosum. Optimis vixit moribus, vt nulli grauis, nemini onerosa, omnibus esset conuersatio eius amabilis & suauis, Ingenio erat felicissimo, libros omnes sacros docta, & opere muliebri manuali omnifariam peritissima. In templo viuens, cunctis virginibus emicabat deuotior iuxta ac humilior, æstimans se nouissimam aut infimam, & cæteras sibi omnes præferens cum honore. Quia verò plena omni erat virtute, omniq; fulgebat gratia, magna veneratione colebatur ab omnibus, diligebatur ab omnibus, & fama eius diffundebatur. Hæc ex Epiphanij & deuotorum dictis de corporali eius externaq; pulchritudine & elegantia venustæ conuersationis. Quibus adstipulatur maximè, quod in sacra scriptura hæ sanctæ mulieres, quibus beatissima hæc virgo figurata est, summa cum laude à pulchritudine laudantur. E quibus, vt pauca referam de multis. Sara vxor Abrahæ, mater à Domino multarum gentium dicta, & idcircò haud immerito eam, de qua loquimur, præfigurans omnium nostrum matrem Mariam (siquidem ex gentibus conuersa sumus omnes, & per fidem, Abrahæ filij) nõ ne incredibilis refertur pulchritudinis? Pharao Aegypti rex nesciens Abrahę coniunctam tulit eam, statuens sibi coniungere in vxorem. A Deo tamen prohibitus, eam non tetigit. Hac præstantior multo est mater nostra, quæ licet incredibili fuerit pulchritudine, multoq; maiore, quam Sara morum elegantia venustata, à nullo tamen potuit concupisci viro. Siquidem pudicissima in ea castitas, adeoq; pura ac virginea erat, vt omniũ etiam se intuentiũ corda penetrans casta redderet, hoc est, vt desideria motusq; illicitos, & quicquid petulantiam olet, in se contemplantibus aut secum conuersantibus extingueret. Inde fuit quod dixi, vt à nullo vnquam potuerit virorum carnaliter concupisci. Hanc deinde Rebecca quoque præfigurauit, quæ scribitur puella decora nimis, officiosissimaq; pietate, & hominibus, & camelis ad vocem pueri Abrahæ potum offerens, quemdmodum Maria hæc nostra longè omnium speciosissima, gratiarum fluenta, & iustis & peccatoribus (pro omnibus enim gratiam inuenit apud Deum, quæ omnes debuit consolari) propinat. Et vt reliquas omnes prætream, quid de Iudith & Esther, quarum prior populum Iudaicum ab obsidione & exterminio, altera à communi omnium damnatione, ac cruento regis edicto, eripuit. Nunquid non vtraq; incredibili pulchritudine, roseoq; vultu, gratis quoque ac renitentibus oculis in scriptura perhibetur decora? & hæ quomodo beatissimam Mariam præfigurarint, cum sit nimis manifestum, prætereo. Reuerà enim hæc virgo castissima, & regina nostra caput amputauit Holofernis, faciens (vtpote mulier Hebræa) confusionem magnam in domo Nabuchodonosor. Sententiam præterea regis, ac mortis damnationem contra nos latam reuocauit, vitæq;, vnde lux noua nobis oriri visa est, nos restituit. Nihil his verbis (tametsi ita

Mores quã habuerit B. Maria candidos.

Mulieres quænam typũ gesserint B. Mariæ.

Gen. 17.

Gen. 12.

Castitas B. Mariæ pudicissima.

Gen. 14.

Iudith 11. Esther 4.

Iudith 13.

loquimur) Christo derogamus. Scio enim vos pios omnes, & quomodo de Christo, quomodo de eius matre hæc vera intelligantur, posse discernere. Verùm hactenus de pulchritudine corporali. Nam est una pulchritudo alia spiritualis. Cæterum pulchritudinem hanc, hoc est, puritatem, candorem, internumq; animæ decorem quis non præferat corporis venustati? Et de hac quid dicturi sumus? Nihil certè dignum, nisi quod admiramur eam, admirarique vos monemus, tanquam id quod non capimus. Comparationem habemus in creaturis, quæ eam, hoc est, speciosissimè puritatem dominæ nostræ significant. In die enim quid lucidius quidve pulchrius sole? In nocte quid speciosius luna & stellis? Inter vtrumque, hoc est, diluculo, quid aurora rutilantius? Et per hæc significatur Maria. Speciosa quidē sunt hæc, pura ac munda sunt, lucida sunt. Verūtamen nihil ad decorē naturalemq; pulchritudinem animæ cuiusuis, quæ data est illi à suo creatore, quamdiu impolluta manet à peccato. Si itaq; animæ cuiuscunque decor & pulchritudo naturalis, nulla adhuc peccato coinquinata tanta est, vt multo maximè vincat pulchritudinem, claritatemq; solis, quantus erit decor animæ, supernaturalis (vt ita dicam) Dei gratia ornatæ? Quanta demum animæ gloriosæ virginis est puritas, quanta lux, quantus candor, quantus decor, quanta venustas, quanta claritas, quæ nunquam inquinata fuit (præteris animabus hac præeminentia gaudens) nunquam Deo displicuit, nusquam non perfectissimè Deo placuit, omniumq; gratiarum decore ornata fuit? Quanto præterea gratiarum diuinarum, tum multiplicitate, tum varietate in ea indies crescente, quotidie maior, etiam ei decor accessit? Quidquid angelis illustrior, creaturis omnibus clarior, post Christum suprema gaudet puritate? Miremur igitur charissimi eius internam, vt dixi, pulchritudinē, quandoquidem & angeli admirati sunt, dicentes: *Quæ est ista quæ progreditur velut aurora consurgens, pulchra vt luna, electa vt sol, terribilis vt castrorum acies ordinata?* Et eius contemplatione accendamur ipsi quoque puritatem æmulari cordis. Puritas cordis est certè nobis finis quidam, præsertim (vt ita loquar) instrumentalis, quo omnes actus vlterius in Deum destinandos dirigimus. Siue enim abstinemus delitijs, siue ieiunemus cibo, siue vigilijs, alijsq; mortificemus corpora nostra afflictionibus, necesse est, vt ibi (hoc est per ea) quæratur puritas, tranquillitasq; cordis, si prodesse debeant. Quid enim conducerent hæc omnia, aut quid conferrent cordi impuro ac impacato? Propterea corporalium afflictionum exercitiorumve tantum sumendum est, quantum conferunt cordis puritati. Nam si puritas cordis exercitio tuo corporali, præsertim cui haudquaquam obnoxius es, impeditur aut etiam plus turbatur, cui te affligis? Neque enim hoc modo ad Deum, sed à Deo recedis. Puritas igitur cordis omnibus anteferenda est. Cui potissime suffragatur, quæ transeunt, & peritura sunt contemnere, & veluti indigna, propter quæ pax, puritas, salusq; æterna impediri debeant arbitrari, atque ideò propter ea (vbi suo iure quis abstinere potest) pro his non rixari, non contendere, nec ruditiorum horribiles occupationes quærere. Confert item aliena, quæ profectui nostro non seruiunt, malle nescire: proximorum beneplacitis (vbi lex nulla alia obstat) magis quam nostris obtemperare: linguam sub arctissima custodia, ne de absentibus, nisi certa bona loquatur, continere. Inde enim

Pulchritudo spiritualis B. Mariæ quanta.

Animæ iustæ pulchritudo quanta

Cant. 3.

Puritas cordis vti sit omnium exercitiorum scopus.

Puritati cordis quid maxime suffragetur.

vt in

varia oriuntur mala ac perturbationes) singulares familiaritates (vbi in cõgregatione viuitur) euitare. Hæc enim plerunque offisidijs & turbationibus grauibus post soluuntur. Conducit præterea cordis puritati abstractam vitã agere, ocia & colloquendi occasiones maximopere vitare, scrupulos superfluos, & quietem conscientiæ auferentes seponere, atque mentalibus exercitijs, puta lectioni, potissimè verò orationi assiduæ, fermeq; continuè vacare. Itaque hæc sunt, quæ cordis puritatem iuuant ac seruant. Quam vtinam purissima hæc Virgo Maria felicissima omniq; laude dignissima, nobis impetret à filio suo, qui super omnia est benedictus in secula, Amen.

IN EADEM SOLENNITATE.

De multiplici benedictione Mariæ, exhortatioq; bonorum ad perseuerantiam virtutis.

Sermo II.

Benedicta tu in mulieribus. Lucæ I. Duodecim benedictiones charissimi fratres in B. Maria, quali quatuor ternaria reperio, tametsi multo sint plures, quæ deuotissimus quisque Mariæ deberet quotidie recolere, Deoque pro benedicta eius matre gratias agere. In primo ternario prima est benedictio, præconium seu priuilegium, quod præ omnibus mulieribus ad redemptionem nostri generis cooperatrix filij Dei electa est. Atque ideò redemptori nostro ab initio vsque ad vitæ finem adstitit. Ipsã namque sola digna visa est, in cuius tabernaculo is, qui ipsã creauerat, requiesceret: atque omnibus ad hoc officium necessarijs benedictionibus donisq; exornaret. Altera est benedictio, quæ sequitur ex prima. Quia n. excelsissimo statu ac officio est electa, præseruauit, hoc est, mundã seruauit illam Deus ab omni peccato. Nunquam displicuit Deo. Nullius offensionis diuinæ, nullius culpæ conscientiã habuit, quod quantum sit conscientiæ gaudium, ineffabile est cogitare. Benedictiones 12. B. Mariæ quæ. Eccles. 24.

Tertia, quod omnibus donis, omnibus gratijs, atq; adeò quocunq; potuit decore Deus eã & in anima & corpore exornauit. Quæris quanto eã decore exornauerit? Nempe tanto, cui nullus in creatura posset alius comparari. In secundo ternario, prima est benedictio (in ordine reliquarum, alioqui quarta) quod virgo filium concepit, non quemcunq;, sed altissimi, hoc est, quod mater est Dei. Quare dignitas eius super omnem excedit creaturam. Altera benedictio est, quod nouem mensibus Deum incarnatum in suo vtero virgineo portauit, haud dubium Dei amore & consolationibus diuinis tota ebria. Tertia, quod sine dolore Deum & hominem genuit, atq; in partu, & post partum virgo inuiolata permansit. In tertio ternario benedictio prima (alioqui in ordine septima) quod Christum infantem vbere virgineo lactauit. Neq; enim infra miraculum est, virginem lactare, quemadmodum supra naturæ est vsum virginem parere. Altera benedictio, quod Christum Dei & suum filium digna fuit educare, alere, vestire, atq; cætera eidem humanitatis ministeria exhibere. Tertia, quod triginta annis Christum Deum hominem familiarissime in eadem domo sibi habuit cohabitantem, atq; obedientissime subditum. Quas ibi consolationes, quæ gaudia, quem profectum B. Maria quanta decore fuerit ornata in corpore & anima. Luc. 1.

ctum ex alloquio, aspectu, eiusq; consolatione & præsentia acceperit, quis exprimet? In quarto ternario prima est benedictio, qua Christum prædicantem, miraculaq; facientem vbique comitata fuit, animarum gratulans conuersioni ac saluti, & filij honori. Si enim cæteri homines admirantes gaudebant in operibus Christi, quæ gloriosè fiebant ab eo, quantum putatis mater gauisa est de filio? Etsi Martellæ dictum est, non eum solum beatum esse dicendum ventrem, qui portauit Christū, cuiusq; idē vbera suxerit Christus, verùm etiam quoque, beatos, qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud, quanto omnium putamus maximè Mariam beatam, quæ reuera & deuotissime illud audiuit, & diligentissime in corde suo conseruauit, & studiosissimè operando impleuit? Altera benedictio, quod sola sub cruce fide in concussa Christo amarissimè patienti, ipsa dolorosissimè cōpatiens adstitit, atq; in filios nos omnes mater nostra pijssima à Christo sibi commendatos accepit. Tertia, quod modo in gloriam corpore & anima assumpta, atque super angelos exaltata Christo filio proxima est sociata, vt quemadmodum fuerat cōpassa eidem in terris, ita modo cum eodem regnet in cœlis. Pro his duodecim benedictionibus Mariæ matri vestræ, atque cœli reginæ collatis, Christū debetis fratres laudare, benedicere, adorare, atque illi gratias agere quotidie, & inde quando beatissimæ Mariæ vos vultis commendare, deuotissimum vobis exercitium constituere. Nūquam enim efficitur homo spiritualis, nisi spiritualia habeat exercitia, quibus peccata sua recolat, & pro ijs semel, bis, terve, quotidie ad gemitus & lamenta se exerceat: pro beneficijs ité diuinis gratias agat, modos emendandi se quotidie renouet atque instituat, pro virtutibus, maximè autem pro charitate perfectissima Deum oret. Necessaria est prēterea proficere volenti fuga personarum & occasionum, quibus se implicari, aut tentari, impedirive sentit. Nā cū personis, qui nō eiusdē sunt propositi, & quorū morib. exēplo ac verbis, nō ad animæ profectum, ad feruorē quoq; & deuotionē se in flāmari atq; iuuari sentit, sed potius ad mentis distractionē, ad pacis turbationē, ad ingetationē cordis, ad leuitatē & tēporis amissionem occupari, horū præsentiam, colloquiaq; (vbicunque potest salua charitate) deuitet. Nullam habeat familiaritatem cum his, quorū nolit in se mores, tentationes atque defectus transformari. Oportet quoque hominem volentem fieri spiritualem, paucissima & raro loqui (quia lingua spiritum & deuotionem interturbat) oportet abstractam ducere vitam, oportet tempus vtilibus exercitijs locare, ociositatem verò atque temporis amissionem maximè cauere. Summopere autem necessarium est, omne delictum, non minus paruum, quam magnum velle cauere, hoc est, vt nullo vnquam modo scienter atque voluntariè velit peccare. Nam si peccata non cauet, aut quia parua sibi videntur, aut quia desideria sua non vult abnegare, sed ijs vult satisfacere, huic nulla vnquam speranda est spiritualis vitæ reformatio. Quando enim vitijs atque passionibus morietur, qui non vult mori peccatis? In his omnibus non est attendendum fratrum aut hominum aliorum eodem spiritu ambulare nolentium murmur, aut quasi de singularitate scandalum. Necessarta omnino est hæc singularitas (si difformes esse volunt cæteri) vbi custodienda sunt Dei præcepta, Deiqúe beneplacita facienda, peccata & peccandi occasiones vitādæ, trangressiones cohibēdæ, mortifican-

Luc. 13.

Luc. 11.

Luc. 2.

Ioan. 19.

Spiritalis quō efficiatur homo.

Fuga cuiusmodi necessaria sit proficere volēti

Locutio rara quam sit desideranti proficere necessaria.

Singularitas laudabilis ac necessaria quæ sit

tificanda desideria, atque vbi, si ita necesse est, aliorum animos oportet offendere, ne Christo, displiceatur. Hæc singularitas omniũ sanctorum fuit, est eritq; semper, qua transgressoribus in delictis non communicent, vt quæ facienda sunt, diligentissimè custodiant: quæ prohibita, summopere vitent. Ibi filij, si quis de singularitate vobis obijcit, respondeatis illum potius suas ineptias, suas transgressiones debere relinquere, desideria, studiaq́ue propriæ voluntatis debere frangere, sese sanctorum studijs, exercitijsq; conformare, faciendoq́ue facere, vt obedienter spiritualiterq; viuendo simul nulla sit singularitas, sed singulorum ad Christi amorem, ad perfectionemq; anhelantium conformitas. Porrò, qui propter Christum, propter virtutem, & propter ordinis obseruantiam, derisiones persequutionesve patiuntur, beati. Beati, qui se non miscent statuta patrum transgredientibus: beati, qui magis obediunt Deo, quam hominibus. Beati, qui placere quærunt Deo, nõ hominibus. Beati, qui in eiusmodi prædictis nõ recusant displicere hominibus, ne displiceant Deo. Beati, qui non timent hominum gratiam amittere, vt Dei seruent. Beati, quorum conuersatio & honæ vitæ exemplum in communitate est transgressoribus odio, & in reprehensionem præuaricatorum. Beati, qui benè viuendo alios docent, quorum feruor atque deuotio aliorũ arguit negligentiam, impellitq; ad meliora. Beati, quorum obedientia aliorum præuaricationes terret ac dissipat. Beati quorum virtus & obseruantia (licet à non studentibus virtuti aut obseruantiæ) habetur in reuerentia, quãdoquidem horum Deum timentium aspectum malè agentes, si deprehendãtur, fugiunt, quo velint nolint ostendant se obseruantiam atque virtutem honorare ac reuereri. Super hos filios obedientiæ benedictio est Iesu & Mariæ. Hi sunt imitatores benedictæ Virginis, hi filij Mariæ, hi sunt laudatores & deuoti Mariæ, quia maior acceptiorq; illi esse non potest laus, quam eius deuotionem, eiusq́ue virtutes imitari. Itaque fratres satis sit hactenus leuiter negligenterq; vitam in multis Dei ac ordinis offensionibus egisse. Reliquum vitæ in spiritualibus exercitijs, in Dei timore, in obseruantia ordinis, in obedientia ac virtute transigatur. Hoc hodie vt ita faciamus propositum nostrum sit, hoc pactũ cum Deo hodie renouemus, id laudẽ Domini nostri Iesu Christi benedictæ Virginis filij, qui & idem per omnia est benedictus in secula, Amen.

Matt. 3. Act. 5. Galat. 1. Beatitudinis causæ multiplices.

Laudatores & deuoti B. Mariæ qui sint.

IN EADEM SOLENNITATE.

Quomodo non nisi in pace habitet Deus, quantam item pacem B. Maria habuerit semper,

Sermo III.

Sapientia ædificauit sibi domum. Prouerbiorũ IX. Si consideramus fratres charissimi domus artificem, si consideramus domus inhabitatorem, haud dubium est pro sapientia sua infinita domum talem ac tantam ab æterna increta sapientia sibi exstructam, cui nulla sit similis super terram. Omnem enim artem, omnem suæ sapientiæ vim, atque (vt ita dicam) terminum monstrauit, facturus talem ac tantam domum, qua maiorem facere non

544 non posſit. Porrò ſi attendimus eius qui inhabitaturus eſt maieſtatem, nihil eſt quod eo dignum poſſumus cogitare. Vnde non diſsimili ratione illum ædificare ſibi domum tam nobilem atque egregiam neceſſe eſt, quanto maior eſt & omnibus excellentior ipſe, qui vult inhabitare. Si iam interrogamus quę ſit aut eſſe debeat conditio domus, quæ maximè Deum delectet, in medium venit: *In pace factus eſt locus eius.* Vbicunque rixa, vbicunque contentio, vbicunque repugnãtia, vbicunque tergiuerſatio, vbicunque proprius amor, vbicunque ſui eſt quæſitio, inde fugit Deus, quia *in pace factus eſt locus eius.* Et reuerà non niſi in pace habitat. Nõ in pace, vbi nil ſentiatur contrarium, ſed quæ in pace ac mititate æquanimiter omnia ferat contraria. Et vnde hæc pax acquiritur, niſi in plena atque perfecta abnegatione, in ſtabili atque perpetua relictione ſuijpſius, qua homo nõ aliter erga ſe habeat in omnibus quæ ſibi accidit, quam ſe haberet ſi alteri accidiſſet, imò non aliter atque ſibi non accidiſſet, aut ac ſi ipſe non eſſet. Ad plenam namque ac nudam ſui abnegationẽ pertinet, ſui curam prorſus nullam habere, nullum reſpectum, nullum amorem, nullam ſollicitudinem, ſed totum ſe Deo committere, nec plus de ſe cogitare, quam de re quæ non eſt: & hoc in his quæ ſpectant ad quæſitionem ſui commodi, vtilitatis, conſolationis, aut alterius cuiuſcunque proprietatis, id eſt, proprij reſpectus, ſiue temporalis ſiue ſpiritualis. Ad hanc ſui abnegationem atque relictionem congruit cognitio ſuæ nihileitatis. Bis autem homo nihil eſt. Semel ex natura, quia ex nihili conditus eſt & in nihilum redigendus. Iterũ nihil eſt ex peccato quia peccando ſe nihil & ad nihilũ redegit. Hæc duo ſemper verſari debent ante oculos hominis. Non poteſt autem homo ſui curam, id eſt, ſollicitudinem quã pro ſe habet abijcere, niſi prius abiecerit ſui amorem. Amor enim proprius generat ſui ſollicitudinem & diſtractionem, nec poteſt ſeipſum contemnere ac plenè Deo ſubijcere quamdiu ſeipſum amauerit. Oportet igitur homo, qui perpetua gaudere vult tranquillitate ac pace, ſtet nudus ab omni amore ſui in continua & plena ſui abnegatione atque relictione, quaſi qui non habeat vllam optionem aut electionem, nec interſit apud illum cur vnam rem alteri præferat aut malit propter ſeipſum, dico propter ſeipſum, quia ſecus eſt propter Deum, propter quem diſcrimen vtique haud exiguum habendum eſt in rebus, atque alteram alteri præferendum. Cæterum propter ſe omnia nude de manu Dei accipiat, nihil pro ſe ſollicitans, nil procurans, ſed diuinæ ſe prouidentiæ committat, cui ſemper ſecurè confidat & innitatur. Iterum neceſſarium eſt, quod nullis creaturæ, nulli occupationi amore inordinato inhæreat, ſed animum habeat exoccupatum, liberumque ſemper retineat. Tertium quod ea quæ fiunt fiunt, non ad ſe recipiat, nec plus quã ſi alteri fierent, moueatur. Imò quæ facit, quæ in ſe ſentit (præter peccata) non ad ſe referta nec ſibi aſſcribat, ſed ita alienum ſe ab omnibus contineat, ac ſi alius feciſſet aut ſenſiſſet. Qui hæc ita in ſe haberet, hic pacem inter quæcunq; moleſta ac aduerſa, inter quoſcunque homines, in omni denique loco poſſideret. Non opus foret illi alios quærere homines cum quibus conuerſaretur, non mutare locum, quia in ſuppo haberet, vnde non poſſit turbari. Fruſtra nos conquerimur, fruſtra extra nos remedia quærimus, fruſtra aliorum mores accuſamus, fruſtra aliorum animos iuxta noſtrum deſiderium flectere aut mutare tentamus, quia noſtra pax

Conditio domus Dei quæ eſſe debeat. Pſal. 75. Pax cui Deus inhabitat quæ ſit & quõ acquiratur. Abnegatio ſui plena quid requirat.

Nihil quõ ſit homo bis Amor proprius abijciendus.

pax non in aliorum, sed in nostra voluntate consistit. Si nos benè reformati essemus, nihil nobis officeret, nihil læderet aliorum irrefrenatio. Imò patiẽtia nostra, mansuetudine ac longanimitate citius etiam aliorum importunitatem atque duritiam vinceremus, quam repugnando, fugiendo, nos exonerando aut excusando. Nemo igitur læditur, nemo lædi potest, præterquam à seipso: & quocunque fugerit homo, in seipso impacatus, circumfert semper causam vnde turbetur: quia quamdiu non est exutus à seipso, hoc est, ab amore proprio, semper habet vnde tristetur, & vnde conqueratur. Non igitur aduersus alios conqueramur, sed aduersum nos, quia nosipsi sumus qui nos premimus, immortificatio nostra torquet nos. Non igitur alios, sed nosipsos mutare satagamus. Nec contendendum est aduersa effugere, sed patienter ferre ac vltro occurrere: quia pax quam quærimus, non est externa, sed interna tranquillitas, mentis videlicet benè compositæ, pro hac orandum ac laborãdum est, frenanda est lingua, continẽda membra & sensus, custodiendũ cor, vt nulla ex parte erumpat, quod impatientiam indicet aut propriam voluntatem. Hanc pacem in hac nobili domo sibi constituit, quam increata sibi ædificauit sapientia. Tanta fuit pax in Maria, vt non solum in se nullum dissidium, nullam repugnantiam, nullum benè agendi aut patiendi tædium, sed & nullam perturbationem, aut renisum, aut fugam horroremq; de omnibus quæ sibi accidebant, secundùm rationem sentiret. Atq; ideò dum sub cruce staret filij, ne vnam quidem cogitationem amaritudinis aduersus filij persecutores in se habebat, sed cor per omnia mansuetum, tranquillum, pium, & in dulcedine charitatis multò maximè serenum. Aspiciebat enim Dei voluntatem, cui non conformare non poterat suam. Atque de illius manu omnia accipiens, nihil hominibus imputabat. Heu quam longè sumus nos ab interna hac pace, quos tam leuis aura perturbat. Hinc tot quærimoniæ, tot lamentationes, tot carmina, & væ quod nolumus pati, & ne pro virtute quidem. Et cùm dicat Apostolus, *omnes qui piè volunt viuere in Christo persecutionem patientur*, nos ita piè volumus viuere, & nolumus pati, quasi sine patiẽtia possit piè viui. Imò quod grauius est etiã, si persecutio instet, desistimus piè viuere, nolentes hæc, & illa pati, O quam fragilis est virtus nostra, fragilior tela araneæ: vtpote quæ tam leuiter cedit repugnanti. Maluimus non habere virtutem obedientiæ aut patientiæ, quam ab æmulis despici, aut verborum iniurias audire, cum tunc maximè virtus clarescat, quando premitur aduersitate. Neque enim si quis pro delicto, sed si pro iustitia quis fuerit passus, appellatur ab Apostolo Iacobo beatus: non tamen potius Dei quam hominum gratiam amittere volumus, tametsi reclamet Christus: *Qui me erubuerit* coram hominibus, *hunc erubescet filius hominis* coram patre & angelis eius. Erubescit, imò negat Deum quisquis ne fauorem hominum amittat, virtutẽ deserit. Hæc omnia adfert nobis amor proprius quo nolumus pati, nolumus despici. Quod cum non possumus etiam sæpenumero prohibere, viuimus sine pace & amari. Sine pace autem Deus non est in nobis. Si igitur Deum volumus habere, necesse est nosipsos abnegare ac relinquere. Quanto enim reliquerimus nosipsos, tanto Deum inueniemus. Quod ipse largiatur nobis conditor & filius Virginis cum Patre & Spiritu S. in secula benedictus, Amen.

Pacem in nostra voluntate cõstitutam

Pax quanta fuerit in B. Maria.

Ioan. 19.

2. Tim. 3.

Virtus quãdo maximè clarescat.

Iacob. 5.

Luc. 9.

Quis Deum erubescat ac neget.

IN SOLENNITATE SANCTI MICHAELIS ET omnium beatorum Angelicorum ſpirituum.

In tribus hic quomodo conformari debeamus ſanctis Angelis.

Sermo I.

Puritas Angelorum quanta ſit, quique nobis imitanda. Ioan. Damaſcenus.

Puritas cordis quam ſit neceſſaria, vtque omnium exercitiorum ſcopus ſit.

Labor corporis cur in ſolitudine fieri debeat.

Prou. 11. Puritati cordis conſequendæ neceſſaria quæ ſint.

Silentium & ſolitudo quantum puritati cordis cõferãt.

ERVNT *ſicut Angeli Dei in cœlis.* Matth. 22. Nunc quidem charissimi fratres ſumus in regione diſſimilitudinis, in qua tamen ſi volumus promiſsionem hanc nobis futuram impleri, neceſſe eſt Angelorum nos moribus pro modulo hic aliquo conformari. Quod vt fiat (ne charitatem veſtram morer) tria ſunt conſideranda. Primum quod in Angelis conſiderandum occurrit, eſt puritas. Sunt enim (vt Damaſcenus inquit) Angeli quædam lumina tranſparentia, ex primo lumine lumen habentia, nec lingua nec auribus indigentia, ſine ſermone voluntates ſuas ſibi mutuo exprimentia. Simili modo nobis Angelicã vitam æmulantibus adeò eſt neceſſaria puritas cordis, vt ſine hac ne minimum quidem cœleſtis rei poſsit ſperari. Nam ieiuniorum, vigiliarum, afflictionum, laborum, cæterorumq; omnium externorum exercitiorum ſcopus, finisq; eſt puritas cordis. Hæc enim cætera omnia ſunt inferiora. Quippe quæ propter puritatem cordis aſſumuntur, & tantum ſunt admittenda, quantum vtilia. Vtilia autem tam ſunt quam puritati cordis conducunt. Verbi gratia: Occupationes laboresq; corporis in ſolitudine, non tam propter operis vtilitatem (quæ impleris q; ſecundùm genus ſuum aut operis naturam nulla eſt) quam propter excluſionem ocij (quod monacho perniciosiſsima eſt lues) exercenda ſunt, vt videlicet pulſa deſidia animi, excluſis cogitationibus quibuslibet inſtructuoſis, proſciſsis deniq; varijs deſiderijs (quæ occidunt pigrum) cordis puritas cui Deus illabitur, obtineatur. Porrò vbi labor fuerit immoderatus, animi nimium diſtractiuus, nec deuotionẽ fouens, ſed obruens, cui dubiũ eſt, propter puritatem cordis, cui aduerſatur laboris nimietatem tollendam ſeu moderandã? Hoc modo de vigilia, hoc modo de ieiunio, de cæteris q; carnis caſtigationibus ſentiendum eſt. Et id quidem de ijs, quæ noſtro arbitratu aut ſumere aut ponere licet. Nam quæ obedientiæ aut neceſsitatis ſunt, præterire, non eſt puritatem cordis quærere, ſed propulſare. Hæc namque, non pro noſtro arbitratu, ſed pro ſuperiorum iudicio, aut moderari, aut requere debemus. Ad puritatem itaque cordis conſultiſsimum eſt ſummopere ſolitudinem atque ſilentium colere, loquendi occaſiones prudenter fugere, & iniecto etiam cogitationum euagationibus freno, ſilentium cordis quam maximè ſibijpſi imperare. Porrò de ſilentio oris (quam neceſſarium ſit, quàque vtile) quid quærimus teſtimonia alia, quam ea, quæ noſtra experientia, noſtra nos damna quotidie docent. Familiare nobis eſt & nimis expertum, quantum turbetur puritas cordis, quantum amittatur internæ pacis ex diuturna allocutione ac conuerſatione hominum, potiſsimè ſecularium. Et hoc apud eos præcipuè, qui cum delectatione aut dedita opera, eiuſmodi rebus immorantur. Quorum tamen nonnulli (quod infeliciſsimum eſt) tametſi grauiter ex his in anima lædantur, ſua tamen vulnera nec plangunt nec ſentiunt.

fiunt. Porrò qui præter voluntatem suam, hoc est, qui non ex affectu, nec exquisita, sed vltrò ingerente se occasione excedunt, vulnerantur quidem, sed acutissimis conscientiæ stimulis mox purgati atque innouatione propositi denuo erecti, continuo sanantur. Qui verò pro officij executione aut rerum necessitate contra voluntatem suam homines audire, affariq; coguntur, tenentur quidem proximis affabilitatis debitum propter silentij lucra non subtrahere, nec etiam in spiritualibus seipsos tantum quærere, veruntamen quia Deus cuncta benè moderatur, tanto facilius ad interiora redeunt, quãto in viti per sola charitate ad exteriora prodierunt. Cæterũ, vt ad primos redeam, quibus hæc non incumbit necessitas, gaudeant & potiantur sua felicitate, ordinent sua exercitia, & eiusmodi se accommodent rebus, propter quas non cogantur cellam exire aut fabulari. Custodiant pro puritate cordis silentium: occupationibus externis non importunè, non cum nimia implicatione atque effusione animi se tradant, nec cordis tranquillitatem vnde cõparare debuerant, etiam amittant. Opera externa atque adeò lectionem suã breuibus sæpè interrumpant orationibus, hisq; mentalibus. Inter operandũ quoque ita animum refocillent, vt pia flammigeraq; ad Deum desideria interim haudquaquam deficiant, vt expletis etiam laboribus, curæ, sollicitudines, imagines, similitudinesq; rerum factarum aut faciendarum, orationis tempore fileant. Sit corporalis exercitatio eiusmodi, vt aut cum spirituali affinitatem habeat, aut per intentionem spiritualis fiat. Amentur ita propria vt sciatur sine culpa non fore, si communibus præferantur. Attendatur, non solum carere merito, sed damnabile etiam futurum, quicquid agitur, quo interim quod iussum aut debitum est, negligitur. Et cum hoc de bonis etiam atque alioqui laudatissimis intelligatur, quid sentiendum est de ijs verè proprijs, hoc est, Deo vacuis occupationibus, quibus quidam tam miserè quã infructuosè (ne grauius loquar) tempus suum expendunt, & propter illa quæ malè diligunt ea quæ obedientiæ sunt, quæ Dei sunt, quæ communia sunt, quæ necessaria & à nobis exigenda sunt, aut fastidiunt, aut differunt, aut negligunt, aut vtcunq; perfunctoriè, vnde nec meritum nec consolationẽ recipiant, absoluunt. Verùm de hoc satis.

Opera externa quõ vt cordis puritati suffragentur. exercenda sint.

Exercitatio corporalis cuiusmodi esse debeat.

Ad puritatem cordis consequendam vitandæ sunt etiam oculorum curiositates, sensuumq; oblectationes, vt in vsu creaturarum, neque excludatur necessitas, neque attendatur voluptas, sed cuncta dirigat hæc animi destinatio, vt placeatur Deo. Itaq; vitetur (vbi potest) animi extra Deum occupatio, & cogitationibus non solum immundis, verùm etiam ociosis, maximè autem de mundo occurrentibus negetur ingressus. Proximorum actus studiosè nesciantur, & alienæ offensiones à memoria profligentur. Suspitionibus non præbeatur audientia, nec sui contemptus, aut passa iniuria intelligatur. Postremo amori priuato, & propriæ voluntati, vnde cuncta vitia pullulant, nulla pax, nulla quies tribuatur, donec radicitus eliminentur, atque inclinationibus malis naturæ, semper negetur assensus. Hæc sunt quæ Deo locum faciunt in corde nostro, quod vnum desiderat, at nisi mundum sit, non inhabitat.

Cordis puritati studenti vitanda quæ sint.

Verùm, dicit quis: Ego puritatem desidero cordis, sed pro illa quid faciam, non habeo. Tot tentationibus obruor, tot carnis illecebris fatigor, quicquid

lego, quicquid oro, quicquid operor, semper eisdem cogitationum fluctibus iactor. Audi, Sentis, fac non consentire. Quamdiu enim ratio contradicit nec consentit, versetur in sensualitate quantacunque violentia, non amisisti charitatem. Ponit exemplum venerabilis Gerson de pugile in duello, qui quantumcunq; deijciatur & percutiatur, non reputatur victus, nisi consentiat dicēdo Reddo me victum. Sic nec spiritus hominis, vincitur à diabolo aut carne, nisi consensus voluntatis (intellige rationalis) adueniat. Non enim iudicatur homo secundùm sensum vel sentimentum carnis, sed secundùm sensum rationis, & voluntatem animæ. Sed (inquis) molestum nimis est, tam diu pugnare & toties resistere. Quanto sæpius restiteris, tanto semper facilius pugnabis & fortior eris. Nec semper hæc pugna erit, corona autem quam mereris, nunquam deficiet. Idem dicit Gerson. Quicunque inquiens, peccato tentaris præ alijs acrius, tanto si legitimè certaueris, coronaberis à Deo gloriosius. Et tentatus habebis præmium duplex, vbi non tentatus habiturus erat præmium simplex Et quanto plus sentis alicuius peccati fatigationem, tanto amplius si non consentias, consequeris inde peccatorum tuorum purgationem. Et quia in huiusmodi conflictu cùm quis tentatur, contigit, vt plura committantur venialia: ita etiam econtrario contingit secundùm doctores cōmuniter, vt pœna illa q̄ sustinet in resistēdo, deleat pœnā venialibus debitā ex vna parte, & ex alia parte crescat meritū propter pugnā contra vitia, & propter laborem pro virtutibus. Et iterum dicit: Si non poteris sensualitatem sic subigere, vt sit omnimodè subdita rationi, semper tamen ei resiste, nec vnquam ei cedas, & sic huiusmodi rixa & pugna coram Deo reputatur tibi pro victoria. Siquidem non solum vicisse malum, bonum est, sed & pro viribus malo restitisse: imò nonnunquam melius est, diutius pugnam exercere, quàm cito prævalere. Attendit namque prudentissimus & æquissimus rex noster militum suorum velle potius quam posse. Et sicut posse vincere, suum, hoc est, Dei est: ita vincere velle, nostrum est. Et quanquam in vtroq; gratia Dei necesse est concurrat, in velle tamen magis quam in posse liberum arbitrium hominis sibi locum vendicat, vnde iuxta ipsum militum suorum Dominus certamen ad remunerandum pensat. Et dignum vtique & iustum est, vt qui longius & laboriosius certauit, præmium copiosius percipiat. Hæc pro consolatione pugnantium ex Gersone. Secundum, quod in angelis considerandum imitandumq; venit, est, licet inter angelos sit disparitas, vt alter altero sit superior, omnes tamen suo contenti ordine, socialiter in concordia perseuerant adeò vt inferior superiori non inuideat, & superior contra inferiorem se non extollat. Ita nobiscum quoque, cum gratia & donis & alijs multis simus dispares, & natura differmes, & hic alter excellat alterum, ibi rursus excellatur ab altero, nemo se extollat, nemo alium contemnat, nemo alteri inuideat: quia si verè vnius corporis membra sumus, quicquid est singulorum, est omnium. Quocirca vt in nobis in congregatione viuentibus specimen sit aliquod angelicæ vitæ, viuendum est singulis quemadmodum diuus docet Bernardus, dicens: Arbitror quod tu qui in congregatione es, benè viuis, si viuis ordinabiliter, sociabiliter, & humiliter. Ordinabiliter tibi, sociabiliter, proximo, humiliter Deo. Ordinabiliter, vt in omni conuersatione tua sis sollicitus obseruare vias tuas, & in conspectu Domini, & in conspectu

Ioannes Gerson.

Idem. Tentationibus viriliter resistens quantum præmium adipiscatur.

Venialia ex conflictu tētationum contingentia quō deleantur.

Sensualitati resistendum esse semper.

Concordia angelorum quō nobis imitanda.

Ephes 4. Bernardus. Quis benè viuat.

Ordinabiliter qui quis viuat.

2. Cor 11.

ſpectu proximi cauens,& tibi à peccato,& illi à ſcandalo. Sociabiliter, vt ſtudeas,& amari,& amare, blandum te & affabilem exhibere, ſupportare, non ſolum patienter, ſed & libenter infirmitates fratrum tuorum, tam morum quam corporum. Humiliter, vt cùm hæc omnia feceris, ſpiritum vanitatis ſtudeas exufflari, qui ex huiuſmodi naſci ſolet,& quantumcunque illum ſenſeris, negare omnino conſenſum. Tertium eſt, angelos gaudere ad conuerſionem noſtram, ſollicitos procurare nobis gratiam apud Deum, aſsiſtere nobis, munire nos,& prouidere bona, auerteréq; mala, nec vnquam nos deſerere, donec hæc vnio, corporis videlicet & animæ noſtræ, ſoluatur. Simili modo *vnicuique Deus mandauit de proximo ſuo*, præcipuè tamen prælatis, vt ſtudeat vnuſquiſque proximum ſuum prouocare ad meliora, placere in bono, & ad ædificationem non diſsimulare eius peccata, non probare errata, non conſentire in malo, non tacere ad eius damna, ſed monere, arguere, orare, conſolari, portare, non tamen (quemadmodum quidam portari volunt) ad infernum, ſed ad cœlum, hoc eſt, onera eius & infirmitates vtriuſque hominis longanimiter ferre, nec ab eruditione ceſſare: ſed tempora etiam apta, commoditateśq; expectare, quibus medicamina applicentur, tam pungitiua atque purgantia, quam lenitiua & conſolantia, tum videlicet quando ſperatur fructus. Nam ſicut non omni tempore obiurgationes ſunt faciendæ, ita non etiam penitus, qui delinquũt ſunt relinquendi: ſed ita agẽdum, vt iuxta conſilium Chriſti calamus quaſſatus non omnino confringatur,& linum fumigans non extinguatur penitus. Verùm hoc ſpectat maximè ad ſuperiores. Nos fratres quia feſtum omnium ſanctorum angelorum celebramus, angelis verè celebrè feſtum faciamus. Horum enim feſtum eſt ipſorum gaudium. *Gaudium eſt autem* (inquit Chriſtus) *angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente*. Dignam igitur pœnitentiam faciamus,& angelis gaudium inferemus. Non eſt ſanctior pœnitentia quam deteſtari quicquid Deo diſplicet, amare ageréq; quicquid Deo placet. Hęc pœnitentia vt in nobis ſemper inueniatur, præſtet nobis rex angelorum & Dominus, qui nos de mundi caligine miſericorditer huc vocauit, Ieſus Chriſtus Dominus noſter qui cum patre & Spiritu ſancto eſt benedictus in ſecula, Amen.

Sociabiliter quõ quis viuat.
Humiliter vti quis viuat.
Luc. 15. Angelorum charitas erga nos quãta.
Eccl. 17. Proximo ſuo quid debeat vnuſquiſque.
Matt. 21. Eſaiæ 40. Matt. 12. Feſtum quõ faciamus angelis verè
Luc. 15. Pœnitentia optima quæ ſit.

IN EADEM SOLENNITATE.

Quæ ſit ſimilitudo cœleſtis angelicǽq; vitæ & monaſticæ probè inſtitutæ ac ſanctæ obſeruatæ.

Sermo II.

Erunt ſicut angeli Dei in cœlis. Matthæi XXII. Quanquam omnium Chriſtianorum talis eſſe debet vita fratres chariſsimi, quæ formam ſimilitudineḿq; in ſe quandam vitæ cœleſtis, hoc eſt, angelicæ habeat, nullum tamen viuendi inſtitutum hanc adeò perfectè (ſi obſeruetur) exprimit, atque monaſticum, caſtiſſimè hoc vnũ peculiare eſt, vt ſit paradiſus quidam alter, quo mortales reformati, vel tãtillum recuperent, quod in primo perdiderunt. In paradiſo naḿq; illo terreſtri dum originali adhuc iuſtitia viuebatur, parentes noſtri ſi peritiſſent, poſteris plane aureum conſtitiſſent ſeculum.

Religio monaſtica cur paradiſus alter merito nominetur, Iuſtitiæ originalis beatitudo quæ

culū. Siquidē in pace & trāquillitate nobiscū tuta iam agerentur omnia, nec esset quod læderet aut læderetur. Nam Deo obediret ratio superior, superiori inferior, inferiori sensualitas, ad extremum toti homini omnis creatura. Elementa neq; corrumperent, neque læderent, sed fouerent tantummodo & obsecundarent. Per inobedientiam hæc omnia amissa sunt, & inuoluunt nos ediuerso infirmitas, caligo & iuge bellum. Pugnant aduersum nos cūcta, quæ aliud ante nesciebant, quam seruire. Iacemus pressi sub onere, hoc tamen spei nobis interim quo respiramus, reliquum est, vt quæ de Hierusalem in Hiericho descendimus via, aliquando redeamus. Per inobedientiæ viam sumus perditi, per obedientiæ iter reducendi. Vtriusq; viæ habemus auctorem. Adam nos in capitiuitatem seduxit. Christus inde liberauit. Liberauit, inquam, non aliter tamen quam vt obedientiæ exemplo in se nobis relicto sequamur nos vestigia eius. Ita enim liberauit, non vt hoc solo titulo atq; confidentia liberationis efficiamur segniores, non vt inertes pugnam detrectemus, sed vt *deponentes omne pondus & circumstans nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen*, mortificātes mēbra nostra super terrā, vt non quæcunq; volumus, hæc & faciamus. Sed sicut portauimus imaginē hominis terrestris, ita portemus imaginem & cœlestis. Propterea enim vita hæc verè Euangelica (vtpote ex consilijs Christi delumpta) à seruitute peccati nos liberans, & ad veram libertatem aspirans, (monasticam loquor) Spiritu sancto nobis instituta est & commendata, *vt nō regnet Peccatum in nostro mortali corpore*, ad obediendum desiderijs carnis. Huius autem vitæ fundamentum ac basis, vera est & perfecta sui abnegatio. Super quam ædificatur obedientia, puritas, charitas, pax, gaudium, & cætera id genus omnia, quibus quod in nobis concidit, restauretur, quod conuulsum est, redintegretur. Eam ob rem haud immerito alterum paradisum dixerim religionem monasticam, vel quod hic propemodum nobis redditur (licet non absque magno sudore) quod in priori dolemus amissum, vel ad suauem spirantis auctoris clementiam (vt ait Bernardus) quasi tot floribus vernat religio, quot virtutibus abundat. Ipsa etiam est, vt idem dicit, australis regio, in qua Christus suos abscondit à contradictione linguarum, postmodum admissurus consortio angelorum. Assimilatur deinde etiam vita hæc monastica vitæ cœlesti, tum propter sua exercitia, tum propter scopum & finem, quem sibi vtraque penè eundem præfigit. Religio namq; monastica, quicquid agitur in cœlis, gestit imitari in terris. Idcirco de hac loquens Cæsarius: Nonne, inquit, pars præmij est cœlestis, in religione consistere, nihil cum hoc mundo commune habere, vanarum rerum cupiditatibus non excruciari, in innocentia vitam transigere, beatæ castitati operam dare, gloriosam paupertatem cum timore Domini possidere? Porrò, quam cognata sit vita monastica angelicæ, non tacuit Ambrosius, cum dicit: Est sanctè viuentibus quædam inter se cognatio, coniunctio atque societas, nec interest vtrum in cœlis maneant, an in terris. Conuersatio enim connectit quos separat elementum, & diuersis licet corporibus diuidantur, eisdem tamen actibus coniunguntur. Vultis nosse quid sit, vitam cœlestem agere hic in terris, Eusebius respondet Cæsariensis: Qui vult vitam cœlestem ducere, hunc mundum studeat non amare, abijciat à se concupiscentias corporales, & ardenter amet delitias cœlestes, patienter sustī-

Peccatū originale quid mali nobis attulerit. Luc. 10.

Liberati quē simus per Christum. 1. Pet. 2.

Heb. 12.

Coloss. 3. Rom. 7. 1. Cor. 15.

Vita monastica quo autore & quāta vtilitate sit instituta. Rom. 6.

Basis structuraque monasticæ vitæ quæ sint.

Bernardus

Psal. 30.

Religio monastica cur cælesti vitæ assimiletur. Cæsarius.

Ambros.

Eusebius. Vita cælestis quo agi valeat in terris

sustineat illatas iniurias, & nulli inferat contumelias. Hæc ille. Cui Richardus de sancto Victore subscribens: Ille, ait, cœlestem habet conuersationem qui Deum sitit, qui de Deo loquitur, & in Deo viuit, qui in Deo quiescit, cui Deus placet, cui peccatum displicet, cui Deus redolet, cui mundus fœtet. Certè religio monastica est instituta, vt eo nos dirigat, quo si peruenerimus, efficiamur cœlestes. Quod cùm omnis, præcipue tamen Carthusianæ, hoc est, cœnobiticæ pariter ac eremiticæ religionis est scopus & finis. Quam sanctus Bernardus inde commendans, eiusdem ordinis cellitis ita scribit: Secundùm formam propositi vestri habitantes in cœlis potius quàm in cellis, excluso à vobis toto seculo, totos vos inclusistis cum Deo, cellæ siquidem & cœli habitatio cognatæ sunt: quia sicut cella & cœlum videtur inducè aliquam habere cognationem nominis, sic & pietatis, Quod enim geritur in cœlis, hoc & in cellis. Quidnam est hoc? Vacare Deo, frui Deo. Quod cùm secundùm ordinem piè & celebratur in cellis, audeo dicere, angeli Dei cellas habent pro cœlis, & æquè delectãtur in cellis ac in cœlis. Hæc & plura alia Bern. Quib. cõstat monachos, maximè solitarios vt Carthusienses suæ professionis instituta seruantes, & ad finem religionis animum atque exercitia sua ordinantes, fore sicut angelos Dei in cœlis. Sunt item aliæ quoque similitudines vtriusque militiæ, id est, cœlestis illius exercitus in atrijs Domini excubias seruantis, laudesque eiusdem tota die & tota nocte in perpetuum non tacentis, & nostræ huius militiæ in castris Domini, hoc est, in claustris, super custodia sua vigilantis. Nam angeli in cœlo vni obediunt Deo & boni religiosi in cœnobio vni propter Deum eiusdem obediunt vicario, hoc est, prælato. Angeli de Dei præcepto nihil hæsitant, nihil ambigunt, nihil discutiunt nihil excusant, nihil subterfugiunt: & boni religiosi de sui prælati mãdato nihil trepidant, sua consilia prælatorum iudicio humiliter submittunt, superiorum iussa (quamdiu diuinis præceptis palam contraria non sunt) tanquam Dei suscipiunt voluntatem, agnoscentes iussa præueniunt, sine murmure, sine tristitia, sine discussione vt simplices filij prælatis credunt, acquiescunt, obediunt. Obedientiæ huius laudem eximiam multis præconijs patres sancti prædicauêre: maximè autem ij, qui in monasterijs viuentes huius vtilitatem in seipsis experti senserunt, vt sunt, Diuus Augustinus, Gregorius, Bernardus, Bonauentura, & cæteri. Scitum est tamen quod in nostris statutis monemur solo obedientiæ bono cuncta nobis quæ multa ac varia agimus, profutura. Cui sententiæ quidam sapiẽtum alludens: Hoc, inquit, solum virtuti adijcies, quod volũtati propriæ detraxeris. Multum itaque virtuti adijcitur, cùm per obedientiam propria voluntas amputatur. Contra verò (verba sunt diui Bernardi) si in die ieiunij mei inueniatur volũtas mea, non tale ieiunium elegit spõsus Christus. Nec sapit illi ieiunium meum, quod non lilium obedientiæ sed vitium propriæ voluntatis sapit. Ego autem non solum de ieiunio, sed etiam de silentio, de vigilijs, de oratione, de lectione & opere manuum, postremo, de omni monachi obseruatione vbicunque inuenitur voluntas sua in ea, & non obedientia magistri sui, idipsum sentio. Minime prorsus obseruantias illas (etsi bonas in se) inter lilia, id est inter virtutes censuerim deputandas, sed audiet à Propheta, qui eiusmodi est: Nunquid tale est obsequium quod elegi, dicit Dominus: Et addet: In die bonorum

Richardus.

Religionis monasticæ scopus quis sit.

Bernardus.

Cella & cœlum quæ habeant cognationem ad inuicem.

Num. 3.

Esaiæ 62.

Obedientia quò religiosos angelis similes efficiat.

Obedientiæ laus à quibus sanctis prædicata sit multis præconijs.

Bernardus. Esaiæ 58.

Esaiæ 58.

Voluntas propria quã grande sit malum.

norum tuorum inueniuntur voluntates tuæ. Grande malum propria voluntas, qua fit vt bona tua tibi bona non sint. Oportet proinde, vt extra lilia sint, qui eiusmodi sunt, quia nihil omnino quod propria sit inquinatum voluntate, gustabit is, qui pascitur inter lilia. Hæc Bernardus *super Cãtica*. Pensandum autem quantum displiceat Deo inobedientia, quando sordet coram eo, quicquid citra obedientiam offert voluntas propria. Saul, quia quod facere iussus fuerat, quasi vile neglexit, & quod consilium proprium sibi suadebat, faciendo tanquam melius prætulit, inobediẽtię reus factus est, & boni operis alioqui laudabilis fructum propter inobedientiæ culpam perdidit.

Inobediẽtia quantum displiceat Deo.

1. Reg 15.

Augustin.

Obedientia cur nisi humilium esse non possit.

Eam ob rem cùm obedientia (vt Augustinus *libro decimo quarto de Ciuitate Dei* dicit) nisi humilium esse non possit, quippe qui consilij alieni se indigos sentiunt, propterea qui sui sensus imperfectionem intelligunt (cui inniti non audent) rogo & moneo charissimos fratres, maximè iuniores sitis humiles, nolite iudicio vestro credere, nolite sensui vestro inhęrere, nolite vestrotum arbitratu velle regi, quia vbicunq; fuerit hæc præsumptio, multa consestim pericula, multæ seductiones oboriantur necesse est. Fallitur iudicium proprium, aut amore inordinato, maximè si ad bonum hic amor fuerit, fallitur zelo intemperato, fallitur inclinatione naturali aut displicentia, fallitur humano seu proprio (quem diuinum putat) instinctu, fallitur deinde tentatione, fallitur violenta suspitione, fallitur capitis debilitate, hoc est, spirtualium organorum, virium atq; potentiarum internarum deordinatione, fatigatione, atque exinanitione, fallitur denique pessima præsumptione & superbia: & postremo fallitur diuinæ gratiæ atque illuminationis internæ subtractione, quæ illis euenit, qui neglecto seu potius contempto (eorum maximè per quos diuina ordinatione dirigi debuerant) consilio, suis adinuentionibus quasi securi confidunt.

Iudiciũ proprium quã variis sæpè modis fallatur.

Humilis verè quàm tutus sit a periculis.

Ab his omnibus tutus erit verè humilis, qui de seipso diffidens, qui sibipsi non credens aliorum bonorum, præsertim superiorum, consilia quærit, ijs credit & acquiescit. Hic non habet timere quod deficiat (maximè cum periculo conscientiæ) quia non suo, sed superioris, quem loco Dei in terris accepit, arbitratu cuncta agit. Porrò, qui diuinam hanc ordinationem (quæ est in regimine superiorum) abijcit, & sibi semetipsum ducem constituit, nõ hominem, id est, suum superiorem, sed Deum (iuxta illud Samuelis *in primo regum*) abiecit, ideò ruinæ certissimæ atque mille periculis se exponit. Caueamus igitur charissimi à proprio sensu, quia periculosissimus est in religione, quippe qui propriam voluntatem parit & inobedientiam inducit. Hic est oculus ille nos scandalizans, quem Saluator admonet eruendum. Propterea patres nostri, & prisci illi cœnobiorum duces eis qui monasticam seu cœnobiticam vitam assumere cupiebant, irrationabilia atque absurda multa præcipiebant, quo discerent, essentne simplices, atq; sine discussione præcepti seniioribus obedientes, an proprij sensus atque iudicij tenaces. Nam hos qui magistrorum eruditioni notabantur contradicere aut hæsitare, tanquam inepros censebant ad communem vitam non admittendos. Vnde Abbati patri quidam ex patribus dixit: Patres seniores non loquuntur ab initio fratribus recta, sed magis distorta, & si viderint quia ea quæ distorta sunt faciunt, iam eis non loquuntur, nisi quod expedit, agnoscentes quoniam in omnibus o-

1. Reg 15.

Sensus proprius quã sit periculosus.

Matt 3.

Marc 9.

Oculus scãdalizans eruendus quis sit.

Qua ratione absurda multa mandauerint discipulis suis prisci patres.

bedientes

bedientes sunt. Inde sunt illæ absurdæ iussiones, vt est, sportas texere & iterum effundere, ligna arida rigare, leænam aut bestias adducere, lapides grādes portare atque reportare, super aquam currere & mersum puerum educere, filios in clibanum aut flumen proijcere, & cætera, in Vitis Patrum, & Legendis Sanctorum, id genus multa, quæ laudabilia fiunt, dum sequuntur tam præclaræ obedientiæ simplicium, eorum videlicet, qui eiusmodi iussa vt recta perficiebant, propterea quod perfectè à proprio sensu exuti, nō poterant cogitare, quod aliud quam honestum, bonum & possibile, sibi à suis magistris iniungeretur. Horum obedientia ac simplicitas pia, vt cognosceremus, quam placeret Deo, miraculis sæpenumero fuit glorificata. Talem obedientiam suadens diuus Bernardus, vbi Carthusiensibus nouitijs scribit: Perfecta ait, obedientia, est maxime in incipiēte indiscreta, hoc est, non discernere quid vel quare præcipiatur, sed ad hoc tantum niti, vt fideliter ac humiliter fiat quod à maiore præcipitur. Nonne Adam quia præceptum discutiens discreuit, inobediens factus est? Porrò (vt idem ait) quam imperfecti cordis & infirmæ prorsus voluntatis indicium est, statuta seniorum studiosius discutere, hærere ad singula quæ iniunguntur, exigere de quibusqúe rationem, & malè suspicari de omni præcepto cuius causa latuerit, nec vnquam libenter obedire, nisi cùm audire contigerit quod fortè libuerit, aut quod nō aliter licere seu expedire monstrauerit vel aperta ratio, vel indubitata autoritas.

Simplicitas pia obediētium quam sit grata Deo.
Bernardus.
Obedientia indiscreta incipientib. maximè necessaria quæ sit.
Gen. 3.

Delicata satis, imò nimis molesta est huiusmodi obedientia. Non planè hæc illa est quæ ex regula præcipitur obedientia sine mora. Disputare profectò, hoc est, in æstu cordis, non in auditu auris obedire. Ab hoc vitio dehortatur Cæsarius in quadam Homilia ad monachos dicens: Quicquid tibi à senioribus fuerit imperatum, accipe tanquam è cœlo, sicut de ore Dei prolatum, nihil reprehendas, nihil dissentias, in nullo penitus murmurare præsumas, quia in monasterio seruire venisti, non imperare, potius obedire quam iubere. Totum sanctum, totum iustum, totum vtile iudica, quicquid à prælato tibi videris imperari. Et Bernardus: Quicquid vice Dei præcipit homo, quod non sit tamen certum displicere Deo, haud secus omnino accipiendum est, quam si præcipiat Deus. Quid enim interest, vtrum per se, an per suos ministros, siue homines, siue angelos, hominibus innotescat suum placitum Deus? Verum, ne hoc solum de continentia à malo intelligatur, audiatur beatus Gregorius, dicens: Nunquam per obedientiam malum fieri debet, aliquando tamen propter obedientiam debet bonum quod agitur, intermitti. Neq; enim mala in paradiso arbor extitit, quam Deus homini, ne contingeret, interdixit: sed vt in melius per obedientiæ meritum homo benè conditus cresceret, dignum & iustum fuit, vt & hunc etiam à bono aliquo prohiberet, quatenus tanto verius hoc quod ageret bonum esse cognosceret, quandoquidem & à bono cessans, autori suo se subditum humiliaret. Verùm hactenus de similitudine obedientiæ inter angelos & bonos monachos,

Psal. 17.
Cæsarius.
Præcepta superiorum tanquā ipsius Dei esse suscipienda.
Bernardus.
Gregorius.
Bonum aliquādo propter obedientiam esse omittendū.
Gen. 1.

Est alia similitudo, quia sicut angeli casti sunt, ita boni religiosi nituntur casti esse & mundi. Pluris tamen videntur facere Ambrosius & Hieronymus castitatem maximè virginalem, hominum, quam angelorum. Hi enim sine carne viuunt, illi in carne triumphant. Hi spiritus sunt, illi licet in carne, non

Ambros.
Hieron.
Castitas hominum cur maior sit quam angelorum.

tamen secundùm carnem viuunt. Proinde sicut Christus inquit ad Brigittam *libro 6. reuel.* perfectissima vita est in carne, non carnaliter viuere, similisq; vitæ angelicæ. Ne prolixior sim, vnam duntaxat ex multis adhuc addam. Angelorum cum sint varia ministeria, variaq; officia, & alij sint superiores, nulla tamen inter eos est superbia, nulla inuidia. Nemo enim ex prælatione fit ibi tumidior, nemo de subiectione vilior, quia cum nulli aliquid desit ad felicitatem, etiam, aliena quisque possidet per charitatem. Simili modo in bonis cœnobijs religiosorum, quamlibet ibi simul viuentium sit naturalis inæqualitas, morum varietas, officiorum disparitas, gratiarum denig; dissimilitudo, per humilitatem tamen & studium pacis, omnibus est ad bonum vnanimitas, omnium mutua charitas, vt veluti vno in corpore dispariambra, cùm sint in multis dissimiles concordia tamen & dilectione se arbitretur æquales, nec distinctio diuidit, quos charitas vnit. Hoc nobis largiatur Iesus Christus & angelorum & hominum Creator ac Dominus, Amen.

Humilitatē angelorum quō boni imitentur religiosi.

IN EADEM SOLENNITATE.

Tres Angelorum conditiones sunt, quibus in hac vita eisdem conformari debemus.

Sermo III.

ERVNT *sicut Angeli Dei in cœlis.* Matth. 22. Charissimi fratres, etsi omnibus in futura promittitur vita fore sicut angelos Dei, hic tamen nihilominus est reperire statum, viuendiq; genus, quo similitudo aliqua ad vitam angelicam exprimitur. Sit hoc vita monastica, vbi regulariter obedienterq; viuitur in charitate fraterna, in obseruantia pacis, & in cultu deuotionis. Multo magis censenda est tamen vita Carthusiana, in qua vel similitudo nominis cellitarum & cœlitum, cellæ & cœli similitudinem subindicat actionis. Itaque charissimi fratres, obseruemus quæ sint exercitia studiaq; angelorum, vt illa imitando & nos angeli, aut saltem angelici mereamur & esse & dici. Angelorum summa est concordia, & hæc sancta & sub obedientia Dei. Charissimi fratres, sit in nobis concordia, pax, mutuusq; animorum cōsensus, vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata. Sit concordia inter vos, sed sancta ad bonum, vt vnusquisque & verbo & exemplo fratrem suum prouocet ad obseruantiam religionis, ad exercitium virtutis, ad cultum deuotionis. Sit in vobis, inquam, concordia, vt idem vobis parq; studium insit ad meliora proficiendi. Sit in vobis concors pro virtute certamen, quo nemo velit aliena virtute superari, nemo velit emendatione vitæ inferior haberi, nemo velit ab altero bonitate vinci. Hoc certamen, hoc studium in singulis vigeat, vt concordi animo, vnanimi proposito, vnusquisque non laudatior, sed perfectior, hoc est, humilior, mitior, patientior, obedientior, & quibuslibet operibus bonis ditior esse contendat. Charissimi hanc concordiam vobis precor, hanc suadeo, hanc opto, vt simul curratis omnes & singuli perfectionis brauium obtinere satagatis. Ex hoc studio, ex hac æmulatione virtutis omnes eritis pares, omnes eritis concordes, omnes vnanimes, quia eidem Spiritus in vobis vos illuminabit, vos reget, & ad eundem finem impellet

Vita monastica, quam habeat similitudinem cum vita angelica.

Concordia angelorum summa quō sit nobis imitanda. Phil. 2. 1. Cor. 1.

1. Cor. 9.

pellet. Inde sequetur vera pax animi, vera tranquillitas cordis, quia vbi eiusmodi studium Deo in omnibus placendi perseuerat, ibi rixa, inuidia, rancor, contentio, simultas, & quicquid id generis Deo aduersatur, locum seu quietem non habet. Eam ob rem, charissimi, sicut Angeli Dei estote concordes, vt sit in vobis idem velle, & id quidē in omnibus secundùm Deū. Quod si in hoc quoque dissentio contingat, vt vnus quidem hoc, alius aliud dicat esse secundùm Deum, non desit humilitas, & seruabitur charitas, recipiatur informatio, admittatur consilium non confidatur sensui nimis proprio quia & *sapientia quæ desursum est* (Iacobo Apostolo teste) *suasibilis est, modesta, pacifica, & bonis consentiens.* Cogitetur & hæc esse voluntas Dei beneplacens & perfecta, cedere videlicet etiam in bonis propriæ opinioni, & subdere se alterius consilio, licet non meliori, bono tamen & licito propter Deum, non absque grandi fœnore spiritualis est profectus, qui ex abnegatione sui pro virtute cumulatior exurgit. Nonne Christus dicit: *Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui misit me patris?* Et quæ fuit voluntas Christi, quam non venit facere? Siquidem in Christum mala voluntas non potest cadere. Et tamen dicit: *Non veni voluntatem meam facere, sed eius qui misit me patris.* Dicat ergò & Christi discipulus: Non veni ad ordinem vt faciam voluntatem meam, sed eius qui me vocauit Christi. Non veni facere voluntatem meam, licet, prælato, aut fraterna charitate non contradicente, alioqui bona sit, sed non veni facere voluntatem meam licet bonam, vt dixi. Quare? Profectò vt faciam meliorem, id est, vt faciam voluntatem prælati, tanquam vicarij Christi, cui me subdendo propter eum, qui se subdidit, & tradidit se in mortem propter me, faciam sic abnegando me mihi vtilius, quam faciendo propriæ deuotionis amittam meritum, sed duplicabo etiam fructum, vt bonæ voluntati propriæ tribuatur præmium, quam ne prodiret in opus, non fecit ignauia aut socordia, sed obedientia. Et cū aliud quod iussus sum, interea facio, bonæ voluntatis merito addo etiam obedientiæ fructum. Angeli vbicunque sint nihilominus Deum cogitant, Deum vident, Deum laudant, Deo inhærent. Et bonus celita Carthusianus, quocunque vadit, siue solus, siue inter alios constitutus, semper cor habere satagit ad Deum eleuatum, Deum cogitat, cum Deo mente loquitur, & Deum in se loquentem audit. O quam dulcis est huius deuotio, quam tranquilla, qui nulla re animum suum implicat, nullis curis se innectit, sed hæc sola est eius cura, vt mundum cor offerat Deo, vt nihil in se habeat, quod oculos diuinos offendat, aut quo inter se & Deum medij aliquid fiat. Fratres charissimi, qui hæc in se nondum sentit, interroget semetipsum quare non sentiat, fortasse nimium extra se raptus, fortasse curis temporalibus nimium immersus, fortasse sensuum oblectationi deditus, fortasse in aliorum vitam & mores nimis oculatus, fortasse alienarum conscientiarū cēsor aut inuestigator amarus, aut in occultis peccatis à Deo derelictus, aut tumore & superbia, vnde temeraria etiam nasci solent iudicia, inquinatus. Charissimi, in omni loco & tempore studeatis puritati cordis, non oscœna tantum à corde propulsando, sed omnia etiam quæ à Deo distrahunt animum, aut extra Deum ad sui amorem illiciunt. In choro, in diuino officio, circa altaria, in oratione, sit bonus Carthusianus ad Deum attentus, cum reuerentia & deuotione, omnia agens.

Pax animi vera vnde oriatur.

Iacob 3. Rom. 12.

Ioan. 6.

Phil. 2.

Officium Angelorum vbique locorum quod sit.

Cordis puritati omni loco & tempore studendum esse.

Hæc enim, id est, deuotio & reuerentia, faciunt vt veniæ, genuflectiones,
Ceremoniæ externæ quo fieri debeant.
supplicationes, vt inclinationes nostræ non ita perfunctoriæ atque steriles, & ita penè sint mortuæ, hoc est, intentione ac spiritu carentes (sicut quorundam esse timeo) sed viuæ atque ex pietatis deuotionisq; feruore quasi modo primum genitæ siue elicitæ, per intentionem tunc vigentem Deo offerantur atque in Deum referantur. Hoc contra eos est, qui rarissimè ad Iesu aut matris eius nomen caput inclinant, qui venerabili sacramento, non toto (vt monachorum est bonorum) corpore se curuant, sed tanquam si rustico benam diem optarent, capite vix modicum inclinato salutant. Ad Gloria Patri (vbi sanctæ Trinitati cœlites etiam beati se inclinant) stant erecti aut quasi phantasijs pleni, vix in fine ad sedendum potius, quam ad inclinandū se parumper submittunt. Ad finē diuino in officio currunt, quasi operailla perdita forent, aut tempus inutiliter consumptū, q; diuinis laudibus, diuinis ministerijs, diuinoq; cultui impenditur, aut inania futilia q; alia quibus occupantur, & ad quæ festinant, Dei obsequijs præferenda sint. Verùm hæc ad alios. Vos autem, charissimi fratres, rogo ac moneo, vt scopū finemq; vestrum, id est, vocationis vestræ attendatis, studeatis puritati cordis, seruare quæ Deo promisistis. Facite cum deuotione, reddite cum hilaritate quæ Deo obtulistis. Vnusquisque suæ animæ curam impendat, & alienam conscientiā non scrutetur. Sint colloquia vestra ædificationis, & ad prouocationem charitatis. Nemo alteri referat aut nunciet, vnde charitas illius aduersus fratrē aliquem minuatur. Nemo de se exemplum teporis aut mali operis fratri
Scopus religionis monasticę semper attendēdus quis sit.
præbeat, nemo scandalum, id est, peccandi occasionem relinquat. Nemo offensionis memoriam aut amaritudinem erga aliquem in corde circumferat, sed serenitatem vultus, & floridum aspectum, dulcedinemq; cordis, & amicam verborum benignitatem (vbi loqui congruit) frater fratri exhibeat, præstante Domino Iesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

IN EADEM SOLENNITATE.

Præcellentia Angelicæ naturæ quanta de ipsorum erga nos fidelitate, deq; multiplici scandalo vitando.

Sermo IV.

ANgelis suis Deus mādauit de te, vt custodiāt te in omnibus vijs tuis. Psal. XC. In his verbis fratres charissimi, insinuatur nobis immēsa charitas Dei erga homines, quia non satis est illi hæc visibilia, & tēporalia nobis dedisse ad vsum, & solatiū nostrum, sed etiam beatissimos illos spiritus angelicos dedit nobis in custodes, & ministros. Et quibus nobis? Ingratis, indignis, qui sumus in peccato concepti & enutriti. Nec solum vult vt custodiant animas nostras, sed etiam lutea vasa corporum nostrorum. In quo cōsideranda est beneuolentia maxima illorum spirituum, qui cùm sint beatissimi, non cōtemnunt nos miseros & corruptibiles, sed dignantur nobis seruire in terris, vt possimus cum illis postea gaudere in cœlis. Ipsi nos dignan-

tur

tur visitare & colligere in sterquilinio, vt faciant nos secum ciues in cœlo. Propterea benè dicit Apost. *Omnes sunt administratorij spiritus, missi propter eos qui hæreditatem capient salutis.* De hac charitate DEI exclamat Sanctus Au- Augustin.
gustinus *in libro Soliloquiorum*, dicens: Magna sunt Dñe beneficia tua, quibus nos honorificasti dans nobis angelos tuos spiritus in ministeriũ nostri. Dederas enim nobis quicquid cœli ambitu cõtinetur. Et quasi parua esset hæc, quæ sub cœlo sunt, addis etiam ea quæ sunt super cœlos. Laudent te Domine de hoc omnes angeli tui, confiteantur tibi de hoc omnia opera tua, & ipsi sancti tui benedicant tibi. Hæc ille. Quæso charissimi vt attentis cordibus percipiatis verba præmissa, scilicet. *Angelis suis DEVS mandauit de te.* Quid nos sumus, aut quid inuenit in nobis altissimus, angelorum dominus, & creator cœli & terræ, qui nostri nõ indiget, quod dignatus est immortales purissimos lucidosque spiritus angelicos nobis in custodes & ministros assignare? Quid, inquam, inuenit in nobis, quod dignatus est tanta & tot beneficia nobis conferre, quod tam est sollicitus custodire & iuuare nos millies plus, quam parẽtes carnales, quod ita diligenter vnicuique singulariter prouidet, quasi illum solum & nullum alium diligeret, & quasi nulli alij intenderet, & tamen interim ita omnibus simul & communiter quasi nullum priuatim respiceret? Nunquid non magnum & mirabile est. Sicut etiam manifestissimè probat illa sententia Diui Augustini, dicentis ad Dominum *in confessionum libris*: O Augustin.
tu bone omnipotens, qui sic curas vnumquemque nostrum tanquam solum cures: & sic omnes, tanquam singulos. Et reuera nisi Dominus Deus noster, sic nostræ inuigilaret saluti, sic nobis & singulis & omnibus nocte ac die intenderet, non posset non pessimè nobiscum agi: quando hic versamur inter medios hostes, non solum omni nocendi ac subuertendi arte instructissimos, sed etiam ad nocendum & decipiendum paratissimos atque audissimos: vt multa alia taceam pericula, quibus dum hic sumus, semper expositi sumus: adeò vt non immerito clamat sanctos propheta Hieremias: *Misericordiæ Do-* Thren 3.
mini quia non sumus consumpti, quia non defecerunt miserationes eius. Et Prophe- Psal. 93.
ta Dauid: *Nisi quia Dominus adiuuit me, paulominus habitasset in inferno anima mea.* Sed Dominus Deus vtique est in nobis plenus misericordia & veritate: misericordia vt subueniat, veritate vt elidat hostes nostros, de quibus nobis per Apostolum polliceri dignatus est, quod non patietur nos tentari abillis 1. Cor. 10.
supra id, quod possumus, sed faciet cum tentatione prouentũ, vt possimus sustinere. Quod ipsum quantæ sit benignitatis, quisquis non videt, vix est inter viuos numerandus: maximè quando ita plerique omnes viuimus, vt digni sumus potius in quos seuerè & grauiter ira Dei iustè indignantis ingratitudini & peruersitati nostræ, animaduertat, Quod tamẽ tantum abest vt velit, vt multo sit paratior etiam auersis, immeritis, ingratis, iniquis nunquã Vt etiam iniquis gratificetur Deus
non profusissima liberalitate gratificari, quam vllus humanus animus vel pro seipso desiderare queat. Inde est, quod plurimos videmus nullo quamuis Dei timore præditos tamen multis Dei beneficijs foueri: vt vel inde perspicuè licea animaduerti, quam bonus sit Dominus Deus noster, quam paratus benefacere pijs, qui sic est beneficus in malos. Quod certè dolendum est à paucis attendi vel considerari, atque ex cõsequenti à paucis gratias agi Deo. Et tamen si rem iusto perpendamus iudicio, nunquid non reuera magnum,

& mirabile est, quod ille sublimissimus rex cœlorum dignatur recordari vilium seruorum & inobedientium transgressorum & vermiculorum in terra repentium? Certè si dominus magnus vel Imperator de nobis verbum haberet, gauderemus vtique, & putaremus nos magnificè honoratos: quanto plus si quempiam mitteret salutatum nos & benefacere? Quare? Vtique non tam propter beneficium, quam excellentiam & dignitatem personæ benefacientis, quæ se nobis dignatur inclinare. Cur igitur parua videtur nobis beneficia Dei, qui est summum, infinitum & omnipotentissimum bonum? Cur non videtur nobis magnum, cur non miramur & gratias agimus, quod præcepit tam nobilibus, tam sublimibus, tam beatis, tam gloriosis, tamque pulchris spiritibus vt nobis seruiant vilibus, terrenis, defectuosis contemptibilibus & peccatoribus deformibus? Tanta verò est beatissimorum illorum spirituum pulchritudo & claritas, vt humana mens eam capere nequeat. Vt tamen modicum quid inde cogitare possitis, respicite quæso pulchritudinem & claritatem solis: quæ profectò tãta est, vt extinguat vel obscuret claritatem stellarum, id est, faciat non apparere eas propter sui luminis magnitudinem. Si autem vel tot essent soles, vt dicit Anselmus, quot sunt stellæ in cœlo, & vnus angelus ostenderet nobis claritatem suam, tanta ea esset, vt claritate sua omnes istos soles, ne viderentur obtegeret. Item, sicut sol vincit pulchritudine sua terram, sic ãgelus incomparabiliter excellit solis pulchritudinem. Angelica etiam natura, vt Beatus Augustinus ait, cætera omnia quæ Deus cõdidit excellit dignitate naturæ. Dignitate, inquam naturæ: quia beata virgo Maria excellit illos quidem, at non ratione naturæ, sed gratiæ. Siquidem ex natura sola, id est, ratione naturæ non eo pertigit vt esset Dei mater, sed ex dono gratiæ. Ecce talibus, tam dignis mandauit Deus vt custodiant nos pauperes & fragiles. Diuus autem Bernardus præallegata discutiens verba dicit: Mira dignatio & verè magna dilectio charitatis. Quis enim quibus, de quo, & quid mandauit? Siquidem Deus *angelis mandauit, de te* homine mandauit, & *vt custodiant te in omnibus vijs tuis* mandauit. Quantam tibi debet hoc verbum inferre reuerentiam, afferre deuotionem, & conferre fiduciam? Reuerentiam pro præsentia, deuotionem pro benenolẽtia, fiduciam pro custodia. Verùm, ijs præmissis, videamus nunc fratres charissimi, Euangelium diei huius, atque inde aliquid ad nostri institutionem trahamus. Habet enim multa saluberrima ac notatu digna documenta. Audistis cum nocte Euangelium idem legeretur in choro, quemadmodum Dominus erudierit discipulos suos de scandalo cauendo, sumens occasionem forsitan talia dicendi ex his quæ proximè ipsi ante hoc Euangelium acciderãt. Nam Sanctus Matthæus in præcedẽti capite scribit, illos qui didragma accipiebant, accessisse ad Petrum, atque dixisse: *Magister vester non soluit didragma?* Qui ait: Etiam. *Et cum intrasset Petrus domum, præuenit eum* IESVS, *dicens: Quid tibi videtur Simon? Reges terræ à quibus accipiunt tributum vel censum? à filijs suis, vel ab alienis? Et ille dixit: Ab alienis. Dixit illi* IESVS: *Ergo liberi sunt filij. Vt autem non scandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum, & eum piscem, qui primus ascenderit, tolle: Et aperto ore eius, inuenies staterem: illum sumens, da illis pro me, & pro te.* Hinc in sequenti capite hodiernum sequitur Euangelium. Accesserunt in illa *hora discipuli ad Iesum, dicentes: Quis putas maior est in regno cælorum?* Ipse

Præcellẽtiæ angelicæ naturæ quãta sit.

Anselm.

Augustin.

Mariã Deiparam excellere angelicam celsitudinem ac claritatẽ. Bernard.

Matt. 18.

Matt. 17.

Matt. 18.

Iesus paruulum. (Sunt qui dicant paruulum istum fuisse Sanctum Martialem, qui postea etiam cœnæ interfuerit, pedumque lotioni peluim cum aqua ministrauerit) *statuit eum in medio eorum, & dixit: Amen dico vobis, nisi conuersi fueritis,* scilicet à superba hac contentione vestra. (Enimuero vt superbi tractabant inter se, quis esset maior in regno cœlorum) *& efficiamini sicut paruuli,* id est, humiles & parui in oculis vestris, *non intrabitis in regnum cælorum.* Esa.14.

Quia sicut diabolus cecidit per superbiam è cœlo, sic qui vult ascendere, per humilitatem oportet ascendat. *Quicunque ergo humiliauerit se sicut paruulus iste, hic est maior in regno cœlorum,* id est, qui hic humilior fuerit & minor, postea erit sublimior & maior. Sed quærat hic fortasse aliquis, quamobrem Christus paruulum voluerit exempli loco ponere. Respondendum, propter conditiones quasdam puerorum, quæ etiam seniles ætates deceant, quas & nos imitari debeamus, quemadmodum nos hortatur Apostolus, dicens: *Nolite pueri effici sensibus, sed malitia paruuli estote.* De his ait quidam. Rom.12.

Sunt pueri puri, parui, paruisque cibantur,
Currunt, lætantur, cito dant, cito pacificantur.

Puerorum proprietates quæ sint. Matt 19.

Sunt igitur pueri puri, id est, innocentes contra maliciam, atquæ luxuriam. Secundo, sunt parui, id est, humiles contra superbiam. De quibus ait Dominus: *Sinite paruulos venire ad me, talium est enim regnum cœlorum* in quod nullus nisi humilis ingreditur. Tertio, pueri paruis & paucis cibantur, sunt{q;} sobrij contra gulositatem, & vilibus, quod ad corporis necessaria attinet, cõtenti sunt. Ita & nos charissimi sobriè viuamus, quemadmodum nos hortatur Apostolus, dicens: *Sobriè, iustè & piè viuamus in hoc seculo, expectantes beatã spem & aduentum gloriæ magni Dei.* Et alibi: *Habentes victum & quibus tegamur, his contenti simus.* Quarto, pueri currunt contra acediam. Et nos etiam curramus viam mandatorum Dei, donec occurramus omnes in virum perfectum. Quinto, pueri lætantur, quia sanguis recens, purus & plenus pueros currentes & lætos reddit. Et sanguis Christi Iesu in sacramento à nobis sumptus alacres nos Deo reddere debet, qui hilares diligit datores, veloces & currentes in suo seruitio, & inquietos in temporalibus, vtpote quæ nobis fastidio potius sunt, donec quiescamus perfectè in summo bono, vnico & maximo. Hæc lætitia quoque facit gaudere bonis proximi, quod est contra inuidiam, quæ aliena felicitate cruciatur. Sexto, pueri cito dant, sunt{q;} liberales contra auaritiam. Septimo, cito pacificantur contra iram, & facilè obliuiscũtur omnium quæ aduersus eos committuntur. Et nos simus pacifici, vt filij Dei esse mereamur. Has igitur paruulorum conditiones, quæ etiam canos decent annos, & nos pro viribus imitari studeamus. Sequitur deinde in Euãgelio, *Et qui suceperit vnum paruulum talẽ in nomine meo,* id est, ob mei amorẽ, *me suscipit.* Hic certò discimus Domini testimonio, quicquid proximo impendimus propter Christum, hoc eundem sic accipere ac remunerari, ac si ipsimet factum esset. Exemplum huius habemus in sancto Martino, qui pallij sui partem dedit pauperi propter Deum, & nocte vidit Christum illa parte pallij vestitum. Et in sancto Martirio monacho, qui, vt beatus Gregorius in homilia scribit, volens portare leprosum ad hospitium, portauit ipsum Christum. *Qui autem scandalizauerit vnum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundũ maris.* 1.Tim 6. Psal 118. 1 Cor.15. 2.Cor.9. Matt 5. Martinus. Martirius. Gregorius.

Ille

Scandalo quonam modo quis alteri fit.

Ille alium scandalizat, qui dicit vel facit aliquid minus rectum, quod alteri est occasio ruinæ vel peccati. Id verò minus rectum censetur, quod est malum ex se: vel quod licet non sit malum, habet tamen speciem mali: vt si aliquis adsit personæ suspectæ tempore vel loco suspecto, etiam si nihil cum ea mali conferat, nihilominus intempestiuum eiusmodi colloquium habet speciem mali: & ideò abstinendum est à talibus, sicut à malis, ne alteri detur murmurandi vel detrahendi occasio: aut si oporteat tale aliquid fieri, abhibendæ sunt circumstantiæ necessariæ, ita vt nemo possit iure meritoq; offendiculum capere. Dupliciter autem quispiam alteri scãdalum præstat. Vno modo per se, & ex intentione, vt dum aliquid dicit, vel facit, per quod data opera intendit alium trahere ad peccatum. Et si peccatum illud, ad quod nititur alium trahere sit mortale, siue scandalum aliius patiatur, siue non, ipse nihilominus peccat mortaliter. Vt si quis dicat verbum iocosum mulieri, vel oculis eius sese ingerat, vt ad amorem sui & libidinẽ illã prouocet, peccat mortaliter. Nã licet alioqui verbum iocosum in se non sit mortale, tamen isti mortiferum fit propter malam intentionem, etiam si alius non scandalizetur. Vel, si per aliquod mortale peccatum conatur, & intendit alium ad veniale inducere. Et isto vtroque modo scandalum est speciale peccatum. Et qui sic scandalizat alium ex intentione, interdum duo mortalia admittit vitia, quando præterquam quod ipse mortiferum committit crimen etiam alium ad simile vult inducere. Si autem ad veniale, per aliquod quod etiam non sit nisi veniale quempiam velit pertrahere, iam peccat venialiter, vt qui prouocare alium nititur ad risum verbo ridiculo. Alio modo fit per accidens, quando scilicet aliquis dicit vel facit quippiam, quod de se eiusmodi est, vt possit præbere alteri occasionem peccandi, nec tamen ipse eo animo facit, vt alium trahat ad peccatum, sed vt suæ satisfaciat voluntati. Et sic scandalum non est semper speciale peccatum, præter id quod est opus ipsum ex suo genere. Potest tamen scandalum tale, quod non fit ex proposito & intentione, & veniale, & mortale esse peccatum. Veniale quidem, quando peccatum veniale est, vnde id scandalum sumitur: vel fit aliquid quod de se non est peccatum, sed habet speciem mali, vnde alius potest ad peccatum pertrahi. Mortale verò, quando ipsius scandali materia est mortale peccatum alijs manifestum: siue etiam quando aliquis committit peccatum veniale, vel quod habet solum speciem mali, nec est per se illicitum: sed videtur ipse ex illo opere vel dicto alium in peccatum mortale ruiturum, & tamen non vult omittere propter salutem proximi, quamuis licitè & benè possit etiam sine detrimento: is nimirum peccat mortaliter. Quare? Quia facit contra charitatem, eo quod non vult seruare proximum suum à peccato mortali vbi potest & debet curam habere salutis proximi. Exempli gratia: Si quis nouerit ex aspectu sui vel præsentia fœminæ cuidam tentationem & concupiscentiam mortiferam cum ipso peccandi nascituram, licet ipse non eat causa illius se aspectui offerat, vt ex ipso tentetur, nec aliquid mali intendit, attamen si aduertit illam mortaliter sui aspectu tentari, quamuis possit cõmodè deuitare, ne ab illa videatur, nec vult tamen, eo quod non curet salutem illius, peccat vtique mortaliter. Tales omnes sunt peiores homicidis, quia occidunt non corpus, sed animam: imò duas animas, & suam, & alterius.

Scandalum vt fiat bifariam.

Scandalum quando sit peccatum mortiferum

Scandalum quando sit peccatum veniale.

Scandalum quando nõ sit speciale peccatum.

Scandalum per accidens qui cõtingat fieri peccatum.

Scandalizãtes peiores esse homicidis.

Simile

Similiter qui loquitur (sicut prius dixi) cum suspecta persona loco & tempore suspecto, aduertitq; alios videntes inde scandalum pati, ac incitari ad detrahendum & murmurandum, & potest quidem dimittere, sed non curat, is peccat tantum, quantum illi obloquentes. Præstat enim eis occasionem, quam posset subtrahere. Secus autem esset, si non posset. Iam aduertitis puto, quantum errant, qui dicunt: Ego sus q; deq; fero quid alij de me loquantur, vel sentiant, aut iudicent. Nam si facit aliquid quod habet speciem mali, & potest dimittere atque occasionem scandali, id est, murmurationis præscindere, me facit, grauiter saltè peccat. Vel, si non informat alios, quantum potest ne scandalizentur, qui errant murmurando, vel malè iudicando, de aliquo opere bono, ipse vtique peccat: quia tenemur etiam famæ nostræ consulere propter proximum. Sed si informat eos, quod ita sit necesse facere & licitum, & alij nihilominus murmurant, ipse excusatus est, & scandalum illorum ex malitia proficiscitur sicut Pharisæorum, qui scandalizabantur in Christo. Multo plus tamen peccat, (sicut prædixi) qui ex proposito alium nititur trahere ad peccatum, illiciendo eum ad suam societatem, vel imitationem: vel aliquid facit ea mente ac intentione, vt alius obloquatur & irascatur, & cætera. Matt. 15.

Potest ex hoc facilè animaduerti, vt frequenter quod de se est peccatum exiguum, propter scandalum fiat magnum: vt si aliquis frangat ieiunium, vel silentium manifestè, & alius videt & imitatur, & illum alius, & alium alius: atque ita consequenter, donec tandem bonæ consuetudines & statuta pessum eant, & mala consuetudo introducatur, & quasi pro lege obseruetur. Quantum putatis fratres peccare tales, qui sic alijs præbent occasionem, & sæpè totam sodalitatem & ordinem peruertunt ac perdunt, sicut heu multis iam accidit ordinibus? Tales certè omnium peccatorum sunt rei, quæ inde ex suo peccato sequuntur: quia peccant non solum in semetipsis, sed etiam alijs. Propterea damnatorum pœna semper augetur vsque ad extremum diem iudicij: quia reliquerunt malum exemplum, quod posteri etiam mali imitãtur. Beatorum etiam gloria augetur de bono exemplo, quod alijs reliquerunt, & de bonis operibus quibus homines iusti imitantur eos. Vnde sancti Brunonis patris nostri gloria vel gaudium augetur, semper, quoties aliquis bene victurus & saluandus eius institutum, id est, nostrum ordinem amplectitur. Si quidem ipse tali occasionem salutis præstitit hoc ipso, quod eiusce modi viuendi modum & institutr, & exemplo demonstrauit. Sed reuertamur ad Euangelium. Qui sic scandalizat proximum, dans ei occasionem peccati mortalis, expediret ei, quod suspenderetur mola asinaria in collo eius, & in profundum maris demergeretnr, id est, melius esset ei corporali ac tẽporali morte puniri in præsenti seculo, quam propter scandalum æterna morte damnari in futuro. Mola asinaria. Loquitur secundùm morem illius patriæ, vbi damnati ad mortem mergebantur in mare, ligato saxo ad collũ eorum. *Væ mundo à scandalis.* Mundo, id est, mundanis hominibus, non qui mundanas habent vestes, id est, in mundo conuersantur, sed qui mundana habent corda, quales etiam est reperire inter cœnobitas, qui sub veste monastica corda gerant secularia, id est, quorum cor & amor seculo dedita sint, qui etiam non absurdè mundus vocentur. Et væ illis à scandalis, quia ingerunt

Exemplum malum de se alijs præbentes quãgrauiter delinquunt.

Exemplum bonum de se relinquẽtes vt semper mereãtur.

Mola asinaria quid insinuet.

scandalum proximo. *Necesse est enim, vt veniant scandala: veruntamen væ homini illi, per quem scandalum venit.* Siquidem homines seculariter, & pro suæ voluntatis libidine velint viuere, necesse est vt sequantur scandala. Similis est hic excidendi modus, ac si medicus cernens quempiam mala vti victus ratione suæ diæta, dicat. Necesse est vt iste ægrotet. *Si autem manus tua vel pes tuus scandalizat te, abscinde eum, & proijce abs te:* Ante prohibuit nobis, vt non scandalizemus proximo: iam monet etiam vt non recipiamus scandala, id est, vt non scandalizemur. Dicit ergo: *Si manus tua vel pes tuus scandalizat te,* &c. Quod nō est secundùm literam accipiendum, quia nec hoc licet, sicut nec seipsum occidere. Non enim membrum est originalis causa peccati, vnde si amputaretur nihilominus vigeret concupiscentia interior. Hic ergo sensus est. *Si manus tua vel pes tuus scandalizat te,* &c. id est, si per tactum manuum, vel per gressum pedum, vel per visum oculorum traheris ad peccatum, abscinde illud membrum, id est, prohibeas tibi actum illius membri quantum ad hoc, vbi ch occasio peccati. Si per aspectum mulieris, vel accessum, vel stationem semote ad peccatum tentari: hoc enim est scandalizari: tunc abscinde pedes, & oculos erue id est, non vadas illuc, & contineas oculos, ne sis tibijpsi occasio peccati. Ecce hic docemur, quod oporteat nos occasionem peccati vitare, si velimus rectè pœnitere & confiteri, alias peccatum non dimittitur quando statuimus reuera à peccato abstinere: quandoquidem non fugimus occasionem trahentem ad peccatum. Charissimi fratres, fugite mulierum aspectum & allocutionem. Quid necesse est vt exponatis vos periculo. Sanctus Gregorius, qui nobis longè sanctior fuit, dicit: Luxuria à carne forsitan abscissa est, sed à corde funditus abscissa non est. Quid videre iuuat, quod nō potestis sine peccato concupiscere? Certum est enim, post aspectum cito sequi concupiscentiā. Sed aliqui non sentiunt tentationem vel non intelligunt. Diabolus enim adeò astutus est, vt vbi interdum duos coniungit in principio quasi puro quodam & spiritali ductos amore, finat eos quietos, ab omni illicito motu carnis & cogitationis donec quadam familiaritate sibi intantum cohæreant adeòque se diligant, vt non possint ab amore se excutere, & tamen nihil carnale etiamnum cogitant. Postquam autem diabolus videt eos sic amore sibi deuinctos, iam tum erigit caput suum, & spiritalem amorem & familiaritatem vertit paulatim in carnalem. Deinde incipiunt iocari, ridere atque munuscula vltro citroq; dare: tandemq; (quando iam sibijpsis audent detegere corda sua) inflammat eos ad carnalia perpetranda peccata. Tum verò diligunt se mutuo perditè, timentq; separari, potiusq; consentiunt inter se in peccatum: fitq; in illis quod Apostolus quibusdam dicit, *Vt qui spiritu sibi cepisse videbantur,* carne consumment. Quod si non possit eos in peccati precipitium deijcere, excitat tamen in eis inquietudinem quandam, qua ne deuotam quietamq; Deo orationem offerre valeant, impediantur, varijsq; cogitationum & desideriorum æstibus agitentur.

Manus ac pes quō dicantur scandalizare.

Mulierum aspectus & colloquia quantopere fugienda cœnobitis.

Gregorius.

Diabolus quoniam laqueo vtitur in deceptione inexautorum.

Galat. 3.

Et quamuis plurimum sperem fratres charissimi tentationem huiusmodi non esse in vobis, tamen hæc ad prænonendos vos dixerim, quia per tales tentationes non pauci spirituales, & qui videbantur etiam sicut angeli conuersari in cœlo, vsque ad inferos prolapsi sunt. Quamquam vt hæc dicerem, etiam illud me mouit, vt ex his discatis astutiam diabolī, qui cūm non potuit

poteſt, vel non audet hominem aperte illicere ad peccatum, commouet tamẽ eum ad diligenda aliqua, quæ licet ex ſe non ſint manifeſtè mala, ſunt tamen occaſio mali: & facit eum talibus per amorem inhærere, ita vt inuitus ea deſerat, maximè cum non ſint manifeſtè mala. Porrò, vbi huiuſmodi eſt inuolutus occaſionibus, iam tum diabolus vtitur illis ad euertendum hominem quaſi quibuſdam inſtrumentis.

Atque in his vigilandum nobis eſt, vt videamus quid nobis præſtet peccandi occaſionem. Sicut enim medicus non poteſt curare infirmum, niſi ſciat, tollatq; prius cauſam & occaſionem morbi: ſic neque nos peccatum vitare valebimus, niſi antea occaſiones eius proſcindamus. *Videte ne contemnatis vnũ ex his puſillis. Dico enim vobis, quia angeli eorum ſemper vident faciem Patris mei, qui eſt in cœlis.* Angeli etiam quando nobiſcum ſunt fungentes miniſterio ſuo erga nos inſtruendos ac dirigendos, nihilominus tamen fruuntur Deo, gaudiumq; ſuum habent plenum, perfectum & quietum in iucundiſsima Dei viſione. Sed inter hæc conſiderandum eſt ſecundũm beatum Hieronymum, quanta ſit dignitas animarum, vt vnaquæq; à principio natiuitatis ſuæ habeat angelum cuſtodem: & non ſolum à principio natiuitatis ex vtero, ſed creationis in vtero, quando corpori infunditur. Non autem ſolum vnaquæq; anima ſed etiam omnis regio, natio, conuentus, ciuitas, & cætera ſanctum habet angelum ipſi bona prouidentem. Quæ omnia quid aliud nobis loquuntur niſi immenſam erga nos Dei charitatem, qua tanti nos facit, vt eos velit nobis eſſe quaſi adminiſtros quoſdam, qui nobis natura ſunt præſtantiores? Ergo chariſsimi diligamus Deum & omnibus cordis medullis gratias ei agamus, qui tanti nos æſtimat. Diligamus etiam & propenſiſsimis animis veneremur ſanctos angelos cuſtodes noſtros, quod non ſolum nullo cum tædio, ſed etiam promptiſsima beneuolentia & alacritate ſeruiunt nobis nocte, ac die.

Angeli in ſuo miniſterio vt ſemper fruantur Deo perfectè. Hieron.

Animarum dignitas quanta ſit.

Non prætermittamus vllum diem, quo non ſpeciatim honoremus ſinguli angelos noſtros: ſed & omnibus in commune habeamus honorem, vt eorũ patrocinijs adiuti, poſsimus euadere laqueos dæmonum, & miſerias ac tẽtationes vitæ huius præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui eſt benedictus in ſecula, Amen.

IN EADEM SOLENNITATE.

Quo pacto Angelorum ſolennitas colenda ſit: vt Angelos imitari debeamus, & de angelorum erga nos beneficijs.

Sermo V.

IN reſurrectione erunt ſicut Angeli Dei in cœlis. Matth. 22. His verbis fratres chariſsimi Dominus noſter Ieſus Chriſtus Saducæorum reprehendit & confutauit errorem obijcientium exemplum fœminæ, quæ ſeptem ſubinde fratribus nupſerat, atque noſſe volentium, cuius tandem in reſurrectione futura illa vxor foret. Non enim credebant nos reſurrecturos. Quibus tum Dominus ait: *Erratis neſcientes ſcripturas. In reſurrectione enim neque nubent, neque nubentur, ſed erunt ſicut Angeli Dei in cœlis.* Nobis hæc verba breuiter

Marc. 12. Luc. 20. Act. 17. Matth. 22.

uiter insinuant, vti præsentem solennitatem colere debeamus: nempe, cum magna gratitudinis deuotione, cum ingenti cordis exultatione, & cum grã di zeli solicitudine. Primo quidem colenda est cum magna gratitudinis deuotione, idq; erga Deum: quandoquidem maximum verba memorata illius in nos amoris indicium testantur: promittente nobis Domino, quod in resurrectione erimus sicut angeli Dei in cœlis. Videamus obsecro, quantum nos hodie ab illis beatis spiritibus distemus. Illi cœlestes sunt, nos terreni: illi immortales, nos corruptioni obnoxij: illi tam illustres ac lucidi, vt etiam infimus angelus plurimos soles claritate superet, nos puluis & cinis, ac fœtore pleni sumus, nihil toto corpore nisi sordes as spurcitiem emittentes. Illi denique nobiles, stabiles, Deo fixè adhærentes, Deo nusquam immorigeri, omnis culpæ & maculæ expertes: nos instabiles, miseri, caduci, vitijs pleni, Deo rebelles, non solum consilia, sed etiam præcepta eius violantes & viles sumus: & tamen Christus dicit, veritas dicit, Deus dicit: *Eritis sicut Angeli eius.* Nec tamen satis est charitati illius vt post mortem & iudicium illis sui regni principibus similes simus: verumetiam in hoc exilio, in hac valle miseriæ, vbi sæpe ipsum offendimus, vult eos esse administros & custodes nostros. Si rex aut imperator præciperet vni ex ducibus suis, vt alicuius priuati hominis curam gereret illiq; ministraret, quantum oro ille sibi putaret præstitum beneficium? Quo igitur loco habendum est, quod summus, immensus, omnipotens cœli & terræ Monarcha *Angelis suis mandauit de te ô homo, vt custodiant te in omnibus vijs tuis? Omnes*, inquit Apostolus, *administratorij spiritus sunt, in ministerium missi propter eos qui hæreditatem capient salutis.* Quamobrem non hac tantum die, sed per omnes dies & Deus laudandus, eiq; gratiæ agendæ, & angeli sancti honorandi & diligendi nobis sunt: sicut & illi non vno tantum die, sed à primis vitæ initijs vsque ad vltimum punctum nos custodiãt nec bonos tantum, sed etiam damnandos, quos licet non possint ab omnibus seruare peccatis ob arbitrij libertatem, quam non cogunt, sed inuitant ad bonum, attamen à multis etiam grauioribus eos tuentur, occasiones subtrahendo & impedimenta obijciendo. Quisquis enim per peccati lethalis cõsensum diabolo se vinctum tradidit, is quamdiu talis manet, nihil æquè nouit vt peccare, ex vno vitio ruens in aliud: & nisi Angeli sancti malitiam dæmonum reprimerent, nunquam posset homo è peccati fouea emergere, sed dæmones ilicò fracta eius ceruice mergerent eum in tartara: aut certè tanquam idoneo instrumento ad alios euertendos illo vterentur, vt modo faciunt hæretici alijs impijs hominibus. Secundo, celebrandus nobis est hic dies cum ingenti cordis exultatione. Decet enim eorum nos toto animo congratulari beatitudini, qui nostræ miseriæ summo affectu condolent: maximeq; eos diligere conuenit, qui nos syncerissimo atque feruentissimo amore prosequuntur. Denique in eorum solennitate toto spiritu lætari nos æquum est, qui tanto operæ nostræ conuersioni congaudent. *Gaudium enim est Angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente.* Tertio, agenda nobis ista celebritas est cum grandi erga nosipsos zeli solicitudine. Audiuimus Domini Iesu eximiam pollicitationem fore nos similes angelis Dei: curemus ne nostro vitio irrita fiat. Magnus thesaurus multa seruatur sollicitudine: ad ingentia promissa ingenti properatur desiderio: ad ampla præmia non nisi magno labore peruen-

Angelorum festum cum quali sit celebrandum deuotione. Gen. 3, 18.

Matth. 22.

Psal 90. Hebr. 1.

Angeli vt non solum bonos sed & damnandos custodiant.

Angelorum festum vt cũ exultatione sit celebrandum. Luc. 15.

Angelorum festum cum quanta sit sollicitudine celebrãdum. Matt. 22. Marc. 12. Luc. 20.

peruenitur. Itaque si angelis in beatitudine velimus esse similes, prius danda opera est, vt hic ad illorum puritatem & innocentiam angelicè viuendo nos conformemus. Enimuerò hæc diuinæ normæ iustitiæ est, neminem absque merito participem fieri beatitudis. Et quamuis in omni vitæ ordine, qui tamen non discrepet à Dei voluntate, possit quis angelicam imitari vitam, retinendo innocentiam aduersus peccati mortiferi consensum, & exhibendo obedientiam erga Deum, attamen nullum vitæ genus ex suis institutis ita conformè videtur cœlesti & angelicæ vitæ, vt monasticum: cuius professores idcirco religiosi, vel spiritales, & vita eorum religiosa vel spiritalis dicitur, quod mente & actione sint à mundo & carne separati. Et sicut Angeli multi sub vno Imperatore Deo summa vnanimitate inter se conspirant & consentiunt in cœlis: ita religiosi sub vno patre concorditer viuunt in cœnobio.

Monastica vita vti cõparetur vitæ angelicæ.

Angelus nullus nisi à Deo missus è cœlo egreditur, atq; inde egrediens ita suo fungitur officio in rebus externis, vt tamen suæ contemplationis & beatitudinis nullum patiatur detrimentum. Itidemq; religiosi non exeunt è cœnobio nisi iussi: & ægressi sic externa administrant, vt tamen à Deo non recedant. Angeli perpetim Deum laudant, ardentissimo amore illum contemplantur: superiores illuminant inferiores (est enim inter illos ordo hierarchicus) & tamen qui maiores sunt non sese extollunt, nec minores contemnuntur: ita & bonorum monachorum præcipuum studium est iugiter laudare Deum, & mutua sibi seruitia præstare: siquidem omnium suarum actionum scopum sibi præstituunt charitatem. Non est in eis inuidentia, quia nec superbia. Angeli nihil amant caducum aut temporarium: sic & boni religiosi licet ob huius vitæ conditionem vsu creaturarum carere nequeant, tamen affectu creaturis non inhærent: nec vtuntur creaturis ex desiderio, sed pro corporis necessaria sustentatione: & ne vlla ex parte rebus caducis inficiantur spõte sese obligant voto paupertatis. Angeli casti sunt & puri, quia spiritus: itemq; religiosi casti sunt, quia spiritales, & omnibus carnis operibus nuncium remiserunt. Hæc castimoniæ virtus singulariter & præcipuè homines angelis conformat: quando in carne viuere, & carnis opera nescire potius est angelicum quam humanum. Et hæc singularis quædam est prærogatiua castitatis, quæ angelorum soror est, cui libenter adsunt angeli etiam familiariter: quæq; semel amissa restaurari non potest, cùm tamen cæteræ virtutes possint recuperari. Atq; ob hanc castitatis ad angelicam vitam similitudinem dixit Dominus verba iam ante recitata: *Non nubent, neq; nubentur*, &c. ac si diceret alijs verbis: Eam ob rem erunt sicut angeli Dei quia non nubent, id est, castè viuent. Castè autem viuere, est angelicè viuere: cuius gratia monachi castitatis votum præstant. Pertinet autem ad huius voti executionem non solum corporis vitare pollutionem, sed etiam omnes à corde cogitationes obscœnas, ab ore verba inhonesta & turpia, ab oculis aspectum libidinosum, à manibus tactum illicitum proscindere. Quicquid enim puderet nos sub aspectu hominum publicè admittere, idem etiam coram angelis priuatim horrere debemus: sicut de quibusdam castis admodum legitur nunquã eos vllam sui corporis partem nudam aspicere voluisse, nisi manuum ac pedum. Quod si tantopere oculorum seruanda est continentia, quanto magis

Castitas vt angelis suos possessores similes efficiat.

Matt. 22. Marc. 12. Luc. 20.

Castitas cœnobitarum quænam requirat.

manuum & tactus? Præterea, angeli per omnia diuinæ obsecundant voluntati: & pter eã nihil appetunt, nihil agũt, adeò vt tã inde à creationis suæ exordio, nec in minimo vnquam ab ea discesserint. Vnde & nos in dominica oratione quotidie dicimus: *Fiat voluntas tua, sicut in cœlo, & in terra*, id est, da nobis Domine, vt nos qui in terra sumus, tuam exequamur voluntatem, vt illi qui sunt in cœlis. Eodem modo boni religioſi nihil cupiunt facere, nisi quod sit Deo placitum: fugiuntqúe quod illi nouerint displicere. Et quia voluntas Dei non semper certo sciri potest, præstant obedientiæ votum, quo proprias mortificant voluntates, nec ambigunt gratum esse Deo, quicquid iusserit superior, tanquam Christi vicarius. Talibus enim Christus dicit: *Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit.* Atqui ne fortè subditi vereantur obedire prælatis, eo quod vita illorum ab illis quæ facienda docent nonnunquam discrepet, consolari eos Dominus dignatus est, dicens: *Super cathedram Moſi sederunt scribæ & pharisæi, quæ dicunt vobis facite, quæ autem faciunt, facere nolite.*

Matth. 6.

Obedientia religioſorũ quo spectet.

Luc. 10.

Matt. 18.

Ergo fratres charissimi, si nos ita, vt dictum est, vnanimes, concordes in charitate, spiritu pauperes, mundi contemptores, carnis castigatores, casti, obedientes fuerimus, talesq; permanserimus, nimirum summis angeli terrestres, siue homines cœlestes, & cum sanctis angelis quandoq; æterna consequemur præmia. Interim obsecro veneremur illos beatos & præclaros spiritus, & eorum auxilium sedulò imploremus, certi videlicet, eorum iugem ac perpetuam custodiam nobis summè esse necessariam, tum propter hostium nostrorum malitiam & calliditatem, tum nostræ voluntatis infirmitatem. Nam tametsi nobis ineſt liberum arbitrium, quod nemo possit cogere, non tamen sufficit, eo quod varijs animæ passionibus debilitetur. Ambulamus enim in hac vita tanquam in periculoso itinere, prædonibus pleno: atq; omni ex parte foris & intus multa nobis imminent pericula. Quamobrem custodibus habemus opus, qui nos ad patriam deducant saluos & incolumes: sicut mercatores dum viarum timent certa pericula, adhibẽt sibi duces quosdam & adiutores. Dicit Psalmista: *Viæ illorum tenebræ & lubricum, & angelus Domini malus persequens eos.* Atq; idem alibi: *Angelis suis*, inquit, *mandauit Deus de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis.*

Angelos terrestres quenam cõstituant.

Psal. 34.

Psal. 90.

Porro, tres viæ sunt, in quibus nobis custodia angelica adhibetur: Prima est, qua mundum ingredimur: quod fit, quando anima corpori infunditur. Tum enim angelus seruat hominem, ne à diabolo præfocetur, sed possit baptizari. Seruat etiam illum in partu, &c. Secunda est, qua in mundo hoc versamur & ingredimur. Hic multiplex est angelicæ custodiæ effectus: qui tamẽ potest ad triplicem modum redigi. Primo, enim seruant nos à malo culpæ & pœnæ, corporis & animæ, idq; varijs modis. Sic in Exodi libro scribitur, angelũ medium se posuisse inter populum Israel transeuntem mare rubrum & Aegyptios persequentes, ne scilicet populo illi nocere possent. Maximè autem seruant homines ab animæ periculis & peccatis, quando multis modis auferunt peccandi occasiones, opponunt impedimenta, quibus mala voluntas aut iniqua studia præpediantur, terrendo item ac prohibendo, vel phantasias, aut imagines turpes auferendo, vel concupiscentias mitigando, aut a-

Angelorum custodia vt nobis sit opus in triplici via.

Angeli vt seruent à malo pœnę & culpę homines.

Exod. 14.

liquam

liquam afflictionem irrogando: quemadmodum angelus Domini euaginato gladio stetit contra Balaam, terrens eum & præcipiens, ne malediceret filijs Israel. Michael quoq; archãgelus contendisse legitur cum diabolo ob Mosi corpus, ne id Iudæis reuelaretur, vtpote illud pro Deo adoraturis & crimen idololatriæ perpetraturis. Secundo, reuocant nos sancti angeli à peccato cõmisso ad agendam pœnitentiam. Cuius multa habentur in scripturis exempla nempe de Dauid post numeratum populum, & de angelo qui increpauit filios Israel in libro Iudicum pro adoratis dijs alienis: qui tum pariter fleuerunt. Tertio, inuitant nos & extimulant sancti angeli ad benè agendum, idq; inspirando, rectè faciendi occasiones procurando, consolando, confortãdo in tentationibus: donec animam è corpore migrantem si perfecta sit, perducant ad cœlum: si imperfecta, ad purgatorium: cui tamen interim & per se & per alios magna curant præstari solatia & beneficia, donec liberetur à pœnis. Impias autem animas permittunt dæmonum potestati, qui eas rapiunt in tartara. Non solum autem singulis priuatim hominibus isthæc angelorum data est custodia, sed etiam cuilibet communitati, aut regno & prouinciæ ac ciuitati & ordini: quibus singulis singuli præsunt angeli, eorum vtilitatibus consulentes. Quapropter in scripturis tales angeli inter se præliari dicuntur, vt est manifestum in Daniele, eo quod pro se quisq; suæ nituntur prodesse prouinciæ, aut loco ipsis assignato. Fit autem sæpè, vt quod vni alicui regno vel ciuitati prodest, noceat alteri: vbi tum singulis spiritibus angelicis suæ prouinciæ bona promouere nitentibus, quasi contrarijs videntur desiderijs moueri, donec diuinitus illustrati cognoscant Dei voluntatem, à qua perspecta, minimè recedunt. Hoc pacto Michael qui præerat Iudæis, obtulit preces Danielis prophetæ pro liberatione filiorũ Israel. At contra alius angelus, qui princeps Persarum dicitur, cernens à captiuis Iudæis quosdam in regno Persarum ad veri Dei notitiam pertrahi, malebat Iudæos captiuos manere. Inde ergo ob eiusmodi contraria vota, licet summa inter ipsos esset concordia, scribuntur inter se pugnasse: qui tamen simul atque Dei voluntatem didicissent, par fuit vtriq; votum, & vna voluntas. Denique ex his omnibus fratres charissimi cognoscimus maximam erga nos charitatem Dei, angelorum beneuolentiam, & humanæ naturæ dignitatem. Simus ergo grati Deo, veneremur & amemus angelos sanctos custodes nostros, & caueamus in illorum conspectu quicquam vnquam admittere, quod illos offendat. Obediamus illorum admonitionibus, eorum suffragia feruenter ambiamus, & in bona vita ad finem vsq; perseueremus: donec illis beatissimis iuncti spiritibus, vna cum illis sine fine laudemus Dominum nostrum Iesum Christum viuentem & regnantem in secula seculorum,

Amen.

Num 12. Iudæ 1. Angeli vt reuocent homines à peccato cõmisso. 2. Reg 24. Iudic 2. Angeli vt prouocent ad benè agendum homines. Angelis vt regna, prouinciæ & communitates sint commissæ. Dan 10. 12. Ibidem. Daniel 10. Angeli sancti quõ dicãtur inter se pugnasse.

IN EA-

IN EADEM SOLENNITATE.

Tractantur diuersæ de Angelis bonis & malis quæstiones.

Sermo VI.

ANgeli eorum *semper vident faciē Patris mei, qui in cœlis est* Matthæi XVIII. Charissimi fratres dulcissimam hodie agimus solennitatem spirituum angelicorū, de quibus more nostro quippiam dicturi, quæ nos possint ad qualemcunque illorum notitiam perducere, atque maiori erga illos deuotione afficere, prius dominam eorum & reginam salutemus, beatissimam semperqúe virginem Mariam dicentes: Aue Maria. *Angeli eorum*, &c. Fratres multa de angelis dicere, non est facultatis nostræ, quando exigua nobis ineſt illorum cognitio, adeò vt id potius nobis constet quod sint, quam quid sint. Si enim, teste Salomone, res sensibiles ita nobis obscuræ sunt, vt eas peruestigare nequeamus, qua tandem ratione celsissimorum spirituum secreta rimari ac explorare possimus: maximè cum intellectus noster ita se habeat erga notitiam angelorum, vt oculus noctuæ ad solis lumen, nec planè nescius, nec satis perspiciens?

Ecclesi.

Aristotel.

Esse autem angelicos spiritus diuina affirmant scripta, quæ frequentissimam faciunt angelicarum apparitionum ac operationum mentionem. Potest etiam ratione probari. Ad vniuersi absolutam perfectionem necesse erat esse creaturas mere spirituales (est enim creatura quædam ex duobus extremis compacta, putà, corpore & spiritu: nempe homo) Sicut ergo alia est creatura prorsus corporea, vt lapis, ita oportuit esse creaturam merè spiritualem, vt est angelus: alioqui ordo creaturarum, & vniuersi constitutio non haberet suos numeros & absolutam perfectionem. Creati autem sunt angeli in initio temporis, quando factum est cœlum & terra, vt habet Geneseos exordium, dicente scriptura: *In principio creauit Deus cœlum & terram*, id est, spiritualem & corpoream creaturam. Cœlum enim hic non significat cœlum stellatum, quod vocant firmamentum (id enim secunda die conditum est) sed cœlum empyreum, id est, igneū, quod non ab ardore, sed lumine igneum appellatur. Per terram autem accipitur materia informis omnium elementorum, quæ sequentibus diebus per varias formas distincta sunt. Quod si quis dicat, nullam hoc loco fieri angelicæ creationis mentionem, respondendum est, per cœlum etiam intelligi creaturas spirituales, id est, angelos. Non enim cœlum creatum est vt esset vacuum, sed statim angelis repletum est. Quod & etiam Beda venerabilis affirmat, dicens: Hoc superius cœlum, quod à volubilitate mundi secretum est, mox vt creatum est sanctis angelis impletum est. Itaque quatuor simul creata sunt: Nempe, cœlum empyreum, angeli, materia informis & confusa omnium elementorum, quæ deinde in varias formas distincta est, & tēpus. Porrò, rerum creatarum cœlestium vel terrestrium, visibilium vel inuisibilium, vt ait Magister sentētiarū. *li. II. dist. 1.* non alia causa est, nisi bonitas creatoris, qui est Deus vnus & verus, cuius tanta est bonitas, vt summè bonus beatitudinis suæ, quam æternaliter beatus est, alios velit esse participes, quam videt & communicari posse, & minui omnino non

Angelos esse vt ratione probetur.

Angeli quādo creati sint Gen. 1.

Beda.

Cœquæua quatuor quænā sint Petrus Lōbardus.

non posse. Illud ergo, bonum, quod ipse erat, & quo beatus erat sola bonitate, non necessitate alijs communicari voluit, quia summè boni erat prodesse velle, & omnipotentissimi, nocere non posse. Et quia non valet eius beatitudinis particeps existere aliquis, nisi per intelligentiã, quæ quãto magis intelligitur, tanto plenius habetur: fecit Deus creaturam rationalem, quæ summum bonum intelligeret, & intelligendo amaret, & amando possideret, ac possidendo frueretur. Eamque hoc modo distinxit, vt pars in sui puritate permaneret nec corpori vniretur, scilicet angeli: pars corpori iungeretur, scilicet animæ. Et paulo pòst: Ideòque si quęratur, quare creatus sit homo vel angelus, breui sermone responderi potest: Propter bonitatem eius. Vnde Augustinus *in libro de doctrina Christiana*: Quia bonus est Deus, sumus: & inquantum sumus, boni sumus. Et si quæratur, ad quid creata sit rationalis creatura, respondetur: Ad laudandum Deum, ad seruiendum ei, ad fruendũ eo: in quibus proficit ipsa, non Deus. Deus enim perfectus & summa bonitate plenus, nec augeri potest, nec minui. Et rursus: Factus ergo ãgelus siue homo propter Deum dicitur esse, non quia creator Deus & summe beatus alterutrius indiguerit officio, qui bonorum nostrorum non eget: sed vt seruiret ei ac frueretur eo, cui seruire regnare est. In hoc enim proficit seruiens, non ille cui seruitur. Hactenus ille. Præcipuè igitur creati sunt angeli propter Dei bonitatem & suam vtilitatem: deinde etiam minus principialiter propter nostram, id est, hominis necessitatem, vt nos custodiant ac tueantur. Dicat autem fortasis aliquis: Deus ab æterno fuit. Cur igitur non etiam ab æterno produxit creaturam, cui se communicaret? quandoquidem bonus est, & bonum sui diffusiuum est. Verùm creatura non est capax æternitatis, nec decebat creaturam suo creatori esse coæternam. Tuncergo se illi communicauit, quando placuit suæ immẽsæ bonitati. At verò de malis angelis (qui nõ ideò dicuntur mali, quod tales sint conditi, sed quod suopte arbitrio tales sint effecti) si quis scisciteturnum & ipsi in cœlo sint creati, certum est etiam ipsos in cœlo conditos esse, at inde exciderunt, sicut post audietis. Probãt id Domini Iesu verba, dicentis: *Videbam Satanam tanquam fulgur cadentem de cœlo.* Nec obstat, quod apud Esaiam dicitur ex persona Luciferi. *Ascendam in cœlum*, &c. Siquidem illic per cœlum accipitur celsitudo Dei q̃ sibi vsurpare volebat impius ille, vt sit iste sensus: Ascẽdam in cœlũ, id est, ad ipsam vsque Dei æqualitatem. Præterea, angeli simplices creati sunt in essentia, vt habet Magister sententiarum, non diuisibiles, quia non compositi, non corruptibiles, quia non materiales, sed spirituales. Item discreti in subsistentia, quia singulares & personales, ratione perspicaces, quia habuerunt intelligẽtiam, memoriam & voluntatem. Item arbitrio liberi, quia inerat illis libera facultas voluntatis inclinandæ ad bonum, siue ad malum. Atque sicut in prædictis angeli differebant, ita & quædam communia & æqualia habebant: quod spiritus erant, quod indissolubiles & immortales erant, commune omnibus & æquale erat. In subtilitate verò essentiæ & intelligentia sapientię, & libertate voluntatis differentes erant: vt alij superiores, alij inferiores essent, etiam secundùm naturalem proprietatem, iuxta quam etiam alij maiora, alij minora recepturi erant charismata gratiæ. Has distinctiones intelligibiles inuisibilium naturarum ille solus comprehendere potuit & ponde-

Angeli & homines cur creati sint. Augustin.

Psal. 15.

Creaturam non esse capacẽ æternitatis.

Luc. 10. Esaiæ 14.

Angeli quales sint substantiæ.

rare, qui cuncta fecit in pondere, numero & mensura. Adhæc, omnes spiritus angelici creati sunt boni, id est, sine vitio, & iusti, id est, innocentes, non autē iusti ex virtutum exercitatione. Omnes enim ita conditi erant, vt stare possent, id est, non cadere per dona creationis, & cadere per liberum arbitrium. Poterant enim peccare & non peccare, sed non poterant proficere ad meritū vitæ, id est, æternæ beatitudinis, quam nondum habebant, nisi gratia superadderetur illis à Deo, qua mererentur sui beatificationem. Hæc gratia quibusdam data est, qua se conuerterunt ad Deum, id est, charitate ei adhæserunt, ideoq; confirmati sunt & beatificati adeò vt deinceps peccare non possint: nec tamen propterea liberum illis est ablatum arbitrium, sed voluntas eorum ita est per Dei gratiam firmata, vt nunquam aliud possit aut velit, nisi quod velit Deus. Alijs verò non est data hæc gratia ob culpam illorum: quandoquidem mox sese auerterunt à Deo per superbiam, odium & inuidētiam erga Deum: quæ illis causa ruinæ fuit. Et quia elegerunt malum auersū à Deo, in malo obstinati sunt, vt non possint velle bonum, suntq; diuina gratia destituti, quæ quidem illis data non est. Quod si quis dicat: Si gratiam accepissent vt cæteri, non corruissent: ergo in illos non est culpa conferenda. Sanè si in donis illis, quibus creati erant, perstitissent, & Dei gratiam expectassent, accepissent eam, sicut & cæteri. Vt enim iam dixi, licet non potuerint absque gratia proficere ac mereri, tamen stare potuissent, & continere ex donis, quæ creatis illis collata erant, ne peccarent. Non enim aliquid eos peccare coegit, sed dedita opera ac suapte voluntate à Deo deflexerunt, seseq; abalienârunt: quod si non feciissent, idem ipsis, quod & alijs, præstitum fuisset. Quod autem ad illos attinet spiritus, qui prolapsi sunt, certum est, sicut ex maioribus & minoribus quidam perstiterunt, ita & ex ijsdem ordinibus quosdam corruisse: inter quos tamen vnus fuit cunctis tum perseuerantibus, tum deficientibus excellentior ac illustrior, quemadmodum scripta diuina testantur: vt illa apud diuum Iob: *Ipse est principium viarum Dei.* Et apud Ezechielem: *Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia, & perfectus decore, in deliciis paradisi Dei fuisti. Omnis lapis pretiosus operimentum tuum*: per lapides prætiosos reliqui accipiuntur angeli, quibus clarior fuit. Vnde etiam dictus est Lucifer tanquam lucem ferens, sicut ea verba Esaiæ testantur: *Quomodo cecidisti de cœlo Lucifer, qui manè oriebaris?* Hic ergo præ cæteris clarior ac supremus angelus postquam creatus est, vt ait Isidorus, eminentiam naturæ & profunditatem scientiæ suæ perpendens, aduersus suum creatorem adeò superbia elatus est, vt illi se æquare voluerit, vt potest ex Esaia probari. Voluit autem esse æqualis altissimo propria autoritate, id est, absque meritis suis, & Dei munere. At qui si perstitisset, reuera cæteris esset angelis antelatus, & Deo proximus fuisset: sed miser ille ex animi elatione voluit esse iuris sui, nec subesse Deo, sed præesse omnibus, neque tamen hunc dominandi principatum habere diuinitus, sed ex seipso atque hac re Deo se æqualem fecit, qui solus est omnium dominus, cunctis ipse tribuens, nec aliquid à quoquam accipiēs, quando nullius ipse eget. Et quia voto non potuit potiri suo, odio & inuidētia erga Deum inflammatus, eo ipso ex angelo præstantissimo, factus est turpissimus cacodæmon.

Angelicæ ruinæ causa quænam fuerit.

Angelos quosdam ex singulis ordinibus corruisse. Iob 40.

Ezech. 28.

Lucifer cur supremus angelus dicitur. Esaiæ 14. Isidorus.

Psalm. 15.

In reuelationibus sanctæ Brigittæ Christus dicit Luciferum tantum concepisse

cepisse odium contra Deum creatorem suum, quod si possibile fuisset, libenter eum occidisset aut penitus in nihilum redegisset: quamobrem mox cum omnibus asseclis suis in hunc aerem caliginosum detrusus. Et hoc est quod in Apocalypsi fertur Draco è cœlo ruens tertiam stellarum, id est angelorum partem secum traxisse. Nunquam verò poterit resipiscere aut agere pœnitẽtiam ob voluntatem eius vsque adeò in malo obstinatam & deprauatam, vt non possit velle nisi malum, nec possit Deum diligere, nec adiuuari. Vt enim Dominus ait Sanctæ Brigittæ, sicut nullum ipse habuit ad culpam instigatorem, ita nullum habet ad obtinendam gratiam auxiliatorem: sed est perpetuo damnatus absque vlla spe veniæ maximè quando ita est in superbia obduratus, vt nec possit veniam petere. Idem ipse tentauit & vicit Adam in paradiso: tentauit etiam in deserto Dominum Iesum, sed victus est: ideoq; ligatus est, id est, potestas, eius refrenata est, quod non potest nos tentare quantum vult, & quantum potuit ante Christi passionem, & quantum poterit temporibus Antichristi, quando soluetur, hoc est, maior illi permittetur tentandi potestas. Vnde est in Apocalypsi: *Cum consummati fuerint mille anni* (certus numerus pro incerto positus est) *soluetur Satan de carcere suo, & exiet & seducet gentes*: quod erit tempore Antichristi, quando tam dira sæuiet tribulatio, vt si fieri possit, moueantur etiam electi. Cæterũ, vtrum ex dæmonibus quidam in locum subterraneum, quem nos, Infernũ vocamus, demersi sint, secundùm S. Bonauenturam, incertum est. Certum est autem aerem hunc caliginosum dæmonibus esse assignatum vsque ad iudicij diem, quo Lucifer ipse cum omnibus commilitonibus suis mittetur in stagnum sulphureum. Interim verò qui in aere sunt dæmones, inibi sunt ob nostri exercitationem atque vtilitatem, vt nos tentando faciant gloriosius coronari ob victoriam ex illis reportatam. Non enim potest coronari, nisi qui legitimè certauerit: nec certat, nisi qui impugnetur.

Odium Luciferi contra Deum quãtum. Apoc 12.

S. Brigit.

Lucifer vt tentarit Adã in paradiso & Christũ in deserto. Gen 3. Matt. 4. Apoc. 20. Matt. 24.

Bonauent. Aerem caliginosum adsignatum esse dæmonibus vsque ad diem iudicij.

2. Tim. 2.

Si ergo coronari debeamus, opus est aduersarijs. Vnde pulchrè S. Bern. Iucundum, ait, Dei iudicium est, quod superbus ille malleator nesciens fabricat perpetuas coronas eis, quibus impugnando succumbit. Et diuus Augustin. Nunquam, inquit, Deus quos præsciebat futuros malos, eos fecisset, nisi pariter nosset, quibus bonorum vsibus eos accommodaret. Exigit ergo diuina dispositio, vt ex ipsis quoque apostatis angelis eliciat bonum electorum suorum. Scit enim benè vti prauis malorum voluntatibus. Itaque ad nostri exercitationem dedit eis aptum locum in aere. Nec mouere nos debet, quod per se satis fragilis est homo ex carne, vt non sit opus diabolo tentatore. Siquidem aduersum dæmones habemus angelos custodes: habemus & Dei gratiam nos tuentem cum bona voluntate nostra. Nec potest nocere diabolus nisi volenti. Infirmus autem & planè miser est hostis, qui non potest nisi volentẽ vincere. Quod aũt in Iob habetur. *Non est potestas super terrã, quæ comparetur ei*, ad vires naturales pertinet, non ad tentandi potestatem, quæ non illi permittitur, quantam ipse vellet. Hic iam fratres charissimi obiter considerare debemus diuinam iustitiam, quæ pro vno non operis, sed voluntatis peccato supremum angelum cum omnibus illi fauentibus æternæ damnationi addixit. Qua de re sic habet S. Bonauentura: Credo quod tam spectandum monstrum diuinæ seueritatis in angelo nobilissimo & primo homine,

Bernard.

Augustin.

Iob 41.

Bonauent.

Superbiam quantum Deus odiat. Esaiæ 4. Gen 3. Esaiæ 1.

quorum vtrunque proprijs manibus plasmauit & decorauit Deus nobis infirmis proposuit & ostēdit, vt addiscamus quantū Deus odit peccatū: & maximè superbiā, quod pro vno motu cordis, nobilissima creatura creaturarum omnium æternaliter & sine spe veniæ est damnata, & pro vno esu pomi & ipse Adam & tota posteritas eius vsque ad finem mundi est mortalitati & multiplici pœnalitati subiecta: & nisi Deus reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuissemus. Ex ijs efficacissimum relinquitur argumentum,

Hebr. 10. quod *horrendum est incidere in manus Dei viuentis.* Si enim Deus non pepercit nobilissimo angelo superbienti, quid erit de vilissimo cinere & abiectissimo vermiculo in altum se extollente, cùm iacere debeat in cinere & cilicio, imò & in ipso sterquilineo? Itaque fratres charissimi simus soliciti cum sanctis angelis, qui in humilitate & obedientia perstiterunt, semper vitare superbiā. Et quia ex nobis fragiles sumus, rogemus sedulo sanctos angelos, vt suis meritis & precibus nobis auxilio sint, maximè in illa extrema hora, qua anima ex corpore euelletur præsentanda summo iudici Deo, qui reddet vnicuique secundùm opera illius: qui sine fine viuit & regnat Deus benedictus in secula, Amen.

IN SOLENNITATE S. BRVNONIS PRIMI INstitutoris Ordinis Carthusiensis.

De ordine Carthusiensium, deq; discretione ac obedientia maximopere viam Dei ingredienti necessaria.

Sermo I.

Assimilabitur viro sapienti, qui ædificauit domum suam supra petram. Matth. 7. Commendatur his verbis fratres charissimi, beatus Bruno, quod domum suam, id est, ordinem Carthusianum, fundauerit supra petram, vtpote qui nec ex fluminibus facturus iacturam, nec ex vento aut tempestate passurus sit ruinam. Inde vir, idemq; sapiens meruit nominari. Siquidem prudenti vsus consilio, quod animo cœpit, fortiter est executus. Delitias, honores, necessarios, amicos, & vt simul omnia dicam verbo: quicquid in mundo habuit, quicquid eidem offerre mundus potuit, pro te Christe contempsit atque reliquit. Porrò ne sibi tantum vtilis fuisse videretur, posteris suis vsque hodie multis, etiam mortuus viuere studuit, ijs videlicet, quibus benè viuendi leges instituens, eruditionem & exempla virtutum reliquit. Nam ædificauit illis domum, id est, ordinem hunc, quo nunc viuimus, quem vt fundatum supra petram staret atque firmaret, expendit omnes cum cœnobiticæ, tum eremiticæ vitæ perfectiones, incommoditatesq;, & inde separans preciosum à vili, ex vtraq; medium quoddam viuendi genus instituit, quod neque cœnobiticum neq; eremiticum tantum, sed esset simul vtrunque. Ex cœnobitica namque vitæ disciplinam, obedientiam, operationem manualem, paupertatem, hoc est, communem victum, conuentum diuino in officio, eruditionem, curam ægrotantium atque infirmorum, & similia. Ex anachoresi verò solitudinem, silentiū, abstinentiæ rigorem, orandi contemplandiq; assiduitatem desumpsit, vt sic-

Carthusiensis ordo quā sit sapienter supra petrā fundatus.

clusi

cluſis periculis vtriuſque vitæ, hoc eſt, familiaritate ac loquendi conſuetudine immoderata, quæ cœnobiis imponit, & ſeparatione nimia conſolationis inſtructionisq; expertè quæ anachoretas malè habuit, ex melioribus cõferret optima, & alumnos ſuos non modo ad actiuam vitam, verùm etiam ad contemplatiuam vitam (idq; potiſsimè) tranſmitteret. Eſt alia domus, nempe interior conſcientiæ, quam ſanctus Bruno ædificauit ſupra petrã. Verùm de hac aliquid dicere, puto ſuperfluum: quandoquidem vitam eius legimus plenam omni iuſtitia & ſanctitate. Nobis hic potius vigilandum eſt, vt ſinguli domum habeamus ædificatam ſupra petram, hoc eſt, non deficiẽtem. Deficit autem, ſi vel collabi permittitur tepore, vel collidi nimietate. De tepore conqueritur Beatus Bernardus in epiſtola, dicens: Multo facilius reperies multos ſeculares conuerti ſimpliciter ad bonum, quam vnum quempiam de religioſis proficere de bono in melius. Contra hunc neceſſarius eſt Dei timor, ſcriptura dicente: *Si non in timore Domini tenueris te inſtanter, cito ſubuertetur domus tua.* Et Bernardus *ſermone LIV. ſuper Cantica* poſt longam indeuotionis ſeu accidiæ querimoniam, tandem ita infert: In veritate dicit nil æquè efficax eſſe ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quam ſi omni tempore coram Deo inueniaris, non altum ſapere, ſed timere, & cætera quæ ſequuntur. Porrò contra nimietatem neceſſaria eſt diſcretio. Ad quam angelus præmonet in libro viarum Dei eremitas, loquens ſanctæ virgini Elizabeth de Schoenaugia ſanctimoniali hoc modo: Attendite vos, qui in eremo vitam ducere elegiſtis, quam diſcretionem habeatis. Diſcretio enim eſt mater omnium virtutum. Glebis aſpera eſt via veſtra propter duritiam vitæ. Videte ne fortè offendat pes veſter. Quod ſi offenderit, cauete ne lumen quod in vobis eſt, euacuetur.

Domus mẽtis noſtræ vti duobus modis deficiat. Bernardus. Timor Dei neceſſarius cõtra teporẽ Eccl 27. Bernard. Rom. 8. Diſcretio neceſſaria contra nimietatem. S. Elizabeth.

Propterea autem neceſſaria vobis eſt diſcretio, vt non cito ſequamini omnem impetum zeli veſtri, qui vos ad altitudinem perfectionis impellit, neque ſupergrediamini menſuram virtutis veſtræ laboribus immoderatis. Multi in præſumptione ſpiritus ſui ambulantes, vitam ſuam nimia afflictione extinxerunt, & perierunt in adinuentionibus ſuis. Multi menſuram ſuam excedentes, humanum intellectum in ſeipſis ſubuerterunt, & inutiles facti ſunt, & ſimiles iumentis inſipientibus. Multi per immoderatas fatigationes in tædium adducti ſunt, & elanguit virtus eorum, & abierunt retrorſum, & reuoluti ſunt ad voluptates carnales, factiq́e ſunt in deriſionem ſpiritibus nequam. Bona eſt vexatio carnis, quia aduerſatur concupiſcentijs, immunditiæ, ſed ſi menſuram exuperet, inutilis eſt, quia ſuffocat deuotionem contemplationis, & lumen eius extinguit. Propter hoc memẽto homo fragilitatis tuæ, vt cautè gradiaris in via dura, quam ingreſſus es, & patienter agas in feſtinatione tua, ne ruinam patiaris: dirige in conſilijs ſapientium cunctos labores, non in proprio ſenſu, & non confunderis in exitu tuo. Dominatorem cœli ne tentes, ſicut qui incautè ſui curam abijciunt, & habent fiduciam, quod mirificetur in eis potentia Domini ſecundùm dies antiquos. Hæc ex reuelationibus Elizabeth. Similia fermè ſancta Agnes loquitur ad ſanctam Brigittam *libro reuelationum eius ſexto*, ſic dicens: Filia non plus debito procedas, quia cuſpis lanceæ acutæ ante te ſtat, ad quam ſi plus iuſto proceſſeris, vulneraberis. Non debes plus debito procedere, id

Pſal. 80.

Pſalm. 48.

S. Agnes. S. Brigit.

est, vltra vires te affligere, aut alios super naturam tuam in bonis operibus imitari, quia ab æterno disposuit Deus operibus charitatis & humilitatis aperiri peccatoribus cœlum seruata in omnibus mẽsura & discretione. Nunc autem diabolus inuidus suadet homini imperfecto supra vires ieiunare, promittere inconsueta & importabilia, velle imitari perfectiora non consideratis viribus suis, infirmitatibus suis, vt deficiente robore, vel homo continuet malè incœpta propter ruborem hominum plus, quam propter Deum, vel deficiat citius propter indiscretionem & infirmitatem. Propterea mensura teipsam in teipsa, quia alij sunt à natura fortiores, alij debiliores, & cætera ibidem. Videtis quam necessaria est discretio, quando (vt Isidorus ait) quicquid boni cum discretione feceris, virtus est: quicquid sine discretione feceris, vitium est. Virtus enim indiscreta pro vitio computatur. Et Bernardus super Cantica: Tolle discretionem, & virtus vitium erit, ipsaque affectio naturalis in perturbationem magis conuertetur exterminiumque naturæ. Et Christus *libro quarto reuelationum Brigittæ*. Multa sunt virtuosa opera, non tamen omnia merentur mercedem cœlestem, nisi discretè fiant. Cæterum, discretio non potest haberi, nisi quis proprio sensui abrenuncie, & iudicio, & credat alieno non cuiuscunque, sed prælati, si habet, aut boni viri alterius, quem vt ductorem sequatur animæ suæ. Ita enim consulit Gregorius, aut secundùm alios Bernardus dicens: Recurre ad hominem viuum, Deum in homine consule, aperi impedimentum, & quære medicamentum, ausculta hominem non de se mendacem, sed per hominem Deum veracem, respondentem, docentem, consolantem, & hortantem, & disce diligẽter, ne sensu proprio, pro tollendo impedimento, tali forsitan vtaris remedio, de quo postmodum maioris impedimenti occasio oriatur. Et sanctus Vincentius prædicatorum ordinis: Dico tibi, nunquam Iesus Christus gratiam suam ministrabit (sine qua nihil possumus) si homo habet à quo posset instrui, & deduci, & negligit, vel non curat alterius ductum amplecti, sed credens sibi posse sufficere, & per se posse inuestigare & inuenire, quæ sunt vtilia ad salutem. Idem sentit abbas Moses, vt Cassianus *de collationibus patrum* scribit. Sciendum, inquiens, neminem posse definitionibus suis vel iudicio proprio confidentem perfectionis culmen aliquando conscendere, sed nec diaboli pernicioſa quidem illusione non decipi. Idem: Humilitatis hæc prima erit probatio, si vniuersa non solum quæ agenda sunt, sed etiam quæ cogitantur, seniorum reseruantur examini, vt nihil quis suo iudicio credens, illorum per omnia diffinitionibus acquiescat, vt quid bonum vel malum debeat iudicare, eorum traditione cognoscat. Quæ institutio non solum per veram discretionis viam iuuenem recto tramite docebit incedere, verùmetiam à cunctis fraudibus & insidijs inimici seruabit illæsum. Nullatenus enim decipi poterit, quisquis non suo iudicio, sed maiorum viuit exemplo: nec valebit ignorationi eius callidus hostis illudere, qui vniuersas cogitationes in corde nascentes pernitiosa verecundia nescit obtegere, sed eas maturo examine seniorum vel reprobat vel admittit. Hæc abbas Moses. Climachus quoque: Quando, inquit, aliquis cum innocentia & simplicitate dimittit se in manibus alterius, tunc non dat maligno locum contra seipsum. Idem refert, quodam in monasterio monachos portasse tabulas ad cingulum quo cogi-

Discretio quam sit homini necessaria. Isidorus. Bernardus.

Quō obtineri valeat discretio.

Gregorius. Bernard.

Vincentius Ioan. 15.

Moses abbas.

Humilitatis prima probatio quę sit

Climachus.

cogitationes suas scriptas reuelarent Abbati discutiendas. Non dissimilia hortatur beatus Antonius, docens monacho tantum debere adesse studium nihil celandi, vt etiam pedum suorum vestigia (si possibile sit) numerata suo reuelet magistro, vt nusquam fallendi occasionem relinquat inimico. Qui enim tentationem (vt verbis vtar Climachi) suam celat, in tenebris ambulat. Verùm, vt in vitis patrum admonemur, si habet quis in aliquo fidem & tradiderit se ei ad subiectionem, non debet intendere in mandata Dei, sed patri suo spirituali omnem voluntatem suam committere, quia illi per omnia obediens, non incurrit peccatum apud Deum. Confirmat hæc omnia Christus ad S. Brigittam *VI. libro reuelationum*, dicens: Charitas est quasi arbor de qua omnes virtutes procedunt. Inter quas primatum tenet obedientia, pro qua ego ipse Deus subire crucem & mortem non dubitaui. Ideò obedientia est mihi placita, sicut fructus suauissimus quia sicut pax pacatissima, sic & homo ille est mihi amicissimus, qui se ex humilitate alijs subijcit, & velle suum totum ponit ad manus aliorum. Et iterum: Obedientia est virtus qua imperfecta perficiuntur, & omnes negligentiæ extinguantur. Nam ego Deus præ omnibus perfectissimus, & ipsa perfectio, obediui patri vsque ad crucem, vt ostenderem exemplo meo quam placitum est Deo abnegare velle proprium. Sed multi non attendentes virtutem obedientiæ, nec habentes zelum discretum, sequuntur conceptum mentis suæ. Et sic modico tempore indiscretè affligunt carnem, vt longiori tempore sint inutiles sibijpsis, ex quo Deo minus placentes sunt & alijs onerosi. Cumq; tales considerant defectus suos detrectare volentes priora, statim accedit robur mentis dimittere incœpta, & ex pertinacia non audent aggredi saniora. Ex talibus hominibus est iste homo quem vides, qui non attendit ad consilia probatorum virorum, nec attendit verba mea quæ dixi: Nolo mortem carnis, sed peccati. Ideo timendum est ei, vt veniat in tribulationem maiorem & defectum mentis. Verùntamen si obedierit sapientibus, & submiserit animam suam à cõceptibus proprijs, duplicabitur ei corona, & spiritualis deuotio augebitur in eo. Alioqui sicut scriptum est, fiet ei: *Venit homo & superseminauit zizania, & simul exorta spinæ suffocauerunt semen eius*. Hæc in reuelationum Brigittæ *libro sexto, capite XII.* Item *in IIII.* ad Brigittam Christus: Quur times? Nam etiam si quater in die comederes, non tibi imputabitur ad peccatum, si permissione eius feceris, cui teneris obedire. Et *in Extrauagantibus* legitur: Quum iussa fuisset Brigitta contra suam consuetudinem laxius viuere à magistro, quamquam graue hoc sibi videretur mutare consuetudinem deuotam, tamen obediuit. Et tunc audiuit in spiritu: Quid times mutare vitam, nunquid bonorum tuorum egeo, aut meritis tuis intrabis cœlum? Obedias igitur magistro tuo. Nam si etiam decies comederis aut biberis in die propter obedientiam, non imputabitur tibi ad peccatum. Et *in quarto libro capite vigesimo sexto*: Mater Dei virgo Maria loquens ad Brigittam. Ecce, inqt, si videris duos homines, alius est sub obedientia, alius in libera potestate. Si ille qui liber est, ieiunat, simplicem habet mercedem: Si autem ille qui sub obedientia, comedit illo die ieiunij carnes secundùm institutionem regulæ, & propter obedientiam, attamen libentius ieiunaret si non obsisteret obedientia, ipse habebit mercedem duplicem, vnam propter obedientiam, aliam propter dilationem

Antonius.

Climachus

Charitas arbori comparata.

Phil. 2.

Obedientia quæ sit placita Deo.

Luc. 9.

Matt. 13.

Obedientiæ merces duplex.

nem desiderij sui, & non impletionem voluntatis suæ. Hæc ibi. Videtis quō & reuelationes diuinæ, & sanctorum patrum sententiæ consentiant scripturæ sacræ, quæ meliorem dicit esse obedientiam, quam victimam. Cæterum (vt verbis vtar Bernardi) qui sapientes in oculis suis decreuerunt apud se, nec consilio acquiescere, nec præcepto, videant quid respondeant, non mihi sed dicenti: *Quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere.* Reducatur iam ad memoriam quid idem Bernardus super hoc verbo in sermone quodam de resurrectione Domini ad longum de lepra proprij consilij dicat, quæ quanto plus abundat in homine, tanto sibi sanior esse quisque videtur. Similiter & vbi *super Cantica sermone XIX.* contra idem vitium inuehitur, dicens: Nō legistis in Euangelio quam formam obediendi puer Iesus pueris sanctis tradiderit? Nam cùm remansisset in Hierusalem, & dixisset in his quæ patris sui erant, oportere se esse, non acquiescentibus parentibus eius, sequi illos in Nazareth non despexit, magister discipulos, Deus homines, verbum & sapientia fabrum & fœminā. Quid etiam addidit sacra historia? *Et erat subditus illis.* Quousq; inquit, vos sapientes estis in oculis vestris? Deus se mortalibus credit & subdit, & vos in vijs vestris adhuc ambulatis? Bonum receperatis spiritum, sed non benè vtimini eo. Vereor ne alium pro isto recipiatis, qui sub specie boni supplantet vos, & qui spiritu cœpistis, carne consummemini. An nescitis, quia angelus Satanæ transfigurat se multoties in angelum lucis? Sapientia est Deus, & vult se amari, nō solum dulciter, sed & sapienter. Vnde Apostolus: *Rationabile* inquit, *obsequium vestrum.* Alioqui facillimè zelo tuo spiritus illudet erroris, si scientiam negligas. Nec habet callidus hostis machinamentum efficacius ad tollendam de corde dilectionem, quam si efficere posset, vt in ea incautè & non cum ratione ambuletur. Hæc Bernardus. Quæ omnia ostendunt quam necessaria in monasterio sit obedientia ne ad teporem remisso feruore, neve ad præcepitium proprium consilium sequentes indiscreto proficiendi zelo veniamus. Et propterea dixit sancta Syncletice: In congregatione cuiliber conuersanti magis obedientiam quam continentiam proponimus, quoniam continentia arrogantiam habet, obedientia autem humilitatem congruam pollicetur. Augustinus quoque: Vna, inquit, obedientia plus quam omnes virtutes alias valet. Ieiunium vel continentia si diligenter attenderis, superbiam tibi facit. Superbia autem est inimica Deo, & nihil sic odit Deus vt superbiam. Quicunq; non obedit, non facit de sanctitate, sed de superbia: ideò enim non obedit, quia meliorem se credit illo cui non obedit. Et post pauca: Magis enim se putat sapientem quam illum qui dat consilium. Et qui dicit in corde suo: Ego mihi sapiens sum, ego non habeo quærere consilium, nec tu sapientior es me. Licet non dicat, tamen ex eo quod contemnit consilium fratris in corde hoc loquitur. Hæc Augustinus.

1 Reg. 15. Bernard. Ibidem. Idem. Idem. Galat. 3. 1. Cor. 11. Rom. 2. Obedientia quam sit necessaria. Syncletice. Augustin. Obedientia quantum alias excellat virtutes. Inobedientiam nasci ex superbia

Non possem omittere postremo Ioannis Thauleri, apud deuotos haud mediocris autoritatis viri, de obedientia testimonium, nisi prolixitatem vitarem, qui *in sermone dominicæ tertiæ post Trinitatis festum*, cunctis exercitijs bonis operibus, virtutibus & quibuscunque meritis (quæ ex voluntate seu institutione propria parantur) obedientiam præfert, dicens: Neque dignius neque acceptius Deo offerri posse aliquid holocausto humilis, obedientis ac resi-

Ioannes Thaulet.

resigna cordis. Proinde posset homo propter Deum humiliter obediendo, & tam in spiritu quam in natura omnem proprietatem relinquēdo semetipsum adeò exire, vt sub vno momento perfectius duceretur in Deum, quam si decem annis eodem semper modo in sublimi aliqua deuotione propria perstitisset. Verbi gratia: vt si possibile foret hominem tanta præditum esse gratia, cui visibiliter, atque vt ita dicam, personaliter Deus commoraretur, si hunc ad obedientiā auocari cōtingeret, dicere deberet Deo: Dñe Deus meus dimitte me ad obediētiā pro tuo beneplacito nunc à te discedam. Hæc humilis relictio suijpsius, gratior esset Deo, quam si interea cum Angelis Dei cœli delitias penetraret. Et hoc refert exempli causa Taulerus cuidam sanctimoniali in cœnobio accidisse, quam ob ardentissimum eius desiderium & amorem Christus in forma pulcherrimi pueri visibiliter visitauit. Verum vt eius synceritas probaretur, eandem virginem mox è cella tunc ad laborē monasterij contigit euocari: quæ dimisso puero Iesu in cella, ad obedientiam abijt: qua consummata, desiderabunda cellam repetit, & iam non puerum, sed adolescentem glorioſum & fulgidum (vt putabat) XXIV. annorum, reperiens, exultabunda dicit: Dulcissime Iesu, quomodo tam exiguo tempore adeo splendidus, pulcher & grandis effectus es? Respondit Iesus: Hoc profunda fecit humilitas velocis obedientiæ tuæ. Rogemus ergo Deum charissimi fratres, vt nobis per merita sanctissimi patris nostri D. Brunonis amici sui, gratiam simplicis, humilisq; obedientiæ, abnegationis, ac resignationis, infundere dignetur, qui est benedictus in secula, Amen.

Resignatio sui omnimoda quātæ sit præcellentiæ.

Exemplum obedientiæ humilis atque velocis.

IN EADEM SOLENNITATE.

Laus instituti Carthusiani, & quis eremitæ, quisue cœnobitæ sit finis atque perfectio.

Sermo II.

Similabo eum viro sapienti, qui ædificauit domum suam supra petram, Matth. 7. In his verbis charissimi ad propositum nostrum assumptis commendatur beatissimus Bruno pater noster, maximè à duobus. Primo à fortitudine. Est autem fortitudo secundùm philosophum *III. Ethicorum*, aggressio terribilium causa boni. Et hoc insinuatur cùm dicitur. *Similabo eum viro.* Ipse enim virilem, hoc est, fortem animum habuit, & hoc dupliciter secundùm duas species fortitudinis, sumendo tamen fortitudinem largè, vt includat etiam temperantiam. Primo, quia fortiter & viriliter contempsit mundum, videlicet prosperitates, dignitates & honores, non solum quæ in vniuersitate multa habuit, sed etiam quæ ab Vrbano summo Pontifice quondam suo discipulo maxima habere potuit. Studium quoque scholasticum (quod cæteris arctius amabat) licet sanctum, tamen suo proposito tanquam inconueniens Christi pro amore reliquit. Secundo fortis fuit quia contempsit seipsum, delectabilia sibi interdicens & tristia sustinens. Nam extenuauit corpus suum vigilijs, macerauit abstinentijs, & cæteris quæ mortificationi cōgruunt, afflixit disciplinis. Vnde quam austeram post conuersionem continentissimam q; vitam duxerit pœnitentialem, ac omni virtute consummatam, Gregorius & successorum testantur statuta. Non enim potuerunt hæc é-

Fortitudo quid

Fortitudinis species duæ quæ.

Contemptus seculi quæ exigat

Contēptus sui quis sit.

tes eum filij alia ſtatuere, ſiue (vt melius dicam) ſtatuta per eum promulgare, quàm à ſanctiſsimo patre ac magiſtro & viderant & didicerant. Nec vtique ſimile eſt beatum Brunonem aliquid docuiſſe verbo, quod non perfectiſsimè (ſicut tunc maximè opus erat) monſtraſſet exemplo. Secundo commendatur beatiſsimus ordinis fundator à ſapientia, ſimiliter & duobus modis. Primo, quia domum ſuam, id eſt, ordinem ſuum prudenter inſtituit, ideò dicitur viro ſapienti ſimilis, qui ædificauit domum ſuam. Sapientiſsimè namque inſtituit ordinem ſuum, qui conſiderans eremiticæ & cœnobiticæ vitæ vtrinque labem & profectum, & vtriuſque pericula abſcindens, de vtraque meliora excepit, & vnam ex ambabus inſtitutionem faciens, voluit filios ſuos vtriuſque, hoc eſt, cœnobiticæ & anachoriticæ perfectionem ſortiri. Quippe, qui ſic quidem in congregatione & ſub obedientia viuerent, vt tamen ſocialis vitæ pericula neſcirent: nec tamen ſic in cœnobio iungerentur, vt vel ſolitudinis vel quietis fructu priuarentur ſed quemadmodum prædixi, ſimul vtriuſque vitæ perfectionem apprehenderent & finem. Eſt autem cœnobitæ (vt *in collatione patrum*. Caſsianus teſtatur) finis atque perfectio, omnes ſuas mortificare & crucifigere voluntates, at ſecundum Euangelicæ perfectionis ſalutare mandatum, nihil de craſtino cogitare. Quam perfectionem prorſus à nemine niſi à cœnobita, qui ſine ſollicitudine ſub alterius viui imperio, impleri poſſe certiſsimum eſt. Eremitæ verò perfectio eſt exutam mentem à cunctis habere terrenis, eamq; quantum ſinit humana imbecillitas, vnire cum Deo: quam econtrario inter continuos fabulantium ſtrepitus vellet adipiſci, tam ſtultum eſt ſperare, quam præſumptuoſum. Hinc planè videtur (ni fallor) chariſsimi, quantum noſtræ inſtitutionis profeſsio, extat commendabilis, quæ ad vtriuſque perfectionis finem ſuos tranſmittit alumnos, quæ ſuos profeſſores ſic gaudere facit ſolitudinis commodo, vt tamen actiuæ ſocialisq; vitæ non careant emolumento, vt ibi obedientiæ conquirant meritum, vbi contemplationis non patiuntur diſpendium. De hac profeſſione ſanctus Bernardus patribus noſtris ſcribens, Altiſsima, inquit, eſt profeſſio veſtra, cœlos tranſit, par angelis eſt, angelicę ſimilis puritati, non enim ſolum vouiſtis omnem ſanctitatem, ſed omnis ſanctitatis perfectionem, & omnis conſummationis finem, & omnis conuerſationis perfectionem. Non eſt veſtrum languere circa communia præcepta, neque hoc ſolum attendere, quid præcipiat Deus, ſed quid velit, & cætera. Cæterùm, chariſsimi fratres, quis neſciat ſi proficiendi defuerit ſtudium, nihil nobis prodeſſe ordinem optimè inſtitutum? Si non ſeruantes ſtatuta laudamus, quid aliud agimus, quam proprio teſtimonio noſipſos damnamus.

Secundo, commendatur à ſapientia beatiſsimus Bruno, quod domum ſuã fundauit ſtabiliter, quia ſupra petram, id eſt, Chriſtum. Vnde in ipſius laudem de huius ordinis ſtabilitate quidam exclamat, dicens: O nobilem autorem ſanctiſsimæ religionis, quæ nunquam à legibus ſuis & bona inſtitutione cecidit, ſicut cæteræ ferè omnes miſerè labaſcunt. Sed omiſſo interim quid alieni piè de nobis ſentiant, quæramus propriæ teſtimonium conſcientiæ. Cogitemus cum gemitu, quantum à patrum noſtrorum conuerſatione deficimus, quantum ab illorum perfectione diſtamus. Non modo loquor de prolixis vigilijs, tribus in hebdomada abſtinentijs, non denique de cibo ſale condito

taxat

Sapientia S. Brunonis in duobus.

Ordinem ſuum quam ſapienter inſtituerit S. Bruno.

Caſsianus Cœnobitæ finis quis ſit. Matt. 6.

Eremitæ perfectio in quo cõſiſtat.

Profeſsio Carthuſianę inſtitutionis quam ſit præcellens.

Bernardus.

Stabilitas Carthuſienſis ordinis quanta.

taxat condito, & cæteris pœnitentiæ exercitijs penè abolitis, qũæ licet adhuc in statutis legimus scripta, temporibus tamen nostris (quod valdè dolendũ est) non solum seruata non vidimus, verùm etiam posse fieri omnino desperamus. Vtinam vel saltem cætera silentij, solitudinis, obedientiæ, ieiuniorum regularium, & similium statuta districtè, inuiolabiliterq; custodiremus. Si non possumus (non dico non volumus) sed si non possumus, inquam, primorum patrum abstinentiæ tantum imitari rigorem, hoc tamen turpissimũ nobis sit, ipsos non æmulari mortificatione vitiorum. Delicata est valdè pœnitentia nostra, qua volumus afficere carnem, & nullum afflictionis sentire dolorem. In paupertatis voto gloriari & nullam penuriam pati. Vtinam annitamur ad id, ad quod sumus vocati: Ad pœnitentiam & luctum venimus, sed leuitatibus percrebro (& vltra quam etiam seculares decet) ac risibus inordinatè vacamus. Quapropter non incongruè Esaias propheta nos argũens: *Vocauit*, inquit, *eos Dominus Deus exercituum ad fletum, & ad planctum, & ad caluitium, & ad cingulum sacci, & ecce gaudium & lætitia.*

Pœnitentia delicata quæ sit.

Esaiæ 22.

Nolo tamen charissimi, vt putet me quis vel mentis hilaritatem, vel serenitatem vultus reprehendere, quæ in congregatione viuentibus tam sunt necessaria quam iucunda, quin potius exhortari ad compunctionis cordis, ad disciplinam obseruantiæ regularis, & potissimum ad prouocationem mutuæ charitatis. Respiciamus igitur ad antiquorum patrum nostrorum feruorem, quomodo in Dei timore per cellulas diuisi & mutuæ nihilo minus charitatis germanitate coniuncti, pro æmulatione virtutum ingentia exercebant studia, certamina & agones. Studebat vnusquisque (dum conueniebant) altero benignior, altero patientior, humilior, obedientiorqúe inueniri. Cauebant singuli alterutrum inobedientiæ, tepiditatis, leuitatis aut negligentiæ relinquere exemplum. Hic zelus, videlicet boni exempli (sine quo statuta scripta parum valent) validissima est ordinis columna, quæ dum perierit, & ordinem perire necesse est. Hunc zelum cum patribus nostris etiam nos habere, ac posteris nostris commendare, & debemus & possumus. Ea propter excitate fratres corda vestra, & quare monasterium intrastis, curue Carthusienses estis, recolite. Nunquid vt hoc genere vestium induamini? Nunquid vt raso incedatis capite? hæc & alia multa id genus signa sunt, quæ non monachum faciunt, sed ostendunt. Quid tũc facit monachum? Paupertas spiritus, sobrietas, abstinentia delectationum sensualium, mortificatio passionum, extirpatio vitiorum, continentia sensuum, abdicatio propriæ voluntatis, humilitas, mansuetudo, puritasq; cordis, obedientia, patientia, charitas ac reliquæ virtutes, quæ nos separant à mundo, conformant Christo, coniungunt Deo. Studeat vnusquisque bonum in se exemplum præbere, & quantum in se est non tam verbis, quam operibus quid agendum sit, & quid fugiendum fratrem suum docere. Studeat vnusquisque ad meliora semper progredi, & suo inuiter exemplo alios ac in se ostendat quomodo oporteat se humiliare, mortificare atque subijcere, ad laudem Domini nostri Iesu Christi, qui est benedictus in secula, Amen.

Feruor antiquorum patrum quãtus

Zelus boni exempli quã sit validissima religionis columna.

Monachum quid faciat.

Exemplum bonæ vitæ proximis nostris esse præbendũ.

IOAN. LANSP. CARTHVS. SERMO III. IN EADEM SOLENNITATE.

De impedimentis in via Dei, deq; cauenda murmuratione. Sermo III.

In tenebris ambulanti duo necessaria quæ. 1. Ioan. 2.

Sint lumbi vestri præcincti & lucernæ ardentes in manibus vestris. Lucæ 12. Ei, qui in nocte ac tenebris ambulat, duo summopere sunt necessaria. Vnū, vt corpus habeat ad iter expeditum. Alterum, vt in lumine ambulet ne offendat. Nam qui ambulat in tenebris, nescit quo vadit. Primum est in nobis necessarium, vt corpus nostrum ad iter habeamus expeditū. Multa nāq; sunt quæ ambulātē præpediūt ne veniat, aut tardius veniat ad patriā. Impedit .n. si graui præmatur onere, si differatur somno, si occurrētia spectādi alliciatur, voluptate ac curiositate, si rixando denique remoretur ab aliquo. Graui premitur onere corpus nostrum desideria sentiens carnis, vult dormire, vult delicatè comedere, appetit licenter voluptuari, vult nil triste sentire, vult nō fatigari aut laborare. Charissimi fratres, contra hoc impedimentum possunt filijs suis sanctissimus pater noster Bruno, quod in schola Christi ipse didicerat, remedium continentiæ salutaris, instituens in ordine suo abstinentiæ, ieiunia, vigilias, ad domandam carnis lasciuiam, ad fatigandam petulantiā, ad cohibendos denique motus quoscunque illicitos, ne demus membra nostra arma iniquitati.

Impedimēta in via Dei tria, quō sint abijcienda.

Carnis lasciuia quib. remedijs sit domanda. 1. Cor. 10. Galat. 5.

Quicunque inquit Apostolus, *sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum suis concupiscentijs.* Si illi Christi sunt, qui carnem suam crucifixerunt cum suis concupiscentijs, cuius sunt ij, qui carnem suam fouent cū suis concupiscentijs? Volunt delicatè comedere, fastidiunt communia, & nulla possunt sobrietate satiari. Contingit illis sæpè, iuxta commune adagium, vt venter oculo citius satietur. Si quæ desiderant, non ministrantur, aut quomodo accuratè volunt, non ministrantur, irascuntur, murmurant, obloquūtur, quasi in hoc Christo seruiant, vt secundùm carnem, quomodo mundi amici viuant. *Si secundùm carnem,* inquit, *vixeritis, moriemini: si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.*

Rom. 8.

Exod. 15. 17. Num. 14. 16.

Hæc charissimi sciētes, nolite errare, nolite vosipsos fallere, nolite vos Dei gratia indignos exhibere. Scitis quantum populus Israel murmurando peccauerit, quam grauiter Dominus offensus ob eorum murmurationem, terribiliter nimis eos (in terrorem murmurantibus) percusserit. Nolite igitur murmurare. Plura quam digni sumus accipere, contulit nobis Deus. Verè plura quam meremur, in omnibus nobis administrantur. Legantur statuta, quam legem sumus professi, videamus quid ex lege nobis debeatur, quid ex gratia, iam omnia administrantur ex gratia, & nemo gratiam agnoscit. Consuetudines allegant omnes. At consuetudines iustæ nostra vocantur statuta, has si allegamus, iustè zelamur, fiat nobis secundùm has consuetudines: & certè qui nunc conquerimur, tunc gratias agemus. Verùm si alias volumus consuetudines ijs allegare contrarias, hoc non est allegare (inquiunt ipsa statuta) consuetudines, sed corruptelas. Veruntamen charissimi, quemadmodum odi ac reprehendo murmurationes, ita reuera condoleo etiam quorundam necessitatibus. Inde autem magis doleo, quod paupertas nostram hic domum adeò premit, vt quomodo, vel pro nostra necessitate, vel pro cōsolatione quorundam æquum foret, non possit eis prouideri.

Consuetudines veræ bonæ quæ sint.

Est tamen & aliud, quod malè me habet. Video quorundam impatientiam in diuino officio ad finem festinantium, quantum putatis bone Iesu nauseant ipsi super cibo, vt putant, isto leuissimo? Quare non zelantur potius vt Dei laudes strenue agantur? Zelarentur profectò, inquis si amarét. Iã verò quod quis non amat, quomodo pro eo potest zelari? Conuincuntur igitur, nec amare Deum, cuius fastidiunt odiuntve laudes. Charissimi fratres rogo vos in Christi visceribus, non faciatis vobis Deum iratum, non faciatis auersum, hoc tempore pessimo, hoc tempore caristiæ, hoc tempore guerrarum, hoc tempore exactionum durissimarum, hoc tempore, quando mundus totus patitur & vbique præmitur. Nolite murmurare pro cibo & potu. Si qui præclari sunt aut præstantes in mundo, vix panem habent nigrum, quo vescantur ad satietatem. Per gratiam Dei adhuc nobis similæ abundant & oua, taceo cætera. Quando igitur affliguntur omnes, quando nemo non patitur, quomodo nos monachi, nos eremitæ, quibus ex professione incumbit & affligi, & penuriam pati, si fortasse non adsit abundantia, murmurabimus? quomodo non vltro etiam nobis subtrahemus, vt alijs adflictis coram Deo non simus inferiores? Quid putatis dicturus est nobis Dominus in fine, quando iam ad regni sui pulsauerimus ostium cum ijs, qui ad nuptias inuitati sunt intraturi? Nunquid non merito formidãdum est, ne exprobretur nobis: Vos *recepistis mercedem vestram*? Parum in seculo reliquistis, & plura in monasterio recepistis: pro paruis vestris laboribus abundantiam cibi & potus sine laboribus vestris sumpsistis. Quando alij serui mei esuriêrunt, vos plenitudinem eructuastis. Quando serui mei afflicti fame & penuria gratias mihi egerunt, vos cibo saturati murmurastis. Quando serui mei ea, quæ superfuerunt vobis, si habuissent, delitias arbitrati fuissent, vos penuriam estis conquesti. Recepistis mercedem vestram, recepistis bona in vita vestra. Hæc moneo, hæc rogo charissimi, custodiatis vos à murmurationibus, ne offensus Dominus ad tantam inopiam nos monachos redigat, vt in die Paschæ super duobus ouis exultemus, & gratias agamus. Dura sunt, quæ dico acerbioraque, quam fortasse dici necesse sit. Nam scio non multos in hoc arguendos. In cõmuni tamen sermone huiusmodi vitia arguuntur, vt paucorum verecundiæ & famæ consulatur. Qui innoxij sunt, gaudeant: qui rei, corrigantur. *Sint lumbi vestri præcincti*, continentia, sobrietate, vigilantia, disciplina, modestia, & si quid eiusmodi est, quo caro nostra domatur. Impeditur alio modo iter ambulantis, si diu dormiat. Charissimi fratres *estote prudentes, & vigilate in orationibus*. Pessimus monacho somnus est tepiditas. *Vtinam*, inquit, *esses calidus aut frigidus. Sed quoniam neque calidus es aut frigidus, sed tepidus, incipiam te euomere ex ore meo*. Insit igitur nobis feruor deuotionis, prompta voluntas hilaris affectus, vt desiderium nostrum erga Deum non languescat acedia, sed ingescat semper ad potiora vt quæ retro sunt ac præterita obliti extendamus nos semper ad anteriora. Despiciamus quicquid hactenus fecimus, & quotidie quasi à nouo incepturi, nouum feruorem excitemus. Impeditur tertio iter nostrum, si hæreamus occurrentium rerum voluptate aut curiositate. Quanto quis delectatur in creatura, tanto minus placet ei creator. Amor Dei indiuisus est, amari vult enim Deus toto corde. Nemo potest duobus do-

Reprehensio impatiẽtiæ quorũdã in diuino officio. Num. 21.

Murmuratio quã sit cauenda religiosis.

Matt. 25.

Matth. 6.

Luc 16.

Luc. 12.

1. Pet. 4. Tepiditas somnus pessimus. Apoc. 3. Philip. 3.

Voluptas creaturarũ quantũ noceat saluti animarum. Matt. 6.

minis seruire, nemo duobus dominis placere. Mortificemus igitur desideria nostra volumus enim & hęc & illa, & volēdi nō est finis, quia oculus nō satiatur visu, & cupiditas nunquam dicit, sufficit. Vnum igitur solum est necessarium, quod cor nostrum quiescere facit, & se nos saciat. *Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris.* Charissimi fratres in operibus vestris bonis sit oculus simplex vt totum corpus lucidum sit. Sit pura simplex intentio, vt omnia faciatis, quicquid boni facitis, in laudem Dei. Nihil moueat vos aliud, quam vt placeatis Deo. Nemo quærat seipsum, nemo cogitet quod suum est, hoc est, quod sibi commodo, quod honori, quod voluptati, quod vtilitati sit, sed quod ad Christi gloriam sit, seipso posthabito & contempto, vt luceat lux eius coram hominibus, qui glorificēt patrem nostrum quæ in cœlis est, super omnia benedictus. Amen.

Luc. 10.

Oculus simplex, habendus quis sit. Matt 6. Colloss. 2.

Matt. 3.

IN EADEM SOLENNITATE.

De tribus speciebus ingratitudinis cauendæ.

Sermo IV.

EGo elegi vos de mundo, vt eatis & fructum afferatis, & fructus vester maneat. Ioan. XV. Charissimi fratres, legimus in Iob: *Deus semel loquitur, & ipsum non repetit.* Ipse enim quicquid vel ad paucos, vel ad vnum loquitur, ad omnes vult esse dictum. Hoc modo Apostolis loquens, non illis solis loquutum se esse voluit, sed etiā nobis, & his quoque qui post nos futuri sunt vsq; ad finem seculi. Qui enim sic Christi legunt verba, quasi ijs tantum, qui tunc vixerunt, loquutus fuerit, & nihil in se recipiunt eruditionis, possent etiam pari fructu legere, quomodo olim destructa fuerat Troia aut Roma cōdita, &c. Verum nos fratres charissimi ita accipimus Christi verba ad Apostolos, tanquam ad nos, imo verè etiam ad nos dicta. Nescio enim quibus hodie potius Christus in his verbis loquitur, quam bonis monachis Christi regulam & ordinem suum obseruātibus tametsi omnibus loqui voluerit Christianis. *Non vos*, inquit, *me elegistis, sed ego elegi vos.* Rectè quidem Domine. Quid enim eligeremus, quando non eramus? Quid eligeremus, cum in peccato, cùm in tenebris essemus, & nihil boni diligebamus? *Ego elegi vos*, hoc est, neq; de studio vestro, neque de merito vestro accidit vobis, sed de benuolentia mea, de gratia mea, de tractu meo vobis contigit vt sitis ad me conuersi. *Nemo* enim *venit ad me, nisi pater meus traxerit eum. Et nemo venit ad patrem, nisi per me.* Ego itaque elegi vos, non quia fuistis boni, non quia meliores cæteris hominibus, nec ideò, quod scirem vos futuros bonos. Nihil horum. Non enim si boni estis, essetis nisi per me. Non essetis boni, nisi vos facerem bonos. Non igitur ex vobis est, non de vestro est, si estis boni, sed de meo, quia elegi vos. Gratia electionis (si estis) fecit vos bonos. Elegi autem vos de mūdo (& sicut in Deuteronomio legitur) elegi vos de cunctis gentibus, quas creaui in laudem & honorem nominis mei tanquam populum mihi peculiarem, vt seruetis præcepta mea & cæremonias meas, & posui vos in paradisum voluptatis, scilicet in terram promissionis, hoc est, in statum religionis, in claustrum monasticæ vitæ, quæ reuera non immerito paradisus dicta

Iob 33.

Ioan 6. Ioan. 14.

Deut. 14. 16

para-

paratur. Nam etsi paradisum terrestrem, statum videlicet innocentiæ, statũ obedientiæ, quo caro spiritui, spiritus subijcitur Deo, amisimus: ædificauit tamen nobis propemodum Spiritus sanctus aliam paradisum, per sanctos patres instituendo regulas atque viuendi modos, quibus tanquam in paradiso à peccato, saltem graui, viuamus (si volumus) immunes, faciamusqúe rebelles passiones assidua mortificatione nobis obedientes. Et licet in hac paradiso, hoc est, in monastica vita multa videantur dura & austera, quare non paradisus, id est, hortus voluptatis dici debeat, est tamen reuera bonis, pijs, Deo deuotis, hortus voluptatis, non iuxta exteriorem hominem, cui sane maximè quamdiu adhuc immortificatus est, aspera occurrunt, sed iuxta interiorem hominem, & secundùm spiritum, qui multa in hac paradiso suauitate irrigatur. His enim qui verè renunciauerunt mundo, qui ex affectu, & ex corde suo mundi amorem profligauerunt, est religionis status iugum suaue, & onus leue. Nec potest nõ esse verum, quod eiusmodi Dominus promittit centuplum in hac vita pro simplo, quod sui amore reliquerant recipiendum, & nihilominus vitam æternam.

Paradiso cur merito comparetur vita monastica.

Gen 3.

Religionis iugũ quibus sit suaue & quibus nõ Matt. 11. Matt. 29.

Porro, si qui sunt, qui corpore versantur in eremo seu monasterio, corde in Aegypto, qui ad onera ordinis inuoluntarij impatientesqúe corde murmurant, qui effugia atque remedia quærunt, aut qui vltroneæ suæ professionis immemores, quæcunque faciunt, quasi coacti, & ex quodam timore faciunt, ita & si possent vel clam, aut impunè, aut citra verecundiam vellent transgredi, ijs religio planè nõ est paradisus, sed misera (quam ipsi sibi faciunt) captiuitas. Sunt enim miserabiliores omnibus hominibus, neque hic consolationem, neque ibi, id est, post hanc vitam spem habentes, sed viuunt in tristitia & amaritudine, propter malam conscientiam & malam voluntatem. Verùm hæc dicta sunt de obstinatis, impijs, & qui mala sunt volũtate, duroqúe corde, non de his, qui imperfecti sunt, licet bonæ sint voluntatis, qui contra voluntatem suam quandoqúe tristitiam sentiunt, aut gemunt sub oneribus ordinis, hi si non consentiunt, si non retrocedunt, si non expectant, donec ab alijs cogantur, sed cogunt seipsos, faciuntqúe de necessitate virtutem, sunt quidem ad tempus, in labore & tristitia, sed tristitia, eorum vertetur in gaudium, fietqúe dulce, quod erat illis amarum. Cæterum, illos putatisne in paradiso viuere, qui in feruore currunt charitatis, qui nõdum iusti præuolant, vbi de voluntate Dei aut superioris constiterit, qui faciunt cuncta cum desiderio & suauitate, qui gaudent, quod aliquid possint facere beneplacitum Deo, quibus licet exterior homo sæpè turbatione aut fatigatione molestetur, secundum tamen interiorem hominem renouantur? ipsi de die in diẽ, pacẽ & trãquillitatẽ indies maiorẽ per subiugationẽ exteriris possidẽtes. Hi plura cupiũt facere bona, q̃ possunt. Hi nõ discutiũt, nõ interrogãt mortale an veniale sit, q̃ prohibetur: qa vbicunque Domini aut superioris loco Dei constituti didicerint voluntatem, execrantur pari studio, quicquid illi aduersatur. Habent igitur tranquillam bonamq̃ semper conscientiam, qua in hac vita nil dulcius est, nil felicius, nil suauius. Nam gaudium, quod mundi habent amatores in crapulis, in venereis, in amoribus illicitis, in luxu & in abusu creaturarum, in choreis & tripudijs, insania est, non gaudium.

Ioan. 26.

Religio monastica quibus sit paradisus.

Gaudiũ mũdi insaniam esse, non gaudium.

non gaudium, ad æternum væ & perpetua lamenta perducens. Habent quoq; que huius gaudij amatores hic vermem rodentem cõscientias eorum. Porrò post hanc vitam vehementius rodentur, quod vident se ineffabiles pœnas, quas patiuntur, euadere (si voluissent) nullo negocio potuisse, & consortio gaudiosissimo beatorum in cœlis sese sua temeritate atque stoliditate priuasse. Verùm his relictis, *Ego* inquit Dominus, *elegi vos filioli de mundo*, hoc est, de vita mala, statu peccandi, de societate mala, de peruersa voluntate peccandi, & posui vos in statum religionis, quo ab occasionibus vos seducentibus & retrahentibus, à periculis, à tẽtationibus & ruinis multis contutatus sum, *vt eatis* per studium bonæ voluntatis, *& fructum afferatis* bonorum operum, præsertim obedientiæ, quæ nulli operi quamlibet vilissimo non reddit fructum aut præmium. *Et fructus vester maneat*, per perseuerantiam & humilitatem. Vtraq; enim & superbia & instabilitas boni operis fructum exuit.

Beneficium vocationis non esse parui faciẽdum.

Ingratitudo triplex cauenda quæ sit.

Ecce charissimi fratres, hoc beneficium vocationis nostræ nõ leue aut paruum existimemus, ne ingratitudinis rei inueniamur, simulq́ue pluribus potioribusq; beneficijs, quæ per gratitudinem accipere potuissemus, nosipsos spoliemus. Ingratitudo, quantum nunc sufficit, triplex est. Si aut non cognoscimus beneficium acceptum, aut si parupendimus non dignas gratias agentes, hoc est, nõ beneficium illud æstimantes, aut si beneficio, ad quod collatum est, non vtimur. Caueamus itaq; ingratitudinem, cum in omnibus, tum præcipuè in hoc beneficio vocationis nostræ. Primo, vt cognoscamus vocationem hanc esse nostri à Deo. Quis enim sibijpsi persuadere posset, contemnere mundi gaudia, florem iuuentutis, societatẽ amicorum, temporalia bona atq; diuitias, & dare se ad carnis afflictionem, ad captiuitatem perpetuam, abdicare à se libertatẽ voluntatis (qua nihil nobilius, nihilq; magis est proprium homini) abnegare sua desideria, subijcere se ad volũtatem hominis alterius, idq; per oẽm vitam suam? Hoc, inq̃, nemo hominũ negotio, neq; alteri persuadere potest. Natura enim haudquaquam hoc docet, sed inspirat hæc Deus, nec solum inspirat, sed etiam toleranda, imò & desideranda facit. Quot sunt in mundo homines, qui (si tamen sano vt olim vtantur iudicio) statum religiosorum laudant, qui se bonos monachos optant, quãdiu tamen diuinæ gratiæ tractum in se non sentiunt, quod laudant, quod amant, quod optant, non amplectuntur? Si ergo quicquid boni in nobis est, à Deo est, quomodo quod optimum & perfectissimum est (se abnegare & totum Deo offerre) à Deo non est? Omnino igitur indubitatum, omnino firmum sit fratres apud nos, vtrumque esse ex Deo, & quod seculum reliquimus, & quod ad hanc religionem, ad hunc statum, ad hunc locum venimus.

Vocationẽ suam Deo acceptam referre debẽt religiosi

1. Cor. 4.

Cõuersionis suæ neminẽ debere pœnitere.

Neminem igitur conuersionis suæ pœniteat, nemo diuinæ vocationi ingratus inueniatur. Nemo huiusmodi sibi phãtasias diabolicas in corde fabricet. O vtinam in tali aut tali statu viuerem, vtinam ordinem illum ingressus fuissem, vtinam illo loco receptus fuissem, quasi ibi nulla tenta iosit, nullus diabolus, nulla pugna, aut quasi Deus, qui vocauit nos, errauerit, male nos huc insipienterq; vocans, cùm potuisset sapientius vtiliusq; alio nos vocasse, aut quasi nos sapientiores constituere velimus Deo, qui melius sciamus, quid & vbi & quomodo expediat saluti nostræ, quam Deus, aut quasi Deum infidelitatis arguamus, qui cum nos vocare voluerit, ad incongruum tamen ordinem

dinem & locum nos vocauerit, magisq; salutaria nobis dare aut noluerit, aut non sciuerit quando ipse pater amantissimus & sapientissimus est, qui non solum bona, sed optima quæque & maximè salutaria nobis semper prouidet.

Optima quæque filijs suis prouidere Deũ.

Charissimi per nos huc non venimus: Deus ipse vocauit nos. Quare? Profectò, quia id optimum nobis fore sciuit, ideò vt pater fidelissimus huc vocauit nos. Si alibi maior nobis fuisset salus, hoc ipsum vtique sciuisset, & (quia bona & optima eius sunt data) illuc nos perduxisset. Qui enim non potuisset noluissetve ad meliorem nos statum (si nobis fuisset melior) clementissimus pater vocare, quando tamẽ vocare nos voluit? Quis enim pater, qui filio suo, cum possit, non prouidet optima atq; saluberrima? Cùm itaque millies, imò infinities patre plus amet nos Deus, impium est calumniari, aut arguere vocationem illius. Calumniatur autem & arguit, quisquis hac non contentus, putat se meliorem sibi procurare posse, sapientiorem se constituens Deo. Cuius vocationem fuisse (quod ad monasterium, vbi iuxta regulam viuitur, venimus) vel inde intelligimus (& hoc citra dubium) quia cor nostrum inclinauit, & occasiones quotquot fuére necessariæ, quibus effectum sortiretur vocatio sua, procurauit, atque in finem exequendo nos huc perduxit. Non igitur charissimi fratres simus ingrati Deo, perniciosas has phantasias, diabolicasq; vacillationes admittendo, quibus fit, vt ad displicentiam status, locíq; perducti nihil cum alacritate, nihil cum feruore & gaudio spiritus, nihil cum stabilitate propositi, sed cum tristitia, tædio & amaritudine omnia faciamus. Secundo, committitur ingratitudo, quando beneficium quidem agnoscitur, sed non ea veneratione, qua debet, æstimatur. Credite fratres beneficium vocationis nostræ de maximis potissimum esse. Nihil nobis profuisset esse creatos, nihil redemptos, si non essemus ad pœnitentiam vocati, expectati atque iustificati. Post baptismum enim cecidimus omnes, & florem primeuæ atque vernantis ætatis nostræ peccando diabolo obtulimus. Quantum putatis fuit beneficium diuinum, quod tos annos portauerit nos hostes suos sibi rebelles ac contumelioſos? Aspexit sui cõtemptum & sustinuit. Quod item non damnauit nos, vt iustè potuisset in peccatis nostris, quantæ est misericordiæ? Quid quod tanto tempore expectauit, vocauitq; iterum ac iterum ad pœnitentiam? Quot sunt in inferno hodie, quibus nulla vnquam spes, nulla consolatio, nulla salus erit, qui fortasse vnum duntaxat peccatum mortale contraxerunt, aut saltem multo quam nos pauciora? Vbi sunt, qui olim nobiscum peccauerunt, & in peccatis suis obierunt, quorum neque in cœlo neque in terra est hodie memoria, & iacent, iacebuntq; in perpetuis tormentis? Quomodo nos perditi non sumus cum ipsis? Quid nos fecimus, aut vnde hoc nobis, quod hactenus præ illis nos ad pœnitentiam sumus reseruati? Nonne ingens super nos fulsit misericordia Dei, quæ nisi fuisset, sederemus iam multo tempore in inferno? Quantum est ergo hoc beneficium, quo cæca corda nostra illuminauit, dura emolliuit, atque voluntarios nos ad pœnitentiam fecit, locum, statũ, instructores, libros, rectores, collegas: & planè quicquid conduceret, quicquid pro animæ aut corporis salute foret necessarium, nobis prouidens ac tribuens?

Vocationis diuinæ calũniator & reprehensor quis sit.

Beneficium vocationis quam sit magnum.

Finis vitæ monasticæ quis.

Tertium, quo ingratitudo committitur, quando beneficio non vtimur, ad quod nobis est collatum. Charissimi fratres, finis vocationis nostræ est perfectio charitatis. Ad hunc finem status religionis institutus est, quo noxia submoueantur, pericula fugiantur, malæ occasiones tollantur, bonæ adijciantur, peccatis disciplina, tentationibus remedium, bonæ voluntati præsidium administrentur, ignorantes instruantur, infirmi inuentur, malè volentes arceantur, tandemq; ad salutem omnes, ad perfectionem charitatis promoueantur. Et licet non omnes, qui monasticen profitentur, ad perfectionem veniant, omnes tamen tendere coguntur, nemini sub transgressione licet voti nolle esse perfectum, aut abijcere omnia, quibus comparari iuuari debeat perfectio. Vulgari namque modo loquendo, perfectio charitatis est, vt homo omne studium suum deputet ad vacandum Deo, rebusq; diuinis, cunctis alijs prætermissis, quæ non sunt de necessitate præsentis vitæ. Charissimi fratres, ne igitur hic simus Deo ingrati, ad quæ vocati sumus accingamur alacres & fortes vincentes carnem nostram. Nulla nos acedia ab his, quæ ad diuinum spectant cultum retrahat, nulla negligentia retineat, nulla carnis indulgentia ad lautè laxeq; viuendum nos eneruet. Nulla mollities ad non frangenda desideria nostra nobis imponat. Quando surgendum est, surgemus, quando eundum, eamus, quando silendum, sileamus, quando operandum, operemur, vt semper Deo in obedientia, nunquam in propria voluntate diabolo seruiamus. Habemus ducem & principem nostrum D. Brunonem, qui in ætate iam penè senili ad pœnitentiam iuuenis factus est, qui ad castigationem carnis ætate licet frigidus feruore incaluit, qui per ætatem fractis iam viribus athleta fortis exemplum sanctitatis & perseuerantiæ nobis reliquit. Cuius oremus nos apud Deum & merito & intercessione iuuari, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus benedictus in secula, Amen.

Ad perfectionem tendere obligatos esse religiosos.

IN EADEM SOLENNITATE.

Vt S. Bruno perfectè mundum contempserit, totum se ad Deum conuerterit, & in semel arrepto pietatis studio perseuerauerit, atque vt eum imitari debeamus.

Sermo V.

EVge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis supra multa te constituam: intra in gaudium Domini tui. Matth. 25. Agimus hodie dilectissimi fratres solennitatem patris nostri D. Brunonis: cui quàm pulchrè conueniant verba thematis iamiamq; recitati, puto vosipsi aduertitis. Ipse enim est seruus bonus, quia fecit voluntatem Domini sui, mundum contemnens & seipsum, totumq; se diuinæ mancipans voluntati exequendæ. Ipse est etiam seruus fidelis, quia in his non seipsum spectauit, sed gloriam domini sui, atq; vsque in finem fidelissimè domino suo adhæsit constanti & virili perseuerantia. Obsecro fratres mei diligamus & veneremur, talem & tantum Dei amicum, patrem & ducem nostrum. Atque vt ad illius amorem & veneration[em], tum quoque imitationem magis ac magis inflammemini dicam hac vice nonnul-

Matth. 25. Luc. 14.

nonnihil in commendationem tanti patris, vt & meo satisfaciam officio, & vestræ deuotioni ac expectationi. Et quamuis multa sint in hoc beatissimo Patre, quæ certatim & prædicanda & imitanda se nobis offerant, tamen cæteris prætermissis, tria illa quæ iam paucis commemoraui, in præsentiarum paulò fusius tractanda suscepi, quæ sunt, perfectus illius mundi contemptus, perfecta ad Deum conuersio, stabilis & inconcussa in semel arrepto proposito perseuerantia. Ex his sicut primum locum obtinet perfectus mundi contemptus, ita & primo tractandus est. Scitis charissimi fratres, quemadmdum beatissimus pater Bruno mundum totum contempserit. Simul atque conuenit cum suis socijs, & inter eos quædam facta est de emendanda vita conspiratio, ita cuncta quæ habebat atque etiam habere potuisset in mundo dereliquit, vt nihil penitus sibi reliquum fecerit: non agros, non domum, non pecunias, non familiam, denique nihil omnino. Videtis vt in ipso suæ conuersionis exordio perfectè re ipsa perstiterit, quod Christus dixit diuiti illi adolescẽti, sed diuitias malè diligenti, atque ob idipsum ad Christi adhortationem obsurdescenti: *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me.* Ita nimirum sanctus & admirabilis pater Bruno iam Christi vocantis & trahentis gratia illustratus, videbat se expeditis & inoffensis pedibus ingredi post Iesum non posse, nisi grauẽ mundi sarcinam ex suis humeris deponeret. Quamobrem sine mora distractis omnibus & omni simul habendi aut quicquam possidendi cupiditate reiecta, totum animum, cor, amorem, studium, affectum, fauorem suum à mundo reuocauit, & ad Christum adiunxit, dicens Domino cum Propheta: *Quid mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? Deus cordis mei & pars mea Deus in æternum.* Magnæ fuit hoc virtutis, magni feruoris, magnæ perfectionis in tali viro tam nobili, tam erudito, tam fortunato, tot mundi nexibus implicato, tam repentè, tã fortiter, tam integrè quicquid huius mundi est à se abijcere potuisse. Qui parum aut nihil habet vel etiam sperat in mundo, facilè potest mundum despicere, vtpote à quo se despici videt. Atqui mundi honoribus, diuitijs, voluptatibus affluere, & tamen Christi amore hæc simul omnia magno & intracto animo tanquam stercora & fumum quendam penitus repudiare, nihilq; omnino huius mundi habere velle, nihil huius mundi diligere, paupertatem, vilitatem, nuditatem, asperitatem cum filio Dei propter nos ad extremam inopiam & miseriam sponte sua redacto amplecti, id verò eximiæ ac raræ virtutis est. Vnde hunc beatissimi patris Brunonis tam virilem & immutabilem mundi contemptum non mediocriter suspicere, admirari ac venerari debemus. Credo sanè nonnunquam euenire quibusdam ex nobis iam paupertatem professis, iam mundi contemptum ipso habitu & nomine præferẽtibus, vt multum ægrè à paruis & vilibus rebus nostro vsui permissis separemur. Et tamen S. Bruno adhuc in medio positus fortunæ blandientis cursu, maxima & plurima gaudens & alacer dereliquit, & ne ipsa quidem vitæ necessaria, quæ nobis abundè suppetunt, sibi reseruauit, omnino curam & solicitudinem omnem proijciens in Deum, certissimè confidens illius prouidentia se enutritum iri. Si ergo nobis molestum est quandoq; vel leuissima re priuari, quæ tamen nostra non est, quia nihil proprij habemus, quanta obsecro virtus fuit amplissimas mundi fortunas & spes adeò nihilipendere &

S Bruno vt contempserit mundũ.

Matt 19 Marc.10. Luc.18.

Psalm.72.

Contẽptus mundi perfectus qui contingat.

1.Pet.5.

Rebus creatis quã sobriè vtendũ.

abdicare potuisse? Ergo charissimi fratres hoc ipso tam insigni venerandi patris nostri exemplo manifestè admonemur, nulli rei creatæ animi affectu adhærere, sed vti quidam sobriè, religiosè, ac rationabiliter illis quæ ad vitam transigendam nobis necessaria sunt: at nihilominus cor semper habere ab omnibus absolutum, vt solus Deus suo id sibi iure vendicet, nec ibi vnquã

Leuit. 10.

amor creaturæ cuiuscunque inordinatus, tanquam ignis alienus qui legitima prohibetur, ardeat, ne eueniat nobis quod duobus illis filijs Aaronis alienum ignem in thuribulis, per quæ corda nostra significata sunt, offerentibus, quos sicut nostis, ignis à Deo missus subito extinxit in terrorem & admonitionem mortalium omnium, ne quis vnquam cor suum dedat creaturis, soli creatori dedicandum. Itaque quamdiu aliquid ex his quæ in mundo

Galat 5.

sunt, eo animi affectu retinemus, vt illud sine dolore voluntatis & rationis (Aliud enim est, si nonnihil sensualitas obmurmuret, quæ semper luctatur aduersus spiritum) relinquere non possimus, nondum perfectè cum beatissimo Brunone mundum contempsimus, qui etiam ipsa vitæ necessaria adeò sibi interdixit, vt tenuem ac vilem habitum pro corporis indumento, modicum panem & aquam duntaxat sæpè in cibum ac potum acceperit, idq; in illa horrida & immani solitudine, vbi si omnia ad victum & vestitum supperterent necessaria & accommoda, vel ipsa loci tamen & aeris asperitas, cœlique

Cicero.

rigor & horridus aspectus, vbi sicut quidam ait, Horrifer Aquilonis stridor gelidas magna anni parte molitur niues, posset satis superq; ad corporis afflictionem sufficere. O qualis est nostra vita, nostra pœnitentia, nostra inopia, noster mundi contemptus, si cum reuerendissimi patris huius mundi contemptu & conuersatione comparetur.

Philosophi quidam vti mundum cõtẽpserint. Rom. 1.

Videamus nunc de altero, quod est perfecta ad Deum conuersio. Putant fratres charissimi, qui tam perfectè mundo valefecerat, qui nihil in mundo sibi retinuerat, alio quam ad Deum se transferre potuerit? Legimus quidem de Philosophis quibusdam, quod & ipsi omnia huius mundi abiecerint, sed ideò vt possent vacare liberius sapientiæ, imò stultitiæ suæ. Non nouerant illi Deum, nec promissam fidelibus beatitudinem perspectam vel sola fide habebant: non ergo poterant se ad Deum totos conuertere, sed stulti facti sunt, & euanuerunt in cogitationibus suis, seruieruntq; creaturæ potius, quàm

S. Bruno quã perfectè se ad Deum conuerterit.

creatori. At verò beatissimus pater Bruno certissima fide sciens esse Deum, sciens in cœlis repositam mercedem iustitiæ omnibus pijs, sicut totum se euocauit ab hoc seculo nequam, ita totum se transtulit ad quærendum, amandum, contemplandum, possidendum, fruendum Deum. Id verò nemo

Galat. 5. Col. 3. 1. Cor. 15.

potest facere, nisi qui simul vitijs omnibus nuntium remittat. Ergo beatissimus Bruno absque vllo dubio mundi vinculis primum contritis, deinde aduersum seipsum totus insurgens, crucifixit carnem cum concupiscentijs suis, & mortificauit membra sua, vitia & passiones malas omnes, & totum vetere hominem, vt sicut prius gesserat imaginem terrestris Adæ, ita deinceps gereret cœlestis. Oportet enim vt in homine prius moriantur vitia omnia, quã possit Deo coniungi. Hic si prosequi longius velim, quam sublimiter beatus pater de vitijs & eorum autore diabolo, de seipso & carne triumphauerit, quantum in virtutibus indies profecerit, quomodo Deo ad quem se conuerterat, totus semper inhæserit, & quam excellenter denique in Deum transforma-

formatus sit, nimium prolixus ero. Potest quisque horum aliquam inde cõiecturam capere, quod summus pontifex vocauit eum ad curiam suam: vtiq; non vocaturus, nisi certissima relatione didicisset, adeò eum in omni gratia & virtute excreuisse, vt absque sui detrimento posset tuto versari in totius orbis arce, id est, vrbe Romana, & suis consilijs toti Ecclesiæ non mediocriter prodesse. Sed quid est fratres: quod Deus rursus voluit mundi tumultibus implicari amicum suum, qui vt ipsi soli posset vacare, mundo prorsus renunciauerat? Vtique nobis patris nostri sanctitatem, prudentiam, sapientiã, mortificationem, perfectionem indicare voluit, vt dum discimus etiam in medijs periculis à prima conuersione eum minimè defeciisse gaudeamus nos sub tanti patris signis militare in religione Carthusiana, pudeatq; nos vinci à vitijs, quando in cœnobio velut in portu ab omni mundi strepitu sejuncti viuimus, nec occasiones peccandi admodum nobis suppetunt, nisi eas ipsi captare velimus. Est etiam hic quod imitari debeamus in hoc sanctissimo viro, est vnde & nobis plurimum displiceamus. Hortatur nos mirabilis eius ad Deum conuersio, vt memores professionis nostræ, non iam nostris obsequamur desiderijs, non nostris ducamur voluntatibus, non nostris simus sensibus & sensuum oblectamentis ac curiositate dediti: sed ad Deum extra quẽ nunquam benè esse potest animæ rationali totos nos conuertamus, & syncera cordibus liberis animis, non coacti sed vltronei faciamus eius voluntatem, odiamus omnem iniquitatem, mutuo nos diligamus, inuicem nos verbis & factis ædificemus, quæ pacis sunt sectemur, scandala nec præbeamus alijs, nec ex alijs capiamus, non iudicemus alios temere, non nobis ipsis placeamus, aliorum bonis congratulemur, malis congemiscamus: denique sicut filij Dei in hoc vnum vno omnes animo, pari studio, eadem solicitudine incumbamus, vt vita nostra sit vera ad Deum conuersio, auersio à peccatis & si quispiam in nobis videtur in se habere aliquid ab his diuersum, eum cuncti adiuuemus & prouocemus verbis, precibus, exemplis, vt id emendet. Sunt enim in omni congregatione infirmi quidam, quos non oportet contemnere sed commiserando suauiter portare, & omni studio benevolentiæ ac fraternæ charitatis allicere ad meliora maximè quando omnes vnius corporis membra sumus, & vnum in cœlis patrem habemus, qui diligit cuncta quæ fecit.

Sed ne sim lõgior, tertium nunc paucis pertractabo, quod est stabilis perseuerantia. Non est necesse fratres, vt vobis commemorem beatissimi patris Brunonis perseuerantiam, quæ iam toti orbi nota est, quæ fecit vt numeretur inter filios Dei, & ab omnibus sanctus colatur. Perseuerauit autem, vt partem iam dixi, non modo sicut complures fecerunt sancti intra cœnobij septa inclusus, sed etiam in multis & magnis periculis, in oblatis ipsi honoribus & dignitatibus, idq; genus alijs multis. Rara auis est fratres, qui in talibus perseueret. O quam multi in eiusmodi occasionibus miserè perierunt. Nobiscum benè agitur, si vel in cœnobio & cellis seruare possimus animas nostras, & perseuerare vsque in finem. Tamen perseueremus, & si millies labi nos contigerit, ab ipso lapsu mox resurgamus. Non fraudabitur perseuerãtiæ corona, quisquis etiam post multiplices lapsus tandem vicerit. Quosdã permittit Deus subinde labi, vt pessimo præsumptionis spiritu non elidã-

Perseuerantia quali opus.

Labi in vitia cur Deus quosdam permittit.

tur, quo multi funditus subuersi sunt, qui pro magnis habebantur. Sed etsi labimur vt homines, non simus obstinati in malo vt dæmones. Sæpè militi illi maiorem reportant gloriam, qui in bello crebra accipiunt vulnera & tamen non penitus fugiunt, è pugna, sed semper animum virilem recipiunt, quam qui non vulnerantur vnquam, sed frigidè decertant.

Perseueremus igitur & vt perseuerare possimus, non nostris fidamus viribus, sed in adiutorio altissimi habitemus. Ab illo est bona voluntas nostra, qua bene inchoamus: ab illo est fortitudo nostra, qua magis ac magis progredimur, ab illo denique est perseuerantia nostra, qua ad finem vsq; virtutem perstamus. Qui lapsus est, certus de diuina misericordia iam resurgat: & si plus quam millies relapsus fuerit, non maneat prostratus, sed rursum resurgat, semperq; in finem vsque pugnet contra seipsum & instabilitatem suam. *qui vero stat videat ne cadat*. i. sit humilis, lapsis non insultet, sed condoleat, meminerit se hominem esse, qui possit facilè excidere, nisi seruetur gratia & benignitate Domini Iesu qui *superbis resistit, & humilibus dat gratiam*. Nihil sanè ita perniciosum est homini religioso, vt cæca præsumptio & nimia sui præfidentia. Quid quæso habes ô frater quod non accepisti? Si autem accepisti, cur tibi tribuis quod tuum non est? cur non magis times, ne ob tuam superbiam tibi auferatur quod habes, & alteri quem tu fortassis modo tanquam infirmum parui pendis, detur? Hæc dixerim vt caueamus animi elationem, quæ sæpè etiam bonis hominibus sub quadã Zeli & iustitiæ specie subrepit, atque vtinam non multos penitus euertat. Ab hac peste tutus est, qui cum S. patre Brunone in perfecto mundi ac suijpsius contemptu, & stabili sui ad Deum conuersione perseuerat vsque in finem. Sed quid fratres charissimi, quid gloriæ, quid beatitudinis, quid dignitatis credimus obtinuisse sanctissimum patrem nostrum Brunonem in cœlis? quando post tam felicem perseuerantiam, post deuictos hostes omnes, post confectum vitæ huius curriculum, solutis corporis vinculis, felicissima anima eius ad cœlos migrauit? Quis dubitet summa cum benignitate occurrisse illi Dominum Iesum cũ innumeris angelorum & sanctorum agiminibus, dixisseque illi quod tam supra thematis loco recitaueram. *Euge serue bone & fidelis &c. intra in gaudium Domini tui?* Quis capiat gloriam illi animæ purissimæ ac sanctissimæ à Deo collatam? An verò dubitare quis potest inter præcipuos cœlestis Hierusalem ciues receptum esse, hunc virum sanctissimum, qui tam sublimem egit vitam in terris, & tot animas Christo lucrifecit, hodieque lucrifacit? Obsecro fratres mei, imitatores simus patris beatissimi, vt & ipsi dũ aderit extremum vitæ punctum, audiamus à Domino singuli: *Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui*: quod nobis præstet meritis Sancti Brunonis sanctorum omnium splendor & gloria Iesus Christus in secula benedictus, Amen.

Surgendum quinam sit ex lapsu vitiorum.

Psal. 90.

1. Cor. 10.

Iacob 4.
1. Pet 5.
1. Cor. 4.

Matt. 25.

IN SO-

IN SOLENNITATE OMNIVM SANctorum.

De via Sanctorum planè mirabili.

Sermo I.

REddidit Deus mercedem laborum sanctorum suorum, & deduxit illos in via mirabili. Sapie. X. Charissimi fratres, quam diu in hac vita sumus, in itinere, in labore, in afflictione, in ærumnis, in miseria vt exules & peregrini sumus. Væ qui hanc vitam, qui huius mundi incolatum, pro patria diligunt, quia non gloriosus eorũ erit vitæ finis. Væ qui aliud nesciunt quam edere, bibere, ociari & nugari, vt hæc sit pars eorum, hoc studium atque gaudium, dum interim *sancti circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus. In solitudinibus errantes, in montibus & speluncis, media macerati, extenuati vigilijs, orationibusq́, instantes, & carnem suam cum vitijs ac concupiscentijs crucifigentes. Habiti sunt in derisum & in similitudinem improperij, & vita eorum reputata est sine honore atq́, insana,* propterea quod stulti propter Christum quæ mundus amat, ipsi abiecerunt: quæ vulgi opinio magnificat, contempserunt: quæ caro concupiscit, execrati sunt. Itaque cum in laboribus & afflictione esset vita eorum, *mortem habuerunt in desiderio, vitam verò in patientia.* At modo quam sunt felices, quibus reddidit Deus mercedem laborum, à quorum oculis absterſit omnem lachrymam, quorum paupertatem donauit regno cœlorum, quorum luctũ consolatus est, vt non sit illis amplius lamentum, neque labor, neque vllus dolor, quorum esuriem & sitim reficiens exultatione satiauit. Quid dicam? quorum merces copiosa est in cœlis. Adeò, vt neque oculus viderit, neque auris audierit, neque in cor hominis ascenderit, quæ illis præparauerit Deus, vtpote diligentibus se. Agite nunc charissimi & imitamini: non sint vobis vigiliæ prolixę, non austera iudicentur ieiunia, non carnis afflictio grauis, non importabilis solitudo, non tristè silentium, non dura aut molesta obedientia, non denique intoleranda fratrum immortificatorum inciuilitas. Exemplum habemus eorum qui præcesserunt. Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt, & væ interminatur his, qui perdiderunt sustinentiam. Interrogate & discite quid nocuerit, imò quid cõtulerit beato Laurentio crates ignea, quid Paulo persecutio & gladius? quid Petro crux, quid denique cæteris sanctis laniatio carnis, truces bestiæ, ignes, cataſtæ, eculei, pices feruentes, flagella, pressuræ, exilia, atque adeò ipsa ignominiosa mors. Nõne etiam nos hæc in illis osculamur, veneramur, prædicamus extollimus? Quanta est igitur illorum nunc beatitudo in gloria, quorum tam gloriosa hic in terris sunt tormenta. Itaque reddidit Deus mercedem laborum sanctorum suorum. Labor & afflictio spiritus defierunt, & laborum gloriosus nunc apparet atque sentitur fructus. *Euntes ibant & flebant mittentes semina sua.* At nunc *venientes venient, cum exultatione portantes manipulos suos.* Et vos charissimi nunc dum tempus habetis, operemini bonum ad omnes, & quæ vobis occurrunt aduersa sufferte in patientia. Nullum enim

Heb. 11.

Galat. 3. Sap. 5.

Apoc. 11.

Matt. 3. Esa. 64. 1. Cor. 2.

Eccl. 2.

Rom. 8.

Sap. 3. Psal. 123. Galat. 6. Salutis indicium certũ quod.

certius

certius est indicium salutis, quam bona agere, & mala pati. Ea propter semi-
nate in lachrymis, vt in exultatione metatis. Seminate bona operando, se-
minate in lachrymis, mala æquanimiter tolerando, vt etiam vobis reddat
Deus mercedem laborum vestrorum Quando? cum laborum, hoc est, com
vitæ huius ærumnis & laboribus plenæ finis aduenerit. Breue est & satis to-
Matt. 20. lerabile, quod portamus pondus diei & æstus, Et quid dico tolerabile, quan-
do bonæ voluntati, quando cordi Deum amanti, est etiam dulce ac desidera-
bile? Qui ergo sub onere murmurat, qui ad vias vitæ laxioris ãhelat, qui ad-
huc ad carnis ac sensuum oblectamenta suspirat, nonne conuincitur, quia
Deum non amat? Quis sanctorum pro cibo aut potu, quis pro necessitate et-
am vel in penuria, auditus est murmurare? quis in laudum diuinarum pro-
Deuotio Sanctorum quanta. lixitate auditus est conqueri? Quis visus est, aut pijs operibus, aut diuinis offi-
cijs deesse, quis carnem suam fouere? Nonne supra etiam vires, nonne supra
cæterorum consuetudinem, nonne vltra quam tulerunt diuinæ seu humanæ
leges in opera pietatis se extenderunt? Vbi est nunc fratres in nobis illa san-
ctorum deuotio? vbi feruor & impulsio spiritus? Tædet me, & omnes nos
meritò tedere debet ignauiæ & teporis nostri, quandoquidem plerique no-
strum inueniuntur sine affectione, sine deuotione, sine feruore: quasi ani-
malia ad præsepia assueta, sic ad diuina accedentes, sine gustu spiritus, aridi
& frigidi hinc reuertentes ad ea quæ spiritus sunt, & nos Deo coniungere de-
berent, aut stupidi, aut impatientes: pro cibo & potu, imò & pro illecebra
gulæ solliciti, aut etiam murmurantes. Hæc charissimi non fuit sanctorum
deuotio, quibus modo reddit Deum mercedem laborum, quosque deducat
Via Sãcto rũ quę quib. sit mirabilis in via mirabili. Certè via sanctorũ mundo, & ijs qui terrena sapiunt, est mi-
rabilis. Nam contumelias pati, iniuria non vlcisci, odientem diligere, car-
ni non solum delectabilia, sed etiam necessaria multa subtrahere, honores
spernere, laudes & gloriam aspernari, velle ex animo contemni, mundum
fugere, res temporales relinquere, corpus affligere, aduersa vltro sustinere,
pro malis bona retribuere, videtur profecto huius mundi amicis & pruden-
Rom. 8. tibus seculi stolidum, & indignum. Nam aliam longe viam monstrat prude-
tia carnis, *sapientia mundi*, quæ *inimica est Deo*. Gaudere enim malunt ad or-
gani sonitum, ad tympanum & citharam, vt ducant in bonis dies suos, sed in
Iob 21. punctο ad inferna descendant. Vos itaq; charissimi memores vocationis
Col. 3. vestræ, memores propositi vestri, memores promissionis atq; solennis pro-
fessionis vestræ, studete mortificare vestra membra super terram: discite à
Matt. 11. Christo magistro vestro, humiles & mites esse corde, *quæ sursum sunt quærite,*
Colloss 3. *quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram.* Scitis quod omnium rerum sobri-
Philip. 3. etas, vilitas, asperitas, rusticitas, atque paupertas magis ad nos pertinet, quã
ad alios quoscunque monachos. Secundùm mensuram igitur vocationis
nostræ obliti quæ retro nos sunt, extendamus nos in anteriora, vt cum om-
nibus sanctis, hic in virtutum via nunc gradiamur, & posthac in gloria
coronemur, præstante Domino nostro Iesu Christo,
qui est benedictus in secula,
Amen.

IN

IN EADEM SOLENNITATE.

Via mirabilis Sanctorum quæ sit, quam Christus prior, deinde Sancti omnes ambulauerunt, nosq; deceat imitari.

Sermo II.

REddidit Deus *mercedem laborum sanctorum suorum, & deduxit eos in via mirabili.* Sapientię X. &c. Omnium hodie sanctorum, charissimi, memoriam agimus festiuam, ipsis gratulantes quod de miseria ad beatitudinem, de labore ad requiem, ad victoriam de bello, de pugna ad coronam, de luctu ad triumphum, de metu periculisque ad securitatem, de morte transierunt ad vitam, & hanc tum felicissimam tum sempiternam. Itaque his gratulantes nos quoque simul excitemus ad eorundem imitationem, confortati inde quod non ignoramus homines eos fuisse quemadmodum nos, vtpote mortales, infirmitatibus subiectos, tentatosque per omnia licet gratia Dei illustriores, vtpote cui in se locum maximè congruum præbuerũt. Scimus quoque eandem beatitudinem, quam illi receperunt, nobis esse promissam. Legimus itaque: *Reddidit Deus mercedem laborum sanctorum suorum,* &c. Esa. 64. Quam mercedem? quam *nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quam præparauit Deus diligentibus se,* nimirum quæ nec videri nec dici, nec capi potest, nisi ab eo, qui extra hanc miseriam constitutus, totus iam felix, totus vnus cum Deo factus est. Ad hanc felicitatem sanctos suos *deduxit* Dominus *in via mirabili*, hoc est, in via à mundi sapientibus incognita contempta ac reprobata, quam Christus ipse prior ambulauit, docuit, nobisque imitabilem fecit. Quocirca in Euangelij quoque principio hodie dicitur: *Iesus turbas ascendit in montem, & secutæ sunt eum turbæ multæ. Videns Iesus turbas.* Quas turbas? Nempe quas creauit, quas vocauit, quasq; saluare volebat omnes. Itaque ascendit in montem. Ascendit super cœlos cœlorum, sedetque ad dexteram patris. Ascendit in montem. Ipse est qui & descẽdit propter nos. Quùm enim dives esset, propter nos egenus factus est, vt pauperes spiritu omnes faceret regni cœlestis ciues. Denique cùm esset æqualis Deo, propter nos *semetipsum humiliauit, formam serui accipiens,* vt de se & verbo & opere clamaret: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.* Adeò sanè mitis, vt *sicut agnus coram tondente se non aperiret os suum,* & sicut ouis duceretur ad victimam, & *cum malediceretur, non maledicebat,* quo mites quoque qui se hic non defendunt, faceret beatos omnes. Misericors præterea qui non venerat iudicare, sed saluare quod perierat. Esuriens quoque & sitiẽs iustitiam, quãobrem prædicationi adeò feruens institit, adeò orationi, vt nocte somnũ intermitteret, & die differret cibum. Porrò, quam fuerit pacificus, liquet inde, quod non pepercit sibi, sed tradidit in mortem animam suam, vt nos patri, quum inimici essemus, reconciliaret. Luxisse autem & illum nostra peccata testantur lachrymæ, quas vel super Hierosolymam flens, aut in cruce fuderat. Porrò, quam mundo corde sit quis enarrabit? Nempe speculum sine macula, candor lucis æternæ, in quam nil potest coinquinatum intrare. Ad extremum non modo persequutionem propter iustitiam passus est à Iudæis

1. Cor. 6. Sap. 10. Via mirabilis Sanctorũ quæ sit, & quo modo Christus eã ambulauerit. Matt. 5. Beatitudines octo quõ Christus in se expresserit. Ephes. 4. Hebr. 12. 2 Cor 8. Matt. 5. Philip. 2. Matt. 11. Esa. 52. 1. Pet. 2. Ioan. 12. Matt 5. Luc. 6. Esa. 53. Rom. 5. Luc. 19. Sap. 7. Apoc 11. Matt 5.

illi insidiantibus, verùm etiam inuisus exosusque habitus, atque tandem extra ciuitatem eiectus, & in crucem suspensus. Hoc modo saluator, doctor, & legifer noster docuit nos viam illam, imò factus est ipse via omnibus credentibus atque se imitantibus in salutem. Propterea enim in mũdum ad nos venit, vt viam ad regnum cœlorum hanc mundo supra quinque annorum millia incognitam ostenderet. Tanto namque tempore nemo hanc inuenire, nemo reperire introitum poterat ad regnum cœlorum. Adeò vt viæ etiam Sion lugerent, quod nemo veniret ad solẽnitatem. Quia tametsi ex patribus multi recta ambularent via, portam tamen introitumque ciuitatis supernæ inuenire non potuerunt nisi clausam, quousque Christus veniret, & ad regnum cœlorum viam omnibus faceret manifestam, primus ambularet, primus aperiret, primus intraret. Inde sequutæ sunt eum turbæ multæ, nimirum hæ, quarum omnium festiuam hodie agimus memoriam, quibus aliquando & nos iungendos & speramus, & votis supplicibus oramus. Ad Christum enim cupimus, ad Deum venire optamus omnes, in quo refectio, vita, gaudium, quies, felicitasque est sempiterna. Quis enim non cuperet? quis non optaret? Veruntamen videte, charissimi, quomodo optemus. Nemo seipsum fallat. Est seruus quærens, atque sequi cupiens dominum suum terrenum. Respondetur ipsi ex Colonia illum in Angliam migrasse. Inquirit de via in Angliam perueniendi seruus, commonstratur via per Brabantiam, aut si alia vicinior est veniendi ad Angliam. Ille vero hæc audiens, ascendit Noricum, Bauariamque & Austriam, nihilominus dicens se optare quærereque, quo possit modo venire ad dominum suum. Quomodo verò in veritate hæc dicere queat, aut quomodo dominum ex animo suum quærat, quis est qui non videat? Cui non ridicula videbitur responsio, dominum in Anglia habitantem quærere in Austria? Hoc modo vereor multis nostrum contingit. Quis nostrum non optat esse cum domino Deo? Quis mortalium non optat se fore felicem? Hoc enim modo loquimur plerique omnes: Vtinam essem cum Christo in regno cœlorum. At quomodo hoc verè dicimus, quamdiu hunc mundum amamus, quamdiu ab eius negocijs, ab eius occupatione, ab eius amore non auellimur? Scimus viam illam arctam & angustam quæ ducit ad vitam, quam Christus ipse prior, deinde sancti omnes ambulauerunt: hanc ambulemus, illos qui præierunt, sequamur, & perueniemus quo ipsi peruenerunt ad Deum. Veruntamen qui latam viam, quæ ducit ad perditionem, vult ambulare, hic quærit in occidente, aut dicit se potius quærere Christum, qui habitat in oriente. Quapropter qui dicis, Vtinam essem cum Deo, pedum tuorum gressus, hoc est, affectuum & motuum singulorum tuorum gressus consummationesque considera. Vide iter pedum tuorum quo ambules. Vide & diligenter expende, hæccine sit via quam Christus ambulauit, in qua secutæ sunt eum sanctorum turbæ multæ? Dicitur autem via hæc quoque mirabilis, quia reuera mirabile est & insuetum seculi prudẽtibus ad diuitias, ad opes venire per paupertatem omniumque rerum contemptum.

Thren. 1.

Matt. 4.

Matt 7.

Via Sanctorum cur dicatur mirabilis.

Nunquid nõ via dici potest mirabilis, paupertatẽ suadere, qua hæres efficiaris regni cœlorũ aut dicere emi paupertate? An mirabile nõ est, patientia obtinere victoriã, per sustinentiam obtinere coronam, labore peruenire ad requiem, per angustias atque pressuras multas obtinere requiem & securitatem?

tem? Ecce omnium videt desidera Deus. Itaque primum interrogans: Quid, inquit, optas? Diuitias, opes, regnumq; si habere possem, respondet, cupio, Esto, inquit Deus, pauper spiritu, & habebis regnum cœlorum. *Relinque omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo.* Alius, inquit, volo honoras. Esto, ait Christus, despectus. Sustine vt oderint te homines, & exprobrauerint & tibi maledixerint propter Deum, hoc est, propter iustitiam, propter veritatem, propter virtutem. Sustine vt derideant te, vt tibi illudãt, ama nesciri & vilis reputari, & coronaberis gloria & honore, & hoc tempore opportuno. Alius optat libertatem, & huic dicitur: Sustine pressuras & contradictiones. Alius consolationem cupit & lætitiam. Veruntamen respõdetur illi, per luctum esse veniendum ad consolationem. Videtis quomodo contraria, & his quæ optamus ex diametro repugnantia iubemur amare, quomodoq; via illud dicatur esse ad id obtinendum, à quo maximè videtur distare? Mirabilis est igitur via, in qua suos deducit electos Dominus Deus noster. Sed mirabilius multo est quod sanctis suis, quando viam hanc ambulant, non solum toleranda, sed maximè etiam optata facit hæc carni alioqui molesta, mundiq; amicis inuisa, puta frigus, æstum, famem, laborem, vigilias, sitim, exilia, persequutiones, opprobria, contumelias, pœnas, iniurias, persequutiones denique & mortem, quæ sancti læti & alacres pro Christi subierunt amore. Inde videre possumus charissimi, quanto interuallo distemus, quantove accedamus ad sanctorum vitam. Idem nobis cum illis Dominus est æquè ac olim misericors, non inferior largitate, nec bonitate minor, paratus ignoscere, paratus misereri, paratus subuenire, paratus quæcunque necessaria sunt, nobis largiter donare, modo ipsi nos non impediamus, non præcludamus eius gratiæ ostium, nec pulsantem ad ostiũ, cordis propellamus. Cæterum, quia in omnibus delinquimus, in omnibus non solùm inferiores sanctis, sed miseri etiam & peccatores sumus, multisq; debitis impliciti indefinenter ad Dominum clamemus, sanctosq; Dei omnes intercessores ad Deum mittamus pro nobis. Cognoscunt enim quid nobis sit necessarium. Amant etiam charitate perfecti, optantq; bonum nostrũ, nec minus licet eisdem orare nunc pro nobis quam olim, dum de sua adhuc salute haud erant securi: nec intercessores pro nobis mittere eos ad Deum, à Christo est deficere vel diffidere Deo, quandoquidem Paulus non Deo diffidisse, aut à Christo defecisse credendus est, quando homines adhuc mortales, & ipse mortalis pro se vt orarent, rogauit. Possunt igitur sancti pro nobis orare, possumus & eos vt pro nobis intercedant (quomodo homines pios adhuc mortales possumus) inuocare. Quæ sanctorum inuocatio omnimodè licita, diuinisq; scripturis consona est quamq; felicior sit, vt puto, oratio hæc, qua confidens in Dominum quis, quam humillime, quamq; feruentissimè potest ipsemet salutaria desideria sua portat, refertq; coram Deo, humiliando verecundè animam suam coram illo vituperansq; & accusans seipsum: illum verò laudans & bonitatem allegans illius pro se, dum prosternit effunditq; in preces se ante illum. Hoc enim modo se in cognitionem amoremq; Dei perducit, assuescitq; quod super omnia optimum suauissimumq; est, fiduciam habere in Deo, qui super omnia est benedictus in secula, Amen.

Matt. 5. Matt. 19. Marc. 10. Luc. 18. Luc. 6.

Psalm 6.

Ioan. 16. Matt. 5.

Iacob 3.

Suffragia Sanctorum inuocanda.

1. Tim. 2.

D. VI
12

IN EADEM SOLENNITATE.

Quod sanctis & meritum & mercedem operetur Deus: quomodoq; per viam ducat eos mirabilem.

Sermo III.

REddidit Deus mercedem laborum sanctorum suorum, & deduxit eos in via mirabili. Sapient. X. Charissimi vbicunque promittitur merces, ibi haud dubium meritum cui merces debeatur, præcesserit necesse est. Alioqui merces non erit merces, id est, laboris præmium, sed donum potius, si non fit labor, virtus, opusve, cui compensetur præmium quod merces dicitur. Quòd ergo Sanctis legimus redditam mercedem, fateri cogimur quoque illis hanc non aliter redditam atque iuxta merita, id est, non aliter quam meruerunt, vt respondeat merces merito, hoc est, labori aut operi quod accepto fert Deus. Itaque cuicunque merces debetur, meritum habere credendus est, siue id probrium sit, siue à Deo sibi donatum. Hoc ideò sic distinctum loquor, quia quomodo merces donatur, donatur & meritum, & ediuersò, vt gratia Dei in omnibus commendetur. Verum dicit quispiam. Quæ habent sancti, aut quæ nos valemus habere merita, quibus obligetur quibusue debeat Deus, quando contra in multis adeò offendimus omnes, pro quibus ipsi satisfacere non possumus, vt cogamur etiam quotidie inter orandum ad Deum clamare: *Dimitte nobis debita nostra?* Respondeo, videndum quis sit qui reddat nobis mercedem. Nempè is, qui propitiatur peccatis nostris, & in profundum proijcit omnia peccata nostra. Ille reddit mercedem, qui simul nobiscum nobisq; operatur, & meritum cui ideò debetur, quia reddere vult mercedem. Neque enim ex nobis, neque à parte nostra est, oriturue meritum, sed ex gratia præcipuè Dei, quæ gratis hominem peccatorem iustificat, & ex diaboli actæ filio, Dei efficit filium, consortemq; (quomodo Petrus ait) diuinæ naturæ. Vnde homo sic iustificatus, iustificatur adhuc, id est, crescit in iustitia, gratia Dei in se iustitiæ augmentum operante. Hoc itaque iustitiæ augmentum, cui merces promittitur æterna, meritum est, quod gratia Dei operatur in nobis: non tamen sine nobis, quomodo scriptum est: *Omnia opera nostra operatus es in nobis.* Hæc autem opera quæ gratia Dei operatur in nobis, necesse est vt sint bona, quemadmodum ediuersò quæ bona sunt, opera in nobis, siue merita quibus tribuenda sit merces æterna, necesse est vt eadem in nobis nobiscumq; operata sit gratia Dei. His enim solis æterna merces promittitur quæcunque Deus in nobis, non his, quæ nos sine Deo operamur. His, inquam, quæ Deus operatur in nobis iure debetur æterna merces, quandoquidem sic statuit Deus misericordissimus & iustus, vt ipse in homine pio sit qui operetur bonum, ipse qui bonum, hoc homini donet, imputetq; in meritum, propter bonæ voluntatis assensum: quandoquidem cum potuisset homo Dei gratiæ nō assentire, non cooperari, sed resistere, non restitit, sed cooperatus est, quemadmodum Apostolus dicit: *Plus omnibus laboraui, non ego autem, sed gratia Dei mecum*, hoc est, plus omnibus laboraui, non ego solus absq; gratia Dei, neq; gratia Dei sola absque me, sed Dei gratia mecum. Potissimè licet gratia Dei in mi-

Mercedem nemini à Deo dari sine merito.

Iacob 3. Matt. 6. Psal 102. Mich 7

Meritum & mercedem Deum operari nobis. 2. Pet 1. Apoc. 22.

Esa 26.

Merces æterna quibus solis operibus iure debeatur.

1. Cor. 15.

in me operata sit, non tamē sine me, sed mecū. Itaque & hoc modo in nobis bonū operatur Deus, nobis & id donat seu imputat in meritum, in nobis, etiā coronat: sua igitur in nobis, q̄ operatus est bona nobiscū coronat: his debitorē se cōstituit, his promittit reddit & mercedē. Quādo enim alioqui is qui calicem aquæ frigidæ (vt Christus ait) sitienti porrigit in nomine Christi, pro tam leui facilique opere non amitteret, hoc est, haberet mercedem in regno cœlorum: aut quando illi immensæ retributionis pondus infinitaq; felicitatis merces redderetur, nisi Deus ipsemet esset, qui operatur in homine, ageretq; vt sui contemplatione suiq; amore homo sitienti compatiens potum aquæ porrigat? Vnde pro tantillo (quia ipse Deus operatus est) homini immēsam reddit mercedem. Quis enim neget autori tanto tantam quoque operis mercedem deberi? Quicquid itaque in nobis operatur Deus, & quicquid huiusmodi operi ab ipso in nobis sic operato iustè debetur, hoc imputat donatq; nobis. Inde fit igitur, vt pro leui opere merces æterna iustè debeatur. Iustè, inquam, attento eo qui operatur in nobis. Neque enim nos minimum quid operari possumus ex nobis, quod Deum nobis reddat placatum, aut quod merito præmio ve dignum sit, aut quod purè ex charitate oriatur ad placendum Deo, sed huiusmodi operis autor est Deus. Multum enim interest inter eum qui calicem aquæ frigidæ porrigit sitienti, & qui porrigit Dei amore sitienti. Primum absque singulari gratia potest homo. (Nam generales gratias si excludamus, tunc homo etiam desinit esse homo, quia à se non est.) Alterū seu secundùm absque gratia Dei singulari Deo se gratum faciente, non potest homo. Vniuersum igitur meritum nostrum est Dei gratia, licet gratia non ita sola velit esse, vt absque nostra voluntate operetur. Est enim aliquid etiam in nobis (quo assentimus non repugnantes, nec obicem ponentes, sed pro modulo nostro cooperantes gratiæ Dei) ad meritum necessarium. Hinc videtis quam magna sit in hoc loquendi modo gratiæ Dei commendatio. Ipse in nobis operatur meritum, idq; nobis imputat ac donat, vt iustam habeat occasionem nos coronandi, seu mercedem nobis reddendi. Quis iam adeò est insulsus, vt eiusmodi operibus à Deo operatis & homini donatis, neget inesse meritum, neget deberi præmium? An gratia Dei adeò est inefficax, aut impotens, vt nequeat operari bonum, quod laudem virtutemq; habeat (etsi homini hoc imputetur) & meritum & præmium? An oculus eius simplex & bonus est, oculus verò tuus ô hæretice nequam? An quæ vult non potest facere? An ei non licet bona in homine atque per hominem operari, & opera illa bona homini donando ad meritum eidem imputare? Nonne hoc modo de Deo sentire (quomodo etiam B. Augustinus *in duabus epistolis contra Pelagianos* disputans, sentit) magis est gratiam eius prædicare, commendareq; simul & iustitiam eius & bonitatem, quam dicere nulli prorsus operi bono, quātuis à gratia diuina operato inesse virtutem, laudem ac meritum, nec vlli deberi mercedem Deo licet volente, nec respectum boni esse operis apud Deum, licet à se operati, sed pro suo duntaxat arbitratu. Deum vni benè, alteri malè, absque merito & ordine iustitiæ facere: idq; potissimè eo ipso, quo videlicet post hanc vitam vniuersa scriptura & fides nostra testatur, vnumquemq; recepturum iuxta opera sua. Ad opera mala certum est nos non indigere singulari adiutorio gratiæ Dei. Ad hæc enim sufficit prauitas nostra & malum arbi-

Matt. 10.

Merces æterna cur iustè pro paruo opere debeatur.

Gratia quō non sola velit operari in homine.

Matt. 6. Matt. 20.

Augustin.

Prou. 24. Rom. 3.

Arbitrij liberi efficacia in bono & malo, quæ sit.

arbitrium. Atque ideò quidquid de eiusmodi in nobis inuenitur, totum nostrum est, & iustè nobis imputatur. Porrò ad opera bona nostra sufficit arbitrium nostrum solum. Non est enim adeò efficax in bono quomodo est in malo, quia, vt dixi, ad malum nullius ope indiget. Porrò, in bono, seu ad bonum, nisi ope fulciatur diuinæ gratiæ, prorsus inualidum est, & langueſcit, licet neutrobique cogatur. Ea propter Paulus dicebat: *Velle mihi quidem adiacet, perficere autem non inuenio*, loquens haud dubium de perfectione illa, quæ est interiori homini necessaria (etiam sine opere exteriori) ad consummationem virtutis seu operis boni, quam nemo hominum inuenit in se, sed à Deo necesse est vt recipiat. Verùm de hoc satis.

Rom. 7.

Videndum nunc quomodo sanctos suos Deus duxerit in via mirabili. Mirabilis planè erat estque sanctorum via, non sibi, sed mundi amicis, filijs seculi huius, qui *prudentiores*, hoc est, callidiores *sunt filijs lucis*: idque *in generatione sua*. Dum igitur sancti mundi gloriam spernunt & honores, dum voluptatibus sese abdicant, dum ieiunijs se affligunt, dum odientes se diligunt, dum benefaciunt se persequentibus, dum abijciunt diuitias, & paupertatem amant, dum gaudent ad sui contemptum & iniurias, nonne amicis mundi, qui contraria prorsus amant & quærunt, in admirationem veniunt? Et quid dico in admirationem: quando propterea etiam in contemptum illis quasi amentes veniunt? Quomodo enim post iudicium gementes plangent se impij, qui modo seculi vocantur prudentes & mundi lumina, quùm viderint

Luc. 16.

Via Sanctorum quæ quibus sit mirabilis.

Luc 6.

Sap. 5.

Dei amicos, quos spreuerunt hic, in gaudio tunc esse, maximoque honore constitutos? Sera profectò pœnitentia cognoscent se à lumine veritatis aberrasse, *turbabunturque timore horribili, & mirabuntur præ angustia spiritus, dicentes: Hi sunt, quos habuimus aliquando in derisum & in similitudinem improperij. Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illorum est?* Vultis scire quæ sit via Sanctorum mirabilis? Audite Apostolum: *Spectaculum facti sumus mundo, & angelis & hominibus. Vsque in hanc horam esurimus & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cædimur, & instabiles sumus, & laboramus operantes manibus nostris. Maledicimur & benedicimus, persecutionem patimur & sustinemus, blasphemamur & obsecramus. Tanquam purgamenta huius mundi facti sumus omnium peripsema vsque adhuc.* Hæc quis putatis cùm audire posset, vellet pati? quis amaret? nisi Sanctorum hæc esset via, & nisi Deus ipse in hac via ambulantes conduceret? Et tamen legimus videmusque, quod non solum tolerabilia, verùm etiam desiderabilia Sanctis hæc Dei fecerit amor. Nam vt veteri testamento recenseamus è multis vnum. Antiochus rex, qui cognominatus est nobilis, figuram habens Antichristi, cum Iudæos à patrijs legibus ad ritus moliretur transferre gentium, & hoc per varia pœnarum genera attaret, contigit matrem quandam cum septem filijs offerri, compellique ad manducandas carnes porcinas in Iudæorum lege à Deo prohibitas. Verùm, cùm

1 Cor. 4.

Paradigma de mirabili Sanctorū via.

2 Mach. 7.

sex filios grauissimis impijssimus rex extorsisset pœnis varioque eos cruciatu ad consensum matre astante inflectere niteretur, neminem eorum vincere potuit, quin omnes eius tormenta pariter ac minas spernerent, atque pro Dei legisque ab eodem traditæ amore in mortem se traderent. Astabat autem, vt dixi, mater, & in singulorum filiorum, quam videbat, morte, pro naturæ affectione

fectione moriebatur quidem, verum cordi fœmineo virilem animum adijciens, omnes ad patiendum cohortabatur. Sic enim legimus: *Supra modum autem mater mirabilis, & bonorum memoria digna, quæ præeuntes septem filios sub vnius diei tempore cõspiciens, bono animo ferebat propter spem quam in Deo habebat: singulos illorum patria hortabatur voce, fortiter, repleta sapientia, & cogitationi fœmineæ masculinum animum inserens, dixit ad eos: Nescio qualiter in vtero meo apparuistis. Neque enim ego spiritum & animum donaui vobis & vitam, & singulorum membra non ego ipsa compegi. sed mundi creator, qui formauit hominis natiuitatem, quique omnium inuenit originem, & spiritum vobis iterum cum misericordia reddet & vitam, sicut & nunc vosmetipsos despicitis propter leges eius.*

Hæc mater, quasi denuo pariens filios Deo, dum prosequeretur, septimus qui adhuc superstes erat filiorum, & is natu omnium iunior adducitur, multisque blandicijs ac promissis à rege ad consentiendum sibi tentatur. Quæ dũ vilipendens adolescens omnia refutaret, vocata ad regem mater admonetur suadere filio, eiq; fieri in salutem, promisit suasuram se mater filio. Itaque irridens tyrannum, inclinauit se ad filiolum, & dixit: *Fili mi, miserere mei, quæ te in vtero nouem mensibus portaui, & lac triennio dedi & alui, & in istam ætatem perduxi. Peto* mi *nate vt aspicias ad cœlum, & terram, & ad omnia quæ in eis sunt, intelligasq; quia ex nihilo fecit illa Deus. Nõ timeas carnificẽ istum, sed dignus fratribus tuis, eorumq; particeps susci pe mortem, vt in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiam.* Hæc illa dicente, adolescens vltro tortores prouocauit, & regis ferocem superbiam & tyrannidem increpans. Quo per varias pœnas consumpto, nouissimè eisdem pœnis interempta est, & mater mirabilis, verè; mirabilis, cui Deus tantam indidit constantiam, tantamq; charitatem, vt superata natura cum gaudio septem se præire cerneret filios, eosdemq; hortaretur ad mortem. Huiusmodi autem virtutes viamq; Sanctorum mirabilem in nouo testamento sanctorum gesta innumera testantur. E quibus referam vnum alterumve. Valens imperator Arrianus quum in Ediſſa esset ciuitate, & Christianos ab Ecclesijs, hoc est, templis exclusos, vidisset in campum cõuenire, misit præfectum iratus, qui inde quoq; eos exturbaret. Præfectus licet paganus, hoc ipsum edictum clam per ciuitatem fecit Christianis innotescere, quo sibi cauerent, neminemq; ipse crastina luce, quem læderet, in cãpo inueniret. Mane altera luce Præfectus vidit frequentiorem solito populũ congregari (licet adhuc cum maiori terrore apparatum faceret, vt interim Christiani sibi prospicerent) atq; ad locum festinantes præcipitesque currere, quasi nemo omnium deesse vellet ad mortem. Interea vidit Præfectus mulierculam àdeò festinam è domo prorumpere, adeoq; properare, vt neq; ostium domus clauderet, neque muliebri se habitu, vt decebat, contegeret, ducebat autem ad manum secum infantem, cursuque rapido etiam officij atque armatorum agmen transire festinabat. Quam præfectus capi, adduciq́ue iubens, Quo, inquit, properas tam festina mulier? Ad campum, ait, propero quo Catholicorum populus conuenit. Non audisti, inquit, quia Præfectus illuc pergit, quoscunque inuenerit perempturus? Audiui, respondit, atque ideò festinatè curro, vt ibi inueniar. Et quo, ait Præfectus, paruulum hunc trahis? Vt ipse quoque, ait, nobiscum martyrium assequatur. Adeò Christianorum

Paradigma.

Socrat. hist. Eccles. l. 4. c. 14.

norum feruorem hinc est admiratus Præfectus, vt infecto negocio, ad Imperatorem rediens, diceret se hoc præceptum exequi non posse.

Paradigma. Videtis quam via mirabili suos Deus ducat. Simile quid in Vvandalorum persecutione contigit, dum Episcopi, Presbyteri, Diaconi, alijque quorum numerus simul erat quattuor millia nõgenti septuaginta sex missi in exilium proficiscerentur, secuta est anus quædam sacculum, aliaque vestimenta portans, manuq; infantulum tenens: quem his sermonibus audita est consolari: Curre, domine mi, vides vniuersos Sanctos, quomodo vadunt & festinant ad coronam. Quam cum episcopi & reliqui sancti viri increparent & importuna esset quæ cuperet viris iungi vtpote propter disparitatem sexus molesta, respondit mulier: Benedicite benedicite, & orate pro me, proquisito nepote paruulo meo, cũ quo ad exilium pergo, ne inueniat eum solum inimicus, & à via veritatis reuocet ad mortem. Ad quæ verba lachrymis Sancti quoque infusi: Domini, inquiunt, voluntas fiat. Est igitur, quod dixi, via Sanctorum mirabilis, quam tamen non ambulant nisi eo ductore, quo & autore. Christus namque viam hãc docuit, prior idem ambulauit, & quotquot se dicunt Christi esse, *oportet sicut ipse ambulauit, ambulare.* Est autem mundo valde hæc via mirabilis, quia qui spiritum habent mundi, non possunt capere quæ sunt Christi. Eam ob rem, vt in gestis Marci & Marcelliani legimus, inter multa variaq;, tum patris, tum vxorum lamenta, quibus martyrs labefactare, atque à proposito martyrij retrahere nitebantur, mater eorum aduenies plorandoque dicebat: Heu me miseram. Amitto filios ad mortem vitro properantes. Quos si mihi hostes auferrent, per medios sequerer acies bellatorum. Si iudicia violenta concluderent, carcerem simul irrumperem moritura, Nouum hoc genus pereundi, in quo carnifex rogatur, vt perimat, vita offertur, vt pereat, mors optatur, vt veniat. Est igitur via sanctorum mirabilis mundo, licet exosa, pijs tamen omnibus amplexanda. Quam ambulare cum feruenti desiderio nos faciat Iesus Christus, omnium Sanctorum rex & dominus, qui cũ Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

1. Ioan. 2.

Marcus. Marcell. Vide ca. 3. vitæ S. Sebæ ex M. SS. apud Surium edit. nouissimæ.

IN EADEM SOLENNITATE.

De paupertate spiritus, de triplici pauperum genere, aliisq; huc pertinentibus. Sermo IV.

BEati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum Matt. V. Hodie omnium Sanctorum agimus festiuitatem fratres charissimi, tanto solenniorem, quanto eorum plures sunt, quorum est ista festiuitas. Non est autem vnius, duorum, decem, centumve Sanctorum ista solennitas, sed omnium qui à principio mundi deuicta morte, superatis omnibus quæ contristare possunt, nunc de æterna felicitate cum Christo securi lætantur. Quia verò & hodie non solum id agimus, vt Sanctos honoremus, gratulemurq; eorum felicitati, qua iam ab omni peccato, ab omni aduersitate, ab omni periculo, ab omni infirmitate, ab omni timore liberati & securi impletiq; omni bono, satiati delectatione & gaudio inenarrabili: verũ etiam vt accendamur

damur & nos ad illorum imitationem, quia ad illorum pertingere cupimus gloriam, considerandа est nobis via, quam ambulauerũt, vt sequamur. Hoc enim magis prodest nobis (licet gloria eorum, quam modo habent, etiam copiosa esset materia prædicandi) videre exẽpla, quæ nobis reliquerũt, & inuestigare regulam, quam seruando ad gloriam & felicitatem interminabilẽ peruenerunt, vt nos eadem via sequentes, vbi ipsi modo sunt illuc tendamus illuc perueniamus. Hæc autem regula, quam seruauerunt, lex est Euangelica, quæ hodie in missa legitur quasi summatim comprehensa. Christus legem nouam in octo beatitudinibus, siue in septem virtutibus tradidit, quia octaua beatitudo magis probatio est virtutis, quam virtus. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Sicut in his octo beatitudinibus tota lex comprehenditur Euangelica, ita prima ferè omnes alias complectitur, & fũdamentum est aliarum, adeò vt nulla aliarum habeatur beatitudinum, vbi prima defuerit. Et iterum, vbi prima perfectè adfuerit, necesse est alias subsequi: quod forsã postea declarabitur. Quia igitur in prima habebimus quod quærimus, maneamus circa illam declarandam. Siquidem omnes quærimus regnum cœlorum, illuc tẽdimus omnes: quia ibi erit salus & felicitas nostra. Sed quid dicit Dominus? *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorũ est regnum cœlorum.* Benè quidem. Si vis habere regnum cœlorum, sis pauper spiritu. Iam audio omnes posse saluari, omnes posse habere regnum cœlorum. Tale enim precium posuit, quo emitur regnum cœlorum, quod omni homini est commune, nulli impossibile. In temporalium rerum comparatione, diuites habent maiorem facultatem, quia precium eis in manu est facilius, quam pauperibus, aut mediocribus: sed in comparatione æternorum aliter est. Ibi nãque tale precium constitutum est, quod nemo non possit habere, quod in vniuscuiusque facultate consistit, Paupertas scilicet spiritus. Si dixisset: Beati diuites, quoniam ipsorum est regnum cœlorum, nullus pauper potuisset saluari: & diuites quomodo fuissent inflati, quod soli ipsi potuissent mercari in foro nostræ salutis, quomodo contempsissent & oppressissent pauperes? quãdoquidem modo contemnunt, quos sciunt regni cœlorum ciues futuros, & ab illis comparandum esse regnum cœlorum?

Regula Sãctorum quæ fuerit.

Beatitudinis primę quãta sit virtus.

Preciũ quo emitur regnum cœlorũ quod.

Rursus nec simpliciter dixit: Beati pauperes, quoniam ipsorum est regnũ cœlorum alioqui excluſi fuissent omnes diuites, saluandi omnes pauperes, quùm plerunque econtrariò, nonnulli sint diuites, quos bona commendat vita: multi verò pauperes, quos vita reproba damnat. Dixit ergo: *Beati pauperes spiritu.* &c. Posuit aliquod medium. Temperauit ita virtutis modum, vt omnes attingerent, vt diues possit esse pauper, & pauper, nisi spiritu sit pauper, nihil prosit ei sola egestas.

Est autem paupertas spiritus virtus quædam animi simul voluntariam paupertatem, seu paupertatis amorem cũ humilitate complectẽs, quod patet ex contrario: quia sicut amatores diuitiarum, cupidi, auari non sunt pauperes spiritu, quantacunque etiam egestate premantur, ita inflati, tumidi, qui sibi aliquid esse videntur, qui sunt magni in oculis suis, non possunt dici pauperes spiritu. Paupertas igitur vera spiritus & amorem paupertatis, & humilitatem simul vult esse connexa. Qui enim est pauper spiritu, id est, qui modicus & vilis est in oculis suis, id est, qui semetipsũ non reputat, nec reputari

Paupertas spiritus quid

Esa. 5.

Paupertas spiritus quę nam complectitur.

tari cupit, nec in viribus suis, aut in semetipso confidit, & quia sibi displicet, non cupit honores: quia verò indignum se reputat, nec officia ambit, nec diuitias, nec cupit videri, sed celari, quia nihil sibi videtur. Econtrariò sunt superborum & tumidorum spiritus, quia sibi magni videntur, & volunt honorari, & videri, & diuitias, & gloriam, & cætera habere, de seipsis præsumunt & sibi confidunt. Consistit ergò paupertas spiritus in diffidentia propriarum virium, in contemptu terrenorum, in contemptu sui ipsius ac propriæ excellentiæ. Vnde D. Bernardus ait: Possumus tamen dicere, paupertatem spiritus consistere in duobus: In humilitate spiritus, & temporalium rerum abdicatione. Humilitatem autem sic describit S. Augustinus: Humilitas est ex intuitu propriæ conditionis & sui conditoris voluntaria mentis inclinatio in suo imo ordinabili ad suum conditorem. Humilitas est velut quædam mentis incuruatio, seu genuflexio coram Deo eum semper venerans. Causa vna huius inclinationis est, intuitus propriæ conditionis. Propriam conditionem intuebatur Abraham, cum diceret: *Loquar ad Dominum meum, cum sim puluis & cinis.* Porrò eandem humilitatem S. Bernardus *libro de duodecim gradibus humilitatis* sic describit: Humilitas est virtus, qua homo ex veritima sui cognitione sibi ipsi vilescit. In epistolis verò hoc modo eam describit: Humilitas est contemptus propriæ excellentiæ. Prior descriptio S. Bernardi ad humilitatē intellectus pertinere videtur: posterior aūt ad humilitatē affectus. Huiuscemodi humilitatē, seu paupertatē spiritus habuit S. Franc. qui interrogatus, quidnā opinaretur de se, respōdit: Videor mihi maximus peccatorū. Qui etiā sēper habebat fratrē, cui ꝓmitteret obedientiā pro Guardiano, & frequenter præcipiebat sibi inferre contumelias. Eiusmodi paupertatem spiritus, id est, humilitatem S. vir Constantius Mansionarius habuit. Quem vt B. Gregorius *tit.* 1. *Dialogorum libro* refert, à rustico quodam contumeliam, seu contemptum passus, in eiusdem rustici amplexum ruit, eumq; ex amore mutuo constringere cœpit brachijs, & osculari, magnasq; gratias agere, quod sibi de se talia iudicasset, dicens: Tu solus es qui in me apertos oculos habuisti. Et subdit ibidem B. Greg. Qua ex re pensandum est, cuius apud se humilitatis fuerit, qui despicientem se rusticum amplius amauit. Qualis enim quisque apud se lateat, contumelia illata probat. Nam sicut superbi honoribus, sic plerunque humiles sua despectione gratulantur. Cumq; se & in alienis oculis viles aspiciunt, idcirco gaudent, quia hoc alieno iudicio confirmari intelligūt, quod de se & ipsi apud semetipsos habuerunt. Talem quoque paupertatem spiritus habuit B. Hilarion, qui terrā & maria peragrauit, vt ignobilis & ignotus haberetur, fugiens hominum laudes & notitiam. Huiusmodi quoq; paupertatem spiritus habuit S. Catharina de Senis. Propter cuius merita vas quoddam vacuum ex dono Dei miraculoso pro magna parte vino optimo fuit repletum. Quapropter cuncti sanctæ virginis filij exultabant in Domino, gratiasq; referebant virginum sponso mirabilia facienti. Sed & ciuitatē totam hæc fama intantum peruagata est, quod paucis post diebus virgine sacra accedente ad quendam Patriarcham Apostolicum legatum, qui recenter ad eandem venerat ciuitatem, vniuersa commota est, adeò vt cuncti etiam artifices propris officijs relictis currerent ad eam videndam, dicentes: Qualis est hæc, quæ vinum non bibens, vas vacuum miraculoso vino potuit adimplere?

Paupertas spiritus in quibus consistat.

Bernardus Augustin.

Humilitas quid sit.

Gen. 18.

Humilitas quō definiatur à S. Bernardo.

Humilitas duplex quæ

Humilitas S. Francisci cuiusmodi.

Humilitas S. Constātij quanta.

Gregorius.

Mores superborum & humiliū quam sint diuersi.

S. Hilarionis humilitas quanta.

S. Catharinæ Senēsis paupertas spiritus quanta

implere? Hoc ex cursu virgo sacra dolore cordis intrinsecus tacta, percepta causa concursus illius, mœrens & lugens ad consuetum accessit orationis refugium, dicens mentaliter hæc, vel similia verba: Vt quid Domine me misellam ancillam tuam tanto cordis flagello affligere voluisti, vt facta sim opprobrium vniuersis? Omnes alij serui tui possunt viuere inter homines, præter me. Quis petiuit à clementia tua vinum? Ego inspirante gratia tua corpus meum iam diu vino priuaui, & nunc propter vinum facta sum omni populo in derisum. Propter omnes misericordias tuas pietatem tuam obsecro, vt vinum illud taliter euanescere facias, quod cesset hæc fama, quæ inter hos homines est diuulgata Quid plura? Exaudiuit Dominus vocem eius, & quasi cõtristationem eius sufferre non valens, primo miraculo secundum addidit. Nam postquam vas vacuum, repletum pro magna sui parte fuerat illo vino miraculoso, multiq; ciues de ipso ex pura deuotione bibissent, nec esset propter hoc vas diminutum: subito totum vinum conuertitur in feces: & quod erat prius dupliciter delectabile, fit postmodum impotabile. Sicq; tam Domino illius cellæ vinariæ, quam venientibus ad bibendum, silentium imponitur: & quod prius prædicabant erubescentes, non audent amplius enarrare. Ipsa verò sacra virgo tota iucunda & læta efficitur, gratias referens sponso suo, quod eam liberauerat à publicis laudibus hominum. Hactenus ex vita eiusdem sanctæ virginis.

Pauperes cuiusmodi sint beati. Bernardus.

De paupertate verò notandum, vt ante dictum est, non simpliciter omnes pauperes beatos dici, sed pauperes spiritu. Vnde D. Bernardus in sermone vocat paupertatem spiritus voluntariam paupertatem, quæ est cum spirituali intentione, sic dicens: Diligenter attende, quod non simpliciter pauperes nominat, propter plebeios pauperes, necessitate miserabili, non voluntate laudabili. Spero equidem profuturam eis apud diuinæ bonitatis misericordiã, hanc ipsam afflictionis suæ miseriam. Scio tamen hoc in loco Dominum non de huiusmodi fuisse locutum, sed de his qui possunt dicere cum Propheta: *Voluntariè sacrificabo tibi.* Attamen nec voluntaria quidem paupertas omnis laudem habet apud Deum. Nam & philosophi sua omnia reliquisse dicuntur, vt expediti mundialibus curis, studio vanitatis possent vacare liberius: & nolebant censu abundare terreno, vt abundarent in sensu suo. Hos discernit quod dictum est, Spiritu, id est, spirituali voluntate. *Beati* verò *pauperes spiritu*, spirituali scilicet intentione, desiderio spirituali, propter solum beneplacitum Dei, & animarum salutem. Porrò, pauperes triplici ordine distinguũtur. Quidam enim demerentur, quidam merentur, quidam neutrum horum attingunt. Primò enim sunt tria hominum genera, qui malè vtuntur paupertate, qui sunt mali, peiores & pessimi. Primi dicuntur mali, quia cùm sint pauperes, tamen suam paupertatem non ad Deum referunt, vt eam scilicet propter Deum ferant, sed in ea sunt quæruloſi, impatientes, & ignorantes, viã Domini scire & tenere negligentes. De quibus per Hieremiam dicitur: *Pauperes sunt & stulti, ignorantes viam Domini, & iudicium Dei sui.* Secundi sunt peiores, ij scilicet, qui aliquod peccatum habent, quod aufert eis paupertatis meritum, vt quando sunt superbi, vani, glorioſi, aut præsumptuoſi. Vnde dicitur in Ecclesiastico: *Qui gloriatur in paupertate, quanto magis in substantia?* Et iterum: *Odit Deus pauperem superbum.* Tertij sunt pessimi, scilicet, qui de dono

Pauperes vt sint triplici in ordine.

Pauperes mali qui sint. Hierem. 5.

Pauperes peiores qui. Eccl. 10.

Pauperes pessimi qui. Eccles. 25.

D. VI
1 A

paupertatis contra Deum murmurant, & de dono salutari, quod dedit eis ad salutem acquirendam, se occidunt: & vnde gratias Deo reddere debuerant, eũ impugnant & blasphemant. Hinc dicit Ecclesiasticus: *Nequissima paupertas ore impij*: quia de ea se nequiter occidunt, & Deum blasphemant. Primi sunt insipientes: quia lucrum paupertatis & patientiæ amittunt. Secundi magis quia bonum paupertatis superbia sua, vel alio suo peccato inficiunt. Tertij pessimi, qui datori huius boni, cui gratias agere deberent, non solum ingrati sunt, sed ei etiam contumeliam inferunt.

Eccl. 13.

Paupertatis bonæ genus triplex quod

Secundo, sunt pauperes, quorum paupertas habet meritum. Et horum paupertas etiam in triplici est differentia. Prima enim est bona, ipsam patienter ferentium, eorum scilicet qui sunt pauperes necessitate. Secunda est melior, eam non solum patienter ferentium, sed etiam hilariter. Tertia eleganter ma, eorum scilicet, qui omnia abijciunt bona temporalia propter Deum, & sustinent paupertatem libenter.

Paupertas philosophorum quam fuerit vana.

Tertio denique sunt pauperes, quorum paupertas nec habet meritum nec demeritum: quia non propter Deum onera diuitiarum reijciunt & solicitudines, sed vt liberius vacent philosophiæ studijs & secularibus scientijs, quas tamen non referunt in Deum. Sunt alij, quorum paupertas non habet meritum, qui propter hoc solum diuites fieri nolunt, & diuitias habitas reijciunt, ne earum curis & solicitudinibus & oneribus affligantur, neq; id tamẽ propter Deum & suarum salutem animarum: sicut legitur fecisse Diogenes philosophus: qui cùm haberet pecuniam, quam ad caput suum posuerat vt dormiret, quidam latro hoc percipiens, nocturnis horis furtim eam illi surripere molhebatur. Et ille contra hæc aduertens, sollicitudine seruandi ei cum affligeretur & dormire nequiret, vocato latrone, & accepta pecunia illa proiecit ei, dicens: Tolle miser, & vtcunque me fine dormire. Verùm his relictis fratres charissimi, potius beatos illos, de quibus præfati sumus pauperes imitari satagamus, qui propter Deum voluntariè virtutem paupertatis charius amplexi sunt: quia nimirum primum locũ obtinet inter beatitudines, eo quod est prima perfectio sequi volentium vestigia Christi, & fundamentum quoddam totius spiritualis ædificij, præsertim cum facit hominem cuncta contemnere temporaria, vt diuinæ contemplationi possit liberius inhærere. Notandum est autem, quod paupertas spiritus omnes alias virtutes in huius diei Euangelio enumeratas in se continet: sicut inflatio aut præsumptio spiritus vitia omnia. Nam superbus tumidus ac præsumptuosus, quia in se confidit, non se humiliat Deo, nec reuereretur aut precatur, nec subijcit se proximo (quandoque enim potius damna sentit animæ & corporis, quam auxilium petat aut consilium, ne videatur inferior) vult omnibus legem ponere, & in oculis aut respectu esse aliorum. Quæ dicit, non gustat contemni debere, sicut Achitophel. In omni re vult videri, & loquitur multa saltem ne videatur ignorans. Inde oritur iactantia. Si leuiter aliquis se illi, nimis dolet: quia non putat sibi fieri debere, quem se tantum reputat. Inde ira & rancor oriuntur & immititas. Et licet etiam humilibus nunquam placeat iniuria per se, quia iniustitia est cuicunq; etiam homini fiat: superbus tamen hoc solo nomine displicet, quia sibi fit iniuria. Nam alijs si fieret, non curarent, aut potius gauderent: quia ex oppressione aliorum fierent gloriosi

Superborũ mores quales sint.

2. Reg 15.

Superbia vti omnia alia vitia in se contineat.

flores. Inde sequitur inuidia. Item honores ambit & temporalia: quia hæc sunt quibus vult magnus videri: inde auaritia & ambitio. Inordinatè consumit, quæ habet: quia vult videri magnificus & liberalis: inde luxus & multa vitia. Et ita fit, vt nec mitis sit, nec misericors, nec pacificus erga proximũ, nec luget peccata sua, quia cæcus est, & putat se omnia benè agere: aut si scit se malè agere, tamen non putat sibi imputari. Non timet idcirco, non luget, nec esurit iustitiam, nec mundus est corde. Ita ediuersò qui verè pauperes sunt spiritu, nihil de se sentiunt, timent se malè agere, & grauia reputant peccata sua, idcirco se deprimunt coram Deo & hominibus, & neminem despiciunt nec iudicant quia neminem putant seipsis viliorem. Item honores, officia, consultationes, & cætera huiusmodi fugiunt, quia non videntur sibi ad ea idonei. In iniurijs sunt patientes, quia iustè se credunt mereri. Nihil temporale diligunt, quia se non habent eo loco, quibus aliquid debeatur. Ista paupertas spiritus facit eos mites erga proximum, lugentes coram Deo (cuius magnitudinem cum sua vilitate comparantes considerant) pacificos, misericordes, sitientes iustitiam, mundos corde, denique virtutum omnium studiosissimos. Quod & nobis omnibus largiatur veræ paupertatis præcipuus doctor & cultor Dominus noster Iesus Christus pauperrimæ Virginis filius, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat per infinita secula, Amen.

Humilium mores quales sint.

Paupertas spiritus vti alias beatitudines in se cõtineat.

IN EADEM SOLENNITATE.

De sectanda vera spiritus paupertate, & quibus eam liceat rationibus adipisci. Sermo V.

BEat *pauperes spiriru, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Matt. 5. O verbũ dulce, verbum consolatorium illis, qui verè pauperes spiritu sunt. Alibi quidem dicit Dominus: *Qui crediderit & baptizatus fuerit saluus erit.* Mar 16.

Hic autem: *Beati* sunt, inquit, *pauperes spiritu.* Vnde nimirum gaudendi magna suppetit materia illis, qui hanc possunt paupertatem adipisci. Obtinetur autẽ ea precibus multis, lachrymis, pœnitentiæ studijs, sui mortificatione, ac sui ipsius in omnipotentis Dei, & superiorum suorum voluntatem integra resignatione. Superiores enim nostri, qui nobis sunt diuinitus destinati, tanquam viua quædam Dei instrumenta sunt, ijsq; Deus suam præstat gratiam, qua nos per veræ paupertatis ducant iter, quatenus ipsis placet, & nostræ salutis poscit ratio. Quos enim benignissimus Deus ad veram vocauit sectandam spiritus paupertatem, eos etiam ex omni æternitate ad eam elegit, ijsdemq; ab æterno quosdam præordinauit superiores, quibus singularem velit infundere gratiam & sapientiam suam in subsidium atque adminiculum eorum, quos hoc itinere ducturus est. Atque eosipsos superiores ad id prædestinauit, non alios omnino. Nam tametsi reperiantur alij ijs sapientiores: tamen verendum est subditos erroribus implicandos, nec vnquam humilem appræhensuros simplicitatem, nisi simpliciter contenti sint superioribus ipsis diuinitus datis, ijsq; se totos accommodent, sibijpsis renuncient, firma fide Deo innitantur, submittantq; sese suo prælato, qualis qualis ille sit, quãdiu nihil manifestè exigit quod sit contra Deum. Si enim possint subditi simplici-

Paupertas spiritus quî obtineatur.

Simplicitas vera quõ acquiratur.

Prælatis quibus nam nos subijciamus

pliciter credere, prælati ipsorum pro illorum necessitate satis intelligentes ac prudentes erunt. Loquitur enim per illos Deus vt vult, & sicut nouit subditis expedire, siquidem suo illos loco ipse constituit, non quisquam alius. *Non est enim potestas nisi à Deo.* Vnde etiã ait Dominus: *Super cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi: quæcunq; dicunt facite.* Atque adeò si prælatus quispiam vitam viuat planè diabolicam, modo tamen subditi simplici sint fide præditi, nunquam eos falli sinet Deus: tamen firmiter confidant & credant Deo, & dicta prælati simpliciter sequantur, aliorumq; bonorum hominum exemplis sese conforment.

Rom. 13. Matt. 18.

Paupertatẽ spiritus quænam probent.

Enimuerò si verè velint pauperes effici, omnes quibuscunq; aderunt, exemplo eis erunt. Si quos loquentes viderint vel audiẽrint, persuadebunt sibi omnes illos prophetas & Dei nuncios esse, eoq; incitari à Deo, vt ipsos ad hãc beatam promoueant paupertatem. Homines impij mundi amatores compellent eos intro se recipere: boni & virtutum studiosi trahẽt eos ad contemptum sui & vt se virtutum inopes sentiant, nihilq; esse quicquid hactenus egerint. Bona enim facta per illos Deus operatus est: ex seipsis autem nihil nisi malè agunt: & sunt in quouis vitia procliues, nisi à Deo retineantur. Inde fit, vt meritò debeant aliorum infirmitati cõdolere, vtpote quam in seipsis probè experti sunt, possuntq; ex aliena fragilitate semper meliores effici, si cogitent ex mera benignitate & gratia Dei à simili lapsu se præseruari. Quanto enim studiosius propriam considerabunt imbecillitatem, tanto citius & facilius ad hanc pertingent paupertatem, quo verò pauperiores erunt, eo Dei bonitatem melius perspectam habebunt. Tanta nimirum est Dei benignitas erga beatos hos pauperes, vt continere se non possit, quin arcanas semitas & dona sua illis patefaciat, quæ tamen multis alijs admodum sapientibus & opulentis abscondit. Et quia ipsemet huius est doctor & amator paupertatis, libenter in horum pauperum cordibus demoratur, atq; in eos solus ipse habet ius vendicat, suisq; duntaxat eos vsibus seruat. Atque hac ex causa omnino eos pauperes efficit, nec quicquam eis relinquit, quo possint perfrui, nisi ipsorum infirmitatem. Porrò quantũuis pauperes sint, sæpè nihilominus omnem eis subtrahit consolationem, vt scilicet solus ipse in eis habitet, possitq; illis ab omnibus expeditis tanquam aptissimo instrumento vti pro sua voluntate, & ipsorum ac aliorum salute. Siquidem adeò ipsi placent ij pauperes, vt tam perfectè eos sibi coniungat, atque in vera paupertate in tãtum eos sibi adglutinet, atque in seipso confirmet, vt neque dæmones, neque homines possint eos in ruinam impellere. Non enim permittit cuiquam vllum ius in eos, nisi vni sibi duntaxat. Deinde etiam illis, quos eorum voluit esse prælatos, curam exterioris hominis illorum refrenandi & custodiendi demandat, ne is interno homini sit impedimento. Ipsis autem ipsdem pauperibus sedulam sui custodiam committit. Atque ita denique solus ipse potissimum illis seruandis inuigilat. Inde verò vnus ipsi cum Deo spiritus fiunt, summaq; Deo pace, concordia & amicitia copulantur: quando nulla est inter Deum & ipsos dissensio voluntatum, sed adeò inter sese cõspirant & concordant, vt non possint abinuicem discerni aut internosci: nõ quo creatura Deus fiant per essentiam, sed quod magnam illius induant similitudinem, simulq; illi per gratiam intimè vniti. Iam verò sic vnitus vna est voluntas, idem de-

Pauperes spiritu quã sint Deo chari & secreti.

fide-

fiderium, consimilis operatio, mutua consiliorum, & secretorum cõmunicatio. Vnde iustitia Dei hominibus iustam minitante vindictam, benignissimus Deus, qui horum pauperum formam olim gerere non est dedignatus, ijsdem id significat, vt imminentem vltionem deprecentur. Ipse quidem in cœlis secundùm humanitatem orat pro peccatis hominũ, & hi pauperes in terris, sicque horum flexus precibus, pro mera bonitate sua reprimit irã suam Deus, nec potest in homines animaduertere. Imò sæpè vt pueri à fletu mox cohibentur pomo vnico oblato: sic Deus vno horum clamore & gemitu ilico ab ira sua reuocatur, quamuis illa vehemens sit, si tamen ipsis eam scire liceat. Si ergo fratres charissimi, tanta benignitate ac prõptitudine Deus gratiam impertit suam, & arcana reuelat cõsilia sua hisce pauperibus, ijsdẽq; pre nimio erga illos amore & complacentia adeò se illis coniungit, qua tandẽ rõne committere poterit quisquis Deum amat, quo minus nocte ac die laborando, obsecrando, clamando hanc à Deo paupertatem consequi nitatur, sinatque creaturas omnes quasi dominari sibi, seseq; vrgere ac exercitare quo homo exterior melius refrænetur? Potissimum tamen legitimos pastores siue prælatos suos sæpè obsecrabunt huius paupertatis studiosi, vt liberè ipsis imperent, detegantq; illis ea in quibus crebrius delinquunt, vt scire possint qua ratione ipsos moderari, instituere, coercere, & exercitare debeãt ad hãc capessendam paupertatem: Data autem à pastoribus consilia absque curiosa discussione simpliciter sequentur: alioqui diabolus quoddam illis aduehet impedimentum, quo omnem Dei gratiam fructumq; omnem amittent. Tum verò extra simplicitatem excident, & magnis angustijs constringentur, ita vt ignorent qua sit via gradiendum. Et quamuis bona ipsis maneat voluntas & intentio, tamen ex quadam cæcitate poterunt labi, antequam id ipsi nõrint, vel ab alijs eis possit persuaderi, donec reddita vera cognitione, omne à se proprium sentire ac sapere abijciãt, & in pristinã suam se demittant simplicitatem: nãalioqui priuati iudicij vel proprij sensus diabolũ nunquam vincent. Enimuerò simplicitas sine proprij sensus vel sapientiæ discussione discenda est. Quo fit, vt plerique admodum sapientes sæpius labantur, & errent, quam simplices, multiq; ex sapientum numero acerbas nimium ruinas faciant, antequam possint ad humilem istam paupertatẽ pertingere. Volũt.n. omnia ratione & ingenio perueſtigare: putantq; ex diaboli persuasu se viasq; suas nõ intelligi, dum non redditur eis responsum quale ipsi vellent, atque ita existimant sapientiorem se consulere debere, qui ipsos melius capiat, & sit fortior ad tolerandam & mortificandam ipsorum imbecillitatem. Credunt enim infirmiores se esse, quam vt possint parua exequi, & humilia sectari, nec acquiescũt nisi ratione vincantur. His atq; alijs sexcentis modis nequam spiritus istiusmodi stultè sapientes boni specie deludit. Vbi verò iam intra se errare incipiunt, non possunt verum lumen cognoscere: sicq; quibusdam corripiuntur angustijs, & quo se pacto gerere debeant, ignorant. Sentiunt quidem quippiam sibi deficere, sed quid sit nesciunt. Interim animum habent paratum, si quo diuino lumine se trahi perciperent, toto studio illi obsequẽdi: dumq; eiusmodi bona intentione præditos se cernunt, errorem suum nequeunt agnoscere. Hac nimirum ratione tum Lucifer, tum humani generis primi parentes, pluresque alij euersi sunt. Certè si Adam primo Dei præcepto,

Paupertatẽ spiritus desiderantibus quidnã faciendum sit.

Simplicitas qui discẽda.

Intellectu superbi quõ decipiãtur.

cepto, priorique proposito & cognitioni suæ ipsi diuinitus inditæ inhæsisse, non esset prolapsus vnquam. At vbi cepit auscultare persuasioni diabolicæ, tanquam ipsius carni & sensibus plausibili, sensim à sua simplicitate excidit corruitque antequam ipse sciret. Quod idem etiam hisce natutis & stolidè prudentibus vsuenit, quando primam deserunt simplicitatem suam, ad quam erant diuinitus vocati, cuique sese Dei causa tradiderant, applicuerantque. Porrò vbi malus spiritus eo illos potest adducere, vt à primo deficiant, elicit deinde, vt & alterum, & tertium, denique paulatim multo plura deserãt. Ita ad extremum penitus obscurantur, vt etiamsi mortis velint subire discrimen, non possint verum reperire lumen. Enimuerò Deus aliquandiu quadam miseria & desolatione eos derelinquit, vt rectius sese nosse discant, adeoque propriæ sapientiæ capiantur taedetate, vt prorsus illis fœteat. Tum verò secum cogitant, si ipsis contingeret ad veram redire viam, nec pro morte ipsa inde se discessuros. Deinde vbi serio clamant ad Dominum, diuque in precibus perseuerârunt, & mira sunt grauamina perpessi, nõ abijcit eos Deus: quandoquidem bona in eis voluntas ineſt. Itaque quandam eis reddit cognitionem: qua freti denuo inquirere incipiunt quod amiserant. Hic iam illis à minimis rursus exordiẽdum est, cunctisque instar paruulorum ingredi discentium obsequentur, & morem gerent, atque in alijs eiusmodi, quæcunque excogitare poterunt, sese exercebunt, quo beatam possint assequi paupertatem, etiamsi non semper verum cernant lumen: quod vbi senserint ad humilitatis studiũ se inuitare ac ducere, non detrectabunt, nec recusabunt, sed ab alio se sinent vrgeri & instigari ad progrediendum. Hac ratione paulatim ad viæ amissæ cognitionem reducentur: quanquam interim magnos habebunt exantlare labores. Insequitur enim eos tartareus spiritus, multa vtens calliditate, quo possit eos suis iterum nexibus implicare. Vbi namque semel assensum obtinere potuit, libens eo reuertitur. Sed firma fide & simplici obedientia cuncta superabũt. Ita demum firmum quoddam ac solidum apprehendent fundamentum, perspicientque, quid hæc paupertas complectatur: quo cognito tanta capientur exultatione, vt omnis anteacti laboris & difficultatis minimè ipsos pœniteat. Quamobrem omnibus vna mecum consultum velim, ne hoc capessere iter pigeat, quamuis rarum & inusitatum videatur, & nouum nihil molestiæ ferendum sit. Quod nullo constitit, nec valere aliquid potest. Incipiant simplici cum humilitate à minimis, semperque aliena viuant, non sua voluntate. Deo fauente nullo, aut exiguo negocio cuncta superabunt. Sæpè enim virtus arte quadam & industria ac simplicitate citius, quam ingenti labore obtinetur.

Ductorem ad veram simplicitatẽ cuique necessarium.

Iter simplicitatis quõ incipiendum.

Agedum igitur omnes ad hãc capessendam paupertatem accingamur: maximè cum iam ante dictum sit, quantos illa thesauros secum aduehat, vtque vnum cum Deo sui possessores efficiat. Esto interim pauperes isti rebus omnibus nudi sint, merito tamen exhilarare eos potest, illa sententia Saluatoris qua ipsos beatos prædicat. Neque dicit, Beati erunt, sed beati sunt pauperes spiritu. Imò quod plus est, Ipsorum, inquit est regnum cœlorum. Quod verò illud regnum est, nisi Deus ipse? Anne igitur immensus promittitur & datur thesaurus hisce pauperibus, etiam dum adhuc peccatis obnoxij degunt in terris? Quid ergo postea in cœlis habituri sunt? Quæso fratres charissimi vobis-

Matt 3. Regnũ Dei quodnã sit.

vobiscum ipsi expendite, quanta sit benignitas præpotentis Dei, pro labore exiguo tanta reddentis præmia, puta seipsum. Equidem non video, vt pro dignitate hanc Domini sententiam commendare queam qua ait. *Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Meritò sanè dici de illa possit, O verbum salutiferum, ô verbum gaudij plenum, ô verbum iubilo refertũ, ac vndiquaque consummatum, ô verbum anxietatis expers, ô verbum cordi omnem angorem & solicitudinem superuacaneam auferens, ô verbum omnem infrugiferam cognoscendi appetitionem extinguens, ô verbum voluntatis propriæ nescium, ô verbum cor virile efficiens, ac pace sempiterna cõfirmans, quam nullus neque dæmonum, neque hominum perturbare queat, ô verbum cor hominis ab omnibus cœli & terræ creaturis penitus nudans & expolians: vtpote quod Deus sibi vni seruare decreuit. Interim nihilominus eiusmodi verè pauperibus omnia Deus subministrat absque illorum desiderio: & quicquid putant sibi esse necessarium, Deo procurante adipiscuntur, absque sua solicitudine. Si enim Deus, horum est custos pauperum, ipse erit & nutritor & pastor. Obsecro fratres charissimi si qui sunt inter vos, qui mea dicta non satis capiunt, vt simpliciter ea accipiant absque curiosa inuestigatione, ne in errorem incurrãt. Solis enim expertis ea benè perspecta sunt, nec satis possunt explicari inexpertis. Rogemus Dominum Deum, vt nos verè pauperes spiritu efficiat, quo & nos post momentanea huius vitæ curricula possimus ad beatissimam Sanctorum omnium, quorum solennitate hodie lætamur frequentiam, peruenire, præstante Domino nostro Iesu Christo, qui est Sanctorum omnium caput & corona, quem laudat vniuersa cœlestis Hierusalem in secula seculorum, Amen.

IN SOLENNITATE SANCTI HVGONIS Episcopi Lincolnienſis Carthusiensis ordinis Alumni.

De triplici vigilia & tribus hostibus.

Sermo I.

Beatus ille seruus quem cùm venerit Dominus & pulsauerit ianuam, inuenerit eum vigilantem, Luc. 12. Charissimi fratres, magni pastoris hodie festiuitatem agimus, qui & se immunem custodire, & pro alijs tuendis eruditus potuit vigilare. Hic noster est Hugo Lincolnienſis Episc. & Carthu. monachus. Ideò mooachus, vt sua tuta seruaret: ideo aũt est Episc. vt aliena quoque vigilando & docendo protegeret. Sæpè nos, charissimi, ad vigilandum admonet Dominus, eosq; qui suo obtemperãt consilio, beatos prædicat. Quippe qui nos inter animæ pericula non ignorat versari, serpentes in sinu circumferre, & laqueos comedere ac bibere. Vigilantia igitur & circunspectione quantopere nobis opus sit, res ipsa loquitur. Quare prima causa vt vigilemus esse potest, ne circumueniamur ab hostibus. Hostes habemus mundum, carnem, diabolum, atque adeò propriam ipsam nostram voluntatem. Caro nos impugnat, & trahere nititur ad sensuum oblectamenta, ad luxum, ad curiositatem, noua sciendi videlicet, vt quæra-

Hostes animæ tres qui sint.

Caro propria quibus modis impugnet hominem.

mus mollia, optemus pulchra, procuremus suauia, ãplectamur cũ gaudio quę
G.lat.4. & cõmoda propria, & respuamus laborem fugiamus q̃ aduersa. Caro humana
diu dormire, lautè comedere, delicata amare, communia ac minus lapida re-
spuere, ociari, fabulari, labores fugere, ex diuinis tædio affici, & cum creatu-
ris spiritualiter fornicari, Caro conqueritur de ieiunio, murmurat de vi-
liori cibo, indignatur si parcè tribuitur, contristatur si sobriè ministratur,
caro fugit paupertatem, horret abstinentiam, detestatur penuriam, quæ-
rit consolationem, amplectitur acediosam quietem. Qui eiusmodi sunt, fratres,
1.Tim.5. in carne sunt: & si sponte ita manent, hoc est, si se non corrigunt, si non dolent,
si se non arguunt & contra se pugnant, dici quidem possunt Carthusienses,
sed non sunt, quia primam fidem suæ professionis irritam fecerunt. Nam si
Scopus monasticæ vitæ quis. vocationis nostræ scopum finemq; attendemus, omnino ordinem idcirco
sumus ingressi, ne secundùm carnem viueremus. Secundúm carnem autem
Rom.8. viuimus, si opera & desideria hæc carnis quæ paulò antè recensui, spiritu non
Temporis perditio quantopere fit vitanda. mortificamus. Hortor vos, charissimi fratres, abijciatis omne otium, ne mi-
nima tẽporis portio in vobis sine fructu pereat: prętiosissimum est vitæ no-
stræ tempus, cuius ratio à Deo reddenda à nobis districtè exigetur. Doleo sæ-
pè vehementer, quod video plerosq; vestrum adeò inaniter, adeò leuiter,
adeò ociosè ne dicam etiam pernicioſe tempus suum consumere, & propo-
modum nihil de fructu seu profectu animæ suæ cogitare, quæ carnis sunt
plusquam oportet sapere, ad propria & quæ corpori conueniunt prudentes
esse, ad ea verò quæ Iesu Christi sunt, hoc est, vt sciatis quid magis illi placeat
quid vitæ eius conformius sit, quid denique eius gloriam vberius promo-
Quõ carnẽ suã spiritui subiugârit S.Hugo. ueat, inertes esse & oscitantes. Sanctus Hugo carni bellum indicens, ipsam ad-
eò ieiunijs afflixit, vt peculiaria etiam multa statutis plusquam teneretur
adijceret, & abstinentias in pane & aqua ter in hebdomada faceret, & ma-
ducans, ne de cibi cogitaret delectatione aut vilitate, librum ante se habebat,
ex quo continuè legeret. Hoc ipsum boni adhuc hodie omnes faciunt Car-
thusiani, formidantes à Deo carnalitatis argui, si refectionem corporis ab-
animæ cibo sumerent. At proh dolor, sunt qui de animæ (cuius refectio ma-
gis est, necessaria) cibo parum cogitantes, adeò cum suo cibo, adeò cum fa-
ece corporali sunt occupati, vt anima interim relicta ieiunet, donec etiam
Cibus quõ cum timore Domini sit sumendus. non vltra esuriat. Charissimi fratres, sumamus cibum in timore Domini, si-
ne quo viuere nemo nostrum potest, non eligentes, non discernentes quid
apponatur nobis, modo eiusmodi sit, vt fame vrgente comedi possit. Si dele-
ctatio (quæ semper comitatur, quamdiu natura est natura) non potest non
sentiri, sentiatur ita vt tamen non quæratur, id est, vt in illa non quiescatur,
vt nõ desideretur, vt non intro recipiatur, sed à corde, id est, interiori homi-
ne perculsa, cum actu ipso comestionis transeat & pereat. Sentiatur, inquam,
ipsa delectatio sed non delectabiliter, id est, non propter delectationem, sed
propter necessitatem, cui aliter subueniri non potest. Inde displiceat magis si-
bi ipsa misera necessitas atque captiuitas humana, quod non potest quò ve-
Rom.12. Vigilandũ quõ sit circa sensuum delectationes. let, vili & impura delectatione carere. Si ita naturæ necessitatibus seruitur,
necessitati seruitur, non voluptati, & curam quidem carnis facimus, veru-
tamen (quod solum prohibitum est) non in desiderijs. Vigilemus igitur cha-
rissimi circa sensuum nostrorum delectationes, circa creaturas quoque & res
quas-

quæscunque, vt non ibi sistamus, non hæreamus, nihil nos extra Deum detineat, nihil possideat, sed animus ab omni creatura ab omniqúe amore extra Deum sit liber. Est alius hostis noster, mundus ipse, vnde mala haurimus exempla, malaq; colloquia. Inquinamur malorum consortio, quasi leuius sit peccare vbi multi delinquant, aut quasi corã Deo magis sit excusabile quod inter complices eorundem aliorumve peccatorum minus erubescimus. Inquinat nos mundus cui placere gestimus, & ferre non possumus ab eo nos esse despectos. Sumus in oculis nostris nonnihil, & in cordibus aliorum esse aut haberi volumus aliquid. Cupimus de nobis benè sentiri, nobis faueri, nos æstimari & in aliorum opinione bonos aut præstantes haberi. Hæc quotidiana est fornax tẽtationis humanæ, qua vrimur fallimurq; à nobis ipsis. Nã carnalis illa superbia in vestium ostentatione aut aliarum rerum gloria, in iactantia scientiæ aut potestatis, minus ad nos spectat, & manifestior est, quam vt opus sit de illa cauenda vos admonere.

Mundus iste quõ impugnet hominem.

Accedit tertius hostis, diabolus, exercitum ducẽs malarum suggestionũ, iræ videlicet, superbiæ, inuidiæ, malarum suspicionum, aliarumq; passionum malarum & vitiorum, quem vndique colligit, duobus prioribus hostibus, carne videlicet ac mundo suppetias eidem ferentibus. Cui tanto vigilantius tantoq; fortius repugnandum est, quanto mille ei nocendi artes, mille fraudes, mille technæ ac insidiæ, quantoq; ex confesso & palam aduersarius noster est nunquam placabilis. Sed confortat & nos consolatur, quod nihil est ei virium, nisi quantum illi nos tribuerimus. Pugnare etenim potest, at expugnare aut vincere non potest nisi volentes. Quamobrem cauendum maximè à proditore nostræ salutis & omnium pessimo hoste, quem intra nos gerimus, qui vnus si non esset, nulla nobis exterior pugna noceret, hic mala est nostra voluntas, pessimus vtique hostis, & semper vincens, vbicunque fuerit. Hac abutitur diabolus exufflans & odia, iurgia, inimicitias, iudicia temeraria, variaq; mala concitans. Fratres, cõtra hãc pestẽ nil iuuant prædicatio, correctio, consiliave quæcunq; aliena: hanc oportet primum necari, qua mortua, pax erit hominibus bonæ voluntatis. Non vt nulla sit pugna, sed vt tam certa victoria, tam certa sit corona, vt etiam ab aduersarijs nostris nolẽtibus ea fabricetur, qui quanto plus molestiæ, tanto etiam gloriæ adferant. Interim tamen vigilandum, ne circumueniamur: & ne langueat bona volũtas, quærenda sunt orationum remedia, ne dormitet, lectionibus, exhortationibus ac castigationibus excitanda est. *Si*, inquit, *sciret paterfamilias qua hora fur venturus esset, vigilaret vtiq; & non sineret perfodi domum suam.* Quia verò nescit, omnem horam habet suspectam, semper vigilat. Hoc modo nobis, quia hostes habemus qui prętioso thesauro nos spoliare moliuntur, semper vigilandum est. Est tamen & alia adhuc ratio vigilandi. *Beatus*, inquit, *qui vigilat ad fores eius*, id est, sapientiæ *quotidie*. Beatus qui visitationem obseruat diuinam, qui mundum parat Domino hospitium, purum videlicet cor, & vigilat super custodia cordis sui quotidie, vt cum Dominus ad ostium eius pulsauerit, cõtestim occurrat & aperiat ei. Tertia est vigilia ad sponsi aduentum, ad egressum media nocte, id est, hora nobis incognita nos euocantis, vt tunc vigiles, præcincti lumbis & ardentibus lucernis parati ad egrediendum de mundo & ad nuptiarum ingressum inueniamur. Hac triplici vigilia beatissimus Hugo sem-

Diabolus quibus tentationibus hominem impugnet.

Voluntas propria quã sit pessimus hostis & proditor salutis nostræ. Luc. 2.

Vigilandũ quõ sit ad fores sapiẽtiæ. Prou. 8. Luc. 12. Matt. 25. Luc. 12.

Quõ triplici vigilia armatus fuerit B. Hugo.

1.Pet 4. Matt.10. 1.Cor 15. Psal.1. Rom.12.

go semper armatus fuit. Contra hostes namque adeò fuit vigil, sicut in vita eius legitur, vt ne vnam quidem victoriam eidem diabolus potuisset subripere. Et vos charissimi fratres vigilate in orationibus, ac estote prudentes sicut serpentes, simplices{que} vt columbæ contra prudentiam carnis, quæ mors est animæ, & contra prudentiam mundi quæ stultitia est apud Deum. Meditamini in lege Domini interrogantes quæ sit via bona, & discentes quæ Dei sit voluntas beneplacens & perfecta. Eam ob rem bonos frequentare libros, qui spiritum inflammant, vitia ostendunt, & ad virtutes erudiunt: hic enim lectionis vestræ debet esse scopus & finis. Nam si ex curiositate aut vanitate, scioli aut docti habeamini, libros legitis, fructum vestrum hic recipietis futilem & inanem. Qualis est lectio vestra, quale studium, talis vita. Deuoti deuotos optant libros, mundani mundanos. Verùm hoc alias. In altera vigilia, orationum, videlicet ac contemplationum, ad visitationem diuinam adeò fuit B. Hugo auscultãs, adeò vigil, vt ne dormiens quidem ab oratione spiritum laxaret. Quare potuisset reuera dicere: *Ego dormio & cor meum vigilat.* Nam in somno cum nulla alia ab eo vox audiretur, hæc tamen quasi conclusionem orationis sæpenumero audiebatur, Amen Amen. Postremo horam mortis quomodo non vigilantissimus fuerit, qui tam intrepidus nonnunquam ensibus nudatis & super caput eius vibratis pro iustitia supposuit regibus ac proceribus eorundem, pro Ecclesia, pro populo, pro æquitate, & qui contra tyrannidem omnem adeò restitit, vt impiorum nemo esset qui non formidaret Hugonis censuram, ipse verò hominum minas flocci penderet omnes, idq; non ex animi leuitate aut superbia, sed ex virtute, & ex bonæ actæ vitæ conscientia: vtpote qui pro Deo omnia agere, & nihil contra Deum se sciebat velle. Atque ideò etiam moriens sibi hunc esse diem dicebat non iudicij, sed gaudij & consolationis, nimirum plenus fiducia in Deo, & securus quod non reprehenderet illum cor eius in omni vita sua. Quod vtinam pariter nobis tribuat Iesus Christus cum patre & Spiritu sancto benedictus, Amen.

Libri cuiusmodi religiosis frequetandi sint.

Cant.3.

Iob 27.

IN EADEM SOLENNITATE.

Quomodo quis iustus in proximum, quomodoq; placere debeat Deo

Sermo II.

Ecce sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit Deo, & inuentus est iustus. Eccl. 44. Festum beatissimi patris nostri Hugonis celebrantibus fratres charissimi tanto nobis ardentiori studio ad eius imitationem intendum puto, quanto nobis ille & olim fuit professione coniunctior, & modo creditur charitate vicinior. Siquidem ordinis nostri alumnus, simul fuit & pontifex & monachus, nihil ex monastica humilitate vilior, nihil ex pontificali stemmate elatior, in vtroque magnus, & tanto maior, quanto humilior.

Magnum aliquid dici quadrifariã. Altitudo spiritualis quæ sit.

Dicitur autem quadrifariam aliquid magnum, altitudine, profunditate, latitudine, longitudine. Primò altitudine dicitur aliquid magnum, hoc modo arborem dicimus magnam, quam cernimus altam. Altitudo spiritualis, puri-

puritas est cordis. Quanto enim spiritus est mundior, tanto fit ad Deum eleuatior. Sanctus igitur Hugo magnus dicitur altitudine, hoc est puritate ac supernorum contemplatione, qua gratia quantum emicuerit palam est ex eius legenda. Secundo dicitur aliquid magnum profunditate, quomodo puteum dicimus magnum. Spiritualis, profunditas est humilitas, quæ reuera apud Deum magna est. Siquidem qui se humiliat, exaltabitur. Hic Hugo beatus etiam fuit magnus, quia humilis: quippe qui semetipsum contemnens, perfectissimè propriũ abdicârat sensum, proprię abrenunciauerat voluntati, ideò tãta libertate spiritus & alacritate vbique obediebat. Quam humiliter sacerdotiũ acceptauit? quam reuerenter executus est? Porrò ad prioratum ac tandem ad pontificatum cum peteretur, vrgeretur, ne susciperet quas non quæsiuit vias? quas vt euadere posset non excogitauit artes? Quod cum obtinere prorsus nequiret, adeò nihil de pristina humilitate monastica mutauit, vt quod maior sibi dignitas accesserit, non posset aduerti. Nihil enim quod Episcopus videretur, præter annulum ferebat. Tertio dicitur aliquid magnum latitudine, quemadmodum latam seu amplã aulam, dicimus magnam. Porrò latitudo spiritus, quid est nisi latitudo charitatis, vtpote quæ ad proximũ quẽq; se extẽdit? Hoc modo B. Hugo (quippe in quo cumulus operũ pietatis adeò excreuerat, vt vir misericordiarũ dici posset,) nõ iniuria velmaximus vocari posset. Quis n. beati viri misericordiã, quis charitatẽ eius nõ est expertus? Infãtuli, mulieres, egeni, peccatores, pœnitẽtes, extremo supplicio dãnati, atq; adeò, & id maximè, defũcti, oẽs beati põtificis iatitudine excipiebantur charitatis. Nulla ætas, nullus sexus, nullus ordo potuit se absc̃ondere à calore eius. Nemo (inqt vitæ eius cõscriptor) ad eũpro qualibet causa accesit, qui non consiliũ & consolationẽ inueniret. Quarto dicitur quid magnum lõgitudine, sic viam longam dicimus magnam. Longitudo spiritualis, perseuerantia est atque constantia. Hic non vulgariter magnus fuit B. Hugo, quippe qui neque blanditijs, neque minis potentum huius seculi à via rectitudinis potuit abduci. Non illum potestas, non minæ, non persecutiones regum, non archipræsulis autoritas, non pontificum cæterorum ignauia, non intentata bonorum suorum confiscatio, non collegæ sui impia proscriptio, non deniq; super caput eius nudati enses potuerunt à veritatis & iustitiæ instituto deflectere. Vbique igitur Hugo magnus, puritate, humilitate, charitate, longanimitate & perseuerantia. Magnus prætereà pontificali dignitate, magnus signorum claritate, magnus doctrinæ exuberantia, magnus meritorum copia, magnus diuina gratia, magnus postremo superna cœlestiq̃ gloria. *Ecce* igitur *sacerdos magnus* hoc est, sanctitate præclarus, cuius sanctitatis argumentum quoque euidens subditur, *qui in diebus suis placuit Deo, & inuentus est iustus*. Multa quidem extant sanctitatis indicia. At nullum potest inueniri certius, quam placuisse Deo. Hoc testimonium infallibile est. Quidenim placeret Deo nisi mundum & sanctum? Hoc igitur vnum desideremus, quod nõ est sanctitatis argumentum, quam sanctitas ipsa. Itaque commendatur beatissimus antistes perfectissimè, dum nihil eidem, quod sanctum efficiat, prædicatur defuisse. Quippe qui placuisse Deo, & iustus, puta erga proximum, fuisse inuentus sit. Ac si dicatur: Ecce sacerdos magnus, qui legem omnem impleuit, quia charitatem ad Deum & proximum perfectam habuit. Ita e-

Profunditas spiritualis.

Luc. 14. 18. Humilitas B. Hugonis quanta.

Latitudo spiritualis quæ sit.

Iob 31. Charitas S. Hugonis.

Psal. 18.

Longitudo spiritualis quæ sit.

Perseuerantia S. Hugonis quanta.

Sanctitatis testimoniũ infallibile.

enim aptè hoc ita verti posset, vt iustus fuisse Deo, & hominibus placuisse diceretur: quippe cum neutrum horum euidens sit præconium sanctitatis. Iustus namque erga Deum (si iustitia dicatur virtus ius vnicuiq; suum tribuens) quis dici queat? Quisnam Domino retribuit, quod tribuendum est? Quis largitur Deo quod suum est? Quis reddit ei vt non magis maneat debitor? Atqui soluere Deo nemo potens est, nemo satisfacere, quod debet. Multa interim donat atque iterum donat Deus, & quis est qui vel dignas possit eidem agere gratias? Taceo quod nemo satisfacere valet eius ad nos tantæ charitati, tantæ liberalitati, tantæ beneficiorum multitudini. Quid tandem quod maiora promisit: imò infinita & immensa nobis bona præparauit? Non ergò sumus iusti erga Deum, qui satisfaciendo Deo tribuamus quod suum est. Veruntamen ipse sciens nostram impossibilitatem & vilitatem, si nos eandem quoq; cognouerimus & ipsi humiles fuerimus, de suo & gratis nos iustificat, vnde sibi placeamus.

Iustus erga Deum vtrũ quis dici valeat.

Porrò ad proximum iusti esse, & possumus, & debemus, vt illi quæ debemus impẽdamus. Multa autem illi debemus, quæ ne quis ignorare se dicat, natura etiam clamat docens quæ sibi quisq; velit fieri, eadem etiam proximo debere impendi, sic tamen vt nequaquam illud negligatur, quod obedire oporteat magis diuinæ voluntati quam hominis. Quemadmodum enim diligendus est proximus, ita in suo beneplacito anteferendus est Deus. Præstat namque hominem quam Deum offendisse. Itaque multa (quod dixi) proximo debemus. Inter multa illa non minima sunt consilium & auxilium. Cogitate fratres charissimi, si quis inter nos constitutus in aliqua aduersitate, anxietate, perplexitate, aut alteri cuinis miseriæ obnoxius, cuius molestia, nesciat quomodo posset leuari, quam æstuanter desiderat anhelatq; ad consilium & auxiliũ. Quam vellet, quam gaudet, aliorum corda sibi inclinari & compati? quam optat se adiuuari? Hinc ergo discat, quam iustum sit misereri proximo, & eum animum studeat in se transformare erga cæteros, qualẽ erga se optat inuenire apud alios. Porrò sunt pleraq; alia beneficia quæ quidam non appetunt: vt sunt refrenatio prauę voluntatis, peccatorum correctio, item ad bonum instrui, à malo arceri, à noxijs retrahi, & cæteræ id genus salutis æternæ instituta, quæ quidam quanto minus optant, tametsi maximè quærere debuissent, tanto diligentius sunt eis etiam ingerenda. Quemadmodum beatus præsul Hugo feciſſe laudatur, qui dum charitatem perfectam seruauit ad proximum, iustus fuit. Neq; enim iustitia hic opponitur misericordiæ, quandoquidem iustissimum est miseris misericordiam impẽdere, & eum affectum erga quemlibet gerere, quem erga se cuperet quisque aut cupere deberet haberi. Hoc dico propter malos qui correctionem charitatis fugiunt, quam desiderare & amplecti deberent, quibus non secundum affectum quem habent vitiosum erga se, sed iuxta quem deberent habere bonum, inseruiendum est. Neque enim diligunt semetipsos sicut scriptum est, *qui diligit iniquitatem, odit animam suam.* Atque ideò non quomodo sese ipsi diligunt, sed quomodo nos Christus diligit, iubemur eos diligere. Propterea dixi, placere Deo & iustum esse ad proximum, indicium esse sanctitatis, quia summam totius legis & charitatis geminæ consummationem complectitur. Porrò sicut Deo hoc modo iusti esse non possumus, ita contrario homi-

Quõ iusti esse debeamus erga proximum.

Act. 3.

Proximo nostro quænam debeamus.

Psal. 10.

hominibus placere non iubemur. Ideò placuisse hominibus nemo dicit signũ sanctitatis, præsertim cum placuisse malis, vituperij maior suspicio sit, & ne bonis quidem in cunctis debeamus placere, tantum abest vt cupiamus. Differunt enim longo interuallo, placere & cupere placere, quorum illud interdum bonum, interdum noxium est, hoc verò semper (si propter seipsum tanquam finis appetitur) perniciosum est, si verò propter proximi ædificationem, & vltimo saltem propter Deum, est meritorium. Cæterum vt cuius festum colimus, etiam studia imitemur, prima cura sit nobis hunc scopum præfigere, & illuc omnes nostros conatus extendere vt placeamus Deo. Siquidem hoc studium agere, est iam Deum diligere. Vnde apud quem hæc inuenitur voluntas, vbi hoc frequẽtatur exercitium, haud necesse est præcepta multa indicere. Non opus est illum obseruari sedulius, moneri sæpius, increpari durius: quippe quẽ desideriũ hoc placẽdi Deo instruit & ducit ad omnia. Ideò & alijs sociatus, & in solitudine constitutus, semper idem est. Non illum mutat humanus intuitus. Non in oculis hominum est feruentior, & in abscondito segnior, quippe qui semper secum habet eum, quem timet offendere, cui appetit placere, cuius amore nihil vult negligere, omnia gestit efficere. At contra, quam misera res est, quam onerosa vbi subditis sempẽ oportet inuigilare, nunquam non timere? Vbi necesse est semper imperare, vrgere, increpare, impellere{que} ad Dei beneplacitum. Vbi oculus duntaxat humanus timetur, vbi clanculum furtiue{que} præuaricatur, quasi non consideret, qui omnia videt Deus? Non sunt (inquiunt) transgressiones istæ mortalia peccata. O quam modica est nostra charitas, si quod lethale non est, si quod gehennæ nos non facit obnoxios (tametsi Deus inde offendatur) patrare non metuimus. Nõne hinc formidandum est, non ex amore Dei venire, quod vel mortalia deuitamus, quando ipsum in venialibus offendisse pro nihilo ducimus? Nonne timor est seruilis, quãdo Deum ideò solum timemus, quia nobis metuimus? Atque ideò ibi solum eius seruamus præceptum, vbi nostræ damnationis versatur periculum. Atqui oportuit ad diuinam gratiam ita aspirare, ita eius amicitiam ambire (vt si nullus esset etiam infernus) semper tamen maximo simus feruore sollicíti nihil admittere, quo creatorem nostrum offẽdamus, quo gratiæ eius augmentum nobis præpediamus, quo deni{que} nostrum profectum retardemus, & postremo quo eius amicitiæ fruitionem intercipiamus. Porrò, hæc charitas quæ mortalia tantum, nõ etiam venialia nititur euadere peccata, quantula est? Quam vicina lapsui? Idcirco bonus monachus, fidelis Dei seruus, quicquid Deo nouerit displicere, nititur euitare, quicquid placere, conatur obtinere. Ita{que} si quid faciendum cognouerit, non disputat, vtrum eius transgressio fuerit mortalis nec ne, sed an eius obseruatio Deo fuerit placens: nec (vt quidam) quod iussum fuerit discutit, an in scripturis etiam sacris sit expresse mãdatum, sed ne scripturis sacris fuerit contrarium, hoc ipso satis se obligatum ad obedientiam sciens, quod superiori potestati (siue prælatus sit siue Ecclesia) nõ ignorat se perpetuo subiectum. Huic enim potestati cum etiam scriptura nos subijcit, quid aliud facit quam vt ad Ananiam Paulum, ita nos ad prælatum mittit, vt ipse nobis dicat quid nos oporteat facere? Huius humilitatis atque subiectionis obtinendæ gratia non oportuit omnia atque singula in scripturis explicari, sed vno interdum verbo innu-

Desiderium placẽdi Deo quanta bona efficiat in homine.

Timor seruilis quis sit

Amicitia Dei quantopere sit ambienda.

Seruus Dei fidelis quis

Scriptura sacra cur nõ omnia necessaria mãdet expresse. Act. 9.

innumera subinsinuari. Quam multa, quando obedire præpositis nostris iubemur, hoc vno verbo imperantur? Quam multa item propter charitatis obseruantiam proximo impendenda necessario veniunt, quæ in scriptura non singulariter exprimuntur, nisi quod generatim hoc verbo cuncta mandata sunt: *Diliges proximum tuum sicut teipsum?* Item: *Diligatis inuicem, sicut dilexi vos.* Item: *Quæ vultis vt faciant vobis homines, hæc facite illis.* Itaque pari modo qui præceptis te subdit Ecclesiæ, qui potestati atque præpositis mãdat optemperare, vno simul omnia quæ tibi illi præcipiunt, mandat. Proinde nõ potest quis obedire Deo aut scripturæ, qui non vult obedire prælato suo aut Ecclesiæ quia ilicò vt præceptum hominis (qui Dei vice præcipit) spreuerit, etiam Dei mandatum (quo homini sibi præposito iubetur parere) contemnit. Verùm de hoc hactenus. Hoc fuit institutum, quod dicerem Deo nos placere non posse, nisi bonos ac virtuosos. Totum igitur nostrum studium impendamus, vt quales Deus ipse benedictus nos desiderat, efficiamur.

Luc. 10. Ioan. 13. Matt. 7.

Luc. 10.

Reliquum est quod moniti sumus exemplo beati Hugonis iusti inueniri erga proximum. Neque enim commendatur placuisse hominibus, quemadmodum Deo. Siquidem nõ ita necessarium est ad integritatem fraternæ charitatis, vt proximis semper placeamus. Alioqui in omnibus cogeremur nostram proximi voluntati conformare. Porrò cùm proximi nostri voluntas plerunque, sit obliqua, contraria ac displicens Deo, quis nefas non diceret ad placendum homini eiusdem impiè voluntati morem gerere? Potest igitur quis esse bonus, potest in proximum esse iustus, potest proximum verè diligere, & eidem tamen interea non placere: puta si à voluntate eius mala non dissideat, si eius prauitatem arguat, si studijs eius noxijs obsistat. Eam ob ré iubemur iusti esse in proximum, vt si semetipsum proximus non diligat, si animæ suæ bona non inquirat, si consilia salutaria spernat & odiat, nos ei hoc ei non quasi fauentes blandiamur, sed sicut ipse se perdité, ita nos illum syncerè diligamus, necessaria saluti vel nolenti ingeramus noxia negemus. Et hoc est iustum esse ad proximum. Porrò in his, quæ Deum non offendunt, & neque propriam neq; proximi salutem impediunt, pertinet ad eandem iustitiam seu charitatem placere proximo, id est, eius voluntati morem gerere, eius pacem quærere, & consolationem ei impartiri. Veruntamen hoc placendi studium fieri debet ad ædificationem, ne nos ipsos quæramus, hoc est, nostrum commodum, laudem, consolationem, & alia id genus, sed proximi vtilitatem. Tunc enim rectè placere studemus proximo, si in hoc ipso studio non quiescimus, si finem ibi non ponimus, sed nostra intẽtio sit placere proximo, vt placeamus Deo. Et hoc modo Paulo rectè obtemperamus admonẽti vt *vnusquisque fratri suo placeat ad ædificationem.* At si quis ita proximis appetit seu quærit placere, quod placendi ipsa vanitas oblectat, & non tam cogitat vt proximus ædificetur, quam vt ipse glorietur, intentionem suam non in Deum dirigens, sed in hoc ipso quod est placere alijs, finem suum sibi constituẽs formidare habet scripturam, dicentem: *Dissipauit ossa eorum qui hominibus placent.* Et illud Pauli. Si *hominibus placerem* .i. placere quererẽ, *Christi seruus* nõ *essem.*

Quõ iusti esse debeamus ad proximum.

Placere quõ quis debeat proximo ad ædificationem.

Rom 13.

Psal 52. Gal 1.

Verum quid de illis sentiendum, qui ne displiceant homini, etiam offendunt

dunt Deum? Transgrediũtur & Dei & superiorum præcepta vt fauorem hominis seruent. Ex charitate (inquiunt) hoc factum est. Non audebam illum hominem contristare, Et audebas Deum offendere? Quæ est ista quæso tam sancta, tamq; rectè ordinata charitas, quæ adeò cæcos sui reddit cultores? Hanc charitatem (ne dicam carnalitatem) nescit scriptura, nescit sanctorũ vita, Tullius etsi ethnicus, hanc primam esse legem amicitiæ dicit, nihil ab amico petere inhonesti. Alteram, etiam rogatos propter amicum nil inhonesti facere. Inhonestum hic maximè dicerem, quocunq; offenderetur Deus. Quid enim inhonestius, quam ne hominis amittas gratiam, Dei contemnere seu posthabere amicitiam? Sunt alij adhuc magis vecordes, qui non audẽt rectè agere, vbi vident, alios delinquere. Ecce tam potens est scandalum, vt sæpenumero scientes & diligentes bonum, contra propriam conscientiam magis aliorum se conforment exemplo, quam diuino beneplacito. Nos verò charissimi fratres Deum super omnia & in omnibus diligamus, proximis propter Deum placere satagamus, & vbi opus est, etiam displicere propter Deum non timeamus, præstante Domino nostro Iesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen,

Placere proximo in quibus sit illicitum.

Cicero.

Scandalum quam sit potens.

IN EADEM SOLENNITATE.

De tepore, quo hodie detinentur plerij, monachi, & feruore deuotionis resuscitando Sermo III.

IN *lege Domini* fuit *voluntas eius die ac nocte.* Psalmo I. *Lex Domini immaculata conuertens animas,* dicit Dauid. In hanc beatissimus pater noster Hugo animum suum contulit, quia die noctuq́e Dei beneplacitum inuestigans, non communibus præceptis contentus, nec solum ad ea quæ iubet Deus paratus, sed quæcunque didicit placere, acceptaq; fore Deo, ad ea impigrum se offerebat. Eam ob rem arctissimum quem inuenire potuit in monastica religione ordinem intrauit, in quo quam nihil socordiæ, quam nihil ignauiæ, quam denique negligentiæ nihil prorsus admiserit, liquet ex ipsius (dum esset Episcopus) testimonio, arguentis aliorum negligentias, & dicentis quod à tempore quo monachus esse cœperit, nulla sibi morantia subrepsisset. Morantiam dicere volens moram negligentis monachi, aut negligentiam aliquam seu obliuionem, vnde monachorum reliquus cogitur conuentus expectare. Videtis studium, videtis vigilantiam, videtis diligentiam magnam. Heu vbi est modo huius temporis miseria, vbi ignauia monachorum ad diuina, ad obedientias citra excusationem remorantium, & nonnunquam in lectis suis dormitantium, ideq; sponte, dum alij vigilantes Deo assistunt in oratione? Quid putatis angeli horum sentiant, quid plangant, videntes reliquos angelos, eos videlicet qui aliorum sunt monachorum custodes, orationum incensa offerre, sibi verò cõmissos somno stertere, se quod offerant illorum nomine non habere? Erubescant & corrigant se eiusmodi, vel angelorum suorum moti delectione, & vbi surgendum fuerit surgant, vbi vigilãdum vigilent, vbi etiam dormiendum dormiant. Quod si præter voluntatẽ aut in diuinis somnus, aut in alio quouis negligentia obrepserit, cum gemitu

Psal. 18.

Morantia quid sit.

Tepor quorundam reprehenditur

cordis plangant, & quicquid neglectum est nequaquam neglectum maneat sed emendetur, & pro eadem negligentia satisfiat. Sanctus Hugo inter cæteros ordines etiam eremiticum elegit, sciens vitam abstractam & ab hominum conuersatio ne atque colloquutione sequestratam Deo vacare cupientibus non modo vtilem, sed etiam maximè necessariam. Manfit igitur cellæ incola sedulus, nec ibi solus .i. ocioſus, sed aut Deo loquens, aut Deum audiens, aut Deum contemplans, semper cum Deo erat. Cum Deo loquebatur orando, Deum audiebat aut legendo aut diuinos instinctus recipiendo. Deum contéplabatur suspiciendo, cognoscendo, in eius operibus admirando, afficiendo, ad illa aspirando, atque eius bonitatem dulcedinemq; in seipso gustando. Hæc namque sunt cellæ exercitia, hæc officia eremitæ. Sed heu quo ruit hodie tepor & inertia monachorum? Heu vita spiritualis quomodo extincta est! Heu quomodo in plerisqúe religiosis prorsus nulla inuenitur religio? Sine deuotione, sine affectione, non in spiritu, sed in carne adhuc viuunt. Quæ interna sunt, nesciunt, & externa quoque sua vix in honestate quadam seculari continent. Rigorem ordinis, qui maximus tunc erat in initio, S. Hugo seruabat, pluraq; quam debuit, feruente deuotione supererogabat. Assidua fuit illi cogitatio, quomodo arcanas Dei semitas ambularet, & nihil, quod Deo placeret, negligeret. Non ad opes terrenas adeò inhiat auarus, quam ille sitiebat ad virtutes.

Exercitia cuiusmodi frequentauerit S. Hugo in cella.

Rogo charissimi fratres emendemus nostras negligentias, sine quibus nō sumus. Officium diuinum aliarum domorum & ordinis more, hoc est, non cursim, sed cum grauitate soluamus. Lectiones ita legantur, vt intelligi queant. Cur enim legitur, quod non intelligitur? Itaque legantur vt non absq; ptio, sed distinctio pariter & expressio fit literarum ac syllabarum. Ponatur etiam diuino in officio custodia cordi, vt sit mens attenta, & ex his, quæ leguntur aut cantantur, eliciat suspiria affectusq; castissimi amoris in Deum. Tam varia enim leguntur, tam varia cantantur, vt nunquam desit, quo se occupet deuotio, vel peccata gementis, vel pro iustitia & virtute postulantis, vel infirmitatem suam plangentis, aut ad Deum aspirantis. Deum contemplantis, Deum admirantis, in Deo exultantis, & pro toto mundo, id est, nō pro hoc genere hominum, modo pro alio Deum rogemus. Charissimi fratres, si quem somnolentia premit, excutiat se & moueat: si victus somno (et inuitus) fuerit, negligentias suppleat, & infirmitatem suam doleat, somnolentiæq; causas in diuinis scrutetur & vitet. Sunt, qui adeò sunt in diuinis distracti, vt etiam putent se cum cæteris cantare, cùm ne labium quidem moueant. Sunt alij adeò occupati, oculos & caput huc illucq; gyrantes, & quasi muscas capturi, nihil non obseruantes. Teneantur quæso oculi, ideq; in diuinis maximè caueatur, ne videatur quod distractionem, quod ve leuitatem aut turbationem cordi adferat. Charissimi fratres, in lege Domini sit voluntas & meditatio vestra die ac nocte. Libros accipiatis, qui ad compunctionem et deuotionem extimulent. Lectio vestra & studium sit non vt doctiores videamini, sed vt efficiamini humiliores, mitiores, & in omni virtute perfectiores ac feruentiores. Quotidie propositum melioris atque correctioris vitæ renouetis, & ad profectum vestrum satagite, vt quotidie incrementi aliquid adijciatis. Vespere iturus ad quietem interroget se vnusquisque quid hodie bona

Cordis custodia in diuino officio seruanda quæ sit.

Oculi quō in diuino officio tenendi sint. Psal. 1.

Studium religiosorum cuiusmodi esse debeat.

boni egerit, & in quo sit factus quam heri melior. Si nihil inuenerit, quin etiã à bono defecerit, ex toto corde gemat, & proficiendi animum fortius resumat. Desinant quæso inter vos clandestinæ illæ obseruationes & explorationes, quæ pacem turbant, charitatem vulnerant, & monasticum regimen pessundant. Studeat potius bonus cellita, quicquid extra suam cellam agitur, nescire, cum dictis & factis aliorum se non occupare, ab omni colligatione, ab omnique sollicitudine liber esse, & ne Deum offendat, ne Dei gratiam in se vel minuat, vel impediat, ne denique tentationum laqueis se inuoluat, neue delinquendi occasiones incidat, semper formidare, vigilanterque aduertere. Obseruationes clandestinæ cauendæ quæ sint.

Hæc sit sollicitudo vestra charissimi fratres, hoc studium vestrum, quomodo Deum ex toto corde diligatis, quomodo illi semper placeatis. Et ne aliquid in cordibus vestris versetur vnde coram Deo erubescatis, ideò eius præsentia semper in oculis sit vestris, & quod omnia vestra secreta, omnes cogitatus, omnes motus intentionesque animorum in eius oculis sint, timorem & reuerẽtiã in vobis generent, adeò vt nihil, quod illi displiceat, audeatis: vt sic circa interna vestra occupati, & ab externis abstracti, verè spirituales efficiamini, meditantes in lege Domini, quæ sit eius voluntas beneplacens atque perfecta, ad laudem Domini nostri Iesu Christi, qui est benedictus in secula, Amen. Sollicitudo cuiuslibet necessaria quæ sit. Rom. 12.

IN SOLENNITATE D. BARBARÆ REGINÆ, Martyris, virginis, sponsæque Domini nostri Iesu Christi.

Amor inter sponsum & sponsam quidnam habeat proprietatis, quomodo item amor quiuis ordinandus sit.

Sermo I.

MEdia nocte clamor factus est, ecce sponsus venit, exite obuiam ei. Matth. 25. Vox est hæc charissimi fratres præconis cœlestis, qui Christi animarum nostrarum sponsi nobis nunciat aduentum. Quæ verba si diligenter spectemus, miram erga nos dignationem videmus diuinam: quandoquidem animam humanam sponsæ nomine dignatur Deus, nec vocari ab eadem se sponsum grauatur. Si iam expendimus quoque, quid sit ipse Deus, quid anima humana, nonne ex abysso cordis ingemiscimus, quod tãta est dissimilitudo inter eum, qui se sponsum, & inter eam quam sponsam ipse vocat? Quam dulcia tamen fratres, quam suauia, quamque iucunda sunt nomina hæc sponsus & sponsa? Legimus in alijs pleris locis, vbi patrem, vbi fratrem, vbi pastorem, vbi se denique dominum Christus vocat. Omnia hæc nomina singularem clementiam erga nos diuinam, beneficiorumque eius varietatem significant. At quod sponsum se vocat, quod humanã animã dignatur agnoscere spõsam, plenũ est gratia, plenũ amore, plenũ fiducia. Quõ. n. amabiliorẽ se posset exhibere, quõ suauius animæ posset illabi humanæ, quõ eã posset aut vulnerare profundius, aut ardẽtius inflãmare, quam eam vocando, habendoque sponsam? Quid enim est vocari spõsa, quam præ omnibus aut saltem præ multis haberi dilectissima? Sponsam quanta dignatione animam vocet Deus. Matt. 6. Ioan. 20. Ioan. 10. Sponsum ex quanta charitate se vocet Deus.

Et tamen amari, agnoſciue à Deo quantum eſt? Quantum igitur eſt vt ſponſam amari, hoc eſt, fideliſsimam & amicam ſecretiſsimam haberi, cui nihil abſconditur, cui nil honoris vel conſolationis à ſponſo non communicatur.

Sponsã eſſe Dei quantæ ſit dignitatis, & quænam anima illo digna ſit nomine

Fratres chariſsimi, magna eſt dignitas ſponſam eſſe Dei. Votis igitur omnib. deſiderijſq; caſtiſsimis id optemus, quo animæ noſtræ ſpõſæ mereantur eſſe Chriſti. Quid eſt, inquis, ſponſam eſſe Chriſti? Sponſa Chriſti eſt, quæ omnem amorem ſuum ad Chriſtum transfert. Hic ſolus totus ei eſt in corde. Hunc ſolum in omnibus & ſuper omnia diligit. Hunc in omnibus ſolum quærit & intendit. Huic ſoli, relictis omnibus, adhæret. Huius gloriam & honorem zelatur & ſitit. Huius ſi beneplacitum perficitur, ſi honor illi exhibetur, gaudet. Si inobedientia, contemptus aut irreuerentia, triſtatur. Omnis eſt ei delectatio, omne deſiderium honorari diligiq; ab omnibus ſuum ſponſum. Illius videre gloriam, cultum aut honorem, ſumma eſt ei voluptas. Adeò enim ſuum ſponſum amat, vt propter illum ſeipſam non amet. Adeò eſt illi ſpõſus in affectione & cogitatione præſens, vt ſeipſam propterea feliciter neſciat. Felicem enim voco eam obliuionem aut ſuijpſius neſcientiam quæ iugi memoratione ſponſi anima iam de ſeipſa non cogitat, non zelatur, imò ſe nihili æſtimat: quia ſolum ſponſum eiuſque gloriam meditatur. Quis iam huiuſmodi non optet ſe ſponſam eſſe Chriſti? Et quis non videt, quo, hoc eſt, ad cuiuſmodi amorem, ad quantam fidelitatem nos Chriſtus inuitet? Certè non ad ſui amorem duntaxat nos vocat, ſed hunc etiam caſtiſsimum, fideliſsimum, feruentiſsimumq; à nobis expetit, quando ſe ſponſum nominat, quo vult etiam vt nos animas noſtras ſponſas, quas hic decet amor, præſtimus. Magna eſt reuera eius miſericordia, qua nos diligit, qua ſponſæ loco animam hominis habet, & ſuas eſſe delitias confitetur eſſe cum filijs hominum.

Neſcientia ſuijpſius felix quæ ſit.

Prou. 8.

Decet tamen nos (tametſi deſideratiſsimum nobis eſſe debeat amore caſtiſsimo dominum tanquam ſponſum, ſponſam diligere) ſentire de nobis in humilitate, indignos nos hoc nomine iudicare, putare nobiſcum benè ac feliciter agi, imò admirari quoque ſi vel ſerui vel ancillæ (vt amicos filiosque taceam) nomine nos agnoſcat Deus. Gaudendum eſt ſanè in miſericordia Ieſu, quod vt ſponſus nos amat, ſponſum ſe vocat, ſponſum exhibet, animamq; humanam, quæ ſeſe vt ſponſam re exhibeat, quærit, ſed humiliter. Totum enim ſimul nobis dicit, perfectionemq; complectitur vniuerſam, quando ſponſam eam vult & nominat, quam diligit, & ſibi eam elegit. Nemo abſque verecundia hic poteſt aſſentire. Nemo abſque acedia & ingratitudine hoc poteſt negare. Verùm quid præſtemus, videre oportet. Nunquid enim amore qui inter ſponſum & ſponſam eſt, quid eſt feruentius? Num eo aliquid eſt caſtius? Num eſt illo quicquam fidelius? Si in his nimis imperfecti fuerimus, ſponſæ nomine ſumus indigni. Addam tamen adhuc. Nunquid inter ſponſum & ſponſam quicquam eſt etiam inquirendum? (De amore loquor, qui præcedit, non qui ſequitur nuptias.) Videre hoc poſſe eſt, vbi connubium inter duos amantes expectatur carnale. Quot enim ibi deſideria, quot diſcurſus nunciorum, quam varij affectus: poſtremo quæ ſolicitudines, quot metus inter ſponſum & ſponſam interuolant, præſertim quamdiu quæ celebrentur nuptiæ expectantur. Certè ſponſo Domino noſtro Ieſu Chriſto dubium non eſt plenam eſſe pacem, perfectum gaudium, perpetuam

tuam securitatem, felicitatem immensam. At non item sponsæ. Nam quot hic contrahit maculas (quas licet studiosissima, vt caueat, sit) quot recipit fœditates? Quamobrem haud immerito formidare eam oportet, ne parum venusta in oculis sponsi appareat, ne minus grata, ne minus sit accepta. An ibi non timor & metus? Quid, quod in eadem quoque re, siue fecerit siue intermiserit eam, non careat formidine? Deinde quoties desideria sponso loquendi, sponsum reconciliandi, sponsumq; placandi interueniunt? Quot tandem conueniendi sponsum quærit occasiones? Quid si fortasse tandem repellatur, non potens obtinere vt audiatur facultatem? Clamat pulsatq; in singulis portis, si fortè intromittatur: sed dissimulatur vbique, & vel simulata ira, vel castigatione iusta non admittitur. Videtis quomodo sponsam, hoc est, animam castam multa hic contristant, multa discrutiant, idq; propter ea potissimum, quod semper metuat minus amari à sponso. O quam beatæ sunt animæ, quæ olim cum corruptione carnis omnem metum & dolorem, omnem planctum & tristitiam simul exuerunt, quibus nullus posthac timor, sed perpetua est securitas. Huiusmodi est sancta Barbara, quæ sponsi audito præcone, ad aduentum sponsi exiuit obuiam. Hic certè est videndum, quomodo Christi aduentus duobus contingit modis, ita bifariam quoque vt intelligatur oportere, quomodo sponsa Christo exeat obuiam. Itaque primo vocat hoc tempore Christus iubetq; sibi obuiam exire sponsam. Ad quid iubetur exire? Dicendum, Christi vnum esse aduentum, quo venit ad hominem, non tam cum eodem quam in eodem habitaturus. Alter est (vt modo sic accipiamus) quo venit ad hominē eidem iuxta merita redditurus: atq; (q̄ fit in exitu huius vitæ) spōsā. i. animāhominis ad se assū-pturus. Vtrobique est aduentus Christi, vtrobique clamatur spōse, vtrobiq; iubetur exire, vtrobiq; iubetur occurrere. In priori aduentu, quo ad hominis Christus venit animam, clamatur: *Præparate corda vestra Domino*, Itemq;: *Præparare in occursum Domini Dei tui*. Itemq;: *Præbe fili cor tuum mihi*. Itemq;: *Sanctificamini, mundi estote*. Itemq;: *Nolitimere filia Sion. Ecce rex tuus venit, & habitabit in medio tui*, id est, in corde tuo. Huic itaque sponso exire debemus obuiam. Est igitur nobis exeundum de terra & cognatione nostra, sicut scriptū est. Hoc est, exire debemus de veteri nostra corruptione, de vitiosa conuersatione, de mala consuetudine: vnde nisi exierimus, occurrere haud possumus sponso. Quapropter patriam, amicos, parentes, familiares & quoscunq; alios, quos non purè propter Deum amamus, debemus relinquere, & amorem tam ad nos, quam ad quæcunque mundana seu etiam naturalia alia exire. Non vt mundo posthac, naturalibusve rebus non vtamur, sed vt absque inhæsione amoris, absque adglutinatione affectus, vbi fuerit necessitas, puro ac libero corde rebus vtamur. Id ipsum in nouo quoque testamento Christus admonens, *Si quis venit ad me*, inquit, *& non odit patrem, & matrem*, & reliqua: *non potest meus esse discipulus*. Si amorem ad parentes & amicos exire iubemur, quis iam cuiusuis aut hominis aut rei alterius præferat amicitiam Deo, vbi vtrunq; simul nemo potest diligere? Omnes igitur simul truncantur affectus erga quoscunq; homines, si in patrem amore peccari potest aut inordinato, aut nimio. Iam de alijs rebus Christus iterum admonet, vt earundem exeamus amorem, dicens: *Nisi quis renunciauerit omnibus, quæ possidet,*

Exire obuiā sponso vti bifariam intelligatur. Aduentus Christi duplex.

1. Reg. 7. Amos 4. Prou. 13. Esa. 1. Zach 9. Gen 12.

Exeundum quō sit homini de terra & cognatione sua.

Luc. 14.

Amor carnaliū amicorum vti sit exeundus.

Amori bonorum temporalium vti renunciandum sit.

det, non potest meus esse discipulus. Vide hic, quia non dicit omnibus renunciandum, sed omnibus quæ possidet, vt intelligamus posse hominem bona temporalia habere (si eadem animo non possideat) nec tamen eorundem amore ligari aut impediri. Bonorum igitur temporalium exeamus amorem oportet. Videte quoque fratres quam generatim Dominus loquatur, quando iubet renunciandum omnibus quæ possidemus, quod non solum de temporalibus diuitijs, agris, pecunijsve, & si quid est huiusmodi, intelligendum est: verum de quibuscunque rebus, etiam quas quis possidere dicitur, quod amore eas teneatur, ægreq; ab illis separetur. Vult igitur se amari Christus in omnibus, & alia omnia non aliter, quam in se, & propter se. Alioqui non exhibemus ei tanquam sponso fidelem castumq; amorem. Est præterea amor, quo diligimus nosipsos, qui potissimum exeundus est. Hic priuatus vocatur amor, quo nostram quietem, commodum, vtilitatem, profectum, honorem & reliqua, in quibus respicimus nosipsos, quærimus. Hoc posthabito ac profligato amore, necesse est, si sponsæ volumus esse digni nomine, vt Dei gloriam, honorem ac beneplacitum nobis semper anteferamus. Propterea Christus nos admonuit, de priuato loquens amore: *Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.* Et: *Qui amat animam suam, perdet eam.*

Amor priuatus quis dicatur & quō sit profligandus. Ioan.12.

Luc.9.

Hic iuuaret recensere, quomodo beatissima Christi sponsa Barbara affectum amoremq; sui omnem ad patrem, ad patris familiam, diuitias, honores, voluptates, vniuersamq; mundi gloriam cum eorundem execratione egressa sit, nisi hæc omnibus ex eius vita passioneque forent manifesta. Alterum dixi Christi aduentum ad mortem hominis. Hic iterum vocatur vt exeat anima, sponsoq; occurrat. Heu fratres charissimi, quia noster amor à sponsæ amore longo interuallo distat, nunquid non ideò expauescimus adeò illam horam qua exire iubemur? Quid enim hic nos detinet, quod cunctamur exire, nisi formido, quod parum nobis bene conscij sumus? Nam quæ sponsæ sint Christi, habentes oleum in vasis suis cum lampadibus, portantesque lucernas in manibus cum fiducia occurrent sponso. Hæ enim arras hic receperunt fidei atque nuptiarum, ad quas cum gaudio ouantes transeunt. Hoc modo S. Barbara cum securitate, gaudio & fiducia plena vocata à sponso exiit, & fruiens ad thalami eius sempiternas peruenit delitias. Nos interim quia parum bene, vt dixi, nobis conscij sumus, nihil ex bonis nostris proferre possumus: deinde an luceat in cordib. nostris diuinæ gratiæ lux, valde incerti sumus. Ex sola igitur mendicitate nobis salutē quæramus. Habemus patrē familias, habemus Ecclesiæ sponsum, cuius vt sint animæ nostræ sponsæ, tametsi nomine quoque fuerint indignæ, licet tamen eundem appellare nobis patrem, licet vocare fratrē, licet ad eundē pro misericordia clamare, licet ea quæ propter nos tam operatus est, quam passus, nobis vsurpare, licet nos his redimere, licet his peccata nostra soluere, ipsumq; placare. Et hoc in quotidiana oratione frequentemus, quia non habemus aliud, quo peccatorum nostrorum inueniamus remissionem copiosius, quo gratiam Dei consequamur vberius, & quo ad moriendum accedamus securius, quā cruenta Domini nostri Iesu Christi vulnera, & post illū B. Mariæ virginis ac matris eius misericordiæ viscera. Beati qui hæc in hac vita amant, quærunt inuocant, his, confidunt quia

Aduentus Christi ad mortem hominis.

Matt 25. Luc.12.

Salutem nostram vti ex sola mendicitate quærere debeamus.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

inde auxilium recipient in tempore opportuno, præstante Domino nostro Iesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

IN EADEM SOLENNITATE.

De mystico vestimento triplici beatissimæ Christi sponsæ Barbaræ collato, & quo pacto eodem animam nostram ornemus.

Sermo II.

INduit me Dominus vestimento salutis, & indumento lætitiæ circundedit me, & quasi sponsam decoravit me corona. Esaiæ LXI. Magna fratres charissimi fuêre beneficia Christi in Barbaram fidelissimam sponsam suam, nec solum magna, sed etiam singularia & mira. Quis enim in paganorum gente solus constitutus adeò per fidiæ idololatriæq; deprehendit errorem, adeò sine doctore diuinitatis veræ cognitionem adeptus est, vt S. Barbara? Viuebat inter paganorum sordes, int. rq; gentilium ac infidelium caulas abscõdita, sed erat ouicula Christi electa ex millibus, quæ diuinitus in his, quæ rudimenta sunt fidei, imbueretur. Admiratur Paulus quomodo credere quis possit Euange- Rom.8.
lio, quomodove posset illud audire sine prædicante. Sancta Barbara præter Spiritum sanctum, quatenus fideiinitia attinet, hominem doctorem habuit neminem. Nam quod ab Origene doctore postea per literas & nuncium instructa est, hoc non tam erat vt crederet, sed vt instrueretur, quomodo crederet. Agit igitur gratias hodie S. Barbara pro hoc, alijsq; beneficijs, & gloriatur gaudens in misericordia Dei, & iubilans quemadmodum olim beatissi- Luc.1.
ma virgo Maria in suo cantico post admirabilem Dei incarnationem fecit. Deo canit: *Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo, quia induit me vestimento salutis, & indumento iustitiæ circundedit me: & tanquam sponsam decoravit me corona.* Trifariam namque induta est. S. Barbara hoc est, ve- Esa.61.
stem triplicem, seu indumenta tria à Domino accepit, pro quorum singulis quibus ornata est, mirum in modum hodie festiuè gloriatur, non sibi, sed sponso suo, hoc beneficium adscribens. Primo namque gloriatur de vesti- Vestimenta tria beatæ Barbaræ à sponso suo collata quæ sint.
mento salutis. Quod hoc sit vestimentum, parum dubitatur quin sit vestimẽtum fidei, qua vnamquamlibet ornat animam Deus in baptismo, vbi Adæ patris nostri vestes, puta folia ficuum, perizomata, & tunica pellicea (quæ originale peccatum signãt) nobis exuuntur, & salutis nobis datur indumentum, hoc est, Christi gratia, Christi sanctificatio, Christi virtus, Christiq; meritum, iuxta illud, quod iubet Apost. *Induamini Dominum Iesum Christum.* Rom 13. Rom 6. Et alibi. *Quicunq; in Christo baptizati estis, Christum induistis.* Exultat itaq; S. Bar- Luc 1. 1.Petr.2.
bara in Deo salutari suo, quod à sponso suo tam fidei, quam salutis vestimẽto induta est, quod ex filia iræ adoptionis facta est filia, quod denique ex tenebris in admirabile Dei lumen translata est. Exultat autem deuotione eo maiori, quo misericordius à Domino respecta est, quo mirabilius illuminata est, quo præterea vt assentiret Deo, fortius tracta est. Habuit enim multa in hoc mundo, quibus irretiretur impediretur q; à salute, quæ ne illam reti- Vestimentũ lætitiæ quod. Esa.61.
nerent ac fallerent, opus fuit ei, vt gratiam abundantiorem susciperet. Secundo, in Deo iterum exultans gloriatur, & Deo gratias, agens pro secunda

veste

D. VI
14

veſte dicit: *Et indumento* lætitiæ *circundedit me*. Textus communis habet *& indumento iuſtitiæ circundedit me*. Verum placuit manere in verbis, quæ dea hac nocte cecinimus: quandoquidem nihil in ſenſu vtraque lectio differt. Eaenim quæ ſunt indumenta iuſtitiæ, ſunt & lætitiæ. Nam indumenta iuſtitiæ, quibus anima amicitur, virtutes ornamentaque ſunt gratiarum. Itaque hic excellenter ſe ornatam S. Barbara intelligens (quomodo enim eſſet Deo grata, niſi eius dona intelligeret?) nihil tamen ſibi tribuens, nihilq; in ſe, ſed in
Luc. 1. Deo ſalutari ſuo exultans: nihil, inquam, ſibi vendicans gloriæ aut laudis, ſed Deo & in Deum omnia refundens: *Indumento*, inquit, *lætitiæ circundedit me*. Dixi iam indumenta iuſtitiæ eadem eſſe & lætitiæ: adeoque hæc eſſe lætitiæ, vt neſciam ſine his an aliqua eſſe poſsit lætitia gaudiumq; aliquod in hoc mõ-
Prou 15. do. Scriptum eſt enim: *Secura mens, quaſi iuge conuiuium*. Quæ autem ſecuritas, aut quæ lætitia eſſe poteſt, vbi non eſt virtus, vbi nulla iuſtitia, vbi con-
Gaudium pacemque cõſcientiæ quõ quis obtineat. ſcientia eſt mala? Omnino fratres chariſſimi, ſi in pace, ſi in tranquillitate, ſi in lætitia viuere volueritis, ſi conſcientiæ vobis placuerit gaudium, quod omne ſuperat gaudium, legem Dei legemq; veſtram monaſticam, quæ alia non eſt, quam Dei lex, vtpote inquam (vt legem Dei ſiue legem Euangelicã, quod idem eſt, purius ſeruetis) ſemel iuraſtis abſque tranſgreſsionibus cuſtodite. Non putetis id quod Euangelicum eſt, vos aut velle aut poſſe obſeruare, & interim transgredi inſtitutum monaſticum. Quod idcirco veſtram eſſe legem dixi, quam cùm ante non eſſet, voſipſi in eam iurando feciſtis, vt veſtra eſſet. Vbi igitur ſuper vos hanc impoſuiſtis, iuxta eam viuendi vobis iuduxiſtis neceſsitatem felicisſimam. Neque enim poſt hac ab illa recedere poteſtis. *Pax* itaque *multa* Chriſte Ieſu *diligentibus legem tuam*. Pax item
Pſal. 118. his qui vt arctius perfectiusq; cuſtodiunt legem tuam, aliquid ad tua præcepta adiecerunt, ad conſilia tua Euangelica ſe extendentes, quo veteris hominis ſui petulantiam & caſtigatius refrenarent, & tibi perfectius ſubijcerẽt. In quo tamen nihil præter aut extra beneplacitum agunt, quandoquidem à
Luc 10. Pſal. 16. te promiſſum nõrunt, vt ſi quid vltra tua præcepta ſupererogauerint, cùm redieris, reddes eis etiam cum fœnore omnia. Et vos chariſsimi beati qui vias duras propter verba labiorum Domini cuſtoditis licet non durè, ſed in latitudine charitatis, in alacritate bonæ volũtatis, in hilaritate ſpiritus: qui-
Galat. 2. bus omnia fiunt dulcia ac ſuauia, propter eum qui dilexit vos, & tradidit ſemetipſum pro vobis. Sed heu quam infelices ſunt hi, qui tam leuiter ſuæ promiſsionis immemores, ad quoſuis exceſſus furtiuos adeò ſũt procliues, quaſi nullius foret momenti tam crebris tranſgreſsionibus Deum offendere. Of-
Deus quãdo offendatur. Matt. 12. fenditur autem Deus in omni præuaricatione legis, tam diuinæ, quam monaſticæ. Nam qui non ſolum monachis, ſed Chriſtianis omnibus verba interdicit ocioſa, quomodo tu monache Deum non offendes, qui tempore illicito & contra promiſsionem tuam ſilentium rumpens, ocioſa, ne dicam leua, noxiave verba loqueris? Nam ſi illud in conſuetudinem duxeris, adeò vtetiam pro delicto hoc non torqueat te iam conſcientia tua præuaricantem, quãtum putas te indignum Dei gratia, quam augere in te indies ſua benegnitate cupiẽrat Deus? O quam ingratum te exhibes diuino inſtinctui, diuinis q; inſpirationibus quas in te extinguis non acquieſcendo. Imo non ſolũ nõ acquieſcendo eas extinguis, ſed his & contraria agendo perſequeris fratres ſi qui huiuſ-

huiusmodi inter vos sunt, qui regulares obseruantias non obseruant, sed absque conscientiæ dolore transgrediuntur quantum, hi, qui facilia ac leuia vltro negligunt, à Deo excidere permittantur, vt in alijs quoque grauioribus delinquant? Atque ideo fere semper sunt inquieti, & in murmure, in amaritudine, sine pace & tranquillitate cordis, quasi, mare feruens, quod quiescere non potest, vani ac vagi effecti, tristes viuunt, moriunturq; tristiores. Esa.57. Quocirca, charissimi amemus indumenta iustitiæ: & grauissimum sit nobis quicquam, quo Deum offendamus, quove gratiam eiusdem à nobis vel remoremur quidem, agere aut negligere. Ferueat nostra deuotio ad omnia, in quibus est Dei amor, Deive honor situs. Toleremus si quando aduersa molestaque occurrunt, ne impatientia nostra Dei gratiam nobis aut subtrahamus, aut negligamus. Credite fratres, bonus Christianus, non dico bonus monachus, sed bonus Christianus, non vellet scienter pro quocunque commodo temporali, neque vt quoduis euitet incommodum temporale, delinquere, seu non obedire: quia reuera nisi ita velit, non est bonus Christianus. Quomodo ergo aliter agens, erit bonus monachus? Erubescat igitur monachus bono Christiano se esse viliorem. Credite fratres, si quis vel leuissima transgressione lapsus fuerit, puta tempore illicito exiens cellam, nisi ita doleat propterea, quomodo doleret, si in pede manuve esset vulneratus, malum est signum, lacerosaq; conscientiæ indicium. Non expedit iam ad singularia descendere, aut quibusdam suas exorbitantias, quibus Dei patrantur offensiones, commonstrare, sed vnusquisque seipsum introspiciat, seipsum excutiat, seipsum iudicet, seipsum corrigat & vbicunque se inuenerit ad præuaricandum liberiorem, ibi se timore Dei (in cuius manus horrendum est incidere) cõpescat. Nihil negligatur quod est salutiferum, quodve gratiam Dei adducit & auget. Non confessio, non communio, non sacrosancti sacrificij oblatio, non fratris dissidentis reconciliatio vllo modo prætermittatur. Quia hæc si prætermittuntur, siue ex contemptu, siue ex incuria id fiat, non solum Deum offendunt, sed Dei quoque gratiam vel iampridem collatam, aut minuunt, aut iterum subtrahunt. Induti igitur indumentis iustitiæ, iustitiæ vestræ frugem & incrementa multiplicetis, in quibus sit vobis gaudium & consolatio spiritus.

Christianus bonus quis sit.

Hebr.10.

Ad sanctam Barbaram redeamus. Hæc enim exultat, quod indumento lætitiæ circundata sit à Domino. Quod non solum de vita, sed etiam de passione eius potest intelligi, vbi, quõ scriptũ est. Induta est fortitudinẽ, scil. brachiũ Dñi. In omnibus doloribus & pœnis brachio Dñi, hoc est, virtute diuina alacrem se præbuit ad vincendum, mitem ad patiendum. Quanta verò quam variaq; toleraverit virgo Barbara tormenta, ex Legenda eius manifestum est. Inter hæc tamen vnum quod nostro instituto magis congruit, præ cæteris grauius toleravit, denudationem scilicet virginalis pudicitiæ suæ. Hoc illi quam mors acerbius fuit. Quod amantissimus quoque sciens eius sponsus, tegumentum ei de cœlo misit. Quo vehementer consolata, rectè eadem potuit dicere verba: *Induit me* Dominus *vestimento salutis*, &c.

S Barbara quàm induta fuerit vestimento lætitiæ. Esa.51.

Esa.61.

Tertio S Barbara exultans gratias agit, quia sicut sponsam decorauit eam corona. Reuera induit eam Dominus hodie stola immortalitatis & amictu gloriæ. Astat nunc regi in vestitu deaurato, circundata meritorum ac virtutũ

Stola immortalitatis quæ sit.

varietate. Itaque sponsæ Christi Barbaræ ex toto corde, & si fieri potest, cum lachrymis gaudiosis congratulemur de huius miseria vitæ ereptæ, atque in sempiternam felicitatem trãslatæ, quæ omnibus hodie nobis Christi misericordiam, & suorum gaudiorum exuberantiam manifestat, quando in redemptoris laudem dicit: *Induit me Dominus*, &c. quasi velit dicere: *Venite audite, & narrabo, omnes qui timetis Deum, quanta fecit Dominus animæ meæ: induit me vestimento salutis.* Cum enim ex gente essem nata paganorum, & eorũ qui non habent Deum, illuminauit me altissimus, vt Deorum vanitatem, religionisq; eorundem non tam cognoscerem, quam contemnerem superstitiones. Denique eo me perduxit, vt fidei amicirer vestimento, quo inter electos suos me agnosceret. A peccatis me non solum custodiuit, sed iustitiæ etiã circundedit me & virtutum indumentis. Et nunc omni labore consummato, superatisq; omnium hostium insidijs, tanquam sponsam immarcessibili decorauit me corona. Absterfit ab oculis meis omnem lachrymam, nec erit posthac mihi luctus aut clamor, sed nec vllus dolor, quoniã priora trãsierũt. Idcirco gaudete mecũ *omnes gentes, & plaudite manibus, quoniam fecit Dominus misericordiam suam* mecum, qui est benedictus in secula, Amen.

Congratulandum in quibus sit S Barbaræ. Psal. 65.

Esa 25. Apoc. 7. 21.

Psal. 46.

IN EADEM SOLENNITATE.

Quo opera nostra omnisq; intentio dirigi debeat, quomodo etiam opera misericordiæ exercere oporteat.

Sermo III.

Simile est regnum cœlorum decem virginibus, quæ accipientes lampades suas, exierunt obuiam sponso & sponsæ. Matt. 25 Docet nos hic Christus, fratres charissimi, non solum bona agere, sed hæc etiam ea intentione, hisq; circunstantijs ornare, vt benè fiant, Deoq; sint accepta. Multa enim quæ de genere sunt bonorum operum, vt bona non sint, corrumpit intentio. Multa quoque sunt, quæ hominibus foris bona videntur, latet tamen in his vel vna circunstantia, quæ bonitatem destruit omnem. Vnde multo est facilius opus facere malum, quam bonum. Siquidem ad mali operis constitutionem vnam sufficit adesse circunstantiam malam, quæ mox destruit operis bonitatem. Porrò, ad constitutionem operis boni nequaquam sufficit vnam adesse circumstantiam bonam. Ex vna enim sola nequaquam opus efficitur bonum. Omnes habeat circunstantias bonas, nihilq; adsit mali necesse est. Alioquin non erit opus bonum. Et quamuis omnis circunstantia mala id habeat, vt bonum opus pessundet, præcipuè tamen id facit intentio mala. Propterea Christus: *Si oculus tuus*, inquit, *fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit.* Quo sanè hoc significare voluit Dominus, non prodesse nobis opera bona ad salutem, licet exterea habeant boni operis speciem, nisi & conditiones habeant vniuersas, vnde nõ vitientur, bonas. Quod nihil aliud est dicere, quam nullum opus, nisi charitate natum, vestitumq; virtutibus, dici salutiferum. Vult ergo nos Christus lumbis esse præcinctos, vt solent hi, qui se parant ad ambulandum. Vult nos lucernas habere ardentes in manibus nostris, seu, vt hic dicit, lampades. Vult vt luceat lux nostra coram hominibus, vt videant opera nostra bona

Intẽtio mala vti destruat opus bonum. Matth. 6.

Opus bonũ ac salutiferũ quod sit.

Luc 21. Matt. 25.

bona, ea potissimum, sine quibus nulla est homini salus. Nam hæc si in nobis non viderint, scandalizantur, ex ignauia nostra, vt igitur non scandalizentur, sed prouocentur ad meliora proximi nostri, opera nostra bona videant. Quare? *vt glorificent*, inquit, *patrem vestrum, qui in cœlis est.* non vt glorificent te. Non propterea, inquam, te manifestes, vt dicaris bonus religiosus, aut vir sanctus, non vt aut sanctitatis aut eruditionis nomen habeas & opinionem, non vt honoreris, lauderis, æstimerisve ab hominibus, quod totum pharisaicum est, sed vt glorificent Patrem tuum cœlestem. In illum resultet, in illum gratiarum actio ex multis cordibus refundatur, qui bonum operatur in seruis suis, qui per vnum excitat mutatq; multos, vt ex vno eius fideli seruo proficiant multi ad meliora. Docet igitur nos accinctos ad ambulandum, hoc est, ad semper proficiendum in Dei itinere paratos esse, expectantes ad eius reditum, quandocunque vocauerit nos vt exeamus parati, lampades habentes, simulq; oleum in vasis cum lampadibus. Per oleū siue intentio placendi Deo, siue charitas intelligatur, idem dicitur. Quod si per oleum & misericordia intelligatur, nihil deuiatum est, Quid enim est misericordia aliud, quam charitas fraterna? Multæ sunt quoque olei conditiones, quæ tam misericordiæ quam charitati æquè conueniunt. Primò enim oleum est sui dilatatiuum, vt videmus si in vestem vel vna decidat olei gutta, quantum dilatet se ac extendat. Sic qui charitatem, in se habet ac misericordiam, non minus laborat, non minus affligit se, si à commiseratione ac compatsione alienæ miseriæ se continere, aut non subueniendo subtrahere debeat, quam alius duri cordis laboraret, aut grauaretur subueniendo. Non auditur in eo, qui huiusmodi est. Huic vellem libenter subuenire aut seruire: illi nolo, quia charitas seu misericordia coangustari non potest, sed fluit indifferenter ad omnes, nec causam inuenit quare vnius doleat miseriam, non alterius, quare vnum diligat, non alium, quare vni benefaciat, non alteri. Aequa est enim illi ratio diligendi quoscunque in hac parte. Sit igitur in nobis misericordiæ, sit in nobis charitatis oleum, vt homines non inspiciamus vt homines, non diligamus homines propter homines, sed in Deo & propter Deum diligamus, neminem excludentes. Qui à te nullo suo merito diligi meruit, vel hoc ipsum sit causa quare ipsum diligas. Tunc enim scies, quia fratrem propter Deum tantum diligis, si ex se alioqui indignus sit amari. Tunc ergo inuenies, quia lampas tua ardebit. Secundo, oleum est penetratiuum Charitas autem & misericordia penetrant etiam in aliena corda. Sic enim Apostolus monet: *Si esurierit*, inquit, *inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi, Hoc enim faciens, congeres prunas super caput eius.* Hoc est, charitatis officia inimico exhibens, eius cor tua charitate, quam in te sentit, penetrabis, vt ex inimico facias amicum reprehendentem seipsum atque detestantem, cur te qui illi pro malis bona retribuis, odisse possit. Hoc certè remedium supremum esse perhibetur à sanctis contra tentationem odij atque inuidiæ, vt quo grauiorem quis huius vitij senserit infestationem, eo benigniorem, atque ad seruiendum se exhibeat promptiorem ei, erga quem amarum sentit affectum, aut quem erga se putat amarum circumferre animum.

Matt. 5.

Opera nostra bona quę cur proximi nostri videre debeant.

Oleum quid mystice significet.

Olei cōditiones quæ sint.

Dilatatiuū vt sit oleum.

Penetratiuū vt dicatur oleum.

Rom. 12.

Remedium contra odij aut inuidiæ tentationē.

Tertia conditio olei est, vt absque stridore aut sono cadat: quo significatur charitatem benignam ac patientem esse, nec irritari. Sicut enim charitatem beni-

Oleum vt cadat sine stridore.

benignam ac patientem esse, nec irritari. Sicut enim charitatem non habentes nunquam sine querimonijs sunt, vbique læduntur, aut potius seipsos immortificatione sua amaricant ac lædunt: ita qui hanc habent, in tranquillitate omnia sufferunt, malentes iniuriam pati, quam in se charitatē lædi. Quæra

Lenit oleū. proprietas olei est, lenire ac mitigare. Sic charitas ac misericordia alienas iras mitigat, lenitq; dolores. Leuius enim vnusquisque tanto fert onus suū, quo ab altero sentit compassionis aut subueniendi desiderium sibi impendi. Charitas præterea quod alioqui foret graue, facit leue. Quod Christus quoque expenumero in suis martyribus manifestauit, & hodie in S. cernebatur Barbara, quæ immanes ferre potuit cruciatus, quamuis tenerrima foret puella. Ferre autem haudquaquam tanta potuisset, nisi charitas amara ei fecisset dulcia. Quocirca quoque non semel exploratum est, eos, qui semper conqueruntur, quibus nihil non deficit, quos omnia perturbant, omnia lædunt, omnia grauant, parum habere de charitate. Quinta est olei conditio, vt purificet seu purum à rubigine conseruet ferrum, aliud ve metallum, si fuerit illo linitum. Id ipsum quoque tam charitas quam misericordia facit. Nam de misericordia (est enim corporalis & spiritualis) corporali Christus dicit: *Date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis.* Per eleemosynam, charitatis officium quodcunque intelligitur. Est enim eleemosyna, quodcunque indigenti porrexeris Dei intuitu beneficium. Porrò, de eleemosyna spirituali, *Dimittite*, inquit, *& dimittetur vobis* Charitatem quoque dicit Petrus operire multitudinē peccatorum. Mariæ denique Magdalenę dimissa sunt peccata multa, propterea quod dilexerit multum. Itaq; in hac parabola vult nos Christus opera nostra agere, vt luceant ex intentione sancta, qua citra Deum nihil quæramus aliud, quod non appetatur propter ipsum. Ipse omnium operum nostrorum sit scopus ac finis. Ipse vnus sit qui nos moueat item ad quiescendum. Si homo vitam suam ad obediendum Deo rectè instituerit & vigilaret, semper nullum præteriret tempus, quo non id quod tunc Dominus exigit ab eo, faceret, nunquam foret in Dei obedientia non occupatus. Verbi gratia: Deus qui est autor naturæ & conditor noster, ita nos condidit, vt egeamus somno, egeamus cibo, potu, & his vtamur tempore certo. Nisi igitur ordinem velimus inuertere naturæ, aut repugnare Deo, obediamus oportet, atque eius institutioni nostræq; necessitati seruiamus, non voluptati. Est igitur obedientiæ, tempus vnumquodque obseruare, ad hoc quoque illud expendere, quod tunc ordinatio postulat diuina: vt si hac hora prandere debeas propter obedientiam Deo præstandam, tunc aliud non facias, nec in alio sis loco, quam vbi Deo in hac parte fuerit obediendum, nisi id ex maiori fieret præcepto, quod tanquam magis necessarium esset priori tunc præferendum & expletendum. Illud verò quod minus obligat, non propterea est intermittendum penitus, sed differendum. Itaque quando legendum est, lege: quando loquendum, loquere: quando tacendum, tace: quando dormiendum, quiesce: quando operandum, operare: quādo in templo, in colloquio, aut in conuentu esse debes, non sis aut non velis interim esse in alio, quo fic omnia propter obedientiam Deo præstandam, iuxta eiusdem ordinationem facias.

Oleū quinā purificet.

Luc. 11. Eleemosyna quid sit.

Matt. 5. Luc. 6. 1. Pet. 5. Luc. 7.

Opera nostra vti ex intentione sancta lucere debeant

Quō ad obediendum Deo vitam suam instituat homo.

Quapropter, vt dixi, si quis ad hoc vigilare nitiq; cœpit, vt quouis tempore suum expleat officium, Deoq; suum reddat debitum, non video, qua

alia indigeret lege humana. Exercitium quoque prægrande ad manum semper haberet, quo singula disceret, perficeretq; iuxta beneplacitum, ordinem ac legem sui creatoris. Hoc autem modo sua omnia referre ac ordinare iuxta legem à conditore nostro nobis impositam, haud exigui foret meriti: quia continuam sui inducit abnegationem, propriæq; voluntatis mortificationẽ, quo intermittere sæpenumero cogitur aliquid, quod interim faceret libentius. Sub hac lege putanda est S. Barbara in turri, quam sibi pater ad solatium fabricârat, vixisse, donec legem etiam disceret Euangelicam, quam eius amore seruauit, qui eam in sponsam adoptauerat, hodieq; sibi iunxit & coronauit reginam Dominus noster Iesus Christus, qui est benedictus in secula, Amen.

IN EADEM SOLENNITATE.

De duplici pulchritudine, famæ redolentia, verò decore & virtutum splendore, quibus S. Barbara ornata fuit.

Sermo IV.

PVlchra es amica mea, suauis & decora, sicut Hierusalem, terribilis vt castrorum acies ordinata. Cant. 6. Fratres charissimi solennem hodie festiuitatem agimus illustrissimæ Virginis & Martyris Barbaræ patronæ nostræ, quam Christus in tenera ætate etiam perfectis viris fecit admirabilem, tot eã gratiæ suæ donis, tot virtutum ornamentis, tot meritorum prærogatiuis euehens, vt toto terrarum orbe huius dulcissimæ virginis fama iam olim percrebuerit, Christusq; in eius inuicta constantia prædicetur, & insuperabili fortitudine glorificetur. Benedictus Deus, qui talem eam fecit, qui illi præstitit etiam infra iustam ætatem gloriosissimos ex mundo & diabolo triumphos referre. Non est necesse vt multis hic commemorem gesta vitæ illius, quæ vos iam memoria tenetis. Scitis quam plena sint miraculi, quæ de illa scribuntur, & nũc vbiq; ab omnibus piè creduntur. Cedit hoc proculdubio in magnam creatoris gloriam, quod per eiusmodi nobilem, delicatam, verecundam illustremq; puellam superbissimos dæmones & eorum vires ac machinas omnes tam potenter voluit elidere. Debet tanta Dei benignitas nobis animum addere, vt viriliter aduersus inimicos illos tartareos dimicemus, nec animis frangamur vnquam, certi de adiutorio altissimi, cuius virtus immensa est, & cui nullus potest resistere. Sed nunc ad thematis explicãda verba libet accedere, eaq; S. Virgini Barbaræ applicare, vt erga eam crescat vestræ deuotionis studium, & ad eius vtcunq; sectanda vestigia prouocemur. Ait itaque illi suæ ipsõsæ Dominus Iesus sponsus virginum, & castarum mẽtium ardentissimus amator: *Pulchra es amica mea, suauis & decora*, &c. Primo eam pulchram vocat, pulchritudine scilicet duplici, altera animi, altera externæ cõuersationis. Pulchritudinem internam facit fides, spes, charitas, cæteraq; gratiæ & dona sancti Spiritus ac virtutes, quibus anima mirum in modum intus exornatur, vt sit grata oculis Dei. Pulchritudo externæ conuersationis in virtutum moralium pijs ac studiosis actionibus, & optimorum exemplorum, quibus proximi ædificentur, luce consistit: vbi tamen semper danda opera est, vt sit intentio simplex & omnis expers obliquitatis. Siquidẽ

Pulchritudine duplici vt fuerit B. Barbara decorata.

alibi sponsam suam Christus ab oculorum simplicitate, commendat, dicens: *Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra oculi tui columbarum.* Quasi diceret: Pulchram te facit mirabilis candor & columbina simplicitas intentionis tuæ, qua nusquã deflectis à purissimo mei amore, nec flexuosis recuruæ ac tortuosæ intentionis finibus ac mæandris vulpina duplicitate delectaris. De hoc oculo idem Christus alibi dicit: *Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit:* id est, si munda ac syncera fuerit intentio tua, quicquid boni egeris, gratum erit Deo. Hæc autem simplicitas intentionis columbarum oculis non sine causa comparatur. Habẽt enim hoc columbæ, vt oculos penitus defigant in id quod fortè aspiciunt, vt facilè possit aduerti, quid spectent. Aliorum autem animalium quædam vagos habent & dubios obtutus, ita vt cùm putantur huc respicere, aliud contemplentur, quales sunt vulpium oculi, quæ in prædas auidæ dum sursum aspicere se fingunt, deorsum respiciunt, insidias q; moliuntur. Quas nimirum imitantur multi valdè, qui bona quidem agere videntur, sed animis nimium recurui ac tortuosi sunt, nihil nisi sibi ipsos & sua commoda spectantes.

Cant. 1.

Matt. 6. Luc. 11.

Simplicitas columbinorum oculorum qualis.

Non sic fecit candidissima Christi sponsa Barbara, sed mox vbi quædam supernæ gratiæ scintilla mentis eius oculis præluxit, cępitq́ue ex contemplatione visibilium ad quandam creatoris agnitionem penetrare, tota illius amore accensa, totam se ad illum magis magisq́ue cognoscendum contulit, nusquam ab hoc proposito neq; ad dexteram neq; ad sinistram diuertens, sed recto mentis aspectu & immota animi intentione illi vni perpetim inhians ac suspirans. Quare factum est, vt absque vllius hominis adminiculo vel informatione, quod fuit reuera mirabile, ad eiusdem veri Dei cognitionem haud vulgarem pertigerit: quæ postmodum in ea confirmata est scriptis Origenis, & sermonibus præsbyteri ab Origene ad ipsam missi.

Barbara vt Deum sine magistro agnouerit.

Rectè igitur Dominus Iesus illi tam simplici, tam synceræ, tam candidæ sponsæ suæ dicit: *Pulchra es amica mea.* Huic autem intentionis pulchritudini plurimum addidit vita sanctissima, & optima vitæ ac virtutum exempla, quæ in se deinceps exprelsit, vt plures ad Christi agnitionem & amorem prouocaret. Quid enim pulchrius, quid elegantius, quam videre virginem nobilem, adhuc iuuenculam, omnibus mundi bonis affatim affluentem, nihil iam quasi commercij habere cum hoc mundo, cuncta terræ oblectamenta despicere, morum leuitatem execrari, grauitatem sectari, risus, iocos, lusdos choreas respuere, toto animo in cœlestibus versari, Christi vitam mirabili mentis constantia ac feruore studiosissimè imitari, in lege Domini nocte ac die meditari, nihil graue credere, nisi, quod Deo displiceret, nihil iucundum arbitrari, nisi quod Deo coniungeret, orationibus continuis vacare, misericordiæ operibus deditam esse: denique in omni virtute ea ætate perfectam esse, quando adhuc vix potuit per ætatem quid esset virtus bene perspectum habere? Si licet stultis mundi amatoribus pulchras vocare amicas suas, quod sint venusto corpore, quod præciosis tegantur vestibus, quod diuitijs abundent, atque etiam quod vitijs plenæ sint: quanto iustius pulchra, imò pulcherrima dicenda est Barbara virgo speciosissima, tot virtutum gemmis præclarissimis mirificè renitens? Cui non magnum animi stuporem & ecstasim adducat, quod cum haberet patrem spectatæ nobilitatis, sed dæmonum cultui

Cant. 6.

Psalm. 1.

cultui addictissimum, & Christiani nominis hostem acerrimum, nihil tamẽ morata sæuitiam pectoris eius, libera fronte S. Trinitatis mysterium eidem explicauit, pro Christi amore, præsẽtissimo mortis discrimini sese exponẽs? Non timebat pro Christo amittere vitam temporalem, & per multiplices cruciatus longa & acerba morte puniri, quia virtutibus omnigenis probè communita, diuina virtute se superaturam omnia sperabat. Et quamuis pro naturæ affectu diligebat patrem suum, qui ipsam genuerat, multumqúe exaggerabat ipsius pœnas, quod à proprio parente infligerentur, tamen iam Christi amore fortiter inflammata, carnalem patrem nesciebat. Dicebat ipsa sibi: *Pater meus & mater mea dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me.* Imò sanè tam felici commutatione non poterat non gaudere & gratulari sibi, quod pro homine mortali Deum æternum patris loco reciperet. Verum in his omnibus admiranda relucet eius perfectio, & splendor virtutum, quibus fuit insigniter prædita, & ipsis quoque angelicis spiritibus non parũ amabilis, simul ac venerabilis: atque adeò etiam ipsi omnium rerum autori Deo intantum placuit, vt ei diceret: *Pulchra es amica mea.* Vbi simul non oscitanter notandum est, quod eam amicam suam vocat. O felicem animam, quæ meretur esse Dei amica. Quid non illi præstabit Deus? Quæ non illi secreta communicabit? Scitis quid Apostolis suis dixerit Christus: *Vos autem dixi amicos, quia omnia quæcunque audiui à patre meo, nota feci vobis.* Ad hanc ineffabilem dignitatem, vt Christi amica vocaretur, puritas cordis, vitæ innocentia, castissimus amor, & diuinorum perspicua contemplatio quæ ad sapientiæ donum pertinet, sanctissimam Barbaram euexit. Nec inter vulgares Dei amicas eam putemus numerandam. Possunt quidem Christianorum omnium piè viuẽtium animæ Christi amicæ appellari: sed magna est inter ipsas amicas differentia. In domo patris cœlestis mansiones multæ sunt: & quamuis singulæ amicæ singulas sint habituræ mansiones, tamen vt quæque fuerit virtutum splendore illustrior, & charitate flagrantior, tanto etiam præclariori mansione perfruetur. Hic iam reuocemus ob mentis oculos vitam & gesta virginis sacratissimæ Barbaræ, & quam rara ac inusitata in ea exiterit gratia Dei, quam euidenter omnipotens Deus mira & magna virtutis suæ argumenta in ea declarârit, quantis eam meritis auxerit, denique quam excellenter eam cuncta mundi & dæmonis certè immania, multifaria, ac paucis experta machinamẽta vexationesq; & impugnationes penitus illudere & profligare fecerit, & cognoscet saltem vtrunq; quo loco eam habeat in cœlis, quam talem reddidit in terris? Sequitur enim magnitudinem gratiæ, magnitudo gloriæ, & quo quisque maiori in Deum feruet amore, dum adhuc in terris degit, eo copiosiori gloriæ lumine illustratur in regno cœlesti. Porrò quo quis lumine gloriæ plenius perfunditur, eo etiam Deum penitius cognoscit, cognitum perfectius amat, & amato vicinius vnitur, atque ex ipsa vnione beatior felicioŕq; efficitur. O ergo nimis venerandam Christi amicam S. Barbaram, quæ prẽuenta à Domino sponso suo in benedictionibus dulcedinis, cùm adhuc esset in mortali corpore, & intimis individuæ charitatis nexibus eidem coniuncta, ac præstantissimis sancti Spiritus charismatis peruncta, iam sequitur agnum quocunque ierit, & de propinquo audit vocem illius omni musico concen-

Barbaræ animi fortitudo quanta in tormẽtis. Psalm. 26.

Amicũ esse Dei quanta dignitas. Ioan 14.

Amicorum Dei discrimẽ quantũ. Ioan. 14.

Psalm. 10.

Apoc. 14.

1. Pet. 1. concentu suauiorē, videtq; cominus faciem eius lōgè gratiosissimam, in quā delectātur angeli prospicere. Hactenus quidem diximus de illis duobus propositi thematis verbis, quibus & pulchram & amicam suam Dominus Iesus vocat S. Barbaram: nunc videamus, quid sibi velit, quod & suauem & decoram eam appellat. Cum igitur, vt iam ante dictum est, virgo beatissima Barbara maximis virtutum ornamentis decorata fuerit, omnino conuenit est, vt & suauis iure vocata sit ob famæ & existimationis redolentissimam fragrantiam, & decora propter consonantissimam totius exterioris & interioris hominis compositionem. Quæ vtraque quam perfectè extiterit in S. Barbara, potest colligi ex vita eius. Et reuera in hāc vsque diem suauissima sanctitatis eius odor totam aspergit Ecclesiam, & multi eam sedulo venerantur propter singularem qua apud Deum flagrat gratiam, & per eā innumeros ipso mortis articulo reducti sunt ad bonam mentem, & cum Deo in gratiam restituti, quia ipsam in vita obnixè & deuotè implorauerant. Potestq; ipsa fidenter cum Apostolo dicere: *Christi bonus odor sumus Deo in omni loco.* Delectat enim valdè fideles Christianos tanta vitæ integritas, tanta morum pulchritudo, tanta opinionis sacræ lōgè lateq; propagata claritudo in tam tenera & fortunata virgūcula, quam mirabiliter exornat ætatis teneritudo cum summa vitæ absolutaq; sanctimonia coniuncta, & sanctitatem vitæ admirabilē & stupendam reddit ætas tam fragilis sexusq́ue imbecillus.

Barbara vt fuerit suauis.

2. Cor. 2.

Non enim aliud hīc, nisi magna & euidens præpotentis Dei virtus elucet, quæ in hac sacratissima virgine sicut voluit & potuit operata est, eligens infirmam sexu & annis puellam, vt confundat fortes & alta sapientes sustq; viribus præfidentes. Potest sanè absque rubore, imo cum ingenua gratæ mētis confessione, & creatoris profusa laude dicere sancta hæc virgo martyr Christi cum matre Domini: *Quia fecit mihi magna qui potens est, & sanctum nomen eius.* Anne verè magna sunt fratres mei quæcunque de illa leguntur? Quæ nos sanè non debemus vt fictitia contemnere, quia iam passim tota Ecclesia eius historiā legit, nec reijcit. Porro, sicut fama honestissima eam suauem fecit, ita vtriusque hominis decentissima moderatio admodum decorā eam reddidit. Non potuit autem non honestissima & elegantissima sui moderatione pollere, quæ post perceptam sancti Spiritus gratiam Christo in baptismo consepulta, & cum eodem in vitæ nouitatem reuocata, iam non nisi Christi spiritu regebatur, qui in ea nihil patiebatur hærere inordinatum aut indecorum. sed eam in omnibus præueniendo intus perspicuè edocebat, & suauiter adiuuando ad exequendum quicquid ipsi fuisset gratum corroborabat. Vnde fiebat vt & intus & foris talem se præberet, qualem decebat esse summi regis sponsam, filiam & discipulam, Verbi quidem sponsam Patris autem filiam, & discipulam Spiritus sancti. Nemo obsecro hæc aliquis putet dubitationis habere. Non aderat illi copia sāctorum hominum, quorum assiduis colloquijs & institutione potuisset imbui: namque id pater impijssimus non sinebat: nec voluit Deus tam piam & religiosam animam non nisi ipsum solum habentem adiutorem sua spe & expectatione fraudare. Atq; ita ipse per se ipsum eam & docuit facienda ac omittenda, & suo Spiritu eam ad omnia confirmauit. Qui aliter sentit, derogat pietati diuinæ, derogat etiam peruulgatæ huius virginis existimationi & sanctimoniæ. Hinc iam

Luc. 1.

Barbara à quonam fuerit docta

facili

facilè potest intelligi, quod in themate nostro sequitur: *Decora sicut Hierusalem*, Talis enim vitæ integritas, talis morum venustas, talis virtutum ornatus, quid aliud est, nisi quædam species supernæ Hierusalem, vbi nihil non perfectum, non decorum, non suaue est? Quod autem adiungitur, *Terribilis vt castrorum acies ordinata*, nec id quidem difficilè habet intelligentiam. Talis enim tam sancta anima longè terribilior est tetris & malignis spiritibus, quã vlla acies ordinata & ad pugnã instructa suis aduersarijs imbecillis & incompositis. Id verò multis est exemplis comprobatum. Cant.6. Barbaræ terror vnde?

Quam multi deploratæ salutis per hanc ipsam nostram sacratissimam martyrem (vt cæteros diuos taceam) ex ipsis dæmonum faucibus extracti sunt, non valentibus ipsi resistere, sed ad eius præsentiam nimium perterritis & in fugam versis? Terribilẽ autem eam facit dæmonibus gratię & gloriæ ab suo sponso ipsi collatæ maxima dignitas, & insignis potestas qua nullo negocio & sui veneratoribus potest promptissimè opitulari, & vim omnẽ hostium tartareorum perfringere ac labefactare. Videtis iam vtrumque pẽsiculatis paucis his quæ hactenus vestris in auribus loquuti sumus fratres amantissimi, quam rectè quadrent in virginem ac martyrem S. Barbaram verba in initio recitata, quibus eam Christus, atque adeò tota superbenedicta Trinitas affatur: *Pulchra es amica mea, suauis & decora sicut Hierusalem, terribilis vt castrorum acies ordinata.* Quæ tamen verba poterunt etiã nobis accommodari, si sacratissimam virginem pro modulo nostro erimus imitati. Et pulchri quidem sumus, si mundi amorem, qui animam deturpat, à nostris cordibus excludamus, si mundi amicitiam quæ vana est, respuamus, si delicias carnis fallaces profligemus, si ornatum seculi qui dehonestat animam in conspectu Dei & sanctorum eius contemnamus: si mentis fastum & elationem profunda humilitate præmamus, ac veris nos ornemus virtutibus, vt placeamus illi, cuius amore ad hoc viuendi institutum nos contulimus. Amici autem Christi sumus, si faciamus ipsius voluntatem, si puritati, & innocentiæ, & præcipuè castissimo amori nauemus operam. Suaues sumus, si placida morum honestate, & lenissima mansuetudine, atque optimis exemplis proximos quosque ad Dei cultum & amorem inuitemus, & vitia odire, iustitiam colere, præsentia despicere, semper mansura inquirere doceamus. Sumus enim inuicem membra, & alius alium debemus modis omnibus adiuuare & prouehere ad meliora. Quod qui facere contemnit, & alijs est autor ac suasor ad perpetrandam iniquitatem, suisque vel factis, vel verbis perdit animas Christi sanguine redemptas, omni latrone sceleratior est, dignus qui viuus flammis concremetur, nisi velit resipiscere. Porrò decori sumus, si in omnibus medium seruemus, vt ne quid plus, ne quid minus faciamus: quod ad discretionẽ pertinet, quæ est auriga virtutũ, sine qua non possunt virtutes nomen tueri suũ, sed abeunt in vitia. Denique terribiles sumus cunctis hostibus nostris, si veris armati virtutibus tanquam loricis nulla vi aut ferro penetrabilibus, capiti nostro Domino Iesu firmiter inhæreamus, illius nõ nostris nitamur viribus, & totos nos in illum referamus, à quo habemus quicquid sumus. Hic iam in fine paucis vos admoneo fratres dilecti, vt præclarissimam Christi sponsam Barbaram vobis patronam ascisca tis, eam quotidie aliquo pietatis officio veneremini, vtpote quam certi estis tam præcelsum a- Barbara cur dæmonibus sit terribilis. Cant.6. Pulchri vti efficiamur. Amici Dei vti simus. Suaues quinam simus. Ephes.4. Decoros quænã nos constituant. Terribiles vti hostibus simus.

pud Deum gratiæ & amicitiæ locum obtinere. Credite mihi, non erit ingrata se piè inuocantibus, sed precibus ac meritis suis iuuabit eos apud Dominū Iesum qui viuit per æterna secula, Amen.

IN EADEM SOLENNITATE.

Vt S. Barbara mundum contempserit Christi amore: & vt septem mirabilium in mundo hoc sensibili existentium contemplatione perueniatur ad cognitionem Dei, & ex Dei cognitione ad contemptum mundi.

Sermo V.

REgnum mundi & omnem ornatum seculi contempsi propter amorem Domini mei Iesu Christi: quem vidi, quem amaui, in quem credidi, quem dilexi. Solennem diem virginis pudicissimæ & constantissimæ martyris Barbaræ agentes fratres mei, debemus illius felicitati ex animo congaudere, & laudes debitas ac deuotas persoluere creatori pro maximis gratiæ & gloriæ muneribus, quibus eam tanquam charissimam filiam & amicam suam exornauit. Hac enim ratione nos quoque participes efficimur eorum omnium quæ sanctis suis præstitit Deus, si pro illis ipsi laudes grates q; agamus. O quam benignè, quam copiosè, quam amanter saluti nostræ prouidit & consuluit Deus ac Dominus noster, qui præter alia multa & magna nostræ infirmitatis adminicula certissimum nobis constituit præsidium in sanctis suis, quos in tanto apud se honore & amicitiæ loco habere dignatur, vt nec velit nec possit quicquam vnquam ipsis serio petentibus denegare. Quæ propterea pauca præfari voluimus fratres amantissimi, vt maiorem erga sanctos Dei fiduciam concipiatis, maximè eos quibus est sublimior apud Deum autoritas, ad quorum numerum etiam hāc præclarissimam virginem pertinere nihil dubitamus: de qua vt aliquid pro nostro more ad laudem Dei & vestri ædificationem dicamus tractare placuit verba ea, quæ thematis loco supra recitauimus, hæc videlicet, *Regnum mundi*, &c. Qua sententia breui quidem sed pia admodum & quæ plurimum complectatur, virgo S. Barbara suum in Deum amorem testatur, cuius causa contempserit mundum & omnia quæ mundi ambitu continentur. Nimirum fecit hoc ipsa mirabili feruore & incredibili mentis constantia, id q; ea ætate, qua iam primum potuisset mundi huius bonis frui. Contempsit, inquam, & verè ex animo despexit regnum & gloriam mundi, seculi voluptates & vanitates, auri & argenti atq; omnigenarum opum fallaces & corruptibiles thesauros, & quicquid honoris, dignitatis, excellentiæ, ornatus potuisset exhibere totus hic orbis, non maiori in præcio habuit quam res prorsus nihili, imò etiam noxias & exitiales. Nec temerè adducta est, vt hæc omnia sperneret, sed virgo prudens diuinæ gratiæ collustrata lumine intelligens in cœlis repositas esse Deum amantibus & illius causa terrena quæq; proculcantibus immensas opes & bona infinita, *quæ nec oculus vidit nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt*, castissimo affectu regis æterni filio sponso suo Domino Iesu Christo placere concupiscens, & ad omnem illius voluntatem se componere sitiens, abiecit & præpudiauit regnum diua-

Vt participes efficiamur eorum quæ sunt sanctis diuinitus collata.

S Barbara quā feruēter mundum contempserit.

Esa. 64. 1 Cor. 2.

mundi & omnem ornatum illius, propter amorem eiusdem ipsius Domini Iesu sponsi sui. Atq; eo ipso dubium non est, quin summè illi placuerit, eiusq; gratiam & beneuolentiam erga se, longè maximam prouocârit. Si enim non carebit mercede sua quisquis calicem aquæ frigidæ Christi contemplatione pauperi cuipiam præbuerit, quomodo, non præcipuum apud Deum gratiæ locum obtinuit, quę maxima & plurima mundi huius commoda, facultates ac dignitates, imò & seipsam purissimo illius ducta amore spreuit? Matt. 10.

Aliud est, si quis mũdum despiciat, aliud si id agat Christi amore. Multos inuenire est, qui grandia quædam & præclara moliantur, possintq; videri præcellentis apud Deum meriti esse: sed quia hæc temerè faciunt, nec cupiũt per ea placere Deo, & illius obsequi voluntati, potiusq; vanum quid & caducum spectant, perdunt omnem laborem suum. Quam multa feruntur penè incredibilia de philosophis, non inferiora illis quæ in gestis antiquorum patrum aliorumq; sanctorum hominum leguntur, & tamen quis nesciat oleum eos atque operam perdidisse, q; Dei causa non fecerint, nec sua omnia in illũ tanquam finem vltimum retulerint? Quos propterea meritò stultos vocat Apostolus, quia seipsos miris modis in hac vita excruciârunt & confecerunt, nec tamen vllam apud Deum gratiam consecuti sunt: quia satis habebant, si se hominibus venditarent, si humanis laudibus veherentur, si celebrè ad posteros nomen transmitterent. Et certè pleriq; ex illis vsq; hodie non sine laude & admiratione in hominum ore ac manibus versantur, sed quid hoc prodest miseris iam apud inferos æterna morte damnatis? nec ipsa quoque hominum laus diuturna erit, quia nec mundus diu durabit: tum vero nulla omnino illorum memoria extabit. Longè igitur rectius, quia multo sapientius iuuencula nobilis & præclara Barbara mundi regnum & quicquid mundus habet contempsit quidem, sed propter Christi amorem, nolens imitari stultitiam philosophorum, sed in tuto collocans depositum suum, videlicet in arce sponsi sui, quo fur non appropiat, nec tinea corrumpit. Et tamen si benè perpendamus, offert se hic quiddam admiratione dignissimum quod summi Philosophi omni studio & industria sua id assequi non potuerunt, q; tenera puella hæc assecuta est, veri scilicet Dei salutarem notitiam, & castum amorem. Cognouerunt quidem & ipsi Deum, quamuis non omnes, naturæ scintilla eis prælucente, cuius adminiculo etiam D. Barbara Deũ cognouit: sed illi, vt puto, mentis superbia inflati, quia Deum cognitum glorificare noluerunt, repulsi sunt & dati in reprobum sensum, euanueruntq; in cogitationibus suis, & vani ac miseri facti sunt, vanissimis hominum laudibus captandis, & rebus infrugiferis ac superuacaneis inuestigandis dediti: At verò S. Barbara Dominum Deum suum cognoscere incipiens, totam se ad illum contulit, totam se illius seruitijs mancipauit, atque cum profunda mẽtis humilitate illius implorauit gratiam & illuminationem: sicq; factum est, vt in Dei cognitione fieret certior multo quam philosophi, atque eundem ipsum illius gratia adiuta feruentissimè amaret, & summa cum fidelitate ei perpetim adhæreret, non hominibus, sed illi vni placere cupiens: non vanam & fragilem, sed veram & æternam gloriam ambiens, quam cæca & delira philosophorum turba nunquam apprehendit. Postquam autem ad eam Dei

Vt multi grãdia operentur temerè, & absque fructu.

Philosophi vt multa egerint admiranda quidem, sed infrugifera. Rom. 1.

Luc. 1.

S Barbara vt præ multis philosophis Deum perfectius cognouerit. Rom 1.

Vt miserrimè seducãtur, qui mundũ diligunt.

cognitionem & amorem excreuit virgo sancta, iam facilè poterat despicere mundi vanitatem, summæ inhærens veritati: à qua quisquis auersus est, defluit in hæc temporalia, & quanto putat se plus capere voluptatis & gaudij ex his infimis & caducis rebus, tanto fit miserior & calamitosior: quia vmbrã sequitur, & vento vult explere animi sui desiderium, cui non sufficit nisi summum & immensum bonum, quod est Deus. Quod autem virgo ingeniosissima ad eam Dei cognitionem nullius hominis adiuta ope aut institutione peruenit, equidem euenisse puto, quod studiosissimè versata sit in libro naturæ & in rerum visibilium contemplatione, de quibus Apostolus dixit, quod *inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur*. Sunt enim creaturæ omnes irrationales tanquam vestigia quædam creatoris, nec quicquam est in rerum natura, quod non aliquam præ se ferat diuinitatis imaginem, habentq; creaturæ omnes voces quasdam validas & sonoras, quibus perpetuo homines excitant ad cognoscendum & amandum creatorem, sed non audiuntur nisi ab illis qui iam intus viuunt, qui cordis aures apertas habent, quas Dominus Iesus desiderabat in illis, quibus dicebat: *Qui habet aures audiendi, audiat*. Multi enim omnino surdi sunt & cæci, & oculos atque aures habentes, neque vident, neque audiunt, & cum omni momento vbique locorum ingens eis proposita sit materia Deum cognoscendi ac diligendi, tamen in suis semper manent tenebris, & à creatore tanto longius abscedunt & abiunguntur, quanto possent si vellent ad eum propius sese adiungere. Dolenda res, & vel sanguineis ploranda lachrymis ad id insaniæ deuolutas esse animas hominum ratione vtentium, maximè Christianorum, quibus ea precipua deberet esse cura, vt postpositis rebus omnibus & occupationibus superuacaneis, quales sunt quæ circa augendas plus satis opes aut alia vitæ huius non necessaria tractanda negocia versantur, id vnum duntaxat omni studio curarent, vt possent in creatoris Opt. Max. cognitione & amore proficere. Atque eo sanè prouocant, imò & compellunt nos, si dissimulare nolimus, stupenda Dei opera, quæ in tota mundi fabrica relucent, quæq; nostris perpetuo oculis & sensibus sese ingerunt, licet proh dolor plerisq; nec aduertere velimus. Et vt alia multa breuitatis causa præteream, quid quæso aliud loquitur nobis vastissima mundi moles, & immensa ac immanis magnitudo, nisi creatoris infinitam potentiam? quid stupenda mundi pulchritudo, nisi incomprehensibilem Dei claritudinem? quid infinita multitudo, nisi creatoris immensam bonitatem? quid situs conuenientissimus, nisi summam Dei sapientiam? quid multiplex & admiranda operatio, nisi opificis Dei exquisitissimam iustitiam? quid moderatissima gubernatio, nisi profusam summi autoris benignitatem? quid denique continua rerum sibi succedentium perduratio, nisi immortalis conditoris nunquam defituram æternitatem? Horum acuta & sedula consideratio, nisi planè fallor, acutissimam virginem Barbaram in creatoris cognitionem perduxit, quo cognito amorem suum omnem penitus abstraxit à creaturis & totum ad creatorem adiunxit: sicut solent qui fornicem extruunt ligna primo supponere, eademq; fornice absoluta remouere. Et quia non parum confert horum contemplatio ad perspiciendum ac diligendum Deum, volo de eis paulò copiosius dicere, vt ex eis fructum referre possitis. Primò, consideremus oro fratres mei mundanæ fabricæ

D. Barbara vnde ad Dei cognitionẽ pertigerit.

Rom. 1.

Creaturæ omnes vt habeant voces suas. Luc. 8.

Psalm. 113. & 134.

Opera Dei vt nos excitent ad ipsũ cognoscendum & amandum.

Mirabilia mundi scptẽ quæ sint.

S. Barbara vt cognito creatore creaturis valefecerit.

fabricæ immensam prope magnitudinem: quis vel intellectu assequi possit quanta sit supremi cœli inferiora omnia ambientis moles & amplitudo: cœli, inquam, empyrei, quod in principio fecit Deus, moxq; angelicis spiritibus impleuit, vt esset illorum habitatio? Nemo profectò poterit ratione compræhendere, quantis extendatur spatijs: id quod facillimè probari potest Theologorum & Philosophorum concordi sententia, dicentium quodlibet corpus superius, in ordine elementorum & cœlorum decuplo maius esse, quam inferius. Ponamus ergò terram, quæ infimum locum obtinet, non nisi vnius miliaris habere magnitudinem, cum tamen certissimum sit aliquot millium eam obtinere quantitatem: inde sequitur, Aquam, quæ decuplo maior est terra, decem milliaria, aerem centum, ignem mille, sphæram lunæ decem millia, Mercurium centum millia, Venerem mille millia, Solem decem myriades, Martem centum myriades, Iouem milie myriades, Saturnum decies mille myriades, cœlum stellatum centies mille myriades, primũ mobile millies mille myriades, cœlum denique empyreum decies millies mille myriades habere in magnitudine. Est autem myrias numerus continens decem millia. Ecce quanta resultat moles primi cœli, etiam cùm terræ non nisi vnum miliare tribuitur. Quis ergo numerare sufficiat myriades illi tribuẽdas, si pro rei veritate æstimetur? Quod si tanta est mũdi à Deo solo verbo creati vastitas & immensitas, qualis & quantus est ipse Deus noster, quanta eius virtus & potentia, qui *dixit & facta sunt, mandauit & creata sunt* hæc omnia, nec laborauit cum conderet, sed subito ita vt voluit tota hæc mundi corporei grandissima moles constitit, omnibus luce clarius clamans fine intermissione: Admiramini, cognoscite, timete, diligite, colite Dominũ Deum vestrum, cuius voluntate producta sum ex nihilo, & quamuis vobis incõprehensibilis sit mea magnitudo, tamen si creatoris immensitati cõparetur, nihil est. Secundo, videamus mundi pulchritudinem, quæ tanta est, autore Plinio, vt ab ipla nomen acceperit dictusq; sit mundus Latine, Græce κόσμος quod ornatum significat, à perfecta absolutaq; elegantia, quòd eo nihil sit mundius, pulchrius, & ornatius. Potest hic similiter vtrumq; ratione colligi immensam esse summi cœli claritatem & decorem, si aduertamus, quod nedum philosophi, sed etiam sancti patres affirmant, quodlibet corpus superius decuplo splendidius ac elegantius esse, quam inferius, quod est de elemẽtis & cœlis intelligendum. Itaque ne longa sit enumeratione vtendum, aspiciamus saltem solis huius, qui tamen adhuc longissimis & quasi infinitis spatijs à supremo cœlo distat, lucem & elegantiam, atque inde si possumus cœli empyrei claritudinem ac venustatem vel vtrumque metiamur. Imò sanè sunt qui dicant tantam esse cœli empyrei ornatum & splendorem, vt si omnes stellæ cæli octaui, siue firmamenti haberent solis claritatem, nihil tamẽ esset pulchritudo cœli stellati in cœli empyrei comparatione. Quæ est igitur pulchritudo & claritas lucis increatæ, quæ creaturis suis quicquid habent luminis & decoris præstitit? O cæcitatem pectoris humani tantam creatoris lucem, tantam pulchritudinem nec aduertentis quidem. Tertio, aspiciamus rerum creatarum multitudinem. Quis harum genera, quis species, quis individua dinumeret? quis omnium & singularum multimarias formas, figuras, operationes, efficientias explicet? Et tamen in hæc omnia sese largissimè diffundit

Mundi quã sit immensa magnitudo. Gen. 1.

Psal. 148.

Mũdus quid clamet hominibus.

Pulchritudo mundi quã ta sit.

Cœli empyrei quanta sit claritas & venustas.

Multitudo rerum creatarum quã immensa sit

fundit ex natura sua Dei bonitas, nec quicquam aliunde habent boni, nisi ex ipso Deo omnis boni fonte. O quam immensa est illius infinitæ & incircumscriptæ essentiæ bonitas & liberalitas, quæ in tam innumeram rerum diuersitatem sese effundere voluit. Potest, vnusquilibet hæc secum diffusius cogitare: nos breuitati studemus, ne cuiquam oneri simus.

Rerum situs & ordo quã conueniens sit.

Quarto attendamus rerum situm & ordinem longè decentissimum atque congruentissimum. Habent singula quæque locum suum ipsis accommodi & conuenientem, & vt quæque digniora sunt, ita superiori & præstantiori sunt collocata sede. Quod præcipuè elucet in ipso cœlo empyreo, vbi ordines angelorum & hominum beatorum neutiquam confusi & temerè permixti sunt, sed prout alij alijs sanctiores præstantioresque sunt, ita & digniorem obtinent locum. Sed & in ipso homine, qui minor mundus dicitur, pulcherrimam videre est membrorum dispositionem, in infimo loco pedibus collocatis, deinde tibijs, post cruribus, subinde ventre, mox pectore, hinc brachijs, postea collo, supremo loco capite: in quo ipso admirabili ordine primo fit est os, supra os nares, supra nares aures, supra aures oculi, supra oculos cerebrum, quod est organum rationis. In alijs similiter rebus idem potest animaduerti, si non desit studiosa contemplatio. In quibus omnibus euidentissimè sese visendam offert inæstimabilis Dei sapientia, quæ tantam rerum diuersitatem aptissimo colligauit ordine & locis quæque suis prudentissimè collocauit. Quinto, perpendamus rerum operationes & efficientiam. Habet singulæ quæque suas actiones ipsis à Deo assignatas, habent suas peculiares operationes, pro cuiusque dignitate & naturæ conditione singulis attributas ab æquissimo iudice Deo, qui ex distributiuæ iustitiæ suæ præscripto vnicuique rei secundùm dignitatem & conditionem illius tribuit. Id verò quid aliud, quam Dei pulcherrimam & inuiolabilem iustitiam nobis declarat, quæ ex æquo & bono cuncta moderatur. Sexto, contueamur totius mundi gubernationem, videamusque vt ex benignissima Dei ordinatione superiora influant in inferiora, eisque suã communicent bonitatem, sine qua perdurare nõ possent. Ita angeli alij ab alijs purgantur, illuminantur & perficiuntur, inferiores videlicet à superioribus: & ipsi quoque impartiũtur suos influxus prælatis Ecclesiæ, per quos in vltima vsque Christi & Ecclesiæ membra sancti Spiritus gratia delabitur ac diffunditur, sicut ille Psalmi versiculus probat: *Sicut vnguentum quod descendit in barbam barbam Aaron, quod descendit in oram vestimenti eius.* Possent hæc per singula latius explicari, sed id nos vestræ inquisitioni & industriæ relinquimus. Hinc verò profusissimam Dei benignitatem ac pietatem omnibus gratificari cupientem quis non intelligat? Septimo, contemplemur rerum per successiones continuas perpetuam durationẽ. Videmus terræ nascentia à mundi exordio annua reparatione permanere: cuncta item omnis generis animantia continuata generatione nunquam deficere: ipsam quoque mundi machinam & tempus iugiter perdurare licet in elementis & errantibus stellis magna sit repugnantia. Rogemus & nos Deum charissimi fratres, vt mentes nostras in sua fide suique charitate illuminare adeoque cum sua sponsa sanctissima Barbara, stabilire dignetur, vt nunquam ab eo separemur, qui est benedictus in secula, Amen.

In homine vt singula membra aptissimo sint loco reposita.

Rebus creatis singulis vt propriæ sint attributæ actiones.

Mundi quã sit admiranda & benigna gubernatio.

Psal. 132.

Res creatæ vt perpetua successione perdurent.

PLAN-

PLANGITVR MONASTICÆ RELIGIONIS defectio & quibus possit eius redintegrari syncericas, insinuatur.

Sermo in Congregatione Patrum.

TE elegit Dominus Deus tuus, vt sis ei populus peculiaris, de cunctis populis, qui sunt super terram, vt custodias omnia præcepta illius: & faciet te excelsiorem cunctis gentibus, quas creauit in laudem, & nomen, & gloriã suam: vt sis populus sanctus Domini Dei tui. Deuteronomij 7. & 26. Non adeò desipio reuerende, cæteriqúe colendissimi patres, vt de iniuncta obediẽtia, de rusticitate dicendi, de Latini sermonis exiguitate, aut vt de eruditionis defectu (quod exordiendo solent nonnulli) me excusem, quandoquidem omnibus constat vobis, nisi iussum, munus hoc dicendi me nequaquam obiturum. Ea propter si aliter atque velim, ipse sermo ceciderit, si hæserit lingua, si memoria dormierit, aut certè si Latini sermonis dictio vobis mea non placuerit, vestris hoc imputari volo paternitatibus, quæ horum inopiam apud me scientes compulistis, quo insipientiam vobis meam commonstrem. Nequaquam igitur iuunctam, ô patres, obedientiam subterfugio, nec minus opprobrium quam laudem pro obediẽtia recipere sum paratus: sed vnum hoc precor, si quid pro dolore cordis mei dixero, si ex zelo, quo ad ordinem non iuiuria trahor, effutiero quippiam, quod alicui displicuerit, nemo in sui vel cuiuscunque suggillationem, nemo ex felle aut arrogantia id dictum putet. Possum quidem plus minusve dicendo hallucinari aut offendere, verùm dedita id opera facere, longè est à me alienum. Cæterũ, ne longiori paternitates vestras præfatione onerem, rem ipsam ad quam accinctus sum, aggrediar. Si per religionis nomen aut statum quo hodie religiosi dicimur, eos intelligimus patres colendissimi, qui communia vel naturæ, vel legis, vel Euangelij præcepta (ad quæ omnes iuxta temporis varietatem astringimur) sese extendunt, & præter ea sine quibus homini nõ est salus, sua in Deum pietate, vberioriq; deuotione, plus aliquid quam à Domino præceptum est, offerre gestiunt, inuenimus mundo nunquam hoc hominum genus defuisse, nunquam etiam non fuisse statum quo sese huiusmodi præ cæteris deuotiores, liberè ad ea quæ Domino forent beneplacita, exercerẽt. Quocunque itaque nomine vocentur, hoc est, siue colentes, siue filij, id est, discipuli prophetarum, siue religiosi, siue discipuli Apostorum, siue monachi, nihil refert, quandoquidem eadem res varia sortitur nomina, & cùm res ipsæ antiquiores sunt nominibus, maneantq; semper eædem, licet nomina variẽtur, omnes quotquot in veteri aut nouo testamento ad eum viuendi modum, & ad hoc propositum se Deo mãcipauerunt, vt præter communia præcepta alios quosdam ritus, aliumq; modum colendi Deum, & arctius abstractiusq; seruiendi Deo sibi assumerent, in eo statu, quo hodie religiosos siue monachos cẽsemus. Quo liquet antiquissimum planè esse statum religionis, in veteri quidem testamento celebrem, in nouo autem celeberrimum, atque omnium Christianornm primum. Proinde valdè quadrat in eos adductum hoc

Religiosos nunquam mundo defuisse.

Religionis statum esse antiquissimum.

hoc Deuteronomij: *Te elegit Dominus Deus, vt sis ei populus peculiaris*, &c. Itaque consideranti mihi statum, decorem, laudem, incrementum ac honorem religionis monasticæ, eum videlicet quem olim post aliquot tempora Christi in sui habuit renouato exordio atque progressu, & eum quem habet modo, quando nunc antiquata & contempta vilescit, magis flere libet, quam aliquid dicere. Quantus enim erat olim patres religiosissimi apud religionis alumnos feruor, quanta deuotio? sanctimonia, pietas, mansuetudo, misericordia, quantus deniq; & is continuus pro virtute agon? Quare etiam Pontifices contempto diademate, spretaq; purpura filij regum monasticis sese gaudebant subdere institutis. In omnium tunc ore erat religio, à nemine q; satis posset commendari. Excipiebatur perinde ac Dei angelus, vbi religiosus accederet, nec infausta sibi euenire posse putabat, quæcunq; è familia sua gens monachi habuisset. Paruuli eis offerebantur benedicendi, nec optimatum filij alibi quàm in monasterijs educabantur. Iucundissimum erat videre gregem Domini velut apum examina numerosa. Crescebat nihilominus indies religio, & noua Domino castra quotidie construebantur. At patres optimi, videre quàm longè quæso nunc ab eo statu res planè in diuersum mutata sit. Perijt religio, perijt religionis honor, parumq; abest hodie apud nonnullos, vt monachum non recenseant inter Christianos. Non minor est hodie monastici nominis ignominia & persecutio, quam fuit olim gloria. Contemnuntur, illuduntur, spoliantur, & quasi sacrificium in hoc fiat Deo modis omnibus persecutio illis infertur. Verùm tanta hæc calamitas patres colendissimi, vnde in nos, vnde tanta venit despectio? Non aliunde profectò, vt reor, quam à Deo. Quam multi enim à primo feruore nostro excidimus? Quam multi à prima charitate lapsi sumus? Certum est quam vbique defloruerit labefactaq; sit religio, apud nonnullos extincta penitus, licet item multi resurrexerunt. Nam vnde aliter hæc nomina reformatorum obseruantiumq; inoleuerunt, nisi quia & olim ipsi deformati aut non obseruantes (vt hodie multi inueniuntur) fuêre? Itaque vbicunque lapsa est religio, propter nominis tamen venerationem, plausum & gloriam apud vulgum inaniter sibi vsurpabat. Inde donis Dei ac Principum liberalitatibus multi sunt abusi. Complures neglecto cultu spiritus in solis cæremonijs gloriati, pleriq; tam misera tepiditate, tam periculosa inertia obruti, vt quid esset vitiorum mortificatio, vix verbotenus scirent. Et licet spirituales fuimus vocati, vocemurq; hodie, veruntamen quam longè discrepet à nomine vita multorum, quæ interna ac spiritualis esse deberet, ipsimet vix aduertimus. Putabamus ante aliquot annos ex laudibus & opinione hominum aliquid nos esse, cum in oculis Dei essemus nihil. Eam ob rem Dominus quoque exuomuisse multos ex ore suo videtur, quandoquidem adeò nobis cuncta infesta, adeò omnia contraria sunt. Quod nisi Deus se nobis inclementem ostenderet, nostram tepiditatem fastidiret, non fieret. Deo enim non protegente, quis est qui in nos respiciat? Non protegit autem, quia, vt dixi, perijt in multis timor, perijt ordinis zelus, perijt cultus spiritus, atque (vt simul omnia clam) ab intimis ad externa inaniaq; reuoluti sumus. Non de omnibus hæc loquor. Scio congregationes multas bonam vitam in paupertate, in deuotione spiritus, ac simplicitate cordis agere. Scio etiam tepidis aut malis mixtos bonos

Religionis monasticæ decor quantus olim fuerit & gloria.

Deformatio ac ignominia religionis hodie quanta.

Apocs

fermè pœna inuoluimur omnes, simulq; opprobrijs hominum despicimur, qa religionis nomen ꝙ passim omnis olim honorabat, nunc generatim mũdo despicabiles atque exosos reddit. Quapropter parcite quæso parcite quæso patres ineptijs meis. Tacere mallem, nisi quia semel cœpi, cogerer loqui. Cant.19. Non absque gemitu tamen loquendum est, & vestra ac bonorum omnium pace. Tãta erat apud religiosos, & hodie adhuc apud plerosq; tanta est tepiditas, tanta dissolutio, tanta discordia, tanta (vt ita dicam) partialitas, tanta denique in eis vrgebat passionum malarum ac vitiorum immortificatio ac proprius amor, vt bonorum etiam quorumuis nomen obfuscârit. Deinde, si eorum vitam omnem spectaueris, præter externa quædam in vestibus religionis signa, nihil offendi, nihil poterat audiri, quo mundanis hominibus præstarent. Quid igitur nunc mirum, si Dominus pariter nos omnes det in sibilum, in stuporem, in opprobrium, & (quod non semel minatus est) in direptionem cunctis gentibus? Quid inquam, mirum, si prophanis hominibus, & honore & nomine nos inferiores habeat? quandoquidem mundanis hominibus Deo deuotis, quotus est monachorum, qui deuotione, pietate ac moribus præstet? *Ego*, inquit, *elegi vos, vt sitis mihi populus peculiaris præ cunctis gentibus, & ego ero sors vestra & hæreditas*, &c. Probè & misericorditer quidem. Multa enim in patribus his priscis singularia sui amoris officia erga se, multa excellentioris gratitudinis indicia, quã nunc in nobis inuenit Deus, quare singulari electione, & tam varijs totq; amoris sui titulis eos dignaretur. Meritò præ cæteris mundi hominibus tunc monachi à seruitute, ab exactione, à tributo, & à reliquis mundi oneribus erant exempti, quando & ab actione mundiali erant liberi ac alieni, meritò pauperum genuflexionibus venerandi, quandoquidem eorum prorsus conuersatio erat in cœlo. Amantissimi patres, hæc plangens dico, quia torquet me, non solum æui huius infelicitas, sed & desidia, & vanitas & dormitantia nostra. Quæ si vos quoque (vt credo) torquet, non indignabuntur paternitates vestræ super doloris mei aut super verborum excessu. Cæterum, quid iuuat, amandi colendiq; patres, dolere, si nihil contingat emendari? Quæ consolatio est, si omnes simul plangimus, si nihil inuenitur quo nobis medeatur? Huc igitur Reuerende, cæteriq; omnes venerabiles patres consilia conferte, & pro resuscitanda aliqua in ordine nostro, si fortasse & ibi nonnihil perierit, feruoris nouitate tractate. Si nos ad Deum feruentes reuertimur, reuertetur ipse quoque ad nos. Ego quid mihi in mentem subijt, non tacebo. Tria mihi videntur pro resuscitãdo feruore ordinis alumnis maximè necessaria. Primum & ante omnia necessarium, est Dei timor, quo omni loco omniq; tempore, cum soli tum inter alios, vigiles simus tam circa externa, quam interna nostra, ne prodeat aliquid ex nobis, ne intus aliquid nascatur, quo Deum quis auertat à se, aut quod Dei præsentiam contristet. Timor enim Dei præsertim ille filialis, de quo loquimur, ab omni auertit se delicto. Itaque bono Carthusiano, quemadmodum cuiuis fideli Dei seruo, nõ hoc solum, tametsi maximè cauendum est, ne Deum à se excludat, ne Deum offendat, ne mortaliter aut venialiter delinquat, sed etiam ne gratiam illius (licet nullum interuenerit delictum) aut impediat, aut negligat. Nam cùm liberalissimus sit Deus, & sui totus profusiuus, num exiguo nobis vitio dandum est, si non omni hora omni loco,

Tepiditas multorum religiosorũ hodie quãta

Hierem.19.

Deut.7. Deut.18.

Philip.3.

Synceritas & feruor religionis per quæ tria redintegrari valeat.

Timor Dei filialis quid efficiat in homine.

Fideli Dei seruo quid summopere cauendum sit.

omni denique momento pro gratia eius nos extendimus? si non omni flectimus gratiam eius in nos vberiorem prouocamus? Quod profectò tunc fieret, si in quouis negotio, si in quouis sermone, si demùm in quocunque essemus loco vigiles, ne aliter atque illi placet, nos geramus, neve lucrum animæ nostræ (quod strenuò prudenterq; agendo augere possumus) negligentia atque inertia nostra nobis pereat. *Quisquis enim Deum timet* (ait scriptura) *nihil negligit*. Vtinam disceremus saltem vel à negociatoribus, vel ab aulicis, quomodo virtutes & commoda spiritualia quærenda, quomodove Dei gratia amicitiaque nobis sit ambienda. Illi enim non hoc tantum agunt, vt damna euadant, sed perquisitis ac perueſtigatis etiam cunctis lucrandi occasionibus maximopere satagunt ne sibi lucri quippiam, quod accidere potuisset, è manibus labatur, ne tempus lucrandi ociosum prætereat, neue occasio data maioris fortunæ negligatur. Porrò ijs, hoc est, aulicis, nullum satis graue aut molestum censetur periculum, quod non veloces subeant, quo fidelitatem suam ostentent principi, nihil tamen propterea aliud quam eiusdem gratiam ac fauorē (qua diuites se ac beatos æstimant) expectaturi. Certè non minoris æstimanda nobis est gratia Dei, non segnius aucupanda. Atque adeò dixi timorem Dei non solùm cauere delicta, sed esse etiam sollicitum ac strenuum, quo nullam gratiæ diuinæ conciliandæ, aut agendæ negligat minuatve quis sibi occasionem. Iam videte charissimi patres, quantum apud cunctos mortales, quantum apud religiosos, quantum denique (quod acrius pungit) in ordine nostro labefactatus sit Dei timor. Iterumne cogor meum vobis luctum offerre? Vnusquisque suam nouit domum, vnusquisque suam prouinciam. Quotus quæso est in qualibet domo, de quo verè hodie prædicari possit, quod vir sit simplex ac rectus, timens Deum ac recedens ab omni malo? Quemadmodum generatim loquendo de monachis, quotus est hodie in plerisq; locis, qui non pro cibo potuve, cum Israelitis contra Mosen, id est, prælatum obmurmuret, qui non suo detrahat, vel inuideat prælato, qui denique malè aduersus proximum suum non cogitet, qui suo obedientiam ac amorum syncerè priori impendat, aut qui non machinetur aliquid mali in corde suo? Taceo quod post concupiscentias nostras multi imus, & vbi nobis leuissimū foret desideria nostra frangere, fatiganur, immortificationem nostram vbique in collo, circumferentes, quam hoc vno turpi verbo etiam plerique excusantes. Non est, inquiūt, hoc mortale peccatum. O si Dei vel cuiuis inesset timor, si diuinæ præsentiæ æstimatio, nulla occurreret ei disputatio, mortale ne an veniale esset peccatum, quando quidem vnum perinde ac alterum vitaremus: quippe cum nullum sit peccatum quod non execretur Dei timor. Et licet absque peccato veniali hic vitam agere nemini contingat, seruo tamen fideli, bonoq; potissimum Carthusiano, hoc potest & debet esse propositum, scienter nulli consentire velle delicto. Nam peccare, & scienter atque vltro peccare, quam longo interstent interuallo, quis non videat? quando hoc sanctis omnibus alienum, illud omnibus commune. Plangite nunc patres, plangite super filios vestros, in quibus sanctus Dei timor aut recessit, aut friget: plangite quod pro bona parte etiam inter nostrates contentio, susurria, inuidiæ, æmulationes, animositates interdum reperiuntur atque iurgia. Nonnullos habetis carnales, animales plures, spirituales (vt vereor)

non

Eccl 7. Gratia amicitiaque Dei quō nobis sit ambiēda.

Timor Dei quantum vbique labefactatus sit.

Iob 1.

Exod. 16. Zach. 7.

Eccl. 18.

Propositum quale debeat inesse vero Carthusiano.

non adeò multos. Plures habetis, qui de ocio, de somno, de cibo potuve, de vestitu, de domus negocijs, de fratrum defectibus, atque de suis inter se adinuentionibus (vt cætera præteream) sciunt, loquuntur aut cogitant. De his (formido) bona est pars ordinis. Sūt alij qui solutis vtcūq; horis & ordinis debitis, deinceps externis suis vacāt, nihil prorsus de internis, parū de meditatione aut cōtēplatione, parū de oratione mētali aut exercitijs spiritus sciētes: verūtamē si alioq; sunt innocētes, tolerādi atq; iuuādi sūt: neq;. n. omnia possimus oēs. Attamen, quod dixi, de consummatis in Dei timore monachis, quam pauci videte sunt inter nos? Ea propter religiosissimi patres, benefecerit vnusquisque vestrum sibi commissos ad Dei semper timorem erigere, quo diuinæ præsentiæ reuerentiam in oculis semper habeant, nihil nisi quod in Dei gloriam queat referri, præsumant: non leue aut tanquam veniale peccatum quodcunque quod Deo displicet existiment, quia reuera leuissimi est cordis, vltrò atque scienter agere quæ Deo contraria sunt, quasi leue aut parum sit offendisse Dominum. Non leue erit profectò illis quicunque hæc leuia putauerint: at qui cum gemitu nunc, quæ olim parui æstimabant, plangūt errata, his à Domino misericordia veniet.

Quō subdiū ad timorem Dei sint erigendi.

Alterum ad spiritualem vitam; necessarium est amor. Neque enim hic sumus tantum, vt peccata vitemus, sed vt desiderijs proprijs etiam cum desiderio atq; gaudio moriamur, Dei amicitia delectati. Ad quæ profectò amor est instrumentū potentissimū ac suauissimū, vtpote animæ in via Dei omne citò tollens impedimentum: quo gaudia ei terrena despiciant, quo spiritui caro subdatur, quo passiones quiescant, quo aspera fiant leuia, & quæ naturæ erant horrida, cum desiderio amplexētur. Hic amor de peccatis non habet sollicitudinem (ab his enim iam dictus timor vigilans & ex amore confortatus atque suauis effectus animam propugnat) sed effluit & se dilatat, zelans pro honore dilecti cum sui etiam contemptu. Se enim cupit nesciri, vt ille prædicetur: se gaudet confundi, vt ille honoretur: se amat postponi & negligi, vt ille præferatur. Denique vt ille ab omnibus ametur se desiderat abijci atq; contemni. Amor priora ac vetera parui pendens, ad anteriora & optima quæque se semper extendit, semper noua meditans, semper perfectiora inquirēs, quibus placeat Deo. Hoc enim sibi studium familiare habet, hoc sibi indeficiens ac iuge desiderium, videlicet magis ac magis placendi Deo. Amor nunquam solus est, sed comites secum adfert longè omnium suauissimos. Tres namque comites, tres inquam, conditiones secum adfert amor nobilissimas. Prima q; hominē sui ipsius facit immemorē, abstrahēs illū à seipso in cōtinuā dilecti memoriā adeò vt post hac hoc solū cogitet, hoc solū expectet, hoc solū implere cupiat, quicquid voluerit Deus. Altera cōditio est, q; hominē in profundissimam sui ipsius cognitionem deprimit. Vt quicquid sibi fiat siue laudis siue opprobrij, nihil ad se trahat, hoc est, nullo moueatur neque gaudio neque mœrore. Quippe cum seipsum haud aliter atque nihil æstimet, inde quicquid sibi fit ab hominibus, quasi nihili aut ei qui non extat factum sit accipit. Solum enim eum qui verè est, & qui solus est, & qui solus in eius viuit memoria ac voluntate, amat ac cogitat. Tertia est conditio, quod adeò reddit hominem tranquillum, adeò serenum, vt inter quæuis aduersa, inter quoscunque euentus mirum in modum sit in corde quietus, atque in ea pace constitutus,

Amor qui sit necessarius ad spiritualem vitā.

Amoris effectus multipliciter.

Amoris cōditiones tres quæ.

Obliuio sui.

Cognitio sui.

Quies quāta ex amore proueniat.

constitutus, qua nullius rei sciuerit discrimen, nullius voluerit optionem nisi quod hoc ei præstantius, hoc semper melius existimatur, quod dilectus aut voluerit aut admiserit. Admiserit, inquam, Nam Deus & mala quædam admittit, quæ nihilo secius dum admittit, ab eius voluntate prodeunt. At quō Deus inquis, vult mala? Nempe, vult illa non vt impij eadem faciant, sed vt boni & amici sui ea tolerent. Propterea quod dixi, bona malaq; de manu Domini tanquam illius beneplacita Dei amicus accipit. Non vt bona ac mala inter se comparata ita crudè, æqualia & sine discrimine iudicet, sed quod eo modo bona, quō mala non ab hominibus, sed à prima causa, hoc est, à Deo omnipotente, à sapientissima eius prouidentia, à beneuolentissima eius manu, ab amantissimo, ac paterno eius corde accipiat, in quo omnia indifferenter contemplatur, in quem omnia refert, quem denique in omnibus cogitat ac videt. Et ideò reserata omni proprietate videlicet volendi, amandi, optandi aut nolendi, hoc solum amat, quicquid ab iustissima Dei sententia sibi senserit missum. Inde fit quoque, vt de nulla re saltem in interiori homine, perturbetur. Amor hic non est necesse vt sentiatur in corde, quia non in sensu aut in cordiali suauiq; effluxione percipitur, sed est amor rationis ac voluntatis, cuius fortitudo, constantia, fidelitasq; manifestatur in abnegatione omnis proprietatis, in mortificatione alterius cuiusque amoris, in resignatione plena sui ipsius, in carentia omnis commodi & consolationis. Siquidem huius exercitium est in carendo & patiendo. In carendo quidem omni consolatione interna & externa, in patiendo verò omnem derelictionē tam à Deo quam ab hominibus. Qui eiusmodi sunt, vni soli necessario inhærent, vnum necessarium longanimiter expectant, pro cuius amore hic inter angustias, inter perplexitates ambiguas, inter tentationum procellas fluctuant, & in quadam caligine relicti, ac nudæ fidei innixi, scire cupiunt solam (quam esuriunt & sitiunt) voluntatem Dei beneplacentem ac perfectam. Hi vbicunque sunt, absconditi amici Dei sunt, licet mundo miseri ac contemptui videantur. Tertium pro religionis seu spiritualis vitæ reformatione necessarium est habere spiritus exercitia. Si enim spiritui defit exercitium, si defit cultus, labascit peritque protinus omne propositum bonum. Quod vt non intereat, coalescatq;, necessaria sunt spiritui exercitia. Sint hæc aut oratio mētalis, aut meditatio transiens in affectum, aut aliud quoduis exercendi genus mentem excitans, liquefactens & inflammans, iuxta cuiusque & ingenium, & statum, & gratiam ac commodum.

Bona malaque quō de manu Dei accipienda sint.

Amoris fidelitas ac fortitudo in quo maxime probetur.

Luc. 10.

Exercitia spiritus quā sint necessaria.

Ad hæc vehementer adminiculatur vita abstracta à mundi negocijs, ab occupationibus animi nimijs, ab hominum familiaritate, à curis & sollicitudinibus exoccupata. Huic enim omnes nostri ordinis monachi, tum præcipue priores (quos cæteris exemplum dare monent statuta quietis & stabilitatis) fese debent accommodare. Non hic eorum excusationes recipimus, qui tota die totoq; tempore quæstionibus se caducis & terrenis implicant, quasi pro necessitate monasterij, pro officio amicorū, pro cura fratrum sic oporteat, quasi terrenis, temporalibus, atq; adeò externis tantum sic occupari cogantur, vt ad spiritualia eis temporis prorsus nihil supperetat. Habent procuratores, habent fratres laicos, quibus externa hæc committant: quorum operā monasterio vt fortunet, ipsi impetrent oratione. Ipsi quidem cuncta regant,

Vita abstracta quantū spiritui adminiculetur

Priores oratione potius quā discursu monasterij gubernare debere.

regant, magis tamen oratione, quam discursu & occupatione. Ipsi oratione fruges serant & arbores. Ipsi oratione tueantur pecudes. Ipsi oratione totam familiam, atq; omne prorsus monasterium gubernent, foueant ac protegant. Felicius fortiusq; olim in Amalechitas Moses oratione, quam Iosue armis pugnauit: imò vt hic vinceret, ille oratione impetrauit. Pari modo hoc faciunt priores orationum suarum vbertate, quod cæteri exequuntur discursu & sollicitudine. Omnibus intersint officinis, omnibus asistant fratribus, nulli domus negocio desint orationum protectione. Oratione pericula abigant, oratione animas sibi creditas muniant, & sentient facto periculo plus sese oratione in quiete proficere, quam illa neglecta corpore & animo moueri. Exod. 17.

Quod si inter homines euocati compulsive veniunt, ita ex eremo veniant, vt quisquis illos intuitus fuerit, in eorum simplicitate, innocentia, deuotione, ac mansuetudine ædificetur. Quisquis viderit eos, cognoscat illos, quod ipsi sunt semen cui benedixit Dominus. Tunc namq; fratribus prodest priorum exhortatio, quando paupertas, simplicitas, vitæ abstractio, exercitiaq; spiritus eorum lucent exemplo. Hoc modo Deus faciet mũdi amicis atq; monasticæ vitæ hostibus eos venerabiles, si foris nihil de mundo præferunt, si honorem sui non quærunt, si solius Dei gloriam amant atq; zelantur, pro qua statuenda optant etiam ipsi despici & esse contempti. Itaque si verè conemur esse quod dicimur, si Deo gloriam suam contendimus restituere, & nos ad interiora conferre, potens est Deus pessimo licet hoc æuo, in benedictionibus suis nos protegere ac crescere facere in spiritualibus ac temporalibus bonis: quandoquidem qui primo quærit regnum Dei & iustitiam eius huic reliqua quoque adijcientur. Det nobis Dominus noster Iesus Christus per huius vitæ laqueos, per laudes & persecutiones, per læta & aspera, per ignominiam ac bonam famam, per abundantiam & penuriam sic transire illæsos vt regni quoque sui faciat participes ac cohæredes, qui est Deus benedictus in secula, Amen. Exeuntes inter homines quales se præstare debeant Prælati. Esa. 61. Matt 7. 2. Cor 6.

EXHORTATIO AD OTIVM VITANDVM ET ad Christi imitationem amplectendam breuis.

Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur & in ignem mittetur. Quam studiosos bonorum operum esse nos velit Deus charissimi quamq; feruentes atq; sollicitos, ne tempus nostrum otiosi atq; inutiles transigamus, nos reddi cupiat, nemo est vestrum qui nõ intelligat neque enim mala tantum opera vitat, sed desidiam otium, acediam, socordiam atque negligentiam quoque prohibet, quãdo dicit *Omnis arbor quæ non facit &c.* Quid faciã inquis ne ocij sterilitatisve arguar? Christum debes sequi *Si quis* (inquit) *vult post me venire, abneget semetipsum & tollat crucem suam, & sequatur me.* Non monachis hoc solis locutus est Christus, sed omnibus qui Christi nomen sibi vendicant, hoc est, qui Christiani & esse & dici volunt. Certè negotium tibi hic propositum est negotiosissimũ & opus omni studio ac labore plenum. Quod si verè amplecti volueris, non præteribit tempus quod ignauia absumat. *Si quis* (inquit) *vult post me venire.* Matt. 3. Ocij fuga in quo cõsistat.

Quis est quæso qui non velit post Christum venire? omnes quotquot Christiani sumus, in baptismo ad hoc instituti sumus, in hanc militiam iuramus omnes vt sequamur Dominum Iesum. Quid igitur nobis est agendum? Abnega temetipsum. Exue veterem hominem. Delectat ociari, nugarivè delectat, fortasse etiam proximo detrahere. Abnega teipsum. Continens esto linguæ tuæ. Memor esto illius verbi: Quid tibi oderis fieri, alteri ne feceris. Vide quomodo alteri irascaris de te malum loquenti. Hoc modo quoque irascere tibi quando de altero te sentis malè loqui. Abnega teipsum, idq; facito non propter timorem hominum, nec propter honestatem tantum, sed propter verbum Christi. Abnega teipsum. Christus sit tibi in corde, in cuius amore abstineas malè loqui. Volebas ire ad iniuriam faciendam proximo. Volebas ire ad adulterium. Delectabat te mentiri, fallereq; simplicem. In animoq; habuisti quoduis peccatum aliud agere, quia delectabat: sed occurrit aduersarius in itinere tibi hoc prohibens, puta verbum Christi. Consenti igitur aduer-

Matt.5. sario tuo quamdiu es in via, ne accuset te apud iudicem, & iudex te tradat in carcerem &c. Abnega igitur teipsum, & concupiscentiæ tuæ adhibe frenum, frenū hoc Christi sit amor, qui te detineat ne facias, quod alioqui facere voluisti: fastidis cibum viliorem, concupiscis delicata, vis seruire concupiscen-

Matt.11. tiæ ac ventrem tuum tibi facere Deum. Ambis honores. Sed recole Christū dicentem: *Discite à me quia mitis sum & humilis corde*, Animaduerte quia pro peccatis tuis Christus fel acetumq; gustauit. Dicis fortasse: Quid commodi Christus habet, si ego à delicatis abstinuero, si ieiunauero, si desideria mea & concupiscentias, quæ oblectarent mihi interdixero? Iã mihi salus parata est. Iam pro delictis meis satisfactum est à Christo. Vltra quid ego me torqueam? Non propterea te abnegabis, non propterea desideria praua vanaq; te mortificabis, quod inde commodi quid offeras Deo. Neque enim tuis ullis efficies aut operibus, vt ditior honoratior ve atque semper & fuit & est, fiat Deus. Nec tuis operibus absque Deo vel peccata redimes, vel comparabis salutem, omnino satisfactione Christi eges sine qua nulla tibi est salus. At vide ne hanc à te facias alienam, Christus pro te esurit & sitit, Christus non solum Patri, sed tortoribus quoque obediuit, Christus semetipsū in omnibus abnegauit, Christus pro te amarissima quæq; passus est. Numquid ideò hæc omnia egit vt quæcunq; tu agas iam sis saluus atque securus? An nescis quid tibi præceperit? quid interdixerit? Non potest tibi esse salus quantalibet pro te Christus sustinuerit, si eiusdem contraieris præceptis, nec humili pœnitentia id reuocaueris. Verbum Dei vniuersamq; sacram scripturam perlege, & vide quid tibi mandatum, quid prohibitum sit, ijs obtempera, & fiet vt Christi sit tibi salutifera satisfactio. *Tolle crucem tuam*, aduersa videlicet quæcunq; patienter amplectere pro Iesu amore. Quæ aduersa sunt, quæcunq; molesta sunt, quæcunque inuoluntaria tibi alioqui sunt, propter Christum fiant chara & voluntaria, vt inde illi placeas, non quia pateris, sed quia eius amore

Matt.5. pateris. *Tolle crucem tuam* inquit Christus, id est, quæcunque anguntvoluntariè sustine, ac si ego tibi imponens eadem dicerem, hæc sustine propter me. Noli vindictam cogitare. Noli pro malo malum reddere, sed dilige potius inimicos tuos, benefac ijs qui oderunt te, & ora pro persequentibus & calumniantibus te, *Sequere me*. Quomodo ego ambulaui (si vis Christi esse) oportet

& te

& te ambulare. Vitam meam intuere, qui tibi viuendi exemplar factus sum, *discè à me, quia mitis sum & humilis corde*, opera nouisti misericordiæ & alia quæ tibi præcepi, hæc non, sciendo legendo vè, sed operando implētur. Relinque contentiones de operum meritis, & an opera sunt bona, necessaria ad salutem? Quomodo præcepta mea implebis absque operibus? Sed non eo studio operari debes quasi cœlum à me velis mercari. Nec trutinari quid mereris, debes, nec grandia æstimare quæ facis, Nihil felicitate dignum absque me agere potes, qui huiusmodi opera omnia tibi tecumque operor. Ego meritū efficio ac tibi dono. Tu ergo pro solo amore & ad obtemperandum meo beneplacito, atque vt placeas mihi opera bona fac. Arbitrare te prorsus nil egisse (quia reuera tua sunt opera nulla) & ex misericordia sola mea salutem tibi emendica, non tamen vt segnior propterea in benè agendo aut tepidior fias, sed vt vbi quæcunque poteris effeceris dicas, Seruus inutilis sum. Et non in aliquo opere, sed in sola mea bonitate nitaris atque confidas. Hæc imprime tibi, & fiet vt arbor sis, non sterilis, & absque fructu: fiat fiat.

1. Thes. 2. Matt. 11.

Opera bona quomodo facienda.

Luc. 17.

IN DIE QVO ORDINIS SODALITIO IVNGENdus est adolescens aliquis futurus monachus.

Exhortatio,

Quis scopus, quisue religionis sit finis ab eo, qui monachus cupit fieri quærendus.

Offerentur regi virgines post eā. Legimus B. V. Mariā (cuius hodie est solēnis festiuaq; dies) oblatā à parētib. seq; ipsam Deo obtulisse in templū, haud dubium non aliam ob rem, nisi vt a mundi strepitu, à temporalium turbine segregata Deo seruiret deuota, casto quoque puro corde illum amaret solum continuè eidem adhærens. Vixit autem ibi nullius rei tēporalis curam habens aut administrans, vtpotè pauper spiritu vixit sub obedientia pontificis, vixitq; cum proposito perpetuo seruandæ virginitatis, quādiu ex Deo aliud non iuberetur. Hanc tibi fili opto hortorq; quantopere possum fieri patronam ac matrem, quam veneratione deuota colas, cui studia tua honorumq; obsequia impendas, quam post Christum potissimè studeas imitari & diligas? Idcirco ab ea exordior, eam tibi, imò te illi commendās. Hæc namq; eius in templum illatio siue oblatio (quam præsentationem vocamus) desiderio certè huic tuo non parum arridet fili charissime. Quid enim nūc aliud petis, quam in templum recipi, Deo offerri, Deo dedicari, quo renunciatis omnibus quæ seculi sunt, relictis quibusuis negotijs, atque adeò posthabitis curis, vnum hoc agas, quid tibi desiderio & cordi est, vt à cunctis in quibus Dei honor non quæritur sis abstractus, & vni optimo bono (hoc est Deo tuo) viuas & vaces. Hic est enim fili situs religionis, scopus & finis, quem nunc quæris (si tamen nobiscum sincerum habes propositum viuendi) quem semper āte oculos habere debes. Neque enim quotquot hic sumus propterea hic sumus, vt hoc vel illo genere colore, aut modo vestiamur, nec vt hos

Religionis scopus.

hos cibos vitemus illosq; sumamus, quamuis & hæc postquã itaque receperit nostrum institutum necessaria fiant vt obserues, tum propter corporis castigationem, cui affiictio hæc corporalium exercitiorum (vt sunt vigiliæ ieunia, abstinentiæ & huiusmodi) necessaria est, vt caro domata spiritui obediat, tum propter charitatem fraternam quam seruat vniformitas, difformitas diuidit, tum deniq; quia vbi per annum cuncta, hoc est, & quæ tibi subeunda sunt, & vires tuas fueris expertus, promittes (ne semper animi instabilitate tenteris) eadẽ te seruaturum. Cuius promissionis votiq; solennis niquam pœnitere licebit, nisi voti transgressor corã Deo malueris inueniri. Fig itaque omnia quamuis ea tibi post professionẽ maximè obseruanda sint, tamen (quid dixi) finis aut scopus propter quem huc venimus, sed instrumẽta sunt tantum & adminicula quædã ad finem, hoc est, ad puritatem seruentia cordis, quæ tamẽ puritas necdum vltimus est finis, sed in Deum adhuc vltra referendus, vt propterea etiam pacem mundiciamq; cordis quæras, quo Deum super omnia diligens toto eidem corde, tota anima, totisque viribus inhæreas. Hoc fili in animo sit tibi constitutum, vt si coram Deo, si in ipsa conscientia tua, siue in penetralibus tuis quare monasterium sis ingressus, fueris interrogatus, nihil in te inuestigãdo reperire queas, aliud quam hoc, vt ab omnibus abstractus vbi Deus non inuenitur, toto corde eidem soli inhæreas Deo. Pro hoc aũt fine non illud tantum erit necessarium vt mundi flagitia operaq; carnis externa fugias, verum oportet etiam te impedimẽta spiritus euitare, proscindere, atque occasiones tollere. Quod per exercitia efficies ordinis, puta per mortificationes carnis & abnegationem spiritus, leue est enim ferre ieiunia, solitudinem pati, tolerare silentium, abstinere ab esu carnium: at verò sensum relinquere proprium, suam damnare voluntatem, alieno subdi imperio, hocq; solũ quod prælato bonum æstimatur (modo cõtra Deum nihil iubeatur) amplecti, durosq; vt interdum fit aliorum sufferre aspectus, importunos odiososq; tecum habitantium tolerare mores, atq; demum aliorum portare onera, ibi erit labor & afflictio spiritus. Hic certè sudare te oportet fili, & teipsũ contẽnere, vt ,ppter Christũ humilis, patiens, mitis fraternaq; ornatus charitate sẽper inueniaris. Videsne iam fili quam necessaria sit monacho puritas cordis, si id velit propter quod vocatur monachus assequi? Propterea namq; cordis multo maximè erit tibi necessaria puritas, vt discas semperq; assuescas tranquillitatem & pacem habere in animo. Ad quã nunquam peruenire te putes desideriis tuis obtemperando, quasi tunc molestia careueris vbi illis satisfeceris, sed eadem desideria in te persequendo, frangendo, mortificando, teipsum totum, vbicunq; te senseris teipsum non Deũ quærere, abnegando. Hæc autem puritas, hæc tranquillitas, hæc pax cordis non in hoc sita est vt nihil aduersi patiaris, nemo tibi contradicat, nemo arguat, nemo despiciat, nemo deniq; tuam sententiam aut voluntatem impugnet, nemo impediat, sed vt ad hæc omnia resignatus, libenter ea recipias, nec inde turberis aut contristeris. Pacem itaq; intus .i. intra teipsum quærere debes in corde tuo, vt tu te ipsum abnegare, perfecte relinquere atq; propter Deum scias exire: neque etiam pacem tuam ponere debes in ore aut corde aliorum, vt ad hoc velis respicere, aut frustra niti, quo cæteri tuam voluntatem aut tibi placentia agant aut loquantur. Nequaquam fili, sed potius non absque

Ad scopum hunc consequendum quæ necessaria

Tranquillitas animi quomodo obtinenda.

absq; tristitia magna id ferre deberes, vt alij se humiliando tibi seruiant, acquiescant aut obediant, propterea quod humilitatis & fructum & meritum hoc modo quæ tu tibi comparare debueras ipsi præripiunt. Cogita semper etiam in leuissimis rebus, quæ tamen contra statuta aut obedientiam & contra Deum non sunt, ego nolo habere propriam voluntatem, nec volo quod ex me alioqui ego vellem, sed quod cæteri volunt, melius est vt faciam voluntatem alterius fratris, quam ipse meam. Quid enim nocet mihi vt faciam quod ille aut ille vult relicto consilio proprio? Satius est me fructum obedientiæ ac abnegationis meritum colligere, quam alijs relinquere. Sic faciendo fili habebis pacem multam. Hæc tamen omnia intelligi debent de sui abnegatione (quod prædixi) in rebus quæ licitę sunt, & quæ sine discrimine aut fieri aut non fieri possūt, vtpote quæ neq; diuina neq; humana sunt lege prohibita. Alioquin dicendum foret si quispiam nos contra Deum, contra legē statutorum, aut contra iussionem prælati ad transgrediendum inuitaret, *oportet Deo magis obedire quam hominibus.* Quia in huiusmodi haudquaquam ce- Actꝝ.
dendum aut acquiescendū est cuiuscunq; importunitati, sed potius sustinendum quicquid occurrerit, ne contra conscientiam agatur, aut ne peccetur & offendatur Deus. Ita fili mortificando propria desideria siue cū alijs siue soli fuerimus, cunctisq; in quibus Dei non respicitur honor abiectis, si tunc quæcunq; sunt aliena, hoc est, si ea quæ conscientiam nostram non vrgent, non discutimus, sed à corde proijcimus, si nulli creaturæ per amorem inhęremus, ad puritatem peruenire possumus cordis, quam quærendam, sectandam, tenendam, vt nobilissimum instrumeutum perfectæ charitatis omnibus modis tibi commendo ac suadeo. Exemplo beatissimæ ac pudicissimæ virginis Mariæ cuius cor in omni vita sua ne minima quidem macula obfuscatum fuit, imo quæ ne semel quidem Deo displicuit, sed placuit semper. Iam igitur ad Habitus eas susceptionē, & para cor tuum ad Spiritus sancti receptionem, qui inuocabitur super te, cor tuum para. Quem sic opto recipias, vt eidem indiuisibiliter, inseparabiliter, inauertibiliterq; cōiungaris. Quod non tibi soli sed omnibus quoque nobis largiatur Iesus Christus super omnia benedictus.

Amen.

FINIS.

INDEX RERVM ET VERBORVM QVÆ HOC TOMO CONTINENTVR.

Abnegatio sui perfecta quæ, & quî fiat 92. 338.
Abnegationem Euangelicam cur inuideat homini diabolus 414.
abrenunciatio vera in quo consistat 450
abstractio orantibus necessaria quæ 266
absurda multa cur prisci patres mandârunt discipulis suis 552.
Accedia quorundam vti superanda 96
accusare proximum ex charitate, quo ordine & modo liceat 60.
accusatio Iesu ante præsidem iniqua triplex 179. 285.
accusationem nostri non esse prorsus iniquam 48.
accusationes mendaces quomodo sustinendæ 280.
accusari quando tacere debent 60.
accusatores Christi quam scelerati fuerint homines 180
actiones propriæ vt rebus sint attributæ 638
Adolescens Christum sequens quis fuerit 37. 167
adoratio Dei quî fiat 78
aduentus Christi duplex 621.
aduersa quælibet quomodo quis facilè toleret 458.
Aerem caliginosum adsignatum esse dæmonibus vsque ad diem iudicij 571.
Affectus maternos vti B. Maria erga filium defunctum monstrauerit 324.
afflictos quid maximè consoletur 472.
Agnus Paschalis vti Christum figurauerit 8. 254.
agonia Christi vnde causata 25 268.
Alacritas in diuinis Deo gratissima 351.
Alapa Christo inflicta quam fuerit valida & aceiba. 40 170. 277.
alapis & colaphis quis mysticè Christum percutiat. 281.
altitudo spiritualis quæ sit 612
Amana quid interpretetur 594.
amari cur Deus velit ab homine 3.
Deus vt possit cum mundo 334.
amatores mundi quam miserè seducantur 605.
ambitio quantum malum 585.
Regiæ dignitatis Christo impropetata 230
ambulanti in tenebris quæ duo necessaria sint 580
amicitia contra Deum conciliata quam sit pernicioſa 345.
amici Dei magni, licet ipsi nesciant qui sint 115.
Amicitia Dei quantopere sit ambienda 85.
amicorum Dei discrimen quantum 615.
amor ad creaturas quando sit purus vel vitiosus 490. & seq.
amor carnalium amicorum vti sit excutiendus 622.
Christi erga nos quantus 222.
Dei quam efficax sit ad domandum carnem 498.
Discipulorum erga Christum quantus. 263.
multorum erga Deum quam sit tepidus 491.
mundi, quam sit instabilis 82.
quantum impediat charitatem 441.
priuatus quis dicatur & quomodo sit profligandus 622.
priuatus quomodo mortificandus 418.
vti impediat obedientiam 417.
quam sit necessarius ad spiritualem vitam 643.
seculi vt sit exterminandus 417.
vt sit odio habitus 212.
amoris cordis Iesu plenitudo quibus indicijs sit manifestata 292.
Ancilla vt fuerit B. Maria 373.
angelum suum bonum quando homo verecundia afficiat 460.
angeli in suo ministerio vt semper fruantur Deo perfectè 363.
quales

qualis sint substantiæ 569
quando & cur creati sint 568. & seq.
quid admirati sint in Assumptione B. Mariæ 519
sancti quomodo dicantur inter se pugnasse 567
vt non solum bonos sed & damnandos custodiant 564
angelis vt regna, prouinciæ & communitates sint commissæ 567
angelorum custodia & beneficia erga homines 460 & 566
festum quanta deuotione, exultatione & sollicitudine celebrandum sit 564
angelos astare orantibus 25
esse, vt ratione probetur 568
quosdam ex singulis ordinibus corruisse 570
terrestres quænam constituant 566
angustiati vt ad Deum confugere debeant 269
anima Christi quantum dolorem in passione perceperit 200
Animæ iustæ pulchritudo quanta 520
animam humanam vti vestierit Christus & ornauerit 224
suam quomodo quis amando perdat 538
animarum dignitas quanta sit 563
animarum saluandarum causa veniisse Christū in mundum 151
Anna B. in quo potissimum sit imitanda 515
quantis laudibus extollenda sit 514
quomodo sit honoranda 518
vbi filiam suam visitauerit nato saluatore 512
annas qualis fuerit hæreticus 175
Apostoli quantis muneribus sublimati sint à Christo 152
apostolorum bonam partem sepulturæ Christi interfuisse 129
apostolos cur cadere Christus permiserit 167
appetitus placendi hominibus quam execrabilis sit in religioso 66
appetituū duorum colluctatio in Christo qualis fuerit 269
Aquæ pallio Christi quomodo diuidantur 412
Arbitrij liberi efficacia in bono & in malo quæ sit 596
area Dei vt signet B. Virg. Mariam 535
arca Moysi cur vocetur diuersimode 537
testamenti è quibus constabat rebus 536
figura vt sit Christi 173
veteris testamenti cum reliquis sacris in quanta reuerentia habita, & quare 173. & seq.
argenteorum quibus Christus venditus fuit, valor 5
ariditas quæ, quando pro deuotione coronetur 408
arma Christi & Sanctorum quæ 23 98
arundo Christo data qualis fuerit & quid ironicè signārit 74. 205
Ascendere cum Christo spiritaliter quomodo debeamus 428
ascensio Christi cur alias eiusdem solennitates excellat 426
ascensus Christi duo qui sint 410
Auaritia Pharisæorum quanta 2. 2
quam sit detestanda 5
aurum Arcæ quid in B. Maria signet 536
aurum mysticè quid 350
autoritas B. Mariæ quanta sit in cœlo 529

Baculi quomodo mysticè in manibus tenendi sint 9
baculus arundineus quid mysticè 77
Babylonica ciuitas mysticè quæ sit 220
balnea cur vitauerint prisci Monachi 71
baptizatum semel non esse rebaptizandum 10
Barbara à quonam fuerit docta 632
dæmonibus vt sit terribilis 633
barbaræ fortitudo in tormentis quanta 631
pulchritudo duplex quæ sit 629
terror vnde 631
barbara quam perfectè Deum agnouerit 630
vt fuerit suauis 632
vt perfectè mundum contempserit 633. 635 & seq.
barrabam quomodo quis Christo anteponat 69
barrabas quanto viuendi desiderio tenebatur 192
basilius per B. Mariam à tyrannide Iuliani liberatus 530
basis structuraque monasticæ vitæ quæ sint 550
Beatitudinem cœlestem quomodo amiserit homo 218
beatitudines octo quomodo Christus in se expresserit 591
beatitudinis primæ virtus quanta 599

beatitudo B Magdalenæ quanta 501
benedictiones B Mariæ multiplices 377.541
benedicti S conuersio qualis 366
benefaciendum odientibus nos 32
beneficentia Dei hominisque ingratitudo quãta 213
beneficia corporalia cur in terris Christus contulerit 191
beneficia quanta Christus Iudæis exhibuerit 264
beneficijs Christi omni nos momento sustentari 151
beneficium Dei gratuitum quod sit 241
vocationis non esse paruifaciendum 584
benignitas Iesu quanta 30.44.174.347.461
blasphemationem nominis Dei summopere esse cauendam 50
blasphemia Caiphæ duplex, quæ 50
blasphemiæ crucifixo Christo factæ quomodo cor eius penetrauerint 20
blasphemiæ quam iniustè Christus accusatus 158.179.184
blasphemia quid sit 280
Bona gloriæ B Mariæ collata quæ 529
malaque quomodo de manu Dei accipienda sint 64
proximorum cur potius quam propria sint consideranda 383
boni nihil à se habere hominem 17
bonis naturæ & gratiæ quam ornata fuerit B. Maria 528
bonitas Dei quanta 211
bonitas diuina vti nostram vincat malitiam 213
bonitas Iesu quanto studio extollenda 202
bonorum temporalium amori vti renunciandum sit 621
bonum aliquando propter obedientiam esse omittendum 553
bonum minus aliquando maiori cur præferendum 250
vtrum propter maleuolos aut infirmos intermittendum sit 446
Brachijs extensis cur mori voluerit Christus 95
breuitas vitæ huius considerata quam conferat ad contemptum sæculi 441
Bruno quam perfectè se ad Deum conuerterit 586
S Patriarcha ordinis Carthusiensis commẽdatur à duobus 377
sanctus quam sapienter ordinem suum instituerit 578
vt contempserit mundum 580

CAEci quomodo mystice illuminentur videntes autem quinam cæci fiant 340
cæcitas Iudæ & Iudæorum quanta 55.619
cæcitatem pro lumine defendere, quam sit periculosum 340
Caiphas cur Iesum adiurauerit 178
scindendo vestimentum suum quid nefarij prophetauerit 50
calamitatem quantam peccando homo incurrat 558
calceamenta in pedibus habenda, quid mystice 9
cameli quid mystice designent 526
capitis Iesu dolores quanti 93.283
captionis Christi modus quis 164
captiuitas ãte Christi passionẽ qualis fuerit 379
remanens in membris nostris quæ sit 379
captiuos quõ facere debeamus nos ipsos 34
carbones ignis super caput odientis congerere quid sit 32
carnem suam quomodo spiritui subiugarit S. Hugo 610
carnis desideria mortificanda quæ, vti sint 396
carnis prudentia mors vt sit 548
caro Christi vera sed à dilecto immunis 510
nostra quomodo sit crucifigenda 97
propria quibus modis impugnet hominem 609
nostra quomodo sit crucifigenda 97
propria quib. modis impugnet hominẽ 109
carthusiensis ordo quam sit sapienter supra petram fundatus 578
castellum quid sit vtque signet B. Mariam 547
castitas B. Mariæ pudicissima 530
cœnobitarum quænam requirat 561
hominum cur maior sit quam Angelorum 553
quomodo seruanda sit 341
vt angelis sui professores similes efficiat 564
vti per myrrham designetur 532
Cella & cœlum quam habeant cognationem ad inuicem 518
cellita bonus quanto studio solitudinem colat & silentium 480

cerebrum Christi quam multipliciter afflictũ fuerit 206
ceremoniæ externæ quomodo fieri debeant 556
haudquaquam contemnendæ aut negligendæ quæ sint 23
ceremoniarum irrisores vnde confundantur 158
ceremonias quas orando seruârit Christus 22 266
certus vnde quis fiat se esse in peccato mortali 462
Charitas angelorum erga nos quanta 549
charitas arbori comparata 533
B. Mariæ quanta 586
Catharinæ Senensis quanta 386
Christi quanta & quam inuicta 98. 335. 339
diuini amoris quæ sit 491
& solicitudo Christi pro discipulis quanta 267
fraterna quid requirat 86
maxima in quo nobis exhibita 158
per thus designata 533
S. Hugonis quanta 613
sitisque Christi ad salutem animarum 457
vnde oriatur 397
vti opera nostra Deo accepta reddat 486
charitatis diuinæ magnitudinem insinuantia quæ sint 242
efficacia quanta 453
fraternæ indicia & affectus quæ 60
signa proximo negare vt fas non sit 330
christianus bonus quis sit 625
Christi caput arundine quis percutiat 78
desiderium pro nobis patiendi quantum 8
magnitudo & excellentia 18
potentia quam terribilis sit dæmonibus 178
sanctitas quanta 172
tristitiæ in horto causa quæ 17 19
Christum quantum matris dolor afflixerit 112
quinam nobis tollant 6
vendere aut emere mysticè quinam contingat 6. & seq 254
Christus coram Caipha cur tacuerit 49
& Salomon quam dispari cultu tractati 220. & seq.
quam sit ad misericordiam pronus 139
quantum pro peccatoribus mori desiderâuerit 193
quibus nascatur 338
quomodo contemnatur à peccatore 69. 264
quot mortuos suscitârit 119
vti totus sit sub vtraque specie 83
Cibus quomodo cum timore Domini sit sumendus 610
spiritualis quis sit, quomodoque 406
ciuilitas & modestia Christi quanta 17
ciuitas munita cur vocetur B. Maria 378
Clamor Christi morientis quam fuerit validus 121
clauis cuiusmodi configamur Christo 97
clementia B. Mariæ quanta 378
Christi quam sit immensa 190 228
quid sit 190
Cœli empyrij quanta claritas & venustas 637
cœna Christi in cruce cuiusmodi 117
cogitationes malas vtrum diabolus possit immittere 257
quando peccatum mortale pariant 344. 53
cognitionem sui vti homini adferat amor 643
colaphos quomodo quis mysticè Christo præbeat 54
colloquia illicita inutiliaque esse abscindenda 369
columnæ veteris hominis quinque destruendæ & quinque erigendæ quæ 392
comitatus B. Mariæ quis 526
commendatio sui quando non sit illicita 11
compassio ad proximum quam sit pœnitenti necessaria 498
erga Christum quomodo excitanda 201
Iesu erga matrem compatientem 315
compassione quanta affici debeamus erga Christum 65. 124
compassionis dolor in Maria quantus 112. 314
compassio quomodo erga proximum exercẽda sit 20
compati Christo quid 342
concilio in domo Caiphæ quot ex præcipuis Iudæis interfuerint 176
concilium Pontificum aduersus Christum vti olim à Patriarcha Iacob præuisum fuerit 47

D. VI
1 3

concordia angelorum quomodo nobis imitãda 548.514
concupiscentias superfluas & curiosas propter Deum esse mortificandas 94
confessionis sacramentum quam sit saluberrimum donum 434
confidentiam in Deum ponendam 116 339
confiteri peccatum non esse ignominiam sed gloriam 71
confugiendum esse in omni aduersitate ad Deum 115
congratulandum cur potissimum sit ascendẽti Christo 410
conscientia Pharisaica quæ 58
consolatus vti Christus fuerit Apostolos 152
conspiratio Iudæorum in mortem Christi quando facta 248
consputio faciei Iesu quam grauis fuerit 52
consuetudines verè bonæ quæ sint 580
consuetudo dimittendi vnum reum orta vnde. 67
recipiendarum virginum quæ olim fuerit 511
religiosa apud Carthusienses quæ 13
consulere Deum in homine quam sit omnibus necessarium 511
contemplatio omnium vitiorum peremptoria quæ sit 431
contemptus sæculi quæ exigat 577
conuersio morum quæ sit 345
conuersionis perfectio quanta fuerit in B. Magdalena 499
conuersio turbæ astantiumque cruci Christi salubris vnde 322
conuitijs cuiusmodi Christus fuerit in domo Caiphæ obiurgatus 278
cordis custodia in diuino officio seruanda quæ sit 618
corona beatorum cuiusmodi 209
spinea quantam Christo pœnam intulerit 74 204.& seq.
coronatio atque illusio quam fuerit Christo contumeliosa 204.& seq.
Iesu quæ duo habeat consideranda 74
Corpus Christi cuiusmodi receperint Apostoli & cuiusmodi nos 13
in sacramento cur negent Hæretici 14
Iudam quoque accepisse 259
non diuidi dum sacra frangitur hostia 258
quanto desiderio suscipiendum 221
& sanguinem suum cur Christus sub sacramento nobis reliquerit 13
hominis quam mirabiliter Deus vestierit atque ornauerit 233
correptionem ex fraterna charitate debere procedere, non ex impatientia 41
Creata esse omnia etiam aduersantia ad hominis vtilitatem 237.439
creationis nostræ finis quis 211
creaturæ omnes vt habeant voces suas 638
creaturam non esse capacem æternitatis 569
puram nullam potuisse satisfacere pro peccato originali 243
creaturis quando homo dignè vtatur 352.460
crucem pœnitentiæ non esse derelinquendam 107.129
quam voluntariè Christus ascẽderit 235
suam quomodo multi diuersimodè portent 89
crucifigat quomodo quis mysticè Christum aut de cruce deponat 97
crucifigi cum Christo mysticè quinam debeamus 108
crucifixio Domini quomodo Hora tertia & sexta dicatur facta 298
crucifixionis Christi modus cuiusmodi meditandus 301
crucis Christi erectio quibus doloribus facta sit 301
longitudo 301
crux soli Christo cur imposita fuerit 88 239
spiritualis quæ sit 397
vti sua cuique merenda, portandaque sit, non alterius 83
Cubilia leonum mysticè quid 134
curam fuisse Christo maiorem pro animabus quam pro temporalibus 230
pastores quantam subditis impendere debeant 267
curiositas ac multitudo vestium quam sit supernanda 91
Herodis quanta 223
Cyro regi quam mirabiliter misericordia Dei subuenerit 142

DAuid cõclusus à Saule qui liberatus 168
Decoros quænam nos constituant 613
defectio Iesu sub cruce 303
deflere quinam debeamus mala admissa 494.& seq. dele-

delectari in Domino quid sit 447
delectationes sentire & amare quomodo differant 352
depositionis Christi modus meditandus quis sit 128
derelictio Iesu quantum matrem eius afflixerit 115
derelictionem spiritus pro amore Dei suscipere quam sit meritorium 116
derisio veræ diuinitatis in Christo quam fuerit iniuriosa 204
desideria bona quando sint otiosa 342
desiderium placendi Deo quanta bona efficiat in homine 615
desideria in resistendis vitijs quanta nobis insit 496
desolati à deo & hominibus quomodo perseuerante r in Domino sperare debeant 115
desperandumnō esse post lapsum 44.313
desperatione Iudā plus peccasse, quam Domini proditione 283
detractio aliena quomodo homini non nocere, sed prodesse possit 51
deuotio B. Annæ ad Christum quanta 509. 511
Deo acceptissima quæ 480
deuotionis veræ quanta sit efficacia 351
deuotio sensibilis cur aliquando vtiliter subtrahatur 447
sensibilis qua ratione desideranda 455
vera quæ 331.499
Deus quam sit āmabilis, 212
quando offendatur 624
quomodo dicatur passus 253
vt ex creaturis agnoscatur 638
vti seipsum dederit homini multifariam 460
vti semper præ oculis sit habendus 46 & seq,
Diaboli Iudæos ad illusionem Christi instigantis intentio quæ 207
diabolum nihil posse cōtra nos, nisi Deus permittat 262
diabolus Christum quomodo nobis tollat 6
Negotiator, & quomodo cum homine negotietur ibid,
quibus tentationibus hominem impugnet 611
Dies lustitiæ, & misericoidiæ quis 1
dignatio Christi erga nos quanta 332
peculiatis erga B. Magdalenam quanta 500
dignitas quanta naturæ humanæ collata sit 388
dilectio Christi erga homines stupēda 25.148
Fraterna quid requirat 446
dilectionem nostram quibus signis Christo declaremus 95
dilectionis suæ magnitudinem quibus signis indicârit Christus ibid.
diligendi Christum quasnam habuerit rationes singulares B. Maria 315
diligere inuicem quî debeamus Christi exemplo 261
diligere quid sit 240
Disciplina pacis nostræ vbi super Christum fuerit 211
discipulum Christi quænam constituant 445
discretio B. Ioannis baptistæ vti nobis imitanda 475
quam sit homini necessaria 478.574
vera quomodo per humilitatem obtinenda 484
vt sit auriga virtutum ibid.
diuitiæ B Mariæ quæ sint 526
diuitijs vti cum timore Dei vsa fuit B. Anna 513
Dolor Christi in cruce vehementissimus quis 99
Dolores capitis Christi summatim comprehensi 206
Christi internos exterioribus fuisse maiores 317
internos cur vltro Christus assumpserit 266.458
dolor B. Mariæ ad filium quantus 287
domus Dei conditio quæ esse debeat 444
mentis nostræ vti duobus modis deficiat 573
dona Dei interna & externa homini quanta sint collata 223
propter ipsum solum desideranda esse 463
dormitionis B. Mariæ modus quis fuerit 537
dotes glorificati corporis quatuor quæ sint 402
Ductio Iesu ad Annam quam fuerit dolorosa ac iniuriosa 40.275
ad Caipham quibus facta sit iniurijs 45.277
ductionem Iesu ad Pilatum prioribus grauiorem fuisse 57.64.282.

Ductiones Iesu vt deuotè honorandæ 39
ductorem ad veram simplicitatem cuique necessarium esse 606
dulcedinem spiritualem quinam percipiant ex Eucharistia 566
dulcis quam sit B. Maria pœnitentibus 507

Ecclesiæ obediendum esse tanquam ipsi Deo 440
Ecclesiam esse antiquiorem scriptura 437
habere autoritatem statuendi & abrogandi ibid.
solam habere autoritatem interpretandi scripturam sacram 436
eclipsis contra naturam 318
Eductio Iesu ad Caluariam quam fuerit ignominiosa 219.301
eductionis Patrum è limbo ad eductionem Christi comparatio 220
Eleemosyna quid sit 628
elementa quomodo Deus propter hominem exornârit 224
vti omnipotentiâ Christi testata sint 159.322
Elias quomodo diuinitus fuerit consolatus 136
Elizabeth S. vti gaudia mundi sibi interdixerit 21
eloquentia Christi singularis 189
Eremitæ perfectio in quo consistat 578
eremitarum omnium dux & signifer vt sit Ioannes Baptista 468
eremitica vita Magdal. qualis fuerit 487.501
eremum cur Ioannes petierit 477
erubescendi aliam fuisse Christo causam quam nobis 70 195
erubescendum de quibus sit merito 496
Euacuare à quibus rebus se debeat homo 454
euacuatio necessaria ad spiritus S. receptionē 432
euangelij verba in quo sensu obseruanda sint 42.277
euangelistarum scopus intentioque in scribendis Euangelijs quæ fuerit 513
Eucharistiæ fructus & virtus maximè quæ 15. 16.153 463
Sacra, non perscrutandum, sed simpliciter credendum 14
Eucharistiam quis indignè suscipiat 52
sumpturis, necessarium quid 91.16
Eucharistia quam sit admirabile donum Dei 14
Excusare quando & quomodo se debeat homo 50
exempla misericordiæ B. Mariæ desolatis exhibita 550
exemplum bonum vitæ proximis nostris esse præbendum 573
bonum de se præbentes vt semper meretur 581
malum de se alijs præbentes quam grauiter delinquant ibid.
obedientiæ humilis atque velocis 377
in Christo quod 98
exercitatio corporalis cuiusmodi homini conueniat spirituali 547
exercitia ac studia vitiuersa hominis ad quæ duo sint conuertenda 161
exercitia cuiusmodi frequentauerit S. Hugo in cella 588
humilitatis vti superbiæ contraria sint 449
proficientis vitæ duo nobilissima quæ 169
spiritus quam sint necessaria 644
exeundum quomodo sit homini de terra & cognatione sua 611
exire obuiā sponso vti bifariā intelligatur 621
exorandi priuilegium singulare vt habeat B. Magdalena 488
extendere ad anteriora quomodo se quisque debeat quotidie 98
extensione membrorum quid nobis Christus insinuet 95
extensionis Christi dolor oratione cuiusmodi honorandus 95
Iesu super crucem dolor quantus 94.306
exuli propter nos facto Christo qui conformemur 455
exultandum esse in solo Deo 407
exultare quas ob causas debeamus tempore Paschali 403
exultationis in Christi natiuitate occasio quanta 334
Ezechiæ spes quid consecuta 125
Ezechias ægrotans quid mysticè 434
quid interpretetur ibid.

Facies velatio, percussio & conspuitio quid grauis pœna fuerit Christo 53.280. & seq.
Faciem Christi quis mysticè conspuat & cædat 52 & seq. 78
facies dulcis iniuriā irrogantibus exhibēda 54
fæminarum status tres qui sint 528

famam proximorum defendendam 41
quomodo Iudæi Christo auferre conati sint 178
fames animæ quid sit 506
familiaritas Christi erga Magdalenam quanta 486.500
fauorem hominum non esse optandum 86
Felicitatis & calamitatis æternæ argumenta quæ 73
fermentum mysticè quid 9
ferociores bestijs vt fuêre Iudæi 112
feruor antiquorum Patrum quantus 579
deuotionis qualis iuuenibus inesse debeat 484
Magorum imitandus quis 349
religionis per quæ tria redintegrari valeat 641
festorũ digna celebratio qualis esse debeat 342
festum quomodo faciamus Angelis verè 549
Fidelitas ac fortitudo amoris in quibus maximè probentur 644
Christi quanta 143
fidelitatem cuiusmodi anima sponso suo cœlesti exhibere debeat 389
fide nuda & charitate sola Christo adhærentes quid consolari debeat 116
fides & deuotio Magorũ cuiusmodi fuerint 148
latronis quanta 108.229
fiducia Iosaphat Regis in Deum 155
fiduciam accedendi ad B. Mariam vnde accipiat peccator 510
fiducia quanta in Deum habenda 339
figuratus vti fuerit Christus per agnum Paschalem 8.254
filij Dei vti efficiamur 100
filius Dei cur in mundum venerit 138
finis vitæ monasticæ quis 584
Flagella quænam de manu Dei suscipienda sint 72.& seq.
flagellatio Christi cur Iudæis sit perinde ac mors asscribenda 198
quomodo cum compunctione meditanda sit 199
flagellationis Christi causam esse peccata nostra 198
flagellationis Iesu pœna & modus 199.293
flagellatio quam fuerit Christo pœnosa 72
flagellato Iudæos quam misericorditer Deus liberârit 198
flammæ spiritualis natura quæ sit 435
fleuisse S. Petrum negationem suam omni vitæ tempore 279
Fœdus inter Deum & hominem qui fuerit firmatum 536
fortitudinem esse Christum qua omnes serui eius confortantur 160
fortitudinis species duæ quæ 577
fortitudo Magorum quanta fuerit 349
fortitudo quanta atque constantia martyribus à Deo collata 161
fortitudo quid 577
fratri iram seruans vt medelam frustra à Deo quærat 329
Fuga Apostolorum quomodo illis in maiorem gloriam versa sit 166
cuiusmodi necessaria sit proficere volenti 542
discipulorum cuiusmodi peccatum fuerit 166
cur Christo fuerit dolorosa 36.167
Fugere à Christo mysticè quis dicatur 37
fugiendus vti sit mundus 337
fulgor gloriæ B. Mariæ quantus 521
fundamentum spiritualis vitæ quod 370. 371. 410
funibus quibusnam seipsum mysticè ligare debeat homo 36
funiculo triplici bonos religiosos Christo esse astrictos ibid.
furcam quam Christus à collo nostro absoluerit 219
furciferi qui & vnde dicti 28

GAd Propheta cur ad Dauidem missus 169
gaudendum ad derisionem virtutis nostræ 107
in contemptu sui 64
gaudijs mundanis renunciandum esse 21
gaudio sæculi abrenunciandum 407
gaudium B Mariæ de Ascensione filij sui quantum 427
exultatioque Angelorum de Christi Ascensione 427
Herodis cuiusmodi fuerit 62
Mariæ de filij sui resurrectione 389.& seq.
Sanctorum Patrum in Ascensione cum Christo 427
verum in quo consistat 342
gazophilacium suæ diuinitatis quomodo aperuerit nobis Christus 125

Gedeoni quãta diuinitus fortitudo data sit 160
gemitus & dolor B. Mariæ in crucifixione filij quantus 308
gesta Christi & sanctorum vt sedulo meditãda quæ sint 351
gestus & mores patientis quales 200
gladij Apostolorum duo quid mysticè designẽt 272
gladio cuiusmodi anima B. Mariæ perfossa 112
gloria & corona B. Mariæ quomodo sint peccatores 514
inanis quomodo vitanda 62
gloriam vanam cur non habuerit timere Beata Maria 384
gloria mũdi quã labilis ac momentanea sit 331
gloriandũ nõ esse in vestibus aut ornamentis 81
glorificatione sui quantum gaudium Christo accesserit 400
gradus decem quibus Christus descendit 414
sanctitatis esse varios 384
grandia vt quidam operẽtur absque fructu 635
gratia, amicitiaque Dei quî sit nobis ambienda 642
cur aquæ comparetur 445
gratiã sibi deesse frustra querũtur homines 342
gratia quomodo non sola velit operari in homine 595
grati quomodo esse debeamus sanctis Angelis 460
gratum Deo nihil esse sine charitate 352
gubernatio mundi quæ sit miranda 638
gulæ tentationes quomodo vincendæ 118
gula spiritualis quæ sit 473
gustare tantum felleum potum & non bibere, cur voluerit Christus 320
gustus oblectamenta esse vitanda 118
guttæ sanguinis Christi effusæ quot. 117
gutta sanguinis Christi vna quam sit efficax 199

HAbitandum quomodo sit in adiutorio altissimi 23
in corde Iesu 126
Heresis vnde oriatur 473
lutherana vnde ortum cœperit 434
hæreticorum cauillos vti illudat vita S. Ioãnis Baptistæ 469. & seq.
Hermon quid interpretetur 534
Hiericho quid mysticè figuret 441
Hierusalem quid interpretetur 357 420
à peccato per se resurgere non posse 44
hominem cur Deus creauerit 243
quam mirabiliter exornauerit Deus 222
Homini ad salutem necessaria tria, quæ 309
Hominis gratia cuncta esse creata 213
Homo peccando quantam incurrerit calamitatem 323
quomodo vitam suam instituat ad obediendum Deo 618
Vti mundo & sibi ipsi mori debeat 122
Honestatem semper & vbique propter diuinã præsentiam esse seruandam 56
Honoranda quanto nobis sit deuotionis affectu B. Maria 518
Honorantium Iesum studia varia quæ 231
Honorem summum Christo deberi propter duo 201
Hora qua Adam peccauit Christum expirasse 211
hospitio vti Dominum receperit Beata Maria 524
hostes animæ tres qui sint 609
Humilem se Christum gessisse in terra 227
humiliatio quam sit necessaria humilitati acquerendæ 382
humilis verè quam tutus sit à periculis 473 483
humilitas basis omnium virtutum 11
B. Hugonis quanta fuerit 62
bifaria, quæ 446
Christi profundissima 11 & seq. 174
quanta fuerit 83. 220. 227 298 385
quomodo imitanda 248
erga proximos nostros quomodo exhibẽda 450
in vulnere sinistræ manus Christi locanda 393
Mariæ quanta & quomodo nobis sit imitanda 372. 376 382. 438
quam sit necessaria ad spiritus sancti receptionem 444. 445 202
virtus amabilis 497
quantum exornet pœnitentem 452
quomodo erga Deum retinenda 600
S. Constantij mansionarij quanta ibid.
S. Francisci cuiusmodi
S Hilarionis quanta ibid.
vera quæ sit 330. 381. 397. 452. 600
humilitatem angelorum quomodo boni imitentur religiosi 564
à periculis tutam esse & liberam 473
quantam nobis Christus verbis & factis ostenderit 247

humilitatis actus duo qui 449
gradus duodecim qui sint 421 & seq.
plenitudo in quibus consistat 382
prima probatio quæ sit 574
species diuersæ 434
veræ indicia quæ 446
humilium mores quales sint 603
hypocrisis Iudæorum quanta 283

IAcob pro vtraque coniuge seruiens quõ figuraverit Christum 421
quomodo quis mysticè fiat 379
Iactantia de peccato quam grauis sit culpa 42
nobilissimi ortus Christo exprobrata 231
Iesus illusus vt populo ostenditur 211
infantulus in quibus sit imitandus 337
liberator potentissimus vt occidatur ab hostibus 170
quam impiè à Iudæis fuerit infamatus 179
ignauia & malitia humana quanta 198
ignominia quanta accesserit Christo ex eius cũ latrone comparatione 194
illusio Christo in cruce facta quam fuerit dolorosa 107
Iesu coronati vt fuerit omnium grauissima 202
illusiones cuiusmodi & à quibus passus sit Iesus 207
illusor Christi quis 77
Imaginem suam quãta reuerentia colli voluerit Cæsar Augustus 203
immortica fitio quanta germinet mala 428
impedimenta in via Dei tria quomodo sint abijcienda 580
imperatorum quorundam flagitia 203
impudentiæ indicia quænam sint 483
impudentia quantum dehonestet hominem 56
incarnatio Christi quam fuerit necessaria 334
indignationem discipulorum non ex animo processisse 250
infamia Iesu quantum cor eius afflixerit 308
infantia Christi vt sit deuotè meditanda 341
Saluatoris quid nos doceat 335 337
infirmitatem suam cuique ante oculos esse habendam 45
ingenij proprij temeritas quam sit periculosa 734
Ingratitudo hominum erga Deum quanta 75. 496
Iudæorum quanta 52.68.136.236.264
triplex cauenda quæ 584
inimici quantum prosint homini 100
inimicos nostros vti placare debeamus 30. 42.54.100
iniuria contemptusque Christo quanta irrogata 46.183
iniuriam Dei non esse tolerandam 41.109
innocentia Christi quanta & qui illusa 48.208.279
innocentiæ, regiæque virtutis indicia in Christo quæ 229
inobedientem quæ tria reddant hominem 417
inobedientiæ gradus septem 359 & seq.
inobedientiam nasci ex superbia 576
inobedientia quantum displiceat Deo 552
inopia Christi in cruce quanta 117
instabilitas hominum quanta 215
intellectu superbi quomodo decipiantur 605
intentio Christi patientis quæ 316
mala vti destruat opus bonum 626
intentione qua Pilatus Christum flagellauerit 211
intentio nostra quanta puritate nitere debeat 351
inuidia Iudæorum contra Christum quanta 4. 68.246
inuidia quam sit implacabile malum 582
quid efficiat 69 141
Ioachim regis captiuitas & liberatio vnde 162
Iob vti gesserit figuram passionis Christi 200
Ioannem à Christo fuisse dilectum 151
Ioannes Baptista in quibus imitandus sit 480. & seq.
Ioannis Baptistæ magnitudo trifaria 469.477. & seq.
Ioseph captiuitas in gloriam conuersa 163
figura Christi 5.
Iosue quam excellenter à Deo confortatus sit 160
Ismael cur miraculosè conseruatus 144
Ira Dei vt ex amore procedat 238
Iudæorum inexplebilis 295
Irrisio Iudæorum quam fuerit stulta 310
Itinera seu ductiones Iesu quæ, & quo deuotionis exercitio honoranda 39.303
Iubilandi angelis quænam fuerit ratio 409
causa Christo quæ fuerit ibid.
ratio triplex quæ fuerit patribus 410
iubilo multiplici ascendisse Christum 409

iubilus quid sit ibid.
Iudæ astutia ac Iudæorū in capiēdo Christo 27
auaritia 5
cæcitas 29
Iudas vt puer seruatus & educatus 145
Iudæi quantum à Christo honorati 216
sancta sua quantum celauerint 174
Iudæorum captiuitas sæpissimè à Deo soluta 163
crudelitas inaudita 105.212
inuidia sub specie zeli 246
inuidiæ origo vnde 141
odium consummatum contra Christum 212 & seq.
perfidia quanta 164
promissio fraudulenta 106
seruitus perpetua vnde 216
sputa cur fœdissima fuerint 206
temeritas & præsumptio quanta 183
Iudæos quid mouerit ad deponendum crucifixorum corpora 322
quomodo sæpè consolatus sit Deus 156 168
iudex vniuersorum quomodo contra iudicij formam tractetur 181
iudicare alios quam sit periculosum 58.84
iudicare vti quilibet debeat seipsum ibid
iudicem esse Christū viuorū & mortuorū 181
iudicium proprium quam varijs sæpè modis fallatur 552
sanguinis fuisse Iudæis ablatum 276
temerarium quod sit & quî vitandum 52.58
iusti erga proximum quomodo esse debeamus 614.616
iusti fallaciter qui sint 340
iustitiæ originalis beatitudo quanta 549
iustus erga Deum quis dici debeat 614
iustus quis dicatur 338

Laban mysticè quid 422
labi in vitia cur Deus quosdam permittat 587
labores huius vitæ quam sint parui respectu æternæ felicitatis 416
manuum cur in monasterijs instituti sint 488 (39
nostri qui Christi laboribus condiendi sint
labor & rigor vitæ Christi in eius vulnere sinistri pedis constituendi 393
laboris solitariorum scopus quis 468.546
lactucæ agrestes quid mysticè 9
lædi neminem nisi à seipso 28
læsionem quomodo non deroget patientiæ 46
læsio proximi quam aliena fuerit à Christo 117
languor amoris quid sit 505
lapsus proprij quomodo fiant homini maioris profectus occasio 411
largitas Christi quanta 108
lasciuia carnis quibus remedijs sit domanda 580
lateris Christi perfossio vti Mariæ animam pertransierit 593
vulnus quam fuerit magnum 103
latitudo dilectionis habenda quæ 490
spiritualis quæ sit 603
latrones an fuerint ligati ad crucem 315
latroni priuilegium singulare datum quod 229
latronis confessio mirabilis 108 211
latronum consortium quantum Christi ignominiam auxerit 18
in medio cur crucifixus Iesus 121
latro vnde Christum agnouerit 221.237
laus humana quam sit insufficiens ad laudandum Deum 212
Lazarus cur post resuscitationem nunquam risserit 219
Legem quam perfectissimè adimpleuerit Christus 147 179
legislatio antiqua vt respondeat cum nouæ 452
lex peccati in membris nostris quæ sit 379
quadruplex obseruanda quæ sit 392
Lia mysticè quid 421
libanus quid designet 514
liberatio de potestate diaboli quantum sit beneficium 210
Patrum ex limbo quanto gaudio digna sit 400
liberati quomodo simus per Christum 510
libertas infelix quæ 421
libri cuiusmodi religiosis frequentandi sint 611
ligationis Christi modus 15
ligatum fuisse Christum trifariam ibid.
lignum vitæ vocari crucem Christi triplici ratione 97
linguæ pericula ac delicta multiplicia quæ sint 367
prauæ mala quanta operentur ibid.
lingua gladioue aliquem occidere nil refert 82
quanto sit studio refrænanda 41.397

Locis sacris quanta reuerentia adhibenda sit 173
loculos cur Christus commiserit Iudæ 250
locum pœnitentiæ congruum eligere quam sit necessarium 494
locus afflictionis quis sit 380
locutionis culpa quomodo detergenda 369
longanimitas ac perseuerantia qui seruãda 119
Longinus quis fuerit & qualis postea factus 323
loquacitatis damna periculaque quam sint grauia 368
lotio pedum quid 248
lucifer cur supremus angelus dictus fuerit 570
vt tentârit Adam in paradiso & Christum in deserto 571
luctum vnigeniti quomodo sibi debeat facere pœnitens 495
lumbi succincti spiritualiter quid 9
lutherani quænã pietatis opera cauillẽtur 470
lux Christi quæ sit 341

Machabæorum fortitudo vnde 161
Magdalenæ affectus erga Iesum quãtus 326
post conuersionem studia & exercitia qualia fuerint 505
priuilegia decem quæ 499
Magdalenam vti studuerit Christus ad se attrahere 504
Magdalena qualis ante conuersionẽ fuerit ibi. quibus sit admiranda quibusue imitanda 485 487
vti se totam Christi excusationi & obsequio mancipârit 251 486
Magi tres, eorumque munera mysticè quid designent 350 & seqq.
primitiæ gentium 343
Magorum deuotio, fides intentio & fortitudo 348
Magos cur vocauerit Christus per stellam, & non angelum aut Prophetam ibid.
magnum aliquid dici quadrifariam 612
maiestas diuina quanta sit reuerentia colenda, & quanti sit criminis contumelijs hanc lędere 203
maiestatem suam quanti æstimari voluerint homines prophani 203
mala nostra vt hic purgẽtur orãdus est Deus 73
malitia Iudæorum quanta 30.319
Manassis pœnitentia quid impetrârit 162
mansuetudo Dauid erga persecutorem 32
Iesu quanta 94
manus ac pes quî dicantur scandalizare 562
manus diaboli ante Christi passionem duplex quæ fuerit 379
manuum Christi perforatio 225
virtus quanta 226
Maria Aegyptiaca vti per B. Mariam conuersa fuerit 530
Mariæ sub cruce dolor quantus 101 305
virginis vita quam integrè in Euangelio per allegoriam descripta sit 522. & seq.
Maria mater nostra spiritualis effecta quando 112
Mariam & Ioseph de nobilissima stirpe natos fuisse 178
in omni necessitate inuocandam 113
matrem suam cur Christus passioni suæ interesse voluerit 110
tam corpore, quam animo erectam stetisse sub cruce 313
Maria quomodo filio suo cruce grauato obuiauerit 302
virgo quomodo sit amanda, colenda ac imitanda 372
Martha quid interpretetur, eiusque officia tria quæ quomodo in matre Domini fuerint 523
Martyrem quid efficiat 354
Martyres etiam hodie in Ecclesia nõ deesse ibi. Sancti cur rectè per aurum designentur 354
Martyribus quomodo fuerit delectabile mori 26.161
Martyrium spirituale quod 354
Mauritius Imperator mala sua in vita reddi sibi petijt 73
maxillam vnam percutienti præbendam esse & alteram quomodo intelligendum 277
Membra nostra quomodo in obsequium Christi conuertenda 96
mendacium & dolus quã sint detestanda 48
mercedem nemini dari à Deo sine merito 594
merces æterna quibus solis operib. iure debeatur 594
meridies cur mysticè Iudæos designet 421
merita Christi pro quibusuis necessitatibus Deo esse offerenda 461
meritorium nihil esse sine charitate 350
meritum & mercedem Deũ operari nobis 594
meritum orantis in quo consistat 447
milites Christi qui soli sint 118
mirabilia 10. in sacramẽto altaris cõtẽta quę 74

in homine quænam 222
miracula Christi & sanctorum eius cur ab infidelibus magicæ artis aſcripta ſint 180
& opera Christi vti diuinitatem illius teſtẽtur 186
miſericordiæ ſinum omnibus aperit B. Maria 530
miſericordia Mariæ quanta 371
miſericordiam Christus quantam nobis exhibuerit 121 370
ſuam Christus quomodo nobis manifeſtauerit 197
mititas Christi quanta 341
quid 330
mola aſinaria quid inſinuet 561
monachi qualiter inſtituendi ſint 343
monachorum genus cur per myrrham deſignetur 555
monachum quid faciat 579
mons vnde Christus aſcendit quid ſignet 411
montes pardorum myſticè quid 534
mora in peccato quam ſit periculoſa 45
mores quam habuerit B. Maria candidos 519
ſuperborũ & humiliũ quam ſint diuerſi 600
mori cum Christo quid ſit 122
morituro illudere quam ſit iniurioſum 106
mors Christi quibus ſit in ſalutem 122
cur fuerit Christo amariſſima 121 238.320
quomodo præmeditanda ſit dum ſani ſumus 113
morti adiudicatos tam innocentes quam reos à Chriſto liberatos 217
Christi quomodo conformemur 426
mortificanda vti ſint carnis deſideria 336
mortificationis difficultas quanta 352
mortificatio propriæ voluntatis quam ſit præcioſa in conſpectu Domini 352.363
mortis Christi amaritudo quanta 26
morti triplici obnoxium eſſe hominem 219
mortui hominis conditiones cuilibet habendæ quæ 122
mulierem cur Christus matrem ſuam appellârit 311.315
mulierum aſpectus & colloquia quantopere fugienda cœnobitis 562
munditiam quantam à nobis exigat Deus 344
mundi mirabilia ſeptem quæ ſint 636
mundo familiare quid ſit 69
mortuus quis ſit 398
mundus fugiendus vti ſit 337
iſte quomodo impugnet hominem 611
quãtis anguſtijs doloribusque amatores ſui cruciet 444
munera tria Deo myſticè offerenda quæ 349
muri hiericho quomodo myſticè in nobis corruant 411
murmuratio quam ſit cauenda religioſis 581
myrrha myſticè quid 341
triplex Christo offerenda quæ 342

NAtalem Domini quomodo dignè celebremus 332
Natiuitas Christi cur paſtoribus primum nunciata 336
quam fuerit neceſſaria 335
natiuitate ſua quid nos doceat Christus 337
naturæ angelicæ præcellentia quanta 518
bona quæ 528
humanæ calamitoſiſſima conditio quæ 337
quibus rationib. nomen ſponſæ cõueniat 388
naturales paſſiones vti fuerint in Chriſto 263
naturam humanam quis ſolus reconciliare potuerit 244
neceſſaria homini ad ſalutem quæ tria ſint 300
neceſſitas felix quæ 413
nectar prætioſiſſimum ſitienti Chriſto quis offerat 118
negare Christum myſticè quis dicatur 415
aperte quis dicatur 546
negatio Petri trina vti cœperit peccati incrementum 166
negligens modica in religione vt maiora ſeruare nequeat 350
negligentias noſtras dinumerari à Deo 496
nequitia caiphæ quantum læſerit Chriſtũ 448
neſcientia ſuijpſius quæ ſit 620
Nicodemum nõ habuiſſe perfectam fidem de Chriſto 128
nihil boni habere hominem à ſe 37
vt ſit homo bis 544
nobilitas animæ quanta 19
B. Mariæ præcipua quæ 528
complexionis Christi quanta 199 516
S. Annæ quanta 515
noua ſex in Chriſti reſurrectione cõtigiſſe 398
nouitio deſidioſo qualis finis timendus 424
nouitiorum Magiſtram B. V. Mariam 519
nouiter conuerſum quæ tria commendent 483
nudari cur Chriſtus pro nobis voluerit 93
nudatio Chriſti quid nos doceat ibid.

sui quantum afflixerit cor Iesu 70.92.292
nudatum ac spoliatum fuisse Christum multipliciter 224
nuditas spiritualis necessaria vehementerque desideranda quæ sit & quæ cauenda 71
nuditatis suæ erubescētia vnde acciderit homini 194
nuditatem corporalem castis mentibus ipsa morte fuisse grauiorem 292.625
nuptiæ inter filium Dei & humanam naturam factæ quæ sint 388
nutrienda quomodo sit deuotio sensibilis 456

Obediendi via quomodo nobis factus sit Christus 362
obediendum esse Dei vicarijs tanquam ipsi Deo 417
obedientiæ exemplum in Maria 359
laus á quibus factis prædicata sit multis præconijs 551
merces duplex 575
paradigma mirabile 419
promptitudo vti exornet pœnitentem 498
obedientia Christi quanta 9.92.147.179 288.335
cur nisi humilium esse non possit 552
& patientia Iesu vt nobis imitanda 41.288
indiscreta incipientibus maximè necessaria quæ 553
in vulnere cordis Christi collocanda 394
magis fructuosa quæ sit 427
quænam potissimum nouellas plãtas deceat 485
quam securum reddat hominem 92
quam sit necessaria 576
quantum excellat alias virtutes 418
quantum exornet opera monastica 359
quid sit 330
religiosorum qualis esse debeat 345
religiosos quomodo angelis similes efficiat 551
simplex quomodo obtineatur 450
via regia sequendi Christum 427
vnde virtutis nomen meritumque sortiatur 418
obliuionem sui vt homini adferat amor 633
obsequia B Mariæ gratissima quæ sint 527
infantulo Iesu exhibita 336
obsequium angelorum erga homines quam venerandum 460
obseruationes clandestinæ cauendæ quæ sint 619
oculi quomodo in diuino officio tenendi sint 618
oculi vt sint frænandi 34
oculos Dei qui mysticè velent 56
oculus scandalizans eruendus quis sit 552
oculus simplex habendus quis sit 582
Odio cur habuerint Christum Iudæi 47
odium luciferi contra Deum quantum 571
odorifera quam fuerit B. Maria 532
Offensus proximus quî placandus 42
officia tria B. Magdalenæ quomodo fuerint in matre Domini 523
officium angelorum vbique locorum quod sit 555
Olei conditiones 627
Opera bona cuiusmodi sint abscondenda 62
non esse arguenda 250
Dei vt nos excitent ad ipsius amorem 636
externa quomodo vt puritati cordis suffragentur exercenda sint 547
Magdalenæ imitanda quæ sint 487
nostra bona cur proximi nostri videre debeant 627
nostra vti Deo in vnione operum Christi offerenda sint 119
pietatis quænam calumniẽtur Lutherani 470
Spiritus sancti duo quæ sint 454
operibus cuiusmodi B. Maria in templo mancipata fuerit 511
opprobrijs quantis Christus in sua passione affectus sit 175
opprobriorum Christi multiformitas vt meditanda 458
opprobrium Iesu cum latrone comparati quantum 291
optima quæque prouidere filijs suis Deum 583
vti in omnibus elegerit, acceperitque B. Maria 525
optimus quisnam dicendus sit 483
opulenta cur non fuerit B. Maria 528
orandi forma à Christo nobis data 267
orandus quid sit Deus 26
orantium scopus quis 432
orare semper quomodo quis possit sine intermissione 456
oratio Christi in cruce quam fuerit necessaria 307
morti appropinquantis 320

D. VI
I 2

orationem charitate decorandam 25
oratione potius quam discursu esse monasterium gubernandum 644
orationis bonæ conditiones sex 23
instantia quam sit necessaria 447
mentalis fructus quantus 457
oratio quanta fieri debeat humilitate ac reuerentia 158
quid sit 432
vti in omni euentu ante omnia nobis occurrere debeat 23
osculo cur Christum tradiderit Iudas 164
osculum triplex quid mystice signet 502
os nostrum quomodo inter laudes aut vituperia custodiendum sit 384

PAcem in nostra volûtate constitutam 545
pacificus cur verè vocetur Christus 233
pallium Eliæ mystice quid 411
palmas dare quid sit 53
paradigma de mirabili sanctorum via 596
paradiso cur merito comparetur vita monastica 783
paradisus quam congruè vocetur B. Maria 529
pardus quid mystice 534
parentum cura quanta sit habenda 113
pars optima electa à Maria quæ sit 524
partem optimam vt elegerit B. Magdalena bifariam 503
partus virginis Mariæ qualis fuerit 336
pascha vltimũ cur potissimè seruârit Christus 7
passio Christi cur dolorissima fuerit 316
quomodo contemplanda 198
quotidie Deo patri offerenda 73.326
passionem Christi aggrauantia quæ 316
assiduè ob oculos populo à concionatoribus esse ponendam 3
passionis Christi fructus quis 101
rationes duæ 2
dominicæ recordatione tribulationes nostras dulcorari 92
passus quomodo fuerit Christus pro peccatis omnium 245
pastoribus animarum obedientiam ac reuerentiam esse exhibendam 439
vigilandum pro subditis quî sit 22
pati cur voluerit Christus extra ciuitatem 91
patientia Christi quanta quãque mirabilis 41 55 178.180
patientiæ perfectæ fucus quidam vti fallat quosdam 446
patientia in vulnere dextræ manus Christi collocanda 391
patientiam vbique seruandam 109
patientia quanta pœnitenti necessaria 457
pauperes cuiusmodi sint beati 601
mali, peiores & pessimi qui sint 602
spiritu quam sint Deo chari & secreti 604
paupertas Christi quanta, quique nobis imitanda 8.104.131.225.
in vulnere dextri pedis Christi locanda 382
paupertas nec meritum habens, nec demeriti quæ 602
philosophorum quînam fuerit vana ibid.
pueri Iesu quanta & quî nobis imitanda 335. 338
quid & quomodo obtineatur 330.599.603
Religiosorum qualis esse debeat 344
spiritus S. Catharinæ senensis quanta 600
vti alias beatitudines in se contineat 603
paupertatem spiritus desiderantibus quid faciendum sit 605
quænam probent 604
paupertati Christi quomodo illusum sit 104
quomodo nos conformemur 425
paupertatis voluntariæ perfectum exemplum in Christo 93
pax animi vera vnde oriatur 355
cum tribus seruanda quæ sit 358
interna quomodo haberi possit absque externa 430
quanta fuerit in B. Maria 445.448
vera in quo consistat 28.329.430
quomodo acquiratur 428.430.444
peccandum non esse super spe diuinæ misericordiæ 109
peccata aliorum occulta non manifestãda 260
quæ sola dimittantur in confessione 360 396
peccati detestatio vnde 264
onus & labor quanta 38.72
peccatores B. Maria quomodo trahat, recipiatque 559
cuiusmodi quærat Christus 341
Deus quomodo quosdam suscipiat, quosdã vero reprobet 342
vti per preces ac merita B. Mariæ conuertãtur 534
peccatum originale quid mali nobis attulerit 530
Petri quomodo per moram creuerit 44
quid sit 218

pedes quomodo mysticè lauandi 10
pedum Christi perforatio 226
perfectio hominis in quo consistat 577
perfectioni studenti tria obseruanda quæ 408
perfectio quænam impura fiat 472
perforatio manuum ac pedum Christi quot ictibus facta 97
periculis expositi quî per inuocationem Dei liberentur 155
persecutionem fugere quando licet 248
persecutores proximorum nescire quid faciant 99
perseuerantia quali opus 586
S. Hugonis quanta 613
pertinacia quid 473
petræ in morte Christi scissæ quid clamârint 223
Petrus vt cor Iesu duplici vulnere sauciauerit 168
Philocaptus quomodo dicatur Deus 493
Philosophi vt grandia egerint sine fructu 635
Pietas Christi resurgentis quanta 400
dulcissimi cordis Iesu quanta 191
piè viuere in Christo quid 66
Pilati Iesum liberandi diligentia 68.79
in Iudæos stomachatio 182
Pilatus cur lotione manuum non sit excusatus 216 299
in quo Iudæis præferendus 186 193
Pinusij Abbatis institutio optima 396
Placere proximo in quibus sit licitum, vel illicitum 86.616
planctus amicorum Christi quam fuerit flebilis 128
Pœna Christi maxima quæ fuerit 307
pœnarum Christi varietas vt sit meditanda 418
pœnitentem peccatorem quam benignè recipiat Deus 38
pœnitentia ad mortem vsque dilata cur raro sit vera 109.312.388
pœnitentia B. Magdalenæ vt fuerit vehemens, integra, verecunda & humilis 502
pœnitentia Iudæ cur fuerit infructuosa & dānabilis 283
pœnitentiam B. Magdalenæ quomodo imitemur 502
& conuersionem differre, quam sit periculosum 38 312
pœnitentia optima quæ sit 109 312 388
pœnitentibus in exemplum vt sit B. Magdalena 508
pœnitenti cuilibet quæ duodecim sint habenda 494
pœnitere debere neminem conuersionis suæ 584
Potentia Christi quam terribilis sit dæmonibus 158
Præcepta superiorum tanquam ipsius Dei esse suscipienda 553
præcium quo emitur regnum cœlorum quod 599
prædicationum effectus & vtilitas qui sint 343
prælati exeuntes inter homines quales se præstare debeant 645
Prælatis cur debeatur reuerentia &c. 52
nostris quinam nos subijciamus 603
præparatio ad Eucharistiæ sumptionem optima quę 459
ad Spiritus S. receptionem necessaria quæ 431
præsumptio quid 473
primitiæ omnium membrorum nostrorum omni mane Deo offerendæ quæ 96
principatus Christi quis 88
professio Carthusianæ institutionis quam sit præcellens 578
profunditas spiritualis quæ 613
proprietarium quænam constituant 345
prostituere se diabolo quando dicatur homo 389
proximo suo quid debeat vnusquisque 549.614
prudentia carnis mors vt sit 338
prudentiam Ioannis Baptistæ in quibus imitētur Monachi 477
prudentia sæculi quæ 64
Pudicitia quomodo semper seruanda in moribus, & vestibus 56 71
puerorum proprietates nobis imitandæ quæ sint 559
pulchritudo animæ iustæ quanta 540
B. Annæ quanta 514
B. Mariæ duplex quanta 519.538 & seq.
pulchri vti efficiamur 633
puritas Angelorum quanta quique nobis imitanda 546
B. Mariæ per quas creaturas figurata sit 520
cordis quam sit necessaria quique obtineatur 428.546
vt sit omniū exercitiorum scopus 540.546

purpura chlamisque coccinea Christi quid significârit ironicè 209. quid mysticè 76
pusillanimes tædioque affecti quî diuinitus consolati sint 135

Quærere vti debeamus salutem nostram ex sola mendicitate 622
quæsitio propria abijcienda quæ sit 454
quies cuiusmodi necessaria Sp. S. recipere volenti 447
quanta ex amore proueniat 643
sancta pœnitenti colenda quæ sit 497
quinque vulnera Christi cuiusmodi sint exercitio veneranda 392
quomodo Christus quosdam peccatores suscipiat quosdam verò iustos reprobet 341

Rachel mysticè quid 421
Recti corde qui dicantur 340
redemptionis humanæ modus vt fuerit congruentissimus 245
redempti vti simus à Christo iustitia non potestate 266
redeundum vti sit ad Deum 38
refocillare vti debeamus sitim Christi 218
refugium in periculis habendum ad Deum 155
quam tutum sit cordis Christi vulnus 226
reginam dici B Mariam multiplici iure 525. & seq.
regina Saba vti beatam Mariam figurauerit 526
regnum cælorum pauperibus promissum quod 606
suum vti diuiserit Deus cum beata Maria 531
regulam spiritualem seruare volentibus quæ tria obseruanda sint 398
regula Sanctorum quæ fuerit 599
reindutus cur fuerit Iesus vestibus suis crucifigendus 301
religio monastica cur cœlesti vitæ assimiletur 550
cur paradisus alter merito nominetur & quibus 549.583
religionis iugum quibus sit suaue & quibus nō 583
monasticæ decor quantus olim fuerit & gloria 640
scopus quis sit 414.517.535
quanta sit hodie deformatio aut ignominia 640
statum esse antiquissimum 639
religiosi cur hodie pauci proficiant 390
religiosis quid cauendum 538
religiosos esse obligatos ad perfectionē tendere 340.384
nunquam mundo defuisse 639
relinquere Deum propter Deum quid sit 420
reliquias Sanctorum & alia sacra in quanta Deus veneratione haberi velit 173
remedia contra tentationes 415
remedium contra odij aut inuidiæ tentationē 627 627
renouatio spiritus cuilibet habenda quæ sit 361
renouatus quoties fuerit dolor coronationis Christi 295
resignatio & confidentia beatæ Mariæ quanta 336
quæ cuiusmodi necessaria 23
sui omnimoda quantæ sit præcellentiæ 577
resistendum esse semper sensualitati 348
respondere adiuratus cur non tenebatur Iesus 171
responsum cur non dederit Christus Pilato 295
restituta per Christum quomodo sit nobis beatitudo cœlestis 218
resurgere non posse hominem à peccato propria virtute 44
resurrectione Christi vt paradisi ianua reserata sit 402
resurrectionem Christi causam esse nostræ finalis resurrectionis 402
resurrectionis spiritualis argumenta quæ 404
resurrectio prima quæ ibid.
resurrectio triplex ibid.
reuerentiæ mirandæ locis sacris à quibusdam magnatibus exhibitæ 24
reuerentia & obedientia cur debeantur Prælatis 32
Romulus & Remus cur diuinitus conseruati 144
Ruinæ angelicæ causa quænam fuerit 370

Saba quid interpretetur 527
Sabbatum quando translatum fuerit in diem Dominicum 437
Sacramenta duo ex latere Christi egressa quæ 323
in cœna vltima instituta duo quæ 259
sacra prophanis hominibus non esse euulganda 63
salutis indicium certum quod 589
sanctitas beatæ Annæ ex quibus probetur 510
Catherinæ Senensis virg quanta 384
quantum aliorum excellat sanctitatem 177
sanctitatis inordinatus appetitus quæ germinet vitia 473
testimonium infallibile 913
Sanctorum memoria quomodo maximè festiua celebretur 366
suffragia inuocanda esse 593
sanguinem Christi quam impiè Iudæi super se imprecati sunt 217
sanyr quid interpretetur 534
sapientia Patris despicitur atque pro stulto habetur 188
Saracenos perperam sic dictos 144
Saræ preces exauditæ 156
Saul cur fuerit reprobatus 413
Saulis contra Dauidem inuidiæ occasio quænam 82
scandalum quam sit potens 617
quando sit mortale & quando veniale 560
sumere, & præbere quomodo differant 149
vti bifariam fiat 560
Sceptrum arundineum quid ironicè signârit 209
Scopus monasticæ vitæ quis sit 415.610
Scripturâ non posse seipsam interpretari 439
scriptura sacra cur non omnia necessaria mandet expressè 615
scripturas habere authoritates suas ex Ecclesiæ sensu 435
quomodo habeant Hæretici 436
sensus proprius quam sit periculosus 552
sententia Pilati contra Iesum dictata quæ 300
separatio Mariæ à filio quam fuerit dolorosa 255
sepulchrum Christi quomodo fiat cor nostrum 131
sequentiumm Iesu ad caluariæ locum animus dissimilis 302
sequi Christum quid sit 89
seruitus mundi quam sit miserabilis 443
vitiorum quam sit fœda 442
seruus qui Iesu alapam dedit quis fuerit 41
seruum fidelem quid constituat 362.& seq.
Signifer militiæ Christianæ Christus vt sit 429
silentij fructus multiplex 363
genera duo quæ sint 475
Iesu causa quæ 63.188.& seq 279
silentium ac solitudo quantum conferant puritati cordis 468.546
beatum quod sit 369
cur sancti tam rigidè seruauerint 475
quam sit pro linguæ custodia necessarium 367
Symeon quid interpretetur & quomodo quis mysticè fiat 357.& seq.
Simon cur Petrus à Iesu appellatus 162
Simoniacus cur fuerit Caiphas 176
simplices diligi à Deo,& à mundo despici non esse mirum 64
simplicitas columbina quæ 630
christiana quomodo discenda 605
in reuelatione tentationum quam sit necessaria 405
pia obedientium quam sit Deo grata 553
simplicitati christianæ quid maximè aduersetur 66
simplicitatis columbinæ indicium quodnam sit 483
Euangelicæ iter quomodo incipiendum 606
sindon Christi vbi modo reseruetur 130
sindoni mundæ cuiusmodi corpus Christi spiritaliter inuoluendum sit 129
singularitas bona ac necessaria quæ sit 412. 542
viriosa quæ sit 422.476
sitis Christi corporalis in cruce vnde 117.235. 319
quomodo nobis refocillanda 118.319
spiritualis quæ ibid.
Societatem malam esse fugiendam 44
solicitudo cuilibet habenda quæ sit 330. 619
solitudo duplex quæ sit 474.& seq.

Speculum veræ pœnitentiæ vti sit Magdalena 489.
spelunca latronum quomodo templum fuerit factum 252.
spes Lutheranorum qualis 411
quomodo non sit ponenda in homine 23
sua quomodo Christo exprobrata 232.
spinæ in corona Domini quales fuerint 74. 293.
quando vertantur nobis in coronam mysticè 76.
spinis peccatorum nostrorum vti compungamur 77.
spiritualis quomodo efficiatur homo 542.
Spiritum S. recepturo conditiones quatuor necessariæ 445.
sponsam esse Dei quantæ sit dignitatis, & quænam anima illo digna sit nomine 620.
sponsum ex quanta charitate se vocet Deus 619.
stabilitas Carthusiensis ordinis quanta 578.
& perseuerantia religiosis necessaria quæ sit 346.
status Ecclesiæ sanctiores tres qui sint 354.
stella Magis exhibita conditiones quas habuerit 348.
steribitas bonorum operum fugienda 509.
stetisse vti dicatur B. Maria sub cruce 383.
stola immortalitatis quæ sit 625.
studium Christo præcipuum quod fuerit 198.
religiosorum cuiusmodi esse debeat 628.
stultitia sancta in amore diuino quæ sit 493.
sæculi quæ sit 492.
stulti propter Christum quomodo fieri debeamus 425.
subditi quomodo sint ad timorem Dei erigendi 643.
sudor Christi sanguineus vnde 26.
superbiæ argumenta diuersa 373. 446.
genus duplex 448.
superbia & sui complacentia quid sit 473.
superbiam quantum Deus oderit 572.
superbia multorum quanta 42.
quomodo deprimenda sit 69 215.
spiritualis vnde cognoscatur & cur periculosior sit quam carnalis 382. 448.
vti omnia alia vitia in se contineat 602.
Superborum mores quales sint 602.
surgendum quinam sit ex lapsu vitiorum 588.
Susannæ pulchritudo & castitas quanta 169.
Susanna quomodo ab angustia & morte liberata 176.
Tabulæ testamenti quid signent mystice 536.
tacendum ad malitiosi seu furibundi accusationem cur sit 50.
taciturnitas Christi quomodo imitanda 15.
tædium solitudinis quomodo vincatur 468.
Temeritas quid 473.
temeritatis coram Deo vt se excuset Eucharistiam sumens 462.
temperantia B. Annæ quanta 513.
temporis perditio quantopere sit vitanda 618.
tenebræ animæ quænam sint 340.
teneritudo amoris Christi erga suos electos quanta 450.
tentationem quomodo quis intret 288.
tentationes quatenus tolerandæ & repellendæ sint 76. & seq.
reprobis esse in ruinam, electis autem ad profectum 402.
virtute Christi non nostris viribus esse repellendas 77.
tentationibus quomodo resistendum 442.
viriliter resistens quantum præmium adipiscatur 548.
tentationum fomenta 415.
tentatio quæ duo in se habeat 76.
tentari quomodo sese in Christi vulneribus abscondant 489.
tepiditas abominabilis coram Deo 349.
somnus pessimus 582.
tepor in religioso quam sit damnabilis 394.
quorundam reprehenditur 617.
testimonia falsa quantum læserint Christum 48.
testis falsus quam multis fiat obnoxius ibid.
Theophilus Christo per B. Mariam reconciliatus 530.
thus mystice quid 330. & seq.
Timere Deum quid sit 583.
timor Dei filialis quid efficiat in homine 642.
quantum vbique labefactus sit 642.
quid efficiat in homine 397.
Domini castus quis sit 452.
timori futurorum quomodo obuiandum 28.
timori seruilis quis sit 625.
titulus quare cruci Iesu impositus 502.

Tobiæ cœlitus subuentum 156
Traditio Iuda quam fuerit dolorosa Christo 29
traditiones Ecclesiæ quantæ sint energiæ 436
traditioni Christi vti gratias agamus opere 1
transformari vti debeamus in aurum 350
tribulationes nostræ quomodo dulcorentur 92
tribulationis tempore per orationem ad Deũ confugiendum 23
tristandum quibus de rebus sit 20.41
tristes afflictosque quam libenter consoletur Deus 117
tristitia B. Mariæ de damnatione filij sui quanta 300
tristitiæ Christi causa quæ 17.& seq.264
tristitia laudabilis quæ 18
nostra vti cum Christi tristitijs vnienda 20
vituperabilis quæ 18
triumphus Christi nobilissimus 399
tunica Christi quomodo mysticè non sit scindenda 105

VAs congruum efficientia quæ sint, vtque fuerint in B. Maria 520
Vbera Mariæ duo mysticè quæ 533
Veli templi scissio quid signârit 123.175
vendere Christum mysticè quî contingat 6
venditionis Christi crimen quid exaggeret 5.146
venialia ex conflictu tentationum contingentia qui deleantur 547
veni curter dicatur B. Mariæ 326
verba Christi quantæ sint virtutis 281
verbum Dei intelligi non posse sine humilitate 615
quam feruenter auscultauerit B. Maria 524
verecundiæ humilis effectus qui 483
verecundia humilis in iuuenibus quam sit laudabilis 483
pœnitenti necessaria quæ sit 495
quænam ex superbia nascatur 381.495
virtuosa in Christo quanta 70. 87. 195 292
veritas essentialis vt sit Christus 184
quomodo semper præualeat 103
vestimenta monastica quo schemate fiant 81
tria B. Barbaræ à sponso suo collata quæ sint 623
vestimento lætitiæ quînam induta fuerit S. Barbara 625
vestimentorum scissio apud Iudæos quid sibi velit 280
vestis albæ Christi qualis forma fuerit 64
Discipulorum Christi quæ 262
vestium præciosarum appetitus quam sit damnabilis 65
vexillum Christi quod 338
Via arcta ad regnum cœlorum ducens circa quid potissimum versetur 414
mirabilis Sanctorum quæ sit, & quomodo Christus eam ambulârit 592
regia ad regnum cœlorum quæ 336.421
Sanctorum cur dicatur mirabilis 589. & seq.
vigilandum vti sit contra inuidiam & ambitionem 5
vigilare quis mysticè dicatur contra vitia 22
vigilia triplici vti armatus fuerit beatus Hugo 611
vilitatem suam ex quibus homo cognoscat 215
vincendi exemplum in Christo 399
vinculorum omnium nobilissimum esse charitatem 36
virga Aaron quid mysticè designet 536
virginitas B. Mariæ quanta sit laude digna 376
cur fuerit in veteri lege illaudata 375.508
rectè thuri comparatur 355
quanti sit meriti in nouo Testamento 508
virtus & pulchritudo quantum se ornent 514
quando maximè clarescat 545
quo pacto perficiatur in infirmitate 380
vt circa difficilia versetur 346
virtutes actionesque Christi mediatè quid efficiant in nobis 457
duq; quibus Maria digna fuit esse Dei mater quæ sint 375
quam excellenter in Christo fuerint 178
virtutis vera probatio quæ 346
virtutum perfectionem quantã sancti quidam obtinuerint 177
splendor quantus emicet in nascente Christo 328 330
vita abstracta quantum spiritui administretur 644
Christi præciosa quam fuerit nobis necessaria & vdæis exosa 216
cœlestis quomodo agi valeat in terris 550

D. VI
I. 3.

vitæ æternæ iucunditas quanta 410
vitæ B Magdalenæ perfectio quanta 502
triplicis datorem esse Christum 237
vita gratiæ & gloriæ quæ 238
Iesu quomodo continua mors fuerit 191
vitam animæ quam multis Christus reddiderit 139
vita monastica quo autore & quanta vtilitate sit instituta 550
vti comparetur vitæ Angelicæ 565
præsens vt comparetur viæ 415
vitia naturalia quomodo emendanda sint 483
quomodo sint expugnanda 24
spiritualia quo hominem perducant 449
viti cur rectè comparetur S. Anna 506
viuendi benè conditiones tres conditiones quæ 548
viuendum quomodo sit cuilibet & quomodo in cruce 101 119
Vmbra mortis quæ sit 380
Vocationis diuinæ calumniator & reprehenhensor quis 583
Voluntariè patiendum vt sit 28
voluntas bona quantum valeat 339
quando nunquam sit sine fructu boni operis 420
in bono stabilita quam valdissimum sit præsidium 418
voluntas propria quam sit pessimus hostis & proditor salutis nostræ 611
quam sit grande malum & quî abneganda 28 552
voluntatem propriam esse omnium malorum causam 52
voluptas creaturarum quantum noceat saluti animarum 582
vota monastica vt Magorum tria munera designent 316
Vr frater Aaron cur, quomodo interemptus 55
vrna aurea vt designet corpus Christi 516
vulnera Christi quot fuerint 127 227
vulnerum Christi multiplicatio vti meditanda 459
virtus quanta 50
Vxores plures qua ratione acceperint antiqui Patres 501

XEnium nobilissimum à Christo nobis relictum, quod sit 259

ZElandum quantum sit pro charitate & pace 105
zelari pro aliorum & non pro sui emendatione quanta sit cæcitas 330
zelator animæ vt sit Spiritus sanctus 422
zelus boni exempli quam sit validissima religionis columna 579
zelus Iesu in prædicando quantus 212

FINIS.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

D. VI
14

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

D. VI
14

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

W. VI
12

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

LANSPER

SERMONE

T

Th
2786

UNIVERSITÄTS
BIBLIOTHEK
PADERBORN